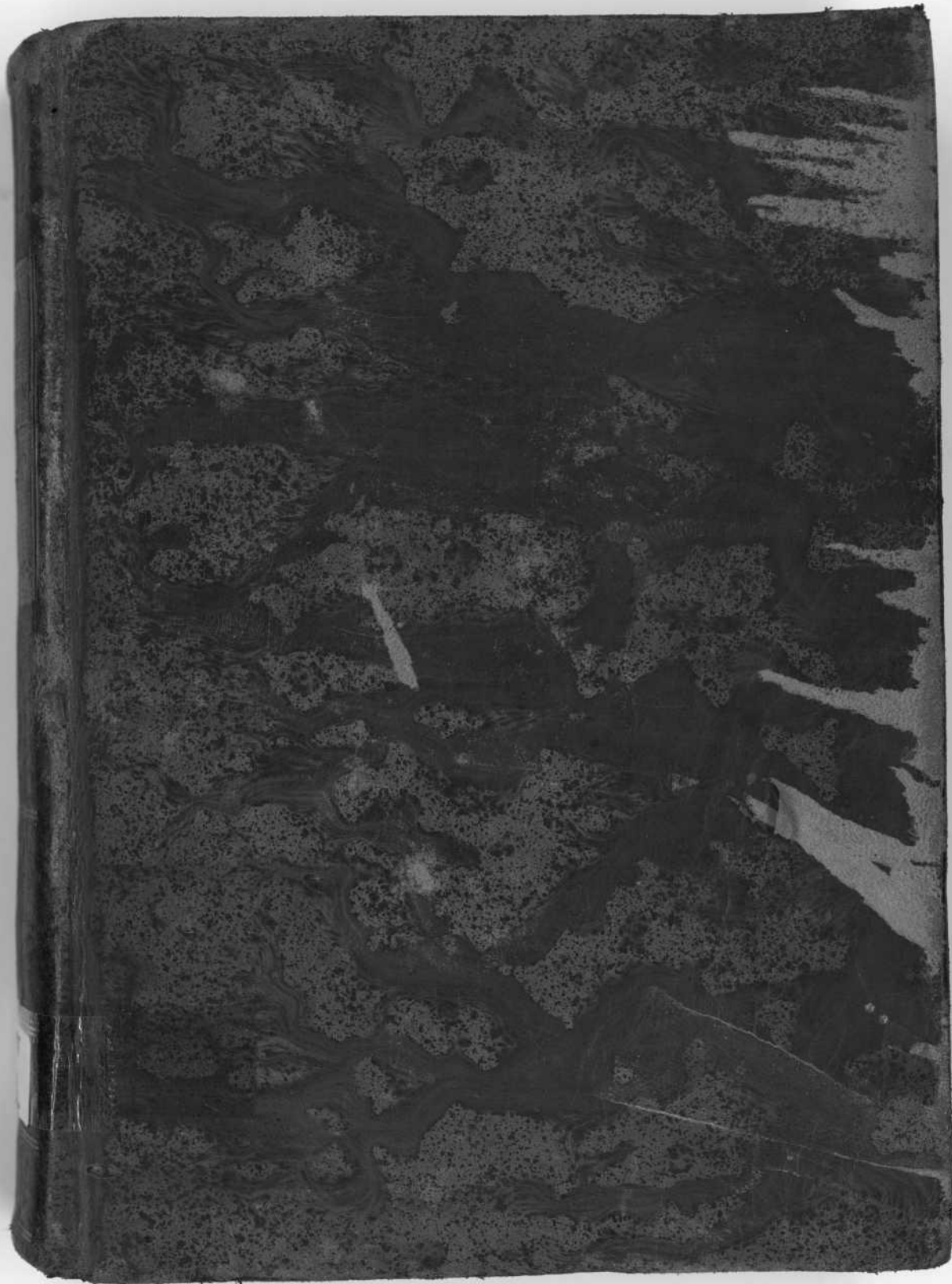
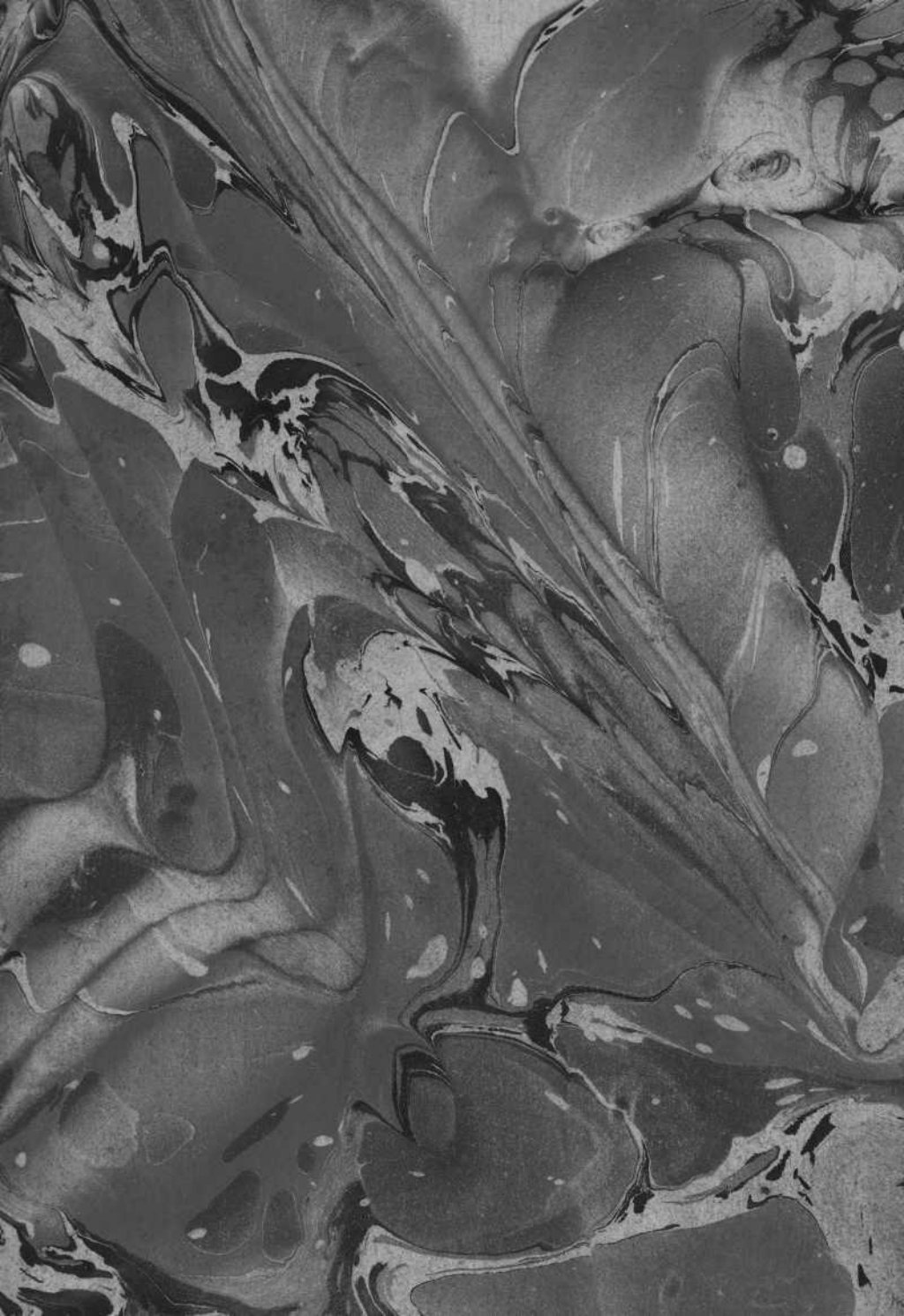

**Centro Coordinador
de Bibliotecas**

Núm. 100982

D
3
1854364

262

**SANCTISSIMI
DOMINI NOSTRI
BENEDICTI
PAPÆ XIV.
DE SYNODO DIOECESANA
LIBRI TREDECIM
IN DUOS TOMOS DISTRIBUTI.**

Editio IV. Matritensis, à mendis purgata operâ ac studio Josephi
à Carrásco, Philosophiæ ac Sacræ Theologiæ in Lulliana Uni-
versitate Majoricensis Insulæ Ex-Professoris.

TOMUS SECUNDUS.

SUPERIORUM PERMISSU.

MATRITI : Ex Typographia MICHAELIS ESCRIBANO, Acu-Pictorum Via.

Sumptibus Societatis Typographorum Bibliopolarumque.

ANNO M. DCC. LXXXII.

nm 99

R. III

BENEDICTI PAPAE XIV.

DE STUDIO DIOECESANA

LIBRI TREDECIM

IN DUOS TOMOS DISTRIBUTI

Edilio IV. Martineau, a mendis purgata operta ac studio Josephi
2. Curraeo, Philosophiae ac Sacre Theologiae in Lulliana Uni-
versitate Majoricensis Insulae Ex-Professoris

TOMUS SECUNDUS.

SUPERIORUM PERMISSU.

Materia: Ex Typographia Mechanica, Richardo, Adu-Pistorum Via.

2. Impensis Societatis Typographorum Bibliopolitanae.

Anno M. DC. LXXXII.

44 99
2 in

INDEX

LIBRORUM ET CAPITUM.

LIBER XI.

De novitate & severitate, quæ in Constitutionibus Synodalibus evitande sunt; ubi multa de hujusmodi notis aliquando Synodalibus Constitutionibus immeritò iniustis.

CAP. I. **D**E falsa novitatis nota, quæ Synodalibus Constitutionibus quandoquæ inuritur; ubi de Constitutionibus Sancti Caroli Borromæi pro sua Ecclesia Mediolanensi.

CAP. II. De falsa nota novitatis, quæ opponitur Constitutionibus Synodalibus, quibus ordinandorum multitudini modus imponitur, ac regulæ, & remedia canonica præscribuntur, ut Clericorum ordinationes debito modo fiant.

CAP. III. Ab eadem novitatis nota nonnullæ vindicantur Synodales Constitutiones, Alatrinx videlicet, Ulyssiponenses, Barchinonenses, Herbipolenses, & aliæ.

CAP. IV. Quænam sit novitas in diocesim non inducenda; & primò, ne veteris disciplinæ restituendæ studio contra recentiores leges, aut consuetudines generaliter receptas, decreta fiant; ubi de Clericorum habitu, & de eorum cohabitatione cum mulieribus consanguineis, aut affinis.

CAP. V. Novitatis notam non evadit Constitutio Synodalis, quæ antiquam diocesis, & regiminis consuetudinem, justis de causis toleratam approbatamve, abrogare nititur; ubi de jejuniis Sabbathi, de more alicubi vigente vescendi die Sabbathi carnibus, aut interioribus, & extremis animalium partibus; item de ovis, & lactiniis, de carnibus avium, & amphibiorum diebus jejunii vetandis, aut permittendis.

CAP. VI. Invisæ novitatis censuram merentur Synodales Constitutiones, quibus damnari, aut prohiberi velint consuetudines quædam generaliter approbatæ; ubi de solutione dotis à Sanctimonialibus facienda monasterio, in quo Professionem emittunt; deque aliis præstationibus, quas Canonici quidam, suorum Canonicatum possessionem, aut fructus adepturi, persolvere solent.

CAP. VII. De aliis quibusdam consiliis à probis viris optimo sanè studio propositis, quæ tamen in Synodalibus Constitutionibus adoptata, odiosam novitatis speciem induissent; ubi de cantoribus eunuchis, ac de musica, & instrumentis musicalibus, in Ecclesia tolerandis, vel prohibendis; item de lacte infantibus præbendo; & de sectione cæsarea.

CAP. VIII. De censoria nota nimix severitatis, Synodalibus Constitutionibus

INDEX LIBRORUM

- bus falso interdum inusta ; ubi de præscribenda veste oblonga , & nigri coloris Clericis in Sacris constitutis , aut Beneficium Ecclesiasticum possidentibus. 55.
- CAP. IX.** A severitatis nota vindicatur Synodalis Constitutio , qua Clericis interdicitur usus comæ supposititiæ , vulgò parrucca. 58.
- CAP. X.** Alia ejusdem censura Synodalibus Constitutionibus immeritò iustæ exempla ; ubi de ludis , & venationibus , choreis , spectaculisque , quæ Clericis interduntur. 62.
- CAP. XI.** Immeritò nimix severitatis insimulatur Constitutio præscribens Sacerdotibus assiduam lectionem antiquorum Canonum Pœnitentialium. 70.
- CAP. XII.** A nimix severitatis nota vindicatur Synodalis Constitutio , quæ mulieribus vetat vanos ornatus , cum ad Pœnitentiæ , & Eucharistiæ Sacramenta accedunt. 75.
- CAP. XIII.** Exemplis ostenditur , quænam sit severitas in Synodalibus Constitutionibus evitanda , & singulatim disseritur de Constitutione prohibente usum tabaci ante Eucharisticam Communionem ; atque expenditur alia Constitutio , qua interdicitur Clericis , ne secularium patrociniò & favore Ecclesiastica Beneficia assequi studeant. 77.
- CAP. XIV.** Non potest à nimia severitate excusari Synodalis Constitutio adhibens seculares ad Missam , Deique verbum audiendum in Ecclesia Parochiali omnibus Dominicis aliisque festis diebus. 80.
- LIBER XI**
- Constitutionum Synodaliùm , quæ Juri communi , & Apostolicis sanctionibus adversantur , insubsistentia. Item an , & quatenus liceat aliquid præter Jus commune in Synodo statuere.* 83.
- CAP. I.** Firmitate carent Synodales Constitutiones , Juri communi , & Apostolicis sanctionibus adversantes ; multaque ad hanc rem comprobendam afferuntur exempla. 83.
- CAP. II.** Ad tuendam Synodalem Constitutionem , contrariam Juri communi , frustrà adducitur studium servandæ Ecclesiasticæ disciplinæ ; sigillatim verò examinantur Constitutiones Clericos omnium Clericalium jurium possessione deturbantes , ob non impletas ab illis condiciones à Concilio Tridentino præscriptas. 87.
- CAP. III.** Ad ea confirmanda , quæ nupèr dicta sunt , statuitur , an , & quando liceat Clerico iterum induere Clericales vestes , quas antea dimiserat ; an liceat Episcopo Ordines minores , unâ cum Subdiaconatu , uni eidemque personæ eadem die conferre ; & an irregularitate afficiatur , qui nulla impetrata absolutione à censura , qua est irretitus , ascendere præsumit ad altioris Ordinis gradum. 94.
- CAP. IV.** Ad ampliorem præmissorum confirmationem , expenditur casus Clericorum , qui postquam prima Tonsura insigniti , ac etiam ad minores Ordines promoti fuerunt , ad majores ascendere recusant ; vel majoribus Ordinibus initiati , ad Sacerdotium promoveri non curant ; an sci-

- scilicet, & qua ratione ab Episcopo cogi possint ad superiores Ordines suscipiendos. 98.
- CAP. V. Ne obtentu quidem removendi abusus à rebus sacris, potest in Synodo quidquam constitui contra Jus commune; quamobrem viribus carne-
re quædam Synodales Constitutiones respicientes sponsalia, & matrimo-
nia clandestina, etsi justæ ac sanctæ, atque ad graves eliminandos abu-
sus viderentur quodammodo necessaria. 104.
- CAP. VI. Firmitate non carent Synodales Constitutiones, aliquid decernentes præter Jus commune; quod multis firmatur exemplis. 112.
- CAP. VII. Aliæ proferuntur Synodales Constitutiones, quæ non ideo nuta-
runt, quod aliquid statuerint præter Jus commune. 119.
- CAP. VIII. Nonnullæ recensentur rerum circumstantiæ, in quibus dubitari
potest an liceat Episcopo aliquid edicere contra Jus commune, aut Apos-
tolicas sanctiones; ubi de facultate Episcopi Clericum suspendendi ab Or-
dinis exercitio ob occultum crimen, in foro externo non probatum; item
examinandi alienos subditos cum proprii Episcopi dimissionis ad Ordina-
tionem accedentes; & de non permittenda alienatione rerum Ecclesiæ abs-
que Apostolicæ Sedis assensu. 123.
- CAP. IX. De dubitatione aliquandò orta, an, & quando liceat Episcopo, in
suo præsertim Synodo, præfinire quantitatem reddituum patrimonii, aut Be-
neficii, ad cujus titulum quis possit ad sacros Ordines promoveri. 129.

LIBER XIII.

De cæteris, ad Diocesanam Synodum pertinentibus.

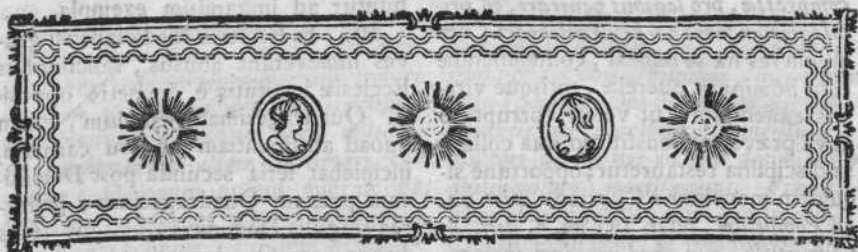
- CAP. I. **D**E verbo Placet, quo Synodales Constitutiones solent alicubi ab
adstantibus approbari. 132.
- CAP. II. De Synodi subscriptione. 138.
- CAP. III. De Synodali Decretorum revisione & approbatione. 142.
- CAP. IV. De Synodali Decretorum promulgatione, & quam in diocesim
inducunt obligationem. 147.
- CAP. V. Quibus modis, cessare possit obligatio inducta à Synodali Sta-
tuto. 151.
- CAP. VI. De visitatione sacrarum Liminum, & relatione status Ecclesiæ,
quæ à quolibet Episcopo, & Prælato inferiore, territorium separatum ha-
bente, Apostolicæ Sedi facienda est. 158.
- CAP. VII. De relatione status Ecclesiæ, de qua actum est capite superiori, &
de prima ejusdem parte. 166.
- CAP. VIII. De relatione status Ecclesiæ, & secunda ejusdem parte. 175.
- CAP. IX. De relatione status Ecclesiæ, & tertio ejusdem capite. 188.
- CAP. X. In quo subsequitur tractatio de tertia parte relationis status Ec-
clesiæ. 204.
- CAP. XI. De quarto capite relationis status Ecclesiæ. 225.
- CAP. XII. De quinto capite relationis status Ecclesiæ. 251.
- CAP. XIII. De postulatis, quæ in relatione status Ecclesiæ ab Episcopis
pro-

INDEX LIBRORUM ET CAPITUM.

- proponi solent; & primò de iis, quæ ad ipsos Episcopos spectant, quatenus in Ordinem Episcopalem ingressi sunt, Ecclesiæque regimen susceperunt. 270.
- CAP. XIV. De postulatís, quæ spectant ad Episcopos in Ecclesiarum suarum administratione versantes, & ad rectum eorum muneris implementum; ubi de petitione Coadjutoris, aut Episcopi Suffraganei. 282.
- CAP. XV. De postulatís, quibus alia extraordinaria subsidia in Episcoporum levamen, seu aliqua honoris insignia, ad Ecclesiarum decus augendum, petuntur. 290.
- CAP. XVI. De postulatís Episcoporum, qui aliquandò in relatione status Ecclesiæ facultatem petunt abdicandi Episcopatum, aut se ad aliam Ecclesiam transferri rogant; deque nonnullis controversiis occasione translationis hujusmodi excitatis, & à sacra Congregatione definitis. 303.
- CAP. XVII. De postulatís respicientibus absurda quædam, seu scandala à diocesi eliminanda. 312.
- CAP. XVIII. De postulatís ad Indulgentias, festorumque dierum cultum pertinentibus. 319.
- CAP. XIX. De postulato proposito quoad onus ministrandi Sacramenta Fidelibus peste infectis, dum ea grassatur; ac de modo ministrationis tunc temporis peragenda. 329.
- CAP. XX. De postulatís spectantibus ad Christífideles Turcarum imperio subiectos. 349.
- CAP. XXI. De postulato proposito circa matrimonia in infidelitate contracta ab iis, qui postea ad Christianam Religionem convertuntur. 358.
- CAP. XXII. De postulato proposito circa matrimonium inter duos Calvinistas in Transylvania contractum, cum alter ex iis, ejurata hæresi, ad Fidem Catholicam conversus esset. 386.
- CAP. XXIII. De postulatís aliquandò propositis circa præsentiam Parochi in matrimonii celebratione; & de matrimoniis conscientiæ nuncupatis. 377.
- CAP. XXIV. De nonnullis postulatís ad rem beneficiariam spectantibus. 386.
- CAP. ULT. De facultate imminuendi, seu reducendi legata Missarum, quam Episcopi sæpè in relatione status suarum Ecclesiarum sibi concedi postulant. 400.

MENDA QUÆ IRREPSE- RUNT.

- Pag. 12. col. 2. lin. 11. statis, lege *satis*.
- Ibid. ibid. lin. 12. legi, lege *legis*.
- Pag. 79. col. 1. lin. 34. intia, lege *intra*.
- Pag. 161. col. 1. lin. 14. pronuntiarum, lege *pronuntiatum*.
- Pag. 23. col. 2. lin. 8. nepoit, lege *nepoti*.
- Pag. 358. col. 2. lin. 31. contracta, lege *contracta*.

DE SYNODO DIOECESANA

LIBER UNDECIMUS.

DE NOVITATE ET SEVERITATE,
quæ in Constitutionibus Synodalibus evitandæ sunt;
ubi multa de hujusmodi notis aliquandò Synodali-
bus Constitutionibus immeritò inustis.

CAPUT PRIMUM.

*De falsa novitatis nota, quæ Synodalibus Constitutionibus quandoquæ inuri-
tur; ubi de Constitutionibus Sancti Caroli Borromæi pro sua
Ecclesia Mediolanensi.*

Diturna rerum expe-
rientia compertum
est, Episcoporum
Constitutiones, etiam
in Synodis promulga-
tas, hoc nomine ple-
rumquè traduci, quòd
antiquis, & jamdiu receptis populi mo-
ribus adversentur, atque invisam novi-
tatem in Dioecesim inducant, qua ejus-
dem jura infringantur, & publica quies
perturbetur. Verùm cum eadem æqua-
lance librantur, maximè conformes de-
prehenduntur sanctissimis Ecclesiæ

institutis, quorum fortassè memoriam
obliteravit prava consuetudo, quæ præ-
cedentium Episcoporum socordia, in
dioecesim irrepsit, & tam altas egit ra-
dices, ut quæ legis prævaricatio est,
pro lege haberi cœperit. *Nam mala con-
suetudo (ajebat Nicolaus I. Epist. ad
Hincmarum Archiepiscopum Remensem,
t. 5. Collectionis Harduini col. 646.)
quæ non minùs, quam perniciosa corrup-
tela, vitanda est, nisi citius radicibus evel-
latur, in privilegiorum jus ab improbis
assumiunt; & incipiunt prævaricationes,
& varie præsumptiones, celerimè non*
com-

compressæ, pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuo celebrari. Cum autem res ita se habeat, contemnendæ sunt hominum querelæ, totisque viribus evitandum, ut veteri corruptelæ nova prævaleat constitutio, qua collapsa disciplina restauretur; opportunè siquidem monemur à Cypriano epist. 74. ad Pompejum, relat. in Can. 8. dist. 8. Consuetudo, quæ apud quosdam obrepserat, impedire non debet, quominus veritas prævaleat & vincat. Nam consuetudo sine veritate, vetustas erroris est; propter quod, relicto errore, sequamur veritatem; & rursus ab Augustino lib. 3. de Baptismo contra Donatistas cap. 5. relato ead. dist. Can. 6. Revelatione facta veritatis, cedat consuetudo veritati; quia & Petrus, qui prius circumcidabat, cessit Paulo veritate prædicanti.

II. Haud equidem inficiamur, potuisse antiquas leges contraria consuetudine abrogari, nec quandoquæ renovari posse absque populi offensione, quam omni studio præcavendam prudentia suadet. Verùm hæc locum sibi vindicant, cum consuetudo est rationabilis, & legitime præscripta, uti inquit Gregorius IX. in Cap. final. de consuetudine; numquam verò rationabiles esse possunt quædam consuetudines, æque præsertim, quæ præcipuas labefactant leges, quibus Ecclesiasticæ disciplinæ nervus continetur; has enim omnes irritas pronuntiavit Innocentius III. in Cap. 5. de consuetudine, inquiens: *Nos igitur, cognito, quod ex tali consuetudine, si qua foret, disrumperetur nervus Ecclesiasticæ disciplinæ, ipsam, de consensu Fratrum nostrorum, duximus irritandam.* Has porro consuetudines eradicandas dicimus, spretisque improborum hominum querelis sustinendas constitutiones asserimus, quibus illis obsistitur; qua in re plura nobis propo-

nuntur ad imitandum exempla.

III. In Ecclesia Mediolanensi graves inoleverant abusus, sanctionibus Ecclesiæ institutis è diametro oppositi. Quadragesimale jejuniū, etiam quoad abstinētiā ab esu carniū, incipiebat feria secunda post Dominicā primā Quadragesimæ; præterea singulis Dominicis, aliisque festis diebus, per Quadragesimā, & annum occurrentibus, publica exhibebantur spectacula, ludicræ pugnæ, saltationes, aliique ludi in plateis, etiam iis horis permittebantur, quibus in Metropolitana Ecclesia divina persolvebantur Officia; ea in Templis desiderabatur modestia, quam & loci sanctitas, & divina, quæ inibi celebrabantur, mysteria exposcunt. Adeo pestilentes corruptelas è florentissimo, quem excolebat Domini agro, propulsare curavit S. Carolus Borromæus, novisque editis sanctionibus edixit, Dominica prima Quadragesimæ, quæ antepaschalis jejunii caput est, à vetitis cibis abstinendum; dierum festorum religionem nullo spectaculorum, saltationum, aut ludorum genere violandam, eo potissimum tempore, quo fideles in Ecclesiam convenire, rebusque divinis intentius vacare solent; quo verò magis à Deo dicatis locis omnis irreverentiæ, & immodestiæ occasio arceretur, diversas stationes in Templis parari jussit, in quibus viri à foeminis separati orarent. Nihil in his statutis non sanctum, nihil à pristinis Christianorum moribus alienum, nihil quod vetustissimis, ac ipsi Ecclesiæ coævis legibus non esset jam antea imperatum.

IV. Etenim ad quadragesimale jejunium quod attinet, illud sex ad minus integras hebdomadas semper, ac ubique fuisse complexum, testatur Cassianus colat. 21. cap. 24. ubi Ger-

manus Abbas Theonam interrogat his verbis: *Quid causæ est, ut sex hebdomadibus Quadragesima celebretur, licet in quibusdam provinciis religionis forsitan propensior cura adjecisse hebdomadam etiam septimam videatur?* Quænam autem fuerint ea loca, in quibus ad septem hebdomadas protraheretur, explicat Sozomenus lib. 7. cap. 19. inquit: *Alii vero septem hebdomadas computant, ut Constantinopoli, & per cunctas in circuitu provincias, usque ad Phœnicem. Cujus diversitatis ratio inde profecta est, quod hisce in provinciis non solum dies Dominici, sed etiam omnia Sabbatha, uno excepto, à diebus esurialibus subtraherentur, quibus subductis, sex, & triginta dies remanebant jejuniò persolvendi, quemadmodum alibi, ubi soli dies Dominici sex hebdomadarum jejuniò eximebantur.* Quod autem Socrates lib. 5. hist. Eccles. cap. 22. scribit, moris scilicet fuisse Ecclesiæ Romanæ, tribus tantum hebdomadis ante Pascha jejunare, id purum mendacium esse, evincunt contraria Leonis Magni, Petri Chrysologi, aliorumque Patrum, qui Socratis ætate vixerunt, testimonia congesta à Natali Alexandro d. 4. ad sec. 2.

V. In hunc modum Quadragesimam observatam fuisse ad tempus usque Gregorii Magni, liquet ex ejusdem homilia 16. in Evangelia num. 5. Oper. tom. 1. col. 1494. ubi S. Doctor rationem etiam adducit, cur sex, & triginta dies jejuniò transigerentur, inquit: *A presenti die, usque ad Paschalis solemnitatis gaudia sex hebdomada veniunt, quarum videlicet dies quadraginta duo sunt; ex quibus dum sex dies Dominici ab abstinentia subtrahuntur, non plus in abstinentia quam triginta, & sex dies remanent.* Dum

Tom. II.

verò per trecentos, & sexaginta quinque dies annus ducitur, nos autem per triginta & sex dies affligimur, quasi anni nostri decimas Deo damus; ut qui nobismetipsis per acceptum annum vivimus, Auctori nostro nos in ejus decimis per abstinentiam mortificemus. Prædictis verò triginta sex, alii quatuor dies, Cinerum videlicet, & tres insequentis, additi postea fuere quadragesimalis jejunii initio, ut ita exactius Christi Domini exemplum imitaremur, qui quadraginta diebus, & quadraginta noctibus jejunavit, Matth. 4. Quo vero tempore, & quo auctore id factum fuerit, difficile est definire. Bellarminus lib. 2. de bon. Oper. cap. 15. censet, jam à quinto sæculo Romanæ Ecclesiæ usum obtinuisse, ut quatuor dies, Dominicam Quadragesimæ præcedentes, jejuniò consecrarentur; etenim Leo Magnus serm. 4. de Quadragesima, quem in Dominica Quinquagesimæ habitum idem Bellarminus existimat, ait: *Secunda, & quarta, & sexta feria jejunemus. Sabbathò autem apud Beatum Petrum vigiliis celebremus.* Verum hanc opinionem jamdiu exploserunt viri eruditi, præcipuè Hugo Bernardus in not. ad Sacram. Nam, præterquamquod dies jejunii in cit. loc. descripti, non sunt illi iidem, quos posterior ætas recepit, ex allegata Gregorii Magni homilia luculenter constat, præfatum additamentum, labente sæculo vi. in Ecclesia Romana nondum fuisse moribus usurpatum. Adduntque Pagius Critic. in Baron. ad ann. 57. num. 8. & Natalis Alexander citat. dissert. 4. ad sec. 2. art. 3. ea Leonis verba in plerisque antiquis codicibus desiderari; ex quo conjiciunt, genuina non esse, sed Leonis sermoni recentius assuta. Alii apud Azorium Instit. part. 1. lib. 7. cap. 12. quæst. 2. initiales illos dies additos arbitrantur

B

ab

ab ipsomet laudato Gregorio Magno; alii verò à Gregorio II. qui, ineunte sæculo VIII. Pontificatum tenuit. Sed omnes decepti sunt à Gratiano, qui in *Can. 16. de Consecrat. dist. 5.* Gregorio Papæ decretum adscribit, quòd hisce verbis conceptum producit: *Ut sacer numerus quadraginta dierum adimpleatur, quem Salvator noster suo sacro jejunio consecravit, quatuor dies prioris hebdomadæ ad supplementum quadraginta dierum tolluntur, id est quarta feria, quæ caput jejunii subnotatur, & quinta feria sequens, & sexta, & Sabbathum.* Quod tamen neque in paulò ante allegata homilia Gregorii Magni, è qua cæteroquin reliqua ejusdem Canonis verba excerpta sunt, neque in Gregorii II. Actis reperimus. Amalarius, Auctor noni sæculi, l. 1. de Ecclesiasticis Officiis, quæ certè juxta ordinem, & Ritum Romanum exponit c. 7. inquit: *Quarta feria inter Quinquagesimam, & Quadragesimam jejunium, quod protenditur in Pascha Domini, inchoamus.* At ex adverso Ratramnus Monachus Corbejensis, qui medio eodem sæculo nono apologiam contexuit pro Ecclesia Latina adversus Criminationes Græcorum l. 4. c. 4. asserit, Romanos caput jejunii à Dominica prima Quadragesimæ, non à feria quarta Cinerum inchoasse; quod ad rem advertunt Christianus Lupus in scholiis, & notis ad Concil. Cant. tom. 3. pag. 815. & Mabillonius præfat. 2. in sæcul. iv. cap. 4. num. 162. In tanta itaque rerum obscuritate, & Auctorum discrepantia, illud videtur affirmandum, quod opinantur citatus Natalis Alexander, & Thomassinus, tract. de jejunio part. 2. cap. 2. nimirum cœpisse prius nonnullos fideles, ex singulari quadam pietate, quatuor dies, Dominicæ Quadragesimæ prævios, antepaschali jejunio adjicere, eorumque

morem, ab universa Latina Ecclesia paulatim receptum, vim & robur legis tandem obtinuisse, quam postea in Concilio Beneventano anni 1091. firmavit Urbanus II. *can. 4. Nullus omnino laicus, post diem Cineris, & cilicii, qui caput jejunii dicitur, carnibus vesci audeat;* ubi laicorum tantum fit mentio; quia, observante laudato Christiano Lupo *ibid. pag. 816.* Clericorum mos erat jejunium inchoandi Dominica Quinquagesimæ; quod constat ex *Can. 4. & 6.* apud Gratianum *dist. 4.* & ipsem Urbanus II. edixit in Concilio Claramontano anni 1095. cujus canonem ix. à Guillelmo Malmesberiensi depravatum, ex Matthæo Parisiensi, & Francisco Bellefortio, ita legendum asserunt Lupus *cit. loc.* & Harduinus in sua *Collect. tom. 6. part. 2. col. 1737.* Nemo laicorum à capite jejunii, nemo Clericorum à quinquagesima usque in Pascha carnes comedat.

VI. Jam verò prædictam consuetudinem quadragesimale jejunium à feria quarta Cinerum exordiendi, numquam amplexatam esse Ecclesiam Mediolanensem, ne ab Ambrosii institutis, quorum fuit semper tenacissima, recederet, testantur Decius, Doctor Mediolanensis, cui profectò suæ Ecclesiæ mores erant perspecti in *Cap. Ad audientiam, de rescript. num. 20.* Fagnanus in *Cap. Explicari, de observat. jejun. num. 37.* & laudatus Thomassinus *eod. cap. 2. num. 3.* Idque probè sciens S. Carolus Borromæus, non solum nihil quoad hoc innovavit, sed priscam disciplinam in ea suæ diocesis parte, ubi fuerat retenta, intactam reliquit, atque in suo primo Concilio Provinciali *part. 2. tit. de jejunio Actor. Eccles. Mediolan. part. 1. p. 12.* ita statuit: *edicimus, ut in provincia nostra, proxima quarta feria post* Quin-

Quinquagesimam, omnes quadragesimalis observantiae initium faciant, præter Civitatem Mediolanensem, easque diœcesis partes ubi ex Divi Ambrosii instituto Divina Officia celebrantur. Longè verò aliud sensit sanctissimus Archipræsul de abusu, in eamdem Ecclesiam investo, comedendi carnes prima Dominica Quadragesimæ; hunc etenim, quia primigeniam Ecclesiæ legem evertibat, ex Apostolica traditione derivatam, sanctè & inviolatè ubiquè semper retentam, ac etiam Mediolani retroactis temporibus religiosè servatam, & qua propterea corridente, sanctioris disciplinæ fundamentum nutabat, non diutius tolerandum, sed extirpandum censuit in sua quinta Synodo Diœcesana, in qua ita statuit *Auctor. Eccles. Mediolan. part. 2. pag. 382.* » Dominica, quæ in » capite Quadragesimæ, more Ambrosiano, dicitur, ut reliquæ Dominicæ » quadragesimales, servetur item, ab » eaque abstinentiæ quadragesimalis » initium planè fiat, cum non solum ex » sanctissimo Patrum testimonio, sed » ex sermonibus & doctrina in primis » ejusdem Beati Ambrosii, priscisque » hujus Ecclesiæ tabulis, atque ex omni » ni ritu certissima ratione, illam » in Quadragesimæ diebus primam Dominicam & numerari, & esse liquidò » constet; proinde à cibis qui quadragesimali tempore lege jejunii vetiti » sunt, abstineat Clerus, & populus » omnino eo die, sicut aliis Dominicis Quadragesimæ diebus.

VII. In altero pariter S. Caroli edicto, quò spectacula, & publici ludii diebus festis interdicebantur, nihil profectò novi decernebatur, sed antiquæ excitabantur leges, nedum ab Ecclesiâ, sed à secularibus Principibus latæ. Etenim Theodosius senior *leg. 2. tit. 5. lib. 15. Codic. Theodosian.*

cujusque generis spectacula diebus Dominicis exhiberi vetuit: *Nullus Solis die populo spectaculum præbeat, nec divinam venerationem confecta solemnitate confundat.* Theodosius junior *ibid. leg. 5.* non minus Dominicis, quam aliis solemnioribus festis diebus, à theatralibus scenis, & circensibus ludis abstinendum constituit, etiamsi in aliquem ejusmodi diem natalis incideret Imperatoris, cui tunc maximum honorem deferri, ait: cum omnipotentis Dei majestati debitus præstatur religioni cultus: » Dominico, qui septimana totius primus est dies, & Natale, atque Epiphaniarum Christi, » Paschæ etiam, & quinquagesimæ diebus... omni theatrorum, atque circensium voluptate, per universas urbes, earumdem populis denegata, totæ Christianorum, ac fidelium mentes Dei cultibus occupantur... Ac, ne quis existimet, in honorem numinis nostri, veluti majore quadam Imperialis officii necessitate compelli... nemo ambigat, quòd tunc maximè mansuetudini nostræ ab humano genere defertur, cum virtutibus Dei omnipotentis, ac meritis universi obsequium orbis impenditur. Idem edictum, lata insuper in ejusdem violatores poena amissionis militiæ, & proscriptionis honorum, renovarunt Leo, & Anthemius *leg. 11. Cod. Justin. de feriis*: » Nihil eodem die sibi vendicet » scena theatralis, aut circense certamen, aut ferarum lachrymosa spectacula. Et, si in nostrum ortum, aut natalem celebranda solemnitas inciderit, differatur. Amissionem militiæ, proscriptionemque patrimonii sustinebit, si quis umquam hoc die festo spectaculis interesse, vel cujuscumque Judicis apparitor, prætextu negotii publici, seu privati, hæc quæ hac lege statuta sunt, crediderit

»temeranda.» Nequeverò dubitandum est, ejusmodi Imperiales Constitutiones ad Ecclesiæ votum, atque Episcoporum suggestionem emanasse; siquidem in *Codice canonum Ecclesiæ Africanæ can. 61.* legimus, Patres Africanos, in quadam Synodo congregatos, ab Imperatore Honorio petendum decrevisse, ut Dominicis, aliisque Deo sacris diebus spectacula, & ludos amoveri juberet. Necnon & illud petendum, ut spectacula theatrorum, ceterorumque ludorum, die Dominica, vel ceteris Religionis Christianæ diebus celeberrimis, amoveantur, tom. 1. Collectionis Harduini col. 898. Mirum autem non est, Ecclesiarum Antistites tantoperè exoptasse, ut saltem diebus Dei cultui specialiter destinatis illa removerentur profana oblectamenta, quibus ullo umquam tempore adesse, à Christiana professione perquam alienum reputarunt; quod constat ex Synodo Carthaginensi III. can. 11. Trullana can. 51. aliisque innumeris Conciliorum sanctionibus; & Patrum sententiis, quas collegit Thomassinus de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 3. lib. 3. cap. 42. & 43.

VIII. Tertium denique S. Caroli decretum ab iis solùm poterat novitatis insinulari, quibus pristini Christianorum mores essent prorsus ignoti; siquidem, statim ac Christianis potestas facta est publica Templâ construendi, diversa intra eorundem ambitum sunt loca constituta, in quibus viri à mulieribus separati consisterent; quin immò non desunt rerum Ecclesiasticarum indagatores, qui hanc ipsam divisionem ab Apostolis factam affirmant; & quamquam his refragetur mox allegandus Chrysostomus, negari tamen non potest, paulò post Apostolorum ætatem, eam fuisse in Ecclesia usitatam. Auctor enim *Constit. Apost.*

lib. 2. cap. 57. de hac separatione, tamquam de consuetudine loquitur in tota Ecclesia vigente; jubetque, Diaconissas custodire introitum mulierum, Ostiarios verò januæ præesse, qua viris in Ecclesiam patet aditus: *Ostarii stent ad virorum introitus, quos custodiant; Diaconissæ verò ad mulierum.* Ejusdemque divisionis, veluti rei notissimæ atque ubiquè usu receptæ, meminere Cyrillus Hierosolymitanus præfat. in *Cathech. num. 14.* Augustinus de civit. Dei, lib. 2. cap. 28. Socrates lib. 1. cap. 17. alique passim. Ut plurimum verò ea divisio facta erat ligneis parietibus, sicuti colligitur ex Chrysostomo homil. 73. al. 74. in *Matthæum tom. 7. Oper. pag. 712.* ubi de ejusdem separationis origine hæc habet notatu digna: »Oporteret utiquè, »intus esse murum, qui vos à mulieribus sequestraret. Quia verò id non »vultis, necessarium esse putarunt »patres nostri, ut saltem ligneis tabulis vos separaremus. Ut à senioribus »ego audiui, initio hi parietes non »fuere; In Christo enim Jesu non est »mas, neque fœmina. Apostolorum »quoque tempore unâ viri, & mulieres erant. Nam tunc viri verè viri »erant, & mulieres mulieres. Nunc »verò contrâ, mulieres meretricum »sibi mores assumpserunt, viri autem »ab equis furentibus nihil differunt.« Aurea hæc Chrysostomi verba forsàn perpendens S. Carolus Borromæus, secumque non immeritò reputans, magis in nostram, quam in Chrysostomi ætatem quadrare, eandem virorum à mulieribus separationem in Mediolanensibus Templis fieri voluit; quam & nos Romæ factam vidimus in Ecclesia S. Martini ad Montes, ubi, quandiu vixit Ven. Cardinalis Thomassius, ejusdem Ecclesiæ titularis, stationes virorum, & mulierum, inter-

terfecto ligneo muro, sejungebantur, quod etiam narrat Berninus in *eiusdem Cardinalis vita cap. 19.*

IX. Verum quamquam S. Caroli decreta vetustissimis Ecclesiæ sanctionibus, consuetudinibus, & moribus nulla ex parte non responderent, nihilominus novitatis notam non evasere; cujus obtentu plerique turbulentissimi homines non dubitarunt, illa acriter impugnare, eorumque auctorem Carolum, veluti novatorem, palam, & publicè traducere. Ab hac calumnia ut se vindicaret sanctissimus Archipræsul, Gregorium XIII. universalem Ecclesiam tunc moderantem, adiit; eique causas exposuit, cur necessarium duxerit, gliscentibus in sua diœcesi adversus priscam disciplinam abusibus, prædictis salubribus Constitutionibus obviare. Quia autem paulò post Legati Romam pervenerunt à Mediolanensi Magistratu, instigante civitatis Gubernatore, missi, ut iisdem decretis apud Pontificem intercederent, Carolus, quo liberiùs cum Pontifice agere possent, statim ab urbe discessit. Pontifex, auditis Legatis, negotium examinandum commisit nonnullorum Cardinalium Congregationi, à quibus aliquot Theologi, & Canonistæ fuere in consilium acciti. Istorum suffragia Nos præ manibus habuimus, atque ex iis pleraque S. Caroli decretis hanc unicam ob causam obtitisse deprehendimus, quod inveteratis diœcesis Mediolanensis moribus contrairerent. At meliori sanè consilio Gregorius Caroli Edicta, non cum hodiernis corruptelis, sed cum priscis Ecclesiæ institutis, sacrisque canonibus, in quibus erat apprimè versatus, contulit, eaque his adamussim congruere videns; spretis contrariis Theologorum suffragiis, suis Apostolicis litteris confirmavit, & Mediolanenses Legati,

qui à Romanis per jocum appellabantur *Oratores Bacchanalium*, eò quod præcipuè ad Urbem accessissent, ut Bacchanalium jura tuerentur, & ampliarent, re infecta in patriam remearunt. Totam hujus rei historiam quam leviter tetigerunt sacræ Rotæ Auditores in Relatione causæ Canonizationis S. Caroli *part. 2. arg. 20.* ex professo referunt Carolus à Basilica Petri de *Vita, & rebus gestis S. Caroli lib. 5. c. 7. & seq.* Joannes Petrus Guissanus in *Vita S. Caroli lib. 6. cap. 3. & 4.* Episcopus Antonius Godeau in *Elogiis Episcoporum, elog. 98. pag. 640. & in Vita ejusdem S. Caroli c. 23. 24. & 25. l. 1. Possevinus de Vit. & actione S. Caroli, c. 10. 16. 20. & 25.*

CAPUT II.

De falsa nota novitatis, quæ opponitur Constitutionibus Synodalibus, quibus ordinandorum multitudini modus imponitur, ac regulæ, & remedia canonica præscribuntur, ut Clericorum Ordinationes debito modo fiant.

Nihil facilius est, quam ut Episcopo ad alicujus Ecclesiæ regimen assumpto in locum alterius, à quo, propter facilitatem in Clericis faciendis, iisque promovendis, universa diœcesis relicta sit Ecclesiasticis hominibus referta, si ipsi propositis edictis, & Synodalibus decretis, abusu modum imponere, & canonicas cautelas, quibus fructuosæ sacrorum Ordinum collationi sapienter provisum est, in usum revocare velit, novatoris notam, licet immeritò, incurrat, ejusque Edicta, atque decreta novitatis nomine traducantur. Eodemque modo in hominum censuram incidere solet Episcopus, qui dum finitimarum diœcesium Præsules in conferendis

Ordinibus faciles, & liberales se exhibent, parcius ipse, & cautiùs hac in re procedendum sibi esse putat.

II. Sanè hoc primum negari nequit, cujuscumque gradus dignitatem ex magno numero eorum, quibus confertur, vilesceat. Qua de re celebre est S. Hieronymi effatum, qui cùm videret, temporibus suis magnum esse Presbyterorum, minorem autem Diaconorum numerum, in sua epist. 146. num. 2. ita scripsit. *Diaconos paucitas honorabiles, Presbyteros turba contemptibiles facit.* Secundò constat, hunc semper Ecclesiæ spiritum, atque constantem illius mentem fuisse, paucos ut potiùs, sed bonos haberet Ministros, quam multos inutiles, & prava. Ita sensit Concilium Lateranense sub Innocentio III. cap. 27. cujus verba sunt, quæ sequuntur: »Satiùs est paucos bonos, quam multos malos habere ministros.« *Quibus consona sunt ea quæ leguntur in Can. Tales, distinct. 23. ibi:* »Melius est, Domini Sacerdotium paucos habere ministros, qui possint dignè opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus grave Ordinatori adducant.« Tertiò, non aliunde, quam ex magna eorum, qui ordinantur, multitudine evenire dicendum est, ut in Sanctuarium irrumpant, qui eo ingrediendi digni non erant, juxta verba Prophetæ Thren. cap. 1. *Vidi gentes ingressas Sanctuarium suum, de quibus præceperas, ne intrarent in Ecclesiam tuam;* seu, ut apertis verbis id, quod vulgò accidit, eloquamur, tot numero Sacerdotes passim conspiciantur, non modò sordidam, ac mendicam vitam agentes, verùm etiam, quod gravius est, carceribus ob crimina inclusi, & in triremibus enormium delictorum poenas lucentes. »Ex facilitate manus imponendi factum est, ut

»hoc tempore sit propè infinita turba Clericorum, quorum plurimi non aspirant ad sacros Ordines, ut sit Dominus pars eorum; sed vel ut subtrahant se à foro seculari, vel ut subsidium quærant vitæ temporalis, vel ut ad honores Ecclesiasticos aliquandò ascendant. Atque hinc fit, ut multi circumeant, cum magna jactura Ecclesiasticæ dignitatis, sordidi, ac penè nudi stipem ostiatim mendicantes, alii verò, quod multò gravius est, culpa sua etiam Sacerdotes inveniantur in publicis carceribus, vel catenis alligati in triremibus cum ultima hominum fæce ad remos trahendos assidua fustigatione cogantur.« Ita conqueritur Venerabilis Robertus Cardinalis Bellarminus in suo opere *de gemitu columbæ, lib. 2. cap. 5.* Nos verò plura de hoc argumento persequi necessarium non ducimus, cùm jam satis de hoc ipso egerimus, & in secunda ex nostris Institutionibus Bononiæ promulgatis, & in epistola encyclica, ad universos Episcopos initio Pontificatus nostri conscripta, quæ extat *Bullarii nostri tom. 1. n. 2.* cumque præterea erudita extet Dissertatio à Sacerdote Agnello Honorato Canonico Aversano in lucem edita, in qua collectum reperitur quidquid antiquis, ac recentibus temporibus summorum Pontificum, aut Conciliorum decretis hac de re constitutum fuit.

III. Ex disciplinæ veteris more, cujuscumque Ecclesiasticis officiis, & Ordinibus destinabatur, educationem suscipere debebat in convictu, ac veluti Seminario Episcopi, qui hac ratione de illius indole, moribus, vocatione, & progressu optimè certior fiebat. S. Augustinus *serm. 355. al. 49. de diversis num. 6. Oper. tom. 5. p. 2. col. 1383.* de se ipso ita testatur: »Certè ego sum, qui statueram, sicut nostis, nul-

„nullum ordinare Clericum, nisi qui
 „mecum vellet manere, ut, si vellet
 „discedere à proposito, rectè illi tol-
 „lerem Clericatum, quia desereret
 „sanctæ societatis promissum, cœp-
 „tumque consortium.“ De universa
 ratione à S. Augustino servata quoad
 educationem eorum, quibus Ecclesiæ
 munera committenda erant, latè agit
 Abbas Benvenuti in Historia vitæ ejus-
 dem Sancti, quam ex illius Operibus
 desumpsit, *lib. 4. cap. 2. num. 7.* De
 aliorum verò Episcoporum disciplina
 illius institutis consentanea, actum su-
 perius à nobis est, ubi de Seminariis
 Episcopalibus sermonem habuimus;
 & post primam hujusce Operis nostri
 editionem, idem argumentum eruditè
 tractatum est à Canonico Joanne de
 Joanne, in *Historia Seminariorum Cle-
 ricalium cap. 6.*

IV. Ex ejusdem pariter disciplinæ
 præscripto hoc inconcussè servatum
 novimus, ut quicumque Ecclesiasti-
 cum aliquem Ordinem susciperet, cer-
 tæ alicujus Ecclesiæ servitio mancipa-
 retur, cui in adepto Ordine ministrare
 deberet. Neque verò hujusmodi Cleri-
 co licebat Ecclesiam illam deserere,
 cui in sua Ordinatione addictus fuisset;
 sed, si fortè id sine Episcopî venia
 fecisset, aut Ordinem ipsum in alia Ec-
 clesia, præterquam de licentia ejusdem
 Episcopi, exercuisset, suspensionis
 pœnam incurrebat. Qua de re pers-
 picua est sanctio Concilii Arelatensis,
 anno 314. celebrati, *canone 2.* cum
 quo concordat ejusdem Concilii, *can.*
21. Postmodum in Concilio Generali
 Nicæno, *canone 15.* statutum fuit, ne
 Episcopi, Presbyteri, aut Diaconi,
 ab iis Ecclesiis, pro quibus ordinati
 essent, ad alias demigrarent; quem
 canonem Gratianus refert *causa 7.*
quest. 1. can. Non oportet Episcopum.
 Idemque *distinct. 70. can. Neminem*

absolutè, percelebrem refert Concilii
 Chalcedonensis canonem sextum, quo
 vetitæ sunt Ordinationes Clericorum,
 qui alicujus peculiaris Ecclesiæ minis-
 teriis non addicantur.

V. Duobus his Ecclesiasticæ disci-
 plinæ veluti repagulis id planè obtine-
 batur, ut & ingresus in Clerum, & ad
 sacras ordinationes aditus, quantum
 fieri poterat, immerentibus interclu-
 sus maneret, & ne via aperiretur Ec-
 clesiasticorum ministrorum numero
 nimis augendo. Cum enim omnes illius
 Ecclesiæ, cui inserviebant, sumptibus
 alerentur, Ecclesiarum autem redditus
 non excedentes, haud immensi, sed
 certa demùm mensura definiti essent,
 numquam fieri poterat, ut Clericorum
 numerus plus æquo excresceret, cum
 Ecclesiarum usui, atque redditibus
 respondere deberet. Idemque ordo, ac
 systema secularium quoque Legum
 præsidio fulciebatur, per quas Eccle-
 siasticorum canonum observantiæ pro-
 visum erat; ut colligitur *ex l. 23. Cod.*
Theod. de Episcopis, & Clericis, quæ
 in Codicem Justinianum à Triboniano
 relata fuit, *lib. 1. tit. 3.* & ex ipsius
 Justiniani novella tertia, cujus rubrica
 sequentibus verbis concepta est: *Ut*
determinatus sit numerus Clericorum
sanctissimæ majoris Ecclesiæ, & cate-
rarum Ecclesiarum; necnon *ex aliis*
monumentis, quæ in laudata Agnelli
 Honorati Dissertatione *pag. 67. & seq.*
 collecta habentur.

VI. Antiquæ hujusmodi disciplinæ
 leges hodiernis quoque temporibus
 pristinam auctoritatem retinent; sed
 adeo remissè in earum observantia pro-
 ceditur, ut sua propemodum efficacia
 destitutæ videri possint, nisi Ecclesia-
 rum Præsules, quantum per arduas
 rerum, ac temporum circumstantias
 licebit, earum vigorem sustinere nitan-
 tur. Nam Episcopalium convictuum,

qui adolescentium Ecclesiasticorum erant scholæ, locum, & vices nunc obtinent Clericorum Seminaria, ut alibi dictum est. Verum quot adhuc reperiuntur diœceses Seminario carentes? Quam multa sunt Seminaria, in quibus non omnes Magistri adsunt, per quos futuri Ecclesiæ ministri in disciplinis instituto suo necessariis erudiantur? Quam multa sunt, in quibus adolescentes certo dumtaxat annorum numero aluntur, deinde ab iis dimittuntur eo potissimum tempore, quo majoris custodiæ, & solidioris institutionis egerent, ut in viros Ecclesiasticis muneribus idoneos evaderent? Quam paucæ denique sunt diœceses, in quibus exactè servetur hoc veteris disciplinæ caput, neminem ad Ordines admittendi, qui in seminario educatus non fuerit, quique non inde rectè in Clericatum deveniat? Augustinum superius audivimus palam profitentem, nullum se Clericum ordinaturum, qui secum in Episcopo manere nollet, qui autem à suo convictu discedere voluisset, eum Clericatu dejecturum. Ab hac agendi methodo nequaquam recedendum sibi esse dixit, quantumvis magnas difficultates animo prospiceret, quæ sibi in eo proposito perseveranti objiciendæ erant: "Novi erant (*inquit* loc. cit.) quia, "si aliquem hoc facientem degradare "vulvero, non ei deerunt patroni, "non ei deerunt suffragatores, & hîc, "et apud Episcopos, qui dicant: "Quid mali fecit? Non potest tecum "tolerare istam vitam; extra Episcopium vult manere, & de proprio "vivere; ideo ne debet perdere Canonicatum? Ego scio quantum mali "sit profiteri sanctum aliquid, nec "implere.

VII. Quod autem pertinet ad singulos Clericos certæ alicujus Ecclesiæ

ministerio adscribendos; non modò Chalcedonensis Concilii disciplina de medio sublata non est, quinimò nova confirmatione instaurata, & recenti vigore donata fuit per Concilii Tridentini decretum, quod legitur, *sess. 23. cap. 16. de reform.* "Cum nullus debeat ordinari, qui iudicio sui Episcopi, non sit utilis, aut necessarius suis "Ecclesiis, sancta Synodus, vestigiis "sexti canonis Concilii Chalcedonensis "inhærendo, statuit, ut nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, "aut pio loco, pro cuius necessitate, "aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, "nec incertis vagetur sedibus; quod "si locum, inconsulto Episcopo, "deseruerit, ei sacrorum exercitium "interdicatur." Atque hujus decreti observantia disertis verbis inculcata conspicitur in celebri Constitutione Innocentii XIII. quæ incipit *Apostolici ministerii*, quam is quidem pro restauranda in Hispaniarum Regnis Ecclesiastica disciplina edidit; at Benedictus XIII. illius Successor, eandem ab omnibus per Orbem Episcopis pro norma haberi volens, alia Constitutione, cujus initium est *In supremo*, sollemni forma confirmavit, & in Appendice Concilii Romani à se celebrati locum habere jussit. Utraque Constitutio in Romano etiam Bullario habetur excussa.

VIII. Verum si temporum circumstantiæ, tum illæ, quæ Chalcedonensis Concilii ætate vivebant, tum aliæ, in quibus res erant, dum Tridentinum decretum prodiit, multoque magis illæ, in quibus nunc versamur, debita consideratione expendantur, unusquisque intelliget, prioribus sæculis, cum omnes Clerici, & ministri Sanctuarii, ut superius innuimus, ex illius Ecclesiæ redditibus vivebant, pro cuius

ser-

servitiis ad Ordines promovebantur, non ita difficile fuisse, præstitutum systema hac in re constanter servare, ut scilicet nullius Ordinatio haberetur, nisi certæ alicujus Ecclesiæ ministerio manciparetur; hic autem, neque susceptum officium deserere, nec illud in Ecclesiâ exercere posset, neque deum plures ordinarentur ministri, quam Ecclesiarum usus, ac necessitas postulare. Sed, cum sequentibus temporibus Beneficia Ecclesiastica, quæ simplicia vocant, erecta fuerint, quorum Rectores residentia onere non tenentur, cum ii dumtaxat, si verè loquamur, Ecclesiæ servitio cum perseverandi obligatione nunc adscribantur, qui in Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, Canonicatus, atque Præbendas, aliaque perpetua Beneficia residentialia obtinent, vel Ecclesiis Parochialibus, aliisque Beneficiis Curatis præficiuntur; præterea cum post Concilium Chalcedonense, & ante Concilium Tridentinum, admissa fuerint Clericorum Patrimonia pro sufficienti Ordinationis titulo; atque intra id ipsum temporis curriculum Sacrificiorum numerus, & communionum, ac Confessionum frequentia magnoperè excreverint; quæ omnia plures operarios, atque ministros requirunt; quis unquam fide bona contendere valeat, non modò nullam Ordinationem haberi sine Ordinati adscriptione ad alicujus Ecclesiæ servitium, sed etiam hujusmodi servitium ab eo deseri non posse, quin pœnas à Chalcedonensi Concilio, aliisque antiquis canonibus statutas incurrat?

IX. Difficultatem hanc rectè animadverterunt, ac diligenter examinarunt duo celebres Secretarii Congregationis Concilii, Carolus de Vechiis, & Prosper Fagnanus; qui in quibus-

dam suffragiis suis, magnò studio hæc super re elaboratis, videntes ex una parte, Concilium Tridentinum quodammodo innovatam voluisse Chalcedonensis Synodi legem, quod indicant illa verba: *vestigiis sexti Canonis Concilii Chalcedonensis in hærendo*; ex altera verò parte magnam differentiam intercedere inter circumstantias rerum, quæ Concilii Chalcedonensis ævo, quæque Tridentini Concilii temporibus obtinebant; cum etiam ipsa Tridentina Synodus in *præcedenti sess. 21. cap. 2. de reform.* Clericorum Patrimonia certis in casibus, de quibus infra dicemus, pro sufficienti titulo ad sacram Ordinationem haberi permiserit; fateri coacti sunt, præscriptam quidem fuisse à Tridentino Concilio adscriptionem omnium ordinandorum ad alicujus Ecclesiæ servitium, desumpto exemplo ab antiquorum canonum statutis; sed hanc adscriptionem diversam omninò esse ab illa, quam antiqui canones, & præcipuè sextus Concilii Chalcedonensis, faciendam præscripserant.

X. Quod si quæretur, quænam igitur Episcopo in Synodalibus Constitutionibus, sequenda sit regula ad excludendum nimis magnum Ecclesiasticorum secularium numerum, ad faciendum idoneorum Clericorum delectum, ad obediendum Concilii Tridentini decreto de omnibus Clericis certæ alicujus Ecclesiæ servitio adscribendis; hujusmodi autem adscriptionis, quæ ratio adhiberi, quis usus institui possit; an denique sperare liceat, Episcopi studia in hac re normam sacrorum canonum dirigenda, felicem exitum habitura, nec ipsi potius novatoris nomen acquisitura esse? in promptu erit responsio, ex inmutata rerum, & temporum conditione, præclusam non esse viam prudenti Episcopo, quo-

quominus Synodalibus decretis, aliisque opportunis legibus & statutis, superfluum atque inutilem turbam ab Ordinatione submovere valeat, nullam novitatis notam incurrere, sed tunc indicatis superius remediis, discreta quadam ratione, utendo, tunc aliis etiam, quæ ex sacris Ecclesiæ canonibus, & Apostolicis constitutionibus desumi possunt.

XI. Cum enim ex supra dictis remediis primum sit illud, quod Episcopales scholæ, & Seminaria clericalia suppeditant, & hæc quidem, si non in omnibus, at certe in plerisque diocesisbus reperiantur; complures sunt Synodales constitutiones, quibus præscribitur, pluresque sunt dioceses, in quibus pro lege observatur, ut sacri Ordines nemini conferantur, que vel multos annos, vel saltem definitum aliquod temporis spatium in Seminario non transegerit; ex quo sane duplex utilitas consequitur, nimirum, ut & ordinandorum numerus minuatur, & idonei tantummodo in Clerum adsciscantur, qui vocationis suæ indicia minimè dubia præbuerint. Videantur constitutiones Synodales S. Francisci Salesii à Præsule de Alex illius successore coordinatæ & auctæ. Videatur etiam Concilium Romanum sub Benedicto XIII. habitum anno 1725. ubi, innovato canone duodecimo Concilii Turonensis, anno 813. celebrati, ita statuitur, *tit. 30. c. 2.* "Omnes ad sacros Ordines promovendos, per sex saltem menses continuos ante ordinationem, in Seminariis respectivè, vel Episcopis apud Episcopos omnino, sacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus; aliàs nunc pro tunc ab Ordinibus suscipiendis rejectos esse sciant, nec cum eis, nisi prudenti Episcoporum arbitrio, dispensan-

dum." Quibus consonæ sunt aliæ complures Ecclesiasticæ leges à prædicto Canonico Joanne de Joanne in unum collectæ in citata *Historia Seminar. Cleric. c. 6. n. 15. & seq.* In his itaque diocesisbus, in quibus Seminarium adest, & lex ista jam pridem inducta dignoscitur, ut ii dumtaxat ad Ordines admittantur, qui certo temporis spatium intra Seminarii septa laudabiliter permanserint, statis erit Episcopo hujusmodi legi observantiam constanter diligenterque tueri.

XII. Omnis igitur difficultas hac in re ad eas dioceses redigitur, in quibus aut Seminaria sunt, sed prædicta lex, & consuetudo locum non habet, aut in quibus Seminarium vel nimis angustum est, vel omnino non adest. Quod itaque ad priores illas dioceses attinet, oportet, Episcopum suavis modis suam mentem ac desiderium unicuique declarare, simulque rationes ostendere, ob quas recta disciplinæ ratio postulat, neminem ad sacros Ordines promoveri, qui in Seminario Episcopali assidue, vel aliquot saltem annorum, aut mensium numero commoratus non fuerit. Et quoniam ordinandi hanc excusationem afferre solent, quod ipsi quidem Episcopi voluntati libenter obsecuturi essent, sed ob paupertatem nequeunt alimenta Seminario persolvere; in promptu erit vicissim reponere, prætentam hanc paupertatem subsistere non posse, nisi Patrimonium fictum, aut insufficiens sit Beneficium, quod pro Ordinationis titulo assignatum fuit; alioquin ex illis fructibus atque redditibus, vel saltem modica ipsis accessione facta, alimenta prædicta persolvi possent. Sed quoniam experientia docet, quamlibet laudabilem consuetudinem ac disciplinam, nonnisi paulatim, & per gradus introduci pos-

se; & quia præterea, ut suprâ diximus, aliæ quædam diœceses sunt, in quibus licet Episcopi forsân pro Seminarîi erectione, aut ampliacione plurimum adlaboraverint, vel nullum, vel minus capax ad id, Seminarium adest; hoc unum restat in hujusmodi casibus adhibendum remedium, ut aliqua in civitate, ac respectivè in diœcesi designetur Ecclesia, sive Oratorium, quo omnibus saltem diebus Dominicis convenire teneantur omnes, & singuli, qui in Clerum adscribi, aut ad minores, majoresque Ordines promoveri cupiunt, ibique duabus ad minus in singulos menses vicibus, Sacramentali confessione præmissa, sacram Eucharistiam sumere debeant; hujusmodi autem conventuum, sive congregationum moderatores, & directores constituantur idonei & probi Sacerdotes, Seculares, aut Regulares, pauciores, aut plures, prout Episcopo magis expediens visum fuerit, qui & pro recto rerum ordine invigilent, & uniuscujusque agendi rationem scrutentur, quique ad congregatos sermonem habeant non tam concionando, quàm instructionis, & Cathedismi ritu, iis demonstrando, quibus dotibus atque virtutibus instructos esse oporteat illos, qui ad Sanctuarii ministeria dignè accedere cupiunt; quænam sint vera Ecclesiasticæ vocationis indicia; quæ ratio vitæ tùm ex ipso Clericalis professionis debito, tùm ad proximorum ædificationem servanda ipsis erit, postquam in Clerum adlecti, vel ad minores, aut majores Ordines promoti fuerint. Huic providentiæ, opportunis legibus constabillitæ, si diligens addatur cura, ut omnia exactè studioseque impleantur, quod facilè obtineri poterit, si ab Ordinibus arceantur illi, qui in statutarum legum observantia deficere com-

perti fuerint; neque negligentia, quantum in ipso fuerit, neque novitatis nomine prudens Episcopus à malevolis argui poterit.

XIII. Sequitur, ut videamus de altero ex remediis superiùs indicatis, nimirum de ordinandis omnibus, certæ alicujus Ecclesiæ servitio adscribendis; quod quidem, nonnullorum judicio, propter immutatas rerum, & temporum rationes, aut omninò jam fieri non posse, aut nullius fructus, & utilitatis nunc fore videtur. Verùm qui sic existimant, nullam idoneam causam afferre poterunt, cur ab Ordinationibus Clericorum excludi debeat eorundem adscriptio ad Ecclesiarum servitium. Hæc enim, ut suprâ dictum est, à sacro Concilio Tridentino præscribitur. Hæc ipsa nuperrimè à duobus summis Pontificibus Innocentio XIII. & Benedicto XIII. in ejusdem Tridentini decreti executionem facienda statuitur & inculcatur, tam scilicet quoad illos, qui Clericali Tonsura, & minoribus Ordinibus initiantur, quam quoad illos, qui ad majores Ordines provehuntur; hoc insuper adjecto, ut, si ommissa fuerit in Ordinationibus, sive à Prædecessoribus Episcopis, sive ab ipsis tunc existentibus Præsulibus, antea paractis, ommissio isthæc per novam ac generalem Clericorum omnium adscriptionem ad Ecclesiarum ministeria suppleatur. Quod si præsentibus temporibus, adscriptio hujusmodi non eos omnes effectus operetur, ac illa, quæ à Concilio Chalcedonensi, aliisque antiquis canonibus præscripta fuit; non tamen omni utilitate destituta censi debet, & maxime si Parochialis fuerit Ecclesia, cui ordinatus adscribitur, atque huic, quemadmodum par est, injungatur, ut susceptum ordinem in ea exerceat, ut Ecclesiasticis functionibus

bus in eadem celebrandis inserviando assistat, ut in Christiana catechesi exponenda Parocho suppetias ferat ut eidem Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum ad infirmos deferenti subserviat; collationes de sacris ritibus, & de casibus conscientiæ, cum ipso Parocho habendas frequentet; neque verò in Clerum admittantur, aut ad superiores ordines aliqui promoveantur, nisi qui hujusmodi servitium diligenter à se præstitum fuisse Ecclesiis, quibus adscripti fuerint, authenticis testimoniis, & monumentis docuerint. Quia verò lex ista ad continendos quidem in officio inferiores Clericos, & Ministros, qui ad Sacerdotium adspiciunt, satis valida & efficax esse poterit; sed parem vim minimè habebit quoad Presbyteros jam ordinatos, qui ultiores sibi gradus ab Episcopo conferendos non esse sciunt; huic tamen alia opportuna media non deerunt, quibus Sacerdotes etiam adducere valeat, ut debitum servitium præstent Ecclesiis, quibus eos in Ordinatione adscripsit, seu aliis, quarum ministeriis, sic exigente diœcesis necessitate, eosdem forsàn addixerit. In occurrentibus enim Beneficiorum Ecclesiasticorum collationibus, aliorumque officiorum, & administrationum provisionibus, atque deputationibus, facile ipsi erit Sacerdotes sibi obtemperantes, ac sedulam Ecclesiasticis numeribus operam navantes, inobedientibus, ac desidiosis præferre, ac debito honore remunerari, nec ullam umquam rationem habere illorum, qui sibi metipsis, Ecclesiæque inutiles, satis sibi occupationis esse putant, si quotidie Missarum Sacra faciant, in quo idcirco assiduos & diligentes se præstant, ut quotidianam elemosynæ stipem non amittant.

in XIV. Et quidem his omnibus, quæ

hactenus dicta sunt, nihil impedimenti afferre potest aut introducta disciplina Beneficiorum simplicium, aut recepta consuetudo ordinandi Clericos ad titulum Patrimonii. Numquid enim Beneficium simplex, aut Patrimonium exemptionem alicui tribuere potest, ut Seminarium ingredi non teneatur, aut peculiaris Ecclesiæ ministeriis adscribi, eique inservire nequeat? Porro Ordinationes ad titulum Patrimonii originem suam repetunt à Concilio Lateranensi III. quod anno Domini 1179. sub Alexandro III. Pontifice celebratum fuit; ex quo nimirum desumptum est *Cap. Episcopus de præbendis*, ut rectè observat Thomassinus de *vet. & nov. Eccles. discipl. p. 2. lib. 1. c. 9. n. 2.* Addit verò Van-Espen *Jur. Eccles. univ. part. 2. tit. 9. c. 6. num. 11.* »Negari nequit, titulum Patrimonii à sæculo »decimo tertio passim invaluisse, atque titulum Ordinationis non amplius acceptum fuisse pro Ecclesia, »cui ordinandus adscriberetur eum in »finem, ut ibidem stabiliter functiones Ordini proprias obiret; sed pro »proventibus, è quibus ipse ordinandus honestè vivere possit.« Disputatum quidem fuit in Concilio Tridentino, & acriter controversum, abolendus ne, an retinendus esset usus ordinandi Clericos ad titulum Patrimonii, aut pensionis Ecclesiasticæ; cum aliqui jam tunc animo prospicere se dicerent, si hujusmodi consuetudo retineretur: apertum aditum relictum iri, ut ordinationum numerus in immensum forsàn excresceret. Sed aliis prudenter considerantibus, quod si unicus Beneficii titulus ad Ordinationem reliquus foret, cum plures essent diœceses Ecclesiasticis Beneficiis parum feraces, aliæque ipsis penè destituta, futurum facile esset, ut diœcesani

ni sufficientem ministrorum numerum spiritualibus eorum usibus non haberent, in hoc demum consilium à Patribus prudenter devotum fuit, ut titulum Patrimonii, sive Pensionis, nequaquam excluderent, sed admittendum statuerent pro iis dumtaxat, quos *Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum*; ut legitur in *cap. 2. sess. 21. de reform.* & latius narratur à Cardinali Pallavicino in *Historia ejusdem Concilii lib. 17. cap. 9.*

XV. Hujus itaque decreti verbis, simulque intentioni sacri Concilii inhærendo, dicendum est, hodierno etiam tempore verum Ordinationis titulum eum esse, quem Ecclesiastica Beneficia suppeditant, nec nisi per viam dispensationis, Patrimonium, aut Pensionem pro titulo Ordinationis admitti; quod apertè docet Fagnanus in *cit. Cap. Episcopus. n. 24. de præbendis.* ubi testatur, talem etiam esse sensum sacre Congregationis ejusdem Concilii Interpretis: »Hodie solum Beneficium est titulus legitimus ad sacros Ordines, Patrimonium verò non nisi dispensativè; quemadmodum alias etiam declaravit sacra Congregatio ejusdem Concilii Interpretes.» Quæ cum ita sint, improvidus quidem novator ille Episcopus foret, qui Patrimonii, aut pensionis titulum in Synodalibus constitutionibus suis prorsus de medio tolleret; at verò sapiens executor mentis prædicti Concilii dicendus erit ille, qui diligenter perpendens, quot sint per diocesim Beneficia, de quibus ipse disponere valeat, & quo sacrorum ministrorum numero diocesis ipsa indigeat, ut in Parochialibus, aliisque Ecclesiis, divinus cultus, & Sacramentorum administratio rectè gerantur, ut Monialibus Confessarii, Hospitali-

bus, & Locis piis Rectores, & Curatores non desint; hinc regulam, atque mensuram capiat, juxta quam, ad supplendum Beneficiorum defectum, Ordinationes alias ad titulum Patrimonii, alias autem ad titulum Pensionis Ecclesiasticæ admittat, & peragat. Ita enim intelligenda est necessitas illa, aut commoditas Ecclesiarum, quam Tridentina Synodus præ oculis haberi jubet. Ad quam tamen rectè præterea referri poterunt occurrentes identidem casus piorum quorundam virorum, quos generis nobilitas, aut sacrarum disciplinarum scientia commendat, quique Ecclesiastici Beneficii obtinendi copiam non habentes, in Clerum se admitti, & ad sacros Ordines promoveri postulant ad titulum Patrimonii, aut Pensionis Ecclesiasticæ; siquidem negari non potest, per hujusmodi viros non parum splendore, & utilitatis in Ecclesiam redundare. Sic se gerendo, atque his conformes Leges, & Constitutiones Synodales edendo, tum obloquentium censuras spernere, immeritumque novatoris nomen, sibi forsàn applicum, nequaquam formidare debebit Episcopus; tum etiam id obtinebit, ut Ecclesiasticorum suorum numerus intra justos fines consistat. Ad quem effectum præterea haud parum contulerit, si accuratam instituat inquisitionem super realitate & subsistentia Patrimonii, ad cujus titulum singuli quique ordinari se postulant; innumeræ sunt enim fraudes, quæ in professionibus, & assignationibus hujusmodi patrimonialium censuum atque reddituum committi possunt, quibus ut obviam iret Apostolica Sedes, opportuna remedia suppeditare ac præscribere non omisit, quæ aliàs à nobis demonstrata fuerunt in *nostra Institutione 26. Latine editionis.*

XVI. At non his tantum, de quibus jam satis actum, sed aliis etiam canonicis cautelis provideri posse indicavimus, ne Clericorum numerus plus æquo augeatur, neve admittantur in Clerum, nisi qui & merito & requisitis qualitibus præditi, & divina vocatione, quantum homini fas est de interioribus judicare, ad Ecclesiastica ministeria appellati esse dignoscantur. Earum prima & potior est Episcopi vigilantia in eorum vitam & mores, qui ad Clericalem statum, aut ad superiores Ordinum gradus aspirant; cum certum sit, Episcopum posse, ac debere ab ingressu ad Ordines, & ab ascensu ab uno ad alium Ordinem repellere eum, quem noverit alicujus criminis reum esse, licet illius crimen neque publicum sit, neque pervulgatum; de quo infra à nobis in hoc ipso Opere agendum erit. Altera non inutilis cautela ea est, quæ ex rectè instituto ordinandorum examine desumi potest; si nempe, non in speciem, & cæremoniæ cujusdam veluti ritu, interrogentur tantummodo, ut alicubi usitatum est, super materia, & forma Ordinis suscipiendi, sed ita examinentur, ut planè dignosci valeat, an ejusmodi scientia verè præditi sint, sine qua nemo sufficienter aptus Ecclesiæ Dei minister existere potest. De studiis autem ab eo excolendis, qui inter Ecclesiasticos adscribi, quique ab uno ad alium Ordinem, & præcipuè ad Sacerdotium ascendere cupit, necnon de examine habendo super Clericorum in hujusmodi studiis profectu, à nobis similiter actum est in *Institut.* 42. *Latine editionis*, ad quam Lectorem remittimus, ne ea, quæ ibi jam dicta sunt, iteremus. Tertio, ad eundem effectum magnoperè conducit laudabilis illa consuetudo, ut qui ad majores saltem Ordines promo-

vendi sunt, per denos dies, antequam singulos hujusmodi Ordines suscipiant, in alicujus piæ domus solitudinem secedat, ubi orationi, lectioni, aliisque piis exercitationibus instantes, opportunis præterea virorum idoneorum monitis, & instructionibus imbuantur, & in Ecclesiasticæ vitæ ratione dirigantur. Porro inestimabilis est fructus, qui ex hujusmodi spiritualibus exercitiis percipitur, si recta instituta & peracta fuerint. Itaque summus Pontifex Alexander VII. in sua Constitutione 126. eadem præscripsit omnibus, qui Romæ, & in sex Episcopatibus suburbicariis ad sacros Ordines promovendi essent; idque deinceps ad alias omnes diöceses extensum fuit per sequentium Pontificum Innocentii XI. & Clementis XI. decreta, quæ videre licet in Opere, cui titulus *Ichographia, seu delineatio vitæ, & Officii Episcopi*, quos pius quidam Ecclesiasticus vir Italico idioma te edidit Romæ anno 1719. *pag.* 73. Alia verò de iisdem spiritualibus exercitiis ante sacrorum Ordinum susceptionem peragendis, deque eorum utilitate, à nobismetipsis collecta, videri poterunt in *nostra Institut.* 104. Quartum denique medium, & quidem ad intentum finem satis efficax, illud est, ut canonicæ leges de Interstitiis inter unum & alterum Ordinem servandis, prout in Concilio Tridentino præscripta leguntur *c.* 11. 13. & 14. *sess.* 23. *de reform.* quantum fieri poterit, diligenter executioni mandentur. Quamvis enim in citatis Concilii capitibus Episcopo tribuatur auctoritas dispensandi super eorundem Interstitiorum observantia; hujus tamen auctoritatis usus, non quidem ex mero arbitrio dirigendus est, sed habitadumtaxat ratione necessitatis, aut utilitatis Ecclesiæ quemadmodum ab eodem

dem Concilio expressè indicatur sequentibus verbis: *Nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas, iudicio Episcopi, aliud exposcat*; qua de re à nobis etiam est actum in nostra Institutione 58. Has omnes agendi regulas si Episcopus sibi, aliisque sequendas proponat, earumque observantiæ, ut par est, diligenter insistat, id sanè perficiet, ut neque diocesis superfluo inutilium, & immentium Clericorum numero prægraveretur, nec ipse novatoris nomine, nisi per summam temeritatem, atque calumniam, traduci possit; cum potius restauratæ, atque assertæ canonicæ disciplinæ laudem promoveatur.

XVII. Summus Pontifex Innocentius III. in sua Decretali, quæ incipit, *A multis, de etat. & qualitat.* ita scriptum reliquit: *Erubescant impii, & intelligant, iudicio Spiritus Sancti eos, qui in sacris Ordinibus Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu sunt positi, si castè non vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate; & paulò post: Nemo ad sacrum Ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo, aut probatæ castitatis existat.* His concinit Sacrum Concilium Tridentinum cap. 13. sess. 23. ubi ita legitur: *Subdiaconi, & Diaconi ordinentur habentes bonum testimonium, & in minoribus Ordinibus jam probati, &c. qui sperent, Deo auctore, se continere posse.* Episcopus autem, dum Sacerdotem ordinat, ita loquitur ex præscripto Pontificalis Romani: *Ut cælestis sapientia, probi mores, & diuturna iustitiæ observatio ad id electos commendent.* Auctores sanè multi, qui de rebus Ecclesiasticis accuratè scripserunt, hanc putant canonicæ disciplinæ legem usque ad undecimum Ecclesiæ sæculum inviolabiliter servatam fuisse, ut qui post Baptismum conscientiam suam lethali aliquo crimine, ac præsertim incontinentiæ peccato macu-

lassent, ab omni spe ingrediendi in Clericalem Ordinem perpetuò exclusi manerent; vertente autem sæculo undecimo ex humanæ fragilitatis consideratione factum esse, ut nova succederet disciplina, per quam huiusmodi criminibus antea inquinati, ab Ordinibus nequaquam excluderentur, dummodò occulta essent eorum delicta, atque ipsi verè pœnitentes de illis essent, idque deducunt ex *Can. Fraternitatis, dist. 34.* ut latè videre est apud Habert. in *Theol. dogmat. & moral. tom. 7. lib. 3. de Sacram. Ordin. cap. 3. §. Ab undecimo igitur sæculo.* Non ita pridem in una ex præcipuis Italiæ urbibus exorta est controversia, utrum is, qui prava consuetudine peccandi contra castitatem eo usque irretitus fuit, sed actu dolens de admissis, ad Sacramentum confessionis cum requisitis dispositionibus accedit, si animum suum Confessario declaret suscipiendi quam primùm Ordines sacros, absolutione donari valeat, an potius debeat Confessarius illam suspendere, & in aliud tempus differre, donec huiusmodi pœnitens indubia dederit experimenta sinceri, quod se habere dicit, propositi non peccandi de cætero. Qua in re, alii quidem existimarunt, necessarium omninò esse experimentum vel diuturnius, vel brevius, prout pœnitentis status requirere videbitur, & in hanc sententiam allegata fuit auctoritas Natalis Alexandri, qui in sua *Theol. dogmat. & moral. lib. 2. de sacram. Ord. cap. 3. n. 14. regul. 19.* ita scribit: *Nemo est ad sacros Ordines promovendus, nisi qui vel innocenter vixerit, vel occultas prioris vitæ maculas diuturna pœnitentia diluerit.* Cui addendus Habert. loc. cit. & Juenin de *Sacramentis, dissert. 8. quest. 7. c. 2.* Prodiit hic Romæ Liber inscriptus *Instruccion para los nuevos Confesores,*

cujus Auctor satis peritus, & in administratione Sacramenti Poenitentiae ap-primè versatus, *part. 2. art. 3.* docet primum, retrahendum prorsus esse ab ascensu ad Ordines sacros eum, qui sincerè non credit, se posse in illo statu castitatem observare ob pravam lasciviae habitum, quo se implicatum bene novit; si autem proposito suscipiendi Ordines consilio insistas, absolutio- nem ei denegandam esse; deinde verò addit, quod si ordinandus sincerè at- que ex animo credit, se castè vivere posse, & malos habitus exuere, pro- ponens ea omnia praeſtare atque adim- plere, quae suo, ac discreti Confesarii judicio ad emendationem vitae necessa- ria & opportuna reputantur, hic sanè promoveri licitè potest, nec Confessa- rius hoc ipsi interdiciere valet; cùm & ad Poenitentiae Sacramentum suscipien- dum satis dispositus censi debet, & consequenter etiam ad Ordinem sa- crum, ad quem dignè suscipiendum non nisi status gratiae requiritur. Sacerdos quidam, nomine Alphonsus de Ligorio, cujus *Medulla Theologiae Moralis* edita est Neapoli anno 1748. quæſtionem hanc examinavit, *lib. 6. tract. 1. de Sacram. in genere c. 3.* fusiùs autem in peculiari Dissertatione, quam postmo- dum anno 1751. seorsim publicavit, in qua hoc denique concludit, quod quamvis Clericus recidivus & consue- tudinarius, qui ad sacros Ordines pro- moveri intendit, sinceram suam con- versionem sine fraude professus, ca- pax esse possit recipiendi Sacramenta- lem absolutionem; in eo tamen statu non est, ut ad sacros Ordines suscipien- dos licitè accedere valeat, nisi consen- tiat prævium aliquod experimentum præbere de propositi sui constantia, & de effectu diligentiarum, quas ad pra- vum habitum eradicandum habere constituit. Quod si in suscepta delibera-

tione permaneat ad sacram ordina- tionem rectè convolvendi, hoc ipso asserit, eundem Sacramentali etiam absolutio- ne indignum se reddere, dum Eccle- siae leges in re gravi offendens, ad eam recipiendam dispositus minimè haberi potest. In quo tamen excipit casum, quo Deus Optimus Maximus extraor- dinariam fortè compunctionis gratiam poenitenti concedere dignaretur, de- que ea validæ Confessario suppetere- rent conjecturae; tunc enim & poenitentem absolvendum esse censet, & eundem, prætermisso quocumque alio experi- mento, ad Ordines suscipiendos acce- dere posse. Interim tamen prudens auctor in fine Dissertationis Confessa- rio suadere non omittit, ut poeniten- tem, quantumvis ita compunctum, inducere studeat ad aliquam temporis moram interponendam, antequam ad sacrum Ordinem ascendat, quo valeat hoc medio tempore de illius poeniten- tiae efficacia & firmitate certius judica- ri: *Advertendum, quod Confessarius toto conatu curare debet, persuasum reddere hujusmodi initiandum, quamvis extraordinariè, ut supra, compunc- tum, ut differat Ordines suscipere, quoadusque probatione alicujus notabilis moræ magis purgatum se præbeat à sce- leribus patris. Immo addo, consultius esse, & congruentius, ut adhuc taliter contrito, & quamvis ex compunctione habita sufficienter disposito non solum ad absolutionem, sed etiam ad Ordinem assumendum, absolutio differatur, ip- so quoque non consentiente, si velit sta- tim ordinari, ut temporis experimento firmitus probetur; dummodò tamen, excipio, ipse ex hac dilatione Ordinationis non sit subiturus notam, sive proximum periculum infamiae; nam in hoc casu censerem cum Lacroix, non posse Con- fessarium poenitenti disposito beneficium absolutionis differre, quia tunc ille ex*

Confessione peracta habet jus non tantum ad absolutionem, sed ad eam statim obtinendam.

XVIII. Porro absolutionem Sacramentalem aliis quidem concedendam, aliis verò denegandam, aliis denique differendam esse, ex ipso Rituali Romano habetur, in quo *ad tit. de Sacramento Pœnit.* lex ista Confessario præscribitur: *Videat autem diligenter Sacerdos, quando, & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio.* Omnesque graviores Theologi in eo consentiunt, ut non cuilibet pœnitenti concedenda sit absolutio; sed iis deneganda, qui vel pœnitentiam minimè profitentur, vel fictè pœnitentium indicia præseferunt; iis autem differenda sit, quorum pœnitentia incerta, & suspecta meritò habetur; quod etiam fieri præscribit Instructiones Confessariis propositæ tùm à S. Carolo Borromæo, tùm à S. Francisco Salesio, qui regulas omnes pro recta absolutionis dispensatione à S. Carolo traditas in suis Constitutionibus Synodalibus adoptavit, ut *ex earum tit. 9. art. 5. num. 3.* videre licet. Itaque, si incerta, aut suspecta sit illius pœnitentia, quem constat habituali peccandi consuetudine irretitum fuisse, idque in animo habere, ut post Confessionem peractam, primo quoque tempore, ad sacrum Ordinem suscipiendum progrediatur; sine ulla dubitatione dicendum est, huic differendam esse absolutionem, donec certiora præbeat conversionis suæ argumenta; nec enim aliter fidelis & prudens Confessarius erga huiusmodi pœnitentem se gerere debuisset, etiam remota illius cogitatione Ordinationis circumstantia. Casus igitur, qui in controversiam adduci potest, is est, quo pœnitens eò usque in peccatis habituatus, ad sacros Ordines promoveri intendat, simulque

talia contriti cordis indicia præseferat, ut Confessarius illius conversionem sinceram meritò existimare valeat, atque confidere, eum non amplius relapsurum esse in antiqua peccata, quorum consuetudine involutus fuit; in his enim circumstantiis quæritur, an sicuti Confessarius absolutionem illi statim conferret, si sacrum Ordinem suscepturus non esset, ita possit ac debeat id ipsum facere, cùm sciat, eundem in limine esse suscipiendi sacram Ordinationem; an verò propter reverentiam Ordini debitam, & propter periculum, ne fortè in priora peccata post Ordinationem relabens graviores, & magis abominabiles Divinæ Majestati offensas inferat, aliquid amplius à pœnitente exigere debeat, quod extra casum proximæ illius Ordinationis minimè exigeret; illius nempe absolutionem differre, & nova ab eo petere experimenta, quibus veram atque sinceram conversionem suam magis, magisque ostendat. Profectò negari nequit, huiusmodi pœnitentis spirituales Directorem ancipiti nimum cura in hac facti specie distrahendum fore; nullam verò suppetere generalem regulam, quæ in huiusmodi casibus indistinctè ab eo adhiberi valeat. Quare non aliud consilium eidem præberi posse censemus, quam ut omnia personæ, rerum, & casuum adjuncta diligenter inspiciat, & maturè perpendat; meminerit etiam, sibi non modò Judicis, sed etiam Medici partes impositas esse; Medici autem officium esse, eam curam ægroto adhibere, eaque ipsi præscribere remedia, quæ credit illius saluti magis opportuna & proficua fore; quemadmodum scitè ad rem nostram animadvertit Cardinalis de Lugo de *Sacram. Pœnit. disp. 14. sect. 10. n. 107. & seq.* præcipuè verò *num. 171.* Denique Di-

vinum luminis opem enixis precibus imploret, ut illius ductum sequens, neque se ipsum prodatur, neque poenitentem suum, cui aliquando absolutionis dilatio salubrior esse potest quam prope-rata ejusdem concessio, non exactis prius novis experimentis super illius conversionis firmitate. Quoniam verò ejusmodi casus facilius se offerre possunt in audiendis eorum Confessionibus, qui jam in domum exercitiis spiri-tualibus destinatum statutis temporibus se receperunt, ut sacris Ordinibus in proxima Ordinatione initientur; atque in his circumstantiis ad cæteras difficultates accedit infamiae metus, quam poenitens subeundam sibi fore asserit, si in ea Ordinatione non amplius promoveatur; tunc necesse erit (neque id sanè prudenti Confessario admodum difficile esse poterit) hujusmodi Ordinando ante oculos ponere, non modò æternam salutem quovis humano respectu potiore esse debere, verum etiam nihil infamiae in eo esse, si quis dicat, & fateatur, velle se maturius cogitare de ineundo ejusmodi vitæ instituto, quod graviora secum fert onera, quodque semel susceptum, per omnem vitam necessariò servandum erit. Hæc de proposita questione paucis disserenda judicavimus, quoniam & ab argumento hujus capituli minimè aliena erant, & id fuisse novimus subjectum celebris controversiæ, quæ elapsis annis in una ex principibus talis urbibus agitata fuit.

CAPUT III.

Ab eadem novitatis nota nonnullæ vindicantur Synodales Constitutiones, Alatrinae videlicet, Ulisiponenses, Barchinonenses, Herbipolenses, & alie.

IN civitate Alatrina hic inoleverat detestandus abusus, ut in festo S. Sixti I. Papæ, præcipui civitatis Patroni, viri, & mulieres ante Ecclesiæ fores choreas ducerent, incompositos agerent saltus, aliasque ludicras corporis gesticulationes, quæ potius Bacchi orgiis, quam Christi Martyris solemnitati conveniebant. Providus Episcopus has ethnica certæ superstitionis reliquias Edicto suo proscripsit. Contra Episcopi, Edictum, consuetudo novitatis obtentu, reclamatum est ad sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium. Marcellus Severolus, Romanæ Curiae Advocatus, multis argumentis conatus est Alatrinam consuetudinem sustentare, atque ab omni superstitionis macula purgare, innixus potissimum exemplo Regii Prophetæ Davidis, qui Divino afflatus Spiritu ante Dei Arcam saltavit; sed Severoli conatus infregit alter æquè doctus Advocatus Fatinnellus de Fatinnellis, qui pro Episcopi Edicto stetit. Etenim choreæ, aliæque corporis jactationes, propter sibi insitam turpitudinem, quæ nullo religionis fuculo obumbrari potest, per plures Conciliorum canones jamdiu explosæ fuerant, & ne in celebritatibus Sanctorum; ad valvas præsertim Ecclesiarum fierent, severè interdictum. Africani Patres, ut legere est *can. 60. in Cod. Canonum Ecclesiæ Africanæ tom. 1. Collectionis Harduini col. 898.* legem Imperialem postulandam statuerunt ad

ad compescenda tripudia, quibus SS. Martyrum natalia profanabantur: *Quibus diebus, quod pudoris est dicere, saltationes sceleratissimas per vicos, atque plateas exercent, ut matronalis honor, & innumerabilium feminarum pudor, devotè venientium ad sacratissimam diem, injuriis lascivientibus appetatur; ut etiam ipsius sanctæ religionis penè fugiatur accessus.* Idem consilium cepere Patres Concilii Toletani III. ann. 589. *can. 23. relat. à Gratiano dist. 3. de Consecrat. can. 2. ubi interponendam pariter decreverunt Recaredi Regis auctoritatem, ut eandem pestem ex Hispania eliminarent: Exterminanda est omnino irreligiosa consuetudo, quam vulgus per Sanctorum solemnitates agere consuevit, ut populi, qui debent Officia Divina attendere, saltationibus, & turpibus invigilent canticis, non solum sibi nocentes, sed & Religiosorum officiis perstreptentes. Hoc etenim ut ab omni Hispania depellatur, Sacerdotum, & Judicum à Concilio sancto curæ committitur.* Equidem tolerare non potuit Ecclesia, ut veris Christi Sanctis ille videretur præstari turpis & obscœnus cultus, qui à Paganis exhibebatur falsis numinibus; uti enim ad rem agebat Auctor *serm. 265. olim 215. de tempore n. 4. inter Opera Sancti Augustini tom. 5. part. 2. col. 437. in Appenl. Isti infelices, & miseri homines, qui balationes, & saltationes ante ipsas Basilicas Sanctorum exercere nec metuunt nec erubescunt, etsi Christiani ad Ecclesias venerint, Pagani de Ecclesia revertuntur; quia ista consuetudo balandi de Paganorum observatione remansit.* Neque porro ad cohonestandam choreas quidquam prodesse exemplum Davidis, jam pridem ponderavit Auctor Operis de Penitent. *lib. 2. c. 6. n. 42. & 43. quod Ambrosio adjudicandum, contra Petrum Soto, & Rivetum, omnes eruditi*

consentiunt. Quoniam ut ille ait, per mysticam Davidis ante Arcam saltationem, unice Deus præmonstrare voluit Hebræis, quibus omnia in figura contingebant, ut unusquisque corpus ad tollat impigrum, nec humi pigra jacere membra, vel tardis sinat torpere vestigiis; & propterea cavendum ait, ne quis putet nobis saltationis lubricæ histrionicos motus, & scenæ deliramenta mundari, *tom. 2. Oper. S. Ambrosii col. 416. Sanè lib. 2. Regum cap. 6. ubi Davidis saltatio refertur, illud adjicitur, quod Michol illius uxor, non magni fecit, immò despectui habuit illius agendi modum: Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit Regem David subsilientem, atque saltantem coram Domino, & despexit eum in corde suo.* Cujus judicium certo quodam modo veluti rationabile approbare videtur Tostatus in dictum cap. 6. *quest. 19. & in lib. 1. Paralip. c. 15. q. 42. per hæc verba: Quodammodo rationaliter indignata est Michol redarguens eum. Et quidem Salianus ad annum Mundi 2990. n. 47. & 48. advertit, mirum non esse, si Tostatus, natione Hispanus, in Davidis saltatione quamdam veluti levitatem reprehenderit, cum eam parum consentaneam reputare debuerit gravitati, quæ apud Hispanos adeo rigidè servari solet: Ex patria disciplina, quæ gravitatem habet à teneris unguiculis plurimum commendatam, & levitatem aspernatur, ac meritò respuit.* At si rem penitus inspiciamus, neque verum est, Davidis factum à Tostato reprehendi; cum is propositam quæstionem sequentibus deinde verbis concludat *cit. quest. 19. David tamen excusatur, eo quod egerit omnia ista ex affectu cordis; erat enim vir valde Deicola, & nesciens qualiter Deo placeret, humiliabat se coram eo quantum poterat, & faciebat hæc ex affectu; neque*

verò dici potest, Hispanam gravitatem choreas hujusmodi omnino respuere; cum etiam nunc in solemnitate Corporis Christi mos iste in Hispaniis perseveret, ut in publicis supplicationibus dum Sanctissima Eucharistia circumfertur, non pauci procedant diversis vestibus induti, qui variis saltationum generibus, animi lætitiā, & devotæ mentis obsequium erga augustissimum Mysterium ostendere gestiunt; idque ab Hispanis Episcopis, & præsulibus toleretur tūm propter consuetudinis vetustatem, tūm propter chorearum hujusmodi naturam & qualitatem, quæ non ea secum fert absurda, ob quæ Episcopus Alatrinus illas, de quibus hic agimus, proscribendas existimavit. Et quidem sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, omnibus ritè perpensis, Episcopi Constitutionem, spreto novitatis argumento, quo impetebatur, approbavit; quemadmodum nos ipsi retulimus in nostro *Opere de Canonizat. Sanctior. lib. 4. part. 2. cap. 31. n. 34. in fin.*

II. In Synodo Ulisiponensi vetitum fuerat tabernariis, ne festis diebus res, etiam ad victum necessarias, venderent iis matutinis horis, quibus in Ecclesiis solennia peragebantur Officia. In Constitutionibus Synodalibus Barchinonensibus interdictum pariter fuit mercatoribus, ne iisdem Deo dicatis diebus ullam exercerent negotiationem, omnesque sive mercatores, sive artifices, jussi sunt iisdem diebus suas apothecas obserare, nullique, aliquid emendi causa, aditum in eas permittere. Utraque Constitutio, quamquam nihil de novo decerneret, sed Dei atque Ecclesiæ legem instauraret, & inculcaret, nihilominus insimulata fuit novitatis, atque acerrimè impugnata, sed perperam; nam prima approbata fuit à sacra Rota *decis. 1583. num. 8.*

coram Penia, & decis. 33. coram Dunozzett. & decis. 293. coram Ubaldio; altera verò confirmata à sacra Congregatione Concilii die 13. Martii 1679. & die 27. Martii 1683. sicuti legitur in *Regestis*, refertque Nicollus in *Prax. Canonic. tom. 1. litt. C. §. 1. num. 44.*

III. Fridericus Carolus Episcopus Bambergensis, & Herbipolensis, cum anno 1740. Collegiatam Ecclesiam visitaret S. Joannis in Haugis civitatis Herbipolensis, parvipendens Capituli querimonias, nihilque metuens novatoris censuram, quam sibi prævidebat irrogandam, antiquam proscrispsit consuetudinem, in eadem Ecclesia vigentem, quam referre, atque à sui initio repetere, neque inutile neque injucundum fore existimamus. Perspectum & exploratum est omnibus, qui veteres Ecclesiæ annales vel leviter pertractarunt, jam à sæculo VIII. auctore Crodogando Episcopo Metensi, efformata fuisse Canonicorum Collegia ad imaginem Monachorum, à quibus Canonici in hoc tantum differabant, quod regulam quidem ipsi servarent à sacris Canonibus, atque Ecclesiæ Patribus, Clericis præscriptam, religiosa tamen vota non nuncuparent; hoc quippè unicum discrimen inter utrosque intercessisse colligitur ex Capitulari Aquisgranensi anni 789. *cap. 71. tom. 1. Capitular. Baluzzi col. 237. ubi ita cautum legimus: Simul & hoc rogare curavimus, ut omnes ubicunque, qui se voto monachicæ vite constrinxerunt, monachicè, & regulariter omnimodis secundum votum suum vivant, secundum quod scriptum est: Vota vestra reddite Domino Deo vestro. Similiter qui ad Clericatum accedunt, quod nos nominamus canonicam vitam, volumus, ut illi canonicè secundum suam regulam omnimodis vivant,*

Episcopus eorum regat vitam, sicut Abbas Monachorum. Inde verò factum arbitramur, ut more Monachorum, quorum vivendi rationem, etsi voto soluti, Canonici in omnibus imitabantur, priusquam Capituli sive Cathedralium, sive Collegiatarum Ecclesiarum insererentur, tyrocinium subirent sub cura Præpositi, à quo morum disciplina imbuerentur, & sub magisterio scholastici, cujus munus erat juniores illos, & novitios Canonicos litteris, bonisque artibus informare; quemadmodum observat Antonius Matthæi lib. 2. de nob. cap. 39. pluribusque exornat Thomassinus de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 1. lib. 3. cap. 8. num. 2. & seq. & cap. 70. num. 8. Tyrocinii verò tempore multa ipsis subeunda erant incommoda, molestiæ haud leves tolerandæ, ut per dura & aspera quæque probati, ad reliquam vitam *canonicè* transigendam assuescerent; etenim si jampridem Gregorius Magnus neminem sacris Ordinibus initiari voluit, nisi post probationem, teste Joanne Diacono in ejus vita lib. 2. num. 16. apud Mabillon. in Act. SS. Bened. sæc. I. pag. 408. multò magis probandi erant Canonici, qui ad exactam componebantur normam Monachorum, de quibus scribit Petrus Ble-sensis epist. 13. »Novitiorum claustraliū mentes adhuc desideriorum carnalium humoribus gravidæ & tumentes, non acceptantur in sacrificio Domini, nisi prius igne tribulationis torreantur; nec paleas priorum deponunt affectuum, nisi per laborem & abstinentiam confringantur; & ad rem nostram magis appositè Fructuosus Episcopus cap. 18. suæ Regulæ de Novitio loquens part. 2. Cod. Regul. Holstenii pag. 274. ait: Monasterium sub Regula introducatur, & anno integro à cunctis

Fratribus, ex industria conviciis comprobetur.

IV. Postquam autem obsoleta est Crodogangi institutio, & Canonici, abjecta vita communi, ac regulari observantia, in sua quisque domo secularium more, vivere cœperunt, quod in Germania contigisse, fluente sæculo x. auctor est Trithemius in Chron. Hirsuagiens. anno 977. nonnulla pristinæ disciplinæ remansere rudera, quæ adhuc hodie visuntur tum in Canonico Scholastico, tum in anno residentie, seu claustrali, quem quorundam Capitulorum Germaniæ Canonici certa anni die auspicari debent, atque in Ecclesiæ servitio integrum transigere, priusquam in Capitulum admittantur, suæque Præbendæ fructus participent. Sed in eo etiam clarius veteris disciplinæ vestigium conspicitur, quod in aliis ejusdem Germaniæ Capitulis est in more positum; nimirum, ut qui Canonicatum adepti sunt, non statim post annum residentie, sicuti alibi fit, Capitularibus annumerentur, sed meram expectativam habeant vacaturæ Præbendæ Canonicalis, ideoque non appellentur absolute Canonici, sed Domicellares, seu Domicelli, quasi non Domini, sed Domini-li sint, ut hac ipsa nomenclatura differant à veris Canonicis, quos jam appellatos fuisse Dominos, testatur vetus monumentum apud Lucam Dacherium tom. 3. Spicilegii novæ editionis pag. 561. Hi quippè Canonici Domicellares speciem quamdam referunt juniorum Clericorum, quos diximus in tyrocinio olim detentos, variisque exercitationibus probatos; ut deinde in Canonicorum Collegium cooptarentur. Equidem Patres Concilii Moguntini anni 1549. de iis, quæ ad mores pertinent cap. 86. de Domicellariis, perinde ac de Novitiis in probatione de-

gentibus, in hunc modum loquuntur *tom. 9. Collectionis Harduini col. 2134.* »Hactenus in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis (saltem in »ea parte, qua majores nostri non »sine magna ratione juniores Canonicos, quos Domicellares vocant, non »statim ut Beneficia acceperint, ad »Capitula admitti, sed ad tempus »sub jugo Prælatorum detineri voluerunt) satis negligenter advigilatum esse, non sine Ecclesiarum perniciē, sentimus, dum hi, quibus ea »cura incumbit, ad studia & mores »Domicellarium parum attendentes, »si modò Domicellares certum tempus in Beneficii possessione exegissent, aut pecuniam pro emancipatione constitutam numerassent, si- »ne ampliori delectu quosvis ad Capitula admiserunt, etiam eos, quos »nec vitæ honestate, nec doctrina »satis idoneos, aut Ecclesiis utiles »futuros norint... Quarum indemnitati consulere volentes, Prælatorum, »Capitulum, & aliorum, quorum »interest, conscientias duximus onerandas, & hisque districtè præcipiendo »injungimus, ut in posterum, non »secundum prætensam consuetudinem (quæ in hac parte, ut Ecclesiis »perniciosa, irrationabilis, aut potius »corruptela censenda est) quoslibet, »sed secundum conscientiam idoneos tantum, & dignos ad Capitula, præsertim Metropolitanum, & Cathedralia admittant.

V. Ejusmodi Canonici Domicellares reperiuntur in præfacta Ecclesia S. Joannis in Haugis; iique, cum essent in Capitulum recipiendi, hoc quasi postremum sui tyrocinii subibant experimentum; ab humeris ad lumbos denudati transibant per medium agmen Canonicorum Capitularium, à quorum singulis virga, quam quisque ma-

nibus tenebat, cædebantur, eoque experimento peracto, veluti per aspera quæque probati, atque à tyronicio subducti, Capitularibus accensebatur. Hunc autem morem promanasse opinamur ex illo veteri instituto, à Monachis ad Canonicos derivato, Novitium scilicet lacescendi injuriis, convitiis, & probris, sicuti ab Episcopo Fructuoso audivimus. Alia præterea potuit esse ejus consuetudinis origo. Antiquis Romanorum legibus, emancipatio liberorum è patria potestate fiebat *cum injuriis, & alapis*, ut dicitur *Novell. 81. in præfat.* & observant Antonius Perez *in Cod. tom. 2. lib. 8. tit. 49. n. 2.* Vincentius Gravina *Orig. Jur. lib. 2. num. 83.* Heinec. *Instit. Justin. lib. 2. tit. 12. & antiquit. Romanor. tom. 1. lib. 1. cap. 12. §. 5. & 9.* inter cæteros enim ejusdem ritus, quos describit Cajus *Instit. cap. 6.* hic ultimus erat, aliorumque complementum: emancipandus, post tertiam manumissionem, servorum more, *circumducebatur*, quasi ei libera daretur facultas abeundi quo vellet, & *colapho percutiebatur*; quo præstito, emancipatio censebatur omnibus numeris absoluta.

VI. Jam verò admissionem Canonici Domicellaris in Capitulum speciem quamdam fuisse emancipationis, per quam ille liberaretur à nexu scholæ, & subtraheretur à jugo Canonici Scholastici, colligimus tum ex antiquis statutis Ecclesiæ Ultrajectinæ, relatis ab Antonio Matthæi *de nobil. lib. 2. cap. 39.* in quibus ita cavetur: »Si Scholaris ad Præbendam assumptus fuerit, vocem tamen in Capitulo non habebit, donec vigesimum ætatis suæ annum attigerit, & per »Scholasticum nostrum Decano, & »Capitulo nostro emancipandus præsentatus ut idoneus fuerit; & rur-

»sus de officio Scholastici : Ad ipsum pertinet Scholares examinare »tàm in scientia , quàm in moribus »& ætate , & cùm habiles reperti »fuerint , Decano , & Capitulo nostro emancipandos præsentare ; »tùm ex vetusto diplomate , quod occurrit apud Schaten *lib. 11. Annal. Paderbon. ad ann. 1231.* ubi circa finem hæc habentur : »Nullus Canonico- »rum de cætero emancipabitur , quin »idem juret , ne numerus Canonico- »rum excedat numerum Præbendarum. » Quocirca improbabile non est , præfatum modum , eum in Capitulum introduci per convitia & verbera , ortum habuisse à veteri ritu emancipationis , quem postea abolevit Justinianus in *leg. ultim. Cod. de emancip. liber.*

VII. Sed quidquid sit de illius consuetudinis origine , quam nobis dumtaxat conjicere , certò tamen assequi non licuit , eam prudenti sanè consilio extirpandam duxit laudatus Fride-ricus Carolus Episcopus Herbipolensis opportuno decreto , hisce verbis concepto : » Sicut quæ laudabiliter »olim constituta , vel ab antiquo ob- »servata esse noscuntur , retinenda »sunt in posterum ; ita è contrà , »quæ honestati , modestiæque Eccle- »siasticæ , vel bonis moribus adver- »santur , sacris inimica canonibus , »quantumvis vetusta , quantumvis »vulgata , adeo vires non contrahunt »ab antiquitate , quin tamquam abu- »sus reformari debeant. » Enimverò cùm hodie inter Canonicos Domicellares non soli adolescentuli , sicuti forsàn retroactis temporibus , sed viri numerentur ætate , & prudentia ple- rumquè maturi , & quandoquè etiam Episcopali charactere exornati , jure ac merito indecorum & turpe illi visum est , ut isti humeris denudatis sub feru-

larum ictibus in Capitulum admitte- rentur. Obstitere , utiquè Canonici no- væ sanctioni , qua querebantur anti- quum everti Capituli institutum , cu- jus initii non extabat memoria ; sed frustra , quoniam Nos , quibus jam tùm universalis Ecclesiæ regimen obtigerat ; considerantes , non posse vetustatis argumento abusus sustineri , qui rectæ rationi , decentiæ , atque honestati ad- versantur , consilium Episcopi sum- moperè commendavimus , ejusque de- cretum confirmavimus.

VIII. Præterea ut à proposito de Canonicis argumento non discedamus , meritò hîc recensendæ veniunt Syno- dales quorundam Episcoporum Con- stitutiones , quibus decernitur , ut Ca- nonici suarum Cathedralium , aliarum- que Ecclesiarum Collegiatarum , dum Choro intersunt , minimè putent , se meram ibi assistentiam præstando , mu- neri suo satisfacere , sed ut re ipsa canant & psallant , suasque voces adjun- gant inferioribus ministris , Horas Ca- nonicas , aliasque præscriptas preces canentibus , & recitantibus. Etenim non semel accidisse novimus , ut hu- jusmodi Constitutiones , tamquam no- vitatem importantes , in hominum cen- suras incurrerent ; cùm contrà com- mendari debuissent , quòd per eas tol- leretur abusus contra leges inductus , ut Canonici à cantu , & psalmodia ab- stinerent , & statuarum more in chori subselliis locati , Divinas laudes ab aliis concelebrari audientes , ipsi silen- tium servarent. Sanè non ignoramus in quorundam libris scriptum reperiri , licitum esse Canonicis choro præsentés assistere , & cantum omittere , quo- ties aut in Præbendarum fundatione ab hujusmodi onere exempti fuerint , cùm possit Fundator etiam contra le- gis positivæ præscriptum aliud in fun- datione statuere , aut quoties iisdem

Canonicis à summo Pontifice concessum fuerit Idultum exemptionis à cantu, firma remanente obligatione Divinis Officiis in Choro assistendi; cum enim Pontifex valeat omnimodam iis libertatem tribuere, nimirum eos etiam ab assistentia Choro præstanda eximere, multò magis potest, legitima aliqua suadente causa, eos à psallendi debito absolvere, & nihilominus ad frequentandum Chorum adstringere. Ita docent Suarez de Religione t. 2. lib. 4. de Horis Canonicis c. 12. num. 11. Azor. Instit. Moral. part. 1. l. 10. cap. 11. q. 6. & 7. Persicus in tract. de Horis Canonicis dub. 4. n. 12. & 13. Sed, quidquid sit de singularibus hujusmodi casibus, qui disputationis gratia ab auctoribus conficti potius, quam re ipsa existentes dici possunt; negari profectò nequit, quod, cum Chorus ad canendas psallendasque Horas Canonicas institutus fuerit, ei-que non solum inferiores ministri & cantores, sed ipsi quoque Ecclesiarum Canonici, ex eorum officio debito, assistere teneantur, hi etiam ad canendum, & ad concinendum inferiorem ministrorum Deo psallentium vocibus, ex ipsa eorundem officii natura tenentur. Ideoque fatendum est, & rationi & justitiæ consonas esse Constitutiones Synodales, quæ id à Canonicis præstari jubent, easque odio- so novitatis nomine immeritò traduci, cum potius laudandæ essent, utpotè prava corruptelarum germina excin- dentes, quæ nimia forsàn Prædecesso- rum indulgentia in agro Dominico ra- dices egerant. Auctoritates, & cano- nes Conciliorum tam Provincialium, quam Synodaliū, quibus hæc senten- tia confirmatur, videri possunt apud Pontas in verb. Canonicus cas. 6. Ge- nettum Theol. Moral. tom. 2. tract. 1. cap. 7. de Beneficiis, quest. 11. Na-

talem Alexandrum Theol. Moral. lib. 2. cap. 8. de Horis Canonicis tom. 2. Quæ autem hac de re statuta fuerunt à S. Pio V. in sua Constitutione 35. Bullar. Roman. t. 2. quæque satis apertè de- creta leguntur in Concilii Tridentini sess. 24. cap. 12. de Reformat. ea per Nos expensa fuerunt in nostra Institut. 107. Latine editionis, in qua etiam complures adduximus resolutiones sac- cræ Congregationis prædicti Concilii Tridentini Interpretis, eidem senten- tiæ constanter faventes, quas Lector ibidem videre poterit §. 3. num. 16. & seq. Concordant epistola encyclica, quam ad Episcopos Italiæ conscripsi- mus Pontificatus nostri anno quinto, impressa in Bullario nostro tom. 1. n. 103. in qua de hoc etiam argumento aliqua innuimus §. 24. ac demum Lit- teræ nostræ in forma Brevis die 19. Januarii 1748. datæ ad Cardinalem Pa- triarcham Delphinum super concessio- ne nonnullorum privilegiorum favore Capituli, & Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis Veronensis, quæ Litteræ impressæ sunt in supplemento ad cal- cem volum. 3. ejusdem Bullarii nostri num. 4. pag. 285.

IX. Ex hætenus dictis colliget Episcopus, non esse sibi metuendum à novatoris calumnia, cum Constitutiones edit, quas necessarias agnoscat ad depravatos populi, Clericique mores reformandos, & sanctissimos Eccle- siæ canones reparandos, temporum injuria, hominumque malitia labefac- tatos; facile quippè ab improborum dictis se tuebitur decreto Triden- tini sess. 22. cap. 1. de Reformat. ubi, postquam omnes innovavit Constitu- tiones, ad vitam & honestatem Cle- ricorum pertinentes, Episcopos allo- quens, ait: "Si qua verò ex his in de- »suetudinem abiisse compererint, ea »quamprimum in usum revocari, &

ab omnibus accuratè custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas, Deo vindice, penas persolvant.

CAPUT IV.

Quenam sit novitas in Diocesim non inducenda; & primò, ne veteris discipline restituendæ studio contra recentiores leges, aut consuetudines generaliter receptas, decreta fiant; ubi de Clericorum habitu, & de eorum cohabitatione cum mulieribus consanguineis, aut affinibus.

Quemadmodum prudenter se gerit Episcopus in id incumbens, ut pristina disciplina, quam præfocavit abusus, in sua diocesi revirescat; ita imprudenter agit, qui mores in eam inducere tentat, aut numquam receptos, aut ex rationabili causa postea obsoletos, præcipuè si res ejusmodi respiciant, in quibus mutatio fieri potuit sine ullo Ecclesiæ dispendio, & purioris ethices jactura. Quoniam autem in hac re, quæ à rerum, temporum, & locorum circumstantiis maximè pendet, impossibile est universalem regulam constituere, in omni eventu æquè ab omnibus, atque ubiquè servandam, regulæ loco esse poterunt nonnulla, quæ in hoc & sequenti capite proferemus exempla.

II. Episcopus restituendæ Ecclesiasticæ disciplinæ studiosus, plurimas saluberrimas paraverat Constitutiones, in sua Diocesana Synodo propè diem promulgandas. Eas Nobis, qui tunc temporis Secretarium agebamus sacrae Congregationis Concilii, pro sua erga nos humanitate amicè dedit examinandas. Earum unam offendimus,

in qua prohibebatur Clericis usus fibularum in calceis, adjecta in transgressores haud levi pœna, ejusque Constitutionis ratio petebatur ex *Cap. Clerici. 15. de vit. & honestat. Clericor.* ubi Innocentius III. inter cætera ornamenta Clericis interdicta, fibulas etiam recenset, inquit: *fibulas omnino non ferant.* At Nos amico Episcopo suasimus, ut hanc Constitutionem deleteret; neque his temporibus aptari diximus laudatam Innocentii III. Decretalem, utpotè quæ de fibulis loquitur, diversis sanè ab illis, quæ nunc communiter apud honestos viros sunt in usu; fibulas enim ad merum olim pertinuisse luxum, & vestium ornatum, testatur Ulpianus in *leg. Argumento 25. ff. de auro, & argento legatis*: inquit: *Fibula ornamenta magis quam vestis sunt*; & prosequuntur Petrus Faber *lib. 1. semestr. cap. 16.* & Chiffletius in *Anastasio Childerici cap. 16.* & quidem mollia erant ornamenta, mulierum potiùs, quam virorum propria, quemadmodum in *cit. leg.* notavit Glossa *verb. ornamenta*, traditque Plinius *lib. 33. cap. 1.* scribens: *fibulas & alia muliebris cultus*; quamvis reverà, eodem Plinio teste, non deessent viri, qui, mulierum more, aureis, & gemmatis fibulis suas vestes constringerent; quem etiam morem indicat illud Virgilii *Æneid. 1. Aurea purpuream subnectis fibula vestem.* Quia porro mulieres calceorum loco semper utebantur soleis, quas viri domi tantum gestabant, quod deducitur ex *Gellio lib. 13. cap. 21.* eas pariter pretiosas fibulis revinciebant; quæque ad soleas colligandas erant necessariae, ad merum luxum & pompam fuerunt postea etiam in calceamentis adhibitæ. Ad hujus verò generis calceamenta, pretiosas fibulis adornata, allussit Concilium Carthaginien-

niense IV. anni 398. cùm cap. 45. t. 1. Collectionis Harduini col. 982. ait: *Clericus nec vestibus, nec calceamentis decorem querat*; eademque respexit Concilium Matisconense anni 581. cùm can. 5. edixit: "Nullus Clericus sagum, aut vestimenta, vel calceamenta secularia, nisi quæ religionem deceant, inducere præsumat"; tom. 3. Collectionis Harduini col. 452. De præfatis pariter fibulis, vanitati, & pompæ unicè inservientibus, loquutum Innocentium III. liquet ex contextu; ait quippè: *Fibulas omninò non ferant, neque corrigias auri, vel argenti ornatum habentes*. Fibulæ autem, quæ hodie ad calceos colligandos sunt in usu, nisi sint gemmis distinctæ, nullam præseferunt vanitatem, sed solius commoditatis causa adhibentur etiam ab hominibus infimæ plebis, & pauperrimis. Quocirca illas Clericis interdiceret, esset malè feriatorum hominum linguas ad diçteria & scommata incitare, absque ullo Ecclesiasticæ disciplinæ profectu.

III. Similiter alius Episcopus & pietate & doctrina insignis, Nobis etiam prædictum munus obeuntibus indicavit, inter Synodales, quas edere parabat, Constitutiones, unam se condidisse, qua prohibebat Ecclesiasticis secularibus lugubres vestes in consanguineorum, & affinium obitu induere; siquidem animadverterat, tum Cardinales, & Romanæ Curiae Præsules in Urbe, tum Episcopos extra Urbem, hac ipsa ratione se gerere, præterquamquod Regulares nullibi conspiciuntur quidquam in vestitu immutare, decedentibus licèt eorum parentibus, aut fratribus, nedum remotioribus consanguineis. Addebat, id sibi valdè consentaneum videri doctrinæ B. Pauli Apostoli, qui in

epistola ad Thesalonicensenses cap. 4. ita scribit: *Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contristemini, sicut & ceteri, qui spem non habent*. Ad hæc nos quidem respondimus, valdè optandum esse, ut Clerici hanc legem servarent, utpotè quæ & Ecclesiasticis regulis, & aliis Synodalibus Constitutionibus omninò conformis esset. Nam inter Tarraconensis Ecclesiæ statuta unum adest anno 1338. editum, quod legitur tom. 1. lib. 3. in hæc verba conceptum: "Ne Clericus in sacris Ordinibus induat se de nigro, seu de vestibus lugubribus, per mortem alicujus, nisi fuerit pater, aut mater, frater, aut soror, aut dominus, quas etiam ultra duos menses portare non possit." In Concilio Toletano, quod sub Pontificatu Sixti IV. celebratum fuit, can. 8. ita legitur: *Uterius lucuosas vestes induere Clerici in sacris Ordinibus constituti, vel beneficiati, non audeant*. Magis adhuc severa est lex à S. Carolo edita in Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. p. 3. Actor. Eccles. Mediol. p. 1. pag. 268. qua scilicet cuilibet Clerico, qui amictu Clericali indutus incedit, districtè prohibetur, ne in propinquorum, ne parentum quidem obitu, vestes lugubres more laicorum induat, gestetque... sed pium erga propinquos mortuos charitatis studium, officiumque præseferat omni alia ratione, quæ cum Clericalis ordinis decore, dignitateque omninò conveniat. Et huic quidem per omnia concordant Constitutiones aliarum Synodorum, videlicet Amerinæ anni 1595. Placentinæ anni 1589. Florentinæ ejusdem anni. At nihilominus eidem Episcopo insinuandum duximus, ut antequam hujusmodi Constitutionem in Synodo publicaret, quæ novitatis speciem in illius Dioecesi proculdubiò habitura erat,

rem totam maturè perpenderet, videretque, an sibi polliceri posset eamdem re ipsa observatum iri, neque potius occasionem daturam esse Clericorum recursibus, oblocutionibus, & querelis, non sine periculo, ut laici quoque in partes accederent. Quibus ille in bonam partem acceptis, ac secum prudenter expensis, à decreti publicatione abstinendum existimavit.

IV. At multò magis cavendum est, ne, obtentu renovandi pristinos Ecclesiæ canones, quidquam in Synodo statuatur, quod contrarium sit posterioribus legibus, quibus antiquæ disciplinæ rigor, nonnullis in rebus expressè mitigatus dignoscitur. Exemplum esse potest in cohabitatione Clericorum, & mulierum, de qua Nos pluribus disseruimus in nostra Instit. 83. Ne Ecclesiæ ministrorum existimatio, ulla fœdi criminis probabili suspitione imminueretur, magna Synodus Nicæna can. 3. juxta versionem Dionysii Exigui tom. 1. Collectionis Harduini col. 323. ita sancivit: *Interdixit per omnia magna Synodus, non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, nec alicui omnino, qui in Clero est, licere subintroductam habere mulierem, nisi fortè aut matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas, quæ suspitionem effugiunt. Quænam porro dicerentur mulieres subintroductæ, litigant Eruditi. Putarunt aliqui cum Turriano lib. 2. de dogmat. character. Verb. Dei pag. 93. eo nomine denotari uxores, quibus Clerici, priusquam Ecclesiæ militiæ adscriberentur, essent legitimo connubii fœdere copulati; sed istorum opinio explosa fuit à Gothofredo in not. ad Cod. Theodos. lib. 16. tit. de Episc. leg. 44. ubi ostendit, Græcum vocabulum, à Nicænis Patribus adhibitum, nequaquam conjugem, sed fœminam significare omnino extraneam, nulloque*

parentelæ vínculo Clerico devinctam. Alii cum Christiano Lupo in not. ad præfat. Can. tom. 1. pag. 21. & seq. ea voce designari opinantur *Agapetæ*. Erant autem *Agapetæ*, Deo devotæ fœminæ, quas Deo pariter sacrati viri, per quamdam spiritualis adoptionis speciem, sibi in matres, sorores, aut filias adscisciebant, & pietatis fovendæ studio, aut certè prætextu, secum domi retinebant. Quia verò hujusmodi contubernium, etsi fortassè plerumquæ flagitio careret; flagitii tamen periculo, & suspitione numquam profectò vacabat, semper fuit ab Ecclesia improbatum. In illud acriter invectus est Cyprianus *epist. 62. ad Pomponium Episcopum*. Patres Antiocheni scribentes ad Dionysium Papam, apud Eusebium lib. 7. cap. 30. Paulo Samosateno, Synodali sententia & Patriarchatu dejecto, maximo crimini dederunt, quod *subintroductas* haberet, suisque Clericis permetteret mulieres: *Quid hic referre attinet (ajebant) subintroductas, ut Antiocheni vocant, mulieres tam ipsius, quàm Presbyterorum ejus, ac Diaconorum? in quibus non hoc solum, sed etiam alia insanabilia crimina, quorum conscius est, & quorum ipsos reos esse convincit, nihilominus tegit, ac dissimulat, ut illos sibi obnoxios habeat.* Ad eundem autem scopum propulsandi ab Ecclesia *Agapetarum* pestem, ut eas vocat Hieronymus *epist. 22. ad Eustochium*, collimasse Patres Nicænos, cum Clericis vetuere, ne subintroductas haberent mulieres, cum aliis sensit laudatus Lupus; quamvis reverà non statim voti compotes facti fuerint, siquidem eundem abusum vehementer postea inclararunt Gregorius Nazianzenus in carmine continente præcepta Virginum. Hieronymus cit. *epist. 22. epist. 125. ad Rusticum Monachum, & epist. 128. ad Gaudentium*. Chrysostomus, teste Pal-

ladio in ejus Vita, aliique Patres.

V. Verum, etsi nullus neget, mulieris subintroductæ voce etiam *Agape-tas* comprehendendi, præter eas tamen quamcumque aliam foeminam extraneam designari, evidenter demonstrant Gothofredus *cit. loc.* & Ferdinandus Mendoza *de Confirmando Concilio Eliberitano lib. 2.* Equidem Honorius, & Theodosius junior, Imperatores, legem sancientes canoni Nicæno accommodatam, non tantum cum foeminis, secum sororum nomine assumptis, sed cum quibuslibet extraneis consortium habere Clericis interdixere; exceptis matre, filia, & sorore germana, in quibus arctum consanguinitatis vinculum omnem removet sævi criminis suspicionem: Eum, qui probabilem sæculo disciplinam agit, decolorari consortio sororiæ appellationis non decet. Quicumque igitur cujuscumque gradus Sacerdotio fulciuntur, vel Clericatus honore censentur, extranearum sibi mulierum interdicta consortia cognoscant; hac tantum eis facultate concessa, ut matres, filias, atque germanas, intra domorum suarum septa contineant. In his enim nihil sævi criminis existimari fœdus naturale permittit, leg. 19. Cod. de Episc. & Cleric. In eundem sensum Nicænum canonem exposuere quotquot illum renovarunt posteriora Concilia. Carthaginense IV. anni 398. cap. 46. tom. 1. Collectionis Harduini col. 982. ait: Clericus cum extraneis mulieribus non habitat, Arelatense II. ann. 452. can. 3. tom. 2. Collectionis Harduini col. 773. Si quis Clericus a gradu Diaconatus in solatio suo mulierem, præter aviam, matrem, filiam, neptem, vel conversam secum uxorem habere præsumperit, a communione alienus habeatur. Par quoque, & mulierem, si se separare noluerit, pœna percellat. Ilterdense anni 524. can. 15. tom. 2. ejusdem Collectio-

nis col. 1066. »Familiaritatem extraneam mulierum licet ex toto sancti Patres antiqui monitionibus præceperint Ecclesiasticis evitandam, id nunc tamen nobis visum est, ut qui talis probabitur, si post primam, & secundam commonitionem se emendare neglexerit, donec in vitio perseverat, officii sui dignitate privetur. « Avernense anni 535. can. 16. tom. cit. col. 1183. »Episcopi, Presbyteri, atque Diaconi, ita sanctæ conscientiæ luce resplendeant, ut effugiant probitate actuum maledicorum obloquia. . . Fugiat his extranearum mulierum culpanda libertas; & tantum cum avia, matre, sorore, vel nepte, si necessitas tulerit, habitent; de quibus nominibus, ut priorum canonum series continet, nefas est aliud, quam natura constituit, suspicari. « Concilium Romanum, congregatum à Zacharia Papa anno 743. can. 2. tom. 3. ejusdem Collectionis col. 1927. »Ut Presbyteri, vel Diaconi subintroductas mulieres nullo modo secum audeant habitare, nisi forsitan matrem suam, aut proximitatem generis sibi habentes, quæ suspensiones effugiant; sicut in Synodo Nicæna continetur. « Concilium Moguntinum anni 813. can. 49. tom. 4. ejusdem Collectionis col. 1016. »Omnibus Clericis foeminas secum in domibus suis habere, ultra licentiam canonum, firmiter sit contradicendum. « Remense ejusdem anni 813. can. 22. ib. col. 1020. »Ut à Sacerdotibus omnis suspicio mulierum funditus eradicetur; cum quibus etiam nulla habitatio eis concedatur, præter illam, quæ in Nicæna Synodo permittitur, id est, matrem, aut sororem, vel eas tantum personas, à quibus omnes suspensiones effugiant.

VI. At veniam, quam Nicæni Patres Clericis dederant, cohabitandi cum matribus, filiis, & germanis sororibus, nonnihil ampliavit Concilium Carthaginiense III. anni 397. illam non solum ad fœminas extendens, remotioribus sive consanguinitatis, sive affinitatis gradibus, iisdem conjunctas, sed etiam ad eas, quarum indigerent famulatu; ait quippè *can. 17. relat. dist. 7. Can. 27.* » Ut cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, sed solæ matres, aviæ, & matertera, amitæ, sorores, & filiæ fratrum, aut sororum, & quæcumque ex familia, domestica necessitate, etiam antequam ordinarentur, jam cum eis habitabant; vel si filii eorum, jam ordinatis parentibus, uxores acceperint; ut servis non habentibus in domo quas ducant, aliunde ducere necessitas fuerit. » Ex opposito Concilium Forojuliense anni 791. *cap. 4. tom. 4. Collectionis Harduini col. 858.* ob turpæ & nefarium, quod perpetrari contigerat, facinus, præfatam licentiam revocavit, nec deinceps permittendum statuit, ut Clericus cum ulla prorsus muliere, ne matre quidem excepta, cohabitaret, inquiens: » Ut, juxta Nicæni venerandi definitionem Concilii, nullus patiat subintroductas mulieres secum in domo propria habere, vel privatè cum eis cohabitantes conversari; & quamquam de quibusdam inhonestis causis suspicione, clementius aliquo modo inibi legatur indultum, nos tamen omnes omnino nunc necessarium vetare prospeximus; eò quòd experimento didicerimus, illarum velamento, alias licentias ad eos aditum veniendi, perditionis causam habuisse. » Forojulensi consensere Concilium Nannetense incerti

anni *can. 3. tom. 6. part. 1. ejusdem Collectionis col. 457.* » Prohibendum, » & modis omnibus interminandum » est, ut nullus Sacerdos eas personas fœminarum, sicut, & in canone insertum continetur, de quibus suspicio esse potest, in domo sua habeat. Sed neque illas, quas canones concedunt (quia, instigante diabolo, etiam in illis scelus frequenter perpetratum reperitur, aut etiam in pedissequis illarum) scilicet matrem, amitam, sororem. » Moguntinum anni 888. *cap. 10. tom. 6. part. 1. ejusdem Collectionis col. 406.* » Ut Clericis interdicatur mulieres in domo sua habere omnimodis decernimus. » Quamvis enim sacri canones quoddam personas fœminarum simul cum Clericis in una domo habitare permittant; tamen, quod multum dolendum est, sæpè audivimus, per illam concessionem plurima scelera esse commissa. . . . Et idcirco constituit hæc sancta Synodus, ut nullus Presbyter ullam fœminam secum in domo propria permittat, quatenus occasio malæ suspicionis, vel facti iniqui penitus auferatur. » & Concilium Metense ejusdem anni 888. *cap. 5. cit. tom. 6. part. 1. col. 411.* *Sacerdotes. . . nequaquam in sua domo secum aliquam fœminam habeant, nec matrem, nec sororem.* Verùm Innocentius III. scitè perpendens, non esse facile præsumendum scelus, à cujus turpitudine natura ipsa quodammodo abhorret, neque rationi consentaneum reputans, legem ferri ad præcavendum periculum, quod rarissimum est, Nicænum canonem restituit, easque fœminas Clericorum ædes incolere permisit, quas Nicæni Patres nulla aspergi obliqua suspicione existimarunt; rescribens enim ad Episcopum Pistoriensem in *cap. A nobis 9. de cohabit. Cleric. &*

mulier. ait: Cum Clericis quoque non permittas mulierculas habitare, nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale foedus nihil permittit sævi criminis suspicari.

VII. Hac posteriori Innocentii III. Decretali nemo dubitaret contrariis Synodorum sanctionibus modò allegatis derogatum fuisse, nisi Constitutio Nannetensis inserta foret compilationi Decretalium Gregorii IX. locumque haberet *in cap. 1. de cohabitatio. Cleric. & mulier.* etsi falsò ibi adscribitur Concilio Moguntino, in quo etiam legitur, aliis tamen verbis renovata; sed postquam in codicem Juris communis relata est, nedum revixisse, sed vim, ac robur universalis legis videtur insuper adeptæ. Hac ratiocinatione decepti aliquot Episcopi, se Juri communi instituisse putarunt, cum Clericis vetuere, ne cum ulla prorsus fœmina, licet arctissimo sibi consanguinitatis nexu obstricta, cohabitarent. Verùm aliter sentire peritissimi sacrorum Canonum Interpretes, quibus compertum cum sit, jurium contrarietatem esse evitandam, nec facillè in eadem Canonum Collectione admittendam, ita res visa est componenda. Decretalis (inquiunt) Innocentii III. regulam constituit universalem, communiter observandam. Decretum Nannetense ponit regulæ limitationem in specialibus quibusdam eventibus adhibendam. Itaque priori est inhærendum, cum unius diœcesis Clericis certa norma præscribitur, ad quam omnes se componere debeant; posteriori insistendum, cum de hoc, aut illo agitur, cujus mores sunt depravati, & cum qualibet prorsus muliere consuetudo suspecta. Quamobrem licet in diœcesi contingat, turpe incæstus flagitium semel, aut iterum ab uno, aut altero Clericorum perpetrari, non idcirco fas erit

Episcopo à communi regula recedere, & non sine populi admiratione, ac scandalo, quasi omnes haberentur ejusdem enormis criminis aut rei, aut suspecti, statim edicere, ne ullus in posterum Clericorum cum nepte, amita, sorore, aut matre cohabitaret; sed si quemquam reperiatur dubiæ famæ, cujus cum consanguinea contubernium, etiam apud probos, & prudentes viros, male oleat; illi, cui certè congruit regulæ limitatio, separationem injungat, ea tamen adhibita circumspectione, & cautela, quam rerum circumstantiæ exposcunt, ne delictum, quod latet, patefiat. Non propterea tamen Constitutionem improbamus, qua Episcopus omnem cum mulieribus cohabitationem Clericis interdicat, nisi ipse priùs, earundem qualitatibus examinatis, illam prava suspicionem vacare compererit; hoc quippe alium non esset, quam sibi decernendum reservare, num hæc, vel illa fœmina cadat in censuram, an potius in limitationem regulæ Nicænæ ab Innocentio III. innovatæ. Ita sancitum legimus à S. Carolo Borromæo in suo Concilio Provinciali Mediolanensi I. *in cujus part. 2. Actor. Eccles. Mediol. part. pag. 19.* habetur: "Quoniam non solum malum cavere, verum etiam omnem mali suspicionem fugere oportet, ne in cujusquam offensionem incurramus; in ædibus ad Canonicorum, aliorumve Clericorum domicilium, & usum ædificatis, aut aliis, in quibus ipsi habitant, fœminas quascumque, etiam quovis sanguinis, cognationis, aut affinitatis vinculo eis conjunctas, habitare prohibemus; nisi Episcopus in alicujus urgenti necessitate aliter faciendum esse duxerit, cujus conscientiam in hoc valde oneramus." Ejusmodi S. Caroli Edictum, plu-

plurimum tamen mitigatum, Nos servari præcepimus à Parochis nostræ Bononiensis diocesis, quibus convivere permisimus cum fœminis, usque ad tertium consanguinitatis, & primum, ac interdum etiam secundum affinitatis gradum sibi conjunctis; cæterarum verò nomina ad Nos deferri jussimus, ut, earum conditione inspecta, deliberaremus, an sine ullius offensione possent Parochorum ædes incolere. Quia porrò hoc nostrum Edictum, etsi tanta indulgentia lenitum, pluribus nihilominus visum est asperum & severum, illud ab obloquentium dictis vindicavimus *in cit. nostra Inst. 83.* ubi plurima ad rem facientia videri possunt accumulata.

VIII. Cæterum exceptio ista, quæ tùm à Canonico, tùm à Civili Jure admittitur quoad personas naturali fœdere conjunctas intra certos gradus, in quibus, licet diversi sint sexus, inhonestum aliquid suspicari communiter non licet, tunc locum habet, cùm agitur de Clericorum, & mulierum cohabitatione. Quamvis autem ex quadam falso præsumpta rationis paritate reprehendendas nonnulli judicaverint Synodales quorundam Episcoporum Constitutiones, quibus severè vetitum fuit, ne in eodem lecto simul cubare permittantur fratres, & sorores septennio majores, neve ejusdem ætatis filii, aut filiæ in eodem cubili unâ cum patre, & matre retineantur; nimis tamen patens est hujusmodi censuræ injustitia; & magna, que intercedit, differentia inter cohabitationem in una domo, & condormitionem in eodem lecto. Porrò in Concilio Mediolanensi IV. quod habetur *part. 1. Affor. Eccles. Mediol.* ita statutum legitur *pag. 316.* "Parochus, ut diligentissimè poterit, & Episcopus

"in primis, tùm auctoritate sua, tùm
"etiam, si opus erit, secularis Magistratus ope implorata, id maxime
"moperè curet, ut ne cum fœmina
"quocumque vel arctissimæ propinquitatis gradu conjuncta, mas simul
"cubet, etiamsi ambo puerili ætate
"sunt, ita tamen grandiusculi, ut aliqua inde suspicio, periculum, occasio
"impuri flagitii committendi
"existere possit. Nec verò paupertatis, angustæve habitationis excusationis
"locus facillè relinquatur, quominus istius modi impuritatum occasio
"omnis præcidatur; cùm humi
"potius, atque adeo sub dio jacere
"satiùs esset." Item in Synodo Fulginatensi à bon. mem. Episcopo Baptistelio celebrata anno 1722. quæ cognita & approbata fuit in Congregatione particulari, ejus Secretarii munus Nos tunc in minoribus constituti, obivimus, illud idem præscribitur *cap. 7. num. 8.* & prohibitio redigitur ad eos, qui septimum ætatis annum compleverint; deinde verò *sequenti cap. 9.* inter casus Episcopo reservatos recensetur eorum delictum, qui curam gerentes filiorum, aut nepotum diversi sexus, permittunt, eos simul, mares nimirum & fœminas septennio majores, in eodem lecto cubare.

CAPUT V.

Novitatis notam non evadit constitutio Synodalis, quæ antiquam Diœcesis, & regionis consuetudinem, justis de causis toleratam, approbatamve, abrogare nititur; ubi de jejunio Sabbathi, de more alicubi vigente vescendi die Sabbathicarnibus, aut interioribus, & extremis animalium partibus; Item de ovis, & lacticiis, de carnibus avium, & amphibiorum diebus jejunii vetandis, aut permittendis.

PECULIARIUM quoque consuetudinum, quæ ab antiquo tempore in Diœcesi, & regione receptæ, & justis de causis toleratæ, aut approbatæ dignoscuntur, æquum est, ab Episcopo rationem haberi, ne in Constitutionibus Synodalibus adversus eas imprudenter insurgens, novatoris nomen sibi meritò acquirat. Episcopus Malacitanus anno 1682. quæsitit à Sacra Congregatione Concilii: "An in civitate Malacitana, quæ utpotè portus maritimus abundat piscibus, tollerari possit, ut diebus Sabbathi comedantur interiora, & extremitates animalium, prout practicatur in aliis partibus Hispaniarum, propter piscium penuriam, & caritatem." Videbitur fortassè cuipiam, absque ulla hæsitatione respondendum statim fuisse negativè; sed alia fuit sententia sacre Congregationis Concilii, quæ probè considerans, non esse immaturo, & præproprio decreto præcidendam consuetudinem, alicubi ex rationabili causa communiter receptam, die 14. Novembris ejusdem anni Episcopo rescripsit, ut de moribus vigentibus in regno Granatæ, in quo sita est civitas Malacitana, sacram Congregationem diligenter edoceret; si

enim in toto pariter regno usus invalisset prædictas animalium partes die Sabbathi comedendi, nihil certè eadem censuisset innovandum; innovationi siquidem tunc obstitisset illa eadem ratio, propter quam diximus à S. Carolo Borromæo non fuisse obstrictos Mediolanenses ad adjiciendum quadragesimali jejunio feriam quartam Cinerum, tresque insequentis dies. Etenim, ut rem paulò altius repetamus, de præcepto sive jejunandi, sive abstinendi à carnibus die Sabbathi, non una, sed varia fuit, multisque mutationibus obnoxia Ecclesiæ disciplina. Orientales unicum Sabbathum post Parascevem consecrabant jejunio; cæteris verò per annum recurrentibus, non solùm non jejunabant, sed eodem ferè solemnî ritu, quo diebus Dominicis, sacros celebrabant conventus, & synaxes; quod testantur Athanasius *hom. de semente*, Socrates *lib. 5. cap. 22. & lib. 6. cap. 4.* Cassianus *Instit. lib. 3. cap. 2.* innuitque Augustinus *epist. olim 118. nunc 54.* Quin immò erat illis persuasum, nequaquam licere Christianis, etiamsi spontè vellent, Sabbatho jejunare; quam persuasionem inde ortam plerique Eruditi opinantur, quod Marcion hæreticus partem hæreseos suæ fecisset jejunium Sabbathi; is quippè, referente Epiphanio *hæres. 14.* Sabbatho jejunandum docebat, in odium Dei Judæorum, mundi hujus aspectabilis Creatorem, quem malum impiè asseribat; Catholici verò Orientales, ne huic Marcionis errori viderentur favere, Sabbathum festa celebritate colebant. In ejusdem porrò erroris abominationem, iidem Eruditi autumant, à Joanne III. Episcopo Constantinopolitano, excusum fuisse canonem 56. eorum, qui dicti sunt Apostolici, ubi deponuntur Clerici, & segregantur laici, Sabbatho jejun-

nantes: Si quis Clericus inventus fuerit die Dominica jejunans, vel Sabbatho, præter unum solum, deponatur; si vero laicus sit, segregetur. Quoniam autem subsequenti ætate aliæ in Oriente exortæ sunt hæreses, uti Marcianistarum, qui distincti erant à Marcionitis, auctoremque habebant Marcianum Trapezitam, Lampetianorum, Chroezitarum, & Adelpianorum, de quibus Cotelerius in *Constit. lib. 5. cap. 15.* & Combesius *Hist. Monothelit. pag. 461.* quarum sectatores, ex vana & superstitiosa observatione, Sabbatho jejunabant; ut ab his discernerentur Catholici Orientales, magis magisque à Sabbathi jejunio abhorruerunt; & quia Auctor Constitutionum consuetudines Orientalis Ecclesiæ præcipuè enarrat, idcirco pluribus in locis, præsertim *lib. 5. cap. 15.* jejunium Sabbathi districtè prohibet.

II. Hujusmodi Orientalium morem numquam damnavit Ecclesia Romana, ut, præter alia, ostendit Constitutio nostra pro Italo-Græcis edita, quæ incipit: *Etsi Pastoralis*, & extra *tom. 1. Bullarii nostri num. 57.* ubi nimirum §. 9. *num. 8. & seq.* tolerandus edicitur apud Græcos, in Græca Parochia habitantes, esus carniurn diebus Sabbathi per annum, si sine scandalo fieri possit, & dummodò id ad alios quoscumque, præter eorundem Græcorum personas, non extendatur, ne ad ipsos quidem eorum famulos Latini ritus. Putavi sanè Albaspineus *Observat. lib. 1. cap. 13.* in ipsa quoque Romana Ecclesia usitatum olim fuisse, ut diebus Sabbathi per annum carnes apponerentur. Attamen jam à sæculo iv. fuisse in eo Sabbathi diem esurialibus annumeratum, discimus ex Hieronymo *epist. 78. olim 28. ad Lucinium Beticum*; & Augustino *epistol. 82. olim 19. ad Hieronymum, epistol. 11.*

tol. 36. olim. 86. ad Casulanum, aliisque in locis. Neque oppositum quemquam opinari patitur auctoritas Innocentii I. qui sæculi v. initio ad Decentium Eugubinum Episcopum *cap. 4. num. 7.* ex recensione Petri Constant *col. 859.* in hunc modum scripsit: »Sabbatho verò jejunandum esse, ratio evidentissima demonstrat. Nam »si diem Dominicum, ob venerabilem »Resurrectionem Domini nostri Jesu »Christi, non solum in Pascha celebramus, verum etiam per singulos circulos hebdomadarum ipsius dei imaginem frequentamus, ac sexta feria »propter Passionem Domini jejunamus, Sabbathum prætermittere non debemus, quod inter tristitiam, atque lætitiã temporis illius videtur inclusum... Non ergo nos negamus, sexta feria jejunandum; sed dicimus, & Sabbatho hoc agendum.« Ejusmodi enim Ecclesiæ Romanæ institutum, cui nonnulli oblectabantur, post maturam discussionem, à S. Silvestro Papa stabili lege firmatum, asserit Nicolaus I. *epist. 70. ad Hinemarium, & ceteros Episcopos in Regno Caroli constitutos, tom. 5. Collectionis Harduini col. 310.* inquires: »Cum de »jejunio Sabbathi, tempore S. Silvestri Confessoris Christi, sit satis discussum & disputatum, atque, ut »celebraretur, per omnia definitum, »nullusque post hæc ausu temerario »contra illud statutum venire, aut »saltem mutire præsumperit.« Neque audiendum putamus nuperum Editorem Operum S. Leonis in *dissert. de jejunio Sabbathi in Ecclesia Romana, cui adstipulatur Natalis Alexander dissert. 4. ad sæcul. II. art. 6.* contendentem, aut in hanc Nicolai epistolam, scribarum oscitantia, mendum irrepsisse, aut Nicolaum memoria lapsum, Silvestrum pro Innocentio supposuisse;

se ; etenim Innocentius I. *loc. cit.* jejunium Sabbathi de novo non præcipit, sed jam antea in Ecclesia Romana religiose observatum, tamquam certum assumit, causamque adducit, cur id factum fuerit, uti ex ejusdem verbis liquet ; præterea Socrates, qui medio eodem sæculo v. scripsit, diversos referens mores Orientalium, & Occidentalium, Sabbathi cultum respicientes, *cit. lib. 5. cap. 22.* ait : « Cum omnes » ubique terrarum Ecclesiæ per singulas hebdomadas die Sabbathi sacra » Mysteria celebrent, Alexandrini tamen, & Romani vetustam quamdam » traditionem sequuti, id facere detrectant. » Vetustam autem traditionem nequaquam vocasset, quæ paucis antea annis ab Innocentio I. esset in Romanam Ecclesiam inducta.

III. Ecclesiæ Romanæ usum sectatæ quidem sunt pleræque, non tamen omnes Occidentales Ecclesiæ. Id disertè asserit Augustinus *cit. epist. 36. ad Casulanum* ; additque in Africa maximè contigisse, ut una Ecclesia, vel unius regionis Ecclesiæ, alios haberet Sabbatho prandentes, alios jejunantes. Atque, ut alias prætereamus, Ecclesiam Mediolanensem, quamquam à Romana non longè dissitam, Sabbathi jejunium ne Quadragesimæ quidem tempore observasse, solo excepto Sabbatho magno ante Pascha, affirmat Ambrosius *de Elia, & Jejun. cap. 10. num. 34. tom. 1. Oper. col. 545. Quadragesima totis, præter Sabbathum, & Dominicam, jejunatur diebus* ; idemque Ambrosius ab Augustino adhuc cathemeno interrogatus, quid agendum esset Monicæ matri suæ, Mediolani tunc degenti, respondit : *Quando hic sum, non jejuno Sabbatho ; quando Romæ sum, jejuno Sabbatho. Ad quamcumque Ecclesiam veneritis, ejus morem servate, si pati scandalum non vultis,*

aut facere ; quod in eadem epistola Augustinus refert. Ex hac porro Ecclesiarum, etiam Occidentalium, hac in re discrepantia evenisse putamus, ut idem Nicolaus I. qui scribens ad Episcopos Gallicos, Sabbathi jejunium contra Græcorum incusationes strenuè propugnauerat, Bulgaris recens ad Fidem conversis, solius sextæ feriæ, non autem Sabbathi, jejunium indixerit ; noluit quippè Nicolaus jugum illis imponere, quod multæ etiam Occidentales Ecclesiæ subire detrectarent, quemadmodum ipsemet non obscurè indicavit in *respons. ad consulti. Bulgar. cap. 4. tom. 5. Collectionis Harduini col. 355. Nos tamen vobis, qui, ut prætulimus, adhuc rudes estis, & lacte ; tamquam parvuli, nutriendi, non grave potuimus jugum, donec ad solidum cibum veniatis, imponere.* Quocirca errasse credimus virum cæteroque doctissimum Christianum Lupum, cum in *scholiis, & notis ad can. Concilior. tom. 5. pag. 167.* ex hoc Nicolai loco intulit, jam ejus ætate Sabbathi jejunium in Romana Ecclesia exolevisse ; huic siquidem opinioni expressè contradicit ipsemet Nicolaus in laudata epistola ad Gallicos Episcopos, in qua disertè asserit, S. Silvestri Papæ institutum tunc fuisse Romæ sanctè ac religiose observatum : *Nullusque post hæc (ait) ausu temerario contra illud statutum venire, aut saltem mutire præsumperit ; cum potius è diverso Sedis Apostolicæ institutio, & Ecclesiæ Romanæ sequens observantia, ejusdem salutiferi constituti exequitur fuisse hucusque reperiatur.*

IV. Illud autem probabile fate-mur, quod ibidem Lupus contendit, ejusmodi nimirum Romanæ Ecclesiæ disciplinam numquam Hispaniam pervasisse ; quamvis enim Albaspinaus *Observ. lib. 1. cap. 13. Natalis Alexan-*

der cit. dissert. art. 6. Binghamus Origin. Eccles. lib. 20. c. 3. §. 6. vol. 9. alique eam receptam existiment à Patribus Eliberitanis can. 26. ubi sanxere: *Errorem corrigi placuit, ut omni Sabbathi die jejuniorum superpositiones celebremus*; attamen aliis videtur, hisce verbis jejunium Sabbathi potius corrigi, & respui, tamquam insolitum, & de novo *superpositum*. Verum, etsi legem, de qua est sermo, à Patribus Eliberitanis latam dicamus, eam saltem non diu in Hispania perseverasse, sed contrario usu abolitam colligitur ex epistola Adriani I. ad Egilam Archiepiscopum Toletanum, in qua, si vera refert Mariana de reb. Hispan. lib. 7. c. 6. Pontifex acriter illum objugat, quod, Græcorum more, sineret in sua Diœcesi carnes edi diebus Sabbathi; sed adhuc certius evincitur ex Concilio Coyacensi, celebrato anno 1050. sub Ferdinando Rege Castellæ, in cujus cap. 11. tom. 6. part. 1. Collectionis Harduini col. 1028. præcipitur jejunium sextæ feriæ, nulla facta Sabbathi mentione.

V. Porro, quia nemo libenter diu sustinet jugum, à quo alios passim videt subtractos, ex hac disciplinæ varietate tandem effectum est, ut consuetudo sacrandi jejunio diem Sabbathi, in toto Occidente pedetentim defecerit, atque ita demùm obsoleverit, ut S. Gregorius VII. in Concilio Romano anni 1078. cap. 8. relato in Can. 31. de Consecrat. dist. 5. non ausus avitam disciplinam ex integro instaurare, satius duxerit Fideles commovere, ut à carnium esu ea die abstinerent: »Quia dies Sabbathi apud »sanctos Patres nostros in abstinencia »celebris est habitus, nos eorundem »auctoritatem sequentes, salubriter »admonemus, ut quicumque se Christianæ religionis participem esse desi-

derat, ab esu carnium eadem die »(nisi majori festivitate interveniente, vel infirmitate impediante) abstineat.« Si hujus Constitutionis verba ad severum vocarentur examen, non facile utiquè esset definire, an esus carnium sub gravi præcepto illis prohibebatur; etenim ex una parte verbum *admonemus*, non præceptum, sed merum importat consilium, ut bene Barbosa tract. de diction. dist. 12. at ex alia, verba, quæ sequuntur: *Quicumque se Christianæ religionis participem esse desiderat*; videntur aliter facientibus comminari *anathema*, quod sine gravi culpa ferri sanè non potest. Sed quæstioni aditum occlusit Innoc. III. in cap. Consilium, de observat. jej. ubi ab Episcopo Bracharensi de illis interrogatus, qui propter debilitatem in Sabbatho carnes sumunt, rescripsit: *Respondemus, quod super hoc consuetudinem tuæ regionis facias observari*. Si enim solam loci consuetudinem spectandam voluit, non obscure profecto insinuavit Innocentius, nullum ea de re extare Ecclesiæ præceptum. Hinc communiter apud Doctores invaluit opinio, licere die Sabbathi carnes comedere, ubicumquè earum esus à recepta consuetudine non est interdictus; Glossa in cit. can. Quia dies, verb. *admonemus*, de Consecrat. dist. 5. Glossa marginalis citans Ostiensem in Can. de esu, de Consecrat. dist. 3. S. Antoninus in Summa Theolog. part. 1. tit. 16. c. unic. Silvester in Summ. verb. *Jejunium* n. 28. Fagnanus in cit. c. Consilium, n. 19. & seq. de observat. jej. Pirhing, ad tit. 46. lib. 3. Decretal. n. 2. vers. *Ex quo inferitur*; ut in aliquibus Galliarum Diœcesibus, quarum incolæ per omnes dies Sabbathi, qui singulis annis intercedunt inter solemnitatem Nativitatis Domini, & Purificationem B. Mariæ Virginis, car-

nibus liberè vescuntur; cujus consuetudinis, tamquam in aliquibus Galliarum Præsulum Synodis memoratæ, & minime reprobata, mentionem faciunt Thomassinus in *tract. de Jejunio part. 2. c. 6.* & de l' Isle in *Historia jejunii cap. 5. pag. 187.*

VI. At, ad propositum regrediendo, non ignorabat sacra Congregatio Concilii, in pluribus Hispaniarum, præcipuè Castellæ, Galliciæ, & Majoricæ regnis, antiquam vigere consuetudinem, cujus originem difficile est divinare, ut ita in Sabbatho carnibus abstinerent, ut simul vescerentur interioribus, extremisque animalium partibus; sicuti testantur Navarrus in *Manual. cap. 23. num. 120. vers. Sexto posset. Covarr. Variar. lib. 4. cap. 20. num. 8. vers. Hispani omnibus Sabbathis. Rodriguez Quæst. Regular. tom. 3. quæst. 45. art. 3. vers. Castellani Hispani. Vivald in Candelab. aur. c. 11. de Quadragesima, & Jejunio n. 40.* Si itaque eadem consuetudo viguisset etiam in regno Granatæ, imprudenter egisset Episcopus Malacitanus, si illam abrogare tentasset.

VII. De hac ipsa consuetudine Nobis in Apostolica Sede residentibus agendum, & cognoscendum fuit. Cum enim clar. mem. Philippus V. Hispaniarum Rex Catholicus, nobis exponi fecisset, in suis Castellæ, Legionis, & Indiarum regnis hunc morem ab immemorabili tempore inducendum esse, ut Sabbathi diebus animalium intestina, ac extremæ partes, ut sunt pedes, alæ, & colla, comederentur; verum ad scrupulos omnes ex animis hominum timorata conscientia evellendos, auferendamque licentiosis occasionem edendi reliqua cum scandalo & derisione, optimè factum foret si prædictorum regnorum incolis tandem per-

mitteretur quascumque animalium carnes diebus Sabbathi comedere; nos omnem opportunam diligentiam adhibuimus, ut & expositæ rei subsistentiam planè compertam haberemus, & tutò statuere possemus, an hujusmodi petitioni annuendo, animarum utilitatibus consulturi essemus, aut potius aliquod ipsis detrimentum allaturi.

VIII. Cum autem omnes, quorum fide, ac consilio hac in re usi fuimus, in eam sententiam convenirent, ut satius esse judicaverint, id, quod petebatur, concedere; siquidem plerique jam publicè & frequenter receptæ consuetudinis limites transgredebantur; idque malum non alia ratione corrigi poterat, quam vel omnino interdicens, ne Sabbathi diebus extremæ, & internæ animalium partes comederentur, id quod maximas in iis regionibus turbas excitasset; vel permittendo, ut cæteræ omnes animalium partes ibidem prædictis diebus comedi possent; Nos, datis ad Archiepiscopum Nazianzenum, Apostolicum Nuntium per Hispanias constitutum, litteris in forma Brevis sub data die 22. Januarii anni 1745. eidem facultatem concessimus, ut, veris existentibus narratis, nostro nomine & auctoritate permitteret, ut per eas regiones, in quibus asserta immemorabilis consuetudo vigere dignosceretur, quæcumque animalium carnes diebus Sabbathi, alioquin jejuniis non dicatis, comedi possent: »Fraternitati tuæ per præsentem committimus, & mandamus, ut nostro nomine, nostraque »Apostolica auctoritate permittas, & »indulgeas, ut in regnis Castellæ, »Legionis, atque Indiarum, per dies »Sabbathi (quibus tamen neque abstinentia consueta Quadragesimæ, neque aliud jejunium præcipitur) quibus-

buslibet animalium partibus Fideles
 vescantur; eam verò conditionem
 adjicimus, nempe si consuetudo hu-
 jusmodi postremas animalium partes
 edendi diebus Sabbathi jamdudum
 in iisdem regnis invaluerit, & à ve-
 ritate aliena minimè sint pericula no-
 bis exposita, & ipsa certò subeunda
 videantur, si carniū esus ad certas
 animalium partes solū redigatur.
 Quod hīc inserendum duximus, ut-
 potè Hispanis Præsulibus usui futu-
 rum, si quando in suis Synodis de carni-
 um esu diebus Sabbathi decernendum
 aliquid habuerint.

IX. Non id nobis propositum
 nunc est, ut antiquæ severioris disci-
 plinæ rationem circa jejunium expo-
 namus, de qua satis diximus in nostra
Institutione 15. Bononiensi olim Clero,
 populoque proposita; nec etiam de ea
 lege, qua vetitum est diebus jejuniū
 ova, & lacticia comedere, cū de
 hac etiam, deque illius origine ser-
 monem habuerimus *sequenti Instit.* 16.
 Hoc unum ineundo monemus, com-
 munem, tutamque hodiernis tempo-
 ribus haberi regulam, circa jejunium
 & qualitatem cibi diebus esurialibus
 adhibendam, quam S. Thomas Aquinas
 summa sapientiæ & æquitatis ratio-
 ne tradidit, ut etiam fatetur Tho-
 massinus in *tract. de Jejun. part. 2. c. 6. num. 23.* Itaque Angelicus 2. 2.
quest. 147. art. 8. docet, Ecclesiæ le-
 ge interdictum esse jejunantibus esum
 carniū eorum animalium, quæ in
 terra oriuntur, & in terra vitam du-
 cunt; item in jejunio Quadragesimæ
 vetita esse ova, & lacticia, quæ ta-
 men aliis jejunii diebus, pro varia lo-
 corum ratione, alicubi permittuntur;
 generaliter verò concessum esse jejunii
 tempore piscibus uti, quod eorum car-
 nes minore spiritu & robore, quam
 animalium terrestrium, refertæ ac præ-

ditæ, magis aptæ sint reprimendis sen-
 suum cupiditatibus, qui proprius est
 jejuniorum finis. Hanc S. Thomæ doc-
 trinam egregiè, pro more suo, illus-
 trat Sylvius in *cit. art. 8. quest. 147.*
 Sed, licet adeo clara & perspicua sit,
 nihilominus ad omnes controversias de
 medio tollendas minimè sufficiens vi-
 sa fuit.

X. Nemo sanè, quod sciamus, id
 hodie contendit, ut avium carnibus
 jejunii tempore vesci liceat; quod olim
 Orientales contendisse & factitasse
 compertum est, cū dicerent, avium
 genus, æquè ac piscium, ex aqua or-
 tum ducere, uti testatur Socrates *Hist.*
cit. cap. 22. scribens: *Alii omnino ab*
omni animantium genere abstinent; alii
inter animantia pisces solos comedunt;
alii cum piscibus volucres etiam man-
ducant, easque ex aqua; ut est apud
Moysem, nasci asserunt; Sed illud in
 controversiam sæpè vocatur, an hæc,
 aut illa animantium species ad piscium
 naturam pertineat, necne; an inter
 animalia terrestria, aut volatilia, vel
 potius aquatilia adnumerari debeat; &
 consequenter an liceat diebus jejunii
 eorum carnibus vesci.

XI. Sanè, præstitutis superius re-
 gulis inhærendo, nonnulli Auctores
 docent, standum esse hac in re vi-
 genti consuetudini; adeoque, si alicujus
 animantis carnes jejunantibus ap-
 poni antea non consueverunt, ejus-
 modi carnes eo numero habendas esse,
 ut diebus jejunii illis uti non liceat;
 si autem usitatum fuerit, ut animan-
 tis illius carnibus jejunantium mensæ
 extruantur; minimè dubitandum esse,
 quin ex eo genere sint, quo vesci li-
 citum est, etiam jejunii tempore. Ita
 docet Abbas in *rubrica de jejuniorum*
observantia, ubi hæc habet: *Ex quo*
non habemus in hoc jus specificum, re-
currendum ad consuetudinem loci. Ser-

va ergo in hoc consuetudinem. Ita etiam Azorius *part. 1. lib. 7. cap. 10. q. 6. in fin.* Reginaldus *lib. 4. cap. 13. sect. 1. num. 143.* Gobat *in Quinario tract. 5. casu 23. à num. 222. ad 224.* Cardinalis Cozza *de Jejunio part. 3. art. 3. dub. 10. num. 85.* ex quo deducunt, licitum esse diebus esurialibus comedere ranas, quæ in aqua vivunt, testudines quoque licet terrestres, minime verò quædam volucrum aquatiliū genera; quia nimirum illis consuetudo favet, his autem contraria dignoscitur.

XII. Consuetudinis porro vim non negavimus. Sed hoc meritò admonendum censemus, ut videatur, an hæc, aut illa consuetudo, vera & legitima dici debeat, & an apud pios probosque viros recepta sit; ne fortè abusus & corruptelæ pro judicandi & agendi norma accipiantur. Quod si de consuetudinis existentia, aut de illius qualitate dubitetur, existimant aliqui exquirendum esse Medicorum judicium, ut ab iis statuatur, an animalia, de quibus dubitatur, ad piscium naturam propiùs accedant, an verò ad terrestrium genus pertineant. Hinc Tamburinus, ubi de viperinis carnibus jejunii tempore comedendis in utramque partem disputavit, Medicorum denique judicio quæstionem definiendam remittit. Sed, cum Medicorum sententiæ rarò inter se conveniant, quod nobis frequenti experientia compertum est, id maximè advertendum judicamus, ut relata superiùs S. Thomæ doctrina semper præ oculis habeatur, nimirum eam fuisse Ecclesiæ mentem in sanciendo pro diebus jejunii ciborum delectu, ut comprimendæ, ac minuendæ carnis concupiscentiæ per salutarem abstinētiā consuleret; ex quo sequitur, ut, si dubium subsit, an esus carniū alicujus animalis, je-

junii tempore, licitus sit, an illicitus, nec adsit legitima, & recepta consuetudo, quæ controversiam dirimere valeat; hoc maximè examinari debeat, an hujusmodi animal simile sit, aut dissimile iis, quorum esus diebus jejunii interdictus est, & an illius carnes humano corpori validiùs nutriendo, & roborando idoneæ dignoscantur; quod ubi ita esse appareat, profectò inter eas adnumerari debent, quæ jejuniatibus apponi nequeunt; quemadmodum latè probat idem Tamburinus *lib. 4. in decalogum cap. 5. §. 1. num. 10.* tum etiam ad quartum præceptum Ecclesiæ *cap. 3. num. 2.* Si autem nec hisce regulis insistendo quæstionem definire fas erit, nil tutius Episcopo suaderi poterit, quam ut abstinere à decretis super ea in Synodo edendis; sed potiùs ad Apostolicæ Sedis judicium rem deferat, ut sæpè aliàs sanctissimi Ecclesiarum Antistites omni tempore fecisse dignoscuntur; inter quos S. Augustinus Anglorum Episcopus, & S. Bonifacius Episcopus Moguntinus, qui in similibus casibus ad Sanctam Sedem recursum habuerunt, & Pontificia oracula pro definitionum suarum norma acceperunt. Videantur Acta Sanctorum Ordinis S. Benedicti apud Mabillonium *sæcul. III. part. 2. pag. 72. Venetæ editionis.*

XIII. Quod autem spectat ad ova, & lacticiā, quibus vesci in jejunio quadragesimali vetitum esse diximus, in aliis verò per annum jejuniis alicubi licitum esse, ubi nimirum hujusmodi consuetudo viget; nil aliud observandum habemus, nisi quod inter propositiones ab Alexandro Papa VII. proscriptas sub die 18. Martii anni 1666. hæc habetur *n. 32. Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lacticiā in Quadragesima obliget.* In cæteris verò jejuniis extra Quadragesimam,

nam, sicuti ab Episcopo prohiberi non debent ova, & lactinia in iis locis, in quibus eorum usus legitima consuetudine jam pridem inolevit; ita in aliis locis, quæ hanc consuetudinem non habent, prudentis Episcopi officium est, Synodalibus decretis cavere, ne antiquæ disciplinæ rigor paulatim mollescat; ut optimè præstitit quondam Archiepiscopus Neapolitanus Marius Cardinalis Carafa in Synodo Provinciali, anno 1576. celebrata, & Gregorii Papæ XIII. auctoritate confirmata; cujus vestigia sequuti sunt illius Successores, nimirum Cardinalis Philomarinus per Edictum à Congregatione Romanæ Inquisitionis confirmatum, & Cardinalis Pignatellus in Synodo Diocesana, anno 1726. habita; quæ monumenta colligit, & retulit Milante exercit. 28. in prædictam propositionem ab Alexandro VII. damnatam.

XIV. Non desunt sanè, qui dicant certis in locis, ob magnam piscium penuriam, à longo jam tempore insectam esse consuetudinem comedendi ova, & lactinia etiam in Quadragesima. Id peculiariter asseritur de Eborensi, & Ægydiensi Diocesibus in Lusitania; & in Constitutionibus Synodalibus Ecclesiæ Ulysiponensis hæc eadem consuetudo memoratur *lib. 2. tit. 3. decret. 1. §. 2.* atque additur, illius vigore tum ova, tum lactinia in Quadragesima sine peccato comedendi posse. Hanc eandem vim hujusmodi consuetudini tribuit Nogueira in *Expositione Bullæ Cruciatæ Lusitanæ concessæ disp. 22. sect. 9.* cumque *sect. seq.* adversus opinionem à se assertam objiciat relatæ propositionis damnationem ab Alex. VII. factam, respondet, non aliam esse illius Pontificis mentem, nisi ut consuetudo non comedendi ova, & lactinia in Quadragesima, servari

omnino debeat ubicumque vigere dinoscitur; sed ex hoc minimè sequi, ut eadem consuetudo obliget in locis atque regionibus, in quibus non adest, & in quibus alia viget contraria consuetudo. Quod quidem responsum an veritati & rationi consentaneum sit, aliorum judicio expendendum libenter relinquimus dummodò docti sint, & de conscientiæ suæ puritate, animarumque salute religiosè solliciti.

CAPUT VI.

Invisæ novitatis censuram merentur Synodales Constitutiones, quibus damnari, aut prohiberi velint consuetudines quædam generaliter approbatæ; ubi de solutione dotis à Sanctimonialibus facienda Monasterio, in quo professionem emittunt; deque aliis prestationibus, quas Canonici quidam, suorum Canonicatum possessionem, aut fructus adepturi, persolvere

solent.
EX eodem innovandi pruritu derivari videretur Constitutio, quæ Episcopus simoniacum dictitans, quidquam solvere pro ingressu in Religionem, prohiberet Sanctimonialium cœnobiis consuetam dotem exigere à puelis se se Deo devoentibus; siquidem, quamvis eam dotis pensationem plerique Doctores improbaverint, usus tamen ubique receptus illam approbat; quodque magis est, sacra Congregatio Concilii die 18. Septembris 1683. à simonia immunem pronuntiavit, uti habetur *l. 33. decretor. pag. 310. à terg.* Eadem quæstione in una *Bonomiensi* iterum examinata die 14. Aprilis 1725. Sacra Congregatio in eadem perstitit sententia *tom. 3. Thesaur. Resolut. pag. 153. & seq.* Hanc autem mentem sacre Congregationi injectit S.

Thomas, cujus doctrinam in hac postrema causa *Bonomiensi*, pro nostro, quo tuncungebamur Secretarii munere, eidem insinuavimus. Quærit Angelicus Doctor 2. 2. q. 100. art. 3. *ad quartum* an licitum sit, aliquid ab iis exigere, qui in Religionem se se recipiunt; & distinguendum respondet, quo nomine illud exigatur; si exigitur pro ipso ingressu, seu admisione in Religionem; tamquam ejusdem pretium, illicitum & simoniacum esse ait; si pro sustentatione illius, qui monasterium ingreditur, ut Deo, & Religioni mancipatus, monasterii sumptibus perpetuo victitet; & iterum tunc distinguendum inquit: aut enim monasterium aliunde habet, unde necessaria alimenta Religioso subministret; & non potest illum ad aliquid solvendum adigere; aut necessariis redditibus caret ad subeundum onus Religiosum alendi; & tunc tantum percipere poterit, quantum ad illius alimoniam reputabitur necessarium: »Pro ingressu (*inquit*) monasterii non licet aliquid exigere, vel accipere, »quasi pretium, licet tamen, si monasterium sit tenue, quod non sufficiat ad tot personas nutriendas, gratias quidem ingressum monasterii exhibere, sed accipere aliquid pro victu personæ, quæ in monasterio fuerit recipienda; si ad hoc non sufficiant monasterii opes. «

H. Huic D. Thomæ doctrinæ, cui S. Bonaventura in Apologetico contra adversarios Fratrum Minorum q. 18. S. Raymundus *lib. 1. tit. 1. §. 22.* S. Antoninus *p. 2. cap. 5. §. 18.* Dionysius Cartusianus *lib. 2. de Simonia*, aliique communiter adstipulantur, adherens, ut diximus, sacra Congregatio Concilii, eamque semper præ oculis habens, sapientius in primis decrevit, à singulis sanctimonialium cœnobiis,

ad normam decreti Tridentini *sess. 25. cap. 3. de Regular.* tot esse Moniales recipiendas, quot, Episcopi judicio, ex communibus redditibus, aut consuetis eleemosynis sustentari possunt; censuit deinde, à Monialibus, intra præfinitum numerum comprehensis, seu in demortuarum locum subrogandis, nihil esse monasterio pendendum; nisi interim monasterii redditus fuerint imminuti, nec amplius pares sint consueto Sororum numero sustentando; ab his verò, quæ ultrà præfinitum numerum recipiuntur, dotem persolvendam dixit, cujus, fructibus aliæqueant; quemadmodum refert Fagnanus in *Cap. non amplius, de Instit. n. 24.* ubi ita prosequitur: *Verùm sacra Congregatio super negotiis Episcoporum, & Regularium, animadvertens, Sanctimonialium monasteria sine dotium subsidio diu sustineri non posse, & propter ingruentes necessitates, & casus inopinatos, plerumquæ ad inopiam redigi; summis Pontificibus approbantibus, prudenter sanxit, ut dotales eleemosynæ à Monialibus numerariis persolverentur, tametsi numerus esset taxatus ad mensuram reddituum monasterii.* Equidem experientia compertum cum sit, opulentissima Monialium monasteria paulatim ad inopiam vergere, & quæ paucis antea annis, quadraginta ex. gr. Monialibus necessaria ad victum largè suppeditabant, hodie nihilominus, quamvis novas interim dotes lucrata fuerint, vix sufficientes proventus habere ad eundem numerum alendum; quod qua ratione contingat, planè ignoramus; hinc, ne consuetus Deo sacratarum Virginum numerus in monasteriis decrescat, & de reddituum sufficientia eadem monasteria fiant securiora, prudentissimè cautum est, ut omnia indefinitè habeant ut pro indigentibus, atque indigentia

nomine ab omnibus omnino puellis, Religioni nomen dantibus, præscriptam dotem recipiant.

III. Scimus, hanc communem monasteriorum præxim, sacrarum Urbis Congregationum responsis corroboratam, non probati Van-Espenio, qui in *sub tract. de vitio simoniæ circa ingressum Religionis cap. 2.* carpit in primis Christianum Lupum, eo quod in *notis ad can. 19. Concilii Nicæni II.* illam in Belgio etiam vigentem à culpa absolverit; & subinde *cap. 3. §. 3.* absolute asserit, contra jus naturale, & Divinum peccare monasteria, quorum proventus sunt sufficientes, ut numerum aliquem Religiosorum sustentent, & tamen nullum gratis ad monasterium admittunt; additque omnia, quæ ad hanc consuetudinem cohonestandam adduci solent, vana esse effugia, jam olim improbata ab Innocentio III. in *cap. 40. de simonia*, ubi ait: *Quoniam simoniaca labes adeo plerasque Moniales infecit, ut vix aliquas sine pretio recipiant in Sorores, pauperatis prætextu volentes hujusmodi vitium palliare.* Neque ignoramus, hanc eandem opinionem, à Van-Espenio haustam, plurimorum menti insedissee, qui illam Episcopis suadere conantur, ut ea tandem imbuti, Sanctimonialium cœnobita compellant ad tot saltem puellas sine dote recipiendas, quæ ad consuetum Sororum numerum explendum in monasterium admittuntur. Quocirca operæ pretium est istorum opinionem, quam auctoritate pervertimus, etiam rationibus refellere.

IV. Eximius Suarez t. 1. de *Relig. lib. 4. de Simon. cap. 17.* accuratè expendens allegatum D. Thomæ locum, optimè animadvertit, illicitum quidem, & simoniacum esse aliquid recipere ab ingrediente Religionem, sive illud recipiatur tamquam pretium ingressus,

sive recipiatur pro onere, quod sibi monasterium assumit, sustentandi Religiosum, ad quod cæteroquin subeundum sufficiunt monasterii redditus, uti asseruit D. Thomas; hoc tamen interesse inter utrumque discrimen, quod in primo casu simonia, quæ committitur, est juris naturalis, & Divini, in altero vero est juris tantum Ecclesiastici; etenim pergit Suarez, quemadmodum matrimonium carnale considerari potest in ratione Sacramenti, & in ratione contractus civilis, cui annexum est onus alendi conjugem, & familiam, atque hujus intuitu exigitur dos à puella, quam pro ipso Sacramento accipere simoniacum foret; ita etiam matrimonium spirituale, sive professio Religiosa, est status quidem spiritualis, & est præterea contractus quidam humanus inter Religiosum, & Religionem, quæ se obligat ad illum sustentandum. Quare, concludit Suarez, sola spectata rei natura, quamvis nihil possit exigi pro ipso statu religioso, qui spiritualis est, posse tamen exigi pro hoc onere alendi personam Religiosam, quod est temporale, & pretio æstimabile. Verùm, quoniam jus ad alimenta, è monasterii proventus percipienda, profluit ab ipsa professione Religiosa, idcirco Ecclesia, ne ulla ratione pretium pro illa accipi videretur, districte vetuit, quidquam ab eo exigi, cui monasterium necessaria ad victum stipendia subministrare potest. Hactenus Suarez. Investigat deinde Thomassinus ejusmodi Ecclesiasticæ prohibitionis initia, & *part. 3. de vet. & nov. Eccles. discipl. lib. 1. c. 51. n. 8.* observat, septem prioribus sæculis plures quidem latas fuisse leges ad compescendam Monachorum avaritiam, alimentorum obtentu, pecuniam ab iis extorquentium, qui se se Dei, ac Religionis obsequiis

mancipabant; sed simul notat unicum earundem scopum fuisse, arcere à Religiosis immoderatum divitiarum studium, & fovere monasticam paupertatem, non autem impedire simoniam, quam nulli adhuc in mentem venerat, posse in hoc negotio committi. Omnium prima, Septima Synodus, quæ est Nicæna secunda, celebrata anno 787. ejus criminis reos in simoniacorum classem retulit; nullum quippè inter ipsos, ac sacrorum ordinum nundinatores discrimen faciens, *can. 19. tom. 4. Collectionis Harduini col. 498.* ita statuit: *In tantum inolevit avaritiæ facinus in Rectores Ecclesiarum, ut etiam quidam eorum, qui dicuntur Religiosi viri, atque mulieres obliviscentes mandatorum Domini decipiantur, & per aurum introitus accedentium tam ad sacratum Ordinem, quàm ad monasticam vitam efficiant. . . Si quis ergo inventus fuerit hoc faciens, siquidem Episcopus, vel Abbas extiterit, vel quilibet de sacrato collegio, aut designat, aut deponatur, juxta secundam regulam sancti Chalcedonensis Concilii. Abbatissa verò ejiciatur de monasterio, & tradatur in alio monasterio ad subjectionem.* At alii canones, per idem ferè tempus editi, eandem cæteroquin prohibitionem instaurantes, nullam simoniæ fecere mentionem. Sic Synodus Francofordiensis anni 794. *can. 16. ibid. col. 906.* ait: *Audivimus quod quidam Abbates, cupiditate ducti, præmia pro introeuntibus in monasterium requirant. Ideo placuit nobis, & sanctæ Synodo, ut pro suscipiendis in sancto ordine Fratribus nequaquam pecunia requiratur.* Neque simoniæ meminit Alexander III. in Concilio Lateranensi, *cap. 10.* etsi eundem abusum proscribat, inquires: *Monachi non pretio recipiantur in monasterio. . . Si quis exactus pro sua receptione aliquid de-*

derit, ad sacros Ordines non ascendat. Is autem, qui acceperit, officii sui privatione multetur. Posteriores tamen Pontifices præcipuè Clemens III. *cap. 25.* & Innocent. III. *Cap. 30. & 40. de Simonia*, Nicæni Concilii canoni adhærentes, simoniæ labe foedatum pronuntiarunt quicumque pro Religionis ingressu pecuniam ex pacto aut recipit, aut solvit in commodum monasterii, quod cæteroquin nulla premitur egestate; cùm enim monasterium potest suis sumptibus Religiosi indigentis prospicere, illa pecunia dari præsumitur tamquam pretium ingressus, & admissionis in Religionem; quando autem lex Ecclesiæ aliquid fieri vetat ob præsumptionem simoniæ Juris Divini, simul efficit, ut ejusdem legis transgressor fiat reus simoniæ Juris Ecclesiastici; quemadmodum explicat, atque exemplo Beneficii Ecclesiastici illustrat Suarez *cit. loc.*

V. Cùm itaque versemur in simonia, quæ ortum habuit è sola lege Ecclesiæ, mirum esse non debet, hanc potuisse nunc severius accipi, nunc justis de causis aliquantulum emolliiri prout vel augetur, vel minuitur præsumptio venditionis rei spiritualis, seu veriùs animi illam nundinandi, in qua præsumptione fundatur. Atque, ut missa faciamus antiquiora hac in re particularium Ecclesiarum inter se discordantia statuta, quæ videri possunt apud citatum Thomassum, Concilium Cameracense anni 1565. *t. 18. c. 12. tom. 10. Collectionis Harduini col. 599.* nullam pecuniæ pactionem in Monialium ingressu tolerandam statuit, nec prætexendam permisit cœnobii inopiam ad aliquam recipiendam, quæ in monasterium conferret dotis subsidium. Abesse (ait) omnino vult Sancta Synodus à Religionis ingressu labem, etiamque speciem detestabilis simoniæ. Quocir-

ea præcipit serio sacros canones insecta, ne Monachi, vel Moniales, aliquem, vel aliquam ad professionem recipiant, mediante alicujus pecuniæ, aut muneris pacto; ne ea quidem ex causa, quod plures alere non possint sine aliquo subsidio; ubi tamen notanda sunt illa verba: *Abesse vult à Religionis ingressu labem, etiamque speciem detestabilis simoniæ*; ex quibus apparet, dotis pensionem non damnari à Concilio tamquam simoniacam, sed prohiberi, ad longius avertendam omnem simoniæ speciem. Contrà S. Carolus Borromæus, quo certè non alius solertior sacrorum canonum custos, purioris disciplinæ tenacior, & Concilii Tridentini fidelior interpres, in Concilio Provinciali Mediolanensi I. ejusdem anni 1565. p. 3. veluti jam certum ponit, à singulis Monialibus in ipso monasterii limine aliquam pecuniæ summam penes probum virum deponi, professionis tempore monasterio tradendam, inquit *part. 1. Act. Eccles. Mediol. pag. 47. Quod professione facta, eleemosynæ gratia ad professam sustentandam monasterio datur, id quo tempore puella Religionis habitum suscipiet, apud virum, Monialibus, & earum Superiori probatum, deponatur, ut nullo impedimento tum Monialibus præstare esse possit*; & in Concilio Mediolanensi II. anni 1569. c. 2. inter capita quedam ad Moniales pertinentia *part. 1. Act. Eccles. Mediol. pag. 75.* ab Episcopo præscribi voluit eleemosynam dotalem à singulis Monialibus, alimentorum nomine Monasterio pensitandam, inquit: *Episcopus præterea tum impensas æstimet, quæ & in religionis ingressu, & tempore professionis fieri solent pro vestitu, aut pro aliis rebus ad ipsius puellæ, vel monasterii usum, commoditatemve pertinentibus; tum pecuniæ etiam*

summam præscribat, quam puella alimentorum nomine monasterio det, nisi census, aut alia bona immobilia, quorum annui fructus, ejusdem judicio, ad ea alimenta satis sint, monasterio attribuantur. Mediam viam inquit Concilium Turonense, habitum anno 1583. quod c. 17. tom. 10. Collectionis Harduini col. 1431. insinuat, Moniales intra præfixum ab Episcopo numerum, gratis omnino admittendas; ultrà numerum verò cum justa dote. Sed Concilium Avenionense anni 1594. t. 50. de *Sanctimonialibus*, ib. c. 1865. idem prorsus servari jussit, quod S. Carolus sanciverat. In hac opinionum varietate, diu anceps hæserat sacra Congregatio Concilii, & quandoquæ propenderat in Turonensium Patrum sententiam, sicuti à Fagnano accepimus; sed, cum experientia didicerit, nullum reperti adeo opulentum Sanctimonialium cœnobium, quod ad reparanda quotidiana suorum reddituum decrementsa, non egeat novarum dotium accessione, firmiter tandem amplexata est S. Caroli decreta, eaque religiose observari voluit; quod non solum constat ex allegatis ejusdem decisionibus, sed adhuc clariùs ex alia, quæ refertur in Bibliotheca Præmonstratensi pag. 356. cujus verba sunt: *Non vestiantur Moniales, nec admittantur ad habitum, nisi prius parentes, vel illi, ad quos earum cura spectat, promptam habuerint pecuniam pro dote; vel eleemosyna consueta, & illam deposuerint solvendam monasterio post emissam professionem.* Etenim, uti ad rem perpendit Cabassutius in *theor. & prax. Jur. Can. lib. 5. cap. 5. num. 13.* non est expectanda, sed præcavenda arcta & extrema monasteriorum necessitas, ne secus ea sequantur gravissima mala, quæ in animarum dispendium gravem monasteriorum inopiam plerumquæ comi-

comitantur : „Videmus, inquit *Cambasutius*, in permultis Virginum „monasteriis, ad gravem inopiam re- „ductis, fuisse eò quandoquē redactos „Prælatos, ut soluta clausura, Virgi- „nes ad proprios parentes transmiserint „in triendas, suasque operas ne à pro- „priis parentibus repellerentur famuli- „tia, & opificia pro pane apud eos „querendo locaturas. Vidimus multo- „ties, facillè dissipatis monasteriorum „exiguas facultatibus, necesse fuisse, „quasi in communi naufragio, ut sin- „gulæ Moniales privatim suo victui „consulerent, suas operas externis „pretio ad vitæ subsidium exhiberent, „proprijetatem rerum, quascumquē „corradere possent, sibi ad vitæ pri- „vatæ necessitates assererent, tempo- „ra orationi, vel lectioni destinata, „manuum labori insumerent, collo- „quia cum externis, à quibus subsi- „dium aliquod sperabant, miscerent; ex „quibus contingeret, omnem interio- „rem, & exteriorem disciplinam pror- „sus evanescere.

VI. Si hæc secum animo revolvat Episcopus, non statim illicitum, & simoniacum pronuntiabit dotale subsidium, quod à puellis se se in Religio- nem recipientibus exigitur, neque fa- ciles aures præbebit suasionibus homi- num, qui, ut propriæ parcant pecu- niæ, suasque filias, sine ullo sumptu, Religioni alendas tradant, monasterio- rum opulentiam exaggerant, novam- que pecuniam illis collatam, in inutil- es, ac voluptuosos sumptus erogari, clamitant. Non idcirco tamen negamus, interdum expedire, dotis quantitatem imminui, & quandoquē etiam prorsus remitti; sed, quod in peculiaribus cir- cumstantiis, & consulta prius sacra Congregatione Concilii, fieri decet, non poterit Synodali Constitutione ge- neratim, atque universim faciendum

decerni. Illud autem curabit Episco- pus, ne ultra præfinitam dotem, mo- nasterio pendendam, alia pecuniæ sum- ma à puellis extorqueatur, in Monia- lium commodum, aliosque usus impen- denda, qui ad puellæ sustentationem nequaquam pertinent; id quippè cum nulla ratione cohonestari valeat, adhuc remanet sub censura *Extravag. i. de simonia inter comm.* ubi Urbanus V. utriusque sexus Regularibus districtè inhibuit, ne ante, aut post cujusquam in Religionem ingressum: „Quoscum- „que pastus, prandia, seu cœnas, pe- „cunias, jocalia, aut res alias, etiam „ad usum Ecclesiasticum, seu quem- „vis pium usum alium deputata, vel „deputanda directè vel indirectè pe- „tere, vel exigere quoquo modo præ- „sumant.

VII. Modum quoque imponet sump- tuosis apparatusibus, musicis concenti- bus, comessionibus, aliisque ejus- modi, quæ cum magno familiarum im- pendio alicubi fieri solent in Monia- lium ingressu & professione; omnem siquidem mundanam pompam, omnem profanum luxum dedecere spirituales nuptias, quas eligit puella, quæ Deo, & Religioni se devovet, scitè ponde- rat Navarrus in *tract. de redditibus Ec- clesiasticis, in fine questionis primæ, pag. 150. edit. Romæ anni 1584.* ubi hæc ad rem scripsit: „Quid quæ- „so dicemus ad prodigas illas expen- „sas, & profanos apparatus fieri so- „litos ex pacto tacito vel expresso, „dum puellæ vel ingrediuntur in mo- „nasterium, vel professionem emit- „tunt? Quid aliud moderatius, quam „ut hæc vehementer interdican- tur, & „culpantur, & puniantur illæ, quæ „taliter faciunt? Et simul etiam do- „ceantur, quam honestior apparet „cunctis hæc inspicientibus, modesta „quædam, humilisque temperantia,

„spi-

„spirituali juncta contemplationi,
 „quam pomposa profanitas, mundanæ
 „cuidam admixta voluptati, in fune-
 „rabilibus ejus, quæ per professionem
 „moritur mundo, & nascitur, vel ex-
 „crescit Deo.” Videatur etiam Tour-
 nely in *Theolog. Moral. in Append. de*
simonia cap. 4. sect. 3. ubi prædicta
 omnia amplissimè confirmantur.

VIII. Non multum dissimiles in
 præstationibus, quæ nomine dotis à
 Monialibus persolventur monasteriis,
 in quibus professionem emittunt, sunt
 aliæ quædam, quas Canonici solvunt
 vel ex consuetudine, vel ex antiquis
 Ecclesiarum Statutis, cum primùm
 ad suorum Canonicatum possessionem,
 aut cum ad fructuum & distri-
 butionum participationem admittuntur.
 Hinc, sicuti Moniales in primo
 casu de nulla simoniæ labe notari po-
 sunt, & falleretur, si secus judicaret,
 Episcopus; ita idem dicendum est
 in secundo, si debitæ circumstantiæ
 concurrant. Gregorius IX. in *cap. Jaco-
 bus, de simonia*, consuetudinem re-
 probat quorundam Canoniorum, qui
 Fratribus in eorum Collegium recenter
 admissis quosdam peculiare proven-
 tus capere non permittebant, donec
 eos in prandio lautè tractassent. Sacrum
 etiam Tridentinum Concilium *sess. 24.*
cap. 14. de reform. Episcopis hanc cu-
 ram committit, ut diligenter cognoscant
 de hujus generis consuetudinibus, at-
 que statutis, ne fortè aliqua simoniæ,
 aut avaritiæ labe in præscribendis,
 exigendisque ejusmodi solutionibus se
 ingerat. Idque confirmat, & latius de-
 clarat Sanctus Pontifex Pius V. in sua
 Constitutione 64. quæ incipit *Durum*
nimis, Bullar. Roman. tom. 2. quæ
 Constitutio refertur, & innovatur in
 altera recentiori Innocentii Papæ XII.
 incipiente *Ecclesiæ Catholice*, quam
 videre est n. 51. in *Bullario peculiari*

ejusdem Innocentii XII. Cum verò ha-
 rum Legum sanctiones tunc locum ha-
 beant, cum aut hujusmodi solutiones
 recens inductæ, & sine debita faculta-
 te sunt institutæ, aut, si ab antiquo
 tempore in usu sunt, cum nec in Ec-
 clesiæ utilitatem, nec in aliud opus
 pium erogantur, sed inter Canonicos
 dividuntur, ut rectè jam observant
 Doctores scribentes in *cit. cap. Jacobus*.
 videlicet Joannes Andreas *num. 4.* Bu-
 trius *num. item 4.* Ostiensis *num. 2.*
 Zabarella *num. 3.* Boich *num. 8. de si-*
monia, & colligitur ex ipso Concilio
 Tridentino *loc. cit. ibi: in usus pios*
non convertuntur; utque etiam optimè
 advertit sacra Congregatio Concilii,
 Nobis in Secretarii munere tunc consi-
 titutis, in causa *Cassanen.* proposita,
 & resoluta die 3. Decembris 1718. cu-
 jus summam videre est *tom. 1. Thesau-*
ri Resolut. pag. 135. & in alia *Sanuen.*
Pactitionum proposita die 19. Decem-
 bris 1722. decisa verò die 16. Januarii
 1723. de qua *tom. 2. prædicti Thesau-*
ri pag. 256. & 261. cui jam in eadem
 sententia præverat S. Carolus Borro-
 mæus, dum in executionem Tridenti-
 norum Canonum Conciliaria sua Decre-
 ta ederet, relata à Thomassino de *Be-*
neficiis, part. 3. lib. 1. cap. 61. n. 13.
 aut denique cum eadem solutiones con-
 vertuntur quidem in utilitatem Eccle-
 siæ, & in usus pios, sed excedunt va-
 lorem fructuum, qui ex Præbendæ Ca-
 nonicalis sex mensium spatio prove-
 niunt; quod vetitum est in citata Con-
 stitutione S. Pii. V. §. 4. hinc est, quod
 ubi ejusmodi solutiones ab antiquo
 tempore legitimè inductæ, & justam
 quantitatem non excedentes, utiliter,
 & piè impendantur, si eas Episcopus,
 ob prætersum simoniæ vitium, repro-
 bandas, abolendasque statueret, in-
 consulto potiùs novitatis studio, quam
 restaurandæ disciplinæ zelo, flagrare se

se ostenderet. Sanè in *cit. cap. Jacobus*, expressè reprobantur etiam convivia, & prandia in Canonicorum ingressibus paranda, & meritò quidem; cùm hæc neque in Ecclesiæ, aut Sacrarum beneficium, nec in usus pios cedant, sed privatorum solatio, & voluptati deserviant. Verùm, cùm magnæ plerumquæ difficultates occurrere soleant in receptis usibus abolendis, ubi præsertim antiqua consuetudine nitantur; haud inopportunitas erit hic annotare, quod, præter veterem quandam causam *Polinianen.* in dicta Congregatione Concilii judicatam anno 1584. de qua *lib. 4. decretor. pag. 9.* altera quoque, cujus titulus erat *Brugæ.* majore partium studio ibidem proposita fuit die 13. Augusti 1729. & die 3. sequentis mensis Septembris definita, in qua dictum fuit, tolerari posse consuetudinem ab immemorabili tempore vigentem, ut novus Canonicus cæteros Capitulares convivio excipiat; dummodò id spontè ab eo fiat, & moderatæ frugalitatis leges serventur; ut videre licet *tom. 4. Thesaur. Resolut. pag. 336. & pag. 342. item tom. 5. pag. 54. §. Consuetudo.* Et in eandem sententiam resoluta fuit alia causa *Leodien.* proposita die 18. Julii 1733. & relata in *ejusdem Thesauri tom. 6. pag. 141.* Quorum decretorum æquitati magnoperè suffragatur tenor *cap. Sanè, inter Extravag. commun. de simonia.*

CAPUT VII.

De aliis quibusdam Consiliis à probis Viris optimo sanè studio propositis, quæ tamen in Synodalibus constitutionibus adoptata, odiosam novitatis speciem induissent; ubi de Cantoribus Eunuchis, ac de musica, & instrumentis musicalibus, in Ecclesia tolerandis, vel prohibendis; item de lacte infantibus præbendo; & de Sectione Cæsarea.

HOC etiam proculdubio ad Episcopi officium pertinet, ut Synodalibus decretis Ecclesiasticæ musicæ rationem, quatenus in diœcesi sua opus esse cognoverit, ad certas regulas exigat atque componat; ut corda Fidelium ad pietatem excitet, non aures solas, sicuti fit in theatris, inani voluptate demulceat. Quæ hac de re in nonnullarum diœcesium Synodis constituta sunt, collecta leguntur apud Van-Espen *fur. Eccles. univers. part. 2. tit. 5. c. 9. n. 27. & seq.* Quid autem in sua Ecclesia servandum instituerit S. Carolus Borromeus, videri potest in illius Concilio Mediolanensi l. §. 51. t. 10. Collectionis Harduini *col. 687.* De hac ipsa re in Synodo Avenionensi, anno 1594. habita *tit. 35. de cantu Ecclesiastico*, hæc leguntur *cit. tom. 10. col. 1856.* *Musices numeros ad pietatis sensum promovendum salubriter adhibet Ecclesia.* Quapropter ejus studium in cunctis Ecclesiis non solum permittimus, verùm in dies augescere optamus. Ea tamen observatio habenda erit, ut non ad modulos profanarum cantionum tùm Psalmi, tùm cetera Ecclesiastica occinantur. Nos autem in una ex nostris Epistolis encyclicis, quæ impressa est *Bullar. nostri tom. 3. n. 3.* plura conghessimus, ex Patribus, Conciliis, & Ecclesi-

siasticæ Historiæ monumentis desumpta, quæ ad materiam hanc illustrandam opportuna judicavimus, quæ sanè ple-
risque piis viris haud ingrata fuisse ac-
cepimus; sed tùm ante illius Epistolæ
editionem, tùm etiam deinceps non-
nullos fuisse novimus, qui pietatis stu-
dio incensi, summo conatu, licèt hu-
cusque irritò, Episcopis suadere cura-
verunt, ut in Synodalibus constitutio-
nibus novam insererent sanctionem, qua
eunuchi cantores ab Ecclesiasticis con-
centibus excluderentur; quod, & irre-
gulares plerumquè sint hujusmodi ho-
mines, cùm nemo ferè eunuchus fiat
absque peccato; & ex tali prohibitione
facilè eventurum esset, ut tolleretur
abusus evirandi pueros; cumque præte-
rea dicerent, molles Eunuchorum vo-
ces plurimùm in causa esse, ut Eccle-
siarum cantus ad theatrales modulos
maximè accedat; neque verò impossibi-
le esse, eorum vocibus alias, puerorum
præsertim, voces Ecclesiasticis Choris
magis aptas subrogare.

II. Celebris profectò est magni
Nicæni Concilii canon primus, qui sic
habet: » Si quis à Medicis propter lan-
» guorem defectus est, aut barbaris
» abscissus, hic in Clero permaneat. Si
» quis autem se ipsum sanus abscidit,
» hunc, & in Clero constitutum absti-
» nere convenit, & deinceps nullum
» debere talium promoveri. Sicut au-
» tèm hoc claret, quod de his, qui hanc
» rem affectant, audentque semetipsos
» abscindere, dictum sit; sic eos, quos
» aut barbari, aut domini castraverunt,
» si inveniuntur aliàs dignissimi, tales
» ad Clerum suscipit regula. « His
consona omninò sunt, quæ statuta le-
guntur in antiquissimis Canonibus, qui
Apostolorum dicuntur, *can. 20. &*
tribus sequent. ubi nempe cuilibet in-
telligere licet, casum à casu distingui;
nimirum eos, qui, aut Medicorum

præcepto, & morbi necessitate sic exi-
gente, evirati sint, aut qui hanc vio-
lentiam à barbaris perpessi fuerint, ne-
què dejici à Clericali gradu, quem
obtinebant, neque ab ingressu in Cle-
rum arceri; contrà verò, eos, qui ul-
trò se absciderint, aut abscindi permi-
serint, si Clerici fuerint, expellendos,
si autem ordinari se postulent, nus-
quam promovendos edici. Hoc ipsum
apertè jubent plures decretales Episto-
læ Romanorum Pontificum, quæ ex-
tant in Collectione Gregorii IX. *tit. de*
corpore vitiatæ ordinandis, vel non.
Neque desunt in corpore Juris Civilis
severissimæ Leges adversus eos editæ,
qui sibi spontè aut aliis, injuriam hanc
inferre ausi fuerint. Videantur *l. 3. §.*
Qui hominem. & *l. 4. §. Idem. ff. ad*
L. Cornel. de sicar. Pluraque de hoc
argumento videri possunt eruditè col-
lecta à Christiano Lupo, à Joanne Ca-
bassutio, & recentius à Josepho Catha-
lano Presbytero in *notis ad cit. cano-*
nem primum Concilii Nicæni.

III. Nihilominus inter Auctores
morales proximè præteriti sæculi orta
& agitata fuit controversia, an, posito
hujusmodi casu, quo pater filium eu-
nuchum fieri permittat, neque filius
dissentiat, & Medici nullum in eo
vitæ periculum fore affirmant, id autem
in eum finem unicè fiat, ut filius inter
Ecclesiæ cantores adscribi, & majore
vocis suavitate officium hoc exercere
valeat, atque ita honestum sibi victum
parare; an, inquam, his omnibus
circumstantiis simul concurrentibus,
talis filii eviratio sine peccato fieri pos-
sit. In quo Pasqualigius *quæst. 498.*
affirmativam sententiam amplexus
fuit. Sed vicit apud plerosque, & facta
est communior opinio negans. Inter
Theologos morales legi possunt Cardi-
nalis de Lugo *de Justitia & Jure tom.*
1. disp. 10. sect. 1. num. 23. Hurta
do.

do *Resol. moral. tom. 2. tract. 12. cap. 1. difficul. 1. num. 757. & seq.* Gibalinus de *universa negotiatione tom. 1. lib. 1. cap. 4. art. 3. num. 13. & seq.* Thesaurus de *penis Ecclesiæ part. 2. cap. 1. in verb. Membrorum mutilatio, §. Amplia secundo*, Theophylus Raynaudus *Oper. tom. 14. in illo, cui titulus Eunuchi nati, facti, mystici, cap. 5. §. 5. per tot. Diana in edit. coordin. tom. 1. tract. 7. resol. 130. num. 3. Coton, Controvers. lib. 5. cap. 3. num. 103. & 104. Leander Oper. moral. tom. 9. tract. 3. disp. 4. quest. 12. Præterea videri possunt Canonistæ scribentes in cap. Ex parte, de corpore vitiat, &c. ut putà Gonzalez ibi n. 5. Engel n. 12. Conink num. 5. Wiestner num. 22. Schmalzgrueber num. 5.*

IV. Et quidem validissima est ratio, cui horum sententia innititur. Homo enim non ita membrorum corporis sui dominus est, ut assentiri valeat abscissioni alicujus ex illis, præterquam si totius corporis salus, & conservatio aliter obtineri nequeat; ut de leprosis testatur Aetius *lib. 13. c. 125.* quod per virilium amputationem ab exitiali hujusmodi morbo liberentur. Ita docent Theologi, duce S. Thoma 2. 2. *quest. 65. art. 1.* quem egregiè illustrat Sylvius in *Comment. ad eundem art. 1. conclus. 2.* Quare nec prætexta necessitas parandi sibi victum, nec laudabile propositum inserviendi Ecclesiæ in cantoris officio, satis justam rationem aut causam suppeditant, ad excusandam à peccato ultro-neam hominis evirationem. Gravissima porro censura damnatum olim fuit Leontii Presbyteri factum, qui apud Episcopum suum Eustatium accusatus, quod cum puella quadam, nomine Eustolia minùs honestè ageret, ideoque ab illius consuetudine abstinere jussus, ut se ab omni turpitudinis sus-

pitione vindicaret, se ipsum abscidit; uti testantur S. Athanasius in *Apolog. de fuga sua propè fin.* Socrates *Hist. lib. 2. cap. 21.* Theodoretus *lib. 2. c. 24.* Nec aliter judicatum est de Origene, qui veram sensum non assequutus Evangelici illius textus: *Sunt eunuchi qui se ipsos castraverunt propter Regnum Cælorum*; quo sibi liberum & tutum esset mulieres etiam sacris disciplinis instruere, medicamine sumpto, eunuchum se reddidit, itaque Demetrii Alexandrini Episcopi sui judicio à sacra Ordinatione repulsus fuit; quàmquam deinde, falsis ejusdem Demetrii testimonialibus litteris sibi procusis ad Cæsariensem, & ad Hierosolymitanum Episcopos se contulit, à quibus sacros Ordines, & Presbyterium obtinuit, quod simultatum, & dissensionum inter hos, & Alexandrinum Episcopum causa fuit, uti narrat Eusebius *Hist. Eccles. lib. 6.* S. Epiphanius *hæres. 64. lib. 2.* S. Hieronymus de *Scriptoribus Ecclesiast. in Alexandro.* Plura de hac re collegit Binghamus, Auctor heterodoxus, *Origin. seu Antiq. Eccles. tom. 2. lib. 4. c. 3. §. 9.* Inter Pontificias Decretales relatas sub titulo de corpore vitiat, una est Alexandri Papæ III. quæ incipit *Significavit*, ad Archiepiscopum Ravennatem conscripta, cui permittit Pontifex, ut, misero cuidam Presbytero, qui stultè putans obsequium se præstare Deo fecerat sibi virilia amputari, Sacerdotalis officii exercitium, excepto tamen Altaris ministerio, concedere valeat; quod ita intelligitur, ut benedicens, & Sacramenta Baptismi, Pœnitentiæ, ac Extremæ Uctionis, administrandi licentiam ipsi impertiri posset; sed an, ex ejusdem Indulti vi, officium Diaconi, aut Subdiaconi in Missa exercere posset, controversatur inter Canonistas, quorum tamen plu-

rimi negativam opinionem tuentur, ut videre est apud Layman in *Comment. ad cit. Cap. Significavit*. Videatur etiam Thomassinus de *Benefic. tom. 2. lib. 1. cap. 83. num. 7.*

V. Hæc omnia pleno quidem robore subsistunt; neque enim immutata est Ecclesiæ disciplina, quæ irregularitatis notam inurit eunuchis, qui extra necessitatem salvandæ vitæ, mutilationi suæ assensum præbuit; neque à peccato immunis, juxta communem sententiam paulò ante expositam, habendus est ille, qui præter ejusmodi necessitatis casum, id agit, etiam ad conservandam vocis suavitatem, & ut idoneus Ecclesiæ cantor evadat. Unde, etiamsi adhuc in usu esset, quod olim servatum fuit, ut nemo castrari posset, nisi de licentia Episcopi; quemadmodum ex Theodoro Balsamone colligitur, & refertur per Janum à Costa *ad tit. Decretal de corpore vitiat. ac per Thomassinum de Benefic. p. 2. lib. 1. cap. 82. n. 5.* crederemus, Episcopum nequaquam hujusmodi licentiam concedere posse ob eum finem, ut idoneos cantores sacris Ecclesiam concentibus compararet; urget enim semper in oppositum adducta ratio, numquam licitam esse membrorum humani corporis amputationem, atque jacturam, nisi cum eorum corpus alia ratione ab interitu vindicari nequit; nec sufficientem esse causam ad id faciendum, sive mandandum, aut permittendum, quod Ecclesiæ Chorus acutis vocibus opus habeat. Verumtamen quod hic quærimus, hoc demùm est: an in præsentibus rerum ac temporum circumstantiis, cum nempe secularis potestas, quicquid civiles leges contrà statuerint, haud infrequenter puerorum eviraciones impunè fieri, saltem dissimulando, permittit, nec ampliùs ad id Episcoporum licen-

tia postulatur; cum in Ecclesiis jam pridem invec̃ta est ea musicæ ratio, quæ vix, aut ne vix quidem, absque eunuchorum vocibus sustineri valet; cumque istorum voces in Ecclesiarum concentibus, & quidem in ipsa Romani Pontificis Capella, à multo jam tempore audiri consueverunt; an, inquam, in his circumstantiis prudenter se gereret Episcopus, qui Synodali decreto à Choris musicis Ecclesiarum suarum eunuchos cantores eliminaret; an verò per hoc in hominum reprehensionem, & odium, non sine publicæ tranquillitatis perturbatione, tamquam importunæ novitatis auctor meritò incurreret.

VI. Ad hos itaque terminos redacta quæstionis summa, non admodum difficilis videtur esse responsio; eaque, pro nostra quidem judicandi agendique ratione, piorum ejusmodi virorum studiis atque consiliis, de quibus initio dicebamus, contraria esse deberet hac saltem de causa, ne Episcopus, cui populorum amor ad munus suum utiliter gerendum maximè necessarius est, eorum animos à se ultrò abalienare, sibi que molestias, & offensiones sine causa parare velle videatur. In hac nos sententia duæ res confirmant, de quibus in citata nostra encyclica Epistola fusiùs egimus. Una est, quod, cum in Concilio Tridentino à quibusdam Episcopis Ecclesiasticæ disciplinæ studiosis propositum fuisset, ut cantus musicus ab Ecclesiis omninò tolleretur, nec nisi Gregorianus canendi modus in ipsis retineretur; cum tamen alii rectè animadvertissent, per hujusmodi novitatem innumeris querelis atque perturbationibus aditum apertum iri, hoc denique consilium captum fuit, non ut musici cantus in Ecclesiis prohiberentur, sed ut, certis propositis regulis, ad pietatis, & gravitatis normam reformarentur. Al-

tera est, quæ paucis ab hinc annis examinata fuit quæstio de usu organi, aliorumque instrumentorum musicorum, quæ scilicet ab aliquibus optimo zelo ductis, ut in prædicta nostra Epistola innuimus, ab Ecclesiis removenda esse dicebantur; in quo quidem Pontifici Sacelli nostri, ac Metropolitane Lugdunensis Ecclesiæ, aliarumque Ecclesiarum, in quibus eorum usus numquam receptus fuit, exempla ipsis favebant. Sed cum alii pro organo, aliisque instrumentis in Ecclesiarum musica retinendis, pari studio certarent; & satis appareret, quam difficile futurum esset eorum usum tollere ab iis Ecclesiis, in quibus jam pridem inæctus erat, satius visum est, mediam viam tenere; nec omnia scilicet musica instrumenta in Ecclesiis permittere, nec omnia prohibere; sed, organo, aliisque nonnullis instrumentis retentis, ea dumtaxat ab Ecclesiarum choris eliminare, quæ theatralibus ludis potius, quam sacris locis, & actionibus, convenire visa sunt; ut in eadem Epistola nostra distinctius declaratum per Nos fuit.

VII. Ab his duobus exemplis sapiens Episcopus colligere poterit, optimum omnium consilium fore, non ut ab Ecclesiarum musica eunuchorum voces removeat, sed ut potius caveat, ne theatralis modi ad Ecclesiasticos concentus transferantur, neve theatralibus instrumentis Ecclesiæ personent. Contrà vero, si qui ex Ecclesiæ Cantoribus Clerici sunt, ne hi in scenam ascendant; quod religiosissime observatur à musicis Pontificiæ Capellæ. Denique, si eam in diœcesi consuetudinem invenerit, ut musici in Ecclesiis, etiamsi Clerici non sint, superpellicio induti, officio fungantur, vel eam, ut hominum aspectui canentes non pateant, sed post transennam, seu cratem

choro præfixam, se se contineant, laudabiles huiusmodi mores inviolatos servari, studiosissime curet.

VIII. Illud denique cavendum est Episcopo, hac præsertim ætate, qua revixisse videntur viri illi Athenienses, de quibus *Actorum cap. 17.* dicitur: *Athenienses autem omnes, & advenæ hospites, ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere, aut audire aliquid novi;* de scilicet istiusmodi hominum suasionibus ad ea attendenda inducatur, quæ licet Ecclesiasticam disciplinam non respiciant, civilis tamen reipublicæ instituta, communemque vivendi rationem invertunt. Rem enarrabimus, quæ paucis antea annis Nobis contigit. Infantes spurii, quos *projectos* dicimus, ad hospitale domicilium civitatis Bononiensis delati, interdum à nutricibus alebantur, celtica lue, aliisque contagiosis morbis infectis; ex quo fiebat, ut miseri illi pueruli luem unâ cum lacte sugentes, aut citò interirent, aut perpetuò agrotarent. Ad prospiciendum tot innocentium infantium indemnitati, alium non suppetere modum, fuit Nobis insinuaturn, quam illos enutrire lacte caprino, aut vacæ, quod maximam analogiam habere cum succo, quo foetus humanus alitur in utero matris, ostendit egregius Physicus Cyrillus in *notis ad Etmulorum edit. Neapol.* Quo verò magis ad ejusmodi consilium capessendum Nos inducerent, illius auctores Nobis exhibere formam vasis affabrè elaborati, per quod lac infantium ori poterat commodè instillari. Fuerat autem illud vasculum, jubente supremo Galliæ Senatu, ubi de eadem re erat deliberandum, adinventum, & delineatum à Regio Architecto Du-Val. Vidimus præterea libellum, Gallico idiomate conscriptum, cui titulus: *Traité de la communication des maladies,*

des passions; cujus Auctor pluribus argumentis probare conatur, plurimum expedire reipublicæ felicitati, ut omnes prorsus infantes à capra potius, aut vacca enutrientur, quàm à matre, aliave muliere, ne pravis animi affectionibus, quibus mulieres plerumquæ scatent, imbuantur. At, qui ita ratiocinantur, non animadvertunt, se injurios esse in naturam, ejusque Auctorem, cujus summa providentia, non alia certè de causa, voluit, ut in ipso puerperio matris ubera lacte intumescerent, nisi ut inde nata proles vitæ caperet alimentum. Haud equidem inficiamur, lactis qualitatem ab infantibus hausti, plurimum conferre ad eorumdem mores in bonam, aut malam partem inclinandos; quod benè advertit Cornelius Alapide in cap. 21. *Gener. vers. 7.* sed hoc eodem argumento conficimus, non esse brutorum lacte enutriendos, ne brutorum affectiones in se deriverent, brutalesque induant mores; ad quod allusit Ovidius, cum ait: *Nec lac bibit ille leone*; & Virgilius: *Hircanæque admorunt ubera tigres*; quæ omnia ad rem ponderavit Maphæus Vegius Laudensis in suo Opere de *liberorum educatione lib. 1. cap. 4.* Quamobrem, ne violaremus instinctum non solis hominibus, sed & cæteris animalibus à natura inditum, inter quæ nullum sanè erit reperire, à quo genita proles relinquatur enutrienda alterius speciei bruto, curavimus quidem, ut nutrices perfecta fruenter valetudine prædictos infantes lactarent; sed præstitum Nobis à novitatum studiosis consilium ad tempus rejecimus, quo nutrices inveniri nequeant; & necessitas urgeat in earumdem locum subrogandi vaccas, seu capras; quod evenisse Romæ, cum sæva ibi grassaretur pestilentia, narrat Cardinalis Gastaldus in suo tract. de avertenda, & profliganda peste cap. 4. numer. 3. & 4.

IX. Plures etiam audivimus Episcopo insinuantes, ut gravi præcepto compellat matres ad proprios filios suis uberibus lactandos; neque istorum insinuatio, ritè expensa, deprehenditur prorsus irrationalis; etenim non solum Ecclesiæ Patribus, sed etiam ethnicis Philosophis turpe, & absonum visum est, ut mater filium, quem in utero aluit, postquam peperit, alteri tradat enutriendum. Illas certè reprehendit Phavorinus Philosophus apud Aulum Gellium *Noct. Atticar. lib. 12. cap. 1.* inquires: "Quod est enim hoc contra naturam imperfectum, atque dimidiatum matris genus, peperisse, ac statim ab sese abjecisse? Aluisse in utero sanguine suo nescio quid, quod non videret; non alere nunc suo lacte, quod videat jam viventem, jam hominem, jam matris officia implorantem?" Eademque impietatis insinuat Messala apud Tacitum *dialog. de orat. Ex Patribus verò S. Ambrosius lib. 1. de Abraham cap. 7. num. 63. tom. 1. Oper. col. 303.* ex eo quod Sara lactaverit filium, infert: "Provocantur fœminæ meminisse dignitatis suæ, & lactare filios suos. Hæc enim matrum gratia, hic homines, quo filios propriis commendent viris." Et Gregorius Magnus *lib. 11. epist. 64. ad Augustinum Anglorum Episcopum in respons. ad interrogat. 10. tom. 2. Oper. col. 1158.* respondit: "pravam consuetudinem effecisse, ut mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnunt, eosque aliis mulieribus ad nutriendum tradant. Quod videlicet (addit) ex sola causa incontinentiæ videtur inventum; quia, dum se continere nolunt, despiciunt lactare quos gignunt." Eodem modo loquuntur Clemens Alexandrinus *lib. 3. Pedagog. Chrysostomus*

mus *hom. de nativ. Machab.* aliique Patres, quos adducunt citatus Mapheus, Vegius Laudensis *de liberor. educat. lib. 1. cap. 4. in Biblioth. maxim. Veter. Patr. tom. 26.* Cornelius Alapide *in cit. cap. 21. Genes. vers. 7.* Theophilus Raynaudus *de Agno cereo cap. 5. num. 1. Oper. tom. 10.* Natalis Alexander *in Theolog. Dogmatica-Moral. de Sacram-Matrim. lib. 1. cap. 5. §. 2. regul. 17.*

X. Quamobrem nonnulli Theologi, apud laudatum Alapide, à gravi culpa non excusant matrem, quæ absque legitima causa se subtrahit ab onere, sibi à natura imposito, propriam lactandi prolem, quod observante Magno Basilio *hom. 9. in exameron*, nulla quantumvis crudelissima fera subire detrectat; sed melius Navarrus *Manual. cap. 14. num. 17.* cui subscribit Alapide, illam solius peccati venialis ream facit; urgente verò legitima causa ab omni culpa absolvit.

XI. Cum autem, non una, sed multæ occurrere queant legitimæ causæ, propter quas matres licite se à prædicto onere subducunt, ut putà, si lacte careant, si mala afficiantur valetudine, si numerosa indigeant prole, & propterea huic procreandæ, priusquam consenescant, operam dare cupiant; idcirco Episcopus, ne novatoris notam obtineat, abstinere debet à præfato præcepto ferendo; sed potius nobiles, & divites mulieres, à quibus dumtaxat solent filii lacte enutriendi nutricibus tradi, seriò monebit, atque hortabitur, ut sanctissimas fœminas imitentur, quæ suis uberibus filios lactarant, uti Sarà Isaac, Rebecca Jacob, Anna Samuelem, ac ipsa Dei Genitrix Sanctissima Virgo Maria Filium suum Christum Dominum. Qua de re Natalis Alexander *loc. nup. cit.* ita scripsit: *Christianas mulieres adhortari operæ pretium est, ut filios suos*

propriis lactent uberibus, non alienis nutricibus tradant.

XII. Fuerunt etiam, qui abolendum in partu proponerent usum sectionis cæsareæ, per quam nempe, mortua muliere gravida, si fœtus in illius utero adhuc vivere judicetur, chirurgica manu extrahitur, ut baptizetur, ejusque nutritioni, ac vitæ omni ratione consulatur. Auctores autem citabant hujusmodi sectionem respuentes, eamque veluti sævam, & inutilem condemnantes, videlicet Paræum, Guillemæum, Ronflicium, Hornium, Mauricæum, aliosque asserentes, fieri non posse, ut fœtus post matris mortem vel uno temporis momento vitam producat, cum is unâ cum matre interire necessariò debeat; quæ sententia est Gasparis Babuini, Roderici de Castro, Merii, aliorumque nonnullorum de rebus anatomicis scribentium. Nos tamen istorum consilii obsecundandum Nobis esse non duximus; quin immò injungere, & inculcare non omisimus, ut, quoties mulier aliqua decederet, quæ fœtum in utero vivum habere crederetur, hic, cum primum posset, per sectionem cæsaream ab illius corpore extraheretur.

XIII. In quo non modò Juris Civilis auctoritatem præ oculis habuimus; cum in *l. Vetat, ff. de mortuo inferendo*, ita scriptum sit: *Vetat, seu, juxta aliam lectionem, Negat Lex Regia, mulierem, quæ prægnans mortua sit, humari, antequam partus ei excidatur. Is, qui contrà fecerit, spem animantis cum gravida peremisse videtur; verum etiam in primis nostrorum Theologorum doctrinam sequuti sumus, quorum dux est S. Thomas 3. part. quest. 68. art. 11. ad tertium.* ubi ita scribit: *Si tamen mater mortua fuerit, vivente prole in utero, debet aperiri, ut puer baptizetur.* Hoc idem disertè præscribit

Rituale Romanum tit. 7. de baptizandis pueris §. 2. Item Instructio à S. Carolo edita pro recta administratione Sacramenti Baptismatis sub tit. de iis, quæ Parochus curet, cum timetur de partu, Auctor. Eccles. Mediol. part. 4. pag. 502. ac Rituale Cardinalis Sanctorii lib. 1. pag. 18. prout etiam aliud promulgatum à Cardinali de Rohan de Baptismo num. 5. Et sanè ubi reverà mortua sit mater, & vivus putetur fœtus in illius utero inclusus, nullus gravis Auctor inveniri poterit, qui sectionem cæsaream utpotè crudelem, aut inutilem, damnet; præsertim cum plura exempla suppetant vivorum fœtuum è matrum defunctorum corporibus ea ratione extractorum; quorum aliqui tandiu vitalem spiritum duxerunt, donec Baptismi lavacro ad meliorem vitam regenerari potuerint; alii verò longius vixisse, & ad virilem ætatem, ac etiam ad senectutem pervenisse dignoscuntur. Videatur hac de re, ex Theologis quidem Theophylus Raynaudus tom. 14. Operum in Tractatu, cui titulus de ortu infantrum per sectionem cæsaream cap. 2. ex Medicis verò, Auctor Lexici universalis rei Medicæ, quod Anglico primùm sermone conscriptum in Gallicam linguam translatum habetur, tom. 2. in verb. Cæsarea Sectio, item Heisterus Institutionum Chirurgicarum tom. 3. part. 2. sect. 5. cap. 3. pag. 70. editionis Neapolitanæ anni 1749. Ad comprobendam verò utilitatem & necessitatem sectionis cæsareæ, cum præsertim, defuncta matre, conijcere licet, illius prolem in utero extinctam non esse, peculiarem Librum edidit Franciscus Emanuel Cangiamila, impressum Panormi anno 1745. in quo solidis argumentis, & multa eruditione susceptam causam agere non prætermisit. Porro in regestis Gregorii Papæ IX. quæ in Scriniis

Tom. II.

Vaticanis asservantur ad annum 2. adest illius Pontificis epistola 20. ad Doctores Facultatis Theologicæ Parisiensis conscripta, quæ etiam impressa legitur in Annalibus Raynaldi ad annum 1228. num. 29. & seq. & apud Bulæum tom. 3. Historiæ Universitatis Parisiensis ad dictum annum, in qua magno zelo & doctrina invehitur in eos, qui philosophicis subtilitatibus, & incertæ semper naturalium rerum scientiæ innixi positi à Patribus terminos transferre, probatasque sacris Pastoribus, atque Theologia agendi regulas immutare præsumunt.

CAPUT VIII.

De censoria nota nimis severitatis, Synodalibus constitutionibus falsò interdum inusta; ubi de præscribenda veste oblonga, & nigri coloris Clericis in sacris constitutis, aut beneficium Ecclesiasticum possidentibus.

PLures Synodales Constitutiones sunt in invidiam adductæ falsa criminatione nimis severitatis; quæ tamen expensæ ad sacrorum canonum normam, deprehensæ sunt eorundem rigorem potius temperasse. In nonnullis Synodis, aut Episcoporum Edictis, jussi sunt Clerici sive in Sacris constituti, sive Ecclesiasticum Beneficium possidentes, veste uti oblonga nigri coloris, quam talarem appellamus, adjecta poena in contumaces. Adversum has sanctiones, quas nimio rigore conspersas dictitabant, provocarunt Ecclesiastici ad sacram Congregationem Concilii; sed semper provocantes succubere; quod videre est in nostra Instit. 71. & in Epistola Pastoralis bon. mem. Cardinalis Lanfredini edita in civitate Æsina anno 1740. pag. 287. & seq. Nihil quippè visum

est corrigendum in decretis, quæ fulciebantur auctoritate Tridentini *sess. 14. cap. 6. de reform.* ubi oportere ait, *Clericos vestes proprio congruentes Ordini semper deferre*, subditque: *Omnes Ecclesiasticæ personæ, quantumcumque exemptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut Beneficia qualiacumque Ecclesiastica obtinuerint, si posteaquam ab Episcopo suo etiam per Edictum publicum moniti fuerint, honestum habitum Clericalem, illorum Ordini, ac dignitati congruentem, & juxta ipsius Episcopi ordinationem & mandatum, non detulerint; per suspensionem ab Ordinibus, ac Officio, & Beneficio, ac fructibus, redditibus, & proventibus ipsorum Beneficiorum, necnon, si semel correpti, denuò in hoc delinquerint, etiam per privationem officiorum, & Beneficiorum hujusmodi coerceri possint, & debeant.* Neque Clerici Episcopi Edicto contravenientes suam idcirco excusare valent contumaciam, quòd Tridentinum talaris vestis non meminerit; siquidem, non ipsorum, sed Episcopi judicio statuendum à Tridentino permittitur, quænam vestis eorum Ordini, & dignitati conveniat. Quocirca Synodus Provincialis Mechliniensis, anni 1607. *tit. 18. cap. 4. tom. 10. Collectionis Harduini col. 1958.* Tridentini mentem sapienter interpretata, decrevit: *Quoniam mundana curiositas quotidianas adinvenit levitates, omnis ille habitus quibuslibet Ecclesiasticis personis interdictus sit, à quo Episcopus abstinendum mandarit.* Deinde, qui nolit se sacrorum canonum prorsus imperitum ostendere, fateri cogitur, nullam aliam, nisi talem esse vestem Clericorum propriam, eorumque statui maximè convenientem. Equidem, quàmquam ultrò concedamus Sirmondo apud Labbeum *tom. 2. Concil. pag. 1817. Thomassino de vet. & nov. Eccles.*

discipl. p. 1. lib. 2. cap. 43. Binghamo Orig. Eccles. lib. 6. cap. 4. §. 18. vol. 2. aliisque Eruditis affirmantibus, quinque prioribus sæculis civiles Clericorum vestes modestia tantum, non forma, à communibus laicorum vestibus discrepasse, quod rectè colligi agnoscimus ex *epist. 4. num. 2. Cælestini I. ad Episcopos provinciæ Viennensis, & Narbonensis, anno 428. data, ubi quosdam Sacerdotes reprehendens, qui, relicto habitu communi, pallium assumpserant, Philosophorum proprium, ait: Unde hic habitus in Ecclesiis Gallicanis ut tot annorum, tantorumque Pontificum in alterum habitum consuetudo vertatur? Discernendi à plebe, vel cæteris, sumus doctrina, non veste; conversatione, non habitu; mentis puritate, non cultu; attamen nemo, putamus, inficiabitur, in sequentibus sæculis cœpisse Clericos etiam in exteriori corporis cultu à laicis discerni. Etenim S. Gregorius Turonensis, qui vi. sæculo vixit, *Hist. Franc. lib. 5. cap. 14.* eam vestium distinctionem jam inductam innuit, inquit: *Merovechus tonsuratus est, mutataque veste, qua Clericis uti mos est, Presbyter ordinatur.* Eamdemque indumentorum differentiam ante sæcul. vii. receptam in Ecclesia Orientali, constat ex Synodo Trullana, habitata ann. 688. quæ illam jam ante præceptam asserit, ejusque observationem *can. 27. inculcat, inquit: » Nullus » eorum, qui in Cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non convenientem induat, neque in civitate » degens, neque iter ingrediens; sed » utatur vestibus, quæ iis, qui in Clerum relati sunt, attributæ fuere. Si » quis autem tale quid fecerit, una » septimana segregetur; » tom. 3. Collectionis Harduini col. 1671. Illud porro vestium discrimen in hoc potissimum situm fuisse, quod vestes Cle-**

ricorum, licet nondum à laicalibus in colore discreparent, sicuti citatus Thomassinus *cap. 46.* existimat, essent tamen oblongæ, atque ad talos usque ferè productæ, ex pluribus conjicimus Conciliis. Concilium Germanicum, auctoritate Sancti Bonifacii anno 742. celebratum, atque à Synodo Liptinensi insequentis anni 743. receptum, & approbatum, *can. 7. tom. 3. Collectionis Harduini col. 1921.* Presbyteris, & Diaconis vestuit, ne *sago*, id est breviori veste, laicorum more, uterentur: *Decrevimus quoque, ut Presbyteri, vel Diaconi, non sagis, laicorum more, sed casulis utantur, ritu servorum Dei.* Et Synodus Romana à Zacharia Papa eodem anno 743. habita, *can. 3. idem præcepit, decernens, ut Episcopus, Presbyter, & Diaconus seculari indumento minimè utantur, nisi, ut condecet, tunica Sacerdotali; ibid. col. 1927.* Quibus in locis, neminem suspicari credimus, sermonem esse de veste, non civili, sed sacra; cui enim in mentem veniat, Presbyteros, & Diaconos eò tùm sceleris devenisse, ut communibus vestibus induti ad Altare accederent sacris operaturi? Omnibus quippè compertum est, numquam licuisse Christianæ Religionis ministris Divina celebrare Mystera sine specialibus, atque ad eum tantùm usum destinatis sacris indumentis; sive hic ritus ab ipsis Apostolis fuerit traditus, quod existimant Cardinalis Bona *Rer. liturgic. lib. 1. cap. 24.* alique plurimi, quos Nos allegavimus in *nostra Instit. 21.* sive immediatè post Apostolos fuerit præscriptus, quod nullus in quæstionem adducit. Ambo propterea Concilia intelligenda sunt de veste communi Diaconorum, & Sacerdotum, quæ ab uno vocatur *casula*, ab altero *tunica*; sed utraque erat *talaris*. Casula enim, teste Rabano *Instit. Clericor. lib. 1.*

cap. 21. dicta est per diminutionem à *casa*, eò quòd totum hominem tegat, quosì minor *casa*. Quamobrem Joannes Diaconus in *Vita S. Gregorii lib. 2. cap. 45.* etiam Monachorum vestem appellavit *casulam*. Et similiter *tunicam* vestem fuisse, quæ ad talos usque descenderet, constat ex Tullio, qui *Orat. 2. in Catilinam*, milites Catilinæ deridebat, quod *manicatis, & talaribus tunicis essent amicti*, atque ex Hieronymo *Quæst. Hebr. in Gen. cap. 37. Oper. tom. 3. col. 363.*

II. De posterioribus sæculis res certissima est, nullique obnoxia dubitationi, cùm innumeri occurrant Conciliorum canones congesti à Thomassino *cit. lib. 2. cap. 50. & 51.* vestem talarem Clericis præscribentes. Quin immò adeo ejus usus invaluit, ut opus fuerit præcidere nimiam vestium talarium longitudinem, quæ in luxum, & pompam cœperat degenerare; quocirca Innocentius III. in Concilio Generali Lateranensi anni 1215. *can. 26. relato in cap. 15. de vit. & honest. Clericor.* de Clericis loquens statuit: *Clausula deferant desuper indumenta, nimia brevitate, vel longitudine non notanda; Concilium Toletanum anni 1324. can. 2. syrmata, idest oblongas vestes, humum verrentes, Clericis prohibuit: »Nullus Clericus supertunicale, vel »tabardum deferat ita longum, quod, »si ad pedes contingat, nullatenus »tamen per terram trahatur; cùm hæc, »non honesta, sed superfluitas, & »indecentia censeatur;» tom. 7. Collectionis Harduini col. 1488.*

III. Ad recentiora porrò tempora descendendo, ferè omnia, quæ post Tridentinum celebrata sunt Concilia, Clericos adegerunt ad gestandam vestem talarem, & quidem nigri coloris, ad quem, uti Thomassinus observat, non erant antea certa lege adstricti, sed

poterant alio quolibet modo decenti, & modesto uti. S. Carolus Borromæus in suo Concilio Provinciali Mediolanensi I. part. 2. de Clericorum vestitu loquens, part. 1. *Astor. Eccles. Mediol. pag. 18.* ait: *In omni vestitu color tantum niger adhibeatur. . . externa vestis simplex, ac talaris erit.* In Concilio Mediolanensi anni 1570. tit. de vit. & honest. Cleric. cap. 3. tom. 10. Col. lectionis Harduini col. 1195. jubentur Clerici majorum Ordinum, cum in publicum prodeunt, gestare *vestem talarum*. Concilium Remense anni 1583. tit. de Clericis in genere num. 8. ibidem col. 1292. *Veste Ecclesiastica, eaque talaris, ac decenti utantur omnes Clerici.* Concilium Burdigalense ejusdem anni tit. 21. ibid. col. 1359. *Vestes eorum sint talarum.* Quodque notabilius est, Concilium Provinciale Narbonense anni 1609. cap. 41. num. 11. Collectionis Harduini col. 44. Clericos etiam noctu incedentes ad deferendam vestem talarum obligavit: *Noctu incedentes ex causa rationabili, togas talarum deferant.* Provincialibus concinunt innumeræ Synodi Diocesanae, congestæ à Genet. *Theol. Mor. tom. 2. tract. 1. cap. 9.* & in Appendice ad Synodum Fulginatensem Episcopi Baptistelli pag. 172. & seq.

IV. Quare sacrorum canonum rigorem non augent, sed emolliunt Synodales Constitutiones, quæ obligationem deferendi vestem talarum, à pluribus Conciliis omnibus Clericis generatim impositam, ad solos limitant Clericos majorum Ordinum, aut Ecclesiasticum possidentes Beneficium; & majori adhuc indulgentia lenitum reputari debet Episcopale Edictum solos compellens Sacerdotes ad eam saltem induendam, cum Ecclesiam ingrediuntur sacris operaturi; cujusmodi illud est, quod à Nobis pro-

mulgatum fuit in nostra diocesi Bononiensi, de quo plura in nostra Inst. 34. & Instit. 71.

CAPUT IX.

A severitatis nota vindicatur Synodalis constitutio qua Clericis interdicitur usus comæ supposititiæ, vulgo Parrucca.

Clericalem modestiam dedecere plerisque Episcopis visa est coma supposititia, vulgo *Parrucca*, cujus proinde usum Clericis in suis Synodis inhibuere. Ita quippè statutum comperimus in Diocesana Synodo Melitensi anni 1703. sess. 3. cap. 1. Pisana anni 1708. cap. 25. Montis Falisci anni 1710. cap. ultim. Portalegrensi 1714. sess. 3. cap. 1. aliisque allegatis à Thiers in Tractatu incripto *Histoires des Perruques*. Licet autem etiam ejusmodi prohibitiones sanctioribus Ecclesiæ legibus essent accommodatæ, ut mox ostendetur; nihilominus Clericorum querelas non evasere, qui nimiam prætexentes earundem severitatem, eas eludere tentarunt; sed frustrâ; quoniam sacra Congregatio Concilii illas sustinuit, suisque corroboravit decretis; & solum aliquandò censurarum pœnas in prohibitionis transgressores ipso jure illatas nonnihil censuit mitigandas. Sarnellus Episcopus Vigilensis anno 1697. usum comæ fictitiæ suis Clericis ademit sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda. Appellarunt Ecclesiastici ad Sedem Apostolicam; sed in Congregatione particulari, habita 20. Maji 1699. Edictum approbatum fuit quoad Clericos constitutos in Sacris, aut Beneficium Ecclesiasticum possidentes; quod verò attinet ad Clericos minorum Ordinum, nullum obtinentes Ecclesiasticum Be-

neficiū, responsum est, pœnam esse moderandam, sed, firma remanente prohibitionē, in contumaces aliis pœnis animadvertendum, ad normam sacrorum canonum, & sacri Concilii Tridentini *cap. 6. sess. 23. de reform.* uti habetur *lib. 49. Decretor. pag. 206.* & referunt memoratus Sarnellus *ad calcem tom. 3. Epistolar. in discurs.* adversus fictitias Ecclesiasticorum *comas c. 13. & Monacell. in formul. legal. in Append. tom. 1. fol. 359. n. 19. & 20.* Ab hujus particularis Congregationis sententia ne latum quidem unguem discedens Episcopus Melphitensis, anno 1721. omnes quidem Clericos à gestanda coma ascititia abstinere jussit; sed idem faciens discrimen, quod prædicta sacra Congregatio duxerat observandum, Clericos majorum Ordinum, aut Ecclesiastico Beneficio donatos, ab ea deferenda compescuit pœna excommunicationis; cæteros verò aliis pœnis, arbitrio suo, irrogandis. De hujusce Ediçti viribus quod tamquam nimium severum traducebatur, disputatum fuit in sacra Congregatione Concilii die 8. Augusti 1722. cumque nos, qui tunc temporis ejusdem sacrae Congregationis Secretarium agebamus, omnia, quæ ad illud fulciendum erant opportuna, descripsimus in consueto folio, quod pro nostro munere exaravimus, fuit quoad omnes sui partes approbatum; uti videre est *tom. 2. Thesaur. Resolut. pag. 206. & seq.*

II. Porro, ne quispiam deinceps contra similia decreta, quæ ab Episcopis fiant, mussitare audeat, si sacrae Congregationis auctoritate, uti par esset, non acquiescat, rationes audiat à nobis in præfata causa *Melphitensi* indicatas, propter quas coma fictitia jure, ac meritò Ecclesiasticis interdicitur. Consuevisse olim fœminas alie-

nis capillis caput exornare, eruitur ex Martiali, qui pluribus in locis eas carpit, quæ propriam senectutem hac ementita Arte obtegebant. Sic *lib. 6. epig. 10.*

Jurat capillos esse, quos emit, suos Fabulla. Numquid illa, Paule, perjerat?

Et lib. 12. epig. 21.

Dentibus, atque comis, nec te pudet, uteris emptis:

Quid facies oculo, Lelia? non emitur. Ad eundem morem allusit Ovidius *lib. 3. de arte &c.*

Fœmina procedit densissima crinibus emptis:

Proque suis, alios efficit ære suos.

In Anthologia pariter occurrit epigramma Lucillii in quamdam Nicylam, quæ emerat galericulum atrum, ut dissimulata senectute, canos suos velare posset, quod Adrianus Junius *libell. de coma cap. 1.* latinè sic reddidit:

Fingere te perhibent quidam, Nicylla, capillos,

Quos mercata atros ipsa foro extuleras.

Quare Hieronymus *epist. 38. ad Marcellam, num. 3.* inquit: *Nec numerus annorum potest docere, quod vetulae sint, quæ capillis alienis verticem struunt, atque epist. 130. ad Demetriadem, muliebrem cultum describens, n. 7. ait: Quando eras in sæculo, ea, quæ erant sæculi, diligebas, polire faciem purpurisso, & cerussa ora depingere, ornare crinem, & alienis capillis turritum verticem struere: turritum verò verticem vocat, quia ex alienis capillis tutulus efficiebatur, quem Lucanus nominat turritam frontis coronam, & Prudentius in psychomachia, fœminæ lascivæ, atque superbæ turritum caput tribuit:*

Turritum tortis caput accumularet crinibus.

In hunc vanum mulierum luxum invehitur Tertullianus *lib. 2. cap. 7. de cultu fœminar.* inquit: „Si non pudet enormitatis, pudeat inquinamenti; ne exuvias alieni capitis, forsàn immundi, forsàn nocentis, & gehennæ destinati, sancto, & Christiano capiti supparetis.“ Eundemque reprehendit Clemens Alexandrinus *Pædagog. lib. 3. c. 11.* ubi ait: „Alienorum capillorum appositiones sunt omninò rejiciendæ, & externas comas capiti adhibere est maxime impium, quo fit, ut mortuis pilis cranium induant. Cui enim manum imponit Presbyter? Cui autem benedicat? Non mulieri, quæ est ornata, sed alienis capillis, & per ipsos alii capiti.“

III. Ex hoc verò, quod Patres hanc fœditatem in solis fœminis reprehendant, infert Christianus Lupus in *Dissert. de S. Leonis IX. Actis c. 15.* eam tunc omnibus ubiquè viris fuisse incognitam, ac primùm in Anglia sub Guillelmo II. aut ejus Successore Henrico I. in fine ix. aut initio xii. sæculi cœpisse ab iisdem usurpari; quod tamen monstrum, addit, diu in ea tantùm Insula latitasse, nec alias permeasse regiones. At Thiers in *cit. Tractatu cap. 1.* pluribus probat, jampridem fictum capillitium ab effœminatis viris adhibitum; quod præ cæteris quæ idem Auctor ibidem adducit, nobis suadet Rufus Fastus Avienus, Poeta Christianus, Augustino cœvus, qui *carmine 10.* equitem manifestè describit, cujus caput erat supposititia coma redimitum, inquit:

Calvus eques capiti solitos religare capillos,

Atque alias nitido vertice ferre comas.

Hujus ab adverso Boreæ spiramina præstant

Ridiculum, populo conspiciente, caput.

Nam mox dejecto nituit frons nuda galero,

Discolor, apposita quæ fuit ante, coma. Cæterum, quidquid sit de tempore, quo hujus generis tegmen, ab alienis capillis emendicatum, cœperit à viris adhiberi, neminem reperiri putamus, qui credat, illud etiam à Clericis antiquitus usurpatum. Ecquis sibi animo fingat, licuisse umquam Clericis extraneam comam suo capiti superinducere, qui sacræ militiæ per comæ abscissionem abscribebantur, ita ut idem esset Clericum fieri, ac detonderi? uti observat Mabillonius in *præfat. ad sæc. 3. Act. Benedicti. part. 1. n. 18.* & 19. quique semel detonsi numquam deinceps comam alere, sed semper attonso capite incedere tenebantur, quod constat ex Synodo circa annum 450. sub S. Patritio in Hibernia celebrata *canon. 6.* Collectionis Harduini *t. 1. col. 1791.* Ex *cap. 66.* Martini Bracarenensis *t. 3.* ejusdem Collectionis *col. 398.* atque ex Concilio Toletano IV. anni 633. *can. 41. eod. tom. 3. col. 588.* Quin immò nulla ratione fingere possumus, fuisse umquam usum comæ fictitiæ in Clericis toleratum, cum potius quilibet eorum, qui comam laxare præsumeret, etiam invitus & reluctans, per Archidiaconum jussus sit detonderi à Concilio Agathensi anni 506. *can. 2. relato dist. 23. can. 22.* & ab Alexandro III. in *cap. 7. de vit. & honest. Cleric. Clerici, qui comam nutriunt, & barbam, etiam inviti, à suis Archidiaconis tondeantur.*

IV. Adeo porrò verum est, Clericos à ficto capillitio ad hæc usque postrema tempora abhorruisse, ut Synodi tam Provinciales, quàm Diœcesanæ, à Tridentino ad præcedentis sæculi finem coactæ, illis dumtaxat inhibuerint capillos intortos, cincinatos, seu calamistratos gestare, nulla

sup-

supposititiæ comæ facta mentione. Sic Synodus Provincialis Mediolanensis I. part. 2. Aſtor. Eccl. Mediol. part. 1. pag. 18. Ita ſint abraſo capillo, ut tonsura conſpicua ſit omnibus. Comam verò, & barbam ne ſtudioſè nutriant; capillis ſimplicem cultum adhibeant. Synodus Provincialis Bituricensis, ann. 1584. tit. 25. cap. 3. Clerici crines calamistratos, ac retortos non habeant. Diœceſana Synodus Ravennatensis, anni 1607. tit. de vit. & honest. Cleric. c. 1. Capillos ne gerant calamistratos, nec ſuprà frontem eminentiores. Synodus Lucensis anni 1625. de vit. & honest. Clericor. c. 2. Comas calamistratas, more fœminarum, ne geſtent. Synodus Amalphitana anni 1639. eod. tit. c. 2. Cincinos, & comam ne nutriant. Ex hoc autem, quod tot Synodi, de Clericorum honeſtate ſolliciti, fictitiâ comam, quæ certè majorem præſeferat vanitatem, quam priori capilli ſtudioſè cincinati, ſilentio præterierint, utiquè argumentum elicitur, inquit laudatus Thiers, ad probandum, nondum Clericos auſos fuiſſe ab extraneis capillis illum ordinatum quærere, quem ex propriis ſuo capiti aptare prohibebantur. Sed cùm poſtea eodem muliebri cultu & ipſi delectari cœperint, huic abuſui contra Clericalem honeſtatem inoleſcenti obſistere poſteriores Synodi, quarum nonnullas indicavimus, ab eodem Thiers accuratè collectæ; & rectè quidem; nam per ficti capillitii uſum Tonsura clericalis, à ſacris canonibus tantoperè commendata, prorsùs exoleſcit, omnesque canones eluduntur, quibus, capillis affabrè concinandis Clerici abſtinere jubentur. Ad hæc, nulla ratio eſt in Clericis tolerandum, quod etiam heterodoxus Auſtor Martinus Schoockius exerc. 24. de coma, & barba, in fin. in omnibus Chriſtianiſ improbat, inquiens: *Ingenue præ-*

ſiteor, me non videre, quomodo alienæ hæ capitis exuvie excuſari poſſint, cùm omni ævo apud omnes nationes eadem exosæ fuerint.

V. Quæ hætenùs diximus, rationabilem, & juri conformem oſtendunt Synodalem Conſtitutionem, Clericis interdicientem uſum comæ ſuppoſiti-tiæ. Sed, quoniam non poſteſt Legislator ſingulos prævidere peculiareſ caſus, omneſque ſua lege complecti, expedit, proſectò, ut in ipſamet Conſtitutione, ſeu Edicto, facultatem, qua cæteroquin pollet, ſibi expreſſè reſervet, fictum capillitium illis permit-tendi, qui Medicorum judicio, valetudinis cauſa, eo indigent; quod prudenter factum animadvertimus in Diœceſana Synodo Bononiensi anni 1698. lib. 5. cap. 1. ubi ſimilis Conſtitutio hac mitigatur limitatione: *Niſi ex cauſa nobis, vel Vicario noſtro cognita, indulgendum ad tempuſ arbitramur*; atque in Synodo Aſculana anni 1718. c. 20. *Niſi ex juſta & rationabili cauſa diſpenſationem impetraverit.* Caveat tamen Episcopuſ, ne hanc veniam elargiatur, niſi præter cauſam, etiam comam ipſam, quam Clerici geſtare cupiunt, diligenter priùſ examina-verit; non alia ſiquidem eſt iſdem, præcipuè ſi ſint in ſacris conſtituti, permittenda, niſi quæ nullam præſeferat vanitatem; ſed tanta ſit moderatione, ac modestia concinnata, ut omnibus manifeſtè appareat, eam ob me-ram neceſſitatem, non ad luxum, & pompam, ad capitiſ non ornamentum, ſed tegumentum adhiberi. Cavebit præterea, ne ulli Sacerdoti licentiam concedat Miſſæ Sacrificium celebrandi cum aſciitiâ coma; quamvis enim Theophiluſ Raynauduſ Oper. tom. 12. de pileo, & cæteriſ capitiſ tegminibuſ ſect. 2. §. Nunc è contrario, circa fin. Paſqualiguſ de Sacrif. nov. Leg. q. 832.

licere opinentur Sacerdoti Sacris operari cum ficto capillitio, ita suo capiti aptato, ut à vera, & naturali coma internosci nequeat, atque insuper apud sæpè citatum Thiers *cap. 20.* extet licentia à Cardinali Hieronymo Grimaldi, Archiepiscopo Aquensi, cuidam Sacerdoti concessa, Missam celebrandi cum coma supposititia; attamen certum est, Raynaudum, & Pasqualigum falli, ac Cardinalem Grimaldum suæ potestatis limites prætergressum; etenim, uti benè ratiocinatur Reiffenstuel *ad lib. 3. Decretal. tit. 1. num. 91.* nemo sanæ mentis inficiari potest, per fictum capillitium Sacerdotis caput velari & cooperiri; in Altari autem cooperto capite ministrare, ne Episcopo quidem permitendum, statuit Zacharias Papa in Concilio Romano anni 743. *cap. 13. relato dist. 1. de Consecrat. Can. 57.* Nullus Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum baculo introire, aut velato capite Altario Dei assistere; quoniam & Apostolus prohibet, viros velato capite orare in Ecclesia; & qui temerè præsumpserit, communionem privetur. Cuilibet verò compertum est, non posse Episcopum relaxare legem à superiore latam, neque alteri illam licentiam impertiri, quam sibi metipsi concedere nequit. Quocirca sacra Rituum Congregatio die 31. Januarii 1626. & 24. Aprilis ejusdem anni, apud Gavantum in comment. *ad rubr. Missal. part. 2. tit. 2.* decrevit: Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missarum, sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacumque contraria consuetudine. Cumque in Congregatione particulari, ab Alexandro VIII. anno 1690. deputata, fuerit speciatim discussus articulus, de quo in præsens tractamus, an scilicet pileoli nomine com-

prehendatur etiam coma supposititia, ita ut neque cum hac fas sit Sacerdoti, sine dispensatione Papæ, Missam facere, etiamsi illa sit decens & modesta, qualem Pasqualigus, & Raynaudus permiserunt; responsum fuit, *comprehendi*; sicut refert Ursaya *Instit. criminal. lib. 1. tit. 10. §. 4. num. 51.* in cujus quidem decreti sequelam Innocentius XII. per suos Apostolicos Nuntios, locorum Ordinarios moneri iussit, ne quemquam permitterent, sine Apostolicæ Sedis privilegio, cum adulterino capillitio sacrosanctum peragere Missæ Sacrificium; quemadmodum refert citatus Reiffenstuel. Quæ omnia uberius à nobis expensa fuere in citato folio pro sacra Congregatione Concilii exarato, atque in nostra *Instit. 34. & Instit. 96.*

CAPUT X.

Alia ejusdem censuræ Synodalibus constitutionibus immeritò inustæ exempla; ubi de ludis, & venationibus, choreis, spectaculisque, quæ Clericis interdiciuntur.

Post vestes, & fictam comam, earumque fucos, ad quasdam Clericis vetitas actiones sermonem convertimus. In *can. 42. & 43. alias 35.* inter vulgares Apostolicos, sub anathematis poena arcentur Clerici ab alearum lusu. Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aleæ, atque ebrietati deserviens, aut desinat, aut ceriè damnetur. Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor similia faciens, aut desinat, aut communionem privetur. Similiter etiam laici. Et Concilium Eliberitanum *can. 79. t. 1.* Collectionis Harduini *col. 258.* quotquot aleis luderent, à Communione separandos decrevit: *si quis Fidelis alea, id est tabula luserit nummos, placuit*

eum abstinere; & si emendatus cessaverit, post annum poterit communioni reconciliari. Putat quidem Alaspianus *Observat. ad hunc canonem*, ideo Fideles aleis ludentes, fuisse tam gravi poena punitos, quia tunc temporis, quo nondum extincta erat ethnica superstitio, effigies falsorum numinum habebantur pro numeris, eorumque nomen invocari solebat, ut felicissimus eveniret aleæ jactus; at, si res ita se habuisset, longè adhuc graviore poena in ludentes fideles, tamquam in idololatrias, fuisset animadversum; quocircà verius putamus, alearum lusum omnibus quidem Christianis, sed speciatim Ecclesiasticis prohibitum, ob eandem rationem, propter quam illum damnarunt Cornelius Tacitus in *lib. de moribus Germanor. cap. 24.* & Ammianus Marcellinus *lib. 14. c. 19.* & *lib. 28. cap. 22.* quia nimirum per illum homines ad fraudes, fallacias, mendacia, perjuriam, furta, aliaque enormia scelera inclinantur. *Alea siquidem* (ajebat Petrus Blesensis *epist. 74.*) *perjurii, furti, sacrilegii mater est.* Qua etiam de causa vetustæ leges Romanorum, quas laudat Taylor *dict. dubit. lib. 4. cap. 1.* aleatores exilio, aliisque multarunt severis poenis; & Justinianus Imperat. *leg. 1. Cod. de aleatoribus*, sancivit, ut victus in aleæ lusu, non posset conveniri; & si solvisset, tam ipse, quam ejus hæredes, etiam post triginta annos haberent repetitionem adversus victorem.

II. Sed, utcumque præfati canones explicentur, nullo pacto declinari possunt posteriores Ecclesiæ Constitutiones, quæ Clericos ab alearum, taxillorum, aliisque ludis cohibuere. Atque, ut prætereamus antiquiores canones, congestos à Christiano Lupo in *notis ad can. 50. Trullanum tom. 2. pag. 958.* Synodus Romana sub Eu-

genio II. *can. 11. tom. 5. Collectionis Harduini col. 66.* adeo indecorum putavit, Sacerdotem ludis operam dare, ut ne ludentes quidem spectare, fas illi esse, statuerit: *Sacerdos sedule Divina debet perscrutari, & ammonere eloquia... Quamobrem ludos aliquos coram se fieri non deleatur. Transgressor quippè inventus, ammonitione Episcopi ulterius agere desinat; sin autem, canonicè judicetur.* Eugenii autem prohibitionem instauravit Innocentius III. in Concilio Generali Lateranensi, relato in *Cap. 15. de vit. & honest. Clericor.* Clericis præcipiens: *Ad aleas, & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint.* Quotquot autem post Innocentium celebratæ sunt Synodi, huic decretali inhærentes, ab iisdem ludis Clericos quam longè abesse jusserunt. Ita quippè sanxere Concilium Bitterrense anni 1255. *can. 24.* Salisburgense anni 1420. *cap. 4.* Toletanum anni 1473. *c. 11.* aliaque congesta à Thomassino de vet. & nov. Eccles. *discip. part. 3. lib. 3. cap. 46.*

III. Quamvis porro sacri canones alearum dumtaxat, & taxillorum ludi plerumquæ meminerint, omnem tamen lusum prohibere voluisse, à fortuna potius, quam ab industria & arte, pendentem, opportunè animadvertunt Valensis *ad tit. 1. lib. 3. Decretal. n. 12.* & S. Antoninus *Summ. part. 2. tit. 1. cap. 23.* Quinimodò Tuldenus *ad tit. Cod. de aleatoribus*, magis adhuc generatim accipiendam voluit similem legum civilium prohibitionem, quam ad omnem lusum, luctri causa exercitum, extendit, inquiens: *Non tantum tesserarum lusus, sed quicumque alius, perinde à fortunæ eventu, immò vel à solertia pendens, continetur, & in lucrum exercitum improbat.* Quare Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 12. de reform.* non ab

ab hoc, aut ab illo, sed universim *ab illicitis ludis*, Clericis abstinendum edixit; Episcoporum scilicet iudicio relinquens, determinare, pro diversis personarum, locorum, & temporum conditionibus, quinam essent illiciti reputandi. Tridentino statim obsequens S. Carolus Borromæus, in suo Concilio Provinciali Mediolanensi I. *part. 2. Aetor. Eccl. Mediol. part. 1. pag. 19.* accuratum habuit delectum ludorum, quibus fas, quibus nefas esset Clericis se se oblectare; eosque potissimum abstinere voluit à ludo *aleæ*, & *tesserarum*, ac *talorum*, atque à *globis*, qui *malleis ligneis impelluntur*, item *foliis*, id est *pilæ majoris*. Alia verò alibi celebrata Concilia, unanimi pariter consensione, lusum alearum, seu pictarum pagellarum, & taxillorum, Clericis indecentem, atque illicitum declararunt; alios verò ludos plerumquæ speciatim non nominarunt, sed generatim omnem ludum Clericis vetitum dixere, qui eorum statui indecorus videretur. Ita Concilium Burdigalense anni 1583. *tit. 21. de vita & morib. Cleric. tom. 10.* Collectionis Harduini *col. 1359.* Ab *alea*, *tesseris*, *chartis*, & *quovis alio vetito*, & *indecoro ludo*, cum *privatim*, tum *publicè penitus abstineant*. Concilium Aquense anni 1585. *tit. de vit. & honest. Cleric. ibid. col. 1543.* Ne *pagellis pictis*, aut *alea*, aliove hujusmodi ludi genere ludant, aut *ludentes spectent*. Narbonense anni 1607. *cap. 41. tom. 11.* Collectionis Harduini *col. 44.* Non *ludant aleis*, *tesseris*, *chartis*, aut *alio ludo prohibito*, vel *indecoro*, præsertim *publicè*.

IV. Dubitari autem solet, an inter indecoros, ac proinde illicitos, recenseri debeat ludus *scachorum*. Illum certè damnavit S. Petrus Damianus *op. 20. cap. 7. t. 3. Oper.* graviter objurgans Florentinorum Episcopum, secum

iter agentem, quem scachis, ad fallendum tempus semel lusisse deprehenderat; cumque Episcopus, ad se excusandum, scachos ab aleis distinguere conaretur, S. Petrus *ibidem* Episcopi excusationem in hunc modum refellit: *Scachum Scriptura non ponit, sed utriusque ludi genus alea nomine comprehendit. Quapropter, dum alea prohibetur, & nominatim de scacho nihil dicitur, constat proculdubio, utrumque genus uno vocabulo comprehensum, unius sententiæ auctoritate damnatum.* Et ne quispiam Damianum nimio zelo abreptum existimet, audiat Cardinale Baronium ad annum 1061. num. 42. ita illum, ejusque sententiam defendentem: *Quem sciolus quispiam redarguat hallucinatum, dum sub aleis redigit scachos, quos, non ut aleas dubia fortuna volvoit, sed humani ingenii acumen exercet. Sit utcumque velit, ad Pauli sententiam redigendi proculdubio sunt Sacerdotes, quæ ait, non licere, quæ non expediunt; non licere, quæ non ædificant. Neque Damiano refragatur Concilium Mexicanum anni 1585. confirmatum à Sixto V. anno 1589. quod lib. 3. tit. 5. tom. 10. Collectionis Harduini col. 1671.* scachorum ludum licitum reputans, Clericis permisit; Damianus quippè Episcopum reprehendit, qui in *spatiosa domo cum commensantium turba resedit*, iisque astantibus, vespertinum tempus in scachorum vanitate consumpsit; Concilium autem Mexicanum Clericos ludere permisit in oculto tantum, honestæ recreationis causa, & adjecta lege, ne multum pecuniæ in eum lusum impenderent: » Scachis (*inquit*) aut aliis ludis permissis; ne ludant in locis publicis, aut in domibus, » quo ad id multitudo hominum convenit, veluti in domibus aromaticorum, aut tonsorum. Si autem in oc-

cul-

„culto ludos licitos hujusmodi exer-
 „cuerint, numerosa pecunia in eis non
 „intercedat; aliter enim pro qualitate
 „excessus corrigentur.

V. Hæc, quæ jam diligenter à
 Nobis expensa sunt in *nostra Inst. 37.*
 non abs re hic duximus repetenda; ad
 nostrum etenim collineant scopum ab-
 solvendi à nimie severitatis censura
 Episcopales Constitutiones, arcentes
 Clericos ab alearum, taxillorum, alio-
 ve simili ludo. Non proinde tamen
 quisquam Nos oblitos existimet doc-
 trinae Divi Thomæ, quam *lib. 10. c. 2.*
num. 2. commemoravimus, posse ni-
 mirum ludum non solum culpa vaca-
 re, verum etiam ad virtutem eutro-
 peliæ pertinere; nam ut ibidem, duce
 eodem S. Thoma, insinuavimus, tot
 ad illum cohonestandum requiruntur
 conditiones, ut ex earum defectu fa-
 cile in vitium degeneret, præsertim in
 Ecclesiasticis, à quibus vix potest sine
 scandalo exerceri. Neque eosdem ni-
 mirum ludo indulgentes à culpa eximit
 consuetudo, quam veluti manifestam
 corruptelam jamdiu improbavit Inno-
 centius III. in *Cap. Inter dilectos, 11.*
de excessib. Prælator. ubi Clericum
 alearum lusui addictum, & obtentu
 consuetudinis *Gallicorum Clericorum,*
qua ferè universi Clerici sic frequenter
ludunt, se se excusantem, in hunc mo-
 dum refelli: „Nos, qui ex officii nos-
 „tri debito pestes hujusmodi extirpa-
 „re proponimus, atque ludos volup-
 „tuosos (occasione quorum sub qua-
 „dam curialitatis imagine ad dissolu-
 „tionis materiam devenitur) penitus
 „improbamus, excusationem prædic-
 „tam, quæ per pravam consuetudi-
 „nem, quæ corruptela dicenda est,
 „palliat, frivolum reputantes; cum
 „in illis magis plectibilis sit offensa,
 „per quos ad excusandas excusationes
 „in culpis delinquendi auctoritas usur-

„patur, &c. Quamobrem, licet su-
 periùs laudatus Altovitus nimium ri-
 gidam existimaverit Synodalem Con-
 stitutionem Episcopi Vasionensis in
 sacra Congregatione Concilii die 20.
 Decembris 1687. examinatam, qua ex-
 communicatione latae sententiæ percel-
 lebantur Sacerdotes aleis, vel taxillis
 ludentes; conclusit tamen, pœnam
 quidem esse mitigandam, sed prohi-
 bitionem ratam ac firmam habendam;
 sicuti *cit. cap. 2. num. 2. lib. 10.* retu-
 limus.

VI. Detecta calumnia impacta Sy-
 nodali Constitutioni Clericos deterren-
 ti ab illicitis ludis, eluenda remanet
 alia, quæ alteri affingitur Synodali
 Statuto, quo iidem cohibentur à ve-
 natione. Scimus quippè, nullam for-
 tassè Episcoporum sanctionem fuisse
 umquam majori conatu impetitam, &
 tamquam nimium severam per om-
 nium ora traductam, quam ea, quæ
 Ecclesiasticis prohibet venationis exer-
 citium, quod nedum honestum, sed
 ad animum relaxandum, interdum
 necessarium plerique dicunt; & ta-
 men, si vera fateri oportet, non fa-
 cile aliam inveniemus Constitutionem,
 quæ sit Juri communi conformior, &
 in qua verus Ecclesiæ spiritus magis
 eluceat. Venationem siquidem Episco-
 pis, Presbyteris, & Diaconis vetuit
 Synodus Agathensis anni 506. *cap. 55.*
 relato à Gratiano *dist. 34. Can. 2.* at-
 que à Gregorio IX. in suis Decretali-
 bus inserto in *cap. 1. de Clerico vena-*
tore, etsi utrobique falsò adscribatur
 Concilio Aurelianensi: „Episcopis,
 „Presbyteris, Diaconibus canes ad
 „venandum, aut accipitres habere
 „non liceat. Quod si quis talium per-
 „sonarum in hac voluntate detectus
 „fuerit; si Episcopus est, tribus men-
 „sibus se à communione suspendat;
 „Presbyter duobus mensibus se absti-
 „neat;

„neat: Diaconus uno ab omni officio,
 „vel communione cessabit;“ *tom. 2.*
Collectionis Harduini col. 104. quem
 canonem totidem ferè verbis renova-
 vit Concilium Epaonense anni 517,
can. 4. ibid. col. 1048. Concilium ve-
 rò Germanicum anni 742. *can. 2. re-*
lato in cap. 2. de Cleric. venat. & Con-
cilio Aurelianensi pariter attributo,
 ait: „Necnon & illas venationes, &
 „silvaticas vagationes cum canibus,
 „omnibus servis Dei interdiximus,
 „& ut accipitres, & falcones non
 „habeant;“ *t. 3. Collectionis Har-*
duini col. 1920. Pœnam porrò à Con-
 cilio Agathensi Episcopis, Presbyteris,
 & Diaconis venationi operam danti-
 bus irrogatam, iterum iisdem inflic-
 tam reperimus in antiqua Collectione
 Canonum Pœnitentialium, ab Auctore
 anonymo conscripta ante sæculum ix.
 quæ extat. *tom. 1. Spicileg. Lucæ Da-*
cherii pag. 555. Cumque Subdiacona-
 tus, qui olim minoribus accensebatur
 Ordinibus, fuerit postea inter sacros
 cooptatus, quod sæculo xi. evenisse,
 colligitur ex Micrologo de Ecclesiast.
Observat. cap. 8. asseritque Morinus
 de sacram. *Ordinat. part. 3. exercit.*
 12. proinde sub eadem pœna etiam
 Subdiaconos venatores comprehensos
 voluit sexta Synodus anno 1265. habita
 à Nicolao Gelant Episcopo Andegaven-
 si *c. 2. tom. 1. Spicileg. pag. 729.* Et,
 quia Canones aliquid aut prohibentes,
 aut præcipientes Clericis, Sacris initia-
 tis, illud idem præcipere, aut prohibere
 consueverunt etiam Clericis Minorum
 Ordinum ex Ecclesiæ stipendiis vic-
 titantibus, ideirò Concilium Parisien-
 se anni 1212. *part. 1. cap. 3.* statuit:
Prohibemus etiam universis Clericis
Beneficiatis, ne canes, aut aves ha-
beant ad venandum, vel aucupandum,
aut venationi, sive aucupationi inser-
viant; tom. 5. part. 2. Collectionis Har-

duini *col. 2001.* & Concilium apud
 montem Pessullanum anni 1215. *can.*
 7. *ibid. col. 2047.* addidit, ut, si quan-
 do Clerici Beneficiarii se se venatori-
 bus comites adjicerent, quod tamen
 rarissimò fieri permisit, nequaquam
 illis liceret aves venatorias propria
 manu gestare: „Nec Episcopus, nec
 „Clericus Cathedralis, vel Conven-
 „tialis Ecclesiæ, vel alius Clericus de
 „Beneficio Ecclesiastico vivens, aves
 „venatorias habeat in propria domo.
 „Et, si aliquandò exeat cum lai-
 „cis ad venandum, gratia spatiandi,
 „quod rarò fieri expedit, propria ma-
 „nu hujusmodi aves non portet.“ Cui
 concinit Concilium Albiense, anno
 1254. celebratum à Zoeno Episcopo
 Avenionensi, Apostolicæ Sedis Lega-
 to, *cap. 15. tom. 1. Spicileg. pag. 722.*
 „Aves venatorias præterea quisquam
 „Clericus in Sacris Ordinibus consti-
 „tutus, vel alius, qui de Beneficio
 „Ecclesiastico sustentatur, in publico
 „manu propria deferre non præsumat.“
 Alia plura à venatione Clericos able-
 gantia Concilia, congesta sunt à Gon-
 zalez in *c. 1. de Cler. ven. num. 3.* at-
 que à Thomassino de *vet. & nov. Eccl.*
discipl. p. 3. lib. 3. cap. 46.

VII. Quare mirum non est, quod
 Petrus Blesensis *epist. 56. ad Gualte-*
rum Episcopum Roffensem, atque epist.
 61. *ad Archidiaconum Salisberiensem,*
 adeo vehementer objurgat Clericum
 venatorem, ut se valdè timere simul af-
 firmet ne is in ultimo ultricis iræ die
 inter hædos, non inter Christi oves, sit
 numerandus. Nihilominus Cardinalis
 Papiensis *epist. 48. artis venatoriæ pa-*
trociniū quodammodò suscipere non
dubitavit; sed, uti benè observat Tho-
massinus cit. cap. 46. num. 10. tam
 arctis eam circumscripsit limitibus, ut
 vel sic damnasse magis illam, quam
 defensitasse videatur; fatetur quippè,
 nec

nec sibi videri, posse Episcopos, & Parochos venationi tutò vacare; sed eam non esse improbandam ait in Cardinali, cui nulla incumbat animarum cura. Ita nimirum Papiensis, propriam potius, quam aliorum causam agens, suum excusavit nimium venandi studium, de quo fuerat in Consistorio à Cardinali Attrebatensi reprehensus. At laudatus Thomassinus, quamquam Papiensis factum excuset, eò quòd valetudinis tantum causa, & medicorum consilio, aliquandò venationi indulgeret, quod ipsemet testatur; ejus tamen sententiam, Cardinales à communi lege universim eximentem, pluribus convellit argumentis. Plura pariter in Clericis venatores accumulavit Theophilus Raynaudus in Opere inscripto *Mala è bonis Ecclesiae, lib. 2. sect. 3. cap. 4. num. 26. & seq. Oper. tom. 12. pag. 210.* & in altero Opere, cui titulus *Religiosus loricatus, præsupposit. 1. tom. 17. p. 195.* ubi inter cætera affirmat, venationem etiam hoc nomine debuisse Clericis interdici, quòd ea sit quoddam quasi bellum, aut saltem belli simulacrum & præludium, sicuti illam dixerunt Xenophon. *lib. 1. de venat.* Tullius *lib. 1. de natura Deorum.* Philo *lib. 1. de vita Moysis*, probatque Mercurialis *lib. 3. de art. gymnast. cap. 15.*

VIII. Verum, cum duo sint venationum genera; alia siquidem est clamorosa, alia quieta; illa magno armorum, canum, accipitrum apparatu & tumultu exercetur, ut apri, cervi, & majores feræ capiantur; altera solis laqueis, & retibus, aut etiam armis, sed paucis adhibitis canibus, ad occidendum lepores, vulpes aliasve minores feras, sine ullo strepitu instituitur; hinc orta est quæstio inter Doctores, an utraque sit Clericis interdicta. Solam quidem clamorosam

illis vetitam affirmant Glossa in cap. 1. verb. *Voluptate, de Cleric. venat.* Sylvester verb. *Venatio. vers. Quantum verò ad personam.* Bellet. *disquisit. Cleric. part. 1. tit. de discipl. Cleric. §. 19.* Lessius *lib. 2. de justitia, & jure c. 5. n. 40.* Barbosa in cit. cap. 1. n. 2. Pirhing. *al. tit. de Cleric. venat. num. 3.* Reiffenstuel *ibid. num. 5. & 6.* At, licet hæc opinio communior sit, magisque inter Doctores recepta, opposita tamen videtur certè Juri conformior; siquidem allegati canones à venatione Clericos arcent, quæ non armis, sed solis avibus venatoriis, puta falcone, aut accipitre, ac propterea sine ullo tumultu & strepitu exercetur; uti illos legenti est manifestum. Accedit, quod, quamquam in Jure receptum sit, ex homicidio merè casuali, ab eo perpetrato, qui operam dabat rei licitæ, nullam incurri irregularitatem, quod planè colligitur ex cap. *Lator. 9. cap. Dilectus, 13. cap. ex litteris, 14. cap. ex litteris, 15. & Cap. Significasti, 16. de homicidio*; nihilominus sacra Congregatio Concilii sæpius irregularem declaravit Clericum, qui, cum vacaret venationi non clamorosæ, sed quietæ, hominem, fortuito interfecerat, quod utique argumento est, eam existimasse, omnem venationem, etiam non clamorosam, esse Clericis prohibitam. Verum cum fortassè sacra Congregatio ita declaraverit, eò quòd non satis comperit habuerit, à Clericis, de quibus agebatur, omnem adhibitam fuisse diligentiam ad evitandum homicidium, quod profectò necesse est, ne ex illo, quamquam ex licito opere, absque dolo subsequuto, inducatur irregularitas, quod cum communi docent Covarr. in Clem. *Si furiosus, 2. part. §. 4. num. 2.* Ugolinus *de irregul. cap. 18.* Avila *eod. tract. 7. part. disp. 6.*

sect. 1. idcirco controversia remanet adhuc indecisa.

IX. Ex hac verò opinionum varietate factum est, ut Episcopi in suis Synodis, etsi unanimi confessione decreto institerint Concilii Tridentini, quod *sess. 24. cap. 12. de reformat.* Canonico Ecclesiæ Cathedralis ab illicitis venationibus, & aucupii abstinere jussit; non omnes tamen conveniunt in determinando, quænam venatio esset Clericis licita, quænam illicita; in aliquibus quippè Synodis quæcumque venatio est Ecclesiasticis interdicta; in aliis sola clamorosa; in quibusdam à venatione prohibentur solis diebus festis; in aliis nulla die venari permittuntur sine Episcopi licentia; alicubi à venatione deterrentur poena suspensionis; alibi sola poena pecuniaria. S. Carolus Borromæus in suo Concilio I. Provinciali anni 1565. *part. 2. Act. Eccles. Mediol. part. 1. pag. 19.* de Clericis loquens, absolute ait: *A venatione abstinebunt;* in Synodo verò Dioecæsa XI. *Act. Eccles. Mediol. part. 2. pag. 414.* iisdem inhibuit alere, & habere canes, vel catellos; atque in Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. *part. 1. ibid. pag. 214.* etiam laicos tempore Quadragesimæ, festisque diebus, à venatione compescuit; quod ipsum iterum vetuit in Edicto de observatione Quadragesimæ, *Actior. part. 3. p. 442.* Equidem Auctor. *homil. 33. de Quadragesim.* inter Opera Ambrosii, relatæ in *Can. 13. dist. 86.* jejunium cum venatione ritè componi posse negavit: „An „putatis illum jejunare, qui primo „diluculo non ad Ecclesiam vigilat, „non Beatorum Martyrum loca sancta perquirat; sed surgens congregat „servulos, disponit retia, canes pro- „ducit, saltus, sylvasque perlustrat?“ Et Nicolaus I. respondens ad consulta

Bulgarorum: *num. 44.* nulli fas esse putavit tempore Quadragesimæ venationi indulgere: „Nulla ratio sit in „quadragesimali tempore venationibus „uti; venantes enim nihil, præter „carnes, captant. Ut ergo nihil carnale sectari videamini, decenter à „carnibus captandis, in quadragesimali præcipuè tempore, vobis est „abstinendum. Quantò enim jejuniū „tempore arctius est Divinis cultibus „insistendum, tantò est in cunctis „mundi nocivis oblectamentis longius „recedendum, præsertim cum nemi- „nem, nisi reproborum, venationes „exercuisse, sacra designet historia; „*tom. 5. Collectionis Harduini col. 369.* Quibus postremis verbis ad illud idem alludit Nicolaus, quod consideraverat Hieronym. in *Psalm. 90.* relatus in *can. 11. dist. 86.* Esau venator erat, quoniam peccator erat. Et penitus non invenimus in Scripturis sanctis, sanctum aliquem venatorem; piscatores invenimus sanctos.

X. Ex quibus omnibus conficitur, non posse nimia severitatis nota aspergi Synodalem Constitutionem, ablegantem Clericos, præcipuè majorum Ordinum, aut Ecclesiasticum possidentes Beneficium, à venationis exercitio. Etenim non nisi temerè reprehenditur Constitutio, cui juris communis sanctiones, & S. Caroli Borromæi auctoritas patrocinantur.

XI. Magis autem temerè nimii rigoris censura appingitur Synodali Statuto, quo Ecclesiastici à choreis, comœdiis, aliisque spectaculis longè abesse jubentur, & gravioribus adhuc pœnis percelluntur, quos choreas ducere, aut personatos incedere, aut comœdiæ actores esse non pudet. Quis enim obloqui audeat de hac sanctissima Constitutione, vero Ecclesiæ spiritu referta, omniumque Conciliorum auc-

auctoritate munita? Enimverò, sive antiquas, sive recentiores post Tridentinum coactas Synodos percurramus, omnes vehementer Clericis succensusse comperimus ab hisce foedis oblectamentis sese non continentibus. Synodus Laodicensis circa annum 372. celebrata *cap. 54. relato de Consecrat. dist. 5. can. 37.* "Non oportet, ait, Ministros Altaris, vel quoslibet Clericos spectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut scenis exhibentur, interesse; sed, antequam thymelici ingrediantur, surgere eos de convivio, & abire." Synodus Venetica anni 465. & Agathensis anni 506. unum, eundemque canonem formarunt, Gratiani decreto *dist. 34. Can. 19.* insertum, hisce verbis conceptum: "Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendi uxores licentia non est, etiam alienarum nuptiarum evitent convivia, nec his cœtibus misceantur, ubi amatoria cantantur & turpia, aut obsceni motus corporum choreis & saltibus afferuntur; ne auditus, aut obtutus sacris Mysteriis deputatus, turpi spectaculorum, atque verborum contagione polluantur." Has sanctissimas leges renovavit S. Carolus Borromæus in suo Concilio Provinciali I. *part. Aët. Eccl. Mediol. part. 1. pag. 10.* ita decernens: "Clerici personati non incedent, choreas privatas, aut publicas non agent, nec spectabunt... Fabulis, commœdiis, & hastiludiis, aliisve profanis, & inanibus spectaculis non intererunt, ne aures, & oculis sacris officiis addicti, ludricis, & impuris actionibus, sermonibusque distracti polluantur." Sancti Caroli vestigia calcarunt Patres Concilii Burdigalensis, anni 1583. *tit. 21. tom. 10.* Collectionis Harduini *col. 1356.* Bituricensis, anni 1584. *tit. 25.*

can. 6. ibid. col. 1486. Aquensis anni 1585, *tit. de vit. & honest. Clericor. ibid. col. 1543.* idem, iisdemque ferè verbis edicentes, quod ille statuerat. Et S. Franciscus Salesius in suis Synodalibus Constitutionibus *part. 3. tit. 4.* ipso facto à Divinis suspensos voluit Sacerdotes eò sceleris devenientes, ut choreas nedum spectare, sed & ducere auderent.

XII. Nimis porro laxa, ne dicam apertè erronea & scandalosa est doctrina, quam tradit Lucius Ferrarius in sua *Bibliotheca Canonica tom. 2. verb. Clericus art. 4. num. 17.* ubi, etsi fateatur, non esse Clericis permittendum comicos agere, seu commœdiarum actores esse, attamen à gravi culpa eosdem absolvit, commœdias spectantes, quantumvis turpes, atque obscœnas, dummodò ex illarum auditione nullum sibi imminere prævideant probabile periculum lapsus, eorumque præsentia nullum in populum ingerat scandalum: *Verùm, ait, si commœdiæ audiantur ob solam vanam curiositatem, absque periculo probabili lapsus, etiamsi res turpes repræsententur, & modus repræsentandi sit turpis, probabilis est, non esse peccatum mortale, cessante scandalo, quod modò videtur cessare, & non esse, quia frequentissimum est Clericis commœdiis interesse.* Quis enim est, qui non intelligat, rerum obscenarum vel solam narrationem pravos animi motus in audientibus excitare, eosque sensim ad interitum disponere, juxta illud Apostoli effatum 1. *ad Corinth. 15.* *Corrumpunt mores bonos colloquia mala?* Qua igitur ratione, quo pacto evenire poterit, ut suæ spiritualis ruinæ periculum declinet, qui earumdem turpium rerum theatri interest repræsentationi, quæ plus certè efficacitatis habent ad spectatorum mentes perturbandas, animos commovendos, & tandem

ad peccatum inducendos? Quocirca etiam mollioris ethices sectatores, ejusmodi commœdias damnant, & nedum Clericos, sed laicos quoque eas inspicientes, vix umquam gravem culpam evadere, communi calculo docent cum D. Thoma in 4. dist. 16. q. 4. art. 2. q. unic. 2. "Ad secundam quæstionem, »secundum quod hujusmodi peccaculâ, si sunt rerum turpium, & ad peccatum provocantium, studiosa eorum »inspectio peccatum est, & quandoquæ »in eis tanta potest libido adhiberi, ut »sit etiam mortale; unde à tali inspectione omnes se arcere debent.

XIII. Supervacaneum autem reputamus pluribus prosequi hoc cæteroquein gravissimum argumentum, quoniam jam illud copiosè pertractavimus in nostra Instit. 37. & Instit. 76. ubi plura in commœdiarum, & chorearum detestationem ex probatis Auctoribus excepta accumulavimus. De eodem argumento legi etiam potest secunda pars summæ Theologicæ S. Antonini lib. 3. cap. 6. & 7. theologicis notis illustrata, atque epist. 3. & 30. in Append. ad Theolog. dogmat. & moral. Natalis Alexandri, & Thomassinus cit. part. 3. lib. 3. cap. 45. & 46.

CAPUT XI.

Immeritò nimis severitatis insimulatur constitutio præscribens Sacerdotibus assiduam lectionem antiquorum Canonum Pœnitentialium.

Tanta diligentia majores nostri disquirebant, quæ unicuique peccato esset imponenda pœnitentia, ut, si enorme aliquid audiretur perpetratum crimen; quod vel ratione sui, vel ratione adjectæ circumstantiæ, quamdam peculiarem, &

graviorem redoleret nequitiam & turpitudinem, simul statim convenirent Episcopi ad deliberandum, quo pœnitentiæ genere esset illud expiandum; reque maturè discussa, ac tandem deliberata, singuli parœciis suis, quod communi consensu statutum fuerat, significabant. Hujus vetustissimæ Ecclesiæ praxis locupletissimus testis est Sanctus Cyprianus multis in epistolis, præcipuè epistola 14. 18. 53. & 62. eamque pluribus monumentis comprobatur doctissimus Morinus de Pœnitentia lib. 4. cap. 17. lib. 6. cap. 14. & 15. Tanti præterea momenti negotium æstimabatur, ut peccatores dignam, suoque reatui æquam subirent pœnitentiam, ut interdum etiam Romani Pontificis ea de re exquireretur sententia; & quandoquæ ad eundem ipse reus remitteretur dijudicandus, qua, & quanta pœnitentia à Deo, atque ab Ecclesia reconciliationem consequi mereretur. Theodebertus Francorum Rex Vigilium Papam interrogavit, qua pœnitentia plectendus esset, qui fratris sui uxorem duxerat; cui interrogationi Vigilius satisfacit epistola ad Cæsarium Arelatensem Episcopum, quam habemus tom. 1. Concil. Galliæ pag. 246. In Concilio Lemovicensi anni 1031. tom. 6. Collectionis Harduini part. 1. col. 891. decretum est: "Si Episcopus parochianum suum »cum testibus, vel litteris Apostolicis »ad pœnitentiam accipiendam direxerit, ut multoties pro gravissimis »fieri solet reatibus, in quibus Episcopi ad dignam hæsitant pœnitentiam imponendam, hic talis licenter »à Papa remedium sumere potest: »ibidemque circa finem factum narratur cujusdam militis Vasconis, qui, jubente Vasconum duce Sancio, seniore suum occiderat, sed postea pœnitentia ductus Episcopum adiit, à quo

quo hoc accepit responsum: „Nescio tibi consilium ferre pœnitentiæ; sed vade quantocius ad Papam Romanum. Si tibi ille pœnitentiam concedit, & ego gaudeo, & confirmo; si te ille abjecerit, numquam nec à me, nec ab aliquo invenies pœnitentiam.

II. Quam autem aut Episcopi, aut Pontifices Maximi certo crimini semel imponendam statuerant pœnitentiam, in codicem referebatur, qui *Liber Pœnitentialis* est nuncupatus, ut deinceps regula esset, ad quam inferiores Sacerdotes se conformarent; & ne quisquam ab ea recederet, Episcopus in sua Synodo, atque in diœcesis visitatione, id potissimum investigabat, an quilibet Presbyter librum haberet Pœnitentialem, suæ diœcesis proprium, & an, secundum quod ibi præscriptum erat, pro modo culpæ, pœnitentiam injungeret. Discimus id ex Burchardo, apud quem *lib. 1. cap. 94.* inter ea, quæ Episcopi in Diœcesanis Synodis querere debent, hoc *interrogat. 58.* continetur: *Est aliquis, qui modum pœnitentiæ sibi injunctum non custodierit?* atque ex Reginone, suam canonum collectionem à modo exordiente visitandi Ecclesias, ubi *cap. 95.* hæc singulis Presbyteris ab Episcopo, aut Archidiacono facienda proponitur interrogatio: „Si habeat Pœnitentiale Romanum vel à Theodoro Episcopo, aut à Venerabili Presbytero Beda editum, ut secundum quod ibi scriptum est, interroget confitentem, aut confesso modum pœnitentiæ imponat.

III. Multi ex hisce libris Pœnitentialibus, ab Episcopis exaratis, perierunt; atque utinam ille extaret, quem accuratissime conscripserat Cyprianus, ut ipsemet *epist. 52. ad Antonianum* testatur; inde enim exactissime priscorum Pa-

trum in puniendis peccatis diligentia luculentum haberemus testimonium; sed, licet plures ex illis desiderentur, plures tamen, sapientissimo Dei consilio ad nos pervenerunt, ut ex illis discamus, quanam fuerit in Ecclesia Catholica veræ pœnitentiæ spiritus. Antonius Augustinus ad suam Juris Canonici epitomem antiquum attexuit Pœnitentiale Romanum, novem in titulos distributum, in quibus varia recensentur criminum genera, atque ex Conciliis, summorum Pontificum epistolis, ac Patrum sententiis, pœnitentiæ describuntur pro singulis imponendæ; & fortassè hic liber ille idem est, quem Nicolaus I. se misisse scribit ad Bulgaros, in responsione ad eorum quæsitâ *c. 75. Judicium pœnitentiæ, quod postulatis, Episcopi nostri, quos in patriam vestram misimus, in scriptis secum utique deferrent; aut certe Episcopus, qui in vobis ordinabitur, hoc, cum opportuerit, exhibebit, tom. 5.* Collectionis Harduini *col. 378.* Post Gratiani Decretum in editione Romana habentur canones Pœnitentiales, desumpti ex Summa Astensi; eosdemque canones, à mendis purgatos, qui librario- rum incuria in eos irrepserant, laudatus Antonius Augustinus adjecit libris Pœnitentialibus, Romano, Bedæ, & Rabani, opportunis & eruditis notis à se exornatis. Alios antiquos libros Pœnitentiales in lucem protulit Morinus in *Append. ad tract. de Pœnit.* Alios evulgavit Martene *tom. 2. de antiq. Eccl. ritib.* Liber Ven. Bedæ de remediis peccatorum, editus est *tom. 6. Concilior.* Collectionis Labbeanæ. Capitulare Theodulphi Episcopi Aurelianensis, publici juris fecit Baluzius *tom. 7. Miscellan. pag. 21.* Muratorius binos Pœnitentiales ex Italiciis deprompsit bibliothecis, alterum scilicet ex codice ms. Capituli Canonorum Vero-

nensium, alterum ex codicibus ms. monasterii Bobiensis, atque ambos edidit *tom. 5. Antiquit. Ital. medii ævi diss.* 68. S. Carolus Borromæus non solum vulgatos canones penitentiales, sed innumeros alios, ex antiquis Conciliis, aliisque libris Pœnitentialibus in unum collegit, per decem distribuit Decalogi præcepta, eorumque lectionem summoperè Sacerdotibus commendavit. Eandem verò S. Caroli collectionem, ad Sacerdotum Pœnitentiæ Sacramentum administrantium instructionem, denuò typis Romanis imprimi jussit Gaspar Cardinalis Carpineus tempore Pontificatus Innocentii XII. cujus erat in Urbe Vicarius.

IV. Jam verò, si Episcopus in sua Synodo antiquos canones pœnitentiales renovaret, suisque Constitutionibus annecteret, animo inducendi Confessarios ad pœnitentias imponendas, quæ pro unoquoque crimine sunt in illis præscriptæ, non solum rigidissimæ ethices sectatorem se ostenderet, sed rem planè impossibilem tentaret; etenim hac nostra lutulenta ætate, qua Fideles à pristino morum nitore & sanctitate defecerunt, tot interdum gravissimis sceleribus onerati ad sacramentale forum quidem accedunt, ut, si iisdem, secundum antiquos canones pœnitentiales, foret injungenda pœnitentia, hæc ad tot annos esset protrahenda, qui integrum eorumdem vitæ cursum non exæquarent modò, sed excederent; quod *in cit. diss.* benè ponderavit Muratorius.

V. At, si Episcopus suis Synodali-
bus Constitutionibus canones inserat pœnitentiales, vel eorumdem studium, & cognitionem Sacerdotibus suadeat, aut etiam præcipiat, non ut illos, jam à multis sæculis obsoletos, ad usum revocet, sed dumtaxat ut eorumdem

notitia Confessariis pròdesse queat ad aliqualem proportionem servandam inter diversas peccatorum species, & pœnitentiam pro singulis imponendam; ac præterea, ut iidem Confessarii inde argumentum desumant ad aperiendam pœnitentibus admissorum scelerum gravitatem, quæ tam longa, tam aspera, tamque formidanda vindicta, etiam, in hac vita, ab Ecclesia coercerentur; si, inquam, hoc tantum consilio, id ab Episcopo fiat, statim Constitutiones Synodales inclamare, turbas ciere, Clerum, & Populum adversus eas concitare (quod aliquandò factum scimus) res planè intolerabilis est, atque à nullo cordato viro ferenda. Enimverò quam reprehensionem meretur Episcopus, qui plurimum, sanctitate, & doctrina præstantium Præsulum vestigia premit? Quid à S. Carolo hac in re gestum fuerit, jam audivimus. Quid alii fecerint Antistites, mox subnectemus.

VI. In famigeratis Constitutionibus Matthæi Giberti, Episcopi Veronensis, Ecclesiasticæ disciplinæ ante Tridentinam Synodum instauratoris solertissimi, *cap. 18. tit. 6.* statuitur »Confessarii canones pœnitentiales »quasi quasdam regulas ediscant... »ut sciant illos postea sapienter, & »discretè moderari, secundum peccati »circumstantias, & contritionis »qualitatem.« Joannes Franciscus Bonhomius Vercellarum Episcopus, qui floruit post Tridentinum, in suis generalibus Decretis Ecclesiasticæ reformationis *pag. 213.* loquens de Confessario, ait: »Canonesque item pœnitentiales rectè memoria teneat, ut »singulis criminibus congruam satisfactionem injungere valeat, simulque »ipsis pœnitentibus, ut promptius, ac »libentius, quod jussi erunt, ipsi »præstent, diligenter exponat, quam »benignè hodiè Ecclesia sancta gravis

»simas antiquorum canonum poenas
 »in mitiores commutandas esse cen-
 »suerit. " Hoc ipsum à Catechismo
 Romano *ad tit. de Pœnit.* hisce verbis
 insinuat : " Ut pœnitentes suorum
 »scelerum gravitatem magis agnos-
 »cant, operæ pretium erit, eis interdum
 »significare, quæ pœnæ quibusdam
 »delictis, ex veterum canonum præ-
 »cripto, qui pœnitentiales vocantur,
 »constitutæ sint. " In Concilio Pro-
 vinciali Florentino, habito anno 1518.
 atque à Leone X. confirmato, *pag.*
 120. & *seq.* integri inferuntur antiqui
 canones pœnitentiales, quibus hæc præ-
 figuntur verba : " Hi sunt pœnitentiales
 »canones, quos hîc in fine subnecten-
 »dos duximus ad sublevandam simpli-
 »cium Clericorum imperitiam, ut,
 »cùm viderint, certam à Jure pœni-
 »tentiam imponi, ipsi melius arbi-
 »trium suum informare possint, quo-
 »modo, attentis confessione, fletu,
 »lacrymis, & dolore, dispositione, &
 »facultate confitentium, pœnitentias
 »salubriter moderari possint; nam
 »qualitas temporum nostrorum, in
 »quibus non solum merita, sed cor-
 »pora defecerunt, non patitur, rigo-
 »rem antiquorum canonum perma-
 »nere; sed necesse est, illum à dis-
 »creto Sacerdotis judicio temperari. "
 In Synodo Amerina, habita anno
 1595. ab Episcopo Antonio Maria
 Gratiano *cap.* 146. legitur : " Pœni-
 »tentiarium canonum jure impositas
 »singulis sceleribus poenas, pœniten-
 »tiasque nosse Confessoribus perutile
 »fuerit, cùm ut ex iis ipsi melius,
 »certiusque statuere valeant quæ cui-
 »que peccato definienda pœnitentia
 »sit, tùm ut pœnitentes ipsi à Con-
 »fessoribus de prisci moris severitate
 »edocti, quantò nunc benignius cum
 »illis pia mater Ecclesia agat, intelli-
 »gentes, hanc saltem ei gratiam re-

»ferant, ut à peccatorum consuetudi-
 »ne ob id diligentius abstineant. " In
 Synodo Pragensi, celebrata anno 1605.
 & jussu Cardinalis Episcopi de Harrac,
 recusa anno 1650. *tit. de Pœnit.* dictur :
 " Confessarii canones pœniten-
 »tiales memoriæ mandent, ut singulis
 »criminibus congruam satisfactionem
 »injungant. " In Synodo Osnabru-
 gensi anni 1628. *cap.* 17. habetur:
Requiritur in Sacerdote scientia cano-
num pœnitentialium. Similes Episcopo-
 rum Italiæ Synodales Constitutiones
 recensentur à Genetto *tom.* 4. *Theolog.*
Moral. tract. 6. *cap.* 7. videlicet Cosmæ
 de Torres, Episcopi Perusini; Cardi-
 nalis Jacobi Sabelli, Archiepiscopi
 Beneventani; Cardinalis Joannis Bap-
 tistæ Lenii, Episcopi Ferrariensis;
 Vener. Servi Dei Cardinalis Pauli de
 Aretio, Episcopi Placentini; Cardina-
 lis Bonifacii Cajetani, Archiepiscopi
 Tarentini; Cardinalis Cybo, sacri Col-
 legii Decani, Episcopi Veliterni; Car-
 dinalis Jacobi Boncompagni, Deces-
 soris nostri in Archiepiscopatu Bono-
 niensi.

VII. Quæ autem hucusque dicta
 sunt de pœnitentialium canonum uti-
 litate, pluribus argumentis confirmat
 Cardinalis de Aguirre *ad can.* 11.
 12. Concilii Toletani III. *tom.* 2. *Col-*
lect. maxim. Concilior. Hispan. eaque
 nituntur etiam auctoritate D. Thomæ,
 qui *quodlib.* 3. *quest.* 13. *art.* 1. docet
 quidem : non esse nunc pœnitentiam
 præscribendam ad exactam normam
 antiquorum canonum, sed simul ex-
 pedire, ait, ut Confessarius pœniten-
 ti significet, quanta pœnitentia pro
 singulis ab ipso perpetratis flagitiis ex-
 piandis esset olim ab Ecclesia definita;
 »Videtur satis conveniens, quod Sa-
 »cerdos non oneret pœnitentem gravi
 »pondere satisfactionis; quia, sicut
 »parvus ignis à multis lignis superpo-

„sitis de facili extinguitur, ita posset
 „contingere, quod parvus effectus
 „contritionis in poenitente nuper ex-
 „citatus, propter grave onus satis-
 „factionis exstingueretur, peccatore
 „totaliter desperante. Unde melius
 „est, quod Sacerdos poenitenti indi-
 „cet, quanta poenitentia esset sibi pro
 „peccatis injungenda, & jungat sibi
 „nihilominus aliquid quod poenitens
 „tolerabiliter ferat, ex cuius imple-
 „tione assuefiat, ut majora impleat,
 „quæ etiam Sacerdos sibi injungere
 „non attentasset; & hæc, quæ præ-
 „ter injunctionem expressam facit,
 „accipiunt majorem vim expiationis
 „culpæ præteritæ ex illa generali in-
 „junctione, qua Sacerdos dicit: quid
 „quid boni feceris, sit tibi in remis-
 „sionem peccatorum.

VIII. Licet autem unicuique cano-
 nes poenitentiales ad eum finem, quem
 hucusquæ indicavimus, percurrenti
 facile pateat, quam graves olim fue-
 rint poenitentia à peccatoribus subeun-
 da; attamen, quis crederet? non de-
 fuerunt, qui aliquem ex iisdem cano-
 nibus laxitatis nomine ausi sint repre-
 hendere. De canone loquimur ex Ur-
 bani II. epistola desumpto, quem re-
 ferunt Baronius in *Annalibus ad an-
 num Christi 1089. num. 11. & Gratia-
 nus caus. 23. quest. 5. Cap. Excommu-
 nicatorium*; in quo nempe modica, &
 levis poenitentia præscribitur ei, qui
 excommunicatum occiderit. En Cano-
 nis verba: „Excommunicatorum in-
 „terfectoribus, prout in Ordine Ec-
 „clesiæ Romanæ didicistis, secundum
 „intentionem, modum congruæ sa-
 „tisfactionis injunge. Non enim eos
 „homicidas arbitramur, quos adver-
 „sus excommunicatos, zelo Catholi-
 „cæ Matris ardentes, aliquos eorum
 „trucidasse contigerit. Ne tamen ejus-
 „dem Ecclesiæ Matris disciplina de-

„seratur, eo tenore, quem diximus,
 „poenitentiam eis indicito congruen-
 „tem, qua Divinæ simplicitatis oculos
 „adversus se complacare valeant, si
 „fortè quid duplicitationis pro humana
 „fragilitate, in eodem flagitio incur-
 „rerint.“ Hunc textum illustrans Car-
 dinalis de Turrecremata in *Commenta-
 riis* scribit, quod, si quis vero zelo
 ductus excommunicatum occiderit, nul-
 lam meretur poenitentiam; cui tamen
 subjiendus est saltem ad cautelam, si
 dubitetur, eum odio, vel ira ad id
 impulsus fuisse.

IX. Ut autem intelligatur nihil
 esse in relato Canone, quod veteri
 canonicæ severitati repugnet, præno-
 tandum est, communes olim fuisse,
 ex deplorabili temporum corruptela,
 privatas quasdam inimicitias, quæ non
 solum inter eos, quibus præcipua illa-
 rum causa intercedat, sed etiam inter
 eorum consanguineos, & affines gere-
 bantur, & diris modis exercebantur.
 Hæ vocabantur *Faidæ*; deque iis fusè
 agit Du-Cangius in *Gloss. ad Scripto-
 res med. & infim. Latinitatis edit. Pa-
 ris. 1733. in verb. Faida*, & in disser-
 tatione ad Joinvillam de *privatis bellis*.
 Porro circa medium sæculi XI. utraque
 potestas, Ecclesiastica nimirum, &
 Secularis, ut privatas hasce inimicitias
 seu potius privata bella, ex quibus tot
 hominum strages, ac bonorum devas-
 tationes oriebantur, de medio tolle-
 rent, conjunctis viribus plura moliri
 cœperunt. Quæ cum ad tantum ma-
 lum penitus extirpandum non sufficis-
 sent, ut illud saltem intra modum ali-
 quem coërcerent, certos per hebdoma-
 dam dies præfinierunt, quibus ab ho-
 micidiis, atque rapinis cessandum abs-
 tinendumque esset, qui dies *treuga
 Domini* appellati fuerunt; ut videre est
 apud Pagium *Critic. in Annal. Baronii
 ad ann. Christ. 1034. n. 3. & 4. &*
 apud

apud Gonzalez in cap. Treugas, qui est Alexandri III. de treuga & pace, num.

9. Has igitur treugas Domini infringentes, excommunicationis sententiam incurrerant. Cùm autem Urbanus II. Pontifex in præcitata sua Decretali de iis loquatur, qui huiusmodi violatores, & ob id excommunicatos, interfecissent; neque verò dispositionem suam ad alios quorumcumque excommunicatorum interemptores extendat (id quod ab aliquibus malè creditum fuit) satis patet, non eum descivisse ab antiqua disciplinæ severitate adversus homicidas, sed prudenti moderatione Ecclesiasticam legem attemperasse juxta temporum circumstantias, quæ id maximè postulabant, ut impuniti non abirent violatores treugæ Domini, per quam unicè privatorum bellorum calamitatibus modus aliquis afferri poterat. "Si raptores istos, pacisque violatores, ab utraque potestate proscriptos, occidi contingeret à quoquam privato zelo justitiæ; non homicidii pœna canonica, & ordinaria, sed leviori, & remissiori satisfactione culpam illam diluendam docet Urbanus II. qui de hoc solo genere excommunicatorum intelligendus est, non autem de omnibus excommunicatis, ut quidem sibi malè feriat persuaserunt. Cujus interpretationis eò lubentius hîc memini, quòd ea leviori posse mihi videatur invidia, quæ ob textum hunc malè intellectum, creari solet adversus summos Pontifices." Ita scribit Petrus de Marca de Concord. Sacerd. & Imper. lib. 4. cap. 14. num. 3.

CAPUT XII.

A nimie severitatis nota vindicatur Synodalis constitutio, quæ mulieribus velas vanos ornatus, cùm ad Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta accedunt.

DUO gravissimi Theologi sapienter admodum, & doctè de mulierum ornatu agunt. S. Thomas 2. 2. quest. 169. art. 2. docet, mulierem, quæ eo fine se ornat, ut intuentes ad libidinem provocet, lethale peccatum committere. Admittit quidem, licet uti posse ornatibus eam, quæ matrimonio juncta est; si modò id faciat, ut placeat viro suo, ne is alienas mulieres concupiscat, sed ipsius tantùm amore contentus sit; at quæ mulieres neque nuptæ sunt, neque nubere volunt, si tali ornatu virorum amorem sibi conciliare in animo habeant, lethally eas peccare, idem S. Doctor affirmat; cæterum, si levitate quadam ad se ornandas ducantur, venialem tantùm culpam contrahere. Deinde in responsione ad secundum, ubi de fūco agit, quo mulieres quædam faciem pingere consueverunt, statuit, eas etiam gravi se scelere obstringere, si propter lasciviam, vel in Dei contemptum huiusmodi pigmentis utantur; & tamen, pro ea, qua præstat, judicii æquitate, distinguit inter eum-casum, cùm mulier fūco utitur, ut speciosa ac pulchra appareat, quæ reverà pulchra ac speciosa non est; & alterum, cùm fūco ac figmento obducere dumtaxat intendit vitium aliquod corporis, atque deformitatem, quæ morbo aliquo, seu alia fortuita causa, ei advenit; atque in hoc secundo casu peccatum saltem lethale mulierem non admittere existimat.

II. Iisdem vestigiis insistit S. Antoninus in *Summa part. 2. tit. 4. cap. 5. de Præsumptionibus §. 5. & §. 8.* ubi de muliebri ornatu disserit, qui rariùs in singulis regionibus, aut locis in usu est; & quidem, si pravo animo ac consilio eos ornatus mulieres adhibeant, lethale; si verò vanitatis potiùs causa id faciant, veniale peccatum eas committere, ait. Verùm cùm accidere posse prævideat, ut, qui oculum adjicit sic comptæ, & ornatæ mulieri, non tàm hujus culpa, quam vitio suo, ad concupiscentiam inflammetur; prudenter animadvertit, quod, dum intentio, ac mens mulieris improba non est, peccati occasio accepta potiùs dici debet, quam data. Sylvius tamen in *comment. ad citatum articulum S. Thomæ* optimè monet, quòd, quando ornatus illi justis modestiæ finibus non continentur, licèt patrio more, & consuetudine excusari dicantur, nihilominùs *Confessariorum, & Concionatorum est, pruderenter operam dare stultis ejusmodi consuetudinibus extirpandis.*

III. Duorum, quos hìc adduximus, Theologorum, doctrina, & sanctitate insignium, sententiam auctoritatemque libentissimè sequimur, ac prudentissimo quoque Sylvii consilio facilè assentimur. Neque verò Episcopo suaderemus, ut eam provinciam plenam laboris, atque periculi susciperet, ut Synodaliibus Constitutionibus unum, aut alterum muliebrem ornatum proscriberet. At, si mulieribus graviter præcipiat, ne vanis ornatibus comptæ ad Ecclesiam se conferant, multoque magis si eisdem ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ accedere prohibeat, nisi omni vanitate deposita, ac pectore præsertim operto, decentes compositæ incendant; tùm certè, si Constitutioni Synodali (ut aliquandò evenisse novimus) aliqua

severitatis duritiæque nota inuratur, negligi omninò hæc debet, neque bonæ necessariæque legi præsidium denegabitur, quo debitam executionem sortiatur.

IV. S. Paulus Apostolus *epist. 1. ad Corinth. cap. 11.* mulierem, dum Deum orat, velo caput suum obtegere jubet *propter Angelos.* Hunc Apostoli locum interpretantes Estius, Cornelius Alapide, & Calmet, qui etiam concordantes citant aliorum Interpretum sententias, existimant, mulieribus Apostolum præscripsisse, ut caput velo obducerent in argumentum suæ ipsarum modestiæ ac pudoris, præcipuè verò cùm sacra Mysteria celebrantur, ob reverentiam, quam erga bonos Angelos adhibere debent, qui semper in Templo præstò sunt, & sacris Altaribus adstant. Sed, ut ex Ecclesiasticæ potissimùm disciplinæ praxi justum de hac re judicium efformari valeat, si à sanctissimis, qui ante nos fuerunt, Episcopis, quique optimi regiminis laude magnoperè celebrantur, passim in Synodis statutum fuisse constet, ut mulieres Ecclesiam ingredientiæ, multoque magis ad Sacramenta accedentes, abstineant omninò à vanis ornatibus, & vestimentorum luxu, qui Christianam modestiam dedecet; ecquis erit, qui similia statuta, atque decreta, ab egregio aliquo ætatis nostræ Episcopo edita, veluti inaudita severitatis speciem referentia, damnare audeat, aut vituperare?

V. Porro S. Carolus Borromæus non semel hac in re quid observandum sit edixit, id est *part. 4. Actor. pag. 514. & seq. & pag. 758.* atque in Concilio Provinciali I. *part. 2. Constitutionum Actor. part. 1. pag. 8.* quibus in locis observare est, quomodò mulieribus vetet, ne vestibus plus æquo splendidis, aut diffluentibus, atque

caudatis utantur, ne capillos calamistris intorqueant, vultum fuco deliniant, præcipuè verò ne ad Sacramenta accedant pectus apertum habentes, aut tenuissimo velo involutum; cum ita undequaque coopertas eas esse velit, ut nihil nudatum, præter vultum, appareat. Ibidem videre licet, quo pacto illas à Sacramentorum usu repelli omnino jubeat, si fortè dissimili ratione, & modo ad ea accedant. Videatur etiam Synodus auctoritate Apostolicæ Sedis celebrata ab Episcopo Attrebatensi anno 1636. & à Sylvio loco *superius citato* commemorata, in qua similiter mulieribus districtè præcipitur, ne ad Ecclesias se conferant, neve ad Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta accedant, *guttur, & pectore discopertis*. Italicas etiam nostrates Synodos videre licet; Arminam scilicet ab Antonio Maria Gratiano Episcopo habitam anno 1595. *cap. 77.* Farsensem à Cardinali Carolo Barberino coactam anno 1685. *cap. 9.* Aësinam à Cardinali Petrucio celebratam eodem anno *tit. 14.* Nonantulanam à Cardinali de Angelis Abbate congregatam anno 1688. *cap. 12.* Fulginatensem ab Episcopo Baptistellio convocatam anno 1722. *cap. 19. num. 5.* & hæc quidem Synodus ultimo loco memorata, cum à quibusdam immeritò carperetur, in contradictorio judicio propugnata est, ac vindicata, quo tempore nos in minoribus constituti munere Secretarii Congregationis Conciliiungebamur, ut alibi diximus. Quod si tot tantosque Præsules, S. Caroli Borromæi legibus, & institutis miro consensu inhærentes, immodicæ severitatis arguere temerarium esset; sequitur, ut aliorum quoque Constitutiones, in quibus similia jubeantur, eo nomine reprehendere, sine temeritatis vitio, non liceat.

VI. Denique nullo pacto prætermittendum est celebre Edictum, jussu Ven. Dei Servi Innocentii Papæ XI. promulgatum, confirmatumque à san. mem. Clemente XI. die 5. Julii 1713. quo disertis verbis prohibetur, ne ad sancta Sacramenta, præsertim Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, illæ mulieres admittantur, quæ cum debita modestia ad ea non accedunt, quæque humeros, pectusque veste, seu panno, aliove integumento, quod translucidum non sit, opertum non habent. Quæ quidem Edicta, licet per organum Cardinalis Urbis Vicarii proposita, ab iis Pontificibus uti Romanæ Urbis Episcopis tantummodò lata fuerint, possunt tamen & debent pro regula & exemplo à cæteris Episcopis haberi, & suscipi; ut, cum eorum normam sequutos se esse ostenderint, opposita ipsis nimix severitatis nota continuo evanescat.

CAPUT XIII.

Exemplis ostenditur, quænam sit severitas in Synodalibus Constitutionibus evitanda; & singulatim disseritur de Constitutione prohibente usum tabaci ante Eucharisticam Communionem; atque expenditur alia Constitutio, qua interdicitur Clericis, ne Secularium patrocinio, & favore Ecclesiastica Beneficia assequi studeant.

IN superius citato Concilio Provinciali Mexicano, habita anno 1585. quod Cardinalis de Aguirre in præfat. ad tom. 4. Concilior. Hispan. num. 16. à Sede Apostolica approbatum affirmat, lib. 3. tit. 15. §. 13. cit. tom. 4. pag. 356. ita cautum legitur: «Ob reverentiam, quæ Eucharistiæ percipiendæ exhibenda est, præcipitur, ne ullus Sacerdos ante Missæ cele-
»bra-

„brationem, aut quævis alia persona
„ante Communionem, quidquam
„tabaci, picietive, aut similiter me-
„dicamenti causa, per modum fuma-
„lis evaporationis, aut alio quovismodo
„percipiat.“ Haud absimile edictum
anno 1642. promulgavit Cardinalis
Borgia Archiepiscopus Hispalensis,
quo sub pœna excommunicationis latæ
sententiæ jussi sunt Sacerdotes à tabaci
usu abstinere, una ante Missæ cele-
brationem, altera post eandem cele-
bratam hora.

II. His suffulti auctoritatibus Clericatus de *Sacram. Eucharist. decis.* 54. num. 12. cas. 2. Natalis Alexander in *Theolog. dogmat. & moral. tom. 1. in Append. 1. variar. epistolar. epist. 45.* Sarnelius Episcopus tom. 6. *Epist. Ecclesiast. epist. 30.* Hurtado *Resolut. moral. tom. 2. tract. 11. cap. ultim.* docuerunt, oportere, ac decere, ut Episcopi in suis Synodis edicant, ut à nemine ante Missæ celebrationem, aut sanctissimæ Eucharistiæ perceptionem, tabaci folium mandatur, quod à plerisque fit ad sputa, & phlegmata ex ore projicienda, aut illius fumus attrahatur, vel in pulverem redactum naribus ingeratur, quia valdè indecens illi visum est, ut quis ore, & naribus tabaco conspurcatis, ejusque redolens graveolentiam, ad sanctissimam accedat Eucharistiam. Fuerunt præterea, qui tabaci usum, ante accessum ad sacram Communionem, jam omnibus ab Ecclesia vetitum putarunt, eò quòd etiam illius fumus in os injectus, & pulvis naribus attractus jejunium frangat naturale. Ita quippè opinati sunt Alphonsus de Leone in *Quest. moral. de Cocholate part. 2. §. 4. num. 10. & seqq.* & Lezana tom. 3. *verb. Eucharistia num. 10.* Sed istorum opinio confutata est à Pasqualigo in *praxi jejunii decis.* 438. Diana in *edit.*

coord. tom. 2. tract. 1. resol. 121. Hurtado *cit. loc. num. 393.* & Cardinali de Lugo *Respons. moral. lib. 1. dub. 9.* Siquidem nec tabaci fumus, nec pulvis naribus ingestus, est vera comestio, aut potatio, quibus dumtaxat naturale jejunium solvitur. Aliqua tamen difficultas adhuc remanet de tabaci folii masticatione, qua naturale jejunium violari, si aliquid succi ex illo spressi in stomachum trajiciatur, tamquam certum asserit citatus de Leone, cui etiam Pasqualigus, & Diana consentiunt, dummodò non fortuito, & præter intentionem id contingat. Sed addit Hecquet in *suo tract. de Dispens. Quadragesim. tom. 2. part. 3. cap. 18.* numquam fortuito, sed necessario id venire; siquidem qui tabaci folium dentibus conterit, id ipsum animo intendit, ut scilicet illius succo stomachus à pituita, & phlegmate abstergetur. Ex adverso autem Zachias *Quest. Medico-legal. lib. 9. tit. 7. quest. unic. num. 33.* citatus Cardinalis de Lugo num. 5. & seq. eoque teste, plures Theologi Neapolitani, ab ipso interrogati, censent, nulla ratione per tabaci masticationem frangi jejunium naturale; quia ejus succus, quamquam in stomachum dilabatur, non est aptus ad nutriendum, sed dumtaxat ad stomachi fibras irritandas.

III. Verùm, quidquid sit de hac quæstione, quam in medio relinquimus, de solo agentis tabaci fumo, aut pulvere naribus attracto, illud idem hic repetimus, quod jam *lib. 10. cap. 3. num. 2.* prænotavimus, nimirum nequaquam hodie expedire, ut illius usus sub censurarum pœna interdicitur, etenim, quamquam olim quamdam præferret turpitudinem, atque indecentiam, propter quam Innocentius X. & Innocentius XI. excommunicatione perculerunt quotquot ta-

bacum sumere auderent intra Vaticanam Basilicam, atque Urbanus VIII. sub eadem pœna idem antea fieri vetuerat intra Ecclesias diœcesis Hispanensis; hodie tamen, cùm à communi consuetudine sit adeo cohonestatus, ut nulli prorsus scandalum præbeat, aut admirationem causet, quod benè perpendit Lazarus Benedictus Miglioruccius *Instit. Jur. Canonic. tom. 1. pag. 187.* nimium profectò severum se præberet Episcopus si Mexicanæ, aliarumque similium Synodorum vestigiis insistens, aut omnibus ante sacræ Eucharistiæ perceptionem, aut solis Sacerdotibus ante Missæ celebrationem tabacum interdiceret, adjecta præsertim in transgressores censurarum pœna. Quapropter, cùm Nos in minoribus constituti, sacræ Congregationis Concilii Secretarii munus obiremus, semper Episcopis auctores fuimus, ut ejusmodi Constitutionem, jam aliquando formatam, à suis Synodis subtraherent, ne nimii rigoris notam incurrerent, aditumque aperirent subditorum querelis ad Sacram Congregationem Concilii deferendis; quod multò magis iisdem consulendum ducimus, postquam san. mem. Benedictus XIII. exploratum habens, à tabaci usu omnem nunc abesse inhonestatem, atque indecentiam, illum sumere permisit intra Vaticanam Basilicam.

IV. Alia nimii rigoris exempla nobis suppeditant sæpius in hac lucubratione commemorata Decreta Synodalia Episcopi Midensis. Inter ea, quod decimum erat in ordine, præter infamiæ notam, atque etiam excommunicationem ipso facto incurrendam, ad officium, aut Beneficium assequendum, statim inhabilem decernebat, quicumque sive Secularis, sive Regularis, pro illo aut obtinendo, aut retinendo, potestatis secularis auxilium, & patroci-

nium postulasset. Undecimum verò Decretum, ad Ordinarii arbitrium, suspensum pronuntiabat, qui pro eodem pariter Beneficio retinendo, aut obtinendo, modò illud non esset jurispatronatus, commendatitiam epistolam à quocumque laico ad suum Ordinarium impetraret. De hujusmodi Decretorum firmitate, in sacra Congregatione de Propaganda Fide remissa fuerant, examinanda, actum est die 24. Augusti 1686. & decissum, revocanda; eò quòd nimio essent rigore conspersa, onusque imponerent intollerabile. Equidem S. Carolus Borromeus, quem nemo certè dicet plùs æquo indulgentem, aut Ecclesiasticæ disciplinæ in sua provincia stabiliendæ minùs studiosum; ad eundem eradicandum abusum, cui Midensis Episcopus obviare voluerat, in suo primo Concilio Provinciali Mediolanensi *part. 2. Añ. Eccles. Mediol. part. 1. pag. 14.* decretum formavit longè suavius, hisce verbis conceptum: *Qui Beneficium Ecclesiasticum vacans multis & ambitiosis precibus per se, vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, ut per biennium in eum neque aliud Beneficium conferri possit.* Nulla hïc à S. Carolo irrogatur excommunicatio, nulla iniuritur suspensio; non perpetua, sed temporaria, ad duos tantum annos duratura, inhabilitate ad Beneficium assequendum afficitur, qui, non una officiosa epistola, sed multis iteratis, atque ambitiosis precibus illud ab Episcopo conatur extorquere. Si intra eosdem limites se continuisset Episcopus Midensis, nimii rigoris notam profectò evasisset.

CAPUT XIV.

Non potest à nimia severitate excusari Synodalis Constitutio, adigens seculares ad Missam, Deique verbum audiendum in Ecclesia Parochiali omnibus Dominicis, aliisque festis diebus.

INter easdem Midenses Constitutiones quinta seculares omnes adigebat ad audiendam Missam parochialem Dominicis, aliisque solemnioribus festis diebus, atque inibi Dei verbum auscultandum, Fideique rudimenta addiscenda. Sexta prohibebat Regularibus, ne monitionibus, atque hortationibus plebem à parochiali ad suas evocarent Ecclesias, ut prædictis diebus Missæ Sacrificio, ac concioni in illis interessent. Septima denique declarabat, unumquemque teneri tempore Paschali, atque in mortis articulo sua peccata confiteri proprio Parocho, vel alteri Sacerdoti ab eodem Parocho delegato.

II. Etiam hujusmodi Constitutiones discussæ fuere in præfata Congregatione, atque conclusum, septimam esse delendam; quintam autem, & sextam ita mitigandas, ut per eas moneantur quidem, non autem cogerentur Fideles Missæ, & concioni in parochiali Ecclesia adesse. Etenim, ad istarum primam quod attinet, diu multumque olim disputatum fuit, quinam sit *proprius ille Sacerdos*, cui tempore Paschali ab unoquoque Fidei peccata aperienda præcepit Innocentius III. in Concilio Generali Lateranensi *can. 21. relato in cap. Omnis utriusque sexus, de poenit. & remiss.* inquiens: „Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus

„peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti.“ Joannes Launojus in libro, qui inscribitur *Explicata Ecclesiæ traditio circa Canonem Omnis utriusque sexus*, prolixè hoc argumentum versans, pluribus probat, *proprii Sacerdotis* nomine Parochum designari. Verùm, quamquam nemo id audeat inficiari, tamen, salva Fide, negare potest, etiam summum Pontificem in tota Ecclesia, & Episcopum in commissa sibi diocesi proprium esse Sacerdotum, cui Fidelium Confessiones excipere, ac facultatem illas excipiendi alteri delegare valeant; siquidem, uti Nos ipsi in nostra *Instit. 18. prænotavimus*, qui oppositum sentirent, in errores incideret Joannis de Poliaco proscriptos à Joanne XXII. apud Raynaldum *ad ann. 1321. à n. 20. usque ad 38.* Temerè quippè affirmaverat Poliacus: *Quod stante Omnis utriusque sexus Edicto in Concilio Generali, Romanus Pontifex non possit facere, quod Parochiani non teneantur omnia peccata sua, semel in anno, proprio Sacerdoti, confiteri, quem dicebat esse parochialem Curatum; & rursus: Quod Papa non potest dare potestatem generalem audiendi Confessiones, immò nec Deus, quin confessus habenti licentiam, teneatur eadem confiteri proprio Sacerdoti.* Hosce autem errores, auditus priùs Theologorum suffragiis, damnavit Joannes XXII. & ne eosdem quisquam deinceps docere, defendere, & disseminare præsumeret, districtè vetuit Constitutione edita Avenione 8. Kalendas Augusti, sui Pontificatus ann. V. easdemque assertiones, iterum à nonnullis vindicatas, confixit Alexander V. anno 1409. Constitutione, quæ incipit *Regnans in excelsis*. Sed nihilominus adhuc remanet controversia, an præfata facultas, quam nullus Catholicorum summo Pontifici, atque Epis-

copis abjudicat, ita ab illis delegetur aliis Sacerdotibus, ut velint à Fidelibus, peccata sua tempore Paschatis istis apperientibus, satisfieri Canonis *Omnis utriusque sexus*. Negarunt quamplures ex antiquis; quos tamen strenuè confutarunt S. Thomas *Opusc. contra impugnantes Religionem*. S. Bonaventura *tract. Quare Fratres Minores prædicent, & Confessiones audiant*. Joannes Gerson *de statu privilegiorum considerat*. 5. 6. & 7. Ægidius Carlerius in 4. *sentent. dist.* 17. Hadrianus in 4. *quest.* 5. *de Confessione*; etenim, aiebat Hadrianus: »Quemadmodum proprii licentia Sacerdotis sufficit, quominus »juxta præceptum Concilii Generalis »teneatur confiteri proprio Sacerdoti; »ita sufficere videtur licentia Episcoporum, summi Pontificis, aut eorum, »quibus ad hujusmodi negotia commiserunt suam potestatem, ut est »Vicarius Episcopi, & Pœnitentiarius »Papæ.

III. Sed tot, tantorumque Doctorum auctoritate, cui etiam totius Christiani Orbis suffragatur consuetudo, minimè perterriti aliquot recentiores Auctores, non dubitarunt dimicare pro necessitate Confessionis faciendæ proprio Parocho; inter quos Bonaventura Basseau in *suo Theophilo Parochiali part.* 4. *art.* 15. Juenin *de Sacram. dissert.* 6. *quest.* 5. *cap.* 4. *art.* 3. §. 1. & 2. & Van-Espen *jur. Eccles. univ. part.* 2. *tit.* 6. *cap.* 5. quibus in locis præterea contendunt, eam quoque esse Synodorum Galliæ, totiusque Gallicani Cleri sententiam. Verùm istorum argumenta pervertit Natalis Alexander *Hist. Eccl. dissert.* 4. *ad sæc.* 13. & 14. ubi insuper pluribus allatis monumentis evidenter demonstrat, Ecclesiam Gallicanam longè aliud sensisse, quam isti venditent Auctores; enimverò Concilium Pro-

vinciale Rotomagensis anni 1581. *cap.* 37. Concilium Provinciale Aqueense anni 1585. *tit. de Pœnit.* & Cameracense anni 1586. Regulares ab Episcopo approbatos, secularium Confessiones Paschali tempore audire posse, apertè docuere; idemque perspicuis verbis declararunt Diœcesanæ Synodi, Tolosana anni 1530. Claramontana anni 1538. Suessionensis anni 1561. & Lugdunensis anni 1577. Cœtus autem totius Gallicani Clerici satis luculenter mentem suam aperuit, cum 25. Aprilis anni 1738. Librum approbavit, quem pro confessione facta cui libet Sacerdoti, ab Episcopo approbato, scripserat Pater Bagottus, Societatis Jesu Presbyter, aliumque proscriptis contra Bagotti doctrinam vulgatum.

IV. Accedunt Constitutiones summorum Pontificum. Clemens VIII. Apostolicis litteris, anno 1592. ad Belgas datis, omnibus Fidelibus licitum pronuntiavit, Quadragesimæ, Paschatis, & alio quovis tempore, Religiosis Mendicantibus, Presbyteris Societatis Jesu, & aliis privilegiatis confiteri, dummodò ab Ordinariis fuerint approbati; præcepitque Archiepiscopo Cameracensi, & Episcopo Atrebatensi, ut Parochos in officio continerent, ne prohiberent, plebem sibi subditam, quominus Regularibus tempore Paschali confiteretur: »Præsentis nostri Decreto, ait, sancimus, »tàm dictis Fratribus Mendicantibus, »& Presbyteris dictæ Societatis Jesu, »quàm aliis privilegiatis prædictis, »quibus id à Sede Apostolica indultum est, idoneis tamen, & ab Ordinario approbatis, peccata sua, »etiam Quadragesimali, & Paschali, & quovis alio tempore confiteri »licite posse; dummodò tamen iidem »seculares Christifideles Sacramen-

»tum Eucharistiæ die festo Paschalis
 »Resurrectionis in propria parochia
 »ab eorum Parocho sumant. « Eam-
 dem porro controversiam iterum exci-
 tatam inter Archiepiscopum Burdigalensem, & Regulares, Innocentius X. Constitutione edita 7. Idus Februarii anno 1645. incipiente : *Exponi nobis*, definivit : »Non potest Archiepiscopus Burdigalensis prohibere
 »Regularibus habentibus privilegia
 »Apostolica, ne à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis
 »inclusivè administrare valeant personis secularibus Sacramentum Confessionis.

V. Utamque Constitutionem eludere tentat citatus Juenin, inquiring, à Clemente VIII. atque Innocentio X. definiri quidem, integrum esse Christianis fidelibus confiteri Regularibus, à locorum Ordinariis legitimè approbatis, quovis tempore etiam Paschali; nequaquam autem decerni, per Confessiones Regularibus factas, fieri satis Canonis *Omnis utriusque sexus*. At, vanum hoc esse effugium, ad Pontificia declinanda Decreta adinventum, nemo non videt. Etenim, quia seculares tempore Paschali, sola excepta Dominica Resurrectionis, sanctissimam Eucharistiam liberè percipere possunt in Ecclesiis Regularium, eam tamen inibi percipientes, non satisfaciunt præcepto annuæ Communionis, quod *superiori lib. 9. cap. 26. num. 3.* ostensum est; idcirco Clemens VIII. id in suo Decreto expressè cautum voluit. Idem itaque declarasset, si per Confessionem factam Regularibus annuæ Confessionis præcepto satisfieri nolisset. Denique nullam similem interpretationem patitur Constitutio Clementis X. incipiens *Superna*, promulgata 11. Kalend. Junii anni 1670. qua conceptis verbis decernitur, qui

Paschali tempore Regularibus ab Episcopo approbatis sua peccata aperiat, satisfacere Canonis, *Omnis utriusque sexus* : »Eos, inquit, qui dictis Religiosis, simpliciter approbatis, paschali tempore confessi fuerint, Constitutioni, quæ incipit *Omnis utriusque sexus*, quoad Confessionem dumtaxat, satisfacisse censendos. « In eadem insuper Constitutione definivit idem Pontifex, fas esse Fidelibus ægrotantibus, absque alia aut Episcopi, aut Parochi licentia, sacramentalem Confessionem peragere apud Regularem jam semel ab Episcopo approbatum, hac tantum adjecta lege, ut Regularis, qui infirmi Confessionem excepit, teneatur de illa certiorum facere ejusdem infirmi Parochum : »Regulares simpliciter ab Ordinariis approbatos posse in Dioecesi Episcopi approbantis quovis anni tempore, & quorumcumque etiam infirmorum Confessiones audire, absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia; de qua tamen Confessione teneri dictos Religiosos eorumdem infirmorum Parochum illico certiorum reddere; & hoc posse illis ab Episcopo sub poena suspensionis à facultate audiendi Confessiones præcipi; sufficere tamen, ut certiorum hujusmodi fiat saltem per scripturam apud ipsum infirmum relinquendam.

VI. Quæ cum ita se habeant, non poterat Episcopus Midensis obligationem, à qua Fideles saltem per prædictas Constitutiones soluti jam sunt, illis iterum imponere, eosque præcepto adigere ad sacramentalem Confessionem soli Parocho, aut de solius Parochi licentia alteri Sacerdoti faciendam tempore Paschalis, aut instante mortis periculo; quapropter jure meritoque fuit prædicta Constitutio, sacræ
 Con.

Congregationis iudicio, castiganda.

VII. Quod verò alias spectat laudatas Constitutiones Midenses, vetus pariter controversia est, sub finem præsertim XV. sæculi in Germania inter Parochos, & Fratres Mendicantes summa contentione agitata, num Fideles teneantur diebus festis parochiali Missæ interesse. Causa delata est ad Sixtum IV. qui, rationibus utrimque allegatis seriò expensis, tandem die 17. Junii 1478. illam definivit, edita constitutione, quæ incipit *Vices illius*, relata in *Extravag. 2. de treuga & pace*, ubi inter alia præcipit: »Ubi Fratres Mendicantes non prædicent, populos parochianos non teneri audire »Missam in eorum parochiis diebus »festivis, & Dominicis; cùm jure sit »cautum, illis diebus parochianos teneri audire Missam in eorum parochiali »Ecclesia, nisi forsàn ex honesta causa »ab ipsa Ecclesia se absentarent: « ex qua Decretali liquidò constat, Jure communi cautum esse, ut singuli Fideles diebus festis Missæ adsint parochiali. Inducta autem est ea obligatio ante Concilium Sardicense, in quo Osius Episcopus *can. 14. tom. 1. Collectionis Harduini col. 648.* inquit: »Memini, superiore Concilio fratres nostros constituisse, ut si quis laicus in ea, in qua »commoratur, civitate tres Dominicos »dies, id est per tres septimanas, non »celebrasset conventum, communione »privaretur:» nomine quippè *conventus*, designari Missam solemnem, in qua populus cum suo Pastore unum efficit coetum, unamque repræsentat Ecclesiam, communiter adnotarunt Canonistæ, Sardicensem canonem renovavit Concilium Quinisextum *can. 80. decernens tom. 3. Collectionis Harduini col. 1690.* ut si quis in civitate agens, tribus diebus Dominicis, in tribus septimanis, unâ non conveniat si sit quidem

Tom. II.

Clericus, deponatur; si verò laicus, segregetur. Ut huic porro præcepto satisfaceret, in Synodo Nannetensi *can. 1. relato in Decretales Gregorii IX. cap. 2. de parochiis*, statutum est, ut Dominicis, & festis diebus Presbyteri, antequam Missas celebrent, plebem interrogent, si alterius parochianus in Ecclesia sit, qui, proprio contempto Presbytero, ibi Missam velit audire. Quem si invenerint, statim ab Ecclesia ejiciant, & ad suam parochiam redire compellant; *tom. 6. part. 1. Collectionis Harduini col. 457.* & in ejusdem Concilii *can. 3.* additur: Nullus Presbyter alterius parochianum, nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad Missam recipiat. Eandem legem, atque obligationem plures inculcarunt posteriores Synodi, quas adducit Natalis Alexander *tom. 1. Theol. dogm. & moral. lib. de Sacram. Eucharist. art. 5. regul. 10.*

VIII. Verùm hisce sanctionibus derogatum nunc est non solum contraria consuetudine, quam jam sua ætate multis in locis inductam innuit S. Antoninus *Summ. Theol. part. 2. tit. 9. c. 10.* docens, non peccare, qui die festo Missam audit extra parochiam, ubi consuetudo viget illam audiendi in qualibet Ecclesia; verùm etiam posterioribus summorum Pontificum Constitutionibus; siquidem Leo X. Constitutione edita die 13. Novembris 1517. disertè ait: »Auctoritate Apostolica, tenore »præsentium, notum facimus, omnes »Christifideles, qui non contempto »proprio Sacerdote parochiali, in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Dominicis, & festis diebus Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec in aliquam labem mortalis peccati, penamve incurrere. « S. Pius V. suis Apostolicis litteris, datis XVII. Kalen. Septembris 1567. definivit: »Christifideles

G

NAV

„audiendo Missas in Ecclesia Fratrum
 „hujusmodi, diebus Dominicis, aut
 „festivis, præcepto Ecclesiæ de illis
 „audiendis satisfacisse censeantur.“
 Clemens VIII. in Brevi, quod incipit
Significatum, dato anno 1592. hæc
 statuit: „Præsenti nostro decreto san-
 „cimus, secularibus universis liberè
 „Missions diebus Dominicis, & aliis
 „majoribus festis audire in Ecclesia
 „tam Fratrum Prædicatorum, quam
 „aliorum Mendicantium, necnon
 „etiam Societatis Jesu, licitè posse
 „dummodò in contemptu parochialium
 „Ecclesiarum non faciant.

IX. At nihilominus non desunt
 Auctores, inter quos Juenin de *Sacra-
 mentis diss. 5. q. 7. c. 2. art. 2. & Van-
 Espen Jur. Eccl. part. 2. tit. 5. c. 2.*
 propugnantes, ne hodie quidem, citrà
 grave peccatum, fas esse Fidelibus so-
 lemniorebus saltem diebus festis, rei
 Divinæ alibi, quam in propria paro-
 chia, interesse; neque enim Juri com-
 muni derogatum, ajunt, per præfatas
 Constitutiones, quibus potestas fit se-
 cularibus Missam audiendi in Ecclesiis
 Regularium, quoniam illis hæc adjici-
 tur limitatio, nimirum: *Dummodò id
 non faciant in contemptum parochia-
 lium Ecclesiarum*; est autem impossi-
 bile, pergunt, contemptum abesse, cum
 iidem, sine ulla rationabili causa, à
 propria se subducunt parochia. Verùm
 hac explicatione, præfata summorum
 Pontificum Indulta penitus evertuntur;
 nullo etenim opus fuerat privilegio ad
 hoc, ut Fideles, legitima urgente cau-
 sa, alienam adirent Ecclesiam, ut ibi
 Missæ assisterent Sacrificio, quod ex
 præfatis Juris communis functionibus
 perspicuum est; quare, ne dicamus,
 Leonem X. S. Pium V. & Clementem
 VIII. verbis luisse, nec quidquam spe-
 ciali privilegii Regularibus concessisse,
 necessariò fateri debemus cum Azorio

Instit. part. 1. lib. 7. c. 6. q. 4. in fin.
 Fagundez *lib. 2. c. 3. n. 9.* aliisque ab
 his citatis, nomine *contemptus*, ab illis
 intelligi actum aliquem distinctum ab
 ipsa auditione Sacri extra parochiam,
 quo quis sive expressè, sive tacitè, se
 à proprio Pastore aversum ostendat.

X. Sed, quæ hætenus diximus, so-
 lam adstruunt libertatem, rem Divi-
 nam qualibet anni die audiendi in Ec-
 clesiis Regularium. Quid autem dicen-
 dum quoad alias Ecclesias nullo privi-
 legio, hac in re à Sede Apostolica do-
 natas? Integrum hodie omnibus esse in
 qualibet Ecclesia, modò non sit Capel-
 la, seu Oratorium privatum, sacris
 Mysteriis interesse, quia contraria
 consuetudine, in toto Christiano Orbe
 recepta, derogatum est præcepto au-
 diendi Missam parochialem, docent Syl-
 vester *verb. Missa 2. q. 5.* Navarrus
manual. c. 21. n. 5. Trullench in *præ-
 cept. Decalog. tom. 1. lib. 3. cap. 1. dub.*
6. n. 5. pluribusque allegatis, Barbosa
 in *collectan. ad Trid. sess. 22. de obser-
 vand. & evitan. in celebrat. Miss. n.*
21. de offic. & potest. Parochi c. 11.
num. 14. & seq. addentes insuper, non
 posse hodie Episcopum præcipere suis
 subditis, ut se sistant Missæ parochia-
 li, quia non potest delere consuetudi-
 nem, quæ cum vigeat in toto Orbe, jam
 induit naturam Juris communis. Et sa-
 nè, cum versemur in lege merè Eccle-
 siastica, etiam Juenin *cit. loc. in fin. §.*
3. admittit, potuisse legitima præscrip-
 tione abrogari; & Van-Espen, quam-
 vis eam in Belgio minimè abrogatam
 contendat, *num. tamen 15.* fatetur, so-
 lere Episcopos monere quidem, atque
 hortari, non verò ullo judiciali actu po-
 pulum compellere ad interveniendum
 Missæ Parochiali. Enimverò, non præ-
 cepto adigendam, sed hortationibus ad
 id alliciendam plebem, statuit Triden-
 tinum *sess. 22. decreto de observand. &*
evi-

evitand. in celebr. Miss. ubi Episcopus in hunc modum alloquitur: Moneat eundem populum, ut frequenter ad suas parochias, saltem diebus Dominicis, & majoribus festis accedant. Tridentino obsequens S. Carolus Borromæus, in suo Concilio Provinciali Mediolanensi VI. Act. Eccl. Mediol. part. 1. pag. 302. ab omni abstinens præcepto, plures adduxit rationes, quibus plebem ad parochialem Missam suaviter adduceret: Hac nostra monitione, inquit eos universos, & singulos cohortamur, ac per viscera misericordiæ Jesu Christi obsecramus, atque obtestamur, ut quamvis in suis viciniis, oppidis, & suburbiis, Oratoria, Capellas, aliasve Ecclesias habeant, ubi sanctissimo Missæ Sacrificio interesse possint; frequenter tamen Dominicis saltem, aliisque solemnibus festis diebus, ad suam quique parochialem Ecclesiam conveniant, ubi à Parocho, cui eorum cura commissa est, verbo Dei pascantur, Fidei Christianæ rudimentis, aliisque animarum salutis necessariis præceptis erudiantur, ad sanctissima Sacramenta religiosius percipienda instruantur. Hortationibus pariter & suasionibus usi sunt Vener. Dei Servus Joannes Ribera, Archiepiscopus Valentinus in sua Diocesana Synodo, habita anno 1584. tom. 4. Concil. Hispan. pag. 283. Sanctus Toribius, Archiepiscopus Limanus, in sua Diocesana Synodo VII. coacta anno 1592. ibid. pag. 689. alii- que plures Episcopi in suis Synodalibus Constitutionibus, apud Genetum tom. 6. tract. 4. c. 7. q. 5.

XI. Si istorum vestigiis inhæsisset Episcopus Midensis, suamque Constitutionem verbis formasset tantum hortatoriis, nulli fuisset reprehensioni obnoxius; sed quia præceptum adjecit, hoc fuit expungendum; quemadmodum, jubente eadem sacra Congrega-

tione, sæpius antea expunctum fuerat ab aliis similibus Synodalibus Statutis; uti videre est apud Azorium *cit. c. 6. q. 6. in fin.* Pasqualigum *de Sacrif. nov. Leg. q. 1258.* Barbosam *loc. cit.* atque in Declarationibus ejusdem sacre Congregationis impressis Lugduni anno 1640. num. 111.

XII. Majus negotium facessere poterat obligatio imposita Dei verbum audiendi in propria parochia. Idem quippè Tridentinum, quod agens de auditione Missæ in Ecclesia Parochiali, verbis utitur dumtaxat hortatoriis: *Moneant populum;* loquens de Divini verbi auscultatione, alia adjecit verba, quæ videntur præceptum & obligationem inducere: *Moneatque Episcopus (ait sess. 24. cap. 4. de reform.) populum diligenter teneri unumquemque parochiæ suæ interesse, ubi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei.* Idem discrimen animadvertit, qui nullum Tridentini verbum non est diligenter rimatus, S. Carolus Borromæus in nuper citato Concilio Mediolanensi VI. *loc. cit. pag. 301.* ubi hæc habet: »Sa- »cra Tridentina Synodus Oecumenica »ab Episcopis Fideles non solum hoc »moneri voluit, ut frequenter ad pro- »prias parochiales Ecclesias saltem Do- »minicis diebus, festisque majoribus »accedant; sed illud etiam diligenter »ostendit, unumquemque teneri, ubi »commodè fieri potest parochiæ suæ »interesse ad audiendum verbum Dei.

XIII. At, cum Dei verbum, ex ejusdem Tridentini decreto *sess. 22. cap. 8.* à Parochis vel per se, vel per alios, sit annuntiandum & explicandum inter Missarum celebrationem, quod antiquissimi esse instituti notat Cardinalis Bona *rer. liturgicar. lib. 2. cap. 7. num. 6.* inquit: »Hic mos, »numquam interrupta serie, ab initio »Ecclesiæ usque ad nostra tempora

servatus est, ut proximè post Evangelium sermo, sive homilia, vel tractatus ad Populum haberetur; hinc, si Fideles obstringerentur præcepto illud in propria parochia auscultandi, tenerentur pariter Missæ parochiali adesse, à qua tamen obligatione eos solutos pronuntiavimus. Ad hanc difficultatem evitandam, varias Doctores inire vias. Suarez tom. 1. de Religione lib. 2. cap. 16. num. 10. opinatur, ideo Tridentinum verbo teneri, eam addidisse limitationem, ubi commode id fieri potest, ut tali pacto significaret sibi in animo non esse, Fideles absoluto præcepto obstringere, sed tantum monere atque hortari. Ad hæc, ait Suarez, aliquid urget præceptum audiendi Dei verbum, illud, non ex lege positiva Ecclesiæ, sed ex lege profuit charitatis, sibi debitæ, qua quilibet tenetur habere curam animæ suæ, non solum adhibendo media simpliciter necessaria, sed etiam utilia, quale sæpe est concionem audire. Licet porro lex charitatis, pergit Suarez non obliget ad concionem audiendam in parochia, Tridentinum tamen parochiam nominavit, quia ibidem à Parocho semper inter Missarum solemnia concio haberi debet, quod idem Tridentinum alibi decrevit. Eandem doctrinam amplexatus Rodriguez, quest. regul. tom. 1. quest. 43. art. 7. Tridentinum intelligendum docet, cum, urgente charitatis præcepto se reficiendi pabulo Divini verbi, hoc nusquam commodius &

utilius audiri potest, quam in Ecclesia parochiali. In idem recidit, quod tradunt Fagundez lib. 2. cap. 1. num. 10. & Bonacina disp. 5. de tertio Decalogi præcepto q. unic. punct. 2. num. 27. & seq. nimirum, tunc solum teneri Fideles parochiali concioni interesse, cum necessaria Fidei rudimenta, quæ cæteroquin ignorant, alibi addiscere nequeunt; aut cum prævident, alios suo exemplo petrahendos ad concionem, à qua secus, non sine gravi eorumdem animarum dispendio, se subducerent; quem tamen casum moraliter impossibilem, rectè simul advertunt. Sed fortassè melius Zerola in prax. part. 1. verb. Prædicatio vers. Ad 4. Trullench cit. tom. 1. lib. 3. cap. 1. dub. 4. num. 11. alique sentiunt, obligationem, si quæ umquam fuit auscultandi proprium Parochum, verba facientem ad suum populum, ablatam nunc esse per contrariam consuetudinem, cum passim viri pii & docti aliò se conferant ad sacros audiendos Oratores; ac proinde, inquit Zerola, sacra Congregatio Concilii sæpius declaravit, non posse Ordinarius multis & pœnis subditos adigere ad concionem auscultandam in parochia; quod etiam testatur Barbosa in collect. ad Trident. sess. 24. cap. 4. n. 17. Mirum propterea non est, quod præceptum hac de re latum ab Episcopo Midentensi tamquam nimium severum fuerit, ex ejusdem sacræ Congregationis sententia, præcidendum.

LIBER DUODECIMUS.

DE CONSTITUTIONUM SYNODALIUM,
quæ Juri communi & Apostolicis sanctionibus ad-
versantur, insubsistentia. Item an, & quatenus
liceat, aliquid, præter Jus commune, in
Synodo statuere.

CAPUT PRIMUM.

*Firmitate carent Synodales Constitutiones, juri communi
& Apostolicis Sanctionibus adversantes; multaque ad
hanc rem comprobendam afferuntur exempla.*

CAnonum statuta ab omnibus
custodienda, dicitur *in cap.*
I. *de Constitutionibus*, poti-
simùm autem ab Episcopis,
qui sunt custodes sacrarum regularum,
uti habetur *in Can. Cum simus. 9. q. 3.*
quique in sui consecratione se ad id
arctissimo obstringunt juramento, ut
in cap. Ego N. de jurejurand. Quocirca
nihil magis vulgatum est, quam quod
Synodalis Constitutio contra Jus com-
mune & Apostolicas sanctiones, nul-
lius sit roboris & firmitatis; quod
manifestè constat ex *cap. Quod super
his, de majorit. & obed.* notatque Fag-
nanus *ibid. n. 26.* atque *in cap. Sicut
olim, n. 8. & seq. de accusat.*

II. Plures porro Synodales Con-
stitutiones, Juri communi obviantes,
recenset Bottus *in tract. de Synodo 3.
part. art. 1. concl. 1. & plurib. seq.*
Alias plures Nos simul coacervabi-
mus, eodem vitio infectas, eodem-
Tom. II.

que nomine improbatas. A Jure com-
muni sancitum est, Capitulum Eccle-
siæ Cathedralis præcedere debere Ca-
pitulo Collegiatæ; cùm autem in Sy-
nodalibus Constitutionibus Cæsarau-
gustanis decreta fuisset promiscua ses-
sio inter Canonicos Cathedralis, &
Canonicos Collegiatæ, in Romanæ
Rotæ Auditorio decisum est, ejusmo-
di Constitutioni nihil esse deferendum,
*decis. 3. num. 11. part. 5. tom. 1. re-
cent.* Jure communi spectato, Abbates
Regulares, nullam gerentes animarum
curam, non tenentur accedere ad
Diocesanam Synodum, quod *lib. 3.
cap. 1. num. 8. & seq.* ostendimus. In
Synodalibus Constitutionibus Pamp-
ilonensibus iidem ad Synodum accede-
re jussi sunt; sed in Rotæ Auditorio
fuere ab ejusmodi præcepto absoluti,
decis. 9. post Murgam *ad Constitutiones
Apostolicas.* A Capitulis, & monaste-
riis deputari solent Vicarii temporarii,

ad nutum amovibiles qui animarum curam exercent in parochiis, iisdem Capitulis, seu monasteriis unitis, à quibus tamen de Jure communi possunt etiam sine causa divelli ac removeri, modò remotio fiat absque dolo, & non ex odio. In citatis Constitutionibus Pampilonensibus statutum fuit, ne iisdem, indicta causa, è curæ exercitio evocarentur, uti habetur *decis. 121. coram Coccino*; sed, cum contigisset, remotionem sine causa fieri, Rota *deciss. 886. n. 29. coram Cerro*, illam sustinuit, nulla habita ratione Synodalis Constitutionis. Bonifacius VIII. in *cap. Consuetudinem, de Clericis non resident. in 6.* statuit, distributiones quotidianas Canonicis, & aliis Beneficiatis Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum, tribui non debere, nisi ipsi Divinis Officiis re ipsa adfuerint, exceptis illis, quos infirmitas, seu justa & rationabilis corporis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret; eamque Constitutionem innovavit sacra Tridentina Synodus *sess. 24. cap. 12. de reform.* & observari præcepit, non obstantibus contrariis quibuscumque statutis, & consuetudinibus. Itaque, cum deinde quæsitum fuerit, utrum in Synodo Diocesana rectè decerni potuisset, ut absentibus, extra prædictos casus exceptos, distributiones capiendi jus esset, negativa prodiit resolutio; propterea quod inferior superioris legem tollere, eique derogare nequit; ut latè probat Passerinus in *Commentariis ad cit. cap. Consuetudinem, num. 175. de Clericis non resident. in 6.*

III. In causis Beneficialibus admittitur appellatio suspensiva, ab eo interposita, qui in prima instantia succubuit; & solum post sententiam definitivam, apud Sedem Apostolicam siue in petitorio, siue in possessorio pro-

mulgatam, ad compescendam litantium malitiam, est locus sequestrationi fructuum, per textum in *Clement. unic. de sequestrat. possess. & fruct.* Nihilominus aliquot Episcopi fas sibi esse putarunt, hanc appellationem suspensivam in suis Synodis reprobare, nec deinceps admittendam decernere; neque id perperam se fecisse arbitrabantur; etenim Lancelot. *de attentatis part. 2. c. 12. limit. 48. Sperell. decis. 85. n. 4. Garcia de Benefic. part. 9. c. 4. num. 3.* asserunt posse Episcopum in sua Synodo aliquas appellationes suspensivas è medio tollere. Verùm hæc assertio tolerari dumtaxat potest, cum appellatio in suspensivo non est expressè admissa, & concessa à Jure communi, cui profectò nullus, præter supremum Legislatorem, potest derogare; quare rectè Fagnanus in *cit. cap. Sicut olim, n. 80. & seq. de accusat.* ait: *Si circa judicia, illorumque expeditiones fuerit decernendum, meminisse oportebit, non posse Episcopos, nec Synodum Provincialem (minùs itaque Diocesanam) causam, quæ sui natura, aut ex Juris dispositione summaria non sit, summariam efficere, neque breviorum reddere instantiam, aut ea quæ de jure communi in causis summariis servanda sunt, prædicere, minusque appellationes in casibus, in quibus alias permittuntur, prohibere.*

IV. In nonnullis Synodis, & quorundam Capitulorum statutis, ab Ordinibus, & Beneficiis arcentur descendentes ex Judæis. Ejusmodi quoque statuta sacris adversari canonibus, est manifestum; hi siquidem, consentiente Apostolo 1. *ad Timoth. 3.* ubi in Episcopum ordinari vetuit *neophytum, ne in superbiam elatus, in judicium incidat diaboli*, solos neophytos, id est recens ad Fidem conversos, irregulares pronuntiarunt. Ita decrevere Con-

cilium Nicænum *can. 2.* Laodicenum *can. 3.* Arelatense II. *can. 1.* Descendentes autem à Judæis numquam Ordinum, & Beneficiorum dixere incapaces; quinimmo Alexander III. *in cap. Eam te, de scriptis*, ad Episcopum scribens Tornacensem, in Canonicum recipi jussit, qui ex Judaismo ad Christianam Fidem fuerat conversus: *Mandatum dedimus, & præceptum, ut P. (qui de gente Judæorum originem duxit, & Divina gratia Fidem Christi suscepit) in Canonicum reciperent, & præbendam sibi conferre deberent; & infra: Pro eo verò, quod Judæus extiterit, ipsum dedignari non debes*; etenim quod ibidem notat Glossa *de Judæis conversis Ecclesia fundata fuit*; & rectè prosequuntur Covarr. *in Clement. Si furiosus, part. 1. §. 2. n. 8. conclus. 3.* Sanchez *in Summ. lib. 2. c. 28. n. 11.* Fermosin. *tract. 2. criminal. ad cap. Ex speciali, n. 38. de Judæis.* Quamobrem prædictas Synodales Constitutiones, ob Juris communis resistentiam, irritas declararunt Abbas *in cap. Ad decorem, n. 4. de Instit. Solorz. de jure Indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 19. n. 3.* Pegas *de competentia inter Archiepiscopum, & Nuntium, part. 3. c. 1. §. 6. num. 16.* Aliter dicendum foret, si in Beneficii erectione à fundatore cautum esset, ne umquam illud conferratur descendenti à Judæis; quoniam in Beneficii fundatione permittitur fundatori leges, & conditiones illi apponere, etiam Juri communi adversantes; sicuti ad rem animadvertunt Solorzan. *loc. cit. verb. Sed, licet.* & Fermosin. *in cap. Ex speciali, n. 35. de Judæis.* Idem Judicium ferendum esset, si summus Pontifex justis de causis statuisset, ne in aliqua regione descendentes à Judæis promoveantur ad Ordines; quod reapse in regno Portugalliæ seryari jussit Sixtus V. suis

Apostolicis litteris datis die 15. Januarii 1588. & confirmatis à Clemente VIII. die 18. Decembris 1600. quarum executionem iterum inculcavit sacra Congregatio sancti Officii epistola ad Collectorem ejusdem regni data anno 1611.

V. Quod diximus de Judæis, etiam in iis locum sibi vindicat, qui originem ducunt ab aliis infidelibus. Quocirca, cum in nonnullis regionibus, & speciatim in civitate Charchien. invalisset consuetudo, ab Ordinibus excludendi descendentes ab Indis, seu, ut vocant, à *Mulatis*, de illius robore disputatum fuit in Sacra Congregatione Concilii die 13. Februarii 1683. & decisum, Indos, Nigros, omnesque ab illis sive per paternam, sive per maternam lineam descendentes, ab Ordinibus recipiendis prohiberi non posse, si cæteris polleant qualitatibus, animique dotibus, à sacris canonibus præscriptis. Cohærenter ad hæc, datæ fuerunt litteræ ad Indiarum, aliosque per Hispanias, & regnum Portugalliæ constitutos Episcopos; cumque Archiepiscopus Ulyssiponen. renuisset Ordines euidam conferre, qui à Mauris trahebat originem, suas prætexens Synodales Constitutiones, ab Ordinibus excludentes quotquot à Mauris, Nigris, alteriusve nationis infidelibus provenirent; re maturè discussa in sacra Congregatione Concilii, die 13. Januarii 1685. responsum est, præfatas Synodales Constitutiones, utpotè obsistentes Juri communi, nullius esse roboris.

VI. Non tamen idcirco improbamus Constitutionem conditam à sæpiùs laudata Provinciali Synodo Mexicana, quæ *lib. 1. tit. 4. §. 3.* Maurorum, aliorumque infidelium filios circumspectè admodum Ordinibus initiari præcepit, inquires: "Mexici »tàm ab Indis, quàm à Mauris, nec-

» non ab illis, qui ex altero parente
 » Æthiope nascuntur, descendentes
 » in primo gradu, ne ad Ordines, sinè
 » magno defectu, admittantur; *tom.*
 4. *Concil. Hispan. pag. 303.* Aliud
 quippè est, descendentes ab infide-
 libus, ab Ordinibus prorsus excludere;
 aliud, cum cautela & defectu illos
 promovere. Primum improbavimus;
 alterum commendamus, ne secus ho-
 mines suspectæ fidei sacris addicantur
 ministeriis. Etenim, quamquam Ec-
 clesia ex hominibus coaluerit ab infi-
 delitate conversis, numquam tamen
 neophytos inter sacros Ecclesiæ minis-
 tros cooptari permisit, nisi antea pro-
 bati, certum suæ fidei dedissent testi-
 monium. Nam, & tempore opus est
 (ait Concilium Nicænum *cit. can. 2.*
tom. 1. Collectionis Harduini col. 323.
 loquens de Ordinatione neophyti) *ei,*
qui catechizatur, & post Baptismum
probatione quamplurima; & in can. 3.
Arabico, ab Echellensi edito, ibid.
col. 477. » Quicumque recens baptiza-
 » tus fuit, cujus fidei adhuc non dig-
 » noscitur experimento certitudo, ne
 » Episcopus aut Presbyter, aut Diaco-
 » nus ordinetur. « Quantum verò tem-
 poris neophyti probationi sit præmit-
 tendum, priusquam eidem aditus ape-
 riat ad Ordines, non conveniunt Doc-
 tores. Alii unum annum satis esse pu-
 tant, quia miles in Jure Civili, exacto
 militiæ anno, dicitur *veteranus*; alii
 biennium requirunt; quia Gregorius
 Magnus *Oper. tom. 2. col. 1056. lib. 10.*
ind. 3. epist. 24. relata in can. 6. 19. q.
3. conversos ad Religionem vetuit or-
dinari, priusquam biennium in conversio-
ne compleant; alii exigunt decennium,
 quoniam decennium in Jure dicitur
 longum tempus, & infra illud non re-
 putatur, *l. Super longi, cod. de præ-*
script. long. temp. ubi interpretes; alii
 demum cum Covarr. & Gibal. de irre-

gul. c. 3. q. 3. cum nullum hac de re
 sit certum tempus definitum à Jure, id
 relinqui autumant arbitrio Episcopi,
 ejus est perpendere, an recenter ad
 Fidem conversi tantæ sint virtutis, at-
 que in Fide constantiæ, ut Ecclesias-
 tica ministeria illis tuto committi va-
 leant. Quæ autem diximus de neophy-
 tis, congruere possunt etiam eorum-
 dem filiis, si experientia compertum
 sit, eos aliquandò in Fide nutasse; nam
 & istos probare oportebit, priusquam
 Ordinibus initientur; quemadmodum
 prudenter sancitum fuit in laudata Sy-
 nodo Mexicana; non exinde tamen
 licebit inferre, eos posse itidem abso-
 lutè ac perpetuò ab Ordinibus arceri;
 multoque minùs ab iisdem excludi po-
 terunt infidelium nepotes, pronepotes,
 atque abnepotes; quod in aliis allega-
 tis Synodis decretum fuerat.

VII. Inter cæteras facultates, quas
 Apostolica Sedes, per Bullam Cruciatæ
 Hispaniarum regnis concedi solitam
 elargitur, numeratur etiam potestas
 absolvendi à censuris. In Constitutio-
 nibus Synodalibus Pampilonensibus, &
 Salmantinis declaratum est, absolutio-
 nem, virtute Bullæ Cruciatæ impetra-
 tam, prodesse in utroque foro; in qua-
 rum Constitutionum obsequium, eam-
 dem opinionem tutati sunt nonnulli
 Doctores apud Frances *variar. resolut.*
cap. 20. num. 171. & seq. sed cum ve-
 ra Theologorum sententia doceat, fa-
 cultatem absolvendi à censuris, in
 Bulla Cruciatæ concessam, solùm
 respicere forum internum, atque hæc
 Theologorum sententia fulciatur Consti-
 tutione Urbani VIII. quam refert, &
 expendit Wigandt in *tract. 18. Ap-*
pend. 2. exam. 2. de sanctæ Cruciatæ
Bulla n. 48. idcirco præfatæ Consti-
 tutiones, veluti obviantes Constitutio-
 ni Apostolicæ, rescissæ fuere à Rota
decis. 15. coram Merlino, & novissi-
mè

mè impugnata à Patre Ludovico No-
gueira in *Expositione Bullæ Cruciatæ*
disp. 25. sect. 3.

VIII. Episcopus Larinensis in sua
Synodo, habita anno 1728. sibi licere
putavit novam exigere Dignitatem
Cantoratus, quæ nunquam antea fue-
rat in sua Ecclesia Cathedrali. De hac
Synodali Constitutione anno 1732.
disputatum fuit in sacra Congregatio-
ne Concilii, & decisum, eam viribus
carere; Jure siquidem communi per-
mittitur tantum Episcopo de novo eri-
gere simplex officium, aut etiam cum
consensu Capituli antiquam redinte-
grare Dignitatem, quæ olim in sua
Ecclesia extiterit, & fuerit postea sup-
pressa; sed illam de novo instituere,
ad solam pertinet Apostolicam Sedem,
quemadmodum docent Abbas in *Cap.*
Cum accessissent, num. 4. de *Constitut.*
Fagnanus in *cap. Dilecto*, num. 7. de
præbend. Corrad. in *praxi Beneficiar.*
lib. 2. cap. 2. num. 28. & seq. Cardinalis
Petra ad *Constit. 2. Eugenii III. sect.*
unic. num. 35. & teste citato Fagnano
jampridem declaratum fuerat ab eadem
sacra Congregatione Concilii.

CAPUT II.

Ad tuendam Synodalem Constitutionem,
contrariam furi communi, frustra addu-
citur studium servandæ Ecclesiasticæ
disciplinæ; sigillatim verò examinantur
Constitutiones Clericos omnium clerica-
lium jurium possessione deurbantes, ob
non impletas ab illis conditiones à Con-
cilio Tridentino præscriptas.

Initiatus prima Tonsura, aut etiam
constitutus in minoribus Ordinibus,
non fruitur privilegio, nisi Benefi-
cium Ecclesiasticum habeat, aut
Clericalem habitum, & Tonsuram
deferens alicui Ecclesiæ ex mandato

»Episcopi inserviat, vel in Seminario
»Clericorum, aut in aliqua schola;
»vel Universitate, de licentia Episco-
»pi, quasi in via ad majores Ordines
»suscipiendos versetur; verba sunt
Tridentini sess. 23. cap. 6. de *Reform.*
Clerici quoque conjugatii, qui cum
unicis, & virginibus contraxerunt, modo
alicujus Ecclesiæ servitio, vel ministerio
ab Episcopo deputati, eidem Ecclesiæ
serviant vel ministrent, & Clericali ha-
bitu & Tonsura utantur, eodem gau-
dent fori privilegio, juxta textum in
cap. Clerici, de Cleric. conjugat. in 6.
confirmatum à Tridentino cit. loc. Qui
autem prædictas non implet conditio-
nes, & præcipuè si habitum, & Tonsu-
ram non deferat Clericalem, etiam nul-
la præcedente monitione, remanet ipso
jure spoliatus fori privilegio; quod cum
communi docet Fagnanus in cap. Si
quis. n. 21. & seq. de foro competent.
Dubitatum autem fuit, an Clericus
non conjugatus, nullumque possidens
Ecclesiasticum Beneficium, si Clerica-
les vestes abjiciat, aliis gaudeat Cle-
ricalibus privilegiis, putà emptione
reali ab oneribus laicalibus, privilegio
cap. Odoardus, de solut. ac similibus;
nec defuerunt Doctores, qui docue-
runt, eum unâ cum habitu, quem
deponit, omnia simul à se adicere Cle-
ricalia jura, quibus propterea rema-
neat factò ipso spoliatus; putarunt
quippe, solius privilegii fori expresam
mentionem à Tridentino fieri, quia
illum præcipuum est, sub quo cetera
comprehenduntur; Cardinalis de Luca
in annot. ad Tridentinum disc. 24.
num. 33. Rota coram Priolo decis. 290.
num. 14. & 15. & decis. 304. à num.
18. part. 17. & decis. 10. num. 10. &
seq. part. 18. recent.

II. Hæc doctrina, utpote magis
apta ad Clericos continendos in offi-
cio, multum arrisit cuidam Antistiti
Thea.

Theatino, qui proinde ea innixus, in sua Dioecessana Synodo declaravit, Clericos conditionibus deficientes in præfato Tridentini decreto præscriptis, ipso jure omnibus exui privilegiis Clericalibus. Eidem porrò Synodali Constitutioni insistens Archiepiscopus Theatinus, successor illius, qui Synodum celebraverat ab omnibus Clericorum exemptionibus excidisse pronuntiavit quosdam Clericos, qui in habitu, & Tonsura non incesserant. Sed, cum quidam eorum ab hac Archiepiscopi sententia appellasset ad sacram Congregationem Concilii, hæc die 10. Junii 1684. nulla habita ratione Synodalis Constitutionis, respondit, illum amisisse dumtaxat privilegium fori. Etenim solum studium adigendi Clericos ad gestandas vestes Clericales, non potuit Synodo Theatinæ esse sufficiens causa, cur Clericos adimeret privilegia, quæ juxta probabiliorē, & communiorē sententiam, Tridentinum reliquit intacta; siquidem, cum versemur in materia poenali, odiosa, & restrictiva juris communis, Tridentini verba non esse extendenda ultrà privilegium fori, quod unicè exprimunt, sentiunt Gonzalez *ad regul. 8. Cancellariæ gloss. 5. §. 5. n. 71. Garcia de Benefic. part. 2. cap. 3. n. 5. in fin. Comitol. Respons. moral. lib. 6. quest. 20. Scacc. de cambiis part. 3. §. 7. gloss. 5. n. 162. verb. Contrarium.* Eadem quoque fuit constans & perpetua sententia sacræ Congregationis Concilii, quod ex pluribus evincitur ejusdem decisionibus. In causa *Aquen.* mense Februarii 1589. *lib. 5. decretor. pag. 257. censuit, Clericos qui decreto Concilii cap. 6. sess. 23. de reform. privilegio fori non gaudent, non intelligi privatos privilegio Canonis; & die 3. Decembris 1621. lib. 12. decretor. pag. 115. cum quæsitum fuisset: An, ut Clericus uti posset beneficio*

Capituli Odoardus, requirerentur conditiones præscriptæ à sacro Concilio sess. 23. cap. 6. responsum fuit: Decretum Concilii non ademisse Clericis non habentibus qualitates, quæ exprimuntur cap. 6. sess. 23. nisi privilegium fori, & cætera firma remanere sub dispositione juris. Idemque deducitur ex aliis responsis ab eadem sacra Congregatione datis in Nullius 10. Maii 1625. *lib. 13. decretor. pag. 291. in Salutarium exemptionis 9. Februarii 1664. lib. 24. decretor. pag. 50. & in Senogallien. 6. Julii 1680. lib. 31. decret. pag. 117. & videre est apud Fagnanum in cit. cap. Si quis, de for. compet.*

III. Ad eundem finem Clericos inducendi ad obtemperandum Tridentini decreto, conditionesque servandas ibidem statutas, aliquandò Episcopi in suis Synodis protestati sunt, se numquam ad suum forum revocaturus Clericos delinquentes, qui illarum aliquam non servasset, sed eos relicturos coërcitioni potestatis secularis. Verum, cum ejusmodi Constitutiones paratas animadvertimus in Synodis, ab amicis Episcopis priusquam promulgarentur, ad nos transmissis; semper delendas existimavimus; quidquid enim sit, an possit Episcopus Clericum alicujus criminis reum, qui conciliares conditiones non implevit, puniendum relinquere Judici seculari; hoc unum tamen certum est, numquam scilicet impediri Episcopum, quominus illum, sive cœlebs, sive conjugatus sit, semper valeat à Judice seculari repetere, atque ad suum forum revocare; quemadmodum definivit sacra Congregatio Concilii in una *Murana* 21. Januarii 1594. & in una *Valentina* 27. Martii 1627. & benè prosequitur Pignatelli *consult. 46. tom. 1. Allegatum* quippe Tridentini decretum solum operatur, ut nequeat à Clerico, qui præscriptas ibidem

dem conditiones implere neglexit, declinari forumulare, non autem privat Episcopum jurisdictione & facultate illum tamquam sibi subditum puniendi. Hoc autem posito, perspicuum est contrariam protestationem, ab Episcopo in Synodo factam, aut non coherere juri communi, aut imprudentiæ notari; vel enim Episcopus id unice animo intendit significare, nimirum deliberatum sibi esse, numquam Clericum, de quo est sermo, à foro seculari ad suum in deinceps evocaturum; & imprudentis utique consilii est, publica protestatione se obstringere ad numquam exercendam facultatem, qua cæteroquin potitur, vel intendit se, suosque successores impedire, ne umquam à Judice seculari repetere valeant Clericum delinquentem, qui ob non servatas conciliares conditiones fuit ab eodem comprehensus; & hoc perperam attentat, quia in ipsius arbitrio non est abdicare, multoque minus successoribus auferre jura Episcopalia, à jure communi ipsis concessa.

IV. Quod verò Ordinarius possit jure suo Clericos tam cœlibes, quam conjugatos, etsi non habeant requisita à Tridentino, sibi vindicare, atque à Judice laico, à quo fuerant comprehensi, repetere, debitique in eosdem poenis animadvertere, sæpius definitum est à sacra Congregatione, apud Spirellum *decis.* 17. n. 33. & 34. quibus addi potest decretum aliàs editum, atque Archiepiscopo Neapolitano, sacra Limina visitanti, datum, cujus verba sunt: „Ad tertium, facta relatione „Sanctissimo Domino Nostro super „causa Leodien. die prima ejusdem „in sacra Congregatione Concilii pro- „posita, & resoluta, Sanctitas sua „approbavit opinionem eorum, qui „majores numero fuerunt in voto, Cle- „ricos etiam non habentes requisita

„cap. 6. sess. 23. de reform. licet ipsi „tamquam contravenientes ordinatio- „ni sacri Concilii, non possint pro se „allegare privilegium fori, nihilomi- „nùs subesse jurisdictioni Episcopo- „rum, seu Ordinariorum, illorumque „cognitioni, nedum in causis, in qui- „bus iidem Episcopi, seu Ordinarii „prævenierunt, verum etiam in qui- „bus non prævenierunt, sed illos è ma- „nibus Judicis laici repetent, quando „Clerici adhuc Clerici permaneant, „videlicet, si neque à jure, neque ab „homine, per declarationem servatis „servandis factam, privilegiis Clerica- „libus denudati, seu privati sint; „die 9. Novembris 1630. lib. 14. de- „cretor. pag. 346. Die verò 1. Augusti 1634. occasione propositionis factæ „relationis status Ecclesiæ Neapolita- „næ Sanctitas sua, ad removendam „omnem difficultatem, jussit, omninò „servari supradictam opinionem. Id ipsum fuerat antecedenter conclusum die 18. Decembris 1595. lib. 8. decretor. pag. 153. die 12. Junii 1608. lib. 11. decretor. pag. 35. & die 14. Martii 1620. lib. 12. decretor. pag. 37.

V. Quod verò speciatim attinet ad Clericos conjugatos, extat responsum ejusdem sacre Congregationis in *Alatrina jurisdictionis* die 27. Martii 1683. cujus verba sunt: „In carceri- „bus Frusinonis detinetur, nomine „curiæ Episcopalis Alatrinx, Domini- „cus Colacicco Clericus conjugatus, „ut prætensus homicidii reus. At, „prætendente Fisco Curie secularis, „carceratum esse ad hanc remitten- „dum, tamquam non habentem re- „quisita sacri Concilii ad effectum „gaudendi privilegii fori; contro- „versia delata fuit ad sacram Congre- „gationem Immunitatis, ex cujus de- „creto resolvendum proponitur du- „bium: An, præveniente Episcopo,

„vel

» vel volente vindicare Clericum; pos-
 » sit, licet non habeat requisita. Sacra,
 » &c. respondit: Affirmativè. « Post
 hæc à Nobis exarata, typis impressa est
 Bibliotheca Canonica Lucii Ferraris,
 cujus suprà meminimus, atque in ejus
 tom. 2. verb. Clericus art. 2. num. 50.
 & seq. plura congesta vidimus de jure
 Episcopi in Clericos conjugatos, quæ
 cum opus fuerit, legi poterunt.

CAPUT III.

Ad ea confirmanda, quæ nuper dicta
 sunt, statuitur, an, & quando liceat Cle-
 rico iterum induere Clericales vestes,
 quas antea dimiserat; an liceat Episcopo
 Ordines minores, unâ cum Subdiaconatu,
 uni eidemque personæ eadem die conferre;
 & an irregularitate afficiatur, qui, nulla
 impetrata absolutione à censura, qua est
 irretitus, ascendere præsumit ad
 altioris Ordinis gradum.

Nihil frequentius, quam quod à
 Clericis Clericalis habitus di-
 mittatur, & dimissus pro libito resu-
 matur. Illum autem resumentes, mo-
 dō id non faciant in fraudem, sive
 coelibes sint, sive conjugati, ad pristina
 restituantur Clericalis ordinis privile-
 gia; quod communiter trādunt Doc-
 tores in cap. unic. de Clericis conjugatis
 in 6. speciatim Passerin. num. 30. &
 latè Panimoll. decis. 6. annot. 6. num.
 18. & duobus seq. decisumque est à sa-
 crâ Congregatione Concilii in Meliten.
 Fori. 7. Maji 1672. lib. 27. decretor.
 pag. 379. idemque de Clericis, qui,
 dimissa militia, cui nomen dederant,
 iterum vestes induunt Clericales, do-
 cent Carena resol. 11. num. 16. Oril.
 in observat. ad resolut. 4. Campanie num.
 4. & Rota decis. 355. num. 9. & 10.
 part. 14. recept. Hinc porro fit, ut
 propter delictum ab ipsis eo tempore

perpetratum, quo laicorum more in-
 duti incedebant, coërceri nequeant à
 Judice laico, postquam sine dolo &
 fraude vestem laicalem in Clericalem
 iterum commutaverint; uti notant Pig-
 natellus consult. 45. per tot. tom. 1.
 Panimoll. cit. decis. 6. annot. 6. n. 22.
 & sæpius declaravit sacra Congregatio
 Concilii, signanter in Nuscana 19.
 Decembris 1384. » Sacra &c. respon-
 » dit, Clericum conjugatum, qui post
 » dimissum habitum, & Tonsuram
 » Clericalem, deliquit, quamvis pro
 » eo delicto in curia laicali citatus, &
 » in contumaciam condemnatus fue-
 » rit, si deinde, modò non in frau-
 » dem, reassumpto habitu, & Ton-
 » sura, Ecclesiæ inserviat, juxta
 » decretum sacri Concilii cap. 6. sess.
 » 23. non posse à Judice laico propter
 » idem delictum in carcerem conjici,
 » aut personaliter distringi. « Idemque
 respondit in Nullius 19. Decembris
 1596. Tunc autem præsumitur Cleri-
 cus habitum, quem deposuerat, in
 fraudem resumere, cum illum induit,
 postquam à potestate seculari com-
 prehensus, atque in carcerem coniec-
 tus, ex eo se per fugam subtrahit, aut
 postquam è carceribus, præstita cau-
 tione parendi Judicis sententiæ, dimis-
 sus fuit, inquit Pagnanus in cap. Mag-
 nus, n. 73. de oblig. ad ratiocin. in quo
 tamen rerum eventu, non secularis
 sed Ecclesiastici Judicis esset inspicere,
 ac decernere, an reverà fraus adfuerit,
 docet ibidem Pagnanus, num. 74. &
 respondit sacra Congregatio in una
 Aquilana apud Pignatellum ead. cons.
 45. num. 67. omnino Cl. omittit.

II. Disputatur dumtaxat, num de
 fraude constare debeat, etiam ut judex
 laicus possit contra præfati Clerici bona
 realiter procedere, vel solum ut in ejus-
 dem personam animadvertere queat.
 Non enim, quoad hoc, semper in ea-
 dem

dem sententia perstitisse visa est sacra Congregatio. Ea quippè quandoquè propendere visa est in opinionem, quæ fraudem necessariam putat, ut potestas secularis possit manum injicere in personam Clerici, qui post patratum delictum, Clericalem habitum resumpsit; sed de fraude nequaquam inquirendum autumat, ut contra delinquentis bona liberè procedat, ad quod satis esse arbitratur, Clericalem habitum fuisse, post delictum, resumptum, quin sit investigandum, quo animo id factum fuerit; uti videre est apud Fagnanum *cit. loc.* Passerinum *in cap. unic. de Cleric. conjugat in 6. & Oril. in observ. ad resol. 4. Campanæ num. 18.* Aliquando autem eadem visa est fraudem exigere in utroque casu; ita ut, ea seclusa, nequeat Judex laicus neque in personam, neque in bona procedere Clerici, qui habitum resumpsit. Ita quippè colligitur ex ejusdem responso dato in causa *Papien. 23. Maji 1626. lib. 13. decretor. pag. 7.* quod allegant etiam del Bene *de immunitate tom. 1. cap. 4. dub. 25. num. 11. & Tondut. de præventionem part. 2. cap. 53. num. 5.* Quamvis, si contra Clericum agatur tantum civiliter, seu ad solam poenam pecuniariam, longè facilior admittatur fraudis probatio; si enim ipse habitum resumat, postquam citatus fuit ad tribunalulare, censetur illum resumere in fraudem, & propterea non potest in eo judicio civili forum declinare laicale; quod docent Oril. ubi suprâ *num. 27. Fermosin. in cap. Proposuisti, quest. 7. per tot. & signanter num. 7. de foro competent.* censuitque sacra Congregatio Concilii in *Sabinen. privilegii fori 30. Martii 1686.*

III. Hæc præmittenda fuere, ut faciliorem viam sternerent ad ea, quæ statim ad rem nostram dicturi sumus.

Ad præcavenda mala, quæ ex hac libera habitus & Tonsuræ dimissione, & libera potestate utrumque Clericorum insigne quodcumque resumendi, oriuntur, atque ad evitandas insuper contentiones inter utramque potestatem, secularem scilicet, & Ecclesiasticam, quæ plerumquè hac de causa excitantur, nonnulli Episcopi in suis Synodis edixere, ne deinceps ulli Clericorum liceret, absque Ordinarii licentia, Clericales vestes, & Tonsuram deponere, depositasque resumere; simulque decrevere, ut Clericalis habitus, sine Episcopi licentia resumptus, nulli suffragaretur ad iterum assequenda Clericalia jura. Verum, cum Clericus constitutus in minoribus possit jure suo, quodcumque voluerit, ad secularem statum redire, ac pro suo pariter libito ad Ecclesiasticum inde inverti, reversus autem, statim ac habitum Clericalem, quem abiecerat, denuò induit, à jure communi ad omnia restituatur Clericalia privilegia, quæ antea amiserat; ejusmodi Constitutiones, contrarium decernentes, omni carent robore & efficacia; quod bene advertunt, & probant Ricc. *part. 2. decis. Cur. Neapol. 168. Donat. Anton. de Marinis Resolut. jur. lib. 1. cap. 49. n. 3. & seq.* & quod magis est, præfatas Synodales Constitutiones semper irritas pronuntiavit sacra Congregatio Concilii. Etenim in *Marsicana Clericatus* consulta: »An sustineatur »Constitutio Synodalis generaliter »prohibens, ne ullus Clericus primæ »Tonsuræ dimittat habitum neque »coram Notario seculari, neque sine »licentia Episcopi;« respondit *negativè*, die 7. Septembris 1677. *lib. 29. decretor. pag. 500.* Jam autem antea in *Oppiden.* die 10. Maji 1635. *lib. 15. decretor. pag. 176.* id ipsum hisce verbis decreverat: »A prohibitionem gene-

»rali,

„rali, ne Clerici reassumere possint
 „habitum Clericalem absque auctori-
 „tate ipsius Episcopi, abstinendum.“
 Et in *Muinen. 14. Decembris 1647. lib. 18. decretor. pag. 437. interrogata:*
 „An idem Episcopus constituere pos-
 „sit in eadem Synodo, ut Clerici, qui
 „semel habitum Clericalem deposue-
 „runt, non possint illum reassumere
 „absque expressa ejusdem Episcopi li-
 „centia?“ responderat: *Negative.* In
 causa verò *Nullius, seu Neapolitana, 8. Augusti 1654. lib. 19. decretor. pag. 384. proposita quæstione:* „An Cleri-
 „cus in minoribus constitutus, qui di-
 „misit habitum Clericalem, possit abs-
 „que licentia Episcopi illum reassume-
 „re, quando adest Constitutio Synoda-
 „lis prohibitiva, ne reassumatur abs-
 „que prædicta licentia?“ *Sacra, &c. censuit,* „posse, absque licentia Epis-
 „copi, non obstante Constitutione Sy-
 „nodali prohibente, cum non sit per-
 „missa.“ Et in causa *Pennen. die 19. Julii 1692. lib. 42. decretor. pag. 476. ad simile quæsitum respondit:* „Dan-
 „dum esse supradictum decretum in
 „causa Neapolitana.“

IV. Ad obviandum autem incom-
 modis, quibus Episcopi per præfatas,
 Constitutiones occurrere cupiebant,
 alia ipsis à jure parata est via, quam
 sine offendiculo calcare possint. Præ-
 cipiant itaque Clericis vel per publi-
 cum edictum, vel per citationem sin-
 gulis factam, ut incedant in habitu &
 Tonsura, atque alicui inserviant Eccle-
 siæ, præfinito congruo tempore ad
 utrumque præstandum; hoc autem
 elapso, ter illos commoneant, ut præ-
 cepto obtemperent, ad normam textus
 in *cap. Contingit, 2. de sententia excom-
 municationis;* advertant tamen, hac in
 re non satis esse unicam monitionem,
 quæ tribus æquivalet, sicuti observat
 Glossa in *Clementina 1. verb. Tertio*, sed

requiri tres distinctas, ut, aliis citatis,
 docet Fagnanus in *eo cap. Contingit, n. 8.* post trinam verò monitionem, adver-
 sus inobedientes, in sua persistentes
 contumacia, sententiam ferant, qua
 declarent: eos propria culpa excidisse
 Clericalibus juribus, neque deinceps
 restituendos fore ad privilegia, quo-
 rum, sua pervicacia, se præbuerunt
 indignos. Quod si, post hanc senten-
 tiam, Clericales vestes iterum induere
 præsumant, non propterea tamen à
 seculari foro se subtrahent, sed remane-
 bunt eidem subjeçti, perinde ac
 laici; quemadmodum tradit Fagnanus
loc. cit. atque ex sententia sacre Con-
 gregationis Immunitatis confirmat
 Monacell. in *Formul. legal. præf. tom. 2. tit. 15. formul. 4. cum tribus sequen-
 tibus.*

V. Haud multum à nuper enarra-
 tis absimile erat repagulum, quod præ-
 dictæ libertati Clericorum exuendi, ite-
 rumque induendi Clericalem habitum,
 apponere meditabatur Calaritanus Ar-
 chiepiscopus. Significaverat is Sacre
 Congregationi Concilii, in sua dioe-
 cesi ingentem reperiri numerum Cle-
 ricorum conjugatorum; quorum ple-
 rique in Clericalis ordinis dedecus,
 artes viles exercebant, & quandoque
 enormia perpetrabant facinora; ex
 quo consequebatur, ferè semper ab
 Archiepiscopo, pro tuenda eorum
 exemptione, sui que fori jure propug-
 nando, contendendum esse cum po-
 testate seculari. Ad hæc autem non
 levia mala cohibenda, potestatem sibi
 fieri petierat conferendi eadem die uni
 eidemque personæ minores Ordines,
 & Subdiaconatum; tali enim pacto
 Clerici adeo obstricti, & mancipati
 remanerent Ecclesiæ, ut non amplius
 integrum illis foret ad sæculum regre-
 di, & vilibus artibus vacare; quod in
 aliis ejusdem regni diocesisibus, ad eos-
 dem

dem eradicandos abusos, jam moribus receptum addidit. Super hisce Archiepiscopi postulatis, nos, qui tunc temporis ejusdem sacræ Congregationis Secretarium agebamus, opportunam elaboravimus Dissertationem, quæ extat tom. 4. *Thesaur. Resolut. pag. 162.* in qua, post accuratè examinatum textum in cap. 2. de eo qui furtivè Ordinem suscepit, & cætera expensa, quæ à Doctoribus ad rem allegantur, Episcopi precibus abnuendum conclusimus. Sacra verò Congregatio, nostro sensui adhærens, die 21. Februarii 1728. Archiepiscopi instantiam rejecit; non enim derogandum censuit juri communi, ad propulsandos abusos, qui aliis juris remediis poterant coerceri.

VI. Ad rem pariter, quam versamus, aliud pertinet decretum, quod alius Episcopus secum deliberaverat publicandum. Cautum est in jure, ut si quis suspensus ab Ordinis exercitio, ordinem exerceat, fiat statim irregularis, per textus in cap. Apostolica. 9. de Clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante. Cap. 1. de sententia excommunicationis, in 6. & cap. 1. de sententia, & re judicata, pariter in 6. In nonnullis diocesisbus eousque processerat Clericorum audacia, ut, quamvis suspensione irretiti, ab exercitio se abstinerent Ordinem, quibus erant initiati, attamen, nulla impetrata absolutione à censura, ad superiorem ordinem ascendere non dubitarent; Episcopi, in quorum diocesisbus hæc frequentius eveniebant, ad eorum sacrilegam cohibendam temeritatem, cum inutilia experti fuissent alia, quæ jam adhibuerant, remedia, quæsierunt à nobis in minoribus tunc constitutis, an sibi fas esset eos Synodali decreto declarare irregulares.

VII. Huic interrogationi indubi-

tanter respondimus, id nequaquam ab Episcopis posse decerni; apud omnes enim Canonistas principii loco est, irregularitatem à solo jure, & non ab homine, induci posse; à Jure autem irregularitate quidem afficiunt, qui contempta, qua ligantur, censura, in suscepto Ordine solemniter ministrant; numquam verò irregulares pronuntiantur, qui cum ejusdem censuræ vinculo ad superiorem Ordinem ascendere præsumunt. Scimus enim verò, non defuisse Doctores, quibus visum cum fuerit, ascensum ad altiorem Ordinem quoddam esse exercitium inferioris Ordinis jam suscepti, idcirco docuere, irregularitatem à jure in primo casu irrogatam etiam secundum complecti. Ita inter cæteros tenuerunt Angel. in *Summ. verb. Irregularitas* §. 21. Sylvester *ibid. quest. 2.* Navarrus *consil. 26. de temporib. Ordinat. lib. 1.* Covarr. in cap. Alma mater, part. 2. §. 3. de excommunicat. Napol. de irregularit. lib. 4. cap. 34. n. 1. & seq. Pax Jordan. *elucidrat. tom. 1. lib. 3. tit. 6. n. 382.* Volp. *Resolut. Moral. resolut. 103. num. 10.* Sed simul non ignoramus, veriorrem, & communiorem esse sententiam oppositam, quæ, quamquam sacrilegii reum fateatur, qui sciens se censuræ vinculo obstrictum, superioris Ordinis gradum audacter conscendit, eum tamen ab irregularitate absolvit; quam quidem sententiam amplexata est sacra Congregatio Concilii in *Corinolen. seu Neapolitana Ordinationis*, die 31. Januarii 1688. siquidem recipiens altiorem Ordinem, nonnisi improprie dicitur solemniter ministrare in inferiori Ordine, à cujus exercitio est suspensus; in hac autem materia odiosa, & penali, non censetur cadere sub legis censuram; quod nonnisi improprie legis verba comprehendunt; uti appositè ratiocinantur Suarez de censuris disput.

42. sect. 3. num. 2. & disput. 3. num. 57. & seq. Sayr. de censuris cap. 16. num. 22. Layman Theolog. Moral lib. 1. tract. 5. cap. 3. num. 5. Sorb. in compend. privileg. Mendic. vers. Sed hic advertenda est, Bonacina Oper. moral. tom. 1. de censuris disput. 7. quæstion. 3. punct. 4. num. 2. Diana Oper. moral. tom. 5. tract. 5. resolut. 17. num. 2. Antonell. de reg. Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 6. Vulp. in prax. judic. for. Eccles. cap. 8. num. 32. Barbosa de potest. Episcop. part. 2. allegat. 16. n. 13. in fin. Tambur. Oper. moral. tom. 2. lib. 10. tract. 4. cap. 14. num. 7. Fermosin. in cap. vel non est compos. de tempor. Ordinat. quæst. 3. num. 13. & 14. Bard. in select. moral. lib. 1. quæst. 12. per tot. Gibalin. de irregularit. cap. 5. quæst. 2. consecr. 3. Lezana in Summ. tom. 2. verb. Irregularitas num. 4. vers. id etiam dicendum de suspenso.

CAPUT IV.

Ad ampliorem præmissorum confirmationem, expenditur casus Clericorum, qui, postquam prima Tonsura insigniti, ac etiam ad minores Ordines promoti fuerunt, ad majores ascendere recusant; vel majoribus Ordinibus initiati, ad Sacerdotium promoveri non curant; an scilicet, & qua ratione ab Episcopo cogi possint ad superiores Ordines suscipiendos.

DICTUM est in superiori capite de Calaritani Archiepiscopi consultatione, qui cum videret, in sua diocesi non paucos Clericos conjugatos ad sordidas artes se abjicere, aut se lagitiis contaminare, ut scandalis hisce obviam iret, secum deliberaverat, quemcumque deinceps minoribus Ordinibus initiaret, eundem simul ad Suidiaconatum promovere; super quo sacræ Congregationis Concilii senten-

tiam exquirens, contrarium responsum tulit. Alii autem Episcopi animadvertentes, Dioceses suas refertas esse minoribus Clericis in otio & luxu viventibus, id consilii coeperant, ut eos ad sacros Ordines suscipiendos compellerent, præfiniendo ipsis congruum tempus, intra quod ad majores Ordines ascendere deberent; quo elapso, si præcepto non obtemperassent, omnibus Clericalibus privilegiis expertes fierent, & laicalis fori jurisdictioni subicerentur; id autem, quo plus solemnitatis & roboris haberet, in suis Synodalibus Constitutionibus inserere cogitaverant. Verum, cum nostrum hac de re judicium exquireretur, respondere non dubitavimus, hujusmodi consilium erroneum esse, & ad effectum aliter perducî non posse, quam cum aperta Ecclesiasticæ disciplinæ violatione, & proximo periculo replendi Sanctuarium vitiosis & scelestis hominibus, ad quorum ingressum meritò luxisset Ecclesia, Prophetæ Thren. i. vocibus utens: *Vidit gentes ingressas Sanctuarium suum, de quibus præceperas, ne intrarent in Ecclesiam tuam.*

II. In cujus sententiæ confirmationem satis fortasse fuisset ostendere, quod, licet antiquitus ea disciplina vigerit, ut filii impuberes ad Tonsuram, & ad Lectoratum à parentibus oblatis, ab Ecclesia acceptarentur; quare Nos ipsi egimus in epistola ad Assessorem S. Officii conscripta sub die 15. Decembris 1751. num. 4. quæ typis vulgata, deindeque inserta fuit Bullario nostro, tom. 3. num. 54. licet etiam in Ecclesiasticis monumentis exempla non desint Ordinationum per vim factarum; cujusmodi fuit Ordinatio S. Augustini, qui, ut mos gereretur populo tumultuanti, invitatus ad Sacerdotium promotus fuit, uti narrat Possidius in ejus Vita, & Nos alias retulimus

in nostra Instit. 72. §. Tercio loc. pag. 350. & qualis etiam fuit Ordinatio Macedonii celebris Anachoretæ, de qua Theodoretus in *Historia Religiosa* cap. 3. nihilominus hodie severissimis legibus vetitæ sunt Ordinationes coactæ. Siquidem *justum est, ut nemo crescere compellatur invitus*. Ita olim pronuntiavit S. Gregorius Magnus, cujus verba relata sunt in *Can. Gesta, dist. 74.* cum quibus concordant ea, quæ leguntur in *Can. Ubi ista*, eadem distincti. » Denuntiamus, quod, si post » hanc quicquam tale præsumperit, & » aliquem seu Episcopum, seu Presbyterum, seu Diaconum, Invitum facere » fortè credideris, Ordinationes tibi » Ravennatis Ecclesiæ, vel Æmiliensis noveris auferendas; » adeo ut, juxta vigentem canonicam jurisprudentiam, si quis gravi, veroque metu coactus, ad Ordinationem accedat, & Ordines suscipiat, valida quidem habeatur illius Ordinatio, & character Ordinis ipsius animæ impressus; sed nihilominus eadem Ordinatio illicita reputetur, nec ordinatus adstrictus remaneat continentiae voto, quod annexum est Ordini eidem collato; quemadmodum deducitur ex Decretali Innocentii III. in *cap. Majores, de Baptismo*, & ex aliis probationibus, quas Nos cum ulavimus in nostra Epistola ad Vicesgerentem Urbis, data die 28. Februarii 1747. & impressa tum seorsim, tum in eodem *Bullario nostro tom. 2. n. 28.* super quibus etiam nonnulla collegimus in nostro *Tractatu de Sacrificio Missæ sect. 2. §. 79. Latine editionis Patavinæ.*

III. Sed, ut ipsam propositæ quæstionis, simulque responsi nostri rationem accuratius expendamus, præmittendum est, aliquos esse tum simplices Clericos, aut minoribus Ordinibus initiatos, tum etiam Subdiaconos, vel

Diaconos, qui Beneficium Ecclesiasticum nullum possident; alios verò esse Ecclesiasticis Beneficiis præditos, quibus adnexum est onus suscipiendi Ordines sacros, vel etiam Presbyteratum. Quod itaque ad illos pertinet, qui cum Tonsura, aut minoris Ordinis gradu Beneficium nullum obtinent; quomodo hi compelli poterunt ad suscipiendum Ordinem sacrum, cum ipsis Ecclesia permittat uxorem, dummodò virginitatem, ducere; & nihilominus, si habitum & Tonsuram Clericalem non deserant, & Ecclesiæ ministrare pergant, Clericalibus privilegiis eosdem gaudere consentiat? Quod quidem à Bonifacio VIII. statutum legitur in *cap. Clerici, de Clericis conjugatis, in sexto*, & rursus instauratum à sacro Tridentino Concilio *sess. 23. c. 6. de reform.* ut alibi in hoc ipso Opere expositum fuit. Fatemur equidem, omnes Clericos, juxta Ecclesiæ mentem, eo loco haberi, ut sint in *via ad majores Ordines suscipiendos*, quemadmodum exequendo pronuntiat idem Concilium in *cit. c. 6.* cujus etiam lex est in *ejusdem sess. c. 11. ut nemo iis (minoribus nempe Ordinibus) initiatur; quem non scientiæ spes majoribus Ordinibus dignum ostendat.* Verum nil aliud inde inferri potest, nisi cavendum Episcopis esse, ne Clericalem Tonsuram, aut minores Ordines aliis conferant, quam his, de quibus meritò conjicere liceat, aliquando tales futuros, ut ad majores Ordines cum Ecclesiæ utilitate promoveantur; non autem exigendum esse, ab ipsis tonsuratis, aliisque minoribus Clericis, ut etiam inviti ad majores Ordines ascendant. Nec aliter judicandum videtur de Subdiaconis, aut Diaconis Ecclesiastico Beneficio carentibus. De his enim præfata Tridentina Synodus *c. 12. & c. 13. ejusdem sess. 23.* plura quidem præscripsit,

pluraque proposuit, quæ in ipsis veluti necessariae conditiones requirerentur, ut ad Diaconatum, seu respectivè ad Sacerdotium dignè promoverentur; at non ulterius progressa fuisse dignoscitur, ut Subdiaconum cogi voluerit ad Diaconatus Ordinem ascendere, aut Diaconum invitum Sacerdotio initiari. Neque verò desunt exempla virorum eximia probitate, ac etiam illustri sanctitate præditorum, qui, cum ad Subdiaconatus Ordinem pervenerint, in eo per totum vitæ cursum perseverarunt, quive ad Diaconatum usque progressi, numquam ad Sacerdotium ascenderunt; sive sublimem gradus celsitudinem pertimescentes; sive christiana animi demissione existimantes, se iis dotibus, atque virtutibus carere, quas sacri canones in promovendis ad superiores hosce Ecclesiasticæ hierarchiæ Ordines requirunt.

VI. Hæc autem intelligenda sunt de Clericis tum minoribus, tum majoribus, qui Ecclesiastica Beneficia non obtinent. Jam verò videndum de iis, qui hujusmodi Beneficiis fruuntur. Quos quidem certum est teneri ad eum Ordinem suscipiendum, quem natura postulat Beneficii, quod unusquisque obtinet. Etenim Sacra Tridentina Synodus c. 12. sess. 24. de reform. Episcopis mandat, ut *neminem deinceps ad Dignitatem, Canonicatum, aut Portionem recipiant, nisi qui eo Ordine sacro aut sit initiatus, quem illa Dignitas, Præbenda, aut Portio requirit, aut in tali ætate, ut infra tempus à jure, & ab hac sancta Synodo statutum, initiari valeat.* Cum autem iis, qui Beneficium acceptarunt, simul etiam acceptaverint onus ascendendi ad Ordinem Beneficio adnexum, æquum est, eos à Superiore compelli ad ejusmodi Ordinem assumendum; vel si hanc obligationem implere recusent, eos-

dem adepto Beneficio privari. Quod statutum jam pridem fuit ab Alexandro III. in celebri sua Decretali *Cum in cunctis, §. Inferiora, de electione*, cum qua concordat altera Gregorii X. quæ incipit *Licet, eod. tit. in sexto.* Atque his Constitutionibus, quæ extant in corpore Juris Canonici, addenda est Innocentii III. epistola 130. *regist. 14.* quæ scripta est ad Apostolicum Legatum ab ipso in Lombardiam directum, cui ut provideretur necessitati quarundam Ecclesiarum Sacerdotum ministerio carentium, ita scribit: » Si » quos inveneris in ipsis idoneos ad » gradum Sacerdotii assumendum, tu » illos, ut se ad superiores Ordines faciant promovere, per subtractionem » Beneficiorum, appellatione cessante, » compellas.

V. In Actis sæpè dictæ Congregationis Concilii Tridentini Interpretis, ad annum 1683. adnotatum invenimus, proposita fuisse ab Episcopo Malacitano nonnulla dubia circa Clericos tonsuratos, aut in minoribus Ordinibus constitutos, qui cum Ecclesiastica Beneficia obtinerent, ad majores Ordines promoveri non curabant; nimirum quæsitum fuisse, an ad superiores hujusmodi Ordines suscipiendos adigi possent, indicta poena privationis Beneficiorum; quot verò monitiones præmitti deberent, ut ad comminatum poenam re ipsa inflegendam canonicè procedi posset; quod si fortè illi, advenientibus Ordinationum temporibus, examini quidem se sisterent, sed reprobari mererentur, quoties id evenire opus esset, antequam ad privationem Beneficii procederetur. His autem perensis, sub die 23. Martii ejusdem anni prædicta Congregatio nullum generale responsum dandum esse censuit, sed illud in casibus particularibus daturam se edixit; in quo sanè eam sapient-

pietissimè se gessisse fatendum est. Nam primò Episcopus de compellendis omnibus Clericis Beneficiatis ad sacros Ordines suscipiendos agebat; quasi verò Beneficium nullum foret, cui annexum non esset onus ascendendi ad Ordinem sacrum; cùm constet, plura esse, quæ ex ipsa Juris dispositione, præter Clericalem Tonsuram, aut Ordines minores, nihil ultrà requirunt, ut sunt Canonicatus Ecclesiarum Collegiatarum; quarum scilicet Canonici nisi propriis Constitutionibus obstringantur ad suscipiendum Ordinem sacrum, haud sanè ad id arctantur jure communi, quod nihil aliud in eis requirit, præter ætatem annorum quatuordecim, & Clericalem Tonsuram; ut latè probant Corrad. in *praxi Beneficiar. lib. 2. c. 12. à n. 68.* Garcia de *Benefic. part. 7. c. 4. num. 39.* Narbona de *etate annor. 14. part. 4. n. 2.* Tondut. *Quest. Beneficiar. part. 2. c. 3. §. 12. n. 1.* & 2. Pax Jordan. *elucubrat. tom. 2. lib. 10. tit. 20. n. 9.* Ventriglia in *praxi for. Ecclesiar. notab. 6. §. 1. n. 11.* Card. de Luca de *Benefic. disc. 17. n. 17.* Idque etiam ab ipsa Congregatione Concilii, re acriter disputata, definitum fuit in *Romana Juris interessendi Capitulo*, & *percipiendi distributiones*, 18. Maji anni 1686. ubi quoad Canonicos Ecclesiæ Collegiatiæ S. Mariæ in Cosmedin de Urbe, decisum fuit, eos compelli non posse ad Subdiaconatus Ordinem suscipiendum, adeosque eosdem, etiam si in sacris Ordinibus constituti non essent, servitium Chori peragendo, distributiones, rectè lucrari.

VI. Præterea, cùm fieri possit, ut hi, qui ratione Beneficii ad Ordines sacros, & ad ipsum quoque Sacerdotium assumendum obstringuntur legitimo aliquo impedimento detineantur, quominus id, etiam volentes, implere valeant; & in his rerum circumstantiis

æquum non sit ita eos ad Ordinationem compellere, ut nisi obtemperaverint, Beneficio priventur; facile patet, vix fieri potuisse, ut aptum generale responsum ad proposita Malacitani Episcopi dubia conciperetur. Equidem Lex Canonica in *cap. Ut Abbates, de etate, & qualit. præficiend.* nullum quantumvis justum impedimentum ad eos excusandos admittit, atque omnes, qui Beneficii causa sacrum Ordinem assumendum tenentur, si id re ipsa non præsent, Beneficio cadere jubet: *Quod si, aliqua justa causa prohibente, Presbyteri, aut Diaconi esse non potuerint, prælationes amittant.* Sed in alio Capitulo ejusdem tituli, quod incipit, *Querit à nobis*, Alexander Papa III. distinguit casum eorum, qui pro sola voluntate renuunt ascendere ad Ordines sacros, quos ex lege Beneficiorum, quibus fruuntur, suscipere deberent ab eorum casu, qui libenter ad Ordinationem accessuros fore profiterentur, nisi occultis suis peccatis ab ea arcerentur; & illos quidem, omni appellatione remota, compellendos esse statuit ad majores Ordines recipiendos per amissionem locorum, & Beneficiorum subtractionem; his autem, qui ob occulta sua crimina ordinari recusant, præferendos esse decernit alios inferiores in Ecclesia, quorum sit vita probabilis, ipsos verò Beneficiis privandos, nisi fortè in aliis Ecclesiæ servitiis, etiam ad sacros Ordines non promoti, valde utiles fuerint. At demùm in *Clementin. Ut ii. eod. tit. de etat. & qualit. præfic.* cùm poenæ quædam adjiciantur in eos, qui se promoveri non faciunt ad Ordines suis Beneficiis adnexos, justè tamen impedimenti excusatio non rejicitur; quod indicant interjecta illa verba: *justo impedimento cessante.* Et sanè Interpretes Juris Canonici varia impedimentorum ge-

nera distinguunt. Alii unam classem faciunt eorum, quæ à culpa proveniunt, quæque prævisa forsàn fuerunt, antequam Beneficium acceptaretur; alteram verò eorum, quæ neque culpabilem causam habent, neque prævisa sunt; & quidem posterioribus hisce sufficientem excusandi vim tribuunt; prioribus autem denegant. Alii alia via incedentes existimant, Beneficio privandum esse eum, qui ordinari non potest propter impedimentum perpetuum, vel longo tempore permansurum; secus autem, si ab Ordinatione arceatur ad tempus non adeo diuturnum, quamvis culpa sua impedimentum hoc temporaneum contraxerit; utputà si quis, accepto vulnere, ad Ordinationem accedere non posset eo tempore, quod ipsi præstitutum est ut Ordinem sacrum suscipiat.

VII. Cæterum contra id, quod superius posuimus, de non adigendis minoribus Clericis ad suscipiendos Ordines sacros, nisi Beneficium obtineant quod hujusmodi promotionem requirat, & quidem ea lege, ut sub pœna privationis Beneficii, jure compelli possint ad assumendum Ordinem illi adnexum; contra hoc, inquam, systema, non alia nobis occurrit exceptio seu limitatio, præter eam, quam aliquando inducere potest Ecclesiæ necessitas. Quæ quidem alteri cuilibet respectui præponderare debet, atque sufficere dicenda est, ut etiam ii, qui aliunde ad Ordinem sacrum, aut ad Sacerdotium promoveri non tenentur, & ad majores Ordines, & ad Sacerdotium ipsum ascendere compellantur. Id rectè deducitur ex *Can. Consultat.*, & ex *Can. Placuit, dist. 74.* quorum posterior legitur ordine 31. in integro Codice Canonum Ecclesiæ Africanæ, qui Latine, & Græcè editus habetur in Labbeana Conciliorum Collectione *tom. 2.* Huic Canonis innixus Bosquetus in

notis ad cit. epist. 130. Innocent. III. cum antea demonstrasset, minores Clericos cogi non posse, ut ad sacros Ordines ascenderent, sic deinde conclusit: »At verò, ubi evidens Ecclesiæ »necessitas id expostulat, quantumlibet »reluctantes Clericos promovere potest »Episcopus.« Qua in re animadversione dignum est statutum Concilii Turenensis, anno 1583. celebrati *tit. 14. de Paræciis, Presbyteris, & aliis Clericis, §. Nonnulli etiam*, ubi de Clericis agitur ejusmodi Beneficia possidentibus, quibus fruendis, non Ordo sacer, sed simplex Tonsura requiritur; & tamen ita decernitur: »Si necessitas, »vel utilitas Ecclesiarum ad majores »Ordines suaserit ordinari, volumus, »per amissionem locorum, necnon »fructuum, ipsorumque Beneficiorum »subtractionem, sacrorum canonum »auctoritate, per Episcopos ad talium »Ordinum susceptionem, dummodò »idonei sint, cessante appellatione, »compelli;« *tom. 10. Collectionis Harduini col. 1422.* Neque temerè addita ibi sunt ea verba: *dummodò idonei sint.* Etenim, cum olim Episcopus Feretranus sacræ Congregationi Concilii exposuisset, magnam esse in sua diœcesi Sacerdotum penuriam, quævissetque, an propterea sibi liceret aliquot ex suis Subdiaconis, atque Diaconis ad Presbyteratus Ordinem provehere, quantumvis ea scientiâ minimè præditi essent, quæ in promovendis ad Sacerdotium requiritur; negativum ipsi responsum datum fuit, simulque graviter injunctum, ut illos in sacræ doctrinæ studiis exercendos curaret, donec idonei ad Sacerdotium evaderent; interim verò pro necessitatibus populi Regularium opera uteretur. Hanc resolutionem refert Fagnanus in *cap. Queris n. 18. de etat. & qualitat. præfic. & dignis* laudibus prossequitur Thomassinus de

vet. & nov. Eccl. discipl. part. 2. lib. 1. c. 87. num. 15. Cum qua etiam optimè congruit ejusdem Congregationis institutum & regula, quam sequitur in admittendis Regularibus ad curam animarum in Parœciis secularibus, quos scilicet, accedente dispensatione Apostolica, tunc demùm ad id muneris deputari posse censet, cùm idonei Sacerdotes seculares non adsunt, quibus animarum cura committi valeat, & cùm pro eorum deputatione instet Episcopus, propter necessitatem aut utilitatem Ecclesiæ; ut videre est apud eundem Fagnanum in *cap. Quod Dei timorem, n. 17. de statu Monachorum*, & Nos ipsi latiùs exposuimus in nostra Constitutione, quæ incipit *Cùm nuper, Bullarii nostri tom. 3. num. 51.*

VIII. Ex hætenus dictis satis eruitur, quæ sit in hoc rerum genere sacerorum canonum mens, & Ecclesiæ disciplina. Quam si quis conferat cum relato superiùs consilio, quod quidam Episcopi sibi proposuerant, & approbati petierant, ut nempe Clericis tonsuratis, aut in minoribus Ordinibus constitutis, indistinctè præfigerent terminum, intra quem ad Ordines sacros ascendere deberent, alioquin privilegio fori privati remanerent, haud difficile erit eorum petitionis incongruentiam agnoscere. Sed quoniam eorundem animus ad rectum proculdubiò finem ferebatur, nec aliud ipsis propositum erat, quam ut ea scandala ab Ecclesia tollerentur, quæ ab inferioribus Clericis de ulteriori promotione non cogitantibus, & interim inertem, vitiosamque vitam ducentibus, sæpè proveniunt; idcirco nonnulla hæc adnotare juvabit, quæ ad optimum hujusmodi intentum alia ratione assequendum æquè conferunt. Si enim agatur de iis qui jam ad Tonsuram, & ad Ordines minores admissi sunt, jam de his constat, quod

Clericalem habitum, & Tonsuram deferre, ac Ecclesiæ servitium impendere tenentur, eamque morum & vitæ rationem servare, quæ sacros Ecclesiæ Ministros maximè deceat. Quod si Beneficiis Ecclesiasticis obtineant, perspicuis sanctionibus cautum est, ut quidquid pro Clericis in sacris Ordinibus constitutis à sacris canonibus statutum habetur, id etiam quoad illos procedere censeatur. Si igitur tonsurati, & minorum Ordinum Clerici Tonsuram, & habitum non deferant, Ecclesiæque, ut par est, non inserviant; ipsa Tridentina Synodus meritis in eos pœnas constituens, fori quoque privilegio expertes eos esse jubet; neque minùs in Clericos Beneficiatos, licet sacro Ordine minimè præditos, animadvertendum decernit, quatenus in habitu, & Tonsura non incedant, aut honestam & religiosam vitam non ducant; consentientibus Apostolicis Constitutionibus, quæ contra illos usque ad privationem Beneficiorum procedi volunt. His itaque legibus observatis, ac debitæ executioni demandatis, non solum à regula exorbitans, sed etiam supervacaneum agnoscetur propositum consilium cogendi Clericos minores, aut Beneficiatos aliunde non arctatos, ut sacros Ordines, ac etiam Presbyteratum suscipiant. Si autem de iis agatur, qui deinceps in Clerum adscribendi, minoribusque Ordinibus initiandi sunt, de quibus Episcopus vereatur, ne in eadem vitia & scandala, ac alii pridem adscripti & initiati, prolabantur; præterquam quod relata canonica statuta, quæ ad Ordinatos in Officio continendos valent, his etiam, qui in posterum ordinabuntur, aptari possunt, & debent, illud potissimum ad præcavenda Clericalis ordinis dedecora idoneum consilium erit, ut Clerici non ordinentur plures, quam Ecclesiæ necessitas & utilitas postula-

re videantur; hoc semper præ oculis habendo, facilius esse magno in numero decipi, & in ordinandorum turba aliquos existere, qui immerentes in Clerum irrepant; satius verò esse, paucos & bonos, quam multos pravosque, Ecclesiæ Ministros habere. Quod si præterea debitum impendatur studium in discutiendis qualitatibus ordinandorum, quas nempe sacri Canones in iis requirunt, ut dignè in Clerum adsciscantur, si optimatum & potentium commendationibus hac in re minime deferatur; minuetur profectò ambientium numerus, simulque corruptelas & scandala, quæ in Clericorum multitudine facilè occurrunt, si non omninò tolli, magna tamen ex parte evitari continget, absque eo quod opus sit ad novi generis remedia, sacris Ecclesiæ canonibus ignota, confugere. Has quidem agendi regulas Nos ipsi, hujus nostri Pontificatus exordio, Ecclesiarum Præsulibus inculcare non omisimus per Epistolam encyclicam datam ad omnes Patriarchas, Primates, &c. quæ incipit *Ubi primum*, & impressa est *Bullarii nostri tom. 1. num. 2.* Totam verò hanc materiam eruditè admodum tractavit Agnellus Honoratus, Canonicus Aversanus, in quadam sua Dissertatione typis impressa Neapoli anno 1742. in qua etiam pag. 127. de prædicta Epistola nostra honorificam mentionem fecit.

CAPUT V.

Ne obtentu quidem removendi abusus & rebus sacris, potest in Synodo quidquam constitui contra jus commune; quamobrem viribus caruere quædam Synodales Constitutiones respicientes sponsalia, & matrimonia clandestina, etsi justæ ac sanctæ, atque ad graves eliminandos abusus viderentur quodammodo necessariae.

IN diœcesi Valentina sæpissimè eveniebat, ab uno eodemque cum pluribus sponsalia contrahi; atque inde fiebat, ut graves inter utriusque partis consanguineos orirentur discordiæ, & frequenter in judicio litigandum esset, quænam sponsalia prævalerent, aliisque forent præferenda. Ad prospiciendum diœcesis tranquillitati, & tot præcidenda litigia, rogatus fuit Archiepiscopus, ut in sua Synodo statueret, nulla atque irrita in posterum futura sponsalia, quæ sine præsentia Parochi, duorumque saltem testium contraherentur; sed prudens Archiepiscopus porrectis sibi precibus abnuivit, tantam quippè potestatem sibi inesse non existimavit extendendi ad sponsalia decretum Tridentini *sess. 24. c. 1. de reformat. matrim.* quo irrita fiunt clandestina conjugia. Actum fuit de hac re in sacra Congregatione Concilii, quæ Archiepiscopi sententiam approbavit, ejusque commendavit consilium; siquidem Tridentinum in citato decreto nihil innovavit circa sponsalia, eaque reliquit sub dispositione juris communis, juxta quod, etiam remotis arbitris, validè contrahuntur. Congregationis responsum habetur *lib. 1. decretor. pag. 99. & pag. 126. Legi etiam potest nostra Instit. 46. ubi prolixè de hac materia disseruimus.*

II. Alter Archiepiscopus ad eliminandum abusum, nimium in dies in sua diœcesi inolecentem, ut matrimonium contracturi, nulla præmissa istius denuntiatione, infirmitatis prætextu, Parochum arcesserent, & coram eo, licet invito & reluctante, ac duobus testibus, matrimonium inirent, Constitutionem promulgavit, qua, adempta Parochis facultate assistendi matrimoniis, quibus non præcessissent debitæ denuntiationes, matrimonia ita contracta, nulla atque irrita decrevit & declaravit. Sed re delata ad eandem Congregationem Concilii, hæc teste Cardinali de Lugo *Respons. moral. l. 1. dub. 45.* Archiepiscopo mandavit, ut quantotius suam revocaret Constitutionem; omissio quippè denuntiationum sine Episcopi dispensatione, reddit utique matrimonium illicitum, non tamen efficit invalidum; neque in Episcopi potestate est, novum statuere impedimentum dirimens quod à solo summo Pontifice potest induci; uti pluribus demonstrant Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 1. num. 1.* & Pontius *lib. 6. de matrim. cap. 1. num. 12.* Quocirca eadem sacra Congregatio Concilii, apud eundem Sanchez *lib. 3. disp. 21. num. 12.* validum definivit matrimonium celebratum coram Parocho, cui ab Episcopo sit generatim interdictum, ne matrimoniis assistat: *Congregatio Cardinalium respondit, valere matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum est ab Episcopo, ne interveniat.* Is enim adhuc est verè Parochus, suæque retinet parochiæ titulum, & propterea omnibus præstat qualitatibus, quas Tridentinum exposcit ad matrimonii validitatem; prohibitio autem Episcopi solum operatur, ne ille licite, non itidem ne valide assistat.

III. Aliud esset de matrimonio ce-

lebrato contra interdictum Papæ, munitionum decreto irritante; siquidem cum Papa possit per suam universalem legem novum impedimentum dirimens matrimonio apponere, potest, etiam in aliquo speciali eventu prohibere, ne inter peculiares personas matrimonium contrahatur, simulque discernere, ut contra suam prohibitionem contractum sit irritum; quemadmodum adnotarunt Alexander de Nevo, & Calderinus *in cap. Tua, de sponsa duorum*, docentque Barbosa *in cap. Ad dissolvendam, n. 4. de desponsat. impuber.* Leander *Oper. moral. tom. 2. tract. 9. disp. 23. de impedimentis matrimonii quest. 3.* Becan. *in Sum. tit. de Sacram. c. 49. q. 1. n. 6.* Schmalzgrueber *ad lib. 4. Decretal. tit. 16. n. 9.* Sola verò prohibitio, sine decreto irritante, producit dumtaxat impedimentum impediens, non autem dirimens matrimonium; quamobrem Alexander III. *in cap. Ex litteris, de matrim. contract. contra interdict.* Eccles. validum pronuntiavit matrimonium initum contra Episcopi inhibitionem, & adhuc pendente lite super præviis sponsalibus à contrahentium altero cum alia persona stipulatis. Quod, si idem Pontifex *in cap. Tua fraternitas, de sponsa duorum*, irritum declaravit matrimonium, contra Episcopi inhibitionem, contractum, post aliud matrimonium antea initum, sed nondum carnali copula consummatum; non ideo secundum matrimonium irritum dixit, quia esset celebratum contra Episcopi interdictum, sed quia ei aliud obstabat matrimonium, quod licet dumtaxat ratum, adhuc tamen induxerat impedimentum dirimens alterius matrimonii postea attentati; quod integram Decretalem legenti manifestè patet, ponderatque Gonzalez *in cap. De muliere, de matrim. contract. con-*

tra interdictum Ecclesiae, num. 2.

IV. Non prohibetur tamen Episcopus, severissimis poenis illorum refrænare proterviam, qui, contra interdictum Ecclesiae, matrimonium contrahere praesumunt; quod cum communi tradit Sanchez *lib. 3. disp. 46. num. 7.* notans insuper, eas poenas non esse à jure praefinitas, sed ejusdem Episcopi permitti arbitrio. Verùm etiam in his decernendis cavere debet, ne sua abutatur libertate, & jus commune infringat, quod alio exponemus exemplo. In Synodo Salmaticensi fuerat olim edita Constitutio, cujus meminit Covarrubias in *4. Decretal. 2. part. cap. 6. num. 4.* qua excommunicatione latae sententiae innodabantur contrahentes matrimonium, non praemissis publicationibus à Tridentino praescriptis; & praeterea decernebatur, hac excommunicatione irretitos, statim esse evitandos, licet non essent publice ac nominatim denunciati. At ejusmodi constitutio, quoad secundam sui partem, sustineri minimè potuit; quoniam evitandos pronuntiabat, qui juxta canonicas sanctiones evitandi nequaquam sunt; in celebri enim Extravaganti Martini V. incipien. *Ad evitanda*, edita in Concilio Constantiensi, evitandi decernuntur solum excommunicati, publice & nominatim denunciati, ac publici, & notorii Clericorum percussores; uti ponderant Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 46. num. 10.* & Cardinalis de Lugo *cit. dub. 45. n. 5.* Quamvis verò Fagnanus in *cap. Quod à Praedecessore, num. 55. de schismaticis*, probare conetur, evitandos etiam esse quoscumque, qui facti notorietate certò dignoscuntur in excommunicationem incidisse, juxta posteriorem sanctionem Concilii Lateranensis V. *sess. 11. §. Statuimus autem*, ejus tamen doctrinà ferè commu-

niter rejecta est, cum ubique moribus sit recepta laudata Constitutio *Ad evitanda*; quod testatur Suarez *de cens. disp. 9. sect. 25.* Layman *Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 2. c. 4. n. 1.* Cabassut. in *theorica, & praxi Jur. Canon. lib. 5. cap. 11. n. 3.* Cardinalis Albitius *de Inconstantia in Fide c. 18. num. 23.* Engel *ad lib. 5. Decretal. tit. 39. num. 56.* Wiestner *ibid. n. 63.* Reiffenstuel *num. 138.* quod etiam superius innuimus *lib. 6. cap. 5.* Illud tamen, quod ad Martini V. Constitutionem *Ad evitanda*, mirum videri potest, quod, cum ab eo Pontifice in Constantiensi Concilio edita fuisse dicatur, nulla tamen illius mentio vel minima occurrat sive in Actis ejusdem Concilii, quae ab Hermanno Vonderhardt collecta, & sex voluminibus in folio edita fuerunt, in quibus minutissima quaeque habentur, quae singulis diebus in Concilio gesta asseruntur, sive in tot aliis monumentis ad idem Concilium pertinentibus, quae extant in Labbeana Conciliorum Collectione *tom. 12. edit. Parisien.* sive in aliis nuperimè prolatis à Dominico Mansio in *suo Supplemento tom. 4.* Quare tota illius Constitutionis Auctoritas desumitur ex testificatione S. Antonini, qui eam per extensum refert, tum in *2. part. suae Summæ Historial. tit. 22. cap. 6. §. 4.* tum etiam in *3. part. suae Summ. Theolog. tit. 25. cap. 2. & 3.* ubi eorum dicta refellit, qui vel asserebant, propositam quidem in Concilio fuisse praedictam Constitutionem, sed Fratrum suffragiis, & Italicae praesertim nationis sententia rejectam fuisse, vel eam ita editam fuisse, ad quinquenium dumtaxat vigere deberet; contra quos docet, eandem non modò propositam, sed etiam acceptatam in Concilio fuisse, eique perpetuam vim, & auctoritatem fuisse tributam; quaru

rum rerum testem appellat Julianum tunc Auditorem Generalem Camerae Apostolicae, deinde Cardinalem S. R. E. insignem illius ætatis virum, & Jurisprudentiam maximè celebratum. Hac super re videri etiam possunt adnotationes in Summam S. Antonini, in Editione illius Operum Veronæ adornata anno 1740.

V. Sed, ut ad matrimonia redeamus, & ad decretum Concilii Tridentini super eorum celebrationis formam, cum in cit. cap. 1. sess. 24. de reform. matrim. arbitrio Ordinarii relictum sit pœnas statuere in Parochum, qui cum minore, quam duorum, aut trium testium numero, hujusmodi contractui interfuerit; sicut etiam in testes, qui sine Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, vel Ordinarii licentia, suam iisdem contractibus præsentiam impendere præsumpserint; dubitatum aliquandò fuit, an stante bona fide, sustineri posset pro valido matrimonium coram Parocho, & unico teste contractum. At sæpè dicta Congregatio Concilii die 14. Januarii 1673. negativè respondit, ut relatum habetur lib. 28. decretor. pag. 4. à terg. & 5. Eadem tamen, proposito dubio super validitate matrimonii contracti coram duobus testibus sine Parocho, in loco, ubi hæreticus tantummodò minister residebat, Catholicus autem Parochus, aliussve Sacerdos vel omnino non aderat, vel illius adeundi libera potestas non erat; omnibus facti circumstantiis ritè perpensis, pro validitate respondit die 30. Martii anni 1669. uti legitur lib. 26. decretor. pag. 198. à terg. & 199. Et huic quidem Congregationis sententiæ inhærere se ostendunt Sylvius in Comment. in Supplem. ad 3. part. D. Thome quest. 45. art. 5. quest. 4. Platellius in Synopsi Cursus Theolog. part. 5. cap. 7. §. 8. de clan-

dest. matrim. num. 1123. Pontas in Dictionar. casuum conscientiae verb. Impedimentum Clandestinitatis cas. 20. Gamacheus in 3. part. tract. de Matrim. cap. 28. in fin. Cardinalis de Laueræ in 4. lib. sentent. tom. 3. disp. 22. art. 5. §. 4. Clericatus de Sacram. matrim. decis. 35. num. 23.

VI. Illud etiam præfato Tridentini decreto additum legitur, ut decretum ipsum in singulis Parochialibus Ecclesiis pluries promulgari, & populo explicari deberet, utque in unaquaque Parochia suum robur post triginta dies habere inciperet à die primæ publicationis in eadem Parochia factæ, numerandos; cit. cap. 1. in fine. Cum igitur, ad judicandum de Conciliaris legis vigore in unoquoque loco, præmittenda videretur probatio publicationis decreti in Ecclesia parochiali ipsius loci pridem expletæ, jam hoc pro regula habetur, ut ibi facta præsumatur ejusdem decreti publicatio, ubicumque constet jam usu receptum esse, ut matrimonia coram Parocho, & duobus, vel tribus testibus, tamquam in executionem decreti Concilii Tridentini celebrentur; ut apertè legitur in quadam resolutione, à prædicta Congregatione edita 26. Septembris anni 1602. quæ refertur lib. 10. decretor. pag. 47. Publicationem præsumi, ubi id decretum fuerit aliquo tempore in Parochia, tamquam decretum Concilii, observatum; & concordant ea, quæ enuntiata leguntur in alia superius citata resolutione die 30. Martii 1669.

VII. Jam verò, cum in diœcesi Kioviensi, atque in tota Ruthena provincia, numquam promulgatum fuisset sæpius laudatum decretum Tridentini sess. 24. cap. 1. de reform. matrim. ad præcidenda nihilominus scandala, quæ ex clandestinis conjugiiis, in maximam animarum perniciem, prove-

niebant, in Dioecesana Synodo Kioviensi, habita die 11. Octobris 1619. atque in Synodo Provinciali Ruthena, habita die 6. Augusti 1626. Constitutiones sunt editæ, in quibus irrita declarata sunt matrimonia, aliter, quam coram Parocho, & duobus, vel tribus testibus, celebrata; eodem planè modo, quo à Tridentino statutum fuerat, licèt nulla Tridentini fuerit in illis facta mentio; simulque jussi sunt singuli Rutheni Parochi eas Synodales Constitutiones per suas Ecclesias quam primùm promulgare, sicuti etiam à Tridentino fuerat præscriptum; iis, qui post hanc publicationem, sine Parocho, & duorum saltem testium præsentia matrimonium contraxerunt, in-juncta est separatio, & veluti nullo inter se legitimo connubii fœdere obstrictis, libera facta est potestas transeundi ad alia vota.

VIII. De hisce decretis acriter conceptatum fuit cùm in sacra Congregatione de Propaganda Fide, tùm in sacra Congregatione Concilii. Scripserunt in utramque partem Theologi, & Canonistæ; quorum nonnulli existimaverunt, nihil esse dubitandum de validitate Constitutionum, quæ adamus-sim respondebant, & verbis, & menti Concilii Tridentini; quod ideo non fuit expressè nominatum, ne illius nomine audito, Rutheni schismatici, quibus est inivisum, magis magisque ab unionem retraherentur, & ne similiter Græci ab orthodoxa Ecclesia separati, occasionem inde arriperent spargendi in vulgus, Latinos velle suos mores, & ritus in ipsorum Ecclesiam invehere; quam calumniam nobis impingunt, ut plebis animum à Latinis avertant, atque in schismate obduratum detineant.

IX. Alii ex adverso fuerunt in sententia, præfata Synodalia Statuta, quamquam Tridentino omninò con-

formia, viribus tamen carere; quod hac ratiocinatione manifestè confici sunt arbitrati. Tridentinum noluit, suum decretum, quo irrita matrimonia clandestina, que nuptiam afficere, & ligare, nisi post triginta dies ab ejusdem decreti publicatione facta in Parochia, in qua ipse degit; ut patet ex verbis decreti, quæ suprâ retulimus; at in parochialibus Ecclesiis Ruthenis numquam prædictum Conciliare decretum fuit promulgatum; itaque matrimonia inibi aliter contracta, quam Tridentinum præscripserit, non possunt esse irrita, virtute decreti ejusdem Tridentini. Unde igitur restat, ut irrita sint virtute Constitutionum à Synodis Ruthenis editarum, earumdemque Synodorum nomine, atque auctoritate, persingulas Parochias promulgatarum. Hoc autem contingere nequaquam potest; nulla quippè peculiaris Synodus potest inducere novum impedimentum dirimens matrimonium, seu hujus contrahendi novam formam præscribere; sed est ad id necessaria suprema auctoritas vel Concilii Oecumenici, vel summi Pontificis.

X. Hanc postremam opinionem amplexata est sacra Congregatio, quæ die 2. Decembris 1628. rescripsit, Synodalia Decreta Ruthena, per Parochias publicata, non potuisse firmitatem adimere matrimoniis, contra formam in iisdem statutam, contrahendis, & propterea valida definiit matrimonia clandestina inita post eorumdem decretorum promulgationem; quodque hic necessario consequetur, reintegrari jussit conjugia, hoc tantùm nomine rescissa, quod aliter essent celebrata, quam Synodales exposcerent Constitutiones; conjugesque ea de causa separatos ad cohabitationem instaurandam adegit; idque, etiam si post separationem alias celebrassent

nup-

nuptias, quarum validitati obstabant primæ jam legitimè contractæ. Ut porro deinceps incommoda averterentur, quæ ex clandestinis proveniunt matrimoniis, eadem Congregatio consuluit Sanctissimo, ut per suas Apostolicas litteras in forma Brevis, iisdem ferè verbis conceptas, quibus Tridentinum utitur, conjugia aliter quam coram alterutrius contrahentium Parocho, & duobus, aut tribus testibus, in posterum contrahenda, irrita decerneret, easque litteras per singulas Parochias Ruthenas præciperet promulgari.

XI. Eandem sententiam, in qua, post novum examen, eadem Congregatio perstitit die 20. Martii 1629. approbavit, confirmavitque Urbanus VIII. simulque deputavit particularem Congregationem, quæ de modo deliberaret, quo litteræ Apostolicæ essent formandæ. Habita est hæc Congregatio die 20. Aprilis 1629. eaque suggerente, scripta fuere duo Brevia; alterum, in quo demandabatur publicatio decreti Concilii Tridentini expressè & nominatim; alterum, in quo ipsemet Pontifex, verbis tamen à Tridentino acceptis, & facta insuper Tridentini mentione, nullius roboris decernebat nuptias, quæ sine Parocho, & testibus in posterum fierent. Utrumque Apostolicum Breve transmissum fuit ad Nuntium Apostolicum, eique insinuatum, ut nisi ab expressa publicatione Tridentini turbas, & tumultus excitandos prævideret, uteretur primo Brevi; sin minus, urgeret promulgationem secundi per quamlibet Parochiam, non tamquam decreti Tridentini, sed tamquam Constitutionis Pontificiæ; Parochis autem injungeret, ut populo declararent, Pontificiam Constitutionem vim habituram post triginta dies ab ejusdem publicatione, in

parochia facta, numerandos, quemadmodum etiam Tridentinum, in suo decreto cautum voluit. Litteræ quæ datæ sunt ad Archiepiscopum Kioviensem, quibus post plurimum comenlatum ejusdem studium abducendi Fideles à clandestinis desponsationibus, fuit suaviter quodammodo reprehensus, quod deliquisset contra Jus commune, adscribendo sibi potestatem, qua certò carebat.

XII. Ex quibus satis abundè demonstratum arbitramur, numquam permitti Episcopis aliquid in suas Synodales Constitutiones inserere, quod juri communi, atque Apostolicis Constitutionibus refragetur, etiamsi illud necessarium reputetur ad evellendas corruptelas, & rerum sacrarum tuendam religionem.

XIII. A tradita tamen regula excipitur Constitutio Synodalis, quæ sit corroborata Apostolica confirmatione; ab hac enim tantas accipit vires, ut prævaleat juri communi, cui cæteroquin sit contraria; sicuti advertunt Gonzalez *ad regul. 8. Cancellariæ in 3. annot. num. 213. & seq. Rota decis. 60. num. 4. & seq. part. 9. recent.* quod tamen est intelligendum, si confirmatio Apostolica sit in forma specifica, ut ajunt, non in communi; latum quippè inter hæc duo confirmationum genera intercedere discrimen, alibi demonstrabitur.

XIV. Hic autem monendos censemus Synodalem legum latores, ne facile putent, Sedis Apostolicæ confirmationem in forma specifica accessuram esse eorum statutis, quæ Juri communi, & Constitutionibus Apostolicis contraria dignoscantur, non quia satis auctoritatis in eadem Sede non sit ad derogandum cuilibet positivæ legi Ecclesiasticæ; sed quia ita fert illius institutum, & consuetudo, ut in peculiaribus quidem casibus, si graves cau-

causæ ita suadeant, dispensationes à legibus generalibus, aliquandò concedere non recuset; ipsas tamen leges pro cæteris casibus in suo vigore subsistere velit; cùm Romanus Pontifex sacrorum canonum, atque Constitutionum à Prædecessoribus suis editarum, quoad licet, custodem se, ac vindicem præbeat, ac etiam sanctioris illius disciplinæ adsertorem, quæ gravium Theologorum, aliorumque sapientum, piorumque virorum consensu comprobatur.

XV. Quin etiam ipsa Apostolica Sedes cavere solet, ne quid novi contra jus commune, receptasque Doctorum opiniones, sine gravi causa decernat. Quo in genere memoria tenemus, sub Pontificatu Clementis XI. à viris quibusdam, doctrina, & zelo præstantibus expositum fuisse, quod in provisionibus Prioratum, Præceptoriarum, aliarumque Dignitatum, & Commendarum Ordinis Hierosolymitani, non rarò eveniebat, ut preces, pactiones, & munera intercederent; unde, cùm hujusmodi dignitates, atque Commendæ, juxta communem Canonistarum opinionem, inter Beneficia Ecclesiastica, licèt manualia, recenseantur, ad eradicandos abusos, optimum factum videbatur declarare, prædicta munera, pacta, aliaque ambitionis, aut avaritiæ molimina, pro simoniaco habenda esse; adeoque eos, qui talia egissent, omnibus iis pœnis subjectos esse debere, quas sacri canones in simoniacos statuerunt.

XVI. Hujus rei examen Nobis tunc in minoribus existentibus, & sacrae Romanæ Inquisitionis Consultoris munus gerentibus, commissum fuit. Nos autem prolixo elaboratoque scripto demonstravimus primum negari non posse, quia ex sententia Canonistarum, & ex fori opinione, Hierosolymitani

Ordinis Prioratus, Præceptoriar, atque Commendæ pro Beneficiis Ecclesiasticis manualibus haberentur, & juxta eam opinionem, materia, & subjectum simoniæ in ipsis esse censeretur. Verumtamen subjecimus, id à Theologis nequaquam admitti, & quidem horum sententiam gravissimis rationibus innixam esse. Cæterum insinuare non omisimus, dandam esse operam, omnique ratione agendum esse, ut relati abusos omninò tollerentur; cùm & injustum, & pessimi exempli esset, ut quæ præmia ex præclari Ordinis instituto destinata sunt iis, qui magna, & diuturna ipsi Ordini servitia præstiterint, intervenientibus pactis, atque muneribus, distribuerentur; quod tamen alia via efficiendum esse censuimus, quam per ejusmodi declarationem, qua definiretur ejusdem Ordinis Prioratus, Præceptorias, atque Commendas, Ecclesiastica Beneficia esse, in quorum collatione, & provisione simoniæ crimen admitti posset, quod pœnis adversus simoniacos statutis puniendum esset.

XVII. Porro ad essentiali Beneficii Ecclesiastici, juxta Theologos, id necessariò requiritur, ut ei adnexum sit alicujus spiritualis ministerii exercitium, utque idem in personam Clericali caractere insignitam conferatur; quæ duo cùm in Commendis Ordinis Hierosolymitani minimè repariantur, idcirco putant, Beneficiorum denominationem, & qualitatem iisdem propriè non competere, & consequenter neque simoniæ materiam in illis esse. Ita sentiunt Suarez de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 27. num. 6. & seq. Victoria Prælect. de simonia n. 45. Gibalin. de simonia quæst. 20. consecr. 7. Diana in edit. coord. tom. 3. tract. 7. resolut. 36. per tot. & concordant alii plures Theologi à nobis allegati in Dissertatione, de qua supra; ubi etiam

advertimus, in eandem sententiam convenisse Theologos tùm Facultatis Parisiensis in quadam consultatione per eos edita, & releta apud Saintebeuve *tom. 2. cæs. 72.* tùm Salmanticensis Universitatis, quorum auctoritatem citant PP. Salmanticenses in *Theol. moral. tom. 4. tract. 19. de simonia cap. 2. punct. 9. num. 65. & seq.* tùm denique infrascriptos Theologos Romanos, qui olim de hac ipsa quæstione interrogati, consultationibus suis scripto exaratis eandem opinionem tueri non dubitarunt; nimirum P. Alpharum sacer Penitentiariæ Theologum, Societatis Jesu, item Theologos Collegii Casanatensis, Ordinis Prædicatorum, & P. Gerardum Capassi Ord. Servorum B. M. V. ac P. Leandrum Porzia Ordinis S. Benedicti Congregationis Cassinensis, qui postea inter S. R. E. Cardinales cooptatus fuit.

XVIII. His omnibus per dictum Pontificem Clementem XI. maturè perpensis, conscriptæ fuerunt ab eo litteræ in forma Brevis ad Magnum Magistrum Ordinis Hierosolymitani sub die 11. Februarii anni 1719. incipientes *Inclutum Ordinem*, quæ legi possunt in Collectione selectorum Brevium, & Epistolarum ejusdem Pontificis, typis impressa, *tom. 2. p. 694. & seq.* quæ quidem litteræ libenti & grato animo ab eodem magno Magistro exceptæ fuerunt (ut colligitur ex altero Brevis ad eum dato, quod extat eodem *tom. 2. pag. 712.* in quo citatur illius epistola in gratiarum actionem ad Pontificem scripta die 21. Junii prædicti anni) ac etiam in Cancellaria ejusdem Ordinis registratæ fuerunt. In iis igitur Pontifex, commemoratis prius, quæ circa materiam, de qua agitur, præscripta sunt in ipsius Ordinis statutis auctoritate Apostolica confirmatis, tùm etiam solemnè jurejurando,

quo singuli Præceptorias, aliasque Commendas, seu dignitates Ordinis pro tempore obtinentes, profitentur, se illas neque pretio, neque pactis, aut pollicitationibus adeptos esse, & quidem abominandam hanc corruptelam, Ecclesiasticis æquè, ac secularibus legibus damnatam, & poenis indictis severissimè prohibitam, gravibus verbis detestatus, omnes & singulas electiones, seu collationes & provisiones, quas ea ratione procurari, aut fieri contingere, nullas & irritas esse, & fore, nec ullo diuturnæ possessionis, aut bonæ fidei obtentu sanari posse, decrevit; eos autem, qui aditum sibi ad Præceptorias, Commendas, Dignitates, aliaque Ordinis Beneficia, seu munera, pravis ejusmodi artibus munire contenderent, quique his consentirent, poenas omnes à sacris canonibus, & à sæpè dictis statutis præscriptas incurrere, iisque se ipsa subjicendos esse declaravit; easdemque poenas, quatenus opus esset, innovavit, & adversus prætensum fortè non usum, seu contrarium usum, restituit, & redintegavit. Verùm tamen abstinendum censuit ab ea declaratione, quam quidam fieri postulaverant, quod scilicet prædicti Ordinis Prioratus, Præceptorias, aliæque Dignitates, atque Commendæ, tamquam Beneficia Ecclesiastica, materiam, & subjectum simoniæ constituerent; proindeque ii, qui pactiones, & munera in expiscandis earum collationibus, & provisionibus interponerent, quique his consentirent, simoniacorum poenis puniendi forent. Justam enim rationem habendam esse duxit contrariæ Theologorum sententiæ, quam hujusmodi decreto edito damnare visus fuisset; simulque abusus idoneis remediis corrigere, & propulsare non prætermisit.

CAPUT VI.

Firmitate non carent Synodales constitutiones, aliquid decernentes præter jus commune; quod multis firmatur exemplis.

DE iis, quæ sunt à Jure prætermissa, non prohibetur Episcopis aliquid in sua Synodo decernere, quod ad Ecclesiasticam disciplinam in concreta sibi diœcesi aut reparandam, aut promovendam conducere arbitretur; ejusmodi quippè statuta non sunt contra canones, sed præter canones, iisque præterea robur adjiciunt, & fulcimentum; quod ex iis palam fiet, quæ mox enarrabimus.

II. Et ne recedamus ab exemplo matrimonii, de quo in superiori capite pluribus egimus, Innocentius III. in Concilio Generali Lateranensi, relato in cap. *Cum inhibitio, de clandestin. desponsat.* matrimonium, priusquam celebretur, publicè in Ecclesia denuntiari præcepit, eandemque publicationem ter faciendam statuit Tridentinum cit. cap. 1. sess. 24. de reform. matrim. nisi Episcopus aut omnes denuntiationes, aut earum aliquam remittendam censuerit; quod ejusdem judicio, & prudentiæ relinquitur. Parochus autem matrimonio interesse præsumens, cui legitimæ non præcesserint denuntiationes, suspensione ab officio, triennio duratura, aut etiam graviori pœna plecti jubetur in cit. cap. *Cum inhibitio*, §. fin. à qua quidem suspensione, cuius tempus est à jure determinatum, non posse eundem intra triennium ab Episcopo absolvi, docent Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 52. n. 2. Gutierrez, de matrim. cap. 75. num. 22. & Pontius lib. 5. cap. 37. num. 11. Ipsi vero contrahentibus, quia Ecclesiæ manda-

tum in re sanè gravi contemnunt, condignam pœnitentiam injungendam, id in eodem citat. §. fin. statuitur. Testibus tamen, qui ejusmodi matrimoniis assistunt, nulla pœna neque à Concilio Lateranensi, neque à Tridentino reperitur imposita; at nihilominus pleræque Diœcesanæ Synodi etiam in illos duxerunt animadvertendum pœna excommunicationis latæ sententiæ. Quamvis porro Soto in 4. dist. 28. quest. 1. art. 2. §. Quo igitur, absonum visum sit à particulari Synodo illam in prædictos testes irrogari pœnam, à qua infligenda Concilia Generalia abstinuerunt, ac proinde præfatas Constitutiones irritas existimaverint; rectius tamen earumdem validitatem propugnat, atque à Soti argumentis vindicat Sanchez cit. lib. 3. disp. 46. num. 8. etenim, cum testes præfati assistentiam præstent matrimonio ab Ecclesia interdicto, graviter profecto in Ecclesiæ leges delinquant; quapropter Synodales Constitutiones, eorum culpam debita coërcentes pœna, nihil agunt contra canones, sed canones ipsos tuentur ac foveant; sicuti animadvertit etiam Fagnanus in cit. c. Sicut olim, n. 78. de accusat. ubi loquens de Synodo Provinciali, quæ in re, quam in præsens versamus, non plus auctoritatis habet, quam Diœcesana, ait: *Non tamen horum potestas adeo restringitur, quin multa statuere possint circa ea, quæ totam provinciam concernunt, præter Jus commune... suisque decretis Jus commune adjuvare, addendo novas pœnas, vel antiquas augendo.*

III. Præterea frequens occurrit in Synodis Diœcesanis decretum, quo sponsus prohibetur, ante contractum matrimonium, in una eademque domo cum sponsa habitare, idque prudenter constitui solet, propter periculum evidens, ne inter eosdem spon-

sos cōpula habeatur ante matrimonii
 celebrationem. Quod si id fortè con-
 tingat, nonnulli Episcopi adversus de-
 linquentes easdem penas statuendas
 putarunt, quæ pro stupri crimine in
 jure decernuntur; non quia ejusmodi
 copulam verum stuprum esse cense-
 rent; hoc enim communis opinio res-
 puit, ut aliàs à Nobis demonstratum in
 nostra Instit. 46. *Latinae editionis p.*
246. §. Nihil aliud; sed ut severitas
 pœnæ sponso in delictum proclives ab
 eo perpetrando contineret. Qua in re
 non se contra jus commune, sed præ-
 ter illud agere, & decernere existima-
 runt. Hæc olim ratione se gessit Ven.
 Serv. Dei Robertus Card. Bellarminus
 in sua Synodo Episcopali Capuæ cele-
 brata; cujus revisio cū Nobis aliàs
 demandata fuisset, quo tempore illius
 Beatificationis causa sub Pontifice Cle-
 mente XI. discutiebatur, Nos quidem
 judicavimus, nihil in eo Synodali de-
 creto contineri, quod sacris canonibus
 adversum dici posset; sed aliquid dum-
 taxat canonicæ dispositioni adjectum
 fuisse, per quod illius vigori & ob-
 servantiæ magis consuleretur, atque
 hæc sententia nostra à Congregatione
 sacrorum Rituum comprobata fuit die
 4. Februarii anni 1714. Et sanè de
 subsistentia, & æquitate judicii à sa-
 cra Congregatione prolati dubitari non
 potest, neque debet; verū tamen
 animadvertere licet, Constitutionem,
 de qua agebatur, non eo fine tunc
 examinatum fuisse, ut decerneretur,
 an sustineri, & executioni demanda-
 ri deberet, cū tot ante annis con-
 dita fuisset; sed ut videretur, an
 errorem aliquem contra Fidem con-
 tineret, aut doctrinam novam, vel
 peregrinam, & communi Ecclesiæ sen-
 sui contrariam. Quapropter, præmis-
 sis non obstantibus, minimè dubita-
 bimus hoc Episcopis consilium præ-

bere, ut abstineant ab eo exemplo in
 suis Synodalibus statutis sequendo, ne-
 que pœna stupri puniendum decernant
 sponsum, qui mulierem sibi despon-
 satam, ante celebratum matrimonium,
 ad copulam adduxerit. Si enim hujus-
 modi Constitutionis vis & subsistentia
 in judicium adduceretur, valdè veren-
 dum esset, ne pro illius reprobatione
 responderetur; utpotè quæ non tam
 præter jus commune, quàm contra
 illud facta viderit posset. Sanè, cū
 anno 1573. Episcopi Provinciæ Me-
 diolanensis, ad Congregationem Con-
 cillii recursum habentes, exposuissent,
 nimis frequenter in ea Provincia de-
 lictum ejusmodi admitti, proindeque
 ad illud eliminandum (quoniam post
 Concilium Tridentinum non ampliùs
 id obtinebat, ut sponsalia de futuro,
 ob copulam, in matrimonium de præ-
 senti transirent) hanc legem statuen-
 dam cogitaverant; ut quicumque spon-
 sus inventus esset ejus criminis reus,
 stupratoris pœna puniendus esset; sacra
 Congregatio respondit, *Non posse; sed*
ambos graviter arbitrio Ordinarii dum-
taxat esse puniendos; uti legitur *lib. 1.*
decret. pag. 3. §. à terg. & videre est
apud Ragnanum in cap. Is qui fidem,
num. 15. de sponsalibus.

IV. In rem pariter cadit, quod
 suprà dicebamus de Clerico in mino-
 ribus constituto, aut sola prima Ton-
 sura initiato, nullum possidente Ec-
 clesiasticum Beneficium, quem privi-
 legio fori gaudere noluit Tridentinum
cit. sess. 23. cap. 6. de reform. nisi ha-
 bitum, & Tonsuram deferat, atque
 alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi
 inserviat. Quale autem servitium de-
 beat ab eo Ecclesiæ præstari, ut exemp-
 tionem nanciscatur à foro laicali, non
 fuit à Tridentino definitum. Quare,
 cū de re agatur, à jure prætermissa,
 licebit Episcopo illam in sua Synodo de-

determinaret normamque præscribere servitii à Clerico impendendi Ecclesiæ, cui est adscriptus; quemadmodum censuit sacra Congregatio Concilii in *Oppiden. Clericalis servitii* 10. Januarii 1660. lib. 22. decret. pag. 6. ubi ita legitur: *Quandoquidem non raro controversiæ oriuntur circa frequentiam, & qualitatem servitii præstandi per Clericos, ad effectum, ut junctis cæteris requisitis, fori privilegio gaudeant, suppliciter querit Episcopus Oppidensis, an Clericus incedens in habitu, & Tonsura Clericali, qui semel in hebdomada, vel quater, ter, bis, aut semel in mense Sacerdoti celebranti ministrat in Sacrificio Missæ, vel qui superpellicio quoque indutus, toties aliis interest Divinis Officiis, dicatur Ecclesiæ inservire ad præscriptum sacri Concilii Tridentini, ita ut fori Ecclesiastici privilegio gaudere debeat; an vero longius præstandum servitium, & quod, & quantum? Sacra Congregatio Concilii censuit, remittendum arbitrio Episcopi.*

V. Unum tamen cavere debet Episcopus, nimirum, ne unâ cum qualitate servitii ita etiam designet Ecclesiam, cui sit præstandum, ut simul declaret, fori privilegio excidere, qui eadem ministeria, à Synodo præscripta, in altera exerceat Ecclesia; sacra quippè Congregatio Concilii jam aliàs decidit, Clericum fori privilegium non amittere, etiamsi Ecclesiæ inserviat sine mandato Episcopi; aut non illi, quam Episcopus designavit, sed alteri famuletur Ecclesiæ; quamvis enim Tridentinum voluerit, eum inservire Ecclesiæ *ex mandato Episcopi*; hæc tamen conditio *mandati Episcopi* adeo levis visa est sacra Congregationi, ut illius defectus non satis sit ad spoliandum fori privilegio Clericum, cætera, quæ potiora sunt, ab eodem Tridentino præscripta exactè adimplentem; ut videre est apud Fagnanum in

cap. Si quis, num. 21. & seq. de foro competenti, & adhuc clariùs constat ex responso ab eadem sacra Congregatione dato in Senogallien. die 23. Januarii 1603. lib. 10. decret. pag. 54. cujus verba sunt: Sacra, &c. censuit, oratorum, Clericalem habitum, & Tonsuram deferentem, quamvis alteri Ecclesiæ, quam illi cui ex mandato Episcopi ad inserviendum adscriptus fuit, inserviat, nihilominus privilegio fori gaudere. Atque iterum in Neapolitana, die prima Februarii 1614. lib. 11. decret. pag. 139. cum eadem Congregatio fuisset consultata: An Clericus in minoribus Ordinibus constitutus, Clericalem habitum, & Tonsuram deferens, atque Ecclesiæ inserviens, gaudeat privilegio fori, si alicui Ecclesiæ ab Episcopo adscriptus non sit; respondit: Gaudere.

VI. Neque hæc sacra Congregationis responsa alteri adversantur Tridentini decreto *ejusd. sess. 23. cap. 16. de quo nos ipsi superiùs egimus lib. 11. cap. 2. ubi nimirum vestigiis inherens sexti canonis Concilii Chalcedonensis, neminem in posterum Ordinibus initiandum decrevit, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cuius necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus; simulque ei sacris interdiciendum præcepit, qui inconsulto Episcopo ab Ecclesiâ se proripit, cui fuit alligatus. Aliud siquidem est, Clericum posse compelli ad inserviendum Ecclesiæ ab Episcopo designatæ; aliud posse fori privilegio ideo privari, quod non illi, sed alteri Ecclesiæ suum servitium impendat. Primum certè, non itidem alterum, ex allegato Tridentini textu consequitur; quin immò ex hoc apertè conficitur, sola suspensione à Divinis, aut interdictione ascensus ad superiores Ordines, ejus esse puniendam contumaciam, qui inconsulto Episcopo, ab*

Ec-

Ecclesia recedit, cui in sui Ordinatione fuit mancipatus; uti in suis suffragiis hac super re diligenter elucubratis concluderunt Carolus de Vechiis, & Prosper Fagnanus, celebres olim sacrae Congregationis Concilii Secretarii, quæ extant *lib. memorialium* 52. pag. 16.

VII. Ad rem quoque præsentem exornandam faciunt, quæ Eugenius IV. in sua *Constitut.* 27. §. 13. *Bullar. tom. 3. part. 3. pag. 39.* & *Rituale Romanum tit. 9.* præcipiunt; nimirum recens natos infantes, quamprimum commodè poterit, esse baptizandos; at neque Eugenius, neque *Rituale*, tempus præfiniunt, intra quod sint ad Ecclesiam deferendi, ut salutari aqua abluantur; ac propterea integrum erit Episcopis, illud determinare; quòd à S. Carolo Borromæo, atque ab aliis Episcopis in suis Synodis sapientissimè factum videmus. Complures hac de re Constitutiones in Diocesanis Synodis editas collegerunt Clericatus de *Baptismo decis. 23. n. 5. & seq.* & Eusebio Amort *Theolog. Scholast. tom. 2. tract. de Sacram. Baptism. & Confirmat. §. 1. q. 5.* quæ plerumquæ concordant in præfiniendo terminum octo dierum ab infantis nativitate, ultra quod illius Baptismus deferri non debeat. Equidem in Ecclesiæ Historia exempla non desunt nonnullorum, qui etiam à Christianis parentibus orti, & Christianæ Fidei dogmatibus imbuti, Baptismum usque ad profectam ætatem suscipere distulerunt. Ita narratur de Constantino Magno Imperatore, qui quamvis ante annum æræ vulgaris 312. Religionis nostræ veritatem agnovisset, tamen Baptismo regeneratus non est ante ann. 324. in Urbe Roma; vel si Eusebio deferendum à Nico-medie dumtaxat anno 337. baptizatus fuit. Illius exemplum secutus est Cons-

tantius filius, qui paulò ante mortem, hoc est anno 361. Antiochiæ Baptismum suscepit. Theodosius similiter, cum gravi morbo Thessalonicae correptus fuisset, Baptismum sibi ministrari petiit, & obtinuit; sed postea convaleuit. De S. Ambrosio Mediolanensi Episcopo, & Ecclesiæ Doctore, narrat Paulinus Notarius, Baptismum tunc ei collatum fuisse, cum ad sacram Ordinationem jam jam evehendus esset. Nec quisquam ignorat, S. Augustinum anno ætatis suæ trigesimo tertio baptismum fuisse. Verum ex peculiaribus factis hujusmodi nec exemplum, nec norma desumi debet; quamvis reprehendenda generaliter non sint, ubi agatur de probis viris, aut sanctitate illustribus, qui Baptismi susceptionem usque ad profectam ætatem justis de causis differendam sibi esse judicaverint. Tertullianus etiam, & S. Gregorius Nazianzenus in eam sententiam propendere visi sunt, ut saluti esset regenerandos ad Sacramentum Baptismi adultos accedere. Sed cum huic opinioni contraria sit Ecclesiæ traditio, juxta quam infantibus recens natis, quo citius fieri potest, Baptismus conferri, nec in aliud tempus remitti debet; hæc habenda est pro regula, eique omnino est obtemperandum. In Cathecismo Romano, ex decreto Concilii Tridentini edito, *part. 2. de Sacram. Baptismi*, ubi agitur de præcepto suscipiendi Baptismum, hæc habentur: „Quam legem non solum de iis, „qui adulta ætate sunt, sed etiam de „pueris infantibus intelligendam esse, „idque ab Apostolica traditione Ecclesiam accepisse, communis Patrum sententia, & auctoritas confirmat. „Hoc idem latè probant, & evidenter demonstrant Scriptores Catholici de controversiis agentes; qui etiam animadvertere non ommittunt,

Ecclesiæ legibus, inter irregulares, & numquam ad sacram Ordinationem admittendos, recensitos fuisse eos, qui Baptismum, cum possent, tempestivè suscipere neglexerant, sed in infirmitate constituti, & in lectulo decumbentes, mortis metu ad eum suscipiendum adducti fuerant. Porro, ut observat Maldonatus de *Baptism. tom. 1. cap. 6. quest. 7.* nec prædictus mos differendi Baptismum umquam in Ecclesia communis fuit, ideoque ad imitandum proponi nequit; nec aliud ferè spectabant plerique ex iis, qui baptizari differebant, quam ut interea peccandi libertatem non amitterent; *Erat enim summum scelus inter Christianos illos, post Baptismum peccare.* Reliquum est hîc admonere, præfatam octo dierum dilationem minimè permissam censi debere, ubi vitæ periculum puero in lucem edito imminere videatur; sed cum æterna illius animæ salus periclitetur, salutare lavacrum ei statim impendendum esse; idque etiam per laicam personam, si præstò non sint Ecclesiæ ministri; juxta statutum Eugenii IV. in Concilio Florentino *part. 3. Actor. in Decreto pro Jacobinis*, ubi admonet, non esse per quadraginta, aut octuaginta dies, seu aliud tempus, juxta quorundam observantiam sacram Baptisma differendum; sed quamprimum commodè fieri potest, debere conferri; ita tamen quod, mortis imminente periculo, mos sine ulla dilatione baptizentur, etiam per laicum.

VIII. In citato Rituali Romano *tit. 34.* legitur: »Nullum corpus sepe-
»liatur, præsertim si mors repentina
»fuerit, nisi post debitum temporis
»intervallum, ut nullus omninò de
»morte relinquatur dubitandi locus.«
Neque id certum tempus determinatur, quod effluere debeat, priusquam cadaver humetur. Providè ta-

men cum in Actis Ecclesiæ Mediolanensis, tum in aliis Synodis tam Provincialibus, quàm Diocesanis, cautum est, ne cadaver sepulturæ mandetur, nisi post duodecim ab obitu horas, si mors sit ex morbo secuta; & si repentina, vel violenta fuerit, nisi post viginti quatuor horarum intervallum; quemadmodum fusè habetur in annotationibus ad Synodum Fulginatensem Episcopi Baptistellii *cap. 23. n. 6.* hoc siquidem non est contraire, sed obsequi Rituali Romano, quod certò de morte constare voluit, priusquam cadaver tumuletur. Sunt sanè, qui tempus magis diuturnum requirunt, ut de secuta morte judicium certum proferri possit; qua de re fusiùs à Nobis actum est in nostro Opere de *Canonizat. Sanctor. lib. 4. part. 1. cap. 21. num. 10. & seq.* Sed ad effectum, de quo nunc agitur, satis esse putamus indicatis legibus morem gerere. Quæ enim in dicto Opere de *Canonizat. loc. cit.* inseruimus, ad alium effectum ibi adducta sunt; ut scilicet certum judicium proferri valeat de miraculis resuscitationis mortuorum, quæ in Congregatione sacrorum Rituum approbata proponuntur; ubi omninò necesse est præcedentem mortem demonstrare per religiosas probationes; cujusmodi sanè non requiruntur, neque requiri possunt ad hoc, ut sepulturæ mandetur cadaver hominis, qui defunctus reputatur; rectè enim talis creditur, quoties adsunt secutæ mortis indicia, quæ moraliter certa sunt, quæque communiter pro indubiis habentur.

IX. Habenti jus non tantum ad Beneficium, sed in ipso Beneficio, & quidem adeo certum & manifestum, ut nequeat rationabiliter in questionem adduci, permittitur à sacris canonibus pecunia redimere vexationem sibi injustè illatam; quod desumitur

ex cap. *Dilectus*, 28. de *simon.* docent-
que S. Thom. 2. 2. *quest.* 100. art. 2.
ad 5. & in 4. *dist.* 25. *quest.* 3. art.
2. q. unic. 1. ad 7. S. Antoninus in
Summ. Theol. 2. part. tit. 1. cap. 4.
§. 2. Toletus in *Summ. lib.* 5. cap. 90.
Suarez tom. 1. de *Relig. lib.* 4. de *simon.*
cap. 50. Valentia tom. 3. *Comment.*
Theol. disp. 6. *quest.* 16. punct. 3.
Gibalin. de *simon. quest.* 18. Navarrus
manual. cap. 23. n. 102. & *consil.* 48.
num. 44. de *simon.* Gonzalez in cap.
Matthæus, de simon. n. 2. Barbosa *ibid.*
num. 4. Neque à sacris canonibus cau-
tum est, intercedere debere auctori-
tatem Episcopi, ut quis tuta consci-
entia possit pecuniam solvere, ne posses-
sione exturbetur Beneficii, quod ius-
tè & legitimè obtinet. Nihilominùs S.
Carolus Borromæus scitè perpendens,
facile in hoc negotio posse quempiam
hallucinari, atque obtentu redimendæ
injustæ vexationis, veram committere
simoniam; sicuti contigit illi, quem
Lucius III. in cap. *Matthæus, de si-*
mon. simoniaca labe fœdatum agnovit,
eò quòd pecuniam dedisset, ne ei retar-
daretur possessio Prælaturæ ad quam,
utpotè electus à majori parte Capituli,
habebat quidem jus *ad rem*, nondum
tamen jus perfectum & absolutum *in*
re, quod juxta citatum textum in cap.
Dilectus, necessariò requiritur, ut pos-
sit injusta vexatio, pecuniæ solutione,
propulsari, quemadmodum benè pon-
derant citat. S. Thomas, S. Antoninus,
Suarez, & Gonzalez, & fusè Nos
explicuimus in nostra *Instit.* 93. ubi ex
professo de hac re tractavimus; hac,
inquam, de causa S. Carolus in Con-
cilio Provinciali I. part. 2. *Act. Ecol.*
Mediol. part. 1. pag. 14. nemini licere
sancivit, ad redimendam injustam ve-
xationem in causa beneficii, quid-
quam solvere, aut cum adversario
transigere, sine Episcopi assensu; cujus

erit investigare, an pecuniæ solutio,
seu inita inter se de Beneficio conten-
dentes pactio, omni careat fraude, &
simoniæ suspicione; »Ne redimendæ
»vexationis specie, ait, in causis Be-
»neficiorum simoniacæ pactiones in-
»tercedant, nemini licere volumus,
»ad redimendam vexationem, ne in
»casibus quidem Jure permissis, pe-
»cuniam dare, quidquamve pacisci,
»aut transigere; nisi Episcopi consen-
»sus accesserit; cujus partes erunt, &
»perspicere diligenter, an subsit ali-
»qua fraus, & ubi rem fraude carere,
»& jure permissam esse cognoverit,
»non denegare ei, qui petierit, fa-
»cultatem se à vexatione liberandi.«
His consonæ sunt aliæ Constitutiones
Synodales, nimirum Concilii Provin-
cialis Ravennat. anno 1569. à Cardina-
le Julio Feltrio de Ruere celebrati,
cap. 6. »Ut nulli liceat in casibus à
»jure permissis se à vexatione re-
»dimere absque Ordinarii licentia,
»qui re diligenter inspecta & cognita,
»quod juri & æquitati consentaneum
»videbitur, pro sua conscientia decer-
»nat & admittat: « item Synodali
Ravennatis habitæ anno 1607. de *Be-*
neficiis num. 4. »Quod nulli liceat
»in casibus à jure permissis sese à ve-
»xatione redimere absque Episcopi
»licentia, qui re diligenter inspecta &
»cognita, quod juri & æquitati con-
»sentaneum videbitur, decernat &
»admittat: « tùm etiam Concilii Pro-
vincialis Beneventani anno 1656. con-
gregati, tit. 31. num. 2. »Ne redimen-
»dæ vexationis specie, in causis Bene-
»ficiorum simoniacæ pactiones inter-
»cedant, ne in casibus quidem jure
»permissis, pecuniam dare, quid-
»quamve pacisci, aut transigere, nisi
»Episcopi consensus accesserit, &c.
»qui contrà quam decretum à nobis
»est, fecerit, Episcopi arbitrato plee-

atur, & quod actum fuerit, irritum sit ac nullum. « Similia habentur in Concilio Provinciali Neapolitano, habito anno 1683. tit. 36. in Synodo Auximana anni 1593. in Synodo Ravennatensi, habita anno 1640. & in Synodo Æsina, habita anno 1683. tit. 36.

X. Diversum iudicium ferendum esset de alia, quam subijcimus, Constitutione. A Concilio Lateranensi sub Innocentio III. in cap. *Omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss.* cui concinit Tridentinum sess. 13. can. 9. de sacrosancto Eucharistiæ Sacramento, omnes Fideles obstricti sunt præcepto sacram Eucharistiam percipiendi, saltem in Paschate. Tempus porro Paschale, ad huic obtemperandum præcepto, quindecim dierum spatio, hoc est à Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in albis, concludi declaravit Eugenius IV. in sua Constitutione 24. tom. 3. parti. 3. Bullar. pag. 33. quod superius Nos lib. 9. cap. 16. num. 3. prolixius explicuimus. Hoc posito, videri posset Episcopo amplissimam regenti diocesim, fas sibi esse, tempus Paschale in sua præsertim Synodo ulterius etiam prorrogare, putà usque ad festum Ascensionis Dominiæ, vel Sanctissimæ Trinitatis; eò vel magis, quòd ita opinantur nonnulli Doctores, ut Pirhing. ad tit. de Pœnit. & remiss. sect. 1. §. 4. notab. 5. & Pasqualig. de Sacrificio novæ legis quæst. 647. n. 1. quorum sententiæ adhæsisse videtur etiam sacra Congregatio Concilii, ut videre est apud Fagnanum in cap. *Omnis, n. 46. de pœnit. & remiss.* Et sanè, cùm olim Archiepiscopus Pannonitanus ab ea confirmari postulasset Decretum à se in Synodo editum, quo ob civitatis amplitudinem, & ministrorum penuriam, dictum tempus Paschale ita protraxerat, ut à feria 4.

Cinerum incipere censeretur, & Dominica in albis desineret; eadem sacra Congregatio die 31. Januarii 1682. respondit, ut Archiepiscopus *utere- tur jure suo.* Nos tamen in similibus casibus aliter judicandum putavimus, nec hujusmodi Synodales Constitutiones sine approbatione Apostolica vim ullam obtinere censuissimus; cùm non decernant quod est à jure prætermisum, sed contra jus limites amplient ab ipso jure præfinitos. Quocirca Cardinalis Cantelmus, Archiepiscopus Neapolitanus, probè noscens, tantam sibi non esse potestatem, usque ad diem Ascensionis protendendi tempus, intra quod à suis subditis satisfieri posset Paschalis Communionis præcepto, illam sibi fieri petiit à sacra Congregatione, quæ ob ingentem numerum populi Neapolitanam Urbem incolentis, petitam prorogationem concessit die 20. Martii 1694. quam idem Cardinalis in suam inseruit Diocesanam Synodum, eodem anno celebratam: idemque præstitum fuit ab ejus successore Cardinali Pignatello in Synodo, quam habuit anno 1726.

XI. Ad eandem pertinet speciem, quod hîc subnectere opportunum ducimus. Si quis commissi peccati mortalis sibi conscius sit, quamvis corde contritus de ipso sibi esse videatur, non debet tamen, sine prævia sacramentali Confessione, ad Eucharisticam mensam accedere. Hoc præceptum, quod pro omnibus constitutum est, eos etiam Sacerdotes comprehendit, qui ex officio Missam celebrare tenentur, cùm ne his liceat, nisi præmissa sacramentali Confessione, Missarum sacra facere, si confitendi modus ipsis suppetat: modo non desit illis copia Confessoris. Quod si, necessitate urgente, Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur. Ita statuit Con-

Concilium Tridentin. sess. 13. de *Eucharistia* cap. 7.

XII. Nonnulli docuerunt, novissima hæc Concilii verba præcepti vim non habere, sed tantum consilii. Visum est aliis, verbum illum *quamprimum*, intelligendum esse de prima Confessione, quam suo tempore quandoque Sacerdos perageret. Verum hujusmodi assertiones damnatæ fuerunt Alexandri VII. Pontificis Maximi Decreto, die 18. Martii 1666. edito, ut patet legenti *propositiones trigesimam octavam, & trigesimam nonam*, inter eas, quæ eodem Decreto proscriptæ sunt. Sed non ideo sublatae sunt omnes hac de re controversiæ. Quamvis autem Auctores Morales communiter sentiant, ad conciliaris præcepti implementum sufficere, si Sacerdos intra triduum constiteatur, ut videre est apud Vivam *ad supradict. propos. 39. num. 5.* & apud Milante *exercitat. 33. in eamd. propos. 39. §. Collige quarto*, nihilominus id nobis cautius consilium videretur, ut Episcopus controversias hujusmodi in collationibus, seu conferentiis de casibus moralibus, quæ inter ipsius Clericos haberi solent, discutendas relinqueret; nec quicquam circa illas in Synodo, sine prævio Apostolicæ Sedis oraculo, decernendum susciperet; hoc tamen studiosè curando, ut in prædictis collationibus moralibus, eorum Theologorum sententia vinceret, qui media via inter rigorem, & laxitatem incedere norunt.

CAPUT VII.

Aliæ proferuntur Synodales constitutiones, quæ non ideo mutantur, quod aliquid statuerint præter jus commune.

Jusserat Clemens VIII. diocesis Calaguritanæ Beneficia Clericis dumtaxat *patrimonialibus* conferri; quoniam autem essent inter patrimoniales recensendi, non explicuit. Quocirca, ad amputandas lites, quæ frequenter in foro agitabantur, num aliquis ea pollet qualitate, quam requirebat Clementina constitutio, Episcopi in suis Synodis necessarium putarunt eandem Constitutionem declarare. Edixerunt propterea, *patrimoniales* nequaquam habendos, qui mercede conducti, in loco habitabant, sed ad veram patrimonialitatem requiri domicilium, incolatum, & civitatem. Adversum ejusmodi Synodales Constitutiones provocatum fuit ad sacræ Rotæ Auditorium; sed animadversum cum fuerit, Clementinam Constitutionem aliquam certè indigere explicatione, nullamque magis rationi, atque æquitati congruere, quam quæ à prædictis Synodis data fuerat, Rota illas censuit sustinendas *decis. 98. n. 2. coram san. mem. Alexandro VIII. & decis. 241. n. 6. coram Peutingerio.*

II. Ad obtuncandas similiter lites super decimis à Clericis solvendis è suorum Beneficiorum prædiis alteri locatis, Episcopus Abulensis in suis Synodalibus Constitutionibus anni 1557. sancivit, ut eorundem prædiorum conductores prius fructus detraherent Clericis debitos, atque ex reliquis sibi obvenientibus decimas penderent. Etiam hæc Constitutio fuit in judicium traducta; sed Rotæ Auditorium scire

perpendens, nihil peream fuisse juri communi derogatum, sed modum dumtaxat præscriptum, & quidem rationabilem, atque apprimè aptum ad obviandum litigiis, quo à quolibet, pro sua rata, decimæ persolverentur, eam approbavit *decis.* 1734. *num.* 17. & *seq. coram Coccino.*

III. Haud levis pariter fuit disputatio, in pluribus tribunalibus olim agitata, an sustinerentur statuta, consuetudines, atque Ecclesiarum constitutiones, etiam Synodali decreto roboratæ, quibus cavetur, ut fructus primi anni cujuslibet Beneficii, non illi, qui Beneficium obtrivuit, sed defuncti antecessoris hæredibus obveniant. Rotæ Auditorium ejusmodi sive consuetudines, sive constitutiones quondam improbavit in decisionibus relatis à Garcia de Beneficiis *part.* 10. *c.* 5. *n.* 141. & 142. Sed deinde, mutata sententia, easdem validas pronuntiavit *decis.* 1053. *coram Seraphin. decis.* 660. *n.* 2. *part.* 4. *divers.* & in *Leodiën. Canonizatus*, & *Scholasteriæ* 10. *Maji* 1660. *coram Bourlemont.* Hæc autem posterior opinio prævaluit, atque ab omnibus ferè Auctoribus recepta, & propugnata est; siquidem præfata statuta non auferunt Beneficiario annales sui Beneficii redditus, sed hosce eidem reservant post mortem pensandos: idem quippè Beneficium transibit in successorem cum eodem onere tradendi hæredibus decessoris redditus primi anni, & sic deinceps; quocirca nihil in illis est, quod simoniam sapiat, aut quod adversetur vel Constitutioni Joannis XXII. in *Extravag. Suscepti*, ne *Sede vacante*; inter *comm. vel decreto Tridentini sess.* 24. *c.* 14. *de reform.* vel Constitutioni 143. S. Pii V. *tom.* 4. *part.* 3. *Bullar. pag.* 109. vel demùm Constitutioni 117. Innocentii XII. *tom.* 9. *Bullar. p.* 413. in his enim solùm

damnantur illicitæ pactiones, atque pecuniæ erogationes in aliorum Canoniorum commodum; non verò prohibetur dilatio solutionis reddituum primi anni ad tempus mortis Beneficiarii, ut ei justæ reddantur exequiæ, & æs alienum, si quo fortè gravatus decesserit, solvatur; quemadmodum optimè expensum fuit à sacra Congregatione Concilii, quæ post maturam articuli discussionem, nihil in prædictis Constitutionibus reprehendendum invenit, in *Civitatén. Statutorum* die 24. Martii, & 9. Junii 1580. *lib.* 106. *Positionum pag.* 9. atque in *Mediolanen.* 15. *Maji* 1580. *tom.* 115. *positionum pag.* 203. idemque tradunt Suarez de *Relig. tom.* 2. *tract.* 4. *lib.* 4. *c.* 20. *num.* 9. Azor. *Instit. part.* 1. *lib.* 12. *c.* 4. 9. 4. Leo *Thesaur. for. Eccles. c.* 32. *n.* 6. Gutierrez *Canonic. Quest. lib.* 1. *c.* 29. *num.* 30. Garcia *citat. cap.* 5. *num.* 137. & plurib. *seq.* Barbosa in *collect. ad Trident. sess.* 24. *cap.* 14. *num.* 3. & 8. & de *Canonicis cap.* 15. *num.* 31. Panimoll. *decis.* 31. *annot.* 1. *num.* 17. & *seq. tom.* 1. Mean in *observat. ad jus Leodiense part.* 3. *observat.* 277. & fusè Pitonius *Discept. Ecclesiast. part.* 3. *discept.* 57.

IV. In dioecesi Toletana, Ecclesiarum sacriarii præfecti tot eleemosynas pro Missis in eisdem Ecclesiis celebrandis acceptabant, quibus satisfieri impossibile foret. Quare, ne Fidelium pietas eleemosynam erogantium fraudaretur, Archiepiscopus in suis Synodalibus Constitutionibus jussit, ut singuli Ecclesiarum Præfecti quolibet trimestri, & de præceptis eleemosynis, & de celebratis Missis exactam sibi rationem redderent; quod si Missæ numerum non exequarent ab elargientibus eleemosynam præscriptum, liberum sibi esse voluit, earumdem celebrationem alteri Ecclesiæ committere. Etiam

eiusmodi Constitutio acriter impugnata est apud sacrae Rotae tribunal; plerisque enim videbatur Archiepiscopus suae potestatis limites prætergressus, quasi sibi jus usurpasset piam commutandi Fidelium voluntatem, qui illa speciali Ecclesia Sacrificium pro se offerri voluerant, in quam consuetam contulerant stipem. Verùm Rotæ Auditorium cùm ponderaverit, non fuisse ab Episcopo absolutè sancitum, ut Missæ extra Ecclesiam celebrarentur, cui fuerant eleemosynæ oblatae, sed dumtaxat præscriptum, quid faciendum foret, quando in illa tot Missæ celebrari non poterant, quæ oblati eleemosynis responderent; cumque simul perpenderit, aliquod temperamentum necessariò adhibendum fuisse, ne in prædicto casu à jure communi non præviso, prorsùs eluderentur Fideles eleemosynam elargientes; utque iidem specialem fructum, quem, erogata stipe, exoptabant, ex Sacrificio assequerentur, si non in illa, quam designaverant, Ecclesia, alibi saltem oblata; idcirco laudatam Constitutionem commendavit, approbavitque *decis. 1436. & decis. 1522. coram Cocino.*

V. Haud absimilis quæstio sæpiùs delata est ad sacram Congregationem Concilii, à qua petatum fuit, quid foret agendum, cùm ingens eleemosynarum copia in unam conferebatur Ecclesiam, ut tot Missæ celebrarentur in uno certo, & designato ejusdem Ecclesiae Sacello, quas tamen ibidem celebrare esset impossibile; & sacra Congregatio censuit, Missarum celebrationem non esse ultra hebdomadam differendam, sed in aliis saltem ejusdem Ecclesiae Sacellis explendam. Ne autem imponeretur Fidelibus eleemosynas erogantibus per scriptam tabellam, in visibili Ecclesiae loco expo-

nendam, notificari jussit; suscipiendis in posterum Missarum oneribus satisfactum utquè iri in Altari à benefactoribus designato, si tamen intra unius hebdomadae spatium fieri posset; sin minus, in aliis ejusdem Ecclesiae Altaribus, juxta sacrae Congregationis rescriptum.

VI. Notissima est Constitutio Concilii Lateranensis sub Alexandro III. in *cap. Quoniam, de jure patronatus*, in qua decernitur, ut vacante Beneficio juris patronatus, si patronorum suffragia discissa fuerint, neque in eamdem conspirent personam; ille præficiatur Ecclesiae, qui majoribus juvatur meritis, & plurimorum eligitur & probatur assensu. Quocirca, si ex decem Patronis, quatuor præsentent Petrum, tres Joannem, & reliqui tres Antonium, Petrus, si aliàs idoneus sit, erit de Beneficio instituendus; quemadmodum *ad dict. cap.* adnotarunt Abbas *num. 13.* Gonzalez *num. 2.* Barbosa *num. 4.* Fagnanus *num. 15.* dummodo tamen præsentatio non fiat à pluribus tamquam constituentibus unum Collegium; tunc enim eum solùm, qui à majori parte totius Collegii, puta sex ex decem, præsentatur, esse instituendum, iidem Doctores advertunt, cùm Lambertinò *de jure patron. lib. 2. part. 3. quest. 4. art. 4.* Si verò is, qui majora retulit suffragia, non reperiatur idoneus, poterit alter præsentatus à paucioribus, qui se dignum, & idoneum præbeat, de Beneficio institui; sicuti iidem Doctores prosequuntur. Jam verò Episcopus Pampilonensis, in cujus diocesi frequenter occurrebant prædictæ Patronorum in præsentando dissensiones, in suis Synodalibus Constitutionibus edixit, si deinceps contingeret, præsentatum à majori parte idoneum non reperiri, non esse admittendum præ-

sentatum à minoribus, sed novam ab omnibus præsentationem faciendam. Putarunt nonnulli, hanc Constitutionem contraire Juri communi, ex cuius censura, quando à majori parte præsentatur indignus, totum jus præsentandi devolvitur ad alios quamquam numero pauciores; ac proinde, qui ab his nominatus fuit, atque idoneus repertus, non videtur posse, sine injuria, Beneficio privari. Verùm Rotæ Auditorium, in quo de præfatæ Constitutionis viribus est disputatum, illam ratam habuit, validamque pronunciavit *decis. 125. & decis. 1105. coram Coccino*. Siquidem in primis, non omnes Patroni, sed tantum Ecclesiastici, præsentantes indignum, excidunt, pro ea vice jure præsentandi; uti tradunt Sylvester *verb. Jus patronatus, quest. 7. dist. 2.* Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 34. n. 29.* Layman *lib. 4. tract. 2. cap. 13. num. 7.* Vallens. *ad tit. de jure patron. §. 5.* Barbosa *in cap. Cum autem, de jure patron. num. 5.* Deinde hæc ipsa poena ne Patronos quidem Ecclesiasticos afficit, qui, non scienter, sed ignoranter indignum præsentant; quibus propterea intra semestre permitti alium idoneum præsentare, docet Azor. *Instit. part. 2. lib. 6. c. 22. quest. 6. in fin.* Pirhing. *ad tit. de jure patron. num. 104. verb. Aliud verd.* Wiestner *eod. tit. num. 133.* alique ab Azorio citati. Præfata autem Constitutio Pampilonensis potuit commodè intelligi de solis Patronis laicis, aut, si etiam Ecclesiasticos comprehenderit, potuit locum sibi vindicare in eventu, quod iidem, non scienter, sed ignoranter præsentaverint indignum; quamobrem nihil in ea deprehensum est, quod Juri communi refragaretur, quamvis enim etiam detur, in utroque casu liberum esse Episcopo admittere ido-

neum, à minori Patronorum numero præsentatum; ad eum tamen admittendum, nullo jure compellitur; quin immò *in cit. cap. Quoniam*, postquam jussus est instituere, qui plurimorum eligitur, & probatur assensu, statim subjungitur: *Si autem hoc sine scandalo esse nequiverit, ordinet Antistes Ecclesiam, sicut melius eam, secundum Deum, viderit ordinandam.*

VII. Denique opus est adnotare, aliqua interdum à sacris Urbis Congregationibus edi responsa, quæ licet Juri communi sint conformia, non tamen labefaciunt contraria Synodorum statuta, quæ alicuius justis de causis vigeant; neque ab istis in posterum servandis quempiam excusant. Itaque, quamvis à sacra Congregatione Concilii, sæpius decisum fuerit, de rigore juris, non posse à Parocho prohiberi, ne in publicis Oratoriis, sitis intra suæ parochiæ fines, Missæ celebrentur ante Missam parochialem, quod totidem verbis legitur *lib. 16. decretor. pag. 331. & 543.* nihilominus, si Episcopus in Synodo, aut etiam extra Synodum, contrarium jusserit, ne populus retrahatur à Missa parochiali, & concione in ea per Parochum haberi solita, Episcopi præceptum prævalebit; eique erit obtemperandum etiam ex ejusdem sacrae Congregationis sententia, quæ die 25. Maji 1652. respondit: *Constitutiones Synodales disponentes, ut diebus festis Missæ celebrari non debeant in aliis Ecclesiis, nisi celebrata Missa in Ecclesia parochiali, esse observandas*, uti habetur *l. 19. decret. pag. 391.* & videri potest in nostra *Instit. 44.* Similiter à sacra Rituum Congregatione anno 1703. plura emanarunt Decreta ad dirimendas contentiones inter Parochos, & Capellanos Confraternitatum intra parochiæ ambitum existentium excitari consuetas, sed in

iisdem Decretis expressè cautum est, ea locum non habere, ubi aliud ab Episcopo in suis Synodalibus Constitutionibus statutum fuerit, quod à Nobis pariter liberius explicatum est *Instit. 150.*

CAPUT VIII.

Nonnullæ recensentur rerum circumstantiæ, in quibus dubitari potest, an liceat Episcopo aliquid edicere contra Jus commune, aut Apostolicas sanctiones; ubi de facultate Episcopi Clericum suspendendi ab Ordinis exercitio ob occultum crimen, in foro externo non probatum; item examinandi alienos subditos cum proprii Episcopi dimissoriis ad Ordinationem accedentes; & de non permittenda alienatione rerum Ecclesiæ absque Apostolicæ Sedis assensu.

TAles quandoquæ emergunt rerum circumstantiæ, à Jure communi non prævisæ, ut ex quadam *epikeja*, seu tacita ipsiusmet Juris permissione, liceat Episcopo Jus commune relaxare, seu aliquid contra ejusdem severitatem indulgere, præsertim si res dilationem non patiatur, nec facilè summus Pontifex consuli queat, ejusque suprema auctoritas implorari; sicuti docent Abbas *in cap. fin. de constit. n. 10.* Felinus *in cap. 1. num. 49. eod.* Barbosa *itt. de offic. & potest. Episc. alleg. 93. num. 31.* & colligitur ex responso dato à sacra Congregatione Concilii in causa *Egitanien.* die 19. Aprilis 1692. de qua *lib. 22. decretor. pag. 237. & seq.*

II. Non ideo tamen fas etiam erit Episcopo hanc facultatem, ex mera Juris benignitate, atque indulgentia sibi competentem in sua Synodo exercere, & quodammodo ostentare, edi-

cendo scilicet per modum universalis statuti, quod solum in aliquo specialissimo casu est sibi permissum; id quippe ambitionem saperet, & temeritatem; quod scitè animadvertit Fagnanus *in cap. Sicut olim, de accusat. n. 80.* inquiens: „Ad evitandam omnem ambitionis, & præsumptionis suspicionem, abstinendum erit à promulgandis novis decretis, quæ Juri communi, & Pontificiis Constitutionibus minùs consonant, etiam in casibus aliàs permissis.” Quamvis enim ducibus secularibus, contra Cæsareas leges aliquid statuere, sit interdum permissum, *leg. 1. ff. de Constit. Princip. & leg. Omnes ff. de just. & jur.* numquam tamen Episcopis datum est, quidquam contra canones decernere; uti ponderant Panormitanus *in cap. fin. n. 9. de consuetudine, & in cap. Quod super de majorit. & obed. n. 1.* Felinus *ibid. n. 2.* Antonius de Butrio *in cap. 1. num. 3. de translat. Episc.* Rem, uti hætenùs consuevimus, congruis exponemus exemplis.

III. Concilium Tridentinum *sess. 14 cap. 1. de reform.* decrevit: „Ei, cui ascensus ad sacros Ordines à suo Prælato, ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter, fuerit interdictus, aut qui à suis Ordinibus, seu gradibus, vel dignitatibus Ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla, contra ipsius Prælati voluntatem, concessa licentia de se promoveri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus, & dignitates, sive honores, restitutio suffragetur.” Ex quibus verbis colligitur posse Episcopum ob occultum crimen, etiam extrajudicialiter cognitum, non solum Clericis prohibere ascensum ad superiores Ordines, sed etiam à suscepti jam Ordinis ministerio eosdem interdicere, quam-

quamvis enim in secunda decreti parte, ubi de suspensione est sermo, non iterentur illa verba: *Etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter*; constans nihilominus & perpetua sacrae Congregationis Concilii sententia fuit, ob continuationem sermonis, censi repetita; eaque utrumque casum complecti. Ab Episcopo siquidem Aleriensi interrogata: „An verba illa, ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter, expressa dumtaxat in prima parte periodi, censeantur repetita in secunda parte; adeo ut inde colligi valeat, Prælatum nondum posse ob occultum crimen extrajudicialiter interdicere suo subdito ascensum ad Ordines, sed itidem ob occultum crimen posse etiam extrajudicialiter illum suspendere ab Ordinibus jam susceptis; Sacra Congregatio die 24. Novembris 1657. re sedulo examinata, censuit, non recedendum ab antiquis declarationibus, super hoc eodem dubio pluries datis, ac proinde Affirmative respondit, lib. 21. decretor. pag. 134.” Et coherentem ad hanc responsionem eadem sacra Congregatio die 16. Decembris 1730. sustineri dixit suspensionem à Divinis, ab Episcopo Capriano ex informata tantum conscientia duobus Sacerdotibus inflatam; uti videre est in *Thesaur. Resolut. t. 5. pag. 81.* idemque responsum dedit in causa *Oritana, seu Tarentina*, 20. Augusti 1735. ejusdem *Thesaur. tom. 7. pag. 115.*

IV. Adeo porro verum est, posse Episcopum, virtute prædicti decreti, ex causa sibi nota Clericum interdicere tam sacrarum exercito, quam ascensu ad altioris Ordinis gradum, ut neque teneatur causam suspensionis, seu delictum manifestare ipsi reo, sed

tantum Sedi Apostolicæ, si suspensus ad eam recursum habuerit; quod totidem verbis à sacra Congregatione responsum legimus Episcopo Vercellensi die 21. Martii 1643. lib. 17. decretor. pag. 170. & seq. Atque, universim loquendo, Episcopum renuentem alicui Ordines conferre, nullo jure obstringi ad manifestandam causam, cur eum repellat, neque ei, qui repulsus est, ullam competere appellationem, sed tantum permitti adire Sedem Apostolicam, eique suas querelas exponere, eadem sacra Congregatio disertè declaravit, cum ad Cardinalem Antonium Barberinum, Archiepiscopum Remensem, Apostolica Limina visitantem, atque hac ipsa de re sacrae Congregationis sententiam sciscitantem, die 21. Aprilis 1668. in hunc modum respondit: „Cum nullus ordinari debeat, quem Episcopus suæ Ecclesiæ utilem, aut necessarium non judicaverit, Congregatio non semel declaravit, ab hujusmodi iudicio nullam dari appellationem, sed recursum dumtaxat ad Sedem Apostolicam, quæ, juxta ipsius Congregationis sententiam, per Gregorium XIII. felic. recordat. approbatam, quotiescumque Ordinarius recusaverit quemcumque ordinare, Metropolitanum, aut viciniorem Episcopum committit, ut ab eodem Ordinario prius requirat causam recusionis, quo legitimam non allegante, licet illi eundem recusatum ordinare. Itaque, si qui ex diocesanis Episcoporum Eminentia vestrae provinciarum Sedem Apostolicam adiverint, juxta prænarratam formulam, eorum querimoniis consulatur; cui formæ ut unum in præsens addatur, censuerunt expedire EE. PP. videlicet, ut Metropolitanus, aut vicinior Episcopus, antequam commis-

»sas sibi partes exequi aggrediantur,
»paternè cùrent, ut illi denuò apud
»suos Episcopos per tres vices suppli-
»citer petant:« *lib. 16. litterar. visi-*
tationis sacrorum Liminum pag. 401.

V. Ex hoc verò, quod suspensus
ab Episcopo ob occultam causam,
quam tamen Episcopus sibi notam asse-
rit, appellare nequeat ad Superiorem,
necessariò consequitur, quod, si ni-
hilominùs appellationem interponere,
ejusque obtentu in Altari ministrare,
seu quovis modo suum Ordinem so-
lemniter exercere præsumat, statim in-
cidat in irregularitatem. Quidquid
enim in contrarium senserint nonnulli
Doctores; ita expressè definivit sacra
Congregatio Concilii in *Sagonen. 21.*
Junii 1605. lib. 24. Positionum pag. 1.
ubi hæc adnotatur: »Episcopus Sa-
»gonensis ex facultate sibi attributa
»decreto Concilii *cap. 1. sess. 14. ex*
»causis sibi notis suspendit Parochum
»ab exercitio Curæ; sed ille appella-
»vit, & præcepto Episcopi contemp-
»to, celebravit, & Curam exercuit.
»Quæritur, an à dicta suspensione
»detur appellatio, ut Parochus, non
»obstante appellatione interposita per
»exercitium Curæ effectus fuerit irre-
»gularis. Sacra Congregatio Concilii
»censuit, ab hujusmodi suspensione
»non dari appellationem, & Paro-
»chum, qui Sacramenta ut suprà mi-
»nistravit, irregularitatem contra-
»xisse.«

VI. Sed, quamquam hæc veris-
sima sint, attamen reprehensibilis foret
Episcopus, si in sua Synodo declara-
ret, se deinceps, ex privata tantùm
scientia, poena suspensionis à Divinis
animadversurum in Clericos; quos gra-
viter deliquisse compererit, quamvis
eorum delictum non possit in foro ex-
terno concludenter probari, aut illud
non expediat in aliorum notitiam de-

ducere; ejusmodi siquidem Constitutio
quandam redoleret ambitionem,
atque potestatis ostentationem; ipseque
Episcopus traduceretur veluti in su-
perbiam elatus, quasi vellet tantùm
in suum Clerum sibi dominatum adsu-
tuere, qui in exosam degeneret ty-
rannidem.

VII. Idem porrò dicendum esset
in hoc altero casu. Jubet Sacra Tri-
dentina Synodus *sess. 23. c. 3. de re-*
form. Episcopum, qui Sacras Ordina-
tiones per semetipsum habere nequive-
rit, subditos suos non aliter, quam jam
probatos, & examinatos, ad alium
Episcopum ordinandos dimittere. Ita-
que ex communi & recepta sententia,
minimè tenetur Episcopus, ad quem
directæ sunt litteræ dimissoriæ, super
hujusmodi ordinandorum idoneitate
examen instituere, aut de sufficientia
tituli, ad quem ordinantur, inquire-
re; ut videre est apud Fagnanum in
cap. Cum secundum, num. 52. de præ-
bend. & dignitat. Nulla tamen lege
prohibetur, si velit eorum merita pru-
denter expendere, & novo etiam exa-
mini eosdem subicere, juxta celebrem
resolutionem sacre Congregationis,
ejusdem Concilii Interpretis, editam
in causa *Nullius 16. Januarii 1595.*
quæ legitur *lib. 7. decretor. pag. 80. à*
tergo, ubi ad propositum dubium:
»An Episcopus ordinans alienos Sub-
»ditos seculares cum dimissoriis pro-
»prij Episcopi asserentis, eos exami-
»natos fuisse, & idoneos repertos, te-
»neatur hujusmodi attestationi defer-
»re, vel etiam possit eosdem ordina-
»dos examinare;« *respondit prodiit:*
»Posse Episcopum ordinantem, si vo-
»luerit, attestationi proprii Episcopi
»deferre, sed non teneri.« Et con-
cordat alia ejusdem Congregationis
resolutio super dubio Ordinationis
edita die 17. Januarii 1693. quæ ex-
tat

tat *lib. 3. decret. pag. 71.* Hoc tamen locum non habet quoad Episcopum auxiliarem, seu suffraganeum, cui ad supplendas Episcopi dioecesanæ vices assumpto, & deputato, eorum committuntur Ordinationes, qui ab ipso dioecesis Ordinario Præsule examinati, & probati fuerunt. Episcopus namque auxiliaris jus non habet novum de illis experimentum capiendi; sed, si aliqua justa causa ipsum retrahat, ne aliquem, licet ab Ordinario probatum, sacris initiandum existimet, poterit dumtaxat, ac etiam aliquandò debebit ab illius Ordinatione abstinere; quemadmodum ab eadem Congregatione Concilii decretum fuit, dum Nos illius Secretarii officium gerebamus, in causa *Elboren. dubiorum*, proposita die 2. Augusti, & definita die 22. ejusdem mensis ann. 1721. cujus expositio legitur in *Thesaur. Resolut. tom. 2. pag. 66. & pag. 69.* At Episcopus alterius dioecesis Ordinarius, ut supra diximus, regulariter loquendo, potest eos, qui cum proprii Episcopi dimissoriis ad Ordines à se suscipiendos accedunt, quantumvis ab ipsodimitente examinatos, & approbatos, ad examen revocare. Verumtamen, ob causam in præcedenti paragrapho allatam, minime commendandus esset, si quis in ipsa Synodo declarandum profitendumque censeret, propositum sibi esse, omnes alienos subditos, ad sacram Ordinationem apud se accedentes, examinare, quantumvis à proprio Ordinario approbatos, ejusque testimonio quoad hoc in litteris dimissoriis munitos.

VIII. Nihil magis tritum, quam legem quamlibet humanam, etiam canonicam, posse contraria consuetudine, quæ sit rationabilis, & legitime præscripta, abrogari, juxta textum in *cap. final. de consuetudine*; & nihi-

lominus, si alicubi reapse evenerit, ut contra aliquam Juris communis, vel Apostolicæ Sedis sanctionem prævaluerit consuetudo, quam oporteat tolerare, non propterea fas erit Episcopo in sua Synodo Constitutionem edere eidem consuetudini conformem, & canonicis adversantem institutis; etenim, sicuti optimè ratiocinatur Barbosa *cit. alleg. 93. num. 29.* quod consuetudo prævaleat contra legem Superioris id oritur ex ipsomet Superioris consensu, qui eam, etiam suæ legi obviantem, cum rationabilis, & diuturna est, statuit tolerandam in *cit. cap. final. de consuetud.* unde fit, ut ejusdem Superioris auctoritati, & jurisdictioni nihil per illam censeatur detractum; at, si inferior consuetudini, Superioris legi contrariæ, suo peculiari statuto vires adjicere velit, videbitur profecto auctoritatem sibi arrogare delendi legem Superioris; quod in nullo rerum eventu esse eidem permissum, paulò ante præmonuimus. Quod autem in prædictis circumstantiis, antiquæ scilicet consuetudinis à lege dissonantis, sit ab Episcopo agendum, exemplo suo indiguitavit Sanctus Carolus Borromæus.

IX. Celebris est Constitutio Pauli II. in *extravag. Ambitosæ, de reb. Eccles. non alienan. inter comm.* quæ rerum ad Ecclesias pertinentium alienationes sine beneplacito Apostolico fieri prohibentur; & factæ, irritæ decernuntur. Cum autem nonnulla sint loca, in quibus hæc Constitutio non est moribus recepta, disputatur inter Doctores, an ea nihilominus suas ibidem habeat vires, affirmantibus plerisque, aliis negantibus, cæteris verò distinguantibus inter alienationis contractus firmitatem, & poenas contrahentibus ab eadem inflictas; ajunt quippe, alienationem sustineri nequaquam posse, quia

quia beneplacitum Apostolicum requiritur, tamquam ejusdem forma, sine qua actus, ubicumquē gestus fuerit, subsistere nequit; contrahentes verò in locis, ubi prædicta Constitutio recepta non est, non obtento Sedis Apostolicæ consensu à censuris, aliisve pœnis absolvunt, in eadem statutis, quæ videri possunt apud Quarantam in *compendio Bullarum verb. Alienatio* n. 48. Thomam del Bene de *immunit. Eccles. cap. 17. dub. 22. Hurtadum de congrua tom. 1. lib. 1. resolut. 2. §. 3. Corradum in praxi dispensationum lib. 9. cap. 1. Donatum Rer. Regular. tom. 1. tract. 14. q. 3. Pacion. de location. cap. 24. §. 1. per tot.*

X. Jam verò in Diœcesi Mediolanensi, quo tempore ei præerat S. Carolus Borromæus, mox invaluerat alienandi bona Ecclesiarum, inconsulta Apostolica Sede. Re tamen discussa in quadam Congregatione Theologorum, & Canonistarum, singulis hebdomadis haberi consueta, coram Vicario Generali, cujus erat dijudicare, an alienatio esset cessura in evidentem Ecclesiæ utilitatem, consideravit ex una parte sanctissimus Archipræsul Carolus, neque improbari, neque facile evelli posse hanc suæ diœcesis consuetudinem, quæ vetustissima erat, atque in ea egerat radices; at ex alia absonum eidem videbatur, Mediolani non receptam asserere Paulinam Constitutionem, quam Pius IV. & S. Pius V. paulò ante confirmaverant, atque ubiquè jusserant custodiri. In hoc rerum statu, quamvis in suis Synodis omnia singillatim, atque accuratè digresserit, quæ ad rectam conducerent suæ diœcesis administrationem, nihil de hac materia censuit deliberandum, sed per Abbatem Specianum, suum in Urbe negotiorum gestorem, Sedem Apostolicam consuluit, ejusque sen-

tentiam poposcit; cumque audivisset, summum Pontificem exoptare, ut Paulina Constitutio in Diœcesis Mediolanensis more induceretur, supremi Pastoris voluntati statim obsequens, die ultima Aprilis 1584. catalogum promulgavit censurarum, & criminum, à quibus absolvendi facultas per sacros Canones, Concilia, & Constitutiones Apostolicas, est simplici Confessario adempta, ubi inter cæteras censuras hanc etiam recensuit num. 48. *Autor. Eccles. Mediol. part. 6. pag. 993. Qui bona Ecclesiastica alienant, & alienata recipiunt absque Sedis Apostolicæ auctoritate, Paulus II. in Extravag. Ambitiosæ*, qua quidem ratione significavit, quæ in hac Extravaganti statuta sunt, etiam Mediolani esse religiosè servanda.

XI. Epistolæ S. Caroli ad Specianum, ejusdemque Speciani ad S. Carolum responsa retulit sæpius à nobis laudatus Altovitus in expositione causæ *Mediol. de reb. Eccles. non alienan.* sacra Congregationi Concilii examini subjectæ die 14. Martii 1682. quibus addidit epistolam ab eadem sacra Congregatione mense Novembris 1655. datam ad Dominicum Littam, Archiepiscop. Mediolanensem, & postea S. R. E. Cardinalem, qua eidem injunctum est, ut Paulinæ Constitutionis observationem urgeret; ex quibus omnibus intulit Altovitus, Extravagantem *Ambitiosæ* jamdudum in diœcesi Mediolanensi receptam. Altoviti sententiæ adhæsit sacra Congregatio, quæ præfata die 14. Martii 1682. allegatum decretum anni 1555. renovavit, eique omninò parendum rescripsit. Quare Bonacina, Auctor Mediolanensis, *Oper. moral. tom. 1. tit. de alienat. bonor. Ecclesiasticor. disp. 2. punct. 5. proposit. unic. sine ulla hæsitacione asseruit, Pauli II. sanctionem*

vigere in diœcesi Mediolanensi, etiam quoad censuras, aliasque pœnas, sola excepta privatione Beneficii ante sententiam, quam licet in eadem Extravaganti inducatur, credit non esse Mediolani receptam.

XII. Quod à S. Carolo in hoc gravi negotio gestum est, normam præbet Episcopis, ad quam in simili eventu se debeant conformare. Quamvis itaque in sua Diœcesi invaluisse deprehendant antiquam consuetudinem, sacris canonibus, atque Apostolicis Constitutionibus contrariam, caveant, ne illam Synodali Constitutione roborent, & fulciant; sed priusquam aut eam divellere, aut confirmare aggrediantur, Sedis Apostolicæ sensum exquirant, ejusque responsum expectent.

XIII. Ita in re haud absimili se gessit Episcopus Liparitanus. In antiquis canonibus potestas datur Episcopo, novum monasterium in sua diœcesi construere volenti, donandi eidem quinquagesimam partem reddituum Ecclesiæ suæ: »In Ecclesiam verò, quæ »monasticis non informabitur institutis, aut quam pro suis magnificare »voluerit sepulturis, conferre permittitur centesimam partem census Ecclesiæ, cui præsidet;» uti habetur in *can. 5. Concilii Toletani IX. anni 655. relato à Gratiano in Can. Bona, 12. q. 2. Toletanum canonem nonnihil limitavit Innocentius III. in cap. Apostolica, de donationibus*; ubi statuit, non solum non posse Episcopum è suæ Ecclesiæ proventibus plus donare, quam ei sit à præfato canone concessum, sed neque permissam ibidem reddituum summam, aut etiam minorem, è sua Ecclesia distrahere, alterique elargiri, si id in grave cedat suæ Ecclesiæ detrimentum: »Hoc semper est observandum, quod unus Episcopus, vel alius, »non solum non debet amplius, sed

»nec tantum, nec minus, cum gravi »Ecclesiæ suæ detrimento conferre; »sive simul & semel, id facere velit, »sive pluries, & successivè, eisdem, »vel diversis Ecclesiis conferendo.« Inspecta hujusmodi canonum permissione, sibi licere putabat memoratus Episcopus Liparitanus, aliquam partem suæ mensæ reddituum distrahere, atque in perpetuum elargiri Capitulo Cathedralis Ecclesiæ, ad augendas distributiones quotidianas; quibus allicerentur Canonici ad continuum servitium impendendum Ecclesiæ; nullum quippè grave detrimentum, per eam reddituum distractionem, suæ aliàs locupleti mensæ inferri judicabat; at nihilominus sibi obsistere dubitavit cum præfata Constitutionem Pauli II. tum juramentum in sui consecratione præstitum, juxta formam præscriptam in Pontificali, quæ sic sonat: »Possessiones verò ad mensam meam pertinentes non vendam, nec donabo, »neque impignorabo, nec de novo »infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum consensu Capituli Ecclesiæ meæ, inconsulto Romano Pontifice; & si ad aliquam »alienationem devenero, pœnas in »quadam super hoc edita Constitutione contentas eo ipso incurrere »volo;» cujus quidem juramenti virtute, Episcopos omni se abdicare potestate quidquam alienandi, etiam in casibus sibi aliàs à jure permissis, docent Navarrus in *tract. de alien. rer. Eccles. num. 111. & seq. Layman Theol. moral. lib. 3. tract. 4. cap. 10. num. 9. Passerin. de stat. homin. tom. 1. q. 185. art. 7. n. 306. Pirhing. in 3. Decretal. tit. 13. sect. §. 7. num. 57. in hac itaque dubietate noluit ipse Judicis partes assumere, suoque judicio questionem dirimere; sed quæsitivè à sacra Congregatione Concilii: »An absque*

„Sedis Apostolicæ beneplacito potuerit, aut possit applicare in perpetuum
 „Capitulo Ecclesiæ Cathedralis dictam
 „ratam, scutorum videlicet 876. reddituum mensæ Episcopalis in causam
 „distributionum;“ & sacra Congregatio die 5. Martii 1689. respondit: *Negative.*

CAPUT IX.

De dubitatione aliquandò orta, an, & quando liceat Episcopo, in sua præsertim Synodo, præfinire quantitatem reddituum patrimonii, aut beneficii, ad cuius titulum quis possit ad sacros Ordines promoveri.

Aliud nunc adducendum superest exemplum, respiciens *titulum* sacre Ordinationis; quod ut ritè exponatur, atque ad propositum referatur, nonnulla sunt præmittenda. Nemo ex Clero seculari sacris Ordinibus initiari potest, „nisi priùs legitime constet, eum Beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere....“ Patrimonium verò, vel Pensionem obtinentes, ordinari non poterunt, „nisi quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum;“ quemadmodum totidem verbis sancitum est à Concilio Tridentino *sess. 21. cap. 2. de reform.* Ut huic decreto morem gererent Episcopi, ferè omnes in suis Synodis certam præscripserunt quantitatem reddituum, qui in ea diocesi censerentur sufficientes ad honestam sustentationem Clerici; id quippè non potuit à Tridentino determinari, cum à regionum penderet varietate; curant præterea obviare fraudibus, quæ nimium frequenter ab iis committuntur, qui ad titulum Patrimonii

promoveri petunt; quibus etiam adiutum occludere studuit sacra Congregatio Concilii pluribus sanctionibus & decretis, quæ Nos retulimus in *nostra Instit. 26.* Et quoniam majus fraudis periculum, quod in Patrimonii constitutione timetur, est ne illud fictum sit, aut quodam tertio assignatum cum pacto, inter se, & Clericum inito, ut hic ad sacros Ordines promotus, si aliunde acquirat, unde honestè victitare queat, bona sibi in Patrimonium assignata, eorumque usum fructum domino restituat, & relinquat; propterea sacra Congregatio, ad hanc fraudem longiùs propellendam, sæpiùs definivit, non solum non licere Clerico Patrimonium distrahere, ad cuius titulum est ordinatus, sed neque cum aliis bonis cujuscumque generis, sine Episcopi licentia, illud permutare; quod ex pluribus constat decretis *in cit. Instit. allegatis*, quibus alia hic subnectimus, nimirum in *Terracinen. 20. Julii 1619. lib. 12. decret. pag. 17. & die 16. Novembris 1686. lib. 36. decretor. pag. 449.* ubi hæc leguntur: *Quæritur, an verba illa Concilii in c. 2. sess. 21. Atque deinceps alienari, &c. intelligenda sint, ut postquam ordinatus adeptus fuerit, unde vivere possit, requiratur etiam licentia Episcopi? Sacra Congregatio censuit, requiri licentiam; quamvis ordinatus sit adeptus; quod quidem responsum sacra Congregatio dandum voluit ad similem quæstionem die 12. Julii 1687. hisce verbis propositam: „An bonis ad commodam sustentationem postea quæsitis, vel Beneficio sufficienti accepto, statim Patrimonium evanescat; vel potiùs requiratur expressa subrogatio bonorum, seu Beneficii assecuti, ab Episcopo facienda loco Patrimonii; quæ subrogatione expressè non facta, Patrimonium adhuc vigeat, nec expi-*
 „ret,

„ret, prædicta clausula non obstante. «

II. Hæc obiter. Ad titulum verò Beneficii quod speciatim attinet, Innocentius XII. in celebri Constitutione *Speculatores*, tom. 9. *Bullar. pag. 375.* sancivit, neminem posse, ad titulum Beneficii in aliena diœcesi obtenti, ab istius Episcopo Ordinibus initiari, nisi Beneficium tot ei annuos redditus subministret, qui detractis oneribus, ad congruam ejusdem sustentationem sufficiant. Excitata deinde controversia, an sufficientia esset præfiniendâ ad normam taxæ Synodalis vigentis in diœcesi domicilii, an potius in ea diœcesi, ubi situm est Beneficium, sacra Congregatio, ut eam dirimeret, hanc adhibuit distinctionem: aut Beneficium continuam exposcit, & perpetuam residentiam; aut ejusmodi obligationis vinculo Beneficiarium non obstringit; si secundum, sufficientia erit desumenda à taxa Synodali, præfinita in loco, ubi Beneficiarius domicilium habet; si primum, à taxa præscripta in diœcesi, in qua Beneficium possidet; sicuti colligitur ex responsis datis in *Alatrina*, die 9. Julii 1701. *lib. 15. decretor. pag. 393. à tergo. in Arimin. Ordinationis* 10. Januar. 1708. *l. 55. decret. p. 23. in Romana, seu S. Agathæ Gothorum* 27. Maji 1713. *lib. 63. decret. p. 219. à tergo.* Huic eidem distinctioni adhæsit, eamque suprema sua auctoritate corroboravit Innocentius XIII. in sua Constitutione incipiente *Apostolici ministerii*, inquit §. 7. »Cum etiam »juxta memoratam Innocentii XII. »Prædecessoris Constitutionem, ratio- »ne, ac titulo Beneficii in aliena diœ- »cesi obtenti, liceat Ordines ab Epis- »copo ejusdem diœcesis suscipere, »quam si Beneficium prædictum sit ejus »redditus, ut ad congruam vitæ susten- »tationem, detractis oneribus, per se »sufficiat; declaramus, sufficientiam

»hujusmodi præfiniendam esse, non »juxta taxam Synodalem, sive morem, »pro promovendis ad sacros Ordines »vigentem in loco prædicti Beneficii, »nisi tamen illud continuam, & præ- »cisam residentiam requirat, sed jux- »ta taxam, vel ea deficiente, juxta »morem in alio loco domicilii vigen- »tem. «

III. Hisce decretis, facile alicui persuasum erit, omnes diremptas quæstiones, sacre Ordinationis titulum respicientes. Verum non ita se res habuit; etenim, cum Beneficio, ad cujus titulum quis promoveri exposcit, plerumquæ annexum sit onus celebrandi plures Missas, alia supererat enodanda difficultas; num scilicet ad definiendum, an Beneficiario tot ex Beneficio obveniant redditus, quot juxta taxam Synodalem, vel regionis consuetudinem, reputantur sufficientes ad vitam honestè traducendam, detrahenda sint onera Missarum, quibus Beneficium prægravatur; an potius soli sint æstimandi Beneficii fructus, nulla habita ratione adjuncti oneris Missarum.

IV. Non una erat hac in re Doctorum sententia. Opinabantur plerique, onera Missarum esse detrahenda, cum liberum est Beneficiario illis, vel per se, vel per alium satisfacere; secus verò cum Missas per se ipsum celebrare tenetur; siquidem in primo casu, si in morbum incidat, quo à celebrando præpediatur, debet alteri Sacerdoti consuetam eleemosynam elargiri, ut Missas faciat; ac proinde, si morbus diuturnus sit, periculum erit, ne Beneficiarius ad extremam redigatur mendicitatem, cui sacri canones, ac præcipuè Tridentinum obviare voluerunt, cum titulum sive Patrimonii, sive Beneficii in Clerico seculari exegerunt, ut ad Sacros Ordines valeat promoveri; ejusmodi au-

autem periculum iidem Doctores abesse ajunt in secundo casu ; qui enim tenetur Missas celebrare per se ipsum, tempore, quo ægrotat, aut alio detinetur legitimo impedimento, nulla afficitur obligatione celebrandi per alium ; quemadmodum, aliis allegatis, tradit *Leander Oper. moral. tom. 2. tract. 8. disp. 7. quæst. 19.*

V. Arbitrantur alii Missarum onera in neutro casu esse detrahenda ; etenim cum eleemosyna, quæ Sacerdoti datur, sit quasi stipendium suæ sustentationis, ut ait D. Thomas 2. 2. quæst. 100. art. 2. ad 2. nulla ratio patitur, eam excludere à censu reddituum, qui sufficientem sustentationem Sacerdoti suppeditant. Neque in contrarium facit, quod tempore infirmitatis Sacerdos, cui liberum est celebrare per alium, huic teneatur elargiri stipem, ad sui cæteroquin alimoniam necessariam ; hic siquidem casus infrequens est, quem jura non respiciunt ; secus in constitutione Patrimonii habenda pariter esset ratio ingruentis belli, imminentis alluvionis, similisque infortunii, cui obnoxia sunt prædia in Patrimonium assignata. Ad hæc, etiam Sacerdotem, cui onus incumbat celebrandi per se ipsum, si impediatur infirmitate, quæ sit diuturna, teneri suæ obligationi satisfacere per alium, rectius docent Cardinalis de Lugo de Sacram. Eucharist. disp. 11. sect. 2. num. 48. & 49. Diana in edit. coord. tom. 2. tract. 1. resolut. 59. Passerin. de stat. homin. tom. 2. quæst. 587. art. 4. num. 1120. quorum sententiam sectata est sacra Congregatio Concilii in Romana celebrationis Missarum 4. Junii 1689. atque in alia Romana 2. Octobris 1721. ac proinde nullum, quantum attinet ad rem præsentem, videtur ponendum discrimen inter eum, qui tenetur Missas per se ipsum cele-

brare, ac alterum, cui potestas est celebrandi per alium.

VI. In hac opinionum varietate satius duxerunt aliquot Episcopi sacre Congregationis Concilii sententiam efflagitare ; & Nos, qui eidem eramus à Secretis, ut Patres unico intuitu omnia inspicerent, quæ ad materiam pertinerent, quod semper consuevimus, cum difficilior occurreret examinandus causæ articulus, diligentem exaravimus Dissertationem, quæ extat tom. 2. Thesaur. Resolut. pag. 214. ubi cujuslibet ex diversis, quas retulimus, Auctorum sententiis præcipua expendimus rationum momenta. Actum fuit de hac quæstione die 8. Augusti 1722. iterumque die 24. Aprilis 1723. ac tandem die 17. Julii ejusdem anni decisum, rem esse delinquendam conscientiæ, & arbitrio Ordinariorum, qui spectatis locorum & personarum conditionibus, vel in particularibus eventibus statuunt, vel etiam in Synodo per modum legis decernant, an onera Missarum sint, aut non sint detrahenda è redditibus Beneficii, è quibus ordinandus suam honestam sustentationem est percepturus.

VII. Quamobrem, absque periculo obviandi juri communi, & sacro Concilio Tridentino, tuto poterit Episcopus in suâ Synodo non solum præfinire quantitatem proventuum, qui censeantur sufficientes ad alimoniam ministrandam Clerico, suam incolenti dioccesim, sed etiam statuere, & determinare, num inter ejusmodi proventus sit numeranda, an potius detrahenda stipēs respondens numero Missarum, ad quas celebrandas Clericus sive per se, sive per alium adigitur lege sibi indicta à fundatore Beneficii, quod possidet.

Tom. II. K LI

LIBER DECIMUSTERTIUS.

DE CÆTERIS AD DIOECESANAM SYNODUM
pertinentibus.

Ut quæcumque ad hoc argumentum pertinent , exequamur , nonnulla supersunt adnotanda , quæ aut in fine Synodi, aut Synodo jam absoluta , fieri solent; & quæ exinde oriuntur difficultates , restant breviter enucleandæ.

CAPUT PRIMUM.

De verbo placet, quo Synodales Constitutiones solent aliqui ab Adstantibus approbari.

IN pluribus diœcesibus usus invaluit, ut, lectis Synodalibus Constitutionibus, omnium, qui Synodo adsunt, exquiratur consensus, per verbum *Placet*, à singulis exhibendus. Huic verò consuetudini adstipulatur Pontificale Romanum, quod agens de ordine ad Synodum, ait: *Post hæc leguntur Constitutiones si quæ sint, per Synodum approbandæ; ex quo colligi videtur, consensum saltem majoris partis eorum, qui Synodo intersunt, necessarium esse, ut Constitutiones per Episcopum editæ robur obtineant & efficaciam, parendique obligationem in universam inducant diœcesim; juxta ea, quæ de sensu & vi verbi Placet leguntur in comment. nov. ad Concilium Eliberitan. tom. 1. Collectionis Conciliorum Hispaniæ Cardinalis de Aguirre pag. 327.*

Equidem Joannes Petrus Gibert in suo corpore juris Canon. tom. 1. part. 1. tit. 18. satis pròximam concinnavit Dissertationem de auctoritate Presbyterorum in Synodo Diœcesana, ubi pluribus suadere conatur, eosdem ad Synodum vocatos habere votum decisivum; additque, quod si hoc illis adjudicetur, consultivum saltem debeat omninò iisdem attribui.

II. Verùm, rem aliter se habere, fateri compellitur, qui declinare velit errorem Aerii, à Calvino renovatum. Aerius, Presbyter Arianus quarto Ecclesiæ sæculo, cum Episcopatum, quem ambiverat, non fuisset assecutus, ut se ipsum solaretur, docuit, nihil planè discriminis intercedere inter Episcopum, & Presbyterum; sicut refert S. Epiphanius hæres. 75. Extinctam Aerii hæresim, inclinante sæ-

culo xiv. excitavit Joannes Wiclefus, à quo eandem hausit Calvinus, qui *Instit. cap. 8. num. 52.* asserit, Episcopum nullum habere in Presbyteros dominatum, sed eas tantum partes, *quas habet Consul in Senatu, ut referat de negotiis, sententias roget. & quod communi consilio decretum fuerit, exequatur.* At Ecclesiæ Catholicæ firmissimum dogma est, Episcopos esse superiores Presbyteris, non solum potestate Ordinis, sed etiam jurisdictionis. Hanc veritatem, contra Calvinum, definiuit Tridentinum *sess. 23. de Sacram. Ord. can. 6.* eandemque iterum impetit à Calvini assecla Salmasio, sub larvato nomine Wallonis Messalini, strenuè propugnavit Petavius tribus de *Ecclesiastica Hierarchia* libris; idemque contra Blondellum, ejusdem sectæ Calvinianæ ministrum, præstitit Natalis Alexander *disser. 44. in Histor. Eccles. sæcul. iv.*

III. Ex eo porro, quod Episcopi sint superiores Presbyteris potestate jurisdictionis, necessariò consequitur, posse ab illis leges ferri, quibus Presbyteri etiam inviti & reluctantes, cogantur obtemperare; ut enim optimè agebat Gerson *de potest. Eccles. considerat. 4. tom. 2. Oper. part. 1. pag. 230.* Potestas Ecclesiastica jurisdictionis in foro exteriori est potestas Ecclesiastica coercitiva, quæ valet exerceri in alterum, etiam invitum, ad dirigendum subditos in finem beatitudinis æternæ... Proprie verò dicitur jurisdictio facultas, seu potestas propinqua dicendi, vel sententiandi jus in alterum, etiam invitum. Hanc eandem potestatem Episcopis asseruerunt omnes antiqui Patres. Etenim S. Justinus *apolog. 1. ad Imperatorem n. 67.* rationem reddens disciplinæ, quam Christiani ab Apostolicis acceperant, singularem Præpositum, suprâ Fideles constitutum, commemorat, cui reli-

qui subderentur, atque obedirent. Et Dionysius, Corinthiorum Episcopus, qui circa annum Domini 160. vivebat, scribens ad Pinytum Gnossiorum Episcopum apud Eusebium *lib. 4. Hist. cap. 23.* agnovit profectò in Episcopo auctoritatem suos Clericos obstringendi legibus, & præceptis; cum Pinytum admonuerit "ne grave onus castitatis Fratrum cervicibus tamquam necessarium imponat, sed ejus, quæ in plerisque hominibus inest, infirmitatis rationem habeat." Idem fatetur S. Irenæus *lib. 4. adversus hæreses cap. 26. num. 2.* inquires: Quapropter eis qui in Ecclesia sunt, Presbyteris obedire oportet his, qui successionem habent ab Apostolis, qui cum Episcopatus successione charisma veritatis certum, secundum Placitum Patris, acceperunt. Et magis apertè Cyprianus *epist. 27. ad Lapsos: inde à Christo Domino per temporum, & successionum vices Episcoporum Ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constituatur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdem Præpositos gubernetur.* Hieronymus verò, quem frustrà Blondellus in suas partes trahere tentavit, quamvis nonnullis in locis, præsertim in *comment. cap. 1. epist. ad Titum, & epist. 85. ad Evagrium* subobscurè loquatur, alibi tamen mentem suam clariùs explicans, Catholicum dogma tuetur; etenim *epist. 52. olim 2. ad Neopotianum num. 7. tom. 1. Oper. col. 260.* ait: Esto subiectus Pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe; & *epist. 41. olim 54. ad Marcellam num. 3. col. 187.* hoc inter Catholicos, & Montanistas ponit discrimen: *Apud nos Apostolorum locum Episcopi tenent; apud eos Episcopus tertius est; in Dialogo verò adversum Luciferianos adeo manifestè totam potestatem jurisdictionis in unius Diocesis Episcopo reponendam*

putavit, ut secus unitatem Ecclesiæ consistere non posse affirmaverit *num. 9. tom. 2. Oper. col. 182. Ecclesiæ salus in summi Sacerdotis dignitate pendet; cui si non exors quædam, & ab omnibus eminens detur potestas, tot in Ecclesiis efficientur schismata, quot Sacerdotes.* Missa facimus alia quam plurima, cum ejusdem Hieronymi, tum S. Ignatii Martyris, Tertulliani, Clementis Alexandrini, Origenis, aliorumque Patrum in eandem rem luculenta testimonia, quæ videri possunt apud laudatos Petavium, Natalem Alexandrum; Bellarminum *lib. 1. de Clericis cap. 14. & Josephum Binghamum Origin. Eccles. tom. 1. lib. 2. cap. 1. §. 2.* qui quidem Auctor, licet heterodoxus, nihilominus hac in re à Catholicis non dissentit.

IV. Non idcirco tamen negamus, consuevisse, immò, & quandoquæ in rebus gravioris momenti debuisse etiam Episcopos, priusquam quidquam decernerent inferiorum Presbyterorum consilium, & sententiam exquirere, ut tali pacto majus pondus, majoremque auctoritatem suis decretis conciliarent. Ita quippè cautum legimus *can. 35. al. 27. inter Apostolicos, ex versione Dionysii Exigui: "Episcopos gentium singularem scire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput existiment, & nihil ampliùs præter ejus conscientiam gerant, quam illa sola singuli, quæ parochiæ propriæ, & villis, quæ sub ea sunt, competunt. Sed nec ille, præter omnium conscientiam, faciat aliquid. Sic enim unanimitas erit, & glorificabitur Deus per Christum in Spiritu Sancto. Concilium verò Cartaginense 4. s. c. 22. tom. 1. Collectionis Harduini, col. 980. præcepit, ut Episcopus sine Concilio Clericorum suorum Clericos*

"non ordinet, ita ut civium conniventiam & testimonium quærat; & c. 23. ut & Episcopus nullius causam audiatur absque præsentia Clericorum suorum." Quamobrem Auctor *Constit. Apost. lib. 2. cap. 28.* Presbyteros appellavit *consiliarios Episcopi; & Hieronymus lib. 2. in cap. 3. Isaia vers. 3. tom. 4. Oper. col. 51. Et nos, inquit, habemus in Ecclesia Senatum nostrum, eum Presbyterorum; quem quidem Sacerdotum Senatum Origenes in Matthæum comparat Senatui in qualibet civitate constituto, à quo civitatis negotia administrantur. Quamvis porro istius Senatus caput, & princeps esset Episcopus, cujus solius sententia cæterorum placito præponderat; attamen Cyprianus ab ipso sui Episcopatus exordio hanc sibi metipsi legem indixerat, nihil ut aggrederetur rei, quæ suæ Ecclesiæ gubernationem respiceret, sine ejusdem Senatus consilio, nec sine totius plebis consensu; quod ipsemet testatur *epist. 5. ad Presbyteros, & Diaconos* scribens: "Ad id verò, quod scripserunt mihi Compresbyteri nostri, Donatus, & Fortunatus, Novatus, & Gordius, solus rescribere nihil potui, quando à primordio Episcopatus mei statuerim, nihil sine consilio vestro, & sine consensu plebis, mea privatim sententia gerere." Videri potest de hoc argumento Alteserra in *Vindictis Ecclesiasticæ Jurisdictionis lib. 1. cap. 12.**

V. Verùm cum postea in qualibet diœcesi nimirum auctus fuisset Sacerdotum numerus, quos, proinde difficile foret Episcopo, quoties sibi opus esset, in unum convocare, atque in consilium adhibere, inde factum est, ut soli Canonici Ecclesiæ Cathedralis, quos jam ferè ubiquè recepta Crodogangi institutio, seu communis vitæ ratio, arctiori vinculo, veluti mem-

bra cum capite, Episcopo devinciebat, fuerint in ejusdem consiliarios adsciti; quemadmodum observat Maillon. tom. 2. *Annal. Benedict. ad ann. 837.* ac prosequitur Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 1. lib. 3. c. 9. & seq.* Et profectò ambigi non potest, quin etiam hodie, jure Decretalium, Canonici Ecclesiæ Cathedralis sint consiliarii nati Episcoporum, adeo ut non liceat Episcopo aliquod gravis momenti negotium aggredi, & deliberare, inconsulto Capitulo. » No-
» vit tuæ discretionis prudentia « (inquit Alexander III. *in cap. Novit. de his, quæ fiunt à Prælat.* scribens ad Patriarcham Hierosolymitanum) » qua-
» liter tu, & Fratres tui unum cor-
» pus sitis; ita quod tu caput, & illi
» membra esse probantur; unde non
» decet te, omissis membris, aliorum
» consilio in Ecclesiæ tuæ negotiis uti;
» & in seq. cap. Quanto, ad eundem;
» Fraternitati tuæ mandamus, quate-
» nus in concessionibus, & confir-
» mationibus, & aliis Ecclesiæ tuæ
» negotiis, Fratres tuos requiras, &
» cum eorum consilio, vel sanioris
» partis, eadem peragas, & pertrac-
» tes; quæ statuenda sunt, statuas,
» & errata corrigas, & evellenda dis-
» sipes, & evellas.

VI. Sed licet Episcopus teneatur sui Capituli consilium exquirere, non propterea tamen tenetur illud sequi, nisi in casibus à jure expressis. Latum siquidem intercedit discrimen inter consilium, & consensum; ubi enim jura Capituli consensum exposcunt, illud facere cogitur Episcopus, quod major pars Canonikorū faciendum concluderit; ubi verò solū exigunt Capituli consilium, suæ obligationi faciet satis, si Canonicos consulat, quin deinde ulla adigatur lege ad eorūdem amplectendam sententiam;

quod colligitur ex cap. Cum olim 7. de arbitr. & cap. 1. de Capel. Monac. traditque cum communi Gonzalez in cap. Cum in veteri, 52. de elect. n. 4. Nec proinde frustraneum erit reputandum Canonikorū consilium; etsi enim Episcopus non teneatur illud sequi, consulentium tamen rationibus instruitur, atque edocetur, ne inconsideratè, & præcipitanter agat; uti ad rem ponderat Sylvester verb. Consilium, & Engel ad tit. de his, quæ fiunt à Prælat. num. 1. quæ etiam causa est, cur Romanus Pontifex non soleat ardua negotia sine Fratrum suorum, idest S. R. E. Cardinalium, consilio decernere; quamquam sciat, supremæ suæ potestatis exercitium, ab eorūdem assensu nequaquam pendere, quod scitè annotarunt Glossa in cap. Fundamenta, verb. Contingeret, de elect. in 6. Hieronymus Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gloss. 46. n. 62. & Menoch. præsum. 34. n. 24. lib. 6.

VII. Sicuti porrò Cardinales, quia sunt Assessores, Collaterales, & Coadjutores Papæ, uti eos vocat S. Bernardus lib. 4. de considerat. ad Eugenium, ideo cum à Papa in consilium adhibentur, tenentur, quid coram Deo sentiant, ingenuè aperire: » Cum per
» ipsum Romanum Pontificem (verba sunt Nicolai III. in cit. cap. Fundamenta, de elect. in 6.) » in quibuscumque
» negotiis contingeret eorum peti con-
» silia, in consulendo per omnia libe-
» ri, eidem Romano Pontifici in om-
» nibus, quæ pro tempore imminet,
» liberè consulant, & assistant: » nec possunt sine culpa, consilium suum reticere, aut ambiguis verbis obduc-
tum proferre, etiamsi prævideant, illud ab aliis Cardinalibus, atque ab ipso Pontifice respuendum; quod rectè tradunt Joannes Hieronymus Albanus de Cardinalatu quest. 10. & Hiero-

nymus Platus *de Cardinalis dignitate, & officio* c. 28. ita Cathedralium Ecclesiarum Canonici ab Episcopo requisiti, debent mentem suam ea, qua utiquè decet, modestia, sed pari animi sinceritate manifestare, etiamsi de rebus consulantur, in quibus sciunt liberum esse Episcopo ab eorumdem Canoniorum consilio deviare.

VIII. Quænam autem sint res, de quibus Episcopus deliberare nequit sine consensu Capituli, & quænam illæ, quas decernere valet, audito dumtaxat Capituli consilio, fusè explicant Doctores *ad cit. tit. de his, quæ fiunt à Prælat.* nec præsentis instituti est eas singulatim recensere. Unum tamen animadvertimus, multum scilicet hac in re deferendum esse locorum consuetudini, qua induci potest, ut Episcopus solutus sit ab obligatione, qua cæteroquin, spectato jure communi, teneretur, requirendi sui Capituli consensum, aut etiam consilium; quod apertè colligitur *ex c. Ea noseitur, de his, quæ fiunt à Prælat. & ex cap. Non est, de consuetudine, in 6.* docentque Stephanus Gratianus *discept. forens. c. 100. num. ult.* Zerola *in prax. Episcop. part. 1. verb. Capitulum, num. 8.* Barbosa *de Canonicis c. 42. num. 19.* Ferrosinus *de potest. Capituli Sed. vac. tract. 2. quæst. 1. num. 4.*

IX. Jam verò ut hæc, quæ præmisimus, ad rem nostram accommodemus, cum hodie cujuslibet particularis Ecclesiæ Senatus, non ex omnibus diœceseos Sacerdotibus, sicut olim, sed ex solis constituitur Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, necesse utiquè non est, ut Episcopus novas Constitutiones in Synodo promulgaturus, totius Cleri sententiam efflagittet, sed satis est, si sui Capituli consilium exposcat, etsi illud sequi non teneatur, nisi in ipsis Constitutionibus aliquid

decernatur de re, putà de Ecclesia Parochiali, alicui Collegio, aut monasterio perpetuè unienda; ad quam jura majoris partis Capitularium exigunt consensum. Quin imò ab ea ipsa obligatione petendi Capituli consilium solutus erit Episcopus, qui per legitimè præscriptam consuetudinem jus sibi adquisierit novas leges condendi, & publicandi, inconsulto Capitulo; quod reapse contigisse in diœcesi Gerundensi, testatur Romaguerra *ad Constitutiones Synodales Gerundenses lib. 1. tit. 1. c. 1. num. 20.* & siquidem contrariorum eadem est disciplina, obstringeretur Episcopus non solum consilium, sed etiam sui Capituli consensum expetere, ubi idem Capitulum id juris ex antiqua consuetudine sibi vindicasset. Constant hæc omnia ex pluribus sacra Congregationis Concilii, quæ subnectimus, responsis.

X. In causa *Urgellen.* anno 1581. *lib. 3. decretor. pag. 32.* quæsitum fuit: »An, stante Concilii Tridentini cap. »2. sess. 24. Constitutiones editæ, aut »quæ in Synodalibus Constitutionibus de cætero fient, de consensu »Capituli fieri debeant; an verò Episcopus per se facere Constitutiones, »& publicare eas possit; & sacra Congregatio respondit: Episcopum in Synodo Diœcesana per se Constitutiones facere posse, absque consensu, »& approbatione Cleri; requirendum tamen consilium Capituli, licet id non teneatur sequi Episcopus, præterquam in casibus à jure expressis.

XI. In causa *Burgen.* 5. Julii 1627. *lib. 13. decretor. pag. 267.* eadem interrogata: »An Archiepiscopus Burgen. in decernendo, & statuendo »ea, quæ sibi benè visa fuerint opportuna, in Synodo Diœcesana, teneatur sequi consilium sui Capituli; respondit: Archiepiscopum teneri re- »qui-

„quirere consilium Capituli, non au-
 „tem illud sequi, circumscripta con-
 „suetudine immemorabili, vel aliàs
 „legitime præscripta, necnon, alio
 „legitimo, & sufficienti titulo, super
 „quibus Capitulum poterit particula-
 „riter audiri.

XII. Apud Episcopum Sarnellum
*in suis epistolis Ecclesiasticis lib. 2.
 epist. 20. pag. 49.* extat epistola ab ea-
 dem sacra Congregatione data ad Pa-
 triarcham Venetiarum die 27. Aprilis
 1592. in qua hæc habentur: „Sacra
 „Congregatio, per libellum Ampli-
 „tudinis tuæ nomine porrectum con-
 „sulta, respondit, eandem Ampli-
 „tudinem tuam in Synodo Diœcesana
 „na facere posse Constitutiones abs-
 „que consensu, & approbatione Cle-
 „rici; debere tamen requirere consi-
 „lium Capituli, licet illud non tenea-
 „tur sequi, nisi in casibus à jure ex-
 „pressis, non obstante quod ex for-
 „ma Romani Pontificalis in celebran-
 „da Diœcesana Synodo expressè ha-
 „beatur, ut Constitutiones in Synodo
 „publicandæ, à Patribus per verbum
 „Placet, confirmentur.

XIII. Alia ejusdem sacre Congre-
 gationis epistola ad Episcopum Orio-
 lanum data 17. Maji 1599. refertur à
 Cardinali de Aguirre *tom. 4. Conc. His-
 pan. pag. 748.* cujus verba sunt: „Sa-
 „cra Congregatio Cardinalium Con-
 „cilii Tridentini Interpretum, sæpius
 „consulta, respondit, licere Episco-
 „po, ad eumque pertinere cogere Sy-
 „nodum Diœcesanam absque consen-
 „su, & consilio Capituli. In ea au-
 „tem Constitutiones eundem Episco-
 „pum edere, & promulgare posse,
 „absque consensu, & approbatione
 „Cleri; debere tamen requirere con-
 „siliū Capituli, tametsi illud sequi
 „non teneatur, præterquam in qui-
 „busdam casibus à jure expressis.

XIV. Capitulum Hispalense ad-
 versus Archiepiscopum, qui Diœcesana-
 nam Synodum absque suo consensu
 coegerat, ad sacram Congregationem
 Concilii provocavit, ejusque examini
 hæc, inter cætera, dubia subjecit:
 „Primò, an ipse Archiepiscopus sine
 „consensu dicti Capituli possit indice-
 „re, & convocare Diœcesanam Syno-
 „dum. Secundò, an ipse Archiepisco-
 „pus sine consensu dicti Capituli pos-
 „sit in Diœcesana Synodo condere
 „Statuta, & constitutiones de rebus
 „gravibus, & arduis. . . . Quartò, an
 „sit necessarius assensus Clericorum
 „Synodo interessentium, ita ut ma-
 „jor pars, contradicendo, possit
 „omnium, seu alterius Constitutio-
 „nis exitum retardare. Et sacra
 Congregatio die 26. Novembris 1689.
 respondit: „Ad primum Affirmativè.
 „Ad secundum Affirmativè; debere
 „tamen Archiepiscopum requirere
 „consilium Capituli, licet illud non
 „teneatur sequi, præterquam in qui-
 „busdam casibus à jure expressis. Ad
 „quartum Negativè. Videri pote-
 runt de hac re disserentes Bottus *in
 tract. de Synodo 3. part. num. 137. &
 seq. Cardinalis de Luca de jurisd.
 disc. 56. de Aste Archiepiscopus Hy-
 druntinus in Methodo sacre Visitationis
 part. 5. §. 2. num. 6. & 7. & Syno-
 dicon Ecclesiæ Beneventanæ in Ap-
 pend. ad Concilium Provinciale III.
 pag. 26. & 27.*

XV. Posito autem, quod Episco-
 pus, priusquam Synodales Constitu-
 tiones promulget, sui Capituli consi-
 lium exposcere debeat, quo melius,
 & maturius suam Capitulares senten-
 tiam pandant; decet profectò, ut
 illas, ante Synodum, singulis Cano-
 nicis expendendas tradat; omnibus-
 que deinde in unum congregatis, quid
 de iisdem sentiant, requirat, & au-
 diat.

diat. Postquam verò Capitulum suum protulit iudicium, in Episcopi arbitrio erit aut illi acquiescere, aut in suo proposito persistere, prout magis expedire iudicaverit; uti enim optimè agebant Patres Concilii Provincialis Rotomagensis anni 1581. *tit. de Episcop. & capit. num. 28. tom. 10.* Collectionis Harduini *col. 1225.* non caput membris, sed membra capiti obsequi, atque obtemperare debent; » Declarat hæc sancta Synodus, præcipuam » in ipsis Ecclesiis auctoritatem, & » rerum gerendarum potestatem ad » Episcopos pertinere, eosque consilio & opera Capitulorum, & Dignitatum juvari debere, ut membrorum capiti coherentium, & obsequentium.

XVI. Quòd si Episcopus inconsulto Capitulo, novas Constitutiones ediderit, atque in Synodo promulgaverit, ille profectò, utpotè deficiente à norma jure præscripta, firmitate carebunt; quamvis, si justæ & rationabiles deprehendantur, sanari queant à sacra Congregatione Concilii; quod aliquandò factum, testatur Cardinalis Petra in *Comment. de Constit. 1. Benedicti XII. section. unic. num. 17. tom. 4. pag. 124.*

CAPUT II.

De Synodi subscriptione.

Quoniam in Diœcesana Synodo nullus est, præter Episcopum, qui jurisdictionem habeat, & potestatem ferendi leges, quod ex hactenus dictis planè liquet, docentque Bellarminus *lib. 1. de Conciliis cap. 4.* & Suarez *lib. 6. de legib. cap. 15. num. 8.* manifestè exinde conficitur, solius Episcopi, alteriusve, qui ejus loco Synodo præsit, esse, Synodales Cons-

titutiones sua firmare subscriptione; sicuti optimè monuit Scarfanton. in *not. ad Ceccoper. tom. 2. lib. 4. tit. 3. in animadvers. num. 17.* Sed, quamquam hæc res compertissima sit, nec jure possit in quæstionem adduci; nihilominus Canonici Ecclesiæ Metropolitanæ Hispalensis acriter olim dimicarunt pro astruendo sibi jure subscribendi unâ cum Archiepiscopo Synodalia decreta. Verùm, cum causa delata fuerit ad sacram Congregationem Concilii; hæc parvi faciens, quod Altovitis, sacre Congregationis Secretarius, in suo consultivo suffragio, quod penes Nos extat, testatus fuerat, aliquas nimirum à se repertas Diœcesanas Synodos Hispalenses, quibus Canonici post Archiepiscopo subscripserant, contra eosdem pronuntiavit; ad dubium quippè hisce verbis propositum: » An Capitulum, seu Canonici » ab illo deputandi ad interessendum » celebrationi Synodi, debeant unâ » cum Archiepiscopo subscribere Synodo Diœcesanæ; » die 26. Novembris 1689. respondit: *Negative.*

II. Neque Canonicis suffragatur exemplum Concilii Generalis, cui etsi Romanus Pontifex vel per se, vel per suos præsit Legatos, omnes subscribunt Episcopi; siquidem Episcopi in Concilio Generali Summo Pontifici assident, non tamquam meri consiliarii, verùm etiam tamquam Judices, uti ostendunt Cardinalis Turrecremata *Summ. Eccles. lib. 3. cap. 63. & 64.* Melchior Canus *de Locis Theolog. lib. 5. cap. 5. quest. 2.* & Bellarminus *citat. lib. 1. de Conciliis cap. 18.* Canonici autem ad Diœcesanam Synodum vocantur tamquam meri Episcopi consiliarii, non verò ut Judicis partes ibidem assumant; quapropter non debent Synodo subscribere, ne videantur sibi usurpare censoriam, & judi-

ciariam potestatem, quam ex subscriptione inferri, animadvertit laudatus Canus de *Loc. Theolog. lib. 5. cap. 5. pag. 154. Patavin. edit. ann. 1714.* inquiens: »Consiliarii, qui non sunt »simul Judices, non solent iudicio, »sententiæque subscribere. At in Synodali sententia, loquitur de Concilio »Generali, non Pontificis solùm, sed »cæterorum Episcoporum subscriptiones adponuntur. Sunt igitur sine dubio Judices.

III. Ex eo porro, quòd Episcopi in Concilio Generali sint veri Judices, cave, ne inferas, teneri Romanum Pontificem in ferenda sententia maiorem partem Iudicum sequi, eorumque doctrinam approbare; etenim, uti rationatur idem Melchior Canus, quamvis omnes Episcopi sint veri Judices, supremum tamen iudicium est à Christo Domino suo in terris Vicario commissum, eidem munus demandatum, quotquot in errorem deflexerunt, sive pauciores, sive plures numero fuerint, ad veram fidem revocandi; juxta illud, quod Petro dixit Christus *Luc. 22. Rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua; & tu aliquandò conversus, non unum, & item alterum, sed sive paucos, sive multos, confirma fratres tuos.* Quocirca Damasus Papa scribens ad Episcopos per Illyricum constitutos numerum Concilii Ariminensis contemnendum dixit, eò quòd illi non accesserit Romani Pontificis sententia, atque prævalenti multitudini unum Vincentium Capuanum, aliosque paucos opposuit Episcopos, qui contra Concilii iudicium steterunt: »Neque enim, ait, »præiudicium aliquod fieri potuit per »numerum Arimini congregatum; »quando constat neque Romanum »Episcopum, cujus ante omnia decebat eos expectare decretum, neque »Vincentium, qui tantis annis Episco-

»patum inviolabiliter custodivit, neque »alios talibus præbuisse consensum;» apud Petrum Constant *Epist. Roman. Pontif. tom. 1. col. 486.* Hanc supremam Romani Pontificis suprâ cæteros Episcopos prærogativam agnovit Œcumenica Synodus Florentina, cui solus Eugenius IV. qui eidem per se præfuerat, subscripsit definiens: *Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus, ita definiens subscripsi; cæteri verò, licet Pontifici astiterint tamquam Coniudices, in Pontificis tamen reverentiam se abstinerunt à verbo definiens, solumque dixerunt: Ego N. Episcopus subscripsi; cum cæteroquin in aliis Conciliis, quibus summus Pontifex per suos præfuit Legatos, ac præsertim in Tridentino quilibet subscripserit definiens, exceptis Procuratoribus absentium, qui ad suffragium decisivum non fuerint admissi, quod alibi fuit à nobis adnotatum. Plura, quæ ad rem faciunt, legi poterunt apud Gravinam de causa efficiente Conciliorum tom. 8. Biblioth. Max. Pont. pag. 895. & Perrimezzius tom. 1. Dissert. Eccles. diss. 5. pag. 162. & seq.*

IV. Quia verò etiam in Concilio Provinciali Episcopi Suffraganei adsunt tamquam Judices, ita ut eorumdem, aut majoris partis eorum sententia prævaleat sententiæ Metropolitanæ, quod colligitur ex *Can. Archiepiscopus, 9. quest. 3.* docentque Turrecremata in *Can. per singulas. ead. caus. & quest. ac Fagnanus in cap. Sicut olim, num. 104. de accusat.* propterea ejusdem Synodi decreta omnes subscribunt. Quem morem retentum videmus etiam à Concilio Provinciali Romano anni 1725. cui præter Summum Pontificem Benedictum XIII. qui illi præfuerat, tamquam Romanæ provinciæ Metropolitanus, omnes subscripserunt, quotquot intervenerant Cardinales, Episcopi, & Pro-

Procuratores absentium. Et siquidem, quod à majori parte conclusum est, jam habeat vim legis, totam obligantis provinciam; etiam illi, qui cæteroquin dissenserunt, coguntur aliorum acquiescere iudicio, ac Synodalia statuta acceptare, suaque corroborare subscriptione, quamquam iis, qui se gravatos sentiunt, suppetat remedium appellationis ad Sedem Apostolicam. Ita rectè definitum fuit à Concilio Provinciali Narbonensi anni 1609. *cap. 29. in fin. tom. 11. Collectionis Harduini col. 32.* "Quo absoluto, & factis acclamationibus, decretis ejus manu propria tam Episcopi, quam Procuratores subscribant, licet in omnibus nomine proprio non consenserint; iudicia enim senioris, & majoris partis prævalent, & quod conclusum fuerit à pluribus censetur approbatum. "Qua non obstante subscriptione, si in aliquibus quis se gravatum senserit viam Juris per appellationem ad summum Pontificem Provincialis Concilii Judicem ei patere declaramus." Quod si quis adeo pertinaciter suæ adhæserit opinioni, ut majoris partis sententiæ cedere recusaverit, eum aut è consensu expelli, aut anathemate percelli, jusserunt Patres Concilii Toletani VIII. anni 653. *cap. 11. tom. 3. Collectionis Harduini col. 965.* agentes: "Cum verò quælibet sancta Synodus agitur, aut pacificè inter Pontifices quippiam definitur; si pauciores per nescientiam, vel contentionem fortè dissentiant, aut commoniti plurimorum sententiæ cedant, aut ab eorum cœtu cum dedecore confusionis abscedant, aut excommunicationis annuæ sententiam luanr."

V. Quod verò attinet ad Presbyteros, Provinciali Synodo quandoquæ præsentibus, non unam semper fuisse comperimus in re, quam versamus,

Ecclesiæ disciplinam; ad plures quippe ex provincialibus Synodos Presbyteros unâ cum Episcopis fuisse vocatos, eorundemque Acta subscripsisse, constat tum ex Concilio Arelatensi I. habito anno 314. cui plures Presbyteros, quinimò & Diaconos, atque etiam Exorcistas subscriptos legimus in ejusdem Actis editis à Sirmondo, tum ex Concilio Romano I. sub Symmacho anni 499. cui sexaginta octo Presbyteros, & septem Diaconos subscriptos invenimus; tum denique, ut alia plurima prætermittamus, ex alio Concilio Romano sub Gregorio II. anni 721. ubi Episcopi, Presbyteri, Diaconi, sub hac formula, Decretis ab ipsis omnibus communi nomine promulgatis subscripserunt: "Opportunus gratia Dei Episcopus Ecclesiæ Matranensis huic Constituto à nobis promulgato subscripsi. Sisinnius S. R. E. tituli S. Sixti Presbyter huic Constituto à nobis promulgato subscripsi. Musculus humilis Diaconus sanctæ Sedis Apostolicæ huic Constituto à nobis promulgato subscripsi;" *tom. 2. Collectionis Harduini col. 962. & tom. 3. col. 1866. & seq.* Verum, quamquam olim fuerit in potestate Episcoporum, Presbyteros, atque interdum etiam Diaconos, ad Concilium Provinciale cum jure suffragii admittere; postea tamen suffragium decisivum concessum fuisse solis Abbatibus, habentibus jurisdictionem quasi Episcopalem, eruitur ex Concilio Londonensi anni 1075. in qua cautum fuit, "ne quis in Concilio loquatur, præter licentiam à Metropolitano concessam, exceptis Episcopis, & Abbatibus, qui pariter ejusdem Concilii statutis subscripserunt;" *tom. 6. ejusdem Collectionis part. 1. col. 1558.* Nec mirum est, Abbates fuisse hac prærogativa donatos, cum iidem, sive ex privile-

gio, sive ex consuetudine, jus etiam adquisierint interveniendi Conciliis Œcumenicis; quod profecto jam ante Concilium Constantiense contigisse, asserit Cardinalis Cameracensis in schedula eidem Concilio oblata, apud Emmanuelem à Schelstrate, inquit: »Item sciendum est, quod, quando »in Conciliis Generalibus soli Episcopi habebant vocem definitivam, hoc »fuit, quia habebant administrationem »populi... postea additi fuere Abbates »eadem de causa, & quia habebant administrationem subditorum. « Quamobrem iidem, atque ob eandem rationem, jurisdictionis scilicet, quam exercent in subditos, Ordinum quoque Regularium Superiores Generales subscripserunt decretis Concilii Florentini & Tridentini.

VI. Alii verò Presbyteri, nulla fruente jurisdictione quasi Episcopali, à Provincialibus Conciliis sunt exclusi, exceptis dumtaxat Canonicis Ecclesiarum Cathedralium, qui sunt ad illa invitandi, ut vel per se, vel per suos intersint nuntios, seu Procuratores; uti habet textus in *Cap. etsi membra, de his que fiunt à Prælati sine consensu Capituli*, ubi Innocentius III. ait: »Provinciæ Senonensis Capitula »Cathedralium Ecclesiarum ad Nos »querimoniam transmiserunt, quod »Archiepiscopus Senonensis, & ejus »Suffraganei, Procuratores eorum, »nuper ad Provinciale Concilium »convocatos, ad tractatum eorum »admittere noluerunt. Visum fuit Nobis, & Fratribus nostris, ut Capitula »ipsa ad hujusmodi Concilia debeant »invitari, & eorum nuntii ad tractatum admitti, maxime super illis, quæ »ipsa Capitula contingere dignoscuntur. « Non tamen præfatos Canonicos, eorumve Procuratores aliam habere vocem, nisi merè consultivam,

Juris communis vestigia sectantes disertè declararunt Patres Concilii Provincialis Burdigalensis, anni 1583. *cap. 34. tom. 10. Collectionis Harduini col. 1379.* ubi agentes de Concilio Provinciali, edixere: »Capitula Cathedralium Ecclesiarum speciatim »ad Synodum invitentur, eisque liceat delegare ex suis Capitulis Canonicos, qui Synodo intersint, ac eorum mandata referant. Sciant autem »se in Synodo tantum consulendi, »non autem decernendi potestatem »habere. « Cumque in alio Concilio Burdigalensi, celebrato anno 1624. Procurator Capituli Santonensis contendisset, omnes Procuratores Capitulorum in Concilio, in rebus Conciliariis de dirigendis vocem decisivam habere; communi Patrum sententia jussus est suam opinionem, tamquam erroneam, atque Ecclesiæ praxi, & Romani Pontificis decretis contrariam, retractare; simulque statutum, ne quis deinceps eandem tenere, docere, & propugnare auderet. Sacro approbante Concilio, decretis ultimi Concilii Provincialis Burdigalensis inhærentes, »opinionem quorundam, qui ausi »sunt asserere, præter Episcopos, »quosdam etiam alios habere vocem »decisivam in Concilio Provinciali, »ut erroneum judicamus; quibuscumque deinceps eandem proponere in »concionibus agitare, docere, & tenere prohibentes; « *tom. 11. Collectionis Harduini col. 132.*

VII. Non solum autem Canonici Ecclesiarum Cathedralium, eorumve Procuratores auctoritatem non habent quidquam decernendi in Concilio Provinciali, sed poterunt etiam à Congregationibus, quæ sessionibus præmitti solent, excludi, cum à Patribus de re aliqua est in illis pertractandum, quam propalare nequeant sine violatione jurisdictionis.

amenti, aut obedientiæ debitæ superiori, vel alia subest justa causa eos non admittendi; quemadmodum docent Fagnanus in cit. cap. *Etsi membra*, num. 14. & Pirhing. ad eumd. tit. §. 3. num. 19. Ex quibus concludimus, unam eandemque esse conditionem Capitulorum Ecclesiarum Cathedralium in Synodis tam Provincialibus, quam Dioecesanis; etenim tam ad istas, quam ad illas sunt vocandi; in utrisque votum habent merè consultivum, & neutris decreta subscribunt.

CAPUT III.

De Synodali decreto revisione, & approbatione.

CUM in Provincialibus Conciliis, quæ antiquioribus Ecclesiæ sæculis cogebantur, recens subortæ hæreses interdum damnarentur, & gliscientes per provinciam errores sollicita cura præfocarentur; inde factum est, ut eorundem Acta per synodalem epistolam ad Romanum transmittentur Pontificem, ut accedente primæ Sedis, & Jesu-Christi in terris Vicarii approbatione, quod in illis particulæribus Episcoporum cœtibus fuerat deliberatum, tamquam Fidei dogma ab omnibus reciperetur orthodoxis, unaque esset ubique omnium Fides. Hujus disciplinæ testimonium perhibent Patres Concilii Carthaginensis, & Milevitani ejusdem anni 416. qui post proscriptos Pelagii, & Cælestii errores, quod à se gestum fuerat Innocentio I. totius Ecclesiæ principatum tenenti significarunt, rogantes, ut Apostolicæ suæ auctoritatis fulcimentum, & robur Conciliaribus statutis adjiceret. *Hæc itaque gestum* (scripserunt Patres Carthaginenses, tom. 1. Collectionis Harduini col. 1214. » Do-

» mine Frater, sanctæ charitati tuæ
» intimandum duximus, ut statutis
» nostræ mediocritatis etiam Aposto-
» licæ Sedis adhibeatur auctoritas. « Et
» Patres Milevitani *ibid.* col. 1221.
» Quia te Dominus gratiæ suæ præci-
» puo munere in Sede Apostolica col-
» locavit, talemque nostris temporibus
» præstitit, ut nobis potius ad culpam
» negligentiae valeat, si apud tuam ve-
» nerationem, quæ pro Ecclesia sunt
» suggerenda, tacuerimus. « Innocen-
» tius verò litteris ad eosdem datis, eos
» hoc nomine plurimum commendat,
» quod scilicet exquirentes primæ Sedis
» oraculum, eorumque, quæ à se gesta
» fuerant, confirmationem ab eadem
» petentes, sanctissimis Ecclesiæ legibus
» obtemperaverint, & prisca calcaverint
» instituta Patrum, qui non humana, ait
» ad Episcopos Carthagine congregatos,
» sed divina decrevere sententia, ut
» quidquid quamvis de disjunctis, re-
» motisque provinciis ageretur, non
» prius ducerent finiendum, nisi ad
» hujus Sedis notitiam perveniret; ut
» tota hujus auctoritate, justa quæ
» fuerit, pronuntiatio firmaretur; in-
» deque sumerent cætera Ecclesiæ (ve-
» lut de natali suo fonte aquæ cunctæ
» procederent, & per diversas totius
» mundi regiones puri latices capitis
» incorrupti manerent) quid præcipe-
» re, quos abluere, quos veluti cæno
» inmundabili sordidatos, mundis
» digna corporibus unda vitaret; « &
» ad Patres Milevitanos: » Diligenter
» ergo, & congruè Apostolici consuli-
» tis honoris, arcana (honoris, in-
» quam, illius, quem præter illa, quæ
» sunt extrinsecus, sollicitudo manet
» omnium Ecclesiarum) super auxiliis
» rebus, quæ sit tenenda sententia;
» antiquæ scilicet regulæ formam se-
» cuti, quam toto semper Orbe me-
» cum nostis esse servatam.... Præ-
» ser-

„sertim quoties Fidei ratio ventilatur,
 „arbitror, omnes Fratres, & Coepis-
 „copos nostros nonnisi ad Petrum, id
 „est sui nominis, & honoris auctorem,
 „referre debere, velut nunc retulit
 „vestra dilectio, quod per totum Mun-
 „dum possit Ecclesiis omnibus in com-
 „mune prodesse;“ Apud Petrum Con-
 „stant *Epist. Roman. Pontific. tom. 1.*
column. 889. & 896. Eandem confir-
 mationem à Zosymo Papa petiisse alia
 duo Africana Concilia, contra Pelagia-
 nos pariter coacta, testatur mox canen-
 dus Prosper in libro contra Collatorem,
 & constat ex ejusdem Zosymi episto-
 la, quam ex ms. codice Vaticano pro-
 fert Baronius ad ann. 417. num. 19. &
 seq. Similiter Cæsarius Arelatensis
 Episcopus confirmationem secundæ
 Synodi Arausicanæ postulavit à Felice
 Papa, eoque præmortuo, impetravit
 à Bonifacio II. quod narratur in vita
 ejusdem Cæsarii lib. 1. sub fin. apud
 Mabillonium in sæcul. I. Benediclin.
 pag. 646. Venet. edit. & colligitur ex
 epistola Bonifacii tom. 2. Collectionis
 Harduini col. 1109.

II. Ab Apostolica verò confirma-
 tione Provinciale Concilium mutuari
 infallibilem auctoritatem, ita ut in Fi-
 de errare nequeat, rectè docent Mel-
 chior Canus de Loc. Theolog. lib. 5. c.
 4. conclus. 5. Bellarminus lib. 2. de
 Conciliis cap. 5. pluribusque argumen-
 tis ostendit Thomassinus dissert. 9. in
 Concilia Cartaginiense, & Milevita-
 num. Enimverò, nisi res ita se haberet,
 ajunt Canus, & Bellarminus, non pos-
 sent dici, irreformabili Ecclesiæ judi-
 cio, proscripti errores Helvidii, Pe-
 lagii, & Priscillianii; quorum primus
 damnatus est à Concilio Telensi, con-
 firmato à Siricio; alter à præfatis Con-
 ciliis Africanis, confirmatis ab Inno-
 centio, & Zosymo; tertius à Concilio
 Toletano, confirmato à Leone Mag-

no: quæ quidem Concilia fuere tan-
 tum Provincialis. Accedit, quod Au-
 gustinus, & Prosper rem contra Pe-
 lagium omnino confectam sunt arbi-
 trati, postquam Africanorum Antisti-
 tum Synodalis sententia, in eundem
 prolata, ab Apostolica Sede fuit ap-
 probata. Augustinus quippè *serm. 131.*
olim 2. de verb. Apost. num. 10. tom. 5.
Oper. col. 645. inquit: „Jam de hac
 „causa duo Concilia missa sunt ad
 „Sedem Apostolicam; inde etiam res-
 „cripta venerunt. Causa finita est, uti-
 „nam aliquandò finiatur error.“ Et
 rursum lib. 2. *Oper. imperfect. contra*
Julian. num. 103. tom. 10. Oper. col.
993. „Quid adhuc quæris examen,
 „quod jam factum est apud Apostoli-
 „cam Sedem? Quod denique jam fac-
 „tum est in Episcopali judicio Pales-
 „tino... Damnata ergo hæresis ab Epis-
 „copis non adhuc examinanda, sed
 „coercenda est à potestatibus Christia-
 „nis. Prosper autem contra Collat. cap.
 „21. aliàs 41. Tunc istorum machinæ
 „fractæ sunt... quando beatæ memoriæ
 „Innocentius nefandi erroris capita
 „Apostolico mucrone percussit; quan-
 „do Pelagium ad proferendam in se,
 „suosque sententiam, Palæstinorum
 „Episcoporum Synodum coarctavit;
 „quando Africanorum Conciliorum de-
 „cretis beatæ recordationis Papa Zosy-
 „mus sententiæ suæ robur adnexuit,
 „& ad impiorum detractionem gla-
 „dio Petri dexteras omnium armavit
 „Antistitem. Quare non immerito lau-
 „datus Thomassinus loc. cit. num. 1.
 „Provinciales Synodos ab Apostolica
 „Sede confirmandas esse, & ubi con-
 „firmatæ fuerint, tunc in auctoritatis
 „summum columnen eas recipi, nec
 „posse ab eis, circa hæreseos discri-
 „men, provocari.

III. Hæc de Provincialibus Syno-
 dis, in quibus hæreses damnabantur,
 &

& quid Fide tenendum esset, decerneretur. Hodie verò, etsi plerumquè in ejusmodi Synodi Fidei causæ non pertractentur, sed sola condantur decreta disciplinam respicientia, ut tamen antiquæ consuetudinis aliquod remaneret vestigium, ea, antequam promulgentur, transmitti jussit Sixtus V. ad sacram Congregationem Concilii; non quidem ut postea confirmationem reportent à Sede Apostolica, sed ut corrigantur; si quid fortassè in iisdem aut nimis rigidum, aut minùs rationi congruum deprehendatur; *Provincialium verò* (alloquitur Pontifex sacram Congregationem Concilii *sua Constitut.* 117. tom. 4. Bullar. part. 4. pag. 396.) ubi vis terrarum illæ celebrentur, decreta ad se mitti præcipiet, eaque singula expendet, & recognoscet; atque ita esse moribus receptum, fidem faciunt Concilia Provincialia, Valentini anni 1565. Toletani anni 1582. Mexicanum anni 1585. quorum decreta à sacra Congregatione Concilii, ad quam missa fuerant examinanda, leguntur emendata in Collectione Conciliorum Hispaniæ Cardinalis de Aguirre tom. 4. Concilium pariter Provinciale Narbonense anni 1609. ab eadem sacra Congregatione recognitum, & correctum, testatur Cardinalis Aragonius in epistola data 27. Novembris 1611. quæ ad ejusdem Concilii calcem refertur tom. 11. Collectionis Harduini col. 54. Ejusdem Congregationis judicio subiecta decreta Concilii Provincialis Salernitani, narrat Cardinalis Lancellotti in sua attestazione, exarata die 23. Augusti 1616. Et Nos ipsi, cum ejusdem Congregationis Secretarii munus gerebamus, scimus, ejus judicio fuisse suppositas sanctiones Synodi Provincialis Ruthenorum, quæ, Præsede Hieronymo Grimaldo Archiepiscopo Edesseno, in regno Poloniæ

Nuntio Apostolico, cum facultatibus Legati de latere, & postea S. R. E. Cardinali, habita fuerat anno 1720.

IV. Non semel tamen accidit, Provincialia Concilia non solum à sacra Congregatione Concilii recognosci, & si opus fuerit, emendari; verum etiam à Summo Pontifice, ita petentibus Metropolitanis, à quibus sunt celebrata, per Apostolicas litteras confirmari. Etenim Gregorius XIII. per suum speciale Breve approbavit quartum, & quintum ex Conciliis Provincialibus Mediolanensibus, à S. Carolo Borromæo coactis; quod narrat Giussanus in *vita S. Caroli lib. 6. cap. 2.* & Nos suprâ memoravimus. Synodus quoque à Petro Episcopo Beritensi, Vicario Apostolico in Tunkino, celebrata in pago Diughieu provinciæ Kinam die 14. Februarii 1670. quæ Provinciali potius, quam Diocesana indolem videtur præsetulisse, post ejusdem examen præmissum à sacra Congregatione de Propaganda Fide, confirmata fuit à Clemente X. per Apostolicas litteras, datas 23. Decembris 1673. quæ extant inter Constitutiones Apostolicas pro Missionibus Sinarum, Tunkini, &c. typis Parisiensibus impressas anno 1676. part. 1. pag. 121. & seq. Similiter à Paulo V. approbatum Concilium Provinciale Mechliniensi anni 1607. constat ex ejusdem Brevi, quod Conciliaribus Statutis attexit Harduinus suæ Collectionis tom. 10. col. 1669. Apostolica itidem confirmatione roborata fuere duo Concilia Provincialia Beneventana, annis 1693. & 1698. habita à Vincentio Maria Cardinali Ursino, Archiepiscopo Beneventano, qui postea Summus Pontifex est renunciatus, assumpto nomine Benedicti XIII. quod videre est in Collectione Conciliorum Provincialium Beneventanorum, edi-

ta Romæ 1724. pag. 577. & 604. Idemque Benedictus, cum supremum Pontificatum teneret, nonnulla approbavit Concilia Provincialia, uti Avenionense, celebratum anno 1725. atque Ebreundenſe anni 1727. Et Nos ipsi, postquam ad Petri Cathedram eveſti fuimus, confirmavimus Synodum Provinciale, coactam in Monte Libano, per nostras Apostolicas litteras datas 1. Septembris 1741. & evulgatas unâ cum actis Consistorii semipublici, habiti 13. Junii 1744. iterumque impressas Bullarii nostri tom. 1. part. 74. & seq. & tom. 2. in Append. pag. 35. & seq.

V. Quibus positis, posset quis dubitare, an prædicta Provincialia Concilia ab Apostolica confirmatione vires accipiant universam obligandi Ecclesiam, perinde ac si essent Constitutiones Pontificiæ; juxta illud Justiniani effatum in leg. 1. Cod. de vet. jur. enucl. Omnia nostra fecimus, quibus auctoritatem nostram impertimur. Sed hanc difficultatem diluunt Suarez lib. 4. de legib. cap. 6. num. 10. & Fagnanus in cap. Canonum statuta, num. 13. de Constitut. opportunè monentes, confirmationem robur quidem adicere actui confirmato, sed nequaquam illum extendere, nisi aliter superior expresserit, sicuti arg. leg. Aurelius, &c. ff. de liberat. legat. docet Baldus in leg. 1. in fin. Cod. si advers. rem judic. ex quo concludunt, prædictorum Conciliorum decreta, quamquam à Summo Pontifice approbata, nisi sint clausa in corpore Juris communis, de quibus dumtaxat loquebatur Justinianus, provinciæ limites non prætergredi; quod reapse de præfatis Conciliis Provincialibus Mediolanensibus, à Gregorio XIII. confirmatis, omnes Doctores sentire, idem Fagnanus observat.

VI. Non omnia autem, quæ huc-

usque de Provincialibus dicta sunt, nostris congruunt Diœcesanis Synodis; harum quippè Constitutiones statim possunt ab Episcopis publicari, quin ulla obstringantur obligatione illas transmittendi ad sacram Congregationem Concilii, ejusque expectandi judicium. Haud equidem ignoramus, Antonium Mariam Gratianum, Episcopum Amerinum, suam, quam sæpius laudavimus, Synodum habitam anno 1595. typisque Venetis anno 1597. impressam, inscripsisse Clementi VIII. atque in Epistola nuncupatoria ita Pontificem allocutum: Cum igitur mihi antiquissima cura fuerit, quamdiu, ac variè interpellata, diœcesis hujus Synodum habere, quæ habita his triginta annis non erat, in eaque omnem morum, atque Ecclesiasticarum rerum rationem, maxime ex Tridentini Concilii præscriptis condere, constituereque, incessit animum cogitatio voluminem ipsum decretorum, priusquam ederem meis, ad te mittendi, tibi que dicandi. Non quidem eo consilio, ut fulgorem, ac majestatem nomini tui præferens, quasi commendatius inde spectatiusque prodiret, sed cum sancire, atque promulgare hujus generis quicquam, non ante probatum tibi, fas jusque nemini sit, ut tuo arbitrio, tuæ diſtioni, quæ debeo fide, reverentiaque subjicerem. Id demùm habiturus ratum, sanctumque, quod tu, cujus haud dubiè cælesti afflatu voluntas regitur, cuique cælestis numinis instar inest, sancientium, comprobandumque esse censueris. Verùm hæc unicè referri debent ad Gratiani obsequium, & reverentiam erga Sedem Apostolicam, non verò ad necessitatem consulendi Summum Pontificem, ejusque approbationem obtinendi; siquidem, si Jus commune spectemus, ab hoc liberam habet Episcopus facultatem ferendi, & promulgandi

leges, quas opportunas duxerit ad rectam suæ diocesis administrationem independentem ab ulla superioris confirmatione; uti benè Suarez *cit. c. 6. n. 9.* & 10. Si verò consideremus paulò ante indicatam Sixtinam Constitutionem, hanc solum loqui animadvertimus de Synodo Provinciali, cujus Acta ante promulgationem recognoscenda statuit à sacra Congregatione Concilii, nequaquam autem complexi deprehendimus decreta Synodi Diocesanæ, de quibus nihil de novo decernit, sed cujuslibet Episcopi prudentiæ, atque arbitrio, cui antea permittebantur, ea relinquit. In hac sententia fuit sacra Congregatio Concilii, quæ rogata, ut recognosceret Acta Diocesanæ Synodi Strongolensis, die 17. Junii 1645. respondit: *Se non consuvisse revidere, & approbare, nisi Synodos Provinciales, ex Constitutione Sixti V. & quod idcirco Episcopus uteretur jure sibi, ex sacro Concilio competente; lib. 17. decretor. pag. 484.* Quocirca in hac nostra commentatione falli jam diximus Cardinalem de Luca, & Van-Espenium, asserentes, Diocesanæ Synodos robore & efficacia carere, nisi à prædicta sacra Congregatione approbentur.

VII. Compertum præterea nobis est, non deesse Episcopos, qui suas Constitutiones, in Synodo promulgandas, ad aliquem virum doctum, rerumque Ecclesiasticarum apprime peritum, in Urbe commorantem, mittant, ejusque de illis consilium, & judicium exquirant; aut etiam aliquem Cardinalem, sacre Congregationi Concilii adscriptum, enixè rogent, ut eas legat, & corrigat; quod sæpius à Nobis, cum in minoribus essemus, factum reminiscimur, ut amicorum Antistitum indulgeremus petitionibus. At hæc ab Episcopis ex mera sunt cau-

tela, ut nimirum sui Cleri, & populi querimoniis aditum occludant, non ex ulla, qua teneantur, obligatione; neque enim iidem sacre Congregationis judicalem sententiam, sed peculiaris personæ judicium expetunt, & consilium; sacram quippè Congregationem non solere Diocesanæ Synodos recognoscere, nisi adversum ejusdem decreta ab aliquo fuerit appellatum, & modò ab ipsamet accepimus, & asseruit Cardinalis Carafa ejusdem olim Præfectus, in sua epistola anno 1586, ad quemdam Episcopum data, quæ à pluribus refertur Auctoribus, & novissimè edita est à Miglioruccio *Instit. Canonic. lib. 1. tom. 3. num. 26. pag. 34.* cujus verba sunt: »Non est in more positum apud Patres Illustrissimos, qui Tridentini Concilii decretis interpretandis præfecti sunt, Diocesanæ Synodos recognoscere, sed Provinciales tantum emendare. Quare, ut voluntati, atque Pastoralis Amplitudinis tuæ zelo in tuæ Synodi correctione quoquo modo satis per me fieret, illud pro mea in te, & Ecclesiam tuam charitate mihi sumptum, si, ut Synodum ipsam percurrerem, simulque, & adnotarem, quæ notatæ digna visa sunt, quemadmodum licebit in extremis ipsis Synodi pagellis, ubi nostras animadversiones adscripsimus, inspicere. Quod superest tamen, tu, Clerusque tuus in salutarium Constitutionum observationes noviter incumbite; memores, unam optimam legem esse, legentem observare. Valete in Domino.

CAPUT IV.

De Synodaliū decretorū promulgatione, & quam in Diocesim inducunt obligatione.

CERTUM est, ad legis substantiam pertinere ipsius legis promulgationem, qua ad totius communitalis notitiam devenire queat, *leg. Leges sacratissimæ, Cod. de legib. & rubr. Novell. 66.* Etenim, cum lex sit regula morum, non uni, aut alteri personæ, sed toti proposita communitati, debet omnibus ita significari, ut ad omnium aures pervenire valeat; quod aliter fieri nequit, quam per ejusdem legis promulgationem. Modus autem, quo hæc promulgatio sit facienda, non est speciatim à jure præfinitus; quare meritò Suarez *lib. de legib. cap. 15. num. 8.* asserit, leges ab Episcopis latas, sufficienter promulgari, si aut publicè legantur in Ecclesia Cathedrali, aut voce præconis in platea civitatis adstantibus significantur, aut scriptæ affigantur in loco publico, ad hoc designato. Quin immò, si Statuta Synodalia, non populum, sed solū respiciant diocesis Clerum, alia non indigent publicatione, ab ea distincta, quæ fit in ipsa Synodo, cui interest præcipua pars ejusdem Cleri; siquidem Innocentius III. *in cap. Ad hæc, de postulat. Prælat.* disjunctivè ait, legis vinculum in omnes protendi *cum solemniter editur, aut publicè promulgatur*; nulla autem lex magis solemniter editur ea, quæ fit in consensu præcipuæ partis eorum, in quos fertur.

II. Facta porro Synodaliū Constitutionum promulgatione, nullius temporis determinatum spatium interfluere necesse est, ut illæ parendi obligationem inducant; sed statim unum-

Tom. II.

quemque ligant, qui earundem notitiam quoquomodo habuerit. Licet enim in Jure Civili cautum sit Leges Imperiales non obligare, nisi post duos menses ab earundem promulgatione in singulis provinciis facta, juxta textum *cit. Novell. 66. ejusque rubr. & insuper disputetur inter Doctores, an idem locum habeat in legibus Pontificiis, pro universa Ecclesia latis; in qua quæstione affirmativam sententiam tuerent Navarrus *manual. cap. 23. num. 44.* Sotus *lib. 1. de just. q. 1. art. 4.* negativam verò propugnans Suarez *lib. 3. de legib. cap. 18. lib. 4. cap. 15.* Menoch. *de Arbitrar. cas. 185. num. 8.* aliique magis communiter; omnes tamen fatentur, legem latam ab inferioribus, nisi aliud ipsemet legislator decernat, statim post promulgationem unumquemque afficere; quod tamquam certum ponunt Ostiensis *in Summ. titul. constitut. §. Quando, Navarrus cit. loc. & consil. 1. num. 16. de Constit. Suarez cit. cap. 18. num. 9. Azor. Institut. part. 1. lib. 3. cap. 3. quæst. 2.**

III. Neque ad declinandum Synodaliū Constitutionum vinculum prodesse potest auctoritas Gratiani, qui initio *dist. 18.* scripsit: »Episcoporum »Concilia sunt invalida ad definiendum & constituendum, non autem »ad corrigendum. Sunt enim necessaria Episcoporum Concilia ad exhortationem & correctionem quæ »etsi non habent vim Constitutionis, »habent tamen auctoritatem imponendi & indicendi, quod aliàs statutum est, & generaliter, seu specialiter observari præceptum.« Hæc siquidem nimium inconsideratè, atque oscitanter à Gratiano prolata, observat ibidem Glossa *verb. constituendum*, inquiens: »Illud non est verum, quia »Episcopi benè possunt condere ca-

L

»no-

„nones Episcopales, & Archiepiscopos Provinciales; quia quilibet populus, & quælibet Ecclesia sibi potest statuere aliquod jus;“ adnotavitque Cabasutius in *theor. & prax. Jur. Can. c. 1. in fin.* ubi Gratiani errorem redarguit. Etenim, cum Episcopi positi sint à Spiritu Sancto *regere Ecclesiam Dei, Act. 20.* iisque collata sit potestas solvendi & ligandi, *Matth. 18.* sive hæc sit immediatè à Christo Domino, sive à summo Pontifice, nemo, salva Fide, potest jurisdictionem illis abjudicare, suas oves legibus obstringendi, quibus obtemperare cogantur; quod ex iis liquet, quæ *lib. 1. cap. 4. & lib. 5. c. 4.* diximus, & latè probat Suarez *lib. 4. de legib. cap. 4.* Quocircà apud omnes Juristas principii loco est, Synodales Constitutiones facere jus particulare, ab omnibus observandum, qui in constituentis territorio degunt; Rota *cor. Seraphino decis. 813. num. 3. decis. 14. num. 7. decis. 15. num. 6. decis. 16. num. 9. decis. 18. num. 13. lib. 14. ad ornat. Card. de Luca, & decis. 471. num. 5. part. 14. decis. 212. num. 3. part. 15. decis. 163. num. 18. part. 17. recent. decis. 123. num. 14. cor. Herrera, decis. 7. num. 19. cor. Molines*; & prosequitur Romaguerra *ad Constitutiones Synodales Gerundenses lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 35. & seq.*

IV. Et eo porro, quod potestas ferendi leges sit in Episcopis aut immediatè à Christo, aut à Summo Pontifice, cui à Christo immediatè collata, necessariò etiam consequitur, earum firmitatem nequaquam pendere à populi acceptione, sed ab unico legislatore vires sortiri, quibus unumquemque quantumvis reluctantem constringant, nisi fortè à justitia certò deficiant, ex cujus defectu sint irritæ; quemadmodum benè perpendit Suarez

cit. lib. 4. de legib. cap. 16. per tot. ubi meritò etiam animadvertit, oppositam opinionem, quam aliqui ausi sunt venditare, componi non posse cum Fide, qua credimus, Ecclesiæ regimen fuisse à Christo commissum Romano Pontifici, in cujus sollicitudinis partem cæteri vocati sunt particularium Ecclesiarum Antistites.

V. Quod si quis legis *subjectum*, ut ajunt, hoc est personas inquirat, quæ Diocesanae Synodi decretis ligentur, paucis respondetur, ad eorundem observationem adigi quotquot incolunt Episcopi diocesim, cujuscumque sint status & conditionis, nisi speciali privilegio ab ejusdem subtrahantur jurisdictione; Suarez *lib. 4. de legib. cap. 19. num. 5.* Quinimmò Regulares, eorum exemptione non obstante, parere coguntur Diocesanae Synodi sanctionibus, in iis, quæ respiciunt curam animarum, aut Sacramentorum administrationem, juxta decretum Tridentini *sess. 25. cap. 11. de Regular.* atque Apostolicas Constitutiones, Concilii textum explicantes, decretis pariter subjiciuntur, quæ materiam concernunt, in qua subsunt jurisdictioni delegatæ Episcopi, juxta decisionem Innocentii IV. *in cap. 1. de privileg. in 6. Salvis nihilominus casibus aliis, in quibus eos Episcoporum jurisdictioni subesse, canonica præcipiunt instituta*; quod prolixiùs explicimus *lib. 9. cap. 15. num. 4. & seq.* Notat præterea idem Suarez *eod. lib. 4. cap. 20. num. 10.* aliquandò, ad evitandum scandalum, & fugiendam difformitatem à cæteris dioceseos membris, teneri Regulares obtemperare Constitutionibus Synodalibus, à quibus cæteroquin, ratione suæ exemptionis, essent soluti; quamvis simul advertat, non semper illas transgredientes fieri gravis culpæ reos, sicuti cæteri, qui

Epis-

Episcopali juri plenè subduntur.

VI. Aliqui nihilominus Doctores, quos citant Azor. *Instit. part. 1. lib. 7. cap. 19. quest. 2.* & Diana *part. 1. tract. 9. resolut. 36.* & *part. 10. tract. 11. resolut. 36.* specialem quæstionem movent de jejuniis ab Episcopo, vel per Edictum, vel per Synodalem Constitutionem, toti diœcesi indictis, ad quæ religiosè servanda etiam Regulares compellunt; durum quippè, & absonum illis videtur Regulares, austerioris vitæ genus professos, licitè posse iis diebus epulari, quibus cæteris, inter quos versantur, est abstinencia præcepta. Addunt præterea, nullum, quantum ad rem attinet, posse assignari discrimen inter legem Episcopi indicentem jejunium, & legem, qua dies aliquis festus per totam diœcesim celebrandus edicitur; huic autem posteriori obtemperare debere etiam Regulares, statuit Tridentinum *sess. 25. cap. 12. de Regul. Dies festi, quos in diœcesi sua servandos idem Episcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam Regularibus, serventur*; unde inferunt, pari ratione eosdem obstringi lege jejunii ab Episcopo lata. Verùm Suarez *cit. loc. num. 5.* Azorius, & Diana *locis cit.* Bonacina *de præceptis Eccles. disp. ult. quest. 1. punct. 6. num. 5.* Lacroix *lib. 3. part. 2. num. 1274.* Cardinalis Cozza *de jejunio part. 3. dub. 4. num. 65.* Pontas *in suo Dictionar. verb. Jejunium, cas. 16.* etiam à prædicta Synodali lege Regulares liberos pronuntiant; semel enim posita eorum exemptione ab Episcopi jurisdictione, nulla est efficax ratio, cur hoc speciali Episcopalis jurisdictionis actu ligentur; quod enim colere teneantur dies festos ab Episcopo præscriptos, sicuti & servare interdictum ab eodem Episcopo promulgatum, id provenit ex peculiari sanctione Tridenti-

ni; quod in hisce duobus casibus Regulares supposuit jurisdictioni Ordinarii, à qua cæteroquin in omnibus aliis, non nominatim exceptis, sunt prorsus exempti. Quòd autem iidem Regulares austerioris vitæ genus elegerint, hoc probat utiquè, eos obligari ad jejunia, aliasque corporis macerationes, præscriptas in regulis Ordinibus, cui sunt adscripti, quæque insuper à Prælato Regulari, cui subsunt, forsàn iisdem de novo indicantur; non autem probat, adigi etiam ad jejunia indicta ab Episcopo, aliove Prælato, cujus jurisdictioni, & imperio non subjacent; quin immò, quia plura sustinent onera cujuslibet Regularis instituti propria, æquum non est, ut etiam alia cogantur subire, quæ suis diœcesanis imponit Ordinarius loci, in quo degunt.

VII. Verùm, si in aliqua Regularium communitate, antiqua invalisset consuetudo servandi jejunia, quæ Episcopus sive in Synodo, sive extra Synodum, aliquoties indicit; nullus dubitat, ad ea deinceps servanda eadem communitatem compelli posse; tunc quippè jejunandi obligatio non oritur ab Episcopi jurisdictione, sed ab ipsa consuetudine, quæ vim habet inducendi legis obligationem; quemadmodum opportunè monent omnes laudati Doctores. Similiter, non ab Episcopi præcepto, sed à jure naturali jejunare coguntur Regulares iis diebus quos Episcopus jussit esse esuriales, si non jejunantes scandalum præbeant aliis; quod jam cum Suarez prænotavimus. Quocirca à culpa non excusamus eos Regulares, qui illis ipsis diebus, quibus tota diœcesis à vetitis cibis abstinet, ut Episcopi Edicto morem gerat, ad suam ostendam exemptionem, se splendide epulatos, palam & publicè gloriantur; hæc

enim vana ostentatio non potest non afferre audientibus gravem offensionem, præsertim si jejunium fuerit ab Episcopo imperatum ex publica causa, putà ad placandum Deum, ut ingens aliquid malum, aut imminens mali periculum à dioecesi avertat. In Synodo Dioecésana Cardinalis Capponii, Archiepiscopi Ravennatensis, habita anno 1627. titulo *de observatione dierum festorum* num. 17. habentur hæc verba: *Prædecess. noster, Petrus videlicet Cardinalis Aldobrandinus, unanimi totius Cleri acclamatione, habitoque in pleno Senatu sapientum, ac totius populi antiquæ Civitatis Ravennæ assensu, pervigilium Sancti Appollinaris Protectoris, ac Patroni, jejunio ab omnibus nostræ dioecesis celebrandum in prima Synodo statuit, ac pronuntiavit; & hoc ipsum in subsequentibus Synodis Archiepiscoporum confirmationem obtinuit, & jejunium prædictæ diei observatur in universa dioecesi tum à Secularibus, tum à Regularibus. Sanctæ memoriæ Clemens XI. ut singulis annis celebraretur memoria liberationis è periculo terræ motus, quo Urbs Romana afflicta fuit, statuit, jejunium quotannis esse servandum pridie diei festi Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, uti legitur in ejus Vita, edita Urbini anno 1727. lib. 2. num. 36. pag. 98. & quamvis hoc jejunium fuerit à dicto Pontifice demandatum, uti Urbis Episcopo; usque ad præsentem diem observatur à Secularibus & Regularibus in Urbe degentibus.*

VIII. Capitula itidem exempta obnoxia sunt Synodalibus Constitutionibus, quæ versantur circa reformationem morum, & disciplinæ; quod à sacra Congregatione declaratum, testata sunt Concilia Provincialia Mechliniense, & Namurcense, relata à Van-Espen *Jur. Eccles. unic. part. 1.*

tit. 18. cap. 4. num. 8. intacta in reliquis remanente eorumdem Capitulum exemptione, quæ in hoc præcipue sita est, ut Episcopus, extra visitationem, procedere nequeat contra aliquem Canonicum sine duobus adjunctis è gremio Capituli, ad normam Tridentini sess. 25. cap. 6. de reform. quamvis eadem Capitula, sine adjunctis, pro suo arbitrio, visitare queat, juxta aliud ejusdem Concilii decretum sess. 6. cap. 4. de reform. quæ duo decreta à Nobis expensa, & invicem conciliata fuere in causa Januensis jurisdictionis, de qua tom. 2. Thesaur. Resolut. pag. 192. & seq.

IX. Difficultas de iis esse potest, quod de Episcopi dioecesi quidem sunt, sed extra dioecesim versantur, mox tamen ad illam redituri; de his quippè dubitatur, an absentia tempore Dioecesis Constitutionibus obstringantur, censurisque afficiantur in earumdem transgressores latis. Communiter verò respondent Doctores, particularibus loci statutis non obligari, qui extra statuentis territorium degit; juxta apertam decisionem Bonifacii VIII. in *cap. final. de Constit. in 6.* » Statuto » Episcopi, quo in omnes, qui furtum commiserint, excommunicationis sententia promulgatur, subditi ejus, furtum extra ipsius dioecesis committentes, minimè ligari noscuntur; cum extra territorium jus dicenti non pareatur impunè: » quæ est sententia Pauli Jurisconsulti in *leg. final. ff. de jurisdic. Aliud autem esse ajunt de præcepto, alicui ab Episcopo facto, ne ex. gr. aleis ludat sub pena excommunicationis, ipso facto incurrenda; eum quippè, cui tale præceptum injunctum est, si extra dioecesim aleis ludat, in excommunicationem incidere, iidem Doctores affirmant. Ratio discriminis est, quia lex, seu*

seu statutum, per se, & immediate respicit territorium, seu diocesim, eique quasi cohæret, ac proinde non potest constringere, qui extra territorium, seu diocesim existit; præceptum verò afficit immediate personam, ejusque veluti ossibus hæret, quocumque terrarum discesserit; S. Antoninus *part. 2. tit. 6. c. 2. §. 2.* Covarr. *in cap. Alma Mater, part. 1. §. 10. num. 3.* Suarez *de legib. lib. 3. cap. 32. n. 1. & lib. 4. cap. 19. num. 1.* Layman *in cit. cap. final. de Constit. in 6. num. 3.* Pirhing. *ad eumd. tit. de Constit. num. 55. & 59.*

X. Verùm prædicta communis assertio limitanda est in illo, qui è diœcesi egreditur solo animo declinandi Synodalis Statuti obligationem; quamvis enim nonnulli Doctores etiam hunc à Statuti vinculo solutum arbitrentur; meliùs tamen eum, in legis fraudem discedentem, legis vinculum secum ferre, eoque constrictum manere, defendunt Manuel *tom. 1. Summ. cap. 219. num. 12.* Vazquez *in 3. part. quæst. 98. art. 2.* Rebell. *de oblig. just. lib. 2. quæst. 7. sect. 3. num. 16.* Layman *Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 11. num. 9.* Neque hodie fas esse videtur ab hac sententia recedere, postquam sacra Congregatio Concilii illegitimum pronuntiavit matrimonium, non servata Tridentini forma, ab iis celebratum, qui solo animo illud clandestinè contrahendi, recesserunt è loco, ubi Tridentinum est promulgatum, & se ad locum contulerunt, in quo promulgatum non est; quam declarationem, sua roboratam auctoritate, Urbanus VIII. inseruit Brevi, ad Archiepiscopum Coloniensem dato, anno 1627. uti narrat Cardinalis de Lugo *lib. 1. Respons. moral. dub. 36.* eidemque declarationi aliæ plures consonant decisiones, quæ

Tom. II.

ab eadem Congregatione prodierunt, diligenter à Nobis collectæ, & relatæ *in nostra Instit. 33. n. 8. & seq.* Etenim, cum neque sacræ Congregationi, neque Summo Pontifici in animo fuerit novam rogare legem, sed præexistentem, jam à Tridentino indictam, explicare, jam exinde conficitur ut utriusque sententia, qui in legis fraudem è loco subducit, ubi ea viget, sub lege nihilominus comprehensum, ejusque nexu devinctum manere. Accedit, quod Clemens X. in Constitutione quæ incipit *Superna*, edita 21. Maji, & publicata 2. Augusti 1670. declaravit, posse Regularem in diœcesi, in qua ad excipiendas Confessiones est approbatus; »confluentes ex alia diœcesi, à peccatis in ipsa reservatis, non autem »in illa, ubi idem Confessor est approbatus, absolvere, nisi eosdem penitentes noverit, in fraudem reservationis ad alienam diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse.« Ex quo iterum manifestum fit, dolum & fraudem nemini patrocinari, ad evadendum legis vinculum, eamque fraudem verè ab illo committi, qui solo animo legem eludendi, è loco se proripit, ubi illa viget.

CAPUT V.

Quibus modis cessare possit obligatio induc-ta à Synodali statuto.

Siquidem de essentia legis est perpetuitas in eo sensu, quem fusè explicat Suarez *lib. 1. de legibus cap. 10. per tot.* certum proinde est, Synodales Constitutiones, nisi revocentur, in suo robore permanere, quamvis Episcopus, à quo sunt editæ, è vita descenderit, aut se Episcopatu abdicaverit, aut ad aliam sit translatus Ecclesiam; quod apud omnes Canonistas

indubitatum, asserunt Barbosa *de offic. & potest. Episc. part. 3. allegat. 93. num. 23.* Fagnanus *in cap. A nobis. 1. à num. 5. usque ad fin. de sentent. excomm. Antonell. de regim. Eccles. Episc. lib. 1. cap. 1. §. 6. num. 70.* Cardin. de Luca *in adnotat. ad Trident. disc. 30. num. 15.* Reiffenstuel *à tit. de Constit. §. 4. num. 70.* Romaguerra *ad Constit. Synodal. Gerunden. lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 29.* Non ita certum est, an Episcopi morte cessent Statuta, ab eodem extra Synodum facta, & per simplex Edictum promulgata. Hæc quippè statim vires amittere, neque ampliùs urgere, autumant Bertacchin. *tract. de Episcop. part. 2. lib. 4. decis. 15.* Riccius *decis. 149. num. 2. part. 1.* Zerola *prax. Episc. part. 1. vers. Elicta §. Al tertium.* Sperellus *for. Eccles. decis. 14. n. 21. & 22.* Barbosa *citat. loc. inde interentes*, per Episcopi obitum cessare cassuum reservationem, nisi facta fuerit in Synodo. At meliùs alii, Episcopi Statutis, etiam extra Synodum, audito tamen consilio Capituli factis & promulgatis, eandem attribuant perpetuitatem, quam omnes concedunt Synodalibus Constitutionibus; siquidem etiam illa suas vires & efficaciam unicè mutantur ab auctoritate & jurisdictione Episcopi, quæ eadem prorsus est, sive in Synodo, sive extra Synodum exerceatur. Accedit expressa decisio Gregorii IX. *in cap. ultim. de offic. Legat. ubi ait: »Ne mini dubium esse volumus, quin »Legatorum Sedis Apostolicæ Statuta, edita in provincia sibi commissa, durent tamquam perpetua, fincèt eandem postmodum sint egressi:» nam, si Statutum Legati perseverat, postquam ejus jurisdictio, per egressum è provincia, est extincta, idem dicendum esse de quolibet Episcopi Statuto, meritò ibidem observat Glos-*

sa *vers. Statuta*, quam sequuntur Jason *in leg. Stipulationum, ff. de verb. oblig. num. 3. & 4.* Federicus de Senis *consil. 16.* alique, quos allegat Reiffenstuel *citat. tit. de Constitut. §. 4. num. 70.* ubi simul docet, hanc eandem potestatem condendi Statuta, in perpetuo duratura, competere Capitulo, vacante Sede Episcopali.

II. Quod autem diximus, Synodales Constitutiones esse perpetuas, non est ita accipiendum, quasi nequeant ab eodem Episcopo, ejusve successore revocari; etenim perpetuæ dicuntur hoc tantum nomine, quod scilicet sint regulæ stabiles, propositæ communitati, quæ moraliter eadem perseverat, atque insuper quia spectata earumdem natura, durant post mortem legislatoris, nisi ab ipsomet aut à successore abrogentur; nequaquam verò perpetuæ dicuntur, quasi sint immutabiles; cum interdum novæ emergentes rerum circumstantiæ illas delendas, atque abrogandas suadeant; uti benè ratiocinatur Suarez *cit. cap. 10. num. 15.* Quare, si postremæ Synodi decreta aliis adversentur, quæ in prioribus fuerant edita, posterioribus erit inhærendum; quia jus posterius derogat priori; quemadmodum ad rem ponderat Cardinalis Jacobatius *de Conciliis lib. 6.* ad quod allusit etiam S. Augustinus *lib. 2. de Baptismo contra Donatistas scribens c. 3. n. 4. l. 9. Oper. col. 98.* sæpè priora posterioribus emendari, cum aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat, & cognoscitur, quod latebat.

III. Præter revocationem verò à legislatore, ejusve successore factam, alii duo sunt modi quibus diocesanos incolæ Synodali Constitutionum jugum excutere possunt; primò, si nunquam illas, earumve aliquam moribus recipiant, seu observare inci-

piant; secundò, si postquam receptæ fuerant, per contrariam consuetudinem ab earumdem vinculo se solvant. Ad primum quod attinet, quamquam leges potissimum Ecclesiasticæ, à populi acceptatione minimè pendeant, attamen, cùm eadem numquam à populo recipiuntur, peccant quidem eas non recipientes, sed tandem desinunt obligare; quoniam præsumitur, nolle legislatorem, cum maximo animarum dispendio, suæ legis vinculo irretitam tenere communitatem, quæ numquam passa est, se eo constringi; uti bene ratiocinatur Suarez *lib. 4. de legib. c. 16. n. 9.* Quantum verò temporis necessarium sit, ut lex, numquam usu recepta, censeatur tacitè revocata, litigant Doctores. Certum solùm videtur, nullum temporis spatium esse necessarium, quando legislator scit, suam legem non recipi, & cùm commodè possit ejusdem observationem urgere, dissimulat, tacetque, neque in transgressores animadvertit; tunc quippè, post paucos actus à superiore toleratos, præsumitur, quod idem, per hanc ipsam conniventiam, suam legem tacitè revocet, nolique ea obstringere communitatem, cui displicet; Suarez *cit. loc. num. 10. & 12.* At difficultas est, quando lex ab initio respuitur, ignorante legislatore. Ne in hoc rerum eventu quidem ullum determinatum temporis intervallum necessarium existimant Felinus *in c. 1. n. 13. de terug. & pac. & Boot. in tract. de Synod. art. 2. n. 61.* quorum sententia, post paucos transgressionis actus, prudentis viri judicio definiendos, censetur pariter lex abrogata. Alii è diametro oppositi, quos sequitur Fagnanus *in eod. cap. de treug. & pac.* legem, etsi numquam usu receptam, urgere nihilominus putant, donec non effluerit tempus quadraginta annorum,

intra cujus spatium, quotquot legi non parent, cujus materia sit gravis, à gravis culpæ reatu non excusant. Alii demùm, quorum opinionem *practicè certam* arbitraturs laudatus Suarez *num. 11.* docent, ad delendam legem, quæ numquam à communitate servari cœperit, necessarium, & sufficiens esse decennium; nam ex una parte, ejusmodi temporis spatium, satis est, ut consuetudo, seu præscriptio dicatur longi temporis, juxta Glossam *in cap. ult. de consuetud. in 6.* atque ex alia brevius videtur exigi, ut lex, numquam usu recepta, desinat obligare, quam, requiratur ad abrogandam legem, quæ diu fuit moribus comprobata; cùm autem ad hoc postremum requiratur ad summum, tempus quadraginta annorum, ut statim dicemus, videtur, ad primum satis abundè esse decennium.

IV. Cùm verò agitur de lege jam populi moribus firmata, ad illam contraria consuetudine abrogandam, communiter exigunt Doctores quadraginta annorum spatium; quoniam tantum temporis necessarium est ad præscribendum contra Ecclesiam, per textum *in cap. De quarta*, aliisque *de præscript.* Verùm plerique ex recentioribus non improbabiler opinantur, satis esse consuetudinem decem annorum; nam teste Suarez *lib. 7. de legib. cap. 18.* apud omnes in confesso est, tanti temporis consuetudinem vires habere abrogandi legem civilem, nec contrarium reperitur sancitum pro lege canonica, neque enim (ajunt hujus sententiæ patroni) exemplum præscriptionis, per quam aufertur ab Ecclesia jus proprietatis sive in re, sive ad rem, putà jus percipiendi decimas, comparari potest consuetudini, per quam, sine Ecclesiæ detrimento, ejusque bonorum jactura, tollitur

obligatio legalis; secus quippè lex lata à Romano Pontifice non posset abrogari, nisi per consuetudinem centum annorum; tantum enim temporis requiritur ad præscribendum contra bona, & jura Ecclesiæ Romanæ, *cap. Ad audientiam*, 13. & *cap. Si diligenti* 17. de *præscrip.* Ita ratiocinantur Lessius *lib. 2. de just. & jur. cap. 6. num. 46.* Cardinalis de Lugo de *just. & jur. disp. 7. secti. 6. n. 94.* Pirhing. *ad tit. de consuetud. §. 6. n. 39.* aliique ab his citati.

V. Quod porro dicimus, legem sive numquam receptam, sive receptam, contraria consuetudine deleri, intelligendum est, dummodò consuetudo cæteras habeat conditiones, quæ à jure in ea exposcuntur, præcipuè in *Can. Veritate*, cum *seq. dist. 8. cap. ad Nostram*, &c. *fn. de Consuetudine*; & primò quidem, ut sit rationabilis, hoc est neque Juri Divino, neque naturali contraria, neque expressè à Jure reprobata, aut in legislatoris contemptum inducta; deinde, ut à majori communitatis parte liberè & spontè sit inducta, pluribusque, ac continuis actibus frequentata, animo legem tollendi; ac demùm, ut adsit consensus legislatoris, non quidem expressus, & *personalis*, qualem cum aliis necessarium voluit Pontius *lib. de matrim. cap. 6. num. 7.* sed consensus legalis, & juridicus, qui nimium jam habetur per leges, & canones, omnem consuetudinem, populi moribus inductam, approbantes, eique vires tribuentes abrogandi legem; quod communissimè sentiunt Doctores congesti à Suarez *cit. lib. 7. cap. 18. num. 14.*

VI. Si itaque incidat quæstio, an Constitutio Synodalis desierit obligare, eò quòd aut tolerante Episcopo numquam fuerit ab aliqua communitate recepta, aut postquam fuerat moribus comprobata, contraria consuetudine

sit deleta, res erit decidenda, juxta indicatas doctrinas, quas prolixius exornant Juris Canonici interpretes *ad tit. de consuetud.*

VII. Hactenus de cessatione legis in communi. Verùm, manente legis obligatione quoad totam communitatem, potest quis à legis vinculo subduci per dispensationem à superiore impetratam; quam quidem dispensationem, si sermo sit de lege, seu Constitutione Synodali, obtineri, posse ab Episcopo, qui legem tulit, ejusque in Episcopali Cathedra successore, nemo ambigit; omnis enim res per quamcumque causas nascitur, per easdem dissolvitur, juxta *cap. 1. de regul. jur.* quod ad rem perpendunt Navarrus in *Summ. cap. 25. rum. 74.* Azorius *Inst. tit. part. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. 3.* Suarez *lib. 6. de legib. cap. 15. num. 8.* Barbosa de *offic. & potest. Episc. alleg. 34. num. 2. & 3.* Neque ad aliquem eximendum à Synodali Statuti observatione tenetur Episcopus exquirere consensum, aut Consilium Capituli, quamquam de ejusmodi consilio illud ediderit; jura enim potestatem dispensandi uni committunt Episcopo, nulla facta Capituli mentione, *cap. At si Clerici*, §. de *adulteriis*, de *judiciis*, *cap. Cum ex eo*, de *elect.* in 6. quod aliis allegatis, ponderat Suarez *cit. loc. num. 10.* & prosequitur Romaguerra *ad Constitut. Synod. Gerunden. lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 32.* Ut tamen licet dispensationem elargiatur, justa requiritur causa; siquidem recta ratio suadet, neminem esse à communi lege, absque legitima causa eximendum; præsertim si dispensatio uni concessa, aliis causam præbeat obloquendi de superiore, quasi sit acceptor personarum; Navarrus *cit. cap. 25. num. 5.* Azorius *citat. cap. 15. quæst. 3. in fin.* Suarez *cod. lib. 6. cap. 18. num. 4. & seq.*

seq. Barbosa cit. loc. num. 5. Dispensationem verò super propria Constitutione, etiam sine justa causa datam, validam propugnant Doctores, quos adducit, & sequitur Suarez *eod. lib. cap. 19. num. 6. & seq.* qui tamen oppositam tenent, quando inferior aut ex privilegio, aut epikeja relaxat legem à superiore latam, putà, cùm Episcopus aliquem eximit à lege Summi Pontificis; hanc enim dispensationem, nulla urgente justa causa, ab inferiore concessam, non solùm illicitam, sed invalidam, omnes Doctores pronuntiant; quia non censetur superior potestatem dispensandi super sua lege impertiri, nisi ex causa rationabili, ac proinde, qui hac non existente dispensationem elargitur, suæ potestatis limites prætergreditur; Abbas *in cit. cap. At si Clerici, num. 10. de judic.* Barbosa *cit. alleg. 34. num. 1. in fin.* Reiffenstuel *ad tit. de Constit. §. 18. num. 178.* aliique communiter.

VIII. Non eo tamen jure, quo suæ Diocesanae, relaxare potest Episcopus Constitutionem Synodi Provincialis. Hæc quippè condita est à coetu Episcoporum tamquam constituentium unum mysticum corpus altioris jurisdictionis, quam in singulis reperiatur Episcopis; ac propterea censetur lex lata Superiore, cui inferior, jure ordinario, nequit derogare; Suarez *lib. 6. de legib. cap. 15. n. 4.* Et quoniam etiam Archiepiscopus, quamvis Concilio Provinciali præsideat, attamen est illo inferior; à Metropolitano enim ad Concilium Provinciale, tamquam ad Superiorem appellari posset, ait Glossa ultima *in cap. penult. de appellat. in 6.* hinc rectè infert idem Suarez *ibid. num. 5.* neque Archiepiscopum potestatem habere relaxandi, seu aliquem per dispensationem solvendi à vinculo Constitutionis editæ à Concilio Provinciali.

Quocirca rectè ait Cardinalis Cozza *de jejun. part. 3. art. 9. dub. 1. num. 5.* neque Episcopo, neque Archiepiscopo, jus esse abrogandi obligationem jejunii in Provinciali Synodo indicti.

IX. Unam hîc difficultatem movent Bottus *de Synodo part. 2. art. 4. num. 12.* & Barbosa *cit. alleg. 34. n. 7.* num scilicet integrum sit Episcopo, aut prorsus delere Constitutiones Synadales à se factas; aut aliquem ex justa causa ab illis eximere, quando eadem auctoritate Summi Pontificis sunt confirmatæ. Verùm cùm ex dictis liqueat, Constitutiones Synodi diocesanae non solere à Summo Pontifice confirmari, si quæstio circa eas dumtaxat versaretur, inutilis foret, & supervacanea; at siquidem etiam de Constitutionibus Synodi Provincialis, quas numquam Pontificia auctoritate roborari diximus, dubitari potest, an Apostolica confirmatione munitæ, nihilo tamen minùs abrogari queant in alia Provinciali Synodo; idcirco operæ pretium est aliquid de hac controversia delibare. Non una est hac in re Auctorum sententia. Baldus *in leg. Omnium, Cod. de testam.* universim docet, statutum inferioris, à Superiore confirmatum, non posse deinceps, sine Superioris consensu, ab inferiore revocari. Oppositum sentit Bartholus *in ead. leg. Omnium.* ubi expressè tradit, confirmationem Superioris nullum præbere obstaculum inferiori, quominùs legem à se rogatam, pro suo libito, revocare queat. Uterque tamen meliùs alibi suam aperit mentem; Baldus enim *in leg. Ex placito, num. 12. & seq. Cod. de rer. permut. & Barthol. in leg. Omnes populi, ff. de just. & jur.* duplicem distinguunt legis confirmationem: unam vocant *essentialem*; alteram *accidentialem*; essentialem dicunt, quæ est necessaria, ut inferioris statutum vi-

vires habeat obligandi; quod contineret, si inferior, nisi fulciretur auctoritate Superioris, potestatem non haberet suos subditos novi statuti nexu obstringendi; confirmationem accidentalem appellant, quando inferior habet potestatem ferendi veram legem, quæ talis sit, viresque habeat obligandi, sed solum ad maiorem ejusdem legis auctoritatem, & robur, confirmationem petit à Superiore. Hac porro distinctione præmissa, ambo docent, statutum primi generis, à Superiore confirmatum, non esse ab inferiore revocabile; quoniam reputatur lex Superioris, lata ad petitionem inferioris; statutum verò secundi generis, siquidem etiam post Superioris confirmationem adhuc censetur lex inferioris, qui illius condendæ auctoritatem habebat, ajunt, posse ab inferiore revocari; quod probant *ex citat. leg. Omnium, Cod. de testam.* in qua decernitur, testamentum, licet confirmatum ab Imperatore, posse nihilominus à conditore revocari.

X. Aliam distinctionem adhibet Panormitanus *in cap. Cum accessissent, de Constit. num. 2. & in cap. Dilecto, num. 10. de præben.* Aut, ait, statutum respicit dumtaxat favorem, & commodum statuentium; & tunc confirmatio, obtenta à Superiore, statuentes non impedit, ne illud delere valeant; etenim Innocentius III. *in dicto cap. Cum accessissent, de Constitut.* rescribit potuisse Canonicos Tullenses rescindere, statutum, quod ipsimet condiderant, abolendi nimirum in sua Ecclesia officium Primiceriatus, quamquam idem statutum fuisset ab Apostolica Sede confirmatum aut statutum, pertinet ad publicum bonum; & tunc, inquit Panormitanus, sine consensu Summi Pontificis, à quo fuerit confirmatum, non potest à statuentibus res-

cindi, aut relaxari, quoniam jam effectum est jus Superioris, cui nemo privatus potest derogare, *leg. Jus publicum, ff. de pactis, cap. Si diligenti, de foro competenti.*

XI. Verum, ut alias prætermittamus Doctorem opiniones, quas recenset Suarez *lib. 6. de legib. cap. 26.* cæteris præferenda videtur sententia Fagnani *in cap. Si quis, à num. 11. usque ad 24. de confirmatione utili, vel inutili*, ubi distinguendum docet inter confirmationem, quam vocant *in forma communi*, & confirmationem *in forma specifica*. In forma specifica fieri dicitur, cui præmittitur causæ cognitio, & singula statuta diligenter expenduntur, ac deinde, nulla adjecta conditione, auctoritate Apostolica cum clausula *motu proprio, atque ex certa scientia*, confirmantur. In forma communi confirmari dicuntur statuta, quæ non singulatim examinantur, neque approbantur à Pontifice *motu proprio, & ex certa scientia*, atque Apostolicæ auctoritatis robur illis non adjicitur absolute, sed solum conditionate, videlicet, »si justè, canonicè, aut pro- »vidè facta sint; & dummodò sacris »canonibus, Tridentini Concilii Decretis, & Constitutionibus Apostolicis non adversentur; « quam postremam conditionem omnibus statutorum confirmationibus *in forma communi* hodie exprimi, atque apponi solere, idem Fagnanus *num. 18.* testatur. Jam verò, pergit Fagnanus, statuto confirmato *in forma specifica*, cum naturam induerit legis Pontificiæ, nulli inferiorum fas est derogare; statutum verò confirmatum *in forma communi*, integrum est statuentibus delere, atque ab illius obligatione aliquem ex justa causa subtrahere; etenim talis confirmatio nihil novi juris, aut efficacitatis illis tribuit, qua antea carerent. De prædic-

ta duplici confirmationis specie, atque utriusque effectibus fusè agunt Suarez *lib. 8. de legibus cap. 18. per tot.* Garcia de Beneficiis *part. 3. cap. 2. n. 231. & seq.* Barbosa *ad cap. 1. & cap. 4. de confirmat. utili, vel inutili*, Pirhing. *cod. tit. num. 3. & seq.* atque *ibidem* Engel *num. 5.* Reiffenstuel *num. 4.*

XII. Dicendum nunc restat, an Synodaliū Constitutionum vires infringantur, seu retardentur ob interpositam ab illis appellationem ad Superiorem. Sed nullo negotio hæc difficultas eluitur; nam cum ejusmodi Constitutiones, non unam, aut alteram personam, sed universam respiciant diocesim, apud omnes in comperito est, interpositam ab illis appellationem non esse admittendam in suspensivo; quod latè demonstrant Cappon. *discept. 167. num. 4. & seq. tom. 3. de Aste in Methodo sac. Visit. part. 5. §. 2. num. 24.* Coccin. *decis. 1486. num. 1. & 2. & decis. 1522. num. 1. & 2.* Romaguerra *ad Constit. Synod. Gerunden. lib. 1. tit. 1. oap. 1. num. 46.* Accedit, Synodales Constitutiones ad unum plerumquè collimare scopum, correctionis nimirum, & reformationis morum; in qua materia sacri canones non admittunt appellationem, nisi in devolutivo, per textus in *cap. Irrefragabili, de officio Ordin. & in cap. Ad nostram, de appellat.* innovatos à Tridentino in *cap. 1. sess. 22. & cap. 10. sess. 24. de reform.* quas quidem saluberrimas sanctiones Nos ad unguem servari jussimus in nostra Constitutione 48. §. 21. *nostri Bullar. tom. 1. pag. 137.* Et quamquam Doctores hanc assertionem ita limitent, ut appellationi, etiam in suspensivo, locum esse affirmant, cum Episcopus, servato ordine judiciario, in aliquem animadvertit, atque in ejusdem correctione nimium excedit, à justitiæ, & æquita-

tis semita deflectens, juxta latè deducta per Fagnanum in *cit. cap. Irrefragabili, n. 6. & seq. de offic. Ordin. & in cap. Ad nostram, de appellat. per tot.* hæc tamen limitatio non afficit Synodales Constitutiones; hæc quippè non se habent per modum peculiaris sententiæ, contra aliquem latæ, cui sit præmittendus ordo judicarius; sed sunt leges universim editæ ad Cleri, populi que mores corrigendos, & reformandos, quas appellationem in suspensivo prorsus excludere, scitè considerat Pignatellus *consul. 72. num. 1.*

XIII. Quamquam porro à Synodali bus Statutis, de jure, admitti possit appellatio in devolutivo, hæc tamen ipsa à prudenti Superiore non est statim, atque ad cujuslibet querelam admittenda; ne Episcopi deterreantur à suis cogendis Synodis, timore litium, quas postea subire cogantur ob malè feriatorum hominum adversus Synodales Constitutiones querimonias, & frivolas appellationes. Quare ad hæc præcavenda incommoda, cum appellatio interponitur ad sacram Congregationem Concilii satius erit, ut ejusdem Secretarius appellantes compellat ad designandas singulas Constitutiones, contra quas reclamant, eosque simul adigat ad momenta rationum exponenda, propter quas eas irrationabiles, nimium graves, & onerosas, aliove vicio contendunt infestæ; hæc verò omnia idem Secretarius significavit sacræ Congregationi, quæ in hunc modum ritè instructa, providè decernet, an appellatio sit admittenda, an potius rejicienda veluti inanis & calumniosa. Hæc methodus à Nobis, cum prædicto Secretarii munere fungeremur, adhibita fuit in gravi controversia, excitata adversus Synodum Fulginatensem, habitam anno 1722. ab Episcopo Baptistellio; eoque pacto ex innumeris cau-

sæ articulis, ab appellantis propositis, paucos selegimus, qui videri poterant aliqua discussione digni, eosque dumtaxat sacræ Congregationis iudicio subjecimus, in quibus tamen iidem appellantes succubuerunt, causamque in omnibus obtinuit Episcopus; quod videre est in eadem Synodo typis impressa pag. 285.

XIV. His autem opportunum erit adjicere, cavendum esse Episcopo, ne sub censurarum pœna injungat Clericis, ut Synodali Constitutionum codicem sibi emant. Etenim, præter ea, quæ circa moderatum usum censurarum in *hujus Operis lib. 10. cap. 2.* prænotavimus, ejusmodi edictum, utpotè ingerens aliquam suspicionem turpis quæstus, fuit expressè improbatum à Sacra Congregatione Concilii in causa *Larinæn. Decretor. Synodali* die 30. Augusti, 1732. de qua *tom. 5. Thesaur. Resolut. pag. 387. & seq.* Ne autem editæ Constitutiones ullo umquam tempore in oblivionem veniant, consultius erit vestigia sectari sæpius à nobis laudati Antonii Mariæ Gratiani, Episcopi Amerini, qui suis Clericis præcepit, ut Synodalia Statuta clerbrò pervolverent, memoriæ mandarent, sibi que Diœcesim subinde visitanti, exactam de illis rationem redderent: *Nam, quemadmodum* (inquit in sæpè citata sua Synodo *cap. 1066.*) *magnopere illi collaudabuntur, quos studiosè in eorum lectione versatos intelligemus; ita quorum notabilis negligentia, tarditasque visa fuerit, pro eorum merito, acriter à nobis corripientur, atque objurgabuntur.*

CAPUT VI.

De visitatione Sacrorum Liminum, & relatione status Ecclesiæ, quæ à quolibet Episcopo, & Prælato inferiore, territorium separatum habente, Apostolicæ Sedi facienda est.

Visitatio sacrorum Liminum, quam singuli Episcopi, & Prælati territorium separatum habentes, statis temporibus explere debent, & relatione status propriæ ejusque Ecclesiæ, quam ea occasione exhibere jubentur, res sunt à materia Synodi haud quidem alienæ, quinimò cum ea valdè connexæ; tum quia, dum Ecclesiarum status exponitur Apostolicæ Sedi, solet hæc Episcopos, & Prælatos, qui fortè Synodum cum possent non habuerunt, ad illius celebrationem excitare; tum quia Episcopi, & Prælati, qui Synodum celebrant, id ipsum exponere non omittunt in relatione status Ecclesiæ; in qua etiam sæpè se referre solent ad Constitutiones in Synodo editas circa varia rerum capita, quæ ejusdem relationis objectum constituunt. Quare opportunum visum est præsentî Tractatui finem imponere agendo de visitatione sacrorum Liminum, ac de relatione status Ecclesiæ, quæ ab unoquoque Præsule Apostolicæ Sedi, ut innuimus, facienda est; cum maximè Fagnanus in *cap. Ego N. n. 22. de jurejurando*, asserere non dubitaverit, ipsam sacrorum Liminum visitationem Episcopalibus Synodis quadam ratione æquiparari: *Colligi potest, hanc visitationem Liminum nunc aliqua ex parte assimilari Synodis Episcopalibus.*

II. Celebris est Sixti V. Pontificis Maximi Constitutio, quæ incipit *Romanus Pontifex*, quæque inter illius Constitutiones in Bullario Romano impress-

pressa legitur *tom. 4. part. 4. nov. edit. num. 24.* qua scilicet omnibus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, etiamsi S. R. E. Cardinales fuerint, præcipit, ut, antequam Consecrationis munus suscipiant, aut Pallium assequantur, vel si de una ad aliam Ecclesiam transferantur, antequam hujus regimini & administrationi se immisceant, siquidem in Romana Curia præsentibus sint, in manibus S. R. E. Diaconi Cardinalis in ordine prioris, extra Curiam verò in manibus Antistitis ad hoc à Sede Apostolica delegati, singuli ex præscripta formula jurent, se statis temporibus, in ipsa Constitutione expressis, Limina Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli personaliter visituros; sin autem legitimo impedimento detineantur, id ipsum impleturos per aliquem de sui Capituli gremio, seu alia Ecclesiastica dignitate, vel Beneficio præditum, cui quidem donec hujusce rei gratia abfuerit, permittit Pontifex, ut Canonizatus, atque Præbendæ, seu Beneficii fructus, & distributiones lucretur, perinde ac si Divinis Officiis, & Choro interesset; ut aliàs à Nobis expositum fuit *in nostra Institut. 107. §. 9.* Si verò ex Canonis, & Dignitatibus non adsit, quem mittant ad Limina, Sacerdotem aliquem diocesenum, legitimo mandato munitum, ad Urbem dirigere jubentur; eaque occasione Romano Pontifici rationem reddere de Pastoralis officii implemento, deque omnibus, quæ ad Ecclesiarum suarum statum pertinent, ac Cleri, & populi mores, & disciplinam, animarumque ipsis commendatarum salutem concernunt. Cæterum variam locorum, atque diocesium ab Urbe distantiam summa æquitatis ratione perpendens Pontifex, hujusmodi visitationem aliis quidem Episcopis tertio quoque anno,

aliis autem quarto, aliis quinto, aliis demum singulis decenniis obeundam præscripsit. De impedimentis verò, ob quæ unusquisque Episcoporum sacra Limina, non per se ipsum, sed Procuratorem adeunda sibi reputet, an justa sint, & an legitimè probentur, prædicto Cardinali in Diaconorum ordine priori examinandum, judicandumque commisit. Sed cum idem Sixtus deinde in altera Constitutione super erectione plurium Congregationum S. R. E. Cardinalium edita, inter alia officia Congregationi Cardinalium sacri Concilii Tridentini Interpretum injuncta, hoc etiam demandaverit, ut postulata discutere, quæ ab Episcopis proponuntur, & in relationibus status Ecclesiarum, quas dictæ visitationis occasione exhibent, ut plurimum inseruntur, iisque opportuna responsa daret; hinc factum est, ut examen illud, quod antea apud Cardinalem primum Diaconum fieri debebat, nunc apud memoratam Congregationem peragatur; uti etiam observavit Fagnanus *in cit. cap. Ego N. n. 13. de jurejurando.*

III. Abstinendum hinc autem ducimus ab exponendis controversiis olim in prædicta Congregatione agitatæ tam super qualiter impedimenti, quo Episcopus à personali sacrorum Liminum visitatione rectè excusetur, quam super documentorum genere, quæ ad idem impedimentum legitimè probandum afferri debeant, ac demum super persona Procuratoris ad obeundas Episcopi vices delegandi; de quo disputatum fuit, an liceret Canonicum, aliumve diocesenum Sacerdotem, non præcisè in eum finem ablegatum, sed jampridem in Urbe commorantem, suasque res ibi agentem ad visitationem peragendam Procuratorem constituere; & an Sacerdotem Regularem mittere, & deputa-

re liceret. In hoc enim rerum genere jamdudum facilius atque remissius agi cœpit, & pristinus rigor progressu temporis valdè temperatus est, habita ratione gravium expensarum, quæ ad Romanum iter conficiendum Episcopis subeundæ sunt, graviorumque onerum, quibus Episcopales Mensæ, vel temporum calamitate, vel aliis de causis, subjiciuntur. Unde, si Episcopus, justo quolibet impedimento detentus, à sacra Congregatione licentiam petat visitandi Limina per Procuratorem, atque etiam in eum finem deputandi Canonicum aliquem, aut Sacerdotem diœcesis suæ jam in Urbe existentem, & privatis suis rebus vacantem, vel etiam ordinarium suum negotiorum gestorem, seu agentem de rebus Ecclesiæ, & diœcesis probè instructum, dummodò Ecclesiastico charactere sit insignitus; facta Romano Pontifici per Secretarium ipsius Congregationis instantiæ illius relatione, non ita frequenter rejici solet, ut olim evenisse constat; sed petita licentia, & facultas passim benignè conceditur. De Regulari tamen Sacerdote, cùm mentio quidem fiat in citata Sixti V. Constitutione §. 4. sed pro eo tantum casu, quo Clerus in diœcesi deficiat; adjecta lege, ut Sacerdos Regularis probus & religiosus sit, Ecclesiæque, ac diœcesis res, & negotia optimè calleat, atque hæc etiam enuntientur in formula juramenti, quam recitat Episcopus, dum ad suscipiendum Consecrationis munus accedit, quæque inserta est Pontificali Romano, ubi sic legitur: *Et, Clero deficiente omnino, per aliquem alium Presbyterum Secularem, vel Regularem, spectatæ probitatis & religionis, de supradictis omnibus plenè instructum*; hinc est, quod si Regularis aliquis Sacerdos deputari velit, nonnihil

difficultatis offendi solet; cùm prius probanda sit deficientia Capituli, & Cleri secularis; eaque non probata, nequaquam admittatur Procurator Regularis sive à diœcesi missus, sive jam pridem in Urbe degens; nisi fortè agatur de Ecclesiis in remotissimis regionibus constitutis, unde difficillimum est speciale Procuratorem de gremio Capituli, aut Cleri secularis ad visitanda Apostolorum Limina Romam transmittere.

IV. Nonnullas itaque alterius generis quæstiones in præfata Congregatione Concilii discussas, & definitas, breviter hoc loco indicabimus. Et primum, cùm in Sixtina Constitutione inter eos, qui singulis decenniis ad sacrorum Liminum visitationem adiguntur, non alii recenseantur, quam Episcopi Asiastici, & qui in novis terris Orientalibus, Meridionalibus, Occidentalibus, & Septentrionalibus existunt; Episcopi Hiberniæ olim postularunt, ut eorum paupertatis ratione habita, ipsis concederetur, singulis pariter decenniis semel dumtaxat eandem visitationem explere; quod iis, ob allegatam paupertatis causam, à sacra Congregatione, annuente Pontifice, indultum fuit die 10. Maji 1631. ut annotatum reperitur *lib. 14. Decretor. pag. 422.* quantumvis in ipsa Sixti V. Constitutione de iis nominatim statutum fuisset, ut quarto quoque anno ad id tenerentur. Eadem lex de visitandis quarto quoque anno Apostolorum Liminibus in dicta Constitutione imponitur Episcopis Gallis. Quæsitum itaque fuit, an Episcopus Carpentoractensis singulis quadrienniis, vel potius trienniis, ad hujusmodi visitationem teneretur; & quidem perpenso, quod Comitatus Venusinus, non secus ac Avenionensis, licet non de Gallia, in Galliæ tamen partibus

situs est, ut dictum fuit *in decis.* 80. num. 1. & *seq. post.* Tondut. *de Pensionib. Ecclesiast.* & *in Disquisitionibus legalibus*, Pauli de Gandecombe c. 12. n. 1. & *plurib. seq.* dicta Congregatio die 19. Februarii 1718. cum Nos Secretarii illius munere fungeremur, meritò censuit, Episcopum Carpentoractensem singulis tantum quadrieniiis sacra Limina visitare debere; ut videre est *tom. 1. Thesaur. Resolut. Urbin. edit. pag. 23.*

V. De aliis præterea controversiis actum & pronuntiarum fuit, quæ pertinent ad personas prædictæ visitationis, & reddendæ rationis lege obstrictas. Quæsitum nempe aliquandò fuit, an id oneris incumberet Episcopis, quibus Coadjutor Apostolica Sede datus fuisset. Summus autem Pontifex Clemens VIII. die 25. Februarii 1592. respondit, satis esse, ut vel Episcopus ipse, vel Coadjutor, illius nomine, visitationem expleret, & relationem status Ecclesiæ exhiberet; idque relatum fuit in Acta dictæ Congregationis Concilii *lib. 73. supplicum libellorum pag. 29.* Accidit aliquandò, gravibus id suadentibus causis, ut Regius aliquis Princeps, in legitima ætate nondum constitutus; alicui Ecclesiæ præficiatur, adjuncto eidem certo Administratore ad hoc, ut meliori diœcesis regimini consulatur. Cum itaque dubitatum olim fuerit, an hujusmodi Administrator Apostolorum Limina visitare, & statum Ecclesiæ sibi quoque ad regendum commissæ, Apostolicæ Sedi repræsentare teneretur; sacra Congregatio Concilii die 13. Augusti 1622. respondit: Administratorem tam proprio nomine, quam etiam Principis Episcopi, cujus partes in Ecclesiæ gubernatione adimplet, Sixtinæ Constitutionis præceptum servare debere. Complures sunt Episcopi Ti-

tulares, de quibus *lib. 2. cap. 7.* à Nobis est actum, qui scilicet ordinati sunt Episcopi alicujus Ecclesiæ in iis regionibus constitutæ, quæ ab infidelibus occupantur. Andreucci in *Tractatu de Episcopo Tituli part. 4. §. 1. num. 209.* negat, hujusmodi Episcopos Sixtina lege teneri; utpotè qui Ecclesiarum suarum statum planè ignorantes, illius relationem facere nullo modo possunt. Verùm Fagnanus *in cit. cap. Ego N. num. 82. & seq. de jurejur.* rectè animadvertit, quod cum in visitatione sacrorum Liminum, præter venerationem erga sanctorum Apostolorum cineres, debitæ Romano Pontifici submissionis & obedientiæ actus contineatur; cumque etiam Episcopus Titularis, licèt absens, & impeditus, quominus ad suam Ecclesiam accedat, de hujus tamen statu aliqua identidem cognoscere possit, quæ Pontifici referenda sint, & quorum occasione aliquid in ejusdem Ecclesiæ utilitatem proponendum occurrat; hinc affirmandum videtur, Episcopos quoque Titulares ad Sixtinæ Bullæ observantiam teneri; cui sententiæ adhæret etiam Thomassinus *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 2. lib. 3. cap. 42. num. 12. & 13.*

VI. Nemini ignotum est, in S. R. E. Cardinalium Collegio sex esse Episcopos, suburbicarios nuncupatos, Ostiensem videlicet, Portuensem, Sabiensem, Albanensem, Prænestinum, & Tusculanum. Hi non solum ad residentiam minimè obligantur; verùm, si, præter unius ex Ecclesiis suburbicariis, alterius forsàn Episcopalis Ecclesiæ Præsules sint, apud alteram hanc residere tenentur; quod declaratum fuit ab Urbano VIII. per Decretum die 28. Novembris 1633. editum, & impressum post Dissertationes Cardinalis Brancatii, in calce vide-

delicet illius, cui titulus *de Optione sex Episcopatum* pag. 67. Quæri autem solet, quæ ratio sit, cur sex memorati Cardinales Episcopi suburbicarii ad residentiam minimè obligentur. At, omissis sententiis & opinionibus, quæ nihil habent probabilitatis, ea verior censenda est, quæ à prædicto quoque Cardinali Brancatio *in cit. Dissertatione*, & ab aliis communiter approbatur, hanc illis à residendi lege exemptionem concessam esse, partim ob assiduam assistantiam, quam Romano Pontifici præstant, partim ob modicam earum diocesum distantiam ab Urbe Roma, in qua ipsi residentes facile possunt earundem regimini invigilare, atque omnia adimplere, quæ in residentia, si non materialis, at saltem formalis obligatione continentur. Ab hac enim nullo pacto exempti censi debent; cum etiam ad peragendam suarum diocesum visitationem, ad formam sacrorum canonum, & Concilii Tridentini, teneri eos definierit Alexander VII. Consistoriali Decreto, quod refert laudatus Cardinalis Brancatius *in cit. Dissert. pag. 53.* subjungens: *Post hæc scripta Sanctissimus Dominus Noster Alexander VII. Spiritu afflatus Divino, in Consistorio 5. Idus Octobris, in quo ad optionem admisi fuimus, Decreto sanxit, ut omnes sex Episcopi visitare teneantur proprias suas Dioceses, ad præscriptum sacrorum canonum, & Concilii Tridentini.*

VII. Quod si adversus hæc obijciantur, quod Cardinalibus ad alicujus Ecclesiæ suburbicariæ optionem admissis, etiam Ecclesiæ, si quam fortè prius obtinebant, retentio conceditur; & cum apud hanc, ut supra diximus, residere debeant, nequaquam ipsis facile erit suburbicariæ diæcesis regimini debitam curam impendere; hoc primum respondebimus,

Urbanum VIII. in præallegato Decreto Cardinales illos magnoperè commendasse, qui, cum Episcopali cuiuspiam Ecclesiæ præessent, vel à suburbicarii Episcopatus aptione abstinuerant, vel ad hunc per optionem ascendentes, priore Ecclesia se abdicaverant. Addemus deinde, ulterius etiam progressum fuisse Clementem XII. in sua Constitutione, quæ incipit *Pastorale officium*, impressa in Bullario Romano postremæ editionis tom. 13. num. 22. adjicientem §. 7. quod, cum Cardinalis alicujus Ecclesiæ Præsul, si ad Episcopatum suburbicarium ascendat, priorem Ecclesiam retinere nequeat sine speciali Romani Pontificis Indulto; in hujus porro Indulti concessione plura perpendenda sint ab ipso Pontifice, & præsertim an Ecclesia illa posteriori sit adeo propinqua, ut Pastoralem curam utriusque commodè impendere, suumque ministerium rectè implere valeat; innovando etiam §. 9. laudatum Alexandri VII. Decretum de visitatione Ecclesiarum, & diocesum per Cardinales Episcopos suburbicarios, ad præscriptum sacrorum canonum, & Decretorum Concilii Tridentini, facienda.

VIII. An verò hujusmodi suburbicarii Cardinales Episcopi ad visitationem sacrorum Liminum, & ad relationem status propriæ cujusque Ecclesiæ juxta Sixtinam Constitutionem tenerentur, controversia olim fuit; de qua cum in Congregatione Concilii die 9. Januarii 1616. actum fuerit, sacra Congregatio ita rescripsit: *Agendum esse cum Sanctissimo Domino Nostro, ne illos obstringat; sed potius benigne declaret, non teneri ejusmodi onus subire, cum sint quotidie in conspectu Sanctitatis suæ.* At summus Pontifex Paulus V, ut in Actis ejusdem Congregationis adnotatum legitur lib. 19. supplic. libel. pag.

pag. 887. hujusmodi declarationem edere noluit, „sed dixit, nec velle „se illis id oneris imponere, si aliàs „non teneantur; verùm expedire, „sibique placere, ut & ipsi Constitu- „tionem observent.“ Denique Cle- mens XII. in sua citata Constitutio- ne §. 9. jure ac merito declaravit, ipsos verè obligatos esse ad Sixtinæ Constitutionis observantiam: *Necnon relationem status earundem Ecclesiarum, & diocesium, quibus præsent, ipsi Pontifici juxta Constitutionem san- mem. Sixti Papæ V. Prædecessoris quoque nostri, quæ incipit Romanus Pontifex, exhibere.* Quod quidem jure ac merito à Clemente XII. factum fuisse diximus. Cum enim in Sixtina Constitutione Episcoporum etiam Cardinalium expressa mentio fiat, cumque iidem Cardinales Episcopi suburbicarii dioceses suas gubernare, & visitare teneantur, nec ab alio Episcopalis officii onere exempti sint; præterquam à residentia materiali, ut suprà diximus; difficile sanè erat intelligere, qua ratione à Sixtinæ Constitutionis lege immunes censi possent.

IX. Qui verè sub illius Constitutionis sanctione minimè comprehenduntur, ii sunt Præsules, quos inferiores, & tertiæ speciei Prælatos appellant; qui nempè proprium territorium habent, verè separatim, in quo ipsi soli independentè à quocumque Episcopo, omnimodam spiritua- lem jurisdictionem in Clerum, & populum exercent; de his enim in præfata Constitutione neque verbum ullum legitur; neque sententia, quæ ad illos directè pertineat. Sed, cum Nobis semper incongruum visum fuerit hujusmodi Prælatos Apostolicæ Sedi immediatè subiectos, debitum erga ipsam obsequii & obedientiæ actum, Apostolorum Limina statis temporibus

Tom. II.

visitando, non exhibere, nec de eorum diocesis, seu territorii statu tam materiali, quàm formali, relationem facere; postquam ad summum Pontificatum nullis nostris meritis evecti fuimus, non modò prædictam Sixti V. Constitutionem confirmavimus, sed ejus præterea legem, atque sanctionem extendimus ad Abbates, aliosque inferiores Prælatos, jurisdictionem quasi Episcopalem, & territorium separatim habentes: quibus, ad normam ejusdem Sixtinæ Constitutionis, certa temporum spatia præfinivimus, quibus singuli vel per se ipsos vel per certos idoneos Procuratores, sacra Apostolorum Limina visitare, & relationem status suarum Ecclesiarum, atque districtum exponere deberent; juramenti quoque formulam præscribendo, quo eorum quilibet, dum ad hujusmodi Prælaturas, & Dignitates promoventur, ad prædicta adimplenda se obstringere debent; ut videre est in nostra Constitutione, quæ incipit *Quod Sancta*, die 23. Novembris anni 1740. edita, & in Bullario nostro impressa tom. I. num. 7.

X. Complura rerum capita, circa quæ versari debet relatio status Ecclesiæ occasione visitationis sacrorum Liminum, prædictæ Congregationi Concilii exhibenda, indicata sunt à Fagnano in sæpè cit. c. *Ego N. de jurejurando*, ubi materialem Ecclesiæ statum à formali aptè distinguendo, secrevit. Quæ autem ab eo scripta fuerunt, adoptavit etiam, & retulit Van-Espen *Juris Eccl. univ. part. I. tit. 15. cap. 2. n. 22.* Sed, cum nunquam publica auctoritate prodissset instructio super modo conficiendi relationem tam materialis, quàm formalis status Ecclesiarum, atque diocesium, prout ab Apostolica Sede requiritur; Summus Pontifex Benedictus XIII. in Concilio Romano, à

M

se

se celebrato, mandavit, hujusmodi instructionem confici à prædicta Congregatione Concilii. Cujus cum Nos Secretarii munus tunc gereremus, simulque in eodem Concilio Romano Doctoris in Decretis officio fungeremur, idcirco ejusdem instructionis conficiendæ cura Nobis injecta fuit. Eam itaque à Nobis exaratam, subindeque probatam, & publica auctoritate donatam, unusquisque consulere potest, impressam in calce prædicti Concilii Romani, & iterum in Bullario nostro tom. 2. in Append. pag. 1. & seq. Eique inhærentes, quicumque relationes hujusmodi facere tenentur, nihil desiderandum relinquent, quod circa materiale, atque formalem Ecclesiarum suarum statum Apostolicæ Sedi sit aperiendum.

XI. Illud præterea animadvertimus, dum sæpè dictæ Congregationi Concilii operam nostram in Secretarii officio impendebamus, ob multiplicem negotiorum, quæ in ea agitantur, copiam, plerumquæ evenire, ut relationibus status Ecclesiarum per Episcopos oblati, sive transmissi, seriùs aliquandò responderetur. Quare, ad supremum Pontificatum evecti, aliam Congregationem in prioris illius subsidium deputavimus, ac veluti ejusdem Congregationis Concilii appendicem constituimus, quæ in hujusmodi relationibus examinandis, reddendisque opportunis responsis unicè occuparetur. Hanc autem ex competenti numero Præsulum Romanæ Curiae compositam voluimus, eodem Cardinali in ipsius Præfectum deputato, qui Congregationis Concilii Præfectus est, eodemque Secretario, qui alteri est à Secretis. Itaque nova hæc Congregatio statis diebus coram dicto Cardinali Præfecto cogitur; & referentibus Præsulibus quidquid in relationibus

sibi respectivè distributis continetur, ad propositas quæstiones idonea parantur responsa, quæ deinde ejusdem Cardinalis Præfecti judicio expensa, ac per eum, quatenus opus sit, ad summum Pontificem relata, ab eoque approbata, debitis temporibus expediuntur, uti latius statutum legitur in altera Constitutione nostra super novæ hujus Congregationis institutione, & officio, prædicta die 23. Novembris 1740. edita, cujus initium est: *Romanum Pontificem, cit. tom. 1. Bullarii nostri num. 8.* Et Nos quidem Congregationem hanc pluribus vicibus coram Nobismetipsis haberi volumus; responsa quoque perlegimus, quæ ex illius sententia & consilio, usque in hunc diem ad Episcopales rationes transmissa fuerunt; nulli parcentes labori, aut diligentia tùm in propositis quæstionibus examinandis, atque solvendis, tùm in indicandis, ac suggerendis opportunioribus rationibus pro felici regimine earum dioecesium, quarum relationes expendebantur.

XII. In toto autem hujus capituli decursu non alium auctorem citavimus ejus legis, qua singuli Episcopi Sanctorum Apostolorum Limina certis temporibus visitare, & statum Ecclesiæ suæ Apostolicæ Sedi exponere tenentur, præter unum Pontificem Sixtum V. ex quo non illud à quoquam inferri volumus, Pontificem hunc primum fuisse, qui eam legem & consuetudinem invexerit. Antiquissimum porrò, simulque illustre hujus rei monumentum habemus in Ecclesiastica Historia; Epistolam nimirum à Patribus Concilii Milevitani ad S. Innocentium I. Pontificem Maximum scriptam, in qua deplorabilem exponentes statum Ecclesiarum Palestinæ, atque Africæ, quas Pelagiani plurimum perturbaverant, & Apostolici Pasto-

ris opem implorantes , ita scribunt:
 „Quia te Dominus , gratiæ suæ præ-
 „cipuo munere , in Sede Apostolica
 „collocavit , talemque nostris tempo-
 „ribus præstitit , ut nobis potiùs ad
 „culpam negligentiam valeat , si apud
 „tuam venerationem , quæ pro Ec-
 „clesia suggerenda sunt , tacuerimus,
 „quam ea tu possis vel fastidiosè , vel
 „negligerter accipere , magnis peri-
 „culis infirmorum membrorum Chris-
 „ti pastorem diligentiam , quæsu-
 „mus , adhibere digneris. “ Neque mi-
 „nus ad id significandum , de quo nunc
 „agimus , perspicua sunt verba , quibus
 „Sanctus Pontifex in sua responsione
 „utitur , nempe : “ Diligenter , &
 „congruè Apostolico consulitis ho-
 „nori ; honori , inquam , illius , quem,
 „præter illa , quæ sunt extrinsecus ,
 „solicitude manet omnium Ecclesia-
 „rum super anxiis rebus , quæ sit te-
 „nenda sententia , antiquæ scilicet re-
 „gulæ formam secuti , quam toto sem-
 „per ab Orbis mecum nostis esse ser-
 „vatam. “ Has duas epistolas videre
 licet in editione Operum S. Augustini ,
 quæ curantibus Monachis Congrega-
 tionis Sancti Mauri prodiiit Parisiis an-
 no 1679. tom. 2. pag. 620. & 639.
 Præterea S. Gregorius Magnus Episco-
 pis per Siciliam constitutis indulsisse
 invenitur , ut cum antea tertio quoque
 anno Romam accedere tenerentur ,
 deinceps nonnisi semel singulis quin-
 quenniis hujusmodi iter suscipere de-
 berent ; ut ipse scripsit ad Cyprianum
 Diaconum , in ea Insula residentem ,
epist. 22. lib. 7. tom. 2. Operum. col.
806. & seq. “ Novit dilectio tua , hoc
 „olim consuetudinem tenuisse , ut
 „Fratres , & Coepiscopi nostri Romam
 „semel in triennio de Sicilia conveni-
 „rent , sed Nos eorum labori consulen-
 „tes constituisse , ut suam huc semel
 „in quinquennio præsentiam exhibe-

rent. “ Similis Episcoporum obli-
 gatio , diversa tamen pro Ecclesiarum
 ab Urbe distantia , eruitur etiam ex
 Concilio Romano , anno 743. habito
 à S. Zacharia Papa , *can. 3. tom. 3.*
Collectionis Harduini col. 1927. “ Ut,
 juxta Sanctorum Patrum , & cano-
 „num statuta , omnes Episcopi , qui
 „hujus Apostolicæ Sedis ordinationi
 „subjacebunt , qui propinqui sunt ,
 „annuè Idibus mensis Maji Sancto-
 „rum Principum Apostolorum Petri
 „& Pauli Liminibus præsententur ,
 „omni occasione seposita ; qui verò
 „de longinquo , juxta chirographum
 „suum impleant. “ Formula juramen-
 ti ab Episcopo electo præstandi descrip-
 ta legitur in Decretalibus Gregorii IX.
in pluries citato cap. Ego N. de jureju-
ran. ubi inter cætera hæc habentur:
Apostolorum Limina singulis annis aut
per me , aut per certum nuntium , visi-
tabo ; nisi eorum (Romanorum nempe
Pontificum) absolvar licentia. Ejus for-
 mulæ auctor existimatur Sanctus Gre-
 gorius VII. evidens est enim error Ca-
 roli Molinæi , qui eam ipsi Gregorio
 IX. attribuit ; ut rectè ostendit Gon-
 zalez in *Comment. ad cit. text.* Inter
 Innocentii III. rescripta unum adest ,
 quod spectat ad Patriarcham Antio-
 chenum , qui , cum juxta obligationem
 suam quarto quoque anno ad visitanda
 Apostolorum Limina , reddendamque
 rationem administrationis Ecclesiæ
 suæ , Romam venire debuisset ; neque
 id , certis impedimentis obstantibus ,
 executus esset , executiones suas ad
 Pontificem miserat. Qui sanè eas benig-
 nè admisit , sed simul Patriarcham ad-
 monuit , ne in posterum officio deesset.
 Facti series exponitur in *Historia Pon-*
tificiæ Jurisdictionis , quam edidit Rous-
 sel , *lib. 3. cap. 1. num. 11.* Sub Alexan-
 dro IV. compertum fuit , nonnullos
 Episcopos , ut ab incommotis se exime-

rent, Indulta specialia postulando impetrasse, ne statis temporibus tenerentur ad Apostolica Limina se sistere; & relationem status suarum Ecclesiarum exhibere. Verum Pontifex, edita Constitutione, omnia indulta hujusmodi eousque concessa abrogavit; ut videre est apud Raynaldum *ad annum Christi 1257. num. 50.* & sequentia verba in citata Constitutione adjecit: *Non est facile recedendum ab eo, quod à Prædecessoribus nostris super hoc diu excogitatum extitit, & obtentum.* Denique, ut alia antiquitatis monumenta omittamus, in Opere P. Thomæ à Jesu *de omnium gentium salute procuranda lib. 7. pag. 261.* inter quæsitæ ex parte Patriarchæ Maronitarum proposita Gregorio XIII. qui Sixtum V. in summo Pontificatu immediatè præcessit, hoc etiam relatum legitur: „Præterea, cum Pontificale Romanum statuatur, jubeatque, „singulos Episcopos ultramarinos omni triennio Romam venire de Ecclesiarum ipsarum statu deposituros; „num, & nostri ad idem teneantur, „necne? Sufficiatque, propter itineris difficultates, Turcarumque „pericula, quempiam eorum nomine „delegare?“ Responsum autem subjicitur, quod sic habet: „Ob magnam locorum intercapedinem denegandum non videtur, quod petunt; „ut satis sit unoquoque triennium unum, „Episcoporum omnium nomine, Romam destinari.

XIII. Non itaque Sixtus V. hanc legem primus innoxit, qua Catholici Antistites ad visitanda Limina Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & ad referendum Apostolicæ Sedi Ecclesiarum suarum statum obligantur; cum & unum, & alterum hujusce legis caput tot antea sæculis viguisse constet; & satis appareat, utrumque consequens esse illius Primatus, quo Ro-

manus Pontifex in universa Ecclesia potitur. Verumtamen hoc Sixto tribuendum est, quod visitationum tempora singulis Episcopis congrua ratione determinaverit; quodque aliquos specialiter deputaverit, qui postulata in Episcoporum relationibus proposita expenderent, iisque opportunè responderent.

CAPUT VII.

De relatione status Ecclesiæ, de qua actum est capite superiori, & de prima ejusdem parte.

SCUTI superiori capite diximus, à Summo Pontifice Sixto V. statutum fuit tempus, quo ab Episcopis sacra Limina visitarentur, eisdemque mandatum est, ut relationem status suarum Ecclesiarum à sacra Concilii Congregatione postea considerandam, examinandamque transmitterent. Quoniam verò nulla fuerat umquam edita instructio, qua tamquam regula in ea relatione efformanda uterentur Episcopi; hinc de hac re actum fuit in Concilio Romano, quod anno 1725. in Lateranensi Basilica, præsidente fel. mem. Benedicto XIII. habitum est; Nobisque, qui tunc in minoribus constituti munere Interpretis sacrorum Canonum in eodem Concilio fungebamur, ea cura commissæ, ut Instructionem ipsam efformaremus. Promptè paruvimus; & quæ à Nobis tunc facta fuit Instructio, ea ipsa est, quæ post Romanum ipsum Concilium typis impressa legitur; sicuti etiam in *Append. ad tom. 2. nostri Bullarii num. 1.* Eademque Nobis causam dedit, ut in hoc, & sequentibus capitibus quædam animadversione, & scitu digna insereremus; quare iterum illam ad calcem hujus libri dabimus impressam.

II. In plures paragraphos ea dividitur Instructio; in quorum primo significatur Episcopis, ut in relatione status Ecclesiæ, præter accuratam descriptionem confinium diœcesis, aliarumque multarum rerum, quæ in dicto paragrapho legi possunt, privilegia quoque, atque prærogativas exponant, quibus eorum Ecclesiæ decorantur. Ibi tamen monendos eosdem censuimus, non semper hæc peragenda sibi esse, sed prima tantum vice, qua sacra Limina visitantes, Apostolicæ Sedi Ecclesiarum suarum statum exponunt; deinde verò necessarium non esse, ut semper hæc eadem repetant; sed satis futurum, si ad ea se referant, quæ in superioribus relationibus significarunt; nisi quid interea in diœcesi mutatum fuerit, aut novi aliquid contigerit, quod statum Ecclesiæ materiale inverterit, & tanti momenti sit, ut exprimendum merito videatur.

III. Quod, ut exemplis planius declaretur, quandoquidem Cardinales, qui Episcopatus obtinent suburbicarios, à sacris Liminibus visitandis exempti non sunt, tenenturque & ipsi relationem status suarum Ecclesiarum exhibere; optimum factum erit, si Cardinalis Decanus, cum primum de Ostiensis Ecclesiæ statu relationem conficiet, magnum illud commemoret privilegium, quod inter omnes est Ostiensi Episcopo peculiare, consecrandi Romanum Pontificem, nisi fuerit antea Episcopali charactere insignitus. In vita S. Marci Pontificis, qui anno 336. S. Petri Cathedram implevit, apud vulgatum Anastasium sic legitur: *Hic (S. Marcus) constituit, ut Episcopus Ostiensis, qui consecrat Episcopum Urbis, Pallio uteretur.* Sed Binius, & Labbeus in notis, hanc consuetudinem, ut Romanus Pontifex ab Episcopo Ostiensis consecraretur, S. Marci Tom. II.

Pontificatu vetustiorē esse contendunt; Nam *Dionysius Papa à Maximiano Ostiensi Episcopo consecratus fuisse legitur.* Celebris est S. Augustini textus in *Breviculo Collationis tertiæ diei cum Donatistis cap. 16. num. 29. tom. 9. col. 571. Nec Romanæ Ecclesiæ (Episcopum) ordinat aliquis Episcopus Metropolitānus, sed de proximo Ostiensis.* Textum hunc S. Augustini non videtur rectè intellexisse, & benè in rem suam adhibuisse Sigonius *de Regno Italiæ ad annum 682.* cum scripsit, ex summis Pontificibus primum, qui à tribus Episcopis Ostiensi, Portuensi, Veliternensi fuerit consecratus, Leonem II. fuisse, contra morem superioribus temporibus usitatum, quibus solus Ostiensis hoc munere fungebatur; quod item tradit Ciacconius in *vita S. Leonis II.* Sed eorum error notatur ab aliis accuratè observantibus, Romani Pontificis Consecrationem semper fieri consuevisse à tribus Episcopis, ac inter eos Ostiensem non modò locum obtinuisse, sed primas semper partes egisse, ita ut reliqui duo Episcopi suburbicarii assistentium personam gesserint. Ad Augustinum quod attinet affirmantem, ut suprà diximus, summi Pontificis Consecrationem, non ab aliquo Metropolitā, sed ab Ostiensi Episcopo peragi solitam, illius verba non ita intelligenda esse dicunt, ut à solo Ostiensi, sine aliis duobus Episcopis, Romanus Pontifex Consecrationis munus acciperet; sed ut, nullo ad id vocato à remotioribus partibus Metropolitano, ejusdem Consecratio à proximo Ostiensi Episcopo perageretur. Videri hac de re possunt Mabillonius in *Comment. prævio ad Ordin. Roman. pag. 118. & seq.* Pagius *ad annum Christi 682. n. 6. & in vita S. Marci num. 3.* Sassius in *notis ad Signonium*, Vignollius in *notis ad vitam S. Leonis II. num. 1.*

Neque verò contra hæc fel. rec. Clementis Papæ XI. exemplum aliquis afferat, qui, cum nondum in Episcopali Ordine constitutus esset, quando summus Pontifex electus est, non ab Ostiensi, sed à Portuensi Episcopo Consecrationem accepit. Hoc enim ideo factum est, quia tunc Ostiensis vacabat Ecclesia; ut rectè monet Borgia in *Historia Veliternensis Ecclesie circa finem*. Quæ omnia singulare Episcopi Ostiensis privilegium demonstrant, quod ab eodem in prima, quam exhibebit, relatione status Ecclesiæ, merito commemorandum censemus.

IV. Salisburgensis etiam Archiepiscopalis Ecclesia privilegio condecoratur singulari, planeque digno quod in prima relatione status Ecclesiæ, ab unoquoque Archiepiscopo facienda, memoretur; idque in eo situm est, ut quatuor Cathedralibus per Germaniam Ecclesiis, nimirum Gurgensi, Chiemensi, Seccoviensi, & Levantinæ, quotiescumque illas vacare contigerit, Episcopos ipse constituat. Jus istud, quod Archiepiscopus Salisburgensis in prædictarum Ecclesiarum collatione exercet, in medium adduxit Episcopus Guadicensis, cum in Concilio Tridentino ageretur de illius Canonis promulgatione, quo statuitur, eos esse veros Episcopos, quos Romanus Pontifex in *partem sollicitudinis* elegerit; agebat enim Archiepiscopum Salisburgensem quatuor hosce Episcopos creare, absque eo quod Romani Pontificis auctoritas ea in re interveniat; ideoque canonis verba reformanda censebat. Verum cum Cardinalis Simonetta ad hujusmodi objectum committere respondisset, id fieri quidem ab Archiepiscopo Salisburgensi, sed ex Sedis Apostolicæ privilegio, valde reclamatum est à Patribus adversus orationem Episcopi; nec ante quie-

runt, quam is æquiori sermone, quæ dixerat, explicaverit. Hæc omnia fusè narrat Cardinalis Pallavicinus in *sua Historia Concilii Tridentini lib. 19. c. 5. num. 5.* Redingius *Hist. ejusdem Concil. tom. 4. tract. 10. sess. 1. §. 1. pag. 44.* Rigantius in *Commentariis ad Regulam primam Cancell. §. 7. num. 37.*

V. Quæ Cardinalis Simonetta tunc affirmavit, solido quidem fundamento innixa dignoscuntur. Etenim, si de Gurgensi Episcopatu agatur, Alexandro II. Pontifici Maximo tribuendum est, quod Archiepiscopus Salisburgensis hanc suprâ eum exerceat auctoritatem. Nam summus ille Pontifex Gebeardo Archiepiscopo Salisburgensi facultatem concessit, ut quamdam diocesis suæ Parœciam in Cathedralē erigeret; quæ quidem Gurgensis Ecclesia fuit; eidemque Gebeardo, ejusque in Archiepiscopatu successoribus indulsit, ut hujusmodi Ecclesiæ Episcopum eligerent, ordinarent, consecrarentque. Bulla Alexandri refertur à Canisio *Lectio. antiq. novæ edit. tom. 3. part. 2. pag. 436. & seq.* & à Card. Baronio in *annal. ad annum. 1070. num. 42.* Et quia schismatis tempore, in Gurgensi Episcopo eligendo, consecrandoque, ab Alexandro II. lege discessum fuerat; hinc Alexander III. anno 1179. declaravit, nihil pristini juris ex eo detractum fuisse Archiepiscopo Salisburgensi. Orta deinde est quæstio inter eundem Archiepiscopum, & Capitulum, quod sibi asserebat jus eligendi Gurgensem Episcopum. Sed delecti Arbitri iudicarunt, provisionem Gurgensis Ecclesiæ ad Archiepiscopum pleno jure pertinere, eorumque sententia à Lucio III. confirmata fuit anno 1184. Constitutiones tam Alexandri III. quam Lucii III. videri possunt apud Hansizium *Germaniæ Sacræ tom. 2. pag. 299. & seq.*

seq. & pag. 303. & seq. Cum verò Ferdinandus I. Imperator novam excitationem controversiam, contendens, nominationem Gurgensis Episcopi sibi deberi; res anno 1568. ita composita est, ut Archiepiscopi privilegium arctioribus limitibus conclusum remanserit; siquidem statutum fuit, ut Archidux Austriæ duos sibi ordine succedentes Episcopos nominet; Salisburgensis verò Archiepiscopus tertium libero jure constituat; sicuti legere est in *Historia Episcopatum Germaniæ edit. Bruxell. anno 1722. tom. 2. pag. 97.* & apud citatum Hansizium *Germaniæ Sacræ tom. 2. pag. 8. & pag. 603.*

VI. Hæc pertinent ad privilegium Archiepiscopi Salisburgensis circa Gurgensem Ecclesiam, quoties vacaverit, conferendam. Ad privilegium nunc progrediendo, quo tribus aliis Ecclesiis, Chiemensi, Seccoviensi, & Levantinz, Episcopos similiter constituere dignoscitur; legitur in *Libro Taxarum*, Ecclesias illas fundatas, atque dotatas fuisse ab Archiepiscopo Salisburgensi Eberardo à Truchsen; primam videlicet anno 1214. secundam anno 1219. tertiam anno 1221. item primam in Cathedrali erectam fuisse ab Innocentio III. duas reliquas ab Honorio III. Eisdemque Pontifices Salisburgensibus Archiepiscopis indulgisse, ut singulis hujusmodi Ecclesiis pro tempore vacantibus Episcopos eligerent, & consecrarent. Indulta hæc commemorantur in Bulla Nicolai V. anno 1447. pro eorundem confirmatione edita, & in altera sequenti anno emanata, in qua declaratur, ex Germaniæ Concordatis præjudicium nullum iis privilegiis allatum esse. Quod etiam confirmatur duabus Apostolicis Constitutionibus, altera Pauli II. anno 1466. altera verò Clementis VII. anno 1524. editis, quæ referuntur

ab Hansizio *cit. tom. 2. pag. 480.* & seq. & pag. 618. & pag. 589. & seq.

VII. Quamvis verò in mox dictis Clementis VII. litteris Metropolitana auctoritas enuntietur (quod ansam alicui præbuit affirmandi, potestatem illam Salisburgensis Archiepiscopi in sæpè dictas Ecclesias esse ex jure Metropolitico, non ex Apostolica auctoritate) tamen animadvertere quisque potest, quod cum Clemens VII. ad privilegia se referat à suis Prædecessoribus concessa, in his autem nulla fiat mentio juris Metropolitici; id satis est, ut eo excluso, omnia in auctoritatem Apostolicam referantur. Præterquamquod, cum in jure Metropolitico duplex auctoritas considerari possit, ordinaria scilicet, & delegata, ut rectè colligitur ex *cap. Irrefragabili, & Ceterum de officio Ordinarii*; facile & pronum est, ita Clementis VII. litteras intelligere, ut quod in ipsis de Metropolitana auctoritate enuntietur, non quidem ad ordinariam, sed ad delegatam auctoritatem, atque ita ad Apostolicæ Sedis privilegium referatur; sicuti profunde probat Rigantius in *Comment. ad Regulam primam Cancellariæ §. 7. à num. 15. ad 53. & præcipue num. 41. & 42.*

VIII. Notum est omnibus, quod cum felic. record. Clemens Papa XI. multa atque insignia privilegia Archiepiscopo Ulyssiponensi concessisset, atque inter alia, ut Patriarchæ titulo, ad instar Patriarchæ Venetiarum, decoraretur, uti legitur in ejusdem Clementis Constitutione, quæ incipit: *In supremo Apostolatus, in ejus Ballario num. 86.* huic postea anno 1720. alteram addidit prærogativam, statuens, ut ad eum peculiari jure pertineret sacro Oleo Lusitanum Regem in brachio inungere; de quo unctionis ritu sermo

est in cap. univ. de sacra unct. uti colligitur ex Apostolicis ejusdem Clementis litteris, in forma Brevis dicto anno expeditis, quarum initium est *Sacro-sancti Apostolatus.*

IX. Itaque decet quammaximè, ut in prima relatione status Ecclesiæ Ulyssiponensis, à singulis Patriarchis ad Apostolicam Sedem transmittenda, nequaquam sileantur eximia privilegia eidem Ecclesiæ concessa; inter quæ illud commemoratione dignum omninò est, quo Lusitani Regis inunctio Patriarchis attributa fuit. Cùm in minoribus adhuc essemus, commissa Nobis fuit cura examinandi, utrum ejusmodi privilegium Regem ungendi, quod pro Ulyssiponensi Patriarcha postulabatur, deberet illi ab hac Sancta Sede concedi. Dum operi insistere-mus, animadversum à Nobis fuit, jus ungendorum Lusitanorum Regum ab Eugenio IV. anno 1436. Archiepiscopo Bracharensi fuisse collatum. Hic autem non adeo facile hujusmodi jure spoliari posse videbatur; cùm memoriæ proditum sit, Alexandrum III. Pontificem Maximum fortiter restitisse Henrico Anglorum Regi sacram Filii sui unctionem ab Archiepiscopo Eboracensi fieri cupienti; propterea quod privilegium ungendi Regis jampridem Cantuariensi Archiepiscopo tributum fuerat; & Clementem V. eadem causa revocasse privilegia, quæ circa Regis unctionem pluribus Angliæ Episcopis concessa fuerant, quod scilicet hujusmodi jus, & privilegium à multo jam tempore Cantuariensis Archiepiscopus obtinuerat, quæ omnia videre licet in Annalibus Ecclesiasticis apud Cardinalem Baronium *ad annum 1170. & apud Raynaldum ad annum 1308. num. 18. circa finem.*

X. Illud etiam Nobis in ejus quæ-

tionis examine occurrit: Alexandrum IV. summum Pontificem, cùm Episcopis Pragensi, atque Olomucensi commisisset, ut unctionem Regis Bohemiæ, quam Archiepiscopus Moguntinus eo tempore electus, sed nondum confirmatus, administrare nequibat, ipsi peragerent, adeo cautè in hac re se gessisse, ne Moguntino, cujus id muneris erat, aliquod præjudicium afferret, ut emolumenta omnia, quæ is, occasione unctionis à se explendæ, consecutus fuisset, eidem post confirmationem servata esse voluerit; ideoque prædictis Episcopis mandaverit, ut eadem illi fideliter traderent, sicuti legere est in dicti Alexandri Papæ Epistola apud Raynaldum *ad annum Christi 1260. num. 18.*

XI. At nihilominus, habita ratione illustrium meritorum, quibus Lusitanæ Rex Apostolicæ Sedis favorem sibi conciliaverat, dum nuper, instante Pontifice, Venetorum Rempubli-cam accerrimo bello cùm Turcis contendente, validis ministratis auxiliis opportunè juvarat; eximia quoque honorum decora perpendentes, quæ eodem Rege supplicante, Archiepiscopo Ulyssiponensi ad Patriarchæ dignitatem evecto collata fuerant; regiamque liberalitatem erga ipsam Patriarchalem Ecclesiam largiter effusam; ingentem denique sollicitudinem, qua idem Rex efflagitabat, ut ungendorum in posterum Regum munus Patriarchæ Ulyssiponensi concederetur; facile in eam sententiam descendimus, quam etiam scriptis promere non dubitavimus, ut non obstante privilegio ab Eugenio IV. Episcopis Bracharensibus concessio. Lusitani Regis ungendi jus Patriarchæ conferri posset; cùm maximè videatur quodammodo convenire, ut ritus hujusmodi ab eo Episcopo peragatur, qui Regi magis

acceptus sit; quemadmodum ad rem nostram appositè perpendit Rodericus à Cunha Archiepiscopus Bracharensis in *Tractatu de Primatu Bracharensis Ecclesiæ cap. 36. num. 4.* ubi argumentum confutans Garcia de Loaisa, qui primatum Archiepiscopi Toletani in universa Hispania ex eo potissimum colligebat, quod ejus esset Regem inungere; postquam plura in contrariam partem exempla attulit, ita concludit: *Igitur, non ad Primates, vel Presules tantum Toletanos hoc spectat officium; sed ad illos, quos elegerit ungendus Rex.* Nec dubitarunt Romani Pontifices hujusmodi gratias Catholicis Regibus impertiri; sicuti rectè observatum fuit à Josepho Catalano ad *Pontif. Rom. tom. 1. tit. 20.* (quod Opus multos post annos editum est, quam nostrum illud votum scriptis vulgatum fuerat) ubi §. 1. sub num. 12. hæc habet: *Constat illud quoque ex variis Maximorum Pontificum litteris, ipsos non semel ad Regum preces Episcopos designasse, à quibus illi, eorumque Successores in posterum consecrarentur.* Demùm in nostra Nos sententia maximè confirmavit exemplum Clementis Papæ VI. qui etiamsi non ignoraret, quid ab Alexandro IV. æctum fuisset pro Regis Bohemiæ ungendi jure, ut suprà narravimus, Moguntino Archiepiscopo conservando; nihilominus, postquam Pragënsis Ecclesia in Archiepiscopatum erecta fuit, Joanne Bohemiæ Rege petente, hoc idem jus à Moguntino ad Pragensem Archiepiscopum transtulit; ut videre est apud Raynaldum ad annum Christi 1344. num. 65. Nostris hisce animadversionibus aliam majoris ponderis addidit Pontifex ipse Clemens XI. eamque in suis Apostolicis litteris expressam voluit; privilegium scilicet Eugenii IV. à Bracharensi Archiepiscopo numquam

fuisse executioni mandatum, cum is reverà numquam Lusitanorum Regem unxisse legatur. Quibus omnibus rationibus simul junctis, Indultum, quod petebatur, pro Patriarcha Ulysiponensi, ejusque Successoribus, expeditum fuit.

XII. Tria hæc exempla adducta à Nobis sunt, ut optimum factu ostenderemus, si Episcopus sacra primò Limina visitaturus, in exponendo Ecclesiæ suæ statu, illius prærogativas, & privilegia recenseat. Primum à remotioribus temporibus petitum est; secundum à mediis; tertium ex proximis. Alia in eam rem adjungere superfluum esset. Sed quoniam præterea in prima relationis parte dicendum est de iis, quæ pertinent ad erectionem Episcopatus, ad Ecclesiæ Cathedralis situm, & ad confinia diocesis; nonnulla referemus recentiora exempla, ex quibus aliquid luminis desumere poterunt Episcopi, ut primæ relationis parti ex debito satisfaciant.

XIII. Celebris fuit, non in Germania modò, sed in universo etiam Orbe Catholico Abbatia Fuldensis. Quibus & quam insignibus ornata fuerit prærogativis, quibus tùm Apostolicis, tùm Cæsaris privilegiis decorata, legi potest in *Historia Fuldensi* à Browero edita anno 1612. & in *alia Historia* pariter *Fuldensi* à Joanne Frederico Schannat typis impressa anno 1729. Hanc celebrem Abbatiam Nos ipsi in Episcopatum ereximus; ita tamen, ut, & privilegia omnia, quibus antea fruebatur, integra manerent, & ipsius Regularis status nequam in ea immutaretur; cùm scilicet novus Episcopus in ea constitutus, non solùm Fuldensis Episcopus, sed etiam Fuldensis Abbas nuncupari debeat; quippè in Abbatem posthac electus erit, idem intelligendus sit ad Episcopum.

copatum electus; Monachus verò Decanus, tresque Capitulares Monachi, quorum antea erat Abbatem eligere, iidem, vacante Abbatali dignitate, electionem peragere debeant; hoc uno interjecto discrimine, quod qui prius eligebatur, nonnisi Abbas Fuldensis erat, in posterum verò electus, & Abbas, & Episcopus Fuldensis electus esse censebatur; quemadmodum in nostra Constitutione super hoc edita fusiùs præscribitur.

XIV. Hujusmodi Fuldensis Episcopatus fundatio digna planè est, quæ in primo relationis capite referatur; cum & peculiaris sit, & memoriam renovet eorum Episcopatum, qui olim, ante Anglicanam schisma, in majori Britannia erant; ad quod videlicet soli Monachi eligebantur. Abbates enim monasteriorum erant similiter Monachi, eorumque electio à Monachis fiebat; qui autem in Abbatem eligebatur, idem etiam intelligebatur electus Episcopus. Porro novem erant Cathedralis Ecclesiæ, in quibus hujusmodi disciplina recepta fuerat, & vigeat. Eadem recensentur tom. 2. Operis ab Henrico Wharton anno 1691. editi, cui titulus *Anglia Sacra, sive Collectio Historiarum partim antiquitatis, partim recenter scriptarum de Archiepiscopis, & Episcopis Angliæ, à prima Fidei Christianæ susceptione ad ann. 1540.* Eadem quoque mentio habetur in Apostolicis litteris Urbani Papæ VIII. incipientibus: *Planta in agro Dominico*, datis anno 1633. ibi: *» Quoniam verò inter privilegia, gratias, indulta, & facultates, ac prærogativas Ordinis, & Congregationis » Nigrorum nuncupatorum Monachorum S. Benedicti ac illius monasteriorum in Anglia, fuerunt jura Cathedralia novem Ecclesiarum, nimirum » Episcopatus Cantuariensis, Episco-*

» patuum verò Wintoniensis, Dunelmensis, Eliensis Wigoniensis, Nordoviensis, Roffensis, Bathoniensis, & Coventrensis, quorum Episcopatum Cathedralis sita fuerunt, & collocata in monasteriis ejusdem Ordinis, ex conditione, seu consuetudine, ut Capitula dictarum Cathedralium Ecclesiarum, omniaque jura capitularia manerent, & essent in conventibus, & Monachis eorumdem monasteriorum, qui Monachi, cum Priore suo, erant earumdem Ecclesiarum Canonici primarii, & Capitula Cathedralia constituebant, Episcopi verò quasi Abbates eorumdem conventuum, & Monachorum, tam ad Sedem Abbatalem, quam etiam Episcopalem eligebantur, &c. Super quo jure prædictis Monachis Ordinis S. Benedicti conservando, & perpetuando, à diversis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris etiam diversæ litteræ emanarunt, repulsis contra dictoribus, & prædictis juribus illæsis, & integris reservatis eisdem Monachis, usque ad infelix schisma Henrici VIII. Angliæ Regis.

XV. Opportunè hîc etiam mentio occurrit celebris Monasterii Montis Casini, cujus Abbatalem Ecclesiam Pontifex Joannes XXI. qui ab aliis dicitur XXII. in Cathedrali erexit, voluitque, ut Monasterii Abbas esset etiam Episcopus, & Episcopalem jurisdictionem in designatis locis finitimis exerceret; relictoque Monachis eligendi jure, decrevit, ut qui Abbas à Monachis subinde eligeretur, simul etiam Episcopus haberetur electus. Apostolicæ Joannis litteræ referuntur ab Ughellio *Ital. Sacr. tom. 1. & secundæ edit. pag. 572. & part. 2. Historiæ Abbat. Casin. P. Abbatis Gattola sac. ix. p. 515. & seq.* In hoc statu ea Ecclesia perseveravit usque ad tempus

pora Urbani V. qui cū ingens disciplinae monasticae detrimentum ex hac institutione derivatum accepisset, primo quidem Abbatialium, & Episcopaliū proventuum administrationem retinuit, eosque in restaurandis monasteriis, Ecclesiaeque aedificiis impendi iussit; deinde Abbatialem dignitatem ad eum statum revocavit, in quo erat ante Casinensis Episcopatus erectionem; sicuti videre est in ejus Constitutione apud Ughellium *loc. cit. pag. 573.* & apud P. Abbatem Gattola *pag. 517.*

XVI. Cū Charissimus in Christo Filius noster Josephus Lusitaniae, & Algarbiorum Rex Fidelissimus, Nobis exposuisset: aërem in Insula S. Thomae in Africa adeo gravem esse ac perniciosum, ut qui ex Europa illuc adveherentur, aut vitam celeri morte mutarent, aut graves subirent infirmitates, quod experientia comperitum erat; seque ideo necessitate compulsum fuisse, ut Gubernatorem, aliosque regios ministros, ac tribunalia transferret ad Castrum S. Antonii nuncupatum, quod situm est in Insula, quae dicitur *Principis*, intra districtum ejusdem diocesis Insulae S. Thomae; suas Nobis preces exhibuit, ut Cathedralē etiam Episcopalem ab Insula S. Thomae ad Insulam Principis, & ad praedictum Castrum S. Antonii transferremus, quod quidem Castrum iis omnibus ornamentis & praerogativis decoratum, quae Civitatem deceant, Rex ipse jam Civitatis titulo auxerat. Fidem praeterea regiam obligavit, se ibi insigne Ecclesiam Cathedralē suis sumptibus aedificaturum, quae Deo in honorem S. Antonii solenni ritu postea consecraretur. Addidit insuper, se paraturum congruos redditus, seu praebendas, singulis Canonicis assignandas, postquam ad idem Castrum

se contulissent, fixamque sedem ibi collocassent, & prospecturum, ne antiqua Cathedralis Ecclesia, Deo in honorem S. Thomae dicata, omnino deserta, sacrisque destituta ministris relinqueretur. Quibus omnibus mature perpensis, Nos demum precibus regis annuentes, indulsumus, ut postquam ea, quae promissa fuerant, adimpleta fuissent, Cathedra Episcopalis ab Insula S. Thomae ad dictum Castrum S. Antonii transferretur. Episcopo autem jussimus, ut post transitum ad novam Sedem, & ipse, & qui ipsi in ea Cathedra sufficerentur Episcopi, insularum S. Thomae, & Principis denominarentur; sicuti legitur in nostris Apostolicis litteris in forma Brevis, datis die 31. Januarii anni 1754. quarum initium est *Super specula.*

XVII. Hanc igitur translationem cū primū Episcopus Insularum S. Thomae, & Principis, sacra Limina visitaturus, Ecclesiarum suarum statum Apostolicae Sedi exponet, silentio praeterire non debet. Quaestio celebris est, & apud Jurisperitos frequenter agitata, utrū Oppidum, in quo non sedet Episcopus, Civitatis titulo appellari possit. Videri possunt Alciatus in *cap. Perniciosam, num. 1. & seq. de Officio Ordinar.* Joachimus Cluven in *Syllog. rerum quotidianar. thes. 22. in notis littera D.* Laurentius Ohta in *tract. canonico politico de jure Episcopali thes. 13. in notis littera C.* Besold. in *Dissert. jurid. politico de jure univers. c. 1. §. 7.* Losæus de *jure univers. part. 1. cap. 2. n. 14.* Raynald. Cors. *Indagat. jur. lib. 3. cap. 3.* Limæus de *jure publico lib. 7. c. 1. n. 16.* Gaspar Klock de *Contribut. cap. 5. n. 2.* Rebuff. in *Praxi Beneficiaria part. 1. tit. de Erectione Ecclesiarum in Cathedralibus num. 5. & 6.* Et alii quidem, ut

assolet, eam opinionem sequuntur, ut locus, qui caret Episcopo, Civitas dici nequeat; alii contra, Civitatem sine Episcopo esse posse, propugnant; tùm quia Civitates fuerunt ante institutos Episcopos, ut observat etiam Glossa in *cap. Si Civitas, de sent. excomm.* in 6. tùm quia, si fortè contingat, Episcopum à civibus interfici, ea quidem pœna inter alias, in sacrilegam Civitatem infligitur, ut Sede Episcopali perpetuò careat, non ideo tamen Civitatis titulo & jure spoliatur; sicuti colligitur ex textu in *Can. Ita nos, 25. quest. 2.* & observat Decius in *cap. Episcopalia, num. 9. de privilegiis.*

XVIII. Nos quidem semper arbitrati sumus, Civitatis honore potiri posse locum, qui Episcopo careat, dummodò aliunde illustris sit, iisque dotibus & prærogativis ornatus, quæ Civitati conveniunt, & à supremo Pontifice, cui talis auctoritas sit, Civitatis jure & appellatione donetur. Ita felic. rec. Prædecessor noster Benedictus Papa XIII. tamquam Dominus temporalis, & Princeps, Oppidum Ronsilionis in Civitatem erexit, jussitque, ut in posterum Civitas diceretur, & incolæ civium titulo decorarentur. Non ideo tamen Episcopalem Sedem in Civitate Ronsilionis constituit; sed voluit, ut quemadmodum superiori tempore, ita deinceps Episcopo Sutрино subjecta esset, nec is in ea Sedem habere teneretur; sicuti videre est in ejus Constitutione incipient. In *supremo militantis*, quæ est 225. tom. 12. *novi Bullarii.* Parem Nos etiam honorem contulimus Oppido Pergulæ; ita tamen, ut nova Civitas Eugubino Episcopo, ut antea, subdita remaneat, neque hic ullo pacto ad residendum in ea compelli possit; sicuti videri potest in nostra Constitu-

tione, quæ est 91. tom. 3. *nostri Bullarii.* Contrà verò persuasum semper habuimus, quod statim ac Episcopalis Sedes in aliquo Oppido fuerit stabilita, etiamsi illud antea Civitatis jure non gauderet, eo ipso ad Civitatis gradum assurgat, ipsique omnia Civitatis privilegia debeantur; siquidem Canonici Juris regula est, ne in Villis, & Pagis, sed solum in Urbibus Episcopalis dignitas statuatur; uti decretum legitur in *Can. Episcopi, & in Can. Illud sanè, dist. 80. & in cap. Episcopalia, de privilegiis.* Quamobrem Romani Pontifices, cùm in aliquo Oppido, cui nec Episcopus antea fuerit, nec titulus Civitatis, Episcopum primò constituunt, eodem tempore, quo illud Sede Episcopali exornant, simul etiam Civitatis honore illud adaugent; sequenti nimirum formula utentes: *Oppidum N. in Civitatem, Ecclesiam verò in Cathedralē pro uno Episcopo, &c. erigimus, & instituimus*, uti Fagnanus animadvertit, & *instituimus; in cap. Episcopalia, num. 15. de privilegiis*, ubi etiam exemplum memorat Sixti V. qui ea ratione Oppida Montis, alti, S. Severini, & Tolentini, in Civitates erexit, & Episcopali Sede decoravit. Illud demùm censuimus, si fortè Oppidum, aut Castrum aliquod jam à seculari Principe honorem obtinuerit Civitatis, & justæ causæ non desint, ob quas Episcopalis Cathedra ad novam Civitatem transferatur, hoc fieri conveniens esse, & quidem per viam simplicis translationis; cùm nec sacrorum canonum lex aliud requirat, quam ut Episcopales Cathedræ in populosis Urbibus, tantoque honore dignis, minimè verò in locis obscuris & infrequentibus, statuuntur; & nulla necessitas exigat, ut locus, qui antea Civitatis jure gaudebat, iterum in Civitatem erigatur, ut novum Episcop-

palis Sedis honorem consequatur. Quo pacto, licet nemo nobilis esse possit, qui ingenuus non sit, si quis tamen ingenuus, novo nobilitatis honore donandus sit, nequaquam indiget speciali privilegio, quo ipsi tribuantur ingenuitatis jura, quæ jam obtinebat; ut optimè ad rem nostram advertunt Doctores de hac materia tractantes.

XIX. Ad Diœcesis confinia, quæ ut diximus, in prima relatione solent ab Episcopis memorari, factum mox referendum pertinet. Cum celebris Cardinalis Ximenez de Cisneros magnam illam expeditionem in Africam aggressus esset, cum Ferdinando Rege convenit, ut si Orani civitas ab infidelium potestate eriperetur, Ecclesiæ Toletanæ jurisdictioni subjiceretur; eaque conventio, & æqua visa est, & suum facillè obtinuit effectum. Compertum enim fuit, Orani urbem numquam fuisse Episcopali Cathedra ornatam, nulloque prorsus jure Titularem quemdam Auriensem Episcopum eam sibi civitatem vindicare, tamquam in assignata sibi diœcesi constitutam. Quæ in hoc negotio tunc agitata & acta fuerunt, referuntur ab Alvaro Gomez de rebus gestis Francisci Ximenii lib. 3. fol. 123. Et de hac ipsa re loquitur etiam Thomassinus de Beneficiis part. 1. lib. 1. cap. 27. num. 9. Orani postea civitas, quæ expugnata tunc fuit, in potestatem rursus Maurorum venit. Cum verò eam armis iterum subegisset clar. mem. Philippus V. Hispaniarum Rex Catholicus, eamdem Cardinali de Astorga Archiepiscopo Toletano restitutam voluit, tamquam illius diœcesis membrum, & partem; Cardinalis autem nihil intentatum reliquit, ut Catholicam Religionem ad pristinum splendorem in eâ civitate revocaret. Hoc itaque celebre factum, cujus etiam meminit Præ-

sul Ildephonsus Clemens de Arostegui in sua Concordia Pastoralis part. 1. cap. 5. num. 41. in prima Toletani Archiepiscopi relatione jure ac merito erit commemorandum.

CAPUT VIII.

De relatione status Ecclesiæ, & secundæ ejusdem parte.

IN hac secunda relationis parte plura rerum capita attinguntur. Primum respicit residentię præceptum, cui an plenè obtemperaverit, docere debet Episcopus. Secundum pertinet ad Episcopos, nulli Archiepiscopo, sed Sanctæ Sedi immediatè subjectos; qui referre debent, an Archiepiscopum delegerint, cujus Synodo Provinciali unâ cum illius Suffraganeis debeant interesse. Tertium denique exponenda docet, si quæ fortè adsint impedimenta, quibus ab implendo munere Episcopali detineantur.

II. Ad primum quod spectat, Nos sanè Episcopos, ut residentię legem servarent, graviter admonere non prætermisimus in nostris encyclicis Litteris, anno 1740. editis, ac deinde impressis Bullarii nostri tom. 1. num. 2. Sed fusiùs in nostra Constitutione, cujus initium est *Ad universæ*, anno 1746. emanata, quæ est 18. tom. 2. ejusdem nostri Bullarii, cum omnes nostrorum Prædecessorum Constitutiones ad residentiam spectantes retulerimus, atque confirmaverimus, singulas fermè leges in ipsis præscriptas, & à sacris Pastoribus servandas, exponere, & declarare curavimus; legitimas quoque causas indicavimus, ob quas Episcopis permittitur à propriis Sedibus aliquandiu abesse; simulque cautelas ab iis adhibendas, ne animarum regimen, ipsis absentibus, ali-

quid

quid detrimenti patiat. Episcopus igitur in sua relatione redditurus rationem de hoc districto residendi præcepto, si nostram citatam Constitutionem attentè legerit, facile intelliget, an illi satisfecerit, an ab eo defecerit.

III. In superiori *lib. 7. cap. 1. num. 7.* sex esse asseruimus Episcopatus suburbicarios, Ostiensem, Portuensem, Sabinensem, Albanensem, Prænestinum, & Tusculanum; quos nempe in titulum obtinent sex illi S. R. E. Cardinales, qui in sacro Collegio Episcoporum ordinem constituunt. Ibi etiam ostendimus, hos Episcopos Cardinales, etiamsi Romæ resideant, ac suam Summo Pontifici operam præsentent, de non impleta residendi obligatione reprehendi posse. Quia verò aliquandò contingit, ut non solum uni ex suburbicariis Ecclesiis, sed simul etiam alteri præsent, quæ suburbicaria non est; idcirco de hac consuetudine instituendus Nobis est sermo, videndumque, in quarum utra hi Cardinales Episcopi debeant residere, ut suo muneri satisfaciant.

IV. A Tridentino Concilio, præter alia in præcedentibus decretis statuta, *sess. 7. cap. 2. de reform.* interdictum legitur, ne qualibet persona, in quacumque dignitate constituta, duabus Episcopalibus præsit Ecclesiis sive in titulum, sive commendæ jure. Porro in Cardinalis Brancatii Dissertatione *de Optione sex Episcopatum pag. 62. & seq.* multa leguntur decreta summorum Pontificum, ante Tridentinum Concilium Cardinalibus permittentium, ut præter quancumque aliam Episcopalem Ecclesiam, habere etiam possint alteram ex suburbicariis. Post Tridentinum verò Concilium, Venerabilis Cardinalis Bellarminus anceps fuit & dubius, utrùm liceret Cardinalibus habere eodem tempore duas

Ecclesias, quarum una Cardinalitia esset, altera non esset: *Timendum est, ne fortè non sint in conscientia tuti, qui aliquandò duas Ecclesias habent, unam Cardinalitiam, alteram non Cardinalitiam.* Clemens verò VIII. Pontifex Maximus ex citato dubio ita respondit: "Quoad illam polygamiam, ream interdum in istis ex Episcopatibus Cardinalitiis, circa quos nihil immutandum duximus, cum à Prædecessoribus nostris, etiam post Concilium Tridentinum, res hæc examinata fuerit, & ita constituta; & turbare ordinem Collegii, & redarguere facta Prædecessorum nostrorum, & tot Cardinalium, non visa fuit Nobis res, quæ sine scandalo fieri possit." Et summus quidem Pontifex Urbanus VIII. in suo Decreto die 28. Novembris 1633. edito, dixit, hanc consuetudinem invaluisse; attamen à se non laudari, nec improbari; commendari verò Cardinales aliarum Ecclesiarum Episcopos, utpotè Cardinalem Borromæum piæ memoriæ, & alios, qui optime hujusmodi abstinerunt. Ad hanc rem examinandam Congregatio particularis habita fuit jussu Alexandri VII. die ultima Junii anni 1666. in qua, etsi non omnes initio in eadem opinione convenerint, plurium tamen sæculorum consuetudine considerata, conclusum denique est, nihil esse innovandum; atque decretum fuit, "Ecclesiam Ordinis Cardinalitii habendam in titulum, cum hic adhæreat essentialiter dignitati Cardinalatus, alteram verò Ecclesiam in commendam; propterea transituros ad Episcopatum Cardinalitium absolvi potius debere à vinculo Ecclesiæ, cui jam præsent, eamque in administrationem acceptare; ideoque improbata fuit optio Episcopatus Tusculani, quam Cardi-

nal^{is} Sabellus, Archiepiscopus Salernitanus, ita admitti postulaverat, ut Archiepiscopatus sibi relinqueretur in titulum, Episcopatus autem sibimet in commendam, seu in administrationem concederetur. At Clemens XII. Prædecessor noster, hujusmodi Ecclesiarum conjunctioni in unius Cardinalis persona salubrem modum imposuit per suam Constitutionem, quæ incipit *Pastorale officium*, & est 22. tom. 13. *Bullarii nov. Romani*; ubi nimirum §. 7. non solum ii Cardinales commendantur, qui, dum unam aliquam Episcopalem Ecclesiam obtinent, ab optione alterius ex suburbicariis abstinent; sed præterea dicitur, quod, si quando eveniat Cardinales, alteri jam Ecclesiæ præfectos, ad aliquam ex suburbicariis Ecclesiis per optionem adspirare, Romani Pontificis partes esse debebunt, animum sedulo advertere, & deliberare, »utrum expediat eis concedere administrationem, seu alio »nomine, retentionem alterius Ecclesiæ, cui antea præerat, ac in primis »utrum ambæ sint invicem adeo »pinquæ, ut pastoralem curam utrique »commodè impendere, suumque ministerium rectè implere valeant.«

V. Ex eo autem, quod Cardinalis Episcopus à prioris Ecclesiæ vinculo absolvatur, ut dictum est, cum debitis concurrentibus circumstantiis, alterius Ecclesiæ suburbicariæ optio ipsi conceditur; non defuerunt, qui hoc inferre se posse judicaverint, majori jam libertate gaudere posse hujusmodi Cardinalem in illius Ecclesiæ regimine, quam administrationis titulo retinet; ideoque in ejus potestate esse, quandoque illam dimittere, neque proprio ac rigoroso præcepto residendi apud illam obstringi. Quod quidem, & rectæ rationi, & Ecclesiasticæ regulæ adversatur. Aliquam enim veritatis

speciem habere posset, si nihil aliud in proposito casu intercederet, præter absolutionem à vinculo prioris Ecclesiæ. Sed, cum eidem sic absoluto illiusmet Ecclesiæ retentio in administrationem unico eodemque contextu concedatur; unicuique deprehendere licet, canonicam hanc esse loquendi formulam, idcirco adhibitam, ut excludatur duarum Ecclesiarum in titulum retentio, non autem ut Cardinalis Episcopus ab iis obligationibus eximatur, quibus utriusque Ecclesiæ optimo regimini intendere, & advigilare tenetur. Neque verò gubernium Ecclesiæ, quam administrationis nomine retinet, pro libito dimittere potest; cum, juxta vigentem praxim, Summi Pontificis assensus ad id ante requirendus sit; eoque impetrato, solemnis dimissionis actus scripto redigendus, & proprio dimittentis chirographo sit roborandus. Tantum verò adest, ut rigorosa lege residendi apud Ecclesiam administrationis nomine retentam solutus censi valeat, ut contrarium omnino disertè statutum fuerit ab Urbano Papa VIII. in superius allegato Decreto, cujus hæc sunt apertissima verba: *Insuper Sanctitas sua declaravit; dubium hætenus nullo modo fuisse, nec esse debere, residentiam Cardinalium Archiepiscoporum, ac Episcoporum, extitisse, & esse upud alias Ecclesias Metropolitanas, seu Cathedralis sibi commissas, non autem apud sex Ecclesias Cathedralis titulares eorundem Cardinalium, in quibus Cardinales ordine priores præesse solent, &c. & propterea eos, qui aliis Ecclesiis supradictis præsumt, & apud eas non resederunt, nec resident, non fecisse, nec facere illarum fructus suos, etiam sub prætextu, quod alicui ex dictis sex Ecclesiis præsideant, & in urbe commorentur. Quod quidem Decretum*

Nos etiam confirmandum duximus in antedicta nostra Constitutione 18. §. *Et quoniam, nostri Bullarii tom. 2.* Itaque extra dubium est, Cardinalem Episcopum in exhibenda Apostolicæ Sedi relatione status illius Ecclesiæ, quam in administrationem retinuit, dum aliam suburbicariam per optionem adipisceretur, de residentia apud illam servata docere debere, simulque de vigilantia & cura alterius regimini impensa; si eam nimirum, cum potuit, præsens visitavit; si Ordinationes, Confirmationes, aliæque Episcopalia munia aliquandò apud ipsam exercuit; si denique illius administrationi, quantumvis absens, opportunè consuluit aut per Episcopum Suffraganeum, uti fieri solet in duabus Ecclesiis, Ostiensi, & Sabinensi, aut per idoneum, expertumque Vicarium. Harum siquidem Ecclesiarum regimini rectè applicari potest præceptum Concilii Lateranensis sub Leone X. habiti, ubi, dum agitur de Episcopatibus, qui tunc temporis à Cardinalibus etsi non residentibus faciliè obtinebantur, ita statuitur: *Omni conatu suo provideant inserviri Cathedralibus, dignos & idoneos Vicarios, seu Suffraganeos, prout consuetudo fuerit, cum digna competentis mercede apponentes.* Videndus hac de re Thomassinus de *Beneficiis part. 1. lib. 1. cap. 27. num. 6.*

VI. Soli non sunt Cardinales, qui ex tacita Romanorum Pontificum dispensatione duos retineant Episcopatus, Cardinalitium scilicet in titulum, alterum verò neque Cardinalitium, neque suburbicarium, in administrationem vel commendam. Etiam in Germania nec defuere, nec desunt Præsulum aliquorum exempla, quibus indultum est, ut tres simul, & quatuor etiam Episcopatus obtineant. Ita enim expedire censetur Catholicæ Religionis utilitati;

cujus valde interest, in illis regionibus Episcopos esse magna auctoritate & potentia præditos, ne eadem Religio ab hæreticis opprimatur. Legi de hac re possunt Cardinalis Pallavicinus in *Historia Concilii Tridentini lib. 24. cap. 12. n. 11.* alter Pallavicinus in *Defens. Romani Pontificatus tom. 1. lib. 15. c. 17. §. 1. pag. 657.* Thomassinus *tom. 2. de Beneficiis lib. 3. cap. 20. n. 13.* Fagnanus in *cap. Dudum, Il secondo, n. 29. de electione.* Alios collegit Riganus in *Regulam primam Cancellariæ §. 3. num. 167. & seq.* ubi multa refert exempla hujusmodi retentionum, quas Romani Pontifices Episcopis per Germaniam, sublimioris præsertim generis, ex præindicata causa concesserunt.

VII. Verùm fel. rec. Prædecessor noster Clemens Papa XII. cum sapienter animadvertisset, ex eo quòd uni eidemque personæ tot Episcopales Ecclesiæ permitterentur, eam ab Ecclesia Catholica utilitatem, quæ sperabatur minimè percipi, ex Pastoralis officii sui munere huic rei remedium aliquod censuit adhibendum. Itaque, cum vidisset, plurium Episcopatum consecutionem ex earum litterarum concessionem pendere, quibus *eligibilitas* indulgetur; cum scilicet, hujusmodi Indultorum vigore, qui unicum habebat Episcopatum, & ad alium transire non poterat, nisi per ordinariam postulationis viam faciliorem exinde semitam sibi aperiret ad aliam Ecclesiam assequendam; duo saluberrima Decreta edidit; quorum altero, tamquam regula, uteretur in posterum Congregatio Consistorialis; altero autem Brevium Secretaria. Hæc typis impressa, quantum scire potuimus, cum nondum fuerint, optimum esse ducimus hic ea inserere, ut perpetua eorum memoria servetur, & ut executioni opportunè mandentur, cum

ea plurimum conferre posse putemus, nisi ad tollendam penitus, at saltem ad cohibendam in Germania immoderatam in una eademque persona Episcopatum pluralitatem.

VIII. Primum pro Congregatione Consistoriali sic habet: »Sanctissimus Dominus noster Clemens Papa XII. animadvertens, minimè expedire, quod Episcopis in Germania, etiamsi sublimibus familiis orti sint, tam facile concedatur dispensatio ad effectum retinendi simul tres, vel quatuor, ac etiam quinque Cathedrales Ecclesias, quarum Præsules temporali quoque dominatu potiuntur, præsertim cum experientia compertum sit, eas dioceses ab hæreticorum erroribus magis esse immunes, quarum singulæ ab uno gubernantur Episcopo; hinc majorem deinceps circumspectionem in hoc adhiberi mandat, nec solum attendi exempla, sed peculiare perpendi singulorum casuum circumspectantias, habita nimirum ratione temporum, personarum, & Ecclesiarum; ita quidem, ut dispensationum impertiendarum norma sumatur potissimum à majori Ecclesiarum ipsarum bono, ac utilitate. Quod si iis, qui alicui jam præsent Ecclesiæ, justis de causis à Sede Apostolica aut jam fuerit concessum, aut deinceps concedi contigerit Indultum eligibilitatis ad aliam, declarat Sanctitas sua, non per hoc censeri debere concessam dispensationem ad effectum simul retinendi prædictam quoque aliam Ecclesiam, postquam electio peracta fuerit; sed antequam electio ipsa à Sede Apostolica confirmetur, summa maturitate esse examinandum, an utilitas, vel necessitas talium Ecclesiarum, & Catholicæ Religionis tuendæ ratio

Tom. II.

postulet, impertiri hujusmodi dispensationem pro omnium retentione, vel potius in ejusdem electionis confirmatione poni oporteat decretum de alia Ecclesia dimittenda.

»Declarat itidem Sanctitas sua, non convenire, ut indiscriminatim, nulloque delectu, & sine causæ cognitione, tribuatur Episcopis facultas retinendi simul plures Dignitates, aut Canonicatus Cathedralium, vel Collegiatarum Ecclesiarum, tam in Germania, quam in Polonia Regno; per hoc quippè Divino cultui non mediocriter detrimentum affertur, Ecclesiæ debitis fraudantur obsequiis, & Ecclesiastica stipendia, quæ congruæ plurimum Ministrorum Dei sustentationi destinata sunt, in unam collata personam, incitamentum præbent ad luxum. Mandat itaque Sanctitas sua, cautiùs, quam hactenus forsàn factum fuerit, hac etiam in re in posterum agi, & exemplis sepositis, spectari in primis id, quod juxta locorum, Ecclesiarum, personarumque conditiones, ad ampliorem Dei gloriam expedire visum fuerit. Ne autem saluberrimi hujus moniti memoria obsolescat, vult Sanctissimus Pater præsens hoc Decretum asservari apud Acta sacre Congregationis, rebus consistorialibus præpositæ; atque illud ab ejusdem Congregationis Secretario pro tempore, quotiescunque opportunum fuerit, in memoriam revocari eorum, qui his de rebus consilium Pontifici Maximo daturi sunt. Hac die 6. Januarii anno 1731.

IX. Altera Decreto, quod pro Brevium Secretaria conditum est, ita cavetur: »Quamquam invaluerit usus dispensandi, præsertim cum sublimibus personis, ut plures Episcopa-

N

»tus

»tus in Germania simul retinere pos-
 »sint ob eam quidem justam & lau-
 »dabilem rationem, ut adversus hæ-
 »reticorum conatus Catholicam Reli-
 »gionem opibus, auctoritate, poten-
 »tia sartam tectam tueantur; ex in-
 »consulta tamen hujusmodi dispensa-
 »tionum frequentia, immoderatoque
 »usu, gravissima in Christianam rem-
 »publicam incommoda manare posse,
 »exploratum satis est; vix enim, ac
 »ne vix quidem sperari potest, ut qui
 »tribus, vel quatuor, vel etiam quin-
 »que Cathedralibus Ecclesiis, magno
 »locoꝝ intervallo disjunctis præsit,
 »cum summa etiam in temporalibus
 »potestate, eas omnes solerter, ac
 »fructuosè, & cum animarum sibi
 »commissarum salute regere valeat.
 »Quo sanè fit, ut ob Pastorum ab-
 »sentiam, & curarum, quæ ad tem-
 »porales ditiones pertinent, copiam,
 »neglecta spirituali diocesium cultu-
 »ra, nec Catholicorum mores, qui
 »à veteri instituto deflexerint, corrigi,
 »nec Ecclesiasticæ disciplinæ nitor re-
 »integrari, nec dogmata à Fide alie-
 »na extirpari, nec eorum veneno pol-
 »luti homines ad Religionis Ortho-
 »doxæ veritatem reduci commodè
 »possint. Itaque, ne plurium Epis-
 »copatum in una persona coacervat-
 »io, sacris alioquin legibus adeo in-
 »visa, quæ ex Apostolica auctoritate
 »in ædificationem rectè aliquandò
 »permittitur, perniciosè cedat in des-
 »tructionem, de consilio plurium Ve-
 »nerabilium Fratrum nostrorum S. R.
 »E. Cardinalium decernimus, &
 »mandamus, ut in posterum ei, qui
 »uni jam præsit Ecclesiæ, non nisi
 »causæ cognitione præmissa, conce-
 »datur Indultum eligibilitatis ad
 »aliam; si verò hujusmodi indultum
 »justa pariter causa concedendum
 »videatur ei, qui jam duas regat

»Ecclesias, semper eidem Indulto in-
 »seratur conditio, ut prædictam Ec-
 »clesiam, ad quam eum eligi con-
 »tingat, non aliter possit obtinere,
 »quam una, quam maluerit, ex prio-
 »ribus dimissa. Tres denique obti-
 »nenti Ecclesias Indultum eligibilita-
 »tis ad aliam nullo modo tribuatur.
 »Enixè autem rogamus, atque obse-
 »cramus in Domino Romanos Pon-
 »tifices Successores nostros, ut ipsi
 »quoque memores sapientissimi mo-
 »niti Tridentinorum Patrum in cap.
 »18. sess. 25. de reformat. salubrem
 »hanc moderationis normam in dis-
 »pensationibus prædictis omnino ser-
 »vari curent. Datum in Palatio nos-
 »tro Quirinali hac die 5. Januarii
 »1731.

X. Suprà jam observavimus, Car-
 dinalem, qui duos habeat Episcopa-
 tus, alterum suburbicarium in titu-
 lum, & alterum in administrationem,
 perpetuam debere statuere residentiam
 in eo, cujus est solum administrator;
 ideoque in relatione status Ecclesiæ,
 ostendere debere, se residendi præcep-
 to, juxta præindictam regulam, sat-
 isfecisse. Non invenimus adhuc fuisse
 statutum, in quam ex multis Eccle-
 siis, quas in Germania ex dispensa-
 tione quis obtinet, residere debeat, ut
 ejusmodi præceptum adimpleat; eique
 se obtemperasse in relatione demons-
 trare valeat. Quare locum hîc habere
 posse videtur Canonici Juris regula,
 juxta quam, si ex indulgentia Roma-
 næ Sedis quis plura obtineat Beneficia,
 quorum unumquodque adnexam ha-
 beat incompatibilem residendi obliga-
 tionem, in digniori, magisque titu-
 lari præsentia indigente residere debet,
 cum oporteat eum in majori Ecclesia de-
 servire; verba sunt textus in cap. Ex-
 tirpandæ, de præbendis; qui textus eo-
 dem modo intelligitur à Doctõribus

relatis à Frasso de Patronatu regio Indiarum cap. 27. num. 11. & seq.

XI. Qui dicuntur Capellani majores Regum, variis titulis insigniti fuerunt, sicuti videri potest in Tractatu Josephi Carafæ de Capella Regis pag. 128. Is qui hoc munere fungitur apud Catholicum Regem, quique etiam ejusdem est magnus eleemosynarius, Patriarchæ Indiarum titulo decoratur. Quamvis verò in Indiis Occidentalibus maris Oceani, quorum Patriarcha is appellatur, complures Episcopi sint, & Catholica Religio vigeat & floreat; cum tamen nulla ibidem existat Patriarchalis Ecclesia, nec ullum hujusmodi Ecclesiæ Capitulum, non potest is ad titulum sui Patriarchatus Episcopalem Consecrationem suscipere, aut Pallium petere; neque jurisdictionem sive voluntariam, sive contentiosam in Indiarum, aut Hispaniarum regionibus exercere; nec ad ipsas quidem Indias se conferre, sine expresa licentia Romani Pontificis. Quare illius Patriarchalis dignitas ad merum redigitur honoris titulum, ex quo nullum residentia onus exurgit. Ut autem Episcopali caractere non careat, aliqua ipsi Ecclesia, in partibus infidelium sita, confertur in titulum, cujus ratione sacræ Consecrationis munus eidem impenditur. Quæ omnia colliguntur ex Actis in Consistorio secreto die 20. Januarii anni 1734. cum piæ memoriæ Prædecessor noster Clemens XII. præclarum Sacerdotem Alvarum de Mendoza, nunc S. R. E. Cardinalem, Indiarum Patriarcham renuntiavit in locum Cardinalis Borgia Indiarum itidem Patriarchæ, simulque ipsum Pharsaliensi Ecclesiæ præfecit, eaque omnia, quæ hætenus dicta sunt, de Patriarchali Indiarum titulo exposuit.

XII. Non desunt in Ecclesiasti-

cis Historiis aliquorum exempla, qui consecrati Episcopi sunt honoris causa, & ut magnis eorum meritis præmium aliquod rependeretur, nullo peculiari Ecclesiæ titulo ipsis tributo; sicuti egregiè advertit Christianus Lupus in Comment. ad can. 6. Concilii Chalced. & apertè habemus ex Sozomeno in Histor. Eccl. lib. 6. cap. 24. Adde his Barsen, & Eulogium, qui ambo post creabantur Episcopi, non urbis alicujus, sed honoris causa, qui veluti vitæ piæ antea factæ compensatio illis in propriis monasteriis deferebatur; & ex Nicephoro Callisto lib. 11. cap. 40. ubi sic legitur: *Existere propterea Barsen, & Eulogium qui ambo post longum monastici exercitii certamen Episcopi sunt facti, non in urbe aliqua, sed honoris gratia in monasteriis suis Episcopalem consecuti sunt Consecrationem.* Hæc hodie immutata est disciplina, neque ullus consecratur Episcopus, nisi ut certæ præficiatur Ecclesiæ, vel actualiter ab ipso regendæ, si pateat ad eam accessus, vel saltem habitualiter si ad eam sub Infidelium jugo gementem accedere prohibeatur; cujus generis ii sunt Episcopatus, qui in Partibus dicuntur. Itaque, cum Capellani majores, sive magni Eleemosynarii Regum, juxta Apostolica privilegia ipsis concessa, Episcopali caractere præditi esse debeant, ut in Capellis Regiis peragere valeant functiones Episcopales; sicuti cumulatè à nobis ostensum est in epistola ad Cardinalem de Lanceis magnum Eleemosynarium, sive Capellanum majorem Regiæ Capellæ Sardinia Regis, tunc per Nos scriptam, cum ipsum in Nicosiensem Archiepiscopum consecravimus, quæ epistola inserta est in Bullario nostro tom. 2. n. 36. cum autem in Persona magni Eleemosynarii Regis Catholici, Patriarchatus Indiarum, ex dictis, nequeat esse Episcopalis tituli fundamentum; hinc est,

quod ut characterem habeat Episcopalem, seposito Patriarchæ Indiarum titulo, alter ipsi confertur, & veri quidem Episcopatus titulus, cujus Ecclesia, quamvis Infidelium tyrannide oppressa luceat, re ipsa tamen Ecclesia est Episcopalis.

XIII. Sequitur modò aliud caput de Metropolitano ab iis Episcopis eligendo, qui nulli Archiepiscopo subsunt, ut illius, quem elegerint, Provinciali Concilio intersint. Sacrum Tridentinum Concilium *sess. 24. de reform. cap. 2.* antiquas sanctiones canonicas renovavit, quibus Archiepiscopi jubentur habere singulis tribus annis Provinciale Concilium, & in Regestis Congregationis Concilii *lib. 29. Decretor. pag. 355. & seq.* reperitur epistola plurimæ eruditionis, & doctrinæ referata, à Cardinali Hieronymo Grimaldo Archiepiscopo Aquisextiensi ad Summum Pontificem data, & à Pontifice remissa ad eandem Congregationem, in qua Conciliorum Provincialium necessitas & auctoritas comprobatur. Patres autem Tridentini Concilii animadvertentes, plures reperiri Episcopos, qui cum nulli Archiepiscopo, sed uni Sanctæ Sedi sint immediate subiecti, nunquam interfuturi essent Provincialibus Conciliis, quibus Archiepiscoporum Suffraganei tantummodò adesse consueverunt; sequens *loc. cit.* condidit decretum: » Itidem Episcopi, qui » nulli Archiepiscopo subjiuntur, » aliquem vicinum Metropolitanum » semel eligant, in cujus Synodo Provinciali cum aliis interesse debeant, » & quæ ibi ordinata fuerint, observent, ac observari faciant. In reliquis omnibus eorum exemptio, & » privilegia salva atque integra maneanent. » Cumque aliqua sint Ecclesiarum Cathedralium Capitula, quæ Apostolicæ Sedi immediate subiecta se

esse contendunt, quantumvis eorum Episcopi certo Metropolitano subiciantur, hinc excitata est controversia, utrùm hujusmodi Capitula teneantur parere decretis illius Concilii Provincialis, cui eorum Episcopus interfuerit. Responsum dedit sacra Congregatio Concilii, & quidem à Summo Pontifice confirmatum, teneri: » Sunt nonnulla Capitula Ecclesiarum, quæ » prætendunt se exempta, & immediate Sedi Apostolicæ subiecta, licet » eorum Episcopi isto privilegio minime gaudeant, sed subsint suis Metropolitanis. Modò quæritur, an, » sicut Episcopus exemptus tenetur semel eligere Metropolitanum, ejusque Conciliis Provincialibus interesse, & decreta in illis condita observare, idem dicendum sit de istis Capitulis exemptis; vel potius dicendum sit ut decreta illius Concilii Provincialis, cui interfuerit illorum Episcopus non exemptus, observari debeant. Sanctissimus Dominus noster, etiam ex sententia sacre Congregationis Concilii, declaravit, ita debere observari. » Ita legitur *lib. 1. Decretor. pag. 51. anno 1573.* Tridentinæ sanctionis habita fuit ratio in Concilio Romano, coacto anno 1725. Cumque eidem aliqui Episcopi interfuissent, qui à Metropolitanis jurisdictione immunes, & Sanctæ Sedi immediate subiecti, Archiepiscopum sibi non delegerant, ad cujus Synodum Provinciale accederent, jussi sunt, canonicis etiam poenis indictis, electionem hujusmodi statim perficere; idemque absentibus significatum fuit; ac insuper particularis instituta Congregatio, quæ decretum hac de re conditum exequendum curaret.

XIV. Hæc Congregatio habita fuit die 28. Maji ejusdem anni 1725. editaque ab ipsa sunt consultissima Decreta,

ta, quæ nos suprâ innuimus, sed non retulimus, ut ajunt, per extensum. Ideoque, cum à nullo adhuc, quem sciamus Auctore impressa fuerint, optimum ducimus ea huic capiti inserere.

„Examinato diligenter decreto sacri Concilii Tridentini *sess. 24. cap. 2. de electione Metropolitanorum per Episcopos*, qui nulli Archiepiscopo subjiciuntur, ad effectum perducenda, concordibus & uniformibus votis fuit resolutum, ut sequitur:

„Primò, Archiepiscopos, qui non habent Suffraganeos, non teneri eligere Metropolitanum ad effectum conveniendi in ejus Concilio Provinciali.

„Secundò, sex Cardinales Episcopos urbium Romæ adjacentium, non teneri ut suprâ.

„Tertiò, Episcopos omnes, qui sunt inter Provinciam Capuanam, & Pisanam, non teneri eligere Metropolitanum ad effectum præfatum. Eos nihilominus, qui vel quorum Antecessores jam semel post Tridentinum elegerunt Metropolitanum, teneri stare electioni; prout etiam Episcopos, qui à Provincia Romana, inter dictas Capuanam, & Pisanam constituta, divulsi fuerunt, & assignati Suffraganei Ecclesiarum in Metropolitanas electarum, eidem subesse debere.

„Quartò, Episcopos verè immediatè subjectos Apostolicæ Sedi, qui sunt extra præfata Provinciam Romanam, ubicumque locorum existentes, omninò teneri eligere Metropolitanum, juxta decretum Concilii Tridentini *sess. 24. cap. 2. de reformat.* quatenus ipsi, vel eorum Antecessores jam non elegerint.

„Quintò, Abbates, aliosque Prælatos inferiores nullius diocesis habentes jurisdictionem quasi Episco-

Tom. II.

„palem in Clerum & populum, cum Territorio separato, teneri eligere Metropolitanum, ut suprâ.

„Sextò, Episcopos, Abbates, & Prælatos inferiores, qui debent ut suprâ eligere Metropolitanum, etsi non teneantur eligere viciniorem, debere tamen, juxta dictum decretum Concilii Tridentini, vicinum eligere; quod est intelligendum de non nimis longè distante, habita ratione regionum.

XV. Inter Episcopos, qui, ut Metropolitanum sibi ad prædictum effectum eligerent, à Congregatione compulsi sunt, alter Papiensis fuit, Lucensis alter; sicuti legitur in Regestis prædictæ Congregationis habitæ, ut dictum est, die 28. Maji 1725. Et hi quidem plura obtendere non omiserunt, ut Metropolitanam electionem declinarent; sed eorum contentiones, & studia in irritum cesserunt, rejectis eorum instantiis per eandem Congregationem habitam die 11. Februarii 1726. Cum verò felic. record. Benedictus PP. XIII. justis gravibusque de causis Episcopatum Lucensem in Archiepiscopatum erexerit, nullo tamen ipsi adscripto suffraganeo, ut patet ex ejus Constitutione incipiente *Inscrutabili, in novo Bullario tom. 12.* & cum Nos Papiensi Episcopatu unitum perpetuò voluerimus titulum: Archiepiscopi Amasiæ in partibus Infidelium, sicuti videre est in nostra Constitutione, quæ incipit *Ad supremam, in nostro Bullario tom. 1. n. 74.* hinc uterque Præsul ab eligendi Metropolitanam lege immunis evasit, juxta primum superius inserti Decreti caput. Ad Episcopos verò quod spectat, qui Capuanam, & Pisanam Provinciam interjacent, multò ante fuerat pronuntiatum, non adigi eos Metropolitanum eligere; sicuti videri potest *lib. 4. decretorum Congregationis*.

tionis Concilii anni 1585. part. 53. Sac. &c. censuit : decretum cap. 2. de reformat. sess. 24. non habere locum in Episcopis, qui sunt in Provincia Romana. De Provincia Romana inter Capuanam, & Pisanam, loquitur Innocentius III. in cap. *Sua nobis, de officio Vicarii* Nos de ipsa mentionem fecimus in superiori lib. 2. cap. 2. num. 3. ubi etiam rationum momenta attulimus, ob quæ hujusmodi Provinciæ Episcopos eligendo Metropolitanis eximuntur. Itaque alteri huic relationis capiti finem imponentes, censemus, facile ex dictis quolibet Episcopum colligere posse, num ad eligendum Metropolitanum obstringatur, & quomodo de injuncti sibi oneris implemento docere debeat.

XVI. Tertium superest caput, in quo disserendum est de impedimentis, quibus Episcopi aliquando ab exercenda propria auctoritate, suoque munere peragendo detinentur. Ex his nonnulla profiunt à potestate laicali, alia ab Ecclesiasticis ipsis, qui exemptionum prætextu ab ordinaria Episcopi auctoritate se subtrahere contendunt. Nos licet de his omnibus in superioribus libris, & capitibus egerimus, aliqua tamen hic etiam addituri sumus; & quoniam de hac re superius agentes, non prætermisimus ea quoque indicare remedia, quæ ad hujus generis incommoda & absurda tollenda, & olim à sacris canonibus, & novissimè à Tridentina Synodo constituta fuerunt, idcirco, ne hic actum agere videamur, sermonem dumtaxat instituimus de gravissimo quodam præjudicio adversus Episcopalem auctoritatem intentato, quod nostra ætate parùm abfuit, quin altas radices figeret, nisi Apostolica Sedes opportunos illi obices opposuisset. Quam in rem cum Nos in minoribus adhuc constituti, nonnihil consilii & operæ contulerimus; mu-

neris nostri postmodum esse duximus, in suprema Petri Cathedra nullis licet nostris meritis collocati, quæ tunc rectè statuta sunt, tueri & confirmare.

XVII. Quandoquidem Prælatorum inferiorum tres sunt classes, & species, ex quibus ultima, majorisque momenti eorum est, qui exceptis iis, quæ Ordinis sunt, reliqua omnia peragunt, quæ pertinent ad jurisdictionem ordinariam in Clerum, & populum unius, vel plurium oppidorum seu castrorum, quæ quondam in diocesi proximi Episcopi continebantur, sed ab ipsa exinde avulsa fuerunt, juxta ea, quæ supra diximus lib. 2. c. 11. num. 2. & seq. Invaluerat jam in Tribunalibus quædam opinio, posse hanc auctoritatem in inferiori Prælato competere etiam in vim tituli colorati unâ cum præscriptione quadragenaria.

XVIII. Opinio hæc non minùs Episcopis quibusdam zelo præstantibus, quàm multis in Canonico Jure peritis, minùs tuta visa est, atque etiam periculi plena. Cumque de hac re nonnulli Episcopi apud felic. mem. Clementem Papam XI. conquesti fuissent, Summus Pontifex peculiarem deputavit Congregationem, quinque Cardinalibus, totidemque Præsulibus compositam, in qua hujusmodi opinionis vis ad trutinam revocaretur. Porro inter Cardinales electi sunt Franciscus de Judice, Vallemianus, Parracianus, Corradinus, & Scorius; inter Præsules verò Petra, postea Cardinalis Lancetta, Cerrus, Ansides, qui eadem Cardinalatus dignitate ornatus est, Nosque ipsi tunc sacre Concilii Congregationis à Secretis. Nobis autem peculiariter idoneis impositum fuit, ut materiam scripto expendere, atque discutere, quare satis longam dissertationem typis impressam edidimus; quæ

opportuno tempore congregatis omnibus communicata, propositum fuit, rigidoque subjectum examini dubium: „An ad tramites sacrorum canonum, „Sacrique præsertim Concilii Tridentini, possit inferior Prælatus Territorium separatam, & jurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem in Clerum, & populum, cum ipsius Episcopi exclusione, in aliquo speciali loco acquirere per quadragenariam præscriptionem unâ cum titulo colorato: „omniumque suffragiis ita rescriptum: „Unanimiter responderunt, non posse; sed pro acquisitione Territorii separati, prædictæque jurisdictionis omnino requiri aut claram, & undequaque subsistens Apostolicum privilegium, aut consuetudinem immemorabilem cum suis omnibus requisitis ritè probatam, per quam Apostolicum privilegium de jure præsumi valeat. „Hæc Congregatio habita fuit die 3. Januarii 1721. omnibusque ad Clementem XI. per Nos relatis, summus idem Pontifex ea benignè approbavit, & confirmavit die 14. Januarii ejusdem anni. Decretum insertum est, editumque in *ejus Bullario*; eoque Nobis tamquam regula proposito, plures controversiæ, inter Episcopos, & Prælatos inferiores exortæ, à Nobis jam in B. Petri Cathedra sedentibus definitæ fuerunt, non sine consilio & assensu Tribunalium, aut Congregationum particularium ex peritissimis in Canonico Jure viris, coram Nobis sententiam dicentibus, compositarum, sicuti videri potest in nostra Constitutione 33. in *Bullario tom. 2.*

XIX. Et sanè, si villam, castrum, aut oppidum esse ponamus inter confinia diocesis alicujus Episcopi, nulla ratione, nulloque juridico fundamento Prælatus inferior asserere sibi valet ordinariam jurisdictionem suprâ Clerum,

populumque ejus oppidi, castri, vel loci, nisi privilegium exhibeat Apostolicum, quo Romanus Pontifex locum ipsum à potestate Episcopi subtrahat, eidemque Episcopo interdicat, ne ordinariam jurisdictionem in illo deinceps exercent; in ejus autem locum subroget Prælatum inferiorem, eumque constituat oppidi, sive castri Ordinarium, cum omnimoda in Clerum, & populum jurisdictione: *Sicut unire Episcopatus, atque potestati subijcere alienæ, ad summum Pontificem pertinere dignoscitur*; verba sunt Cælestini III. in cap. *Sicut unire, de excessib. Prælat.* quibus conformia sunt alia Joannis XXII. in *Extrav. Sedes Apostolica, de concessionibus præbendæ*. Gravia sunt autem, magnique ponderis verba ab Urbano II. prolata in Claromontano Concilio, habito anno 1095. cum restituto Atrebatensi Episcopatu, eoque ab Ecclesia Cameracensi avulso, cui olim unitus fuerat, uti fusè narratur in *Gallia Christiana tom. 2. pag. 213.* de Pontificia auctoritate contra Cameracensis Episcopi clamores & querelas disserrere coactus fuit; quemadmodum videre est apud Stephanum Baluzium in *Addition. ad lib. 4. de Concordia Sacerdotii, & Imperii cap. 13.* & in *Collectione Conciliorum Harduini tom. 6. part. 2. col. 1656.* ad quod etiam confirmandum, magnoperè confert epistola S. Bernardi 131. ad Mediolanenses. Celebris Fagnanus in cap. *Cum contingat, num. 28. de foro competentis*, cum Leonis X. privilegium considerasset Pisciensi Præposito indultum, in quo ipsi ordinaria jurisdictio in personas Ecclesiasticas ejusdem loci, à Lucensi Episcopo avulsa, tribuitur, pro separato Præpositi Territorio judicium tulit. Postmodum verò felic. record. Prædecessor noster Benedictus Papa XIII. ann. 1727. Pisciensem Episcopatum ins-

tuit, ejusdem oppidi Collegiatam Ecclesiam erigens in Cathedralē. Verū idem celebris Auctor in c. *Cum ab Ecclesiarum*, n. 13. & seq. de officio Ordinarii; cū examinanda sibi proposuisset privilegia Pratensis Præpositi atque animadvertisset, eum reverā esse in Pistoriensi Diœcesi, nullumque ipsi favere Apostolicum privilegium, per quod oppidum Prati à potestate Pistoriensis Episcopi avelleretur, & jurisdictio ordinaria in illius Clerum, & populum Præposito Pratensi tribueretur, contra ipsum pronuntiavit; sed ut controversiæ finis tandem imponeretur, Innocentius X. Pontifex Maximus Pratensem Ecclesiam extulit in Cathedralē, eamque per unionem, quæ æquè principalis dicitur, cum Episcopatu Pistoriensi perpetuò conjunxit. Apostolicæ Innocentii litteræ de hac erectione, & conjunctione, impressæ sunt apud Ughellium *Ital. Sacr. tom. 3. secundæ editionis anni 1718. col. 315.*

XX. Complurium eruditorum opinio est, hujusmodi privilegia esse recentia, neque ullum reperiri, quod sæculum duodecimum antecedit. Verū, translato Imperio Romano à Græcis ad Francos per Leonem III. Summum Pontificem, restitutaque Occidenti dignitate Imperiali, quæ ex mala Græcorum administratione splendorem suum amiserat, invenitur quoddam privilegium monasterio Centulensi in Gallia à Summo Pontifice in Caroli Augusti coronatione concessum, quod ab antiquo Codice transcriptum, impressum legitur apud Mabillonium in *Annalibus Benedictinis lib. 26. pag. 324.* In eo, instantibus Jesse Ambianensium Episcopo, & Angilberto Abbate, non modò conceditur, ut monasterium in villa Centulæ situm, unā cum omnibus Ecclesiis, Clericis, mi-

litibus, colonis, & bonis, ab Abbate ita pacificè possideatur, ut nulla ipsi molestia aut ab aliquo Rege, aut ab aliquo Episcopo inferatur; non solum monasterium Romanæ Sedi subjicitur, ac ne desit omnino, qui potestatem Ordinis in eo exerceat, Archiepiscopus Remensis, aut quispiam ex ejus Suffraganeis ad id designatur (quæ omnia ad meram quamdam passivam exemptionem cum aliquo jurisdictionis activæ jure suprâ determinatum hominum cœtum reduci facillè possent) sed cū præterea Pontifex Ecclesiasticam omnem curam in villa Centulæ Abbati committat, & ab eadem exercenda Ambianensem Episcopum, in cujus diœcesi villa continebatur, excludat: "Ipsius autem totius villæ, quæ Centula nuncupatur, curam Ecclesiasticam retineat, nec in aliquo Episcopus Ambianicæ Sedis de Ecclesiis, aut Clericis ejusdem loci se intromittat, nisi fortè voluntas Abbatis illum rogando invitaverit, ut aliquam Consecrationem, vel Ordinationem, seu prædicationem exerceat. nihil ampliùs, quam secundum suam utilitatem Abbas permiserit, ibidem Episcopus perficiat: " id satius esse videtur, ut affirmare liceat, Abbatem ejus monasterii à summo Pontifice constitutum fuisse villæ Centulæ Ordinarium, villamque ab Ambianensi Diœcesi penitus separatam; in quo tota sita est vis privilegii Apostolici, cujus præsidio inferior Prælatus jurisdictionem quasi Episcopalem, & ordinariam acquirit suprâ Clerum, & populum loci alicujus, qui cum antea ad diœcesim Episcopi tamquam pars pertineret, Prælato inferiori veluti in diœcesim, Romani Pontificis auctoritate, assignatur.

XXI. Nemo est igitur, qui Præla-

lato inferiori suum oppugnet Territorium separatam cum jurisdictione supra Clerum, & populum in ejusdem Territorii districtu degentem, si Apostolico muniatur privilegio, quo id ipsi perspicue concedatur. Majus difficultatis momentum vertitur circa privilegia præsumpta, hoc est ex immemorabili consuetudine petita. Aliqui enim, quorum agmen ducit Ostiensis in cap. *Cum contingat, de foro competenti*, vim hanc immemorabili inesse pernegant. Contrà verò alii docent, posse à Prælato inferiori Territorium separatam acquiri, si ab immemorabili tempore in aliquo loco, non unam aliquam, sed omnem omnino jurisdictionalium actuum speciem ita solus exercuerit, ut Episcopus, in cujus diocesi locus comprehendebatur, toto eo tempore nullam in his partem habuerit, nulloque pacto se se immiscuerit. Ita post Archidiaconum, docet Joannes Andræas in cap. *Cum Episcopus, sub n. 1. de officio Ordinarii* in 6. hisque assentitur Fagnanus in cap. *Nullus, n. 22. de Parochiis*. Porro hæc opinio in antedicto Decreto anni 1721. ac in successivis nostris Apostolicis Constitutionibus fuit comprobata; inest quippè immemorabili ipsa etiam Apostolica auctoritas, quoniam is, qui ejusdem præsidio fulcitur, potest quodcumque Apostolicum privilegium allegare.

XXII. Quia verò hujusmodi facultas ei minimè competit, cui sola favet quadragenaria, quantumvis juncta cum titulo colorato, nimirum cum ejusmodi titulo, qui si accuratè introspectiatur, nullus planè est, atque inefficax; hinc rejecta fuit eorum opinio, qui contendebant, posse à Prælato inferiore Territorium separatam acquiri contra Episcopum in vim præscriptionis quadragenariæ titulo colorato conjunctæ. Etsi enim aliqui reperian-

tur canones, qui prædictæ quadragenariæ, titulo colorato roboratæ, efficacem vim tribuant ad passivam exemptionem acquirendam, sicut videre est in cap. *Auditis, de præscriptionibus*; & in alio pariter *Auditis, de in integrum restitutione*, & in cap. *Ex ore, de privilegiis*, qui textus de exemptione passiva intelligi omnino debent; vel etiam ad peculiarem aliquem activæ jurisdictionis actum præscribendum, uti patet ex cap. *Dilecto filio, de officio Archidiaconi*, cap. *Irrefragabili, de officio Judic. ordinar. cap. Cum contingat, de foro compet. cap. Cum olim, de præscriptionibus cap. Accedentibus, de excessib. Prælat.* nullus tamen canon adest in universo Jure Canonico, quo talis ac tanta vis statuatur in præscriptione quadragenaria cum titulo colorato conjuncta, ut propterea Prælati inferior, excluso Episcopo, jure possit sibi Territorium separatam constituere, omnemque invadere activam jurisdictionem.

XXIII. Omnibus autem, quæ hucusque diximus, constitutis, antedictum Decretum anni 1721. ita prosequitur: "An autem, admissa vero
"Apostolico privilegio, de sui natura
"apto ad separationem Territorii, &
"concessionem jurisdictionis ordinariæ quasi Episcopalis in Clerum, &
"populum, cum exclusione Episcopi, in
"aliquo determinato loco, sed aliquam
"rationabilem dubietatem, aut disputationem admittente, subsequens
"uniformis quadragenaria, aut per
"aliud legitimum tempus continuata
"observantia, favens Prælato inferiori in qualibet actuum specie ordinariæ, & quasi Episcopalis jurisdictionis, deservire valeat pro dicti Apostolici privilegii interpretatione; prædicti Eminentissimi DD. & RR. PP. dixerunt, id dependere à singulis casuum,

„suum, & factorum circumstantiis,
 „& sic dandum esse responsum à suis
 „Iudicibus super hac re in casibus
 „particularibus.

XXIV. Rectè perpendenda sunt ea verba: „Admisso vero Apostolico „privilegio de sui natura apto ad separationem Territorii, & concessionem jurisdictionis ordinariæ quasi „Episcopalis in Clerum, & populum, „cum exclusione Episcopi, in aliquo „determinato loco;“ Iis quippè excluditur privilegium Apostolicum, quod passivam solummodò præstet exemptionem; hoc enim satis aptum non est, tantæque virtutis, ut possit Territorium à reliqua diœcesi divellere, & ordinariam quasi Episcopalem jurisdictionem suprâ Clerum, & populum, Episcopo ademptam, in Prælatum inferiorem transferre. Animadversione etiam digna sunt reliqua Decreti verba: „Subsequens uniformis quadragenaria, aut per aliud legitimum „tempus continuata observantia, favens Prælo inferiori in qualibet „actu specie ordinariæ, & quasi „Episcopalis jurisdictionis; „quibus verbis indicatur, ad tollendum dubium super privilegio exortum, & ad vindicandam, in vim privilegii, ordinariam Prælati inferioris auctoritatem, haud satis esse exercitium continuatum multorum actuum in unica tantum jurisdictionis specie, sed necessarium esse ejusmodi observantiam, quæ omne genus actuum jurisdictionalium complectatur. In his enim solummodò circumstantiis haberi potest ratio consuetudinis quadragenariæ, sed loco signi, & effectus jurisdictionis à summo Pontifice tam antea concessæ, numquam verò tamquam fundamenti, & causæ ejusdem jurisdictionis; sicuti egregiè advertit Auctor Tractatus *de libertatibus Eccl. Gallic. lib. 8. cap. 7.*

num. 5. *Non igitur ad consuetudinem, seu usum attenditur, quasi ad causam jurisdictionis, sed potius tamquam ad effectum, & signum illius.*

XXV. Et hæc sunt, quæ hoc loco duximus inserenda, ut Episcopi in suis relationibus impedimenta recensescentes, quæ à Prælati inferioribus pati solent circa liberum suæ Pastoralis jurisdictionis exercitium, omnia rectè perpendant, & ad hanc normam revocent; nec nisi jure conquerantur, si quas habeant querelas in hoc rerum genere ad Apostolicam Sedem deferendas.

CAPUT IX.

De relatione status Ecclesiæ, & tertio ejusdem capite.

IN tertio capite relationis, ab Episcopis in visitatione sacrarum Limitum faciendæ, comprehenduntur Ecclesiarum Capitula, Canonici, Parochi, alique Ecclesiastici viri, Clericum secularem componentes. De his omnibus in hoc, & sequenti capite nos breviter aliqua delibabimus, non ut materiam universam funditus exhauriamus, sed ut ea exponamus, quæ sæpè observavimus ab Episcopis in hujusmodi relationibus commemorari.

II. De Capitulorum Canonicalium immunitate ab eorum jurisdictione aliquando conquesti sunt Episcopi. Huic sanè querelæ locus esse in Italia non potest; nullum enim meminimus, esse in Italia Capitulum, à quo contra Episcopos excitata fuerit hujusmodi controversia, si duo Capitula excipias, Genuense, & Veronense; quorum primum solemnè sacre Concilii Congregationis judicio causa cecidit, cum Nos eidem Congregationi à Secretis essemus, die 4. Julii anni 1722. sicuti videre est in folio à Nobis tunc exarato, editoque

tom. 2. *Thesauri Resolutionum* pag. 193. secundum verò ab Episcopi sui jurisdictione liberum se quidem esse contendit, & Patriarcham Aquilejensem, si-ve (ut hodiernus est ordo) Archiepiscopum Utinensem, illius Provinciæ Metropolitam, in suum immediatum Superiorem agnoscere se proficitur; quæ res hodie pendentium consultationum, atque tractatum objectum est. Quem verò locum in Italia non habet hæc controversia, illum sanè frequenter ultra montes habet, præcipuè in Hispania, ubi plura Canonorum Capitula Episcoporum suorum jurisdictioni se subesse accerrimè negant. Si eruditis præstanda sit fides, vera & potissima causa, qua factum est, ut hoc sibi jus contra Episcopos arrogaverint, seque in eo statu posuerint, ut se, suaque omnia, ac ipsius Cathedrales, pluresque alias per diocesim constitutas Ecclesias, Episcopi auctoritate seposita, regent & administrarent, bellorum tumultibus adscribenda est. Cum enim occupatis ex maxima parte per Saracenos Hispaniis, earum legitimi Reges plerumquè in campo vitam agerent, ut civitates & regna ab eorum potestate vindicarent; eosque Episcopi ad bella comitari necesse haberent; hinc faciliè evenit, ut Canonorum Capitula, absentibus Episcopis, in antedicto jure se stabilirent. Non ideotamen negabimus, à Romanis Pontificibus post decimum sæculum varia concessa fuisse privilegia, quibus aliquot Ecclesiarum Capitula tam in Hispaniis, quam in aliis Orbis Catholici partibus, ab Episcoporum jurisdictione exempta sunt. Diximus autem, post decimum sæculum; quoniam superiori tempore, dum suam Episcopi jurisdictionem exercebant cum consilio, consensuque suæ Ecclesiæ Canonorum, quemadmodum loquitur Joannes VIII. in quodam privilegio,

Pictaviensi Ecclesiæ concessio, nulla erat occasio Canonicis, propter quam à summo Pontifice ejusmodi privilegia peterent, quibus ab Episcoporum jurisdictione immunes fierent. Vide Thomassinum de *Benefic. part. 1. lib. 3. cap. 33. n. 10. & cap. 41. n. 8.* In Ecclesiis Bituricensi, Lemovicensi, & Pictaviensi, hæc esse dicitur Capitulorum prærogativa, ut independenter ab Episcoporum auctoritate per suos Decanos jus dicant, ferantque sententias contra Canonicos, Beneficiatos, & Capellanos eorum Ecclesiis inservientes; sicuti videri potest apud Choppin de *sac. polit. lib. 4. cap. 2. & in Monasticon lib. 1. cap. final. & apud Tondut Quæst. Beneficial. 62. n. 2.* In aliquibus Germaniæ Capitulis tunc solùm Episcopis auctoritas esse dicitur procedendi contra Canonicos, Beneficiatos, aliosque Ecclesiæ Ministros, quando Capitulorum Decani, in jure reddendo negligentes, justitiam petentibus administrare recusent. Vide de hac re Pirhing. in *jus Canonicum lib. 2. tit. 2. sect. 3. §. 1. n. 74.* Wagnereck ad *cap. Cum contingat, 13. n. unic. de foro competent.* Et quidem Saravia in suo *Tractatu de Adjunctis quæst. 1. n. 41.* asserere non dubitavit, numquam tantam vim habitura fuisse duo illa Capitula, Bellovacense in Gallia, & Coloniense in Germania, ut se se validè viriliterque opponerent Præsulibus suis, tunc cum ambo, sicuti legimus in historiis, à Fide Catholica defecerunt, nisi fuissent à jurisdictione suorum Episcoporum immunia.

III. Alexander III. Pontifex Maximus in *cap. Recepimus, de privilegiis*, sapienter animadvertit, & admonet, ut quoties aliqui (& sic etiam Capitula, & Canonici) ab Episcoporum subjectione immunes se esse contendunt, inspiciantur privilegia, & eorum tenor di-

diligenter expendatur. Neque enim semper hujusmodi privilegia eam habent vim, de quo sibi quisque blanditur; ut scilicet privilegiatos ab Episcopali jurisdictione omnino subtrahant. Id sanè ex iis privilegiis non sequitur, quibus Ecclesia aliqua, aut Capitulum sub protectione B. Petri, aut Romanorum Pontificum recipi dicitur; non item ex iis, quibus conceditur, & statuitur, ut nemo excommunicationis sententiam in Canonicos ferre valeat, præter Romanum Pontificem, ejusve Legatum; neque etiam ex iis, quibus alicujus annui tributi, seu census præstatio eidem Romano Pontifici, aut Apostolicæ Sedi persolvenda decernitur. Sed necesse omnino est, ipsam exemptionem apertis verbis disertè concedi, Ecclesiamque illam, seu hominum cœtum, de quo agitur, non *enuntiativè*, aut *relativè*, seu *suppositivè*, ut scribentes in foro loquuntur, sed *dispositivè* ab Ordinarii jurisdictione immunem, uni autem Ecclesiæ Romanæ subjectum, & ad eam nullo medio pertinentem declarari. Quæ omnia satis expressa habentur in sacris canonibus aliàs per Nos allegatis in nostra Constitutione, quæ est 40. *tom. 2. Bullarii nostri*; sicuti quisque videre poterit, qui eam legerit.

IV. Porro hujusmodi privilegia, quibus ante Tridentinum Concilium plura Ecclesiarum Capitula ab Episcoporum suorum jurisdictione exempta, & Apostolicæ Sedi immediatè subjecta fuerant, ejusdem Concilii Generalis decreto abrogari, & de medio tolli volebat Cardinalis à Lotharingia; idque in Concilio proponere, & magno zelo, ac fervore Patribus suadere non prætermisit; quemadmodum narrat Cardinalis Pallavicinus in *Historia ejusdem Concilii lib. 23. cap. 3.* Et quamvis decretum in illius sententiam mini-

mè perlatum fuerit; attamen Patres juribus Episcoporum tamprovidè consultum esse voluerunt; eorumque auctoritatem cum Capitulorum, & Canonicorum immunitatibus ita rectè composuerunt, ut quicumque Episcopus Capitulum habet à sua jurisdictione exemptum, dummodò exemptio legitimis privilegiis innitatur, & non interrupta observantia roboretur, non jam ipsam exemptionem incusare, & de ea conqueri debeat, sed potius in sua relatione exponere teneatur, an ea diligenter à Capitulo, & Canonicis præstari curaverit, quæ sacrum Concilium Episcopis omnibus ab hujusmodi exemptis Capitulis, atque Canonici exigenda mandavit.

V. Duo sunt textus Tridentini Concilii ad materiam hanc pertinentes. Primus habetur in *cap. 4. sess. 6. de reformat.* ubi sic legitur: „Capitula „Cathedralium, & aliarum majorum „Ecclesiarum, illorumque personarum, „nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordiis, quæ tantum suos obligent auctores, non etiam successores, tueri „se possint, quominus à suis Episcopis, vel aliis majoribus Prælati, per „se ipsos solos, vel illis, quibus sibi „videbitur, adjunctis, juxta canonicas sanctiones, toties, quoties opus „fuerit, visitari, corrigi, & emendari „etiam auctoritate Apostolica, possint & valeant.“

VI. De Capitulis exemptis ibi proculdubio Synodus loquitur; quoniam, & obtentis exemptionibus derogat, & auctoritatis Apostolicæ mentionem facit, ut ea Episcopos muniat. Vult autem, Episcopos hæc etiam Capitula, eorumque Canonicos visitare posse, corrigere, & emendare, tam per se ipsos solos, quam cum adjunctis sibi personis eorundem arbitrio deligendis. Quo

Quo nihil amplius desiderandum videtur, ut jure possimus asserere, in facultatibus Episcopi esse, quacumque exemptione, quocumque privilegio, & qualibet etiam immemorabili consuetudine nihil obstante, Capituli, & Canonicorum visitationem peragere, eosque pro meritis corrigere, & punire, absque eo quod teneatur alios in consilium assumere, multoque minus aliquem ex Canonicorum, aut Beneficiatorum numero sibi adjungere; cum in illius voluntatis arbitrio positum sit, alterius auxilio hac in re uti, aut non uti; utendo autem, ex quolibet hominum genere adjunctos sibi deligere; quemadmodum apertè rescripsit sacra Congregatio Concilii in causa *Zamoren. lib. 131. Positionum pag. 806.* »Præsupposito, quod Capitulum Zamorense est exemptum de consuetudine immemorabili; quæritur, an possit Episcopus visitare Ecclesiam, illiusque Canonicos, Beneficiatos, & alias Ecclesiæ personas per se ipsum, vel an debeant intervenire adjuncti, aut aliæ personæ de Ecclesia, vel extra eam, quia nunc procedit solus Episcopus cum Secretario, & Notario; Congregatio Concilii respondit, posse per se ipsum solum, absque adjunctis. Animadvertenda in hac resolutione sunt ea verba *per se ipsum*; quæ planè respondent aliis à Tridentino Concilio in citato cap. 4. adhibitis; *per se ipsos*; ex quibus evidenter infertur, Episcopum, quoties Capituli exempti visitationem seorsim institueret velit, id quidem posse, sed eam *per se ipsum* explere debere, nec operam hanc alteri committere posse; sicuti egregiè advertit Fagnanus in cap. *Procuraciones, n. 11. de censibus*; contra verò, id licitum esse Episcopo, dum universæ diocesis, vel partis illius visitationem peragit, juxta decreta

incap. 3. sess. 24. & sicuti Congregatio Concilii perpendit in causa Hispanen. die 12 Martii anni 1593. lib. 7. decret. p. 98. Sacra, &c. censuit: Ordinarium volentem visitare in vim capituli quarti sess. 6. teneri per se ipsum, volentem autem visitare ex cap. 3. sess. 24. posse per suum Generalem Vicarium, aut Visitatorem, si tamen legitime impeditus fuerit.

VII. Nonnulli olim arbitrati sunt, Episcopum, hujusmodi exempta Capitula visitaturum, teneri duos ex Canonicis sibi adjunctos adhibere, ex ea potissimum ratione, quod & Concilium in suo decreto ad Jus commune se referat iis verbis: *juxta canonicas sanctiones*; & jus commune duos, aut tres Cathedralis Canonicos Episcopo visitanti adjungat, uti videret est in cap. *Ut juxta, de off. Jud. ordin.* quam olim sententiam Rota Romana amplexa fuisse dignoscitur. Verum, cum ea Concilii verba: *juxta canonicas sanctiones*; rectè referri possint ad alia, quæ proximè consequuntur: *toties quoties opus fuerit*; nec extra omne dubium positum sit, quod etiam ex regula Juris communis teneatur Episcopus, exemptum Capitulum visitaturus, duos sibi Canonicos adjungere, ut videri potest in cap. *Debent, de off. Jud. ordin. inter Extravag. commun.* contra verò certissimum sit, à Tridentino Concilio (quod multò post habitum fuit, quam statutum id extitit in Jure communi) decretum fuisse, immunia Capitula visitari posse per Episcopos sive solos, sive illis, quibus sibi videbitur, adjunctis, nullus jam relatæ opinioni locus esse potest; ideoque merito fuit à sacra Concilii Congregatione rejecta; cujus judicium à summo Pontifice Gregorio XIII. approbatum fuit, & confirmatum, uti disertè testatur Fagnanus in cit. cap. *Ut jux-*

ta, num. 37. *de offic. Jud. ordin.*

VIII. Alter de hac ipsa re Concilii Tridentini textus continetur in *cap. 6. sess. 25. de reformat.* ubi, post confirmationem eorum omnium, quæ in *antedicto cap. 4. sess. 6.* statuta fuerant, eandem materiam de Capitulis, & Canonicis ab Episcopali jurisdictione exemptis prosequendo, transitus fit ad alium casum, quo Episcopus *extra visitationem* contra aliquem de Capitulo procedere velit; idque ab Episcopo fieri non posse statuitur sine consilio, & assensu duorum Capitularium; quos, anno quolibet ineunte, tenetur Capitulum designare, ut possint Episcopo semper adesse, si is *extra actum visitationis* in aliquem ex Canonicis procedere velit. Quia verò, cum Episcopus solus sit, Canonici autem duo, faciliè evenire posset, ut hi inter se conspirarent, unitisque sententiis contrariam Episcopi opinionem eluderent; ideo Concilium providè statuit, ut duorum Canoniorum sententiæ simul junctæ unius tantummodò suffragii vim habeant, & ut Episcopi quidem sententia prævaleat, si alter ex Canonicis suum illi iudiciū adjungat; si autem Canonici ambo in contraria sententia juncti perseverent, nec Episcopus à sua dimoveatur, tunc intra sex dierum spatium ad tertiū electionem procedendum fore decernit, præscripta etiam hujusmodi electionis forma; sicuti fusiùs legitur in *dicto cap. 6. sess. 25.* ubi etiam prudenter statuitur, quid faciendum sit, si timeatur, ne certorum criminum reus fugam arripiat; nimirum, posse tunc Episcopum solum, etiam *extra visitationis actum*, ad necessariam personæ detentionem procedere, firma tamen remanente obligatione adhibendi adjunctos in causæ prosecutione.

IX. Si duo hæc Concilii decreta, quæ sunt nimirum in *cap. 4. sess. 6.*

& in *cap. 6. sess. 25. de reformat.* aptè inter se comparentur, quod non omnes faciunt, haud difficile erit Tridentinorum Patrum mentem deprehendere; quæ scilicet, & liberum esse voluit Episcopis jus visitandi Capitula, etiam exempta, per se ipsos solos, & absque adjunctis; & nihilominus eisdem exemptis Capitulis præservandum censuit privilegium, ut *extra visitationem* non possit Episcopus contra Canonicum quemlibet procedere, nisi duobus aliis Canonicis ad id sibi adjunctis, ac de eorum consilio & assensu, eo modo, quem paulò ante explicavimus. De duorum ejusmodi textuum conciliatione, ac de duorum casuum distinctione, cum scilicet Episcopus aut procedit in *visitatione*, aut *extra visitationem*, opportunè tractant Barbosa in *notis ad cap. 6. sess. 25. num. 3. de reformat.* & de Canonicis *cap. 28. num. 2.* Tondut. *Quest. Benefic. tom. 1. cap. 61. num. 2.* Solorzan. *de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 14. num. 66.* Rota *decis. 743. part. 1. diversor.* & in *Giennen. Adjunctorum 13. Februarii 1702. coram bon. mem. Molines* (quæ est *decis. 13. in Mantissa ad Cardinalem de Luca tom. 1. lib. 3.*) & in *Tarraconen. coram bon. mem. de Ulmo* (quæ est *decis. 9. post Prosperum in suo tractatu de Territorio, separato*) & præcipuè *num. 7. & seq.* ubi, Tarraconensi Capitulo contendente, non posse Episcopum contra Canonicos agere *extra visitationem*, nisi duos sibi adjunctos assumeret, juxta præscriptum cujusdam Constitutionis Benedicti XII. & Concilii Tridentini in *cir. cap. 6. sess. 25.* contra ipsum Capitulum iudiciū fertur; propterea quod allegata quidem Constitutio ad casum, de quo tunc quærebatur, nequaquam pertinere visa est; Tridentinum verò decretum locum habere non potest, nisi Capitu-
lum

um aliunde probetur exemptum, quod de Tarraconensi Capitulo tunc dici posse, Rota non censuit. Et quidem ipsa etiam Congregatio Concilii Tridentini Interpres in ea semper fuit opinione, non esse locum decreto de adjunctis, quod legitur *in cit. cap. 6. sess. 25. de reform.* nisi cum, & agitur de Capitulo ab Episcopi jurisdictione exempto, & Episcopus contra Canonicum procedere intendit *extra visitationem*; sicuti colligitur ex variis ejusdem Congregationis responsionibus ad postulata Episcoporum. Episcopus Brixien. ad observationem decreti Concilii Tridentini *sess. 25. cap. 6.* supplicat declarari; an ea, quæ observanda injunguntur Episcopo extra visitationem procedenti contra Cathedralis, & Collegiatarum Ecclesiarum Capitula, & eorum personas, adeo indistinctè locum habeant, ut etiam si Capitula hujusmodi exempta non sint, ea nihilominus Episcopus observare teneatur. Sacra, &c. censuit, dictum *cap. 6. sess. 25.* habere tantum locum in Capitulis exemptis. Similis planè est alia responsio, quam Faventino dedit Episcopo: Episcopus Faventinus rogat, an Canonicos, & quoscumque alios suæ Ecclesiæ delinquentes possit sine Capituli, seu cujusvis alterius interventu corrigere, non obstante Concilii Tridentini decreto *sess. 25. cap. 6.* quod, ut ipse existimat, de exemptis à jurisdictione Episcopi duntaxat, & non de aliis, intelligitur. Sacra, &c. censuit, ita esse intelligendum dictum *cap. 6. sess. 25.* Eique concordat alia responsio Episcopo Gadicensi: Diebus præteritis fuit petita pro parte Episcopi Gadicensis declaratio sacre Congregationis, quod decretum Concilii *cap. 6. sess. 25.* dum loquitur de adjunctis, non habeat locum,

nisi in Capitulis exemptis, & propterea petebatur declarari, quod Episcopus Gadicen. non obligetur dicto decreto, nec teneatur assumere ad junctos Capitulares, quia Capitulum non est exemptum, &c. Sacra, &c. censuit, si verum est, Capitulum Gadicense non esse exemptum à jurisdictione Ordinarii, non habere in eo locum decretum illud Concilii *sess. 25. cap. 6.* Omnes hæ responsiones editæ sunt anno 1573. & leguntur *lib. 1. decretor. pag. 71. pag. 152. à terg. pag. 156. à terg. & pag. 157.*

X. Multa alia ad Canonicos pertinentia aliquandò ab Episcopis exponuntur in relationibus status suarum Ecclesiarum, quas ad Sanctam Sedem de more transmittunt; nunc scilicet, interesse quidem Choro Canonicos, non tamen canere, neque Chori Psalmodiam suis vocibus comitari, sed indicto sibi silentio, nulloque facto labiorum motu, inferiores ministros è suis scamnis canentes audire, eo sub obtentu, quod solam in Choro præsentiam sibi impositam esse putent; nunc autem, in quibusdam Ecclesiis Cathedralibus, atque Capitulis, non singulis Horis Canonicis, sed aliquibus tantum interesse Canonicos; aliquandò eosdem quotidianum Ecclesiæ servitium nequaquam impendere; alios, postquam Ecclesiæ certorum annorum numero deservierint, eidem omninò valedicere; denique in aliis Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis Canonicum Theologum suo munere non perfungi. Nos de his omnibus hic aliqua proferemus, eaque remedia breviter indicabimus, quæ solent à Congregatione Concilii in suis responsionibus afferri, & Episcopis adhibenda proponi.

XI. Et ut ab iis Canonicis sumamus

mus exordium, qui arbitrantur muneris suo se satisfacere, si Choro præsentibus intersint, silentium tamen servant, & Officia Divina elata voce non canant, dicimus, id tolerari nullo modo debere, aut posse, & Canonicis clarè significandum, ipsos, si ita in Choro se gerant, nequaquam in foro conscientiae fructus suos facere. Nimis enim aperta est Tridentini Concilii lex *sess. 24. cap. 12. de reform.* ubi, de Canonicis loquens, ita decernit: »Omnes verò Divina per se, & non per substitutos, compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere & inservire, atque in Choro, ad psallendum instituto, hymnis, & canticis, Dei nomen reverenter, distinctè, devoteque laudare. Conciliari decreto conformia omninò sunt sacræ Congregationis judicia, quibus contraria quælibet consuetudo veri abusus nomine compellatur, & talis esse declaratur. Nec aliter senserunt Provincialia Concilia, quæ aut paulò ante, aut paulò post Tridentinum habitata sunt; quorum auctoritates relatæ à Nobis sunt in nostra *Instit. 107. §. 3. Latine editionis*, & à Van-Espen in suo *Opusculo de Officio Canonicorum part. 3. cap. 2. §. 2.* Nostra etiam extant decreta super hac vera & rigorosa Canonicorum obligatione, auctoritate Apostolica edita; tum scilicet in Constitutione, quæ incipit *Cum semper*, & est 103. §. 24. in nostro *Bullario tom. 1.* tum in alia, cujus initium *Præclara decora*, §. 6. *tom. 3. nostri Bullarii in supplemento num. 4.* Auctoritates insignium in Jure Canonico Scriptorum relatæ sunt in *antedicta nostra Instit. 107.* quibus addi etiam potest Clericatus in suis *Erotemat. Ecclesiast. cap. 18. quæst. 16.* ubi nonnulla refert decreta sæpè dictæ Congregationis Concilii, ab

illius Secretario indicata cuidam Canonico Patavino, qui illum de hac ipsa re, de qua modò agimus, interrogaverat. Theologorum auctoritates allegat Van-Espen *loc. cit. §. 3.* ubi plures ex illis citat, qui etsi habeantur, tamquam benignioribus sententiis ad dicti, nihilominus docent, & probant, teneri Canonicos, præter præsentiam in Choro, in concinnendis Divinis laudibus, aliorum cantum suis etiam vocibus comitari; quod nisi faciant, fructus, atque distributiones male, illiciteque percipere. Pilatus, Auctor recens, in suo *Tractatu de Originibus Juris Pontificii tit. 12. de Canonicis pag. 54. & 55.* quædam Capitula memorat, in quibus à Canonicis substituantur aliqui Sacerdotes, qui Horas Divinas pro ipsis absentibus cantent. Sed hoc ad rem nostram non facit. Etenim, ut Auctor ipse egregie animadvertit, locum id habet, quando Canonici, justis ex causis impediti, interesse Choro non possunt; & nisi tunc essent, qui in Horis Canonicis recitandis ipsorum absentium vicariam operam gererent, non dies modo, & integræ hebdomadæ, sed menses etiam elaborerent, quibus ab Officio Divino vacaret Chorus. Quod longè abest à casu nostro, in quo de iis Canonicis agitur, qui Choro præsentibus cum sint, à cantandis Divinis laudibus abstinere. De Sacerdotibus autem, qui in recitando Officio Divino Canonicorum sustinent vices, quibus dotibus præditi esse debeant, & in quibus circumstantiis liceat Canonicis vicaria eorum opera in Choro uti, satis fusè disserit Van-Espen *loc. cit. §. 5.* At idem in *superiori §. 4.* Canonicos graviter admonet, ne privata sua statuta magni faciant, iisque nimis confidenter innitantur, si forte id in ipsis assertum legatur; Canonicos nimirum, in Choro præsentibus, ad can-

cantandas vocaliter Horas Canonicas non obligari; cum & sacris canonibus, & Ecclesiæ præscriptis, & ipsi naturali rationi statuta hujusmodi adversentur.

XII. Primum, atque præcipuum Canonicorum omnium institutum, si-ve Metropolitanis, si-ve Cathedralibus, si-ve Collegiatis inserviant, hoc est, ut in Choro Divinum Officium integrum recitent. In omnibus etiam hujusmodi Choris Missa Conventualis quotidie cum cantu celebrari debet, atque hæc omnia debitis horis sunt peragenda. Ita per sacros canones statutum legitur, ut in *Clementina 1. de celebr. Missar.* ubi hæc habentur: *Necnon ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Ecclesiis horis debitis devotè psallatur; in aliis verò convenienter, & debite celebretur Divinum diurnum, & nocturnum Officium.* Ita etiam legitur in *cap. Dolentes, eodem titulo: Districtè præcipientes in virtute obedientiæ, ut Divinum Officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiosè celebrent pariter & devotè: & in cap. Presbyter, sub eodem titulo: Septies in die laudem dixi tibi, qui septenarius numerus à nobis impletur, si Matutini, Primæ, Tertie, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, & Completorii tempore, nostræ servitutis officia persolvamus.* Et ad Missam Conventualem quod spectat, sic legitur in *cap. Cum creatura, eodem titulo: Et pro festo vel feria, secundum temporum congruentiam, Missarum solemniam, & conventualiter celebretis, & faciatis conventualiter celebrari.* De Officio parvo Beatæ Mariæ Virginis, de Officio Defunctorum, de Psalmis Gradualibus, de Psalmis Pœnitentialibus, certis quibusdam diebus à Canonicis in Choro recitandis, distinctæ leges habentur in Rubricis, in quibus etiam statuitur, quibus diebus ad quotidianam Missam Conventualem secunda,

Tom. II.

aut tertia Conventuales pariter Missæ superaddendæ sint. Circa prædictorum Officiorum celebrationem observanda sunt, quæ S. Pius Papa V. præscribit in sua *Constit. 64.* in qua declarat, quando eorum recitatio ad præceptum & obligationem, & quando ad pietatem dumtaxat & devotionem pertineat. De hac materia Nos egimus in *cit. Instit. 107. §. 1.* necnon in nostro *Tractatu de Festis Domini nostri Jesu Christi, & Beatissimæ Virginis Mariæ,* ubi de Officio S. Mariæ in Sabbatho dicendum occurrit. Quod spectat ad Missam Conventualem non solum celebranda est ex præcepto quotidie, sed etiam pro benefactoribus in genere quotidie applicanda; uti videre est in nostra *Constitutione 103. §. 11. & seq. nostri Bullarii tom. 1.* in qua contraria quælibet consuetudo, etiam immemorabilis, reprobat, relicta tamen Congregationi Concilii facultate indulgendi, ut quibusdam concurrentibus circumstantiis, Missa Conventualis, quæ singulis diebus pro benefactoribus in genere offerenda esset, solis festivis diebus pro iis applicetur. At si præter primam, etiam secunda, & tertia Conventualis Missa celebretur, satis declaratur, nullum esse generale præceptum, per quod secunda etiam, & tertia pro benefactoribus in genere sint applicandæ; nisi fortassè antiqua invaluerit consuetudo, per quam inducta fuerit hujusmodi obligatio. Eorum tamen pietas commendatur, qui licet ex nulla antiqua consuetudine ad id teneantur, nihilominus secundam etiam, & tertiam, præter primam Conventualem Missam, pro benefactoribus in genere applicant.

XIII. In aliquibus Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, Canonicales proventus exigui admodum sunt, distributiones verò tenuissimæ. Factum

O

hinc

hinc est, ut Canonici se non teneri aliquandò contenderint omnibus Horis Canonicis in Choro interesse; sed satis suo muneri ac debito fecisse censuerint, si exempli gratia, Missæ, & Vesperis, vel Matutino, & Laudibus, non autem reliquis Officii Divini partibus præsentiam suam, & operam præstitissent; præcipuè cum non aliter egerint, qui eos in eisdem Canonicatibus præcesserunt. De hac re nonnulli Episcopi in suis relationibus sacram Congregationem certiores fieri voluerunt; & quid sibi faciendum esset, ab ea petierunt. Cardinalis Cajetanus in sua *Summa, verb. Canonica, num. 14.* sententiam suam pro hujusmodi Canonicis tulit; & Cajetanum in eadem opinione secutus est Suarez de *Religione tom. 2. cap. 10. num. 5.* Sed quoniam ex hujus sententiæ praxi hoc facile absurdum consequi posset, ut non integrum Divinum Officium quotidie in Choro recitaretur; cum vix sperandum videatur, ut abeuntibus è Choro aliquibus ex iis, qui ad has, vel illas Horas Canonicas teneri se non putant, alii semper inveniantur, qui ex peculiaris pietatis instinctu, nullo licet præcepto adstringi se existiment, easdem in Choro recitaturi remaneant; idcirco numquam hujusmodi Canonicorum intentioni suffragata sunt Apostolicæ Sedis judicia; quinimò eorum Episcoporum zelus maximè commendatus est, qui se Canonicis id contententibus opposuerunt. Cum verò, & de Capitulis magno Canonicorum numero constantibus actum fuit, in quibus vel proventus essent admodum tenues, vel servitium Chori assiduum, & quotidianum, ob aëris inclementiam, aut ob Ecclesiæ distantiam à centro urbis, in qua Canonici, & Beneficiati domicilium habent, nimis grave esset, permisso potius fuit, ut alternatim Chorum

frequentarent, eorum scilicet media pars per unam hebdomadam, reliqua verò per alteram; ita tamen, ut tempore Adventus, & Quadragesimæ, ac in omnibus diebus festis de præcepto, necnon per totam octavam Solemnitatis Corporis Christi, aliisque diebus, quibus id convenire Episcopi judicio visum fuerit, omnes ad Chorum Officia Divina celebraturi accedant. Nec dissimili ratione provisum indultumque reperitur quoad horam recitandi in Choro Divinum Officium. In aliquibus Metropolitanis, & Cathedralibus ultra montes Matutinum canitur de media nocte, eademque consuetudo in aliquibus etiam Italiæ Ecclesiis obtinere dignoscitur. Sed quoniam sub mediæ noctis appellatione ea etiam comprehenditur noctis pars, que est auroræ finitima; hinc ejusmodi consuetudo, & disciplina inducta est, ut Matutinum circa auroram paulò ante Solis ortum in Choro recitaretur. De hac re plura Nos ipsi scripsimus in *cit. nostra Intit. 107. §. 4.* A Venerabili Cardinali Bellarmino scriptæ fuerunt Constitutiones pro Capitulo, & Canonicis Montis Politiani, eademque etiam summi Pontificis auctoritate approbatæ & confirmatæ fuerunt. In iis autem statutum fuit, ut ea, quam diximus, hora, Canonici in Chorum convenirent Matutinum decantaturi; exceptis hyemalibus mensibus, quibus indultum est ut ad horam post ortum Solis Matutini principium in Choro protraheretur. Cum verò postmodum experiendo compertum fuerit, ob illius climatis rigorem & frigus, eam horam nimis incommodam, & sanitati corporum perniciosam esse, permissum fuit à sacra Congregatione, ut à mense Novembris ad mensem Aprilis Matutinum recitari posset antecedente vespere. Porro responsa, quæ à sacra Congregatione data fue-

fuert ad ejus generis postulata, de quibus huc usque diximus, relata à Nobis sunt in foliis, quæ olim, in minoribus constituti, pro munere Secretarii ejusdem Congregationis exaravimus, & præsertim in eo, quod confectum fuit pro causa *Atrien.* proposita die 5. Decembris, & resoluta die 19. ejusdem anno 1722. item in alio in causa *Isernien.* proposita, atque decisa die 26. Januarii 1723. & in alio in causa *Anglonen.* proposita, atque decisa die 2. Octobris 1723. Quæ quidem folia, una cum resolutionibus, typis impressa leguntur in *Thesauro Resolutionum ejusdem Congregationis*, diebus, & annis suprâ notatis, & omnia extant *tom. 2. disti Thesauri pag. 247. & 252. pag. 335. & pag. 337. & pag. 383.*

XIV. Chori exercitium, si continuum fuerit, & quotidianum, magnum certè incommodum, & laborem afferre non dubitatur; & ideo rara sunt ea Capitula, quorum Canonici alicujus temporis vacatione non gaudeant, sive quia sic fuerit in eorum statutis præscriptum, sive quia ex antiqua consuetudine hoc fuerit inductum, ut à continuis Chori laboribus aliquo tempore conquiescant. Neque justa Episcopis occasio est in eorum relationibus conquerendi de suis Canonicis, quod fruantur his vacationibus, dummodò tres menses annis singulis non excedant; aut dummodò non contendant, easdem à spatio duorum mensium, vel alio minori tempore, quod ab eorum constitutionibus, aut ab antiqua consuetudine ipsis permittitur, ad tres integros menses extendi. Sacra Tridentina Synodus *cap. 12. sess. 24. de reformat.* ita statuit: „Præterea obtinentibus in iisdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat, vigore cujuslibet statuti, aut

„consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, „salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius „servitii tempus requirunt.” De hoc Conciliari decreto, deque resolutionibus circa illud à sacra Congregatione emanatis latè actus à Nobis est in *citata nostra Instit. 107. §. 6.* ubi etiam animadvertere non omisimus, prudentes Episcopos hoc sedulò curare debere, ut Canonici, alique Chori servitio addicti, vacationibus sibi à statuto, aut à consuetudine permissis ita utantur, ut congruus semper numerus ex eorum respectivè coetu remaneat, qui Divinis Officiis in Choro ritè celebrandis sufficiat.

XV. Porro, si quotidianum, & non interruptum Chori servitium, communi hominum judicio, laboriosum & grave censetur, multò sanè gravius atque molestius progressu temporis visum est, nullum, donec vixeris, serviendi finem videre, quantumvis diuturno annorum curriculo cum assiduitatis & diligentiae laude inservieris. Equidem nullus est in Jure Canonico textus, quo privilegium exemptionis à Choro concedatur Canonicis, qui multorum annorum spatio operam suam eidem Choro laudabiliter præstiterunt; uti rectè observat Navarrus in *consil. 12. lib. 3. de Clericis non residentibus.* Cùm tamen animadversum fuerit, in lege Mosaica Levitam illum, qui à vigesimo quinto ad quinquagesimum ætatis annum in Templo ministerium suum accuratè implevisset, ab omni deinceps opere & labore liberum & immunem declarari, uti legitur *Numer. cap. 8.* veteranis autem militibus honestam missionem, & à belli laboribus immunitatem, ipsa Civilium Legum æquitate concessam fuisse, uti colligitur *ex l. A muneribus, ff. de vacat.*

cat. & excusat. muner. & ex l. 1. C. de veteranis lib. 12. cumque præterea in Congregatione Concilii non improbandum sed tolerandum olim visum fuerit Capituli cujusdam statutum, expresse permittens, ut si quis Canonicus per annos quadraginta Chorum laudabiliter frequentasset, ab ejus servitio deinceps, sine fructuum & distributionum jactura abstinere posset; eaque Congregationis sententia, & resolutio à felic. record. Gregorio Papa XIII. approbata, & confirmata fuerit, sicuti videri potest apud Garciam de *Benefic. part. 3. cap. 2. §. 1. num. 344.* hinc consuetudo universalis invaluit, ut Canonici, & alii, qui Chori servitio addicti sunt, si per annos quadraginta laudabilem illi operam impenderint, ab eodem in posterum frequentando absolvantur; fructus tamen, atque distributiones eodem, quo antea, modo percipiant. Cum Nobis officium Secretarii prædictæ Congregationis commissum fuit, jam stabilitam invenimus regulam, & consuetudinem hujusmodi exemptionis, quam vocant *jubilationem*, post quadraginta annorum servitium concedendæ, cum indulto percipiendi fructus, & distributiones. Adhuc tamen multæ supererant solvendæ difficultates: videlicet, utrùm in quadraginta annorum numero ii etiam anni computandi essent, quibus Canonicus abfuit ab Ecclesia, sive quia infirmitate detentus fuit, sive quia facultatem obtinuit, disciplinarum ad discendarum causâ, in aliqua Studio- rum Universitate versandi, sive quia longè à servitio Chori, pro ipsius tamen Ecclesiæ utilitate, debuit ex Canonicorum consensu aliquod ministerium implere; præterea utrùm, dato casu, quo quis per viginti annos Beneficiati personam sustinuerit, per alios verò viginti in Canonicorum or-

dine eidem Ecclesiæ inservierit, aut viginti priores annos alicujus Canonici coadjutorem egerit, & totidem, post obitum coadjuti, in ejusdem Canoniciatus, & Præbendæ possessione inser- viendo transegerit; utrùm, inquam, ad efficiendum requisitum quadraginta annorum numerum, diversa hæc, atque distincta inter se munera, & tempora conjungi possent. Et Nos quidem, ut muneri nostro satisfaceremus, omnem adhibuimus diligentiam in perlustrandis, ponderandisque Actorum, & Resolutionum Regestis, ut generali regula constituta, hæc omnes, aliæque similes difficultates, quæ quotidie proponebantur, in posterum de medio tollerentur, aut faciliè solverentur. Duo præsertim à Nobis exarata sunt, & typis edita folia: alterum pro Congregatione, quæ habita fuit die 24. Septembris 1718. alterum verò pro Congregatione habita die 17. Decembris ejusdem anni. Ambo videri possunt impressa *tom. 1. Thesauri Resolutionum pag. 111. & seq. & pag. 144. & seq.* ubi ad calcem posterioris hujusce folii relata sunt responsa sacræ Congregationis, quibus tamquam norma uti possunt, & debent Episcopi, tùm ut servitium Chori à Canonicis adimplendum, rectè dirigant & moderentur, tùm ut prudenter omnia perpendant, si fortè de Canonicis, Indulto jubilationis gaudentibus, in relatione status Ecclesiæ sermonem instituendum putent. Sanè, cum Nobis propositum non sit, ut de jubilationibus Canonicorum, aliorumque Choro inservientium, hîc ex professo agamus, satis erit lectorem remittere ad ea, quæ in prædictis foliis exposuimus, & ad præfatæ Congregationis resolutiones, quas ibi retulimus. Advertendum dumtaxat hîc est, quod is, qui jubilationem obtinuit, non solum ampliùs non te-
ne-

netur Choro interesse, sed neque residere in civitate, aut loco, ubi sita est Ecclesia Cathedralis, sive Collegiata, in qua Canonicatum, aut Præbendam, aliudve Beneficium Chorale obtinet; sed in illius potestate est, domicilium alibi figere. Qua in re melior est jubilati conditio, quam illius, cui datus est coadjutor. Hic enim, licet à servitio Chori immunis evadat, adhuc tamen à civitate, vel loco Ecclesiæ suæ abesse non potest, nisi peculiare super hoc ipso Iudultum obtineat, quod etiam ad certum definitum tempus tantummodo concedi solet. Hoc tamen jubilatum privilegia tantisper imminuit, quod licet Beneficiarius huiusmodi neque Choro interesse, neque in loco residere teneatur, potest nihilominus ad Ecclesiæ servitium rursus ab Episcopo evocari, si propter illius absentiam, Divini cultus ratio detrimentum aliquod subire dignoscatur; prout aperte statuitur in antedictis decretis, & clarè colligitur ex Decretali Gregor. IX. in cap. *Cum ad hoc, de Clericis non resident.*

XVI. Inter alia saluberrima decreta, quæ renovata sunt in Tridentino Concilio, illud est etiam, quod legitur cap. 1. sess. 5. *de reform.* ubi statutum fuit, ut in omnibus Ecclesiis Cathedralibus peculiaris Præbenda constitueretur pro uno sacræ Theologiæ Lectore, cujus esset exponere, & interpretari sacram Scripturam, in qua continetur magnus ille thesaurus salutaris doctrinæ, quem Spiritus Sanctus liberaliter hominibus est elargitus. Porro decretum istud diximus in Tridentino Concilio renovatum fuisse; siquidem huiusce institutionis exordia deprehenduntur in Concilio quarto Lateranensi, quod sub Innocentio III. celebratum fuit, & ex quo desumptum est cap. *Quia nonnullis, de magistris.* Historica monumenta, quæ perti-

nent ad erectionem Præbendæ Theologalis in singulis Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, videri possunt apud Thomassinum *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 1. lib. 2. cap. 10.* & apud Van-Espen *fur. Eccles. Univ. tom. 1. part. 1. tit. 11. cap. 6.* Neque hic Nobis aliud addendum remanet, nisi quod summus Pontifex Benedictus XIII. in sua Constitutione, quæ incipit *Pastoralis officii*, ann. 1725. edita non solum Episcopos omnes excitare curavit, ut in suis Cathedralibus, & Collegiatis Theologalem Præbendam erigerent; sed præterea jussit, ut eadem per concursum dignioribus, & aptioribus conferretur, iisque solum, qui magisterium, & lauream in sacra Theologiâ vel consecuti jam fuissent, vel intra annum consequi possent.

XVII. Juxta præsentem Ecclesiasticorum studiorum methodum, negari non potest, ea in varias classes esse distincta: altera enim est eorum, qui sacras Scripturas interpretantur; altera eorum qui theologicas disciplinas sive scholasticè, sive dogmaticè exponunt; altera moralistarum, qui de agendis, & vitandis in praxi disputant; altera demùm eorum, qui sacros canones profitentur. Hæc diversarum clasium distinctio occasionem dedit nonnullis Episcopis, ut Sanctæ Sedi aliquandò in suis relationibus repræsentarent; pro Cleri utilitate, & instructione magis expediens fore, si à Canonico Theologo in suis Cathedralibus, & Collegiatis Theologia moralis traderetur, quam si idem Divinas Scripturas exponeret; ex ea potissimum ratione, quòd Sacrarum Scriptorum explanationem à Concionatoribus intelligere Clerus faciliè possit; Theologiam verò moralem ab aliis ferè, quam à Canonico Theologo, addiscere nequeat. De hac etiam re actum fuit, cum Nos à Secre-

tis essemus sæpè dictæ Congregationis Concilii; quin etiam typis impressus fuit Discursus quidam noster, in ea Congregatione relatus, quæ habita fuit die 5. Junii ann. 1723. qui legitur in *Thesaurò resolutionum tom. 2. p. 329.* In eo probavimus, decretum illud Tridentini Concilii, sive ejus verba considerentur, sive ratio habeatur praxis & consuetudinis sequentium temporum, æquè comprehendere Scripturarum sacrarum expositionem, ac Theologiæ scholasticæ disciplinam, & à Canonico Theologo non magis suo muneri satisfieri, si sacros Scripturæ libros explicet & declaret, quam si in Theologia scholastica Clerum erudiat; dummodò hæc talis sit, qualem Melchior Canus tradendam, ad discendamque suadet in *suo lib. 8. de Locis Theologicis cap. 1.* & quidem Nos etiam indicavimus in *nostra Institutione pag. 220. § seq.* quæ scilicet circa quæstiones gravioris momenti, & utilitatis versetur, easque pertractet allatis Divinæ Scripturæ testimoniis, Conciliorum decretis, & Patrum auctoritatibus. Ulterius adnotavimus, nonnullorum Episcoporum mandato laudabiliter factum esse, ut per Canonicum Theologum ea traderetur Theologia, quæ est de conscientis, & moribus dirigendis; id unum verò minime decisum fuisse, num juxta Concilii mentem, Canonicus Theologus suum munus satis adimpleat, si explicando Juri Canonico operam præstet. Sanè professores Juris Canonici aliquando Præbendam Theologalem se posse consequi contenderunt, etiamsi laurea doctorali in sacra Theologia insigniti non fuissent, satis esse censentes, se lauream reportasse in Jure Canonico. Et quidem inficiari non possumus, arcto inter se vinculo copulari Theologum moralem, & Canonici Juris scien-

tiam, sicuti in citato Discursu ostendimus; nihilominus, cum hodie hæc facultates, tamquam ad invicem distinctæ, diversa ratione tractentur, & magisteria seorsim conferantur, statueritque Concilium, ut is Theologus Canonicus eligatur, qui in sacra Theologia sit Doctor; merito à sacra Congregatione responsum fuit, ad consequendam Præbendam Theologalem, generaliter loquendo, satis non esse, ut quis in Jure Canonico Doctoris gradum adeptus fuerit; in casibus tamen particularibus videri posse, an expediat eandem Præbendam alicui sacrorum canonum Magistro conferre, qui scilicet cum Juris Canonici lectione ea quoque conjungere valeat, quæ pertinent ad Theologiam moralem; quod sanè ab aliquibus magna cum laude præstitum fuisse, & adhuc præstari dignoscitur, ut patet ex eruditissimorum Operibus typis impressis. Videatur responsum ejusdem Congregationis ad dubium propositum die 5. Junii 1723. in *Thesaurò Resolut. tom. 2. pag. 321.*

XVIII. A Canonicis ad Parochos transeundo, occurrebant olim in Episcoporum relationibus frequentes eorum querela de nimia facilitate, qua admitti dicebant appellationes, ab ipsorum judicio interpositas ab aliquibus, qui in concuisibus ad vacantes Parochiales Ecclesias indictis postpositi fuerant. Sanè Parochiales Ecclesias dignioribus conferendas esse, atque iis, qui ætate, moribus, doctrina, prudentia, cæteris antecellant, statutum habetur in *can. Si forte, dist. 63. in cap. Quoniam, de jure patronatus, & in cap. Constitutis, de appellationibus.* Quod ut executioni fideliter mandaretur, in sacro Tridentino Concilio *cap. 18. sess. 24. de reformat.* lata fuit lex de concursibus habendis in collatione

earum Parochialium, quæ vel ad liberam Ordinarii Collationem, & provisionem pertinent, vel juris patronatus Ecclesiastici sunt; ut scilicet collator ex prævio examine concurrentium, tum quoad doctrinam, tum quoad alias requisitas qualitates, digniorem inter cæteros dignoscere valeat, eique Parochialem Ecclesiam regendam committere. Sacri Concilii sanctionibus obsecundando Sanctus Pius Papa V. in sua Constitutione 33. in antiquo Bullario tom. 1. declaravit, ut si quis de judicio Episcopi quereretur, quod Parochialem Ecclesiam immerenti contulisset, vel ei, quem ipse meritorum cumulo superaret, appellationem interponere posset vel ad Metropolitanum, vel ad Apostolicam Sedem; eo interim, qui ab Episcopo delectus fuisset, in Parochiæ possessione manente.

XIX. Sed, quoniam nihil est tam sanctum, ex quo in infinita circumstantiarum rerum & casuum varietate, aliquod non nascatur absurdum; hinc est, quod superioribus temporibus, si quis à judicio Episcopi provocasset, & coram Judice appellationis probare voluisset, se magis doctum & idoneum, majoribusque meritis commendatum esse, quam is, qui sibi in concursu prælatus fuerat, id aliter obtinere non poterat, quam ipsum æmulum vocando ad novum examen, coram appellationis Judice habendum. Ex quo hæc sanè inconvenientia sequebantur: primum, quod contra juris regulas appellatio admittebatur, antequam gravaminis probatio fieret; alterum, quod qui in Parochialis Ecclesiæ possessione jam erat, eam deserere cogebatur, ut coram Judice appellationis personaliter se sisteret, neque solum ad Curiam Metropolitanam pergere, sed, si appellatio ad Sedem Apostoli-

cam interposita fuerat, ad Urbem etiam ex longinquis regionibus venire jubebatur, ut novo examini se subjiceret, novoque facto periculo ostenderet, se meritò unum ex omnibus ad regendam Parochiam ab Episcopo electum fuisse; tertium denique, quod, cum inter primum, & secundum examen, non breve temporis spatium plerumque intercurrere deberet, facile evenire poterat, ut, qui in primo examine minoris doctrinæ speciem dederat, ideoque à Parochiali Ecclesia exclusus meritò fuerat, in secundo se Doctiorem probaret aptioremque eo, cui Ecclesia ab Episcopo collata fuerat; assiduo enim studio magna cum animi contentione interea adhibita, eam sibi doctrinam comparare poterat, qua tempore prioris examinis certè carebat. Itaque periculum erat, ne judicium Episcopi, in Parochialis Ecclesiæ collatione prolatum, superioris Judicis sententia irrationabile declararetur, non sine Episcopalis existimationis detrimento, licet absque ulla ipsius Episcopi culpa; siquidem is judicium suum interposuerat super priore concurrentium experimento, in quo proculdubio appellans ille minus idoneus æmulo suo agnitus fuerat; superioris autem Judicis sententia cadebat super novo eorundem concurrentium examine, in quo is, qui antea fuerat positus, ideo forsàn alteri præferendus apparebat, quod interim majorem doctrinam improbo labore acquisierat.

XX. Episcoporum querelas in hoc rerum genere Nos ipsi olim sæpè dictæ Congregationi Concilii representare, pro Secretarii munere quod gerebamus, omnino necessarium duximus; ac prædictorum, aliorumque inconvenientium seriem scripto exponentes, eorum originem in eo sitam ostendimus.

mus, quod examina concurrentium ore tenus fieri solebant. Quæ consuetudo si tolleretur, jubereturque ut in posterum examina hujusmodi scriptis consignarentur, ita ut unusquisque concurrentium tam consuetam expositionem Evangelii, quam resolutionem moralium quæstionum, quæ proponuntur, scripto exaratas exhibere deberet; tunc demum futurum diximus, ut malis hisce omnibus occurreretur. Porro, retenta consuetudine nihil scribendi ex iis, quæ à concurrentibus dicebantur, absurda illa omnia necessariò consequi debebant; cum neque prohiberi possent appellationes eorum, qui se iudicio Episcopi gravatos esse contenderent; neque verò Judex appellationis aliter de prætenso gravamine cognoscere posset, quam ipsos concurrentes vocando ad novum examen coram se habendum; quo indicto, jam Parochus adeptam Ecclesiam relinquere cogeatur, aliisque malis omnibus, quæ suprà narravimus, aditus aperiebatur. Quod si, vocali examine sublato, nova induceretur consuetudo, ut concurrentium experimenta proprio ipsorum charactere scriberentur, & scripta ac obsignata in actis servarentur, nullus prædictis incommodis relinqueretur locus. Interposita enim appellatione, cum acta concursus ad superiorem Judicem transmittenda essent, tunc primum, & facile ostendimus fore, ut, iis tantummodò inspectis & visis explicationibus Evangelii, ac responsionibus datis ad theologica quæsitā in concursu proposita, Judex appellationis decerneret, an rectè appellatum fuerit, necne, & an rationabiliter, aut secus, ab Episcopo judicatum fuerit, absque eo quod prelovis ab Episcopo Ecclesiam suam relinquere cogeretur, ut iterum examini se subjiceret. Ubi etiam oppor-

tunissimum fore diximus, si inter acta concursus, authentica documenta servarentur, à singulis concurrentibus prolata super peculiaribus meritis & qualitatibus, quibus se ad Parochialem Ecclesiam adipiscendam commendari censuerunt. Certum est enim, non eum semper, qui majori doctrina, & scientia pollet, ad regendam Parochialem Ecclesiam magis aptum censi debere; contingere autem posse, ut aliquis doctrinæ suæ merito confidens, à iudicio Episcopi provocet; cum tamen hic alterum illi prætulerit, non quia doctiorem, sed quia sufficienti simul doctrina præditum, simulque aliarum qualitatuum cumulo magis commendatum, ideoque ad curam animarum aptiorem existimaverit. Hac itaque nova methodo concursibus habendis præstituta, conclusimus, fore, ut neque tolleretur concessæ appellationis remedium, neque tamen adeo frequenter, aut levi de causa, hujusmodi lites ad superiora tribunalia deferrentur; delatæ verò, facili ratione, & sine magno concurrentium incommodo definiri. Quæ omnia à Nobis peculiari dissertatione comprehensa, prædictæ Congregationis examini subjecta fuerunt die prima Octobris anni 1720. ejusdemque Congregationis decreto, die 16. sequentis mensis Novembris edito, plenissimè adoptata, & comprobata. Quare, accedente fel. record. Clementis Papæ XI. auctoritate, encyclicæ litteræ ad Episcopos conscriptæ fuerunt, quibus indicatus fuit novus ejusmodi ordo in habendis concursibus ad Parochiales Ecclesias exinde servandas. Discursus noster typis impressus est, legiturque in *Thesouro Resolution. tom. 1. pag. 382. & seq.* Resolutiones verò *pag. 395. & seq.* Encyclica epistola expedita fuit die 10. Januarii 1721. & est in

ordine octava in Bullario Clementis XI. inter ea, quæ spectant Congregationem Concilii. De omnibus autem latius etiam disseruimus in nostra Instit. 7. Latine editionis.

XXI. Sublatis peropportuno hujusmodi remedium justis Episcoporum querimoniis, quibus causam dabat antiqua methodus, qua & concursus habebantur, & admittebantur appellationes eorum, qui Episcopali judicio gravatos se esse contendebant; aliud instantiæ genus aliquandò in eorum relationibus inventum fuit; ut scilicet alteri malo, quod in aliquibus Diocesis frequens admodum est, opportunè provideretur. Sæpè enim contingit, ut ii ipsi Parochi, qui vel à Patronis laicis nominati, examine factò, idonei, & habiles ab Episcopo reperti sunt, vel, si Parochialis Ecclesiæ provisio per concursum facta est, in ipso concursu doctiores aptioresque judicati, ideoque cæteris competitoribus prælati fuerunt, temporis decursu, indocti, & inhabiles comperiantur, aut tales evadant, cum post adeptam animarum curam necessarium studii exercitium omnino reliquerint. De hoc etiam actum fuit in dicta Congregatione Concilii, dum Nos illius Secretarii officium gereremus, instantibus nonnullis Episcopis, & præcipuè Legionensi, in relatione status Ecclesiæ suæ; cui, re discussa in Congregatione diei 15. Decembris anni 1725. responsum fuit, *observanda esse antiqua decreta*; quæ quidem ad sequentia reducuntur: nimirum, prudenti Episcopo in re tam gravi non esse inconsideratè procedendum; non esse præbendas nimis faciliè aures fallacibus vulgi vocibus, clamantis, imperitum Parochum esse, & administrandæ Parociæ ineptum; si verò de ejusdem imperitia, & ignorantia probabiles notitiæ, & gravia argumenta suppetant, tum

in potestate Episcopi esse etiam extra visitationem, omni judicii forma seclusa, hujusmodi Parochum ad examen revocare, quamvis aliàs ab eodem Episcopo in præcedenti examine approbatus fuerit. Ita olim sacra Congregatio respondit Episcopo Pampilonensi die 22. Septembris anni 1668. sicuti legitur in *lib. decret. 26. pag. 108. Cum sub die 15. Januarii 1667. ad instantiam Episcopi Pampilonensis ab hac sacra Congregatione resolutum fuerit primò, posse Episcopum examinare Parochos, & Rectores semel approbatos ad curam animarum, quando adest vehemens suspicio de illorum imperitia; secundò, posse ad hujusmodi examen procedere etiam extra visitationem; tertio, ad dictum examen faciendum, haud necesse esse, ut judiciales probationes imperitiæ præcedant; nunc supplicat Episcopus ipse, per hanc sacram Congregationem ulterius declarari, an in actu visitationis diocesis possit Episcopus examinare Parochos quotquot visitat, etiamsi contra illos, vel aliquem ipsorum, non vigeat suspicio imperitiæ; & Congregatio respondit: Negative. Cumque ex vehementi suspicione, sive ex semiplena probatione imperitiæ, liceat Episcopo ad examen revocare Parochum illum, quem ipsemet olim ad animarum curam approbavit; multò magis id agere poterit, si agatur de Parochis in hujusmodi officio à prædecessoribus Episcopis constitutis. Quæ de re multa sunt Congregationis responsa. Primum est diei 26. Augusti 1628. *lib. 13. decretor. pag. 540. à terg. Sacra, &c. censuit, Episcopos successores posse, superveniente rationabili causa, iterum ex officio, etiam extra visitationem, examinare Parochos aliàs ad Ecclesias Parochiales approbatos. Secundum diei 13. Januarii 1635. lib. 15. decretor. pag. 146. à terg. Sacra, &c.**

Sc. respondit, Episcopos successores, superveniente rationabili causa, posse etiam ex officio iterum examinare tam in visitatione, quam extra, Parochos, quamvis Regulares approbatos tempore provisionis Parochialium. De hac ipsa materia videri potest *nostra Instit. 9. Latine editionis.* Comperta verò per novi examinis experimentum Parochi inscitia & imperitia, locum habere debet sacri Tridentini Concilii decretum, quod extat *cap. 6. sess. 21. de reform.* ubi statuitur, ut Episcopi, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, hujusmodi Parochis illiteratis & imperitis Coadjutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare possint.

XXII. In hujus capituli complementum nihil remanet aliud, quam pauca quædam referre, quæ pertinent ad subijciendum iterato examini Sacerdotes sive Seculares, sive Regulares, quibus facultas excipiendi sacramentales Fidelium Confessiones ad certum determinatum tempus data fuit. Etenim Episcopi, & Ordinarii jure meritoque contendunt, eo determinato tempore elapso, ex. gr. completo anno, ad quem aliquibus facultatem audiendi secularium Confessiones impertiti fuerant, posse se iterum ad examen eos revocare, & novum de eorum doctrina periculum facere; contra verò obniti, & conqueri solent de hac re Sacerdotes, præsertim Regulares. In hac materia videri potest *nostra Instit. 86.* in qua Apostolicas Constitutiones retulimus, quibus tribuitur, & asseritur Episcopis hæc facultas, qua, licet contra clament Regulares, spoliari non possunt. Excipiendus est tamen casus, quo potestas audiendi secularium Confessiones aliquibus Regularibus, prævio examine, per eosdem Episcopos con-

cessa fuerit sine ulla temporis limitatione. Tunc enim illis sic approbatis concessam potestatem adimere, aut suspendere nequeunt, nisi fortè contraria aliqua supervenerit causa, & quidem ad ipsas sacramentales Confessiones pertinens, juxta Innocentii X. Constitutionem, quæ incipit: *Cum sicut accepimus*; de qua Nos ipsi mentionem fecimus in nostra Constitutione, super Anglicanis Missionibus edita, cujus initium est *Apostolicum ministerium num. 9.* data die 30. Maji 1753. cui, si Deo placuerit, locus erit in tom. 4. nostri Bullarii.

XXIII. Aliquandò etiam Episcopi in suis relationibus questi sunt de Ecclesiasticis diœcesis suæ, quod proprii status dignitatem indecoris, vilibusque ministeriis, & muneribus foedent, eaque addant, quæ seculares ipsos maxime dedecent. Quibus aliud remedium suaderi, aliudve consilium præberi non potest, quam ut contra delinquentes utantur jure suo *ad tramites sacrorum canonum*, sicuti etiam legitur in Constitutione Innocentii XIII. quæ incipit *Apostolici ministerii*, quam ejus Successor Benedictus XIII. postea confirmavit, quæque pro Ecclesiasticæ disciplinæ in Regnis Hispaniarum conservatione edita fuit. Aliæ præterea sunt Ecclesiasticorum actiones, de quibus Sanctam Sedem consulere in suis relationibus studiosi & vigilantes Episcopi non omiserunt; de quibus in sequenti capite agemus.

CAPUT X.

In quo subsequitur tractatio de Tertia Parte relationis status Ecclesiæ.

CUM olim ex veteris officii nostri debito percurreremus relationes status Ecclesiarum, quæ ab Episcopis trans-

transmittuntur; cumque ad Summi Pontificatus apicem nullis licet nostris meritis evecti, plures habuerimus coram Nobis Congregationes, ut & perspecta Nobis essent, quæ de Cleri moribus referuntur ab Episcopis, & opportuna ipsis remedia ad inectos abusus eliminandos indicare possemus, atque ita eo clarius elucesceret maxima, qua afficimur, omnium Ecclesiarum sollicitudo; animadvertimus, leviter, & modestè satis attingi quædam veluti capita, ex quibus aiebant Episcopi certos quosdam in Clerum irrepsisse, atque irrepere abusus, qui sanè ipsis culpæ verti non poterant; propterea quod in Episcopi auctoritate haud positum erat Ecclesiasticos sibi subditos, rescriptis Congregationum, aut Brevibus Apostolicis, quodam quasi clypeo, se obtegentes, ad recti normam revocare.

II. Nonnulli reperiuntur quibusdam in civitatibus, & diocesisbus seculares Sacerdotes, qui medicam, & chirurgicam artem profitentur. Id autem Sacerdotali muneri & dignitati indecorum haberi, quandoquæ testantur Episcopi; & tamen ajunt, præviis superiùs indicatis rescriptis & Brevibus, artes hujusmodi per Sacerdotes tutò, palamque exerceri.

III. Ne res diversæ simul commisceantur, plures discernendæ sunt casuum species. Sunt enim nonnulli, qui dum in laicorum numerum recensentur, medicam artem exercuerunt, ejusque deserendæ animo ad Ordines promoveri postulant; sunt alii, quibus mens est, ægris curandi, operam studiumque impendere, etiam cum sacris Ordinibus fuerint insigniti. Nec in unum veluti acervum conjiciendi sunt Seculares, & Regulares Clerici; neque medica cum chirurgica arte permiscenda. Inest quippè singulis recentibus

casibus, quod peculiari animadversio ne expendatur.

IV. Siquis adhuc laicus physicum egit, vel etiam chirurgum, dummodo suam ipse artem optimè noverit, omnemque diligentiam ac studium juxta artis præcepta adhibuerit in ægris curandis, licet eorum aliquis è vivis excesserit, nulla, si strictæ canonum censuræ insistere velimus, irregularitate innodatur: »Tandem physici, vel »chirurgi, si periti sint in arte, & nihil omiserunt de contingentibus, & »habuerint super hoc sanam conscientiam, poterunt promoveri, si »causa eorum aliquid in homine contigerit: « sunt verba S. Petri Cælestini in suo Opusc. 7. part. 4. sect. 1. cap. 3. tom. 25. Biblioth. Patr. cap. 822. Attamen constat, in hac ipsa facti specie à Congregationibus, & Secretaria Brevium quasdam dispensationes, quas vocant *ad cautelam*, concedi consuevisse; vel quia hi, qui medicam artem exercuerunt, subindeque ad sacros Ordines promoveri exoptant, licet nullius certæ culpæ meminerint, quæ ipsorum conscientiam perturbet, cum tamen certò non sciant, semper se usos fuisse omnibus ab arte præscriptis regulis ad expellendum morbum, qui ægrotum interemit, sibi tutiùs consulere cupientes, rescriptum, vel Breve dispensationis ab irregularitate *ad cautelam* satagunt obtinere; vel quia non desunt cautiore Episcopi, qui renuunt manus imponere medicam artem professis, nisi aliquid proferant hujusmodi dispensationis Breve, seu rescriptum; verentur enim, ne physicus in tanta curationum frequentia quandoquæ aliquid, quamvis præter animum, deliquerit. Verùm, cum talia rescripta, vel Brevia, non consueverint indulgeri, nisi priùs audito Episcopo, cui ea cura mandatur, ut dis-

distinctè referat casus omnes animadversione dignos, eorumque peculiare circumstantias, insimulque exponat, quoniam consilio orator ad Ordines sacros promoveri exposcat; quisque facillè intelligere potest, hisce omnibus sedulò præmissis, si quid minùs rectum consequatur, illud minimè adscribendum esse Brevibus, vel Congregationum rescriptis, sed parùm accuratè relationi ab eo transmissæ, quicùm investigare omnia, ac referre deberet, aliqua tamen prætermisit, quæ si perspecta fuissent, concessioni Brevis, vel rescripti moram impedimentumque injecissent; vel saltem adscribendum esse humanæ imbecillitati, quæ aliorum fraudibus & machinationibus nimis est obnoxia.

V. Sermonem nunc convertentes ad eos, qui quam antea exercuerant, medicam artem etiam post susceptos Ordines profiteri volunt, præmittendum ducimus, juxta veterem Ecclesiæ disciplinam, vetitam haud fuisse artis medicæ exercitationem iis, qui in sacris Ordinibus constituti essent. *Salutat vos Lucas medicus*, legitur in *epist. ad Coloss. c. 4. v. 14.* Sanior ac receptior opinio vult, ibi ab Apostolo designari S. Lucam Evangelistam, huncque egisse medicum, etiam postquam ad Sacerdotalem gradum conscenderat. In Vita S. Juvenalis Narniensis Episcopi, apud Bollandistas, dicitur ille ex Africa Romam accessisse *Presbyter arte medicus*. Testatur Rufinus *lib. 10. cap. 30.* S. Eusebium Episcopum Vercellensem, post Alexandrinum Concilium, Orientem, atque Italiam peragrasse, quo in itinere *medici pariter, & Sacerdotis fungebatur officio.* Ad veterem hunc morem eò magis comprobandum erudit viri utuntur quoque binis Theodoretis epistolis, quarum altera est 114. altera 115. ad Apel-

lam, quibus commendatur Petrus Sacerdos, *qui hanc artem, medicam scilicet, cum ratione tractat, & hanc morbis exornat.* Denique inter Edessensæ Ecclesiæ Clericos, qui decimæ actioni Chalcedonensis Concilii in causa Ibæ subscripserunt, alter sic subscriptus legitur: *Sabas Diaconus, qui dicor medicus.* Verùm, quia subinde Ecclesia, justis ac urgentibus de causis, interdicendum censuit Monachis, & majorum Ordinum Clericis, medicæ artis exercitium, uti videre est *can. 6.* Concilii Remensis habiti sub Innocentio II. anno 1131. & *can. 9.* Concilii Lateranensis eodem sedente Pontifice celebrati anno 1139. in *Collectione Labbeana tom. 10. col. 984. & col. 1004.* hæcque disciplina constabilita fuit ab Alexandro III. in *cap. Non magnoperè*, & ab Honorio III. in *cap. Super specula, ne Clerici, vel Monachi*, ac denique protracta fuit ad Clericos quoque minoribus tantùm Ordinibus initiatos, sed Ecclesiasticum Beneficium possidentes; hinc sequitur, necessarium nunc esse his omnibus Apostolicum Indultum, ut medendi artem valeant exercere. Quapropter omni prorsus destituitur fundamento eruditus conatus Agnani, Regii physici in Gallia, qui anno 1696. Tractatum typis edidit, Gallico idiomate conscriptum, cui titulus *Presbyter Medicus*, in quod illud sibi probandum assumit, nihil esse tam congruum, quam quòd medicus semper sit Sacerdos, vel Monachus.

VI. Quodlibet dispensationis Indultum, indole quadam sua, duo hæc requirit: justam videlicet causam, hujusque legitimam probationem; ut & Superior tuta conscientia imploratam auctoritatem suam præstare possit, & orator obtento dispensationis beneficio uti valeat. Itaque, cùm res est de secularibus Clericis, sacris Ordinibus in-

signitis, qui artis medicæ exercendæ facultatem implorant, pro obtinendæ dispensationis causa plerumquæ affertur, civitatem, oppidum, vel pagum, in quibus Clericus artem profiteri cupit, destitui penitus seculari medico, facultate hujusmodi satis instructo; vel si qui fortè adsint laici medici, ad eum tamen numerum dicuntur non pertinere, qui ægris in civitate, oppido, vel pago curandis sufficiat. Est & alia legitimæ dispensationis causa, desumpta ex Clerici, ipsiusque familiæ egestate, quæ non nisi honesto lucro, ex arte Medica percipiendi, levare possit.

VII. Si autem sermo sit de Regularibus, animadvertimus primò, Summos Pontifices nonnulla artis medicæ exercendæ privilegia concessisse Regularibus in Missionarios ablegatis, propterea quod fuerit experientia satis compertum, conferri id plurimum ad ampliorem faustumque Missionum progressum. Inspiciatur Constitutio Clementis X. cui initium *Cum sicut dilectus*, tom. 7. *Bull. nov. Rom. pag. 37.* & altera Clementis XII. incipiens *Cum sit*, tom. 14. *ejusdem Bull.* Hujusmodi verò facultates Regularibus Missionariis tributæ, omninò exercendæ sunt ad normam Decreti Congregationis de Propaganda Fide; quo insequentes providæ conditiones recensentur: «Ut videlicet Missionarius sit in arte medicinæ peritus; ut eam gratis exerceat; ut absque incisione, & adunctione operetur; ut in loco, ubi Missionarius degit, non sint medici, & chirurgi laici, vel sint hæretici, aut hebræi.» Quod verò spectat ad eos Regulares, qui ex Instituti sui ratione, hospitalium curam, & administrationem obtinent, cujusmodi sunt ii, qui Regulam S. Joannis de Deo profitentur; illud præmonendum est, facultatem exercendi medicinam extra hospi-

talia eorum curæ regimini subiecta, ab Apostolica Sede tantummodò concedi posse; cum concedenda auctoritatem Apostolicis Nuntiis, & Superioribus Regularibus ademerit Urbanus VIII. uti videre est in ejus Constitutione relata in *Bull. prædictæ Religionis pag. 227. & pag. 242.* Ut autem in eum finem cum præfatis Regularibus dispensetur, una hæc subesse potest justa causa; quod nimirum in civitate, oppido, vel pago, is laicorum medicorum numerus non habeatur, quoad ferendam ægrotorum indigentis opem necessarius videatur. Si enim ponamus, plures in aliqua civitate adesse medicos, suam artem probè callentes, quis credat, unum aliquem, & quidem Religiosi Ordinis Professore, tanta præ cæteris excellentia præstantem ibidem existere, ut medicæ artis exercitium ipsi interdiceret, in publicum vergat populorum incommodum? Diximus, casum hujusmodi vix credendum videri posse; attamen Ordericus Vitalis ad annum 1059. de Radulpho Monacho hæc habet: *Ut in Grammatica, & Dialectica, in Astronomia quoque nobiliter eruditus est, & Musica. Physicæ quoque scientiam tam copiose habuit, ut in Urbe Salernitana, ubi maximæ medicorum scholæ ab antiquo tempore habentur, neminem in medicinali arte, præter quamdam sapientem matronam, sibi parem inveniret.* In duobus S. Bernardi epistolis, 67. nimirum, & 68. quæ inscriptæ sunt Monachis Flaviacensibus, agitur de quodam Monacho, qui è cœnobio aufugerat; propterea quod Abbas eum sæpè sæpius extra monasterium ad ægros curandos dimittebat, eaque ratione ipsum à Regularis Instituti observantia abstraherat: «Abbas meus habebat me, non Monachum sed medicum. Cogebat servire, immò ipse serviebat per me, non Deo, sed

„sæculo, quando ne secularium malevolentiam incurreret Principum, meri me compellebat.“ Hæc leguntur in epistola 67. In subsequenti verò epistola 68. postquam idem Sanctus retulerat, hujusmodi factum ab Abbate pernegari, hisce verbis concludit: „Ipsum, qui hoc dixit, falsitate arguitis. Si mentitus sit, nescimus; ipse viderit. Sed hoc scimus, quia, sive per se ipsum, ut vos fatemini, sive per vos, ut ipse testatur, hoc fecerit, in magno interim periculo fuerit.“

VIII. Neque verò Clericis, & Monachis illimitata, ac arbitraria conceditur artis medicæ exercendæ facultas, sed in ipsis Indulti litteris nonnullæ satis providæ conditiones apponuntur. Et primò quidem in omnibus dispensationum litteris conditionalia hæc verba inscribuntur; medicinam scilicet exercendam *absque incisione, & alutione*; quæ verba desumpta sunt ex Decretali Innocentii III. in cap. *Sententiam, ne Clerici, vel Monachi*. Cùm verò Indultum Clerico Seculari, majoribus Ordinibus insignito, in eum finem conceditur, ut propriam, familiæque suæ inopiam levare possit, in litteris clausula hæc apponitur: videlicet, Indultum eousque vim habiturum, quousque orator certos Ecclesiasticos redditus, vel residentiale Beneficium fuerit assecutus. Olim altera quoque clausula inserebatur hujusmodi Brevis, & rescriptis, quæ vetabatur medico Ecclesiastico quidquam vel à sponte offerentibus accipere. At quia evidens suberat periculum, ne hujusmodi præceptum infringere-
tur, & quia insuper clausula ipsa minime congruere videbatur dispensationibus illis, quæ Clerico conceduntur, ut sibi, & indigenti familiæ possit consulere; ideo, illa sublata, mitior altera

invecta est, quæ Ecclesiastico medico prohibetur quidem, ne quid exposcat, ad integrum ipsi relinquitur spontè oblata recipere, præterquam si à vero egeno offerantur; neque enim ei permittitur quicquam à veris pauperibus, quantumvis spontè offerentibus, accipere. Dispensationis denique litteris, quæ ad Regularium favorem expediuntur, ea semper inest modificativa clausula, ut nihil penitus ab ipsis recipiatur, sed artis subsidia infirmis per eos gratis omnino exhibeantur.

IX. Cùm, & Indultorum causas, & conditiones, quibus illa circumscribuntur, & temperantur, recensuerimus; reliquum est, ut de probationibus disseramus, quæ ad verificandas causas in precibus expressas requiruntur. Quicumque sit orator Ecclesiasticus, Secularis, vel Regularis, numquam oblata preces obsignantur, vel Breve expeditur, priusquam Episcopus retulerit de viri peritia in arte medica, deque civitatis, oppidi, vel loci, ejusdem medicam operam exposcentis, non affectata indigentia. Quinimò, si Ecclesiasticus in Ordine Religioso professus sit, Superioris Regularis præterea relatio exquiritur circa mores illius subditi extra hospitalia Religionis medicum agere cupientis; utque præterea constet, quod utrique muneri, medendi scilicet ægrotis in hospitalibus Religionis languentibus, aliisque extra degentibus, possit cumulatè satisfacere. Quod si quandoquæ maxima locorum distantia, vel urgens allegata necessitas efficiat, ut non expectata Ordinarii relatione, rescriptum expediatur, vel Breve dispensationis transmittatur, illa tamen, unâ cum universo negotio, ad Ordinarium diriguntur in forma, quam vocant, commissaria; ita ut ad illum pertineat sedulò explorare, an causæ in supplici libello expositæ veri-
ta-

tati innitantur: si autem minus veræ reperiantur, ab obtenta gratiæ executione absteineat; perspecta quippè est protestatio Alexandri III. Pontificis in Decretali: *Si quando, de rescriptis*, cui Successores Pontifices semper adhæserunt, & adhærent: *Patienter sustinebimus, si non fecerimus, quid prava nobis fuerit insinuatione suggestum.*

X. Rebus autem sic se habentibus, si etiam malo fato contingat, Ecclesiasticum aliquem, non satis in arte peritum, ægris curandis operam suam præstare, vel medicum se exhibere aliquo in loco, sufficienti medicorum laicalium copia non destituto, vel denique, obtento Indulto pro eo loco, in quo laicorum professorum copia non aderat, ad alium locum transire illorum numero redundantem; facillè quisque intelliget, hujusmodi abusus nequaquam potuisse, vel posse referri in eum, qui Indultum exercendæ artis concesserit, sed ei adscribendos esse, qui vel incuria & negligentia, vel alia de causa id fieri passus est, ac patitur, quod ne fieret, pro viribus debuisset, ac deberet obsistere.

XI. Chirurgiæ verò exercitium longè difficilior Ecclesiasticis permittitur; hujusmodi enim Indultum Seculari, vel Regulari Clerico tunc tantummodò concedi consuevit, cum nullus omninò adest in loco laicus chirurgiæ professor, qui incolis illius opera indigentibus præstare possit; tuncque insuper, ad advertendum irregularitatis periculum, in rescripto, vel Brevis inscribitur ut plurimum clausula: *citra incisionem, vel adustionem.* Celebris planè est Decretalis Innocentii III. in cap. *Tua nos, de homicidio*, in qua irregularitatem contraxisse declaratur Monachus, qui cum artem optimè calleret, eamque, non spe lucri, sed Christianæ charitatis affectu exerceret,

tumorem, qui in mulieris gutture excreverat, ferro secuti, simulque eam monuit, ne se aperto aëri exponeret; quod quidem præceptum quia mulier transgressa est, dum, ut segetes colligeret, ventorum inclementiam perpessa fuit, ex hac vita decessit: *Nos igitur Fraternitati tuæ respondemus, quod licet ipse Monachus multum deliquerit, alienum officium usurpando, quod sibi minimè congruebat, si tamen causa pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemque studuit, quam debuit, diligentiam adhibere, non est ex eo, quod per culpam mulieris contra consilium ejus accidit, adeo reprobandus, quod non, post satisfactionem condignam, cum eo misericorditer agi possit, ut Divina valeat celebrare; alioquin interdicienda est ei Sacerdotalis Ordinis executio de rigore.*

XII. Medicam, & chirurgicam artem subsequitur advocacionis officium, quod in tribunalibus profertur Ecclesiastici, sacris Ordinibus insigniti, in vim rescriptorum, & Brevium, quæ concedi consueverunt, & ex quibus ingens asseritur abusuum series in eversionem canonicæ disciplinæ profluere. Conquestio tamen nullo fundamento initur; tum quia perexiguus est hujusmodi rescriptorum, & Brevium numerus; tum quia, si de rescriptis agitur, hæc quidem non aliis clausulis verbisque contexta sunt, quam quæ in canonicis sanctionibus habentur; adeo ut dici potius mereantur declarationes eorum, quæ à sacris canonibus hac de re constituta reperiuntur, quam Juris Canonici relaxationes. Enim verò neque rescripta, neque Brevia Monachis umquam, aut Canonicis Regularibus conceduntur; quod planè consonum est Decretali Clerici, alterique ex parte tua, de postulando. Seculari autem Clerico minorum Ord-

dinum, etiam Beneficiario, item Subdiacono, immò & Sacerdoti, Jus ipsum Canonicum permittit, ut se advocatos in tribunalibus quidem Ecclesiasticis liberè exhibeant; in laicalibus verò, & coram seculari Judice, si causa ibidem agitata propria ipsorum, vel Ecclesiæ, cui præsumt, aut cui adscripti sunt, vel denique miserabilium personarum rem utilitatemque respiciat; quemadmodum legere est in *cit. cap. Clerici, & in cap. Cum Sacerdotis, de postulando*, recteque expendit etiam Fagnanus in *cap. Magnus, num. 2. de obligatis ad ratiocin.* Cum ergo in rescriptis præindicati casus tantummodò exprimentur, clarè patet, per hujusmodi Indulta, Ecclesiasticis secularibus facultatem fieri advocacy exercendi in iismet facti speciebus, in quibus sacri canones hoc ipsis indulserunt. Optimè novimus, studium Juris Civilis videri posse non omninò decere Ecclesiasticum, sacris præsertim Ordinibus insignitum; & tamen, sedulò hoc studio non præmisso, neminem posse re ipsa fieri, & agere advocatum. Verùm extrinseca hæc civilis studii cum Ecclesiasticæ vitæ instituto repugnantia evanescit, si perpendatur, tam arctam nostro hoc tempore inter Jus Canonicum, & Civile intercedere connexionem, eaque ita se se mutuò adjuvare, ut qui optimè primum nosse cupit, alterius scientiam sibi comparare debeat. De hac cohærentia à Nobis actum est *superiori lib. 9. cap. 10. & seq.* Mabillonius de studiis monasticis disserens, quoad Juris Canonici cum Civili consonantiam hæc habet *part. 2. capit. 5. num. 3. Monachos parùm decet hujusmodi studium. Præterea ipsis à S. Basilio interdicitur in epistola ad S. Gregorium, sicut etiam ab Alexand. III. Pontifice Maximo, præter alios, qui omittuntur. Quod tamen de iis videtur intelligendum, qui*

id expressè profitentur; secus verò respectu illorum, qui Legum, vel institutionum universalem duntaxat idæam sibi comparare cupiunt, ut inde ad Jus Canonicum percipiendum facilius se introducere valeant, vel etiam ut ad rectè judicandum de variis, quæ contingunt, actionibus disponantur ingenia. Quod appositè Petrus Blesensis animadvertit, inquires: Bonum est scire Leges, sed non ad quæstum, non ad iniquum Juris compendium, sed ad inquisitionem veritatis, & judicii æquitatem. Plurima etiam in Theodosii, ac Justiniani Codicibus extant, quorum scientia Superiores maxime decet. Domini Gothofredi notæ in Theodosianum Codicem eruditionum copia undiquè scænt. Quæ hætenus dicta sunt, ad Congregationum rescripta pertinent. Fateamur, in Brevibus paulò liberalius agi. Sacerdoti enim seculari, qui scientiæ, & Juris peritiæ famam sibi comparavit, indulgetur ut in tribunalibus etiam laicalibus possit tam civiles, quam criminales causas agere, prout advocati laici solent, dummodò in criminalibus judiciis ad defensionem tantummodò scribat, & agat; nec ei interdicitur, quin laborum præmium possit exposcere; supperadditur tamen, eosque advocacy exercitium eidem permitti, quousque certos Ecclesiasticos redditus in congruam sustentationem, aut Beneficium residentiale fuerit assecutus. Unde patet, dispensationem in hunc finem ipsi concedi, ut habeat unde honestum sibi victum valeat comparare. Quapropter, si Sacerdoti, vel ex patrimonialibus bonis, vel ex fructibus Beneficiorum, ac Pensionum, quas fortè celasset, congrua suppetere alimenta; noverint Episcopi, ablatam sibi non fuisse auctoritatem interdicensi hujusmodi Sacerdoti, ne concessis in Brevi facultatibus utatur; quod quidem tunc etiam locum haberet, cum

cum Sacerdosita in advocati muneribus versaretur, ut offensionis & scandali occasionem cæteris exhiberet. Rebus autem sic in suo lumine constitutis, difficile admodum videtur, in illis quidquam reprehensione dignum posse inveniri.

XIII. Affirmare quidem non possumus, non legisse in relationibus status Ecclesiæ querelam ullam adversus resignationes Beneficiorum, animarum curam, vel onus residentia, & Choralis servitii adnexum habentium, quæ *in favorem certæ personæ* fieri, & admitti consueverunt, sicuti nec quemquam Episcoporum conqueri legimus de coadjutoriis cum futura successione, quæ fiunt non solum de Ecclesiis Cathedralibus, sed etiam de Parochiis, Canonicatibus, aliisque inferioribus Beneficiis; negare tamen non possumus, quin ore tenus sæpè jactari audiverimus hujusmodi querelas, easque etiam invenerimus penes aliquem auctorem exscriptas. Nec enim desunt qui contendunt, per hujusmodi resignationes, & coadjutorias, repleti dioceses Sacerdotibus, & Ministris parum idoneis, easdemque esse sacris canonibus, & Concilio Tridentino contrarias. At, licet ultro concedamus, minimè probandum fore, si hujusmodi resignationes in excessivum numerum excrescerent, iisdemque, nullo præmisso conditionum, ac causarum examine, nullo personarum habitu delectu, aditus patefieret, facile tamen evincere possumus, resignationes ipsas, & coadjutorum deputationes, proficuas, & necessarias esse, quoties intra congruum numerum consistent, nec aliter admittantur, quam cum ex prævia accurata discussione constiterit, nullam ex requisitis causis & conditionibus desiderari; qui planè stylus est quem Apostolica Sedes servare consuevit; easdemque ostendere possumus nec Juri Canonico, nec Tridentini

Concillii decretis adversari.

XIV. Resignatio in favorem, vel favore certæ personæ, illa dicitur, quæ Parochus, Canonicus, vel alius quilibet Beneficiarius, suum Beneficium in Superioris manus dimittit, eo tamen animo, & expressa conditione adjecta, ut Parochia, Canonicatus, Beneficiumve dimissum, certæ designatæ personæ conferantur; adeo quidem, ut si Superior alteri, quam designatæ personæ, Beneficium conferret, irritus planè esset collationis actus, juxta Glossam in cap. Olim, il primo, verb. Traditam, de restit. spoliator. Quam in rem plurimum confert textus in cap. Cum universorum, de rer. permut. in quo hæc proponitur facti species. Duo Præbendam obtinentes, non implorata Superioris auctoritate, inter se egerant, ac convenerant de propriis Præbendis sibi mutuò transferendis, ac permutandis; cum autem alter Præbendam alterius jam consecutus, suam ipse, non in alterum illum, sed contra initam conventionem, in tertiam extraneam personam transtulisset, pronuntiat Pontifex, eum, qui contra jus, & privata auctoritate, Præbendam suam alteri resignaverat, ea carere non debere, sed posse illam repetere, propterea quod deceptus fuerit, dum conditionem resignationi adjectam alter implere detrectavit. Superior autem, penes quem potestas est admittendi hæc resignationes pactionatas, & in favorem, unus est Romanus Pontifex; cum enim illæ adversentur litteræ, & positivæ sanctioni Juris scripti in can. Plerique, 8. quest. 1. consequitur, privatam hanc auctoritatem esse Romani Pontificis; quippè qui unus positivo Juri supereminet, & quoties opus est, Jus ipsum relaxare potest, juxta cap. Significasti, de elect. & cap. Proposuit, de concess. præbendæ.

XV. Adversus hujusmodi Beneficiorum dimissiones favore certæ personæ, non solum antea factis, sed nostris quoque temporibus, plures cumulantur querelæ. Dicunt enim aliqui, dum hisce resignationibus locus reliquitur in Parochialibus Beneficiis, è medio tolli concursum à Concilio Tridentino præscriptum; subdunt, fieri exinde, ut ad Parochiales, Canonicatus, & reliqua Beneficia, personæ plerumque immementes assumantur; innuunt insuper, resignationes ut plurimum dirigi à resignante in personas sibi sanguine junctas, quod speciem quamdam habet hæreditariæ successionis in Ecclesiasticis Beneficiis improbatæ; in dubium denique revocant, an ob inserta pacta & conventiones, actus ab omni simoniæ suspicione immunis pronuntiari possit.

XVI. At contrà, si æquioribus oculis percurratur nimia frequentia casuum, quibus Parochi, Canonici, vel Beneficarii, ex contracto morbo, vel ob ingravescentem ætatem, inhabiles efficiuntur; si perpendatur animo, nonnumquam, quæ humana imbecillitas est, reperiri Parochos, & Canonicos opportuna litterarum scientia destitutos; si seriò animadvertatur, indicatum à Jure remedium adjungendi Sacerdotem adiutorem senescentibus, & mala valetudine affectis, non semper in usum redigi, neque per eum urgentibus indigentis plenè consuli posse; si tandem secum quisque perpendat, facile quidem esse proponere, ut illiteratus Parochus à Parochiali officio removeatur, eidemque substituatur idoneus Vicarius; at id ipsum perficere, non adeo facile, vel saltem non nisi post diuturnas lites & perturbationes obtineri posse, cum cæteroquin paratam opportunumque suppetat remedium ex resignatione, quam sæpè Parochus in favorem personæ sibi accep-

tæ libenter exhibet, quin immò sibi permitti enixè postulat; equis erit umquam, qui receptam disciplinam, sive morem carpere jure possit? uti satis prudenter observat Redingius in *Historia Concilii Tridentini sess. 24. tom. 4. pag. 363.*

XVII. Si autem hæ rationes in una veluti lancis parte appendantur, in altera verò statuatur, quæ superiùs objectæ fuerunt; nullo negotio posteriores prioribus præponderare dignoscuntur. Insuper unicuique ex oppositis rationibus non deest peculiaris, & satis firma responsio. Et primò quidem asserebatur, per resignationes Parochialium favore certæ personæ, tolli saluberrimam concursus disciplinam. At hæc satis valida haberi posset objectio, si omnes, vel saltem pleræque Parochialium, prævia resignatione, conferrentur; secus verò, dum perpauæ, & insuper peculiaribus urgentibus causis, Parochialium resignationes recipiuntur. Quilibet Episcopus potest hoc sibi perspectum efficere, modò diocesis suæ Parochias recenseat, & quæ per concursum, quæ per resignationem collatæ comperiuntur, enumeret; perspiciet enim numerum Parochialium, quibus servata concursus forma præpositus fuit Parochus, longè superexcedere exiguum illum Parochiarum numerum, quæ resignariis fuerunt concessæ. Asserebatur secundo loco, ex investitis resignationibus consequi, ut Ecclesiastica Beneficia in immeritis personas conferantur. Verùm, præterquam quod reponi posset, id ipsum sæpè etiam usu venire, dum, prævio solemnī concursu, libere Rectores seliguntur, cum hominis non sit omnia inspicere, atque prospicere; in omnimodam propositæ objectionis eliminationem mox infra subjicietur methodus, quæ in admittendis resigna-

nationibus observatur, ut inde dignosci valeat, an quicquam intactum relictum fuerit, quo dignis pateat, indignis ostium occludatur; quod sanè quilibet rei perspicuitate compulsus, id ita esse, fatebitur; & si secus quandoquè contingat, id minimè collatoris culpæ adscribendum esse. Tertio loco proponebatur animadversio, resignationes, de quibus sermo est, inter consanguineos plerumquè celebrari, quod speciem quamdam damnatæ per sacros canones hæreditariæ successionis in Beneficiis Ecclesiasticis præsefert. In primis autem animadverti, & illud poterat, plurima extare resignationum exempla, quibus, non in consanguineos, vel affines, sed in extraneos planè Beneficia fuerunt translata, deinde æquiori animo perpendi, imaginem illam hæreditariæ successionis penitus abesse, cum nepos, consanguineus, vel affinis, digni, & idonei comperiuntur, eoque casu nihil ob stare, quominus Beneficia illis resignari valeant. Lupus Ferrariensis in *epist.* 73. Archiepiscopum Senonensem exoravit, ut cuidam Parocho, qui ob hebetiorem oculorum aciem suo muneri satisfacere non poterat, virum emeritum, illius propinquum, substitueret: *Peto, ut, ad supplicationem Gerohaldi Presbyteri, N. Diaconum, ejus propinquum, in ipsius titulo dignemini ordinare, quoniam difficultate visus frequenter non sufficit sacerdotale munus implere.* Hincmarus Remensis, hoc nomine accusatus, quod nepotem suum in Episcopum Laudunensem ordinasset, objectam accusationem ita retulit: *Reputatur etiam mihi, quod te nepotem meum gratia propinquitatis Episcopum ordinaverim, quasi non & alii per me sint ordinati Episcopi, qui non sunt mihi carne propinqui; & nolunt attendere mihi, hoc reputantes, quia non impedit ad quemquam ordinandum*

carnis propinquitas, si ordinandus fuerit electus, & peritus secundum Ecclesiasticas regulas. Flodoardus quoque in *Historia* hæc de se ipso commemorat: *Ego verò fractus ætate, & attritus infirmitate, ministerio me abdicavi Prælaturæ coram eodem Præsule, qui me ab hoc absolvens, imposuit illud Flodoardo nepoti meo, septuagesimo ætatis meæ anno.* Insuper quicumque in rerum usu aliquantò versatus sit, perfacile testari poterit, consuevisse Deum Optimum Maximum etiam ex hoc humano in carne, & sanguinem affectu utilitatem, & non exigua commoda in suam Ecclesiam derivare. Beneficiarius quippè, qui consanguineum in Beneficio sibi successorem exoptat, in id curam studiumque suum impendit, ut illum bonis moribus imbutum, scientiaque instructum, proposito honore dignum exhibeat; Ecclesiam quoque, ejusque bona, & ædificia, sarta tecta servare non negligit, ut expensarum incommoda expectato sibi successoris subeunda non relinquat. Quarto tandem ac postremo loco concludebatur, resignationes ejusmodi adnexas semper habere conventiones, pacta, conditiones; ut non temerè in suspicionem simoniacæ labis venire judicentur. At, cum recensitis pactis, & conditionibus id tantummodò caveatur, ut dimissum Beneficium transferatur in designatam personam, aut ad summum ut à resignatario certa aliqua pensio dimittenti quotannis persolvatur, numquam affirmare licebit, hujusmodi resignationum actus simonia Divino Jure proscripta infici; sed, si quod vitium inest, fatendum erit, id Juri Ecclesiastico positivo dumtaxat adversari, ejusque censura damnatum esse; juxta doctrinam Glossæ in *cap. Ex parte, il primo, de officio Judicis delegat. & in c. Cum pridem, verb. Illicitæ passionis speciem, tit. de pactis.* Ex quo illud porro

consequitur, si recensita pacta distinctè exposita, planè perspecta, & comprobata fuerint à Summo Pontifice, resignationem nec simoniacam esse, nec illicitam; cùm illius actum, & adnexa pacta omnia rata fecerit is, qui universo Ecclesiastico Juri superior est, illudque potest sua auctoritate relaxare, uti rectè concludunt Auctores. Quin immò tantum abest, ut in resignationibus favore certæ personæ simoniacum crimen passim lateat, ut ex illis potiùs validum remedium prodierit ad eliminandam simoniam illam Divino Jure damnatam. Certis quippè allatis relationibus detectum est, in quibusdam regionibus, ubi rumor increbuerat, resignationes favore certæ personæ non ampliùs locum, aut exitum habituras, inventum fuisse occultum, ac perniciosum abusum, quo fictitia Beneficia erigebantur eo consilio, ut illa subinde cum veris Parochiis, & Canonicatibus permutarentur, certa aliqua super hisce Parochialibus, & Canonicatibus pensione constituta; qua quidem improba methodo id assequantur, quod aliàs jure obtinuissent, si Parochialium, aut Canonicatum resignationes in favore certæ personæ, juxta receptum stylum, factæ fuissent, & admissæ.

XVIII. Quæ hætenùs disputata sunt, satis superque esse deberent ad eradicanda tandem, si fieri umquam poterit, zizania, quæ identidem disseminantur. Verùm, quia intrinsicis rationibus quandoquè præpollere solent auctoritates, & res judicatæ tribunalium, licebit Nobis has superaddere notitias. Arnulphus Ruzæus in magna Parisiensi Curia Consiliarius Tractatum scripsit *Juris Regaliorum*, ubi *privilegio* 32. n. 2. asserit discussam olim fuisse quæstionem, an resignatio favore certæ personæ valida sit, an verò

simoniaca dici mereatur. Plures affert ipse rationes ad vindicandam actus validitatem, eumque purgandum omni suspitione simoniacæ labis; sed subinde refert supremæ Curiae decretum, quo hujusmodi renuntiationes irritæ ac simoniacæ declarantur. Verùm, ut hujusmodi judicati vix pondusque expendatur, satis esse videtur hoc unum monere; firmas nimirum in Gallia, & validas haberi Beneficiorum regio juri subjectorum resignationes in favorem certæ personæ coram Rege peractas; quo posito, quis valeat percipere, quo umquam jure eadem licitæ sint, nulloque simoniæ vitio infectæ, si coram Rege peragantur; contrà verò nullæ sint, irritæ, ac simoniacæ, si fiant coram Pontifice Maximo, actum comprobante, & acceptante? De jure hoc regio, fusiori calamo scripsit auctor Tractatus *de Regalia* part. 2. c. 7. pag. 70. quo in loco ejusdem juris imbecillitatem demonstrat. Cabassutius verò in *Theorica, & Praxi Juris Canonici* lib. 2. c. 12. n. 12. si jus regium tuetur, Pontificium saltem non oppugnat: *Resignationem in favorem*, inquit, *jus prohibet; ideoque omnes in favorem factæ resignationes nullius sunt momenti, nisi fuerint admissæ à Papa, cujus potestatis est de communi jure dispensare. In Gallia tamen multorum sæculorum usu & consuetudine præscriptum est, ut tempore Regaliæ fiant Beneficiorum resignationes in alterius certæ personæ favorem coram Rege, qui solus, ac pleno jure vacantia in Regalia Beneficia confert. Secluso Papa, & Rege, nullus potest resignationes in favoremmittere; nec ipse Papæ Legatus, nisi hoc specialiter in mandatis habeat.*

XIX. Certum est, Galliarum Oratores in Concilio Tridentino enixis studiis proposuisse, ac suasisse, ut proscriberentur omnino resignationes in favorem certæ personæ fieri solitæ,

asserentes, sanctionibus canonicis adversari, quod possit quisquam sibi in Beneficio successorem quærere, ac seligere; uti videre est apud Thomassinum *tom. 2. lib. 1. cap. 50. in fin. & Van Espen fur. Eccles. Univers. part. 2. tit. 27. cap. 1. num. 19.* Æquè tamen certum est, eorum instantiam apud Tridentinos Patres minimè obtinuisse; quod fatetur etiam Natalis Alexander in sua *Theologia Dogmatica tom. 1. l. 2. cap. 6. regul. 8.* »Regum Christianissimorum ad Tridentinam Synodum »Oratores in mandatis habuere, ut »resignationum in favorem abrogationem postularent, ac diligenter »urgerent. Id tamen obtinere non »potuerunt. Potestas enim ipsas approbandi penes summum Pontificem remansit; Episcopis autem, aliisque collatoribus est adempta.« Satis enim fuit sacro Concilio tollere, & abrogare mandata de providendo gratias, quæ expectativæ dicuntur, & reservationes mentales, quemadmodum videre est *sess. 24. cap. 19. de reformat.* hæcque omnia fuerunt executioni demandata, & adhuc religiosè servantur.

XX. Vetus est Apostolicæ Sedis consuetudo, qua resignationes favore certæ personæ recipiuntur. Pervolutis enim Datariae Regestis, compertum est, Clementem V. qui in Pontificem Maximum electus fuit anno 1305. easdem admisisse; ejusque exemplum secutos esse successores Pontifices, ipsique S. Pium V. auctorem celebris Constitutionis, inter suas 48. qua data fuit norma resignationibus, quæ coram Ordinariis fieri, & ab iis admitti possunt; & quoties adversus hujusmodi resignationes controversia aliqua excitata fuit, haud neglectum est fundamenta, quibus illæ inniuntur, sedula investigatione perpendere. Clemens

enim XI. san. mem. Pontifex Congregationem haberi voluit à viris doctrina, rerumque usu tunc Romæ præstantibus, in eaque discuti, an resignationes favore certæ personæ essent proscribendæ; & quatenus abrogandæ minimè viderentur, quibus conditionibus easdem moderari, & cohiberi expediret; concordique omnium suffragio pronuntiatum fuit, resignationes tolli non oportere; sed nec easdem in posterum recipi debere quoad Parochiales, Dignitates, Canonicatus, & reliqua Beneficia residentialia, nisi præcesserit Ordinarii relatio de resignatarii moribus, doctrina, & habilitate; & quoad Parochiales hoc superadditum fuit, ut resignatarius ætatis suæ annum trigessimum ageret, quamvis ex Juris communis præscripto, qui vigesimum quartum annum exegerit, rectè Parochiali præponatur, uti constat *ex cap. Cum in cunctis, §. Inferiora*, ubi Abbas, *num. 2. & Fagnanus num. 10. de elect.* Ordinarii itaque in id animum maxime intendant, ut accuratam, rectamque dum exquiritur, relationem faciant, & si de resignatione Parochialis agatur, eandem non transmittant, nisi præhabito examine illius, in quem animarum cura transferenda proponitur, coram Examinatoribus Synodalibus; si verò res sit de Canonicatibus, aliisque Beneficiis residentiam exposcentibus, quin, & de Beneficiis nullo residentie onere lgravatis (quandoquidem nec horum resignatio sine prævia Ordinarii relatione nunc recipitur, quamvis vigens antea praxis id minimè requireret) secluso partium studio, & personarum acceptione posthabita, rerum veritatem exponant, & referant. Eoque pacto jam nulla erit occasio vociferandi, ex resignationibus, quæ fiunt, & admittuntur favore certæ personæ, id evenire, ut Parochiales,

Canonicatus, Beneficiaque omnia viris immeritis repleantur. Inspiciatur doc-
tus & accuratus Rigantius in *Commen-*
tariis ad Regul. 45. *Cancell.* §. 1. à n.
1. ad 41. ubi, quæ hæcenus disputa-
vimus, pluribus ipse recensuit, & re-
liquas omnes hanc rem attingentes no-
titias collegit.

XXI. Proximum à resignationibus
favore certæ personæ locum obtinent
coadjutoria cum futura successione, de
quibus idem, quod de illis, judicium
ferendum est; nimirum nec excessivum
illarum numerum esse approbandum;
at ne eas quidem reprobandas, quæ
concedi solent, quibusdam impellen-
tibus circumstantiis, plerumquæ ex
eo provenientibus, quod qui Eccle-
siam, aut Præbendam, vel quodlibet
aliud Ecclesiasticum Beneficium obti-
nent, impares evaserint obeundis mu-
neribus eorum Ecclesiæ, Præbendæ,
aut Beneficio adnexis; quodque diffi-
cile admodum sit, idoneum alium vi-
rum reperire, qui debita Ecclesiæ ob-
sequia, curam, servitutem exhibere
velit, non proposito ipsi certo futuræ
successionis præmio. In Decretalibus
sub tit. de Clerico ægrotante, & præci-
puè in *cap. De Recloribus*, cavetur, ut
coadjutori congrua portio ex Ecclesiæ
redditibus assignetur, quia ibi agebatur
de coadjuto temporaria ægritudine cor-
repto, quo tandem convalescente,
coadjutoria cessare debebat. Verum in
aliis duobus Capitulis; quorum alte-
rum incipit *Tua nos*, alterum *Consulta-*
tionibus, nullum planè habetur verbum
de congrua coadjutori adscribenda; ex
quo plures Juris Canonici Interpretes
inferendum duxerunt; in duabus hisce
Decretalibus rem esse de coadjutore ob
perpetuam coadjuti ægritudinem, &
cum jure futuræ successionis deputato;
hasque proinde coadjutorias Juri Ca-
nonico cognitatas esse, atque probatas;

eoque magis, quia pro illis validissi-
mum suppetit argumentum ex *Can.*
Quamvis, 7. *quest.* 1. in quo, dum
agitur de coadjutore, qui adjungendus
erat Episcopo à pluribus annis ægrotan-
ti, & de cujus valetudine jam ferè nulla
spes suberat, hæc apposita leguntur
verba: »Qui, etiamsi Episcopo, qui
»nunc ægrotat, superstes extiterit, lo-
»co ejus debeat consecrari.«

XXII. Verum, ad plenè vindican-
das coadjutorias cum futura successio-
ne, validissimum nobis argumentum
suppeditant solemnia quædam facta,
quæ in Historia Ecclesiastica referun-
tur. Illustre illud planè est, quod me-
dio criciter tertio sæculo contigit.
Cum enim, è vivis erepto Severo, pax
& tranquillitas Orientali Ecclesiæ fuis-
set restituta, celebris Narcissus ad suam
remeavit Hierosolymitanam Ecclesiam;
at, quia illi utiliter præesse non pote-
rat, cum centesimum jam ageret ætatis
annum, Palæstinæ Episcopi, Narcisso
annuente, Cleroque universo, & po-
pulo consentiente, in Cathedra Hie-
rosolymitana collocarunt S. Alexan-
drum tunc in Cappadocia Episcopum,
qui per id temporis illuc advenerat sa-
cra loca visitaturus; atque hoc pacto
Narcisso adjunxerunt Episcopum adju-
torem cum jure successionis post Nar-
cissi mortem in Hierosolymitano Epis-
copatu obtinendæ. Qua agendi metho-
do binas dispensationes Palæstinæ Epis-
copi concessisse videntur; alteram, qua
Episcopum ab una ad aliam Ecclesiam
transtulerunt; alteram verò, qua duos
in eadem Sede constituerunt Episcopos,
quod ita Hierosolymitanæ Ecclesiæ
utilitas & necessitas postularet. Nar-
ratur id ab Eusebio *lib. 6. Hist. Eccl. c.*
9. à Nicephoro in *Hist. Eccl. lib. 5. c. 10.*
à Papebrochio in *Hist. Cronol. Epis-*
copor. Hierosolymit. num. 60. tom. 3.
mens. Maji. Adductæ verò animadver-
sio-

siones leguntur penes Thomassin. *de veter. & nov. Eccles. discipl. part. 2. lib. 2. cap. 55. num. 10.* ubi, post relatam electionis Alexandri historiam, hæc subdit: „Eodem afflati Spiritu „charitatis Sancto Episcopi Provinciæ „duplici subscribere dispensationi, „ut, & Alexandrum prioris Ecclesiæ „nexu solverent, & coadjutorem illum Narcisso, ac Coepiscopum darent. Eò invitabat utilitas, eò necessitas adigebat. Erat enim Narcissus centum annos natus, & Alexandri non paulò eminentius erat virtutum fastigium, quam Sedis Hierosolymitanæ. Ita compensata est dispensatio duplex à Concilio Provinciali.” Et, si fides adhibenda est erudito Ruinart in *Acta Martyrum*, & peculiariter in *Acta S. Alexandri*, ex hoc celebri factò coadjutoria cum futura successione suam repetunt originem: „Cujus quidem facti nullum exemplum in Ecclesia tunc temporis præcesserat; ad quod proinde Episcoporum coadjutorum, qui jam nunc frequentiores sunt, origo refertur.”

XXIII. Perspectum omnibus est, quid exeunte quarto sæculo contigerit S. Augustino in Hipponensem Episcopum assumpto. Valerius præclarus Episcopus, non minùs adversa valetudine, quam senio confectus, exoptabat, ut S. Augustinus, tunc tantum Sacerdos, sibi in Hipponensi Cathedra assideret Coepiscopus, ut unà simul eisdem Ecclesiæ præesset, & demùm sibi decedenti esset in universo Pastoralis regimine successor: „Formidans idem „venerabilis senex, Valerius nempe, „& sciens se corpore, & ætate infirmis- „simum, egit secretis litteris apud „Primates Episcoporum Carthaginensem, allegans imbecillitatem „corporis sui, ætatisque gravitatem, „& obsecrans, ut Hipponensi Ecclesiæ

„ordinaretur Episcopus, quo suæ Cathedralis non tam succederet, quàm „Consacerdos accederet Augustinus.” Hæc leguntur in Vita S. Augustini scripta à S. Possidio *cap. 8.* ubi etiam narratur, quod, cum Megalio Episcopus Calamensis, Numidia Primas, Hipponam pervenisset, Valerius, adiunctis sibi reliquis Episcopis ibidem præsentibus, Clero, populoque nedum consentiente, sed etiam plaudente, effecit, ut Augustinus tunc Presbyter Hipponensem acceptaret Episcopatum, eumque unà cum ipso Valerio administrandum regendumque susciperet. De hac sua electione Augustinus in *epist. 113. aliàs 110.* loquitur, & conqueritur, eo quia, vivente adhuc Valerio fuerit Hipponæ Episcopus ordinatus, quod, contra Nicænæ Synodi sanctionem, attentatum asserebat: „Ad- „huc in corpore posito beatæ memoriæ „Patre, & Episcopo meo Valerio, „Episcopus ordinatus sum, & sedi „cum illo; quod Concilio Nicæno „prohibitum fuisse nesciebam, nec ipse „sciebat.” In eadem epistola S. Doctor refert, Severum Episcopum Milevitanum, propterea quod valdè metueret, ne, post sui obitum tumultus, ac contentiones excitarentur in designando successore, rem ita gessisse, ut vivens adhuc, futurum sibi in Episcopali Sede Successorem jam electum conspiceret; & quamvis in eam rem solius tantum Cleri accesserit consensus, ideoque complures meritò vererentur, ne, ob neglectum penitus populi iudicium, perturbationes, & dissidia orirentur, cum primum rei gestæ ratio perspecta fieret; placuit nihilominus Omnipotenti Deo, ut pacatum res exitum haberet: „Deo placuit; „tristitia fugata est; gaudium successit. Ordinatus est Episcopus, quem „præcedens Episcopus designaverat.”

Ipsa sunt Augustini verba: post quæ subdit, omnibusque disertè significat, se velle sibi in Hipponensi Ecclesia successorem Sacerdotem Eraclium: »In »omnium vestrum notitiam perfero; »Presbyterum Eraclium mihi succes- »sorem volo:« ita tamen, ut, dum viveret, nollet se pastoralis cura, & sollicitudine penitus eximere, sed adjutorem, sociumque in illis perferendis habere Sacerdotem Eraclium, uti legitur *num. 6.* Quæ quidem Sancti Pastoris voluntas concordi omnium plausu comprobata fuit. Et sicuti tunc non adfuit, qui maximas Deo Optimo gratias non retulerit, ita neminem nunc reperire est, qui in relata facti serie perspectissimum coadjutoriae cum futura successione exemplum non agnoscat; veluti etiam rectè perpendit Petrus de Marca *de Concord. Sacerd. & Imperii lib. 6. cap. 8. num. 8.* »Vale- »rius Hipponensis Episcopus Augusti- »num in Ecclesia sua ordinari Episco- »pum facit, ut coadjutor, & coepis- »copus esset; ita, novo more, in- »quit Paulinus, non tam succederet, »quàm accederet. Cæterum ordina- »tionem illam probavit Cleri, & po- »puli consensus, & Episcoporum »comprovincialium. Canones nihilo- »minùs Nicænos in ea violatos esse, »fatetur Augustinus; non quia ipse »successor, Valerio destinatus esset, »sed quia Episcopus unâ cum illo fuit. »Quippè Concilium illud vetuerat, ne »duo Episcopi essent in una Ecclesia. »Nam, quod spectat ad electionem »successoris, nihil in ea reprehende- »bat, modò fieret cum consensu Cleri, »& plebis, id est eorum, ad quos jus »eligendi pertinebat. Certè ipsemet »Augustinus successorem sibi consti- »tuit Eraclium in plenario Ecclesiæ »suæ cœtu; cui electioni ut accederet »Cleri, & populi Hipponensis con-

»sensus effecit, & acta consensus eo- »rum per Notarios excipi jussit.

XXIV. Sacræ igitur antiquitati probatæ quoque noscuntur coadjutoriae cum futura successione, quoties ea sit Præsulis conditio, ut administrationi, & gubernio Ecclesiæ utiliter amplius præesse non valeat; quoties designatus coadjutor, & meritis polleat, & rerum agendarum scientia; quoties denique in coadjutore cooptando, ne aliena jura lædantur, eorum exquiratur, obtineaturque consensus, quorum suffragiis Episcopi electio esset perficienda. Hæcque planè methodus illa est, quæ constanti usu recepta nostris hisce temporibus servatur. Neque enim Prælati Coadjutorem sibi exposcentis preces recipiuntur, nisi claris, ac undiquè certis probationibus doceat, se concreditæ sibi Ecclesiæ utiliter administrandæ imparem evasisse; nisi ad eundem planè perspicuitatis gradum demonstret, postulatium coadjutorem doctrina, pietate, prudentia, cæterisque dotibus instructum esse, quæ ipsum Prælatura dignum, ejusque muneribus sustinendis idoneum constituant; nisi demùm, ubi agatur de Ecclesiastica dignitate, quæ prævia electione, vel nominatione, conferri soleat, eorum proferat consensum, qui eligendi, vel nominandi jure potiuntur. Utque insuper illud declinetur incommodum, quod S. Augustinus contigisse conqueritur, dum ipse à Valerio in Hipponensis Ecclesiæ coadjutorem assumptus fuit, quicumque Episcopi coadjutor constituitur, consecratur quidem, & ipse Episcopus, ut dum coadjutus legitimo detinetur impedimento, Ordinis munia obire possit, at titulum non consequitur illiusmet Ecclesiæ, cujus administrationi, ac regimini adlaborat, ne duo simul sedeant in una Episcopali Sede
Epis-

Episcopi, sintque duo unius Ecclesiæ Sponsi, sed titulo solummodò donatur alicujus Ecclesiæ in partibus Infidelium sitæ; à cujus vinculo tunc demùm solvitur, cùm vita functo Episcopo, cui adhæserat coadjutor, administrandam assumit jure suo Ecclesiam, cui antea adjutricem operam ut coadjutor præstiterat.

XXV. Ignorata Nobis non est responsio, quæ recensitis hucusque rationibus, claris cæteroquin, ac planè perspicuis, opponitur. Objicitur nempe, locum iis esse, cùm agitur de coadjutore in Episcopali Ecclesia, vel insigni aliquo monasterio statuendo; secus verò, si res sit de Parochiis, Canonicatibus, cæterisque inferioribus Beneficiis residentiam adnexam habentibus; facilè siquidem intelligi posset, justam subesse necessitatem occurrendi indigentis Episcopalis, vel Abbatialis Ecclesiæ, etiam per coadjutorem cum jure futuræ successionis adscitum, si Episcopus, vel Abbas, ex infirmitate, ingravescente ætate, vel alio quovis impedimento, gravissima onera sibi imposita perferre non valeant; at non ita facile captu esse, quænam tanta urgeat necessitas, ut Parocho, vel Canonico, inhabili effecto, statim adjungatur coadjutor, cui non modò spes, sed certum jus succedendi in Beneficio addicatur, cùm, & Parochus, in cura animarum obeunda, satis à Vicario sublevari, & adjuvari possit, & quodcumque Capitulum, utpotè ex pluribus Canonicis, & Beneficiatis compositum, quamvis aliquis ex ipsis, justo impedimento detentus, perpetuò abesse cogatur, valeat quam facilè absentis onera in reliquos ita distribuere, ut nullum Ecclesiæ Divinoque cultui detrimentum irrogetur; quo quidem seposito detrimento omnis illicò cessat legitima causa, quæ coadjutoriam jus-

tificare possit. Posito autem legitimæ ac urgentis causæ defectu, consuetæ audiuntur oblocutiones, ex coadjutoriis videlicet insurgere votum captandæ mortis alterius, & expectativas gratias, à sacro Tridentino Concilio prospectas, in usum revocari.

XXVI. Verùm, si Episcopo, aut Abbati rectè adjungitur coadjutor, etiam cum jure futuræ successionis, ne illis justo aliquo impedimento præpeditis, Episcopatus, vel monasterii regimen negligatur, vel detrimentum aliquod subeat, quamvis fortè posset Episcopi suffraganei, aut Vicarii opera, rebus omnibus opportunè consuli; idque ea de causa, quòd experientia compertum sit, Ecclesiæ longè utiliùs esse, potiùs quam à Suffraganeo, seu Vicario, regi, administrarique per idoneum coadjutorem, qui regiminis curas, & sollicitudines eò libentius aggreddiatur, quò tutiorem spem fovet, se in susceptis muneribus diutiùs permansurum, si coadjuto Episcopo, vel Abbati superstes fuerit; cur umquam reprobandus erit, longeque removendus à Parochialibus coadjutor cum jure successionis, quotiescumque Parochus, inhabilis factus, officii sui partes implere re ipsa non valeat; quoties coadjutor non constituitur, nisi ex præcedentibus legitimis documentis constet de illius merito & idoneitate; ac demùm quoties manibus veluti tangitur, recto animarum gubernio aptiorem, utilioremque evadere Sacerdotem coadjutorem cum futura successione, quolibet alio Sacerdote, qui nulla spe fretus obtinendæ Parochialis mercenariam operam suam præstet? Præterea, quod ad Canonicos attinet, quamvis Capitulum non adeo exiguo Canonikorum numero constet, cùm tamen quandoquæ contingat, nonnullos ex iis in Capituli negotia expedienda in-

cumbere, aliquos jubilationem emeritos, alios demum aliis de causis Choro non interesse, indeque non exiguum Divini cultus detrimentum oriri; quis umquam bona fide contendere poterit, hisce urgentibus circumstantiis, haud licere adjungere Canonico ætate confecto, & Ecclesiæ non amplius insertivire valenti, coadjutorem cum futura in Canonicatum successione? Huc tota re perducta, non nisi per summam injuriam distitatur, aut reintegrari expectativas gratias à Concilio Tridentino proscriptas, dum admittuntur coadjutoria cum adnexo futurae successionis jure; siquidem coadjutoria numquam ferè expediuntur, nisi expressus coadjuti præcesserit consensus, qui in expectativis nullo modo requirebatur, aut per coadjutorias pravum induci votum captandæ mortis coadjutit cum idem, & potiori fortè jure, asseri posset de Episcoporum, & Abbatum coadjutoribus, & tamen nil tale obmurmuretur, vel certè spernatur, si quid ejusmodi exaudiri contingat; cumque etiam posset idem de illis affirmari, quibus pensiones reservantur super Episcopatibus, Abbatibus, Parochiis, & Canonicatibus, nec tamen tale quid objiciatur; cumque demum præponderare omnibus debeat necessitas consulendi Ecclesiæ, qua inspecta, omnem planè vim ac pondus amittunt, non minùs exaggeratum alienæ mortis votum, quam jactata hæreditariæ successionis species in Sanctuarium illata: » Tota coadjutoriarum amaritudo » considerari potest vel in voto captandæ mortis, in quo fundatur reprobatio expectativarum, vel in » successione quasi hæreditaria in Beneficio, vel in eo, quod per hujusmodi gratias minùs idonei in Ecclesia ingeruntur. At primum excluditur per consensum, & requisitio-

nem coadjuti; neque enim datur » coadjutor invito, nisi in casu dilationis, cum ablatione administrationis, à quo de jure veniat perpetuò suspendendus, aut in casu » dementis. Secundum excluditur per » litteras commendatitias aut Episcopi, » aut Capituli de qualitatibus coadjutoris, & indigentia Ecclesiæ. Tertium » accidit contra mentem summi Pontificis ex sinistra informatione, quæ » in qualibet gratia provisiva intervenire potest. » Ita optimè disserit Joannes Solier in *Notis ad Institutiones Canonicas Lancellotti lib. 1. tit. 16. de Coadjutore §. 1.* quod etiam repetitum legitur à Filesac de *sacra Episcoporum auctoritate cap. 14. §. 2.*

XXVII. Neque verò dissimulare volumus ea, quæ de coadjutoriis cum futura successione à Concilio Tridentino fuerunt constituta. Cum enim in eo sedula disquisitione disceptatum fuisset, an penitus tollendæ essent hujusmodi coadjutoria, in eam demum sententiam itum est, quæ expressa legitur sequenti decreto *cap. 7. sess. 25. de reformat.* quo cautum fuit, ne in posterum coadjutoria enuntiata quocumque in Beneficio locum obtinerent: » In coadjutoriis quoque cum futura » successione idem posthac observetur, ut nemini in quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis permittantur. » Verum, cum exinde perpensum rectè fuisset, perfacile fieri posse, ut Episcopatus, vel monasterium, ob contractam ab Episcopo, vel Abbate rerum gerendarum inhabilitatem, ingens aliquod detrimentum subirent; non abnuìt Concilium, in hac facti specie, coadjutoriis cum futura successione locum relinquere; dummodò tamen allatæ causæ à Summo Pontifice rectè perpensæ, eidemque probatæ fuissent, & designandus coadjutor iis omnibus polle-

polleret qualitatibus, quæ ad probum, satisque idoneum Prælatum efformandum desiderantur: »Quod si quando »Ecclesiæ Cathedralis, aut monasterii »urgens necessitas, aut evidens utilitas postulet, Prælato dari coadjutorem, is non aliàs cum futura successione detur, quam hæc causa »priùs diligenter à Sanctissimo Romano Pontifice sit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum sit, quæ à jure, & decretis »hujus sanctæ Synodi in Episcopis, & Prælatiis requiruntur.« Cùm igitur Concilium in universum coadjutorias cum futura successione interdixit in omnibus Beneficiis Ecclesiasticis, subindeque à generali sanctione exceperit Episcopatus, & monasteria, nullo penitus verbo facto de inferioribus Beneficiis, validum exinde illis suppetit argumentum, qui coadjutorias cum futura successione ab inferioribus Beneficiis excludunt. Inspiciatur Fagnanus in cap. Nulla, num. 69. & seq. de concess. præbendæ.

XXVIII. Hujusmodi argumenti vim sanè agnoscimus; at nihilominus arbitramur, neque potuisse, neque voluisse Tridentinos Patres vinculum injicere Romanis Pontificibus, ne justis ac validis urgentibus causis, coadjutores cum futura successione in inferioribus Beneficiis valerent constituere; sed tantùm voluisse monitum quoddam iis relinquere, ne suam hisce coadjutoriis præstent auctoritatem, nisi cùm re ipsa debitæ circumstantiæ id exposculent; cùm nempe alia reverà non suppetat ratio Ecclesiarum necessitatibus consulendi; utque hujusmodi coadjutoriarum numerum in immensum excrescere non sinant, ne collatorum jus omnino, vel magna ex parte impediatur, neve Ecclesiasticorum cætus justa fraudetur spe concurrendi,

& assequendi Beneficia, quæ identidem per dioceses vacare contingit.

XXIX. Neque profectò arbitraria est hujusmodi interpretatio; innititur enim textui ejusdem Concilii in cap. 21. sess. 25. de reform. ubi hæc leguntur: »Postremò sancta Synodus, »omnia & singula, ubi quibuscumque clausulis & verbis, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina, tam sub fel. rec. Paulo III. ac Julio III. quàm sub Beatissimo Pio IV. Pontificibus Maximis, in hoc sacro Concilio statuta sunt, declarat, ita decreta fuisse, ut in his »salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ, & sit, & esse intelligatur.« Innititur præterea usui ac consuetudini jam inde statim post Concilium observatæ, & in hæc nostra tempora productæ; cui quidem in ejusmodi circumstantiis quantum ponderis & auctoritatis insit ad rectam legum intelligentiam assequendam, nemo ignorat. Vix enim absoluto Concilio ac dimissis Patribus, Cardinalis Navagerius ad suam Veronensem Ecclesiam reversus; seque prostrata valetudine sentiens affectum, à Pontifice Pio IV. petiit, obtinuitque, sibi in coadjutorem cum futura successione in eadem Ecclesia adjungi Clericum Augustinum Valerium, sororis suæ filium, qui subinde ad Cardinalitiam dignitatem assumi promeruit; qua in re suum illi favorem præstitit S. Carolus Borromæus, agendo apud eundem summum Pontificem avunculum suum, ut contrariis quibuscumque derogaret, utpotè qui Augustini merita optimè noverat; quemadmodum legere est in illius Vita à Joanne Ventura conscripta, & hoc ipso anno 1754. Venerabilis prælo restituta pag. 35. In Datarie quoque Regestis extant exempla coadjutoriarum cum futura successione in Be-

Beneficiis inferioribus, quæ sub Pontificatu tum Pii IV. post absolutum Concilium, tum S. Pii V. tum cæterorum successorum Pontificum fuerunt expeditæ. Innititur tandem aliis quoque ejusdem sacri Concilii capitibus. Prægnantia siquidem, & universalia sunt verba *cap. secundi sess. 7. de reformat.* » Nemo, quacumque etiam dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgens, plures Metropolitanas, seu Cathedralis Ecclesias, in titulum, sive commendam, aut alio quovis nomine, contra sacrorum canonum instituta, recipere, & simul retinere præsumat. « Prægnantia item, & universalia sunt quoque verba capitis septimi sess. 14. de reformat. » Cum etiam, quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab Altari avelli debeat; qui sua voluntate homicidium perpetraverit, etiamsi crimen id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros Ordines promoveri possit; nec illi aliqua Ecclesiastica Beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferre liceat; sed omni Ordine, ac Beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuo careat. « Prægnantia denique, & universalia sunt pariter verba capitis quinti sess. 24. de reformat. Matrim. » In contrahendis matrimoniis, vel nulla omnino detur dispensatio, vel raro, idque ex causa, & gratis concedatur. In secundo gradu numquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam. « Attamen, his minimè refragantibus, perspectum est omnibus, Apostolicam Sedem dispensasse antea actis temporibus, & identidem dispensare super retentione plurium Episcopatuum in quibusdam regionibus, ubi id in

Catholicæ Religionis utilitatem vergere judicatur, quemadmodum superius quoque animadvertimus. Nec etiam desunt exempla dispensationum, quibus indultum est homicidis voluntariis ad ordines jam promotis, ut sacra altaris ministeria obire possent; immò, & aliqua reperire licet, quamvis rara admodum exempla similis, & majoris dispensationis concessæ iis, qui voluntarii homicidii crimen perpetrarunt, antequam Ordinibus initiarentur, sive Conciliare interdictum eos tantum afficiat, qui antequam ordinarentur, hominem interfecerunt, sive ad eos quoque protendatur, qui post susceptos Ordines, hujusmodi crimine se se obstrinxerunt; qua de re videndus Fagnan. in *cap. Henr. num. 25. & seq. de Cleric. pugnantis in duello.* Ad hujusmodi autem lenitatis ac clementiæ gradus adduci se Romani Pontifices passi sunt, non primis quibusque supplicantium precibus, sed postquam pluries exhibitas obtestationes rejecerant; postquam gravissimum crimen publica ac insigni delinquentis poenitentia expiatum fuisse constabat; postquam denique ab Ordinario loci, aliisque Ecclesiasticis viris, habita fuerunt certa, & planè authentica testimonia tam de expletis peculiaribus poenitentiae actibus, datoque præclaræ virtutis exemplo per diuturnum probatæ vitæ tenorem, quam de spirituali utilitate, quæ in proximos per eum, qui dispensationem petit, obventura speratur, quoties illi ad majores Ordines indulgeatur; sive eorumdem antea adeptorum exercitium restituatur. Complura tandem exempla suppetunt dispensationum super impedimentis matrimonii concessarum, ac solutionum pecuniæ in earum concessionibus injectarum. De omnibus his legi potest Cardinalis Pallavicinus in *Hist. Concilii Tri-*

Tridentini lib. 23. cap. 8. num. 21. ubi plenè ostendit tùm prædictorum omnium necessitatem, quamvis Conciliaris obstet prohibitio; tùm exactæ inde pecuniæ in pietatis opera erogationem; tùm denique inculpabilem agendi rationem à S. Pontifice Pio V. initam, qui Successoribus omnibus præclarum reliquit lenitatis exemplum, ne asperiores ac difficiliore in denegandis dispensationibus se se exhibentes, Christifidelium animas præcipites ad perditionis barathrum propellant. Nunc autem ad coadjutorias revertentes, ex præadductis rationibus, atque exemplis colligimus, coadjutorias etiam cum futura successione in Beneficiis inferioribus reprobari, aut illicitas reputari non posse. Cæterum perperam jactari dicimus, per se ipsas immeritis Ministris dioceses impleri; dum ut superiùs latè disseruimus, iisdem non patet aditus, nisi urgeat Ecclesiæ necessitas, cui aliter satis consuli non posse, legitimis probationibus doceatur; ac nisi simul ex allatis authenticis documentis planè constet, coadjutorem virum esse Beneficio dignum, aptumque ad rectè ac sedulò implenda munera, quæ ipsi, dum designatur coadjutor cum futura in eodem Beneficio successione, exercenda demandantur.

XXX. Aliquando Episcoporum querelis locus factus est ob exemptionem nonnullis ipsorum subditis concessam ab illorum jurisdictione ordinaria. At id ratò admodum, & non sine gravissima causa factum est, aut fit; petens enim exemptionem à suo Ordinario, probare debet sævitiam contra se exercitam, aut justum timorem, quod ea exerceatur. Videantur Loterius de *Re Beneficiaria lib. 1. quest. 24. num. 30. & seq.* Pignatellus *consult. 124. tom. 10. & Rota decis. 280. part. 5. tom. 1. recent.* Nec petita

exemptioni via aperitur, nisi audito Ordinario, ipsoque fraternè admonito, ut mitiùs agat, & juxta praxim Congregationis Episcoporum, & Regularium, etiamsi adsint probationes sævitiae, vel justitiae timoris, ut plurimum prohibetur tantum Ordinario, ne procedat ad actus irretractabiles excommunicationis, suspensionis, interdicti, carcerationis, sequestrationis, seu alterius similis detentionis, nisi priùs aut eadem Congregatione, aut Metropolitano certioratis, & obtenta ab ipsis facultate procedendi. Quod si aliquis in fragranti, uti dicitur, fuisset deprehensus in aliquo gravi delicto, tunc Ordinario numquam intelligitur subtracta facultas procedendi adversus prædicto modo delinquentem, juxta responsum ejusdem Congregationis editum die 5. Martii 1660. quo nihil moderatius excogitari potest.

CAPUT XL

De quarto capite relationis status Ecclesiæ.

Pertinet quartum caput ad Regulares, de quibus hoc ipso Tractatu jam plura disseruimus; ideoque per pauca nunc supersunt addenda, eaque minimè spectantia ad Regulares in propriis claustris degentes, sed ad eos potius, qui mallent extra religiosas domos vagari, aliosque illos, qui è claustris ob patrata crimina fuerunt expulsi; de quibus non destiterunt Episcopi, in relationibus status suarum Ecclesiarum, opportunas instructiones, & providentias exposcere.

II. Perspecta cuique est Concilii Tridentini sanctio sess. 24. cap. 19. de Regularibus edita, qua cavetur, ut quilibet Regularis suam oppugnaturus Professionem, si quinquennium ab ea emis-

emissa necdum fuerit evolutum, eamque nullam fuisse contendat, uti violenter exortam, *per vim, & metum*, vel quia immature factam, *ante ætatem debitam*, vel ob aliam hujusmodi causam, *aut quid simile*; debeat sua jura proponere coram Superiore suo, & Ordinario. Complures extant Regularium Ordinum Constitutiones, quibus statuitur, ut si quis habituali corporis ægritudine, v. g. comitali morbo, affligatur, eamque rogatus ante Professionem non patefecerit, quamvis jam professus, è Religione ejiciatur. Si hujusmodi quæstionem intra quinquennium à die emissæ Professionis excitari contingat, nonnulli Episcopi in relatione status Ecclesiarum exposuerunt, contendere Regulares, eam unius Regularis Superioris judicio definiendam; nec Episcopum posse in hoc definiendo negotio se immiscere, propterea quod Concilium Tridentinum Episcopos tunc solum conjudices esse voluerit, cum quinquennali spatio nondum exacto, Professio nulla dicatur, tamquam expressa, *per vim, & metum*, vel *ante ætatem debitam*, aut *alia simili de causa*, qualis nullatenus dici valet ea, de qua nunc sermo occurrit, cum scilicet Regularis in ipsa votorum nuncupatione rogatus, in aliquo habituali morbo laboraret, morbum ipsum reticuit. Verum constans, atque perpetua sacræ Congregationis Concilii sententia fuit, in hac quoque facti specie, per Superiorem Regularem, & Ordinarium, junctis suffragiis, causam cognosci, ac definiri oportere; neque enim jure contendere potest, Concilium suam legem coërcuisse ad ejus tantum generis judicia, in quibus Professio tamquam facta *per vim, & metum*, vel ante præscriptam ætatem, irrita diceretur; siquidem de cæteris quoque similibus casibus, per ea verba, *aut quid simile*,

mentionem facit. Ratio autem, quæ Tridentinis Patribus suasit, ne hujusmodi judicium unius Superioris localis sententiæ relinquerent absolvendum, sed mallent Episcopalem quoque auctoritatem accedere, non solum sibi locum vindicat, cum Professionis nullitas ex vi, & metu, vel ex incompleta ætate desumitur; verum etiam cum Professio nulla asseritur, ex quo professus corporis vitium reticuit, licet interrogatus fuerit, ut si quod inesset occultum vitium, patefaceret. Sacræ Congregationis decreta à Nobis relata fuerunt in folio, quod pro imposito Nobis olim Secretarii munere exaravimus in causa *Burgen.* quæ proposita fuit, & ad normam præfatorum decretorum decisa die 15. Aprilis 1720, uti videre est *tom. 1. Thesaur. Resolutionum*; eamdemque Congregationis sententiam Nos ipsi complexi sumus, atque firmavimus in nostra Constitutione, cui initium: *Si datam hominibus. 47. §. Cum etenim, tom. 2. nostri Bullarii.*

III. At hic non est controversiæ finis. Sanè, de Jure communi, valida est Regularis Professio, etiam ab eo emissæ, qui aliquo habituali morbo detinetur, nec illum ante Professionem, quantumvis interrogatus, denuntiat. Ut autem irrita fiat, necesse omnino est, ut id in Constitutionibus Ordinis à Sancta Sede approbatis peculiariter sanctione edicatur; quemadmodum rectè animadvertunt Navarrus *consil. 48. num. 2. lib. 3. tit. de Regularibus. Rota coram Ubaldo decis. 38. num. 2. & seq. & decis. 394. num. 1. & seq. coram eodem.* Neque tunc affirmare licet, nullitatem Professionis per Constitutiones Ordinis fuisse inductam; quoties professus requisitus ægritudinem suam celaverit, quamvis Constitutiones, & illam pandi jubeant, ac protestentur,

aliàs illegitimam fore professionem; sed opus est, ut illam re ipsa nullam fore declarent, si contra statutam legem ab aliquo emissam fuerit; veluti optimè expendunt Fagnanus in *cap. Qui Presbyterum, num. 85. & seq. de pœnit. & remiss.* Bordon. in *controvers. moral. contr. 21. de ætat. profess. quest. 9.* Cardinalis Petra ad *Constit. Apost. tom. 2. pag. 525.* Posita autem Professionis nullitate, disquirendum tantummodò superest, non quidem an Religio, iuribus utens ex nullitate Professionis sibi compètentibus, professum valeat expellere; sed num professio liceat se vindicare in libertatem exeundi è Religione, quamvis hæc ultro eundem retinere consentiat.

IV. Non semel huiusmodi casus in quæstionem venit, & ad illius decisionem Congregationis Concilii auctoritas implorata fuit. In Constitutionibus Ordinis Capuccinorum, quæ à Sancta Sede in forma specifica confirmatæ fuerunt, *cap. 2.* hæc leguntur: »Qui elephantia, morbo caduco, aut »alia infirmitate contagiosa afficitur, »non recipiatur. Et si quis talis receptus fuerit, eò quod interrogatus »talem infirmitatem manifestare noluerit, declaratur, Religionem ad »retinendum minimè velle esse obligatam.« Perspicua sunt verba quoad ipsius Religionis facultatem ejiciendi professum, qui morbum, quo tenebatur, retinuit, quamvis de eodem, antequam Religionem se devoveret, interrogatus fuerit; quemadmodum scitè animadvertit P. Bartholomæus de Vecchis in Libro inscripto *Praxis observanda in admittendis ad Religionis statum Novitiis, disp. 13. dub. 15. n. 4. & seq. & præcipuè n. 8.* Itaque, quotiescumque Superiores Regulares consenserunt, ut sic professus abscederet, testimoniales litteras ipsi tradentes, quibus

ille declarabatur Regulari observantia solutus, immò extra eam factus, ex eo quod, rogatus licèt, occultum, perpetuumque suæ valetudinis vitium reticuerat, ne fortè suspicaretur aliquis, ipsum veluti incorrigibilem è Religione expulsum fuisset; temperamentum huiusmodi Romanæ Congregationes commendare non destiterunt. At, cum Religio postulationibus huiusmodi professi abire cupientis obsistit, contenditque, sibi uni relictum esse jus impugnandi ejusmodi Professionem, non autem illi, qui contra Constitutionum præscriptum illa emisit, tunc ingens profectò difficultatum pelagus commotum est. Visum est enim aliquibus, nullo modo percipi posse cur correspectivus contractus, si quoad alterum ex contrahentibus nullus remanet, nullus itidem esse non debeat respectu alterius; spectataque æqualitatis conditione, huiusmodi contractui intrinseca, si primò licitum est nullitate uti, eamque judicio persequi, cur eandem ipsam proponere alter prohibeatur? Ita disserunt Capon. *discept. 53. num. 33. & seq. P. de Vecchis cit. Oper. disp. 13. dub. 15. num. 4. & num. 8.* & Pater Thesaurus, ex Capuccinorum Familia, in Libro, cui titulus *Expositio in Regulam Fratrum Minor. S. Francisci, cap. 2.* Alii è contraria parte opinantur, justitiæ, & æquitati maximè congruere, ut decepta Religio jure suo utatur, ejiciendo ejusmodi nulliter professum; at iniquum esse, & à Juris regulis peralienum, ut deceptor ex propria fraude compendium, utilitatemque percipiat; quæ verò correspectivis contractibus inesse dicitur æqualitas, eam dicunt locum obtinere debere, quando contrahentes omnes id, quod debuerant, bona fide præstiterunt; nullatenus autem, cum ipsorum alter culpabilisprehenditur;

veluti in dies comprobatur in matrimoniali contractu, in quo conjux innocens id jure petit, quod alter delinquens petere prohibetur.

V. Dum in minoribus constituti, prædicto munere Secretarii Congregationis Conciliiungebamur, res tulit, ut opportunus fieret hujusmodi disputationi locus in quadam causa *Provinciæ Romanæ Capuccinorum Nullitatis Professionis*, proposita die 31. Julii 1723. & 8. Julii sequentis anni 1724. Folia tunc typis vulganda contexere, & congruis animadversionibus exornati non prætermisimus; uti videre est *tom. 2. §. 3. Thesauri Resolutionum*. Atfirmari tamen non potest, quæstionis nodum resolutione tunc edita fuisse solum; quapropter in superius indicata nostra Constitutione, cui initium: *Si datam hominibus*, quæque est *quadragesima septima tom. 2. nostri Bullarii*, in aliud tempus congruam quæstionis decisionem reservavimus, uti patet ex *S. Itaque prædictis omnibus*. Quare cum nonnulli Episcopi in relatione status Ecclesiarum suarum, opportuna sibi monita, justamque hac in re procedendi normam tradi expetierint, asserentes, factum quandoquæ esse, ut simul cum Regulari Superiore cognoscere debuerint, an professus, qui ut suprâ, rogatus corporis vitium per fraudem reticuerat, ad proponendam nullitatem Professionis admitti deberet, contradicente licet Religione, quæ eundem sibi addictum retinere intendebat, nil curans inductam à Constitutionibus illius Professionis nullitatem, quam non in Professi favorem, sed in proprium commodum, utilitatemque statutam affirmabat, non aliud responsum tunc dari potuit, neque deinceps dabitur, quousque quæstio dirimatur, quam ut evolvantur libri, dissidentium Scriptorum momenta

expendantur, nec eorum tantummodò auctoritas, sed præsertim allatæ per ipsos rationes introspectantur; eique opinioni sententia aptetur, quam is, qui Judicis auctoritate fungitur, probabiliorē esse deprehendet. Etenim inter propositiones à Ven. Servo Dei Innocentio XI. 2. Martii 1679. proscriptas, secunda numero recensetur ista: *Probabiliter existimo, Judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.*

VI. Subsequuntur modò Regulares profugi, ac desertores, hoc est à Religione apostatæ, atque ii, qui definitiva sententia à proprio Regulari Ordine repulsi fuerunt; cum enim hi omnes vivant extra claustra, neque reverà exiguus sit eorum numerus, non leve negotium facessunt Episcopis in spiritali regimine obeundo; quare plerique in relatione status suarum Ecclesiarum sæpius conquesti sunt. Malum negari non potest; ejusdemque causæ satis superque perspectæ sunt; præscripta item comperiuntur remedia, quibus etiam controversiæ plures è medio sublatae fuerunt; ideoque tantummodò reliquum est, ut ea Episcopis indigentur, excitenturque ipsi ad eadem in praxim deducenda.

VII. Redundantem nimis Regularium numerum, putant aliqui, & validis quidem rationibus innixi, potissimam causam esse, cur tot reperiantur profugi, apostatæ, & ejecti, dioceses inficientes. Ita disserit gravissimus Societatis Jesu Theologus Franciscus de Ribera in *Oream cap. 2. n. 101*. *Indicavit longi temporis usus, nullam esse certiore, ac præsentiore Religionibus pestem, quam multitudinem. Nam, quæ dicuntur pestes, & sunt ambitiones, avaritiæ, voluptates, contentiones, & emulationes, ex multitudine oriuntur. Ac, si quis putat, in magna hominum multi-*

tudine mortificationem, & humilitatem, & pacem, concordiamque animorum conservari posse diu, id putat, quod neque in hanc diem usque factum est, neque fiet. Quid est (inquit Salomon) quod fuit? Ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? Ipsum quod faciendum est. Pauci, qui perfecti essent, aut qui ex animo ad perfectionem properarent, omni tempore inventi sunt; multi, qui diu, nullo. Senex est jam Mundus; non mutabit mores, opinor. Quod pretiosum est, rarum semper fuit, & stultorum infinitus est numerus. Contendunt illi, excessivam profugorum, apostatarum, ejectorumque multitudinem ex nimia facilitate profluere, qua ad habitum recipiuntur quicumque se Religioni offerunt; tùm ex contemptu regularum, quæ ad uniuscujusque vocationem novitiatus tempore probandam statutæ reperiuntur; ex quadam denique animorum propensione, semper proclivi ad Novitiorum Professionem admittendam, ut Religiosorum numerus excrescat. Quod rectè perpensum fuit à Clemente Papa VIII. in suis generalibus Decretis super admissionem Novitiorum ad Regularem habitum, & Professionem, anno 1596. & 1599. evulgatis; iterumque expressum à Pontifice Innocentio XII. in suo Decreto de ejectis, & ejiciendis, editum sub anno 1693. At, quia nimia sine selectu facilitas recipiendi quoscumque Religionis ingressum petentes, & à Religione forsân alienos, duram satis tractu temporis necessitatem parit eosdem è claustris ejiciendi. Neque Nos prætermisimus in præindicata nostra Constitutione 47. tom. 2. nostri Bullarii, alias superaddere animadversiones eodem spectantes. Alii demùm autumant, rem hujusmodi, cæteroquin gravissimam, non aliter, quam nunc se habeat, procedere posse, ex quo Tridentini Conci-

lii decreta, atque Ordinum Regulæ, & Constitutiones ab Apostolica Sede approbatæ, nequaquam observentur. Concilium quippè sess. 25. de Regularibus cap. 3. statuit, ut in monasteria, & cœnobîa, sive immobilia bona possideant, sive non, is tantummodò recipiatur Religiosorum numerus, qui ex monasterii redditibus, vel consuetis eleemosynis alii possint. In prædictis autem monasteriis, & domibus tam virorum, quàm mulierum, bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantùm numerus constituatur, ac in posterum conservetur, vel ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit sustentari; quod quidem saluberrimum præceptum ab Innocentio XIII. innovatum fuit Apostolici ministerii, §. 24. subinde confirmata in forma specifica à Summo Pontifice Bened. XIII. per aliam, cui initium *In supremo militantis Ecclesiæ*. Ordinum verò Regularium Institutores in suis Constitutionibus, à Sancta Sede approbatis, optima ediderunt præcepta, ad rectam Novitiorum institutionem, domorum probationis gubernium, & vocationis explorationem, quammaximè accommodata. Denique Clemens VIII. in præfatis suis Decretis omnia prudentissimè statuit ac jussit, quæcumque conducere poterant ad tutam certamque explorationem spiritus Novitiorum, qui ad solemnem votorum nuncupationem recipi exposcunt.

VIII. Hujusce instituti nostri ratio non patitur, ut quæ si vera mali, de quo nunc agimus, causa, investigemus; quamvis fortassè, si id persequi liberet, non admodum difficilem provinciam aggredieremur; omnes quippè relatæ sententiæ in unam commodè restringi possunt, cùm inter eas non aliud re ipsa discrimen intercedat, quam

quam quod oritur ex diversitate verborum, quibus unusquisque ad exprimendos animi sensus utitur. Verum, quomodocumque se se res habeant, cum id Nobis tantum sumpserimus, ut remedia recenseremus à Sancta Sede præscripta, ne spirituale dioecesium gubernium & administratio, à Religiosis fugitivis, apostatis, & expulsis perturbetur & evertatur; dabimus operam, ut, qua brevior, & clarior fieri poterit ratione, assumptam provinciam obeamus; solemnem tamen, ac omnino necessariam protestationem præmissa, quantumvis ingens sit profugorum, apostatarum, ejectorumque Religiosorum numerus, nihil propterea detractum censi debere ingenti merito Religiosorum cœtum, quibus veluti firmissimis monumentis Ecclesia fulcitur, nec insigni cæterorum Religiosorum virtuti, qui in claustris pie sancteque vivunt, & quorum probatissimæ vitæ ratio Catholicis quidem ad virtutem est stimulus, hæreticis autem confusio; uti appositè edisserit Theophylus Raynaudus tom. 17. *suorum Operum*, & præsertim in eo, quod inscribitur *De apostasia à Religiosis Ordinibus*, pag. 17. & seq.

IX. Apostasia à Latinis propriè *desertio* appellata est; idemque sonat apostata, ac desertor; uti conijcere licet ex leg. *Desertorem*, ff. de re militari. Quandoquæ etiam apostata dicitur prævaricator, & Hebræis *Belial*. Cum igitur apostasia nil aliud sit, quam recessus ab eo vitæ instituto, quod quis ea mente assumpserat, ut eidem perpetuò adhæreret; cumque possit aliquis à Fide Catholica, quam amplexus fuerat, deficere; alius à Clericali statu semel assumpto recedere; alius demum à Regulari Instituto, cui se devoverat, se subtrahere; consequitur tres numerari apostasiæ species. Prima *perfidia*

dicitur; altera *Ordinis*; tertia *Monachatus*. Inest proculdubiò prioris speciei apostasiæ atrox crimen, cum per ipsam apostata à Fide Catholica penitus deficiat, ut Judaismum, Paganismum, aliudve infidelitatis genus sequatur, & quidem spontè, non autem per vim, aut ex incusso mortis metu; hoc quippè posteriori casu, qui Fidem fallit, apostata propriè non est, sed dicitur *lapsus*, & canonicis penis coërcetur, uti legere est in *can. 61. inter eos*, qui Apostolici nuncupantur, & si delicti sui ex animo pœnitens revertatur, veniam facillè consequitur, uti constat ex *can. 6. Synodi Ancyranæ*. De hujusmodi apostatis nunc Nobis non est sermo, neque de apostatis ab Ordine; sed de apostatis à statu Regulari; quorum crimen quamvis excusatione dignum reputetur ab apostata Marco Antonio de Dominis lib. 2. *Reipubl. Eccl. cap. 12.* acriter tamen perstringitur à Petro Blesensi *epist. 13.* in qua scribit: *Quid est, Claustralem ad sæculum redire, nisi cœli habitatorem cadere in infernum? & à S. Anselmo lib. 3. epist. 13.* ubi ponderosis hisce verbis Monachum corripit, qui ab assumpto Regularis vitæ instituto deflectere cogitabat: *Nihil salubrius potuisti incipere; nihil periculosius potes relinquere.* Hujus etiam criminis gravitatem pervalidis rationibus demonstrant Turrianus, Theophylus Raynaudus, & Gonzalez in *cap. Consultationi*, num. 5. de apostatis.

X. Pœnales erant in monasteriis carceres, in quos criminosi Monachi detrudebantur. De illis disserit, ipsorumque describit horrorem circa medium sæculi xv. Stephanus Archiepiscopus Tolosanus in sua epistola ad Joannem Regem. Si autem illis mancipabantur Monachi gravibus delictis obnoxii, consequitur omnino, ut in illos con-

conjici debuerint à regularistatu apostata; quemadmodum in rem nostram ratiocinatur Ayrmannus, Auctor heterodoxus, in *Comment. Historic. Jurisdic. de Monasterii carcere pag. 46.* „Gravissimum quidem Monachorum delictum putatur esse apostasia; & apostatae in specie dicuntur, qui, post Professionem factam, Religionem deserunt, sine transitu ad aliam, & cum animo non revertendi ad suam. „Fugitivi autem habentur, qui à monasterio ad tempus discedunt, non abjecto prorsus revertendi animo. „Juxta vigentem nostris hisce temporibus disciplinam, apostasia inter graviora crimina recensetur. Verùm Ecclesia, pia Mater, pro summa, qua utitur, commiseratione ac indulgentia, minimè recusat amplecti apostatas, qui admissum errorem ex animo dolentes, ad relicta vitæ Regularis professionem revertuntur.

XI. Celebris est Gregorii IX. Decretalis, incipiens *Ne Religiosi, sub tit. de Regularibus, & transeuntibus ad Religionem*, per quam Pontifex, gravibus indictis poenis, præcipit Superioribus Regularibus, ut profugos & apostatas inquirent, atque in monasteria recipi, omniaque ipsis ad victum necessaria suppeditari curent, ut per canonicæ poenitentiae remedia crimen expiari possint. Hoc idem, ante Gregorianam Constitutionem, statutum fuerat in Concilio Aurelianensi primo, in Concilio Toletano septimo, & in Constantinopolitano secundo, quorum verba scribuntur ab Haesteno in suis *Disquisitionibus monasticis part. 2. lib. 8. tract. 4. disq. 8. S. Benedicti Regula*, quæque illi consentaneæ sunt Cisterciensium, Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum Discalceatorum Constitutiones, redeuntibus fugitivis & apostatis, januam usque tertio patere

jubent, eamque nonnisi post quartam defectionem occludi; qua nempe secuta, cum profugus & apostata, incorrigibilis reputetur, ad formalem illius expulsionem proceditur, de qua hoc ipso capite redibit sermo. Videatur idem Haestenus *cit. loc.* ubi genuinum hunc esse Regulæ S. Benedicti sensum demonstrat, tum etiam Calmer in *eandem Regulam S. Benedicti tom. 1. cap. 29.* Præterea non negligit Apostolica Sedes gratiosa identidem promulgare indulta, quibus cisalpinis apostatis quatuor, transalpinis autem octo mensium spatium præfinire solet, ut, si ad Religionem revertentes suam fateantur culpam, & à Superioribus veniam, & absolutionem humiliter petant, spondeantque melioris vitæ propositum deinceps servare, ab omnibus poenis, quibus propter apostasiam obnoxii facti fuerant, misericorditer liberentur. Exactis verò terminis in indulto præfinitis, præter Congregationem Episcoporum, & Regularium, si fugitivi & apostatae ad Apostolicam Poenitentiarium quocumque tempore recurrant, ipsa pro tributis sibi facultatibus, paratam se semper exhibet ad eos excipiendos, ad agendum cum Superioribus Ordinis, ut poenæ per ipsos incursum discretæ moderatione temperentur; ad efficiendum denique, ut humaniter recipiantur; & habeantur, ac etiam, certis urgentibus circumstantiis, ut promeritæ poenæ ipsis omnino relaxentur; immo, si res ita postulare videatur, eisdem permittitur, ut ad alium Religiosum Ordinem transire valeant; quemadmodum constat ex nostra Constitutione, quæ incipit *Pastor bonus, 95. §. 33. tom. 1. nostri Bullarii.* Et, quia sæpè contingit, ut apostata non solum defectionis sit reus, sed ante defectionem alia quoque patrarit crimina, ob quæ à Religione pu-

niri debuerat, paratusque esset ad reditum, dummodò præter relaxationem poenæ propter apostasiam sibi debitæ, immunis quoque fieret ab aliis, quibus ejusmodi delicta ipsum obnoxium reddiderant; tunc Pœnitentiariæ Officium, perpendens hinc immoderatam apostatæ instantiam, inde verò ob oculos sibi statuens perpetuum sibi proprium commiserandi propositum, charitativam sibi curam sumit expendendi unâ cum Superioribus Regularibus, præter delictum apostasiæ, cætera quoque crimina, & poenas ipsis debitas; atque efficit, ut eadem æqua moderatione componantur.

XII. Hac benigna agendi methodo utitur Apostolica Sedes erga Religiosos fugitivos, atque à Regula, & Professione apostatas, quotiescumque ex animo dolentes, ad ovile, quod deseruerant, ultrò redeunt. Quapropter Episcopus rem aggreditur summa laude, & Apostolico munere planè dignam, si cùm in sua diœcesi fugitivum aliquem, vel apostatam deprehenderit, nihil relinquat infectum, quo illi voluntarium ad Religionem reditum suadeat, nedum eidem sua spondens officia, sed etiam ipsi demonstrans summam lenitatem, æquitatem, moderationem, quam, interposita sacre Pœnitentiariæ, vel Congregationis Episcoporum, & Regularium auctoritate, ad Religionem redux experietur. At si fortè reperiretur aliquis, qui, ut satis superque evenire quandoquæ solet, obfirmata malitia id unum animo volveret, ut efrænem procul à claustris vitam viveret, præsto sunt Ecclesiæ canones, & decreta, ad quorum normam hujusmodi refractoriorum audacia compescatur, & quorum auctoritate, si utantur Episcopi, apostatæ, & fugitivi in illorum diœcesibus turbas minimè concitabunt.

XIII. Tridentinum Concilium in id multum adlaboravit, ut Regularibus apostatandi occasionem subtraheret. Ejus rei perspicuam Nobis exhibet probationem primo loco id, quod statutum legitur *cap. 11. sess. 14. de reformat.* ut transitus ab una ad aliam Religionem rectè, atque ordine fiant; quoniam eorum arrepta opportunitate, haud rarò professi in apostasiam excurrerant. Animadvertit pariter, Regulares illos, qui se nulliter professos fuisse contendebant, nonnumquam eousque audaciæ processisse, ut Regularem habitum exuerent, & è claustris discederent; quapropter *cap. 19. sess. 25. de Regularibus* statuit, ne hi ullo modo audirentur, nisi postquam ad suum monasterium rediissent; voluitque, in contumaces, tamquam in apostatas, animadverti: » Quod si antea » habitum spontè dimiserit, nullatenus » ad allegandam quamcumque causam » admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tamquam apostata » puniatur: interim verò nullo privilegio suæ Religionis juvetur. « Sciens insuper à Regularibus ansam derelinquendi claustra, & huc illucque vagandi, quandoquæ captari ex falso præsumpta necessitate confugiendi ad Ordinis superiores; hinc *cap. 4. sess. 25. de Regularib.* edixit, ne id cuiquam liceret, nisi præobtentâ eorumdem Superiorum expressa facultate; cavique, ut, si quispiam eo sub obtentu extra claustra sine Superiorum litteris deprehendatur, his apostatarum poenis per Ordinarium loci subiciatur: » Nec » liceat Regularibus à suis conventibus » recedere, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab eisdem » missi, aut vocati fuerint. Qui verò » sine prædicto mandato, in scriptis » obtento, repertus fuerit, ab Ordinariis locorum, tamquam desertor sui » las.

„Instituti, puniatur. “ Denique Tridentini Patres *cod. cap. 4.* opportuna decreta ediderunt pro Regularibus ad publicas Universitates studiorum causa per suos Superiores alegatis, statuentes, ut in monasteriis degant; utque in eos extra conventus manentes à locorum Ordinariis procedatur: „ Illi „ autem, qui studiorum causa ad Universitates mittuntur, in conventibus tantum habitent; alioquin ab Ordinariis contra eos procedatur. “ Provis hisce Concilii Tridentini sanctionibus perpetuò firmiterque adhæsit Apostolica Sedes, novas identidem evulgando Constitutiones, & nova mandata, prout occurrentium casuum necessitas, & sententiarum discrepantia inter Auctores, qui de fugitivis & apostatis egerunt, expetere visa est.

XIV. Ut paulò superius innuimus, Tridentinum Concilium opportunè cavere non destitit, ne Religiosus, ex uno in alium Ordinem transeundo, vel profugus, vel apostata evadat; decernens, ut transitus semper fieri debeat ad Ordinem, in quo vigeat Regularis claustralis observantia. Jam verò, præter Decreta Congregationis Concilii anni 1624. ab Urbano VIII. approbata, quibus unicuique Regulari Superiori præcipitur, ne Religioso sibi subdito facultatem faciat transeundi ad aliam Religionem, licet strictiorem, nisi ex indubiis sibi documentis certò constet, alterius illius Superiorem promptum paratumque esse ad eum recipiendum, & nisi rem ita disposuerit, ut idem Religiosus à sua ad alteram Religionem recta pertranseat; Benedictus XIII. Pontifex in sua Constitutione incipiente *Licet sacra*, 112. *tom. 12. Bullar. Roman. novissimæ editionis*, inhærens eidem Consiliari sanctioni, non modò transitum vetuit ab una ad alteram Religionem, etiamsi de

apostata transferendo ageretur, quoties in ea, ad quam fit transitus, claustralis regularis observantia non vigeat, sed hoc insuper addidit, ne cui liceret ad quemlibet Militarem, aut hospitalarem Ordinem commeari, quamvis in eo Regularis claustralis observantia vigeret, nisi fortè is esset Ordo S. Joannis de Deo; quemadmodum etiam à Nobis declaratum fuit in nostra Constitutione super facultatibus Majoris Pœnitentiarii, & officii Pœnitentiariæ, quæ incipit *Pastor bonus*, & est 95. §. 35. *tom. 1. nostri Bullarii*; in cujus præcedenti §. 33. opportunè conjuimus, dum apostatæ facultas tribuitur ad aliam Religionem transeundi, diligenter caveatur, ne per hujusmodi iteratæ fugæ, vel apostasiæ aditus patefiat: „ Adhibitis tamen iis cautionibus, quas ad refrænandam vagandi licentiam necessarias, seu opportunas judicaverit. “ Similiter, uti paulò suprà expressum est, sacrum Tridentinum Concilium pro apostata haberi voluit Regularem illum, qui Professionem à se emissam ex capite nullitatis impugnare contendens, claustra deserit, exiitque Regularem habitum; simulque prohibuit, ne audiatur is, nisi monasterium repetat, abjectumque habitum resumat. Nos itaque providè huic sanctioni inhærentes, in nostris Litteris incipientibus *Si datam*, 47. §. *Accuratum*, *tom. 2: nostri Bullarii*, postquam constituimus, in judicio nullitatis Professionis designandum, adhibendumque esse Defensorem, qui validitatem Professionis tueatur; neque verò judicium pro absoluto habendum esse, statim ac semel contra validitatem Professionis pronuntiatum fuerit; sed opus esse, ut prior sententia altera conformi edita confirmetur: illud consentanèe superaddimus, Regularem, qui post ob-

tentam primam sententiam, altera non expectata, monasterium, habitumque deserit, obnoxium fieri poenis in apostatas sancitas: *Nos enim presentium tenore decernimus, ac sub poenis adversus apostatas sanctis districte prohibemus, ne quis sub clypeo unicæ resolutionis, pro concessione restitutionis in integrum obtentæ, à Religiosis claustris migrare, multoque minùs habitum Regularem deponere audeat, seu præsumat.* Illud insuper suprâ innuimus ab eodem Concilio decretum fuisse, ut Regularis, qui non præobtentis facultativis litteris, sub obtentu confugiendi ad Superiores, à suo conventu abscedit, tamquam apostata coërceatur. In quo, ne putaret aliquis, sanctam Synodum oppresso abstulisse confugium ad Superiorem, à quo jus sibi reddendum exposcat, Doctores, & Congregationum quoque decreta in hoc conveniunt, ut à Concilio interdictus fuerit hujusmodi recursus; recurrens autem apostatarum poenis subjectus, si absque prævia facultate è claustro discedens, ad Superiorem arripit iter, quando recurrendi causa vel nulla, vel admodum levis affertur; nullatenus verò, cum vera, urgens, & gravioris momenti subest recurrendi occasio. Videatur Barbosa in cap. 4. num. 9. sess. 25. de Regularibus, & Monialibus. Optimè etiam rem pertractat versatissimus Ricciullus, Archiepiscopus Consentinus, de jure personarum extra Ecclesie gremium existentium lib. 8. cap. 2. num. 25. & seq. ubi, post accuratè discussum articulum, ita concludit: »Dicendum est ergo mentem Concilii fuisse, subtrahere Religiosis inanes affectatosque prætextus, quibus subnixi sæpissimè nonnulli, levissimis excusis, conventu exibant; & quod in illis casibus intellexerit Religiosos esse puniendos, tamquam sui Ordinis de-

sertores, etiamsi recedant sub prætextu accedendi ad suos Superiores ad hoc, ut, quantum fieri possit, in proprio officio, & obedientia contineantur, & vagandi occasio ipsis auferatur. « Et recens Auctor Ferraris in sua Bibliotheca Canonica verb. *Apostasia*, num. 29. & seq. sedulò collegit quidquid fuerat in hanc rem ab Auctoribus scriptum, & à Congregationibus decretum. Denique, cum ex Theologorum, & Canonistarum sententia, apostasia sit criminosus recessus à Religione, & nemo re ipsa apostata fiat, nisi qui à claustris abscedat, animo derelinquendi religiosum statum; ex iis principiis nonnullæ profluxerunt quæstiones: ut, putà, an qui à claustro recedit, ut in aliam strictiorem vel laxiorem Religionem transeat, non præobtentà à Superioribus facultate, apostata dici debeat, cum is reverà Religiosæ vitæ propositum non deserat; an insuper tamquam apostata traduci valeat, qui procul quidem à claustro vagatur, sed Regularem retinet habitum, vel, si ipsum exiit, satis tamen apparet, id non ea mente ab eo fieri, ut Religioni perpetuò valedicat. De his, aliisque hujus generis controversiis plura disserit Theophylus Raynaudus tom. 17. in tractat. de apostasia à Religiosis Ordinibus pag. 5. & seq. Quò magis autem illæ delectant, dum penes Auctores subtiliter tractatæ leguntur, eò molestiores accidunt, dum pro occurrentium casuum necessitate definienda proponuntur; negotium enim facessunt Episcopis, eosque in duram adiungunt necessitatem tolerandi propriis diocesis fugitivos & apostatas, absque eo quod uti valeant remediis à Concilio Tridentino, & ab Apostolicis Constitutionibus sibi paratis. Quod cum seriò animadvertisset Congrega-

tio Concilii Tridentini Interpres sub Pontificatu Urbani VIII. ipso Pontifice expressè annuente, inter cætera sub annum 1624. edita Decreta, hoc quoque inseruit: »Rursus statuit, ut fugitivi & apostatæ, sive habitum »Regularem deferant, sive non, possint ac debeant ab Episcopo loci, ubi »moram trahunt, in carceres conjici, »ac Superioribus Regularibus consignari, secundùm Regularia Instituta »punienti. « Ex quo sequitur, ut in praxi, & ad effectum, de quo agitur, apostata censi debeat Regularis, qui in claustris non degit, quique ab illis, non præobtentâ à Superioribus venia, abscessit, vagaturque, sive Religiosa indumenta gestet, sive dimiserit, sive redeundi animum retineat, sive abjece-rit; ideoque debeat ab Episcopo, tamquam apostata, carceribus mancipari, exindeque suis Superioribus tradi corripiendus; quemadmodum pergit citatus Ferrarius num. 26. *In praxi communiter accipiuntur, & tractantur ut veri apostatæ, qui extra claustra sine Superiorum licentia, habitu etiam retento, & cum animo redeundi ad Religionem, vagantur.* Non idcirco tamen Episcopus æquitatem exuere debet erga illos Regulares, qui, ut se ab immoderata Superioris localis severitate subtrahant, ad suum Prælatum superiorem confugiunt, & in diœcesi non consistentes, arrepto insistent itinere, ut tandem ad eum locum pertingant, in quo superior oppressionis vindex comoratur; si enim hi carceribus includerentur, & Religioni restituerentur, hoc reverà esset afflictionem addere afflicto, oppressioni vires subministrare, atque injustitiæ se adiutorem præbere; veluti scitè perpendit idem Auctor præindicato loco n. 29. *& seq.* Nec, ad hujusmodi notam declinandam, satis esset in excusationem affer-

re, justitiam administrari, dum recursus, qui nullo innituntur fundamento, vel qui absque legitima causa interponuntur, quemadmodum Nos quoque superius innuimus; hanc enim quæstionem assumere, non pertinet ad Ordinarium, cujus diœcesim Regularis pertransit, sed spectat ad Superiorem, ad quem provocavit; cujus pariter erit quoque cognoscere, quantum insit ponderis eorum excusationibus, de quibus suprâ dicebamus, qui ajunt, se utiquè è Religione recessisse, sed ut alteri nomen darent, vel vagatos quidem fuisse, sed Regulari habitu retento, & fixam semper animo gerentes redeundi sententiam. Hic igitur Superior harum omnium causarum pondus expendet, eas secernendæ, quæ quamvis in foro conscientie valere possint, attamen in foro externo viribus planè omnibus destituuntur; ac etiam diligenter perpendet, an proprii forsàn Ordinis Constitutiones, à Summis Pontificibus confirmatæ, apostasiæ reum, ejusque pœnis obnoxium decernant Religiosum, qui propriam Religionem deserit, etiam ad hoc, ut se in aliam recipiat, non expectata venia Prælati, qui solemnia illius Professionis vota excepit. Facti hujus speciem ex Constitutionibus Apostolicis expendunt, quoad Societatem Jesu, Castropalaus *de voto Religiosæ obedientie disp. 4. punct. 16. num. 7.* quoad Congregationem verò Clericorum Regularium S. Pauli, Rotarius *in sua Theologia morali Regularium tom. 1. lib. 3. c. 3. punct. 4. num. 8.* Id autem minimè adimit Episcopo jus facultatemque carceribus mancipandi, & Superioribus suis tradendi eum Regularem, qui in sua diœcesi moram trahit extra claustra, sive abjecto, sive retento habitu, quidquid tandem causæ per ipsum afferatur ad arreptam fugam vel apostasi-

siam vindicandam, excepto mox indicato casu, quo Regularis, ut se ab illatis injuriis, ac vexationibus redimat, recta per diocesim transit, ut ad locum perveniat, in quo Superior suus commoratur.

XV. A fugitivis & apostatis progrediatur sermo ad Regulares à Religione expulsos tamquam incorrigibiles; de quibus plura edixit, statuitque Apostolica Sedes. Tempore Summi Pontificis Pii IV. ejusque auctoritate, Congregatio Concilii nonnulla evulgavit Decreta, quæ Procuratoribus Generalibus Ordinum fuerunt intimata, in quibus constitutum fuit, ut si qui fortè Religiosi malè morati, & desperatæ emendationis, in Religionibus invenirentur, acrioribus pœnis à suis superioribus plecti deberent, claustrali etiam cohiberentur carcere, nullatenus tamen à Religione expellerentur; eaque Decreta innixa fuerunt sententiæ veterum Juris Canonici Interpretum, quos latè recensuit Fagnanus in *c. Ne Religiosi*, n. 37. & 38. *de Regularibus*, ubi omnia colligens, quæ de sacrorum Canonum Glossatoribus scripta fuerunt, in hæc concludit: »Ex quibus patet, Jura loquentia de expulsionem Regularium, non esse accipiendam de »expulsionem à monasterio, seu ab Ordine, ita ut in sæculo vivant, sed è »communione, & commercio aliorum Regularium tantum.« Uno verbo, tunc id tantummodo actum est, ut præcaveretur periculum, ne Religiosus nequam & incorrigibilis alios inficeret, ipsum carceribus inclusum à cæterorum Religiosorum consuetudine segregando, absque eo quod extra Religionem, & claustra expelleretur, in longè deterius tùm propriæ salutis discrimen, tùm, & aliorum complurium, cum quibus in sæculo manens versari posset.

XVI. Hujusmodi Decretum non arrisit, nec aridire poterat Ordinum Regularium Procuratoribus; neque enim negari potest, in maximum vergere incommodum, unum, pluresve Religiosos ad longum, & indefinitum tempus carceribus mancipatos detinere, & ministros semper paratos habere, addictosque spiritualibus, & temporalibus hujusmodi inclusorum indigentis, quorum gravia crimina spem omnem emendationis adimunt. Itaque experientia compertum est, semper urgere periculum, ne carcere detenti in desperationem ruant; aut contra; ne Superiores locales consilium capiant, apertum ipsis ad fugam aditum relinquendi, ut se tandem tot incommodis, ac perturbationibus expediant. Quapropter cùm Procuratores Generales tempore Urbani VIII. novas preces exhibuissent, ipso concedente, & approbante Pontifice, habita fuit anno 1624. Congregatio Concilii, in qua decretum fuit, ut incorrigibiles è Religionibus, sententiæ definitiva edita, expellerentur; quemadmodum videre est penes Fagnanum in *cir. cap. Ne Religiosi*, n. 52. & *seq. de Regularibus*. ubi sub. num. 56. testatur, omnium suffragia in hanc sententiam convenisse. Cumque iterum eadem quæstio sub Innocentio XII. anno 1693. in sacra Concilii Congregatione proposita, & discussa fuisset; id maxime urgentibus Procuratoribus Generalibus Ordinum, ob eas causas, atque rationes, quas inferiùs recensebimus, rescriptum prodit, retinendum omninò esse morem ejiciendi incorrigibiles ab Ordine, & Religione, veluti sacris Canonibus, & Patrum auctoritati conformem, hoc est præfinitæ à Sanctis Monasticorum Ordinum Fundatoribus methodo omninò consentaneum: *Firmis, ac in suo robore semper manentibus prædictis Decretis*

tit. de apostatis (hæc autem sunt Decreta anno 1624. evulgata) *etiam secundum eam partem, ubi agitur de ejectis, & ejiciendis, tamquam sacris canonibus, & communiori Sanctorum Patrum menti conformibus.*

XVII. In Decretali Innocentii III. *Cum ad Monasterium, de statu Monachorum, perspicuis verbis indicatur expulsio professi, qui à damnata rerum proprietate divelli non potest: Si vero post hoc proprietatem aliquam fuerit prehensus habere, regulari monitione præmissa, de monasterio expellatur, nec recipiatur ulterius, nisi pœniteat secundum monasticam disciplinam.* Non admodum absimili dicendi forma usus est Honorius III. in Decretali *Ea quæ, eodem tit. Ovem morbidam ejeciant ab ovili, ne inficiat sanas oves.* Septem in Regula S. Benedicti indignantur agendi rationes, quibus aberrantes Monachi ad rectum iter reducantur, & compellantur, quemadmodum videre est apud Smaragdum, Bernardum Cassinensem, Boerium, Ostiensem, Turcrematam, & specialiter apud Haestenium *part. 2. tract. 4. Disquisit. monast. lib. 8. disquisit. 6.* Earum autem novissima est ejectio è monasterio: » Quod si nec isto modo sanatus fuerit, tunc jam utatur Abbas ferro abscessionis, ut ait Apostolus: Auferte malum ex vobis. « De hac ipsa expulsionedisserit Fructuosus Episcopus *cap. 8. 2. Si se corrumpere non permiserint, foras projiciantur; & cap. 14.* de eo, qui licet carceri inclusus, in sua pervicacia obfirmatur, & insordescit, ita statuit: *In collationem deductus exuat monasterii vestibis, & induatur, quas olim adduxerat, secularibus, & cum confusionis nota à monasterio expellatur.* Commemorat quoque hunc morem, veluti suo ævo vigentem, Isidorus Pelusiota *lib. 1. epist. 318.* » E

» Fratrum tranquillitate foras ablegetur, ne tumidos fluctus, ac vertiginos, placidis. & quietis ipsorum moribus excitet. Nam hoc quoque lex nobis sub parabolæ cortice præscribit, cum eos, qui lepra laborant, extra castra emittit. « Quæ omnia evincunt, quam verum sit, quod in suprâ scriptis verbis Decretorum anni 1693. indicatur; ejectionem nimirum eorum, quorum emendationis nulla est spes, reliqua sacris canonibus congruere, & veteribus monasticis institutis. S. Thomas quodlibet. 12. art. 36. quæstionem proponit: *Utrum aliquis Religiosus expelli debeat propter peccatum de Religione;* respondetque, tunc demum hujusmodi expulsionis pœnæ locum fieri, cum jam nullus sperandæ correctionis locus relinquitur: *Non debet Religio infligere talem pœnam, quandiu vult corrigi; quoniam, sicut est excommunicatio in Ecclesia, ita est expulsio à Religione; & ideo dicendum, quod nullus est, nisi propter contumaciam, expellendus, sed est sequestrandus in carcere, vel alio modo.* Ita quoque disserit S. Bonaventura circa Regulam S. Francisci quæst. 14. Et quamvis post prædicta quoque Romanorum Pontificum Decreta, Van-Espen in suo *Jure Ecclesiastico part. 1. tit. 27. cap. 7. num. 10.* addubitet, num hujusmodi ejectionis disciplina nostris hisce temporibus, vel saltem suis regionibus conveniat: multum dubito, num moribus nostris hæc congruant; nemo tamen unus est, qui rem ad justis & æqui normam expendens, eorum audaciam non improbet, qui reprobandam censent incorrigibilium ejectionem, postquam eadem tam perspicuè ab Apostolica Sede in suis Decretis comprobata fuit, atque præscripta. Addantur Gonzalez in *cap. Ne Religiosi, n. 5. de Regularibus*, Tamburinus de *ju-*

re *Abbatum tom. 3. disp. 8. quest. 7.* Hæftenus *cit. disquisit. 8.* Ricciullus *de jure personarum extra Ecclesiæ gremium existentium lib. 8. c. 10. n. 6. & seq.* Giballinus *in suo Tractatu de Clausura Regulari disquis. 2. c. 4. §. 8. & §. 11. n. 57.* ubi, postquam eorum recensuit sententiam, qui expulsionem Monachorum à Religione, & Monasterio se infensos exhibent, hæc habet: „Perstandum tamen est in communissima cæterorum omnium sententia, „quos singillatim recensere nihil attinet, & quam usu constanti, atque „auctoritate §. 8. cit. satis superque „stabilimus, quam etiam apertissima „ratio demonstrat, cum, & bonum „commune totius corporis, unius „membri abscissione sæpè curandum „sit, & Religionis integritas ac sanctitas, ejusmodi strumarum resecatione servanda.

XVIII. Constabilito autem hoc primo capite de expulsionem incorrigibilium è Religione, in Congregationibus habitis sub Pontificatu Urbani VIII. progressus factus est ad alia duo capita: quorum primum erat de iis, quæ antea concurrere, & probari deberent, ad hoc ut Religiosus posset incorrigibilis pronuntiari, exindeque è Religione expelli; alterum de agendi ratione, quæ cum ejusmodi ejectis servanda foret. Qui enim contrariam ejectioni sententiam imberbant, liberè asserebant, ejectionibus in usum revocatis, & amplam aperiri viam invidiæ, malevolentia, improboque alicujus Superioris Regularis animo, ut infensum sibi Religiosum è Religione impune ejicere valeret, & simul, omni subtrahendo freno ejectorum libidini fore, ut illi in deterius semper ruerent, verique filii perditionis efficerentur. Ad occurrendum propterea priori incommodo, in Decretis Congregatio-

nis Concilii anni 1624. ab eodem Pontifice, uti sæpè monuimus, confirmatis, cautum fuit, ut is Religiosus incorrigibilis censeretur, ad effectum procedendi ad illius ejectionem, qui planè omnibus notatus esset improbitatis characteribus, quos Jus Canonicum recenset atque requirit, ut quis incorrigibilis dici valeat: „Ut in posterum è „Religionibus nullus legitime professus ejici possit, nisi sit verè incorrigibilis; verè autem incorrigibilis „minimè censeatur, nisi concurrant „ea omnia, quæ ad hoc ex Juris communis dispositione requiruntur, sublati hac in parte statutis, constitutionibus cujusque Religionis, & „Ordinis, etiam à Sede Apostolica „approbatis, & confirmatis. Nec satis id Congregationi fuit; sed voluit insuper, ut ad constituendum reum inemendabilem deberet præterea carceribus *in sejunio*, & *pœnitentia* per integrum annum mancipari; quo demùm evoluto, nisi resipuisset, sed obfirmata malitia pervicax deprehenderetur, tunc denique à Religione procul abjiceretur. Ne contagione pestifera plurimos perdat, tamquam pecus moribunda, ac membrum putre, ejici tandem possit; edixitque demùm, ut ejectionis sententia à Superiore Generali Ordinis, adhibitis in consilium sex ex gravioribus Patribus, in Capitulis, seu Congregationibus Generalibus designandis, pronuntiaretur.

XIX. Jam verò sequenti anno 1625. instante Cardinali de Lugo Protectore Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede, Redemptionis Captivorum, proposita, discussa, & declarata fuerunt nonnulla dubia, ad majorum præcedentium Decretorum elucidationem tendentia. Congregationis resolutiones, super iis editæ, impressæ leguntur penes Pasqualigum super contro-

versis Laureti de Franchis *num.* 1083. *pag.* 302. At majoris momenti sunt Decreta ab eadem Congregatione, sedente Innocentio XII. eoque, ut dictum est, approbante, sub annum 1693. evulgata, in quibus, instantibus Procuratoribus Generalibus Ordinum Regularium, & conquerentibus; grave nimis Religioni esse, per integrum anni spatium reos carceribus adiectos habere, remque nimis protrahi, si ad incorrigibiles è Religione expellendos, Prælati Generalis sententia expectanda esset; annalis carcer *in penitentia*; & *jejuniis*, statutus in Decreto Urbani VIII. ad sex menses contractus fuit; & Provincialibus, in designata cuique Provincia, tributa fuit facultas ejiciendi è Religione incorrigibiles, consultis tamen, & assentientibus sex aliis ex eadem Provincia Religiosis, designandis in Congregatione Provinciali, & confirmandis à Superiore Generali; cui etiam reservata fuit auctoritas ad examen revocandi, & confirmandi, aut infirmandi ejjectionis sententias à Provincialibus, juxta præscriptam methodum, pronuntiatas; salvo tamen jure Apostolicæ Sedis, & auctoritate ejusdem Congregationis Concilii, quotiescumque ejectus ad ipsam mallet recurrere, seu provocare, quemadmodum mox infra docebitur. Et quia in conficiendis processibus super criminibus plures sæpè occurrebant difficultates, opportunè super hoc etiam decretum est, ut scilicet validi ac legitimi censerentur processus, qui in unoquoque Ordine, vel Religione, ad normam illius Regularum, Constitutionum, praxis & consuetudinis, confecti fuissent. Porro ad absolvendam, exequendamque incorrigibilium ejjectionem, nonnulla Indulta facilioris & expeditioris methodi, nihil tamen immutata rei subs-

tantia, à Pontificibus Successoribus concessa ferentur quibusdam Religiosis, videlicet Fratribus Minoribus de Observantia à Benedicto XIII. die 6. Decembris 1729. Capuccinis, & Minoribus Conventualibus à Clemente XII. 5. Februarii 1739. nostrum autem non est nunc hujusmodi Indultorum tenorem ad examen revocare, sicuti nec enodare innumeras quæstiones ab Auctoribus excitatas super intelligentia Decretorum Urbani VIII. & Innocentii XII. quæ enim hætenus adducta sunt, eo tantum consilio protulimus, ut primum illud caput illustraretur, quod respicit incorrigibilitatem, ex qua fit ejjectioni locus.

XX. Secundum nunc sequitur caput, quo præscribitur agendi ratio erga ejectos servanda non solum à Religione, ex qua expulsi fuerunt, sed etiam ab Episcopo, in cujus diocesi domicilium fortè statuerunt. Theologi æquè, ac Canonistæ, pluribus disputant, an ejecti è Religiosis Ordinibus obstricti maneant substantialibus Religiosæ Professionis votis, nimirum castitatis, paupertatis, & obedientiæ, & reliquis etiam votis nonnullorum Ordinum Instituto adnexis, cujusmodi est votum perpetui quadragesimalis victus quoad Fratres Minimos S. Francisci de Paula, & alterum quoad Fratres B. Mariæ de Mercede, Redemptionis Captivorum, videlicet se in pignus dedendi, ut inopes Christifideles captivos redimant. Uterius deinde progredientes, inquirunt, an expulsi diocesano Episcopo parere debeant; cum nec ullam ipsi umquam sponderint obedientiam, nec ab ea eximantur, quam suis Superioribus Regularibus voverunt; item posito, quod Episcopus jus aliquod in eos nanciscatur, an possit de sententia ejjectionis à Religione in ipsos lata cognoscere;

præ-

præterea, num Religio, post latam hujusmodi sententiam ejecti redditum curare teneatur; denique, num habitus resipiscentiæ argumentis, ipsum Religio recipere teneatur. Navarrus quippè in *Comment. 2. de Regularibus n. 36.* tuetur, superius indicatam Decretalem, *Ne Religiosi, de Regularibus*, eos minimè afficere, qui justè, & per definitivam sententiam ejecti fuerunt. Et quidem Summi Pontifices haud destiterunt excitatas hujusmodi quæstiones per organum sacrarum Congregationum enodare ac definire, simulque Episcopis facilem sternere & indigare viam, cui insistant, ne ab ejectis, eorum dioeceses incolentibus, assiduis sollicitudinibus fatigentur. Decretis anni 1624. cautum legimus, à Superioribus Regularibus nuntiandam esse Episcopo sententiam editam expulsionis alicujus à Religione: "Illicò expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur: "quod idque solummodò, ut ipsam perspectam habeat, nullatenus verò ut possit de illius justitia, aut injustitia cognoscere; hoc quippè, ut præmonuimus, est Sanctæ Sedi reservatam, juxta Decreta anni 1693. "Salva semper Sanctæ Sedis, sacræ Congregationis Concilii, in casu recursus & appellationis, auctoritate." Vetitum quidem est expulsis, habitum Religionis induere; at, quousque extra claustra commorantur, uti debent Clericali habitu, Ordinarii loci jurisdictioni subesse, & mandatis obsequi: "Sic verò ejecti (pergunt Decreta anni 1624.) quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali incedant, atque Ordinarii loci jurisdictioni, & obedientiæ subsint; "quod nullatenus obtineri posset, nisi ejjectionis sententia Ordinario esset perspecta, veluti superius notatum est, & ipsa subdunt Decreta.

Insuper hujusmodi extorres, quousque extra Religionem manent, ab exercitio Ordinum in Religione susceptorum perpetua suspensione interdiciuntur, quam loci Ordinarius nec relaxare, nec moderari valeat; "Item, ut ejecti, extra Religionem degentes, sint perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi. "Et Fagnanus in cap. *Ne Religiosi, num. 11. de Regularibus*, testatur, se auctorem Congregationi fuisse, ut in citatis Decretis præfatam suspensionem apponeret: Unde, nobis suggerentibus, in *Decretis de Regularibus apostatis, & ejectis*, appositum fuit illud caput, ut ejecti, extra Religionem degentes, sint perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum. Denique ex iisdem Decretis anni 1624. omnis conticescit disputatio, an etiam post legitimam ejjectionis sententiam, Religio redditam expulsi urgere, ipsumque reducem excipere debeat, quotiescumque Ordinarius, in cujus dioecesi domicilium habuit, fidem faciat de ejusdem probata vivendi ratione, emendatisque, & ad virtutem compositis moribus, quorum certas habeat, & validas probationes: "Ac postremò esse innovandam, & suæ Beatitudinis auctoritate innovat Constitutionem felic. rec. Gregorii IX. relatum in cap. final. de Regular. ac propterea declarat, eam Constitutionem in iis quoque vindicare sibi locum, servandamque esse, qui justè, definitivèque, ac juris ordine servato, expulsi fuerint; dummodo tamen in expulsis hujusmodi subsit spes evidens emendationis, ex litteris saltem testimonialibus Ordinarii, cujus conscientiam in his litteris concedendis sacra Congregatio seriò ornavit. "Ne verò Ordinarii, quod

pertinet ad concedendas præfatas testificationes, nimia angantur sollicitudine, non abs re erit monere ejectos, etiam post latam in eos expulsionis sententiam, tùm substantialibus Religiosis, tùm cæteris sui Ordinis peculiaribus votis indubiè obstringi; ita tamen, ut castitatis quidem votum sine exceptione ab eisdem sit custodiendum, reliqua verò paupertatis, obedientiæ, & si quæ alia eorum Professioni adnexa sint vota moderationem quamdam in ipso usu, & praxi patiantur. Neque enim ab ejecto requiri potest summa illa paupertas, cuiuscumque proprietatis nescia, quam cæteroquin, in claustris manens, servare debuisset, cùm ea sibi comparare debeat quibus vitam tolerare possit; sicuti nec obedientia proprio Superiori Regulari exhibenda, cùm is eum à Religiosorum cætù, & societate depulerit. Id autem longè potiori jure affirmare licet de reliquis alicui Religioso Instituto peculiaribus votis, licèt in Professione nuncupatis, quorum scilicet vis, quoad expulsos à Religione, quodammodo suspensa remanet. Hæc omnia rectè discussa & explanata videre licet, ad terminos Juris communis, à Gibalino in cit. *Tractatu de Clausura Regulari disp. 2. c. 4. §. 14. consecr. 8. & seq.* ad normam verò Decretorum Urbani, & Innocentii, exposita à Ferrari in sua *Bibliotheca Canonica verb. Ejicere*, n. 49. & seq. Quocircà nimii rigoris, ac fortè etiam injustitiæ argueretur Ordinarius ille, qui testimonium emendatæ vitæ, redditusque ad bonam frugem, denegaret ejecto, propterea quòd eum non deprehendisset, quidquid ipsius Ordinis Constitutionibus cavetur, ejectionis tempore exactè servantem. Satis enim ipsi esse debet, si inculpatè vitam duxit, si poenitentiae signa dedit, remotus

à sæculo, modestus, ac pietatis & misericordiæ spiritualis & temporalis operibus deditus; uno verbo, si manifesta & tuta emendationis, ac respicientiæ argumenta præstulit.

XXI. Antequam recensita Decreta anni 1624. evulgarentur, in Provinciali Limana Synodo coacta ann. 1583. sancitum fuerat, ut Regulares Sacerdotes, è Religione ejecti, ab omni prorsus Ecclesiastico ministerio per Episcopos prohiberentur, multoque magis ne ad cujuscumque Beneficii Ecclesiastici assecutionem admitterentur. Publicatis autem prædicto ann. 1624. Decretis Urbani VIII. cùm nonnulli è Societate Jesu Religiosi, post nuncupata tria simplicia castitatis, paupertatis, & obedientiæ vota, ab ea dimissi reperirentur, non defuit qui contenderet, hos pro ejectis omninò habendos, ideoque à susceptorum Ordinum exercitio suspensos, & tamquam inhabiles ab Ecclesiasticis muneribus obeundis, & beneficiis assequendis, procul arcendos. Quæstionem hanc attingere noluit Archiepiscopus; sed in Relatione status suæ Ecclesiæ eamdem detulit ad sacram Concilii Congregationem, quæ die 11. Februarii 1662. hunc in modum rescripsit: „Congregatio Concilii respondit, Religiosos Societatis, post tria vota simplicia dumtaxat vigore privilegiorum ejusdem Societatis, dimissos, non comprehendi in Constitutione Urbani VIII. de apostatis, & ejectis.

XXII. Perspectum cuique est, Clericos Regulares Societatis Jesu, exacto probationis tempore, nequaquam se Religioni obstringere solemnibus castitatis, paupertatis, & obedientiæ votis, quemadmodum in cæteris Religiosis Ordinibus observatur; sed emitti ab iis simplicia quædam casti-

titatis, paupertatis, & obedientiae vota, quibus addicuntur ipsi quidem Religioni, adeo ut abscedere nequeant, nec gradum respuere à Superioribus sibi designatum, sive ad solemnem Professionem, sive ad conditionem Coadjutorum advocentur; sicuti nec ad aliam Religionem transire, licet strictioris observantiae, Carthusiana tantummodò excepta; uti videre est in Constitutione Gregorii XIII. cui initium: *Decet Romanum Pontificem*, quæque in forma specifica confirmata fuit à Clemente XI. per suam incipientem: *Sacri Apostolatus*, quæ n. 264. relata est in part. 2. tom. 11. *Bullarii novi Romani*, ex quarum etiam Constitutionum lege, ad legitimum, validumque reddendum hujusmodi transitum, summi Pontificis, vel Præpositi Generalis facultas requiritur; at integrum adhuc est Religioni eosdem dimittere, votisque nuncupatis exsolvere. In Instituti formula, summo Pontifici Julio III. anno 1550. oblata, & ab ipso confirmata per Apostolicas litteras, incipientes: *Exposcit debitum*, habetur, Coadjutores formatos, & Scholasticos, à Societate approbatos, vota vovere simplicia, sed quibus tenentur, quamdiu Præpositus Generalis in Societate eos retinendos esse censuerit. Tempore summi Pontificis Sixti V. propugnauerunt aliqui, eos, qui simplicia vota emisserant, dimitti non posse, nisi servata ordinarii iudicii forma. Verùm Gregorius XIV. in sua Constitutione anno 1591. edita, cujus initium *Ecclesiae Catholicae*, statuit, nihil innovandum esse, & præfatos Religiosos, nullo confecto processu, nullaque servata iudicii forma, dimitti posse: „Sola facti veritate inspecta, culpæ, vel rationabilis causæ tantum ratione habita, ac personarum, aliarumque circumstantiarum, quarum consideratio sit cum charitate & prudentia

„conjuncta.“ Quapropter in quinta Congregatione Generali Societatis, habita anno 1593. decreto 58. declaratum fuit, ad Instituti substantiam pertinere id quod sequitur, nempe non esse necessarium, ut in dimittendo forma judicialis servetur. Proindeque, si in dimissione Clerici, seu Presbyteri Societatis Jesu, judicialis forma non servatur, si de illius, qui dimittitur, incorrigibilitate non disputatur, si dimissionis causa plerumque ex eo desumitur, quod Religiosus minimè valeat inceptum curriculum laudabiliter persequi, & ad Societatis Institutum vitam exigere; jure optimo à Congregatione Concilii declaratum fuit, poenalia, quæ suprà diximus, Decreta, in apostatas, & effectos lata, eum non afficere, qui prædicto modo jubetur à Societate abire; adeoque hunc ad ministeria, & Beneficia Ecclesiastica obeunda, & assequenda idoneum fuisse; cujusmodi declaratio appositae quoque fuerat in decreto 30. nonæ Congregationis Generalis ejusdem Societatis Jesu, coactæ anno 1650. ubi ipsius Societatis nomine declaratum fuit, quantum ad ipsam attineret, nihil obstare iis, qui post simplicia vota ex eadem dimissi fuissent, quominus Ecclesiastica Beneficia, & officia assequi possent, si cæteroquin digni, & ad ea obtinenda idonei dignoscerentur.

XXIII. Illud autem quandoque obstat prædictis Religiosis à Societate Jesu ea ratione dimissis, quod dum in eadem versabantur, sacris Ordinibus initiati fuerint, non ratione Patrimonii, aut Beneficii Ecclesiastici, quo potirentur, sed ad titulum Religiosæ paupertatis; subinde enim dimissi, nullumque Patrimonium, vel Beneficium obtinentes, hoc solo nomine suspensioni fiunt obnoxii; id quod aliquando vexationem intulit ejusdem So-

Societatis Superioribus; cum non defuerit, qui eos in iudicium provocaret, contendens, sibi annuam præstationem à Societate constituendam esse, propterea quod nec ipse haberet unde vitam tolerare posset, & nimis grave illi esset perpetua suspensione submoveri ab exercitio Ordinum, quibus fuerat insignitus in ipsa Religione; quæ si eum dimisit, id minime certè factum, quia ipse gravioris criminis reus, aut incorrigibilis iudicatus fuerit.

XXIV. Sanè Tridentinum Concilium *sess. 21. cap. 2. de reform.* vetat, Clericum quemlibet secularem, Beneficium, vel Patrimonium non habentem, ad Ordines promoveri; & S. Pius V. Pontifex in sua Constitutione 75. incipiente *Romanus Pontifex*, *Bullar. tom. 2.* declaravit, Concilii statutum extendi quoque ad Religiosos, qui antequam Professionem emittant, ad sacros Ordines promoveri velint. Hoc itaque retento themate, prohibebantur Patres Societatis, suos Religiosos, post vota simplicia, offerre sacris Ordinibus initiandos, quotiescumque Beneficium, vel Patrimonium non possiderent. Verùm Gregorius XIII. illos hoc speciali donavit privilegio, ut ipsorum Religiosi, post tria simplicia vota, & ante emissam solemnem Professionem, possent ad sacros Ordines promoveri, quamvis omni Patrimonio, & Beneficio destituerentur; veluti abundè demonstrant *Thesaurus de penis Ecclesiasticis part. 2. c. 11. sub n. 5. §. Limita ut non procedat.* Sanctarell. *variar. Resolut. part. 1. q. 49. à n. 5. ad n. 12.* Sanchez *Consil. moral. lib. 7. c. 1. dub. 35. num. 12.* Pirhing. *ad lib. 1. Decretal. tit. 11. sect. 1. n. 75.* Barbosa *ad cap. 2. sess. 21. num. 5. & 6.* Gallemart *in remissionibus ad idem cap. 2.* Pasqualig. *ad Laurent. de Franchis part. 1. n. 352.*

Rignat. *ad Regul. 24. Cancellariæ §. 5. num. 169. & seq.*

XXV. Quod itaque pertinet ad annuam præstationem, quæ contende- batur à Societate persolvenda ei, qui sacris Ordinibus initiatu dimitteretur, nec habens unde viveret, idcirco suspensione illigatus remaneret; difficultatis summa potissimum constituebatur in quadam pollicitatione, quæ à Societate facta ponebatur, alendi nempe ad Ordines promotos; cum eos dimitti contigisset. Dum Nos ipsi, in minoribus constituti, officio Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, huiusmodi petitionem quidam proposuit, qui Ordinibus insignitus, deinde è Societate dimissus fuerat; disceptatumque de ea fuit die 28. Februarii 1721. in causa *Neapolitana Congruæ*, uti videre est *tom. 2. Thesauri Resolutionum.* Et quamvis rejecta fuerit petitio, eo potissimum nomine, quod auctor à suo Regulari Superiori facultatem ascendendi ad sacros Ordines surripuerat, falsò asserens, se antequam Religioni nomen daret, ad titulum Patrimonii fuisse prima Tonsura initiatum; pro eo tamen quod pertinet ad præsuppositam illam oblationem à Societate factam, cum Nos in sacram Congregationem authentica attulissemus Regesta, ostendentes, certum haudquam esse, ejusmodi pollicitationem ab eo prodiisse, qui legitima ad id facultate polleret, vel si jure facta, acceptam eam fuisse ab eo, cui ejusdem acceptandæ inesset auctoritas, vel denique, si jure facta fuerat, & acceptata, eandem vim suam non amisisset post superius indicatum Gregorii XIII. privilegium, siquidem illa exhibita ponebatur sub Pontificatu S. Pii V. cum scilicet Patres Societatis Piana obstrangebantur lege de non promovendis ad sacros Ordines Religiosis non professis, ni.

nisi Beneficium, vel Patrimonium obtinerent; aperuit hoc aditum, stravitque viam Apostolicæ Constitutioni, quam deinde Benedictus XIII. edidit, incipientem: *Injuncti Nobis*, quæ est 228. tom. 12. *novi Bullarii Romani*, quaque declaravit: "Societatem Jesu non teneri, nec obligatam esse ad ullam subministrationem sive congruæ sustentationis, sive alimentorum, sive alio quocumque titulo, & causa, illis faciendam, qui post biennium probationis, & emissionis votorum simplicium, extra dictam Societatem à suis Superioribus ejiciuntur, tametsi, dum in ea permanebant, ad sacros etiam Presbyteratus Ordines sine Beneficio Ecclesiastico, ac Patrimonio, & ad titulum Religiosæ paupertatis promoti fuerint." Peræqua sanè Constitutio, provida, & omnino congruens præcedentium tribunalium judicatis, in quibus, quoties post Constitutionem Gregorii XIII. proposita fuit, toties rejecta conspicitur petitio à prædictis Religiosis promota, ab iis, inquam, qui post biennalem probationem, votorumque simplicium nuncupationem, ad sacros, etiam Presbyteratus Ordines promoti, deindeque à Societate dimissi, vitæ subsidia exposcebant, eò quòd Patrimonium non haberent, nec Beneficium, fuerantque Ordinibus initiati ad titulum Religiosæ paupertatis, dum inter Societatis alumnos recensabantur. Harum rerum judicaturum series inspicere potest penes Pignatell. *consult. 92. tom. 10. & Lacroix Theolog. moral. lib. 6. part. 2. num. 1196. & seq.*

XXVI. Quæcumque hætenus disseruimus tum de facultate, quam habent Superiores Societatis Jesu, dimittendi ex ea Religiosos, non servata judicii forma, tum de eorum, qui sic

dimissi fuerint, habilitate ad ministeria, & Beneficia Ecclesiastica obtinenda, tum denique de suspensione ab Ordinum susceptorum exercitio, cui subjacent tunc solum, cum Ecclesiastico Beneficio, aut Patrimonio destituuntur, facile est intelligere ad eos tantummodo Societatis Religiosos pertinere, qui post consuetum biennalis temporis lapsum, simplicia castitatis, paupertatis, & obedientiæ vota voverunt; non autem ad eos, qui exacto statuto curriculo, Regularem Professionem emittentes, solemniter castitatis, paupertatis, & obedientiæ vota nuncuparunt. Hos enim si Superiores velint à Societate ejucere, debent judicalem ordinem servare, eorumque incorrigibilitatem evincere; ipsi autem sic expulsi, perinde habendi sunt, ac reliqui omnes ex aliis Religionibus ejecti. Neque enim Societas hac in re ullo peculiari privilegio donata est; & si quod etiam obtinuisset, eo jam uti non posset; nimis quippè ampla, ac valida derogatione Urbanus VIII. præcedentia quæcumque privilegia sustulit; quod rectè animadvertit quoque Cardinalis de Lugo, dum in quadam consultatione die 16. Januarii 1624. exarata, quam Nos manuscriptam in forma authentica inspeximus, ac de re sententiam rogatus, sequens edidit responsum: "Facultas major Societatis ad expellendos professos, quam sit in aliis Religionibus, hodie ablata est, meo judicio, ab Urbano VIII. per Decretum editum in sacra Congregatione Concilii Tridentini anno 1624. ubi omnino prohibetur, ne in ulla Religione professus ejici possit, nisi sit verè incorrigibilis, & probetur per annum, &c. at revocantur omnes Constitutiones, & privilegia Pontificia cujuscumque Ordinis, cum clausulis derogatoriis
,,strict-

„strictissimis. Quare, quoad profes-
 „sos ejciendos, credo, Societatem
 „nunc non habere plus potestatis,
 „quam alias Religiones. Ita judico,
 „salvo, &c.

XXVII. Ad Institutum de ejectis
 à Religione sermonem pertinet alia
 quæstio, cujus definitionem Episcopi
 quidam ab Apostolica Sede pro certo-
 rum casuum, in suis diocesisibus oc-
 currentium, necessitatibus postularunt.
 Jam suprâ dictum est, hujusmodi ejec-
 tos obstringi castitatis, paupertatis, &
 obedientiæ votis; ea tamen quoad pos-
 trema duo vota, seu quoad illorum
 observantiæ formam, moderatione ad-
 hibita, quæ peculiaribus cujusque cir-
 cumstantiis aptetur, ac congruat. At
 nonnulli aliquandò fuerunt, qui con-
 tenderent, vota in quibusdam Reli-
 gionibus emitti solita, haudquaquam
 solemnia, sed simplicia tantum cen-
 seri oportere; ideoque si aliquem hu-
 jusmodi Ordinum Religiosum ejci
 contingeret, quamvis non negaretur,
 ipsum simplicia vota custodire debere,
 si tamen matrimonium contraheret,
 non posse illud irritum & nullum,
 sed tantummodo illicitum pronuntiari.
 Excitata hujusmodi disputatio fuit
 quoad Religiosos laicos Cistercienses.
 Nosque ipsi rem definiendam esse du-
 ximus, cum consilio Congregationis
 particularis, quam coram Nobis coegi-
 mus, & in qua infrascriptum Decre-
 tum editum fuit; quod quia certam
 normam, & jam secutis, & in poste-
 rum obventuris casibus potest exhibe-
 re, nec hætenùs ullibi impressum le-
 gitur, ideo optimum existimamus hîc
 illud per extensum inserere:

DECRETUM

SUMMI PONTIFICIS

BENEDICTI XIV.

*Prævio consilio particularis Congregatio-
 nis ab ipso deputatæ Cardinalium de Gen-
 tilibus, Cavalchini, Tamburini, & Be-
 sotii, necnon Archiepiscopi Damasceni,
 Congregationis Episcoporum, & Regula-
 rium, atque ejusdem Congregationis par-
 ticularis Secretarii, super dubio: An
 vota, quæ à Conversis Cisterciensi-
 bus emittuntur, simplicia sint,
 vel solemnia.*

XXVIII. „**D**elata ad Pœni-
 „tentiariæ Apos-
 „tolicæ Signaturam controversia de
 „votis, quæ in Professione à Conversis
 „Cisterciensibus emittuntur, an sim-
 „plicia sint, vel solemnia, eadem à
 „dubii definitione se abstinuit, eo
 „potissimum sub obtentu, quòd de ea
 „agendum esset in Congregatione
 „Episcoporum, & Regularium, cui
 „jam exhibita fuerant suffragia PP.
 „Generalis, & Procuratoris Generalis
 „Ord. Cisterc. Sed cum nec ab hac
 „ullum usque adhuc judicium pro-
 „diisset, oportum & congruum
 „fore reputantes, si rem totam ad
 „Nos avocaremus, in Congregatio-
 „ne particulari coram Nobis habenda
 „discutiendam, supradictorum Car-
 „dinalium, & Secretarii Congrega-
 „tionem deputavimus; quæ habita
 „coram Nobis die 16. currentis men-
 „sis Martii, unanimi censuit suffra-
 „gio, vota à Conversis Cisterciensi-
 „bus in Professione emissa, non esse
 „simplicia, sed solemnia.“

„Et sanè, si in ipso Familiæ Cisterciensis exordio, quod sæculo undecimo contigit, Monachis Conversi adjuncti fuerunt, ut Monachi in claustro solitudini, & contemplationi vacarent, & Conversi domos illas regerent, in quibus utilia hominum necessitati parabuntur, & sic de Conversis statutum est: Tuncque defuerunt, se Conversos laicos barbaros licentia Episcopi sui suscepturos, eosque in vita sua, & in morte, excepto Monachatu, ut semetipsos tractaturos; uti legitur in Exordio Cisterciensis Cœnobii tom. 1. Bibliothecæ Patrum Cisterciensium Tisser, autumantis, citatum Opusculum esse S. Stephani Abbatis Cisterciensis;“

„Si, coacto secundo Lateranensi Concilio anno 1139. sub Pontifice Innocentio II. statutum est, nulla futura matrimonia, quæ post Professionem fierent à Conversis; si hoc ipsum confirmatum fuit in Concilio Remensi, habito sub Eugenio Papa III. qui in minoribus fuerat Abbas Sanctorum Vincentii, & Anastasii Romæ ad Aquas Salvias, Sanctique Bernardi discipulus; si Pontifex Alexander hujus nominis III. in sua Decretali, quæ incipit: Non est vobis, sub titul. de Regularibus, æquali erga Abbatem obedientiæ jugo respondit esse subjectos tum Monachos, tum Conversos Ordinis Cisterciensis; suadent hæc omnia, quod vota à Conversis Cisterciensibus in Professione emissa non simplicia sunt, sed solemnia; quod etiam fuit animadversum à Mabillonio, Monachorum Institutorem peritissimo in sua præfatione in part. 2. sæculi sexti Ordinis S. Benedicti §. 11. “

„Nec, ut ab hoc sensu quis recederet, quidquam prodesse potuerunt

„verba, quæ à Conversis Cisterciensibus in Professione emittuntur: Pater, promitto tibi obedientiam de bono usque ad mortem. Præterquamquod enim compertum est, quinque prioribus Ecclesiæ sæculis nullam in emittenda Professione verborum formam fuisse præscriptam, & quod nec etiam juxta præsentem disciplinam unius Instituti Regularis Professio concordat in verbis cum Professione alterius Instituti; cum alumni S. Benedicti promittant stabilitatem loci, conversionem morum, atque obedientiam secundum Regulam S. Benedicti: alumni Sancti Dominici voveant obedientiam secundum Regulam Sancti Augustini; alumni Sancti Brunonis suorum morum conversionem promittant; quæ promissio æquipollere videtur professioni Conversorum Cisterciensium, obedientiæ de bono usque ad mortem.“

„Vis in eo consistere visa est, quod ad effectum, de quo agitur, nedum verborum, sed cæterarum quoque extrinsecarum circumstantiarum ratio habenda est. Cumque in Libro antiquarum definitionum Ordinis Cisterciensis dist. 14. cap. 1. tit. de Receptione, & Professione Conversorum, legatur, quod, post expletum Novitiatus annum, Conversus, ad Capitulum Monachorum accedens prostratus primò veniam petat, & deinde surgens ad imperium Abbatis, & interrogatus, spondeat stabilitatem suam, post quæ Abbas dicat: Det tibi Deus perseverantiam; omnesque respondeant: Amen; quodque, omni proprietate relicta, suorumque bonorum facta, prout libuerit, & maximè favore pauperum, distributione, flexis genibus jungat manus, easque ponat

inter manus Abbatis, eique promittat obedientiam de bono usque ad mortem, Abbasque respondeat: Det tibi Deus vitam æternam; respondentibus omnibus: Amen; quæ omnia quoque leguntur in Rituali Cisterciensium lib. 6. de Ritu suscipiendi Fratres c. 6. sub titulo de Receptione, & Professione Conversorum.

Accessus ad Cpitulum, non tempore Novitiatus, sed post Novitiatum expletum per integrum annum, promissio stabilitatis post interrogationem de ea factam, & ejusdem acceptatio facta ab Abbate, cujus est Professionem admittere, sollemnis proprietatis abdicatio, genuflexio ante Abbatem, & cætera sollemnia, quæ comitantur promissionem obedientiæ de bono usque ad mortem, æternæ vitæ precatio, memoratæ obedientiæ correspondens, satis innuunt, Professionem esse sollemnem, in eaque implicitè & virtualiter contineri vota castitatis paupertatis, & obedientiæ, quæ, utpotè juncta Professioni Regulari, non simplicia sunt, sed sollemnia, juxta responsum Bonifacii VIII. in cap. unic. de voto, & voti redemptione, in sexto.

Unanime interessentium Congregationi suffragium pro sollemnitate votorum, quæ à Conversis Cisterciensibus in Professione emittuntur, fuit à Nobis in ipsa Congregatione ore tenus approbatum. Hoc ipsum à nobis præsentī nostro Decreto confirmatur, quod nostro sigillo munitum Archiepiscopo Damasceno Congregationis Episcoporum, & Regularium, & particularis Congregationis Secretario, manibus nostris consignamus, demandantes, ut illud referat inter Acta Congregationis Episcoporum, & Regularium,

& Decreti exemplar ad Pœnitentiam Apostolicam, & Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, inter sua Acta observandum, transmittat; ut unanimes in posterum sit sententia de sollemnitate votorum, quæ à Conversis Cisterciensibus emittuntur. Datum ex Palatio Apostolico Quirinali hac die 21. Martii 1747.

XXIX. Præcipuum hoc est sollemnis voti castitatis, quod sacro Ordini, vel Religiosæ Professioni est adnexum, ut irritum reddat matrimonium, quod quisquam audeat exinde contrahere, per textum in cap. *Meminimus*, & cap. *Insinuante*, qui Clerici, vel voventes. Simplex autem votum castitatis non nisi illicitum constituit matrimonium; atque efficit, ut conjux, qui se hujusmodi voto obstrinxit petere quidem nequeat à conjuge, eidem tamen petenti debitum reddere teneatur; prout docet S. Thomas in 4. sent. dist. 38. quest. 1. art. 3. quest. 2. Ad tertium, & ad quartum. Verum, quia ex Romani Pontificis auctoritate fieri potest, ut vera Religio ea quoque sit, in qua simplicia tantummodo vota emittuntur, utque insuper vota simplicia impedimentum dirimens matrimonii constituent; siquidem Romanorum Pontificum Constitutionibus statutum reperitur, eos, qui Societati Jesu nomen dederint, veros fieri Religiosos simplicibus tantum castitatis, paupertatis, & obedientiæ votis, post probationis biennium emissis, & simplex castitatis votum, quo se tunc obstringunt, matrimonii esse dirimens impedimentum, quemadmodum videre est in Constitutione Gregorii XIII. edita anno 1582. incipiente: *Quanto fructuosius*, & in altera vulgata anno 1584. cui initium: *Ascendente Domino*,

in privilegiis autem pro Instituti confirmatione emanatis, expressè inest declaratio, quod vota prædicta voventem obstringant, quousque idem in Religione permaneat, eorum autem vinculo exsolvatur, statim ac à Superioribus è Societate dimissus fuerit; hinc porro consequitur, ut, quamvis matrimonium, à Religioso in Societate adhuc manente attentatum, nullum irritumque esset, licèt initum post simplex dumtaxat castitatis votum, ejusmodi tamen censi non posset, immò validum legitimumque esset matrimonium, si illud post dimissionem è Societate contraheret; veluti latius demonstratur in Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus de *Matrimonio*, quæ editæ fuerunt à Cardinali de Noailles illius urbis Archiepiscopo, tom. 2. lib. 3. collat. 1. §. 3.

XXX. Ultimo loco in Urbani VIII. & Innocentii XII. Decretis cavetur, debere Religionem alumni sui ejecti reditum urgere, eumque iterum in sinum recipere, quotiescumque Ordinarius, in cujus diocesis versatus est, tale de illo testimonium perhibeat, ut eum conficere liceat re ipsa ad bonam frugem rediisse. Cùm autem quandoquè contingat, Regularem haud fuisse decretoria sententiâ è Religione expulsum, veluti incorrigibilem, sed, ob atrox aliquod crimen, ad præfinitum temporis spatium, putà septennium, vel decennium, ab eadem Religione damnatum fuisse ad triremes; inde exorta est quæstio, an, exacto pœnalis temporis cursu, ipsum Religio recipere, & ad convictum, ut antea, admittere teneatur. Extra controversiam positum est, Religiosum ad triremes damnatum, Religionis vota servare debere eo modo, quem infelix ejus conditio patitur; uti evincunt

Donatus in *prax. rer. Regular. tom. 1. tract. 8. de ejectis quæst. 23. & tract. 9. de Galeotis Religiosorum quæst. 16. & 17. Rotarius in Theolog. Moral. Regul. tom. 1. lib. 3. c. 2. punct. 8. num. 7.* Absoluta verò pœna ipsi irrogata, non æquè conveniunt Auctores, an Religio eundem teneatur in cœnobium recipere. Docent nonnulli, id oneris Religionibus nullibi impositum reperiri; &, si eadem ad recipiendos hujusmodi alumnos, tam magna infamia notatos, Superioris auctoritate adigantur, licere solummodo eos admittere sine cucullo, Tertiariorum habito indutos, atque vilioribus Religiosæ domus muneribus habere additos. Contrà alii, nulla distinctione adhibita, arbitrantur, Religionem omninò teneri ad hujusmodi Religiosos recipiendos. Ita disserit Donatus: *cit. loc. tract. 9. quæst. 22. & latiori calamo Rotarius præindicato loco num. 4.* Cùm Nos Congregationi Concilii à Secretis essemus, quibusdam instantibus Episcopis, propositum hoc dubium fuit, sed non definitum; opportunum enim visum est, Procuratores Generales Ordinum prius audire, quam ulla ederetur resolutio. Contigit id die 24. Martii 1725. uti videre est tom. 3. *Thesauri Resolutionum.* Ideoque, cùm nulla hac de re afferri resolutio possit, neque damnatis ad triremes ob aliquod crimen aptari posse videantur summorum Pontificum Urbani, & Innocentii Decreta, scripta de Religiosis incorrigilibus, qui longè gravioribus delictis sunt obnoxii, & quorum pervicacia nimis constans deprehensa est, nec pœnali sex mensium carcere vinci potuit; quod ad illos pertinet, integrum erit Episcopis vel cum Superioribus Ordinis agere, vel Sanctæ Sedis auctoritatem implorare, ut, quæ ratione magis expediens fore judicabitur,

ur, iidem à Religione recipiantur. Si autem hoc obtinere non valeant, noverint Episcopi, id oneris sibi tantummodo incumbere, ut eorum vivendi rationem studiosè speculentur, ne alios inficiant, majorisque dedecoris notam Regulari Ordini imponant. Neque verò sinant, hujusmodi Religiosos, qui Sacerdotes fuerint, sive extra claustra remaneant, sive iterum à Religione fuerint in societatem vitæ recepti, sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, si remigaverunt, vel si fuerunt ad triremes damnati ob aliquod delictum, cui de jure infamia est annexa; extat enim Decretum Urbani Papæ VIII. quo declarantur perpetuò irregulares Sacerdotes tam Seculares, quam Regulares, qui ad triremes vel perpetuò, vel ad definitum tempus damnati, remigaverunt. An verò simplex damnatio ad triremes infamiam importet, & consequenter irregularitatis notam damnato inurat, id inter Doctores controversatur. Sed communis opinio est, tunc proculdubio damnatum irregularem esse, cum sententia lata est ob delictum, quod secum fert infamiam de jure. Ne autem ea, quæ jampridem à Nobis tractata sunt, iterum superfluo labore discutienda resumamus, percurrat lector, quæ fusè deduximus, cum munere Secretarii Congregationis Concilii in minoribus fungeremur, quæque ab ipsa Congregatione benignè probata fuerunt in causa *Lavellana, seu Romana*, proposita 8. Junii 1726. & resoluta 6. Julii ejusdem anni, uti videre licet *tom. 3. Thesauri Resolutionum.*

XXXI. Non deerunt fortassè, qui dicant, omnia quidem ab Apostolica Sede provisà sapienter fuisse, quæ ad rectè moderandam Regularium incorrigibilium ejectionem idonea essent, quæque etiam Episcopis opportuna forent

ad evitandas, aut summovendas perturbationes, quæ sibi ab hujusmodi ejectionibus inferri possent; verum non satis forsàn cogitatum fuisse putent de casu, qui sæpè nimis usuvenire dignoscitur, cum scilicet ejectionis sententiam ejectionis, contra se latam, aut nullitatis, aut injustitiæ vitio arguit, & ab ea appellat; quo nempe casu duplex exurgere solet difficultas. Dubitatur enim, primò, quomodò Episcopus se gerere debeat cum expulso, qui à sententia ejectionis suæ provocavit, & provocat; deinde, qua ratione expulsus ipse in regionibus fortè à Romana Curia, & Urbe remotis degens, & ut plurimum omnium rerum inopia pressus, provocationis beneficio uti, juvari que valeat; cum in Decretis præsertim Innocentii XII. sacris Congregationibus Urbis cognitio validitatis ac justitiæ hujusmodi sententiarum fuerit delegata. Sanè Angelopolitani Archiepiscopi Procurator, qui anno 1662. ad Urbem accesserat sacra Limina visitaturus, in relatione status prædictæ Ecclesiæ posterius hoc dubium proposuit, petiti- que, ut, spectata maxima, quæ intercedit inter Angelopolitanam, & Romanam Urbem distantia, Ecclesiasticus Juxta in iis partibus designaretur, ad quem ejectionis jura sibi contra ejectionis sententiam competentia posset deducere. Congregatio autem Concilii, die 11. Februarii 1662. habita, Pontifici consuluit, ut ipsum Archiepiscopum Angelopolitanum in Judicem Ecclesiasticum delegatum per eas regiones designaret, coram quo Regulares expulsi, de ejectionis suæ sententia conquerentes, possent, jura sua in gradu appellationis proponere, absque eo quod ad Romanæ Curie tribunalis causam deferre cogerentur. In ea verò, quæ tunc edita fuit, resolutione, Congregatio ulterius pro-

gressa non fuit ad investigandum, definiendumque modum, quo Episcopus se gerere deberet cum Religioso ab ejectionis sententia appellante, dum vigore ipsius appellationis sententia pendet suspensa. Verùm, quod tunc omissum, postea opportunè præstitum fuit; cavit enim, ne quispiam, licèt intra terminum à lege præfinitum ab ejectionis sententia appellaverit, possit extra carceres sua jura experiri; sed, si eadem proponere velit, omninò debeat se se in carceribus constituere. Cùm autem provocans carceribus detinetur, non est, cur Episcopus de eo sollicitus sit; quem scilicet studiosè observare, ac custodire tantummodo debet, cùm procul à claustris in sua dioecesi versatur. Quæ super hoc prodit Congregationis resolutio, sequens est, excerpta ex lib. 98. decretorum pag. 524.

Licien. Ejectionis à Religione.

»Pater N. N. ob plura crimina per
»eum, ut prætenditur, in Religione
»patrata, & de quibus, licèt pluries
»punitus, adhuc non resipuerat, fuit
»de mense Septembris superioris anni,
»per sententiam Patris Generalis, in-
»corrigibilis declaratus, & uti talis
»à Religione ejectus. Appellavit ora-
»tor ab hujusmodi sententia ad hanc
»sacram Congregationem sub præ-
»textu notoriæ nullitatis & injus-
»titiae, præsertim ob non servatam
»formam Decretorum ejusdem sacrae
»Congregationis, relatorum in Cons-
»titut. 28. san. mem. Urbani VIII.
»& in novissima Constitutione Sanc-
»tissimi Domini Nostri edita 1. Martii
»1693. Actisque transportatis, ac
»Religione audita, & informante,
»dignabuntur EE. VV. declarare. «

I. »An constet de asserta incorri-

»gibilitate oratoris; &, quatenus ne-
»gativè. «

II. »An idem orator veniat Reli-
»gioni restituendus in casu, &c. «

»Die 15. Novembris 1698. Sacra
»Congregatio Concilii rescripsit: Ora-
»tor se constituat in carceribus for-
»malibus Religionis, & postea pro-
»videbitur. «

CAPUT XII.

*De quinto capite relationis status
Ecclesiae.*

AD Moniales pertinet hoc quin-
tum caput. Tridentinum Con-
cilium sess. 25. cap. 15. de Regularibus,
& Monialibus, statuit, ne Religiosa
Professio ante decimum sextum ætatis
annum expletum, & non exacto No-
vitiatus anno, emitatur: *Nec qui mi-
nore tempore, quam per annum post sus-
ceptum habitum in probatione steterit, ad
Professionem admittatur.* Si quæ verò
nuncupata Professio duabus hisce con-
ditionibus destituatur, irritam eam
declarat, ac omni plane vi obligandi
expertem: *Professio autem antea facta,
sit nulla, nullamque inducat obligatio-
nem ad alicujus Regulæ, vel Religionis,
vel Ordinis observationem, aut ad alios
quoscumque effectus.* A præscripta autem
regula exemptos voluit eadem sancta
Synodus Patres Societatis Jesu, qui
plerumquè neminem, nisi evoluto
saltem probationis biennio, ad Pro-
fessionem recipiunt; uti videre est
sequenti cap. 16. *Per hæc tamen sancta
Synodus non intendit aliquid innovare,
aut prohibere, quin Religio Clericorum
Societatis Jesu, juxta pium eorum Insti-
tutum, à Sancta Sede Apostolica appro-
batum, Domino, & ejus Ecclesie inser-
vire possint; quod Fagnanus quoque
animadvertit in c. Ad Apostolicam, n.*

15. *de Regularibus*. Eademque Synodus, postquam *cap. 18.* anathemate perculit audentes cogere mulieres, ut se Religioni devoveant; simulque declaravit, ea omnia, quæ tùm ante Professionem, tùm in ipsa Professione præstanda decreverat, locum habere debere in quibuscumque monasteriis, non solum Episcopo, sed etiam alteri cui libet Prælato subiectis, hæc addidit verba: *Ab his tamen excipiuntur mulieres, quæ Pœnitentes, aut Convertitæ appellantur; in quibus Constitutiones earum servantur.* Hinc autem orta est disputatio, an postremorum huiusmodi verborum vis, ea tantummodo complectatur, quæ *in ipso c. 18.* cui inserta sunt, decreta leguntur, vel potius ad ea quoque protendi debeat, quæ prædicato *cap. 15.* continentur; adeo ut, si in Monialium Pœnitentium, sive Convertitarum Constitutionibus, probationis annus ante Professionem explendus, minimè præfiniatur, valida post Concilium censi possint vota in huiusmodi cœnobiis emissæ sine prævio annali experimento, utpotè contra Conciliarem quidem sanctionem, sed tamen ad normam suarum Constitutionum exacta. Itaque Congregatio Concilii Tridentini Interpres, propositam hanc quæstionem definiens, respondit, quod præscriptum fuerat *cap. 18.* ad præcedentia quoque capita, atque adeo *ad ipsum etiam c. 15.* referri; quemadmodum testatur Fagnanus *in cit. cap. Ad Apostolicam, n. 29. & 30. de Regularibus*, & post ipsum Passerinus *de statibus hominum tom. 3. q. 189. num. 55.* Congregationis resolutio edita fuit die 2. Martii 1606. & sequentibus verbis concepta: *Congregatio respondit, si ex Instituto, vel Constitutionibus Convertitarum ad Professionem admitti consueverint absque anno probationis, decretum ejusdem Concilii quoad*

Convertitas, nihil earum Institutis, aut Constitutionibus circa probationis annum detraxisse.

II. Nullum sanè de hac controversia offendimus postulatum in relationibus status Ecclesiarum ab Episcopis ad Sanctam Sedem transmitti solitis; verùm ætatem, annumque probationis commemoravimus, in quemdam veluti apparatus ad ea, quæ mox tractaturi sumus. Exploratum cuique est, post contractum, sed nondùm consummatum matrimonium, indulgeri conjugi, qui cupit aliquam ex approbatis Religionibus ingredi, bimestre spatium, quo de ineundo vitæ statu deliberet, juxta præscriptum *in cap. Ex publico, de conversione conjugatorum.* Quia verò alteri conjugi Religionem ingredi nolenti non licet ad alia vota migrare, nisi altere ipsa se Religioni obstringat, solenni nuncupata Professione; si hæc, ut suprà monuimus, non nisi evoluto probationis anno emitti potest, dubitarunt nonnulli Episcopi, in quorum diœcesibus id evenit, an is quoque casus sub Conciliari lege, annalem Novitiatum requirente, comprehenderetur; ea scilicet de causa, quòd alter conjux graviore afficiatur incommodo, dum per integrum anni spatium sua libertate uti prohibetur; fierique etiam posset, ut huiusmodi onus ad biennium protenderetur; ex quo conjux Religionem ingressus, postquam in ea regularis vitæ tyrocinium inierat, jam jam exeunte anno, posset ex ea ad aliam Religionem transire, ibique annale experimentum instaurare. At nimis generalia sunt Concilii verba *cap. 15.* ideoque dicendum est, illa propositam quoque facti speciem complecti; ita quidem, ut, nihil obstantibus circumstantiis quantumvis urgentibus, si à conjugis Religionem

ingresso, nondum evoluto Novitiatu anno, emitteretur Professio, irrita ea penitus esset ac nulla; neque propterea conjux, qui in sæculo mansit, posset se liberum asserere, ad effectum transiendi ad alia vota. Dispensatione igitur opus est, ut probationis tempus contrahatur; hæcque non nisi à Romano Pontifice, qui supra Concilium est, indulgeri potest. Neque verò hujusmodi dispensationi legitima deest causa; habita ratione nimis evidentis incontinentiæ periculi, in quod adduceretur is, qui secum jam de matrimonio ineundo constituerat, si diutius ab alio matrimonio contrahendo abstinere debere. Videndus Passerinus *de statibus hominum tom. 3. quæst. 189. num. 56.*

III. S. Pius V. Pontifex sua Constitutione 109. in Bullario Romano, quæ relata est in novum Bullarium Ordinis Prædicatorum *tom. 5. num. 95.* Monialibus Novitiis, quæ S. Dominici Institutum amplexæ sunt, indulgit, ut in mortis articulo Religiosæ Professionis vota revocare possint, quamvis necdum exacto probationis anno, dummodo tamen ad ætatem Professioni emittendæ necessariam pertigerint. Ex hac Constitutione nonnullæ inter Auctores excitatæ sunt quæstiones. Prima quidem, an ipsa complecteretur puellas educationis causa in monasteriis Ordinis S. Dominici commorantes. Hac de re actum fuit in quadam causa *Neapolitana*, in qua Congregatio die 14. Martii 1705. rescripsit, Professionem puellæ, educationis causa in monasterium Monialium S. Dominici receptæ, nullam fuisse, licet in exitu vitæ emissam, propterea quod Religiosæ probationis annus non præcesserit, uti videre est *discept. 24. tom. 2. part. 2. bon. mem. Avocati Ursayæ.* Altera, an, exclusis licet à Pianæ Constitutio-

nis indulto puellis educandis, eodem saltem uti possint Novitii ejusdem Ordinis Prædicatorum. Tertia, num, propter privilegiorum communicationem, ad cæterorum quoque Regularium Ordinum Novitios, atque Novitias eadem Constitutio protendi valeat. De his consuli possunt Auctores materiam pertractantes. Hic verò nil aliud opportunè monendum, quam plures reperiri Auctores, qui se se ab omni negotio faciliè expediunt, dicentes sublatum censi debere memoratum S. Pii V. privilegium, ex quo Gregorius XIII. edita Constitutione, ad sacrorum canonum, Conciliique præscriptum revocavit quidquid amplius S. Pius V. in Regularium favorem constituerat. Quarta denique, an, posita Pianæ Constitutionis efficacia, cui nihil à Gregorio Pontifice fuerit derogatum, si Novitia, quæ in proximum vitæ discrimen adducta, nondum evoluto probationis anno, Professionem emisit, convalescat, teneatur ipsa Novitiatum implere, & factam Professionem ratam habere, aut aliam ex integro nuncupare. Adeantur Rodericus *Quæst. Regul. tom. 3. quæst. 15. art. 6.* Diana *editionis coordinatæ tom. 7. tract. 1. resol. 160. & 161.* Pellizzarius *tom. 1. Manual. Regular. tract. 2. cap. 7. quæst. 24. & tract. 3. cap. 2. quæst. 3.* qui plerumquæ hac etiam in re Regularibus favent.

IV. Ad eorum assertiones roborandas plurimum conferre possunt, quæ in Historia Ecclesiastica leguntur de iis Religiosis, qui *Monachi ad succurrendum* dicebantur, iique erant, qui imminentis mortis periculo territi, monastica Professionis insignia sibi tradi postulabant, ea spe ducti, fore ut exsuscepta hoc modo publica pœnitentiæ æternæ vitæ participes fierent. De hisce Mo-

Monachis ad succurrendum eruditè admodum more suo agunt Mabillonius in *Præfat. ad sæculum I. Benedictinum* num. 105. §. *Tertiam denique, & in Præfat. 1. in sæculum III. n. 21. §. Quocirca, itidemque in Præfat. 2. in sæculum IV. n. 191. §. Priorem ob causam, Christianus Lupus in suis notis ad Concilia Generalia, & Provincialia, tom. 3. vetustioris editionis, in notis ad primum decretum S. Leonis IX. pag. 589. & seq. Haestenus in suis Disquisition. monasticis tom. 2. lib. 5. tract. 7. disquisit. 2. recensque eruditus Plaza in suo Opere inscripto Christianorum in Sanctos, Sanctorumque Regimam, &c. Propensa Devotio, part. 1. cap. 17. n. 25. & seq.*

V. Indubium quippè est, hosce Monachos, ad succurrendum nuncupatos, si convaluissent, Religioni, quam per Professionem voverant, mansisse perpetuò addictos, adeo ut ex ea abeuntes, apostasiæ rei fierent. Celebre est Opusculum 16. Beati Petri Damiani, scriptum ad Gislerum Episcopum Auximanum, in quo eorum assertionem pervalide oppugnat, qui affirmare audebant, piam quidem rem esse, & ad æternæ vitæ meritum valde utilem, in mortis articulo monasticum induere habitum, & ipsam quoque Professionem emitte; ac hujusmodi Professioni non eam inesse vim ac efficaciam, ut, si æger convaluisset, adigeretur propterea reliquum vitæ spatium in monasterio exigere. Laudatum Opusculum legi potest tom. 3. c. 2. *Operum ejusdem, impressionis anni 1743. pag. 181.* Memorata autem erronea opinio Synodali decreto proscripta fuit. Et nunc inter eruditos tantummodo quæstio est, an proscriptionis decretum fuerit editum in Synodo coacta sub Stephano X. vel potius sub Leone IX. uti videri potest apud Chris-

tianum Lupum *cit. loc. pag. 595.*

VI. Verùm, quidquid sit de recensitis quæstionibus, & quidquid olim fuerit de his Monachis ad succurrendum, quorum nullum hodie vestigium superest, quidquid demùm sit de ipsa quoque S. Pii V. Constitutione, num scilicet derogatum ipsi fuerit à Gregorio XIII. peropportunum videtur, pro eo quod pertinet ad Ecclesiasticum regimen, monere Episcopos, quod si Novitia Ordinis S. Dominici, in idonea quidem ætate constituta, sed nondum legitimum tyrocinii tempus emensa, in mortis articulo Professionem emisierit, hæc utiquè illi proficua esse poterit ad spiritalia effectus, ad assequendas nimirum Indulgentias, acquiri solitas ab illis, quæ ritè solemnem Professionem emittunt; numquam verò ad temporales effectus, videlicet adtribuendam monasterio actionem, qua dotem, ac reliqua bona, sic professæ Monialis petere valeat. Ita censet Fagnanus in *cap. Sicut nobis, à num. 22. usque ad 34. & præsertim num. 33. de Regularibus*, cujus sententiam amplexa est etiam Congregatio Concilii in causa *Narnien. Professionis* proposita 22. Junii 1743. & resoluta 25. Januarii 1744. in qua cum quæstio esset de Novitia, quæ in extremis constituta, post vigesimum secundum Novitiatus mensem emiserat Professionem in monasterio, cujus Constitutionibus biennale experimentum ante Professionem requirebatur, validum sanè Congregatio declaravit hujusmodi actum, sed ad spiritalia tantummodo gratias lucrificiendas. Porro, hac retenta, servataque regula, quæ firmissimis innititur fundamentis, aditus intercluditur litibus, & compescuntur vociferationes secularium, temerè plerumque inclamantium, magnas, immò excessivas esse, quæ monasteriis, cæterisque

que piis locis fiunt, temporalium bonorum accessiones; quod etiam Nos ipsi, dum munere Secretarii Concilii fungeremur, non negleximus significare Episcopis in relatione status suarum Ecclesiarum exquirentibus, quoniam se modo gerere, quidve judicare deberent de Professionibus in aliquibus suarum diocesium monasteriis nuncupari solitis à Monialibus Novitiis proximam mortem præsentientibus, quæ licet legitimam ætatem implevisse, nondum tamen præfinitum tyrocinio spatium plenè exegerant.

VII. Animadvertimus, haud leve negotium facessere Episcopis, quod satis frequenter contingere solet, ut mulier, post inita sponsalia, vel etiam post matrimonium de præsentì celebratum, postulet, se in monialium monasterium recipi, & evolutò Novitiatum anno, ad Regularem Professionem admitti; atque eam difficultatem oriri ex innumeris quæstionibus, & controversiis, quas hac de re Auctores, numquam, ut assolet, inter se convenientes, excitarunt; dum ignoratur, quæ sit sententia sacrarum Urbis Congregationum judicio probata, atque recepta; & sic, qui rebus administrandis, definiendisquæ præest, deprehendere nequit, ubi tutò consistat, quod esset ipsi cæteroquin facillimum, si perspectum haberet, utra ex sententiis sibi invicem oppositis in Romanæ Curiae tribunalibus obtineat. Hoc itaque Nos, repetentes ea, quæ diuturno complurium annorum curriculo præmanibus habuimus, exponendum sumimus.

VIII. Si de simplicibus sponsalibus agatur, hoc est de promissione nubendi certo viro facta, ac per mutuam repromissionem ab ipso acceptata, quamvis etiam juramenti religione fuerit utrinque firmata, dummodo ultrà pro-

cessum non fuerit, neque sponsi carnali copula se se congnoverint, prohiberi non potest mulier, quin monasterium ingrediatur, exactoque probationis anno, solemniter Religionis vota profiteatur. Ita rescripsit Alexander III. in Decretali *Commisum*, de sponsalibus; quo tamen loco subdit, satius fore mulieri, si antequam monasterium ingrediatur, ut juratam fidem præstet, matrimonium contrahat: *Fraternitati tuæ taliter respondemus, quod tutius est ei, religione juramenti servata, prius contrahere, & postea, si elegerit, ad Religionem migrare.* Textum hunc nonnulli ita interpretantur, ut consilium potiùs, quam præceptum præseferat; uti videre est penes Sanchez de *matrimon. lib. 1. disp. 43. n. 7.* Alii tamen rectè perpendunt, Pontificiam Constitutionem locum sibi vindicare in ea facti specie, quæ mulier de Religionis ingressu adhuc deliberans, nondum re ipsa monasterium ingressa fuerit. In his enim circumstantiis potest utique sponsa, absque eo quod admirationem ingerat, jurisjurandi fidem liberare, matrimonium inire, exindeque ad claustra properare; quod profectò non eveniret, si mulier jam monasterium ingressa, subinde aut in ipso monasterio manens, matrimonium iniret, aut ex eo egressa, nuptias celebraret, & postea claustra repeteret. Ita disserit Gonzalez in *Commentariis ad præcit. text.* latiorique calamo rem persequitur Pirhing. *ad tit. Decretal. de sponsal. & matrim. lib. 4. tit. 1. n. 52. & 53.* Sed, cum in sponsalibus, juxta nunc vigentem stipulationum formam, contractis, atque juratis, apponi soleat non solum contrahendi, sed, & consummandi matrimonii obligatio; hæc sanè recentior, receptaque praxis fortassè potest efficere, ut executioni mandari nequeant, quæ statuta sunt in Decretali *Commisum*;

sum; ut scilicet matrimonium ad formam juratæ promissionis contrahatur, deinde verò mulier in Religionem, & claustra se recipiat; neque enim, non secuta consummatione, satis impletum dici posset juramentum, quod tamen unum in causa fuit, ut Pontifex præciperet ei, quæ matrimonium se contrahaturum juraverat, ut matrimonium prius celebraret, subindeque, si libuisset, ad claustra migraret. Verum, quamvis dispositio memoratæ Decretalis *Commissum*, aptari nequeat propositæ juratæ sponsioni, contrahendi videlicet, simulque consummandi matrimonium; huic tamen omninò congruere videtur effatum illud: *Propositum, aut promissum non infringit, qui in melius illud commutat*; quod legitur in Decretali: *Peruenit, de jurejurando*. Neque in jurata consummandi promissione videtur contineri casus, quo ipsi sacri canones à consummatione abstinendum probant, atque collaudant, juxta alteram Decretalem in c. *Ad nostram*, 21. *de jurejur.* ubi, cum quidam jurejurando pollicitus esset, se in causis omnibus judicii solemnia servaturum, Innocentius III. Pontifex rescripsit, juramentum in hunc, qui sequitur, modum esse interpretandum: *Quamquam, & secundum approbatum intellectum rectè possit intelligi, quod jurasti, ut in omnibus causis ordinem judicarium observares, in illis videlicet, in quibus est ordo judiciarius observandus.*

IX. His circa sponsalia explicatis, sequitur, ut agamus de matrimonio, ratò tamen, nec consummato; integrum est enim mulieri, quæ matrimonium tantum celebravit, non autem consummavit, in monasterium se recipere, ibique solemnia Religionis vota nuncupare; per hanc autem votorum nuncupationem matrimoniali vinculo vir exsolvitur, ipsique liberum est

ad alias nuptias convolare, juxta rescriptum Alexandri III. Pontificis in Decretali: *Verum de conversione conjugatorum, & juxta definitionem sacre Tridentinæ Synodi in can. 6. sess. 24. de matrimonio*. Animadvertendum tamen est, privilegium hoc esse concessum tantummodo Religiosæ Professioni, emissæ in aliqua ex approbatis Religionibus, in quibus nimirum emissa castitatis, paupertatis, & obedientiæ vota, solemnium vim, & naturam obtinent; numquam verò Professioni emitti solitæ in quibusdam piarum mulierum cœtibus, veluti Tertiariarum, Beguinarum, aut Oblatarum, quarum vota, non inter solemnia, sed inter simplicia recensentur, juxta constantem atque conformem sententiam tribunalium tum Rotæ, tum Congregationis Concilii, quæ sæpè sæpius matrimonia ab illis post castitatis votum contracta, valida pronuntiarunt, ex quo ejusmodi vota simplicia fuerint, non autem solemnia. Id ipsum obtinet quoad viros in Militaribus Ordinibus professos; exceptis dumtaxat Hierosolymitanis Equitibus, qui veri sunt Religiosi, cum se se trino, solemnique castitatis, paupertatis, & obedientiæ voto obstringant, quemadmodum rectè animadvertunt Escannius in *Propugnaculo Hierosolymitano* disquisit. 6. c. 2. Adden. ad Lodovis. decis. 87. n. 13. & ideo quæ in hac Equestri Religione emittitur Professio, matrimonii rati, & non consummati, vinculum dissolvit, & si quod inde contrahatur matrimonium, irritum facit; uti ad rem nostram subdit Sanchez *de matrim. lib. 2. disp. 8. n. 8*. At non eadem vis est, & prærogativa Professioni in reliquis Militaribus Ordinibus nuncupatæ, in quibus, non indefinita, sed plerumquæ conjugal castitas, vel à secundis nuptiis abstinentia vovetur; uti scitè disserunt Men-

Mendo de *Ordinibus Militaribus dis-*
quisit. 5. quest. 3. n. 17. Pontius de *ma-*
trim. lib. 9. c. 7. Cardin. de *Lauræa*
tom. 3. in 4. lib. sent. disp. 16. art. 13.
n. 292. & seq. Clericat. de Sacram. ma-
trim. decis. 13. n. 18.

X. A matrimonio rato, sed non consummato, progrediendum est ad matrimonium consummatum. De quo illud est præmittendum, quod quidquid sit de quibusdam exemplis, quæ in Ecclesiastica Historia leguntur, nonnullarum scilicet mulierum jam nuptarum, quæ viris planè insciis, ad religiosa claustra confugerunt, vel de viris, qui uxoribus nihil tale opinantibus, monasticam vitam professi sunt; cum tribuenda hæc sint peculiari Divino afflatui, aut vigenti per ea tempora Ecclesiasticæ disciplinæ, quæ ad monasticum Institutum fovendum, ampliandumque magnoperè intendebat; nostris sanè temporibus, si de matrimonio agatur consummato, nequit uxor sine consensu viri, aut vir sine consensu uxoris, religiosam & claustralem vitam amplecti; quemadmodum perspicuè infertur ex Decretali Alexandri III. in c. *Verùm*, de *convers. conjug.* Consensum autem hujusmodi liberum esse oportet ac voluntarium: si enim fuisset per vim metumve extortus, posset utiquè, qui ipsum præstitit, alterum conjugem, licèt jam claustris inclusum, ex iis revocare; uti rescripsit Innocentius III. in Decretali: *Accedens, eodem tit.* Et quamvis etiam consensus omninò fuisset liber, insuperque conjux, monasterium ingressus, Religiosam Professionem emisisset, si alter conjux, ea quæ sacris canonibus constituta sunt, ex parte sua non præstet, integrum ipsi est, professum è claustro revocare, licèt Professio ab eo validè emissa fuerit, juxta celebre rescriptum laudati Pont. Alex. III. in

Decretali: *Præterea, de convers. conjug.* Quapropter, si in aliqua diocesi contingat, ut nupta mulier in Religionem se recipiat, noverit Episcopus, id sibi vel maximè incumbere, ut & legitimus, liberque præcedat viri consensus & is præterea præscriptas à sacris canonibus conditiones implere non omittat.

XI. De quibus sanè conditionibus aliqua hîc adnotare volentes, duo à sacris canonibus præscripta comperimus. Primum, ut si alter conjugum velit in monasterium se se recipere, ibique se Deo devovere, id ei nullatenus concedatur, nisi alter quoque conjux cœnobium ingrediatur, & in eo Regularem Professionem emittat. Satis perspicuus est textus in *can. Quia Agatho*, 27. q. 2. ubi hæc leguntur: *Quem tamen* (de Agathone sermo est ab uxore ad Religionem properante) *ita suscipiendum esse cognosce, si & uxor illius similiter converti voluerit; nam dum unum utrumque corpus conjugii copulatione sit factum, incongruum est, partem converti, & partem in sæculo remanere.* Huic consonat sequens Canon *Scriptis nobis*, in quo continetur rescriptum Nicolai Pontificis ad Reginam Teuthbergam, quæ cum esset Lothario nupta, Religioni nomen dare exoptabat: *Cui nos scripsimus, non hoc aliter fieri posse, nisi eandem vitam conjux ejus Lotharius elegerit.* Idemque Pontifex ad Lotharium scribens, hæc habet: *Nam licèt sit scriptum: Quos Deus conjunxit, homo non separat: Deus tamen, & non homo, separat, quando Domini amoris intuitu, ex consensu utriusque conjugis, matrimonia dissolvuntur. Aliter autem fieri mutuam separationem vestram prohibemus.* Neque clarior esse potest Alexandri III. Decretalis in cap. *Cum sis, de convers. conjug.* Ignorare non debes, Sanctorum Patrum constitutioni esse contrarium, ut vir, uxore sua, aut

aut uxor, viro ejus non assumente Religionis habitum, debeat ad Religionem transire. Hæc est prior regula à Jure Canonico tradita. Sequitur altera, quam prioris limitationem meritò dixeris; quam nimirum sancitur, posse alterum conjugem, post matrimonium etiam consummatum, fieri Religiosum, licet alter ejus vestigia sequi detrectet, dummodo tamen hic provectæ ætatis sit, ab omni incontinentiæ suspicione immunis, & si inter seculares versari maluerit, simplici castitatis voto se obstringat; his quippè positis peculiaribus circumstantiis, alteri ex conjugibus fit facultas ingrediendi Religionem, alteri verò manendi in sæculo; veluti prosequitur Alexand. Pontif. in præcit. Decret. *Cum sis, de convers. conjug.* En ejus verba: *Inde est, quod auctoritate Apostolica prohibemus, ne in Episcopatu tuo virum, vel uxorem, nisi uterque ad Religionem migraverit transire permittas. Verum, si ita uxor senex est, & sterilis, quod sine suspicione possit esse in sæculo; dissimulare poteris, ut ea in sæculo remanente, & castitatem promittente, ad Religionem transeat vir ejusdem.* In quem textum Glossa verb. *dissimulare*, observat hujusmodi verbo veram permittendi & approbandi vim inesse. Quod eò magis dicendum est, dum quidquid decretum legitur in præindicato cap. *Cum sis*, confirmatur quoque in subsequentibus Decretal. sub eod. tit. *de convers. conjug.* collectis; quarum uni initium est *Uxoratus*, alteri *Ad Apostolicam*, & alteri *Significavit*. Et, quamvis in prima ex illis, nimirum in Decretali *Uxoratus*, habeatur, continentiæ votum à conjugē jam sene, qui in sæculo remanet, emittendum, publice in conspectu Ecclesiæ nuncupari debere, exinde tamen non sequitur, solemne illud esse; nam, sicut inferius demonstrabimus, illud tantum-

modo continentiæ votum solemne censetur, quod est sacro Ordini, vel Regulari Professioni adnexum; sed hoc tantummodo ex laudata Decretali inferatur, perpetuæ continentiæ votum à manente in sæculo concipiendum, & ritè perficiendum esse coram testibus, & Superiore Ecclesiastico, ne unquam de illius nuncupatione dubitari possit.

XII. Si hasce vias, quæ à sacris canonibus indicantur, quæque accuratè semper servatæ fuerunt ab Urbis Congregationibus, insistet Episcopus, nihil offendet, quod justam dubitandi causam ei præbeat, ubi casus se obtulerit nuptæ mulieris, quæ monasterium ingredi, ac Regularem Professionem suis loco, & tempore emittere velit. Difficultates, quæ aliquandò occurrunt, & de quibus interdum Congregatio Concilii sententiam rogata fuit in relatione status Ecclesiarum, inde profluxerunt, quod aut vir abnueret ingredi Religionem, sed mallet dumtaxat sacro Ordine, & Presbyteratu in sæculo initiari, quamvis uxor inter Moniales profiteretur; aut nonnulli ex viris contenderint, se in sæculo manere posse, nec ideo obstringi debere ad simplex castitatis votum emittendum, in casu videlicet, quo conjugalīs fides fracta per adulterium fuerat ab uxore, quæ subinde facti pœnitens in monasterium se abdere decreverat, & Religiosæ vitæ institutum amplecti, ac vovere.

XIII. Cùm dictum fuerit superius quoties uxor Religiosam in monasterio, vitam amplectatur, debere, & virum ingredi monasterium, ibique monasticæ Professionis vota emittere, nisi ea sit ætate, vel conditione, quæ omnem incontinentiæ suspensionem excludat, satis verò esse ut in sæculo se simplicis castitatis voto obstringat, si ab ejusmodi suspicione, maximè per æta-

ætatem, vindicetur; ambigi jure nequit, quin in hac posteriori facti specie possit vir, si velit, ad sacrum Ordinem, indeque ad Sacerdotalem gradum in sæculo conscendere; si enim lex ipsi in tali casu indulget, ut simplici castitatis voto illigatus in sæculo permaneat, cumulatius legem implet, si sacris Ordinibus initietur; cum castitatis votum, sacris Ordinibus adnexum, solemne sit, & habeatur, juxta Decretalem in cap. unic. de voto, in 6. cujus hæc sunt verba: *Illud solum votum debere dici solemne, &c. quod solemnizatum fuerit per susceptionem sacri Ordinis, aut per Professionem expressam, vel tacitam factam alicui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis.*

XIV. Nodus igitur difficultatis est potissimum in eo casu, quo vir nec ætate grandævus, nec ob alias circumstantias ab incontinentiæ suspicione remotus, juxta canonum sanctionem deberet solemnia Religionis vota nuncupare, quod tamen ipse abnuitt sacrum tantummodo Ordinem suscipere intendens, vel ad Sacerdotalem gradum in sæculo ascendere. Instante Veronensi Episcopo, casus hujusmodi propositus fuit in sacra Congregatione Concilii habita 18. Decembris 1728. eoque licet ad iteratum examen revocato, nulla tamen prodiit resolutio, uti videre est tom. 4. *Thesauri Resolutionum*; propterea quod existimatum non fuerit, virum qui à florente, quam agit, ætate, ad voluptatem allicitur, per susceptos in sæculo sacros Ordines dici posse ab incontinentiæ periculo procul abesse, atque adeo opportunis cautionibus, prædiis que munitum, qualis evaderet, si se in monasterium abderet, ibique Religiosam emitteret Professionem. Haud tamen diffitemur, quin aliqua afferri possint exempla Episcoporum, qui nuptæ mu-

lieri facultatem fecerint se Deo dicandi in monasterio, dum vir Sacerdotio inter sæculares initiaretur, licet, is, haud grandiore, sed virentem ageret ætatem. Hoc autem ideo fortasse factum, quod perspectissima fuerit viri probitas, certoque præcognitum, quantum quidem humana conditio patitur, fore, ut sacris Ordinibus obstrictus, illibatam castitatem servaret; quod potissimum intendunt sanctiones canonum jubentium, virum ætate florentem, Religionem ingredi, quoties uxor inter Moniales ad Religiosam vitam ducendam se recipit. Nemo sanè ignorat veterem illam, satisque arduam, quæ olim fuit, controversiam, an, sicut matrimonii rati, sed non consummati vinculum per Religiosam Professionem dissolvitur, ita per sacri Ordinis assumptionem diremptum illud pronuntiari jure posset; cum sacer Ordo, æquè ac Religiosa Professio, sit impedimentum nedum impediens, sed dirimens etiam matrimonium. Cardinalis Ostiensis in *Summa* eandem sacro Ordini vim tribuit ad dissolvendum matrimonium ratum, nec consummatum, quam habet Regularis Professio. Oppositam sententiam alii sunt secuti; impensius monentes, quod, nulla super hoc allata, nec evulgata Pontificia definitione, periculosum nimis est Ostiensis opinioni subscribere. Verum, cum postmodum Joannes XXII. suam ediderit Constitut. quæ incipit, *Antiquæ*, sub titulo de voto, & voti redemptione, in Collectione ejusdem Decretalium tit. 6. indubium firmumque mansit, quamvis matrimonium ratum, sed non consummatum, dissolvat Religiosa Professio, minime tamen per susceptionem sacrorum Ordinum dissociatum illud censi oportere. Porro, si ad casum, de quo agimus, exemplum ejusmodi accommo-

detur, unusquisque facile noverit, non satis tutò egisse Episcopos illos, qui quandoquē facultatem fecerunt ad sacros Ordines conscendendi viro licet juniore, cujus uxor Sanctimonialium vitam amplectebatur; longeque rectius fuisse facturos, si, ubi peculiares facti circumstantiæ id suadere viderentur, eosdem monuissent, ut opportunam à Sede Apostolica dispensationem implorarent, cum nulla de hoc Pontificia extet definitio.

XV. Verum, si hoc quæstionis caput de viro juniore, qui, uxore monasticam vitam vovente, non inter Regulares profiteri, sed inter seculares Sacerdotes initiari contendit, nullo Pontificio rescripto, aut Constitutione fuit definitum; haud tamen illa considerantur quoad alterum caput de viro florentis ætatis, cujus uxor, admissi adulterii poenitens, vult se in monasterium abdere, ibique nuncupata Regulari Professione crimina sua expiare. Actum de ea re fuit in Congregatione particulari habita coram felic. record. Innocentio Papa X. in eaque statutum fuit, legitima adulterii probatione non deficiente, nimirum quoties aut mulier ipsa crimen confessa sit, aut illius delictum notorium fuerit, aut denique Juxta sententiam tulerit super divortio ex capite adulterii; si uxor Religiosam in monasterio vitam eligat, non cogi virum licet florentem ætate Religionem ingredi, sed satis esse, ut ab eo simplex castitatis votum in sæculo nuncupetur. Ita testatur Lezana, qui memoratæ Congregationi coram Pontifice habitæ interfuit, in sua consult. 30. num. 27. Huic consonant aliæ à Congregatione Concilii editæ resolutiones, in causa nimirum *Lucana*, decisa 14. Novembris 1682. lib. 32. decretor. fol. 489. & in *Ferrar.* 2. Maji 1693. uti videre est lib. 43.

decret. fol. 225. dumque Nos ipsi in minoribus constituti eidem Congregationi à Secretis essemus, in causa *Jannuen.* 2. Maji 1722. ut patet ex tom. 2. *Thesauri Resolutionum*, ubi insertum est folium, quod tunc à Nobis elucubratum, & typis impressum Congregationi obtulimus.

XVI. Hæc sunt, quæ hîc opportunè afferenda diximus, ut demonstraremus, quomodo se gerere debeat Episcopus, si aliqua nupta mulier monasterium ingredi, & Religiosum Institutum profiteri velit; nimirum quando, & qua ratione, illius instantiæ valeat obsecundare. Quæ tamen nullatenus obstant, quominus, si peculiare alicujus facti circumstantiæ temperamentum aliquod, vel generalis regulæ relaxationem exposcere videantur, Apostolicæ Sedis auctoritas impleatur, quæ ex legitimis causis potest, consuevitque opportunas dispensationes indulgere. Quemadmodum mox supra monuimus, probato adulterio, si uxor adultera, saniore inito consilio, se Religioni devoveat, non eo onere gravatur vir, licet junior, ut monachus fiat; sed satis est, ut simplici castitatis voto inter seculares se obstringat. Turbavit id aliquandò nonneminem, qui ad Sanctam Sedem supplex confugit, ut à præfati voti nuncupandi onere fieret immunis, fortassè etiam pertimescens, ne, mortua quandoque in claustris uxore, adempta sibi esset facultas transeundi ad alias nuptias. Cum enim uxor, quæ consensit, virum sacro Ordine initiari, eo è vivis erepto, prohibeatur alteri nubere, ut constat ex *Can. Seriatim, dist. 32.* & si quod ab ipsa attentetur matrimonium, Ecclesiasticis sanctionibus irritum fiat, uti videre est apud Sanchez de *matrim. lib. 7. disp. 40. per tot.* dubitari non omnino temerè posset
num

num idem quoque pronuntiandum esset in altera facti specie, qua, uxore solemniter professâ, simplici autem castitatis voto per virum nuncupato, vellet hic, post illius mortem, ad alias nuptias convolare; par enim ratio inesse videtur utrique speciei, nimirum reverentiæ habendæ erga solemne votum, licet ab altero conjugee emissum; quam rationem innuit S. Thomas in 4. *sentent. dist. 37. q. 1. art. 2. ad secundum*. Quod si hujusmodi ratio non satis idonea censeretur, initum tamen matrimonium semper esset illicitum, propterea quod votum castitatis, licet simplex, oporteat esse perpetuum. Itaque in proposito casu, allato Episcopi testimonio de religiosa vita, probatisque moribus oratoris, datum ipsi fuit, ut, præfato voto non emisso, liber inter seculares versaretur; hique fuit exitus præindictæ causæ *Januen.* quamvis antea decretum fuisset, ut vir votum simplex castitatis voveret in sæculo, si uxor adultera Regularem emitteret Professionem. Hec omnia, dum in minoribus Secretarii Congregationis munere fungeremur, collegimus in foliis à Nobis editis in causa *Ulyssiponensi* 22. Novemb. & 6. Decemb. 1727. uti videre licet *tom. 4. Thesauri Resolutionum*. Sacri enim canones adigunt quidem virum ætate florentem ad Professionem in monasterio nuncupandam, vel quatenus in provecta jam ætate constitutus sit, ad emittendum in sæculo simplex castitatis votum, dum uxor Religiosum Institutum amplectitur; at non tunc, cum jura matrimonii sunt læsa; si enim hujusmodi jura ab uxore per adulterium læsa fuerint, quod tunc juniori viro in sæculo manenti imponitur onus emittendi simplex castitatis votum, præscriptum dici debet ad quamdam veluti tutiorem cautionem;

cui quidem scripto jure locus non est quoties antea facta viri vita nullam futuræ incontinentiæ suspicionem ingerit. Insuper olim, proprio instante Episcopo, dispensatio concessa fuit benemerito viro, sexagenario majori, ut Sacerdotalem gradum ascendere posset, dummodo ejus uxor, quæ octavum, & quinquagesimum agebat ætatis annum, perpetuam castitatem voveret, absque eo quod monasterium ingrederetur, & Professionem emitteret Regularem, cum cæteroquin ipsa eximium honestatis specimen semper præbuisset. Hujusmodi Indultum concessum fuit nobili viro Parisiensi in Congregatione habita 6. Maji 1645. uti videre est *lib. 17. decretorum pag. 471. à terg.* Nos ipsi quoque, allatis precibus defuncti Cardinalis de Almeida Patriarchæ Ulyssiponensis, auditò prius voto Officii nostræ Pœnitentiariæ, non recusavimus facultatem facere spectato viro, licet ætate non admodum provecto, conscendendi ad sacros Ordines, dummodo uxor simplex castitatis votum coram Cardinali Patriarcha nuncuparet, postquam tamen se in aliquod monasterium recepisset, cavissetque idonee, se Professionem emissuram, cum primum congruam dotem Monasterio persolvendam fuisset consecuta. Denique, cum Panormitanus Archiepiscopus retulisset; se in diocesi reperiisse virum, & mulierem, conjuges, ex quibus, cum ambo affectuæ valetudinis essent, & septuagenariam ætatem propè attingerent, vir quidem Sacerdotali Ordine insigniri exoptabat, ac uxor, licet in id consensum ultro præberet, tamen ad id tantummodo, & vix quidem, adduci poterat, ut Tertiariæ habitum indueret, cumque Archiepiscopus pro dispensatione supplicaret, re ad Congregationem Concilii delata, hæc quidem pro dispensa-

satione votum tulit, hac tamen superaddita conditione, ut vir, uxorque diversas omnino ædes incoherent; uti cernere est in resolutione edita 20. Maji 1752. quæ nostris litteris in forma Brevis, datis 13. Septembris ejusdem anni, fuit confirmata. Tunc autem necessaria habita fuit dispensatio, propterea quod in Decretali *Conjugatus, de conv. conjug.* cautum legatur: *Nullus conjugatorum est ad sacros Ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam profitente fuerit absolutus*; relata autem verba *continentiam profitente*, minimè congruere visa sint Tertiariarum Instituto, quod uxor amplecti cupiebat. Superaddita verò fuit cautela distinctas inhabitandi domos, ex rationibus, quas in *nostra Instit.* 83. attulimus.

XVII. Hactenus dictum est de iis, quæ ad ingressum mulierum in monasterium, & ad Professionem tempore suo ab ipsis emittendam pertinent; Nunc opus est aliqua attingere, quæ Moniales jam professas respiciunt; ex iis nimirum, quæ Episcopis aliquandò querelarum argumentum præbuerunt in relatione status Ecclesiæ, ac diocesis, ad Sanctam Sedem transmissa. Vulgaris ac communis olim evaserat querimonia de Confessariis Monialium. Nonnulli enim ex Prælati plus æquo se alienos præstabant in concedendo alicui Moniali Confessario extraordinario, posteaquam ille universo monasterio, omnibusque Monialibus datus fuerat; putantes nimirum, hanc esse rectam spiritualis Monialium regiminis formam. Insuper, cum nonnulla Monialium monasteria certi Ordinis Regularibus reperiantur subjecta, exponebantur ab Episcopis aliquarum Monialium querelæ, cupientium habere nonnumquam Confessarium extraordinarium alterius Instituti Regularem, vel Secularem Sacerdotem. Sedulæ dis-

quisitioni res fuit subjecta sub Innocentio XIII. in Congregatione particulari, cui cum Nos in minoribus à Secretis essemus, plurimum laboris ac operæ hanc in rem scripto, verboque contulimus; tuncque prodit ejusdem Pontificis Constitutio, cui initium *Apostolici ministerii*, quæ edita potissimum fuit ad instaurandam in Hispaniarum Regnis Ecclesiasticam disciplinam, subinde verò confirmata fuit ab ejusdem Successore Benedicto XIII. Eadem planè materies Nobis ad Summum Pontificatum evectis, fuit ad iteratam trutinam revocata, id vel maximè exposcentibus pluribus Episcopis, probisque viris Ecclesiasticis; habitoque desuper sedulo accuratoque examine, nostram edidimus Constitutionem, incipientem *Pastoralis curæ*, quæ est num. 56. *nostræ Bullarii tom. 2.* qua Episcopis insinuavimus, ut faciles se omnino præbeant in concedendo Confessario extraordinario singulis etiam Monialibus illum ex justa causa petentibus, quamvis antea universo Monialium cœtui extraordinarius Confessarius datus fuerit, juxta Tridentini Concilii præscriptum *sess. 25. de Regularibus cap. 10.* atque insuper cavimus, ut unusquisque Superior Regularis, saltem semel quotannis, Monialibus sibi subjectis Confessarium extraordinarium designet è Clero seculari, vel ex altero Regulari Instituto Sacerdotem, eoque id negligente, Episcopus loci id efficiat, quod Regularis Superior præstare debuerat. In eadem Constitutione rationes & fundamenta exposuimus, quibus hujusmodi sanctio innitur; cujus executionem si Episcopi urgere non omittant, omnis conticescet querela; Episcoporum autem nemo ampliùs vereri, aut dubitare poterit, rectè ne, an secus agat dum faciem se exhibet in concedendo Confessario extraordinario certæ alicui

Moniali, postquam ipsum universo Monialium cœtui jam concesserat; numque sibi jus aliquod possit vindicare in designandis Confessariis extraordinariis Monialium Regularibus subiectarum, ut aliquandò, vertente anno, Confessarium extraordinarium habeant Regularem alterius Ordinis, vel Secularem Sacerdotem.

XVIII. Longè difficilior est quæstio de vita communi suis in monasteriis à Monialibus servanda. Sanè Regesta Congregationum tam Concilii, quàm Episcoporum, ac Regularium, plena sunt variis hac de re postulationibus. Ut vitæ communis prerogativæ innotescant, satis est perpendere, quod emissio cœlitus Spiritu Sancto solemnî Pentecostes die, ipsam illicò primò Christifideles Hierosolymis amplexi fuerunt; quemadmodum nosse licet ex Actibus Apostolorum c. 2. *Omnes, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia; possessiones, & substantias vendebant, & dividebant illa omnibus, prout unicuique opus erat; & c. 4. Neque quisquam egens erat inter illos; quotquot enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum; dividebatur autem singulis, prout cuique opus erat.* Hujc veteri disciplinæ Regularium Ordinum Institutores suum veluti ædificium superextructum voluerunt, communis vitæ usum suis sectatoribus præscribentes, eidemque fundamento Religiosæ vitæ institutum in nixum voluit Ecclesia, dum, proscripta à virorum, mulierumque monasteriis proprietate, communia omnia inter eos esse voluit. A Tridentino Concilio sess. 25. de Regularibus, & Monialibus c. 1. id enixè urgetur, ut vota obedientiæ, paupertatis, castitatis, necnon communis vitæ, serventur: *Atque in primis,*

quæ ad suæ Professionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis, & castitatis, ac si quæ alia sunt alicujus Regulæ, & Ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad eorum respectivè essentiam, necnon ad communem vitam, victum, & vestitum conservanda pertinentia, fideliter observent. Sequenti autem capite prohibentur Religiosi, atque Religiosæ, bona quæcumque siye mobilia, siye immobilia, uti propria habere; ediciturque, ut si quæ ipsis res immobiles, aut mobiles assignentur *statim Superiori tradantur, conventuique incorporentur.* Consonant Clementis VIII. & Innocentii XII. Romanorum Pontificum Constitutiones; haud enim difficile captu est, quod si in una eademque Religiosa domo aliquæ Monialium à suis consanguineis certam annuam præstationem, quam *libellum* dicunt, recipiant, cæteræ non item, dum hæ in angustiis vivant, illæ autem lautius se gerent, ibi facile regnabit superbia, & concitabuntur invidiæ, atque æmulationes; quæ vitia Religiosam humilitatem pessundant, mutuæque charitatis vinculum disrumpunt. Insuper non omnes Moniales, quæ hujusmodi annuas præstationes recipiunt, illas semper erogant in suas indigentias; sed eas quandoquæ improvido consilio projiciunt, ut amicos extra monasterium degentes muneribus cumulent, quod extremum infert claustrali, ac Religiosæ vitæ exitium.

XIX. Neminem reperire est, qui veritatem hanc, meridiana luce clariorem, ultrò non fateatur. Difficultas versatur in maximis removendis obstaculis, quæ passim occurrunt, cum agitur de restituenda in Monialium monasteriis communi vita; quæ quamvis in earum Regulis indicta sit, obsoleverat tamen jam tùm, cum illæ, quæ actu in monasterio degunt, illud ingressæ sunt, & Professionem nuncu-

parant : neque enim facile in usum revocari potest, ubi non omnes Moniales in illius acceptationem conveniunt, sed his assentientibus, abnuunt illæ ; & ubi ex neglecta rerum cura, ac improvida administratione, vel ex adversis casibus, annui redditus monasterii impares deprehenduntur congruæ Monialium sustentationi, ac perferendis numerum claustralium expensis, quamvis eadem intra summæ moderationis limites cohibeantur, nisi inter Moniales adsint nonnullæ, quæ peculiares annuas præstationes, & perenne charitativum subsidium à suis consanguineis exigant, Celebres planè sunt Monialium Constitutiones, quæ ab eximio Præsule Joanne Matthæo Giberto, Episcopo Veronensi, fuerunt conscriptæ anno 1531. editæ verò sub anno 1539. atque iterum anno 1563. à Bernardo Cardinali Navagerio evulgatæ, quasque insuper secutus est S. Carolus Borromæus, teste Carolo à Basilica Petri, Novariensi Episcopo. De vita communi hæc loquitur Gibertus c. 3. *Volumus etiam, quemadmodum præcipiunt earum Regule, quas voto solenni observare promisserunt, & secundum vitam Apostolicam, quæ vitæ Religiosæ, & Monachalis substantia est, ut vivatur in communi de omnibus tam vestimentis, & calceamentis, quam cibo, & potu, omnique alia re ; & ut Abbatissa, juxta monasterii facultates diligenter commensuratas, consulat necessitatibus Sororum discretè & benignè quoad victum & vestitum, aliaque pro cellis necessaria, gerens se veluti provida materfamilias in domo rectè moderata, cui non nisi unum est marsupium ; prævidendo scilicet, initio anni, occurrentes suarum filiarum necessitates, simulque redditus, & solitas eleemosynas, ut omnibus providere queat.*

XX. Communi vitæ repugnant sub-

sidia, quæ Monialibus exhibentur à consanguineis. Fortassè enim animadversum fuit, non posse plerumquè fieri, ut ex certis solummodò monasterii proventibus opportunus victus cultusque suppeteret Monialibus, & reliquæ nec exiguæ perferrentur expensæ, sine quibus diu esse monasteria non possunt. Verùm id communis vitæ ratio exposcit, ut omnia in manus coalescant Præpositæ, quæ prius consulere debet indigentis illius Monialis, cui annua præstatio à consanguineis penditur, & quidquid reliquum fuerit, in cæterarum inopiæ levamen erogare. Ita definiivit Congregatio Concilii anno 1586. responsum præbens postulatis cujusdam in Indiis Episcopi ; uti videre est lib. 4. *decretor. pag. 114. à terg. An Moniales privatim possint habere aliquos redditus pecuniarum, sive aliquos census relictos, & legatos ab aliquibus consanguineis, vel aliis personis, pro earum subventionem? Sacra, &c. respondit, non posse ; sed omnia ad manus Abbatissæ deferri oportere, quæ in primis illius Monialis necessitatibus debeat providere ; quod etiam ratum habuit anno 1601. in causa Valtisoletanæ ; quemadmodum constat ex lib. 10. decretor. pag. 111. à terg. Sacra, &c. respondit, Regularibus sive viris, sive mulieribus, non licere quidpiam proprium possidere ; sed quidquid acquisiverint, & ex donatione, eleemosyna, à parentibus, vel aliunde obtinuerint, rectè ad manus Superioris esse deferendum, qui prius prospicere debbit necessitatibus illius, cujus opera, vel contemplatione partum fuerit. & reliquum in totius monasterii usum convertere. Æquitate ac prudentia refertæ sunt hujusmodi resolutiones, quamvis haud videantur adamussim congruere severiori vitæ communis instituto, quod exposcere videtur perfectam æqualitatem, &*

quamcumque prædilectionem excludere, nec aliam in expensis regulam agnoscere, quam singulorum indigentiam, nulla penitus habita ratione hujus, illiusve Religiosi, aut Monialis, quorum gratia munera seu præstationes in communes loculos pervenerunt. Et tamen nec ipsa quidem adeo commendata temperatio satis esse videtur ad præcavendas, aut compescendas monasteriorum perturbationes, ubi de invehenda, aut restituenda in ipsis vitæ communis observantia ageretur; cum difficillimum actu sit, ut Moniales, quæ antea factò tempore elemosynas à suis consanguineis acceptas in proprios usus, vel in alterius Monialis sibi benè visæ indigentias sublevandas impenderunt, novam indicatam methodum, nullis excitatis turbis, amplectantur. Si autem peculii usus ad suprâ indicatam normam redigi velit quoad futura tempora, nimirum quoad illas tantummodo Moniales, quæ post novam editam legem monasterium ingradientur, ibique Professionem emittent, illud insuper subest periculi, ne consanguinei renuant annua ipsis constituere subsidia (quibus subtractis, Religiosæ communitalis redditus ut plurimum illius subsistentiæ impares dignoscuntur) ex quo scilicet, si ea constituere, & pensare debeant, velint tantummodo in sibi conjunctæ Religiosæ, non autem in cæterarum, commoda expendi. Et quamvis nonnemo proposuerit, hujusmodi incommodo satis consuli posse, si vitalitatis præstationibus sublatis, augetur summa dotis quilibet Moniali, cum profitetur, constituendæ; alii tamen exinde futurum moruerunt, ut dissensiones, & jurgia non solum non compescantur, sed augeantur potius; quin etiam contentiones atque dissidia inter monasteria, & puellarum consanguineos, indeque inter geminas po-

testates, Ecclesiasticam, & Secularem, effervescent.

XXI. Hæc omnia non eo consilio afferuntur, ut improbetur studium eorum Episcoporum, qui in Monialium cœnobio perfectam vitam communem invehere pro viribus conantur; superiùs enim affirmatum fuit, commendabilem eam esse, Constitutionibus præterea nonnullorum monasteriorum fuisse præscriptam, plurimumque conducere ad paupertatis votum religiosius custodiendum, & sartam tectamque servandam monasticam disciplinam; quibus insuper addemus, à sacris Congregationibus pluries insinuatum fuisse Episcopis, ut non alias sine rent monasteria ingredi, & in iis Religiosam Professionem emitte, præter illas, quæ se communis vitæ instituto religiosè custodiendo, promptas paratasque se exhibeat, uti videre est apud Fagnanum in c. *Monachi*, n. 69. de statu Monachorum. Sed quæ suprâ diximus, ad ad hoc exposita fuerunt, ut priusquam manus operi admoveatur, res diligenter pertentetur; in primis annuus monasterii census suppeditetur, ut compertum fiat, an necessariis omnibus ejusdem expensis sufficiat; deinde ne minis atque terroribus, sed hortationibus & spiritualibus exercitiis revocentur Moniales ad exoptatam collapsæ disciplinæ instaurationem; audiantur prius omnes & singulæ, non quasi ipsarum in id colligantur suffragia, vel consensus exquiratur, sed ut earumdem exploretur animus, & deprehendatur, an, & quæ hujusmodi reformationi libenter acquiescant, aut contra oblucentur, & quo in numero recensentur illæ, quæ ætate, aut auctoritate graviore habentur. Id omne colligitur ex pluribus responsis à duabus Congregationibus, nimirum Episcoporum, & Regularium, atque Con-

ciffi, datis ad postulata Episcoporum, qui ab ipsis consilium, opemque implorarunt, ut propositum, quod meditati fuerant, invehendæ in monasteria suarum diocesum vitæ communis, ad optatos exitus possent perducere. Servetur itaque rerum omnium perfecta communio, ubi illa viget. Detur etiam opera, ut ubi non obtinet, introducatur; sed semper præ oculis habeantur quæ plurimæ se se obijciunt difficultates. Cumque de opportunis adhibendis remediis cogitatum fuerit, si haud temerè conjiciatur, fore, ut tentatum opus in irritum cedat, vel eo suscepto, plus incommodi sit inde pertimescendum, quam sperandum utilitatis, res in aliud tempus protrahatur; interea verò in id studium omne, atque industria conferatur, ut Monialium singulæ in communem arcam monasterii pecuniam inferant, quam ex annuis præstationibus sibi, postquam Professionem emiserunt, constitutis recipiunt, seu quam suarum manuum laboribus lucratae sunt, atque lucrantur; utque de universa peculii summa Superiorissam certiore faciant, nec sine præobtentio illius consensu pecuniis utantur, & tunc quidem in causas tantummodo honestas & necessarias, ab eadem Præposita approbandas; eisque demùm efficaciter suadeatur, & apertè denuntietur, nullum iis esse hujusmodi peculii dominium, sed merum usum, huncque, ut superius diximus, omnino subjectum Præpositæ arbitrio, ac voluntati; ideoque eas semper paratas esse oportere nullis objectis impedimentis, sed æquopotius libentique animo assentiri, ut eadem Præposita, sic exposcentibus monasterii rationibus, in illius sublevandis indigentibus pecunia ab ipsis deposita utatur. Hæ omnes conditiones recensentur ab Auctoribus, qui hac

Tom. II.

de re tractarunt; eorumque dicta collecta leguntur in Tractatu *de vita communi*, Romæ impresso anno 1695. De illis, & Nos verba fecimus in nostro Opere *de Canoniz. Sanctorum lib. 3. c. 41. n. 12.* Cumque deinde aliquis nimia severitate eas in suis Operibus oppugnaverit, quædam typis traditæ fuerunt responsiones, anonima altera, Veronæ cussa, altera Patris Milante ex Dominicana Familia, in quibus promissorum omnium æquitas validis rationibus asseritur & propugnatur.

XXII. Exploratum est omnibus in Historia Ecclesiastica parumper versatis, Canonicos olim Ecclesiarum Cathedralium, vel insignium Collegiarum servitio adscriptos, certo cuidam communis vitæ instituto fuisse obstrictos. Perspicui sunt hac de re canones Conciliorum Aquisgranensium, alterius nimirum habiti anno 789. alterius verò anno 816. item Concilii Moguntini, necnon Turonensis anno 813. coacti. Nec opus est, ut hîc de hujus disciplinæ relaxatione disseramus; cum sibi quisque possit, quæ nosse cupiat, comparare ex libro composito à plissimo Gerhoho, Præposito Reicherspergensi, *de corrupto Ecclesiæ statu*, & ad Pontificem Eugenium III. directo, aliisque ejusdem Auctoris Operibus, quæ habentur in *Thesauro Anecdotorum P. Pezii tom. 2. part. 2.* Animadvertimus quidem, cum vetus hæc, strictiorque disciplina vigeret, Canonicos unam eandemque domum incoluisse, pari quoque habitu, communique mensa usos, nihil habuisse peculiare, quod in proprias singuli indigentias expendere, sed omnia omnibus ex Ecclesiæ redditibus superiisse. At cum labente tempore, communis vitæ institutum ad id redactum fuerit, ut una esset omnibus domus, idemque refectory, simulque omnes Ecclesiasticis

functionibus interessent; ad hoc, ut Canonici frequentes in Chorum convenirent, invaluit usus segregandi certa quædam emolumenta, distribuenda iis, qui Horis Canonicis præsentibus intererant, quorumque absentes participes esse non poterant. Jam denique, si una, vel altera Cathedralis Ecclesia excipiat, perpauca nunc temporis reperire est Capitula Canonorum secularium, qui sub eodem tecto communi vescantur refectorio; proprias enim ædes quisque habet, fruiturque præbendæ suæ fructibus, suisque distributionibus. Eruditam perlegimus dissertationem, quæ erit numero nona in *vitam Beatae Clarae Ariminensis*, opus Canonici Josephi Garampi, quod in publicam lucem quamprimum prodibit. In qua quidem dissertatione collectum invenitur quidquid ad exordium, progressum, lapsumque pertinet communis vitæ inter Canonicos; & ex insertis in ea monumentis perspicue infertur, quod postquam Choro interessentibus certa emolumenta constitui cœperunt, qui illa lucrabatur, eadem, & sua faciebat, expendebatque liberè in propriis usus; cum illorum dominus esset pleno jure, quemadmodum, & hodie sunt Canonici quoad chorales distributiones. Sanè quæ à Monialibus servanda est vita communis, nequaquam talis debet, ac illa, quæ intermediis temporibus inter Canonicos vigeat. Nec enim satis est, ut intra eadem claustra vivant, ut sumant in uno refectorio cibum, utque communitatis obeant onera. Sed si proventus habeant, vel annuas præstationes sibi à consanguineis constitutas, hoc insuper scire debent, non penes se esse illarum dominium, sed usum tantummodo, atque hunc Superiorissæ arbitrio & voluntati omnino subjectum; ac reminisci, obstringi se paupertatis

voto, indeque fieri, ut ipsarum conditio, quoad libellorum, cæterorumque subsidiorum usum, valde differat à conditione Canonorum quoad chorales distributiones, etiam eorum, inter quos medio illo tempore vita communis obtinebat.

XXIII. Ab instituto de Monialibus sermone non recedentes, addemus, novisse Nos ex relationibus status Ecclesiarum, quandoque excitatam fuisse quæstionem, utrum Episcoporum jus esset, an potius ad Superiores Regulares pertineret, opportunam facultatem largiri cupientibus alloqui Moniales, vel iis, qui monasteriis claustra ingredi debent ex legitima ac necessaria causa, quoties rest est de Monialium monasterio Regularibus subjecto. In Concilio Tridentino sess. 25. c. 5. de Regularibus, ita cautum legitur: *Ingressi intra septa monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessariis, neque alius ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.* Disjunctiva particula est in verbis Concilii, ubi de Episcopo, vel Superiore agitur. Quare Congregatio ejusdem Concilii Interpres aliàs respondit, hujusmodi facultatis impertiendæ jus esse penes Superiores Regulares quoad Monialium monasteria eisdem subjecta; nisi tamen consuetudo obtinuisset, ut ab Episcopo solo, vel ab Episcopo simul, & Regulari Superiore, licentia concederetur, cum sit servanda consuetudo; uti constat ex resolutione edita in quadam causa Nullius 17. Julii 1597. lib. 9. decretor. pag. 24. En verba: *Sacra,*

era, &c. censuit, facultatem concedendi licentiam accedendi ad colloquium cum Monialibus Regularibus subiectis, spectare ad ipsos Superiores Regulares, nisi in loco esset consuetudo legitime præscripta, ut hujusmodi licentia etiam quoad monasteria, quæ Regularibus subsunt, ab Episcopo tantum, vel ab Episcopo, & Superiori Regulari conjunctim, obtineretur; tunc enim consuetudinem esse observandam. Verum, cum de mandato Pontificis res hæc ad iteratum examen fuisset adducta, definitum fuit, quoad ipsa quoque monasteria Regularibus subiecta, minime satis esse, ad hoc ut monasterii septa, quocumque etiam urgente casu, ingredi liceat, in id veniam obtinuisse, à Superiore Regulari; sed opus omnino esse, ut & Episcopi licentia accedat; nihil obstante contraria etiam immemorabili consuetudine. Reque ad Summum Pontificem Urbanum VIII. delata; non solum is ratum habuit quicquid definitum fuerat, sed addidit, ubicumque in more positum fuisset, ut hujusmodi facultates ab Episcopo solo concederentur, eundem unum, non autem Regularem Superiorem, easdem impertiri debere. Colliguntur hæc omnia ex rescripto ad Episcopum Belunensem dato sub die 17. Junii 1630. *lib. 14. decretor. pag. 300.* »Tametsi »aliàs sacra Congregatio Concilii declaraverit, litteras ingredienti septa »monasteriorum Monialium exemplarum, & Regularibus subiectarum, »ex vera tantum necessitate, quæ »Moniales respiciat, concedendas, »seu accedendi ad loquendum cum »Monialibus, pertinere ad ipsos tantum Superiores Regulares, nihilominus sub die 13. Novembris 1620. »quo magis clausuræ observationi »consuleretur, facultate sibi à Sanctissimo Domino nostro tributa sta-

»tuit & decrevit, ut deinceps intra »hujusmodi septa nemini ingredi liceat, nisi licentiæ in casibus necessariis concedendæ, nedum à Superioribus Regularibus dictorum monasteriorum, sed etiam à locorum »Ordinariis obtentæ fuerint, non obstantibus contrariis quibuscumque legibus, statutis, consuetudinibus etiam immemorabilibus. Postremò autem, ad revocandam omnem »dubietatem, quæ ex hujusmodi decreto forsàn oriri posset, negotio iterum in sacra Congregatione proposito, atque Sanctissimo Domino nostro relato, die 21. Maji 1630. »Sua Sanctitas declaravit, hujusmodi licentias à Superioribus Regularibus non esse petendas in illis locis, in quibus adesset consuetudo, ut istæ ab Episcopis tantum concedantur; hoc enim casu statuit, & decrevit talem consuetudinem esse observandam, & ipsorum »Episcoporum tantummodo licentias sufficere, etiam privativè quoad ipsos »Regulares. Idem planè rescriptum fuit tum Episcopo Camerinensi die 10. Decembris 1633. uti videre est *lib. 15. decretor. pag. 14.* tum Episcopo Perusino, qui hanc quæstionem proposuerat in relatione status sue Ecclesiæ, quemadmodum deprehenditur ex rescripto edito die 10. Januarii 1637. *lib. 15. decretor. pag. 455.* Idem Archiepiscopo Montis Regalis, qui eandem quæstionem attigit in relatione itidem status Ecclesiæ sue, uti cernere est in responsione data 7. Augusti 1638. *lib. 16. decretor. pag. 86. & seq.* Idem denique Archiepiscopo Neapolitano, uti constat ex rescripto die 18. Novembris 1645. *lib. 17. decretor. pag. 520. & seq.* Ex iteratis hisce rescriptis, Pontificia quoque auctoritate, ut suprà monuimus, roboratis,

omnis planè aditus præclusus esse deberet disputationibus ac controversiis hac de re antiquitus excitatis; ideoque nil aliud est reliquum, quam ut Episcopi prædictorum decretorum executioni advigilent.

XXIV. Lex clausuræ, Monialium claustris indicta, non solum ab ingressu monasteriorum repellit tam viros, quam mulieres, nisi & necessitas urgeat, & opportuna facultates præobtentæ fuerint, uti jam dictum est; sed etiam districtè prohibet, Moniales è claustris egredi. Hujusce disciplinæ constitutio ac firmitas jure optimo asseritur Bonifacio VIII. Pontifici, quem admodum deprehenditur ex ejus Decretali, cui initium *Periculoso*, de statu Regularium, lib. 6. *Præsenti Constitutione, perpetuo irrefragabiliter valitura, sancimus, universas & singulas Moniales præsentis, atque futuras, &c. in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cætero permanere clausura.* Quam Bonifacii Decretalem amplexæ sunt successivæ particulares Synodi, ejusque executionem, & observantiam plurimum commendarunt; uti videre est in Synodò Coloniensi habita ann. 1310. ubi hæc leguntur c. 28. *Nulla mulier solemne votum continentie emittat, quæ non elegerit sub clausura certa, vel approbata alicujus Ordinis remanere, &c. Moniales sub perpetua in suis monasteriis clausura maneant, ac nulli, nisi de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem, &c. juxta Constitutionem Domini Bonifacii.* Similia statuta leguntur in Provinciali Synodò Ravennatensi 1314. & in altera itidem Ravennatensi 1317. in Beneventana anni 1331. in Bituricensi anni 1336. & in alia Beneventana Synodò coacta anno 1378. Nec ullum

quem noverimus, offendit obicem Bonifacii Constitutio, præter paupertatem monasteriorum, in quibus Moniales fame periissent, nisi è claustris prodeuntes, victum sibi ex hominum liberalitate circumeundo quærissent; uti testatur Guillelmus Durandus de modo celebrandi Concilium Generale part. 2. tit. 25. ubi notat, nulla alia ratione fieri posse, ut exactæ clausuræ lex recipiatur & observetur, nisi simul districtè statutum fuerit, ne plures in singula monasteria admittantur Moniales, quam annuis cujusque monasterii redditibus ali possint: *Provisio Domini Bonifacii de includendis Monialibus non servatur; non scilicet æquè in singulis monasteriis, ex ea nimirum ratione, quam statim subjicit: Quod multæ sunt, quæ si includerentur, non haberent unde viverent; ideoque opportunum proponit remedium, videlicet: Quod non recipiantur plures, quam possint de earum redditibus sustentari.*

XXV. Probavit sancta Tridentina Synodus prudens Durandi consilium: etenim cap. 3. sess. 25. de Regularibus sanxit, ut monasteriis, & domibus tam virorum, quam mulierum, bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituitur, ac in posterum conservetur, qui vel ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis elemosynis commodè possit sustentari; & c. 5. ejusdem sess. Constitutionem instauravit Bonifacii VIII. eamque religiose servari jussit, facultate insuper facta Episcopis implorandi brachium seculare ad hujusmodi legis executionem urgendam & asserendam.

XXVI. Ipse tamen Pontifex Bonifacius VIII. cui uti dictum est, acceptam ferimus clausuræ firmitatem, rectè prospexit, ejusmodi casum dari posse, quo Monialis aliquo laboraret mor-

morbo, cujus contagio reliquas Moniales posset inficere; & quidem in hac facti specie ægrotanti Moniali egressum è claustris indulsit: *Nisi fortè tanto, & tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis absque gravi periculo, seu scandalo commorari.* Postea verò S. Pius V. in sua Constitutione incipiente *Decorì*, & *honestati*, quæ est n. 8. tom. 2. *Bullarii veteris*, in recentiori autem impressione tom. 4. part. 2. num. 13. facultatem egrediendi, è monasterio tribus hisce casibus, magni nimirum incendii, lepræ, & epidemiæ, seu pestis, circumscripsit. Hoc tamen satis non fuit ad compescendam Scripturum licentiam, quin statim inter se disceptare cœperint, an scilicet verbis, & litteræ Pianæ Constitutionis sine exceptione sit adhærendum, vel potius relinquatur locus benigniori interpretationi, juxta quam liceat Monialibus è claustris egredi, si casus evenierit, non quidem in Pianâ Constitutione disertè expressus, sed expresso simillimus, & in quo par ratio, vel etiam fortior subesse possit.

XXVII. De hac quæstione jam disseruimus *superiore lib. 9. cap. 15. num. 8.* ubi etiam aliqua attigimus de Episcopis auctoritate necessariò imploranda quotiescumque Monialis egredi debeat à monasterio, quamvis Regularium regimini subjecto. Quod tamen Episcopis maximam sollicitudinem ingerere animadvertimus, illud est, quod sæpè nimium evenire dignoscitur, ut aliqua Monialis, affectæ valetudinis causa, cœli mutatione indigeat, aut necesse habeat salubres aquas potare, earumve balneis mergi, & quidem in locis, in quibus ex ipso naturali fonte erumpunt; vel quod deplorabilius, infamia, & furore correpta, aut phthisi, vel scorbuto, infecta, ad eum profligatæ

valetudinis statum redacta dignoscatur, ut si in monasterio maneat, verendum sit, cæteras Moniales inficiat. Magnum hæc negotium facessunt Episcopis, non sanè quia ad eos spectat facultatem impertiri hujusmodi Monialibus egrediendi è monasterio, aliove commigrandi; id enim Apostolicæ Sedi privativè reservatum est; sed quia ab hac ipsa Apostolica Sede nihil de his rebus statuitur, nisi ipsorum Episcoporum præhabita informatione, explorataque sententia; vel etiam, ubi maxima locorum distantia non patiatur, ut Episcoporum relationes expectentur, expeditior initur via, qua res *in formâ*, ut inquit, *commissaria*, ipsorum judicio terminanda committitur, tuncque, id oneris imponitur Præsuli, ut disquirat, serioque investiget, an vera sint exposita, & an omnes concurrant circumstantiæ, quibus egressus è claustris permitti debeat; quod quidem onus, & alia subsequitur cura, efficiendi nimirum, ut, quo tutiori & honestiori fieri potest, loco, Monialis excipiat & collocetur. Sub ipsa Pontificatus nostri primordia delatum ad Nos fuit, in quibusdam regnis complures Moniales commorari extra claustra, è quibus, curandarum infirmitatum, aliisve de causis, exierant; & quidem magnum exactum esse temporis spatium, ex quo plures earum recesserant, nec adhuc de reditu cogitari, denique easdem, è monasterio prodisse vigore facultatis obtentæ, à quibusdam, qui sibi ejusdem impertientiæ jus auctoritatemque asserebant. Nos autem ex Apostolici muneris nostri debito non negleximus invecto abusui opportunè consulere, jubentes, Moniales regredi ad sua monasteria, penitusque abrogantes assertam sibi, à quibuslibet auctoritatem indulgendi Monialibus exeundi licentiam. Videatur

tur nostra Constitutio, cui initium *Cum sacrarum*, quæ est, numi. 21. tom. 1. nostri Bullarii. Inspiciatur, & altera, quæ incipit *Salutare*, n. 40. eodem tom. 1. nostri Bullarii, qua quidem, exceptis locorum Ordinariis, qui servata superius indicata methodo, justisque urgentibus causis, facultatem ingrediendi Monialium septa viris, mulieribusque elargiuntur, adimitur cæteris omnibus auctoritas, quam in id sibi sumebant; ita ut nec ipsæ Cardinalium Congregationes, ad quas fortè recursus fiat, Decretum ullum in hoc rerum genere edere possint, nisi re ad Pontificem delata, ipse supremum assensum suum interponat.

XXVIII. Joseph Gibalinus, Societatis Jesu Sacerdos, plura conscripsit Opera; inter quæ illud est sanè peraccuratum, quod edidit *de Clausura Regulari Monialium*. Hoc autem in Opere *disquis.* 1. cap. 6. plurimum disserit de duabus Bonifacii VIII. & S. Pii V. Constitutionibus; inquirens nimirum, an posterior hæc sit antiquioris illius Constitutionis amplificatio; & qui fiat, ut in Piana Constitutione lepra recenseatur inter causas legitimas, quibus liceat Moniali monasterio exire, cum cæteroquin Alexander III. in sua Decretali *Pervenit, de conjugio leprosororum*, vetet, ne à viro uxor, neve vicissim ab uxore vir, ob lepram, sejungatur. Et ipse quidem, statuto inter lepram; & lepram discrimine, ut altera nimirum contactu, & consuetudine propagetur, aliosque inficiat; altera verò ægrotanti tantum adhæreat, ipsumque solum afficiet, propositam quæstionem perfacile absolvit. Disserit inde de contagiosis morbis, deque urgenti, qua interdum Moniales tenentur, necessitate ebibendi aquas calidas in ipsis locis, ubi, è terra erumpunt; & quædam attingit

de balneis, quibus uti jubentur Moniales ad invalescentem morbum expellendum. Ad Nos hic tantummodo, quod praxim respicit, persequemur, ut notum sit Episcopis, quonam modo se gerere debeant, cum eorum relatio, & sententia exquiritur super precibus alicujus Monialis, è claustris egredi cupientis, vel cum ad ipsos causa egressus, totumque negotium in forma, ut inquirunt, commissaria remittitur, quod quandoque fieri suprà dictum est.

XXIX. Quoties igitur contingat, quod non admodum raro evenire solet, ut ex medicorum sententia Monialis ægrotans aëris coeli mutatione indigere dicatur, illud primum sedulo investigandum est, an exposita veritate nitantur; an medicus, qui de iis testatur, talis sit, ut ei merito fides adhiberi possit, vel potius expediat alterius quoque medici explorare sententiam. Tum, comprobata facti veritate, facile Moniali indulgetur facultas ad certum tempus transeundi ad alium salubrioris aëris locum, dummodo in alio Monialium monasterio ejusdem, vel alterius Instituti collocetur, ac retento semper onere redeundi ad monasterium, unde discesserat, cum exactum fuerit præfinitum tempus ad experendum salubrioris aëris beneficium. Hujusmodi licentiæ à Congregatione Episcoporum, & Regularium, ex sibi tributis facultatibus, expediuntur, præhabita semper informatione Episcopi; vel saltem ab ipsa ejusmodi transitus ad eundem Episcopum, seu Ordinarium, in forma commissaria delegatur. In diruta Aquilejensi civitate insigne extat Monialium monasterium Sanctæ Sedi immediate subjectum; cumque aëris temperies in ea urbe quibusdam anni mensibus insalubris admodum sit & gravis, ea tempestate in-

eunte, Moniales ex antiqua consuetudine Aquilejense monasterium deserentes, in aliud se conferunt melioris cœli, & mox Aquilejam repetunt, cum per anni tempus licet. Aliud est, si monialis, quæ noxium sibi experta est situm, & cœlum illius monasterii, in quo professa fuit, cupiat in aliud transferri salubrioris aëris, in quo reliquum vitæ spatium exigit, exinde nunquam ad primum monasterium reversura. Tunc enim vel ad Apostolicæ Penitentiariæ Officium, vel ad Congregationem Episcoporum, & Regularium instantia defertur; siquidem utrumque tribunal hoc jure fruitur, & auctoritate, ut præfatum transitum concedat; non tamen sine debitis junctis conditionibus, pro eo quod spectat ad dotem secundo monasterio pensandam; nec sine opportunis cautelis quoad legem clausuræ, ut minimum fieri poterit, lædendam; incongruum quippè esset, ut ex monasterio legi clausuræ subiecto, fruendi etiam salubrioris aëris causa, transitus indulgeretur ad aliud monasterium, vel religiosam domum Oblatarum, quæ clausuræ lege non obstringuntur; neque enim sine exemplo est, quod Monialis aliqua, è monasterio, in quo vigeat clausuræ lex, in aliud traducta monasterium, vel religiosam domum hujusmodi legi minimè obnoxiam, contenderit, se propterea clausuræ vinculo solutam esse, ea ratione allata, quod clausuræ lex, non personæ, sed loco fuerit adnexa.

XXX. Ad mineralium aquarum haustus & balnea progrediendi facultas à solo Pontifice, ut dictum est, indulgetur. At neque Pontifex, neque Congregationes, quarum is consilio in hujusmodi concedendis licentiis utitur, satis dignoscere poterunt, quid in peculiari cujusque facti specie tuto defi-

nire valeant, nisi Episcopi se eisdem exhibeant adjuutores, studiumque suum in id conferant, opportunas à medicis exquirendo notitias, ut certò deprehendant, an remedium, quod iidem medici ex aquis repetendum suadent, sit reapse Moniali ægotanti necessarium; si enim illo Monialem omninò indigere affirmetur, durum nimis esset, ægotantem ab eo prohibere, si verò non usquequaque eo opus sit, licentia, quæ indulgeretur, providis clausuræ legibus nimis adversa, & perniciosa censeri deberet. Neque verò hîc finem habeat sollicitudo, & diligentia ab Episcopis adhibenda; posita quippè præfati remedii, ac proinde etiam, è monasterio exeundi necessitate, sedulò advertendum est, cuinam concedantur Moniales, è clausura egressæ. Nec enim indiscriminatim cuique tradendæ, sed commendandæ sunt vel fidei patris, si superstes vivat, vel patruorum, vel fratrum, siquidem maturæ ætatis sint, integritque nominis, vel denique matris custodiæ; hisque omnibus deficientibus, advocandæ sunt honestæ mulieres arcto consanguinitatis vinculo Moniali conjunctæ; & si nec istarum copia suppetat, confugiendum est ad matronas omni exceptione majores. Insuper indicendæ leges, atque cautiones, quæ in itinere, & in statione observentur; regressui autem certum temporis spatium est præfiniendum; Moniali denique interdendum, ne monasticum exuat habitum, ad hoc, ut se ubiquè Monialem esse meminerit.

XXXI. De morbis tandem disserendum superest. Percurrentibus itaque tùm Decretalem Bonifacii VIII, tùm memoratam S. Pii V. Constitutionem, tùm denique quicquid tradunt Auctores Pianam Constitutionem interpretantes, eamque etiam ultrà casus in

ipsa recensitos benignius protendentes, ac seposito semper irruentium undique flammaram incendio, quod cum monasterium vastet, januas quoque pandit, ut inde aufugentes Moniales vitam servare possint; satis constat, omnia redigi ad illud morborum genus, quorum contagione aliæ quoque Moniales infici possent, si ægrotæ Monialis in monasterio detineretur, ibique curaretur. Loquitur quidem Piana Constitutio de peste, & epidemia; at id minimè accipiendum de peste, ac epidemia, quæ urbem, in qua monasterium situm est, invaserit; hoc quippè casu magis consultum erit Monialibus, dum monasterii septis inclusæ, à reliquorum consortio, atque ita à contrahendo sævientis morbi veneno fient remotiores, quam si ad consanguineorum domos transferrentur; sed intelligendum est de peste, atque epidemia, quæ monasterium ipsum aggressa, unam, alteramve Monialem corripuerit; quemadmodum rectè animadvertit Congregatio Episcoporum, & Regularium in litteris ad Archiepiscopum Avenionensem datis 20. Septembris 1720. cum timeretur, ne ea urbs teterrimum pestis infortunium subiret. Hoc autem re adducta, præter studium ab Episcopis adhibendum in exquirenda à medicis tum morbi qualitate, tum periculo, ne aliæ bene valentes inficiantur, investigandum insuper est, nùm adsit in monasterio segregatus aliquis locus, quo detineri valeat Monialis morbo correpta, nùm possit in praxim redigi, ut in monasterium induantur seculares famulæ, quæ ægrotanti inserviant absque eo quod cum cæteris Monialibus versari debeant; quatenus verò monasterium hoc destituitur commodo, nùm illud invenire liceat in alio monasterio vel religiosa Oblatarum domo; semper

enim longius evitantur pericula, dum Monialis in proprio detinetur monasterio, vel ad aliud transfertur, quam si secularibus personis, quantumvis arcto consanguinitatis vinculo juncti, concedatur. Si autem neutro ex præindicatis modis ægrotanti Moniali consuli possit, nil aliud est reliquum, quam ut, adhibitæ superius expressis cautionibus, Monialibus consanguineorum fidei & curæ committatur. Assiduus rerum usus nos edocuit, quam arduum sit omnes omninò fraudes detegere, ac declinari; cum medici faciliores, quam par est, se se præbeant in testificationibus subscribendis; Moniales verò vel maximè exoptent, ut tollantur incommoda, quæ sibi, ac universo monasterio ab ægrotante Sorore afferuntur; consanguinei denique ut plurimum priores sint ad Monialem suis ædibus excipiendam. At hæc non efficiunt, quin omnia tentanda sint, ut adhibitæ fallaces artes eludantur. Quò autem severior adhibebitur trutina, eò infrequentiores erunt postulationes ad extorquendam facultatem discedendi è monasterio; siquidem experientia perspectissimum est, concedendi facilitatem, petendi facilitati & audaciæ aditum patefacere.

CAPUT XIII.

De postulatis, quæ in relatione status Ecclesiæ ab Episcopis proponi solent; & primò de iis, quæ ad ipsos Episcopos spectant, quatenus in Ordinem Episcopalem ingressi sunt, Ecclesiæque regimen susceperunt.

QUoniam de iis, quæ in subsequentibus Instructionis capitibus, sexto nimirum, septimo, & octavo, continentur, plura jam hoc ipso in Opere, prout occasio tulit, attigimus;

mus; ne ea, quæ superius dicta sunt, repetamus, transeundum nobis esse censemus ad illa, quæ exponenda suadet nonum, & ultimum ejusdem Instructionis caput; quo scilicet invitantur Episcopi, ut si quæ habent postulata, sibi, suarumque Ecclesiarum regimini opportuna, proponant, promptamque sibi opem, vel saltem consilium, ab Apostolica Sede, & ab ipsa Congregatione Concilii expectare jubentur. Cum autem animadversum à Nobis fuerit, quædam interdum postulata ab Episcopis proponi, quæ propriam ipsorum personam respiciunt; ab his initium ducentes, in præsentī capite agemus de iis, quæ spectant ad ipsos Episcopos in Ordinem Episcopalem ingredientēs, suarumque Ecclesiarum regimen suscipientes; ut deinde gradum faciamus ad ea, quæ ipsis in Episcopatus administratione versantibus occurrunt, ac demum ad alia, quæ Pastoralis oneris dimissionem, aliquando ipsis necessariam, optatamque concernunt.

II. Episcopus quidam in relatione status suæ Ecclesiæ obortum sibi exposuit dubium de propriæ Ordinationis validitate, propterea quod consecratus fuisset ab uno Episcopo, altero tantum seculari Presbytero assistente; eum cæteroquin per Litteras Apostolicas dispensatum cum eo fuisset, ut consecrari quidem posset ab uno tantum Episcopo, sed assistentibus illi duobus Sacerdotibus in dignitate Ecclesiastica constitutis.

III. Plures hac de re sententiam suam rogati fuerunt; inter quos Nos ipsi, cum in minoribus constituti munere Secretarii Congregationis Concilii fungeremur; quare sequentes animadversiones à Nobis tunc exhibitæ fuerunt:

IV. Primò videlicet animadverti-

mus, circa quæstionem, an Episcopi Consecratio, ab uno tantum Episcopo peracta, nulla sit, an tantummodo illicita, tres circumferri Auctorum sententias. Quarum altera est pro nullitate; eamque tuentur Morinus de *Sacr. Ordin. part. 3. exercit. 4. c. 2.* Tournely de *Sacram. Ordinis, impressionis Parisiensis anni 1729. pag. 453.* Altera nullam itidem irritamque asserit ejusmodi Ordinationem, nisi Pontificio indulto, seu dispensatione concessum fuerit, ut eadem ab uno tantum Episcopo perageretur; huicque opinionī adhæret Piette *part. 6. suarum Theologicarum Quæstionum de Sacram. Ordinis quæst. 13. §. 1. & 2.* Tertia denique propugnat, quamvis juxta disciplinam à sacris canonibus præscriptam, Episcopalis Ordinatio ab uno Episcopo, aliis duobus Episcopis ei assistantibus, sit peragenda, uti legitur in *Can. Episcopi, & Can. Episcopum, dist. 15. & Can. Porro, dist. 66.* tamen, si ab uno Episcopo habeatur, reliquis duobus nec accitis, nec præsentibus, nec cooperantibus, ratam esse & validam, quantumvis illicitam; siquidem plures in sacra antiquitate occurrunt Antistitum Ordinationes ab uno tantum Episcopo peractæ, quæ redarguuntur quidem uti illicitæ, sed minimè rejiciuntur ut irritæ ac nullæ; neque verò uspiam legitur, Episcopum, ab uno Antistite consecratum, jussum fuisse Consecrationis munus iteratò recipere ab Episcopo, cui alii duo Episcopi cooperarentur. Videri hac de re possunt Thomassinus de *vet. & nov. Eccles. disciplin. part. 2. lib. 2. cap. 12. per tot.* & præcipuè n. 1. Cabassutius in *notitiis Eccles. sæculi 14. in notis ad n. 4. Nicænum, Christianus Lupus ad Concilia Generalia, & Provincialia tom. 1. prioris editionis pag. 29. & pag. 33. Hallier de sacr. Ordinationib. part. 2. sect.*

sect. 5. cap. 2. art. 2. per tot. & potissimum §. 3. Van-Espen *Jur. Eccles. part. 1. tit. 15. de Consecrat. Episc. cap. 1. per tot. & signanter num. 7.* Boucat. tom. 5. de *Ordinis institutione disp. 6. sect. 6. punct. 2. pag. 443.* Juenin de *Sacramentis dissertat. 9. de Ordinibus in specie quest. 1. de Episcopatu cap. 4. ex Auctoribus verò, qui omnium manibus teruntur, Diana in edit. coord. tom. 4. tract. 8. resolut. 27. & pluribus sequentibus, & nominatim resolut. 29. Solorzano de *Jure Indiarum tom. 3. cap. 6. num. 38.* Azorius *Instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 30. §. Sed quid dicendum.* Inter eos autem, qui recentioribus temporibus Romæ scripserunt, quousque post latum à Nobis suffragium inspe- ximus, bon. mem. Cardinalis Gotti tom. 15. suo *Theologiæ question. 5. de Episcopat. dub. 4. §. 1. & 2. & modernus Joseph. Catalanus tom. 1. ad Pontificale Romanum pag. 198. & seq.* quibus in locis pluribus tuentur Episcopi Consecrationem ab uno Episcopo peractam, illicitam quidem esse, sed validam firmamque, quamvis nullo præobtento Pontificio indulto, seu dispensatione, celebrata fuerit.*

V. Animadvertimus secundò, quod etsi affirmari nequeat, ab hac Sancta Sede fuisse definitam prædictam quæstionem, an Episcopi Consecratio, quam unus expleverit Episcopus, irrita sit & nulla, an potius tantummodo illicita; nemo tamen inficias ierit, quin probabiliter, & magis plausibilis sit tertia opinio, quæ, uti diximus validam esse propugnat, quamvis illicitam, ejusmodi Ordinationem; hancque amplexi fuerint, & in praxim redegerint Romani Pontifices, qui frequenter indulta elargiuntur, ut in remotioribus regionibus, in quibus haud facile tres Episcopi unâ conveni-

re possunt, ordinandus Consecrationis munus recipiat ab uno Episcopo, duabus ipsi assistentibus Dignitatibus, vel duobus etiam simplicibus Sacerdotibus; quod porrò nullatenus præstarent, nisi probabiliorem arbitrarentur sententiam illam, quæ asserit, validam firmamque, ac tantummodo illicitam esse Ordinationem, quam unus peregerit Episcopus; ideoque in sua potestate esse, illiciti actus notam ab ea removere, impertiendo facultatem, ut ab uno tantum Episcopo expleri possit. Sanè, cum olim S. Pius Papa V. votum Congregationis Concilii hac de re exquisisset, responsum ipsi datum fuit sequentis tenoris, ut notatum reperitur in lib. 10. *Regestorum pag. 16.* »Cum san. mem. Pius V. consulisset »Congregationem Concilii, an in »provincia, in qua Episcoporum copia haberi non posset, dispensandum esset, ut loco duorum Episcoporum, qui Consecrationi inter- »esse debent, sufficiantur Abbates, »duove alii habentes dignitates Ecclesiasticas; Congregatio, secuta sententiam majoris partis Theologorum, quos tunc consuluit, respondit, dispensationem esse concedendam.

VI. Quinimmò, præter eam faci speciem, qua Episcoporum copia haberi non possit, paris quoque valoris habita est altera, qua licet tres Episcopi convenire commodè valeant, prudens tamen œconomia exposcit, ut Consecratio ad tempus occulta maneat, nec ulli, nisi certis advenientibus rerum circumstantiis, innotescat. Et quidem, hac impellente ratione, felic. record. Alexander Papa VII. indulsit, ut Pater Sebastianus ex Carmelitarum Discalceatorum Familia, cum ad Orientales Indias Apostolicam visitationem obiturus remeare de-

deberet, secreto in Pontificio Sacello ordinaretur Episcopus Hieropolitanus à solo Porphyriensi Episcopo, supplementibus vices duorum Episcoporum assistentium binis Vaticanæ Basilicæ Canonicis Presbyteris, Luca Holstenio, & Francisco Maria Phœbeo; quemadmodum habetur in Historia Vitæ memorati Sebastiani Episcopi, Romæ edita anno 1719, *lib. 2. cap. 2. sub initium.*

VII. Tertiò denique animadvertimus, sicuti valida est, sed illicita Episcopi Consecratio, quam unus peregerit Episcopus duobus assistentibus Sacerdotibus, dum Apostolicum non præcessit indultum, quo ita fieri permissum fuerit; non absimili ratione validam haberi debere, & tantummodo illicitam, Episcopalem Consecrationem, quam peregerit unus Antistes, uno assistente Presbytero, quamvis in obtenta dispensatione, seu indulto, ea lex descripta fuisset ut duo adstarent Presbyteri; utroque enim casu omnia concurrunt ad actus validitatem necessaria; & utroque casu aliquid desideratur, quod ad ejusdem actus solemnitatem, & præscriptorum rituum observantiam pertinet; quandoquidem in prima facti specie deest duorum Antistitum præsentia à sacris canonibus statuta; in altera verò desideratur præsentia duorum Sacerdotum, quos Pontifex adhibendos voluit.

VIII. Credi autem nullo modo potest, voluisse Pontificem, ut suis mandatis in Brevi expressis major inesset vis & efficacia, quam quæ canonum sanctionibus passim tribuitur. Nec enim omnes canones, qui aliquid servandum statuunt, nullitatis vitium statim inducunt in actibus, qui aliter gesti fuerint; nisi expressum contineant decretum, quo irritum &

nullum pronuntietur quicquid secus fieri contingat. Idem ergo affirmandum erit de lege, quam Pontifex in Brevi indixerit. Si autem id obtinet in iis rebus, quæ ejus potestati & auctoritati subjiciuntur, quid dicendum erit de illis, quæ (sicuti hæc est, de qua loquimur) quoad validitatem à Christi Domini auctoritate dependent? Quæcumque igitur in utroque casu præscribuntur, nihil aliud sunt, quam proviðæ regulæ ad necessariam ritus honestatem & decentiam constitutæ; quæ si omittantur, illicitus quidem erit actus, non verò irritus, & effectu vacuus.

IX. His omnibus rationum momentis adducti, asseruimus, Episcopi Consecrationem ab uno Episcopo, unoquoque assistente Sacerdote peractam, quamvis in Brevi cautum fuisset, ut duo adhiberentur Sacerdotes, validam fuisse, quamvis illicitam; atque huic sententiæ firmitus etiam adhæsimus, perpendentes, inauditum planè non esse, Episcopum aliquem Consecrationis munus suscepisse ab uno Episcopo, altero tantum, vel etiam nulla assistente Sacerdote; dum in Collectione Apostolicarum Constitutionum, Brevium, & Decretorum pro sacris Missionibus Sinarum, & Tunkini, Parisiis recusa anno 1676. *part. 1. pag. 11. & seq.* exhibetur Breve Alexandri VII. quo Vicariis Apostolicis superstitibus indulgetur, ut in Episcopum præficere valeant Sacerdotem, utque illius Consecratio ab uno Episcopo, duobus simplicibus Sacerdotibus, vel etiam uno planè assistente, perficiatur.

X. Cum autem reliqui etiam, quos Pontifex tunc consuluit, nostræ sententiæ adhæsisent, eandem probavit idem Pontifex in suis litteris datis die 26. Novembris 1718. ubi, *de nonnullorum*

sum gravium virorum, præsertim Romanæ Curie Prælatorum, eximia sacrorum canonum scientia, singularique fide, & integritate conspicuorum, qui de mandato eorundem Cardinalium rem maturè examinerunt, & Consecrationem hujusmodi validam, licet illicitam esse censuerunt, consilio, &c. salutaribus pœnitentis tam ordinatori, quàm ordinato injunctis, ratam firmamque, sed illicitam Consecrationem pronuntiavit.

XI. Frequentior est alter casus, quo nonnulli, antequam in Episcopos eligantur, quædam ineunt pacta & conventiones cum Canonicis mox eos electuris, eorumque observantiam jurjurando polliceri non dubitant; at cum subinde eos, & promississe, & jurasse pœniteat, relaxationem contractæ obligationis, & juramenti, vel in relatione status Ecclesiæ, quam Congregationi Concilii exhibent, vel immediate ab ipso Romano Pontifice exposcunt.

XII. Contingunt hæc in Germania, ubi vigeat est apud Canonicos jus eligendi Episcopum, exclusis cæteris de Clero, eoque magis, & laicis. Cujus quidem juris veluti fundamenta jecere duo Imperatores Otho IV. & Fridericus II. ille nimirum anno 1209. hic verò anno 1213. in suis Diplomatis relatis apud Lunig. tom. 1. *Spicil. Ecclesiast. pag. 167.* & Goldastum *Constit. Imperial. tom. 1. pag. 290.* At idem subinde canonicè constitutum firmatumque fuit in Concordato inter Nicolaum V. Pontificem, & Fridericum III. totamque Germanicam nationem anno 1448. inito. Hoc autem jure eligendi Episcopum Capitulis asserto, inolescere coepit, & usus quasdam ineundi pactiones, conventionesque inter eligendum, & Canonicos; quæ quamvis

fortasse, cum primum invecæ sunt, ad publicam referrentur utilitatem, optimumque regimen diœcesis, ac ipsius quoque principatus cum Episcopali dignitate conjuncti; non ita multo post in eversionem juris Episcopalis, privatumque nonnullorum, & potissimum electorum, commodum, utilitatemque deflexere; uti videre est tum in satis prolixa Dissertatione Schwarzii de *Capitulationibus Episcoporum Germaniæ*, tum in Opere Heriboli impresso sub annum 1697. inscriptumque: *Factum, & jus juramenti Episcopalis, sive Capitulationum.*

XIII. Claræ memoriæ Carolus V. Imperator absum hunc expressè detulit ad Adrianum VI. Pontificem, datis ad eum litteris anno 1522. quæ referuntur à Goldasto *Constit. Imperial. tom. 1. pag. 447.* necnon in libro inscripto *Imperatorum Imperiique gravamina, part. 2. pag. 357. edit. Francofurt. anni 1725.* In iis autem litteris, inter cætera absurda, num. 85. exponitur juratum pactum, quo cavetur, ne Episcopo, in ulla omnino quantumvis gravi, ac etiam intoleranda facti specie, liceat contra ipsos electores procedere, aut obsistere Judicibus, & Officialibus Capituli, quidquid tandem agendum susceperint, aut decernendum putaverint; qua excogitata methodo securitatem delinquendi remota quacumque pœnæ formidine, nanciscebantur Capitulares: *Nullum in Episcopum, seu Prælatum eligunt, nisi se prius jurejurando adstrinxerit, planeque deooverit, litteris quoque interdum, instrumentisque sigillo probè munitis caverit, ipsis, ipsorumque ordinatis Judicibus, ac Officialibus, in nullo utcumque gravi, vel inhonesto, intolerabilique proposito, se contrarium fore, ac si quando eos delinquere contigerit, impune eis per ipsum, ut hoc sibi liceat.* Minus

absonum erat, quod Æneas Sylvius enarrat in suo libro *de moribus Germanorum* pag. 1045. quamvis, & is hoc ipsum improbare non omittat: *Statutum habent, quo cautum est, ne quem Canonicorum Decanus corripiat, nisi majori parte Capituli consentiente; atque ita fit, ut omnes passim discoli aberrrent, compensantesque sibi quisque invicem crimina, impunes abeant.*

XIV. Vel solæ communis Canonici Juris sanctiones satis superque fuissent, ut pronuntiari tutè posset, hujusmodi pacta, quamvis juramento firmata, damnabilia esse, & nullo modo servanda. Perspicua est Decretalis in cap. *Sicut nostris, de jurejurando*, ubi narratur, quod Tudertinus Episcopus, priusquam ad eam Sedem eveheretur, unâ cum reliquis Canonicis in pactum consenserat, per quod imminuebantur Ecclesiæ redditus, quodque insuper hujusmodi pactio jurisjurandi religione vallata fuerat. Nihilominus, Episcopo post peractam electionem, id, quod juratus promiserat, præstare renuente, Innocentius III. Pontifex Maximus Amerino Episcopo mandat, ut omnia in pristinum restituat; de juramento autem, & pactioe ita rescribit: *Nos igitur saluti ejus, Episcopi videlicet, Paterna volentes sollicitudine providere, pro juratione incauta imponi ei fecimus penitentiam congruentem, & nihilominus attendentes, quod juramentum, non ut esset iniquitatis vinculum, fuerit institutum, & quod, non juramenta, sed perjuria potius sunt dicenda, quæ contra utilitatem Ecclesiasticam attentantur, Apostolico Delegato, quæ supra innuimus, exequenda committit. Consonat, & Decretalis Contingit, de jurejurando in 6. Attamen religiosi Germaniæ Episcopi suis in Synodis Diocesanis, vel Provincialibus, non prætermiserunt*

Tom. II.

memorata pacta quantumvis jurata improbare, simulque definire, eadem nullo modo esse servanda; quemadmodum videre est in Diocesana Synodo Herbipolensi, habita anno 1453. & in duabus Provincialibus Synodis, altera Coloniensi, Moguntina altera, habitis sub Paulo III. Pontifice Maximo, relatisque in præcitato libro *Factum, & jus*, Herbipoli impresso, pag. 367. Id ipsum præstiterunt Romani Pontifices, quemadmodum evincunt monumenta in præindicato libro fideliter scripta.

XV. Et primò quidem Martinus V. uti ex eodem libro habetur, Cardinali Juliano, suo, & Apostolicæ Sedis Legato, in mandatis dederat, ut Sigismundi Imperatoris precibus, studiisque obsecundans, irrita ac nulla pronuntiaret pacta, quæ Bambergensis Episcopus cum suo Capitulo inieerat, licet is jurasset, se promissa præstiturum, nec emissi juramenti absolutionem petiturum, quinimmò nec ea quidem spontè oblata se umquam usurum. Accesserunt postmodum duæ Romanorum Pontificum Constitutiones, in Bullarium Romanum relatæ, S. Pii V. altera, cui initium *Durum nimis & incommodum*, altera Gregorii XIII. incipiens *inter Apostolicas*, quæ sæpè memoratis pactis seu capitulationibus vim omnem & efficaciam ademerunt. Cùm Clemens VIII. Cardinale Madrutium Legatum de Latere misisset ad Rodulfum Imperatorem, inter cæteros abusos, quibus ipsi pro viribus consulendum demandavit, recensitæ fuerunt capitulationes & pacta, de quibus nunc occurrit sermo; uti nosse licet in citato libro, Herbipoli impresso, pag. 374. *Episcoporum jurisdictione per contrarias sacris canonibus capitulationes & pacta constringitur. Capitulationes verò, quas Canonici Colonienses, Brixinenses, & Uratis-*

lavienses, cum suis Episcopis ante electionem inierant, decretis suis oblitterarunt proscrisperuntque Urbanus VIII. Innocentius X. & Alexander VII. summi Pontifices; quemadmodum in sæpè memorato libro pag. 375. & seq. pag. 27. & pag. 280. & seq. videri potest.

XVI. Verùm solemnior actus, quo abrogatæ fuerunt hujusmodi capitulationes, quamvis juratæ, proculdubiò est Constitutio fel. record. Innocentii Papæ XII. Etenim Herbipolensis Episcopus anno 1678. antequam eligeretur in Episcopum, cum suis electoribus in certa quædam pacta convenerat, quorum observantiam juramento pollicitus fuerat; sed, cum subinde datam juratamque fidem servare detrectaret, eaque de causa, acerrimalis & controversia excitata fuisset, composita illa fuit mediante concordia seu transactione, quæ viguit ad vitam paciscentis Episcopi. Eo autem è vivis erepto, cum in successorem Episcopum electus fuisset Joannes Goddefridus de Guttemberg, isque similiter anno 1684. cum electoribus quasdam jurasset capitulationes, subindeque ad Sanctam Sedem recursum habuisset, ut à præstiti juramenti vinculo solveretur; hujus rei examen Magno Magistro Theutonici Ordinis delegatum primò fuit. Renuente autem Capitulo jura sua coram eo deducere, causa peculiaris Congregationis in Romana Curia deputatæ judicio discutienda dirimendaque commissa fuit; pluribusque ab anno 1692. & deinceps editis resolutionibus, tandem Innocentius Pontifex anno 1695. suam evulgavit Constitutionem, incipientem *Ecclesiæ Catholicæ*, quæ in illius Bullario legitur n. 51. quæque summo omnium plausu per Germaniam excepta fuit, ac etiam à Lunigio per exten-

sum relata legitur in *select. Scriptor. illustr. pag. 450.*

XVII. Per eam itaque Innocentius Pontifex non solùm præcedentes Pij, & Gregorii suorum Prædecessorum sanctiones confirmat & innovat; sed, ut abusum capitulationum, pactiorum, conventionum, concordatorum, ac statutorum radicitus evellat, pactiorum & capitulationes ante electionem inter eligendum & electores iniri solitas, distingui ab aliis, quæ fiunt electione jam absoluta; & quidem illas, quæ electioni præcedant, omnes omninò interdicat, nullasque ac irritas fore declarat, edicens, ne ipsæ, quantumvis juramento firmatæ, servari debeant: »Districtè prohibemus & interdicimus, ne capitulationes, pactiorum, conventiones, concordata, seu statuta hujusmodi ante ipsam quidem electionem, seu etiam postulationem, »de cætero inire, condere, aut facere audeant quovis modo, seu præsumant; illaque proinde, quatenus »de facto contra præsentis nostræ prohibitionis formam inita, condita, »seu facta fuerint, nulla, inania, invalida, irrita, viribusque, & effectu »penitus, & omninò vacua, ac nullius roboris & momenti esse, & »perpetuò fore, neminemque ad illorum, seu cujuslibet eorum, etiamsi »juramento vallata sint, observantiam teneri, aut obligatum existere, »vel fore, decernimus & declaramus.« Reliquarum autem, quæ electionem subsequantur, executionem suspendit, quousque supremo Sanctæ Sedis judicio subjectæ, cognitæ, probatæque fuerint: »Quæ »verò, electione, seu postulatione »hujusmodi sequuta, quomodolibet »inire, condi, seu fieri contigerit, ad »Nos, seu eundem Romanum Pontificem pro tempore existentem, »quam-

„quamprimùm deferri, atque ita
 „nostro, & Sedis Apostolicæ judicio
 „subjici præcipimus; suspensa inte-
 „rim eorum omnium, & singulorum
 „executione, donec, & quousque ab
 „eadem Sede, sine cujus auctoritate
 „nihil omnino in similibus pacisci fas
 „est, Apostolicæ confirmationis ro-
 „bur in totum, vel in partem rece-
 „perint.”

XVIII. Invehitur Schvvarzius præ-
ciatæ dissertationis §. 20. in pervicacem
 quorundam reluctantiam, quæ
 satis superque contra enuntiatas Pon-
 tificias Constitutiones in Germania in-
 valuit: *Hinc illæ lacrymæ, hinc illæ*
lites, atque querimoniæ, quæ dudum
in Germania agitæ, multis Ponti-
ficiis Constitutionibus, atque Legibus
compositæ, nihilo secius etiamnum va-
lent eò magis, quò minùs in hisce re-
bus Germani RR. PP. Leges ferè pos-
sunt. Atque utinam memorati Aucto-
 ris objurgationes destituerentur funda-
 mento! Vita functo Joanne Philippo
 Cardinali de Lamberg, Passaviæ Epis-
 copo, Capitulum de more ad electio-
 nem processit successoris. Electores
 nonnulla pacta, & conventiones cum
 eligendo, contra præscriptum Bullæ
 Innocentianæ, inierunt; utque appa-
 renti aliqua specie suaderent, se nihil
 adversus eam attentasse, Apostolicum
 beneplacitum reservaverunt, non dis-
 tinguentes, quod ibi statuitur de pac-
 tis post electionem initis, à præce-
 denti omnimoda reprobatione, & pro-
 hibitione pactorum, quæ ante electio-
 nem fieri contingat. Verùm summus
 Pontifex Clemens XI. hujusmodi pac-
 ta ne quidem in examen adduci per-
 misit, prout conveniens & necessa-
 rium fuisset, si post electionem elec-
 tus cum suis electoribus in ea conven-
 nisset; sed eadem continuò rejecit, ac
 irrita & nulla declaravit, utpotè con-

tra præscriptum Constitutionis Inno-
 centii Papæ XII. celebrata. En verba
 Pontificis in sua Consistoriali Allocu-
 tione § 2. „Confirmamus, & approba-
 „mus electionem, sicut præmittitur,
 „factam à præfatis Capitulo, & Cano-
 „nicis Ecclesiæ Passaviensis, &c. præ-
 „via tamen cassatione, rejectione, &
 „abolitione capitulationum, seu pac-
 „tionum ab eisdem Capitulo, & Ca-
 „nonicis ante ipsam electionem, cum
 „reservatione Apostolicæ confirmationis
 „nis, initarum, & per eorum quem-
 „libet juramento vallatarum quas prop-
 „terea, juxta formam novissimæ Cons-
 „titutionis Innocentii XII. Prædeces-
 „soris nostri, quæ incipit *Ecclesiæ Ca-*
tholicæ, ne ex quovis temporis lap-
 „su, aut ex quacumque alia causa ta-
 „citè, vel expressè per Nos, & Sedem
 „Apostolicam approbatæ, seu confir-
 „matæ censi, vel præsumi umquam
 „possint, dissertè & expressè nul-
 „las, irritas & invalidas, viribusque,
 „& effectu omnino vacuas, ac nullius
 „roboris, & momenti esse, & perpe-
 „tuò fore, neminemque ad illarum,
 „seu cujuslibet earum observantiam
 „teneri, aut obligatum existere, vel
 „fore, perinde ac si illæ numquam
 „factæ, initæ, ac juratæ fuissent,
 „declaramus; ac tam ipsi electo,
 „quàm omnibus aliis, quodcumque
 „juramentum de observandis capitula-
 „tionibus seu pactionibus, hujus-
 „modi ab eis, ut præfertur, præsti-
 „tum, quatenus opus sit, relaxa-
 „mus.”

XIX. Scimus quidem, non deesse
 Theologos, ac Canonistas, docentes,
 pacta & capitulationes iniri posse à
 Canonicis etiam ante Episcopi elec-
 tionem dummodò pacta, seu con-
 ventiones, & capitulationes honestæ
 sint, & non in privatorum commo-
 dum, sed in publicam tantummodò

vergant utilitatem. De hac re latè disserit Wiestner in *suis Institutionibus Canonici lib. 1. tit. 6. num. 142. editionis Monachi*. Nec desunt qui exemplum adjiciant pactorum à Cardinalibus in Conclavi ante Pontificis electionem initorum, quæ cùm ad optimum Ecclesiæ regimen, & ad Catholicæ Religionis utilitatem, & amplificationem unicè tendant, à Pontifice noviter electo custodiri omninò debere, atque servari, affirmant. Hisque præmissis, contendunt, vetuisse quidem Innocentium XII. pacta & capitulationes, quæ ante electionem fierent; sed illius prohibitionem respicere tantummodò illicita pacta, & potissimum ea, quæ ad labefactandam, imminuendamque Episcopalem auctoritatem directa sint, nullatenus verò illa, quæ publicam utilitatem, & providum Ecclesiæ, ac diœcesis, regimen aperte respiciant.

XX. Haud inficiamur, magnam esse in abstracto hujusce ratiocinii speciem. At simul etiam affirmare non dubitamus, illud in casu, de quo agimus, omni planè fundamento destitui. Utque propositum Capitulum Conclavis exemplum è medio tollamus, dicimus primò, sæpè quidem ea fuisse inita, sed exinde etiam sæpè sæpiùs dissidia, animorumque offensiones ortum habuisse; veluti nosse licet ex *epist. 181. Cardinalis Papiensis ad Paulum II. conscripta*. Secundò, non deesse magnæ auctoritatis Doctores, qui omni ratione propugnent, Pontificem nequaquam obstringi ad servanda uemorata pacta seu capitula, quamvis justa, & ad commune bonum directa, ac etiam jurisjurandi religione firmata; propterea quod decet quidem Pontificem Maximum optima quæque sectari, & agere, sed minimè congruat suprema, qua pol-

let, auctoritati, passionibus & conventionibus ad hoc, aut illud obstringi. Adeatur Azorius *Instit. Moral. part. 2. lib. 4. cap. 5. quæst. 10*. Præcæteris verò fusiori calamo rem persequitur Cardinalis Jacobatus in *suo Tractatu de Conciliis lib. 7. tit. de Capitulis Conclavis*, qui impressus legitur in secundo Apparatu ad Collectionem Conciliorum Labbei editionis Venetæ, & signanter pag. 339. §. *Unde videretur*. Tertiò, inter Dissertationes Cardinalis Brancatii, Romæ anno 1672. typis editas, alteram adesse inscriptionem *de Capitulis Conclavis*, qua pluribus in unum collectis ostendit, hujusmodi capitula, seu pacta Conclavis, ut plurimum electioni fuisse præposita, eaque, quoties communi omnium placito fuerint comprobata, ac per se justa sint, & publicam utilitatem, proficuumque Ecclesiæ regimen respiciant, potiorique jure, si juramento firmata fuerint, servari quidem in conscientia, & custodiri oportere ab electo in Pontificem, *secundum vim directivam*; quin tamen ipse in foro externo, & *secundum vim coactivam*, cogi valeat ad aliquid præstandum ex iis, quæ, antequam Pontifex inauguratus fuisset, sponderat, atque juraverat; quo pacto satis consultum putat tum reverentiæ, quæ promissioni ac juramento debetur; tum etiam Pontificiæ dignitati & auctoritati. Quartò denique, pacta seu capitula Conclavis numquam post Constitutionem Innocentii VII. inita fuisse; & quidem nostris hisce temporibus hanc inviolabiliter servari consuetudinem, ut unusquisque, cùm primùm Cardinalis fuerit renunciatus, Pontificias quasdam Constitutiones, omnibus notas, & typis vulgatas, servare spondeat, & juret, idemque juramentum instauret, quando Conclave in-

greditur, absque eo quod aliæ conventiones aut pactiones, quantumvis justæ & laudabiles, superaddantur. Quinimò is, qui in Pontificem electus est, postquam supremam Sedem conscenderit, jurare debet Constitutionem Innocentii XII. incipientem *Romanum decet*, per quam modus imponitur largitionibus ac donationibus aliquandò à Romanis Pontificibus in consanguineos effusis, quamvis idem, & in sua ad Cardinalatum promotione, & in ingressu Conclavis, ejusdem executionem & implementum jurejurando promiserit.

XXI. Eo igitur argumento, quod ab exemplo capitulorum Conclavis petebatur, vel hac, vel illa ratione, è medio sublato; objectioni nunc directè respondentes, asserimus, nihil magis Innocentianæ Constitutioni adversari, quam propositam illius interpretationem, atque limitationem. Cum enim experientia compertum fuisset, pacta & conventiones, quæ inter Capitulares ante electionem fiebant, privatum plerumquè commodum, utilitatemque respicere, atque insuper in Episcopalis jurisdictionis imminutionem, & aliquandò etiam in detrimentum reddituum Ecclesiæ vergere; Innocentius XII. de adhibendo remedio sollicitus, districtè vetuit, ne pactiones ullæ, aut conventiones ante electionem conficerentur, & si quæ initæ, ac etiam juratæ fuissent, eas declaravit nullatenus servari debere. Simul tamen integrum servare volens Capitulis jus ineundi cum suis Episcopis honestas conventiones & capitulationes, permisit, ut, absoluta jam electione, de iis agi posset, quoniam tunc temporis electus in Episcopum liberè valet obsistere, suumque assensum denegare iis, quæ contra suam auctoritatem, vel contra rectum dio-

cesis regimen proponi contingeret. Ne autem Episcopus falli, aut fallere posset, addidit insuper laudatus Pontifex, ut hujusmodi conventiones, seu pacta post electionem stipulata, Apostolicæ Sedi fideliter representari deberent, ab ea discutienda & approbanda, quatenus approbatione digna judicarentur. Rebus autem sic stantibus, quis unquam affirmare audebit, ea tantummodò pacta ante electionem conventa, ab Innocentio XII. proscripta fuisse, quæ iniqua & irrationabilia dignoscerentur, non autem ea, quæ per se licita & honesta essent; cum maximè eorum, quæ ante electionem inita forent, examen atque judicium Apostolicæ Sedi minimè reservaverit; sed ea absolutè, & indiscriminatim nulla & irrita pronuntiaverit; illa verò dumtaxat Sanctæ Sedis examini & disquisitioni edixerit subjicienda, quæ electionem subsequantur? Quare, juxta memoratam erroneam interpretationem, melioris conditionis effecisset pacta ante electionem inita, quam cætera, quæ electionem consequuta sint; quod sanè percipi nullo modo potest.

XXII. Nec reponere juvat, justas & honestas pactiones interdicti non posse; nam quædam ideo vetita sunt, quia per se mala; alia verò ideo mala sunt, quia vetita; in horum autem classem referenda sunt facta, quæ per se quidem spectata, fortè possent æqua videri, sed æqua tamen reipsa non sunt, cum eo tempore fuerint stipulata, quod eadem inire non licebat, juxta receptum illud effatum: *Aliqua prohibita, quia mala; aliqua mala, quia prohibita.*

XXIII. Actum hac ipsa de re fuit anno 1727. in Congregatione rebus Consistorialibus præposita, in qua cum proposita fuissent dubia, an Cons-

titutio Innocentii XII. ea etiam Capitula, seu Collegia afficeret, quæ ex viris, mulieribusque composita, & unius Abbatissæ, seu Præpositæ regimini subjecta sunt; & an memoratæ Constitutioni, quatenus pacta electionem præcedentia interdicit & irritat, obnoxie essent quæcumque pactiones, sive conventiones, honestæ licet & justæ; congruis responsionibus dubia dirempta fuerunt; Decretumque impressum legitur penes Riganthum in *Regul. 9. Cancell. part. 1. §. 2. num. 420. & seq.* cum autem responsa illa probaverit Benedictus Papa XIII. iusseritque insuper, ut editæ resolutiones Apostolicis Litteris in forma Brevis confirmarentur, id verò sub eodem Pontifice præstitum non fuerit; idcirco muneris nostri esse censuimus, quod prætermissum tunc fuit, implere; quare Apostolicas Litteras, ipsum Decretum continentes & confirmantes, expediri iussimus, quæ cum nondum ullibi impressæ legantur, eas hic inserere opportunum duximus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Pastoralis regiminis sollicitudo ex alto Nobis immerentibus commissa exigit, ut non solum curemus novas leges, si quando rerum conditio aut necessitas postulat, condere; sed etiam ea quæ à Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris providè ac salubriter constituta sunt, Apostolicæ confirmationis robore communicare. Aliàs siquidem à Congregatione rebus Consistorialibus præposita emanavit Decretum tenoris sequentis, videlicet: Cum san-

mem. Innocentius PP. XII. per Constitutionem editam die 22. Septembris 1695. quæ incipit *Ec-clesiarum Catholicarum*, innovatis etiam pluribus aliorum Prædecessorum Pontificum sanctionibus, districtè interdixerit, ne occurrente Ecclesiæ, sive monasteriorum quorumvis vocatione, pactiones ullæ, sive capitulationes, aut concordatæ, aut statuta, adversus sacrorum canonum, & Apostolicarum Constitutionum dispositionem, ab iis, ad quos personarum præficiendarum electio pertinet, ante electionem, vel postulationem fiant; & ubi nihilominus inita fuerint, ea prorsus irrita & invalida, nec observanda esse, etiamsi juramento munita fuissent, declaraverit & decreverit; quæ verò post electionem, seu postulationem fieri contingeret, ea ad Romanum Pontificem deferri, ejusque judicio subijci, suspensa interim eorum executione, donec à Sede Apostolica impetrata fuerit confirmatio, præceperit, prout in memorata Constitutione uberius continetur; dubitatum verò fuerit primo: An sub ea comprehendantur etiam monasteria foeminarum, vel Capitula, seu Collegia, quæ juxta nonnullarum provinciarum consuetudinem sunt mixta ex maribus, & foeminis sub unius Abbatissæ, seu Præpositæ, sive Priorissæ regimine; secundo, an prædicta Constitutio eas etiam afficiat pactiones, quæ in Ecclesiæ, vel monasteriorum ipsorum utilitatem cedunt, vel quæ alioquin, si per se spectentur, non judicantur illicitæ; hinc, ad tollendas hujusmodi dubitationes, & animarum pericula tutius submovenda, Congregatio particularis Consistorialis, à Sanctissimo Domino Nostro

de-

„deputata, censuit, si Sanctitati suæ
 „videbitur, declarandum & decer-
 „endum, sub præmissa Constitutione
 „Innocentii XII. ejusque omnibus
 „præscriptionibus, etiam quoad in-
 „flictas poenas, omninò comprehendi
 „etiam monasteria, vel Capitula,
 „seu Collegia mixta ex utriusque se-
 „xus personis, regimini, vel juris-
 „dictioni unius Abbatissæ, seu Præpo-
 „sitæ, sive Priorissæ subjectis, ac de
 „ejusmodi etiam monasteriis, Capitu-
 „lis, sive Collegiis præfatam Consti-
 „tutionem esse intelligendam, perin-
 „de ac si de iis quoque expressa &
 „specialis mentio habita fuisset, adeo-
 „que pactiones, capitulationes, con-
 „cordata, seu statuta quæcumque hu-
 „jusmodi, occasione electionis perso-
 „næ prædictis monasteriis, sive Ca-
 „pitulis, & Collegiis præponendæ,
 „tùm facta, tum quæ deinceps fieri
 „contingeret, tametsi interposita ju-
 „risjurandi religione roborata, omni-
 „nò obnoxia esse, & fore prohibitio-
 „ni, nullitati, pœnæ, cæterisque
 „omnibus, & singulis ordinationibus,
 „decretis, & declarationibus respec-
 „tivè in ea, ut præfertur, Constitu-
 „tione contentis, &, quatenus opus
 „sit, ad hujusmodi etiam monaste-
 „ria, vel Capitula, sive Collegia
 „mixta ex utriusque sexus personis
 „præfatam Constitutionem esse exten-
 „dendam. Præterea, cum valdè Ec-
 „clesiasticæ disciplinæ intersit omnem
 „ambitosæ cupiditati aditum præclu-
 „dere, ac providere, ne ullo modo,
 „etiam indirectè, læsa remaneat liber-
 „tas eligendi personas magis dignas,
 „magisque idoneas, quæ assentiri for-
 „sân recusarent iis pactionibus, quibus
 „aliæ minùs idoneæ, ad obtinendum
 „electionis commodum, annuerent;
 „similiter declarandum & decernen-
 „dum censuit, memorata Constitu-

„tione affici eas etiam pactiones ante
 „electionem, vel postulationem ini-
 „tas; quæ cæteròquin Ecclesiis ipsis,
 „vel monasteriis utiles sint, vel quæ
 „intrinsecus, & per se consideratæ,
 „nullam mali suspensionem redoleant,
 „sed quæ ideo malæ sunt, quia jure
 „humano, & per sacros canones, sive
 „Apostolicas Constitutiones, ac præ-
 „sertim illam Innocentii XII. interdi-
 „cuntur; quo verò ad eas, quas post
 „electionem, vel postulationem fieri
 „contingeret, servandam itidem esse
 „memoratam Innocentii XII. Consti-
 „tutionem, ut scilicet illa statim ad
 „Summum Pontificem deferantur, &
 „Sedis Apostolicæ judicio subjician-
 „tur, suspensa interim earum execu-
 „tione, donec ab eadem Sancta Sede,
 „sine cujus auctoritate nihil omninò
 „in similibus pacisci fas est, confir-
 „mationis robur in totum, vel in
 „partem obtinuerint. Facta autem per
 „me infrascriptum præfatæ Congrega-
 „tionis Secretarium de præmissis re-
 „lacione Sanctissimo Domino nostro,
 „ejusdem Congregationis sententiam
 „Sanctitas sua omninò approbavit,
 „atque ita ab omnibus, ad quos per-
 „tinet, perpetuò, & inviolabiliter
 „servari, & judicari mandavit, cum
 „omnibus etiam derogationibus præ-
 „fatæ Constitutioni Innocentii XII.
 „insertis, necnon Litteras Apostoli-
 „cas in forma Brevis super præsentis
 „Decreti confirmatione, & approba-
 „tione expediri jussit. Datum Ro-
 „mæ hac die 16. Augusti 1727.
 „P. Cardinalis Corradiaus. Domi-
 „nicus Rivera dictæ Congregatio-
 „nis Secretarius. Loco ✠ Sigilli.
 „Hujusmodi autem tam providum ac
 „salubre Decretum, quò firmius sub-
 „sistat, & servetur exactiùs, tenore
 „præsentium, Apostolica auctoritate
 „approbamus, & confirmamus, ac

de novo, quatenus opus sit, statuimus, & innovamus, atque illud ab omnibus cujuscumque ordinis, gradus, status, ac dignitatis, in perpetuum servari, & custodiri præcipimus, & mandamus; decernentes, easdem præsentis Litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & pro tempore quodcumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissimè suffragari, sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his à quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contingerit attentari; quibuscumque in contrarium facientibus non obstantibus. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 15. Julii 1754. Pontificatus Nostri anno decimoquarto."

XXIV. Quæ hucusquè deducta sunt, viam veluti sternunt responsionibus, quæ dari possunt Episcopis in relatione status Ecclesiæ suæ referentibus, se ante suam electionem, cujuslibet generis pacta, seu conventiones iniisse. Illorum namque oculis subjicienda sunt, tum quæ ab Innocentio XII. statuta fuerunt, tum culpæ reatus ab iis contractus, qui adversus Pontificiæ legis Sanctionem talia gesserunt, tum denique obligatio nihil planè præstandi in vim emissæ promissionis, etiam jurejurando firmatæ; ac tandem veniam petentibus, salutari aliqua poenitentia imposita, relaxari poterunt pænæ, quibus, obnoxii propterea evaserunt. Si verò conventiones post electionem initæ fuerint, non

aliud est rescribendum, quam ut easdem examinandas, discutiendasque exhibeant. Et quidem satis providum, & salutare iniretur consilium, si generale Decretum ederetur pro omnibus Ecclesiis, in quibus jus viget eligendi Episcopum, ut novus Antistes in prima relatione status Ecclesiæ, ad Sedem Apostolicam transmittenda, singulatim recensere deberet conventiones omnes, quæ post peractam sui electionem stipulatæ, seu etiam ab ipso juratæ fuerunt, ad hoc ut, canonica discussione præmissa approbentur; nisi tamen id antea præstiterit, nimirum eas, cum electionis confirmationem petiit, jam transmiserit, ejusdemque Apostolicæ Sedis judicio subjecerit.

C A P U T XIV.

De postulatis, quæ spectant ad Episcopos in Ecclesiarum suarum administratione versantes, & ad rectum eorum muneris implementum; ubi de petitione coadjutoris, aut Episcopi suffraganei.

Animadvertimus, nonnullis in relationibus ab Episcopis quandoquæ repræsentari deteriore propriæ valetudinis statum, indeque necessitatem adjungendi sibi coadjutorem cum futura successione vel Episcopum suffraganeum, vel aliam aliquam adjutricem operam implorandi; propterea quod eò adacti sint, ut ipsi per se nequeant præstare omnia, quæ muneris sui esse intelligunt. Aliquem etiam quandoquæ fuisse animadvertimus, qui animum pandiderit dimittendi Ecclesiam, vel votum transeundi ad aliam; asserens, proculdubio fore, ut si aliò translatus fuerit, divinis obsequiis, & animarum saluti promovendæ studiosius & utiliùs valeat adlaborare, quam

si ei, quam actu obtinet, adhæreat Ecclesiæ.

II. Nullum itaque ex hujusmodi postulatis reverà pertinet ad Congregationem Concilii; at durius fortassè videbitur, ad postulantes severiori quadam brevitate rescribere, ut instet apud eum, penes quem est hujusmodi rerum notio, atque auctoritas; ut adeat nimirum summum Pontificem, qui hasce causas consuevit ad Congregationem Consistorialem pro voto & consilio delegare. Lenior & gratior evadet responsio, si in eas res ita explanetur, ut Episcopus intelligat, Congregationis Concilii non esse, quod petitur, vel proponitur; ad illud autem obtinendum, illas, & illas conditiones desiderari, hisque reapse concurrentibus, non defuturos seu Cardinalem Congregationis Præfectum, seu Secretarium, omnia ad Summum Pontificem deferre, ut ipse directè ac per se petitionibus annuat, vel eas examinandas remittat ad Congregationem Consistorialem, vel ad alios, quos maluerit, ut ipsorum perspecta sententia, quod optimum erit, constituat.

III. Deputationi coadjutoris cum futura successione in Episcopatum, quoties Episcopus ad sibi incumbentia munera obeunda impotens evaserit, locum reliquit sacra Tridentina Synodus, dum illius dationem Romano Pontifici reservavit, quemadmodum fusiùs ostendimus *cap. 10. hujus libri num. 21. & seq.* Vulgaris quædam ferebatur opinio, quæ apud omnes propemodum Forenses invaluerat, coadjutorem cum jure futuræ successionis transalpinis tantummodò, numquam autem Italis Episcopis, adjungi. Verùm, cum nostris hisce temporibus Januensis Archiepiscopus, inhabilis factus, coadjutorem sibi dari expetie-

rit; ea arrepta opportunitate, seriò investigavimus, an evulgata illa opinio subsisteret; eamque omni planè fundamento destitui comperimus. Quod si rariora per Italiam occurrunt exempla concessionum coadjutoris cum futura successione in Episcopali Sede, id ex eo processisse oportet, vel quòd nulla id postulaverit necessitas, vel quòd Episcopus, qui hac auxiliari opera indigebat, instantiam non proposuit; aut quia repertus fuerit nemo, qui tantum onus sibi vellet imponere, unico futuræ successionis præmio sibi proposito; aut denique quia Ecclesiæ, ac diœcesis necessitatibus faciliùs potuerit satisfieri per Vicarii Apostolici deputationem. Itaque nihil dubitavimus, quin Januensi Archiepiscopo, jam ad Ecclesiæ regimen ob senectutem minùs idoneo, coadjutorem adjungeremus cum futura successione, quod & ipse expetebat, & illius urbis, atque diœcesis spirituali procuratori expediens fore videbatur; isque coadjutor datus est, qui etiam nunc temporis uti Archiepiscopus laudabiliter Januensis præest Ecclesiæ, quam antea per aliquot annos administraverat uti coadjutor, Episcopali caractere insignitus cum titulo Ecclesiæ in partibus Infidelium sitæ, juxta praxim, quam etiam alibi indicavimus.

IV. Suffraganeus, juxta strictiorem nominis significationem, est ille Episcopus, qui Archiepiscopo, sive Metropolitano subjectus est; eamque vocem nonnulli derivatam putant à suffragio, sive voto, quod Episcopus, Archiepiscopo, sive Metropolitano subjectus, in hujus electione ferebat. Ita Magri in suo *Vocabulario Ecclesiastico verb. Suffraganeus*. At suffraganeus, & ille dicitur Episcopus, qui alterius diœcesim administrat, in eaque præstat quæ Ordinis sunt, & jurisdictio-

tionis. Deque hujusmodi suffraganeos loquitur Lateranense Concilium, sub Leone X. celebratum, agens de Cathedralibus Ecclesiis, quæ S. R. E. Cardinalibus commendatæ reperiebantur, ita statuit, ut ejusmodi Cardinales *omni conatu suo provideant inservire Cathedralibus, dignos & idoneos Vicarios, seu suffraganeos, prout, consuetudo fuerit, cum digna competenti mercede appointentes*; uti videre est apud Thomassinum *de Benefic. part. 1. lib. 1. cap. 27. num. 6.* Suffraganeus denique, juxta vigentem hisce temporibus loquendi morem, dicitur etiam ille Episcopus titularis, qui ea dumtaxat, quæ sunt Ordinis exercet in aliqua diœcesi, in qua Episcopus non residet, vel si resideat, nequit, ob ingravescentem ætatem, aut malè affectam valetudinem, vel ob diœcesis amplitudinem, Ordinationes habere, Confirmationis Sacramentum administrare, aliaque Episcopalis Ordinis munera peragere.

V. Fagnanus in *cap. Episcopalia, num. 48. & seq. tit. de privileg.* Decretum Consistoriale commemorat editum à S. Pio V. circa hujusmodi Episcopos suffraganeos in hæc verba: »Pius V. »post Concilii Tridentini publicationem, Decreto suo Consistoriali sancivit, non esse hujusmodi Episcopos creandos, neque in suffraganeos dandos, nisi Ecclesiis Cardinalium, & illis tantum, qui solent habere, & cum certo stipendio perpetuo ad minus ducuntur aureorum de Camera super fructibus illius Ecclesiæ, qui propria auctoritate ab ipsis percipi possint, & quod nullibi possint Pontificalia exercere sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, nisi in illa diœcesi, cui datus est suffraganeus; sed postea paulatim id ampliatum fuit etiam ad Episcopos non Cardinales, & dos aucta

»est ad ducatos tercentum ex Decreto »sacræ Congregationis rerum Consistorialium.»

VI. In Regestis Congregationis Consistorialis disceptationem offendimus ab ejusdem Congregationis Secretario exaratam, in qua ipse testatur, inter Consistorialia Acta Decretum hoc haud reperiri. Nos tamen addemus, extare certè quidem aliud Decretum anno 1565. editum à Pio IV. Pontifice, & relatum à Raynaldo *ad annum Christi 1565. sub num. 23.* in quo postquam Pontifex retulit, nonnullos extare Episcopos suffraganeos ad Pontificalia exercenda olim constitutos in aliquibus Episcopatibus, quos Cardinales quidam, alique Prælati retinebant, & quorum Ecclesiæ Episcopum suffraganeum habere consueverant; qui quidem suffraganei, postquam sibi ducuntur ducatorum, seu alterius summæ pensionem super fructibus mensæ Episcopalis decerni obtinuerant, præstito consensu in omnimodam, vel partialem hujusmodi pensionis cassationem, sive extinctionem, exinde per orbem cursitantes, in alienis diœcesibus Pontificalia exercebant; severo evulgato Decreto, hujusmodi cassationes fieri interdixit, factasque nullum vigorem habere declaravit, & canonicas pœnas in eos statuit, qui illas attentassent; ad extremum concludens, suffraganeis minimè licere ullius generis pacta, vel promissiones circa pensiones ipsas vel penitus, vel ex parte extinguendas, inire, sed illis integris, donec vixerint, ac suffraganei munera obierint, gaudere ipsos, & frui debere, easdemque nullo modo cessare, seu extingui, nisi cum suffraganei ipsi translati fuerint ad aliquam Ecclesiam, apud quam residere teneantur, & cui propria sit mensa, & redditus pro Episcopi sustentatione. Nec sine opportuna

na providentia reliquit alteram facti speciem, juxta quam suffraganei, reservatos sibi fructus percipientes, abessent ab ea Ecclesia, cui in suffraganeos addicti fuerant. Voluit enim, ut si ultrà congruum temporis spatium, à Tridentino Concilio præfinitum, à residentia loco absentiam produxissent, pensionem exigere nequirent; si verò residentiam ipsam penitus derelinquerent, nec ipsa quidem Pontificalia in alienis diocesisibus, quamvis in id Ordinarii loci licentia & facultas accederet, exercere possent.

VII. Putarunt nonnulli, vel errasse Fagnanum, dum S. Pio V. Decretum adscripsit, quod editum fuit à Pio IV. vel saltem typographi errorem irrepisse in editionem operum ipsius Fagnani, & pro Pio IV. scriptum fuisse Pium V. Nos autem hujusmodi conjecturis assentiri non possumus. Etenim agit quidem utrumque Decretum de suffraganeis; utrumque meminit annuæ pensionis ducentorum ducatorum super mensæ fructibus imponendæ; sed cum tot alia intercedant inter utrumque Decretum discrimina, veluti cuique percurrenti Raynaldum, & Fagnanum faciliè apparet, percipi nullo modo potest, unum idemque Decretum esse, quod, licet re ipsa auctorem habuerit Pium IV. subinde tamen per errorem, aut oscitantiam, fuerit S. Pio V. tributum. Probabilius itaque credi potest, Pium IV. Decretum suum edidisse, exscriptum per extensum à Raynaldo; suum itidem evulgasse S. Pium V. Hujus autem veritati non obstat, quod inter Acta Consistorialia non reperiatur; tum, quia inauditum non est, monumentum aliquod temporis injuria deperire; tum, quia celebris Fagnanus, cui, & singularis doctrina, & peculiaris diligentia, & publicorum munerum exercitium, auc-

toritatem conciliant, Decreti sententiam non adeo distinctè retulisset, nisi de eo ipsi plenè constitisset; tum denique, quia vel hodie, quoad Episcopos suffraganeos, datur opera, ut quidquid Decreto S. Pii V. cautum fuerat, impleatur.

VIII. Ut alibi quoque monuimus, Cardinales obtinentes Episcopatus suburbicarios, quibus eorum dignitatis titulus adhæret, à perpetuæ residentia onere eximuntur, cum in Urbe maneant, ut opere & consilio præsto sint Romano Pontifici. Cardinalis autem sacri Collegii Decanus, qui plerumquæ est Ostiensis, & Veliternensis Episcopus, suum habet ex ipsius S. Pii V. concessione suffraganeum; uti videre est in *Historia Ecclesiæ, & Civitatis Veliternæ*, edita ab Antistite Borgia Archiepiscopo Firmano, lib. 4. pag. 441. Cardinalis item Episcopus Sabinensis, ex concessione Urbani VIII. eadem prærogativa gaudet; quem admodum deprehendi potest ex *Hierarchia Cardinalium* ab Abbate Piazza elucubrata, & ex Opusculo P. Andreucci Societatis Jesu de *Episcopis Cardinalibus Suburbicariis* pag. 81. Hisce suffraganeis Episcopis suæ constitutæ sunt, & quidem tutissimæ præstationes; iidemque omnia, quæ sunt Ordinis, exercent in Diocesi sibi respectivè assignata; nequeunt tamen, quæ jurisdictionis sunt, ullatenus attingere, nisi Cardinales, quibus uti suffraganei operam suam præstant, eosdem Vicarios quoque Generales constituent, uti sæpè fieri consuevit, quo expeditior sit utriusque potestatis administratio. Cæteri Cardinales Episcopi suburbicarii ut plurimum hujusmodi suffraganeum Episcopum habere non solent. Verum si Cardinalitia fide interposita, affirmaverint, indigere se hujusmodi auxilio, in præindicato Secretarii disc-

curso dicitur, decrevisse Urbanum VIII. ut, & ipsis Episcopus suffraganeus concedatur, neque desunt quoad binos suburbicarios Episcopatus, Albanensem videlicet, & Tusculanum, hujusmodi concessionum exempla.

IX. Quod verò spectat ad reliquos Cardinales, qui Episcopatum quidem sed non ex suburbicariis, aliquem obtinent, nullo ipsi peculiari privilegio gaudent habendi Episcopum suffraganeum, sed eodem jure, ac cæteri Episcopi, utuntur; iisque suffraganeus adjungitur Episcopus, quoties legitimæ in id conditiones concurrunt; quæ quidem, uti suprâ innuimus, hujusmodi sunt. Primò, ut vera, nec affectata urgeat necessitas sive propter habituale morbum, quo Episcopus affligitur; sive ob illius provectiorem ætatem, sive ob nimiam diœcesis amplitudinem; ita ut ipse non valeat omnia Ordinis munia per se sedulò obire. Secundò, ut Episcopus ipse, dum hasce causas Pontifici exponit, simul etiam supplicet, ut designatus certus Sacerdos in suffraganeum sibi adjungatur, oretque Pontificem, ut sic designato Sacerdoti titulum conferat Episcopalis Ecclesiæ *in partibus* constitutæ, quo valeat ea præstare, quæ ab Episcopali charactere, & Ordinis potestate dependent. Diximus autem, ut supplicet Pontifici; propterea quod nemini jus est, & auctoritas nominandi, vel præsentandi aliquem, ut suffraganeus fiat, utque titulum obtineat alicujus Episcopatus titularis, quantumvis eidem jus & facultas competeret nominandi, & præsentandi ad eum Episcopatum, in quo suffraganeus constituitur. Hujus enim generis negotia unius Sanctæ Sedis auctoritati reservata sunt; eaque ad suffraganeum concedendum iustis Episcopi indigentis precibus adducitur. Tertiò, ut do-

ceat de consuetudine jampridem inducta, ut Episcopatus inserviat, & operam suam præstet Episcopus suffraganeus; etenim Congregationis Consistorialis Regesta plena sunt investigationibus in ipsa habitis, ut evinceretur, Episcopatum illum, aut illum, habere consuevisse suffraganeum Episcopum. Quartò, ut tercentorum ducatorum certa præstatio suffraganeo constitutur; quemadmodum cautum est superius indicato Decreto. Porro de necessitate, de consuetudine, deque annua præstatione disquirere, ad Congregationem pertinet Consistorialem; quod verò spectat ad qualitates personæ designatæ ab Episcopo in suum suffraganeum, constare de illis debet ex processu, qui vel in Urbe, vel extra Urbem efformari solet super iisdem capitibus, de quibus quoad promovendos ad Ecclesias Episcopales disquiri consuevit. Quoniam verò nonnullæ diœceses tam latè patent, ut unus non sufficiat Episcopus suffraganeus, & quia etiam aliquandò contingit, ut constitutus olim suffraganeus inhabilis evaserit; his positis casibus, minimè recusavit Apostolica Sedes alterum quoque Episcopum suffraganeum concedere; cui quidem novum tercentorum ducatorum subsidium in congruam constituendum est, nihil planè imminuta, sive læsa alia congrua priori suffraganeo assignata; veluti statutum animadvertimus in Decreto concessionis secundi suffraganei, quæ Consistorialis Congregatio Pragensi Archiepiscopo indulserat; cui nempè Decreto, edito die 19. Augusti 1699. hæc apposita leguntur verba: *Salva tamen remanente pari assignatione* (tercentorum scilicet ducatorum) *olim facta Episcopo Samandien. donec in viâs agat.* Huic Decreto consonum est aliud, quo Maguntino Archiepiscopo alter suffra-

ganeus adjunctus fuit, datum die 30. Januarii 1703. Cum assignatione congrue tercentorum scutorum de Camera, sermo est de suffraganeo, salva tamen remanente alia hujusmodi congrua pro Episcopo Coronensi, super mensæ Archiepiscopalis prædictæ fructibus assignata. Ut autem suffraganei Episcopi honestum sibi victum & cultum parare valeant, cum plerumque annua tercentorum ducatorum præstatio nequaquam sufficiat, si Canonicatum aliquem obtineant, aut alia Beneficia, quamvis natura sua cum munere suffraganei incompatibilia, facilem se in eos præbere consuevit Apostolica Sedes, illorum retentionem iis concedendo, adjectis tamen opportunis legibus, & conditionibus, ut divinus cultus exinde minimum, quoad fieri poterit, detrimentum patiatur.

X. Ad harum itaque, regularum normam proceditur in Episcopi suffraganei concessione; unde, si quis Episcopus in relatione status Ecclesiæ ad Congregationem Concilii detulerit necessitatem, qua urgetur, habendi suffraganeum; ex iisdem efformari poterit responsio ad Antistitem inquirentem, & opportuna quoque notitia desumi, eique suppeditari, ut is de suscepto consilio promovendo, vel abjiciendo, secum statuere possit. Ut autem res in postulantium æquè, & respondentium utilitatem magis illustretur, optimum factu arbitramur, singulares quasdam concessionem hic indicare, quas aliquandò, ex concurrentium circumstantiarum varietate, Congregatio Consistorialis indulendas esse censuit, quæque reipsa subinde à Romanis Pontificibus, ejusdem Congregationis consilium sequentibus, indulta fuerunt.

XI. Suffraganei non consueverunt insigniri titulo Archiepiscopi, sed

Episcopi titularis. Quoties autem in aliquo Episcopatu constitui soleat suffraganeus, si huic collatus est titulus certi alicujus Episcopatus in partibus Infidelium siti, eumque mori contingat, non idem successori Episcopo suffraganeo conceditur titulus, quem prædecessor obtinuit, sed semper immutatur; ne ea sensim invalescat opinio, titulum illum adnexum esse officio ac muneri suffraganei in eo nominatim Episcopatu obeundo. Rogavit Ulyssiponensis Patriarcha, ut suffraganeus, quem sibi dari poscebat, titulo Archiepiscopi decoraretur. Momentum, & pondus exhibitis precibus superaddit Majestas Fidelissimi Lusitanorum Regis. Itaque proposita instantia in Congregatione Consistoriali, hæc Summo Pontifice aprobante, petitis annuit, ea tamen adjecta clausula: *Pro hac vice tantum, & dummodo hujusmodi concessio non transeat in exemplum*; veluti legere est in Decreto emanato die 3. Octobris 1718. Et quidem penes Acta Congregationis asservatur declaratio à Fidelissimi Regis Oratore exposita, qua agnoscere se professus fuit, ex recensita gratia minimè arguendum esse, futuris temporibus oportere memorati Patriarchæ suffraganeos Archiepiscopi titulo condecorari.

XII. In Hispaniis, Germania, & Lusitania frequentiores occurrunt Episcoporum suffraganeorum concessionem, propterea quod ut plurimum paratæ habeantur probationes consuetudinis jam dudum receptæ; qua nimirum non probata, ut suprâ monuimus, hujusmodi gratia indulgeri non consuevit. Apud Gallos non obtinet hic usus. At nihilominus illustris Ecclesia Lugdunensis, quoties vera sic tulit necessitas, ex peculiari gratia, hujusmodi concessione, sive indulto donata fuit, confecto, coram Nuntio Aposto-

tolico, processu super qualitatibus Episcopi suffraganei, constitutaque congrua super fructibus mensæ; quemadmodum habetur ex Decreto edito 29. Maji 1711. & ex altero diei 16. Martii 1734. itidemque ex alio emanato die 28. Januarii 1735. quo quidem, spectata ingravescente Lugdunensis Archiepiscopi ætate, ejusdemque malè affecta valetudine, ad concessionem suffraganei processum fuit, hisce tamen verbis circumscriptam: *Non esse locum deputationi, cum Ecclesiæ Lugdunensis non sit perpetua consuetudo habendi suffraganeum; consulendum tamen Sanctissimo, ut, attenta gravi Archiepiscopi ætate, infirmaque ejusdem valetudine, eidem Nicolao Navarre (hic autem erat, quem sibi deposcebat Archiepiscopus in suffraganeum deputari) titulum Episcopalem in partibus Infidelium concedere dignetur, ut in eadem Diœcesi Lugdunensi Pontificalia exercere possit; addito, quod Canoniatum, & Præbendam, quam obtinet in Ecclesia seculari Collegiata Parochiali Sancti Nazarii Lugdunensis Diœcesis retineat.*

XIII. Quoad Italiam, haud ita facilè occurrunt exempla suffraganeorum cum assignatione congruæ ad veram & rigorosam formam præcitati Decreti S. Pii V. non quidem ex eo quod nulli adsint Episcopi hac auxiliarii opera indigentes; sed quia vel propter reddituum Ecclesiarum tenuitatem, vel propter aliarum pensionum reservationes, fieri fortassè non posset, ut ex mensæ fructibus annua portio detrahi valeret suffraganeo persolvenda; eoque magis quòd, cum suffraganeus non detur Ecclesiæ, sed Episcopo, ejusque officium, & munus cesset, statim ac moritur Episcopus, cui suffraganeus adjunctus fuerat; uti colligitur ex Glossa in cap. Quoniam, verb. Vicarium, de Offic. Ordin. & fusiùs rem per-

sequitur Fagnanus in cap. Episcopalia, num. 58. & seq. de privileg. facilè evenire posset, ut si successor Episcopus recusaret uti auxiliarii opera suffraganei Prædecessori suo concessi, vel Ecclesia sine suffraganeo remanere deberet, vel si Episcopus alterum sibi deposceret, nil haberet, quod ipsi super redditibus Ecclesiæ in causam congruæ attribueret; vel si denique in hujus favorem transferenda esset annua pensio alteri primitùs assignata, alter hic ad angustias redigeretur, in dedecus Episcopalis characteris & dignitatis. Hæc omnia Nos olim in minoribus adhuc agentes perpendenda deduximus in Congregatione Consistoriali particulari, ad quem delata fuerat instantia bon. mem. Cardinalis Badoarii tunc Brixiensis Episcopi, qui tùm propter affectam ætatem, tùm propter Diœcesis suæ amplitudinem, in qua septingenta hominum millia numerabantur, & quidem magna ex parte in asperis & montuosis regionibus constituta, summoperè necessarium sibi esse ajebat Episcopum auxiliarem, cujus opera in sacrorum munerum exercitio levaretur. Itaque instituimus, & obtinuimus, à prædicta Congregatione rescriptum fieri, quo consuleretur Pontifici, ut titulum Ecclesiæ in partibus Infidelium sitæ, conferret nobili cuidam Sacerdoti Brixiensi, Præposito Ecclesiæ Collegiatae Sanctorum Nazarii, & Celsi, jam Mitrae, & Baculi usu gaudenti, simulque Ecclesiasticis redditibus, & patrimonialibus bonis ad honestissimum vitæ cultum sufficientibus satis instructo, cui onus imponeretur opportunam opem ferendi prædicto Cardinali Episcopo in iis, quæ ad Ordinis ministeria in sua Diœcesi adimplenda spectarent; atque hæc omnia, nihil imminutis Episcopalis mensæ redditibus. Duo sunt ejusdem Congrega-

tionis Decreta super his edita die 18. Septembris 1711. & quidem ambo à Romano Pontifice comprobata, ac debita executioni demandata. Hac eadem servata methodo, successivis temporibus, in Italia opportuna auxilia tum memorato Brixiensi Episcopatu, tum Archiepiscopatu Mediolanensi comparari consueverunt. Idemque exemplum, gravissimis urgentibus circumstantiis, ad aliquem transalpinum Episcopatum fuit subinde traductum; quemadmodum, ultra superius citatum exemplum Lugdunensis Ecclesiæ, altera se se offert res similiter gesta in Ecclesia Vacciensis per id tempus, quo Cardinalis de Althan eidem præerat Episcopus; quemadmodum noscere licet ex Decreto Congregationis Consistorialis die 12. Decembris 1720. evulgato.

XIV. Abbates jurisdictionem quasi Episcopalem, verumque territorium separatim habentes, olim ad sacra Limina visitanda, & ad exhibendam relationem status suarum Ecclesiarum non adigebantur; propterea quod Sixtus V. Pontifex in sua Constitutione de solis Episcopis mentionem fecerat. Verum, cum Nos perpenderimus, hujusmodi Prælatos, quibus separata proprii territorii procuratio, ac ordinaria jurisdictione competit, nec aliud quicquam, præter Episcopalem Ordinem, deesse videtur, haud decere, esse exemptos ab onere visitationis sacrorum Liminum, & æquo jure à relatione status suarum Abbatiarum, & jurisdictionalium districtuum, Sixtinam legem ad ipsos etiam extendimus; veluti videre est in nostra Constitutione, cui initium, *Quod Sancta, tom. 1. nostri Bullarii, num. 7.* Cum itaque nonnulli ex his Abbatibus per amplas dioceses, & longè lateque protensa territoria obtineant, fieri facile potest,

ut aliqui ex illis identidem Episcopum suffraganeum sibi dari exposcant; quo suos subditos gravi levent incommodo, aliò se transferendi, ut sacris Ordinibus initientur, aut Chrismate confirmentur. Hujusmodi instantia ad Congregationem Consistorialem olim delata fuit ex parte Militaris Ordinis S. Jacobi de Spatha, petentis, ut sibi concederetur Episcopus suffraganeus, qui in personas suæ spirituali jurisdictioni subjectas Ordinis potestate ac muneribus fungeretur. At parùm felicem exitum tunc habuit hujusmodi petitio; uti videre est penes Fagnanum *in cap. Episcopalia, à num. 38. ad finem, de privilegiis.* Verum, cum, succedente tempore, demonstratum fuerit, enuntiatam Militiam quibusdam in locis plena potiri spirituali ordinaria jurisdictione, ibique omninò opus esse Episcopo, qui Ordinis munera obiret, seposito titulo Episcopi suffraganei, concessus ipsi fuit Episcopatus insignitus titulo Ecclesiæ *in partibus*, cui data fuit facultas exercendi Pontificalia in locis tantummodò ordinariæ jurisdictioni dicti Militaris Ordinis plenè subjectis; eidemque, in causam congruæ, designata fuit certa annua præstatio; quemadmodum noscere licet ex posterioribus quibusdam memoratæ Congregationis Consistorialis Decretis, quorum alterum editum fuit 10. Martii 1660. alterum 20. Januarii 1684. & alterum 25. Septembris 1732. Antequam Fuldensis Abbatia in Episcopatum à nobis erigeretur, ingens exarserat inter illius Abbatem, & Herbipolensem Episcopum controversia; cum hic jurisdictionem ordinariam sibi assereret in loca curæ & regimini Abbatiss Fuldensis subjecta; contendente vicissim Abbate, omnimodam in prædicta loca spirituales jurisdictionem sibi competere, & territorium sibi esse

penitus separatum, exemptumque à jure Herbypolensis Episcopi. Hac vigente controversia, cum Fuldensis Abbas Pontifici supplicasset, ut unum ex suis Monachis Capitularibus crearet Episcopum *in partibus*, ad hoc ut in iis locis, quæ omnimodæ suæ jurisdictioni subjecta contendebat, Ordinis munia exerceret, annuit ejusdem precibus Pontifex, Monachoque in Episcopum assumpto concessit, ut quam obtinebat, Præposituram Regularem retineret; veluti pandit Decretum Congregationis Consistorialis editum die 25. Januarii 1728. addita tamen clausula, ut hujusmodi concessio sine præjudicio jurium non minùs Herbipolensis Episcopi, quam Abbatis Fulderensis, facta haberetur. Contigit etiam quandoquæ, ut Summi Pontifices per se, nemine instante, cogitaverint de emerito aliquo Ecclesiastico ad Episcopatum *in partibus* promovendo, ut is potestate Ordinis uteretur in quædam loca ab ordinaria Episcoporum jurisdictione exempta, & Sanctæ Sedi immediatè subjecta; vel de quibus saltem lis erat, an ordinariæ alicujus Episcopi jurisdictioni, an potiùs supremæ Sedis auctoritati immediatè subjicerentur. Cum celebris P. Augustinus Calmet electus fuisset Abbas monasterii Sancti Petri Senonensis, Ordinis Sancti Benedicti, Congregationis SS. Vitonis, & Adulphi, nullius, seu Tullen. Diœcesis, illius electio in Abbatem fuit ab Apostolica Sede confirmata, atque insuper, non minùs ob regionis necessitates, quam ob eximia ejusdem novi Abbatis merita, oblatus illi fuit Episcopalis titulus *in partibus*, una cum facultate exercendi Pontificalia in exemptis Lotharingiæ locis. Verùm (id quod honoris causa eximii illius viri dixerimus) humillimas ipse quidem gratias egit pro electionis suæ

confirmatione, at honestissima proposita excusatione, ab oblato Episcopatu acceptando abstinuit; uti colligitur ex ejusdem epistola ad Benedictum XIII. Pontificem data Kalendis Novembris 1728. tùm, quia nimirùm ad Episcopalem dignitatem, curasque assumptus, studia sua persequi, tùm quia Abbatiam ipsam ea, qua decebat, cura & sollicitudine administrare nequivisset: »Nec etiam poterit servus tuus »deinceps otiosè studiis incumbere »litterarum sacrarum, nec fratrum »suorum curæ, nec propriæ Abbatiae »regimini, nec Congregationis suæ »utilitati.« Pontifex autem epistolari suo Brevis dato die 12. Septembris 1729. commendare non destitit animi moderationem emeriti illius Religiosi viri, quem proinde ab onere ipsi jam destinato immunem esse, jussit, alia inita ratione, ut spiritualibus animarum indigentis occurreretur: *Animi tamen tui moderatio, quæ supplicibus litteris, fuisque precibus, proposito honori se se subducere conata est, Nos de conferendæ dignitatis sententia deduxit; ita tamen, ut præclaram, quam gerebamus, de tuis meritis opinionem amplius confirmaverit, eoque te bonorum laudibus digniorem probaverit, quo studiosius, & enisius religiosam modestiam oblati præmiis antetulisti.*

CAPUT XV.

De postulatis, quibus alia extraordinaria subsidia in Episcoporum levamen, seu aliqua honoris insignia, ad Ecclesiarum decus augendum, petuntur.

ANno 1733. Episcopus Conceptionis de Chile in America retulit, intra Diœcesis suæ fines comprehendendi Provinciam nuncupatam *Chile*,
ex

ex aliquot Insulis constata, quas incolunt Catholici; hanc autem regionem tercentarum leucarum spatio ab Episcopali Sede dissitam esse; ideoque unum tantummodò Episcopum, Didacum Nontenerum nomine, ausum fuisse eò se conferre, propterea quòd terra iter haberet, ob insidias barbarorum periculosum; mari verò, longè sit periculosius. Addebat in sua relatione Episcopus, jam à pluribus annis per eam Provinciam nemini Confirmationis Sacramentum fuisse collatum; quapropter instabat vehementer, ut aliquot Sacerdotibus, eò profecturis, à Summo Pontifice potestas fieret ministrandi Confirmationis Sacramentum, adhibito tamen Oleo per Episcopum benedicto. Ejusmodi instantiæ ab aliis quoque Episcopis suarum Ecclesiarum statum referentibus ad Congregationem Concilii frequentes delatæ fuerunt. Et quamvis eadem Congregatio tanta non polleat auctoritate, ut simplici Sacerdoti expeditam facultatem possit tribuere; hinc tamen non fit, quin ipsa, perpensis, probatisque propositæ instantiæ momentis, consilium suum, & preces penes Summum Pontificem interponere debeat, ut deprecanti Episcopo, quod justè postulat, indulgeatur. Superiùs fusè jam demonstravimus, Episcopum esse ordinarium Confirmationis ministrum; posse tamen hoc munus ex Pontificio Indulto simplici quoque Sacerdoti delegari, neque deesse hujusmodi concessionum, sive indultorum exempla; uti videre est *lib. 7. cap. 7. & c. 8.* Quare omnis difficultas eò redigitur, ut justa ratio & causa proponatur, ob quam dispensatio sive indultum concedi merito possit. Neque enim extraordinarii ministri expetenda est opera, ubi minister ordinarius per se ipsum agere valet; quemadmodum in rem nostram

rectè perpendit Suarez in 3. *part. D. Thom. tom. 3. q. 72. art. 11. disp. 36. sect. 2. §. Tert. pars.* Quoties autem, gens aliqua, sive diœcesis pars, deficiente ordinario Confirmationis ministro, Sacramentum hoc suscipere nequit, satis id esse dicendum est, ut extraordinario ministro simplici nempe Presbytero, delegetur facultas, illud ministrandi per eum regionis tractum, adhibito tamen Oleo ab Episcopo benedicto; ut etiam rectè advertit Cardinalis de Lugo in *suis Resp. moral. lib. 1. dub. 6. n. 4.* En ejus verba: *Causa requisita ad hanc concessionem, non debet afferre secum necessitatem simpliciter & absolute, cum hujus Sacramenti usus & susceptio non sit de necessitate salutis; sed sufficit, quod talis concessio necessaria existimetur, ut incolæ alicujus provincie, vel certè magna pars carere non debeat hoc Sacramento ex defectu ministri; quæ causa sufficiens judicari solet à Sede Apostolica ad hunc effectum.* Huic autem fundamento & rationi Nos ipsi adhæsimus cum per nostras Apostolicas litteras in forma Brevis hujusmodi indulta tribuimus Archiepiscopo Limano, & Episcopo Quitensi; illi nimirum sub die 12. Februarii; huic verò 8. Junii 1751. Priori nempe facultatem fecimus designandi, deputandique Sacerdotem aliquem sive Secularem, sive Regularem, qui Oleo ab ipsomet Archiepiscopo benedicto Confirmationis Sacramentum administraret incolis loci *de la Cerra del Sal* nuncupati, in Indiis Occidentalibus, propterea quod ipsi Archiepiscopo non liceret ad eum locum, quamvis intrâ fines suæ Diœcesis situm, appellere; alteri autem auctoritatem concessimus deputandi Religiosos ex Ordine Minorum S. Francisci strictioris Observantiæ, ut Oleo ab ipso itidem benedicto Christifideles incolentes loca

ab ipsius residentia loco valdè dissita confirmarent. Utramque tamen facultatem, seu indultum, decennii spatio conclusimus.

II. Ecclesias consecrare, ut cuique compertum est, ad dioecesanum Episcopum pertinet; qui si fortè consecrationem aggredi per se nequeat, potest ad eam peragendam alium Episcopum advocare; sed minimè ipsi licet id muneri simplici Presbytero, etiam cum sacris Oleis per ipsum Episcopum benedictis, exequendum delegare; hujus quippè rei facultas uni Romano Pontifici reservata est, quemadmodum fusiùs evincunt Gonzalez in *c. Aqua*, n. 3. & seq. de consecrat. Eccles. Van-Espen *Jur. Eccles. part. 2. tit. 16. num. 10.* Pirhing. *ad lib. 3. Decretal. tit. 40. cap. 3. §. 1.* Schmalzgrueber *ad eumd. tit. §. 1.* Tamburin. *de Jur. Abbat. tom. 1. disp. 23. quest. 7.* Qua in re adnotatione planè digna dignum est, quod legitur in Concilio Hispalensi secundo, habito anno 619. cui præsuit S. Isidorus, ubi nimirum Agapii Cordubensis Episcopi factum, qui ad consecrandas Ecclesias quandoquè simplices Presbyteros delegerat, tamquam adversus canonicas sanctiones attentatum, à Patribus improbatum, atque damnatum: *Septimo examine relatum est nobis, venerandissimum quondam Agapium, Cordubensis Urbis Episcopum, frequenter Presbyteros destinasse, qui absente Pontifice, Altaria erigerent, Basilicas consecrarent. Quod quidem non est mirum id præcepisse virum Ecclesiasticis disciplinis ignarum, & statim à seculari militia in Sacerdotale ministerium delegatum. Ergo, ne ultra talis à nobis licentia usurpetur, communi sententia statuendum oportuit; scientes, quia, sicut Presbytero illicita consecratio est Altaris, ita & constitutio. Insuper, si Ecclesia jam consecrata pollua-*

tur, à nemine potest; præterquam ab Episcopo dioecetano, reconciliari; nec licet Episcopo hujusmodi Ecclesiæ reconciliandæ facultatem simplici Presbytero delegare, quantumvis aquam ab Episcopo benedictam adhibiturus esset; cum hoc etiam Summo Pontifici reservatum sit, ut simplici Presbytero facultatem reconciliandæ Ecclesiæ pollutæ, quæ priùs fuerat consecrata, indulgere valeat; quemadmodum legere est in *Decretali Gregorii IX. incipiente Aqua, de consecrat. Ecclesiæ.* Porro illa verba, quæ priùs fuerat consecrata, haud inconsultò adjecimus; nam, si simpliciter benedicta fuerit, tunc idem Gregorius IX. in *cap. Si Ecclesia, de consecrat. Ecclesiæ*, statuit, nulla præobtentata delegatione, per simplicem Sacerdotem, adhibita aqua benedicta, quam sanctam, sive lustralem vocant, posse Ecclesiam pollutam reconciliari.

III. Ex relationibus status Ecclesiarum, quas plurimas percurrimus, numquam reverà deprehendimus, aliquem Episcopum postulasse, ut sibi permitteretur alicujus Ecclesiæ consecrationem simplici Sacerdoti delegare. Haud tamen inficiabimur, extare exempla concessionum, sive indultorum, quibus Summi Pontifices ex urgentissimis causis hujusmodi facultatem dederunt alicui simplici Sacerdoti, aliquo tamen gradu, vel dignitate decorato. Paulus III. Pontifex Maximus Abbati Ludovico, ejusque in Einsidensis monasterii regimine successoribus donec certæ rerum circumstantiæ manerent, consecrandarum Ecclesiarum tribuit facultatem. Litteræ Apostolicæ datæ fuerunt die 18. Decembris 1542. & deinde confirmatæ à Summo Pontifice Pio IV. die 9. Februarii 1562. quarum hæc sunt verba: *Quod ipse Ludovicus, & pro tempore existens Abbas monasterii hujusmodi, duramibus dictis hæresibus,*

præ-

præfatum monasterium, & quæcumque ad illud pertinentia, Ecclesias, Oratoria, Cæmeteria, & loca hæcenus consecrata, & benedicta, necnon Calices, Patenas, Libros, Vestimenta, & alia mobilia, ac etiam Tabernacula custodiæ Eucharistiæ consecrare, & benedicere.

IV. At, si in Episcoporum relationibus exempla non occurrunt eorum, qui auctoritatem petierint delegandi simplici Presbytero consecrationem Ecclesiæ, quam ipsi, justo aliquo impedimento detenti, peragere nequirent, non tamen desiderantur similia illustrium Abbatum exempla, qui in relatione status suarum Abbatiarum rogarunt, ut sibi liceret subjectas sibi Ecclesias solemnî ritu dedicare; tùm scilicet ut Episcopum, quem advocare potuissent, itineris molestia levarent, ac nimis sumptibus in id necessariis parcerent; tùm etiam ut hoc spiritualis solatii genus præberent Fidelibus suæ jurisdictioni subjectis, atque cupientibus Prælatum suum in-
tueri, solemnem hunc actum augusto ritu peragentem. Celebris planè est Campidonensis monasterii Abbatia, quemadmodum noscere licet ex Analectis Patris Mabillon *in Itineris Germanici descriptione*. De illius antiquitate, privilegiis, atque prærogativis insignibus, fusiori calamo agit Bruschius *in serie monasteriorum Germaniæ illustrium*. Abbatialis Ecclesia fuerat ab Adriano I. Pontifice consecrata; ac, cùm sæculo decimo septimo, Suecico bello sæviante, fuerit solo æquata, indeque à fundamentis præclaro planè ædificio restituta, ideoque oporteret, ut novum Templum solemnî ritu inauguraretur; Campidonensis Abbas facultatem sibi fieri petiit eamdem consecrandi, pluribus, & satis validis allatis momentis rationum, atque inter alia exponendo, novam Ecclesiam

fuisse gravibus monasterii sumptibus restitutam, populosque incredibili quodam gaudio perfusum iri, si viderent, consecrationis ritum ab ipsomet eorum Præsule peragi. Nos autem, his omnibus perpensis, atque præsertim hoc minimè futurum primum ejusmodi concessionis exemplum, dum, præter superius commemoratum, novimus, Abbatem Corbejensem plures ex Apostolico indulto Ecclesias consecrasse, Apostolicas litteras ad Campidonensem Abbatem expediri jussimus datas die 12. Martii 1748. in quibus hæc verba leguntur: »Hujusmodi supplicationibus inclinati, tibi eamdem »Ecclesiam monasterii Campidonensis, juxta præscriptum in Rituali Romano, servatis aliis de more servandis, recepto priùs Oleo sacro ab Episcopo benedicto, pro hac vice tantùm, »consecrandi facultatem auctoritate »Apostolica tenore præsertim tribuimus & impertimur.« Itaque sequente mense Majo, solemnî, ac planè splendida Ecclesiastica pompa, novi Templi consecratio per Abbatem celebrata fuit.

V. Ex hæcenus narratis facilè intelligent Abbates, aliquo Prælato inferiores, jurisdictionem quasi Episcopalem exercentes, si qui fortè in suis relationibus hujusmodi facultatem consecrandi Ecclesias postulare deliberaverint, quid sibi responsi expectare valeant à Congregatione Concilii. Siquidem ipsis demonstrandum erit, hujus generis indulta difficilè admodum ab Apostolica Sede concedi, nec nisi justis de causis, ac certis urgentibus circumstantiis, atque legitimis adjectis conditionibus aliis impertita fuisse. Non eamdem profectò difficultatem fore dicemus, ubi agatur de facultatibus, quas sibi quandoquè indulgeri petunt Episcopi, ut scilicet ali-

quem simplicem Sacerdotem delegare possint ad reconciliandas Ecclesias consecratas, quæ casu aliquo pollutæ fuerint; siquidem Innoc. IV. in suis *Commentar. ad cap. Aqua, de consecrat. Eccles.* pro hujusmodi concessionum usu amplissimum testimonium tulit: » Audivimus ante, quod Papa plures Episcopis indulsit, quod per simplices Sacerdotes possent reconciliare » Ecclesias, aqua tamen primùm per » Episcopum benedicta. «

VI. Præstantiora honoris insignia, quæ aliquandò, ad Ecclesiarum suarum decus augendum, concedi sibi postularunt Episcopi, hæc sanè dicenda sunt, nimirum erectæ Crucis prælatio, & usus Pallii certis anni diebus, & in sacris quibusdam actionibus in Pontificali Romano descriptis, quamvis Ecclesiæ non Metropolitanæ, sed simplici Cathedrali præessent. De his quidem hoc ipso in Opere jam actum fuit, nimirum *superiori lib. 2. cap. 6.* nec Nobis umquam in mentem venisset eorum tractationem resumere, nisi Episcopus Quinqueecclesiensis in Hungaria Pallium sibi concedi impensius rogasset in relatione status Ecclesiæ suæ, ad quam, Nobis jubentibus rescriptum fuerat, Nos minimè prætermitturos exhibitas preces sedulò expendere.

VII. Itaque ex his, quæ superius diximus, nonnulla hic repetenda necessariò ducimus. Primò videlicet, quamvis Pallium sacrum sit insigne Romano Pontifici præcipuum, cœpisse tamen Romanos Pontifices illud ipsum indulgere, non omnibus quidem Archiepiscopis, sed paucis quibusdam, & ea fortassè de causa, quòd hi ab ipsis constituerentur Vicarii Apostolici; quapropter vetustioribus temporibus uni per universam Galliam Arelatensi Archiepiscopo Pallium concessum legitur, in Hispaniis Hispalensi, Saloni-

tano in Dalmacia, Rawennati in Italia, Syracusano in Sicilia, Calaritano in Sardinia; uti eruditè demonstrat Cardin. Bona *Rer. Liturgicar. lib. 1. cap. 24.* pergitque Thomassinus *de beneficiis part. 1. lib. 2. cap. 54. num. 7.* & octavo dumtaxat exeunte sæculo eam obtinuisse consuetudinem, ut omnibus indiscriminatim Archiepiscopis Pallium indulgeretur; quemadmodum videre est *tom. 2. Oper. posthum.* Mabillonii, ubi inserta legitur erudita Dissertatio Theodorici Ruinart *De Pallio Archiepiscopali, pag. 47. cap. 11.*

VIII. Secundò iterum dicimus, per ea quoque tempora, quibus haud omnes indiscriminatim Archiepiscopi Pallio decorabantur, sed per pauci, & insigniores, quique insuper in provinciis munere Vicarii Apostolici fungebantur, à Romanis Pontificibus etiam simplices quosdam Episcopos fuisse Pallio insignitos. Hujusce rei exempla afferuntur à Cardinali Bona *loc. cit.* idque ipsum animadversum quoque fuit à Garnerio in *Appendice ad Librum Diurnum dissert. 3. num. 26. in notis ad cap. 4.* Porro, quidquid sit de Pallii concessionibus, quæ à nonnullis traduntur per Sanctum Linum, aut per Sanctum Sylvestrum indultæ, uti videre est apud Sandinum in *Vita S. Marci Papæ*, Nos libenti animo assentimur Cardinali Baronio *ad annum 336. & Pagio Breviar. Gestor. Rom. Pont. tom. 1. in Vita S. Marci*, qui auctoritate libri Pontificalis primum exemplum concessionis Pallii, simplici Episcopo factæ, acceptum referunt S. Marco Papæ, qui hoc insigni donavit Episcopum Ostiensem, ob eam, quæ jam tùm fruebatur, prærogativam consecrandi Romanum Pontificem, qui non antea Episcopus inunctus fuerat. Et sanè in hæc usque tempora Ostiensis Episcopus utroque potitur

honore consecrandi nimirum Pontificem, uti alibi diximus, simulque gestandi Pallium ea tantummodo in functione. Quapropter, cum Pontifex Ostiensi Episcopo Pallium elargitur, inter cætera, hæc ad eum verba dicit: *Ut eo utaris in Consecratione Summi Pontificis*; uti advertunt bon. mem. Cardinalis Petra tom. 5. ad Constit. 3. Pii II. sect. unic. & recentior Catalanus in suis Comment. ad Pontifical. Roman. part. 1. tit. 14. §. 3. n. 5. Nec spernendum est, quod legitur apud Robertum in Supplemento ad Sigebertum, ubi disserens de Pallio, quo utitur Ostiensis Episcopus, inquit: "Habet Pallium solummodo ad ea, quæ pertinent in Ordinatione, & Consecratione Romani Pontificis:" quod ipsum refertur ab Alteserra in Commentariis ad cap. Cum in juventute, de præsumptionibus.

IX. Tertiò recognoscimus, vehementissimas in Ecclesia olim exarsisse contentiones inter Episcopos suffraganeos Pallium consecutos, & Archiepiscopos, quibus illi subdebantur, utraque tamen partè minùs rectè contentente. Autumarunt siquidem nonnulli simplices Episcopi, qui Pallio fuerant decorati, se propterea subtrahere à jurisdictione Metropolitanæ, cui subdebantur, seque posse Archiepiscopos appellare, & inscribere, quemadmodum noscere licet apud de Marca de Concordia lib. 7. cap. 23. num. 7. ex Garnerio præcitato loco num. 32. & 33. Thomassino de Beneficiis part. 1. lib. 2. cap. 56. num. 11. du-Cangio in suo Glossario recentiori tom. 5. verb. Pallium §. Episcopis, ubi etiam subdit, hanc veluti regulam nonnullos inducere voluisse, ut inter æquales, nimirum inter duos Pallio utentes, is præcedere deberet, qui primus Pallium fuisset consecutus, Hæc, & alia

Tom. II.

injustè præsumpta, sunt contra mentem summorum Pontificum, qui dum Pallio honestarunt aliquem Episcopum, numquam in animo habuerunt, hujus tantummodo indulti vi, Episcopum Pallio insignitum subducere à Metropolitanæ sui jurisdictione, vel quidquam de hujus juribus aut præminentis detrahere, sed in eo dumtaxat Episcopi decus augere, ut in quibusdam solemnibus actionibus, certisque designatis diebus, licet Archiepiscopali titulo, & jure destitutus, posset pallium induere. Injustam itidem causam tuebantur Metropolitanæ, qui ut sartam tectamque suam jurisdictionem servarent, ausi sunt aliquando contendere, ne à Pontifice Pallium ulli suffraganeorum concederetur, nisi suus, & comprovincialium Episcoporum consensus accederet; integrum enim semper esse debet Romano Pontifici, hujusmodi sacris honoris insignibus condecorare, quemlibet Episcopum, absque eo quod alienum arbitrium investigare ac sequi teneatur.

X. Quartò tandem hic denuò subdimus, Romanos Pontifices, dum suffraganeos Episcopos Pallio honestarunt, omni studio, & sollicitudine cavisse, ne ullum Metropolitanis afferrent præjudiciū quoad ipsorum auctoritatem, jurisdictionem, & præminentiam, in suffraganeos Pallio decoratos obtinendam. Perspectissima hujusce rei argumenta habentur superiori lib. 2. cap. 6. & in præcitata quoque Dissertatione Patris Ruinart de Pallio Archiepiscopali pag. 487. tom. 2. Oper. posthum. Patris Mabillonii. Eystetensi Episcopo Nos justis & gravibus de causis indultum concessimus Crucem sublimem præferendi, his tamen additis conditionibus: *Non tamen in præsentia Archiepiscopi, nisi de ipsius consensu, & salvo in omnibus jure Metro-*

politico; uti videre est in nostra Constitutione *Ad Pastoralis*, n. 133. *Bullarii nostri tom. 1.* Simile privilegium, unâ cum altero utendi Pallio præfinitis functionibus, & diebus, Nos ipsi concessimus Episcopo Warmiensi, & Sambiensi, ob eas causas, quas in nostris Litteris recensuimus. Quia verò Episcopus hic Apostolicæ Sedi immediatè subjectus est, non oportuit pro Metropolitanis iuribus quicquam cavere; verumtamen ipsi interdictum fuit, ne extra diœcesis suæ fines obtentis honoris insignibus uteretur, quamvis Ordinarii loci consensus accederet, neve in Regni, aut in Sacri Romani Imperii comitiis, ac ne in ipsa quidem sua Diœcesi, quoties aliquis Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, aut Apostolicæ Sedis Nuntius adesset; quemadmodum legere est in nostra Constitutione *Romana Ecclesia*, quæ prima est in *supplemento ad tom. 3. nostri Bullarii*. Denique si Herbipolensi Episcopo, Moguntini Archiepiscopi suffraganeo, Pallii honorem detulimus, id præstitimus hisce additis cautionibus: "Salvo in omnibus jure Metropolitanæ Ecclesiæ Moguntinæ, illiusque Archiepiscopi pro tempore existentis, & nihil immutato præcedentis ordinis inter ipsos Herbipolenses, aliosque Episcopos, sive ejusdem, sive alterius provinciæ, hætenus de jure, usu, aut consuetudine in quibusvis functionibus, consensibus, aut comitiis, servare solito;" uti perhibent nostræ litteræ, quæ *tom. 4. Bullarii nostri* inserentur.

XI. Qua quidem in re illustria secuti sumus quorum Prædecessorum nostrorum exempla, nimirum S. Leonis IX. & Alexandri II. Romanorum Pontificum. Quod enim ad S. Leonem attinet, cùm anno 1006. Francofurti habitum fuisset Concilium ad erectio-

nem novi Episcopatus Bambergensis stabiliendam, uti videre est apud Cardinalem Baronium *ad præindictum annum*, ubi ejusdem Concilii acta refert, cumque territorium, quod novo Episcopatu fuerat in diœcesim designatum, subjectum antea fuisset Herbipolensi Episcopo, hic sanè vehementer erectioni obstiterat; at eam impedire nequivit, cùm & S. Henricus I. Imperator opportunos fundos, & annuos redditus ad novum Episcopatum erigendum contulisset, & Joannes Papa XVIII. seu XVI. suam in id interposuisset auctoritatem; quemadmodum noscere licet apud Barre in *Historia Generali Germaniæ tom. 3. pag. 563.* Licet autem nunc temporis Episcopatus Bambergensis Apostolicæ Sedi immediatè subjectus sit, nullique proinde subdatur Archiepiscopo, uti videri potest tùm apud Jacobum Wilhelmum Imhofium in *notitia Sacri Romani Germanici Imperii lib. 3. cap. 3. pag. 117. num. 5.* tùm apud Miræum in *notitia Episcopatum Orbis Christiani verb. Bambergæ*; at superioribus temporibus Bambergensis Episcopus suffraganeus erat Moguntinæ Archiepiscopalis Ecclesiæ. Itaque Henricus II. petiit à Summo Pontifice Leone IX. ut Bambergensi Episcopo Pallium quibusdam solemnioribus diebus adhibendum indulgeret. Annuit autem Pontifex; tùm ut votis obsecundaret Imperatoris id vehementer optantis: *rogatu Filii dilectissimi nostri Imperatoris Henrici*; tùm quia in Ecclesia Bambergensi humatus fuerat Clemens II. Pontifex, ejusdem Ecclesiæ antea Episcopus: *Pro veneratione Antecessoris nostri piæ memoriæ Domini Papæ Clementis, primùm ejusdem urbis Episcopi*; tùm denique in piam recordationem S. Henrici I. Imperatoris, qui uti adnotatum est, Episcopatum fundaverat:

rat : *Præfatæ Ecclesiæ constructoris benignissimi*. Verum, quia uti præmonuimus, Bambergensis Ecclesia tunc erat Moguntinæ subjecta, idcirco Pontifex clausulam hanc superadidit : *Salva auctoritate domine Metropolitanæ Moguntinæ Ecclesiæ* ; quemadmodum videre est apud Papebrochium in *Conatu Historico de Romanis Pontificibus*, ubi de Clemente Papa II. agit. Quod autem spectat ad Alexandrum II. hic privilegium gestandi Pallium indulsit Bucardo Alberstadiensi, cujus Ecclesia, & tunc erat, & nunc quoque est ejusdem Moguntinæ Metropolis suffraganea. In hujus autem concessionis Displomate relato à Leibnizio tom. I. *Scriptor. Brunsvicens.* pag. 126. hæc leguntur : *Salva auctoritate, & magisterio sanctæ Metropolis Moguntinæ Ecclesiæ, salvo quoque fratrum tuorum Coepiscoporum, & ordine, & loco.*

XII. His positis notionibus, propius accedentes ad expendendam Pallii postulationem, quam Quinquecclesiensis Episcopus in relatione status suæ Diocesis proposuit, quamque Congregatio Concilii ad Nos detulit; hoc primum profitebimur, si quando Nos eandem duxerimus admittendam, cum minimè ignoremus, Episcopum Quinquecclesiensem inter suffraganeos Archiepiscopi Strigoniensis recenseri, non aliter à Nobis optatum illi privilegium concessum iri, quam salvo, ut par est, jure & auctoritate memorati Archiepiscopi; aliisque additis cautionibus omnino necessariis, ne in Episcoporum ordinem turbæ contentionesque immittantur.

XIII. Redacta autem quæstione ad ipsius petitionis merita, & ad æquitatem concessionis, enuntiato semper modo temperandæ, illud in discussionem venire potest, ubi Pallium, quod expetit Quinquecclesiensis Episco-

pus, eidem indulgeatur, an id reputari debeat privilegium, quo numquam illius prædecessores gavisi fuerint; ac potius redintegratio ad prærogativam aliàs eisdem prædecessoribus concessam, uti plures autumant; quibus etiam curæ est animadvertere, haud mirandum esse, si desiderentur monumenta expostulati, obtentique Pallii ab Episcopis Quinquecclesiensibus, propterea quod Quinquecclesiensis civitas fuerit anno 1543. à Turcis occupata, & nonnisi anno 1686. Catholicorum armis ex illorum manibus vindicata; illius notitiis, monumentisque omnibus ita turbatis, atque in omnem partem dispersis, ut, licet Quinquecclesienses Episcopi Pallio usi fuissent, nil mirum foret, nullum superesse hujusce rei vestigium. Adeatur Peterffy *Synod. Hungar. part. 2. pag. 412.* in Præfatione ad Synodum Diocesanam, à Quinquecclesiensi Episcopo habitam anno 1714.

XIV. Illud certum est, Calanum Episcopum Quinquecclesiensem sæculo XII. tanta probitatis fama excelsisse, ut ipsi Apostolica Sedes Pallii honorem detulerit; cujus rei amplius immus testis est Innocentius III. in sua epistola, quæ in editione Bosqueti habetur *lib. I. n. 12.* ac etiam in librum Decretalium relata est in c. *Cum in juventute, de præsumptionibus*, cujus hæc sunt verba: *Cum in juventute sua Quinquecclesiensis Episcopus adeo se maturum, honestum, & providum exhibuerit, ut ab Ecclesia Romana Pallio meruerit decorari.* Cum autem subinde idem Calanus, jam ætate confectus, aulicis machinationibus impetitus, à Bala III. & Emerico Hungariæ Regibus accusatus fuisset de incestuoso stupro nepti illato, hujusce criminationis notatione Episcopo Auriensi ab Innocentio III. Pontifice delegata, triumphavit

accusati Antistitis innocentia, cui juxta vigentem tunc temporis disciplinam, canonica purgatio delata fuit; ut deprehenditur ex præfato cap. *Cum in juventute, de presumptionibus*, & ex cap. *Cum in juventute, de purgatione canonica*.

XV. Satis id fuit Auctori Topographiæ magni Regni Hungariæ, ut assereret, Pallium esse prærogativam specialem Quinquecclesiensis Episcopi: »Præcipua loci hujus Antistitum »prærogativa est, quod Pallio, solis »Archiepiscopis, Patriarchis, & Pa- »pæ proprio, donari soleant. Orna- »mentum hoc sanè peregregium, quia »paucissimis in Orbe Episcopis con- »cessum:« quemadmodum videre est lib. 3. cap. 14. §. 5. Satis, & id habuerunt Canonistæ Germanici, ut idem affirmarent; uti videre est apud Pirhing. in lib. 1. *Decretalium tit. 8. num. 3.* Achaclet. *ad eundem tit. num. 4.* Pichler *eod. tit. n. 3.* Schmalzgrueber *n. 4. §. Ex specialis Sedis.* Immo id unum in eandem sententiam impulit quoque alios ex aliis nationibus Canonistas, veluti Alteserram *præcit. loco*, Vallens. *ad tit. Decretal. de auctoritate & usu Pallii §. 1. n. 6.* Azorium *Instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 34. quest. 3.* At, qui attentius expendit memoratam Pallii concessionem, qua Quinquecclesiensis Episcopus honestatus fuit, in eam facile sententiam deveniet, nil aliud illam fuisse, quam personale indultum, quod simul cum indultarii Episcopi vita evanuerit, quemadmodum scite animadvertit Cardinalis Ostiensis in *Summa ad tit. de auctoritate & usu Pallii n. 3.* ubi sic ait: *Aliquibus etiam conceditur (Pallium videlicet) ex privilegio personali, sicut Quinquecclesiensi, ut infra de presumptionibus, cap. Cum in juventute. Sed hoc extinguitur cum persona.*

XVI. Quapropter si Pallii honorem Quinquecclesiensi Episcopo deferemus, concessionis nostræ fundamentum statuemus partim in debita veneratione erga Sanctum Fundatorem illius Ecclesiæ, nimirum Sanctum Stephanum Hungariæ Regem, cujus Diploma, in eam rem editum, impressum est apud Inchoffer *Annal. Eccles. Regn. Hung. pag. 290. & in Topographia ejusdem Regni pag. 270.* partim etiam in recensita quasi communi opinione, qua vulgò creditum est, realem fuisse, non autem personale, quæ olim Episcopo Quinquecclesiensi concessa fuerat, Pallii prærogativam; præterea in iteratis precibus ex parte Quinquecclesiensium Episcoporum hac de re ad Sanctam Sedem delatis; denique in studiosis officiis, quibus hoc idem à Nobis postulavit Charissima in Christo Filia nostra Maria Theresia nunc Hungariæ Regina in Romanorum Imperatricem electa. Similia enim rationum monumenta aliàs expenderunt, probaruntque Prædecessores nostri, dum petitionibus Pallii per Episcopos propositis annuerunt; ut patet ex ipso superius memorato exemplo concessionis Pallii Bambergensi Episcopo factæ. Si quis autem collecta inspicere cupiat exempla concessionum Pallii, quas Romani Pontifices contulerunt in Archiepiscopos per ea tempora, quibus Pallii honor, non omnibus, sed paucis tantummodò Archiepiscopis tribuebatur, vel in simplices Episcopos, non minùs ob præclara eorum merita, qui hujusmodi insignibus decorabantur, quam ob interpositas pro iis preces ab Imperatoribus, vel Regibus; legat Opus de *Potestate, & Politia Ecclesiæ*, eruditè compositum à Patre Bianchi, tom. 5. part. 1. lib. 3. cap. 2. §. 2. num. 5. & eodem cap. 2. §. 4. num. 11.

XVII. Latini titulares Patriarchæ Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, quemadmodum, & Archiepiscopi in partibus, Pallii honore non fruuntur; usus enim Pallii propriæ cujusque provinciæ finibus circumscribitur, ut constat ex titulo Decretalium *de auctoritate & usu Pallii*; hi autem omnes extra provinciam suam commemorantur. Sanè, pervolutis Diariis rerum Consistorialium, unum tantummodò offendimus exemplum concessionis Pallii, qua præfatos quatuor Patriarchas decoravit Clemens X. Pontifex in Consistorio secreto, habito die 20. Aprilis 1671. uti narratur in Diariis manuscriptis Fulvii Servantii in Pontificio Sacello Cæremoniarum Magistri *tom. 4.* Verùm ea censenda est peculiaris gratia præfatorum tunc existentium Patriarcharum personis tributa. Et quidem exemplum illud minimè secuti sunt successores Pontifices, quibus satis fuit, Patriarchis, & Archiepiscopis in partibus designatis, & consecratis indulgere, ut absque honore Pallii, Patriarchæ, & Archiepiscopi appellari, eoque titulo uti possent, non obstante contraria sanctione Innocentii III. Pontificis in *cap. Nisi specialis, de auctoritate & usu Pallii*. Clemens XI. Pontifex Patriarcham Antiochenum constituit celebrem Cardinalem de Tournon, cùm ipsum ad Sinas Apostolicum Legatum misit, & idem non detulit Pallii honorem. Nos verò Papiensi Episcopatu titulum Archiepiscopi Amasiensis perpetuò univimus; uti videre est in nostra Constitutione *Ad supremam, 74. tom. 1. nostri Bullarii*. Cùm autem anno 1753. Carolum Franciscum Durinum, nunc S. R. E. Cardinalem, ad Papiensem Episcopatum promovissemus, & oblata nobis in Consistorio fuisset instantia, ut ipsi

honorem Pallii concederemus, petitioni quidem annuimus; sed facta tamen declaratione, nos ei Pallium deferre, non quidem ob titulum Archiepiscopi Amasiensis, sed ob privilegium Papiensis Ecclesiæ, cujus Episcopus ex iis est perpauca, qui ab antiquis temporibus in quasi possessione hujusmodi concessionis esse dignoscuntur.

XVIII. De Orientalibus Patriarchis Catholicis aliàs disceptatum fuit, an si Pallium Latinum exposcerent, id eis indulgendum foret; in relationibus enim status suarum Ecclesiarum, ad Congregationem de Propaganda Fide de more transmissis, adinventæ quandoquæ fuerunt ejusmodi Pallii petitiones. Advocatorum Consistorialium Collegio adscripti, à Clemente XI. Pontifice jussi fuimus rem expendere; eaque demùm in particulari Congregatione, habita coram ipso Pontifice, ad examen revocata, affirmativum prodiit responsum, & consequenter Pontifex Latinum Pallium Patriarchæ Alexandrino concessit. Quæ à magno hoc Pontifice indulta fuit Pallii concessio, viam veluti Nobis stravit ad similes concessionem Pontificatus nostri tempore expediendas; inter quas, & illa recensenda est, qua hoc ipso anno vertente Patriarchæ Armenorum in Cilici Pallium detulimus in Consistorio habito die 22. Julii 1754. Quia verò, dum hujus Prædecessorem Pallio decoravimus in Consistorio diei 23. Septembris 1750. allocutionem habuimus, qua universa rei materies continetur, optimum censuimus hîc eam per extensum apponere.

VENERABILES FRATRES.

» Septimus suprâ trigesimum jam
 » præterit annus, ex quo, cùm
 » Samuel Capasulis Patriarcha Alexan-
 » dri-

»drinus, post ejuratum schisma, Pallii
 »honorem à Prædecessore nostro fel.
 »record. Clemente Papa XI. per legi-
 »timum Procuratorem humillimè pe-
 »tiisset; placuit eidem Summo Pon-
 »tifici, plurimorum S. R. E. Cardina-
 »lium, ac Prælatorum, quos inter
 »Nos ipsi fuimus cooptati, Congrega-
 »tionem coram se habere.

»Congregatorum autem, uti evenire
 »solet, non una fuit opinio, atque sen-
 »tentia. Putabant quippè nonnulli, ho-
 »norem Latini Pallii Patriarchis, atque
 »Archiepiscopis Græcis minimè con-
 »venire; alii contra, numero licèt lon-
 »gè minores, inter quos fuimus & Nos,
 »factu optimum judicabant, Pallium,
 »Patriarchæ Græco, si de ejus fidei in-
 »tegritate constaret, idemque humil-
 »litas huic Sanctæ Sedi preces porri-
 »geret pro consequendo Pallio, quod
 »proprium dignitatis suæ est ornamen-
 »tum, Pallium, inquam, concedere.
 »Inter plurimas, quæ ad hanc senten-
 »tiam confirmandam tunc allatæ sunt
 »rationes, potissima ex Sancti Grego-
 »rii Magni gestis petita fuit. Cùm enim
 »Orientales Illyrici Ecclesiæ Græco ri-
 »tu proculdubiò uterentur, nihilomi-
 »nùs tamen Magnus ille Pontifex Pal-
 »lium mittere ad Joannem primæ Jus-
 »tinianæ Archiepiscopum non dubita-
 »vit; Ratam Nos ejus Consecrationem
 »habere, dirigentes Pallium, indica-
 »mus; quemadmodum in ejus epistolis
 »legitur *tom. 2. Oper. edit. Parisien.*
ann. 1705. lib. 2. ind. 10. epist. 22.
col. 585. Hoc ipso honore decoratum
 »etiam fuisse ab eodem Summo Ponti-
 »fice Joannem Corinthiorum Episco-
 »pum, Metropolitam Heladiæ, liquet
 »ex aliâ ejus epistola *ibid. lib. 5. in-*
dict. 13. epist. 57. col. 788. in qua
 »hæc habentur: Pallium, sicut per
 »epistolam postulastis, direximus. An-
 »dream etiam antiqui Epiri Metropo-

»litam honore Pallii donatum, testa-
 »tur ejusdem Summi Pontificis epis-
 »tola data ad Episcopos ejus Provin-
 »ciæ, *ibid. lib. 6. indict. 14. epist. 8.*
col. 797. in qua, inter alia, hæc le-
 »guntur: Andrea Fratri, & Coepisco-
 »po nostro Pallium nos direxisse cog-
 »noscite. Et, ut ad tempora minùs re-
 »mota descendamus, tradidit Innocen-
 »tius III. Summus Pontifex Cardina-
 »li à se in Armeniam Legato Pallium,
 »ut eo Joannem Patriarcham Armeniæ
 »Catholicum ornaret; uti ex epistola
 »deprehenditur ejusdem Patriarchæ re-
 »lata inter gesta illius Summi Pontifi-
 »cis *num. 117.* ubi hæc habentur: Pal-
 »lium à vestra Beatitudine delegatum,
 »solemnitate celebri, ac cum omni hu-
 »militate suscipientes, promissimus,
 »&c. Cui exemplo conforme aliud est
 »Gregorii IX. qui & ad Patriarcham
 »Armenorum Pallium transmisit, &
 »id, ut faceret, se se ideo permotum
 »dixit, quia à summis Pontificibus De-
 »cessoribus suis sic factum fuisse cons-
 »tabat *epist. 368.* apud Raynald. ad
 »ann. 1239. *num. 83.* Petium à te Pal-
 »lium, quod olim antecessoribus tuis
 »fuit ab Apostolica Sede concessum,
 »jam quasi præ nimia vetustate con-
 »sumptum, &c. Fraternitati tuæ per
 »Nuntios mittimus antedictos.

»Itaque cùm his exemplis adductus
 »prædictus Decessor noster Clemens
 »XI. præfato Samueli Capasulis Pa-
 »triarchæ Alexandrino Pallium con-
 »cedere statuisset; Nos, qui eo tem-
 »pore advocati Consistorialis funge-
 »bamur, delecti fuimus, ut illud in
 »semipublico Consistorio pro eodem
 »Patriarcha postularem. Cui peti-
 »tioni annuens summus idem Ponti-
 »fex, post habitam piam, eloquen-
 »temque more suo Orationem, Pal-
 »lium concessit. Integra eorum acto-
 »rum series refertur tùm inter Con-
 »sis-

istoriales laudati Pontificis Orationes, publica luce donatas, à pag. 139. ad pag. 156. tum inter ejusdem Brevia, & Epistolas typis impressas tom. 2. pag. 316. & seq. Hisce ergo vestigiis Nos pariter inhaerentes, cum tempore nostri Pontificatus Romam venisset Petrus Abrahamus Vartabiet, qui cum esset Archiepiscopus Alepinus, ab Armenis Catholicis postulatus fuerat in Patriarcham Armeniæ minoris, atque Ciliciæ, post confirmatam ejusdem electionem, admissamque in semipublico Consistorio, majori qua potuit solemnitate, Pallii petitionem, manibus ipsi nostris in Pontificia, quam in Festo Conceptionis B. Mariæ Virginis Immaculatæ celebravimus, Capella, Pallium illius humeris imposuimus. Neque ipsum solum, sed in aliis postea semipublicis Consistoriis Cyrillum Patriarcham Antiochenum Græcorum Melchitarum, & Simonem Petrum Evodium, qui à Damascena Ecclesia ad Patriarchatum Antiochenum Maronitarum evectus fuerat, quorum uterque Pallium à Nobis per legitimos Procuratores suos instanter, atque humiliter postulaverat, post confirmatam ipsorum electionem, pari honore decoravimus.

Porro, cum ex hac ad meliorem vitam concesserit prædictus Petrus Abrahamus Vartabiet, Archiepiscopi Armeni, Clerus, & populus, juxta Orientalem disciplinam, ad supplendas defuncti Patriarchæ vires postulaverunt Jacobum Vartabiet, qui Alepinam Ecclesiam aliquot annos egregie administraverat, sibi que Petri nomen assumpsit. Illorum verò postulationes cum Nos, audito prius Congregationis de Propaganda Fide suffragio, admiserimus, ejus nunc

nomine per legitimum Procuratorem Pallium à Nobis enixis precibus petitur. Novus hic Patriarcha vir profecto est magni meriti; Archiepiscopalem Alepinam Ecclesiam rexit multa cum laude; pro amplificanda Fide Catholica Galatæ, Angoræ, & Alepi plurimum laboravit; multasque persecutiones ab hæreticis excitataς pertulit, cum ter carceribus inclusus, & bis in exilium fuerit amandatus. Quibus meritis illud etiam accedit, quod eum Patriarcham habuit sibi proximè superiorem, qui à Nobis honore Pallii donatus est. Neque quidquam inter utrumque discriminis intercedit, nisi quod ille Pallium impetraturus Romam venit ipse per se, hic verò per Procuratorem à se ad id muneris legitime destinatum eandem à Nobis gratiam humiliter deposcit. Qua in re quidquid antiquioribus temporibus factum sit, quibus ut notat eruditus Scriptor Petit suis annotationibus ad Pœnitentiale Theodori, honor Pallii minime concedebatur, nisi ii, qui Romam venissent, eumque per se à Summo Pontifice petiissent; pluribus tamen ab hinc sæculis consuevit Apostolica hæc Sedes Pallii honorem etiam per Procuratorem petentibus concedere, sublata quoque consuetudine, sequentibus temporibus introducta, Legatum mittendi, quoties absenti, petentique Pallium elargiebatur.

Itaque Pallium, quod electus Patriarcha minoris Armeniæ, atque Ciliciæ à nobis postulavit, concedimus; sermonemque hunc nostrum concludimus, ejus Procuratori injungentes, ut id ipsum nostro nomine eidem Pallium tradens dicat, quod Nos ipsi Decessori suo præsentii olim diximus; scilicet Pallium non

„esse dumtaxat dignitatis ornamen-
 „tum, sicuti scripsit Sanctus Isidorus
 „ad Erminium, juxta interpretationem
 „Habert in notis ad Pontificale Græ-
 „corum; sed textum esse lana, non
 „lino, & circa collum deferri, ad
 „eam ovem significandam, quam cum
 „esset amissa, bonus Pastor quæsit,
 „invenit, suisque humeris impositam
 „ad ovile reportavit.“

XIX. Exhibitum Nobis non ita
 pridem fuit exemplum Litterarum
 Apostolicarum Leonis Papæ X. anno
 1515. typis Cameralibus impressum,
 quibus Maronitarum Patriarchæ tunc
 existenti, nomine Petro, Pallium con-
 ceditur, idemque de corpore Beati
 Petri sumptum cum ipsis litteris eidem
 transmitti dicitur. Data sunt litteræ
*apud Sanctum Petrum ann. Incarnatio-
 nis Dominicæ 1515. Kalendis Augus-
 ti*, Pontificatus Leonis anno tertio.
 Leoniana concessio tum Nobis, tum
 fortè cæteris vocatis ad examen de Pal-
 lio Latino concedendo, aut non conce-
 dendo Patriarchis Orientalibus, ignota
 erat: at quatenus ejus notitiam habuis-
 semus, nullum in ea à Nobis præsidium
 constitutum fuisset. Maronitæ quippè
 in sacris indumentis Latinos ritus, &
 mores sequuntur; veluti desumitur ex
 epistola Innocentii III. ad Jeremiam
 Patriarcham Maronitarum, quæ scrip-
 ta fuit anno 1215. & cujus initium est:
Quia Divinæ Sapientiæ bonitas. En
verba Epistolæ: Statuentes, ut Ponti-
fices in Maronitarum terminis constitu-
ti, vestibus & insigniis Pontificalibus
sibi congruentibus juxta morem Latino-
rum utantur, Ecclesiæ Romanæ con-
suetudinibus se in omnibus studiosius
conformantes. Qua de causa tum ipse
 Innocentius, tum cæteri ejusdem Suc-
 cessores, & ipse quoque Leo X. sacra Pa-
 ramenta, Calices, & Patenas, Romano
 more elaboratas, tum ad Patriarchas

Maronitarum, tum ad ipsum Petrum
 liberaliter, & muneris titulo transmi-
 serunt, ut eis in re sacra uterentur; ve-
 luti colligitur ex memorati Patriarchæ
 epistolis ad eundem Pontificem Leo-
 nem X. relatis *tom. 14. Collectionis Con-*
ciliorum Læbbei col. 346. & seq. Qui-
 bus sedulo perpensis, nemo est qui non
 videat, Leonis factum erga Petrum
 Patriarcham Maronitarum, ineptum
 potuisse existimari ad comprobandum,
 quod aliis Patriarchis Orientalibus, di-
 versum omnino ritum sequentibus, La-
 tinum Pallium concedi deberet. Aptius
 pro ea re comprobanda profecto fuis-
 set monumentum, quod præteritis
 mensibus invenimus inter Regesta Con-
 gregationis de Propaganda Fide; in-
 venimus enim, die 9. Junii 1642. inter
 Theologos, & Canonistas, ad examen
 accitos sermonem habitum fuisse de
 concedendo, aut denegando Patriar-
 chis Orientalibus Latino Pallio, quo-
 ties, emissa Fidei Professione, pro eo
 obtinendo preces & instantiæ fuissent
 exhibitæ, & communi calculo reso-
 lutum fuisse pro Pallii concessione, ad
 tramites textus *in cap. Antiqua, de*
privilegiis; licet enim tempore, quo
 prodiiit prædicta Decretalis, duo Pa-
 triarchæ essent Latini Constantinopo-
 litanus videlicet, & Antiochenus, re-
 liqui tamen duo Alexandrinus, &
 Hierosolymitanus, erant Græci ritus,
 & tam iis, quam illis, facta legitur
 Pallii concessio. At, quod tunc à Nobis
 ignoratum prætermisum est, nunc à
 Nobis, post habitam resolutionis noti-
 tiam, libentissimè exponitur; cum ex
 eo mirificè confirmetur, quæ olim
 à Nobis dicta sunt, & quæ tum à Cle-
 mente XI. nostro Prædecessore, tum
 à Nobis postmodum facta sunt.

XX. Post hæc, ad petitionem
 Episcopi Quinqueecclesiensis redeun-
 tes, adjicimus, optatam ab eo conces-
 sio-

sionem Palii, & juris erectæ Crucis præferendæ, post dictatum à Nobis hoc caput indultam illi per Nos fuisse, servatis omnibus cautelis, & conditionibus superius indicatis; ut patet ex nostris Litteris Apostolicis super hoc editis hoc ipso anno 1754. Kalendis Septembris, quæ in tom. 4. nostri *Bullarii* inserentur.

CAPUT XVI.

De postulatis Episcoporum, qui aliquando in relatione status Ecclesiæ facultatem petunt abdicandi Episcopatum, aut se ad aliam Ecclesiam transferri rogant; deque nonnullis controversiis occasione translationum hujusmodi excitatis, & à sacra Congregatione definitis.

Venerabilis Cardinalis Bellarminus exiguum, sed satis notum Tractatum edidit de *Officio primario Summi Pontificis*, quem Clementi VIII. Pontifici Maximo inscripsit, nonnullas eidem repræsentans Ecclesiasticæ disciplinæ corruptelas, quibus occurrendum omnino esset. Pontifex autem haud passus est, opportunas responsiones abs se desiderari.

II. Quod sexto loco absurdum Cardinalis ad Pontificem detulit, inconsultæ fuerunt Episcopatum resignationes: »Sexta res est Episcopatum »resignatio sine legitima causa: nam, »si tam arctum, ac penè insolubile »vinculum inter Episcopum, & Ecclesiam, ut canones docent; unde fit, »ut tam facile vinculum istud quoti- »die resolvi videamus? Alii, retentis »fructibus Ecclesiam resignant; ac si »quis uxorem repudiet, & dotem »retineat. Alii, divites ex redditibus »Ecclesiæ effecti, renuntiant Episco- »patui, ut ad majora sibi viam ape-

»riant. Alii nepotibus Sedem renun- »tiant, ut specie renuntiationis possi- »deant Sanctuarium Dei. Alii malunt »in Romana Curia Referendarii esse, »vel Clerici, quam extra Curiam Sa- »cerdotes magni. Denique alii cau- »santur aëris insalubritatem, alii pro- »ventus exiguos, alii populi proter- »viam. Sed Deus novit, an istæ justæ »sint causæ resignationis, & utrum »hujusmodi Episcopi quærant quæ »sua sunt, an quæ Jesu Christi. «Cle- »mens verò VIII. sextæ huic expostu- »lationi hoc reddidit responsum: »Nos »resignationes difficillimè admittimus, »nonnisi examinatis causis in Congre- »gatione rerum Consistorialium; & »aliquandò admittimus, ob ineptitu- »dinem resignantium. «

III. Proposito itaque postulato de Ecclesia abdicanda Congregatio Concilii rescribere facile posset, ut Episcopus orator Congregationem Consistorialem adeat; huic quippè rescripto ipse Clemens VIII. viam veluti stravisse videtur. At retenta, quam superius insinuavimus, methodo, aptius forte videri posset responsum, si Episcopo demonstraretur, nullam planè Episcopatus resignationem à Pontifice probari, aut admitti, nisi canonica allata causa, eandemque judicandi, agendi-que rationem servari à Congregatione Consistoriali, quoties illi hujusmodi precum examen à Pontifice delegari; canonicas autem causas recenseri in Decretali: *Nisi cum pridem, de renuntiatione*; has verò, quamvis numero plures recenseantur, ad unum tamen veluti fontem universas referri; ut scilicet tunc demùm, & non aliàs, liceat Episcopo Ecclesiam dimittere, cum clarè pateat, ipsum concredidisse sibi plebis salutis prodesse amplius non posse; uti perspicuis verbis statutum legitur in Decretali *Licet, de Regularib.* ubi

ubi hæc habentur: *Unde, quando potest Episcopus præesse pariter, & prodesse, non debet cedendi licentiam postulare, aut etiam obtinere; & rectè docet S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 4. Ad primum.* Unde Episcopus de abdicanda Ecclesia nullatenus cogitare potest, nisi cum noverit, se à Pastoralis munere implendo prohiberi; si vè porro impedimentum ab ipso profluat, ut si fortè is reus esset alicujus criminis ex eorum genere, quæ illius officii, & ministerii executionem impediunt; aut si malè affecte valetudinis habitulaboret; si illiteratus sit, aut irregularis; si vè ex causis extrinsecis impedimentum oriatur, veluti ex improbitate populi, aut scandalo; quemadmodum scitè animadvertit Fagnan. in *Commentar. ad enuntiatum cap. Nisi cum pridem*, §. 13. & seq. de *renuntiatione*. Neque etiam abs re erit monere, inspiciendum esse, utrum Ecclesia, quam dimittere intendit, sit exsolvendæ annuæ pensioni idonea, & tali quidem pensioni, quæ ad honestam ipsius sustentationem sufficiat, vel potius ipse aliunde habeat, quo se ipsum possit honestè alere, atque tractare, absque eo quod Ecclesiæ fructus annua pensione onerentur. De his omnibus Congregationi Consistoriali exhibentur articuli, in quorum demonstrationem testes inducere, aliasque probationes afferre intendit Episcopus; si tamen ipsa Congregatio eos, tamquam relevantes, admittere consentiat, neque verò eosdem, utpotè nullius momenti, rejiciendos decernat.

IV. Ex veteri, nec intermissa Ecclesiæ disciplina, consueverunt identidem ex Regularibus Ordinibus assumi emeriti Religiosi qui alicui Ecclesiæ administrandæ præficiantur Episcopi; cumque aliquandò contingat, ut ex his aliqui veniam petant abdicandi se Episcopatu, multum quidem pro-

derit, in ipsa responsione Constitutionem commemorare Benedicti XIII. Pontificis Maximi, incipientem *Cartodes*, impressamque tom. 6. *Bullarii Ordinis Prædicatorum*, quod editum, & illustratum fuit à P. Antonio Bremond nunc ejusdem Ordinis Generali Magistro, ubi pag. 582. hæc verba leguntur: *Decernimus, volumus, & præcipimus, ut Monachi, Mendicantes, & cujuscumque alterius Instituti Regulares, specialissima etiam mentione digni, qui Episcopatu sibi pridem collato, quacumque de causa, se in posterum abdicare permissi fuerint, claustra suæ Religionis repetere omnino teneantur, & debeant, iis tantum exceptis, qui à Nobis, sive à Romanis Pontificibus antecessoribus, aut successoribus nostris, obtinuissent, vel obtinebunt facultatem expressam vendi extra claustra, sacro alicui muneri, quod cum vita claustrali exerceri non posset, ex peculiari voluntate nostra, vel eorumdem antecessorum, aut successorum nostrorum speciatim additi; quod quidem munus respiciat servitium, & obsequium nostrum, vel successorum nostrorum, sive hujus Sanctæ Apostolicæ Sedis.* Quod est planè consonum duobus Decretis summorum Pontificum Alexandri VII. & Clementis XI. de quibus meminit ipsa Benedictina Constitutio. Hæc autem commemoratur etiam à Præsule Alexandro Borgia Archiepiscopo Firmano in vita ejusdem Benedicti XIII. n. 48. *Decrevit quoque, ut qui ex Monasticis, aliisque Regularibus Ordinibus, ad Episcopatum assumuntur, si apud Ecclesias sibi commissas non commorentur, aut si illas dimittant, ad claustra Ordinis sui revertantur.*

V. Subsequitur postulatam de translatione ab una ad aliam Ecclesiam. Idem Cardinalis Bellarminus in præta-

tato Tractatu de Offic. primario Summi Pontificis ad Clementem VIII. hæc habet de translationibus, paucis complectens quæcumque hac de re in sacris canonibus habentur: *Quinta res est facilis translatio Episcoporum de una Ecclesia ad aliam. Translatio enim Episcoporum, secundum canones, atque usum veteris Ecclesie non debet fieri, nisi ob Ecclesiam necessitatem, vel maiorem utilitatem; neque enim instituta sunt Ecclesie propter Episcopos, sed Episcopi propter Ecclesias. Nunc autem quotidie translationes fieri videmus ea solam de causa, ut Episcopi vel honore, vel opibus augeantur.* Aliam quoque, adversus translationes, Cardinalis superaddit rationem, desumptam ex magno animarum detrimento, præsertim cum id sine animarum detrimento fieri nequeat, ut experimentum ipsum docet. *Neque enim Episcopi Ecclesias diligunt, quas brevi se deserturos sperant, ut ad alias commodiores transeant.* Cum autem Clemens Pontifex ad hoc caput rescripserit per hæc verba: *Nos cum difficultate transferimus, & non desuimus monere Principes per Nos, & Nuntios nostros; potest exinde erui, quod apostitè ad hujusmodi postulatum respondeatur.* Qui enim desiderium suum prodiit ad aliam Ecclesiam commigrandi, monendus est, oportere omnino, ut Ecclesie necessitas, aut utilitas id suadeat; neque verò à Pontifice, aut à Congregatione Consistoriali admitti, probarique translationem ad aliam Ecclesiam; nisi, præter demonstratam causam, Episcopus transferendus plures annos priori Ecclesie præfuerit, & nisi simul constet, quam benè de ipsa meritus fuerit; in quem finem etiam, cum res est de translationibus Congregationi Consistoriali exhibentur articuli, super quibus examinandi sunt tes-

tes. Celebre est Regium Decretum in Hispaniarum Regnis anno 1656. evulgatum, quo Rex omnibus Consiliariis suis interdixit, ne sibi essent auctores rogandi Pontificem, ut transferret Episcopum à minori ad maiorem Ecclesiam, ad quam ipse nominandi jure potiretur, nisi postquam Episcopus octo, vel decem annos priori Ecclesie laudabiliter præfuisset. Adeantur *Fermosinus ad rubricam, & titulum de translatione Episcopi quæst. 3. cap. Licet in tantum, num. 15. & 16. de Sanctis in examine Consistoriali c. 13. num. 165.* Illud itidem animadversione dignum est in hac translationum materia; quod, licet Cardinales, qui aliquem Episcopatum obtinent, eodem se abdicare permittantur absque rigoro-
sa causæ probatione, quotiescumque ad residendum in Romana Curia se se conferre velint, proprio sibi munere perfuncturi, ut scilicet opera, consilioque præsto sint Romano Pontifici, veluti expendit Fagnanus in *cap. Nisi cum pridem, num. 57. de renuntiatione*; si tamen ad alium Episcopatum non suburbicarium transferri postulent, de ipsorum translatione agendum est in Congregatione Consistoriali, & in ea probandæ sunt translationis causæ, & quidquid præterea opportunum est, ad hoc ut ipsa Congregatio valeat consulere Pontifici, ut petitam translationem auctoritate sua indulgeat. Inter acta ipsius Congregationis Consistorialis duo extant Decreta, eadem die, nimirum 30. Junii 1655. edita, quorum alterum est de Cardinali Joanne Stephano Donghio, qui, cum Adjacentis Ecclesie in Corsica esset Episcopus; ejusque cæli gravitatem, atque intemperiem ferre non posset, ad alium Episcopatum transferri se expetebat; Congregatio autem censuit, „si Sanctissimo Domino nostro visum fuerit,
„eum-

„eundem, à vinculo prædictæ Ecclesiæ Adjacensis absolutum, transferri posse, præsertim quod insigni rerum agendarum domi forisque dexteritate, & prudentia collecta, & quod caput est, magno domus Dei zelo, alteri Ecclesiæ perutilis futurus esse videatur.“ Alterum est de Cardinali Cæsare Facchinetto, qui cùm, & ipse affecta valetudine laboraret, & habituales morbos Senogalliæ, ubi sedebat Episcopus, contraxisset, pro translatione ad aliam Ecclesiam rogaverat. Itidemque Congregatio censuit, „si Sanctissimo Domino nostro ita videbitur, adesse causas absolvendi prædictum Eminentissimum Dominum Cardinalem Facchinettum à vinculo, quo prædictæ Ecclesiæ Senogalliæ tenetur, & ad aliam transferendi, præsertim quod in regimine prioris Ecclesiæ, quantum per valetudinem licuit, ita laudabiliter se gesserit, ut omninò dignus videatur, qui ad aliam Ecclesiam transferatur, apud quam, Deo dante, meliori valetudine utens, novos, & uberiores fructus in vinea Domini faciat.“ Plurima alia hujusmodi Decreta, quæ nullo negotio congeri possent, prætermittuntur. Adeo verum est quod innuit Van-Espen *Jur. Eccles. Univ. tom. 1. part. 1. tit. 15. cap. 4. n. 22.* nihil planè immutatum esse circa translationum disciplinam, in eo quod pertinet ad potissimam illarum causam, quod perinde est, ac dicere, quoad necessitatem, & utilitatem Ecclesiæ: „Porrò licet mutata nonnihil sit disciplina quoad ipsam translationis formam, semper tamen mansit, & manebit inconcussa Patrum regula, quod nonnisi necessitate, aut utilitate cogente, translationes Episcoporum fieri possint; nec minùs hodie, quam ætate Sanctorum Patrum, culpabiles sunt Episcopi,

„qui avaritia, aut ambitione ducti, de una Ecclesia migrant ad aliam.“

VI. Percurrentibus Nobis veteres relationes, quædam occurrerunt postulata, occasione translationum hujusmodi, ab Episcopis proposita, quibus Congregatio Concilii opportuna responsa, à summis deinde Pontificibus comprobata, exhibere non destitit; quorum aliqua hîc à Nobis indigitabuntur eo consilio, ut vel prædicta postulata non ampliùs proponantur, vel, si ea proponi contingat, in promptu sit tutam eisdem responsem aptare.

VII. In nonnullis relationibus Episcoporum, qui ab una ad aliam Ecclesiam translati fuerant, proposita legitur quæstio quoad fructus prioris Ecclesiæ; nimirum, ad quam usque diem liceat Episcopo translato percipere fructus ac redditus Ecclesiæ, à qua discedit. Quæstionis nodus in eo situs est, ut definiatur tempus, quo prior Ecclesia re ipsa vacare dici possit. At, cùm jam decretum fuerit, eandem eo temporis articulo vacare, quo Pontifex in Consistorio Episcopum à vinculo prioris Ecclesiæ solum pronuntiat, quamvis necdum Litteræ Apostolicæ super provisione alterius Ecclesiæ, ad quam transfertur, expeditæ fuerint, ideoque hujus possessionem apprehendere nequeat; hinc necessariò sequitur, licere Episcopo redditus prioris Ecclesiæ percipere usque ad illud tantummodo temporis momentum, quo à Summo Pontifice in Consistorio ab illius vinculo absolvitur; si quos verò fructus post illud tempus decursos perceperit, ad eosdem restituendos omninò teneri. Sanè temporis punctum, quo inducitur prior Ecclesiæ vacatio, definitum fuit à Congregatione Concilii, post maturum examen, in quadam resolutione, quæ confirmata fuit ab Urbano Papa VIII.

VIII. per Apostolicas Litteras datas die 20. Martii 1625. impressas post Tractatum Barbosa de officio, & potestate Episcopi, editionis Lugdunensis, pag. 111. Ecclesiam, à quo Episcopus de suo consensu transferetur, ab eo tempore vacare, quo idem Episcopus ab illius vinculo, in nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis Consistorio, absolvitur, etiam ante explicationem Litterarum Apostolicarum, vel adeptam secundæ Ecclesiæ possessionem. Quod verò dictum est, Episcopum posse prioris Ecclesiæ fructus usque ad præindictum tempus percipere, ad eorum autem restitutionem teneri, si quos exinde decursos perceperit, id ex ipsa profuit naturali ratione: nec enim justum est, ut is fructus habeat, qui legitimo ad id titulo destituitur; uti rectè animadvertit Garcias de Beneficiis part. 2. cap. 6. num. 41. & cum cæteris Doctoribus prosequitur Rigantius ad Regul. 2. Cancellariæ §. 3. num. 38. & 39. tom. 1.

VIII. Quamvis Urbani VIII. Litteræ per se satis claræ sint, ac perspicuæ; nihilominus plures quoad earum intelligentiam excitatæ sunt controversiæ, de quibus hîc brevissimè, quantum fieri poterit, dicturi sumus; sermonem redigentes ad ea, quæ pertinent ad rem præsentem, nimirum ad postulata per Episcopos in relatione status Ecclesiarum proposita, quibus dum rescriberetur, opportunum exhibitum fuit responsum.

IX. Declarat Urbanus in suprâ relatis Apostolicis Litteris, Ecclesiam vacare ab eo tempore, quo Episcopus ab ejusdem vinculo fuit in Consistorio solutus. Hinc ortum est dubium, an, si quod Beneficium in ejus Ecclesiæ diocesi vacaverit post præfatum tempus, nondum expeditis litteris super provisione alterius Ecclesiæ, ad quam

Tom. II.

transfertur, minusque capta istius possessione, possit Episcopus illud conferre. Super quo tribunalia constanter responderunt, quod, sicuti non licet Episcopo suos facere fructus, qui post solum in Consistorio vinculum spiritualis conjugii excurrunt, ita nec ipsi integrum est Beneficia conferre ex eo tempore vacantia, quæ nimirum debeant perinde censi, ac si vacassent, ipsa Sede Episcopali vacante. Ejusmodi judicata, non quidem reverà à Congregatione Concilii ad Episcoporum consultationes respondente, sed ab aliis Romanæ Curie tribunalibus prolata, indicantur à Rigantio cit. loc. & à de Sanctis in suo Examine Consistoriali cap. 5. num. 25. & seq.

X. Ad relationes verò status Ecclesiarum, responsaque iisdem exhiberi solita, propriè spectat inquisitio illa, cujusnam sit, Ecclesiam, universamque diocesim administrare per id temporis spatium, quod inter solutionem vinculi in Consistorio peractam, allatumque de secuta jam hujusmodi solutione nuncium, intercedit; neque enim defuerunt qui suspicarentur, Ecclesiam, atque diocesim sub nullius regimine tunc esse; propterea quòd nequeat illud residere apud Episcopum, cujus spirituale vinculum jam in Consistorio à Summo Pontifice solutum fuit; nec etiam illud sibi vindicare valet Capitulum, quod, donec præfati vinculi solutionem ignorat, incognitam quoque habet Ecclesiæ vacationem. At, si percurrantur tùm Congregationis resolutiones, tùm Breve Urbani eas confirmantis, cogetur quisque fateri, opportunè provisum fuisse, ne enuntiatio incommodum oriatur; quod scilicet nullus sit, qui medio tempore inter solutionem vinculi, & allatum de ea nuncium, regimen, &

X

ad.

administrationem Ecclesiæ gerat; in iis quippè cautum statutumque legitur, jurisdictionem penes Episcopum esse debere, quousque nuntiatum ipsi fuerit, recissum jam in Consistorio fuisse vinculum, quo is Ecclesiæ obstringebatur; eo autem nuncio ad ipsum perlato, abdicare illicò se debere exercitio cujuscumque jurisdictionis, hancque universam in Capitulum transferri: »Posteaquam verò ex testimonio, seu documento Secretarii sacri »Collegii, vel alio modo, hujusmodi absolutionis notitiam Episcopus »translatus habuerit, illicò eum exercitio ordinariæ jurisdictionis abstinere debere, eamque in Capitulum »transire; ita ut statim Capitulum »eadem jurisdictione uti, Sedem vacantem publicare, atque Officalem, »seu Vicarium, ad dicti Concilii »præscriptum, constituere possit, & »debeat. Neque ex eo, quòd Episcopo prorogetur jurisdictionis exercitium ad illud usque tempus, quo noverit, suum cum Ecclesia spirituale conjugium direptum fuisse, contendì ullo modo potest, prædictam quoque apud ipsum manere facultatem conferendi Beneficia, quæ eodem intermedio tempore vacare contingat; jurisdictio enim ad diœcesis regimen necessaria in suspensio manere nequit; at contrà nihil prohibet, quominus Beneficiorum collatio differatur, donec de illis disponat is, ad quem pertinet Beneficia Rectore viduata, Episcopali Sede vacante, conferre.

XI. In Decretali *Si Episcopus, de supplend. neglig. Prælator. in 6.* cautum est, ut, si Episcopus paganorum, aut schismaticorum captivus fiat, in Capitulum transeat Ecclesiæ administratio, eousque tamen retinenda, quoad Capitulum ipsum opportunam ea de re notitiam perferri curaverit ad Se-

dem Apostolicam, cui reservatum est ea præscribere, quæ deinceps agenda erunt; quemadmodum colligitur ex illis verbis: »donec per Sedem »Apostolicam, cujus interest Ecclesiarum providere necessitatibus, »per hoc per ipsum Capitulum, quam »citò commodè poterit, consulendam, aliud contigerit ordinari; »ut scitè expendunt Doctores in præcit. textum. Ad id minimè locum habet, ubi Episcopus, quamvis ab hostibus captus fuerit, in ea tamen conditione versatur, ut & à diœcesanis litteras accipere, & suis ipse recurrentibus epistolis opportuna ad rectum diœcesis regimen mandata indicere valeat; uti sapienter decrevit Congregatio Concilii in causa *Hiberniæ Administrationis Ecclesiarum*, proposita, & definita die 6. Augusti 1683. Quod tunc propositum fuit dubium, sequens est: »An casu »quo Episcopus ab hæreticis captus »detineatur, non ita tamen arctè »custoditus, ut ipsi, ejusque diœcesanis, facile non sit, saltem per litteras, inter se agere, ejusdem Episcopi jurisdictio intelligitur suspensa, & ad Capitulum Ecclesiæ Cathedralis devoluta. »Responsum autem fuit: *Jurisditionem non esse suspensam.* Ex quo sanè exemplo evincitur, omnem ab Apostolica Sede adhiberi curam, ne diœceses recto opportunoque regimine destituantur, sive Sedes per Episcopi obitum vacet, sive quolibet alio ex capite populus suo Pastore careat; simulque eandem huic methodo firmiter adhærere, ut penes superstitem Episcopum sit administratio, rerumque omnium cura, quousque valeat is Ecclesiæ præesse, & donec hujus regimen alteri committi valeat.

XII. Et huc usque deducta confirmari posse videntur ex his, quæ à Nobis statuta sunt in novis Litteris
Apos-

Apostolicis expeditis die 16. Januarii 1753. & transmissis ad Venerabiles Fratres Episcopos Apostolicos Vicarios Indiarum Orientalium, quasque hic referre, uti dicitur, per transennam, non inopportuno esse existimamus, etsi animus sit eas inserendi in quartum tomum nostri Bullarii. Hi Apostolici Vicarii, Ordine, & characterē Episcopali sunt decorati. Nonnulli habent coadjutorem cum futura successione, nonnulli dicto coadjutore carent; & quando aliquis ex his vitam cum morte commutabat, non erat qui regeret populum defuncto commissum, & longum tempus erat expectandum, antequam novus Apostolicus Vicarius in Urbe eligeretur; in loco enim, qui à defuncto Vicario regebatur, nec Canonici, nec ut plurimum Clerus reperiebatur, qui ad electionem Vicarii Capitularis procedere posset. Ad avertenda itaque imminenda mala, statuimus, quemcumque Vicarium Apostolicum Indiarum Orientalium, carentem coadjutore cum futura successione, debere ex Clero Seculari, vel Regulari, eligere Vicarium Generalem habilem atque idoneum, qui tamquam Apostolicus delegatus, eveniente obitu Vicarii Apostolici, regimen & gubernium assumat Vicariatus Apostolici possessionem à novo Vicario Apostolico per Sedem Apostolicam constituendo; prædictoque Vicario Generali concessimus omnes & singulas facultates, quæ Vicariis Capitularibus ejusdemque Cathedralis Ecclesiæ Sede vacante, de jure competunt, necnon usum & exercitium earum facultatum, quibus Apostolicus Vicarius Episcopus, dum vivebat utebatur, iis tantum exceptis, quæ requirunt Ordinem, & characterem Episcopalem, vel non sine sacrorum Oleorum usu exercentur; & urgente

necessitate, prædicto Vicario Generali potestatem dedimus consecrandi Calices, & Patenas, atque Altaria portatilia, cum sacris tamen Oleis ab Episcopo benedictis; ut ex benigna Litterarum Apostolicarum suprâ memoratarum apertè colligi potest.

XIII. Ad institutum redeundo, ex sæpè memoratis Urbani VIII. litteris rectè deducitur, prioris Ecclesiæ fructus ab Episcopo percipi non posse, postquam ab illius vinculo fuerit in Consistorio absolutus. Tribunalium autem judicata superaddunt, nec ipsi licere disponere de Beneficiis, quæ vacare contigerit, postquam in consistorio spirituale illud conjugium fuerit dissolutum. At fatendum est, easdem Apostolicas litteras de Episcopo loqui, qui in translationem suam consenserit: à qua Episcopus de suo consensu transferitur; neque præterea dubitandum, quin valde rationi consonum sit, ut, quæ de beneficiis prodierunt tribunalium judicata, in ea pariter hypothesi rectè procedant, qua Episcopus sciens, & vel expressè, vel tacitè consentiens, ad aliam Ecclesiam transferitur; tunc enim cum hinc confluat scientia, & consensus Episcopi qui est transferendus, illinc enodatio vinculi, quo is priori Ecclesiæ obstringebatur, nihil planè desideratur eorum, quæ ad prioris Ecclesiæ vacationem sunt necessaria; quamvis certa notitia de jam secuta spiritualis conjugii solutione ad Episcopum non pervenerit, nec is novas Bullas expederit, multoque minùs alterius Ecclesiæ possessionem nactus fuerit. Si verò hujusmodi vinculi solutio fiat, inscio planè Episcopo, isque ad aliam Ecclesiam transferatur sine prævia sua scientia, aut consensu, non videtur locus amplius esse posse dispositioni Brevis Urbani, aut præindictis tribunalium judicatis; sed, non obstan-

te sæpè memorati vinculi dissolutione in Consistorio peracta, videtur potiùs Episcopus tùm rectè fructus percipere, tùm etiam validè Beneficia conferre posse, quousque sibi nunciata vinculi enodatione, suum ipse consensum eidem accomodaverit, vel, eo denegato, summus Pontifex, justis urgentibus causis, illius consensus defectum suppleverit, volueritque, ut peracta ad alteram Ecclesiam translatio suum sortiatum effectum. Quæstiones hæc expendunt Barbosa *de officio, & potestate Episcopi* p. 3. *allegat.* 119. n. & *seq.* & de Sanctis *in examine Consistoriali* c. 5. n. 41. & *seq.* ubi collecta legi possunt quæcumque in hanc rem ab aliis tradita sunt. Verùm Nos ab hisce controversis abstinemus; quamvis enim aliis temporibus exempla non defuerint translationum Episcoporum; absque eorum consensu peractarum, hæ tamen subinde interdictæ fuerunt; ut patet ex monumentis eruditè collectis à Christiano Lupo *in can.* 13. *Dictatus, S. Gregorii VII.* Quamobrem, cùm juxta vigentem disciplinam translationes nunc minimè fiant, nisi prævia scientia, & consensu Episcopi, qui ab una ad aliam Ecclesiam est transferendus, supervacanèum est præindictæ quæstionis examen instituere.

XIV. At, si inutile est de præmemorata controversia disputare, abs re tamen videri non debet sequentem expendere, aliàs in Poloniæ Regno excitatam, ubi, ex ejusdem Regni systemate, frequentiores contingunt Episcoporum translationes. Illic siquidem antiquitus ea obtinuerat consuetudo, ut, dum à Rege tenuioris, & inferioris Ecclesiæ Episcopus ad pinguiorem, dignioremque Sedem nominabatur, futuro sibi in prioris Episcopatus regimine successori relinqueret fructus omnes, qui maturaverant ex

eo die, quo fuerat ad digniorem Episcopatum nominatus; sed, cùm quidam subinde sibi licere putaverint utriusque Episcopalis mensis fructus colligere, nonnulli Episcopi in relatione status suarum Ecclesiarum, & ipse quoque Rex, per Apostolicum Nuncium, vehementer postularunt, ut à Sancta Sede statueretur, translatum Episcopum, adeptis sibi fructibus secundæ Ecclesiæ, debere omninò successorì dimittere fructus primæ Ecclesiæ à die suæ nominationis maturatos.

XV. Assumpto per Congregationem Concilii, ex Pontificis jussu, hujusce quæstionis examine, mandavit eadem Prospero Fagnano insigni Canonico Jurisperito, & tunc eidem Congregationi à Secretis, ut sententiam suam ea de re exponeret. Ipso autem, ad trutinam revocato articulo, an Episcopus ad alteram Ecclesiam nominatus, percipere, ac sibi rectè acquirere posset prioris Ecclesiæ fructus ex eo tempore maturatos, quo ipse ad alteram Ecclesiam nominatus fuerat, duas posuit, distinxitque facti species; quarum altera hæc est: » Aut » Episcopus nominatus, ante admissam » nominationem per Papam, non solum » percipit, sed etiam consumpsit » fructus (prioris videlicet Ecclesiæ) » ita ut non extent; & non videtur arc- » tandus ad solvendam illorum æstimationem; quia injustum esset, ut tene- » retur restituere fructus, quos percipit, & consumpsit non solum ut » bonæ fidei possessor, sed etiam ut » dominus, & verus Episcopus illius » Ecclesiæ; & alioquin videretur liberatus à vinculo Ecclesiæ suæ per solum » Regis nominationem; altera verò » sequentibus verbis concepta est: » Aut verò Episcopus nominatus à » Rege fructus nondum consumpsit » (loquitur itidem de fructibus primæ » Ec-

„Ecclesiæ) sed illi adhuc extant; & tunc fortè absonum non esset, ut illos dimitteret successor.“

XVI. At Fagnani sententiam minime receptam fuisse apparet. Siquidem datis ea de re litteris ad Nuncium Apostolicum, ut opportunas notitias exquireret ab Episcopis, quorum major prudentiæ opinio in eo Regno esset, hisque demùm ad Urbem allatis, cum animadversum fuerit, malum omne promanare ex cupiditate eorum, qui ad alteram Ecclesiæ nominati, minime curabant prioris administrationem relinquere, & Apostolicas litteras suæ translationis expedire, ut diutius frui possent proventibus utriusque Episcopatus; prioris videlicet, quia nondùm fuerant à vinculo, quo ei alligabantur per Sedem Apostolicam absoluti; alterius autem, propterea quod, juxta Regni consuetudinem, ex die secutæ vacationis, fructus omnes in futuri Præsulis commodum asservabantur; cumque insuper deprehensum fuerit, ex hoc ipso aliud profluere absurdum, ut nimirum Episcopus ad priorem illum Episcopatum nominatus, protraheret Apostolicæ Sedi suam exhibere nominationem, ac provisionis litteras expedire, eò quod prædecessor Episcopus omnes priores Ecclesiæ fructus jam perceperat, & aut consumperat, aut secum ad alteram Ecclesiam transtulerat; Summus Pontifex Urbanus VIII. edito Decreto constituit, ut, si in posterum Cathedralis aliqua Ecclesia in Regno Poloniæ quatuor tantùm mensibus, vel breviori temporis spatio vacasset, liceret quidem novo Episcopo fructus hujusmodi vacationis tempore maturatos sibi habere, juxta veterem Regni consuetudinem; at, si Ecclesia ulterius vacasset, ne integro quadrimestri datus ipsi fuisset Sponsus, & Pastor, tunc

Tom. II.

qui à quarto mense fructus maturarent, nulla alia facta declaratione, statim intelligerentur, non quidem novo Episcopo, sed certis quibusdam piis operibus in Decreto designatis additi. Quo sanè Decreto præindictis duobus incommodis fuit efficaciter consultum. Etenim, animadversa illius lege, Episcopus minori Ecclesiæ præfectus, si à Rege ad majorem nominetur, sollicitam dabit operam, ut suam nominationem quamprimum exhibeat, ad hoc ut novæ Ecclesiæ sibi designatæ provisionem à Sede Apostolica impetrare, ac Bullas expedire possit; sciens nimirum, novæ hujus Ecclesiæ fructus sibi dumtaxat relinqui ad quartum usque mensem à die illius vacationis; qui verò fuerit ad eam Ecclesiam nominatus, ex qua Episcopus ad aliam transfertur, aut negliget quantociùs Bullas obtinere; sciens, & ipse obnoxium se esse sanctioni præindicti Decreti, quoties expeditionem suam protulerit ultrà quadrimestre à die vacationis, hoc est à quo die antecessoris sui translatio in Consistorio admissa fuerit.

XVII. Urbani VIII. Decretum est hujusmodi, exscriptum *ex lib. 12. decret. pag. 234. & seq.* „Cum in Regno Poloniæ, ubi excrebræ sunt Episcoporum translationes, jamdiu inoleverit abusus, ut Episcopus ad aliam Ecclesiam transferendus, de industria differat se à prima Ecclesia liberare, ac litteras Apostolicas suæ translationis expedire, ut eo diutiùs utriusque Episcopatus fructus assèquatur; prioris nempe, cujus vinculo nondùm à Sede Apostolica exsolutus est; & posterioris, ad quem transfertur, cujus fructus universi, à die vacationis Ecclesiæ, sibi integrè reservantur; cumque inde etiam fiat, ut successor in Episcopatu, unde ille translatus est, negligat, & ipse

X3

„suæ

„suae provisionis Bullas expedire,
 „quippe cum intelligat, se diu subi-
 „turum Ecclesiae onera universa abs-
 „que illis fructibus, quos omnes prae-
 „decessor Episcopus aut ante transla-
 „tionem consumpsit, aut ad aliam Ec-
 „clesiam secum asportavit; Sanctissi-
 „mus Dominus noster hujusmodi cor-
 „ruptelam, quae cedit in grave Eccle-
 „siarum in spiritualibus, ac tempora-
 „libus detrimentum, pro Pastoralis
 „ejus sollicitudine ac zelo, magnope-
 „rè cupiens de medio sublaturum iri, ex
 „sacrae Congregationis Cardinalium
 „Concilii Tridentini Interpretum sen-
 „tentia, statuit atque decrevit: ut si
 „qua Cathedralis Ecclesia intra fines
 „Regni Poloniae deinceps vacaverit
 „spatio quatuor mensium dumtaxat,
 „vel infra, liceat quidem Episcopo
 „successori sibi fructus vindicare pro
 „rata temporis vacationis hujusmodi,
 „juxta antiquam illius Regni consue-
 „tudinem; verum, si infra praedictum
 „terminum Ecclesia de Pastore non
 „fuerit provisa, fructus pro rata illius
 „temporis, quo Sedes post quartum
 „mensem vacabit, nullatenus suc-
 „cessori, sed integrè Fabricae illius
 „Ecclesiae, quatenus indigeat, alio-
 „quin Sacristiae illius, absque alia
 „declaratione, applicati censeantur;
 „& ejusdem Ecclesiae Capitulum,
 „cui Sanctitas sua hac in parte ne-
 „cessariam facultatem impertitur, om-
 „ninò curare debeat, ut applicatio
 „hujusmodi quamprimum sortiatur
 „effectum. Quod si, & Sacristia suf-
 „ficienter instructa reperiatur, liceat
 „eidem Capitulo, consulto tamen
 „prius Episcopo successore, ac prae-
 „via illius approbatione, hujusmodi
 „fructus in alios pios usus pro loco
 „& tempore utiliores insumere, non
 „obstantibus constitutionibus Apos-
 „tolicis, statutis, consuetudinibus,

„cæterisque contrariis quibuscum-
 „que. Datum Romae die 23. Decembris 1624. His autem Urbani VIII.
 „monumentis, quae superius num. 7. &
 „10. & in praesenti attulimus, aut adi-
 „mitur Episcopis occasio postulata pro-
 „ponendi, ut super hujus generis quæ-
 „stionibus edoceantur; vel certè quidem
 „iisdem propositis planus Congregatio-
 „ni, & tutus subministratur rescriben-
 „di modus.

CAPUT XVII.

*De Postulatis respicientibus absurda
 quædam, seu scandala è Diocesi
 eliminanda.*

A Postulatis, ad ipsasmet Episco-
 porum personas pertinentibus,
 gradum nunc facimus ad alia, quæ
 diœcesis regimen, administrationem
 quæ attingunt. Hæc inter illud primo
 loco recensendum est, quo petitur, ut
 aliqua scandala diœcesim inficientia
 auferantur. Nos autem ea mente haud
 sumus, ut hîc tractatum veluti elucu-
 brare velimus ad indicandas regulas,
 quas sequi debeat Præsul, ut singula-
 res personas emendet, atque coërceat,
 quæ in varia delicta, errataque prolabi
 consueverunt. Ludovicus Abelly Episcopus
 Ruthenensis Librum edidit inscrip-
 tum *Episcopalis sollicitudinis Enchyridion*;
 in cujus postrema parte, quæ inscribitur
 de *Virtutibus*. quæ *Episcopum maxime decent*, summo studio
 collegit, & Divinarum Scripturarum
 textus, & dicta Patrum, quibus diri-
 gitur Episcopus, atque edocetur, qua
 ratione se gerere debeat, dum eos cor-
 rigit, punitive, qui reprehensione, vel
 animadversione digni reperiuntur. Ce-
 lebris est Sancti Gregorii Liber *Regulæ
 Pastoralis*, quo tùm omnia complecti-
 tur, explanatque, tùm demisso planè ani-

animo hæc de se loquitur *in fin.* „Dum
 „monstrare, qualis esse debeat Pastor,
 „invigilo, pulchrum depinxi homi-
 „nem pictor foedus; aliosque ad per-
 „fectionis litus dirigo, qui adhuc in
 „delictorum fluctibus versor.” Quæ
 verba expendens Cardinalis Baronius
ad annum Christi 590. hæc habet:
 „Eo se vinculo arctius obstringere
 „voluisse videtur, ut quæ alios scri-
 „bendo docuisset, primus ipse ope-
 „re implere satageret, exemplar sibi
 „optimi Pastoris velut in tabula pic-
 „tum ob oculos ponens, ut se ipsum
 „in eandem imaginem transforma-
 „ret.”

II. Nostrum hoc institutum atque
 propositum publicos quosdam spectat,
 gravesque abusus, quibus humanæ le-
 ges opportunum adhibere remedium
 possunt, ac debent, juxta doctrinam
 S. Thomæ 1. 2. *quest. 91. art. 4. in*
corpore: „Lex humana non potest
 „omnia, quæ malè fiunt, punire, vel
 „prohibere; quia, dum auferre vellet
 „omnia mala, sequeretur, quod
 „etiam multa bona tollerentur, &
 „impediretur utilitas boni commu-
 „nis, quod est necessarium ad con-
 „servationem humanam. Ur ergo
 „nullum malum improhibitum, &
 „impunitum remaneat, necessarium
 „fuit supervenire legem divinam, per
 „quam omnia peccata prohibentur:”
 quod ipsum disertius declarat *art. 2.*
quest. 96. „Lege humana non pro-
 „hibentur omnia vitia, à quibus vir-
 „tutiosi abstinent, sed solum graviora,
 „à quibus possibile est majorem par-
 „tem multitudinis abstinere, & præ-
 „cipuè quæ sunt in nocumentum
 „aliorum, sine quorum prohibitione
 „societas humana conservari non
 „posset.” Hæc autem sunt, quibus
 Episcopi in suis postulatis remedium
 exposcere consueverunt; quibusque

nihil accomodatius afferri potest, quam
 modos indigitare, quos alii probi sa-
 pientesque Ecclesiarum Pastores ad ea-
 dem eradicanda secuti sunt.

III. Quotiescumque res fuit de
 Religione, ac Fide Catholica, quæ
 in periculum, & discrimen adduci
 visa est, seu cùm actum est de publico
 propulsando scandalo, quo populi mo-
 res palam inficiebantur; postquam
 Sancti Præsules, quantum in ipsis po-
 situm erat, hujusmodi periculis, &
 corruptelis propulsandis adlaborarunt,
 non neglexerunt secularem Principem
 appellare, ejusdem zelum ardentioribus
 studiis excitantes adversus errorem
 qui diocesim vel jam invaserat, vel
 propè erat ut invaderet, seu adversus
 publicum scandalum ipsa in diocesi
 invalescens. In Bibliotheca Patrum
tom. 4. editio. Lugdun. insertum est
 præclarissimum Julii Firmici Materni
 commentarium *de errore profanarum*
Religionum, ad Constantium, & Con-
stantem Augustos, tantoperè commen-
 datum à Cardinali Baronio *ad annum*
Christi 337. in quo summa adhibita
 eloquentiæ vi auctoritatem potestatem-
 que obtestatur Constantii, & Constan-
 tis Imperatorum, ut nihil intentatum
 relinquatur, quo idololatria à Constanti-
 no Magno eorum parente profligata,
 post ejus obitum, Romana in Urbe, vel
 alio quolibet in loco nequaquam vires
 reciperet. Exscriptum legitur in Gra-
 tiani Decreto pulcherrimum illud S.
 Isidori effectum: „Potestates necessa-
 „riæ non essent, nisi ut, quod non præ-
 „valent Sacerdotes efficere per doctri-
 „næ sermonem, potestas hoc impleat
 „per disciplinæ terrorem. Sæpè per
 „regnum terrenum cœleste regnum
 „proficit; ut qui, intra Ecclesiam po-
 „siti, contra Fidem, & disciplinam Ec-
 „clesiæ agunt, rigore Principum con-
 „terantur; ipsamque disciplinam quam

» Ecclesiæ humilitas exercere non præ-
 » valet, cervicibus superbiorum potestas
 » principalis imponat; » quemadmo-
 dum videre est *Can. Principes*, 23. *quæst.*
 5. Ipsique Tridentini Concilii Patres,
 saluberrimo illo opere jam jam ad finem
 properante, non dubitarunt monere
 Principes » ad operam suam ita præ-
 » tandam, ut quæ decreta sunt, ab hæ-
 » reticis depravari aut violari non per-
 » mittant, sed ab his, & omnibus devotè
 » recipiantur, & fideliter observentur. »

IV. Publicis offensionibus, & scan-
 dalis consultissimum aliquandò reme-
 dium adhibuit Ecclesia, studens cri-
 minosis quibusdam actionibus alias
 substituere rectas, cœlestique præmio
 dignas; atque ita Religionem impie-
 tati subrogavit, sanctaque inducta me-
 tamorphorsi, quod improbum erat,
 in bonum immutavit. Nemo non scit,
 quid essent Lupercalia, quæ ab Evan-
 dro, ut ferebatur, instituta mense
 Februario celebrabantur. Ut autem
 probabilis fert opinio, à S. Gelasio I.
 Pontifice sæculo quinto proscripta fue-
 runt, subrogata in ipsorum locum pia
 supplicatione, quæ festo die Purifica-
 tionis B. Mariæ Virginis ab Ecclesia
 habetur; qua de re sermonem Nos ipsi
 habuimus in *Historia memoratæ Festi-
 vitatæ*. Assumptum hoc ipsum com-
 probant tùm id, quod ab aliis quoque
 animadversum est, de quibusdam Gen-
 tilium, Hebræorumque ritibus, quos
 Ecclesia sanctificatos adoptavit, quo
 faciliorem illis viam sterneret ad veri
 Numinis cultum amplectendum; cùm
 etiam innumeræ res profanæ, quæ
 olim ethnicæ superstitioni inservierunt,
 deinde verò in sacros Ecclesiarum
 usus, & ornamenta translatae fuerunt;
 ut novissimè multa eruditione demons-
 travit Joannes Marangonius in suo
 Opere Romæ impresso sub annum
 1744. Eademque pia Mater Ecclesia

humanæ infirmitati indulgens, minimè
 recusavit certas quasdam consuetudi-
 nes, quæ antea apud paganos idolola-
 tras in usu erant, dum ethnicam su-
 perstitionem sequebantur, quoad fieri
 poterat, retinere, iisdemque jam Chris-
 ti Fidem amplexis permittere; dum-
 modò eadem exinde facientes, quæ
 antea præstiterant, longè aliud hujus-
 modi actionibus objectum, finemque
 statuerunt. Hanc agendi rationem se-
 cutus est S. Gregorius *epist.* 76. *lib.* 11.
Oper. tom. 2. *col.* 1176. & *seq.* dum per
 Augustinum, reliquosque sanctos vi-
 ros, in Britanniam ablegatos, Christi
 Fidem in Anglorum gentem innoxii:
*Et quia boves solent in sacrificio dæmo-
 num multos occidere, debet his etiam
 hac de re aliqua solemnitas immutari;
 ut die dedicationis, vel natalitiis Sanc-
 torum Martyrum, quorum illic Reli-
 quie ponuntur, tabernacula sibi circa
 easdem Ecclesias, quæ ex fanis commu-
 tatae sunt, de ramis arborum faciant, & reli-
 giosis convivii solemnitatem celebrent.
 Nec diabolo jam animalia immolent, sed
 ad laudem Dei in esum suum animalia
 occidant, & Donatori omnium de satu-
 ritate sua gratias referant, ut dum eis
 aliqua exterius gaudia reservantur, ad
 interiora gaudia consentire facilius va-
 leant.* Loquitur quidem certè S. Gre-
 gorius de nuper ad Fidem conversis;
 sed quæ ab ipso affertur ratio, vel iis
 commodè aptari potest, qui quamvis in
 Christi Fide nati, educatique fuerint,
 adduci tamen non possunt, ut instituta
 quædam perversa, & scandali plena,
 eorumque animabus exitiosa, derelin-
 quant; unde optimum erit, si exteriori
 actione retenta, detur opera, ut fac-
 tum ipsum, intentionis rectitudine, alio-
 que fine eidem præstituto, veluti emen-
 detur, sanctumque efficiatur: *Nam
 duris mentibus simul omnia abscinde-
 re, impossibile esse, non dubium est;*
 quia

quia is, qui locum summum ascendere nititur, necesse est, ut gradibus, vel passibus, non autem salibus, elevetur.

V. Multa denique patientia utentes Ecclesiæ Præsules, nec umquam omit- tentes opportunis oblati occasionibus, in publica crimina invehî, atque etiam, quantum fas erat, canonicis pœnis animadvertere, temporis beneficio id à Deo consecuti sunt, ut eradicata conspicerent vitia, quæ hominum providentia numquam existimassent fore ut debellari, evellique possent. Satis superque perspectum est, qui essent *Faides*, de quibus *superiori lib. 11. cap. 11. n. 9.* privatorum nempè inimicitia, instar habentes privati belli, quo vastabantur omnia. Alexander III. Pontifex in Concilio Lateranensi, vehementiori, quo potuit, studio, hac de re cum Episcopis egit, ut hi populos ad pacem allicientes, hujusmodi scandalum radicatus evellerent: *Præcipimus, ut Episcopi, ad solum Deum, & ad salutem populi habentes respectum, omni trepidatione seposita, ad pacem firmiter tenendam, mutuam sibi consilium, & auxilium præbeant.* Verùm, cùm satis superque prospexisset, malum hoc adeo invaluisse, ut nullo modo sperari posset, illud uno veluti ictu eradicatum iri, ad id conversus est, ut tempora statueret induciarum, quæ essent religiosissimè inter inimicos servandæ, ab adventu Domini in octavam usque diem post Epiphaniam, & Septuagesima ad integram Octavam Paschæ; quemadmodum videre est in *cap. Treugas, de treuga, & pace*, quod scilicet caput ad hujusmodi *Faides*, seu privata bella pertinet: *Nec enim intelligi possunt de bellis, quæ si justa sint, quocumque tempore tentanda sunt; si injusta, nullo; uti animadvertit Cironius ad titulum Decretalium de treuga, & pace.* Quamvis autem, eo adhibito remedio, haud sta-

timdatum fuerit ad optatum finem per- tingere; tamen, cùm ignis, veluti superinducto cinere, tantisper coopertus fuerit, subinde progressu temporis per Dei gratiam penitus extinctus est.

VI. Celebre est exemplum purgationum vulgarium, nimirum candentis ferri, transitis per prunas ardentes, aliorumque ejusmodi experimentorum, quæ olim in morem inducta fuerant ad alicujus innocentiam ostendendam. Exempla hæc pereruditè collegit Juretus *super epistolam 74. Ivoonis Carnotensis.* Haud omiserunt Patres illa oppugnare, veluti experimenta & pericula, quibus Deus ad miracula tentabatur; uti rectè expendit S. Thomas, 2. 2. *quest. 95. art. 8.* quinimmò Ecclesia, compluribus editis sanctionibus, eadem interdixit; quemadmodum videre est in toto titulo *Decretalium de purgatione vulgarium.* Permansit nihilominus in Italia nostra, & præsertim Florentiæ ejusmodi abusus; veluti deprehenditur ex eo, quod tentatum fuit, ex- eunte decimo quinto sæculo, in celebri causa Hieronymi Savonarolæ. De his purgationibus vulgaribus Nos etiam ipsi verba fecimus in *nostro lib. 3. de Canonizat. Sanctor. cap. 33. num. 3.* Nostris autem temporibus, quæ Dei miseratio est! nullum superest harum rerum vestigium. In Westphaliæ regionibus ea supererat corruptela, ut in sagas, atque veneficos inquireretur, eos deiciendo in aquam frigidam, ita manibus pedibusque ligatis, ut cùm natere non valerent, si submergerentur, innocentes censerentur, si verò supernatarent, pro reis haberentur. At id ipsum quoque nunc de medio sublatum, & à Judicibus hujusmodi experimenta proscripta fuerunt; veluti, post del Rio, & Zypæum, testatur Van-Espen *Jur. Eccles. Univ. part. 3. tit. 8. cap. 4. num. 39.*

VII. Torneamenta, ludi quidam erant, gladiatoris haud absimiles; plerumque enim in iis homines interfici contingebat. Vetuit eadem Constantinus in *leg. unic. Cod. de gladiatoribus*. At nihilominus hoc malum ad novissimos usque Imperatores viguisse oportet; cum proscripta legantur torneamenta in Concilio Romano sub Innocentio II. *can. 14.* atque iterum damnata noscantur in Remensi Synodo sub Eugenio III. *can. 12.* ac denique in Concilio Lateranensi sub Alexandro III. *cap. 20.* & in Decretalibus sub titulo *de torneamentis*. Ob eandem ipsam causam, nimirum ob vitæ discrimen dimicantibus impendens, gravioribus indictis poenis vetita fuit tauro-rum agitatio in Constitutione S. Pii V. quæ est *num 48.* & cui initium est *de salute*. Ut enim evincatur, in huiusmodi ludis pergrave subesse vitæ periculum, satis superque sunt quæ leguntur in fragmentis cujusdam Ludovici Monaldeschi apud Muratorium *Rer. Ital. Script. tom. 12. pag. 535.* & apud Marangonium in *Memoriis sacris, profanisque Amphitheatri Flavii Urbis pag. 54.* Si quidem in quadam tauro-rum venatione Romæ intra Amphitheatrum Flavium, vulgò dictum Colosseum, instituta anno 1332. duodeviginti equites ex nobilissimis Urbis familiis enecati, novemque vulnerati fuerunt. Tàm providè, atque animabus, corporibusque salubres sanctiones suo nimis diu caruerunt effectu, cum nihil ab instituto deflexum fuerit; at cum id fuerit patienter latum, simulque nihil umquam prætermissum, quo earumdem sanctionum custodia urgeretur, res perducta est ad tolerabiliorem agendi rationem, juxta quam, si torneamenta fiunt, non nisi præmissis opportunitioribus cautionibus habentur, remoto, quoad fieri potest, humanæ vitæ periculo; uti

etiam expendunt Abbas, & Barbosa in *cap. 1. de torneamentis*, & post Navarrum, Azorium, aliosque per plures, Schmalzgrueber ad præfatum titulum *Decretalium de torneamentis*. In Hispaniarum quoque regnis, ubi adhuc viget usus agitationis tauro-rum, ita temperata res est, ut dum venationes habentur, nihil planè prætermittatur ad præcavenda pericula hominum venationi se se exhibentium; neque verò permittatur festis diebus easdem institueri; quemadmodum neque ludi, Circenses dicti, juxta legem Theodosii quintam in Codice Theodosiano de *spectaculis*, celebrari poterant festis diebus: *Omni theatrorum, atque Circensium voluptate per universas urbes earumdem populis denegata*. Præterea eidem tauro-rum agitationi interesse prohibentur Regulares. Itaque Gregorius XIII. & Clemens VIII. Pianæ Constitutionis rigorem plurimum temperarunt; uti videre est apud Thesaurum de *Pœnis Eccles. part. 2. verb. Ludos. cap. 2.*

VIII. Viget adhuc, quod sanè molestè patimur, abusus bacchanalium; sic enim passim appellantur, nec forsàn immeritò, utpotè quæ ab ethnicorum festis in Bacchi honorem institutis originem ducere existimantur. Ut autem ea è Christiana republica eliminentur, & penitus aboleantur, optare quidem possumus, assequi verò, aut sperare vix possumus; adeo altas hujusmodi abusus, diuturni temporis decursu, radices egit. Nos Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, pro viribus adlaboravimus, ut illius temporis scandala, si non penitus tollerentur, at saltem aliqua ex parte corrigerentur; quemadmodum videre est in nostra Constitutione incipiente *Inter cætera*, 45. *tom. 2. nostri Bullarii*. Cumque, inter cætera, Christifideles excitaverimus ad preces Deo Optimo Maximo offe-

offerendas, ut ipse Ecclesiæ suæ adsit, quod tandem aliquandò liceat, peccata, semotaque deterioris mali formidine, bacchanalia penitus abolere; sperandum est, fore, ut aliquandò de bacchanalibus id accidat, quod factum suprà memoravimus de Faidis, de purgationibus vulgaribus, aliisque pravis consuetudinibus, quæ olim publicè inter Christianos viguerunt, Ecclesiæ Prælati in eas vehementer quidem, sed diu frustrà inclamantibus.

IX. Hisce potissimum viis, atque rationibus sapientiores Ecclesiarum præsules in emendandis populorum moribus instituisse noscuntur. Neque tamen negari potest, quin, publico aliquo prodeunte scandalo, Episcopi semper ad summum Pontificem recursum habuerint, ut de certiori adhibendo remedio edocerentur, simulque ab ipso opportunis auxiliis juvarentur: *Quoniam Apostolica Sedes omnium Ecclesiarum mater esse ex ipso veritatis ore cognoscitur, dignum est, ut, si quid uspiam dubitationis emergerit, quod ad animarum videlicet pertinere negotium, ad ipsam, velut ad magistratam, & quodammodo fontem celestis sapientiæ, recurratur; quatenus ex illo uno capite Ecclesiasticæ disciplinæ lumen prodeat, quo discussis ambiguitatum tenebris, totum corpus Ecclesiæ perspicuo veritatis nitore clarescat.* Hæc sunt ipsa verba B. Petri Damiani in *Opusculo septimo ad S. Leonem IX. Pontificem ante cap. 1. tom. 3. impressionis anni 1743.* Sicuti etiam inficiari nemo poterit, quin Romani Pontifices, utpotè qui omnium Ecclesiarum necessitatibus occurrere consueverunt, opportunis perquisitis, demonstratis, exhibitisque remediis, cumulatissimè, quantum in ipsis fuit, juvarint Episcopos, qui ad Apostolicam Sedem, tamquam unitatis centrum, & aliarum per Orbem Ecclesia-

rum magistratam confugerunt. Quod ut sibi quisque persuadeat, licèt alioquin meridiana luce clarius sit, inspiciantur uno veluti oculorum conjectu tot summorum Pontificum Epistolæ Decretales, Constitutiones Apostolicæ, Bullæ, Brevia, quæ maximam Bibliothecarum partem efformant, implentque Vaticanum Archivum. Insuper ipse qui datur aditus cuicumque Episcopo deferendi in relatione status suæ Ecclesiæ quidquid ipsi negotium faccessit, quæque paratur, redditurque ad quoslibet opportuna responsio; magnum atque indubium suppeditant argumentum ingentis sollicitudinis, qua Apostolica Sedes omnia providere non cessat, ut animas Christi sanguine redemptas ad salutis semitam revocet, dirigatque. Silentio præterire possemus ea, quæ Pontificatus nostri tempore præstita fuerunt, cùm jam pleraque eorum evulgata fuerint in tomis nostri Bullarii. At, postquam tot tantasque adhibuimus curas, ut irrepentibus malis remedium aliquod afferremus, tria hîc à Nobis edicenda, & profitenda existimamus: primum quidem, Nos nihilominus ingentis culpæ reos Nos ipsos agnoscere, quod non omnia præstiterimus, quæ præstanda fuissent; quapropter in animo contrito, & humiliato Deum Optimum Maximum rogamus, ut innumerabilibus negligentis nostris dignetur ignoscere; alterum verò, quæcumque statuimus, atque decrevimus, ea omnia decrevisse Nos, ac statuisse, haud quidem ex ingenio, & arbitrato nostro, sed præ oculis semper habentes ea, quæ fuerant à Prædecessoribus nostris sapientissimè constituta; tertium denique, ut ea caveremus, quæ hucusquè cauta fuerunt, utque præscriptas à Nobis regulas indiceremus, occasionem Nobis exhibuisse, aut Fratrum nos-

trorum Episcoporum recursus rectè ad Nos habitos, aut eorundem relationes de Ecclesiarum suarum statu ad Congregationem Concilii de more transmissas.

X. Porro, inter alias plures, videatur Constitutio nostra, quæ incipit *Nihil profectò*, 60. nostri Bullar. tom. 1. ubi distinctè interdicuntur nonnulla publica spectacula, qua certis in diocesis celebrabantur. Adeatur quoque Constitutio, cui initium *Providas Romanorum Pontificum*, num. 47. tom. 3. nostri Bullarii, qua confirmatur Prædecessoris nostri Constitutio contra Sectam de liberi Muratori, seu des *Frances Masons* vocitatum, imploraturque adversus eos secularium Principum, & Potestatum auctoritas. Proderit, & percurrere alteram Constitutionem, cujus exordium est *Detestabilem*, editam, evulgatamque anno 1752. & in tom. 4. nostri Bullar. inserendam, per quam innovantur veteres omnes Prædecessorum nostrorum Constitutiones in detestabilem, nimiumque propagatum duellorum abusum, atque insuper damnantur quorundam assertiones, qui, dum rem per se, & ut inquit, in abstracto discutebant, amplam nimium viam sternebant, & ipsi monomachiae perpetranda, & illius reis ad effugiendas poenas in ipsos statutas. Inter cætera verò in eadem decretum est, recensitas inibi poenas, ipso jure, & ante omnem Judicis sententiam, à transgressoribus incurrendas, eosque Ecclesiastica sepultura carere debere, si decedant ex vulnere in duello accepto, quamvis extra locum conflictus occubuerint, obtineantque à peccatis simul, & censuris absolutionem; eo planè modo, quo in Lateranensi Concilio cautum fuit, ne in loco sacro tumularentur ii, qui in torneamenti decedebant, licèt, ante-

quam extremum vitæ spiritum ederent, non incerta poenitentiae signa exhibentes, absolutionem retulissent: *Quod si quis eorum ibi mortuus fuerit, quamvis ei poenitentia non negetur, Ecclesiastica tamen careat sepultura; uti legitur in cap. Felicis, de torneamentis.* Decedentibus quippè in torneamentis Ecclesiastica sepultura universim denegatur; iique tantummodo ab hac sanctione eximuntur, qui, cum ad statutum torneamenti locum, haud quidem dimicaturi, sed alio consilio accesserint, subito, inopinatioque casu ibidem occumbunt: *Nos verò attendentes, quod his tantum, sicut credimus, Ecclesiastica sepultura debet interdici, qui ad torneamentum animò id faciendi tantum accedentes, decedunt ibidem, Fraternitati tuae mandamus, quatenus, si tibi constiterit, quod præfatus f. ad prædictum torneamentum, non animò ludenti, sed percipiendi credita pervenisset, licèt ibi fortuito casu obierit, corpus ejus dispensativè Ecclesiasticæ tradi facias sepulture, maxime si Dominicum Corpus suscepit, & sacri Olei fuerit unctione perunctus.* Sunt hæc ipsa verba Alexandri III. in cap. *Ad audientiam*, eodem tit. de torneamentis. Demùm in sæpè memorata Constitutione nostra, Catholicorum Principum zelus, religio, pietasque excitantur, ne se se reos ante tremendum Dei tribunal constituent, si, suprema sua auctoritate interposita, justisque indictis poenis, ad eradicandam à suis ditionibus duellum, summo, quo debent, studio & conatu, non adlaborarint.

CAPUT XVIII.

De postulatis ad Indulgentias, Festorumque dierum cultum pertinentibus.

Sacrum Tridentinum Concilium, sess. 25. in Decreto de Indulgentiis, postquam definiverat, Ecclesiam à primis usque temporibus usam fuisse potestate à Christo Jesu sibi tradita largiendi Indulgentias, eosque anathemate percuserat, qui aut illas veluti inutiles traducebant, aut perfricta fronte negabant inesse in Ecclesia earumdem conferendarum auctoritatem, subdidit: *in his tamen concedendis moderationem, juxta veterem & probatam in Ecclesia consuetudinem, adhiberi cupit; ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur.* Quod ipsum vel antea providè caverat Innocentius Papa III. in Concilio Lateranensi, ex quo desumptum est cap. Cum ex eo de penitentiis, & remissionibus. Prædicta autem Tridentina Synodus, sess. 21. de reform. c. 9. ulterius constituit, ne Indulgentiæ per alios indicerentur, quam per Episcopos, aut Ordinarios locorum, quos etiam ad exquirendum ea in re consilium duorum de Capitulo obstrinxit: *Indulgentias verò, aut alias spirituales gratias, quibus non ideo Christifideles decet privari, deinceps per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus populo publicandas esse decernit.* Demùm sequenti sess. 25. in cit. Decreto de Indulgentiis, advertens, haud ita facile fore omnes recensere, ac tollere abusus, qui ex superstitione, ignorantia, & irreverentia, veluti fontibus, promanaverant, quibusque prospiciendum fuisse, mandavit, eosdem ab Episcopis diligenter exquiri, ac in unum collectos proximæ Provin-

cialis Synodi judicio subjici, subindeque omninò ad summum Pontificem deferri: *Ceteros verò* (de abusibus loquitur in Indulgentiarum materiam invec-tis) *qui ex superstitione, ignorantia, irreverentia, aut aliunde quomodocumque pervenerunt, cum ob multiplices locorum, & provinciarum, apud quas hi committuntur, corruptelas commodè nequeant specialiter prohiberi, mandat omnibus Episcopis, ut diligenter quisque hujusmodi abusus Ecclesiæ suæ colligat, eosque in prima Synodo Provinciali referat, ut aliorum quoque Episcoporum sententia cogniti, statim ad summum Romanum Pontificem deferantur.* En itaque peculiare quoddam monitum Episcopis datum, ut, si quis abusus ad Indulgentiarum rem pertinentes per eorum dioceses inoleverint, eos (quoniam Provincialium Conciliorum convocatio per hæc tempora neque frequens, neque satis expedita esse dignoscitur) in relationibus status suarum Ecclesiarum fideliter referant, simulque opportunum ipsis ab Apostolica Sede remedium implorent.

II. Periculosum nonnullis videtur, hoc rerum genus nimis diligenter scrutari & excutere; propterea quod, si hinc urget necessitas exposcendi opportuna remedia, ne Christifidelibus imponatur; inde obstat timor, ne, detecta per ipsos Indulgentiarum insistentia, quæ antea eos latuerat, nec eis denunciata fuerat ab iis, qui rerum veritatem ipsis sine fuce demonstrare debebant, turbentur illi, offendantur, indeque occasionem arripiat obloquendi in eos, qui Ecclesiastici regiminis veluti habenas moderantur. Verùm haud ita difficile & arduum est viam adinvenire, per quam ex hoc impedito, ut isti putant, labyrintho evadatur. Si enim in Indulgentiarum discussione, quam in sua diocesi ins-

tuitit Episcopus, aliquas repperit, quæ dubiæ fidei videantur, non negligat easdem recensere in relatione status suæ Ecclesiæ, unâ cum rationibus & argumentis, quibus in eam sententiam circa illas adducitur; quod cum ipse præstiterit, onus erit Congregationis Concilii, hujusce rei notionem remittere ad alteram Congregationem Indulgentiarum, cui Clemens IX. Pontifex auctoritatem tribuit *falsas, apocryphas, indiscretasque Indulgentias typis imprimi vetandi, impressas recognoscendi, & examinandi, ac, ubi Nobis, seu Romano Pontifici pro tempore existenti retulerit, nostra, seu illius auctoritate rejiciendi*. Quemadmodum legere est ejus Constitutione 36. cui initium *In ipsis Pontificatus*, edita anno 1659. §. 2. Quoties autem, examine facto, hujusmodi delatas Indulgentias apocryphas declarari contigerit, si rogetur Pontifex, ut Indulgentiis apocryphis veras canonicasque Indulgentias subrogare velit, & (uti sperandum est) consonum votis rescriptum obtineatur; non solum hoc ratione incommodis omnibus cumulatius consultum erit, sed insuper fidei populo spiritualis veræque lætitiæ occasio exhibebitur. Urbanus II. Pontifex, antequam ad Claromontanum Concilium se conferret, solemnî ritu consecravît Ecclesiam monasterii Bantini, eamque decoravit nonnullis privilegiis, quæ recensentur à Cardinali Baronio *ad annum Christi 1088.* & à Patre Mabillonio *tom. 5. suorum Annalium Ordinis S. Benedicti*. Obscurioribus temporibus Prælatus aliquis fortè minùs cautus in Ecclesia lapidem apposuit, cui inscripta legebatur concessio nonnullarum Indulgentiarum, de quibus nullum extabat legitimum monumentum. Cum præfati monasterii Abbatia commendata fuisset Henri-

co S. R. E. Cardinali Henriquez, tunc apud Catholicum Regem Apostolicæ Sedis Nuncio, isque gravem hunc errorem deprehendisset, non distulit rem universam ad Nos deferre; Nos autem minimè prætermisimus apocryphis Indulgentiis Indulgentias substituere veras, & ad justam disciplinæ moderationem compositas, quas arbitramur jam inscriptas fuisse novo lapidi in eadem Ecclesia apponendo. Episcoporum reclamaciones adversus immodicas Indulgentias, quibus Ecclesiæ filiales Basilicæ nostræ Lateranensis, seu eidem subjectæ, aut aggregatæ, ditatas se esse contendebant, aditum reserarunt compluribus litibus, & controversiis inter certos quosdam Episcopos, & dictæ Lateranensis Basilicæ Canonicos, sibi asserentes facultatem communicandi controversas Indulgentias filialibus, aggregatisque Ecclesiis; at, cum hi numquam legitimas probationes reperire potuerint, ut quod sibi ex antiqua opinione, & majorum exemplo assumebant, satis firmarent, Nos indulta omnia, privilegia, & Indulgentias sic ab iisdem communicatas, eousque suspendimus, donec controversa facultas certis & authenticis monumentis prolatis perspicuè demonstraretur; aliasque interim concessimus Indulgentias ad vigentem praxim Apostolicæ Sedis magis accommodatas, quarum participes fierent fideles, qui designatis diebus Ecclesias prædictæ Basilicæ filiales, eique subjectas, seu aggregatas visitassent; uti videre est in nostra Constitutione, cui initium *Assidue sollicitudinis*, num. 45. *tom. 3. nostri Bullarii*.

III. A Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, seu recta per se, seu de Congregationum consilio, tam multæ apocryphæ Indulgentiæ prospectæ fuerunt, ut inde quilibet Episcopus

pus facile deprehendere possit, quænam sint Indulgentiæ, quarum publicatio in diocesi permittenda non est; ipsæ autem Pontificum Bullæ, Brevia, & Decreta sparsim relata inveniuntur toto Opere de Indulgentiis, quod accuratè composuit Pater Theodorus à Spiritu Sancto, Congregationis Indulgentiarum, sacrarumque Reliquiarum Consultor. Quoties autem aliqua occurrit Indulgentia, de qua nulla mentio fiat in memorato Opere, perfacile est deprehendere, utrùm ea apocrypha sit, an non, dum qui illam evulgat, & subsistentem propugnat, debet autographum proferre concessionis monumentum, vel saltem indigitare locum, ubi illud asservetur. Proindeque si conferratur Indulgentia, quæ populo nuntiatur, cum autographo concessionis, aut cum authentico ejusdem exemplo, fit illicò patens, an illa apocrypha sit, necne; cautum quippè est: *Ne edantur summaria, nisi collationata, & subscripta ab Ordinario loci, seu ejus Vicario. Bullarum transumptis fides ne adhibeatur, nisi sint collationata, & subscripta, & sigillo munita alicujus Metropolitanæ, seu ejus Vicariæ. Omnes Indulgentiæ Episcopis inspicientiæ, & examinandæ tradantur, qui legitimas probabunt, reliquas nulla auctoritate roboratas rejicient*; uti legitur in *Formula habendi Conc. Provinc. part. 8. Actor. Eccles. Mediolanen. pag. 1203.*

IV. Est tamen hîc opportunè monendum, nonnullas reperiri Indulgentias, quæ sine temeritatis nota in dubium revocari nequeunt, quamvis authenticum earum Indultum non proferatur, cùm antiquissima constantique traditione innitantur, ac tacita, vel expressa Romanorum Pontificum confirmatione roborentur. Talis est, ut aliquo utamur exemplo, Indulgentia Portiunculæ, quæ nomen desumit

à parva illa Capella propè Assisium sita, quam Sanctus Franciscus, Ordinis Minorum Fundator, ab Abbate Montis Subasii Ordinis Sancti Benedicti obtinuit, ut ibi, unâ cum Fratribus, posset novi Instituti sui sanctiones peragere, quæque nunc temporis sita conspicitur intra augustum Templum Sanctæ Mariæ Angelorum Reginæ dicatum. Fertur itaque S. Franciscum plenariam Indulgentiam à Deo implorasse pro iis omnibus, qui perpetratorum criminum poenitentes, eaque sacramentaliter confessi, memoratam Cappellam visitassent, idque ipsi à Deo in eadem Capella concessum fuisse; hoc tamen addito, ut ipse eamdem Indulgentiam impetraret ab Honorio III. tunc Romano Pontifice. Qui quidem certior factus, consonum id esse Divinæ voluntati, anno 1223. Indulgentiam plenariam perpetuò concessisse dicitur omnibus, qui ex corde poenitentes, ac confessi, sæpè dictam Capellam, seu parvam Ecclesiam visitassent à vespere Kalendarum Augusti ad vespere sequentis diei.

V. Sanè nullum extat authenticum monumentum sive de petitione S. Francisci, sive de concessione ab Honorio III. illius precibus facta. Cæterùm affertur testimonium Petri Calfanni affirmantis, se propriis auribus audivisse S. Franciscum præfatam Indulgentiam in concione annuntiantem, habentemque præ manibus quamdam chartam, cujus summam referebat omnino consonam iis, quæ suprâ memoravimus. Extant insuper testificationes jam inde ab anno 1277. exaratae à duobus Religiosis fide dignis, referentibus, se integram ejusdem facti historiam audivisse à P. Matthæo de Marignano, qui unus fuit ex sociis S. Francisci, quique cum ipso Perusiam se contulit ad pedes Honorii III. cùm

is, Dei voluntatem suspiciens, Indulgentiam, de qua sermo habetur, est elargitus. Hæc omnia adnotata reperiuntur in authentico monumento Bibliothecæ Colbertinæ, quod publici juris fecit Stephanus Baluzius in suis *Miscellaneis lib. 4. pag. 490.* & confirmantur publico quodam Instrumento rogato jussu Antistitis Conradi Episcopi Assisiensis anno 1335. Denique, prætermissa etiam communi consensione Historicorum omnium, & Scriptorum subsequentium temporum, quos olim Nos ipsi collegimus in Opusculo ad hanc ipsam rem pertinente, & anno 1721. Fulgineis typis impresso; cùm Romani Pontifices sæpè meminerint de Indulgentia hac, uti ab Honorio III. concessa, quemadmodum videre licet apud Wadingum in *Annalibus ad annum 1223. num. 1. & 2.* iidemque postea illam extenderint ad universas Ecclesias Ordinis S. Francisci, ut in memorato nostro Opusculo demonstravimus; esse profectò magnæ temeritatis eandem in dubium revocare ex eo, quòd nullum afferatur primitivæ concessionis authenticum monumentum. Pari ratione judicandum de Indulgentia plenaria quotidiana, quæ dicitur rogatu Constantini Imperatoris à Sancto Sylvestro concessa cuilibet in statu gratiæ Lateranensem Ecclesiam visitanti, quæque descripta legitur in veteri marmorea tabula intra eandem Ecclesiam extante, & in antiquo Codice in Archivo Capituli asservato. De hoc enim non solum desideratur authenticum monumentum, sed graves insuper in ipsa facti enarratione ostenduntur difficultates, habito præsertim respectu ad disciplinam sæculi quarti, quo concessa dicitur, uti etiam inferius adnotabimus, & latius animadvertit Papebrochius in *Propyleo dissert. 8. & in Responsioni-*

bus ad Patrem Sebastianum à S. Paulo. At nihilominus temeritatem saperet hujusmodi Indulgentiam nunc uti dubiam traducere; ejus quippè legitimum fundamentum statuendum est in comprobatione Romanorum Pontificum, qui cùm sæpius, & non quidem perfunctoriè, sed in ipsis etiam Pastoralibus Ecclesiæ visitationibus, viderint quæ in memorato lapide enuntiantur, amoveri tamen eum, vel emendari non jusserunt; veluti scitè animadvertit idem Papebrochius, *cir. dissert. 8. num. 4. Quamvis enim nequeat efficere Pontifex, ut à Sylvestro datæ sint Indulgentiæ, quæ datæ non fuerunt, facere tamen potest, ut eæ reverà isthic nunc obtineantur, æquè ac si ab ipso Sylvestro promanassent.* Cui quidem firmissimæ rationi adherentes Nos in memorata nostra Constitutione, quæ incipit *Assidue sollicitudinis. §. 7.* ubi res est de Indulgentiis ipsius Ecclesiæ Lateranensis, ita statuimus: *Omnes, & singulas Indulgentias, &c. quæ jamdudum, ipsis Romanis Pontificibus scientibus, & consentientibus, publicè in eadem Ecclesia proponi consueverunt, etiamsi de illarum primæva concessione certa monumenta nunc non appareant, &c. approbamus, & confirmamus, eidemque Basilicæ, perinde ac si per præsentis ex integro ipsi concederentur, sine ulla contradictione competere declaramus, atque decernimus.*

VI. Verùm, cùm extra præfatas graviore momenti circumstantias, ipsius concessionis documentum est necessariò explorandum, nonnumquam accidit, ut ostendantur difficultates, quæ eas falsas, seu apocryphas suadeant, vel quæ saltem cautiore reddere debeant Episcopos, ne cœca fide illas approbent, sed judicium suum eousque cohibeant, donec de iisdem afferatur Sanctæ Sedis oraculum. Por-

ro semper adfuit in Ecclesia facultas concedendi Indulgentias, semperque aliquis in ea viguit hujusmodi concessionum usus; uti colligitur ex epistola secunda B. Pauli Apostoli ad *Corinthios cap. 2.* & ex Tertulliano, ac S. Cypriano; quorum testimonia accuratè collecta fuerunt à Catholicis Controversiarum Scriptoribus; non semper tamen idem fuit hujusmodi facultatis usus; quemadmodum sæpè monet Papebrochius in *cit. Respons. ad art. 14. num. 22.* "Omnes probi Catholici agnoscunt, amplissimam à Christo Vicariis suis, circa peccatorum, & poenarum etiam temporalium remissionem, concessam esse potestatem. "Usus verò potestatis illius varius esse potest pro temporum, personarum, aliarumque circumstantiarum diversitate, & ex Ecclesiæ judicio mutari etiam potest." Hanc verò affirmare possumus nonnullorum esse eruditorum sententiam, nimirum omnium primam Indulgentiæ plenariæ concessionem, de qua certò constet, eam esse, quam Urbanus Papa II. anno 1095. impertitus est iis, qui religionis causa ad recuperandam Terram Sanctam militaturi sese conferrent. Hujus concessionis documentum impressum est *tom. 10. Conciliorum Labbei col. 507.* Hanc Indulgentiæ plenariæ concessionem cæteris omnibus, quæ cognitæ sint, antiquitatis prærogativa antevertere, demonstrat Ven. Servus Dei Cardinalis Thomasius in suo Commentario circa concessionem Indulgentiarum, relato in *tom. 7. pag. 126. ejusdem Operum*, quæ hoc ipso anno 1754. Romæ adeo accuratè & eruditè typis imprimenda curavit Pater Vezzosi Clericus Regularis, in Romano Archigymnasio Historiæ Ecclesiasticæ Professor. Suspectam ergo aliquis habere posset aliquam plenariam In-

dulgentiam, quæ ante prædictum tempus concessa asseratur. At id sufficienti fundamento destitutum esse, alii dicere possent, afferendo quæ extant in *Actis Ecclesiæ Orientalis*, collectis operâ & studio Emmanuelis à Schelsstrate *tom. 2. dissert. 1. cap. 5. pag. 561. & seq.* ubi latè agit de concessionibus Indulgentiarum etiam plenariarum ante tempora Summi Pontificis Urbani II. & etiam cætera, de quibus eruditus Amort in *recenti Historia Indulgentiarum part. 1. sect. 2. pag. 46. editionis Venetæ, sect. 4. pag. 105. & sect. 7. pag. 155.*

VII. Nonnullæ aliquandò occurrunt Indulgentiæ, quibus absolutio à pœna, & à culpa concedi dicitur. Hujusmodi dicendi formula tribuitur præteritorum sæculorum Quæstoribus, quos licet affirmare veros fuisse auctores tempestatum, quas Ecclesia propter Indulgentiarum causam perpessa est. Clemens V. Pontifex in *Clementina 2. de pœnit. & remiss.* loquens de ejusmodi Quæstoribus, deque publicationibus Indulgentiarum, quæ per ipsos fiebant, eos dicit solitos fuisse hac formula uti à pœna, & à culpa; ut eorum verbis utamur; quo satis ostendit Pontifex, incongruum omninò fuisse hujusmodi dicendi modum; quemadmodum animadvertit Navarrus in *Comment. de Anno jubilei, decimo notabili, n. 16.* Et reverà Cardinalis Cusanus, Apostolicæ Sedis per Germaniam Legatus, fidenter asseruit, Apostolicam Sedem numquam consuevisse Indulgentias impertiri hac adhibita phrasi: *Ipse in Synodo Provinciali, nobis audientibus, Magdeburgi per ipsum celebrata, dicebat: Sedes Apostolica suis verbis à pœna, & culpa Indulgentias numquam dare consuevit.* Leguntur hæc in *magno Chronico Belgii.* Non ignoramus, aliquos extare Theologos

contententes, per Indulgentias tolli posse peccata venialia, etiam quoad culpam; at simul novimus, valde dubiam esse ejusmodi sententiam, eamque minimè cohærere sanioribus Theologiæ principiis, uti evincunt Suarez *in 3. part. S. Thomæ tom. 4. disp. 50. sect. 1. n. 11.* Passerinus *de Indulgentiis quest. 7. n. 82.* P. Theodorus à Spiritu Sancto *in supracit. Tract. de Indulgentiis tom. 1. cap. 5. §. 1.* Si quæ autem reperiantur Indulgentiæ, in quibus remissio quartæ, exempli gratia, vel septimæ partis peccatorum venialium concedi dicatur, accipiendum id est de remissione temporalis pœnæ, quam quis propter eum criminum numerum promeritus fuerit, non ante tamen obtinenda, quam post obtentam remissionem culpæ iis modis atque rationibus, quibus juxta Christi Domini præscriptum à peccatorum reatibus expiamur. In Glossario mediæ & infimæ Latinitatis du Cangii, ampliato per Monachos Congregationis S. Mauri, *tom. 3. lit. I. verb. Indulgentia*, extat exemplum ejusmodi Indulgentiæ datæ ab Urbano III. Pontificatus sui anno primò. At in monumento Pontii Archiepiscopi Arelatensis, quod relatum legitur *tom. 3. Spicilegii Lucæ Dacherii recentioris impressionis pag. 383.* leguntur mōx referenda verba, quibus præallegata interpretatio maximè juvatur, & comprobatur: *Denique illos, qui de minoribus peccatis sunt confessi, & habent acceptam penitentiam, si venerint ad Dedicationem prædictæ Ecclesiæ, &c.* (consimilis quippè Dedicationis occasione Urbanus III. supradictam Indulgentiam concessit) *absolvimus de una medietate acceptæ penitentiae.* His itaque positis: si qua reperiat Indulgentia superiùs allatis verbis, seu formulis expressa, prudens Episcopus satis justam sibi esse arbitrabitur cau-

sam habendi suspectam illius concessionem. Si verò exhibitum concessionis monumentum agnoverit authenticum esse, quod non ita facillè contigerit, poterit illud congrua interpretatione declarare.

VIII. Alias itidem reperire est Indulgentias millenorum annorum, quæ à Romanis Pontificibus concessæ fuerunt. Sunt qui asserant, Alexandrum III. concessisse Anconitanis Dominica prima uniuscujusque mensis Indulgentiam tot annorum, quot arenæ grana simul junctæ hominis manus continere possunt. Verùm Cardinalis Baroniùs *ad annum Christi 1177. num. 49.* narrationem hanc refert inter fabellas risu excipiendas. Porro Sotus *in 4. sentent. dist. 21. quest. 2. art. 1. §. Quod si arguas*, asserere non dubitavit, fuisse hæc omnia commenta Quæstorum. Estius autem *in eundem lib. 4. sentent. dist. 20. §. 10. in fin.* apertè ait, confictas commentitiasque esse hujusmodi concessionem, ac nullatenus Sanctæ Sedis tribuendas. Denique Venerabilis Cardinalis Thomasius *in præcit. Commentario*, postquam innuit, omnium primam Indulgentiam plenariam, uti superiùs relatum est, eam esse, quam Urbanus II. euntibus ad recuperationem Terræ Sanctæ largitus est, quamque illius exemplo confirmarunt, & innovarunt Callixtus H. Eugenius III. Clemens III. & Innocentius III. dum eadem urgebat ratio Terræ Sanctæ ex hostium manibus redimendæ; addit, se nullum aliud exinde reperiisse exemplum Indulgentiæ plenariæ ante eam, quam primo anno Sancto indixit Bonifacius VIII. silentio transmittens Indulgentiam Portiunculæ, ex eo fortassè, quod ipsa quasi immediatè à Christo Domino concessa fuerit; & postquam multa eruditione toto illo Opere demonstravit, quanta moderatione usi sint Romani Pon-

Pontifices in Indulgentiis concedendis, quas scilicet paucorum plerumque annorum largiri solebant, sapienter concludit, incredibiles ac planè improbabilēs esse concessionēs Indulgentiarum millenorum annorum, eoque magis, quòd assertæ concessionēs plerumque ad ea tempora referantur, quibus maxime viguit præmemorata moderatio.

IX. Demùm quandoque magnificè prædicantur nonnullæ Indulgentiæ hoc addito, concessas eas fuisse *in forma Jubilæi*; qua quidem in re cautos admodum oportet esse Episcopos, uti rectè monet Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 50. sect. 4. num. 8.* En illius verba: »Adnotare debent, qui denuntiant, vel prædicant Indulgentias, »ne simplicem Indulgentiam plenariam nomine Jubilæi pronuntient, »ne fortassè aliqui decipiantur, putantes, non tantùm propriam Indulgentiam, sed etiam alios favores, »seu privilegia eis concedi; quia nomen Jubilæi juxta usitatam & ad æquatam significationem, hæc omnia in rigore complexitur.« Clemens VI. qui Pontifex creatus est anno 1342. primus fuit, qui annum Sanctum à centenario ad quinquagenarium annorum curriculum contrahens, in ipsa Indulgentiæ concessionē usurpavit hoc verbum *Jubilæum*. Itaque si aliqua proferatur Indulgentiæ concessio inscriptam habens hanc *Jubilæi* denominationem, eaque enuntiatum tempus antevertat, poterit utique prudens Episcopus dubiam illam suspectamque meritò habere. Illud insuper accedit, à Clemente VIII. aliisque aliorum Pontificum Decretis, abrogatas fuisse Indulgentias *in forma Jubilæi* concessas. Quare quicumque sibi facultatem asserit Indulgentiam aliquam publicandi in forma Jubilæi, debet omnino exhibere concessionis litteras, enuntiatam

formulam præferentes, ac insuper ostendere, datas eas fuisse post Pontificatum Clementis VIII. & post alia Decreta, ejusmodi gratias abrogantia. Videatur hac de re P. Theodorus in suo citato Tractatu *de Indulgentiis part. 2. cap. 4. §. 2.*

X. Jam verò gradum facientes ad festorum dierum observantiam, sive potius ad postulata hanc ipsam rem attingentia; illud hic non inopportunè præmonendum existimamus, inter opera servilia piscationem quoque recensendam esse quotiescumque ad lucrum exerceatur, ideoque diebus festis piscari non licere; quemadmodum latè demonstrat Suarez *de Religione tom. 1. lib. 2. cap. 28. num. 1.* Nihilò tamen minùs Alexander III. Pontifex, suis litteris datis ad Archiepiscopum, non Triburiensem, ut in editis, sed Trevirensē, ejusque Suffraganeos, juxta opinionem Gonzalez, relatisque *in cap. Licet, de feriis*, indulsit, ut cùm pauperes illius regionis, ad se suasque familias sustentandas, piscari cogerentur, liceret ipsis, Dominicis, reliquisque diebus festis, exceptis tantummodò solemnioribus, qui per annum coluntur, aleces piscari, si per eos dies ad littus illas adnatare contingeret; dummodò, absoluta piscatione, congruam inde conquistæ pecuniæ partem Ecclesiæ, pauperibusque distribuerent. Ex eo textu id colligunt Doctores: quotiescumque re ipsa urgeat piscandi necessitas, ex eo fortè, quod certis potissimum anni temporibus pisces ad littora ferantur, ideoque non nisi præfatis temporibus capi possint, licere pauperibus piscatoribus, etiam diebus festis, piscationi operam dare, dummodò id non fiat in Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, & Corporis Christi solemnitatibus, ac

dummodò locum ex aliqua parte Ecclesiae, & pauperibus communicetur; idque, non ex consilio, sed ex præcepto, uti notat Gonzalez in præindictum textum num. 5. Ad hujus forsàn indulti exemplum, Sixtus V. Pontifex, oblati sibi precibus ab Abbate, & Monachis Monasterii Castri S. Felicis de Guixols, Ordinis S. Benedicti, Diocesis Gerundensis, concessit pauperibus illius Castri incolis, ut Dominicis, cæterisque diebus festis piscari possent à præcedenti media nocte, usque ad auroram, deindeque post meridiem, petita tamen, obtentaque venia ab Abbate Monasterii, & insuper deposito penes ipsum totius lucri triente, in restaurationem, & fabricam Ecclesiae (quæ non minùs est Ecclesia Conventualis ipsius Monasterii, quam Parochialis universi Oppidi) erogando. Verùm, cum ex hujusmodi subsidii parùm, aut nihil Ecclesiae Fabrica profecisset, propterea quòd miseri piscatores eligebant potiùs à piscatione cessare, quantumvis ad victum ea ratione sibi quærendum necessitate urgerentur, quam uti privilegio ea conditione concesso, ut tertiam lucri partem Ecclesiae pensitarent; qua nimirum lege per eos impleta, ac supputatis cymbæ, retiumque expensis, nihil propemodum ipsis reliquum erat; cumque Ordinarius id ipsum in relatione status Ecclesiae suæ repræsentasset, simulque pro opportuniore providentia supplicasset; Congregatio Concilii habita die 24. Augusti 1720. dum Nos in minoribus illius Secretarii munere fungebamur, consilium dedit Pontifici, ut antiquas illas Apostolicas litteras confirmaret, à tertia tamen ad septimam partem contracta pensione in posterum Ecclesiae persolvenda per eos, qui festis diebus piscationi operam dare vellent; quemadmodum vi-

dere est t. 1. *Thesauri Resolutionum*, & in nostra Constitutione, cui initium est *Ab eo tempore*, num. 144. §. 17. nostri Bullarii tom. 1.

XI. Opportunè hîc commemoranda occurrunt, quæ postremis hisce temporibus fuerunt, instantibus Episcopis, statuta quoad cultum & observationem dierum festorum, in levamen pauperum, qui ex suis laboribus victitant, usque, imminuto festorum numero, quæ festa observanda supersunt, religiosiùs custodiantur, adeoque tollantur tot scandala, quæ ob festorum dierum frequentiam, sacris ipsis diebus perpetrari contingit. Typis editæ sunt Augustæ Taurinorum Epistolæ selectæ Joannis Cardinalis Bona. Duæ ex his scriptæ sunt Joanni Baptistæ Thiersio, Auctori Tractatus de festorum dierum imminutione; & hæ sunt ducentissima quinquagesima octava, & ducentissima quinquagesima nona; & in hac postrema Auctorem redarguit autumantem, posse Episcopum in propria diocesi festa in universa Ecclesia recepta tollere, Officii Divini recitationem, & jejunia transferre; subditque ea tantùm fieri posse à Romano Pontifice: *Hæc sanè nimia potestas non solum Censoribus à sacra Congregatione deputatis, sed omnibus passim viris doctis displicuit, & meritò; nam communes Ecclesiae leges, ritus, & consuetudines ubiquè receptæ ejus dumtaxat auctoritate tolli, vel mutari possunt, cujus est in universam Ecclesiam auctoritas & potestas, alioquin ingens fieret disciplinæ, & hierarchiæ Ecclesiasticæ perturbatio.* Anno 1727. coacta fuit Tarracone Provincialis Synodus, in qua postquam Patres defleverunt animarum interitum ex violatione festorum dierum certò obvenientem, preces offerendas esse decreverunt Benedict. XIII. Pontifici, ut hujusmodi in

incommodo prospiceret; eamque in rem eidem Pontifici proposuerunt, ut singulis quidem Dominicis, certisque aliis solemnioribus diebus festis deberent Christifideles, & Missæ Sacrificio interesse, & ab operibus servilibus abstinere; certis verò diebus festis minùs solemnibus, quos itidem expresserunt, integrum esset Fidelibus, audita Missa, rebus quisque suis vacare, pauperibus victum sibi ex suis laboribus comparare. Pontifex autem oblatum consilium probavit, ac ratum habuit, adeoque juxta preces indulsit; prout Nos ipsi alias exposuimus in quodam nostro Scripto, quod primum est in Collectione Scripturarum spectantium ad imminutionem dierum festorum Lucæ impressa anno 1748. ac etiam insertum legitur in nostro Opere *de Canoniz. Sanct. lib. 4. cap. 2. cap. 16.*

XII. Quid autem Pontificatus nostri tempore acciderit, quas ipsi adhibuerimus diligentias, quot, & qualia in eam rem à Nobis expetita fuerint consilia, quæque Nobis reddita fuerint, quam denique inierimus rationem, latè expressum est in nostro decreto incipiente *Non multi mensem*, quod impressum est *tom. 2. nostri Bullarii num. 63.* ex cujus lectione noverit quisque, numquam Nos in ulla diocesi statuissse, aut indulsisse festorum dierum imminutionem, seu reductionem, nimirum, ut integro manente præcepto quoad Dominicos, reliquosque solemniores dies, audiendi Missam, & abstinendi ab operibus servilibus, cesset, quoad reliquos minùs solemnes, obligatio vacandi à servilibus operibus, perstante tamen onere audiendi Missam, nisi petentibus & instantibus Episcopis, de quibus ea semper Nobis fuit, eritque firmissima opinio, non solùm eos Divini cultus studiosissimos, sed etiam

Tom. II.

optimè conscios tùm indigentia suorum diocesanorum, tùm inobservantia dierum festorum per suas respectivè dioceses invectæ. Itaque hæc agendi ratio à Nobis inita atque servata, jure traduci non potest, quasi per ipsam læsa, & in contemptum adducta fuerit Constitutio Urbani VIII. qui festorum dierum numerum definivit, neque facultatem fecit, ut in aliquo ex iis posset populus, audita Missa, ad servilia opera se convertere; aut quasi per eandem imminutus fuerit Divinus cultus. Etenim, si festi dies ad Dei cultum pertinent, ad Dei quoque honorem & reverentiam pertinet Ecclesiarum immunitas. Si autem Urbanus VIII. Pontifex festorum dierum numerum definivit; alter quoque Pontifex, nimirum Gregorius XIV. certos casus recensuit, quibus delinquentes nequaquam juvari debent Ecclesiasticæ immunitatis beneficio, quod tamen reliquis omnibus inviolabiliter præstandum esse decrevit. Quod si, non obstante Gregorianæ Constitutionis lege, procedentibus temporibus, cùm ex novis quotidie contingentibus factis animadversum fuerit, necessarium omninò esse, casuum exceptorum numerum adaugere, & Ecclesiasticæ immunitatis limites arctius coërcere, quo frænum aliquod injiceretur audaciæ improborum hominum, qui ad Ecclesias fugiebant; idque præstitum fuit, absque eo quòd facta dicatur injuria Gregorianæ Bullæ, aut detractum honori, & reverentiæ Dei Domibus debitæ; potuit similiter, ex novis, iisque urgentibus causis, consilium capi, ut nonnihil immutaretur ex eo, quòd sua Constitutione circa festorum dierum observantiam statuerat Urbanus, sine illius Constitutionis injuria, & absque eo quòd labefactus propterea dici possit Divinus cultus.

Y 3

XIII.

XIII. Nicolaus I. Pontifex in responsione ad quæsitum 95. inter ea, quæ ipsi à Bulgaris proposita fuerunt, Ecclesiæ Romanæ disciplinam, tunc temporis vigentem, populis illis recensens ad Fidem conversis exponens quemadmodum videre est *tom. 8. Collectionis Conciliorum Labbei impressionis Parisiensis col. 546.* ita rescripsit: *Quod de his agendum decernimus, qui pro quibuscumque culpis ad Ecclesiam fugiunt, requisitis; sed quamvis ea sacri canones, quæ leges mundanæ sanciant, custodienda flagitent, & leges circa quosdam immisericordes appareant; Nos tamen, qui non spiritum hujus mundi suscepimus, si quispiam ad Ecclesiam, fugerit, non illum, nisi sua voluerit sponte, ab ea dicimus educendum. Denique, si quondam latrones diversorum criminum rei ad asylum templum Romuli fugientes, indemnitatem consequerentur; quanto potius hi, qui ad templum Christi confugium faciunt, delictorum remissionem suorum adipisci debent, & jam sibi à suscepto juramento præstito, omnino pristinæ securitati restitui? At, cum precedentibus temporibus deprehensum fuerit, ex eo systemate sapienter pieque constituto, ut scilicet per indefinitum asyli jus debitus Dei domibus honor & reverentia conciliaretur, non tam optatum intentumque effectum obtineri, quam reis improbisque hominibus ansam præberi, ut facilius in deteriora quæque prolaberentur; satius visum est graviora aliqua crimina excipere, quorum rei, si ad Ecclesiam confugissent, asyli jure nequaquam gauderent; quemadmodum videre est in *Can. Sicut antiquitas, 17. quæst. 4. cap. Immunitatem, de immunit. Ecclesiar. cap. Pro humani, de homicidio, in 6.* Et quia nec id satis erat ad compescendos improborum exces-*

sus, aliam inivere rationem Romani Pontifices, concedendi nimirum nonnulla indulta, quibus tribuebatur facultas extrahendi ab Ecclesia reos graviorum criminum, quamvis hæc inter excepta à Jure non recenserentur. Sed cum ex hujusmodi litterarum concessionibus innumeræ perturbationes, & querelæ sæpè orirentur, prælaudatus Pontifex Gregorius XIV. suam evulgavit Constitutionem, quæ est *septima tom. 2. Bullarii Romani*, in qua plures casus recensuit ac definivit, in quibus delinquentes Ecclesiastica immunitate nullatenus juvari deberent; hoc tamen districtè cavendo, ne ipsius Constitutionis lex ad alios casus, licet æqua, vel etiam potior ratio urgere videretur, extendi, aut ampliari posset. Et sanè quilibet persuadere sibi jure poterat, per Gregorianam Constitutionem sublatis penitus fore controversias omnes. Verum longè aliter sese res habuit. Cum enim hominum improbitas in dies creverit, adauctusque fuerit numerus reorum quorundam criminum, quæ quamvis non expressa in Gregorianis litteris, per se tamen gravissima, & reipublicæ exitiosa dignoscebantur, seculares autem Principes opportunas instantias ad Sanctam Sedem, uti par erat, detulerint; hinc fel. rec. Prædecessor noster Benedictus Papa XIII. sedulo præhabito examine suam evulgavit Constitutionem, cui initium *Ex quo divina*, qua non solum è medio sustulit plures controversias ab Auctoribus excitas, ut frustraneam redderent casuum exceptionem à Gregorio factam, sed alios etiam superaddidit casus, quibus in posterum Ecclesiasticæ immunitatis beneficium delinquentibus minime suffragari deberet. Nos latè omnia exposuimus in *nostra Institut. 41. inter impressas Latino idiomate, ubi insu-*
per

per recensere non prætermisimus amplioris providentias à recol. mem. Decessore nostro Clemente XII. captas; cujus vestigiis Nos ipsi insistere non negleximus, ex quo nullis nostris meritis, eidem in B. Petri Cathedra subrogati fuimus.

XIV. Quibus omnibus ita peractis, cum nemo contenderit, detractum quidquam honori Gregorianæ Bullæ, aut imminutum fuisse obsequium sacrosanctis Ecclesiis præstandum, & cultum Omnipotenti Deo debitum; multò minùs affirmari poterit, contemptam fuisse Bullam Urbani VIII. aut imminutum fuisse Divinum cultum; propterea quod Nos ipsi commoti publicis & manifestis criminibus, quibus festi dies profanabantur, nec ignorantes, his ipsis diebus pro Ecclesiis cauponas frequentari, adhærendum Nobis esse duximus prudentibus consiliis, atque iteratis precibus Episcoporum, nec negligendos ploratus pauperum, qui ex opificio aliquo sibi victum quærant; ideoque propositum systema amplexi sumus, atque diversis in locis stabilimus, ut scilicet omnibus Dominicis, aliisque solemnioribus diebus festis, non solum Missa audiat, sed etiam abstinetur ab operibus servilibus; reliquis verò diebus festis non adeo solemnibus, audito Sacro, liceat pauperibus ad sua quemque officia divertere.

XV. Quæsierunt Bulgari à Nicolao I. Pontifice, quibusdam festis diebus à servilibus operibus abstinere deberent. Pontifex autem in responsione ad quæsitum II. hujusmodi dies recensuit, qui sanè pauci numerantur, uti legentibus enuntiatam responsionem patebit. Deinde ulterius progressus, eosdem edocuit, quid fieri oporteret, ut festi dies debito cultu celebrarentur. En ipsa Sancti Pontificis verba

cit. tom. 8. Collectionis Labbei col. 522. Sanè sciendum est, quoniam idcirco in diebus festis ab opere mundano cessandum est, ut liberius ad Ecclesiam ire, Psalmis, & Hymnis, & Canticis spiritualibus insistere, orationi vacare, oblationes offerre, memoriis Sanctorum communicare, ad imitationem eorum assurgere, eloquis Divinis intendere, eleemosynas indigentibus ministrare valeat Christianus. Denique concludit, quod si quis die festo nil aliud præstare velit, quam statuto tempore orationi vacare, quod tamen haud ita parùm videri posset, reliquum verò diei consuetis aliorum dierum occupationibus mundanis tribuere; satius fuisset aliquo laborioso opere se exercere, quo posset indigentibus proximis, & consequenter propriæ familiæ inopia forsàn laboranti opem ferre: Quæ omnia si quis negligens orationi tantùm vacare voluerit, & ad cæteras mundi vanitates licitos labores converterit, melius illi fuerat ipso die, B. Apostoli Pauli præceptis obediens, laborare manibus suis, ut haberet unde tribueret necessitatem patientibus; quemadmodum ipse, qui licet Dominum ordinasse dicat, uti qui Evangelium annuntiaret, de Evangelio viveret, non tamen usus est hac potestate, sed manibus suis laborabat, ne quem eorum, quibus Evangelium prædicabat, gravaret.

CAPUT XIX.

De postulato proposito quoad onus ministrandi Sacramenta Fidelibus peste infectis, dum ea grassatur, ac de modo ministrationis tunc temporis peragenda.

INTER gravioris momenti postulata illud sanè recensendum est, quod Vicarius Apostolicus Juliæ Cæsareæ

(nunc vulgò *Algeri*) proposuit circa onus Episcopis, aliisque animarum curam exercentibus incumbens, residendi, & gregem sibi concreditum non deserendi, cum ipsum Deus immisso pestis flagello affligi permittit, necnon administrandi Sacramenta peste contactis: satis enim superque frequens hujusmodi cassus occurrit, tum in dicta Civitate Juliae Cæsareæ, tum in aliis regionibus Turcarum imperio subjectis.

II. Illud ab omnibus indubitanter admittitur, quod quicumque curam gerit animarum, ac residendi obligatione tenetur, non potest à designato sibi residentiae loco recedere, ut pestis periculum effugiat; ideoque, sæviante licet peste, & residere debet, & residentiae non materialis tantum, sed etiam formalis, ut inquit, onera adimplere; operando nimirum, & laborando pro spiritualibus & corporalibus concreditae sibi plebis necessitatibus. Gravissima pestis, quæ Mediolanum invasit, dum S. Carolus Borromæus illius civitatis Archiepiscopus sedebat, die 12. Augusti 1576. sævire coepit; uti firmatur in notis ad ejusdem Sancti Archiepiscopi Vitam à Guissano descriptam, pag. 275. num. 8. *Mediolanensis editionis anno 1751.* Cum autem Sanctus Præsul animo forte prospiceret, nonneminem fore, qui parum æstimans incumbentem sibi animarum curam, facile consilium coepisset, ut alium in suas vices substitueret, seque à residentiae loco subtraheret, dubium hoc ad Congregationem Concilii definendum detulit; num scilicet residere teneretur, qui curæ præerat animarum, quamvis urgeret periculum contrahendi pestem, & ex illa occumbendi. Responsum autem fuit, residendi obligationem vel tum vigere, eaque obs-

tringi non modò Parochos, sed & Episcopos; quemadmodum videre est in rescriptis mensis Octobris, & Decembris ejusdem anni 1576. relatis apud Fagnanum in *cap. Clericos, num. 37. & seq. de Clericis non residentibus*, quibus Pontificia quoque Gregorii XIII. accessit approbatio; unde, post hujusmodi rescripta, sive resolutiones, aditus locusque amplius relinquere non potest eorum Doctorum opinionum, qui affirmarunt & docuerunt, licere ei, qui animarum curam exercet, à residentiae loco abscedere, modò Sacerdotem idoneum adinveniat, qui, accedente Episcopi licentia, vires ejus adimpleat; veluti rectè perpendit Muratorius in *suo Tractatu de Peste lib. 3. cap. 4. pag. 359. primæ editionis Mutinensis.* Quia verò tunc aliquis fortassè excipiendo allegaverat, permissum esse ei, qui animarum curam administrandam suscepit, propter inimicitias, & persecutionum timorem, à residentia recedere, per textum in *cap. Ad supplicationem, de renuntiatione*, ideoque posse eum æquo jure aufugere ex loco, quem pestis invasit, cum in utraque facti specie æquale subeat vitæ discrimen; animadversum sapienter fuit, quod, cum inimicitiae, & persecutiones sint peculiare quidpiam, Prælati vel Parochi tantummodò personam respiciens, mirum videri non debet, si ob eas causas liceat his à residentiae loco aufugere, cum alii ibidem remaneant, qui sine propriæ vitæ periculo ea erga populum præstare possunt, quæ Parochus Prælatusque præstare tenentur; uti rectè demonstrat S. Thomas 2. 2. *quest. 185. art. 5.* At longè secus se se res habet in altero pestilentiae casu, cum scilicet contagiosa luis periculum æquè omnibus imminet, ideoque neminem reperire est, qui absque

vitaē discrimine possit ea peragere, quæ ab Episcopo, aut à Parocho, ex eorum officii debito, requiruntur; quapropter Episcopo, Parochoque id onus relinquitur, ut proprii muneris officia per se ipsos obeant, suamque vitam pro concreditarum sibi animarum bono in discrimen adducant; veluti planè concluditur ex *Can. Adversitas*, §. *Hoc tunc servandum* 7. *quest.* 1. & ex *Can. Tres personas*, 23. *quest.* 4. quibus ea accedunt, quæ latiori calamo deducta videri possunt apud Fagnanum *cit. loc. num.* 47. & *seq.* & in nostro Opere de *Canonizatione Sanctorum lib.* 3. *cap.* 16. à *num.* 14. ad 17. ubi egimus de justa, vel injusta fuga, quam animarum Pastores, subortis persecutionibus, arripiant. Celebris est in rem hanc S. Augustini epistola *num.* 228. ad Honoratum Episcopum Thiavensem, quam S. Possidius necessariò legendam censet Secerdotibus, ut, excitatis in se turbis, & persecutionibus, rectè se gerere valeant; quamque paucis verbis conclusam refert Sacerdos Petrus Ballerini in suis eruditis doctisque notis ad Summam Theologicam S. Antonini *part.* 1. *tit.* 5. *cap.* 1. *col.* 358. *edit. Veronen.* anni 1740. Sanctus Doctor universim statuit, Pastoribus illicitum eo in periculo à suis gregibus recedere, idoneis licet Vicariis relictis; tùm verò eum solum casum fugæ approbat, ac supplendi per alios, cum periculum proprium solius Pastoris est, uti cum Pastor ipse per se ad necem queritur, non autem cum periculum commune est Pastoris, & ovium.

III. Asseruimus, Episcopum, Parochumque, sæviēte peste, formalis residentiaē officiis obstrictos esse; neque enim difficile captu est, inutilem planè fore eorum residentiam, si materialiter tantùm resident, neque pro viribus in concrediti sibi gregis spiri-

tuale ac temporale bonum adlaborarent. Itaque, quoties Divino consilio, & hominum peccatis sic exposcentibus, civitas, vel gens aliqua pestis infortunio afflictata fuisse legitur, ejusdem quoque Dei providentiæ factum novimus, ut identidem celebre fieret sacrorum Pastorum regimen, Episcopis, aliisque animarum Rectoribus ejusmodi virium accessione roboratis, ut Apostolicum ministerium, vel dum maximè grassabatur pestis, cumulatè implevisse dignoscantur, tùm populos exemplo & prædicatione ad pœnitentiam adhortantes, tùm pauperes effusa liberalitate sublevantes, Ecclesiæ verò Sacramenta suis ipsi manibus administrantes pestilenti morbo infectis, parvipenso, quod maximum suberat, propriæ vitæ discrimine.

IV. Quomodò S. Cyprianus se gesserit erga suum gregem peste afflictum, licet deprehendere ex ejus Libro de *moralitate*; cujus etiam agendi rationem accuratè admodum descripsit Pontius Diaconus in *ejusdem vita cap.* 2. *num.* 17. & *seq.* apud Bollandistas, ad diem 14. *Septembris*, & apud Ruinart, in *Acta Martyrum*. Celebres planè sunt S. Gregorii Magni epistolæ, altera ad Dominicum Episcopum Carthaginiensem, altera verò ad Præjectum Narniensem Episcopum, quas videre est *lib.* 10. *epist.* 63. & *lib.* 2. *epist.* 2. quibusque indicatur ratio, qua Episcopi illi gerere se debebant, dum lues grassabatur, afflictos scilicet erigendo populos, eosque hortando, ut precibus, & criminum expiationi insistentes, Omnipotentis Dei iram placare studerent. In Historia Francorum, à S. Gregorio Episcopo Turonensi conscripta, *lib.* 9. *num.* 22. recensetur illustre factum Theodori Episcopi Massiliensis, qui, cum à suo Episcopatu abesset, propterea quod Chil-

Childebertum Regem allocuturus, ad illius aulam conferre se debuerat, quamvis ipsi nuntiatum fuerit, contagiosa lue Massiliam infectam esse, nihilominus ad suam sedem reverti non dubitavit, ibidem omnia, quæ sui muneris erant, executurus. Sanctorum Acta percurrentibus, complura occurrunt ejusmodi pastoralis zeli exempla. Adeantur Bollandiani *ad diem 20. Martii in vita S. Cuthberti Episcopi Lindisfarnensis cap. 9. num. 51. ad diem 2. Miji in Additionibus ad vitam S. Antonini Florentiæ Archiepiscopi cap. 4. lit. G. ad diem 24. Julii in supplemento ad vitam Beati Joannis Thaussiniani Ferrariensis Episcopi §. 3. n. 28.* Videatur etiam altera ejusdem Beati Vita, quæ postrema Mantuæ typis edita est, *ad cap. 19.* Alia quoque ejusmodi monumenta collegit Thomassinus in *suo Tractatu de Benefic. p. 2. lib. 3. cap. 67. & seq.* In hujusmet argumenti tractatione minimè silentio prætermittimus, quæ præstitit S. Carolus Borromæus, dum præmemorata dira pestis Mediolanum afflixit; justaque laude fraudari quodammodo videretur magnus adhuc in humanis degens Massiliensium Episcopus, nisi hic exscriberentur verba excerpta ex Brevi Clementis IX. Pontificis; quod ad eum dedit sub die 14. Septembris 1720. in Collectione Brevium ejusdem Pontificis tom. 2. pag. 775. ut debita commendatione prosequeretur egregios labores ab eo exantlatos, dum Massiliensis civitas ad ultimum penè exitum sævientē peste adducta fuit. Ibi enim, post alia, sic ait Pontifex: *Ex quibus omnibus te animam tuam, boni Pastoris exemplo, pro ovibus fidei tuæ creditis dare paratum esse, adeoque peste afflatis frequenter invisere, paterno affectu consolari, opportunisque monitis ad implorandam à Divina Bonitate*

peccatorum veniam excitare, illis insuper Ecclesiæ Sacramenta propriis etiam manibus administrare, iis autem, qui non tam morbo, quàm fame premuntur, necessaria ad vitæ sustentationem alimenta conquirere, omnia demùm optimi diligentissimique Presulis officia cumulatè obire percepimus.

V. Est in sua quisque dioecesi Episcopus Sacramentorum Confirmationis, & Ordinis Minister; nec alius quisquam, licèt Episcopali charactere insignitus, potest, non præobtentā ab eo licentia, sacram Confirmationem, Ordinesve conferre. Non sanè eventum facilis, sed tantum mente conceptus proponeretur casus cujuscumque, qui peste laborans, Ordinibus initiari exposceret; percommode enim is posset in pestis exitum hujusmodi religiosæ voluntatis implementum conferre. Re ipsa verò frequens esse potest casus eorum, qui, sævientē peste, eaque correpti, sacro Chrismate inungi se flagitent. Cùm superiùs memorata pestis majore vi in Mediolanenses grassabatur, hac ipsa in re Sanctus Carolus Borromæus insigniora exhibuit charitatis exempla, quemadmodum legere est in illius vita à Giussano descripta lib. 4. cap. 8. *Noverat, plures in populo esse nondum sacro Chrismate inunctos, quo fidelium animos ad sustinenda præceptorum onera post Baptismum confirmari, Catholica Religio docet. Et, quamquam probè sciret, ejus Sacramenti vin inter necessaria ad salutem remedia minimè numerari; omnia tamen ex amore potius, quam necessitate metienti, durum videbatur, tot hominum millia cœlesti hoc auxilio immunita relinqui.* Pergit Giussanus, ingenueque refert, dum id à Sancto Archiepiscopo intra urbem peragebatur, vix ullum adfuisse periculum, ne ipse peste inficeretur, ob eximiam Magistratum vi-

gilantiam, qui neminem peste correptum intra urbis mœnia detineri patiebantur; verum eundem voluisse his etiam Sacramentum Confirmationis impertiri, qui extra urbem detinebantur, nec eos prætermisisse, qui manifesto morbo laborabant; adeo ut ex ipsis nonnulli recepto Sacramento, statim occubuerint. In adnotationibus autem ad eandem vitam à Giussano elucubratam legitur, Sanctum Antistitem, cum vidisset, complures ad hospitalis cancellos confluere, sacro Chrismate inungi deprecantes, ad familiarem suum *Monetam* nomine, conversum, eundem consuluisse, quid sibi ea in re præstandum esset; cumque is respondisset, se haud tantum sibi sumere, ut proprio Archiepiscopo consilium daret, verum se illi semper adhæsurum, nec umquam ab eo recessurum quidquid tandem is aggredi constituisset; tunc Sanctum Archiepiscopum militum custodiæ præcepisse, ne ad cancellos accedentes, Confirmationis Sacramentum recepturos, repellerent; militibus autem iussa facientibus, non solum sacro Chrismate inunxisse quotquot ad Sacramentum suscipiendum è cancellis caput extulerunt; sed cum sciscitatus fuisset, numquid alii superessent, qui cuperent, sese eodem Sacramento roborari, eidemque renuntiatum fuisset, adesse quidem, & alios, sed non posse eos ad cancellos progredi, propterea quod extremam animam agentes in gravatis jacerent, constanti animo hospitale ingressum, iis quoque Confirmationis Sacramentum ministrasse.

VI. Heroicum hoc S. Caroli factum flagrantis ejusdem charitatis illustre est argumentum. At, cum Confirmatio non sit Sacramentum omnino, & absolute ad æternam salutem

necessarium, difficile erit tueri, Episcopum obstringi ad illud peste laborantibus administrandum, etiam cum proximo vitæ suæ periculo, eumque ab administratione cessantem, dum ægotantes hoc spirituali præsidio foværi exposcunt, peccare. Sed longè aliter se res habet in eo quod pertinet ad sequentia duo Sacramenta, Baptismum scilicet, & Pœnitentiam. Nequit enim homo primi Adæ filius ad statum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei transire per secundum Adam Jesum Christum Salvatorem nostrum, nisi sacro Baptismate ablutus, vel saltem flagranti ejusdem desiderio fuerit, expiatus: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*, legitur *Joann. cap. 3.* Pœnitentiæ verò Sacramentum lapsis post Baptismum æquè necessarium est, ac Baptisma iis, qui nondum regenerati fuerunt, ad hoc ut æternam salutem consequi valeant: *Est autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus*; sunt verba sacri Tridentini Concilii *sess. 14. cap. 2. in fin.* Cum itaque gemina hæc Sacramenta ex absoluta necessitate ministrari debeant etiam pestifero morbo correptis, dum is vel maximè grassatur; hoc primum asserimus, Parochorum onus id esse proprium, Episcopos verò ad hujusmodi Sacramenta peste afflatis administranda minimè obstrictos esse, nisi cum nemo alius adesset, qui id præstare posset. Episcopi namque se habent veluti universales causæ, quæ proximè, & per se non operantur effectus illos, qui à causis particularibus induci debent, nisi cum rariores aliqui, urgentioresque casus usitatum rerum ordinem immutarunt; Parochi verò tamquam particulares causæ sunt consti-

tuti, ideoque proximi administri Sacramentorum, quæ populo ministrari oportet; quemadmodum rectè docet S. Thomas quodlib. 1. art. 14. in corpore, & quodlib. 3. art. 17. ad quintum; ac in rem nostram pergit Sylvius in Supplemento, sive Additionibus ad 3. part. S. Thomæ quest. 32. art. 3. §. Priusquam respondeatur. Quapropter, cum S. Carolus Borromæus, ut supra dictum est, prædicatam questionem, sive dubium, ad Congregationem Concilii detulisset, haud quidem dubitans ipse, ne fortè Parochi non tenerentur enuntiata duo Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, grassante peste, eaque laborantibus, etiam cum propriæ vitæ discrimine, administrare; sed ut conquisitas quasque excusationes adimeret iis, qui laxioribus opinionibus innixi, jam jam contendeant se ab ejusmodi onere subtrahere (uti optimè animadvertit Thomassinus de Beneficiis part. 2. lib. 3. cap. 70.) cœperantque in dubium revocare, an Sacerdotes animarum curæ præpositi pestis tempore adstringerentur, cum vitæ periculo, peste contactis per Parœcias suas Ecclesiæ Sacramenta administrare; interpellata Congregatio rescripsit, ejusque rescriptum ab ipso quoque Gregorio XIII. Pontifice fuit comprobatum, debere omninò Parochos residere, & per se, vel per Sacerdotem à se delegatum, ab Episcopo verò approbatum, Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ parochianis suis peste laborantibus ministrare: Die 10. Septembris 1576. facta Sanctissimo relatione in Consistorio, Sanctitas sua decrevit, scribendas simpliciter litteras ad Cardinalem Sanctæ Prædix (nimirum Sanctum Carolum Borromæum) quibus significetur, dubio in Congregatione proposito, & ad Sanctissimum relato, Sanc-

titatem suam decrevisse, Parochos tempore pestis teneri omninò residere in suis Ecclesiis Parochialibus; posse tamen per alium idoneum ministrare parochianis suis peste infectis Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ. Hæc autem ea est resolutio, quam Nos superius innuimus, quamque affert Fagnanus in cap. Clericos, num. 45. de Clericis non residentibus; ubi etiam satis ad rem adnotat, ideo definitum fuisse, teneri eos, quibus cura imminet animarum, Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ ministrare suis Parochianis aut directè per se, aut adhibita opera alicujus Sacerdotis, ut supra diximus, ab Ordinario approbati; quod, cum non omnes passim, sed aliqui tantummodò ex Parochianis, pestilenti morbo inficiantur, nollet profectò ii, qui bene valent, Sacramenta recipere à Parcho, quem scirent eadem administrasse peste infectis.

VII. Equidem tutò affirmari nequit, decretas illas litteras subinde conscriptas fuisse, & ad Sanctum Carolum transmissas; cum nihil planè de iis occurrat in Urbis hujus, aut in Mediolanensis Ecclesiæ Regestis: Num hoc Congregationis, & Pontificis responsum ad Sanctum Carolum missum fuerit, ignoro; nulli enim vitæ ejus Scriptores hanc declarationem eidem traditam memorant, solasque litteras indicant, quæ antequam negotium decideretur, jussu Pontificis scriptæ ad eundem fuerunt per Carniliam, ubi idem Pontifex zelum ejus, quo mortis periculum contemnendum duxerat, maxime commendans, auctoritatibus Sanctorum Patrum, obligationem cujuscumque Christiani, nedum Episcoporum, & Parochorum, in ejusmodi necessitatibus inculcabant. Hæc scripsit, qui eruditas elucubravat annotationes ad Summam Sancti Antonini loc. cit. col. 359. Nos-

que illius sententiam faciliè amplectimur, putamusque, litteras nequaquam transmissas fuisse; harum enim tenor de duobus tantummodò Sacramentis, Baptismi, & Pœnitentiæ, loqui debuisset, neque verò ad duo reliqua Sacramenta, ad Eucharistiam nempe moribundis in Viaticum deferendam, & ad Extremam Unctionem ipsis impertiendam, se extendere, nisi præhabito novo examine, novaque edita definitione. Hanc autem minimè necesse fuit ab Apostolica Sede exposcere, quoniam magnus Carolus Borromæus, heroica incensus charitate, Baptisma, Confirmationem, Pœnitentiam, sacrum Viaticum, Extremamque Unctionem peste contractis per se administrare non dubitavit; quemadmodum legitur apud Scriptores illius vitæ, quos collegit Theophilus Raynaudus *tom. 18. suorum operum*, in eo quod inscripsit *de Martyrio per pestem*, p. 3. cap. 2. num. 13. & seq. suoque præcedens exemplo, Parochos, reliquosque Mediolanensis urbis Sacerdotes, ad idem peragendum, contempto vitæ periculo, adduxit. Præterea in quinto suo Provinciali Concilio, quod post aliquot annos ab extincta pestilentia habuit, opportunas descripsit regulas in Sacramentorum administratione servandas, quotiescumque, hominum criminibus sic exigentibus, Deus populum immisso pestis flagello castigat.

VIII. Percurratur memorata Mediolanensis quinta Synodus Provincialis, quæ, pluribus licet objectionibus acriter oppugnata, tamen ab Apostolica Sede meruit comprobari, & ex titulo inscripto *Cautio in Sacerdote ministrante*, alteroque *Cautio in Sacerdote, qui ministravit*, ac altero itidem *de Baptismo infanti peste laboranti, suspensore ministrando*, poterit quisque

faciliè deprehendere, S. Carolum haud redactum voluisse onus Parochorum, reliquorumque curam animarum habentium, ad Baptismi, & Pœnitentiæ ministrationem, sed etiam ad reliqua duo Sacramenta ministranda protendisse. Verùm id fortassè satis non esset ad evincendum, quòd ea, quæ in quinta Mediolanensi Provinciali Synodo de duobus Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis Sacramentis statuta fuerunt, vim legis, auctoritatemque ubiquè terrarum obtinere debeant; Provincialis quippè Synodi auctoritas illius provincie, in qua celebrata est, finibus circumscribitur; neque verò, quæ ipsi quandoquæ accedit, Apostolica confirmatio ejusdem auctoritatis finis ampliare censetur; quemadmodum *hoc ipso lib. 13. cap. 3. num. 5.* ostensum est. Investigandum est ergo, an, seposita quinta Provinciali Synodo Mediolanensi, possit aliunde probari, debere Parochos, etiam cum propriæ vitæ discrimine, suis parochianis peste infectis sacrum Viaticum, Extremamque Unctionem ministrare. Quæstionem hanc instituit Suarez in *3. part. D. Thomæ tom. 3. disp. 44. sect. 3.* ubi *sup. num. 17.* in hæc concludit: *Dico tertio, absolute teneri Parochum Viaticum ministrare infirmis tempore pestis cum ordinario periculo contagii, quod in tali occasione esse solet; etiamsi in particularibus casibus excusari possit, si periculum multum augeatur, & proximi necessitas nimium diminuatur. Hæc conclusio est magis pia, & judicio meo valde necessaria ad bonum regimen animarum, ne facile tanto bono in illa necessitate priventur. Eamque confirmat usus Ecclesiæ; nam omnes Parochi timorati hoc observant, etiamsi intelligant, ægros esse dispositos per Sacramentum Confessionis. Episcopi etiam illos compellunt ad Eucharistiam*

ministrandam; quod non esset justum, si ipsi ex vi officii non tenerentur. Populo item magnum esset scandalum, si Parochus subditos suos sine Viatico mori sineret. Signum ergo est ejusdem obligationis. Igitur, juxta Suarezii doctrinam, hæc veluti generalis regula est, Parochum, quamvis imbibendæ pestis periculum adsit, obstringi sacratissimum Viaticum ad ægros deferre. Exceptio autem ab eodem proposita, juxta quam Parochus ab onere hujus Sacramenti ministrandi excusatur, ad eam facti speciem in praxi refertur, qua Parochus debet Pœnitentiæ Sacramentum compluribus eo indigentibus, & in proximo vitæ periculo constitutis ministrare; cumque interim aliquis jam confessus, sacro Viatico rescici exoptet, verendum esset, ne tempus deficeret excipiendi Confessiones aliorum Pœnitentiali expiatione indigentium, & in exitu vitæ versantium, vel etiam ad eum casum, quo Parochus solus repe-riatur, nec alius adsit Sacerdos, cujus opera juvetur, immò nec alius quisquam Presbyter, qui, Parocho decedente, ad ejus vices supplendas subrogari valeat, ideoque Parochus ipse meritò pertimescat, ne, si ambo Sacramenta, tam Pœnitentiæ, quam sacri Viatici, omnibus ministraret, mortem vitare non posset, populumque, ut ajunt, sine hostia, & Sacerdote relinqueret. Ita disserit Suarez in propositæ exceptionis declarationem num. 19. Exceptio autem in conclusione posita, per se clara est, potestque facile ex dictis circa præcedentem intelligi, & ad particularia applicari. Nam, quia Viaticum minus necessarium est, quam Confessio, facilius potest in particulari occurrere excusatio; præcipua tamen erit, si ad audiendas aliorum Confessiones necessarium sit alios sine Viatico dimittere; vel si Parochus sit solus, & ni-

mium periclitetur ejus vita, si utrumque Sacramentum omnibus velit ministrare, & maxime si in illius defectum non possit facile alius Sacerdos substitui. Et similes circumstantiæ in particulari expendendæ sunt; obligatio autem generalis negari nullo modo debet. Disserensque subinde idem Suarez de Sacramento Extremæ Unctionis, n. 20. ait, Parochos, reliquosque animarum Pastores obstringi ad hoc etiam Sacramentum ministrandum, dum pestis grassatur, quatenus tamen id præstare valeant absque morali vitæ periculo; neque enim hujusmodi Sacramentum omninò necessarium est ad æternam salutem, cum prævia ut plurimum habeat gemina alia Sacramenta, Pœnitentiæ scilicet, sacrique Viatici, quibus fidelium saluti, quantum necesse est, cumulatè consulitur. Addit verò idem Auctor, omni ratione adlaborandum esse Parocho, ut sibi expeditior suppetat facultas Extremæ Unctionis peste infectis ministrandæ; ideoque debere ipsum iis omnibus sese remediis & cautelis instruere, quæ, peritorum judicio, ad arcendum morale periculum imbibendæ pestis idonea existimantur; quibus quidem adhibitis, si aliqua adhuc de periculi dubitatione teneatur, non ideo ipsum levari onere Extremæ Unctionis peste laborantibus ministrandæ, cum hæc potius dicenda sit nimium meticulosi animi affectio.

IX. Sylvius in *Supplemento, seu in Additionibus ad 3. part. S. Thomæ quest. 32. art. 3. conclus. 3. pag. 586. edit. Antuerpiens. profitetur, se nolle damnare sententiam Auctorum affirmantium, licere Parocho abstinere ab ministrandis duobus Sacramentis, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis, pestelaborantibus, qui paulò ante peccata sua Sacerdoti sacramentaliter confessi sunt, modò absit periculum scandalum.*

Etsi nolimus damnare Parochos illos, qui Doctorum istorum sententiam secuti, hæc duo Sacramenta Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis non ministrant peste infectis recenter confessis, modo abrit scandalum; at statim intrepidè subdit: Securius tamen, & verisimilior est aliorum sententia, Parochum sub mortali peccato teneri administrare Sacramentum Eucharistiæ suis Parochianis, peste, vel alio morbo contagioso infectis, etiam cum propriæ suæ vitæ periculo, nisi per aliquem aliud id fiat, & nisi quædam circumstantiæ occurrant, propter quas meritò possit excusari; repetitque omnia, quæ superius recensuimus, Suarezii sententiam referentes; ejusque sententiæ in omnibus subscribit quoad propositas generalis definitionis exceptiones. Progreditur inde concl. 4. ad Extremæ Unctionis Sacramentum, ibique etiam Suarezii doctrinæ sese conformat; subdens tamen, tum demum Parochum teneri, etiam cum evidenti vitæ periculo, Extremam Unctionem parochiano suo peste laboranti ministrare, cum hic alia duo Sacramenta Pœnitentiæ, & Sacri Viatici non suscepit.

X. Quæ hæcenus attulimus, cum allegatorum gravium Doctorum auctoritate, quodque magis est, sanioris theologiæ principiis, quæ apud eosdem perlegi possunt, innitantur, satis solidum fundamentum suppeditarunt, ut postulato per Vicarium Apostolicum Juliæ Cæsareæ proposito resciberetur, Sacerdotes animarum curæ præpositos obligatione teneri ministrandi per se, vel per alios idoneos Sacerdotes, Christifidelibus peste correptis, non obstante contrahendæ pestis periculo, non solum duo illa Baptismi, & Pœnitentiæ Sacramenta, juxta veteres superius recensitas definitiones, sed & duo reliqua, Sacri

Viatici, & Extremæ Unctionis; nec omissum est ipsam quoque afferre quintæ Synodi Provincialis Mediolanensis auctoritatem, non quidem per modum legis vim coactivam obtinentis, sed veluti regulam vi directivâ pollentem, ut ajunt Jurisperiti.

XI. Quod Vicarius Apostolicus Juliæ Cæsareæ exhibuit postulatam, in causa quidem fuit, ut de duobus Sacramentis Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis, præter Baptismum, & Pœnitentiam, ministrandis resciberetur; sed eo potissimum animo ipse fuit, ut edoceret, quonam se modo gerere deberet quoad certas quasdam cautelas, quibus utebantur Sacerdotes in Sacramentis ministrandis, ne peste inficerentur. Quæ à Vicario Apostolico delatæ fuerunt cautelæ, haud erant ex physicis remediis, petitiæ; certum quippè est, Sacramenta ministrantem peste infectis, non modò posse, sed & plerumquæ debere iis uti, quo valeat sospes diutius munus suum persequi, neque cogatur concreditum sibi populum, tunc maximè ipsius opera indigentem, deserere. Alterius generis sunt delatæ cautiones, deque iis nunc disserendum est.

XII. Diximus suprâ, nequaquam obstringi Episcopum, saltem ex justitia, Confirmationis Sacramentum peste afflatis ministrare; id tamen præstitisse S. Carolum Borromæum, dum dira lues Mediolanum populabat, eoque admirandum præbuisse dioecesis suis, universoque Orbi heroicæ virtutis exemplum. Joannes Chapeauville, Archidiaconus, Canonicus, & Vicarius Leodiensis, integrum edidit Tractatum de necessitate, & modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, qui Moguntia typis impressus prodiiit in lucem anno 1612. in eoque nihil

planè attigit de Confirmationis Sacramento per Episcopum ministrando. Verùm, si quem umquam Episcopum laudabile studium incenderet sectandi exemplum S. Caroli Borromæi, sacroque Chrismate confirmandi suos dioecesanos peste laborantes, vix ulli cautelæ præscribendæ, adhibendæque locus fore videtur; perbrevis namque est actio, quoties ad certum aliquot personarum numerum confirmandum redigatur; nec quidquam est, quod resecari valeat vel ad ipsam actionem breviorē efficiendam vel ad avertendum à Ministro, quantum fieri potest, imbibendæ pestis periculum.

XIII. Ritus descriptus in Pontificali Romano, à Clemente VIII. & Urbano VIII. Romanis Pontificibus approbato, id est. Episcopus Spiritum Sanctum invocatur super eos, qui Chrismate sunt liniendi; seque dextera manu à fronte ad pectus signat; inde manus protendit ad eos, quibus Sacramentum est administraturus, iterum super eos invocans Spiritum Sanctum. Sacræ recitandæ preces in eodem Pontificali leguntur; ubi deinde subjungitur, quod Episcopus intingit pollicem in sacrum Chrisma, quod est oleum ex olivis expressum, immixtoque balsamo jam benedicto, & dum Cruce signat frontem illius, qui Sacramentum suscipit, formam pronuntiat; qua absoluta, confirmati genam leviter percutit, eidem pacem annuntians; recitatisque nonnullis aliis precibus ibidem expressis, benedicit iis, quos confirmavit.

XIV. In toto sacræ hujus actionis decursu nil aliud reperire est, quod ad eam contrahendam, arcendumque ab Antistite contagionis periculum omitti possit, præter ritum illum percutiendi cujuslibet confirmati genam;

qui ritus ideo fuit investitus, ut confirmatus meminerit, paratum se esse oportere ad adversa omnia pro Christi Fide viriliter perferenda, uti legitur in Catechismo Romano. De hoc ipso ritu Nos aliàs egimus in *nostra Instit. 6. §. ult.* & plura eruditè disseruit Martene de antiquis *Ecclesiæ ritibus lib. 1. cap. 2. art. 3. num. 13.* Latet adhuc, quo tempore primùm inoleverit hujusmodi cæremonia, quæ cum ad essentiali & validitatem Sacramenti non pertineat, prætermitti sanè posset; si cuti etiam, ad sese celerius expediendum, Episcopus missas facere posset postremas illas preces, quæ collato jam Sacramento recitantur. At quæ umquam cautio esset hæc? quamque sibi majorem securitatem, si illa uteretur, Episcopus polliceri posset? Fortassè, ea adhibita, nil aliud consequeretur, quam ut ab iis, qui adessent, improbareretur, & parùm religiosus Præsul existimaretur.

XV. Si quis autem fortè id proponeret, quot (uti inferiùs animadvertemus) ab aliquibus suggestum fuerat quoad Extremam Unctionem peste contactis administrandam, ut scilicet ad consignandam confirmandi frontem salutiferæ Crucis signo adhiberetur penicillus intinctus in Oleum balsamo immixtum, absque eo quod Minister proprio pollice infectum peste signando contingeret; ambigendum valdè esset, an id fieri jure posset, & an validum foret Sacramentum hac ratione collatum. Legatur Suarez *tom. 3. in 3. part. D. Thomæ disp. 33. sect. 3. in fin.* ubi proponit quætionem à nullo alio præcedenter propositam, an sit de essentiali, ut unctio fiat proximè manu, & pollice Episcopi, vel eadem peragi possit medio aliquo instrumento, putà penicillo, aut alio simili; respondetque, unctionem fieri debere pol-

pollice dexteræ ipsius Episcopi Chrismate tincto, de necessitate præcepti, cum sit res gravis, & ab Ecclesia servata, & præscripta in ritu tradendi dictum Sacramentum; & deinde subdit, probabile sibi videri, esse etiam essentialè & necessarium necessitate Sacramenti, ut unctio fiat immediatè manu, seu digito Episcopi. Et Suarezium sequuntur de Marinis *ad 3. part. quest. 72. art. 12. cap. 5. in fin.* Reginaldus *tom. 2. lib. 28. cap. 2. num. 10.* Layman *lib. 5. tract. 2. cap. 2. num. 5.* Clericatus de Confirmatione *decis. 56. num. 12.* Lacroix *lib. 6. part. 1. num. 380.* Diana *in edit. coord. tom. 1. tract. 2. resolut. 6. num. 4.*

XVI. Plures quæstiones de hoc Sacramento instituunt Theologi. Prior est, an Apostoli ipsa manuum impositione Confirmationis Sacramentum ministrarint; id quod affirmant aliqui, quibus perspicuus in hanc rem videtur textus *Actuum Apostolorum cap. 8. vers. 17. & cap. 19. vers. 6.* alii verò contendunt, Apostolos usos etiam fuisse sacro Chrismate, licet nulla de eo in Actibus occurrat mentio; cum prioribus ipsis Ecclesiæ sæculis adhibitum memoretur Chisma in Confirmationis ministratione. Altera quæstio est, an sola manuum impositio sit hujusce Sacramenti materies. Affirmant itidem nonnulli, ex his nimirum, qui pro certo habent, Apostolos, eorumque successores, per plura sæcula, hoc Sacramentum sola manuum impositione contulisse. Alii contrà tuentur, materiam hujusce Sacramenti esse sacrum Chisma; illius autem applicationem confirmandi frontis cum signo Crucis peractam, esse materiam proximam; in id proferentes Eugenii IV. Pontificis Decretum pro Armenorum instructione editum. Alii verò, manuum impositionem, &

Chisma simul jungentes, contendunt, utrumque esse Sacramenti materiam; ita ut sola impositio manuum sit materia inadæquata; itidem materia sit solum Chisma, utrumque autem, simul junctum, adæquatam completamque Sacramenti materiam constituat. Reliqui tandem, cum satis assequi non possint, quo alio pacto dici valeat, juxta ritum nunc temporis in Ecclesia Occidentali vigentem, imponi manus super confirmandos ab Episcopo Sacramentum ministrante; siquidem ea manuum protensio versus confirmandos, quam Episcopus habet, dum primas recitat preces, nequaquam manuum impositio super eos jure ac propriè dici posse videtur; addito etiam, quod aliquandò non parum temporis intercedit inter memoratam manuum protensionem, & admotionem, sive applicationem sacri Chismatis eorum frontibus, qui confirmantur; ideo rem ita temperant, ut etiam hodie in Occidentali Ecclesia vigere dicant disciplinam imponendi manus in ministrando Confirmationis Sacramento, cum sine admotione, atque impositione manus, inungi nequeat illius frons, qui confirmatur; atque ita manuum impositionem cum applicatione sacri Chismatis propriè jungunt & nectunt.

XVII. Porro ex his, quæ hæcenus allata sunt, satis colligitur, hoc planè communiter Theologos sibi sumere, ut uno, alterove modo tueantur, inesse in administratione Confirmationis manuum impositionem. Difficile autem foret, certum illi locum statuere, si daretur, confirmandi frontem penicillo inungi posse. Si quis autem reponeret, eidem locum non deesse, quotiescumque recipiatur illorum sententia, qui manuum impositionem agnoscunt in earundem exten-

tensione, quæ fit per Episcopum, dum priores recitat preces; præter ea, quæ paulò ante dicta sunt, hæc superaddi posset satis firma replicatio: quod cum Episcopus sub functionis exordium primam orationem recitet, simulque manus protendat super eos, qui præsentés adsunt Sacramentum suscepturi, nec ampliùs eandem orationem repetat, manusque protendat ad eos, qui præsentés non aderant, cum primum hæc præstitit, sed paulatim subingressi sunt in locum eorum, qui Chrismate inuncti recesserunt; cumque hujusmodi agendi ratio communiter recepta sit, & passim servetur nemine penitus contendente, propterea nullum irritumque esse Confirmationis Sacramentum sic administratum iis, qui in locum priorum succederunt; satis id est ad evincendum, manuum extensionem, quæ præindicato tempore fit ab Episcopo super confirmandos, neque reipsa esse, neque censeri eam manuum impositionem, quæ ad validitatem Sacramenti requiritur. Verum quidem est, à quibusdam non improbari penicilli usum in ministrando Extremæ Unctionis Sacramento; at simul satis constat, in hoc Sacramento; impositionem manuum non requiri, sed unctione tantummodò opus esse, quæ pollice æquè ac penicillo perfiçi potest. Si verò aliùs quispiam, ejusdem assumpti tenax, hoc allegaret, & in medium proferret, manuum impositionem locum indubiè habere in collatione trium Ordinum, quos hierarchicos vocant, Episcopatus nimirum, Presbyteratus, & Diaconatus, & tamen eam expleri, atque agnosci in instrumentorum porrectio-
ne, quam collator Ordinum præstat suscipientibus; sat erit animum ad ea referre, quæ superiùs *lib. 8. cap. 10.* adnotata fuerunt, ut perspecta fiat

infirmas hujusce assumpti; cui propterea, veluti nimis labili fundamento, inniti non potest ritus, hætenùs in Ecclesia inusitatus, ministrandi nimirum adhibito penicillo Confirmationis Sacramentum.

XVIII. Quod spectat ad Baptismatis administrationem, nihil planè est, quod non præviderit, cuique cumulatè non prospexerit præfata quinta Mediolanensis Synodus Provincialis; cujus sanctionibus consentanea tradunt tam qui antea, quàm qui subsequentibus temporibus scripserunt. Illud pro regula receptum est, ut recens nati infantes, de quibus periculum esse videtur, ne statim intereant, illicò Baptismalibus undis abluantur, prætermis-
sis usitatis cæremoniis, & solitis ritibus, qui si iidem baptizati superstites vivant, ab Ecclesia sup-
plentur, ommissa forma, & ablutione, uti adnotatum est in Rituali Romano. Id ipsum planè servandum venit, cum baptizatur infans, qui ex matris utero prodiit peste infectus, seu qui morbi suspicionem secum affert, propterea quod ex matre jam peste infecta genitus fuerit: „Infans nuper natus peste
„laborans, aut eo nomine suspectus,
„quia à matre pestifero morbo affecta
„ortus est, quamprimum ob instans
„mortis periculum à Sacerdote, pes-
„te laborantium curam gerente, infu-
„sionis ritu baptizabitur, aliis statis
„cæremoniis tunc non adhibitis, &c.
„Postea si infans superstes erit quam-
„primum ab omni suspicionem liber
„erit, in Ecclesiam Parochialem suam
„Sacerdoti Parocho offeretur, qui ex
„Ecclesiæ Instituto reliquas statas cæ-
„remonias ei adhibebit.“ Sunt hæc concepta verba sæpè dictæ quintæ Synodi Provincialis Mediolanensis *tit. de Baptismo infanti peste laboranti, sus-
pecto; ministrando.* Præstat quoque

in hanc rem illud commemorare, quod ipsemet Sanctus Carolus scripsit ad Cardinalem Gabrielem Palæottum in quadam epistola, relata in notis ad illius vitam per Giussanum conscriptam *lib. 4. cap. 8. lit. B. pag. 322.* nimirum, ob sævientis pestis calamitatem, adductum se fuisse, ut nonnihil defleceret à veteri Ambrosianæ Ecclesiæ disciplina, juxta quam baptizandus infans sacro Fonti immergebatur, permittendo, ut administraretur Baptisma, adhibito infusionis ritu: »Licet enim numquam mori Borromæus »timuit, tamen vivere etiam numquam recusavit; immò in epistola »quadam ad Palæottum Episcopum »Bononiensem affirmat, immutatum »pro ea temporum calamitate aliquantulum Baptismi administrandi Ambrosianum ritum, & mersione infantis omitta, aqua infusa ablui recter natos tum primum consuevisse, ut aliquo modo pesti contra-hendæ periculum præcaveretur.

XIX. Sequitur nunc, juxta ordinem hoc in capite statutum, ut de Pœnitentiæ Sacramento pauca dicamus. Porro circa rationem, seu modum illud administrandi, grassante peste, vel in Ecclesiis cum viri, ac fœminæ peccata Sacerdoti aperire cupiunt, vel in privatis domibus, cum necesse est eum ingredi ad excipendam peste laborantium Confessionem, non est, cur hic pluribus disseramus; sufficit enim lectorem remittere ad eandem quintam Synodum Provinciale Mediolanensem, cujus sanctiones, unâ cum concordantium Scriptorum auctoritatibus, retulit Pontas in suo *Didionario Casuum conscientie tom. 1. verb. Curatus cas. 4.* & Muratorius in suo *tractatu de Peste lib. 3. cap. 4. pag. 355. & seq.* Hic autem *pag. 364.* æquum censet, & in praxi

usuque servandum, quod docent Zambranus, Granadus, Layman, Coninchius, Hurtado, Turrianus, Suarez, & Diana; licere nimirum absolutionem impertiri peste infecto, quamvis nondum integram peccatorum confessionem expleverit, quoties Confessarius probabiliter vereatur, ne & ipse pestilentem morbum contrahat vel ex nimio fœtore, vel ex diuturniore mora cum ægrotante habenda. Huic sententiæ adhæret quoque Pasqualigus in *Theoria, & praxi jurium, obligationum, & privilegiorum eorum, qui in periculo, aut articulo mortis constituuntur.* Percurratur ejusdem *quest. 142. num. 3. & seq.* At sententiam hanc acriter oppugnat Marchinus in suo *Tractatu de Peste part. 3. cap. 4. n. 5. & seq.* ea potissimum ratione nixus, quod Confessarius, qui integram pœnitentis Confessionem non audit, exploratum non habet ejusdem conscientie statum, neque dici potest proprio muneri satisfacere; est enim ipse animæ medicus; quapropter, sicuti corporeæ vitæ medicus suo certè deesset muneri, si ægrotanti pharmacum aliquod præscriberet, non explorata prius, ac probè cognita illius morbi natura & statu; ita, inquit ille, affirmandum est, suo muneri planè deesse spirituales animæ medicum, cum pœnitentem absolvit, non audita prius integra illius peccatorum Confessione, & satis habens aliqua tantum ex iis intellexisse. Addit insuper, agi hic de validitate Sacramenti ad æternam salutem necessarij, ideoque, ex rei natura, & Pontificum decretis, oriri obligationem amplectendi eam sententiam, quæ tutum proponit, & requirit remedium. Ita dissertit præcitatus Auctor cum aliis non paucis; qui quamvis pœnitentem ab integritate Confessionis aliquandò ex-

cusari posse admittant, tunc scilicet, cum si quod peculiare factum Confessario aperiat, grave aliquod damnum aut sibi, aut alteri obventurum haud temerè pertimescat; ipsum tamen Confessarium negant posse, absque lethali peccati noxa, sese subtrahere ab onere audiendi integram Confessionem, etiam peste contacti, qui integrè confiteri cupit, quantumvis illi contrahendæ pestis periculum se obiciat; cum propriam ipse vitam in concrediturum sibi animarum salutem cuilibet periculo exponere teatur.

XX. Disserendum tandem superest de administratione duorum Sacramentorum, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis. Quæ in re si sustineri tutò potuisset, quæcumque à S. Carolo Borromæo gesta fuerunt, non tam ab illius heroicæ perfectionis studio, quàm à communi lege & obligatione profluxisse, facile omninò fuisset ad propositum à Vicario Apostolico Juliæ Cæsareæ postulatum respondere; nimirum duo illa Sacramenta fidelibus peste correptis eadem planè ratione ministranda esse, qua benè valentibus administrantur; ita enim se præstitit S. Carolus, atque ita quoque cavit in suo quinto Provinciali Concilio. Quod etiam perspicuè deprehenditur ex duabus ejusdem epistolis ad Ariminensem Episcopum datis, altera quidem die 18. Julii, altera verò die 5. Augusti anni 1577. quæ referuntur ab eo, qui elucubratis annotationibus locupletiore facit Sancti Præsulis vitam à Giussano conscriptam, præcitato loco. Et quidem in priore epistola ita legitur: »Scribis, »isthic dictitatum, à me fuisse adhibitum cochlear, quo ægris sacra Altaris mysteria porrigerem. Hoc certum habeo, id officii manibus sem-

»per meis præstitum fuisse quibus
»etiam sacro Oleo morientes inunxi.
»Cur enim ab humana ope subsidium
»mutuarem, cum mihi Deum adfore
»certò sperarem? Fatendum tamen
»est, quædam mihi indicata remedia
»numquam fuisse neglecta.« Secundæ
verò epistolæ hæc alia sunt verba:
»Aliquorum metu inductus erat hic
»mos, pestilentia initio, ut argen-
»teo cochleari infirmorum labiis Chris-
»ti Corpus offerrent; sed in quodam
»congregato Theologorum cœtu san-
»citum est, ne id deinceps auderent;
»immò prohibitus est, ne id Pate-
»næ etiam porrigendæ usus, qui ta-
»men primùm retentus cum Sacer-
»dotibus fuerat, mox deinde inter-
»missus.« Deinde in præcitata sua
quinta Provinciali Synodo tit. *Cautio in Sacerdote ministrante*, ita decretum fuit: »In omni Sacramento,
»multoque magis in sanctissima Eucharistia ministranda, cavebit, ut
»evitandi periculi, vel suspicionis
»causa, ne quid vel minimum, quod
»novum sit, administrationis ritum
»introducatur, neve instrumentum, aliud
»ve quid simile administrationem,
»pro digitis, vel adeo in iis ipsis,
»adhibeat.« At, retenta superius indicata animadversione, quod scilicet S. Caroli gesta heroicis factis accensur, nec Provinciali Synodo Mediolanensi legis auctoritas tribui potest extra Mediolanensis Provinciæ fines, necesse fuit, aliunde examen, ac definitionem propositæ quæstionis repetere.

XXI. Docent nonnulli, vel ipso pestis tempore, ac etiam urgente contrahendi morbi periculo, nihil planè deflectendum esse ab usitato ministrandæ Eucharistiæ ritu; ideoque Sacerdotem teneri eandem suismet manibus ægro ministrare; idque non minus

nus ut vigens disciplina sarta tecta servetur, quam ut omne arceatur inconveniens, quod posset facile contingere, quoties aliis, ac aliis modis Eucharistia ministraretur; Bonacina de Sacramento Eucharistiae disput. 4. quest. 5. punct. 2. sub n. 9. Capisucch. in quest. Moral. quest. 2. pag. 81. Escobar tom. 3. quest. 1. lib. 20. problemat. 98. Tambur. in methodo Sanctiss. Communionis cap. 5. §. 10. num. 21. Quart. Ad Rubric. Missalis part. 2. tit. 10. sect. 3. dub. 3. difficult. 3. Lacroix tom. 2. lib. 6. part. 1. num. 486.

XXII. Mitiores alii sunt, qui perpendentes ex una parte obligationem, qua in mortis articulo constituti tenentur sanctissimum Viaticum suscipere, ex alia verò onus, quod Sacerdoti incumbit, ut illud iis administret; optimum factu esse putant, omnem operam dare, ut facilius, quoad fieri potest, & expeditior evadat ministratio, atque ita omnis cavendi, seque excusandi facultas adimatur iis, qui nimia contrahendi morbi formidine omnem rationem comminiscuntur, qua onus ministrandæ Eucharistiae peste laborantibus à se removeant. Itaque hi tuentur, quoties iniri possit ratio, seu methodus haud indecens, ministrandi peste contactis sacrum Viaticum, absque eo quòd Sacerdos manibus ipse suis Sacramentum in os ægroti immittere cogatur, illius usum minimè esse interdicens: Bissus in sua Hierarchia verb. Eucharistia, pag. 408. Pasqualig. in Theoria, & Praxi iurium, obligationum, & privilegiorum eorum, qui in periculo, aut articulo mortis constituuntur, q. 265. Gobat. tract. 4. cas. 21. num. 433. & seq. Mancin. in Tractatu visitandi infirmos part. 8. dub. 18. Vener. in Examine Episcoporum lib. 4. cap. 46. n. 47. Bartholomæus Gavantus in En-
Tom. II.

chirid. Episcoporum verb. Pestis num. 7.

XXIII. Alii tandem huic ipsi sententiæ adhærentes, ac eorundem Doctorum, quos nuper citavimus, vestigia sequentes, varios proponunt modos ministrandi Eucharistiam peste correptis; absque eo quòd Minister id propriis manibus præstet; ex quibus sanè modis aliqui improbantur, veluti minùs tuti atque decentes; nonnulli verò satis apti existimantur, congruentesque functioni peragendæ tempore pestis ab eo, qui sacrum Viaticum ministraturus, timet, ne nudis manibus illud ministrans, pestilenti morbo corripiatur.

XXIV. Primæ classi accensentur sequentes modi; inserendi nimirum Eucharistiam in panem domesticum, vel inter duas non consecratas particulas, extrema earum parte madefacta, ut sibi invicem adhæreant, commonefacto inde ægrotante, delitescere intra panem domesticum, vel inter particulas non consecratas, Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum. Hanc alii methodum exhibent: aureo scilicet, vel argenteo forcipe Eucharistiam apprehendendi, aut eam collocandi super extremitate oblongæ laminæ, quæ in semicirculi formam desinat, atque ita eandem exporrigendi ægroto, qui peste laborat. Est etiam, qui suggerat, ministrari posse sacrum Viaticum manibus chirothecis indutis. Neque desunt qui consentiant, ut, dum periculum pestis imminet, plures sacratæ Particulæ tradantur rectè se habentibus, qui eas religiosè servant, ac, ubi peste corripiantur, cum debita veneratione suscipiant. Improbantur itaque omnes recensiti modi, vel ob periculum gravis alicujus inconvenientis perfacile eventuri, quoties aliquo ex his modis Eucharistia ministraretur; vel ob indecentiam, quæ, alio aliquo ex

illis in praxim deducto, nullatenus evitari posset.

XXV. Ex secunda classe sunt alii mox recensendi modi; apponendi scilicet Sacramentum in mensula decenter parata, Sacerdote commonefaciente infirmum, ut eo vescatur, nec inde abscedente, quousque ægotans sacram Particulam sumpserit, ac deglutierit; qua in re exequenda, nonnulli addunt, posse sacram Particulam immiti in vasculum, in quo vini non consecrati, vel aquæ haustus contineatur, eaque ratione facilem æquæ, ac decentem modum haberi dicunt, ut Sacerdos non cogatur manibus ipse suis Sacramentum infirmi labiis admove: atque hi sunt probati modi. De duabus hisce classibus, tam scilicet de rejectis improbatisque, quam de receptis atque probatis modis ministrandi Eucharistiam infectis peste, congruenter ad ea, quæ hucusque adnotavimus, disserunt Chapeville in *Tractatu de necessitate & modo ministrandi Sacramenta tempore pestis à q. 30. ad quest. 35. & Sylvius in Additionibus ad 3. part. D. Thomæ quest. 32. art. 3. conclus. 4. pag. 589. & seq.* In Gallia, sive in aliquibus illius regni diocesisibus, sacrum Viaticum peste infectis ministratur involutum charta, vel brevi ligneo panno, qui ibi constituitur, unde possit ab ægotante apprehendi; veluti testatur Pontas præcitato loco. Fertur Præsul de Marchis Archiepiscopus Smyrnæ, ejusmodi nempe civitatis, quæ frequenti peste obsidetur, indulgere consuevisse, ut Eucharistia poneretur super mensulam, cui imposita fuisset albæ mundæque chartæ plagula, quæ suscepta ab ægro sacra Particula, statim igne combureretur. Et quidem Auctores proclives sese exhibent in eam opinionem, quæ admittit, ut Eucharistia in mun-

do decentique loco deponatur, ex quo eam suscipiat, absumatque is, qui peste laborat. Videantur Leander *part. 2. tract. 7. de Eucharistia disp. 4. quest. 20.* Passerinus in *3. part. S. Thomæ q. 62. n. 33. & 34.* qui valdè mirantur, Dianam *tom. 2. tract. 2. resolut. 100. editionis coordinatæ*, hunc quoque modum improbare, cum cæteroquin ipse alibi docuerit, si æger deglutire nequeat sacram Particulam, condendam eam esse in vasculo unâ cum aquæ, vel vini non consecrati haustu, ut ita eam æger facilius absorbere valeat. Siquidem in hac quoque facti specie contingit, quod is, qui sacro pabulo reficitur, illud è Sacerdotis manibus immediatè non sumit; quod planè illud est, quo præfatus Auctor impellitur ad rejiciendo modos, quos cæteri in Eucharistia peste laborantibus ministranda adhibendos proposuerunt, atque probarunt.

XXVI. Muratorius in *Tractatu superius citato de Peste lib. 3. cap. 4. pag. 366. & seq.* valdè proclivem se ostendit in aliquam idoneam, honestamque rationem, qua & ministratur pestilenti morbo laborantibus Eucharistia, & simul ministrantium indemnitati consulatur; scitè animadvertens, aut oportere ex ritibus, qui secundis rebus atque temporibus religiosè servantur, metiri ac definire eos, qui luctuosissimorum temporum duræ necessitati possint congruere. Vult tamen, id omne moderandum ac definiendum esse judicio Episcopi cujusque loci, nec integrum esse singulis Sacerdotibus eam, quam quisque maluerit, rationem seligere. Porro, congruenter ad hoc idem systema, post accuratum rei examen, rescriptum fuit postulato Vicarii Apostolici Julianæ Cæsareæ; videlicet, advigilandum ipsi esse quammaximè, ut peste cor-

reptis Sacramenta ministrarentur: quo verò ad modum administrandæ Eucharistiæ, si Sacerdotes deprehendisset alienos, atque abhorrentes à ministratione suis manibus peragenda, modum ipse statueret, auditu prudentum consilio, atque præ oculis habito decore in tantî Sacramenti administrationis servando, ut quidquid eidem repugnans deprehenderet, omnino usurpari prohiberet. Neque enim facile visum est, à longe interroganti responsum reddere, quo certus modus, certaue ratio ineunda præscriberetur; ad hoc enim omnino fuisset opus ob oculos habere omnes circumstantias, easque præsertim, quæ possent regioni congruere, ac perspectos habere modos, qui, dum aliàs pestis, ea in regione satis superque ftequens grassaretur, in usum & praxim fuerunt deducti.

XXVII. Suarez *tom. 3. in 3. part. S. Thomæ disp. 82. sect. 3.* quæstionem instituit, an omnino necesse sit, ut is, qui Eucharistia ministratur, alius sit ab eo, qui eam administrat; & consequenter, an liceat laico sibi met ipsi Sacramentum hoc ministrare; respondetque, licere id laico, quoties in extremam mortis necessitatem coniectum se sentiat, nullusque reperiri possit Sacerdos, qui ipsi Eucharistiam ministret. Quam in rem utitur exemplo Mariæ Scotorum Regina, quæ antequam martyrium subiret, »Sacramentum, quod apud se habebat, propriis manibus sumpsit, cum summa omnium laude; &, quamvis fortassè habuerit amplam circa hoc Pontificis concessionem, tamen etiam sine illa piè & sanctè fecisset.« Cardinalis Bona, Martene, & Morinus monumenta afferunt omni exceptione majora, ad evincendum, laicos, juxta veterem disciplinam, Dominici Corporis participes fieri

consuevisse, accipiendo à Sacerdote Eucharisticum Panem, eumque suis manibus in propriam os inferendo; quod quamvis nunc temporis obsoleverit, haud tamen damnari mereretur Sacerdos, qui sacro Viatico reficiendos, annuente Sacerdote ministrante, illud manibus susciperet, atque ad os suum ipsè admoveret. Egimus ipsi hac de re in nostro opere *de Canonizat. Sanctior. lib. 3. cap. 38. num. 17.* & in alio Opere nostro *De Sacrificio Missæ sect. 1. num. 345. & sect. 2. num. 153. Latine editionis.* Verùm, redeundo ad veterem usitatum morem, exploratum est, consuevisse viros in nudas manus Eucharistiam excipere, mulieres verò in album pannulum. Gregorius *tom. 3. Liturgiæ Romani Pontificis cap. 19. num. 4.* quærit, an albus ille pannulus, in quem mulieres sacram Eucharistiam excipiebant, ut eam inde suis manibus susciperent, appellaretur *Dominicale*, uti concendunt Baronius, Binius, Sirmondus, & Mabillonius; an potius *Dominicale* esset, ac diceretur velum illud, quo caput obtegebant, cum ad sacram Mensam accedebant. At, quidquid sit de erudita hac controversia, illud certum est, per plura sæcula laicos, qui sacra Communionem reficiebantur, in proprias manus excipisse Eucharistiam, suisque itidem manibus illam in os intulisse; foeminas verò Eucharistiam suscepisse in album pannulum, eandemque subinde suis, & ipsas manibus ad os transtulisse. Ideoque, si nullo expresso præcepto caveatur, ut, dum laici sacre Communionis participes fiunt, alia sit ministrantis, alia verò suscipientis persona; si pluribus labentibus sæculis Eucharistiam acceperunt laici, viri quidem in nudas manus, mulieres autem in album pannulum; si huic rei nil aliud obijciatur,

quam subsecutus contrarius usus; neque modò contenditur, ut, hoc sublato, mos ille vetustior universim redintegretur, sed tantummodò ut certo, nec ita frequenti casu, sævientis scilicet, pestis, ad faciliorem & expeditiorem reddendam ministracionem sacri Viatici, miseris moribundis exhibendi, remoto simul à ministris, quantum fas est, appetendæ mortis timore, ac periculo, possit Episcopus, adhibitis in consilium sapientibus viris, modum aliquem, aptumque ejusmodi ministracionis rationem permittere, quamvis ei juncta esset implicita veluti facultas, ut is, qui sacro Christi corpore reficitur, suis ipse manibus sacram Particulam apprehendat, atque in os suum inferat, magnis profectò animis opus est, ut, tam æqua, tam proficua moderatio improbetur ac rejiciatur, miseris ægrotos eò calamitatis adigendo, ut proximum incurrant periculum ex hac vita decedendi sine Viatico; quemadmodum animadvertit Pontas, *verb. Communio, cas. 18.* subditque etiam Muratorius *loc. sup. cit.*

XXVIII. Thomas Cardinalis Cajetanus in *Comment. ad cap. 26. S. Matthæi vers. 26.* ad illa verba *Accipite, & comedite*; scribit quæ sequuntur: „Adverte hic, quod, sicut Ecclesia „laudabiliter, pro reverentia Eucharistiae, non utitur Eucharistiae cibo, „nisi jejuna (excepto extremæ ægritudinis articulo), licet Dominus inter „cœnandum communicaverit Discipulos; ita laudabiliter pro reverentia „Eucharistiae, abstinet ab isto modo „manducandi. Accipite, comedite: „ut nonnisi sacris manibus tangatur „Eucharistia. Verùm, ad imitationem Christi, communicare tali modo „in articulo necessitatis, non esset „inconveniens; sicut etiam non jejunos, ut dictum est, in articulo ne-

cessitatis communicamus. Esset autem necessitatis articulus, si tempore epidemiae non haberetur Sacerdos, qui propè offerret Eucharistiam; & locando super præparato loco, dicere communicaturis propè expectantibus, & adorantibus: Accipite, comedite; possent enim reverenter accipere, & comedere; sicut fecerunt Christi Discipuli, qui acceperunt à Jesu, non manu ad manum, sed ex mensa; cùm sederent multi in tanta distantia, ut manus Jesu manibus eorum non possent jungi. Crediderim ego, quod, sicut unum calicem communem omnibus tradidit, ita in una patina panem in duodecim bucellas fractum manibus propriis tradiderit; & quod hinc Ecclesia usum patinarum Apostolica traditione acceperit; ita quod, sicut calicem unus discipulus dedit alii, ita patinam cum pane sancto propinquiores Jesu remotioribus successivè porrexerint. Hactenus Cajetanus. Doctrina hæc displicuit Ambrosio Polito Catharino Archiepiscopo Compsæ, Scriptori suppari ipsi Cajetano; ambo enim floruerunt sub initium xvi. sæculi; nec dubitat Catharinus, tamquam reum contemptus, & irreverentiæ erga Eucharistiam, Cajetanum traducere sequentibus verbis *pag. 421. lib. 5. Adnotationum contra Commentaria Cajetani edit. Lugdunens. ann. 1543.* Quod novum quoque modum ministrandi hoc Sacramentum Cajetanus tradiderit, videlicet per manus laicorum, & instrumenta inanimata, ob metum contagionis, & ut etiam ipsi peste laborantes propriis manibus sibi ministrarent, spectare ad contemptum tanti Sacramenti non dubito. Præterquam enim quod est hæc nova, & singularis ejus traditio, adversatur etiam aliorum doctrinæ. Nam Petrus de Palude

in 4. *longè prudentius docet, in quacumque causa non licere laicis nec sibi, nec aliis, hujusmodi Sacramentum ministrare. Quanto minùs hoc permitti debet peste laborantibus, qui plerumque mania corripiuntur; & quanto etiam minùs per instrumenta inanimata?* Sed Catharinum excessisse in censura, tùm quia non fideliter Cajetani sententiam retulerit, tùm quia non admodum solidè eam impugnaverit, facillimè ostenditur. Cajetanus non concedit laicis, tempore pestis, tangere manibus Eucharistiam; sed illam à Sacerdote depositam in loco apto, admoto ore, assumere. Nec sumentes hoc modo dicerentur propriè Ministri Eucharistiæ, sed cooperarentur ministrationi; ut sanè omnes laici cooperantur, dum ore à Sacerdote suscipiunt Eucharistiam; uti scitè notavit Gabriel He-naus *Tractat. de Eucharistia disput. 15. sect. 3. num. 45.* qui licèt pluribus confirmet, solum Sacerdotem esse Ministrum hujus Sacramenti; tempore tamen pestis, juxta Cajetani placitum, admittit, infirmis posse porrigi in Patena, vel alio mundo vase, ex quo, ore admoto umant; nec proinde concedit, in tali eventu infirmum fore Ministrum Sacramenti. Paludanus verò in 4. *sent. dist. 23. quæst. 1.* nihil habet contra sententiam Cajetani; solùm enim docet in genere, Ministrum Eucharistiæ esse Sacerdotem, de quo nemo dubitat; de eventu verò pestis tacet omnino. Quod addit Catharinus de mania, non est ad rem; si qui enim sint laborantes peste, qui etiam mania correpti deprehendantur, cum dignè & reverenter, ob maniam, sumere non possint, neque à manibus Sacerdotis sumere debent. Caterum pro sententia Cajetani tempore pestis, præter suprà cumulatòs, stant quoque Hieronymus

Venerius Archiepiscopus regalis Montis in *Examine Episcoporum lib. 4. cap. 46. num. 47.* Marchantius in *Horto Pastorum tract. 6. lect. 4.* Novatus, & alii.

XXIX. Administrationem Eucharistici Sacramenti subsequitur demùm Extremæ Unctionis ministratio; de qua quidem parùm nobis disserendum est, quod pertinet ad partes corporis sacro Oleo liniendas, cùm jam constitutum sit, ut, dum contagiosus morbi grassantur, ad evitandum contagionis periculum, sufficiat inungere organum illius sensus, qui patentior, sive inunctioni magis expositus se offert, proferendo interim Sacramenti formam sequenti ratione: *Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum, tactum, &c.* uti suprà *lib. 8. cap. 3. num. 4.* ostendimus. Videri quoque possunt Natalis Alexander in *sua Theologia dogmatica, & morali tom. 1. lib. 2. de Extrema Unctione cap. 5. regul. 6.* Herminier in *Tract. de Sacramentis tom. 3. de Extrema Unctione cap. 2. §. Quæres utrum plures.* Tournely in *suis Prælectionibus theologicis de Penitentia, & Extrema Unctione. §. Quæres tertio, pag. 35.* impressionis Parisiensis anni 1728. modernus Benedictus Gaetani, Episcopus Collensis, in *sua disceptatione historica de Extrema Unctione cap. 8. pag. 98.* & omnium latissimè Diana in *editione coordinata tom. 3. tract. 1. resolut. 60.* Quapropter illud tantummodo discutiendum superest, an tempore grassantis pestis liceat Sacramentum Extremæ Unctionis ministrare, seu Unctionem sensus peragere, adhibita oblonga virga, cujus extremæ parti alligatus sit, firmiterque adhæreat gossipii pugillus sacro imbutus Oleo, quo scili-

scilicet contingatur, & liniatur pars illa corporis, quæ sola inungitur, cum Sacramentum peste laboranti administratur.

XXX. Ratio hæc, sive methodus ministrandi Extremam Unctionem probatur à Saintebeuve *tom. 3. cas. 88.* ac fertur etiam in praxim deducta per plures Galliæ dioceses, quas pestis incesserat; uti testatur Pontas *præcitato loco. verb. Comm. cas. 18. verb. Curatus cas. 4.* Consentiunt plures alii Auctores: Sylvius in *Additionibus ad 3. part. S. Thom. quæst. 32 art. 3.* ubi disserens de Sacerdote Extremam Unctionem ministrante ei, qui peste laborat, hæc habet: *Uti potest virga oblonga, verè tamen Oleo tincta, sic ut perficiatur Unctio, &c. Peracta autem Unctione, virgam ejusmodi aut purgabit, ac in similem usum servabit, si aurea sit, vel argentea, propter reverentiam Sacramenti; vel lignæ comburet, si sit lignea: & ante Sylviu id ipsum docuerat Chapeville in cit. Tract. de necessitate, & modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, quæst. 39.* ubi rectè concludit, dum, sæviente peste, Sacramentum Extremæ Unctionis hoc modo ministratur, nihil desiderari, quod ad substantiam pertineat, sive ex parte formæ, sive etiam ex iis, quæ præstanda sunt à Ministro, qui verè dicitur ungere, licèt memorata virga utatur; quomodo eum scribere affirmamus, qui ad litterarum characteres efformandos calamo utitur. In Rituali Romano in Ordine ministrandi hoc Sacramentum hæc verba leguntur: *Deinde intincto pollice in Oleo sancto, in modum Crucis ungit infirmum; ex quibus oritur obligatio, semota necessitatis causa, sectandi præscriptam ibi methodum; ita ut, qui secus agit, peccati reatum incurrat. At quoties adsit gravis urgensque necessi-*

tas expeditos facilesque inveniendi modos, quibus, pestifero morbo infecti hujus Sacramenti participes fieri possint, nulla subest justa ratio, quæ possit Episcopum remorari, nec facultatem faciat Sacerdotibus Extremæ Unctionis Sacramentum superiùs indicato modo administrandi. Videatur hac ipsa de re Pasqualigus memorato *Opere quæst. 356.* ubi postquam sedula cura colligit Doctores omnes, qui in eandem sententiam consentiunt, hæc addit *num. 3.* *Dicendum est, Extremam Unctionem ministrari posse mediante aliquo instrumento ex causa rationabili, qualis esset ad evitandum periculum infectionis tempore pestilentie. Ratio autem est, quia etiamsi Minister utatur instrumento aliquo, adhuc tamen verè, & in communi existimatione dicitur ungere; si quidem frequenter unctio solet fieri mediante aliquo instrumento; & ideo salvatur, quod Minister sit causa effectiva Unctionis, ex generali ratione, quod actio, quæ fit mediante aliquo instrumento, dicitur esse immediatè ab agente principali, cum instrumentum non agat, nisi ut motum ab illo. Præter Auctores autem inibi ab eo congestos, huic quoque sententiæ subscribunt Suarez in 3. part. S. Thomæ *tom. 4. disp. 44. sect. 3. sub num. 10. pag. 549.* Venetæ impressionis anni 1603. Giribald. de Sacramentis in genere tract. 1. cap. 1. dub. 4. num. 26. Rosignol. *tom. 16. part. 2. de Extrema Unctione quæst. 5. art. 5. num. 5. & 6. Lacroix lib. 6. part. 2. de Extrema Unctione n. 2115.* Wigandt in Tribunali Confessoriorum tract. 14. exam. 4. sub. num. 107. & 117. Duhamel *tom. 7. Theologie tract. de Extrema Unctione dissert. 2. cap. 1. sub. num. 2.* Diana in edit. coord. *tom. 2. tract. 4. resol. 34. & 35.* Zuccherius verò in *Decisionibus Cleri Patavini anni 1708. casu 1. discus-**

curso mense Octobris dub. 2. in hanc ipsam sententiam eò propensio- rem se esse fatetur, quòd eam admissam & traditam videat ab iis quoque, qui in Eucharistia ministranda non consentiunt posse Sacerdotem aliam inire rationem, quam ut sacram Particulam in os aegroti peste laborantis propriis manibus inferat.

CAPUT XX.

De postulatis spectantibus ad Christi- fideles Turcarum Imperio subiectos.

Retulerunt Albanæ Episcopi, pau- peres Catholicos illius regionis hanc plerumquè artem exercere, ut naves suas onerent tormentis bellicis, tum majoribus, tum minoribus, en- sibus, plumbeis globulis, nitrato pul- vere, ære, ferro, chalybe, funibus ru- dentibus, aliisque rebus ad onerarias æquè, ac bellicas naves instruendas necessariis, eaque omnia ad Turcas transvehant; neque verò hanc artem intermittere eos posse; tum quia Tur- cico Imperio subduntur, ejusque gra- vissimo premuntur jugo, nec alia ratio- ne ærumnosa vitam tolerare, suasque inopes familias sustentare valent; tum etiam ut habeant, unde tributum iis- dem Turcis persolvant, quo non solu- to, omnino perderentur. Quoniam verò hæc omnia Ecclesiasticis sanctionibus prohibentur, subdiderunt iidem Præ- sules, facere se non potuisse, quo mi- nus à Sancta Sede implorarent pro Ca- tholicis sibi subditis privilegium quod & eorum conscientiam solaretur, & fa- cultatem iis afferret id ipsum perse- quendi, sublato periculo incurrendi pœnas & censuras indictas in eos, qui id agunt, quod à memoratis populis hucusque factitatum esse fatebantur.

II. Sanè, præmissa omnia cano- nicis sanctionibus esse vetita, perspi- cuum fit ex cap. Ita quorundam, ex cap. Significavit, cap. Quod olim, cap. Ad liberandam, de Judæis, & Sara- cenis, cap. Multa, lib. 5. Extravagan- tium communium, cap. unic. de Judæis, inter extravagantes Joannis XXII. præ- ter id quod legitur in Bulla Cœnæ Do- mini, quæ singulis annis iterum solem- niter publicatur. Præterea similis pro- hibitio deferendi arma, & bellica ins- trumenta ad hostes reipublicæ, ex civi- libus etiam legibus oritur, nimirum ex l. Nemo. Cod. Quæ res exportari non debeant, l. fin. Cod. de Pœnis.

III. Putarunt nonnulli, interdic- tum illud ne arma, ac bellica instru- menta deferantur ad Turcas, originem simul & causam duxisse à Crucesigna- torum expeditionibus toties indictis, atque susceptis ad Terram Sanctam ex hostium manibus redimendam; prop- terea quod hujusmodi bellicorum ins- trumentorum ad Turcas transvectio eo tempore facta magnum detrimentum Christianæ rei inferre potuisset; ideo, quoties Crucesignatorum expeditio non habeatur, & quoties bellum in Turcas actu non ferveat, locum hujusmodi sanctionibus esse non debere. Nos au- tem haud quidem inficiabimus, non- nullas ex præindictis prohibitionibus tunc prodiisse, cum sacrum bellum à Crucesignatis gerebatur, & memora- tæ rationi proximè innixas fuisse. Hu- jusmodi planè est illa, quam Beatus Gregorius X. edixit in sua Constitut. 2. cui initium *Adaperiat*, num. 2. part. 2. tom. 3. Bullarii Romani novissimæ editionis: *Nonnulli maledictionis alum- ni, solo nomine Christiani, terrena dum- taxat non celestia sapientes, & inni- tentes perniciosi lucrorum studiis, ut in voluptuosæ vitæ facibus latius debac- chentur, vidualibus, armis, vasis, na- vili-*

*vilibus, & aliis necessariis, causa dam-
nati questus, Christi muniant inimi-
cos, ut ad impugnationem Fidei, Chris-
tianorum ac Terræ sanctæ depressio-
nem, robore fortiori sic muniti consur-
gant.* At negabimus, & jure quidem
negabimus, omnia interdicta hujus-
modi fuisse tunc evulgata, dum Cru-
ciatæ haberentur, nec alium iis finem
statutum fuisse, quam Terræ sanc-
tæ ex Turcarum manibus vindicatio-
nem; tùm quia similis prohibitio, uti
monuimus, inserta legitur Bullæ, quæ
adhuc quotannis in die Cœnæ Domini
publicatur; tùm quia eadem præcipuè
innititur improbitati ipsius actionis,
ex qua naturaliter sequitur, ut poten-
tiores & animosiores fiant Christiani
nominis hostes, atque ita Catholicorum
respublica facilius opprimatur ac sub-
vertatur.

IV. Docent alii, justis urgentibus
causis, semotoque semper animo ju-
vandi Turcas, posse Romanum Pon-
tificem pauperes Christifideles donare
privilegio asportandi arma, atque mi-
litaria instrumenta ad Turcas, dum-
modò cum iis actu bellum non ardeat.
Ita disserit Alterius *de Censuris lib. 5.
cap. 11. disp. 8.* Immò contenditur, hu-
jusmodi privilegio Januenses à Sixto
IV. & Julio II. Pontificibus, Venetos
autem à Martino V. Pontifice fuisse
donatos; uti videre est penes Sayrum
de Censuris, lib. 3. cap. 11. num. 36.
Sebastianum verò Lusitanæ Regem à
Gregorio XIII. id ipsum obtinuisse,
quemadmodum evincitur ex hujus Pon-
tificis Brevi, incipiente: *Exponi No-
bis, relato num. 72. pag. 3. tom. 4.
citati Bullarii.* At nullum fortassè ex
hujusmodi exemplis eidem casui, de
quo nunc agimus, congruere meritò
dici potest. Licèt enim in præindica-
tis Januensium, Venetorumque privile-
giis expressa legatur facultas exercen-

di, etiam dum bellum geritur, cum
Turcis mercaturam; iisdem tamen in
privilegiis semper excipiuntur arma;
idque tantummodò indulgetur, ut ven-
dantur funes pro navibus ad eorum
portum appellentibus, ac insuper quæ-
dam stamni, plumbi, æris, & auri-
chalci species, uti rectè observat Card.
Toletus in *sua Instructione Sacerdotali,
lib. 1. cap. 23. num. 10.* Nec quidquam
ab iis discrepat privilegium Lusitano
Regi concessum, cùm in ipso facul-
tas fiat Catholicis, qui ex Lusitaniæ,
aliisque regnis navigant ad Caput de
Guea, aliasque Africæ regiones, ut
transvehere possint ad infideles, ipso
quoque belli tempore, merces, alias-
que res universas, exceptis tamen iis,
quæ Bulla Cœnæ Domini asportari
prohibentur: *Ad Caput de Guea, & ce-
teras Africæ partes, etiam belli tempore,
commercii causa, se transferendi, ac ibi-
dem commeatus, merces, victualia, &
quascunque alias res, non tamen in Lit-
teris die Cœnæ Domini legi solitis prohi-
bitas, deducendi, transvehendi, & trans-
portandi.*

V. Reginaldus rem suprà modum
acuens, tuetur, interdicta hujusmodi,
neque locum, neque vim obtinere,
quoties ea, quæ Christifidelibus ob-
venit ex negotiatione utilitas, major
sit damno, quod ex armorum, belli-
corumque instrumentorum transvec-
tione ad Turcas, obventurum time-
tur. Verùm hanc sententiam oppug-
nant Mendoza, & latius Diana, *coor-
dinatæ æditionis, tom. 5. tract. 1. resol.
46.* Ideoque alii, rem ad Theologiæ
principia exigentes, advertunt, ignea
tormenta diversi moduli, seu enses,
modico numero ad Turcas transve-
here, cùm in ipsos bellum non geri-
tur, esse quid per se, ac natura sua
indifferens, modò id non fiat iniquo
animo & consilio nocendi Christifide-
li.

libus; ideo autem pravum evadere, ac etiam excommunicationis poena vindicari, propterea quod Ecclesia, justis urgentibus causis, hoc fieri interdixit. Ex quo inferunt, cum pauperes Christifideles, quidquid in hoc genere agunt, haud certè eo consilio præsent, ut detrimentum inferant iis qui unam eandemque cum ipsis Religionem profitentur, sed tantummodò ut inopes familias suas alant, & habeant unde tributum possint persolvere, atque ita impendentem suo capiti ruinam evadant; conticescere omninò in hac facti specie Ecclesiasticam legem, eamque, tanto urgente incommodo, non obstringere. Ita disserunt Ugolinus de *Censuris part. 2. cap. 7. §. 1. num. 4.* Sayrus eodem *Tract. de Censuris lib. 3. cap. 1. sub num. 34.* Castropalaus *Oper. moral. part. 6. dis. 3. de Censuris punct. 8. num. 17.* Duard. in *Bullam Cænæ lib. 2. can. 7. quæst. 12. num. 2. & 3. quæst. 31. conclus. 1. num. 13.* Bonacina *Oper. moral. tom. 3. de Censuris in Bulla Cænæ disp. 1. quæst. 8. punct. 4. proposit. 4. num. 13.* Filliucius *Oper. moral. tom. 1. tract. 16. cap. 6. de Censuris in particulari quæst. 7. num. 147.* Schmalzgrueber in *lib. 5. Decretal. tit. 6. de Judæis sub num. 47.*

VI. Alii insuper opportunè animadvertere non prætermittunt Christifideles Turcarum imperio subiectos, si iisdem sibi imperantibus arma suppeditent, vel ad designatum ab ipsis locum eadem transvehant, dummodò id peragant remoto semper iniquo animo nocendi Christifidelibus, haudquam fieri obnoxios canonicis sanctionibus, quibus indefinitè, ac universim id fieri prohibetur: Navarrus *consil. 3. & tribus sequentibus lib. 5. tit. de Judæis*, Leander in *Quæst. Theol. part. 4. tract. 3. de Bulla Cænæ disp. 3.*

quæst. 3. Salmanticenses in Cursu Theologico morali tom. 2. tract. 10. de Censuris cap. 4. punct. 6. Excommunicat. 7. Schiara in Theologia bellica tom. 2. lib. 5. difficult. 24. num. 21. Franciscus à Breno in *suo Manuali Missionariorum tom. 2. lib. 1. cap. 2. quæst. 2. & præcipuè num. 6. & num. 9. eodem planè modo*, quo ab omni culpa immunes censentur miseri illi Christifideles, qui in Turcarum trementibus captivi, unà cum illis remum agunt, cum Turcicæ in Christianorum naves impelluntur, si id, quod faciunt, verberebus, & dura servitutis lege coacti faciant, nihil cæteroquin ipsi in Christifideles animo infensi; Alterius de *Censuris lib. 3. cap. 10. §. Hæc opinio*, Azorius *Institt. moral. part. 1. lib. 8. cap. 23. quæst. 17.* Molina de *justitia & jure disp. 115. tom. 1.* Thesaurus de *Pænis Ecclesiasticis part. 2. verb. Arma cap. 8. §. Quæres primo*, Tolet. *Instruct. Sacerdotal. lib. 1. cap. 24. num. 6. ibique Adden. à Breno tom. 2. Manual. Missionarior. lib. 1. cap. 2. quæst. 2. ubi demonstrant, quantum interest discriminis inter hanc facti speciem, & alteram de qua sermo est in propositione 51. inter proscriptas ab Innocentio XI. ubi proponitur famulus, qui metuens dumtaxat, ne ab heretorvis oculis aspiçatur, malè tractetur, aut domo expellatur, scalam admovet, ostium reserat, vel quid aliud præstat ejusmodi, ut herum ipsum alienas ædes iniquo consilio pervadere nitentem, adjuvet.*

VII. Albanensibus itaque Episcopis, qui in relatione status suarum Ecclesiarum petitionem, de qua hucusquè disseruimus, promiserimus Christifidelibus sibi subditis ad Congregationem de Propaganda Fide detulerunt, post accuratum rei examen, conscriptæ fuerunt, ac datæ encyclicæ litteræ die

14. Martii 1747. quibus auctoritate nostra, mandatum ipsis fuit ne molestiam ullam afferrent miseris illis Catholicis si suis navibus ad Turcas, nullo inter hos, & Christifideles indicto bello, transveherent sclopos majores atque minores, sarissas, gladios, plumbeas glandes, nitratum pulverem, chalybem, ferrum, aurichalcum, æs, fustes, aliaque ad onerarias, aut bellicas naves struendas idonea; adhibito tamen modo quoad numerum, & quantitatem, quemadmodum plerumquē fieri dignoscitur; ac firma cæteroquin, & illæsa remanente prohibitione transvehendi, sive pax vigeat, sive bellum ardeat, mortaria, incendiaris pilas, tormenta bellica majora, plumbeos, aut ferreos majoris moduli globos, ipsosque sclopos ingenti numero, quod tamen, ut suprâ diximus, rariùs contingit; quæ inita ratione, satis provisum putamus, ut & prohibitio, quantum necesse est, sarta tecta servetur, & miseris illis Christifidelibus, nihil iniquo animo molientibus in Religionis sodales, facultas relinquatur comparandi sibi victum, ac evadendi violentias atrocesque persecutiones, sibi ab iniquis dominis imminentes.

VIII. Gravioris momenti fuit aliud postulatum, ab Archiepiscopis, Episcopis, Parochis, ac Missionariis ejusdem provinciæ Albanæ propositum; an scilicet permittendum sit Catholicis ibidem sub Turcarum imperio degentibus, ut Mahumetanum aliquod nomen sibi imponant, eoque se compelli faciant, ut ita possint liberi commercii commodis cum Turcis gaudere, simulque evadere pensitationem certi cujusdam exigui census, sive tributi, quod solvere debent omnes, qui cum Turcæ non sint, in Turcarum regionibus commorantur, ac demum ut à persecutionibus, gravissi-

misque poenis se eximant, quibus obnoxius fieret quisquis à Mahumetanæ impietatis erroribus ad Christi Fidem translatus, Turcico se nomine compelli non faceret; nam si deinde Christiano aliquo nomine se nuncupari pateretur, perfacile Turcis esset concilcere, ac etiam planè deprehendere, illud ad Christiana sacra transiisse; qua re detecta, haud sanè prætermitterent ea parare, atque exequi, quæ ipsorum legibus sanciantur in eos, qui ab eorum secta ad nostram Religionem convertuntur.

IX. In Concilio Provinciali, sive Nationali Albano, habito sub Clemente XI. Pontifice anno Domini 1703. sancitum fuit *cap. 3.* ut à Sacramentorum communione repellerentur Christiani illi, qui Christi Fidem, in corde ac mente servantes, ab exteriori tamen ejusdem professione deficiunt, sectantes extrinsecus Turcicam vivendi rationem, & Turcicis nominibus se se vocitari permittentes: *In Turcarum consortio Turcico more vitam degunt, dies jejuniis sacros esu carniū profanant, & Mahumetanis nominibus vocitantur; in congregatione tamen fidelium, Christianos mores induunt, & officia peragunt Christianorum.* Id ipsum quoque decretum fuit in nostra Constitutione, cui initium *Inter omni-nigenas*, quæque est *num. 89. tom. 1. nostri Bullarii*, super disciplina incolarum Regni Servæ, finitimarumque regionum, ubi §. 3. inter cætera, quæ Christianis interdiciuntur, illud recensetur, ne Mahumetana nomina assumant: *Nomina Turcica, quorum nec memores esse deberent, per labia assumere;* idque, licet omni asseveratione testentur, se Christi Fidem in corde fovere. Itaque non absimile fuit responsum, quod re priùs in Congregatione universalis Inquisitionis sedulo
exa-

examinata, redditum fuit Archiepiscopis, Episcopis, Parochis, & Missionariis Albanensibus; quibus etiam seriò injunctum fuit, ne patiantur, Christifideles Turcica nomina assumere, iisque se compelli facere, sive ut attributi pensitatione se subtrahant, sive quacumque alia de causa; eos verò, qui ejuratis Mahumetis impietatibus, Christi Fidem amplexi sunt, hortentur opportunè, ut, quatenus de sua firmitate & constantia pertimescant, ex illis regionibus abscedant, seque transferant ad alias Turcico imperio non subjectas; cum nec his licere debeat pristinum Turcicum nomen retinere, postquam in Christo renovati sunt; nihilque prosit utrisque inviolatam in corde Fidem servare, dum nimis apertè, uti prænotatum est, in exteriori ejusdem confessione deficiunt. Hæc omnia latius persecuti sumus nuperrima nostra Encyclica Epistola, incipiente *Quod Provinciale Concilium*, edita die prima Augusti anni 1754. quæ inseretur *tom. 4. nostri Bullarii*: „Districtè prohibemus, ne quilibet ex Christifidelibus, quocumque casu, vel prætextu, aut in quibusvis excogitabilibus circumstantiis, eadem Turcica, seu Mahumetana nomina, ut Mahumetani credantur, assumere audeant;“ & mox infra: „Illos denique, qui ex Mahumetanis Christiani sunt facti, vel qui istorum sunt filii, si de sua in Fide constantia diffidant, vereanturque, ne, si Turcica deponant nomina, dominantium penas incurrant, easdemque subire formident, seriò admoneatis, ut omninò regiones illas occultè deserant, & ad terras Christianorum accedant, atque confugiant, in quibus, & Deus, qui dat escam omni carni, & fidelium charitas minime ipsis deerit, maxime si

„Episcoporum commendatitiis epistolis muniantur.“

X. Nemo Christianus potest ullam omninò extrinsecus actionem edere eo consilio, ut Turca, vel alterius cujusvis sectæ professor existimetur, quamvis intimo corde sanctam Christi Fidem firmiter teneat. In veteri Testamento Eleazarus amicis hortantibus, ut ad declinandam necem ex immolatis edere simularet, respondit, statutum sibi deliberatumque esse non solum ab esu, sed etiam ab edendi specie abstinere, ne cæteris offensionis & scandalo esset, atque ita animam suam in æternum perderet: „Non enim ætati nostræ dignum est fingere, ut multi adolescentium arbitantes, Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum, & ipsi propter meam simulationem, &c. decipiantur, & per hoc maculam, atque execrationem meæ senectuti conquiram. Nam, etsi in præsentì tempore supplicii hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam;“ uti legere est *lib. 2. Machabæorum cap. 6.* Redemptor verò noster Dominus Jesus Christus apertè denuntiat, se extrema universalis Judicii die illos nequaquam in suos agiturum, quos in hac vita degentes quodammodò puduit, ipsius sectatores se profiteri: „Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua.“ Ita *Lucæ cap. 9.* Inter eos autem, qui coram hominibus erubuerunt se Christi sequaces ostendere, ii proculdubio recensentur, qui temporalis compendii causa, alterius religionis se esse simulaverint. Et quamvis Apostolus *prima ad Corinthios cap. 9.* affirmet, se cum Judæis tamquam Judæum, cum Gen-

tilibus tamquam Gentilem conversatum fuisse; opportunè tamen adnotat Sanctus Augustinus *epist. 40. alias 9. & epist. 82. olim 19.* id peregrisse Apostolum ex charitatis impulsu, quo omnibus familiariter utebatur, ut omnes lucrificeret; abstinens cum ethnicis à legalibus, quæ antiquato jam præcepto non amplius necessariò servanda erant; eorumque usum resumens, quoties inter Judæos versabatur, quoniam adhuc vetita non fuerant; iisque ita redactis ad naturam actus per se indifferentis, prout magis ad Fidei incrementum conducere noverat, iisdem abstinebat, vel utebatur.

XL. Ecclesiæ Annales percurrentibus tria occurrunt genera libellaticorum: quorum alii, sævientibus persecutionibus, Fidem negabant, eaque de re obtinebant à magistratibus libellum, seu litteris consignatum testimonium, se idolis sacrificasse, Fidemque Christi negasse; alii verò numerata pecunia emebant securitatis libellum, quem fidem publicam, sive recentiori vocabulo *salvum conductum* appellare licet, eoque pacto obligationem declinabant sese sistendi, & Christi Fidem publicè ac palam profitendi; alii denique nec Fidem negabant, nec quidquam illi contrarium actu exercebant; sed ut securitate gauderent, à magistratibus impetrabant libellos quosdam, seu scripta testimonia, quibus dicebantur idolis sacrificasse, quamvis id esset à veritate alienum. Petrus Annatus in suo *Apparatu ad Theologiam positivam lib. 3. art. 7. tit. de lapsis à Fide* hæc habet: „Duo fuerunt libellaticorum genera: alii qui Fidem negabant; alii verò qui non negabant, sed palam profiteri non audebant, & ne ad id cogerentur, id pecunia redimebant, securitatis accipiendo libellos, ut

„supplicia evaderent;“ ubi cum Annatus de primo tantum, & secundo libellaticorum genere mentionem faciat, Nos de duobus hisce nunc disserendo, primum quidem improbatum, alterum verò toleratum fuisse affirmabimus; quemadmodum etiam pluribus demonstravimus in nostro *Opere de Canonizatione Sanctorum lib. 1. cap. 2.* hos quippè novissimos assimilare licet iis, qui de propria constantia dubitantes, sævientibus persecutionibus, fugam arripiebant, vel latitabant. At non minùs, quam primum illud, improbatum quoque fuit tertium genus libellaticorum, eorum scilicet, qui neque verbo, neque scripto declaraverant, se quidquam impiè aut fecisse, aut facturos esse contra Fidem, sed solummodò ad securitatem sibi asserendam passi fuerant, ut in attestationis libello à magistratibus dato assereretur, ipsos sacrificasse, ac negasse Christum; veluti ad rem nostram scribit Auctor vitæ S. Cypriani, quæ editioni Baluzianæ præmissa legitur, *sub num. 6.* „Existimo itaque, libellaticos nec voce, nec scripto impiè quidquam aut facturos promisisse, aut à se factum declarasse, sed idcirco vituperatos, & justæ penitentiae addictos fuisse, quòd securitatis libellos à magistratibus impetrassent ea lege & conditione, ut in Actis publicis scriberetur, eos sacrificasse, & Christum negasse, quamvis neutrum commississent;“ quod etiam animadvertit Sylvius in 2. 2. *quest. 3. art. 2. concl. 3.* „Sequitur secundò, excusari non posse libellaticos, de quibus Cyprianus *epist. 35. 51. 52.* & in tractatu de Lapsis, qui cum scirent, sibi non licere idolis sacrificare, pecunia libellum obtinebant, testantem saltem in effectu, quod sacrificassent, ut sic

„evaderent tormenta, quæ cæteri coge-
 „bantur sufficere. Quamvis enim li-
 „ceat vestigal pendere, ne quisurgea-
 „tur aut idolis sacrificare, aut aliter
 „Fidem Catholicam deserere, non ta-
 „men licet accipere testimonium sa-
 „crificii, quasi per te facti etsi non
 „feceris.“ Ex quibus satis colligi po-
 „test, Ecclesiæ spiritum eos aversari,
 „qui quamvis Fidem intrinsecus veluti
 „occlusam servant, faciunt tamen ipsi,
 „vel suo nomine aliquid fieri patiuntur,
 „quod legitimam inducat suspicionem,
 „eosdem à fide defecisse.

XII. Consentiunt alii quoque Theo-
 „logi, ex quibus Cardinalis Cajeta-
 „nus in *Comment. ad 2. 2. quæst. 9.*
art. 2. §. 1. hæc tradit: „Aliud est
 „occultare propriam Fidem, & aliud
 „profiteri alienam fidem, sive acci-
 „dat utrumque verbo, sive alio sig-
 „no. Et profiteri alienam fidem, nullo
 „pacto licet. Et propterea, sicut mor-
 „taliter peccaret, si quis diceret, se
 „esse Judæum, aut Mahumetanum;
 „ita mortaliter peccaret, si uteretur
 „veste, aut bireto, aut quocumque
 „alio signo proprio Judæis, aut Ma-
 „humetanis.“ Cardinalis Toletus in
Instruct. Sacerdot. lib. 4. cap. 2. de
modo & necessitate Fidei num. 3. id
 „ipsum affirmat: „Quamvis autem sem-
 „per non sit necessaria Fidei exte-
 „rior confessio, tamen semper est ne-
 „cessarium non manifestare aliquam
 „sectam; non enim idem est, non
 „ostendere se esse Christianum, &
 „ostendere se esse infidelem. Illud
 „enim non semper est illicitum, sed
 „tantum in duobus casibus positis,
 „&c. hoc autem semper illicitum.
 „Unde qui transiens per infidelium
 „terras, vestiret se vestibus, quibus
 „soli infideles utuntur, ut ab aliis
 „distingueretur, peccaret mortaliter
 „secundum communem sententiam;

Tom. II.

„ut qui in terris Turcarum ligaret
 „caput tobalea alba, ne à Turcis
 „occideretur, vel comprehenderetur;
 „similiter, qui Romæ, vel in aliis
 „similibus locis, Judæorum pileo
 „uteretur, ut occultari posset; qui
 „etiam aliis similibus uteretur usu
 „communi, vel lege solis infideli-
 „bus deputatis.“ Ipseque præcatus
 „Sylvius, post firmatum sequens cæte-
 „teroquin tutissimum effatum theolo-
 „gicum: „Eodem præcepto, quo ju-
 „betur assensus veræ Fidei, etiam
 „jubetur ejusdem Fidei professio ex-
 „terior. Ergo similiter, quo præcep-
 „to prohibetur assensus falsæ fidei,
 „etiam prohibetur istius fidei exte-
 „rior professio. Qui autem simularet
 „falsam fidem exterius, profiteretur
 „illam: ergo peccaret contra præcep-
 „tum Fidei: illud in rem nostram
 „deducit consequens: „Ex his sequi-
 „tur, non licere Christiano uti istis
 „rebus, vestibus, & signis, ex quo-
 „rum usu meritò colligi posset esse
 „desertor veræ Fidei, vel alienæ pro-
 „fessor. Quare, cum pro diversitate
 „gentium, locorum, & temporum,
 „diversa inveniantur signa sive per
 „legem, sive per consuetudinem sig-
 „nificantia, videndum est, an sig-
 „nificent distinctionem nationis à na-
 „tione, an religionis à religione. Si
 „prius dumtaxat, licet eis uti abs-
 „que periculo Fidei, sicuti licitum est
 „lingua, seu idiomate nationis illius
 „uti; si posterius non licet. Ratio
 „prioris est, quia usus talium signo-
 „rum neque ex sua natura, neque ex
 „institutione, neque ex consuetudine,
 „significat professionem alicujussectæ.
 „Considerandum tamen est, ne ex tali
 „usu sequatur scandalum; neve tunc
 „signa illa assumantur, quando Fides
 „est profitenda. Ratio posterioris est,
 „quia uti talibus signis, est profiteri,

Aa

vse

„se esse illius sectæ, ad quam signifi-
 „candam sunt per legem, aut consue-
 „tudinem instituta. Sic olim signum
 „erat infidelitatis, jurare per fortu-
 „nam Cæsaris, apud Eusebium *lib.*
 „4. *cap.* 14. thus ad imperium eth-
 „nici Imperatoris adolere, etiamsi
 „coram idolo non fieret, apud Na-
 „zianzenum *Orat.* 3. sacros Codices
 „tradere, apud Augustinum *lib.* 7.
 „de Baptismo *cap.* 2.“

XIII. Et quamvis nomina ad de-
 signandas secernendasque personas,
 non autem religiones, inventa sint,
 ideo affirmari posse videatur, Christi-
 fidelem nomina Turcica assumentem,
 vel retinentem, nullam ingerere suspi-
 cionem defectionis à Christi Fide;
 quemadmodum Christianus viator, vel
 incola, in regionibus Turcico imperio
 subjectis, Turcas induit vestes, ne
 irrideatur, atque vexetur, absque eo
 quòd possit eum quisquam redarguere,
 neque enim vulgares communesque
 vestes in usum inductæ fuerunt, ut
 à religione religio secernatur, sed ad
 contendam corporis nuditatem, uti
 tuetur Valens, in *Concordia Juris Ponti-*
ficii cum Cæsareo sect. 4. *pag.* 382.
 „Quando actiones, vel signa habent
 „aliud usum, & in aliud finem,
 „præcipuè de se, vel ex usu, seu
 „institutione, referuntur; verbi gra-
 „tia vestes gestare, quibus ad te-
 „gendum corpus Turcæ uti solent,
 „&c. adhuc intelligi potest, quod il-
 „lis utatur bona intentione, ac fine;
 „& tunc qui decipitur, existimans,
 „talem personam esse infidelem, non
 „habet sufficiens fundamentum ad
 „id prudenter judicandum;“ haud
 tamen magnoperè adlaborandum est,
 ut hujusmodi animadversionis infir-
 mitas detegatur.

XIV. Quidquid enim sit de pri-
 mitiva nominum institutione, illud

in nostri casus hypothesi certum est,
 Turcicum nomen esse signum & no-
 tam, qua non modò homo ab homine,
 sed à religione religio distinguatur ac
 discernatur. Turcæ Sodales suos Tur-
 cas noscere volunt, ut possint ab iis,
 qui Turcæ non sunt, tributum exigere,
 certoque scire, qui secum in religione
 consentiant; utque has sibi notiones
 comparent, hoc statuerunt systema,
 habendi pro Turcis eos qui Turcico
 nomine compellantur. Et sanè, si
 Christifideles, dum tributum pensatio-
 nem volunt evadere, vel minimè videri
 à Mahumetana secta ad Christi Fi-
 dem transisse, Turcicum nomen aut
 assumunt, aut retinent, nihil præterea
 desiderari posse videtur, ut tutò con-
 cludere liceat, nominum institutioni,
 ad secernendas hominum personas pri-
 mitus excogitata, ex communi tacita-
 que consensione aliam accessisse vim,
 secernendi nimirum religionem à reli-
 gione, Christianam videlicet à Mahu-
 metana; atque in praxi idem omninò
 esse Turcicum sibi nomen imponere,
 vel præhabitu retinere, ac se Mahu-
 metanæ sectæ additum, si minùs ver-
 bo, ac facto quidem certè profiteri.

XV. Huc autem re perducta, in-
 congruum illicò detegitur præallega-
 tum Turcicæ vestis exemplum. Quan-
 doquidem, semota qualibet alia quæs-
 tione; si quod adsit indumenti genus,
 quod ex forma, usu, aliisve adhæren-
 tibus circumstantiis, habeatur veluti
 tessera, sive nota, quæ religionem à
 religione secernat; numquam eo uti
 licebit, quantumvis allegari posset
 superiori similis exceptio, nimirum
 vestes primitus compositas contextas-
 que fuisse ad obtegendam nuditatem,
 frigusque depellendum; uti scitè ob-
 servat Cardinalis de Lugo in *suo Trac-*
tatu de Fide quæst. 14. *sect.* 5. §. 1.
num. 82. „Si ergo esset vestis, quæ
 „prop-

„propter circumstantias, vel institutionem, ita esset determinata ad „significandam negationem Fidei, sicut sunt verba, vel voces ex natura sua ad significandam mentem, „idem omnino dicendum esset de veste illa, quod de vocibus dicitur; „atque ideo, sicut nullo casu fidelis licet proferre voces, quibus significetur, ipsum esse alterius sectæ, ita „numquam licebit ei usus talis vestis habentis æquè determinatam significationem, ac habent voces. Non „repugnat autem, quod circumstantiæ tales sint, in quibus vestis possit habere significationem æquè determinatam, ac habent voces, & „à qua non possit abstrahi.“

XVI. Hæc, aliaque plura expensa fuerunt, antequam publicaretur, & ad interrogantes Episcopos transmitteretur præmemorata Epistola, cui initium: *Quod Provinciale Concilium.* Quin etiam sapienter animadversum fuit, quod si simulatio istiusmodi diutius protraheretur, eaque subinde à Turcis quod satis superque facile esset, detegeretur, præter obventurum sanctæ Religionis nostræ dedecus apud ipsosmet Turcas, hi rectè ex hoc ipso occasionem arriperent, eamdem acriter uniuscujusque insectandi, ac persequendi: „Unde opportuna præbetur Turcis ipsis occasio Christifideles omnes tamquam hypocritas, & „deceptores existimandi, atque adeo „jure ac merito persequendi;“ sunt ipsa Encyclicæ verba. Illud insuper adnotatum fuit, permissio Christifidelibus Turcici nominis usu, latior exinde iis, qui se hoc pacto pro Turcis exhibent, aditum patefieri, ut seu ex prava voluntate, seu ex dura rerum conditione, ad alios progrediantur actus Mahumetanæ sectæ protestationem includentes, servata abdi-

tiore animo Christi Fide, atque ita se pro Christianis inter Christifideles, pro Turcis verò cum Mahumetanis gerere non reformident; quemadmodum aliàs nonnemo asseruit fieri à Christianis Chium Insulam incolentibus, prolatis quibusdam monumentis, quæ anno 1710. typis impressa circumferebantur.

XVII. Ad Fidei nostræ professionem similiter pertinet alterum exhibitum postulatam circa Christianos illos, qui cum antea ad Mahumetanam impietatem deflexerint, inde reduces, ad sanctam Christi Fidem iterum revertuntur; an scilicet hi, non solum errores detestari debeant in congregatione Christifidelium, cum inviolabili promissione in posterum abstinendi à quibuscumque actibus falsæ sectæ professionem præferentibus, sed insuper debeant Turcis, etiam cum vitæ periculo, reditum suum ad Christi Fidem significare. Extat hac de re Decretum Congregationis Sacræ Inquisitionis editum die 18. Julii 1630. quod penes Cardinalem Albitium de *Inconstantia in Fide* cap. 8. num. 29. impressum, & sequentibus verbis conceptum legitur: „Utrum apostatæ à Fide, ad poenitentiam redeuntes, cogendi sint ad „retractandum explicitè & publicè „coram infidelibus, cum periculo vitæ, sicut negarunt Fidem; an verò sufficiat coram fidelibus publicè „abjurare apostasiam in propriis balneis, quæ sunt captivorum carceres, & implicitè apud infideles, abstinendo ab actibus infidelitatis, & „deponendo habitum; Sacra Congregatio censuit apostatas à Fide, redeuntes ad poenitentiam, omnino debere „abjurare apostasiam coram fidelibus „captivis, quibus dederunt scandalum propriis carceribus, publicè &

„explicitè. At coram infidelibus non
 „videtur hoc necessarium; sed suffi-
 „cit, ut coram ipsis abstineant ab ac-
 „tibus infidelitatis, deponantque habi-
 „tum protestativum falsæ religionis;
 „& curent, ut successu temporis cog-
 „noscant etiam infideles vel ab ipsis,
 „vel ab aliis, eorum abjuramentum, li-
 „cèt id etiam cum periculo vitæ.”

XVIII. In Concilio tamen Pro-
 vinciali Albano, superius memorato,
cap. 2. dum agitur de huiusmodi apos-
 tatis ad Fidem redeuntibus, sancitur
 quidem, ne Sacramentorum fiant par-
 ticipes, nisi, facta prius abjuramentum,
publicè se more Christianorum gerant,
 iisdemque interdicitur, ne in poste-
 rum quidquam agant, quod Mahume-
 tanæ sectæ professionem includat; at
 nihil additur, quo iidem obstringan-
 tur efficere, ut eorum resipiscentia,
 & abjuratio progressu temporis infi-
 delibus perspecta fiat, etiam cum pro-
 prio discrimine. Insuper cum in ve-
 teri, tum in recentiori Ecclesiæ dis-
 ciplina nihil planè occurrit de huius-
 modi onere sive obligatione; adno-
 tantque opportunè Theologi, præcep-
 tum extrinsecæ Fidei professionis, qua-
 lis esset manifestatio illa emissæ abju-
 rationis, infidelibus facienda, recenseri
 inter præcepta affirmativa, quæ uti-
 què non semper neque ad semper obs-
 tringunt. Accedit denique, quod ver-
 ba illa Decreti à Cardinali Albitio alla-
 ti: *„& curent, ut successu temporis cog-
 noscant etiam infideles vel ab ipsis, vel
 ab aliis, eorum abjuramentum, licèt id
 etiam cum periculo vitæ; nil aliud sunt,
 quam verba Theologorum, qui tunc
 sententiam suam rogati fuerunt; quæ
 tamen minimè scripta leguntur in
 Decreto, quod in Archivo Sacræ In-
 quisitionis asservatur, & hac formula
 conceptum est: In generali Congrega-
 tione habita die 18. Julii 1630. relato*

*casu transmissa à Congregatione de
 Propaganda Fide, proposito à Fratре
 Francisco Longobardo Ordinis Minima-
 rum Missionario Tuneti in Africa, vi-
 delicet an apostatæ à Fide Christiana,
 ad pœnitentiam redeuntés, cogendi sint
 ad retractandam explicitè & publicè
 coram infidelibus cum periculo vitæ, si-
 cut negarunt Fidem; an verò sufficiat
 coram fidelibus publicè & explicitè ab-
 jurare apostasiam in propriis balneis,
 quæ sunt captivorum carceres, & im-
 plicitè apud infideles, abstinendo ab ac-
 tibus infidelitatis, & deponendo habi-
 tum; Sanctissimus Dominus Noster cen-
 suit, apostatas à Fide, redeuntés ad
 pœnitentiam, non teneri ad abjurandam
 apostasiam publicè coram infidelibus,
 sed sufficere, ut eam abjurent in bal-
 neo coram fidelibus, abstinendo ab acti-
 bus infidelitatis, ac deponendo habitum
 infidelium, quatenus sit protestativum
 falsæ religionis; si verò sit æquivocus,
 posse illum deferre. Quod si ex illa dela-
 tione, ratione personæ, aliqua oriatур
 suspicio, teneri aufugere, cum primum
 poterit. Itaque allato genuino Decreti
 contextu, proposito postulato fit satis.*

CAPUT XXI.

*De postulato proposito circa Matrimo-
 nia in infidelitate contracta ab iis, qui
 postea ad Christianam religionem
 convertuntur.*

MATRIMONII inter infideles con-
 tracti vinculum solvitur, ubi
 alter ex conjugibus ad Christi Fidem
 convertitur, alter verò requisitus, ut
 vel eandem Fidem amplectatur, vel
 thori societatem sine contumelia Crea-
 toris servare consentiat, utramque cõ-
 ditionem obfirmatè recusat. De hac
 materia actum à Nobis est superiore
*lib. 6. cap. 4. num. 3. Nec omitten-
 dum*

dum hic esse ducimus id quod die 23. Januarii 1603. responsum fuit Episcopo hac ipsa de re sciscitanti; sicuti videri potest *lib. 10. Decretor. pag. 55.* "Sacra Congregatio censuit ita respondendum, minimè posse prædictos ad veram Fidem conversos accipere alias fideles uxores, nisi prius constiterit, utrùm primæ voluerint cum eis permanere, vel non. Quod si noluerint cohabitare, vel si voluerint, non tamen absque contumelia Creatoris, vel ut conversos ad mortale peccatum pertrahant; tunc posse eos alias fideles accipere uxores. Si cohabitare absque Creatoris contumelia velint, & absque eo quòd conversos ad mortale peccatum pertrahant, quamvis veram agnoscere Fidem noluerint, non posse conversos alias fideles accipere uxores. Non sufficere ea quæ proponuntur, nempe loci distantiam, difficultatem, ac præsumptionem, cùm constare debeat de voluntate ipsarum uxorum infidelium. Neque aliud hac in re addendum remanet, nisi quod Superiori Ecclesiastico onus incumbit adhibendi vigilem curam, ne infideli conjuge in societatem thori consentiente, id mali sequatur, ut neophytus ad vomitum redeat, & in pristinas infidelitatis tenebras prolabatur. Cohabitatio cum infideli conjuge, etiam remota Creatoris contumelia, videtur vetita à Concilio Toletano IV. in *Can. Judæi qui Christianas*, 28. q. 1. Eadem tamen expressè permittitur, *cap. Quanto, &c. cap. Gaudemus, de divortis*, quæ multo tempore post Toletanum canonem edita fuisse constat. Non desunt tamen Theologi clari nominis, qui gravi spectato periculo, cui ex societate cum infideli conjux fidelis exponitur, etiamsi ille sine Creatoris contumelia

se cohabitatorum polliceatur, adhuc tamen societatem hujusmodi illicitam esse contendunt. Videri hac de re possunt Pontius de *Matrim. lib. 7. cap. 48. num. 8. & seq. à Breno in Manual. Missionar. Oriental. tom. 2. lib. 3. cap. 5. quæst. 1. num. 16.* At satis rectè sentire videtur Cabassutius, qui in *Theor. & Prax. Jur. Canon. lib. 3. cap. 23. n. 10. & 11.* hujus dubii resolutionem pendere affirmat à casuum circumstantiis, & moribus regionum.

II. In relationibus Episcoporum, atque Missionariorum, sequentes duo casus sæpè reperti sunt occasionem præbuisse, ut postulata proponerentur Congregationi de Propaganda Fide, & ab hac deinde, ut moris est, ad Congregationem Concilii, vel ad alteram universalis Inquisitionis transmitterentur. Primus videlicet de infideli aliquo ad Christi Fidem converso, qui propriæ sectæ errorem sequendo, plures duxit, & habet adhuc uxores; cumque ignoretur, an prima ex istis Christianam Religionem amplecti velit, secunda verò, aut tertia ad id promptam se exhibeat; dubitatur an permitti possit marito, ut priore illa relicta, posteriori, de cujus animo ad conversionem parato satis constet, deinceps adhærebat, etiamsi prima dumtaxat justa uxor ex omnibus censi debet, uti docet Sanctus Thom. in 4. sent. dist. 39. q. unic. art. 3. ad 4. quem passim sequuntur alii Theologi, sicuti videre est apud Sanchez de *Matrim. lib. 2. disp. 73. num. 4. & 5.* Alter casus est, cùm aliqui, qui in statu infidelitatis matrimonio juncti erant, Christianam Religionem amplexi, Christianum conjugem accipere cupiunt, sed penitus ignorant, ubinam gentium sit primus conjux, & utrùm adhuc sit inter vivos, cùm in captivitatem inciderit à multo tempore,

& in longinquas remotasque regiones abductus fuerit. His itaque evenientibus casibus, incerti quid consilii caperent, quamque agendi rationem, & regulam sequerentur, tùm Ordinarii Præsules, tùm Missionarii prædictæ Congregationis, & Sedis Apostolicæ sententiam exquisierunt.

III. Duo summi Pontifices, S. Pius V. & Gregorius XIII. opportunas hoc in genere agendi regulas statuere non omiserunt, juxta quas efformatæ semper exinde sunt responsiones ad ejusmodi postulata, quoties ab iis regionibus transmissa fuerunt, de quibus in Apostolicis dictorum Pontificum litteris actum fuit. Cùm enim hæc certas quasdam rationes unicè respiciant, minimè possunt ad alias extendi, quantumvis id suadere videretur identitas, aut paritas rationis, quemadmodum paulò post observabimus. Et quidem S. Pius V. in Apostolicis suis litteris, quarum initium est *Romani Pontificis*, impressis in 5. p. *Constitutionum Apostolicarum pro Missionibus Sinarum, & Tunkini, &c. edit. Paris. 1676.* exponit, quod Indis, qui plures in infidelitate uxores habuerant, si quando ad Fidem convertebantur, in more positum erat, ut eam quisque uxorem retineret, quæ secum unâ Christum Deum agnoscere, ejusque Fidem amplecti consentiebat. Id verò magnas secum ferebat difficultates; cum & sæpius contingeret, ut illæ, quæ cum maritis Christianam Religionem amplectebantur, uxores primæ non essent; & aliunde arduum nimis esset eosdem Indos ab iis mulieribus divellere, quæ unâ cum ipsis ad Baptismum sese offerebant. Itaque, ut his difficultatibus, malisque occurreret, Sanctus Pontifex sequentem edidit declarationem: » Ideo Nos, statui dictorum Indorum paterno affectu benignè

consulere, atque ipsos Episcopos, & Ministros hujusmodi scrupulis exmere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicâ potestatis plenitudine; ut Indi, sicut præfertur baptizati, & in futurum baptizandi, cum uxore, quæ cum ipsis fuerit baptizata, & baptizabitur, remanere valeant, tamquam cum uxore legitima, aliis dimissis, Apostolica auctoritate, tenore præsentium, declaramus matrimonium hujusmodi inter eos consistere. » Gregorius XIII. in suis litteris incipientibus: *Quoniam sæpè contingit*, quæ impressæ habentur apud Pontium, de *Matrim. lib. 7. cap. 48. num. 23.* cùm exposuisset, persæpe contingere, ut ab Angola, & Æthiopia, ac Brasilia in captivitatem abducerentur, & in remotas longè regiones deferrentur homines uxorem habentes, sceminaque conjugali nexu conjunctæ; qui autem, vel quæ in propriis regionibus remanebant, sese dispositos, vel dispositas exhiberent, ut Christianæ Religionis nomen darent, & Christifidelem conjugem accipere se velle ostenderent, magnas illicò excitari solere difficultates, utrùm matrimonium, sine quo Baptismum fortassè non sumerent, inire possent; propterea quod ignoraretur, num primus conjux, cum quo in infidelitatis statu matrimonium contraxerant, adhuc in vivis esset; his omnibus expositis opportunum comparare volens remedium, Episcopis, Parochis, & Societatis Jesu Presbyteris ad excipiendas Sacramentales Confessiones approbatis; qui in his regionibus degerent, facultatem & auctoritatem concessit dispensandi cum quibuscumque utriusque sexus Christifidelibus incolis dictarum regionum, & servis ad Fidem conversis, qui ante Baptismum matrimonia contraxerant, ut eorum quilibet, etiam

etiam superstitute conjuge infideli & ejus consensu minimè requisito, responso non expectato, matrimonia cum quovis fideli, alijs tamen ritè contrahere, & eis postea carnali copula consummatis, quoad vixerint, remanere licitè valesant. Cumque idem Pontifex animadvertisset, fieri posse, ut post secundum initum matrimonium primus conjux repente prodiret, affirmans, se prædeditum fuisse, quominùs voluntatem suam de amplectenda Religione Christiana manifestaret, vel etiam se jampridem Christianos ritus amplexum fuisse, antequam secundum illud matrimonium celebraretur; idcirco in iisdem litteris hoc additum, expressumque voluit, ut his non obstantibus secundum matrimonium validum & firmum haberetur: *Quæ quidem matrimonia, etiamsi postea innouerit, conjuges priores infideles suam voluntatem justè impeditos declarare non potuisse, & ad Fidem etiam, tempore transacti secundi matrimonii, conversos fuisse, nihilominùs rescindi numquam debere, sed valida & firma esse.*

IV. Apostolicarum hujusmodi Constitutionum tenorem perpendentes nonnulli, arbitrati sunt, prædictos Romanos Pontifices, in favorem Fidei, extraordinaria sua auctoritate uti voluisse, quia matrimonium in infidelitate consummatum dissolvere valebant. Sunt enim Theologi, & quidem magni nominis, qui in Romano Pontifice hujusmodi potestatem agnoscunt, ea potissimum adducti ratione, quod vinculum matrimonii rati inter fideles multò fortius sit matrimonium inter infideles consummatum; undè, cum Pontifex illud auctoritate sua dirimere possit, multò magis hoc alterum dissolvere valebit; Ita ratiocinatur Navarrus *cons. 3. lib. 3. à num. 12. tit. de conversione infidelium*: quem sequuntur Sanchez *de Matrimonio lib. 2. disp. 17. per totum* &

Layman *Theol. moral. tom. 2. lib. 3. tract. 10. part. 2. cap. 3. sub. num. 2.* Verùm negari nequit, complures alios esse huic opinioni contrarios; qui scilicet negant, matrimonii rati vinculum inter fideles fortius esse vinculo matrimonii, quod inter infideles fuerit consummatum; matrimonium enim ratum eam Christi Domini unionem significat, qua se per gratiam animabus justorum communicat; matrimonium verò consummatum eam repræsentat unionem, quo idem Dominus noster per Incarnationem cum Ecclesia sese conjunxit, juxta Innocentii III. responsum in *Cap. Debitum. de bigamis*; ex quo sequitur, minimè certum esse principium illud, quod scilicet matrimonium inter fideles ratum, fortius sit vinculo matrimonii inter infideles consummati. Legi potest Ven. Cardinalis Bellarminus *Controv. tom. 2. lib. 2. de Monachis cap. 38. §. ad primam rationem, & tom. 3. lib. 1. de Sacramento Matrimonii cap. 4. §. 1. & seq.* Et quidem matrimonium etiam inter infideles consummatum unionem illam significat Christi cum Ecclesia per Incarnationem; sicuti egregiè advertit Cardinalis de Lauræa *de Matrimon. disp. 16. art. 11. §. 6. num. 231.* Quod adeo veritati conforme censuit Vazquez in *3. part. D. Thomæ tom. 4. disp. 2. sub num. 57.* ut absque erroris nota id negari non posse docuerit: *Habet ergo hujusmodi infidelium matrimonium quidquid necessarium est, ut sit signum conjunctionis Christi, & Ecclesiæ; idque usque adeo verum est, ut sine nota aliqua negari non posse censeam.* De hac materia fusè Nos ipsi egimus, cum in minoribus officio Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, in Discursu, quem exaravimus in elucidationem cujusdam causæ Florentinæ, propositæ die 29. Martii 1727. quique editus

tus legitur *†. 4. Thesauri Resolutionum.* Itaque de ea, quæ ibi diximus, hîc nihil addemus; sententiam verò nostram de præmissis Constitutionibus declarantes, dicimus, duos illos summos Pontifices expositis sibi difficultatibus consulturos, nihil aliud egisse, quam canonicarum legum rigorem temperare in eo quòd pertinet ad iudiciale interpellationem, quæ infideli conjugii facienda esset, utrùm velit ad Fidem converti, illius mentis declarationem expectando per congruum tempus ab ipsa lege, aut à Superiore Ecclesiastico constitutum. Id satis apertè colligitur ex ipso Brevis S. Pii Papæ V. ubi leguntur hæc verba: *Maximè quia difficillimum foret primum conjugem reperire.* Idemque clarè etiam infertur ex aliis Gregorii XIII. litteris, in quibus inter cætera hæc habentur: *Dummodò constet, etiam summarie & extrajudicialiter, conjugem absentem moneri legitime non posse, aut monitum, intra tempus eidem monitioni præfixum, suam voluntatem non significasse.* Matrimonium ab infidelibus in statu infidelitatis initum & consummatum Divina lex solvit, cum altero conjugum ad Fidem converso, alter neque converti vult, neque sine contumelia Creatoris cohabitare consentit; juxta præceptum Apostoli in *epistola 1. ad Corinthios cap. 7.* Ex hoc principio alterum veluti consequens deductum fuit, ut conjux conversus conjugem infidelem requirere ac interpellare debeat, ut mentem suam super ea re apertè declarat. Verùm si aut ignoretur, ubinam infidelis degat, ac moraliter impossibile judicetur in hujusmodi cognitionem venire, aut si, ejusdem habita notitia legitima interpellatio eidem fieri non posse dignoscatur; cùm in hisce circumstantiis aliqui magnæ æstimationis Auctores interpellationem

omitti posse censeant, plenamque fidei conjugii libertatem esse dicant, ut novas nuptias, dummodò cum persona Catholica, contrahat; nemo non videt, quanto majori jure, iisdem urgentibus circumstantiis, summus Pontifex ab ea interpellatione facienda eximere possit fidelem recens conversum, eique liberas nuptias cum alio fidei permittere. Id autem est, quod in Apostolicis suis litteris duo illi Romani Pontifices præstiterunt; admittendo scilicet, in favorem Fidei, loco formalis, & rigorosæ interpellationis, extrajudiciale illam notitiam, quod vel omninò ignoretur, ubinam gentium degat infidelis conjux, vel saltem ratio non supputet eundem judicialiter interpellandi, atque huic interpellationi præfatam notitiam subrogando. In quo profectò nullus extraordinariæ illius potestatis usus apparet, qua vinculum matrimonii in infidelitatis statu consummati dissolvere in animo habuerint; sicuti egregiè animadvertit Pontius de *Matrim. lib. 7. cap. 28. num. 22.* »Dispensavit certè, ac superplevit (loquitur de S. Pio V.) monitionem Jure præscriptam. Similem etiam dispensationem concessit Gregorius XIII. &c. Nec verò ex ea dispensatione colligitur, dissolvisse Pontificem matrimonium consummatum infidelium; sed cùm Pontifex possit Jus Divinum interpretari, & ex Divino privilegio dissolvatur matrimonium in favorem Fidei, cùm infidelis non vult cohabitare cum fidei, declarat Pontifex, eum casum verificari, quando tanto tempore fidelis non requiritur ab infideli, & tanta terrarum spatia impediunt, atque adeo jam tunc posse uti Divina concessione, & ad secundas transire nuptias.

V. Verricellus in suo *Tractatu de Apos-*

Apostolicis Missionibus tit. 4. de privilegiis Regularium quest. 98. dub. 16. diversæ videtur esse sententiæ, & in eam propendere, ut prædictæ Apostolicæ Constitutiones solutionem vinculi matrimonii in infidelitate consummati reverà importet; etenim animadvertit, Gregorium XIII. in suis litteris usum esse sequentibus verbis: *Nos attendentes, hujusmodi connubia inter infideles contracta, vera quidem, non tamen adeo rata censi, ut necessitate sua dente, dissolvi non possint*; præterea eundem concessisse Episcopis, Parochis, & Missionariis facultatem dispensandi cum neophytis, ut cum fidei possint matrimonio conjungi, *etiam superstitite conjuge infideli, & ejus consensu minimè requisito, responso non expectato.* Verùm ex his inferri rectè non potest, voluisse Pontificem matrimonia in infidelitate contracta, & consummata, Apostolicæ auctoritatis plenitudine, dirimere. Siquidem in iisdem Gregorii litteris expressa mentio fit Juris Divini, quo matrimonii vinculum tollitur, si conjux infidelis ad viam veritatis venire renuat; nec alia Episcopis, Parochis, & Missionariis dispensandi facultas conceditur, quam super judicialis interpellationis rigore, ut supra observavimus. Quod majorem videtur involvere difficultatem, illud est, quod ex Gregorii Pontificis definitione, conjux ille, qui post fidem susceptam novo se connubio cum fidei sociavit, jubetur in eo perseverare, etiamsi primus ille infidelis repente compareat ostendatque, se justis ex causis præpeditum fuisse, quominus voluntatem suam de eadem Fide amplectenda manifestaret, & quod magis est, etiamsi affirmeret, & probet, se jam fuisse Christianis sacris initiatum, quo tempore alter conjux, se absente & ignorante, secundum matrimonium

contraxit; quod quidem non videtur fieri aliter posse, nisi vinculum matrimonii in infidelitate initi, & consummati, dissolvatur & auferatur. Sed eadem semper recurrit superiùs allata responsio: primum scilicet matrimonium nequaquam dici posse solum à summo Pontifice, benè verò à Jure Divino; nihilque in hac re à Pontifice fieri, quam peculiaribus ita suadentibus circumstantiis, rigorem judicialis interpellationis auferre. Non inficiamus, soluto matrimonio ex capite impotentiae, quæ judicetur esse perpetua, si fortè contingat, ut post novas nuptias à non impedito conjuge celebratas, conjux ille, qui perpetuò impotens credebatur, subeundis matrimonii oneribus reddatur idoneus, debere alterum illum conjugem, secundo thoro relicto, ad primi jura redire, juxta sanctiones canonicas in *Cap. Laudabilem, & Cap. Fraternalitatis de frigidis & maleficiatis, & Can. Requisivisti, 33. quest. 1.* præter alia plura, quæ legi possunt apud S. Thomam in *4. sent. dist. 34. q. 1. art. 2.* Sed hoc ad rem nostram non facit. Matrimonium enim ab impotente impeditoque contractum, non alia de causa dirimitur, nisi ratione impotentiae, impedimentique perpetui; nam si hæc perpetua non essent, sed temporaria, nullus profectò fuisset locus matrimonii vinculo dissolvendo; itaque impotentia, impedimentoque cessantibus, secundi matrimonii nullitas detegitur, & primi stabilitas reviviscit. Contrà verò, cum dirimitur matrimonium, vel quia judicialiter interpellatus primus conjux actu recusavit Christianam fidem amplecti, aut saltem sine contumelia Creatoris cohabitare, vel quia hujusmodi judiciali interpellationi, Apostolica auctoritate, & ratione circumstantiarum, subrogatæ fuerunt ad eundem

dem effectum extrajudiciales notitiæ, de quibus suprâ; in hisce casibus, si conversus alteri nubat, secundum hoc matrimonium ita validum & firmum est, ut & ipse ad priorem conjugem amplius reverti nequeat, & primus conjux jux illud omne perdidit, quod in contrahendo priore matrimonio acquisierat. Primum enim matrimonium eo ipso momento, & quidem irrevocabiler, solum remanet, quo conjux conversus ad alias nuptias cum fidei transivit; sive quia in hanc libertatem vindicatus fuerit Jure Divino, propterea quod infidelis conjux, judicialiter interpellatus, evangelicæ veritati, aut innocuæ cohabitationi se denegaverit; sive quia peculiares rerum circumstantiæ viam aperuerint indulto Apostolico, quo sublata fuit interpellandi necessitas; quod quidem Indultum, cum nulli conditioni sit alligatum, secundi matrimonii validitatem & firmitatem perpetuò asserit, & reditum intercludit ad prima connubia, etiamsi quis probare contenderet, primo conjugii interpellato non fuisse liberum respondere, vel eum jam tunc Christianæ Religioni amplectendæ paratum fuisse, immò ante illam diem, qua secundum matrimonium à conjugē converso celebratum fuit, ipsum quoque Christo nomen dedisse, & Baptismum suscepisse.

VI. Quemadmodum suprâ diximus, duæ illæ S. Pii V. & Gregorii XIII. Constitutiones certas quasdam regiones tantummodò complectuntur, neque verò, ut superius pariter asseruimus, extendi possunt ad alias, quantumvis rationis, & circumstantiarum paritas, aut identitas id suadere videatur; quod etiam animadvertit Verricellus de *Apostolicis Missionibus* tit. 4. de *Privilegiis Regularium*. quæst. 98. num. 181. Porro inter facultates, quæ Episcopis,

& Vicariis Apostolicis Asiæ, Africæ, & Americæ, necnon Præfectis Missionum in iisdem partibus tribuuntur, hanc etiam, quæ sequitur, legere est, his verbis expressam: „dispensandi cum Gentilibus, & infidelibus plures uxores habentibus, ut post conversionem, & Baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint nisi prima voluerit converti.“ In qua quidem formula nulla fit mentio de facultate dispensandi super juridica illa, & formali interpellatione, quæ primo conjugii fieri debet, ut mentem suam de Christi Fide amplectenda declaret, & subrogandi in illius locum aut extrajudiciales notitiæ, aut alias circumstantias, & argumenta, quæ suadeant, improbabile omnino esse, primum conjugem ad Christianam Religionem converti velle; id quod expressè concessum legitur in duabus illis Apostolicis Constitutionibus S. Pii V. & Gregorii XIII. Itaque locus est inquirendi qua ratione se gerere debeant illi quibus permissus est ejus formulæ usus, si ignorari contingat, quas regiones incolat primus conjux, & maxima appareat probabilitas, eundem, si juridicè interPELLARETUR, Religioni Christianæ minime consensusurum. Facile est huic malo remedium, cum casus in iis regionibus accidit, quæ non magno à nobis intervallo distant, uti colligitur ex Decreto Congregationis Concilii edito die 8. Junii anni 1611. lib. 11. *Decret. pag. 100.* Decreti verba sunt hæc: *Hoc supplicii libello in Sacra Congregatione Concilii Tridentini proposito, ac deinde ad Sanctissimum D. N. Paulum V. relato, Sua Sanctitas die 21. Junii 1611. ex sententia Congregationis facultatem fecit Illustrissimo Ordinario Neapolitano, ut possit dispensare cum hac Juvene, quæ ante susceptum Bap-*
tis-

tismum in partibus Turcarum matrimonium contraxerat, ut superstitie etiam conjugis Turca, & consensu ipsius minime requisito, & responso non expectato, matrimonium cum quovis fidei contrahere possit, ita ut etiam postea, si ipse infidelis vel ad Christianam Religionem converteretur, vel cum ea cohabitare paratus esset sine injuria Creatoris, tamen hoc matrimonium posterius ratum, & indissolubile maneat, dummodo tamen ipsi Illustrissimo Ordinario summarie & extrajudicialiter constet, conjugem absentem moneri legitime non posse. Cum verò casus in aliqua à nobis remotissima regione contingit, tunc ea necessitas, qua facultatem illam à Romano Pontifice petere, eamque ab Urbe expectare coguntur Episcopi, & Missionarii, ut Christianos recens conversos ab hujusmodi juris solemnitatibus eximere valeant, res est profectò, ob immensas locorum distantias, gravissimis subjecta molestiis, atque difficultatibus. Opportunum igitur foret, præmissæ formulæ illud ipsum adungere, quod de omittenda interpellatione primi infidelis conjugis in laudatis duorum Pontificum litteris continetur; ne Missionarii in eas adducantur angustias, ut periculo proprio, opinionem illam non satis tutam in praxi sequantur, quæ scilicet ponit judiciale interpellationem licite omitte posse, quoties aut fieri re ipsa nequit, aut, si fieret, nullius utilitatis fore reputatur; de qua opinione actum à Nobis est *superiore lib. 5. cap. 4. num. 3.* Illud autem proculdubio necessarium existimamus, ut cum responsa dantur interrogationibus, & postulatis, quæ circa hanc materiam ex variis Orbis partibus ad Congregationes Urbis deferuntur, percunctantibus aperte significetur, ut cum à neophy-

to matrimonium contrahitur cum secundo, vel tertio conjugis eandem Christi Fidem amplexo, propterea quòd primus in infidelitatis tenebris remansit, omninò curent, ut consensus inter eos sub debita forma renovetur; nullius enim roboris, Divina æquè, ac naturali lege, fuit consensus ille, quem ipsi antea in infidelitate sibi mutuò præstiterunt, prioribus nuptiis constantibus. Quod si in Apostolicis litteris, aut in prædicta formula, de eo consensu iterando nulla fit mentio, satis tamen id ex sacrarum legum sanctionibus apertè deducitur; nec ullus esse potest locus dispensationi, quæ à consensu renovatione in hujusmodi casibus eximat. De hac re videndi sunt Sanchez *de Matrim. lib. 2. disp. 35.* & Sylvius in *Supplemento, seu Additionibus ad 3. part. quest. 45. art. 2. quest. 2.* ubi pluribus probant, etiam tunc à conjugibus renovandum esse consensum, cum summus Pontifex talem dispensationem concedit, cujus vi revalidatur aliquod matrimonium, quod initio, propter impedimentum dirimens, fuit nullum, & irritum; cum enim invalidus fuerit consensus ille, quem in primo contractu conjuges præstiterunt, nullam omninò vim habere potest pro eodem postea revalidando.

VII. In supradicto autem casu nullum asserimus esse locum dispensationi, per quam ab iterando, renovandoque consensu conjuges exanimantur. Quamvis enim in aliquibus circumstantiis concedantur quædam dispensationes, quæ dicuntur *in radice matrimonii*, per quas renovandi consensus necessitas tollitur, sicuti Auctores docent, & sicuti factum observamus in Apostolicis Clementis XI. litteris, incipientibus: *Apostolicæ dignitatis*, datis die 2. Aprilis 1701. aliis

aliisque Clementis XII. quarum initium est : *Cum nudum*, & quæ impressæ leguntur, num. 142. §. 3. tom. 14. *novi Bullarii*; certum tamen est, hujusmodi dispensationes, quibus matrimonium redditur validum, & proles ex eo genita legitima nuntiatur, absque ulla renovandi consensus necessitate, concedi quidem aliquandò, gravissimis urgentibus causis, & quatenus conjunctio conjugum extrinsecam speciem habuerit justî matrimonii, neque copula fuerit manifestè fornicaria; sed tunc solum, cum impedimentum, propter quod matrimonium irritum fuit, nequaquam ortum habuit à Jure Divino, vel naturali, sed à lege dumtaxat Ecclesiastica, quam positivam vocant, & cui Summus Pontifex derogare potest; non sanè agendo, ut matrimonium nulliter contractum non ita contractum fuerit; sed effectus illos de medio tollendo, qui, ob hujusmodi matrimonii nullitatem, ante indultam dispensationem, ac etiam in ipso contrahendi matrimonii actu producti fuerunt, juxta Clementinam : *Quoniam, de immunitate Ecclesiarum*. De his copiosè à Nobis actum est in Foliis, quæ olim in minoribus, à Secretis Congregationi Concilii operam nostram navantes, edidimus in causa *Pragen. Matrimonii*, proposita die 13. Julii 1720. 16. Januarii 1723. 28. Augusti ejusdem anni, & tandem resoluta die 18. sequentis Septembris, sicuti videri potest tom. 1. & 2. *Thesauri Resolutionum*. Satis hic sit, quæ tunc ibi retulimus, atque firmavimus, innuisse; quibus inhærentes, concludimus, omninò renovandum esse consensum, cum alter conjugum conversus ad Fidem in matrimonii societate remanere vult cum secundo, vel tertio conjuge, qui eandem Fidem suscepit; etenim matrimonium cum

his in infidelitate contractum, propter impedimentum Juris Divini, & naturalis omninò irritum fuit; & in hoc casu locus non est concedendæ dispensationi, quæ à renovando consensu eximere conjuges possit; eò vel magis quod, cum ambo in thori societatem consentiant, nullum esse potest illius generis periculum, quale animarum directoribus sæpè objicitur, ubi impedimentum aliquod dirimens, quod uni solum ex conjugibus notum est, alteri verò prorsus ignotum, debet huic etiam aliqua ratione manifestari, ut novus ab utroque assensus opportunè obtineatur; sicuti præscribitur in illis dispensationum Litteris, quæ à Pœnitentiaria Apostolica in hujusmodi casibus expediri solent, eo conjuge postulante, quem non latet impedimentum. Tunc enim illi, cui cura commissæ est manifestandi impedimentum, & matrimonii contracti nullitatem, jure ac merito timendum est, ne conjux alter, qui impedimentum dirimens ignorabat, renovare consensum neget, atque ita matrimonium solutum remaneat. De hoc casu Nos fusiore calamo egimus in *nostra Institutione 87. Latine editionis*.

VIII. Ad ea itaque, quæ hucusquè diximus, extra omnem dubitationis aleam collocanda, nil aliud remanet, nisi ut ostendamus, matrimonium infidelitatis tempore à viro cum fœmina celebratum, vivente alia, cum qua anteriori se conjugio obstrinxerat, nullum & irritum extitisse tùm lege Divina, tùm naturali. Non ita institutum fuit à Deo matrimonium, ut unus vir cum pluribus fœminis, sed ut unus cum una dumtaxat conjungeretur: *Vir adhærebit uxori suæ*. Ita legitur *Genes. c. 2.* Quemadmodum etiam *Erunt duo in carne una*. Quod si ejusdem *Genesis c. 4.* legimus, Lamech duas

eodem tempore uxores habuisse, Adam & Sellam, ejusque postea exemplum plurimos secutos fuisse, adeo ut *Deuteronomii cap. 21.* de mulierum pluralitate sermo habeatur tamquam de re, quæ jam in morem transierat, ideoque habebatur tamquam legitima consuetudo, quam unusquisque tuta conscientia, & sine ullius reprehensione sequebatur: *Si habuerit homo uxores duas, unam dilectam, & alteram odiosam, &c.* factum id fuerat ex indulto divino, post diluvium, præsertim Patriarchæ Noe concessio, ut majori, qua fieri poterat, celeritate multiplicaretur humanum genus. Sed cum Christus Dominus in *Evangelio Matthæi, cap. 19.* matrimonium ad pristinum monogamiæ statum, conditionemque restitutum esse voluerit, præmissa Geneseos verba resumens: *Erunt duo in carne una*, atque ita concludens: *Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet*; ex hoc satis superque probatum remanet, non posse quemlibet virum, nisi cum una foemina, matrimonium habere; adeoque ex Lege Divina matrimonium illud irritum & nullum esse, quod prima uxore non adhuc morte sublata, cum alia aliqua muliere celebretur; quemadmodum rectè animadvertit Innocentius III. in *cap. Gaudemus, de divoritiis*, & confirmavit Concilium Tridentinum, *sess. 24. de Matrimonio can. 2.* ubi ita definiendo decrevit: *Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla Lege Divina esse prohibitum; anathema sit.*

IX. Juri Divino jus naturale succedit in iis matrimoniis irritis faciendis, quæ, prima uxore vivente, cum alia, vel aliis pluribus inveniuntur. Et quamvis huic veritati objiciatur, quod olim à Deo, sicuti dictum est, permessa fuit polygamia, ideoque hæc

dici non posse videatur naturæ lege prohibita; facilis tamen est, & clara responsio, bifariam scilicet, ac in duo veluti genera, naturæ præcepta distinguui; & eorum quidem aliqua esse tamquam primigenia aliorum principia; alia verò veluti consequentia, quæ à primis illis oriuntur. Prima illa invariabilem quamdam rectitudinis regulam in se continent, quæ nullius mutationis aut dispensationis est capax; ut est præceptum amandi Deum, abstinendi à mendacio, aliaque Divinæ Legis capita, quæ in Decalogo exponuntur. Posteriora verò regulam pariter continent rectitudinis; ita tamen, ut circumstantiis rerum & personarum mutatis, & ipsa mutari possint, mediante dispensatione, quæ tamen à sola potest auctoritate Divina procedere. Tale est præceptum de innocente non occidendo; à quo Deum legimus dispensasse, cum imperavit Abrahamo, ut filium unigenitum Isaac sibi in sacrificium offerret. Itaque ad hanc secundam naturalium præceptorum classem referenda est lex monogamiæ, circa quam aliquandò Deus ad tempus indulsit, ut, ea non obstante, plures, ut suprà diximus, duci possent uxores. Ita docent graviores inter Theologos Sanctus Thomas in *supplement. ad 3. part. q. 65. art. 1.* Ven. Cardinalis Bellarminus, de *Sacramento Matrimonii lib. 1. cap. 10. & seq.* Estius in *lib. 4. sent. dist. 33. §. 1. & seq.* Sylvius, in *supplement. ad 3. part. 1. S. Thomæ quest. 6. art. 1. & seq.* Docent quidem Durandus, & Abulensis, juri naturæ polygamiam non repugnare. Quamvis autem singularis hæc eorum opinio dici non possit à Tridentino Concilio fuisse proscripta; cum in eo damnata unice fuerit eorum sententia, qui polygamiam jure Divino vetitam non esse

contenderent, sicuti in allato Concilii canone apertè conspicitur; censuram tamen non fugit doctrinæ improbabilis, & alienæ à communi sententia aliorum Theologorum docentium, polygamiam Divino, æquè ac naturali juri, eo modo, quem suprà innuimus, esse contrariam. Immò non deest, qui solidis fundamentis innixus, post recensitam monogamiam ex parte viri inter præcepta naturalia secundæ classis, eandem contendat, ex parte foeminæ, inter præcepta primæ classis adnumerandam; tùm quia una mulier pluribus nupta maritis difficilè admodum fœcundatur, & proles obnoxia est multis in educatione periculis; tùm quia in veteri Testamento multi quidem leguntur homines sancti, pluribus uxoribus eodem tempore copulati; sed nullam omnino reperire est inter sanctas foeminas, quæ plures maritos uno eodemque tempore habuerit.

CAPUT XXII.

De postulato proposito circa Matrimonium inter duos Calvinistas in Transylvania contractum, cum alter ex iis, ejurata hæresi, ad Fidem Catholicam conversus esset.

Formula, quæ hæretici Calvinistæ in celebrandis Matrimoniis utuntur, ex eorum rituali libro, seu formulario desumpta, hæc est: *Dicat minister ad contrahentes: Jungite manus, & dicat: Vir, interrogo te, primò, præter hanc personam, quam manu tenes, alteri causa matrimonii dedisti ne manum, fidem, ac donum, vel non? Resp. Non dedi. Secundò: Amas ne illam? Resp. Amo. Tertiò: Accipis ne illam in uxorem? Resp. Accipio.* Ad foeminam inde conversus, eodem modo de iisdem etiam interrogat. Habitis-

que ab utroque conjuge responsionibus minister ita prosequitur: *Dic vir: Verus Deus, qui est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus perfecta Sancta Trinitas, unus verè æternus Deus, ita te adjuvet in tua vera fide, quod personam, quam manu tenes, amas, ex amore illam accipis in perpetuam uxorem, illa contentaberis, cum illa patieris, nec illam, tua, & illius vita durante, nec in sanitate, nec in infirmitate, nec in felici, nec in infelici statu, nec in ulla illius ærumna deseres, quoadusque in sua honestate & puritate permanserit. Ita te Deus adjuvet.* Eadem postea, conversus ad foeminam, repetit.

II. Cùm autem inter virum, & foeminam Calvinistas in Transylvania initum fuisset modo prædicto matrimonium, factum postea fuit, ut foemina, ejuratis illius sectæ erroribus, Religioni Catholicæ nomen daret, & primo marito Calvinista in vivis adhuc agente, alteri viro Catholico nuberet. Hoc matrimonium occasione dedit Transylvaniæ Episcopis interrogandi, num matrimonium, quod mulier recens conversa cum viro Catholico celebraverat, validum habendum esset, an nullum. Quod quidem dubium solvi non posse dignoscitur, nisi priùs certò constiterit, an primum matrimonium, ab eadem muliere cum viro Calvinista contractum, quo tempore, & ipsa in eadem hæresi versabatur, verum firmumque fuerit, an potius nullum & irritum.

III. Scholasticis disputationibus prætermisiss, illius videlicet quæstionis omisso examine, utrùm insolubilitas matrimonii consummati, donec uterque conjux vixerit, procedat à jure naturali, necne; id certum est, perpetuam illius firmitatem à jure Divino scripto profluere; sicuti evidenter infertur ex cap. 2. *Genesis*, & ex cap. 19. *Sane-*

Sancti Matth. quemadmodum advertit Summus Pontifex Bonifacius VIII. in *cap. unic. de voto, & voti redemptione, in sexto*, & post eum egregiè observant Patres Concilii Tridentini in *Doctrina de Sacramento Matrimonii*. Nec minus certum haberi debet, matrimonii vinculum nequaquam dissolvi, si ab alterutro conjugum fides conjugalis adulterio frangatur. Quod enim à Christo Domino dicitur apud Sanctum Matthæum *cit. cap. 19. Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mæchatur; & qui dimissam duxerit, mæchatur*; non ita debet intelligi, ut, interveniente fornicatione, locus esse possit ejusmodi dimissioni, qua matrimonii vinculum dissolvatur; sed divortio dumtaxat, seu dimissioni, quæ cohabitationem tollat, intacto conjugali vinculo remanente; sicuti explicat Tridentinum Concilium, *can. 7. sess. 24. de Sacramento Matrimonii*. Ex his planè consequitur, matrimonium inter virum & fœminam contractum, quo tempore ambo Calvinianæ sectæ adhærebant, validum, firmumque censendum esse, tametsi cum cæteris ejusdem hæresis sectatoribus falsò opinati fuerint, matrimonium etiam quoad vinculum, adulterio interveniente, dissolvi; siquidem credendum est, eos generali voluntate contrahere voluisse matrimonium validum, juxta Christi legem, ideoque etiam adulterii causa non dissolvendum. Privatus enim error nec anteponi debet, nec præjudicium afferre potest generali quam diximus voluntati, ex qua contracti matrimonii validitas, & perpetuitas pendet, & consequenter inducitur nullitas secundi matrimonii, quo fœmina, post susceptam Catholicam Fidem, primo adhuc vivente marito, alteri se conjunxit.

IV. Evidens hac de re videtur esse Innocentii III. textus in Decretali *Gaudemus de divortii*, ubi ita legitur: *Qui autem secundum ritum suum legitimam repudiavit uxorem, cum tale repudium veritas in Evangelio reprobaverit, numquam, ea vivente, licitè poterit aliam etiam ad Fidem Christi conversus habere*. Sanè Moyses *Deuteron. cap. 24.* propter Hebræorum cordis duritiem, eisdem permisit, ut possent uxores suas repudiare. Quidquid autem sit de ea controversia, quæ inter Theologos agitur, utrùm concesso per Moysen, ut majus malum evitaretur, libello repudii, quicumque illum darent, quique reciperent, à pœna quidem liberarentur, sed non à culpa; an verò, hujusmodi indulti vigore, ab utraque immunes evaderent; de qua quæstione Nos egimus in nostra Constitutione 38. quæ incipit: *Apostolici ministerii, tom. 2. nostri Bullarii*: quidquid (inquam) sit de ea quæstione, hoc certum est, sublato per Christum Dominum Mosaicæ legis indulto, sicuti legimus apud Sanctum Matthæum, *cap. 19.* & apud Sanctum Marcum, *cap. 10.* matrimonioque ad pristinum insolubilitatis statum redacto, sublato quoque fuisse, prohibitumque libellum repudii. Quo tempore Nos à Secretis eramus Congregationis Concilii, ex parte cujusdam Græci Catholici propositum fuit dubium, an ipsi permitendum esset, ut secundam uxorem duceret, adhuc prima vivente, quam repudiaverat ex causa adulterii in judicio manifestè probato, impetrata præterea à Judicibus facultate, ut novum cum altera matrimonium iniret; Græcorum enim opinio est, quàm vel maximè in praxi tuerent, adulterii causa matrimonii vinculum solvi, quantumvis contrà definitum fuerit tùm in Decreto de unionem Armenorum, edito

à Summo Pontifice Eugenio IV. in publica Concilii Florentini Sessione, habita anno 1439. tùm in *cit. can. 7.* Concilii Tridentini de *Sacramento Matrimonii*, tùm etiam in Fidei professione pro Græcis Orientalibus stabilita, tùm denique in Instructione Clementis VIII. pro Italo Græcis, quam Nos confirmavimus in nostra Constitutione *Etsi Pastoralis*, quæ est 57. §. 8. *Bullarii nostri*, tom. 1. in quibus omnibus locis solemniter assertum fuit Catholicum dogma adversus errorem Græcorum, qui ob adulterium contendunt matrimonii vinculum dirimi, nec satis habent, thori divortium, aut habitationis dissidium fieri. Prædicto autem proposito dubio, & re maturè discussa, responsum fuit, Græcum illum, vivente prima uxore quantumvis adultera, ad alias nuptias transire non posse; sicuti legi potest tom. 3. *Thesaur. Resolut.* in Congregatione habita die 15. Januarii 1724. in causa, cui titulus *Dubium matrimonii*, cujus elucidandi gratia Nos tunc Discursum edidimus, distribuendumque curavimus, qui *indicato loco* reperitur impressus. Præterea eodem anno sub die 13. Aprilis admissum pro valido reperimus matrimonium, quod inter virum & mulierem in Helvetia coram ministro hæretico celebratum fuerat; etiam pro certo haberi posset, utrumque conjugem in eodem errore versari, quod scilicet, perpetrato adulterio, matrimonii vinculum solvi posset. Videatur etiam hac de re Schmalzgrueber *ad tit. Decretal. de conditionibus appositis*, §. 3. num. 129.

V. Sed casus hic non omninò coïncidit cum casu nostro. Non enim nunc sermo est de matrimonio inito inter duos Calvinistas, quibus hoc per errorem tantummodo persuasum fuerit, matrimonii vinculum adulterii cau-

sa dissolvi; sed agitur de ejusmodi matrimonio, quod à duobus Calvinistis ita fuerit celebratum, ut, præter errorem supradictum, id etiam in pactum, conditionemque deduxerit, & expressè in ipsa matrimonii stipulatione convenierint, quod, si ab alterutro conjugalis fides fracta fuerit per adulterium, conjugii societas etiam quoad vinculum soluta remaneat. In quo rerum statu locum habet celebris Decretalis Gregorii IX. in *Cap. Si conditionis, de conditionibus appositis*, cujus hæc sunt verba: *Si conditiones contra substantiam conjugii inserantur, putà si alter dicat alteri: Contraho tecum, si generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore, vel facultatibus ditiores, aut si pro questu adulterandum te tradas; matrimonialis contractus, quantumcumque sit favorabilis, caret effectu; licet aliæ conditiones appositæ in matrimonio, si turpes, aut impossibiles fuerint, debeant, propter ejus favorem, pro non adjectis haberi.* Cui conformis est alia ejusdem Gregorii IX. Decretalis, quæ legitur in novo Bullario Ordinis Prædicatorum tom. 2. num. 130. ubi hæc habentur: *Cùm in Sclavonie partibus consuetudinem pessimam, quæ dicenda est veriùs corruptela, esse proponas, juxta quam sub ea conditione mulier conjungitur viro, si sibi placuerit, in matrimonio retinenda, alioquin reddenda parentibus sine mutilatione, vel fractione membrorum: Nos tibi super hoc propter animarum periculum consilium postulanti, taliter respondemus, quod, cùm contra substantiam matrimonii talis conditio inseratur, pro eo quod ad tempus nec debet, nec potest matrimonium celebrari, sic contrahentes monendi sunt propensè, & hortandi, ut de novo inter se matrimonialiter contrahant secundùm formam Ecclesiæ consuetam. Quod si fortè non fecerint,* de-

denuntiari debet eisdem, quod non matrimonia, sed contubernia sunt potius inter eos, nec legitime, sed fornicarie commiscantur.

VI. In laudata Decretali *Si conditiones*, animadvertendum est, duo à Pontifice distingui genera conditionum; primum videlicet earum, quæ sunt contra substantiam matrimonii; alterum verò illarum, quæ aut turpes sunt, aut executioni mandari non possunt, & impossibiles nominantur. Et quidem, quod spectat ad conditiones primi generis, si illæ in matrimonii contractu apponantur, declarat Summus Pontifex, matrimonium per eas nullum & irritum reddi; si verò in matrimonio contrahendo appositæ solùm fuerint conditiones secundi generis, illicitum quidem fieri matrimonium, at minimè nullum; conditiones autem pro non apposis haberi. Porro, licet inter primi generis conditiones eam non recensuerit Summus Pontifex, qua conjuges de matrimonio solvendo conveniunt, si alter eorum adulterii crimen patnaverit; attamen, cum hæc conditio reverà contraria sit substantiæ matrimonii, cujus, ubi consummatum fuerit, perpetuum esse debet vinculum, & ambobus conjugibus viventibus, insolubile; hoc satis profectò est, ut si hujusmodi conditio seu pactum in matrimonii contractu apponatur, matrimonium illud nullum & irritum censi debeat. Celebriores enim Canonistæ, super laudatum textum scribentes, docent, omnes quidem conditiones, quæ in ea Decretali à Summo Pontifice recensitæ sunt, matrimonii substantiæ repugnare, sed eas minimè solas esse; cum præter illas aliæ non desint, quæ si in matrimonii foedere contrahendo inserantur, nullitatis vitium in illud inducunt. Ita docet Abbas *in dictum cap. Si conditiones*,
Tom. II.

num. 2. Et licet textus hic ponat tria exempla istarum conditionum contra substantiam, tamen multa alia possunt reperiri. Et super eundem textum ita prosequitur Ancharanus num. 2. *Adverte, quod ista tria ponuntur in textu, gratia exempli; nam idem esset, ubicumque esset eadem ratio.* Consentiant Joannes Andreas, Henricus Boich, num. 5. Alexander de Nevo, num. 3. Fagnanus, num. 2. *in dictum cap. Si conditiones, de conditionibus apposis.*

VII. Præterea Theologi, & Canonistæ non solùm rationem inquirunt cur nullum remaneat matrimonium, in cuius contractu insertæ fuerint conditiones ipsius substantiæ, ac naturæ contrariæ, sed etiam quæ sit ratio illius discriminis; unde fit, ut validum, firmumque haberi debeat matrimonium eorum, qui nulla appositâ conditione hujusmodi, alteri nubunt, etiamsi falsam opinionem foveant, qua putent, matrimonium ipsum, fracta per adulterium fide, solutum iri; contrà verò nullum & irritum censendum sit matrimonium eorum, qui præter eum errorem, quo imbuti sunt, conventionem etiam adjiciunt de matrimonii dissolutione quoad vinculum, interveniente adulterio. Super quo ita ratiocinantur. Quicumque contractum vult, necesse est, ut ejusdem substantiam velit; ideoque, si contrahentes, in matrimonii foedere ineundo, conditionem apponunt illius substantiæ contrariam, certissimum hoc est argumentum, nequaquam eos in veri matrimonii contractum consentire; sine contrahentium autem consensu, matrimonium esse non potest. Quod si expressa illa conditio de matrimonio ob adulterium dissolvendo appositâ minimè fuerit, quantumvis contrahentes in eo fuerint errore, ut matrimonii vinculum per adulterium dissolvi posset,
Bb *nr*

nihilominus locus est præsumptioni, ut dum matrimonium, prout à Christo institutum fuit, inire voluerunt, illud omnino perpetuum, ac interveniente etiam adulterio, insolubile contrahere voluerint; prævalente nimirum generali, quam diximus, voluntate de matrimonio juxta Christi institutionem ineundo; eaque privatum illum errorem quodammodo absorbente; quo fit, ut matrimonium ita contractum, validum firmumque maneat. At ubi contrahentes in ipso matrimonii contractu expressam apposuerunt conditionem de dissolvendo quoad vinculum matrimonio in casu adulterii; jam fieri nequit, ut error particularis absorptus maneat à generali voluntate contrahendi matrimonium, prout à Christo Domino institutum fuit; sed potius voluntas generalis ejusmodi extinguitur & suffocatur ab errore particulari, qui manifestè prævalet, ac dominatur; atque hinc oritur nullitas matrimonii, in quo contrahendo apposita fuit conditio ipsius substantiæ contraria. Ita casum à casu distinguentes docent Cardinalis de Lugo de *Sacramentis disp. 8. sect. 8. num. 125. & seq. Sanchez de Matrimonio lib. 2. disput. 29. num. 11. Marin. in Theol. specul. & moral. tom. 3. tract. 23. disp. 5. sect. 4. num. 37. Gobat tract. 10. cas. 19. num. 707. Cardinalis de Lauræa de Matrim. disp. 17. art. 10. num. 185. Salmanticenses in Curs. mor. tom. 2. tract. 9. de Matrim. cap. 4. dub. 2. num. 26. & fusiùs Schmalzgrueber in lib. 4. decretal. tit. 19. de divortiiis 1. num. 64. ad 76. & ante cæteros egregiè advertit Auctor Glossæ in cap. De Infidelibus, verb. Esse Matrimonium, de consanguinitate & affinitate. En ejus verba: *Ipsi* (videlicet ii, qui ea voluntate ineunt matrimonium, ut concurrentibus repudiî causis, se illud sol-*

vere posse arbitrentur) *contrahunt eo proposito, ut cum voluerint, separentur, dato libello repudiî; sed hoc est contra substantiam matrimonii. Respondet, si hoc pactum exprimitur in ipso contractu, nec inter eos, nec inter Christianos esset matrimonium; sed non copulantur ex pacto, licet postea abjiciant uxores de facto. Videri etiam potest, & relegi, quod à Nobis deductum est superiori lib. 7. cap. 6. num. 9.*

VIII. Doctrinam hanc secuta est semper, atque constanter Congregatio Sancti Officii, quoties eidem examinanda se obtulit validitas matrimonii vel inter duos Calvinistas, vel inter Catholicum, & Calvinistam contracti, cum scilicet vel ambo conjuges, vel alter eorum in ea opinione versaretur, ut matrimonii vinculum adulteriî causa dissolvendum foret. Ita colligitur ex responsione data ad dubium olim ab Episcopo Bosnensi propositum, quod ita conceptum fuit: *An sit validum matrimonium contractum inter Catholicam, & schismaticum hereticum, cum intentione sedandî, vel solvendi matrimonium;* ac die 2. Octobris 1680. ita resolutum: *Si ista sint deducta in pactum, seu cum ista conditione sint contracta matrimonia, sunt nulla; sin aliter, sunt valida.* Hoc idem confirmatur ex quadam decisione solemnî, quam eadem Congregatio, Nobis præsentibus, edidit die prima Augusti 1748. cujus hoc erat subjectum: *Sempronius Calvinista Diœcesis Albensis Transylvaniæ, ante quinque annos, coram Curione suo Calvinista (nam ipsimet admittunt clandestina matrimonia valida) sub conditione: Contraho tecum, si, vel quandiu manseris in honestate conjugali, vel si fidem thori servaveris; contraxit matrimonium cum Sempronia Calviniana. Hæc Sempronium aliquoties infideliter deseruit; redire noluit. Sempronius ta-*

dio affectus, & ut animæ saluti consulere-
ret, Fidem Catholicam suscepit. Angi-
tur nunc, & dubitat, num recipere te-
neatur in hæresi Calviniana remanentem
veram, an putativam uxorem? Item quis
forus ejusdem in causa divortii quoad
vinculum? Calvinistarum, an Catholi-
corum? Primo huic casui secundus sub-
jectus erat his verbis expressus: Titius
Calvinista coram ministro ejusdem sectæ,
& testibus, in Diœcesi Albensi Tran-
sylvania, contraxit matrimonium cum
Titia Calviniana ante annos viginti sub
predictis conditionibus. Eadem nunc re-
center conversi ad Fidem Catholicam
dubitant, an ad hoc, ut simul manere
possint, consensum & quidem coram
Parocho, & testibus, renovare tenean-
tur. His autem dicta Congregatio ita
satisfecit: Matrimonia in utroque dubio
relata, nulla prorsus esse. Et ad pri-
mum dubium specialiter, Sempronium
non teneri ad recipiendam uxorem in
hæresi Calviniana manentem; immò nec
teneri ad recipiendam eam, si ad Ca-
tholicam Fidem converteretur; posse ta-
men ad Catholicam Fidem conversam re-
cipere, si velit, in uxorem, renovato co-
ram Parocho, & testibus utriusque con-
sensu, si nullum aliàs inter eos interce-
dat impedimentum. Indignum prorsus
esse, recurrere ad Calvinistas pro decla-
ratione divortii quoad vinculum. Stan-
te veritate expositorum, matrimonium
illud nullum sua natura corrui; nec
simpliciter & absolute indigere Sempro-
nium declaratione fori Ecclesiastici, ut
possit ab asserta uxore separari. Et ad
secundum dubium, debere recenter con-
versos renovare consensum coram Paro-
cho, & testibus, ut tamquam legitimi
conjuges in conjugio remanere possint.

IX. His igitur principiis positis, vi-
delicet nullum atque irritum esse ma-
trimonium, in quo contrahendo apposi-
ta fuerit conditio aliqua ejusdem subs-

tantia contraria; conditionem autem
de matrimonio ob adulterii causam dis-
solvendo, ejusdem matrimonii substan-
tia quam maximè repugnare; valida
verò censenda esse matrimonia ab iis
contracta, qui licet falsò sibi persua-
deant, adulterio interveniente, matri-
monii vinculum solvendum esse, id
ipsum tamen nullo modo in pactum
conditionemque deducunt; ac irrita &
nulla esse connubia, in quibus id ex-
pressum consultò fuerit tamquam pac-
tum, atque conditio; hisce (inquam)
principiis positis, dubium illud quod
à Transylvanis Episcopis propositum
fuerat, de matrimonio à viro & fœmi-
na Calvinistis cum expressa illa condi-
tione contracto, facilè solutum fuit, edi-
ta responsione die 20. Maji præsentis
anni 1754. nimirum fuisse nullum,
omnique effectu carere debuisse. Quia
tamen ex aliquibus documentis, quæ
transmissa tunc sunt, & examini sub-
jecta, nonnemo argui posse putabat,
eam conditionem non ita Calvinista-
rum matrimoniis apponi, ut conjugali
fide violata, dirimendum foret conju-
gii vinculum, sed ut divortium tan-
tummodo faciendum esset quoad tho-
rum; alii verò, supradicto Calvinista-
rum Rituali considerato, & admissio
etiam, hunc esse verum illius condi-
tionis sensum, ut solutionem matrimo-
nii quoad vinculum importet, tamen
dici posse contendebant, eandem in
contrahendi matrimonii actu non ita
apponi, ut contractum ipsum, & con-
trahentium consensum conditionalem
efficiat; sed potius eidem contractui
superaddi, postquam perfectum jam, &
completum fuit per mutuum illam res-
pensionem Accipio; hinc, antequam
super proposito postulato responsum
ederetur, opportuna adhibita fuerunt
diligentia, ut eorum omnium habere-
tur clara & certa cognitio, ex quibus

negotii resolutio pendebat. Accepitis autem indubiis documentis, prospectum fuit & exploratum, eam dissertationem, de qua paciscuntur in celebrandis matrimoniis Calvinistæ, si datam fidem fregerint adulterio, nequaquam dici posse simplicem thori separationem, seu divortium, sed veram matrimonialis vinculi solutionem. Si enim eorum quis fuerit de adulterio convictus, alter innocens conjux ad novas nuptias liberè transire solet; ipsique hæretici Judices, ubi de unius crimine legitimas probationes adesse cognoverint, potestatem innocenti conjugii faciunt, ut novo matrimonio cum alio conjuge jungatur. Quod verò spectat ad formam contrahendi in Calviniano Rituali descriptam, licet conditio de conjuge tamdiu non deserendo, donec ipse in honestate permanserit, non immediatè legatur apposita post verbum illud *Accipio*, sed in subsequenti dumtaxat juramento inseratur; nihilominus, cum hoc jurandum non alia de causa proferatur, nisi ut præmissum illud verbum *Accipio*, debitam ex eo firmitatem accipiat, facilè intelligitur, unum eundemque esse actum, qui ex superioribus responsionibus, & ex subsequente jurejurando efformatur, quique paucis verbis sic exprimi potest: *Accipio te, & juro, quòd non deseram, donec in honestate permanseris*. Contrà verò non satis percipi valet quomodo conditio illa, matrimonii solutionem importans, ab ipso contractu ita divelli possit, ut non illius pars constitutiva dicenda sit, sed quædam potiùs appendix, quæ eidem jam completo perfectoque adjiciatur.

X. Ut autem ea magis magisque confirmentur, quæ paulò ante diximus, de nullitate illius matrimonii, cui apposita fuerit conditio aliqua il-

lius substantiæ contraria, ad textum in cap. *Si conditiones, de conditionibus apposis*; haud inopportunum erit aliqua hæc verba facere de casu quodam olim in quæstionem adducto, cum Nos in minoribus constituti, Secretarii Congregationis Concilii munere fungeremur, quemque tunc expendentes, satis longum Discursum de more edidimus, qui typis impressus legitur tom. 3. *Thesauri Resolutionum* in causa *Ulyssiponen. Occidental.* proposita, & resoluta die 8. Julii anni 1724. Vir & femina sequenti modo matrimonio se junxerant. In hoc ambo conveniant, ut matrimonium quidem coram Ecclesia celebrarent, at illud nequaquam consummare deberent, sed post quindecim dies mulier, monasterium ingressa, Monialis habitum susceperet, deindeque evoluta probationis anno Regularem Professionem solemniter nuncuparet, omni juri renuntians, quod in mariti personam ex matrimonio sibi acquirere potuisset. Et quidem mulier declaraverat, se id plena libertate fecisse, ac promississe; consenseratque, ut si ab his pactis & conditionibus defecisset, matrimonium nullum irritumque declararetur. Concors per omnia fuit reciproca stipulatio viri, omniaque scriptis consignata fuerunt, & significata testibus, qui matrimonii celebrationi præsentés esse debebant, ipsique Parocho, coram quo ineundæ erant nuptiæ. Quamvis verò in ipso celebrandi matrimonii actu nequaquam iteratæ, aut expressæ fuissent ejusmodi conditiones; attamen, omnibus præcedentibus & subsequentibus simul junctis, simulque perpensis, nullus erat locus suspicandi, conjuges ab iis promissis & conditionibus, de quibus invicem convenerant, recessisse; sicuti multis ostendit celebris tunc Ad-

vocatus Pitonius, qui matrimonium illud totis viribus impugnabat; ut videre est in ejus disceptatione typis impressa tom. 3. *disceptationum* ejusdem *discept.* 58. Celebrato juxta modum hucusque expositum matrimonio, validum illud firmumque fuisse contendebat scœmina, ac vehementer instabat, ut sibi à viro matrimonialia obsequia præstarentur. Contrà vir pro matrimonii nullitate pugnabat, affirmans, se ab omni matrimoniali onere prorsus immunem, sibi que liberum esse novo connubio cum altera se copulare. Variæ fuerunt Ulyssiponensium tribunalium sententiæ; sed causa ad Congregationem Concilii delata, matrimonium illud declaratum fuit nullum, per eundem sæpè laudatum textum in *cap. Si conditiones, de conditionibus appositis*. Ea enim conventio, in pactum expressè deducta, qua mulier à se abdicavit potestatem in corpus viri, & vir similiter potestatem in corpus mulieris, apertè contraria est substantiæ matrimonii; sicuti docet Sanctus Thomas in *4. sent. dist. 28. quest. unic. art. 4. ad 3.* cui consentiunt Sanctus Bonaventura, Adrianus Pontifex, aliique inter antiquos, quos memorat, sequiturque Sotus in *4. sent. dist. 29. quest. 2. art. 3.* neque dissentiunt recentiores, Sanchez *de Matrimonio lib. 5. disp. 10. per tot.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 7. num. 9.* Gonzalez in *cap. Si conditiones, sub num. 8. de conditionibus appositis*, Salmanticenses *Operum mor. tom. 2. tract. 9. de Matrimonio cap. 7. dub. 3. per tot.* & præcipuè §. 95.

XI. Quia verò ii, à quibus illius matrimonii validitas propugnabatur, ad ostendendum, eam conditionem non esse contra substantiam matrimonii, nonnulla exempla ab Ecclesiastica Historia petita proferebant, eorum

Tom. II.

scilicet, qui matrimonio se junxerant, simulque inter se convenerant de castitate in conjugali statu servanda, & matrimonio non consummato, præter id, quod ex Evangelico textu didicimus de matrimonio Sanctissimæ Virginis cum Sponso suo castissimo Sancto Joseph, animadversum fuit virginitatem in matrimonio à multis quidem piè & religiosè fuisse servatam, qui tamen usui abrenuntiaverunt, non potestati; ideoque dici non poterant apposisse in nuptiarum contractu conditionem matrimonii substantiæ contrariam. Non enim matrimonii substantiæ repugnat, matrimonio non uti, sed uti non posse; sicuti ostendit Mastrius in *4. disp. 7. num. 162.* ubi sic scribit: *Essentia matrimonii consistit in mutuo dominio, & subjectione corporum per ordinem ad usum matrimonii; sed potest subsistere dominium & subjectio corporum, cum prædicta obligatione. Cum enim dominium distinguatur ab usu, potest verum dominium subsistere, cum obligatione, seu conditione non utendi re ipsa.* Mastrius adhæret Clericatus de Sacramento *Matrimonii decis. 20. num. 21.*

XII. Negari non potest, huic responsioni multum probabilitatis inesse, præsertim cum plures alii, præter laudatos Auctores, recenseantur, qui eam sententiam propugnat. Sed & illud etiam negari non potest, complures alios esse tùm Theologos, tùm Canonistas, qui oppositum doceant, contententes, utramque conditionem esse contra substantiam matrimonii, tàm eam scilicet, qua contrahentes mutue corporum potestati in antecessum renuntiant, quàm illam, qua hujusmodi potestatis actum & usum sibi met ipsi interdiciunt. Videndus est hæc de re Schmalzgrueber *ad tit. de conditionibus appositis* §. 5. num. 119. &

Bb 3

seq.

seq. Porro, ut dubium de Ulyssiponensi matrimonio propositum solveretur; minimè necesse fuit inquirere, quænam ex duabus relatis opinionibus prævalere deberet; in utraque enim rectè pronuntiari poterat pro nullitate matrimonii, de quo tunc agebatur, quemadmodum Congregatio re ipsa pronuntiavit. At iis, qui valida agnoscunt superiùs enuntiata matrimonia, de quibus Ecclesiastica Historia loquuntur, celebrata nimirum inter virum & fœminam, quibus ex Christianæ perfectionis studio propositum erat, quique etiam mutua promissione convenerant, ut à matrimonii consummatione abstinerent; uti factum narrant à Sancta Pulcheria Imperatrice, dum Marcianum Augustum in conjugem simul, & imperii consortem accepit, & inter alios plures; iis, inquam, necesse omninò est de viribus, & subsistentia secundæ ex præfatis opinionibus studiosè disquirere. Ne sermonem hunc nostrum extraneis questionibus abruptamus, ab hac abstinendum nobis esse censemus. Sed cum in nostro Tractatu de Festis Beatissimæ Virginis Mariæ, satis multa dixerimus de matrimonio ab ea inito cum Sancto Josepho, cujus commemorationem facit Ecclesia die 23. Januarii, paucis hîc complectemur ea, quæ in prædicto Opere nostro fusiùs exposuimus; quo intelligere quisque possit, ex hoc sancto Beatissimæ Virginis matrimonio nihil inferri posse contra suprâ expositam firmatamque veritatem, matrimonium nempe illud irritum esse, in quo aliqua conditio apposita fuerit, quæ ejusdem substantiæ repugnet.

XIII. Qui affirmant, Beatissimæ Virginis Matrimonium cum Sancto Josepho in solis sponsalibus constituisse, ii temerè falsoque opinantur. Ita-

que pro certo tenendum est, primò, matrimonium inter eos contractum, fuisse verum & ratum; secundò, Beatissimam Virginem, antequam cum Sancto Josepho matrimonio conjungeretur, votum quidem emisisse castitatis perpetuò servandæ, ea tamen addita conditione, si ita Domino placuisset; nam sub Mosaica lege oportebat generationi insistere tam mulieres, quàm viros; tertio, cum eadem Beatissima Virgo, ante celebrationem matrimonii, ex peculiari revelatione intellexisset, suum conservandæ castitatis propositum Divinæ voluntatis assensu comprobari, hujusmodi voto jam se absolutè obstrinxisset; quarto, ante ipsum quoque matrimonium, Deo pariter revelante, manifestatum Beatissimæ Virgini fuisse simile Sancti Josephi propositum de servanda in matrimonio virginitate; denique, cum Beatissima Virgo, Sanctusque Joseph in matrimonium sese conjunxerunt, nullam omninò apposuisse conditionem; idque satis est, ut affirmemus, nihil ex eo matrimonio colligi posse, quod veritatem illam evertat, scilicet nullum & irritum esse matrimonium, in quo contrahendo adjicitur conditio aliqua illius substantiæ contraria. Hæc est Sancti Thomæ doctrina in 4. Sent. dist. 30. quæst. 2. art. 1. quæst. 2. ad 2. En ejus verba: *Beata Virgo antequam contraheret cum Joseph fuit certificata divinitus, quod Joseph in simili proposito erat; & ideo non se commisit periculo nubens; nec tamen propter hoc aliquid veritati deperit; quia illud propositum non fuit conditionaliter in consensu appositum; talis enim conditio, cum sit contra matrimonii bonum, scilicet prolem procreandam, matrimonium tolleret.*

CAPUT XXIII.

De postulatis aliquandò propositis circa præsentiam Parochi in matrimonii celebratione; & de matrimoniis consensientiae nuncupatis.

TRidentini Concilii decretum cap. 1. sess. 24. de reformatione matrimonii, quo statutum fuit ut matrimonium coram proprio Parocho, aut alio Sacerdote de ejusdem Parochi, aut Episcopi licentia, & duobus testibus celebraretur, ita ut matrimonium aliter celebratum, irritum sit, occasionem aliquandò dedit Episcopis postulandi, quinam verus nubentium Parochus esse intelligatur. Porro Nos olim decreta Congregationis Concilii, ejusdemque responsa hac de re edita, collegimus in nostra Institutione 33. & 46. Latine editionis. Quare, ne hic eadem, quæ dicta jam sunt, repetamus, quædam tantummodò responsa hoc loco adjiciemus, quæ data fuerunt Episcopo Giennensi anno 1581. & relata habentur lib. 3. decretorum pag. 59. & seq. Episcopus siquidem, Ecclesiæ suæ statum referens, nonnulla dubia discutienda proposuit, quorum hoc primum fuit: "Utrùm prohibitione facta ab Ordinario, ne Parochus aliquos desponsaret, ita tollatur jurisdictio ipsius Parochi, ut ad contrahendum matrimonium contra talem prohibitionem, non sit legitimus Parochus. Huic autem talis fuit data responsio: Valere matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum est ab Episcopo, ne interveniat. Secundum: "Utrùm matrimonium, in quo intervenit Vicarius Parochi, non invalidus, sed valens, contra prohibitionem tantum Ordinarii, sit validum,

"vel potius invalidum, quia non intervenit Sacerdos habens jurisdictionem, cum sit sublata ab Ordinario. "Secundo: Esse validum. Tertium: "Si invitatus, & compulsus per vim adsit Sacerdos, dum contrahitur matrimonium, præcedente vel non præcedente dicta prohibitione, utrum tale matrimonium subsistat. Tertio: "Subsistere. Quartum: Si Sacerdos adfuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vidit, neque audivit, utrum tale matrimonium valide contrahatur, vel potius, tamquam sine Sacerdote, nullius sit ponderis & momenti. Quarto: Non valere, si Sacerdos non intellexit; nisi tamen affectasset non intelligere. "Quintum: Si adsit Sacerdos, dum contrahitur matrimonium, casu non cogitans, se esse ad id vocatum; sed aliud agens, audit duos inter se contrahentes matrimonium, utrum sit validum tale matrimonium, in quo fuit præsens, non tamen certioratus, nec ad id expressè vocatus, neque interponens suam auctoritatem dicto, vel facto; vel potius sit nullum, quasi assistentia auctoritativa per Concilium requiratur, & non nuda vel casualis præsentia. Quinto: Valere, etiamsi Parochus aliam ob causam adhibitus sit ad illum actum." Hujus responsionis summa à Fagnano refertur in cap. Quoniam, num. 29. & seq. de constitutionibus, & in cap. Litteræ, num. 5. & seq. de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ. Quæ verò ad quartum dubium fuit data responsio, cum alio convenit ejusdem Congregationis judicio, edito die 29. Aprilis 1593. ut ex lib. 7. decret. pag. 106. à tergo in quadam Causa Ulyssiponensi: Sacra Congregatio censuit, si vera sint, quæ narrantur, &

Parochus affectasset. non intelligere, matrimonium valere.

II. Multiplex hoc relegentes Congregationis Decretum, quò dubiis Glennensis Episcopi satisfacit, opportunum maximè duximus alia quædam hic observanda proponere, quæ & aliquandò subministrarunt, & subministrare in posterum materiam possunt ad respondendum postulatis Episcoporum, in Ecclesiarum relationibus interrogantium circa Parochorum præsentiam in matrimoniorum celebratione à Tridentino præscriptam.

III. In eo Decreto inter alia statuitur validum esse matrimonium, quod fuerint initum vel coram Parocho, vel coram Parochi Vicario, etiamsi illis ab Episcopo interdictum fuerit, ne matrimonii celebrationi assistentiam præstarent. Super quò sanè nulla videtur excitari posse gravioris momenti difficultas. Cum enim ea non sit Episcopo auctoritas, ut possit inducere impedimentum dirimens, quod non est, aut aliquod matrimonium, quod ex canonum præscripto nullum irritumque non sit, nullum irritumque statuere, ut firmat Barbosa *de Offic. & Potest. Episcopi part. 2. allegat. 32. num. 93.* & Natalis Alexander in *Theologia Dogmat. & Moral. tom. 2. lib. 2. de Sacram. Matrim. in consecratis articuli, seu in regulis proxim spectantibus, reg. 9.* illicitum quidem erit matrimonium, si celebrètur coram eo, cui Episcopus huiusmodi celebrationi adesse vetuerit; graviter etiam peccabit is, qui spreta Superioris prohibitione, eidem assistentiam præbebit; at nulla ratione dici poterit, matrimonium ipsum nullitatis vitio subiacere.

IV. Statuitur etiam in eo Decreto, validum & firmum esse matrimonium, cui legitimus Sacerdos, non spontè, sed invito & coactus adfue-

rit. In quam opinionem conveniunt Scriptores, uno excepto Segura, cui contraria sententia magis arridet. Videnti Barbosa *de Offic. & Potest. Parochi part. 1. cap. 21. num. 46.* Cardinalis de Lauræa in *4. lib. sentent. tom. 3. de matrim. disp. 22. art. 10. num. 244.* & fusè Schmalzgrueber *ad tit. Decretal. de clandestina desponsatione, §. 3. num. 237. & seq.* ubi Auctores, qui sunt ejusdem opinionis, enumerat. Et reverà, cum Parochi præsentia verificetur, etiamsi per vim inducta sit, idemque Parochus fidem facere possit Ecclesiæ, celebratum verè fuisse coram se matrimonium, etiamsi illius celebrationi spontè non interfuerit, sed coactus; nihil videtur in hoc casu deesse, quod necessarium ad matrimonii validitatem judicatur, Unde in *l. Coram Titio, §. 509. ff. de verb. significat.* ita legitur: *Scire autem, non etiam velle, is debet; cum eo invito, rectè fit.*

V. Definitum etiam legimus in eodem Decreto, validum fore matrimonium, cui interfuerit Parochus, licèt non accersitus ad eum finem, sed falso aliquo nomine ad id fraudulenter inductus. Neque id generaliter inficiari quis poterit. Aliqui tamen sunt, qui ad matrimonii validitatem satis esse putant ejusmodi præsentiam Parochi, quam contrahentium verba ita audiat, intelligatque, ut testimonium certum de matrimonio coram se inito ferre possit; cujus sententiæ patroni videri possunt relati à Giribaldo *de Sacramento Matrimonii tract. 10. cap. 7. dub. 12. à num. 98. usque ad num. 101.* Alii verò, probabilius opinantes, admittunt quidem, validum fore matrimonium celebratum coram Parocho, qui aliò, quam matrimonii obtentu, vocatus fuerit; sed nihilominus necessarium putant, eundem Pa-

Parochum antea moneri, accessitum eum quidem fuisse diverso nomine, reverà autem ut matrimonii celebrationi interesset. Videantur Pontius *de Matrimonio lib. 5. cap. 21. num. 4.* Cabasutius in *Theor. & Prax. Jur. Can. lib. 3. cap. 26. num. 12.* Schmalzgrueber *loc. cit. num. 234.* & seq. præcipuè *num. 236.* ubi affert resolutionem Congregationis Concilii sequentibus verbis conceptam: *An sit matrimonium, si duo contrahant per verba de presenti, proprio Parocho præsentem, & aliis requisitis non omissis, cui contractui Parochus formaliter, adhibitus non fuit, sed dum fortè convivii, vel confabulationis, vel aliud tractandi causa adesset, audit hujusmodi contractum geri, & postea alter contrahentium velit ab hujusmodi contractu ratione defectus rescilire?* Sacra Congregatio respondit, *posse, nisi alia intervenerint, quæ Parochum à contrahentibus adhibitu fuisse arguant.* Eadem resolutio refertur à Pontio *loc. cit.* qui deinde ita subdit: *Quare de hoc amplius dubitare non licet.* Concordat Natalis Alexander *loco supradictò reg. 10.* Videri etiam potest eadem resolutio in Opere Joannis Gallemart ad Concilium Tridentinum, edito Tridentini anno 1737. nimirum ad *sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. pag. 256. §. An sit matrimonium.*

VI. In suprà relato Decreto matrimonium illud effectu carere statuitur, cui Parochus ita sit præsens, ut neque videat contrahentes, neque auribus eorum verba percipiat; eo enim casu præsentia Parochi tamquam mensè physica considerari debet, quæ ad matrimonii validitatem non sufficit juxta id, quod in eadem Congregatione definitum fuit in Causa Romana *super dubiis matrimoniorum* die 7. Martii 1700. in qua, eum ea res Innocentii XII. Pontificis jussu diligenti exa-

mine discussa fuisset, eorum improbata fuit opinio, qui contendebant, ad validitatem matrimonii præsentiam Parochi merè physicam satis esse. Parochus enim interest matrimonio tamquam testis auctorizabilis pro Ecclesia; quæ, cum in aliis duobus, aut tribus testibus, ad matrimonium ritè contrahendum necessariis, non eas qualitates requirat, quæ illos omni exceptione majores constituent, ut fusè demonstrat Sylvius *Operum tom. 5. edit. Antuerp. in var. resolut. verb. Matrimonium x. §. Ad secundum*, idcirco Parochi præsentiam voluit, ut in illius probitate maximum veritatis fundamentum statueret; uti colligitur ex Historia dicti Concilii scripta à Cardinali Pallavicino *lib. 22. cap. 4. num. 3. & num. 12.* Parochus autem non potest testem agere tantæ in Ecclesia auctoritatis, nisi & videat contrahentes, & vel eorum audiat verba, vel ea non percipiens, signa saltem videat, & intelligat, quæ mutuum significant utriusque partis consensum, juxta textum in citata l. *Coram, ff. de verbor. significat.* cujus verba sunt hæc: *Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur præsentem eo fecisse, nisi is intelligat.* Itaque, si furiosus, aut insens sit, aut dormiat, non videtur coram fecisse. Cui conformis est *Can. Testes, 3. quest. 9.* ubi Glossa in verb. *Præsentia*, inquit: *Dum tamen intelligant; nam aliter non dicuntur præsentem; & Can. In primis 2. quest. 1.* ubi eadem Glossa verb. *Præsentem*, subdit: *Ea intelligente; alijs non diceretur præsentem; præter multa plura, quæ videri possunt apud Fermosinum in tract. 2. tom. 2. de Offic. & Sac. Eccl. in cap. 2. & 3. de Officio Archipræsbyteri quest. 1. num. 63. & seq. & apud Cardinalem de Lauræa loc. cit. art. 10. num. 240. & seq.*

VII. Quamvis verò in dubium ali-

aliqui revocaverint, utrùm Parochus in matrimonio partes agat testis auctorizabilis pro Ecclesia, cùm non desint Theologi clari nominis, qui Parochum volunt esse Sacramenti Ministrum, eidemque tamquam ministrantem assistere, juxta ea, quæ vidimus in *superiori lib. 8. cap. 13.* alii verò contenderint, non eam fuisse Concilii mentem, ut ad validitatem matrimonii Parochus propriis oculis conjuges intueri, & propriis auribus mutui eorum consensus verba percipere deberet; alioquin ea matrimonia penitus sustulisset, quæ fiunt aut per interpretem, cùm Parochus contrahentium idioma non intelligit, aut per procuratorem, utroque, vel altero conjugum longe absente; siquidem in primo casu Parochus verborum, quæ à contrahentibus proferuntur, significationem minimè percipit, sed ad ea se refert, quæ ait interpres; in secundo verò neque contrahentium excipit verba, neque personas aspicit, sed solum intuetur procuratorem, ejusque intelligit verba: attamen istorum rationationes satis profecto non sunt ad evertendam rectè constitutam firmamque sententiam de necessaria ejusmodi præsentia Parochi in matrimonii celebratione, qua & contrahentes oculis suis aspicat, & mutuam eorum consensum auribus suis excipiat.

VIII. Quæstio enim fieri solita, quam Nos innuimus *superiore lib. 8. cap. 13.* quamque insolutam, uti par erat, reliquimus, in eo sita est, utrùm matrimonii Minister sit Parochus, an potius ipsimet contrahentes, sicuti magis communiter Auctores docent, sint matrimonii Ministri. Sed esto sit Parochus, numquid ex hoc inferri poterit, eundem non etiam agere partes testis auctorizabilis ejusdem Sacramenti? Sicuti fieri videmus in Sacramentis Ordi-

nis, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Extreme Unctionis, quorum Sacerdotes ita Ministri sunt, ut etiam testium munere apud Ecclesiam fungantur; si fortè opus sit, ut eorundem administratio comprobetur. Ubi autem Sacerdos non solum matrimonii Minister, sed simul etiam illius testis auctorizabilis censeatur, necessariò fatendum est, quod superius diximus; nimirum eundem, & contrahentes videre, & eorum verba intelligere omninò debere.

IX. Quod autem pertinet ad ea matrimonia, quæ per procuratorem, aut per interpretem fiunt, cùm nulum Nobis onus incumbat, expendendi, utrùm, quæ per interpretem contrahuntur, valida & firma sint; & solum innuere sufficiat, nequaquam deesse, qui eorum validitatem impugnent, sicuti videri potest apud Clericum *decis. 35. de Sacramento Matrimonii num. 6.* & apud Pontium in *Tractatu de Matrimonio lib. 5. cap. 21. num. 9. & seq.* idcirco sermonem redigentes ad ea matrimonia, quæ per procuratorem fiunt, hoc primum asseremus, reperiri in veteri Testamento matrimonium Isaac cum Rebecca per procuratorem Eliezer initum, sicuti legitur *Genesis cap. 24.* insuper statutas esse in Jure Canonico condiciones ad validitatem matrimonii per procuratorem celebrandi necessariò servandas, quæ leguntur in *Cap. Procurator, de Procuratoribus*, in 6. Præterea communem hanc esse opinionem, matrimonia, quæ per procuratorem fiunt, etiam post Tridentinum Concilium valida esse, eademque nostris etiam temporibus celebrari, & antehac celebrata fuisse, præsertim inter Principes; quomodo Henricus IV. Galliarum Rex Mariam Mediceam duxit; & Hispaniarum Regis filia cum Austriæ Archiduce per Procuratorem Ferrariæ coram Clement-

mente Papa VIII. Matrimonium ini-
vit. Theologos quidem prudenter con-
sulere, ut qui matrimonio per pro-
curatorem conjuncti sunt, vel iterum
ipsimet coram Parocho, & testibus ma-
trimonio jungantur, vel saltem, quod
ipsis absentibus actum est, præsentes
ipsi coram Ecclesia ratum habere
declarent; sicuti videre est apud Sal-
manticenses in *Cursu Morali tract. 9. de Matrimonio cap. 3. dub. 4. num. 84.*
At hoc minimè necessarium reputari,
sed majoris dumtaxat cautelæ gratia
faciendum suaderi; sicuti post So-
tum, Sanchez, Gutierrez, Rebellium,
Bonacinam, aliosque fatetur Rosig-
nolius de *Matrimonio part. 1. tom. 7. contr. 15. disquisit. 1. §. 21. num. 3.*
Verùm id satis non est, ut as-
seramus, ad validitatem matrimonii,
quod ab ipsis conjugibus præsentibus
coram Parocho, & testibus celebra-
tur, nullam esse necessitatem, ut Pa-
rochus ipsos contrahentes oculis vi-
deat, suisque auribus eorum verba per-
cipiat. Cùm enim Concilium ea matri-
monia, quæ per procuratorem fiunt,
de medio tollere noluerit, necesse fuit,
ut liberum antiquo systemati cursum
relinqueret; ideoque permetteret, ut,
*qui per alium facit, per se ipsum fa-
cere videatur; & ut possit quis per alium,
quod potest facere per se ipsum,* sicuti
videtur in *Cap. Potest quis, & in Cap. Qui facit, de regulis Juris, in 6.* Sed
tamen ex eo, quòd Concilium ratum
esse voluerit matrimonium per pro-
curatorem celebratum, in quo Pa-
rochus neque conjuges ipsos oculis suis
conspicit, neque ex eorum ore mu-
tuum percipit auribus suis assensum,
inferri non potest, definitum, aut per-
missum ab eo fuisse, ut ubi vir &
fœmina coram Parocho per se ipsos
matrimonio conjungi volunt, quælibet
ejusdem Parochi præsencia sufficiat

ad matrimonii validitatem, etiam non
visis ab eo contrahentibus, & eorum
non percepto consensu.

X. Hoc igitur posito, videndos esse
omninò à Parocho contrahentes, eo-
rumque percipiendum esse consensum;
aliqua tantummodo difficultas oriri po-
test ex iis verbis, quæ in laudato De-
creto nisi tamen affectasset non intel-
ligere; cùm enim, antea veluti pro
regula statuatur irritum esse matrimo-
nium, si Parochus conjuges non intel-
lexerit, ea deinde subditur limitatio:
nisi tamen affectasset non intelligere.
Cujus limitationis ut verus sensus in-
telligatur, opus non est, intimam
propriamque hujus verbi affectasset,
significationem studiosiùs inquirere,
& penetrare, quemadmodum Juris Ci-
vilis Interpretes faciunt in *h. Quod ait
lex, §. 2. ff. ad legem Juliam de adul-
teriis*; sed quoniam totum Decretum
iis verbis expressum est, quibus passim
utitur Curia, opportuniùs esse vide-
tur prædicti verbi sensum, juxta com-
munem & usitatum in Curia loquen-
di modum, interpretari. Affirmarunt
nonnulli, Decretum illud de eo Pa-
rocho intelligendum esse, qui & videt,
& audit, sed se nec videre, nec au-
dire simulat. Ita sentit Neesen in *suis
Tractatibus de justitia & jure tract. 8.
quest. 6. de Sacram. Matrim. dub. 4.*
*Petes, quid, si Pastor occludat aures,
& oculos, & nolit intelligere quid aga-
tur; an matrimonium sic contractum erit
validum? Respondeo, si non intellexe-
rit, nec advertit quid actum sit, tunc
matrimonium non valere, quia tunc re-
verà non est moraliter præsens, ita ut
possit testificari de matrimonio contra-
hendo; secus dic, si advertat quid aga-
tur, sed affectat non intelligere, aut da-
ta opera fingit se non intelligere.* Hæc
tamen verbi intelligentia minimè pro-
batur Pontio in *Tractatu de Matrimo-
nio,*

nio, lib. 5. cap. 21. & quidem meritò; neque enim necesse fuerat Decretum condere ad id stabiliendum, de quo nullum est dubium, verum scilicet, & validum matrimonium iniri, ubi Parochus & videt, & intelligit, etiam si se nec vidisse, nec audivisse memintur. Alii verò matrimonium initum esse dicunt, quoties Parochus reverà non videt, nec intelligit contrahentes; etiamsi ideo non videat, neque intelligat, quia ipsemet consultò videre & intelligere noluit, ipseque sibi videndi, & intelligendi modum ademit; ex ea nimirum ratione, quod minimè poterit earum rerum, quas reverà non vidit, nec intellexit, auctorizabile testimonium Ecclesiæ ferre, quantumvis ipse sibi impedimentum creaverit, ut non videret, nec intelligeret. Ita ratiocinatur inter nostros Cardinalis de *Lauræa in 4. lib. sent. tom. 3. disp. 22. art. 10. num. 266.* Monacellus *in formul. legal. pract. 3. part. tit. 2. formul. 5. n. 10.* & *11.* Giribaldus *tract. 10. de Sacramento Matrimonii cap. 7. dub. 12. num. 120.* Hæc igitur est horum Auctorum opinio, irritum semper, & nullum esse matrimonium si conjuges nec videantur, nec audiantur à Parocho; idque non solum si ab extrinseca aliqua causa, externoque impedimento adempta fuerit Parocho videndi, audiendique potestas, verum etiam si ipse sibi impedimentum ultro creaverit, ne videret, neque intelligeret. Itaque re benè considerata, istorum opinio cum ea, quam superius exposuimus, sententia convenit; ut scilicet exceptio illa: *nisi affectasset non intelligere*; de eo dumtaxat casu accipienda sit, quo Parochus re ipsa viderit, & audiverit, sed simul, falsoque asserat, se nec vidisse nec audivisse. Alii denique affirmant, matrimonium validum fore, quod celebratum fuerit

coram Parocho, qui si nec vidit, nec intellexit, ipse sibi in causa fuit, ut non videret, nec intelligeret; propterea quod vel aures sibi obstruxerit, vel faciem velaverit, ne audire, & aspicere cogeretur. Et hic verus videtur esse illius Decreti sensus, sicuti colligitur ex *Fagnano in cap. Quoniam, n. 25. de constitution. & in cap. Quæsitum, n. 7. & 8. de Pœnitent. & remissionib.* Neque enim ulla haberi debet ratio affectatæ ignorantiae illius, qui cum videre, & audire commodè posset, ipse sibi voluntarium posuit impedimentum, ne videret, audiretque, juxta regulam textus *in cap. Cum Inhibitio, §. Si quis verò, de clandestina desponsatione, & §. final. & Can. seq. dist. 37.* Neque porro æquum est, ut ab arbitrio, factoque Parochi pendeat, libertatem matrimonii impedire. Illud autem obicere minimè prodest, adhibendam esse à Parocho industriam omnem, & diligentiam ad impedienda hujusmodi matrimonia eumque canonicas poenas incurrere, & signanter in suspensionem ab officio ad triennium incidere, si præsentiam præstet alicui matrimonio, quod fieri præsumatur vel sine præscriptis denuntiationibus, vel sine prævia dispensatione illius, qui super observantia earundem denuntiationum dispensare potest; juxta Decretalem *in cap. Cum inhibitio, de clandestina desponsatione.* Quamvis enim verum sit, adnitendum esse Parocho pro viribus, ut hujusmodi matrimonia fieri prohibeat; multoque magis eidem cavendum esse, ne eorum celebrationi voluntariam præsentiam exhibeat; ex his tamen hoc tantummodo sequitur, ut ipse data opera non debeat iis interesse, ut occasionem præstandæ iisdem assistentiæ quantum fas est, evitare teneatur; ut etiamsi fortè circumventus, aliove obtentu accersitus fuerit, contrahentes

seriò monere debeat, matrimonia hujusmodi sine gravi culpa celebrari non posse; sibi autem dictam esse legem, ut eosdem contrahentes, si id, quod deliberatur, re ipsa perfecerint ad Superiorem deferat, à quo gravi poena plectendi erunt; præterea se & animo, & voluntate à præstanda eorum nuptiis præsentia longè aborrire, cum hujusmodi contrahendi ratio à sacris canonibus improbetur; at nihil necesse est aures obturare, velare faciem, aliaque hujus generis facere, quæ ad id solum valent, ut animos contrahentium aliquandò scrupulis torqueant; qui scilicet, quamvis ut plurimum nesciant illicita ab invalidis distinguere, adhuc tamen non solum matrimonium, uti destinaverant, contrahere, sed etiam consummare non prætermittunt; utrumque enim perficere in animo habent, quoties, circumvento, aut deprehenso Parocho, coram eo proferunt verba ad mutuum consensum significandum idonea. Neque timendum profectò est, ne occultum remaneat matrimonium, ea ratione perfectum, in deque aditus aperiatur ad celebrandum alterum matrimonium, primo illo adhuc constante, atque vigente. Quamvis enim hujusmodi matrimonium sit clandestinum *de jure*, utpotè astutè atque dolosè sine præviis denuntiationibus celebratum, sicuti docet Sanchez de *Matrimonio lib. 5. disp. 1. quest. 1.* probaturque ex sequentibus verbis textus in *cap. final. de clandestin. desponsat. Si quis verò hujusmodi clandestina conjugia inire præsumperit*; attamen fieri nequit, ut re ipsa, & ut ajunt *de facto* occultum remaneat; cum & Parochus illud ad Episcopum deferre, & Episcopus adversus contrahentes judicialiter procedere debeat. Et sanè quicumque humanarum rerum ignarus non est, poterit ex propria experientia

testari, pleraque matrimonia, quæ in Parochiali Ecclesia præviis denuntiationibus publicè & ritè celebrantur, nisi conjuges fuerint alicujus spectatæ familiæ, vel dignitatis, ut plurimum ignorari; at nullum fuisse clandestinum hujusmodi matrimonium coram Parocho dolosè accito, aut malitiosè deprehenso, sine præviis denuntiationibus initum, cujus rumor & fama per universam Parœciam, & civitatem pervagata non fuerint, tùm propter conatus à Parocho ad illud impediendum adhibitos, tùm propter ipsius matrimonii delationem Episcopali Curia ab eodem Parocho factam, tùm denique propter judiciales processus ab Episcopo adversus contrahentes institutos.

XI. Ex hæcenus dictis rectè colligitur, prædicta verba: *nisi affectasset non intelligere*; de eo casu accipienda esse, quo Parochus invitatus ad matrimonii contractum adhibitus, ideo nec videt, nec percipit, quia data opera neque videre voluit, neque percipere, cum tamen & videre, & percipere naturaliter potuisset eadem ratione, qua testes ad eum ipsum actum adhibiti, & vidisse se, & percepisse fatentur. Celebris fuit anno præterito 1753. causa *Carthaginien. Matrimonii*, in Concilii Congregatione agitata & judicata, in qua agebatur de quodam matrimonio contracto coram Parocho domi suæ inopinatè deprehenso, qui virum quidem aspexerat, ejusque verba perceperat; foeminam verò nec viderat, nec audiverat. Porro, cum ex iis, qui controversiæ judices sedebant, totidem ex una parte pro matrimonii validitate, totidem verò ex alia pro illius nullitate opinati fuerint, opportunum Nobis visum est Congregationem ipsam coram Nobis indicare, jussis prius Theologis aliquot aliisque juris Canonici professoribus sententias suas hac de re scriptis exponere.

nere; qui sanè maxima diligentia, ac labore collatis inter se tùm Theologorum, & Canonistarum placitis, tùm decretis ejusdem Congregationis, & actis similium causarum, quæ aliàs coram ipsa agitatæ fuerant, & ab ea definitæ, in hoc faciliè convaluerunt, ut ad matrimonii validitatem necessarium omninò esset, contrahentes à Parocho videri, eorumque verba mutuum consensum exprimentia ab eodem audiri; eo scilicet principio præ oculis habito, quod, si Parochus matrimonio interest tamquam testis Ecclesiæ auctorizabilis, nullo modo poterit de matrimonio contracto fidem facere, ubi nec utrumque viderit conjugem, nec utriusque consensum audierit. Sed cùm factum ipsum, de quo agebatur, accuratè perpensum fuerit, ejusque circumstantiæ omnes diligenter excussæ, manifestò compertum est, quod, si Parochus mulierem non vidit, ejusque verba non intellexit, hoc ideo evenit, quia ipse obfirmato animo eandem videre, & audire noluit, cùm eam facile videre & audire potuisset; quemadmodum benè viderant, rectèque audierant testes ad eum actum adhibiti. Itaque pronuntiatum fuit, Nobisque annuentibus sententia prodiit pro matrimonii validitate.

XII. Magnam aliquandò præbuere materiam Episcoporum interrogationibus, & postulatis ea matrimonia, quæ *conscientiæ* appellantur, quærentibus scilicet iis, in quorum diocesisibus frequentior ejusmodi matrimoniorum consuetudo inoleverat, qua ratione circa illa se gerere deberent. Matrimonia *conscientiæ* ea olim esse intelligebantur, quæ inter virum & foeminam absque ulla solemnitate celebrantur; quæque hoc modo ducebatur foemina, *concubina* nomine appellabatur; sicuti videre est in *Canone Christiano, dist. 34. & Canon. Iis, qui eadem dist. & in hoc ipso Opere*

nostro *superiore lib. 9. c. 12. n. 2. & seq.* ubi hanc materiam prolixè tractavimus. Matrimonium etiam *conscientiæ* illud fuit, de quo sermo est in *cap. Quod nobis, de clandestin. desponsat.* matrimonium videlicet occultè initum, quod evulgari & manifestari non debeat, quamdiu conjugibus ipsis illud publicare non placuisset. Hujusmodi matrimonii probatio, sicuti & legitimorum natalium prolis ex eo susceptæ, à solo testimonio pendebat viri & mulieris, affirmantium se se vero matrimonio conjunctos esse. Hoc tamen testimonium nullius erat roboris & momenti, si fortè compertum fuisset aliud matrimonium ab altero ex conjugibus publicè celebratum, multò magis si reperi fuissent filii ex hoc publico matrimonio suscepti; nam tunc ex solo duorum conjugum testimonio neque occultum illud matrimonium satis probatum, neque legitima conditio prolis ex matrimonio susceptæ satis asserta dici potuisset; sicuti in laudatum textum scribendo affirmant Innocentius, Ostiensis, Joannes Andreas, Abbas, & Fagnanus. In pluribus Germaniæ locis, etiamnum sæpè contingit, quædam fieri matrimonia, quæ dicuntur *ad Morgaticam*; eaque sunt, quibus vir nobilis post susceptos ex prima uxore itidem nobili liberos, ea defuncta, cùm continentiæ leges sine uxore observare non possit, coram Parocho, & testibus, obtenta prius à proclamationibus opportuna dispensatione, alteram ex humiliori ordine ducit, addita conditione, ut tam mulier, quàm filii ex eo matrimonio nascituri, nihil sibi juris ex eo acquirere possint, præterquam ad ea, quæ ad victum sunt necessaria. Hujus conditionis vir & mulier à participanda mariti dignitate excluditur, & filii ab omnibus titulis, muneribus, & patrum avitorumque bonorum suc-

cessionem extranei censentur. De his matrimonii Germani Scriptores tam Juristæ, quam Theologi, passim loquuntur; eaque legitime contrahi tuentur, tùm quoad substantiam, ut dicunt, tùm quoad modum; primum quod ad substantiam pertinet, quia ineuntur, ut incontinentiæ peccatis aditus intercludatur; secundum, quod spectat adjectas conditiones, & pacta, quia hæc eò tendunt, ut filii ex prima nobili uxore suscepti, alique, qui ad hæreditatem, & bona, deficientibus iisdem filiis, jus habent, ab omni præjudicio reddantur immunes. De his ipsis matrimoniis ad *Morganaticam* à Nobis actum est alibi, in loco scilicet mox à Nobis significando. In tom. 3. *Institutionum Juris publici*, aliquibus notis illustratarum per Joannem Fridericum Pfeffingerum, p. 1310. sermo est de his matrimoniis ad *Morganaticam*. At nostris hisce temporibus ea dicuntur matrimonia conscientie, quibus vir & foemina coram Parocho, aut altero Sacerdote ab eo, qui hæc sit auctoritas deputato, & duobus testibus familiaribus, sed omissis, ex indulto, denuntiationibus, connubio junguntur. Omnis cura adhibetur, ut hæc matrimonia occulta remaneant, ad evitanda hominum improbantium dicteria, aliasque molestias, quas facile subirent conjuges, propterea quod alter ex iis nobilis sit, ignobilis alter, obscuræque familiæ; & quia non palam innotescunt, matrimonia conscientie dicuntur. Cùm Nos munere Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, die 9. Septembris anni 1724. Episcopis quibusdam instantibus, propositum fuit dubium, utrùm matrimonia hujusmodi conscientie nuncupata, licita censenda essent; eaque arrepta occasione, exarare non prætermisimus, & in publicam lucem edere quasdam Adnotationes, quibus materiam hanc totam illustrare curavimus;

quæ typis impressæ leguntur in *Thesaurò Resolutionum* tom. 3. in causa, cui titulus *Dubium Matrimoniorum*, quæ proposita quidem fuerat anno & die, qui supra, sed non judicata; sicuti neque definita fuit in ea Congregatione, quæ habita est die 2. Decembris ejusdem anni, propterea quod Sacra Congregatio differendum censuit judicium, donec maturè perpensa & constituta fuissent, quæ necessariò requirerentur ad hæc matrimonia licite perficienda; si enim ad recti normam exacta non fuerint, culpa non vacant; quamvis, celebrata cùm fuerint coram Parocho, & testibus, valida & rata proculdubio debeant reputari.

XIII. Inficiari nemo poterit, hunc esse Ecclesiæ spiritum, ut publica inter Fideles matrimonia celebrentur; ideoque eam occultis hujusmodi nuptiis nequaquam favere; sicuti eruitur ex sex primis Canonibus à Gratiano collectis in causa 30. *quest. 5.* præter tot alia Conciliorum decreta relata in Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus de Matrimonio tom. 2. lib. 1. collat. 4. §. 2. Hic autem Ecclesiæ spiritus, & præteritis semper temporibus viguit, & nostris quoque etiamnum durat, cùm à Tridentina Synodo renovatum fuerit Lateranensis Concilii decretum de publicis denuntiationibus pluriès ante matrimonii celebrationem in Ecclesia faciendis. Omnibus etiam clarè patent, certa quædam mala & absurda, quæ ab occultis matrimoniis, & conscientie nuncupatis, nascuntur, de quibus fusè agitur in dictis Collationibus loc. cit. & à Giberto Consultat. *Canonic. de Sacramento Matrimonii* tom. 2. consult. 63. *quest. 1.* & in nostra Constitutione, quam paulò post indicavimus. Equidem Saintebeuve tom. 1. *resolut. 161.* adduci non potest, ut matrimonia conscientie licita fateantur, nisi cùm conju-

ges inter se vivere consentiant, non uti conjuges, sed ut frater & soror. Hæc tamen opinio nimis est à communi sensu remota, cum casus alii certè non desint, in quibus Superior dispensare necessariò debet à publicis denuntiationibus, & matrimonia *conscientiæ* permittere, quæ scilicet coram Parocho, & duobus testibus familiarissimis inëantur eo quidem fine, ut occulta maneant; sed simul etiam ut conjuges, non uti frater & soror, sed uti vir & uxor inter se conversentur. Nonnulli ex hujusmodi casibus recensentur in prædicta collatione Parisiensi, & in citata consultatione Giberti; aliosque Nos ipsi innumus in nostra Constitutione, quæ incipit *Satis Vobis*, in tom. 1. nostri Bullarii num. 35. Et quidem in ea Constitutione, quæ in forma Brevis Epistolaris directæ est & transmissa ad omnes Episcopos, Nos ea resumpsimus, quæ in Concilii Congregatione tunc minimè definita adhuc pendebant. Cumque maturo & diligenti examine ea omnia perpensissemus, quæ visa sunt necessariò requirenda, ut matrimonia *conscientiæ* possent aliquandò permitti, quæque sint adhibendæ cautiones, ut proles ex his matrimoniis nascitura & ritu educetur, & nullum accipiat detrimentum sive in his, quæ pertinent ad vitæ sustentationem, sive in probatione legitimorum natalium, quos ex hujusmodi matrimoniis reverà sortietur, ea omnia in dicta Epistola distinctè exponere non omisimus, opportunas regulas indicando, quibus in hujusmodi casibus rectè procedi valeat. Quare, si in posterum dubia & postulata circa hæc matrimonia *conscientiæ* ab Episcopis proponantur, nihil aliud videtur esse præstandum, quam eos monere de observanda, & executioni mandanda prædicta Constitutione nostra; qua etiam Apostolicæ Pæ-

nitentiariæ Officium pro norma utitur quoties de matrimoniis hujusmodi agitur; ut videre est in alia Constitutione nostra, cujus initium est *Pastor bonus*, §. 39. Bullarii nostri tom. 1. num. 95.

CAPUT XXIV.

De nonnullis postulatis ad rem Beneficariam spectantibus.

NON hic sanè propositum Nobis est, ut omnia recenseamus postulata ab Episcopis Apostolicæ Sedi proposita, & singulas iisdem redditas responsiones; hoc enim opus esset, non una, alterave capituli pagina, sed vix pluribus voluminibus concludendum. Superioribus capitibus nonnulla gravioris momenti retulimus, & expendimus postulata ex iis, quæ Nobis præmanibus habere contigit; unde liceret Episcopis apertè deprehendere, Sedem Apostolicam numquam cessare, quin & perspicua dubiis in rebus exhibeat responsa, & opportunam, quoad fieri potest, opem; auxiliumque afferat ad eos levandos assiduus, gravibusque sollicitudinibus, quibus satis, superque obidentur, ac veluti opprimuntur, qui curæ præsunt animarum. Hoc itaque capitulo agemus, ut ipsa pandit illius inscriptio, de aliquibus postulatis ad rem Beneficariam spectantibus; deinde operam opusque hoc nostrum concludemus proximo, novissimoque capitulo, expendentes regulas, quas sequi debent Episcopi, dum suis in diocesis Missarum reductiones faciunt; animadvertimus enim, quamvis ab Episcopis etiam extra relationem status suarum Ecclesiarum hujusmodi facultas postuletur imminuendi per diocesim Missarum onera, tamen sæpè sæpiùs id ipsum in memorata relatione præstari.

Cum

II. Cùm sanctæ memoriæ Pontifici Pio V. innotuisset, complura identidem in Beneficiorum resignationes, ac permutationes irreperere absurda, secundo Pontificatus sui anno Constitutionem evulgavit incipientem *Officium*, quæ est *num. 42.* inter ejusdem Pontificis Constitutiones in *antiquo Bullario edit. ann. 1586. pag. 992.* qua Ordinariis suspendit ad tempus auctoritatem admittendi Beneficiorum resignationes, & permutationes, usque dum ipse de eadem re opportuniùs statuisset. Proximo autem anno alteram edidit Constitutionem incipientem *Quanta*, quæ est *58. Bullarii veter. tom. 2.* in qua postquam nonnullas statuerat moderationes, ac declarationes circa tempus, & modum, quibus in posterum admittendæ essent ab Ordinariis Beneficiorum renuntiationes, quæ à Beneficiatis in ipsorum manibus fiunt; prohibuit Episcopis, aliisque collatoribus, in quorum manibus cujuslibet Beneficii resignatio fieret, ne idem Beneficium, cujus resignationem admisissent, aut suis, aut resignantis consanguineis, affinibus, vel familiaribus conferrent. In editionibus memoratæ Constitutionis S. Pii V. incipientis, uti dictum est: *Quanta*, hæc leguntur verba: *Cæterum præcipimus, atque interdiciamus, ne ipsi Episcopi, aut alii collatores, de Beneficiis, & Officiis resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere;* ubi deprehenditur sanè manifestus typographi error; neque etiam legendum est *admittentium consanguineis*; sed utiquè *dimittentium consanguineis*; uti optimè notavit Fagnanus in *cap. Non sine, n. 45. de Arbitris*, & latius persequitur doctus Præsul Marcellus Seve-

Tom. II.

rolus, quem tùm honoris causa, tùm amoris, quo illum, dum viveret, persecuti fuimus, libenter hic nominamus. Videatur ipsius Allegatio typis edita, quæ est ordine trigesima inter Allegationes Hieronymi Palma junioris, *ante num. 1.* Juvat, & illud animadvertere, in septimo Decretalium libro, qui sub Pontifice Clemente VIII. in publicam lucem emittendus erat, sed ut alibi diximus, ideo evulgatus non fuit, quia, cùm in ipsum identidem inserta fuerint Tridentini Concilii Decreta, sicuti prohiberi non poterant Canonistæ, quin ea interpretarentur, ita aditus patefactus fuisset violandæ Summi Pontificis Pii IV. Constitutioni, qua vetantur privati homines sacrum Tridentinum Concilium commentari, atque interpretari, cùm id Sacræ Cardinalium Congregationis, ejusdem Concilii interpreti, privativè sit reservatum; in hoc (inquam) septimo Decretalium libro, *cap. 1. de renuntiation.* animadvertere juvat insertam S. Pii V. Bullam, in qua verbo *admittentium*, substitutum legitur *dimittentium*. Videri etiam potest nostra *Institutio 91. Latine editionis. §. Attamen licet.*

III. Præstitutis itaque in laudata S. Pii V. Constitutione finibus, quibus vel nunc licet Episcopis Beneficiorum renuntiationes admittere, firma tamen semper prohibitionem, ne eadem Beneficia suis, aut resignantium consanguineis, affinibus, vel familiaribus conferant; Cremonensis Episcopus in relatione status Ecclesiæ suæ, sequens Congregationi Concilii quæsitum proposuit: an videlicet, si Parochus Parœciam in Episcopi manibus renuntiaret, Episcopus verò, concurrentibus omnibus, quæ in Piana Constitutione requiruntur, renuntiationem admitteret; cùm ad eam ritè conferendam

Cc

con-

concursum debeat indicare, licitum ei
 esset, suos, aut resignantis Parochi
 consanguineos, affines, & familiares,
 ad concursum admittere, & alicui ex
 ipsis Parœciam conferre, quatenus dig-
 nior præ cæteris deprehensus fuisset.
 Congregatio autem rescipsit, id Epis-
 copo minimè licere, nec debere ad
 concursum admittere præmemoratos
 suos, vel resignantis consanguineos,
 affines, vel familiares; quod rescrip-
 tum Gregorius XIII. Pontifex sua auc-
 toritate comprobavit.

IV. Ejusmodi Congregationis res-
 ponsum innuitur à Fagnano in *cap.*
Non sine, num. 53. de Arbitris. Nos-
 que hic illud per extensum referemus
 exscriptum ex libro primo *Decretorum*
p. 145. & seq. ad annum 1573. quod
 ipsum præstitimus in *memorata nos-
 tra Institutione 91. præcitato loco*:
 „Querit à Sacra Congregatione Sacri
 „Concilii Tridentini Episcopus Cre-
 „monensis, an Constitutio Sanctissi-
 „mi Domini nostri Pii Papæ V. felicis
 „recordationis, data Romæ sub die
 „prima Aprilis 1508. super relaxatio-
 „ne prohibitionis de non admittendis
 „resignationibus per Ordinarios, dum
 „prohibet, ne Beneficia per resigna-
 „tionem per Episcopum, vel alium
 „collatorem, etiam ex justa causa ad-
 „missam, vacantia conferantur con-
 „sanguineis, vel familiaribus Episco-
 „pi, vel resignantis, habeat locum
 „in Ecclesiis Parochialibus, & Bene-
 „ficiis curam animarum habentibus,
 „quæ per concursum magis idoneis
 „conferri debent ex decreto Concilii
 „Tridentini *cap. 18. sess. 24.* ita ut,
 „si familiaris aliquis Episcopi, vel
 „consanguineus resignantis comparue-
 „rit, & in concursu ad hujusmodi
 „Beneficium curatum, ut suprà va-
 „cans, cum aliis se examinari petie-
 „rit, admitti non possit, & si admis-

„sus ad examen, & uti idoneus ab
 „Examinatoribus relatus fuerit, ei Be-
 „neficium conferri non possit, Sanc-
 „tissimus Dominus noster, etiam ex
 „sententia Sacræ Congregationis Con-
 „cilii declaravit, locum habere; &
 „ideo monendum Episcopum, ne hu-
 „jusmodi familiares, vel consangui-
 „neos admittat ad concursum.“

V. Haud ita multò post contigit,
 Patavii vacasse Parœciam, non quidem
 ex Parochi resignatione, qualis erat
 facti species à Cremonensi Episcopo
 proposita, sed ob ipsiusmet Parochi
 obitum; cumque Episcopus concur-
 sum indixisset, & ad illum admisisset
 familiarem suum, eique etiam, quo-
 niam dignior judicatus fuerat, Parœ-
 ciam contulisset, excitata est quæstio,
 an hujusmodi Episcopi factum Pianæ
 Constitutioni adversaretur. Congrega-
 tio verò, innixa potissimum præindi-
 cata resolutioni à Gregorio XIII. con-
 firmatæ, affirmativè respondere non
 dubitavit. At cum providus Secreta-
 rius animadvertisset, casum vacationis
 per obitum, longè differre à casu va-
 cationis per resignationem, durumque
 nimis & asperum fore, unum casum
 alteri exæquare, id namque esset Sancti
 Pii V. Constitutionem, & Gregorii
 XIII. responsum non tam declarare,
 quam ampliare; communicata re cum
 Rotæ Auditoribus, quos in suam sen-
 tentiam proclives deprehendit, rem
 totam detulit ad Sixtum V. Pontifi-
 cem, qui omnibus accuratissimè per-
 pensis, iisque confirmatis, quæ statuta
 fuerant à Gregorio XIII. declaravit,
 Bullam Pianam locum sibi vindicare
 in Parochialibus per resignationem va-
 cantibus, & Episcopum quidem in
 hoc casu ad concursum recipere non
 posse suos, aut resignantis consangui-
 neos, affines, vel familiares; at quo-
 ties Parœcia vacaret per obitum, Bul-
 lam

Iam Pianam nihil obsistere, quin ad concursum præfati consanguinei, affines, & familiares admitterentur, & alicui etiam ex ipsis, si quidem dignior fuisset deprehensus, Parochialis Ecclesia conferretur. Hæc, quæ à Summo Pontifice sapienter constituta fuerant, Congregationi referre Secretarius non destitit; Congregatio verò omnia commendavit, jussitque, ut deinceps Pontificium mandatum religiosè executioni mandaretur.

VI. Habentur hæc omnia in *libro Memorialium* 107. pag. 248. En verba: „Consideratis suprascriptis resolutionibus Congregationis ad constitutiones in casu Cremonensi, & Patavino, manu bon. mem. Cardinalis Alciati annotatis, animadversum fuit, primam declarationem Congregationis emanasse circa Constitutionem felicitis recordationis Pii V. sub dat. 1. Aprilis 1578. quæ prohibet, ne Beneficia per resignationem, ab Episcopo, vel ab alio inferiori admissam, vacantia, conferantur consanguineis, vel familiaribus Episcopi, vel resignantis; & in his terminis fuisse à felicitis recordationis Gregorio XIII. approbatam; sed eandem postea in casu Patavino fuisse applicatam, & extensam ad Parochiales vacantes etiam per obitum, ut ad eas non possint concurrere familiares Episcoporum. Quæ extensio cum visa esset durior, nec appareret, super ea solitas discussiones Congregationem fecisse, minusque ad iudicium Sanctissimi fuisse relatum; voluit antequam in generalem observationem deduceretur, ex qua periclitari potuissent plurimæ provisiones alias factæ, & quæ in posterum fieri contingeret, cum ex hoc capite aliquot provisiones in Rotæ Auditorio impugnarentur, ab ipsa Rota, quid

sentiret, exquirere; cui pariter visa fuit extensio potius quam declaratio, satis dura; præsertim quia in vacationibus per obitum cessat illa ratio suspectarum pactionum, & fraudum, quæ in resignationibus facilius intervenire possunt. Quamobrem dictarum resolutionum cum præmissis motivis facta relatione Sanctissimo Domino nostro, ut dictaret, quid vellet observari; Sanctitas sua decrevit, declarationem Congregationis, approbatam à felicitis recordationis Gregorio XIII. retinendam esse juxta terminos Constitutionis piæ memoriæ Pii V. in Parochialibus vacantibus per resignationem admissam per Episcopum, & inferiores collatores; occurrente autem vacatione Parochialium per obitum, non esse arcendos à concursu familiares, aut consanguineos ipsorum Ordinariorum, sed iisdem conditionibus, & legibus censendos esse cum aliis concurrentibus, ex forma Concilii Tridentini, & Constitutionis ejusdem Pii V. de provisionibus Parochialium, &c. Quod Decretum in Congregatione habitæ die 15. Junii 1589. cum retulissem, fuit ab Illustrissimis Dominis commendatum; & juxta illud in posterum respondendum erit in casibus occurrentibus, &c.” Quoties igitur Parœcia per resignationem vacaverit; si eandem suo, vel resignantis consanguineo, aut familiari conferat Episcopus, apertè peccat in litteram Pianæ Constitutionis, prohibentis, ne Beneficia, in Episcoporum manibus resignata, personis supradictis conferantur; ac si iisdem conferat Parœciam, quæ per obitum vacaverit, nullatenus Pianam Bullam lædit, quippè quæ non nisi de vacationibus per resignationem loquitur. Et enim in va-

cationibus per resignationem facile arripere possunt æ fraudes, dolosque circuitus, qui aut nullo modo, aut saltem difficilius in vacationibus per obitum possunt occurrere. Itaque patet primò, quam prudenter constitutum fuerit discrimen inter unum, & alterum vacationis modum; deinde quomodò gerere se debeant Episcopi, cum hujusmodi casus contigerint, absque eo quòd Congregationem de illis consulant; denique cui regulæ tutò adhærere debeat eadem Congregatio in responsionibus dandis ad ejusmodi postulata, si quæ fortè proponi contingat. Legatur Corradus in *Praxi Beneficiaria lib. 3. cap. 4. sub num. 10. §. Nec tamen*, ubi etiam testatur, ita respondisse Cardinalem Lancellotum, Congregationis Concilii Præfectum, Episcopo Castrensi die 3. Junii 1617. atque ita pariter firmasse Rotam in *decisione coram Corduba*, quam ibi integram affert. Videri etiam potest Ventriglia in *Praxi adnot. 2. §. 2. num. 11. & num. 13.*

VII. Concursus quem Tridentinum Concilium præscripsit, nunc temporis non solum obtinet quoad Beneficia, quibus animarum cura annexa est, quæque digniori inter concurrentes ab Episcopo conferri debent, sed etiam quoad reliqua Beneficia curata, quæ conferuntur à Romano Pontifice, eo quòd aut ob secutam in mense Apostolico eorumdem vacationem, aut ex alio reservationis, vel affectionis titulo, ejusdem dispositioni sunt reservata. Id Nos ipsi statuimus in nostra Constitutione incipiente *Cum illud*, quæ est 68. §. 19. & 20. nostri *Bullarii tom. 1.* ubi Episcopis mandavimus, ut quoties vacaverit aliquod Beneficium Sanctæ Sedi reservatum, cui annexa sit animarum cura, opportuna facultate sibi per nos directè col-

lata, concursum indicare non præmittant; & siquidem agatur de Beneficiis reservatis ratione mensis, in quem incidit vacatio, hujusmodi concursus acta ad Datariam Apostolicam minime transmittant, sed tamen significare non negligent, quem ipsi magis idoneum in Domino censeant; quò verò ad cætera omnia Beneficia curata, ex alio quocumque titulo, præterquam ratione mensis, Sanctæ Sedi reservata, acta concursus ad Datariam mittant, sese abstinentes à judicio ferendo, quoniam sit cæteris dignior & aptior; facultate tamen ipsis facta significandi per familiares litteras, ad Pontificis Datarium conscriptas, quem ipsi censeant digniorem, & an quispiam ex iis, qui ad concursum admissi sunt, occulta aliqua nota laboret. Quod autem nuper asseruimus, Bullam S. Pii V. nequaquam obstare consanguineis, & familiaribus Episcopi, quin ad Beneficia curata per obitum vacantia, & ab ipsomet Episcopo conferenda, possint concurrere; id multò potiori jure affirmandum erit de Beneficiis curam animarum annexam habentibus, & Apostolicæ Sedis dispositioni reservatis. Diximus potiori jure, cum pro iis stet regula quæ docet, Pianam Constitutionem locum non habere in iis Beneficiis, quæ licet in manibus Episcopi resignentur, eorum tamen collatio, non ad ipsum Episcopum, sed ad alium spectat; quæ regula à Gregorio XIII. fertur etiam comprobata fuisse. Videatur *Additio ad decis. 35. num. 25.* Præsulis Ansal-di, qui obiit Rotæ Decanus, quemque libenter nominamus, non tam mutui amoris gratia, qui inter Nos, & ipsum dum viveret, intercessit, quàm ejusdem meritorum titulo.

VIII. Eadem Constitutio 58. S. Pii V. de qua hætenus disseruimus, oc-

occasionem præbuit gravi controversiæ ab Archiepiscopo Mediolanensi anno 1683. ad Congregationem Concilii delatæ; an videlicet, quæ in illa continetur, prohibitio conferendi Beneficia, in manibus Episcopi resignata, ejusdem Episcopi, aut resignantis consanguineis, affinibus, vel familiaribus, vim quoque habeat in Beneficiorum permutationibus. Reperta tunc fuit quædam resolutio edita in causa *Feretrana* die 25. Februarii 1673. in qua Congregatio affirmativè responderat. At cum novo instaurato examine deprehensum fuisset, memoratam resolutionem propositæ quæstioni minimè congruere; cumque insigniores in Romana Curia Canonistæ plures in causa disceptationes elucubrassent, ipseque Altovitus Secretarius in suis votis multa collegisset, ea videtur fuisse Congregationis sententia, ut Beneficiorum permutationes, quæ coram Ordinariis fiunt, dummodò bona fides intercedat, & fraus omnis absit, sub Pianæ Constitutionis dispositione minimè comprehendi debeant.

IX. Permutationes Beneficiorum non complectitur Bulla S. Pii V. quia licet ipse in sua Constitutione 42. suspensam voluerit, quousque aliter statuisset, facultatem, qua Ordinarii gaudebant, admittendi Beneficiorum resignationes, & permutationes, cum tamen subinde in sua Constitutione 58. eadem suspensam facultatem Ordinariis restituerit, de resignationibus ita locutus est, ut opportuniore quâdam, novasque restrictiones, & cautelas circa illas induxerit, ac statuerit; at de permutationibus ita indefinitè decrevit: *Ad hæc Beneficiorum, & Officiorum permutationes admittere, quæ Canonice sanctionibus, & Apostolicis Constitutionibus permittuntur.*

X. Complectitur tamen Piana Constitutio. II.

titutio permutationes, quæ mala fide, ac fraudulenter coram Ordinariis fiunt, quia Sanctus Pontifex in eadem Constitutione, uti suprà dictum est, eas tantum permutationes admitti concedit, quæ sint sanctionibus canonicis consonæ; quod perindè est ac dicere, quæ respiciant utilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ, aut in quibus permutantium utilitas quodammodo in utilitatem vergat Ecclesiæ. Quapropter, si quæ permutantur Beneficia, valdè disparis sint redditus, si is qui pinguius Beneficium obtinet, provecta jam est ætate, ac infirma valetudine, illudque permutare velit cum Beneficio tenuioris redditus, quod suus, vel Episcopi consanguineus obtinet; hujusmodi permutatio non est ad canonum normam exacta; quin immò dolosa est, ideoque Pianæ Constitutioni adversatur. Atque hisce in terminis edita fuerat memorata resolutio anni 1673. Ad confirmanda verò quæ hactenus dicta sunt, facilè Nobis esset alia plura hîc congerere; sed ne quid detractum videatur iis, qui tanta cum laude in id ipsum operam studiumque suum impenderunt, ablegamus lectorem *ad cit. alleg. 30.* Præsulis Severoli, editam *tom. 3. Allegat. Palmæ*, ad Additionem Præsulis Ansaldi, *decis. 35.* ad disceptationem denique 29. celebris Pitonii, ubi omnia optimè comprobata atque firmata leguntur.

XI. Qui illegitimos natales sortitus est, ex sacrorum Canonum lege irregularitati subjacet; ita ut nec Ecclesiæ Ordinibus initiari, nec ullum Ecclesiasticum Beneficium consequi possit. Quapropter dispensatione ipsi opus est ad Ordines, æquè ac ad Beneficia obtinenda. Sed si de minoribus Ordinibus agatur, ac de Beneficiis animarum curam annexam non habentibus, Episcopus potest propria aucto-

ritate cum illegitimo dispensare. Ut autem illegitimus Ordines majores & Beneficia, quibus cura immineat animarum, obtineat, solius Romani Pontificis dispensatione fieri potest. Perspicua est Decretalis Bonifacii VIII. in cap. *Is qui, de filiis Presbyterorum, & aliis illegitimis natis*, in 6. Irregularitas autem, quæ illegitimos obstringit, haud provenit ex eorum culpa, sed ut Jurisperiti ajunt, ex defectu, quem admodum latè disserit Gonzalez in cap. *Ut filii*, num. 8. de filiis Presbyterorum. Porro qualis sit hujusmodi defectus, egregie declaratur à S. Thoma in 4. sentent. dist. 25. quæst. 2. art. 2. quæst. 3. *Ordinati in quadam dignitate præ aliis constituuntur. Ideo ex quadam honestate requiritur in eis claritas quædam, non de necessitate Sacramenti, sed de necessitate præcepti; ut scilicet sint bonæ famæ, bonis moribus ornat, non publicè penitentes. Et quia obscuratur hominis claritas ex viciosa origine, ideo etiam de illegitimo thoro nati, à susceptione Ordinum repelluntur, nisi cum eis dispensetur; & tantò est difficilior dispensatio, quanto eorum origo est turpior.*

XII. Hæc planè est disciplina, quæ nunc temporis obtinet; sed alia aliis temporibus obtinuisset dignoscitur; quippè can. 15. Nicephori Confessoris tom. 7. Conciliorum Labbeanæ Collectionis, col. 1299. sequentia verba leguntur: *Qui ex concubina, & scorto, & ex bigamis, & trigamis nati sunt, si virtutibus præditi appareant, & sint Sacerdotio digni, ordinentur.* In ipso Decreto Gratiani, dist. 56. plures collectæ inveniuntur auctoritates veterum Ecclesiæ Patrum, qui parùm solliciti de ordinandorum origine, & natalibus, eos tantummodo ab Ordinibus repellunt, qui propriis improbis moribus constituuntur indigni. Et quamvis can.

1. cit. dist. 56. qui desumptus est ex Concilio Claromontano, habito sub Urbano II. Pontifice, hæc legantur verba: *Presbyterorum filios à sacris Altaris ministeriis removemus; subdit tamen Gratianus: Sed hoc intelligendum est de illis, qui paternæ incontinentiæ imitatores fuerint. Verùm, si morum honestas eos commendabiles fecerit, exemplis, & auctoritatibus, non solum Sacerdotes, sed etiam summi Sacerdotes fieri possunt.* Haud ita facile est statuere tempus, quo primùm inducta, & recepta fuerit disciplina repellendi ab Ordinibus æquè ac à Beneficiis illegitimos, ob solam natalium maculam. Quod probabili conjectura affirmari potest, illud est, hujusmodi disciplinam initium duxisse ab exclusione illegitimæ Sacerdotum prolis; idque in eum finem, ut quodam quasi fræno cohiberetur parentum incontinentia; inde verò ad filios quoque illegitimos laicorum ampliata fuisse; ac demùm ex una in aliam provinciam, gentemque propagatam, processu temporis, & præsertim post publicationem Decretalium Gregorii IX. vim auctoritatemque disciplinæ, ac juris communis in universa Ecclesia obtinuisset. Videndus est Christianus Lupus tom. 3. in Synodos Generales, & Provinciales cap. 12. dissertationis 1. proamialis, ubi fusiori calamo expressa reperiuntur omnia, quæ paucis collegit Van-Espen jur. Eccles. univers. part. 2. tit. 10. cap. 3.

XIII. Tridentini Concilii Patres, totos ad reformationem morum, & maximè Clericorum curandam intentos, minimè fugit caput hoc de illegitimis filiis Clericorum, ideoque sess. 15. cap. 15. de reformatione, ut opportuniore quo poterat modo cohiberetur Clericorum incontinentia, Ecclesiarumque decori consuleretur, sanxerunt, ne filii Clericorum illegitimi possent

Beneficia consequi in iis Ecclesiis, in quibus eorum parentes obtinuissent, obtinerentve Beneficium aliquod, licet dissimile, neque in iisdem Ecclesiis ministrare possent, nec etiam pensionem ullam habere super fructibus Beneficiorum, quæ possidentur, fueruntve ab eorum parentibus possessa: *Ut paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo consecratis, quos maxime puritas, sanctitasque decet, longissime arceatur, non liceat filiis Clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in Ecclesiis, ubi eorum patres Beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcumque etiam dissimile Beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesiis quoquo modo ministrare, nec pensiones super fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere.* Et quia optimè prospexerunt, saluberrimam hanc legem perfacilè fraudari posse, facta inter patrem, & filium Beneficiorum resignatione; declararunt, hujusmodi resignationes nullas censeri debere, nullasque pariter, & omni effectu vacuas collationes, quæ fraudulentas hujusmodi resignationes fuissent consecutæ: *Ad hæc, reciprocarum resignationes, si quæ posthac à parentibus Clericis in favorem filiorum fient, ut alter alterius Beneficium consequatur, in fraudem hujus decreti, & canonicarum sanctionum factæ omninò censeantur; nec collationes secutæ vigore hujusmodi resignationum, seu aliarum quarumcumque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis Clericorum filiis suffragentur.*

XIV. Ex hujusmodi Conciliari sanctione effectum est, ut nonnulla postulata fuerint ab Episcopis in relatione status Ecclesiarum proposita; quorum aliqua spectant ad Beneficia, atque officia, quorum consecutio in-

terdicta dicenda sit à Concilio filiis illegitimis Clericorum; alia verò respiciunt personas ipsas Clericorum, eorumque filiorum extra legitimas nuptias procreatorum. Et primò quæsitum fuit, an filius illegitimus Parochi jam defuncti minus Confessarii obire posset in ea Ecclesia quam pater, uti Parochus, obtinuit; & quidem inspectis verbis illis Concilii: *quoquo modo ministrare;* negativum responsum redditum fuit Episcopo Oritano, uti colligitur ex rescripto dato 4. Julii 1648. *lib. 18. decret. pag. 492. à tergo:* *» Quæritur, » an filius illegitimus Parochi jam defuncti possit audire confessiones in » Ecclesia, in qua pater fuit Parochus, » vel saltem sit locus dispensationi. Sa- » cra, &c. respondit, non posse.* Quæsierunt itidem Calaguritanus, & Pampilonensis Episcopi, an cum pater fuisset in quadam Ecclesia Capellanus ad nutum amovibilis, posset illius filius illegitimus in eadem Ecclesia Capellaniam ad nutum pariter amovibilem obtinere. Rescriptum verò fuit, hoc minimè interdictum esse; fortassè ex eo, quòd Concilium loquatur de Beneficiis, & pensionibus; hujusmodi autem Capellaniæ ad nutum amovibiles Beneficia proprii nominis, & in titulum collativa non sunt, multoque minùs pensiones: *» Sacra, &c. » censuit, oratorem non prohiberi per » decretum Concilii scss. 25. cap. 15. » quominùs tamquam Capellanus ad » nutum amovibilis possit inservire ei- » dem Ecclesiæ, cui itidem ut Capel- » lanus pater olim suus inservierit.* Ita rescriptum fuit Calaguritano Episcopo sub annum 1585. *lib. 4. decretor. pag. 40.* Nec absimilis fuit responsio dato ad Episcopum Pampilonensem anno 1587. uti videre est *lib. 4. decretor. pag. 226. à tergo.* Est autem planè singulare responsum datum Ostu-

nensi Episcopo. Quidam Dignitatem obtinens in Ostonsensi Ecclesia, susceperat filium illegitimum, qui cum Apostolico Indulto ad sacros, etiam Presbyteratus, Ordines suscipiendos, & ad Sacrificium celebrandum, tam superstite patre, quam eo defuncto, habilitatus fuisset, semper in Cathedrali Ecclesia Sacrum fecerat, ideoque, ex quadam inibi vigente consuetudine, contendebat, se fieri debere participem nonnullorum proventuum, & emolumentorum, quæ Sacerdotibus eidem Ecclesiæ inservientibus post certum servitii tempus præstari consueverant. Proposito itaque, ac discusso dubio, responsum fuit, prætersum jus nequaquam competere filio illegitimo, nec posse hunc ad ejusmodi participationem admitti. Hoc enim intercedit discriminis inter superiorem facti speciem à Calaguritano, & Pampilonensi Episcopis propositam, & hanc de qua loquimur, quod juxta illam, pater Beneficium propriè dictum in ea Ecclesia non obtinuerat, Concilium autem de casu loquitur, quo pater filii illegitimi Ecclesiasticum Beneficium in eadem Ecclesia possederit: *Ubi eorum patres Beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, vel habuerint;* in casu verò Ostunensis Presbyteri, pater verum in Ecclesia obtinuerat Beneficium, quo posito, vetat sancta Synodus, filium quoquo modo ministrare in Ecclesia, ubi pater Beneficium Ecclesiasticum habet, habuitve. Rescriptum, quod redditum fuit Ostunensi Episcopo, legitur in registis Congregationis ad diem 15. Aprilis 1684. idemque confirmatum fuit die 22. Junii 1686. Videri quoque possunt hac ipsa de re Piringh in lib. 1. *Decret. tit. 17. §. 4. n. 55. Ferosin. ad cap. 1. & seq. quest. 1. num. 19. & seq. de filiis Presbyterorum*, Garcias de Benefi-

cii part. 1. c. 3. n. 18. & seq. Fagnanus autem in cap. Ad extirpandas, n. 19. de Filiis Presbyterorum, rectè ad rem nostram animadvertit, quod, quamvis filius illegitimus possit esse Capellanus amovibilis in ea ipsa Ecclesia, ubi pater quoque Capellaniam amovibilem obtinuit, hoc tamen ipsi filio non licebit, si pater Beneficium Ecclesiasticum in eadem Ecclesia obtinuerit: » Concilium Tridentinum dissertis verbis prohibet, ne illegitimi in Ecclesiis, ubi eorum patres Beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, vel habuerunt, possint quoquo modo ministrare. Unde ex Concilio illegitimus prohibetur esse Capellanus amovibilis in Ecclesia, in qua pater fuit intitulus. «

XV. Gradum nunc facimus ad postulata, quæ ipsas parentum, filiorumque personas attingunt; & primò de iis disseremus, quæ ad parentes spectant. Quæsitum itaque olim fuit, an possit pater consequi Beneficium à filio dimissum; quoniam cautum est quidem, ne filio liceat obtinere Beneficium, quod pater possedit; at nullibi statutum reperitur, patrem repelli debere à consecutione Beneficii, quod habuit filius. Si sermo sit de filio legitimo, non potest is consequi Beneficium à patre præhabitu, ne in Beneficiis deferendis species hereditariæ successionis inducatur; at non prohibetur pater obtinere Beneficium, quod filius antea habuerat; cum hic cesset memorata species hereditariæ successionis; quandoquidem, juxta usitatum naturæ ordinem, filius solet esse hæres patri, non pater filio. Adnotata reperietur hujusce quæstionis resolutio lib. 9. *decr. p. 87. Sacra, &c. re diligenter examinata, censuit, quævis filius legitimus prohibeatur immediate obtinere Ecclesiam patris; non tamen*

patrem prohiberi etiam immediate obtinere Ecclesiam filii. Quod autem definitum est de patre legitimo, ipsum videlicet consequi posse Beneficium, quod ejusdem filius legitimus proximè possedit, locum quoque habet quoad patrem filii illegitimi; potest quippè ipsi deferri Beneficium, quod præmemoratus ejusdem filius illegitimus proximè obtinuit; tùm quia, & ab hoc casu procul abest species hæreditariæ successionis; tùm quia paternæ incontinentiæ memoria revocatur, si filius patris, non ita si pater filio succedat. Videatur Sanctarellus *variar. resolut. quæst. 79. num. 11. & seq.* Consona quoque est Congregationis resolutio relata *lib. 13. decr. pag. 567. Dubitatur, an pater possit immediate obtinere Beneficium filii illegitimi defuncti, quod est de jure patronatus laicorum. Die 2. Decembris 1628. Sacra, &c. censuit, patrem legitimum posse utique absque dispensatione obtinere immediate Beneficium filii illegitimi.*

XVI. Sequuntur postulata, quæ filiorum personas respiciunt. In quodam olim proposito postulato quæsitum fuit, an Conciliare interdictum loquens de filiis illegitimis, afficiat etiam filios illegitimè quidem natos, sed legitimatos; sed facilis fuit responsio, Conciliarem sanctionem protendi quoque ad filios legitimatos, exceptis iis, qui, illegitimè nati, per subsequens matrimonium legitimati fuerint; juxta Decretalem in *cap. Conquestus, & in cap. Tanta, qui filii sint legitimi*; quibus addenda sunt ea, quæ Nos ipsi collegimus, ac digessimus in Epistola nostra incipiente *Reddite nobis, Bullarii nostri tom. 1. num. 113.* Quapropter rectè Fagnanus in *præcitat. cap. Ad extirpandas, n. 33.* hæc scripsit: *Quæro, an prohibitio Concilii cap. 15. sess. 25. extendatur etiam ad filium legitimatum.*

Cardinalis Aloisius hæc adnotavit: *Concilium dicit: filiis Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati sunt: Et sic excluduntur legitimated, qui non sunt nati ex legitimo matrimonio. Hoc credo verum in legitimated per rescriptum Principis; secus, si filius esset legitimatus per subsequens matrimonium; quia talis venit appellatione nati ex legitimo matrimonio, etiam in materia stricta.*

XVII. Dubitatum quoque fuit, num filius illegitimus obtinere valeat Beneficium, quod ejus pater antea possedit, ubi hujusmodi Beneficium, non rectè, ac proximè à patre transferatur in filium, sed à patre dimissum, collatum fuit tertio alicui, qui illud re ipsa possederit, subinde verò iterum vacaverit. In Jure communi, sive in Decretalibus statutum est, Clerici filium, quamvis legitimum, consequi non posse Beneficium patris, nisi in vim Apostolicæ dispensationis; eo tamen excepto casu, quo Beneficium à patre in aliam personam translatum priùs fuerit; si enim exinde persona hæc obierit, vel quocumque alio modo vacaverit Beneficium, utiquè licet filio legitimo Beneficium patris habere; in hac enim casus hypothesi oculos non perstringit invisæ illa species hæreditariæ successionis ab Ecclesiasticis Beneficiis meritò arcenda. Perspicuus est textus in *cap. Ad extirpandas, de filiis Presbyterorum*, ubi hæc leguntur: »Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, si qui »filii Presbyterorum provinciæ tuæ »teneant Ecclesias, in quibus patres »eorum, tamquam personæ, vel vicarii, nulla persona media, ministrarunt, eos (sive geniti sint in »Sacerdotio, sive non) ab eisdem »Ecclesiis non differas amovere; ibi-

ibique Glossa *verb. anovere*, inquit, vetitum id fuisse, ne videantur Beneficia per quamdam veluti hæreditariam successionem deferri; proindeque, dum intermedia aliqua persona Beneficium obtinuit, cum tunc evanescat species illa hæreditariæ successionis, nihil amplius ob stare filio, quin, si legitimus sit, & idoneus, Beneficium assequatur. Consona quoque est definitio alterius *cap. Dilectus filius eodem titulo*, ubi decernitur, solum Pontificem dispensare posse cum filio legitimo, ut Beneficium proximè à patre possessum valeat obtinere. Rem hanc videre est latè discussam à Sanctarello, *variar. res. sol. quest. 79. num. 1. & 2.*

XVIII. Habent hæc quidem locum quoad filios legitimos tantum. Nihilominus summus Pontifex Clemens VII. existimans, fieri posse, ut, quæ à sacris canonibus statuta fuerant in favorem filiorum legitimorum (quos diximus patris Beneficium consequi posse, quoties intermedia aliqua persona idem Beneficium jure obtinuerit) traduci possent ad filios quoque illegitimos, Constitutionem primus evulgavit, quæ est *num. 30. veter. Bullar. tom. 1.* qua ad hujusmodi latiore interpretationem eliminandam, præmemoratis canonicis sanctionibus in hac parte latè derogavit. Inspecta autem hujusmodi Constitutione, multoque magis expensis Concilii Tridentini verbis, indicato superius postulato rescriptum fuit, non licere filio illegitimo habere Beneficium, quod ejus pater præhabuit, licet intermedia aliqua persona Beneficium ipsum possederit; uti deprehenditur ex veteri resolutione anni 1589. *lib. 6. decret. pag. 27. Sacra, &c. censuit, prohibitionem cap. 5. sess. 25. habere locum, etiamsi medio tempore beneficium ab extraneo obtentum fuerit; & ex altera anni 1606.*

lib. 11. decret. pag. 157. Sacra, &c. censuit, Fabium prædictum, utpotè illegitimum, nullo pacto obtinere, aut possidere posse Beneficium, S. Martini, olim ab ejus patre, ut proponitur, obtentum, quamvis alius medio tempore illud obtinuerit; ac denique ex iis, quæ scripsit Fagnanus in cit. cap. Ad extirpandas, num. 7. & seq. de filiis Presbyterorum, ubi sedulò animadvertit, post Concilium, locum amplius non esse distinctioni, an filius proximè, an potius media aliqua intercedente persona in Beneficium patris succedat, nisi ubi de filio legitimo agatur.

XIX. Magis ambiguum, proindeque accuratori investigatione dignum fuit aliud postulatum; videlicet an nepos legitimus, ex patre tamen illegitimo progenitus, capax sit Beneficii, quod avus antea possedit; & an, posita nepotis legitimi capacitate, illud ipsum obtinere valeat etiam superstitè avo. Actum fuit hac de re non solum in Congregatione Concilii, sed etiam in Rotæ Auditorio, & quamvis in Congregatione Concilii semel, & iterum scissa fuerint suffragia, nihilominus tandem sententia frequentiori Congregatione calculo comprobata, atque etiam Rotali judicio consona, prodiit favore nepotis legitimi ex patre illegitimo progeniti, quamvis avus, qui Beneficium antea obtinuerat, adhuc viveret; ipsique Pontifex Gregor. XIII. qui rem per se iterato examini subjicere voluit, Congregationis resolutionem approbavit. Hæc omnia accuratè referuntur à Fagnano in *cit. cap. Ad extirpandas, à num. 35. ad finem, de filiis Presbyterorum*. Congruunt quoque sequentium temporum resolutiones, uti videre est in causa Nullius, diei 17. Martii 1503. *lib. 7. decretor. pag. 99. Sacra, &c. censuit ne-*
po-

potem legitimum ex filio illegitimo non comprehendere decreto cap. 15. sess. 25. & in alia causa Tricaricenc. 23. Januarii 1610. lib. 11. decret. pag. 73. à terg. Sacra, &c. respondendum censuit, prohibitionem Concilii, quæ habetur cap. 15. sess. 25. non comprehendere nepotes legitimos ex filio illegitimo; iisdemque conceptis verbis rescripsit Congregatio in alia causa sub die 11. Decembris 1621. lib. 12. decret. pag. 83. Quod quidem potiori jure obtinere debet, cum pater illegitimus legitimatus fuit; ut eadem Congregatio rescripsit postulato, quod exhibitum fuerat à Cardinali Facchineto, Senogalliensi Episcopo, die 9. Novembris 1647. lib. 18. Decretor. pag. 413. à terg. Eminentissimus Cardinalis Facchinettus Episcopus Senogallien. supplicat hanc sacram Congregationem pro declaratione infrascripti casus: An contra filium legitimum natum ex patre naturali legitimo adsit repugnantia sacri Concilii Tridentini cap. 15. sess. 25. de reform. ita ut non potuerit presentari ad Ecclesiam Parochialem de jure patronatus suæ familiæ. Sacra, &c. respondit, non adesse repugnantiam sacri Concilii, quominus filius legitime natus ex patre naturali legitimo potuerit ad Ecclesiam Parochialem de jure patronatus presentari.

XX. Perpensum etenim primò fuit, loqui Concilium de paterna incontinentia; ut paternæ incontinentiæ memoria, &c. longissime arceatur; in proposita verò facti specie nullam offendi paternam, sed avitam tantummodo incontinentiam, de qua non loquitur Concilium. Secundò, quamvis Jure Civili prohibeatur pater filium spurium sibi hæredem scribere, nihilominus non interdici ayo, hæredem instituere nepotem legitimum ex suo

filio spurio, modò id non fiat in fraudem legis, & ut filius spurius hoc pacto indirectè consequatur id, quod directè assequi non valeret. Videatur Cardinalis Palæottus de *nohis, spuriisque* cap. 53. Tertiò tandem, quoties lex durior esse videtur, ut in proposito casu, quamlibet æquiores interpretationem esse recipiendam, ut, quoad fieri potest, ejusdem legis asperitas temperetur.

XXI. In Concilio Lateranensi, habito sub Innocentio III. conditum fuit decretum relatum in *cap. In quibusdam, de penis*, quo indefinite sancitum est, si fortè is, qui jus patronatus obtinet alicujus Ecclesiæ ejusdem Rectorem interficiat, non modò ipsum, reliquosque omnes, ad patronatus jura vocatos, ab hujusmodi juribus cadere, sed insuper ejusdem intersectoris descendentes ad quartum usque gradum, utpotè irregulares à Clericorum ordine repellendos: Sed etiam usque ad quartam generationem posteritatem talium in Clericorum collegium nullatenus admittantur; quod rectè notarunt Pirhing in *lib. 5. Decret. cit. 37. §. 6. num. 26. Gibalinus in Synopsi Censurarum verb. Homicidium num. 3. Thesaurus de penis Eccles. part. 2. verb. Homicidium cap. 4. num. 4. Gutierrez Canonic. Quæst. lib. 2. cap. 30. num. 7. At celebris Joannes Andreas ad præcit. text. in cap. In quibusdam, num. 8. de penis*, dubium proposuit, an memorata Conciliaris sanctio afficeret quoque filios natos, antequam interficeretur Rector; cupiensque legis rigorem æquiore interpretatione temperare, amplexus est, defenditque negativam sententiam. Quamvis verò eidem contradicteorem sese præstiterit Zabarella in *cit. cap. num. 5. afferens tamquam sibi consentientem Cardinalem Ostiensem (qui*

tamen nihil planè habet ea de re) nihilominus affirmari potest, sententiam Joannis Andreae, qui asperitatem legis æquiore interpretatione moderatum, eique minimè subjicit filios ante patratum homicidium progenitos, nunc temporis esse receptam, omniumque proponendum calculo comprobata; quemadmodum latè demonstrat Chartarius *de pœnis innocentium art. 1. n. 188. vers. Hac tamen, cum plurib. seq. & Sanchez super præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 27. d. n. 6. ad finem.* Hanc ipsam sententiam amplexa est quoque Congregatio Concilii, in quorum dubio super petita dispensatione proposito, ac definito die 2. Augusti 1628, irregulares præterea sunt filii ex hæretico patre geniti; uti deprehenditur *ex cap. Quicumque §. Hæretici, & ex cap. Statutum, 15. de hæreticis in sexto.* Et quidem pater etiam post ejuratam hæresim irregularitate tenetur, ideoque dispensatione indiget ad Ordines suscipiendos; uti patet ex plèné deductis per Sanctarellum *de hæresim cap. 25. dub. 1.* At, relicta à patre hæresi, eoque ad Ecclesiæ sinum reverso, filii, juxta æquiozem, & magis receptam interpretationem scribentium in præindictos textus, irregularitate solvuntur. Ita etiam docet Suarez *de Censuris disp. 43. sect. 3.* lateque pergit Cardinalis Albitius *de Inconstantia in Fide cap. 24. num. 75. & seq.* Idemque præterea admissum fuit à sæpè dicta Congregatione Concilii, uti videre est in quadam Epistola, illius auctoritate, & nomine conscripta anno 1591. *lib. 7. epistolarum pag. 277.* atque insuper ex responso reddito in quadam causa Romana 21. Maji 1718. dum Nos, in minoribus constituti, ejusdem Secretarii munere fungemur. Sed ad confirmandam proposi-

tam sententiam, nepoti legitimo ex filio spurio faventem, magis etiam conferre videtur exemplum Bullæ S. Pii V. Incipientis. *Quæ ordini, num. 117. tom. 2. veteris Bullarii*, qua Pontifex vetat Clericis hæredes scribere suos filios illegitimos, aut quidquam testamento relinquere iisdem, eorumque filiis, ac descendantibus, consanguineis, & affinibus, sive ipsi filii illegitimi superstitis sint, sive antea obierint; & sive relinquenda bona ex Ecclesiæ redditibus, sive ex patrimonialibus bonis fuerint comparata. Dici planè nequit, quos, quantosque excitarit motus hujusmodi Constitutio. Et quidem, omisso examine illius quæstionis, quam plures tunc agitarunt, an scilicet Constitutio obstet legato alimentorum, quæ pater etiam Ecclesiasticus suis filiis illegitimis præstare tenetur, plerisque tuentibus, & acriter propugnantibus, hanc mentem Pontifici nequaquam fuisse, quod ad rem nostram propiùs facit, non defuerunt, qui, eamdem Constitutionem interpretantes, fusiori calamo docuerint, ac defenderint, indefinitam illam prohibitionem in ea adscriptam, ne ulla dispositio in commodum filiorum, descendantium, consanguineorum, ac etiam affinium filii illegitimi, ab Ecclesiastico patre fieri possit, ita accipi, & temperari debere, ut tunc solùm obtineat, cùm dispositio expressè quidem in favorem hujusmodi personarum fuerit exarata, sed tamen ea mente, eoque proposito fine, ut per eam juvetur filius ipse illegitimus, atque ita indirectè, & per circuitum eò perveniatur, quò directè pertingi non potuisset. Videatur Lucidorus *in suo Tractatu de Illegitimis cap. 15.* ubi pluribus demonstrat, filiis illegitimis Clericorum deberi alimenta non minùs ex bonis patrimonialibus patris, quam

ex redditibus Ecclesiasticis, deinde sequenti cap. 20. numer. 20. ostendit, officii hujus implemento nullatenus obstare Bullam Pianam; ac denique cap. 30. num. 2. pluribus evincit, Bullam Pianam adimentem patri Clerico facultatem legandi consanguineis sui filii illegitimi, intelligendam esse de legato, sive dispositione, quæ in memoratos quidem consanguineos confertur, sed eo consilio, ut in ejusdem filii illegitimi commodum cedat. Porro decretum illud Concilii Tridentini sess. 15. cap. 25. de reform. editum, de quo hucusquè disseruimus, fusè illustrat Passerinus in suo Tractatu de electione cap. 25. num. 231. & seq. ubi, collectis concordantium Doctorum auctoritatibus, in eandem sententiam concludit, quam Nos, uti Conciliariis sanctionibus intelligentiæ magis consentaneam, attulimus. Mentionem quoque facit resolutionum Congregationis ejusdem Concilii Interpretis: sed, cum nec earum verba transcripserit, nec loca indicaverit, unde desumi possent, occasione Nobis præbuit easdem opportunè afferendi, ut inquirunt per extensum, indicatis registis, ex quibus eas excerptimus.

XXII. Cum aliquandò Romanus Pontifex justis de causis dispensationem indulgeat illegitimè natis, ut ad Sacros Ordines valeant promoveri, in ipsis dispensationum litteris inseritur clausula: *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit*. Avenionensis Archiepiscopus anno 1653. quæsit, quonam modo se gerere debere designatus executor, ut expressam clausulam verificando, ejusdem legi se conformaret. Congregatio autem rescripsit, postulatam planè simili propositum olim fuisse ab Episcopo Sarzanensi, ipsique redditum fuisse responsum die 23.

Decembris 1596. hisce verbis conceptum. *Sacra, &c. respondit clausulæ illi: dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit, &c. in litteris dispensationis appositæ, non aliter per Episcopum satisfieri, quam in querendo, quod nihil bonis moribus indignum compererit; quod si integro decennio dispensandus probè vixit, debere exequi litteras dispensationis, quavis priùs incontinentiæ nomine suspectus esset; sed hoc casu debere Episcopum accuratius inquirere, ad diluendam prioris vitæ suspicionem. Ita legitur lib. 19. decret. pag. 296. à terg.*

XXIII. Aliquandò etiam, ob justas tamen & graves causas à Summo Pontifice dispensatur cum filio illegitimo, ut Beneficium olim à patre possessum, sive pensionem aliquam super illius fructibus consequi possit; cumque in litteris dispensationis, quæ super hoc dari solent, appositæ non legatur expressa derogatio Tridentino Concilio, antiquioribus temporibus nonnemo ex Episcopis interrogando quæsit, an dispensationem deberet executioni demandare. Neque porro negari potest, quin in ipsis Urbis tribunalibus hac ipsa de re in utramque partem disputatum fuerit. Verùm, cum idem Tridentinum Concilium sess. 23. cap. final. perspicuè declaraverit, *omnia, & singula sub quibuscumque clausulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina in eo statuta fuerunt, ita statuta, & decreta intelligi debere, ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ, & sit, & esse intelligatur*; hoc satis est, ut removeatur necessitas expressæ derogationis; proindeque sufficiat, ad hoc ut derogatum censeatur oppositæ Conciliari sanctioni, si Pontifex aliquid ipsi contrarium indulerit, aut decre-

verit, supplicemque libellum, seu aliàs archetypum litterarum Apostolicarum exempla, sua ipse manu signaverit; juxta definitionem editam à S. Pio V. per schedulam sui Motus proprii relata à Garcia de Beneficiis part. 4. cap. 5. num. 32. & 33. Atque hæc est sententia, in quam, post longas disputationes, communi consensu conveniunt tum Abbreviatores Cancellariæ Apostolicæ, & Rotæ Romanæ Auditores, tum etiam Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum. Videatur Fagnanus in cap. Nulla, num. 86. de concessione præbendæ.

CAPUT ULTIMUM.

De Facultate imminuendi, seu reducendi legata Missarum, quam Episcopi sæpè in relatione status suarum Ecclesiarum sibi concedi possunt.

INter Episcopalis sollicitudinis onera, haud sanè novissimum locum tenere censendum est illud, quo sacri Pastores obstringuntur, majori quâ possunt cura advigilare, ut suis in diocesisibus pia legata debitæ executioni mandentur, præscriptæ celebrentur Missæ; eademque juxta piorum fundatorum voluntatem applicentur. In decretali epistola S. Gregorii Papæ, relata in cap. Nos quidem, de testamentis, Sanctissimus Pontifex Calaritano Episcopo studiosè injungit, ut det operam, quo religiosæ ejusdam mulieris, cui nomen Theodosia, impleatur voluntas, quæ ab illius hærede nondum fuerat executioni demandata: *Volumus, ut Fraternitatis tuæ ædificetur studio (de monasterio loquitur, quod pia testatrix jusserat ædificari) ordinatisque omnibus, res, atque redditus, qui relictæ sunt, per te loco*

ipsi venerabili sine imminutione aliqua socientur. Sic enim, & antequam tremendum Judicem tuum sententiam remissionis effugies, & secundum piissimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates Episcopali supplebis studio. Similia planè præcepta habentur in Moguntina Synodo relata in cap. Si hæredes, de testamentis. Celebre est rescriptum Gregorii Papæ IX. in cap. Tua nobis, eodem tit. ubi asserit, id oneris esse Episcopo, ut legata pia curet impleri, etiamsi cavisset testator, ne Episcopus se ei rei quomodocumque immisceret: licet etiam à testatoribus id contingeret interdici; propterea quod nequeat privata testatoris dispositio generalem canonis, vel legis sanctionem immutare, ejusque effectum impidire; ut constat ex l. Nemo potest, ff. de legatis primo; nec aliud datum est pii operis fundatori, quam ut certum aliquem designare, ac constituere valeat executorem, seu etiam huic concreditum munus segnitè obeunti aliud subrogare; tunc enim Episcopus interponere se nequit, nisi cum substitutus quoque ségnis, ac negligens deprehendatur; sed hoc demum casu ad Episcopum devolvitur onus, ac cura exequendi, quod alii neglexerunt: Verum omnibus exequi detrectantibus, tandem fiet devolutio ad Episcopum, neque hoc prohiberi poterit à testatore. Ita in Commentariis ad præcatum textum in cap. Tua nobis, adnotat Fagnanus num. 3. de testamentis. His consonat Concilium Tridentinum in cap. 8. sess. 22. de reformatione, ubi agens de executione piarum voluntatum, & dispositionum, quæ sive inter vivos, per ultimam voluntatem prodierint, ita cavet: Episcopi, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, in casibus à jure concessis; quibus verbis innuitur ea fac-

facti species, qua alter in alterius sup-
plementum datus fuerit executor, om-
nium piarum dispositionum tam in ul-
tima voluntate, quam inter vivos, sint
executores. Quod autem spectat ad
Missarum celebrationem, in Decretis
Urbani Papæ VIII. confirmatis ab
Innocentio XII. per suam Constitu-
tionem, cui initium *Nuper à Con-
gregatione* hæc verba leguntur: *Me-
minerint igitur, & satagent Ordina-
rii, ut à personis, & in Ecclesiis
quoquo modo, etiam in vim decreto-
rum Concilii Tridentini, sibi subjectis,
Missæ ea, qua par est, fide, & di-
ligentia celebrentur, & cuncta, &
singula decreta hujusmodi omnimodæ
executioni demandentur; nedum justi-
tiam recurrentibus, seu instantibus
reddentes, sed ex officio tum in vi-
sitationibus, tum in aliis actibus, &
modis, quos expedire, & convenire
toties quoties judicaverint, inquiren-
tes, ne aliquid committatur, perver-
tatur, differatur, vel omittatur, quod
his omnibus, & singulis decretis ad-
versetur.*

II. Hæc autem omnia comprehen-
dunt quoque Prælatos inferiores, ha-
bentes territorium separatum, & ju-
risdictionem quasi Episcopalem in
diocesi sibi assignata; in qua videlicet
possunt quidquid potest in sua diocesi
Episcopus, iis tantummodo excep-
tis, quæ pendet ab Ordinis potestate.
Ad cujus rei probationem, in materia,
de qua agimus, illud retulisse sufficiat.
Cum vacasset Milevitana Ecclesia,
voluissetque Vicarius Capitularis, ad
instantiam Procuratoris Fiscalis, ag-
gredi examen implementi oneris Mis-
sarum, excitata controversia, an id ab
eo præstari jure potuisset, Congrega-
tio Concilii rescripsit, Vicarium Ca-
pitularem non potuisse modò, sed &
debuisset etiam ex officio hujusmodi

investigationem assumere, quemad-
modum videre est ex resolutione edi-
ta 15. Aprilis 1684. cum Vicarius Ca-
pitularis, vacante Sede, succedat in
omnem jurisdictionem, quæ jure ordi-
nario Episcopo competit, uti etiam fir-
matum fuit in superiore lib. 2. cap. 9.

III. Neque ad hujusmodi onus à
se amovendum licet Episcopis ad ea
confugere, quæ aliquis eorum alle-
gasse deprehenditur; suam nimirum
auctoritatem coerceri, ac præpediri à
tribunali Fabricæ S. Petri in Vaticano.
Neque enim illius tribunalis auctoritas
ad omnes æquæ regiones protenditur,
ita ut possit quoscumque negligentes,
vel contumaces ad legata pia, Missa-
rumque onera implenda cogere. Quare
in locis tribunali Fabricæ non subjectis,
integra profectò, & absolutissima ma-
net Episcopis hujusmodi rerum potes-
tas. Neque verò memoratum tribunal
in ipsismet sibi subjectis locis jurisdic-
tionem suam exercere potest, nisi ad
supplendam Episcoporum negligenti-
am; ab obitu namque priorum testa-
torum datum est Episcopis integrum
anni spatium, quo labente, nihil planè
aggredi potest Fabricæ tribunal, juxta
Constitutiones 3. & 9. Clementis VII.
uti rectè advertit quoque Ursaya in
Compendio Privilegiorum Reverendæ
Fabricæ, adnexo suis disceptationibus
Ecclesiasticis tom. 1. num. 65. *Quæres,
an intra annum remaneat illæsa juris-
dictio Episcoporum, &c. circa execu-
tionem piarum dispositionum. Respon-
deo affirmative, &c. Post annum verò
statim cessat Episcoporum jurisdictio,
& subintrat Fabrica, etiamsi judicium
terminatum non fuerit.* Itaque Fabrica,
nonnisi post evolutum ab obitu testa-
toris annum, illius piarum volunta-
tum executioni se immiscet; veluti
etiam animadvertunt Maranta respons.
20. num. 75. & 76. part. 1. & resp.
68.

68. num. 1. & seq. part. 3. Rubeus de testamentis cap. 8. num. 284. & seq. Ursaya præcit. loc. Raynaldus in suo voto 178. & Rota decis. 122. num. 2. & seq. part. 6. recent. eo planè modo, quo in aliquibus Synodis decimi quarti, & decimi quinti sæculi cautum legitur, ut si intra annum executores, à testatore designati, illius voluntatem non impleverint, hujus executionis cura ad Episcopum devolvatur, quem admodum videre est apud Thomassinum de Beneficiis part. 3. lib. 1. cap. 24. n. 10. & 11. Si autem nec Episcopus intra anni spatium legatorum piorum, onerumque Missarum executionem aggressus fuerit, neque post annum tribunal Fabricæ quidquam ea in re præstiterit, & rebus sic utrinque quiescentibus longius affluerit temporis spatium; locus adhuc est cumulativæ, seu concursui inter Episcopum, & Fabricam, rei que notio penes eum relinquitur, qui ipsam præoccupaverit.

IV. Onera Missarum, uti cuique perspectum est, diverso jure censentur, prout variis ex principiis, sive causis profluunt. Primum sanè meritò habetur earum Missarum onus, quæ celebrandæ sunt, & applicandæ, quia ita lege cautum est. Alterum est earum, quæ ideo celebrari, & applicari debent, quia ita mandarunt pii fundatores per suam dispositionem vel inter vivos stipulatam, vel supremis tabulis consignatam. Ad primam classem referenda est Missa, quam quisque Parochorum singulis diebus festis pro populo celebrare, & applicare jubetur, item Missæ Conventuales, quas Capitula Ecclesiarum Metropolitanarum, Cathedralium, & Collegiatarum, omninò debent singulis diebus pro suis universis benefactoribus celebrare, & applicare. Videatur nostra

Constitutio, cui initium Cum semper oblatas, 103. tom. 1. nostri Bullarii, ubi pluribus agitur de obligatione enuntiatas Missas celebrandi, & applicandi. Secundæ verò classis, ut dictum est, sunt Missæ, quæ vel perpetuò, vel ad longum, remotumque temporis spatium celebrandæ sunt, & applicandæ, propterea quòd ita jussurunt pii fundatores; quarum proinde onera perpetua dicuntur; item illæ, quæ semel celebratæ, & applicatæ, nequaquam iterantur, aut ad summum certis quibusdam vicibus iterantur, ad implendum numerum à pio testatore designatum; proindeque adventitiæ, seu manuales vocitantur. De hujusmodi Missarum implemento fusiùs disseruimus in nostra Institutione 56. Latine editionis, ad quam, ne actum agere videamur, Nos omninò referimus; Hic verò satis erit innuere, in præmemorata Constitutione Innocentii XII. incipiente Nuper à Congregatione, sanciri, ut in singulis Ecclesiis Secularibus, ac Regularibus adsit catalogus, sive tabella onerum, quæ ad perpetuum, vel ad certum definitumque tempus imposita ipsis, ac respectivè acceptata fuerunt; utque itidem in Sacratio duo asserventur libri, in quorum altero perpetua hujusmodi, sive temporaria onera, in altero verò Missæ manuales, & adventitiæ inscribantur, unâ cum fidei ac distinctæ adnotatione subsequenti utrorumque implementi. Auctor Operis, cui titulus Ichnographia, sive delineatio, exemplumque vitæ, & officii Episcopalis, à pio, & docto Sacerdote sub annum 1719. Romæ editi, postquam monuerat, Episcopum jure suo, atque, ut ajunt, ex officio esse piorum legatorum cognitorem, judicem, executorem, eumque propterea debere omnem curam, & sollicitudinem adhibere, ne eadem oc-

occultentur, neve ipsorum obliteretur memoria, §. 29. pag. 164. magnopere commendat cautiones hac de re adhibitas in Concilio Provinciali Mediolanensi quinto, reliquasque Romæ initas & institutas à felicis recordationis Clemente Papæ XI. ad perpetua Missarum onera vindicanda, & exequenda, uti videre est in ejus Bullario, quas quidem ait omninò dignas, quæ in singulis diœcesibus sedula Episcoporum imitatione observentur; quod sanè à Nobis libenti animo confirmatur. Itaque hæc est hujusmodi cautionum summa, ut conficiatur index, sive tabella, distinctim annotata, præferens perpetua, & temporaria Missarum onera, unâ cum indicatione testamenti, aut alterius legalis actus à pio testatore exarati, & designatione loci, Ecclesiæ nimirum, in qua peragenda sint Sacra, sicuti etiam numeri Missarum, ac temporis, quo eas celebrari oporteat. Hujus enim tantummodo indicis, sive tabellæ præsidio, si recto ordine, & cum exacta monumentorum indicatione confecta fuerit, facillè ac tutò deprehendere licebit, an onera fuerint ex fide adimpleta; id quod ex solis libris constare certò non potest, utpotè quibus demonstrari quidem poterit subsecuta celebratio, juxta decisionem 372. Ricii part. 3. vel etiam oblatis Sacrificiis applicatio, si qui illud obtulit Sacerdos, annotavit, se etiam illud applicasse, juxta Instructionem quintam impressam penes Monacellum tom. 3. pag. 217. num. 14. sed ex his non evincitur, celebrata fuisse, & applicata ea omnia Sacrificia, quæ celebranda sunt, & applicanda, ut piis, fundatorum dispositionibus integrè satisfiat. Præter libros ergo opus est etiam tabella, quæ cum illis conferatur; tabella autem nullam fidem obtinere potest, nisi

Tom. II.

concordet cum publico documento, in quo prius fundator suam voluntatem expresserit.

V. Cùm Regularium Ecclesiæ plerumquè sint ab Episcopi jurisdictione exemptæ, eas ipse visitationi non subdit; dumque in eas visitandi jus non exercet, levatur onere disquirendi, an Missarum onera fuerint sedulò, & accuratè adimpleta; idque Superiorum Regularium curæ & sollicitudini relinquitur. At satis id non fuit ad præcavendas, tollendasque omnes controversias, quibus cæteroquin Congregatio Concilii non destitit opportuna afferre remedia. Potest Episcopus, ex Conciliari sanctione, & ex satis nota Constitutione Gregorii XV. Pontificis, uti jurisdictione delegata in Ecclesiis Parochialibus Regularium quoad ea, quæ curam animarum concernunt. Hac ipsa de re Nos quoque Constitutionem edidimus incipientem *Firmandis*, num. 109. *Bullarii nostri tom. 1.* in qua adnotatum est quidquid præstari potest ab Episcopo sacram visitationem obeunte in Ecclesiis Regularium, quibus adnexa sit animarum cura. Porro regesta Congregationis Concilii percurrentes, invenimus, in quadam causa *Lucana*, proposita 31. Januarii 1682. disputatum fuisse dubium, an in hujusmodi Regularium Ecclesiis, adnexam habentibus animarum curam, liceret Episcopo recognoscere rationes onerum Missarum, propterea quòd hujusmodi rationum disunctio ad curam pertineat animarum; & quamvis ii, qui jura Episcopi tuebantur, antiquam quãdam afferrent resolutionem editam in causa *Vulturarien.* 17. Maji 1653. confirmatam in alia causa *Narniens.* die 13. Julii 1669. *lib. 26. decret. fol. 257.* ubi inter cætera ab Episcopo peragenda, dum Parochialis Ec-

Dd

cle

eclesias Regularium visitat, recensetur etiam vigilantia circa implementum onerum Missarum, & anniversariorum ex piis dispositionibus; censuit nihilominus Congregatio, non esse sibi cœcis oculis inhærendum ejusmodi verbis, quæ quasi per transennam in decretum irrepsisse potuerant; sed rescripsit, ut audirentur Regulares. Causa autem, hoc edito rescripto, conticuit; fortassè quia defensores Episcopi Lucani augurati sunt fore, ut auctoritas explorandi, ac recognoscendi tabulas onerum Missarum in Ecclesiis Parochialibus Regularium, huic tantummodo rationi innixa, quod possit Episcopus ejusmodi Ecclesias visitare in concernentibus curam animarum, coërceretur ad Missam Parochialem, quam Parochus, uti præmonuimus, singulis diebus festis pro populo sibi concredito celebrare & applicare debet.

VI. In Regularium domibus, & Ecclesiis erectæ quandoquæ reperiuntur laicorum Confraternitates, quibus proprium est Altare, sive Capella in ipsis Regularium Ecclesiis. Innumeræ superioribus temporibus de his excitatæ fuerunt quæstiones, an scilicet Episcopis liceret memoratas Capellas, seu Altaria visitare, & quatenus id possent, quid subjiciendum esset, aut non esset visitationi. Decreta his de rebus edita à Congregatione Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, impressa reperiuntur penes Matthæum in *Officiali Curie cap. 14. num. 16. Lantuscam in Theatr. Regular. verb. Confraternitas num. 13. Bassium in suo Tractatu de Sodalitatibus quest. 13.* Verum perspicua satis, & juri consentanea est resolutio Congregationis Concilii, in quadam causa Nucarina Pagnanorum, proposita, & decisa 23. Junii 1629. uti videre est *lib. 14. decretor. fol. 115. à tergo*, quam hîc af-

feremus, propterea quod in ipsa peculiariter statuitur de rationibus Missarum revidendis recognoscendisque, de quo nunc Nobis est sermo: *Sacra, &c. inherendo declarationibus aliis factis, censuit, Confraternitates laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas, subesse jurisdictioni, & visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, nec non illarum Capellas in iisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt, & si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultus, Episcopum posse visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam mantentionem, cultum, & ornamenta Altaris, seu Capellæ, onera Missarum, atque Divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorundem Confratrum relationem habent.* Huic consona sunt reliqua decreta relata eodem *lib. 14. pag. 13. lib. 19. pag. 205. lib. 21. pag. 308. lib. 40. pag. 658.*

VII. Et quoniam de Missis in Ecclesiis Regularium celebrandis disseruimus, non erit abs re alterius quæstionis resolutionem hîc superaddere. Cum pius fundator jussisset, ut aliquot Missæ quotannis pro expiatione animæ suæ celebrarentur in quadam Regularium Ecclesia ab eo Sacerdote, quem suus hæres, sive legatarius designasset, cumque hic vellet Presbyterum secularem eligere, exhibens tamen Regularium Sacratio quidquid opus est, & conferri solet pro consumptione sacrorum utensilium, aliisque expensis ad Missarum celebrationem necessariis; orta hinc fuit occasio, ut in causa *Sancti Miniati*, proposita die 13. Novembris 1683. sequentia dubia efformarentur, & dirimenda proponerentur. *Primò, an legatarii possint deputare Sacerdotes seculares, quæ*

Missas à testatore præscriptas celebrent in Ecclesia Regulari, præstita conventui congrua contributione pro usu sacrorum indumentorum, & aliis ad celebrationem Missæ necessariis. Secundò, an dicti Regulares præstita eis contributione præstata, teneantur præstare patientiam, ut prædictæ Missæ in eorum Ecclesia celebrentur. Tertio, an casu, quo Regulares ex rationabili causa id negent, liceat legatariis onus Missarum in alia Ecclesia arbitrio Ordinarii impleri facere. Et ad omnia affirmativum redditum fuit responsum; quod quidem consentaneum est iis, quæ adnotavit Cardin. de Luca de Legat. disc. 25. per tot.

VIII. Episcopale onus ad vigilandi, ut piæ dispositiones respicientes Missarum celebrationem, & applicationem, de qua hoc capite agitur religiosæ executioni committantur, subsequitur earundem Missarum reductio, sive earum numeri imminutio. Verùm, ne quid ambiguum in hujus materiæ intelligentiam irrepat, prænotandum est, nonnullos actus aliquandò minùs rectè appellari reductiones Missarum; alios verò & dici, & reverà esse Missarum reductiones; aliquos etiam ordinaria Episcopi auctoritate perfici posse; alios autem peragi non posse, nisi præobtentà in id Apostolicæ Sedis facultate, quæ ex recepto in Curia usu, dicitur facultas reducendi Missas; de qua, postquam nonnulla annotaverimus, quæ prænovisse oportet ad ambiguitatis, errorisque periculum removendum, hoc capitulo fusiùs disseremus.

IX. Atque, ut exemplis res clarior fiat, si quis fortè contenderet, testamentum in quo scriptum est legatum Missarum, imperfectum esse, non quidem in iis, quæ solemnitates respiciunt, cùm factum fuerit ad formam cap. Relatum, de testamentis, sed in eo quod pertinet ad completam absolu-

tamque testatoris voluntatem, quam abfuisse affirmet, & super eo conformem votis suis referat sententiam; tollitur quidem ab hujusmodi sententia onus celebrandi Missas legato demandatas; at nihilominùs judicium hoc nonnisi improprie reductionem Missarum appellaveris. Si tueatur hæres non potuisse testatorem onera Missarum imponere, propterea quòd nihil proprium haberet, quod scripti oneris implemento posset addicere, aut si testator, cùm satis in bonis haberet, pro dote Missarum celebrandarum designavit quidem, constituitque fundum aliquem, aut debitoris nomen legitimum tutumque, sed medio tempore inter testamentum, & subsequutum obitum, voluntaria alienatione prædium, nomenve debitoris in dotem constitutum distraxit; ita ut fiat locus controversiæ, an Juris regula, quæ docet legatum perimi, quando res legata, non necessariò, & coactè, sed voluntaria alienatione distrahitur, uti cautum legitur l. Rem legatum, & l. Legatum, §. Pater, ff. de adimend. vel transfer. legat. obtineat quoque in legatis piis; qua quidem in re nonnulli adhærent sententiæ neganti, Jason l. Qui post testamentum, Cod. de legatis, Tiraquell. de privilegiis causæ piæ priv. 41. Gennen. Pract. Eccles. q. 267. Amostaz. de causis piis lib. 1. cap. 13. num. 41. Pasqualig. de Sacrificio novæ legis quest. 110. per tot. alii verò opinionem affirmantem tuentur, Mantica de conjectur. ultim. volunt. lib. 12. tit. 6. n. 5. Menoch. de præsumptionib. lib. 4. præsumpt. 167. num. 15. & seq. Ciardin Controv. forens. lib. 1. cap. 69. n. 25. & seq. in his rerum circumstantiis, si hæres ex alterutro capite absolvatur ab implemento oneris Missarum, actus hujusmodi dicitur quidem, sed minùs rectè, reductio Missarum. Non absi-

milis est altera facti species, qua quis contenderet, extinctam peremptamque esse obligationem celebrationis Missarum, non ideo quod annuum legatum, in animæ expiationem scriptum, ultra decennium non protendatur; hæc quippe propositio est 43. inter proscriptas ab Alexandro VII. Pontifice, 18 Martii 1666. *Annum legatum, pro anima relictum, non durat plus, quam per decem annos*; eademque doctè admodum refellitur à Viva, & à Milante in notis ad ipsam propositionem; sed quia elapsum sit tempus, quod implemento, seu celebrationi Missarum statuerat pius fundator, vel definiverant alicujus Ordinis Regularis Constitutiones; veluti definitum est in Constitutionibus Fratrum Minimorum S. Francisci de Paula, quibus sancitur, ut Missarum onera non assumantur ultra quinquagesimum annum implenda; sed ita dumtaxat, ut quinquagesimo elapso anno, hujusmodi onerum fundatores adjuventur communibus suffragiis Missarum, quæ à Religiosis indefinitè, ac universim pro benefactoribus celebrantur, quod à Nobis etiam approbatum fuit in nostris Apostolicis litteris, incipientibus *paterna sollicitudinis*, editis anno 1749. in quibus recensetur universa rei series, unâ cum rationibus opportunisque cautelis adhibitis; si itaque ostendatur, re ipsa præterlapsum esse tempus à testatore, vel à Constitutionibus Ordinis præfinitum, atque ideo decernatur, cessasse obligationem celebrationis Missarum, actus hic etiam improprie dicitur Missarum reductio. Neque enim aut hic, aut cæteri superius allati actus, si rectè loqui velimus, eo nomine designari possunt; sed potius dicendi sunt declarationes, ac judicata, quibus definitur, onus Missarum vel nulliter impositum, vel resolutum, irritumque

factum, vel denique satis impletum fuisse. Ut autem præfatos actus omnes præstare possit Episcopus, haud opus est, ut sibi Apostolicam auctoritatem imploret; quandoquidem ea omnia limites ordinariæ jurisdictionis nequaquam excedunt.

X. Utque hanc prosequamur tractationem de Missarum imminutionibus, quæ minùs rectè ac propriè reductiones appellantur, observare juvat, incredibili planè zelo semper advigilasse Apostolicam Sedem, ne pia benefactorum vota fraudentur, neve acceptentur redditus, aut recipiantur manuales eleemosynæ pro celebratione, & applicatione Missarum, absque eo quod Missæ re ipsa celebrentur, & applicentur, ne ita immensus veluti acervus fiat Missarum, quæ celebratæ non fuerint, nec applicatæ, quæque nec possint in posterum celebrari & applicari. Ut veritas hæc manifestè cognoscatur, satis est, ut legantur Urbani VIII. Decreta, confirmata ab Innocentio XII. in præcitata sua Constitutione, ubi ad præcavendum ejusmodi absurdum, statuitur, ne cui liceat acceptare onera perpetua Missarum, antequam ab Episcopo quoad Ecclesias sibi subjectas, quo verò ad exemptas ab earum Superioribus præhabitu fuerit diligens opportunarum rerum examen, ad hoc ut novorum onerum implementum in tuto collocetur; item ne aliæ recipiantur adventitiæ eleemosynæ Missarum, quoties jam celebratæ non fuerint Missæ, pro quibus antea oblata fuerat, ac recepta eleemosyna; vel saltem ne nova acceptentur stipendia, nisi Missæ celebrari possint *infra modicum tempus*, quod juxta interpretationem subsequentium decretorum Congregationis Concilii, unius mensis spatio continetur; uti videre est in nostra Institut. §6. §. *Ne minorem. San-*
ci

citur insuper, ut sedula investigatione supputentur annui monasteriorum redditus, & quoad monasteria, quæ res soli non possident, accurato calculo expendantur eleemosynæ, quæ annuatim ut plurimum colligi solent; idque, ut justa ratione definiri possit numerus Religiosorum, qui in Monasterio, sive Conventu ali possunt, ne cæteroquin, statuto in ipsis Religiosorum numero superexcedente conventus, aut Monasterii vires, aditus patefiat oneribus assumendis, recipiendisque eleemosynis Missarum, quæ subinde nulla ratione impleri valeant.

XI. Cum aliquandò relatum fuerit, eousquæ excrevisse piorum offerentium liberalitatem, ut nulla omnino ratione celebrari possent Sacrificia, pro quibus eleemosynas offerebant; quæ tamen si recusarentur, exinde, ut minimum consecuturas hominum offensiones, & animorum discordias, fidelium verò pietati ac religioni multum detractum iri; his nihilominus parvipensis, illud semper inculcatum fuit, ut omni studio, ac sollicitudine assumptorum onerum implementum curaretur, adaugeretur Capellanorum numerus; & si id fieri non posset, monerentur saltem pii offerentes, tot Missas celebratum iri, quot re ipsa celebrari posse contingeret; eos verò, pro quibus celebrari nequivissent Missæ, quas sibi eleemosynam offerentes deposcebant, futuros participes fructus Missarum, quæ in Ecclesia pro benefactoribus in genere offeruntur; vel saltem id actum iri, ut Missæ per eos optatæ in alia Ecclesia juxta eorum intentionem celebrentur, idque, publico, patentique loco appensa tabella, omnibus nuntiaretur.

XII. Patet id ex subsequenti decreto, quod in causa *Senogallien.* edidit Congregatio Concilii: *Sacra Congrega-*
Tom II.

*tio, &c. censuit, secundum ea, quæ proponuntur, Confratres Societatis Confalonis Sanctæ Virginis Mariæ nuncupatæ dell' Incancellata, Terræ Corinaldi, Senogallien. Diocesis, onus Missarum præteritarum supplere debere per alios Capellanos. De cætero verò non suscipienda esse nova onera Missarum, nisi Sacrista, vel alius Minister, Missarum numero describendo, atque eleemosynis accipiendis, pro tempore præficiendus, admonuerit singulos, qui eleemosynas offerunt, tam magno Missarum numero celebrandarum, illorumque intentioni satisfieri non posse ipsa Missarum celebratione, ac Sacrificii applicatione, sed tamen eos participes fore Missarum, quæ singulis diebus in dicta Ecclesia pro benefactoribus celebrantur. Id verò ut commodius præstare valeant, loco, quo ponuntur eleemosynæ, palam affigatur tabella, in qua eademmet declaratio distinctè & clarè descripta sit, adeo ut Sacrista, vel minister, ut supra, accipiens oblationes, præmittat declarationem, vel tabellam indicet offerentibus; quibus cautionibus adhibitis, accipi tutò posse quascumque eleemosynas. Die 13. Junii 1626. lib. 13. decretor. pag. 22. & 23. cui consonum est aliud decretum editum in causa *Lancianen.* 14. Novembris ejusdem anni 1626. lib. 13. decretor. pag. 142. à terg. & seq. Quod verò spectat ad alterum modum, qui subinde frequentius in praxim deductus fuit; monendi nimirum pios offerentes per tabellam publicè propositam, Missas, quæ celebrari nequiverissent in Ecclesia, vel ad Altare, ubi eas offerri oportuisset, ut eorum menti, ac peculiari devotioni satisfaceret, vel tractu temporis celebratum iri, cum primum id fieri licebit, vel ad aliam Ecclesiam delegatum iri, inibi celebrandas, extat hac de re ejusdem Congregationis decretum, quod*

hic attexere peropportunum est: *Sacra, &c. censuit, Missas, pro quibus usque in hanc diem receptæ fuerunt eleemosynæ, esse quantocius in eadem Ecclesia, juxta oblatorum intentionem, celebrandas; in posterum verò novas eleemosynas nullo modo recipi debere, nisi prævia, expressa & clara monitione, per Sacristam, seu per alium ipsis eleemosynis recipiendis præpositum, facienda offerentibus, non posse tam magnum numerum Missarum in eadem Ecclesia, seu Altari confestim celebrari, sed quod vel tractu temporis ibidem, cum commodè fieri poterit, vel in alia Ecclesia celebrabuntur. Id verò ut facilius innotescat, loco, ubi eleemosynæ pro Missis offeruntur, affigendam esse tabellam, in qua prænarata admonitio dilucidè descripta sit; adeo ut Sacrista, vel præfatus præpositus eleemosynis colligendis, aut offerentes, ut supra expressè admoneat, vel tabellam indicet. Quod si nihilominus Christifideles eleemosynas largiri voluerint, posse eas recipi, & Missarum celebrationi ad formam antedictæ monitionis & diligenter, & quamprimum fieri possit, satisfaciendum. Die 8. Martii 1659. lib. 21. decret. pag. 570. à terg. & seq.*

XIII. Innituntur hujusmodi resolutiones, seu decreta præfati Urban. VIII. Decretis, in quibus hæc leguntur: *Quamvis onera suscepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, si tamen tribuens eleemosynam pro aliarum Missarum celebratione id sciat, & consentiat, ut illæ tunc demum celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit; Decretum non prohibere, quominus eo casu eleemosyna accipiat pro iisdem Missis, juxta benefactoris consensum celebrandis. Hæc autem vestigia Nos ipsi sectantes, postquam, inhærendo iis, quæ præscripta jam fuerant in Constitutionibus Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de Paula, iisdem concessimus, ut*

perpetua Missarum onera in eorum Ecclesiis ultra quinquagesimum annum non durarent, quo tempore elapso, pii benefactores participes fierent Sacrificiorum, quæ in universo Ordine pro benefactoribus in genere offeruntur; non prætermisimus hoc superaddere, ut de his certiores fierent quicumque constituissent onera perpetua Missarum Religiosis ipsius Ordinis demandare; quemadmodum noscere licet ex præcitata nostra Apostolica Constitutione cui initium *Paternæ sollicitudinis.*

XIV. Satis notum est singulare privilegium, quo in Hispaniarum, & Lusitanæ Regnis fruuntur Sacerdotes omnes, sive Seculares, sive Regulares, ut die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum possint singuli tres Missas celebrare. De hoc privilegio egimus in nostra Constitutione incipiente *Quod expensis, Bullar. nostr. tom. 2. num. 61.* in eaque definitum est, Sacerdoti tres Missas celebranti non licere quocumque titulo præter unius Missæ eleemosynam, aliud quidquam recipere. Ne autem per hoc saltem aditus pateferet eleemosynis recipiendis, quarum Missæ subinde offerri negligenter, ea mente videlicet, ut possent aliquandò in assumptionis implementationem addici reliquæ duæ Missæ, quæ præter primam celebrantur die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum, ideo & hoc expressa sanctione vetitum fuit: *Neque porro Missarum onera non adimpleta, pro quibus eleemosynæ jam receptæ, aut attributi redditus jam percepti fuerint; Nos enim nolumus, hujusmodi onera impleri per celebrationem Missarum, quæ indulto nostro permittuntur. Neque silentio prætereundum est, quod, cum singuli Sacerdotes Societatis Jesu singulis hebdomadis unam Missam celebrare teneantur juxta intentionem Præpositi Gene-*

ralis, cui peculiaris reservata est facultas applicandi hujusmodi Missas in ejusdem Societatis Congregatione Generali XII. habita anno 1682. editum fuit sequens Decretum numero octavum. *Postulatum ab ipso* (scilicet Præposito Generali) *item fuit, ut Congregatio definiret, sit ne Societatis menti consentaneum, Missas, quas singuli singulis hebdomadis jubentur ad intentionem Generalis celebrare, posse ita ab eo applicari, ut per illas satisfiat obligationi, quam alii quicumque susceperint, aut suscepturi sint, recipiendo eleemosynas pro Missis celebrandis? Unanimi consensu responsum est, id non censendum deinceps Societati nostræ consentaneum, nec debere ulla ratione Præpositum Generalem Sacra, quæ à nobis celebrantur, ita applicare, ut quicumque tandem illi sint, quidquam inde sibi, aut aliis lucrentur, sequæ, aut alios ab onere, quod, accepto stipendio, aut eleemosyna, nunc, aut aliàs, vel ipsi, vel alii contraxerint, liberos præstent.* Congruithoc Decretum communi regulæ, quæ jubet, ut qui eleemosynam recepit, celebret, applicetque Missam pro offerente, ac semper, quoad fieri potest, interclusum sit iter iis, qui omnia meditantur, ut & justissimæ huic legi, & piorum offerentium voluntati fraudem faciant. Cùm autem Collegium quoddam memoratæ Societatis, quod scriptum fuerat hæres, adjecto onere habendialiquot Capellanos amovibiles, qui pro testatoris anima singulis hebdomadis certum Missarum numerum offerrent, per anni spatium, ex mera oblivione, ab impositi oneris implemento cessasset, quæsitum fuit, an id, quod intermissum fuerat, suppleri posset per applicationem à Præposito Generali faciendam earum Missarum, quas suprà diximus ab eo applicari posse. Sed Cardinalis de Lugo dub. 30. lib. 4. suorum Respon-

moral. respondit, ac firmissimis rationibus defendit, id minimè licere.

XV. Et tamen, quis credat? adhibitis licet omnibus hucusque expressis curis & diligentis, aliisque quamplurimis, quæ recensere longum est, vix credi potest, quot afferantur instantiæ ad obtinendam remissionem, seu condonationem Missarum non celebratarum, pro quibus tamen recepta est eleemosyna, vel percepti fructus in charitativum stipendium pro earum celebratione, & applicatione semel additi. Et quidem hujusmodi quoque condonationes, sive remisiones, ab aliquibus dicuntur reductiones Missarum; sed minùs rectè, & omninò improprie, cùm hæ præteritum tempus solummodò respiciant; verè autem & proprie dictæ reductiones futuro tempori provideant. Condonationibus faciendis immisceri se nequit Episcopus, utpotè quæ privativè reservatæ sunt auctoritati Romani Pontificis, qui vel immediatè per se ipsum, vel per organum Penitentiariæ Apostolicæ, & nonnumquam Congregationis Concilii, sed frequentius per organum Congregationis Fabricæ S. Petri, examinatis priùs omissionum causis, opportunè providet, prout in Domino magis expedire judicat, ex spiritali thesauro Ecclesiæ supplendo quidquid in oneribus implendis peccatum est; in suffragium autem, & expiationem animarum, pro quibus ommissa Sacrificia offerri debuerant, congruum Missarum numerum celebrari quotidie mandat ab aliquibus Capellanis huic muneri additis in Vaticana Basilica, cujus Fabricæ, veluti Ecclesiæ Catholicorum omnium studiis ac devotione meritò semper celebratæ, modica illa eleemosyna, *Compositio* dicta, præter reliqua pia opera, pro facti circumstantiis, ac pro prætermisso Sacrificiorum nume-

ro persolvenda imponitur iis, qui condonationes exposcunt; quarum insuper rescripta, & decreta, ut omnibus fraudibus occurratur, sequenti clausula debent esse munita, juxta Constitutionem Innocentii XII. *Monitos esse voluit, condonationes, & reductiones ab eadem Sede, non nisi ex rationabili causa, seu æqua commiseratione, compositiones verò à dicta Fabrica, utente suis facultatibus & privilegiis, non nisi ex eausa pariter rationabili, & cum clausulis opportunis, & præsertim cum illa, dummodo malitiosè non omiserint, animo habendi compositionem, aliàs gratia nullo modo suffragetur; admitti consuevisse, & solere.*

XVI. Missarum itaque reductio, propriè loquendo, ea est, quæ futurum tempus respicit; de qua nunc plura disserenda, & investiganda sunt. Primum est, an ejus statuendæ facultas Episcopis proprio jure competat; alterum an Sancta Sedes, quatenus Episcopi ea facultate carere deprehendantur, consueverit illis eandem indulgere; tertium, quonam modo hujusmodi concessionis indultum expediatur; quartum denique, quam methodum sequi debeant Episcopi, dum delegatis facultatibus uti debent.

XVII. In Decretali, cui initium est *Ex part. 12. sub tit. de constitutionibus*, cum Eduensis Ecclesiæ Canonici Præbendarum numerum imminuissent, quamvis ejusdem Ecclesiæ proventus nullum penitus detrimentum subiissent, Honorius III. mandavit Cabilonensi Episcopo, ut auctoritate Apostolicæ Sedis, ac de consilio Eduensis Episcopi suppressas Præbendas restitueret, abrogatis omnibus, quæ fuerant à Capitulo attentata. Ex hoc textu Abbas n. 2. & Imola post Glossam verb. *Diminuti*, eam eliciunt consequentiam, videlicet Canonicos etiam sine Apostolicæ

Sedis indulto, & ex propria tantummodo auctoritate, id ipsum, quod fecerant, jure præstitutos fuisse, si Ecclesiæ redditus fuissent imminuti. Huic autem sententiæ inhærentes complures Doctores, quos colligit, sequiturque Pasqualigus de *Sacrificio novæ legis* q. 1163. absolutè docent, posse Episcopum ordinaria sua auctoritate Missarum reductionem, seu imminutionem decernere, atque perficere, quotiescumque fundorum redditus, pro Missarum celebrandarum elemosynis assignati, decrementum subierint. Alii verò ad hoc ipsum statuendum hac animadversione utuntur; nimirum, quamvis pias fundatorum voluntates immutare, iisque derogare nequeat Episcopus, cum is supremæ Sanctæ Sedis auctoritati reservatum sit, ex textu in *Clemen. Quia contingit, tit. de Religiosis domibus*, ubi Glossa verb. *Sedis Apostolicæ*, hæc habet: *Nota per hanc litteram, solum Papam alterare posse usum illorum, quæ per Fideles donata sunt, vel relicta; nihilominus dici posse pias fundatorum voluntates immutari, iisque derogari, si, dum proventus imminuti sunt, fiat quoque ab Episcopo onerum impositorum, hoc est Missarum consentanea reductio, uti disserit Fagnanus in cap. Ex part. num. 41. & seq. de constitutionibus.* Sed Aversa quæst. 11. de *Eucharistia sect. 19. vers. Item aliqui*, oppositam sententiam tuetur, ea potissimum ratione nixus, quod sacrum Tridentinum Concilium, loco infra mox indicando, Episcopis facultatem concesserit reducendi, seu imminuendi Missarum numerum; id quod nullatenus præstitisset, si Episcopis hujusmodi facultatem quasi nativam, & ex jure ordinario competere existimassent. Voluit insuper Tridentinum, ut ab Episcopo reductiones fierent in Synodo Diocesana, quod item multò minus

nus Episcopis præscripsisset, si putasset, eorum ordinariæ jurisdictioni inesse potestatem reducendi Missas; constat enim, Concilium haudquaquam de coartanda, sed de amplificanda, adaugendaque jurisdictione Episcopo- rum cogitasse.

XVIII. Postquam memorati Concilii Patres *sess. 25. de reformat. cap. 4.* retulerunt, eousque excrevisse numerum Missarum, quas pii fundatores celebrandas reliquerant, ut eorum voluntati nullo modo satisfieri posset; constitutum verò eleemosynam adeo esse tenuem, ut nemo reperiretur, qui tam exiguo proposito stipendio injunctum onus subire vellet; ita demùm decreverunt: *Sancta Synodus, cupiens, hæc ad pios usus relicta, quo plenius, & utilius potest, impleri, facultatem dat Episcopis, ut in Synodo Diocesana, itemque Abbatibus, & Generalibus Ordinum, ut in suis Capitulis Generalibus, re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia in prædictis Ecclesiis, quas hac provisione indigere cognoverint, statuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem & cultum, atque Ecclesiarum utilitatem viderint expedire; ita tamen, ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ea ad pios usus reliquerunt.* Nos hic missas faciemus quæstiones excitatas circa præmissi textus Conciliaris interpretationem; ac tantummodo paucis monemus, constantem atque perpetuam fuisse sententiam Congregationis, ejusdem Concilii Interpretis, facultatem hujusmodi, Episcopis à Concilio tributam, nullum sibi locum vindicare quoad Missas, quas pii testatores in Beneficiorum foundationibus statuerunt: uti colligitur ex rescripto Episcopo Ferrariensi reddito die 3. Martii 1597. *lib. 8. decret. p. 7. à terg. Sacra, &c. censuit, ex decreto Concilii cap. 4. sess. 25. de*

reform. non licere Episcopo reducere onera Missarum Beneficio in fundatione imposita; itidemque ex altero ad Archiepiscopum Mediolanensem dato mense Octobris ejusdem anni, quod iegitur lib. 5. decret. p. 83. quemadmodum etiam inferiùs adnotavimus; sed vim habere dumtaxat quoad reliquas Missas, vel testamento, vel facta inter vivos bonorum assignatione præscriptas, dummodo tamen injunctum onus, ante Concilium, acceptatum fuisset, ipsaque reductio fieret in proxima Diocesana Synodo, post expletum Concilium Tridentinum habenda: Sacra, &c. dubio per manus delato, ac maturè perpenso, censuit, facultatem reducendi onera Missarum tributam Episcopis ex decreto c. 4. sess. 25. de reform. intelligi tantum de prima Synodo post idem Concilium celebrata, ac de oneribus Missarum celebrandarum, ante idem Concilium impositis. Quia autem Archiepiscopus Florentinus, prætermisiss. quidem hisce regulis, sed bona fide, ad nonnullarum Missarum reductionem processerat; eadem Sacra Congregatio, attenta bona fide Archiepiscopi, reductionem jam factam convallidavit; addidit tamen, ne de prædicti Conciliaris textus interpretatione redintegraretur quæstio, sed, si quod umquam de eo dubium proponeretur, descriptum superius Decretum sciscitantibus traderetur: Et Illustrissimi Patres mandarunt, D. Secretarium dare hoc decretum omnibus petentibus, absque eo quod amplius fiat verbum in Congregatione. Ita constitutum fuit die 15. Decembris 1629. quemadmodum legere est lib. 14. decret. p. 206. à terg.

XIX. Hæc sunt, quæ ex Jure communi desumi possunt, & in Concilio Tridentino statuta reperiuntur. Verùm, cum deinde superaccesserint Decreta Urbani VIII. confirmata, uti sæpè monuimus, in Constitutione Innocentii

XII. omnis jam conticescit quæstio, & Missarum reductiones proculdubio Apostolicæ Sedis auctoritati privativè reservatæ sunt; quemadmodum expressè cautum legitur in præcitatis Decretis: *Districte prohibet atque interdicat, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alijs quoquo modo, reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine foundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis, ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur; alioquin reductiones, moderationes, & commutationes hujusmodi, si quas contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas atque inanes decernit.* Quia autem nonnemo, subtilius commentando, in quæstionem revocaverat, an Urbani Pontificis Decretum, agens de oneribus acceptis, afficeret quoque onera nondum acceptata, adeo ut non quidem liceret Episcopo reducere, seu imminuere onera, quæ per acceptationem rati habita fuissent, sed tamen posset eadem reducere antequam agnoscantur & acceptentur, si redditus in eorum implementum assignatos impares deprehenderit; ideo definitum, rescriptumque fuit, ne id quidem licere Episcopo, ipsique nullam hodie relictam esse facultatem reducendi Missas, excepta dumtaxat ea facti specie, qua testator ipse hanc facultatem Episcopo tribuisse dignoscatur, cum illius voluntas sit religiosè custodienda, quemadmodum licet agnoscere ex *superiore lib. 5. cap. 10. num. 2.* ubi decreta, ex quibus hæc omnia comprobantur, attulimus. Addatur quoque Pasqualigus de *Sacrific. novæ legis quæst. 1168.*

XX. Missarum itaque reductione Apostolicæ Sedis auctoritati reservata,

vix dici potest, quanta rerum farragine ex hoc uno capite obrueretur Congregatio Concilii, cui hujusmodi reductionum cognitio committebatur, quæque proinde, ut aliqua hujus oneris parte sese levaret, id demum consilii cœpit, ut Episcopis sæpè delegaret facultatem reducendi Missas in eorum diœcesibus, tradita tamen simul Instructione, cui se in peragenda reductione conformare deberent. De hac Institutione postea redibit sermo; interea verò adnotabimus, id hodie frequenter usu venire, ut Episcopis communicata hujusmodi Instructione committatur Missarum reductio, reservato tamen Congregationi jure admittendi recursus, ac de iis cognoscendi, quotiescumque aliquis contendat, vel nullatenus imminuendum fuisse onus, vel saltem reduci non debuisse ea ratione ac forma, quæ in illius reductione adhibita fuit.

XXI. At, si magnum negotium facessebant reductiones Missarum, quas per Diœceses, & in Ecclesiis ordinariæ Episcoporum jurisdictioni subjectis peragi oportebat, maximum profectò illud erat, quod oriebatur ex reductione Missarum, quam Regulares in suis Ecclesiis, ac monasteriis fieri postulabant; ex quo videlicet Urbanus Pontifex in suis Decretis facultatem reducendi Missas non solum Episcopis, sed etiam Regularium Ordinum Generalibus ademerat; itaque illius successores Alexander VII. Clemens X. & Clemens XI. nonnullis Regularibus Ordinibus indulserunt, ut à suis Generalibus, in Ecclesiis, & monasteriis Ordinibus, Missarum reductiones peragi possent. Cum verò Nos ipsi, dum in minoribus constituti, munere Secretarii Congregationis Concilii fungeremur, Innocentio XIII. Prædecessori nostro exposuerimus, valde opportunum fore,

re, si quæ aliquibus tantummodo Generalibus Ordinum data fuerat facultas, ad omnes protenderetur, simulque statueretur, quosnam in concilium adhibere deberent Generales in ipsa reductione faciendi; utque etiam definiretur non modò temporis spatium, intrà quod reductio absolvenda esset, sed etiam quantitas, ad quam exigenda, ac constituenda foret Missæ perpetuæ eleemosyna; ac denique prohiberentur Regulares nova Missarum onera acceptare, nisi præhabita facultate à Superioribus majoribus proprii cujusque Ordinis; Pontifex omnia probavit, atque Decreto super his edito cautum fuit, ut Generales Ordinum in qualibet sibi subjecta provincia duos, pluresve idoneos Religiosos designarent, qui singula ad accuratum examen revocarent, suamque de tota re sententiam transmitterent ad ipsum Generalem, qui adhibitis in consilium suis Assistantibus, seu aliis sibi benè visis, reductionem perficeret, statuta pro singulis Missis perpetuis eleemosyna annuorum scutorum sexaginta monetæ Romanæ; hoc autem indultum ad triennium tantummodo perduraret. Innocentii XIII. Decretum insertum legitur in alio Decreto Benedicti Papæ XIII. impresso in Concilio Romano, quod anno 1725. celebratum fuit, tit. 15. cap. 8. ubi Benedictus Pontifex Innocentianum Decretum, pro Regularium Ordinum Generalibus confectum, ampliavit ad omnes Episcopos, qui eidem Concilio Romano interfuerunt, ac etiam ad eos, qui justo impedimento detenti, certum Procuratorem suum ad illud ablegaverant. Neque hîc aliud addendum superest, nisi quod deinde frequentes fuerunt, ac etiam adhuc esse non desinunt tam prorogationes statuti temporis, concessæ Regularibus, qui intrà triennium Missarum re-

ductiones facere, aut omni ex parte absolvere non potuerunt, quàm extensiones præfati indulti, quo donati fuerunt Episcopi, qui Concilio Romano interfuerunt, favore aliorum Episcoporum, qui eam facultatem sibi communicari petierunt, quamvis Concilio Romano non interfuerint, quique illam identidem postulare pergunt, quemadmodum agnoscere licet *ex præcitato hujusmet Operis lib. 5. cap. 10. num. 3.*

XXII. Cùm itaque facultates Episcoporum, quoad Missarum reductiones, non aliunde nunc deriverent, quam vel ex ampliatione indulti, quo donati fuerunt Episcopi, qui Concilio Romano interfuerunt; vel ex Instructione, quam Congregatio Concilii dat ad eos Episcopos, quibus, Summo Pontifice annuente, hujusmodi reductionis peragendæ delegat facultatem; hoc primum statuendum est, quocumque ex his duobus capitibus profluat memorata facultas, circumscriptam eam esse ad Missas tantummodo; neque protendi ad reliqua pia legata, piæve dispositiones inter vivos, quibus, exempli causa, eleemosyna pauperibus distribui, aut inopes virgines dotari præcipiatur. Et quamvis in ipsa Instructione legantur hæc verba: *pia legata, & Missarum onera*; si tamen integra Instructio percurratur, satis aperte deprehendetur, cohiberi eandem ad onera Missarum, de quibus subinde semper, deque earum eleemosyna ibidem agitur, atque disponitur. Cùm autem Concilium Romanum, æquè ac Instructio, Missarum oneribus dumtaxat provideant, non debet Episcopus se extendere, vel ad dotalia subsidia, vel ad eleemosynas, vel ad quamlibet aliam dispositionem; ex ea juris regula, quæ docet facultatem ad certas res datam, ad alias diversi generis produci non oportere; uti rectè ani-

animadvertit Navarrus in *Manual. cap. 12. num. 79.* & in rem nostram pergit Fagnanus in *cap. Ex parte, num. 32. de Constitutionibus.*

XXIII. Quòd si aliqua proponeretur dispositio, quæ simul, & Missarum onera, & eleemosynarum distributionem, aliave pia opera comprehenderet, & quidem, ob reddituum tenuitatem, necessarium dignosceretur ad aliquam impositorum onerum reductionem devenire; reducenda potiùs sunt reliqua opera, non autem Missarum numerus; juxta praxim apud Congregationem Concilii receptam, de qua Fagnanus in *cit. cap. Ex parte, num. 34. de Constitutionibus*, pluribusque resolutionibus comprobata, & præsertim in quadam resolutione, sive rescripto, quod redditum fuit litteris Episcopi Cremonensis mense Junio anni 1586. & legitur *lib. 4. decretor. pag. 161. à terg. & 162. Quatenus ab habente potestatem reductio facienda sit, reducendas potiùs eleemosynas, quam Missas.* Tunc autem tantummodo locus fieri posset reductioni Missarum, integris manentibus reliquis piis operibus, cùm eorum communis fundator in sua dispositione certum fundum pro celebratione Missarum; ac certum itidem fundum ad reliquorum piorum operum implementum designasset; fundus autem Missarum celebrationi addictus imminutionem, aut detrimentum aliquod subiisset; uti rectè adnotat Pasqualigus de *Sacrificio novæ legis, quæst. 1191.* vel cùm ex ipsis dispositionis verbis, totoque contextu colligi posset, eam fuisse testatoris mentem, ac desiderium, ut si quando, ob imminutos bonorum redditus, onera quoque deberent imminui, reduceretur potiùs Missarum numerus, quam eleemosynæ, & reliqua pia opera; veluti pergit Passerinus de *statu hominum, tom. 2.*

quæst. 187. num. 1101. Nam, cùm superiùs memorata regula, ut scilicet, quoties reductionis peragenda urgeat necessitas, integro relicto Missarum numero, reducantur potiùs reliqua pia onera, innitatur præsumptæ menti, ac voluntati fundatoris, qui proclivior fuisse censendus est in illud pium opus, ex quo majora animæ suffragia obventura prospiceret, quale est incurvatum Altaris Sacrificium; idcirco, si conjiciatur, & ex ipsis illius verbis, totaque perlustrata dispositione eruatur, ipsum propensiori affectu, ac voluntate exoptasse reliquorum piorum operum implementum quam celebrationem Missarum, quandoquidem & reliqua pia opera sunt Deo accepta, & animæ valde proficua; mirum videri non debet, si in hac facti specie, cùm factus fuerit locus reductioni, seu piorum onerum imminutioni, huic potiùs Missæ, quam reliqua pia opera subjiciantur; eo vel magis, quòd juxta graves, receptasque sententias, sancta & salubris consuetudo multiplicandis suffragia, & Sacrificia pro defunctis, minimè efficere debet, ut obsolescat æquè sanctus & salutaris usus eleemosynas pro pauperibus erogandi; sed exoptandum summoperè est, ut & illa servetur, & alter non negligatur, quemadmodum licet quoque addiscere ex auctoritatibus Patrum quas collegit Muratorius ad *fin. cap. 12. sui Operis de Christiana Charitate.*

XXIV. Et hæc quidem dicta sint, ut propositi argumenti tractatio plenior evadat. Cæterum, si pro reductionibus faciendis omnis Episcoporum auctoritas vel ex ampliatione indulti in Concilio Romano concessi, vel ex memorata Instructione profluens, ad Missarum onera cohibetur; perfacile captu est, quoties ita res ferant, ut vel Missarum numerus, vel reliqua
one-

onera sint imminuenda, ab horum onerum reductione debere Episcopos abstinere, & Congregationem Concilii adire, ipsi rem universam deferentes, ejusdemque definitionem expectantes.

XXV. Eadem verò facultas Episcopis alterutro ex indicatis modis collata, quamvis ad Missarum tantummodo reductionem contracta, complectitur tamen & anniversaria, juxta Congregationis judicium hac ipsa de re pansom in pluribus resolutionibus, quas collegit Fagnanus in *sepiùs cit. cap. Ex parte, num. 30. de Constitutionibus*; ac etiam protenditur ad Missas solemnes, & cum cantu celebrandas, quemadmodum mox infra adnotabimus; non autem ad eas porrigitur Missas, quarum celebrationi Ecclesia, vel Sodalitium, sive Collegium, ex initio contractu, sese obstrinxerunt. Et quamvis de hac exceptione nullum fiat verbum in Concilio Romano, perspicua tamen sunt Instructionis verba: *Exceptis instrumentis, seu contractibus, super quibus manus apponere non debeat, nisi in casu judicialis instantiæ pro illorum rescissione, titulo læsionis.* Et hæc planè affirmari potest non modò antiquioribus, sed etiam proximis temporibus post idem Concilium Romanum, fuisse Congregationis Concilii sententia, semper retenta & manifestata, quotiescumque casus tulit, ut hujusmodi quæstio discutienda ac definienda proponeretur.

XXVI. Adnotatum fuit etiam superius, si res exigenda foret ad normam sanctionis Concilii Tridentini, à quo tributa fuit Episcopis facultas reducendi Missas in proxima Synodo Diocesana post ipsum Concilium habenda, non licuisse Episcopo imminuere, seu reducere Missarum numerum in Beneficiorum fundatione constitutum; cu-

jus rei hæc afferri potest ratio, quod scilicet non immeritò dici posset, acceptatum fuisse Missarum onus per quemdam quasi contractum utrinque obstringentem: *Fundatio, & dotatio illa habet se per modum quasi contractus ultrò citroque obligatorii, seu donationis sub modo; quam cum Episcopus admiserit, & provisos, dum institueretur, non recusaverit, non potest modo onus detestare.* Sunt hæc ipsa Fagnani verba, quibus in rem nostram utitur in *sæpè cit. Commentar. ad cap. Ex parte, num. 24. de Constitutionibus*. Consonum his est Congregationis rescriptum redditum relationi, quam olim occasione visitationis sacrorum Liminum, exhibuit Episcopus Burgi S. Domnini. Rescriptum die 11. Maji 1630. signatum apparet, & legitur *lib. 14. decretor. pag. 288. à terg. Sacra, &c. libellum remisit ad Ordinarium Burgi S. Domnini, qui, regionis more perspecto, supradicta Missarum celebrandarum onera, non tamen vigore contractus, vel conventionis suscepta, aut in fundatione apposita, ad proportionatam reddituum quantitatem, pro suo arbitrio, & conscientia moderetur.* Nec difformes sunt reliquæ in similibus quæstionibus editæ resolutiones; uti videre est in *Macaraten. Oneris Missarum 15. Novembris 1687. lib. 73. decret. pag. 636. & in Montis Politiani 3. Septembris 1716. lib. 66. decretor. pag. 529.* Cumque Nos ipsi, aliqua etiam adhibita diligentia, perlustraverimus decreta post Concilium Romanum à Congregatione emanata, ut agnosceremus, an ipsa, exceptas non videns Missas per contractum acceptatas, à reducendi facultate per sæpè dictum Concilium tributa, novum sibi systema, novamque judicandi regulam statuisset; certò deprehendimus, quoties suborta fuit controversia super Missarum reductionibus per Ge-

nerales Ordinum factis in vim prædictæ facultatis à Concilio Romano ipsis tributæ, ex eo quòd ad minorem numerum reducerint Missas per contractum acceptatas, Congregationem nullas irritasque hujusmodi reductiones declarasse; quemadmodum videre est in *Romana Reductionis onerum Missarum* 18. Aprilis 1733. *lib. 83. decret. pag. 165. à terg.* in *Faventina Oneris Missarum* 27. Februarii 1734. *lib. 84. decret. pag. 94. à terg.* in *Nolana Reductionis Missarum* 14. Martii 1739. *lib. 89. decret. pag. 53. & 73. à terg.* Quapropter tutò concludi posse censemus, Episcopos, quibus facultas est reducendi Missarum onera vel ex Concilii Romani ampliatione, vel ex sæpiùs memorata Instructione, non posse Missarum numerum in contractu præscriptum, ac vicissim, acceptatum minuere seu reducere, quamvis imminuti fuissent redditus ob eum finem assignati; sed hac fortè proposita facti specie, oportere, ut Judicis partes assumant, investigantes, an talis sit, quæ obvenit, reddituum imminutio, ut juxta recepti juris regulas, sufficiat ad rescindendum contractum, vel saltem ad eundem ad justitiam æqui normam redigendum; quod etiam satis rectè tuetur Monacell. *tom. 4. formul. legal. pag. 83. editionis Romanæ num. 466.*

XXVII. Postquam demonstratum est, quænam Missarum onera reduci possint, disserendum superest de causis, ob quas reductionem peragere liceat; necnon de circumstantiis, in quibus locum sibi vindicare potest reductio, ac de quodam quasi limite, ultrà quem protendi nequit ipsa reductio; uno verbo, de reliquis omnibus, quæ necessaria sunt ad hujusmodi opus ritè rectèque absolvendum, & ne peractæ ab Episcopis reductiones

censuris, molestisque investigationibus obnoxie fiant.

XXVIII. Causas itaque, ob quas fas est reductionem aggredi, plerumquè, immò fortassè semper suppeditat decrementum reddituum, qui fuerant pro onerum implemento assignati; aliquandò verò adaucta per Episcopos in suis Synodis Missarum eleemosyna; quo nimirum fit, ut quamvis initio id, quod constituit fundator in præscripti oneris supportationem, ad illius implementum satis haberetur; nihilominus, auctis subinde Missarum eleemosynis, impar deprehendatur, nec ullus reperiri valeat Sacerdos, qui oblata juxta veterem taxam eleemosyna, Missam celebrare velit; proindeque is, cui onus est curandi hujusmodi Missarum celebrationem, si velit imposito sibi oneri satisfacere, cogatur Sacerdotibus celebraturis pinguiores eleemosynam largiri; & has quidem causas indigitavit quoque Tridentinum Concilium *præc. cap. 4. sess. 25. de reformatione.*

XXIX. Sed quamvis præmonstratæ causæ non modò reipsa adsint, sed etiam fuerint plenè comprobatæ, non tamen illicò fas est Missarum perpetuarum reductioni manus admoveare. Diximus autem Missarum perpetuarum; cum enim res est de Missis manualibus, pro quibus nimirum celebrandis receptæ sunt eleemosynæ, si earum celebratio neglecta sit, locum obtinere non potest reductio; sed condonatione, aut compositione opus est, quæ, uti suprà monuimus, supremo Sanctæ Sedis judicio & auctoritati reservatæ sunt. Disserendo itaque de Missis perpetuis, ut hæc jure reducantur, aliquid ampliùs inspicere opus est; nimirum, an adsit quispiam, qui contingentem reddituum imminutionem supplere teneatur; si enim invenitur aliquis

quis hac obligatione obstrictus, non debet Episcopus de Missarum reductione peragenda cogitare, sed potius hunc cogere, ut quod contingit, decrementum supleat, & emendet, quo injecta à pio fundatore Missarum onera cumulata implentur.

XXX. Si aliquis levissimam hanc, simulque saluberrimam curam assumeret percunctandi ex iis, qui testamento, vel codicillis, seu etiam quocumque actu inter vivos perpetua Missarum onera imponunt, & fundum pro eorum implemento constituunt, an, eveniente casu, quo minuantur hujusmodi fundi redditus, seu ex alia causa impares evadant eleemosynæ præstandæ pro singulis Missis, testamento, vel alio actu præscriptis; an inquam, velint, ut id quod deerit, ex reliquo suo patrimonio suppleatur; an potius consentiant, ut Missarum numerus reducatur ad mensuram reliquorum ejusdem constituti fundi reddituum; acceptumque super hoc à pio benefactore responsum referretur in actum illum, quem ipse exarari jubet; præcideretur sanè perniciosissima seges tot litium, quæ & olim agitatae fuerunt, & nunc quoque apud Judicum tribunalia effervescentere conspiciuntur. Verùm, cum id hætenus præstitum non fuerit, jure pertimescendum est, ne in posterum etiam negligi pergat; atque hinc est illa necessitas, ut Superiori Ecclesiastico perspectæ sint receptæ judicandi regulæ, quas sequi debet, ut justa interpretatione piorum benefactorum voluntati sese conformet, rectoque judicio definiat, an ubi reditus per eos relicti ad perpetui Missarum oneris implementum impares reperiantur, debeant ipsorum hæredes ad supplementum ex reliquo patrimonio conferendum urgeri, vel potius factus sit locus deman-
dandi oneris reductioni.

XXXI. Jam illud negari non posse videtur; si pius fundator numerum expresserit Missarum in animæ suæ expiationem celebrandarum, exempli causa, pluresve in dies singulos, vel unam, tot Missas in annum, licet in eum finem nominatim hunc, aut illum fundum addixerit, nihilominus in favorem animæ amplectendam esse præsumptionem, sive conjecturam, per quam præscriptus Missarum numerus integer, nihilque imminutus relinqui debet; quidquid verò ad earum implementum desideratur, suppleendum, præstandumque est ab hærede; quemadmodum satis rectè adnotant Genuensis in *Praxi quæst.* 180. *per tot.* & nominatim *num.* 5. Pasqualig. de *Sacrificio novæ legis quæst.* 1023. *num.* 4. & *per tot.* Passerinus de *statu hominum tom.* 2. *quæst.* 187. *art.* 4. *num.* 984. Pax Jordan. *Elucubrat. Eccles. tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 574. Rota *decis.* 117. *d. num.* 7. *usque ad fin. part.* 17. *recit.* Sed cum præsumptio, seu conjectura cedere debeat non solum veritati, sed etiam aliis oppositis fortioribus præsumptionibus; mirum nemini videri debet, si ad accuratè investigandam pii benefactoris voluntatem, monentur Episcopi, ut diligenter expendant tum singula, tum universa dispositionis verba; hæc enim est tutissima regula, per quam voluntates disponentium facilius assequi, & certius interpretari poterunt.

XXXII. Opinati sunt nonnulli, quoties testator uno eodemque verborum contextu præscriperit Sacrificiorum offerendorum numerum, simulque fundum pro necessariis ad id eleemosynis designaverit, hujusmodi fundum non quidem *demonstrativè*, ut ajunt, sed *taxativè* designatum censi debere; adeo ut, eo imminuto, locus non sit coactivo supplemento, sed

sed potius Missarum reducendarum facultate uti oporteat. Ita docent Roman. in *Singular.* 430. Mantica de *Conjecturis lib.* 12. tit. 6. num. 24. & 25. Menoch. de *Præsumptionibus lib.* 4. præsumpt. 147. num. 48. & seq. Castill. *Controvers. Juris lib.* 4. cap. 54. num. 20. & seq. Rota *decis.* 456. num. 34. & seq. coram Merlino. Alii verò, non plenè huic conjecturæ fidentes, suadent, ut pii fundatoris dispositio sub alio veluti aspectu consideretur, observando nimirum, an exordiat ab oneris impositione, vel potius à fundi designatione; & siquidem dispositio exordiat à designatione fundi, seu dotis, cujus redditus in præcepti oneris implementum sint erogandi, indeque progrediatur ad exprimendum, definiendumque Missarum onus; tunc ajunt dotalis fundi constitutionem videri taxativè factam; ita ut, eo evictò, seu aliàs redditibus imminutis, vel aucta stipendii taxa, non ad supplementum, sed ad reductionem Missarum Superioris cura converti debeat; si autem ab onere incipiat dispositio, indeque pergat ad fundum constituendum, tunc obstringi debere hæredes ad supplendum, quod deest; juxta theoriam Felini in *cap. Super litteris, de rescriptis*, quam optimè illustratam videre est ab olim Congregationis Secretario de Vecchis in suo voto impresso apud Crispin. in *Visitatione Pastoralis part.* 2. §. 18. num. 6. & à qua nihil deflectere debet Episcopus, quoniam in ipsa etiam Instructione, per Congregationem transmitti solita, cum alicui facultas conceditur reducendi Missarum onera, eadem pro regula præscribitur; ut ex sequentibus verbis apparet: „Quomodo autem se gerere „debeat in executione quoad legata taxativè, vel demonstrativè concepta, „Sanctitas sua amplitudini tuæ notifi-

„candum jussit, quod, maturè pen-
„satis ac perfectis dispositionibus, &
„foundationibus quibuscumque, quibus
„præfata Missarum onera annexa re-
„periuntur (exceptis instrumentis, seu
„contractibus, super quibus manus
„appondere non debeat, nisi in casu
„judicialis instantiæ pro illorum res-
„cissione, titulo læsionis) illa legata,
„seu foundationes, erunt taxativè con-
„ceptæ, si fundatores legando, aut
„aliquo modo disponendo, oratio-
„nem, seu dispositionem prius in-
„choaverint ab assignatione fundi, &
„subinde Missarum onus adjecerint,
„& hoc casu hujusmodi onera, ad
„rationem eleemosynæ manualis, ut
„suprà, moderari possit; secus ve-
„rò, si fundatores orationem, seu
„dispositionem inceperint ab imposi-
„tione oneris, & subinde fundum
„assignaverint; tunc enim onus di-
„citur demonstrativè conceptum, ac
„fundatorum hæredes per amplitudi-
„nem tuam cogendi sunt ad perpe-
„tuam dicti oneris manutentionem,
„& ad supplendam summam deficien-
„tem, tam pro præterito, quam pro
„futuro tempore.” Nec etiam ab hu-
jusmodi regula recedere licet iis, qui
ad reductiones faciendas facultatem
obtinuerunt ex ampliacione indulti in
Concilio Romano concessi, quantum-
vis de ea in ipso Concilio nullum ver-
bum fiat; est enim hæc instar juris
regulæ, atque ideo semper interposita
censeri debet, quamvis litteris expres-
sa non legatur.

XXXIII. Si autem pius testator
jubeat, suum hæredem dare legatario,
non fundi redditus, sed fundum ipsum,
ut ex fructibus inde obvenientibus
Missarum celebrandarum stipendia de-
sumat, ad nihil ultrà cogitur hæres,
quam ad ipsum fundum, seu bona le-
gata extrahenda; nec potest ulla ratio-
ne

ne urgeri, ut suppleat, quod succedentibus temporibus ad integrum absolutumque Missarum oneris implementum deesse contingat; veluti fusiùs demonstrat Pasqualig. de Sacrificio novæ legis quest. 1026. n. 3. confirmatque Rota decis. 433. per tot. coram Cerro. Hæres quippè id tantummodò præstare debet, quod ei demandatum est à testatore. Quod si, progrediente tempore, traditi fundi redditus imminuantur, ad legatarium pertinet, omisso hærede, apud legitimum Superiorem instare pro oneris reductione; ad eamque obtinendam, docere tùm de obveniente sibi damno, tùm de reddituum imminutione, cui ipse propria culpa causam non dederit, tùm denique ostendere, integrum sibi non esse urgere hæredem, ut præstet id, quod deesse compertum est ad hoc ut piæ testatoris voluntati cumulatè satisfiat. Legimus, & sedulò quidem, vota Præsulis Altoviti, qui per plures annos magna cum sui nominis laude munus Secretarii Congregationis Concilii sustinuit, & cujus sententiæ ac iudicio ipsa quoque Congregatio in variis causis discutiendis ac definiendis plurimùm detulit; ibique agnovimus superiùs allatam distinctionem pro norma propositam, & solidè assertam. Ita in quodam illius voto elucubrato in causa *Firmana Reductionis Missarum*, proposita die 24. Augusti 1686. hæc habentur: *Ubi legatur species, per hæredem consignanda legatario, si ista pareat, vel diminuatur postquam fuit consignata, peremptio & diminutio huiusmodi cedit damno legatarii, neque hæres ad aliud quidpiam tenetur; si verò pareat vel diminuatur, penes hæredem, antequam legatario tradatur, peremptio & diminutio cedit damno hæredis, qui proinde tenetur supplere. Atque alio in voto exarato in causa Brixien. proposita*

prima Decembris 1685. postquam pro regula posuerat, in dubio existimandum esse fundum demonstrativè, non autem taxativè, designatum fuisse, ita pergit: *Attamen hæc regula procedit, vel quando fuit legata quantitas, vel quando fuit legata res in genere, vel quando fuit legata res in specie, que remanet penes hæredem habentem onus curandi celebrationem; vel quando res legata fuit ab hærede consignata legatario, non quidem ex præcepto testatoris, sed ex propria voluntate, & ad effectum tantummodò se eximendi à præfato onere curandi celebrationem. At secus est, quando testator gravavit hæredem ad tradendam legatario rem legatam, & eidem legatario injunxit onus curandi celebrationem; hoc enim casu hæres, consignata legatario re legata, liberatur, & eveniente casu, quo illius annuus redditus evadat impar oneri Missarum, non tenetur supplere. Consultò autem superiùs diximus, immunem hæredem fieri ab onere præstandi supplementi, si morem gesserit testatori, qui jusserit, designatum fundum tradi legatario; nam, si testator mandasset, ut legatario tot præstarentur fructus, quot satis essent ad injunctam Missarum celebrationem, quantumvis hæres bona stabilia redditus satis idonei semel tradidisset, attamen supplementi onus declinare non posset, si fortè subinde contingeret, ut ob subsequutam fructuum imminutionem, vel ob augmentum taxæ, traditi fundi redditus imposito oneri sustinendo impares evaderent; uti subdit idem Præsul Altovitus in voto, quod ipse conscripsit, & Congregatio probavit in quadam causa *Lucana Reductionis Missarum*, proposita die 15. Decembris 1685. Quando enim testator mandat ab hærede suo consignari tot bona, quorum redditus sufficiant pro celebrando certo numero Missarum, tunc dicitur legata species, quæ stat in obli-*

gatione taxativè, quæ satisfiat per consignationem. Quando verò mandat, consignari tot fructus, qui sufficiant pro dicta celebratione, tunc dicitur legatum genus, & fructus sufficientes sunt in obligatione demonstrativè; unde, licet hæres assignet tot bona, quorum redditus de tempore assignationis sufficiant; attamen, illis pereuntibus, vel ad minorem quantitatem redactis, tenetur hæres supplere ex reddito aliorum bonorum. Novimus quidem, has esse subtiliores forensium disquisitionum commentationes; nihilo tamen minùs ab iis afferendis abstinendum Nobis esse non duximus, cum usui esse possint Episcopis, ad hoc ut, in reductionibus Missarum peragendis, hujusmodi regulis, ac veluti receptis juris principiis insistentes, tutas, & à quacumque cavillatione immunes præstare valeant Missarum reductiones, quas ipsis suis decretis statuerint.

XXXIV. In qualibet rectè constituta ordinataque diocesi, certa taxatione definitæ sunt Missarum eleemosynæ, quemadmodum monuimus quodque superiori lib. 5. cap. 8. num. 11. & alia quidem perpetuis Missarum oneribus constituta est taxatio; alia verò Missis manualibus; si autem pro eleemosyna Missæ cantatæ nulla extat Synodalis taxatio, aderit tamen, vel certè adesse debet in unaquaque diocesi recepta quædam consuetudo, ad cuius normam eleemosynæ quantitas determinetur. Qui perpetuas Missas reducant vigore facultatum sibi indultarum per viam ampliationis Concilii Romani, Missarum reductionem ita componunt, ut pro quotidiana Missa perpetua annuam statuam eleemosynam sexaginta scutorum monetæ Romanæ: Unamquamque Missam perpetuam moderari valeat, & reducere ad rationem scutorum sexaginta monetæ Romanæ

pro qualibet. Cum autem inter Missas reducendas repertæ sunt Missæ cum cantu celebrandæ, Congregatio Concilii in causa Romana 3. Februarii 1725. ita providè rescripsit; ut videre est lib. 75. decretor. pag. 75. à terg. & seq. Sacra Congregatio, &c. censuit, quoad Missas cantatas, quæ habent redditus sufficientes ad rationem eleemosynæ currentis pro Missa cantata, juxta morem regionis, & cujuscumque diocesis, in qua siti sunt conventus, esse omnino celebrandas, & applicandas, juxta præscripta in legatis, seu foundationibus; quod verò ad alias Missas cantatas, quæ non habent redditus sufficientes, ut suprà juxta morem cujuscumque diocesis, faciendam esse illarum reductionem in unoquoque conventu ad eum numerum, qui celebrari poterit, habita ratione reddituum cuilibet legato, seu foundationi assignatorum, & supradictæ eleemosynæ de præsentī vigentis in unaquaque diocesi pro Missis cantatis; factaque modo præmissis reductione, quidquid ex redditibus cuicumque legato, seu foundationi assignatis supererit, erogandum esse in celebrationem tot Missarum lectarum; & tam Missas cantatas reductas, quàm lectas, esse collectivè applicandas pro animabus, & juxta intentionem eorum, qui Missas cantatas reliquerunt. Verum, quia nonnulla reperiuntur onera Missarum cum cantu celebrandarum, quibus aliud adnexum est onus, ut aliquot præterea celebrentur Missæ privatæ, seu lectæ; ideo, proposita quæstione, quænam adhibenda esset methodus in reductione peragenda, ubi eleemosyna pro Missis cantatis addicta magnam relictorum fructum partem absorberet; eadem Congregatio die 4. Augusti memorati anni rescripsit: Sacra Congregatio censuit, quando aliquod legatum est complexivum Missæ cantatæ, & Missarum lectarum, tunc omnes legati red-

redditus, si non sufficiant pro utroque onere adimplendo, erogandos esse in celebrationem tot Missarum lectarum, delato-onere Missæ cantatæ; uti videre est lib. 75. decretorum pag. 431. à terg. Insuper, cum reductio sit in vim præmemoratæ Concilii Romani ampliationis, magna quoque animadversione dignum occurrit aliud, quod in concessis facultatibus continetur; nimirum, ut remitti seu condonari possint Missæ retroacto tempore nec celebratæ, nec applicatæ, hac tamen adjecta lege, ut infra Octavam Commemorationis omnium Fidelium defunctorum singulis annis anniversarium celebretur in expiationem animæ illorum, pro quibus, ex lege perpetuarum foundationum, offerri, & applicari debuissent memorata Sacrificia præcedenti tempore ommissa: Ab hæcenus ommissa Missarum perpetuarum celebratione misericorditer absolvit, &c. Uno die infra Octavam Commemorationis omnium Fidelium defunctorum unum anniversarium, in tabella onerum monasteriorum describendum, celebretur, & applicetur pro animabus illorum, pro quibus præfatæ Missæ perpetuæ erant celebrandæ, & applicandæ; & hæcenus non fuerunt celebratæ, & applicatæ.

XXXV. Cum verò Missarum perpetuarum reductio, ob insufficientiam reddituum, ab Episcopo sit vigore facultatum in sæpè dicta Instructione contentarum, tunc sanè reductio componi debet ad manualement, ut inquirunt; nimirum statuendum est, ut tot in posterum celebrentur Missæ, quot celebrari possunt, non quidem constituta pro iis eleemosyna ad eam mensuram, qua Missarum perpetuarum eleemosyna in Concilii Romani indulto taxatur, sed juxta eam quantitatem, quæ vel ex Synodali taxatione, vel ex recepta regionis consuetudine

præstatur pro singulis Missis, quas Fideles dietim, ad manus tradita Sacerdotibus eleemosyna celebrari curant: Juxta proportionatam cujuscumque legati reddituum quantitatem, ad rationem eleemosynæ manualis inspecto regionis more, pro suo arbitrio & conscientia, reducere ac moderari possit & valeat; idque etiam faciendum decernitur, quamvis ea esset piæ dispositionis forma, ut vel expressè vel tacitè impositum præferret onus supplendi redditus casu aliquo imminutos; si, opportunis adhibitis diligentis, vel hæredes ad id obstricti, vel bona ab ipso fundatore provenientia reperiri non possint: In casu verò, quo, factis judicibus, & possibilibus diligentis, etiam per edictum sub pœna censurarum, vel hæredes cogendi, vel fundatorum bona non reperiantur, aut fundationes ipsæ haberi nequeant; tunc onera ipsa ad eandem rationem eleemosynæ manualis reducere possit. Hujusmodi autem reductio peractæ & absolutæ, nulla alia adjungitur clausula, præter hanc unam: Quod si redditus augeatur, augeri quoque debeat Missarum numerus. Denique has omnes reductiones aggredi & perficere potest Episcopus non solum dum, sacra instituta Visitatione, diocesim perlustrat, sed etiam cum ab ea cessaverit: tam in actu Visitationis, quam extra; ut habent ipsa instructionis verba. Quærit tandem Pasqualigus de Sacrificio novæ legis, quæst. 1182. an Episcopus, qui ab Apostolica Sede obtinuit facultatem reducendi Missas suæ diocesis, possit etiam reducere perpetua Missarum onera Regularibus in eadem diocesi commorantibus imposita; idque eidem licere non dubitat, quotiescumque Regulares ipsi hac in re illius delegatam auctoritatem implorent; neque id putat aut ipsorum Regularium exemptionem,

aut Sanctæ Sedis jura ullo modo lædere: Possunt in hoc se subijcere, neque præjudicant Romanæ Sedi; quia possunt se subijcere cum consensu ejusdem Romanæ Sedis. Dum autem Pontifex conce-

dit Episcopo, ut possit reducere onera Missarum suæ diœcesis, concedit etiam implicite, quod Regulares diœcesis possint se subijcere Episcopo in ordine ad obtinendam reductionem.

INSTRUCTIO

SACRÆ CONGREGATIONIS CONCILII

PRO EPISCOPIIS, PRIMATIBUS, ET PATRIARCHIS,

Super modo conficiendi relationes statuum suarum Ecclesiarum, quas, occasione visitationis Sacrorum Liminum, eidem Sacræ Congregationi exhibere tenentur.

SUMMUS Pontifex Sixtus Papa V. qui tempora statuit, quibus singuli Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ per se ipsos, vel per eorum certum Nuncium, visitare tenentur Limina Beatissimorum Apostolorum Petri, & Pauli, antiquissimæ observantiæ inhærendo, nedum voluit, ut ultra sacrorum Liminum visitationem, Romano pro tempore Pontifici de toto eorum Pastoralis officio, & de rebus omnibus ad ipsarum, quibus præsumt, Ecclesiarum statum, ad Cleri, & populi disciplinam, animarum denique, quæ illorum fidei creditæ sunt, salutem quovis modo pertinentibus, rationem redderent, uti fusiùs habetur in prædicti Pontificis Constitutione, quæ incipit *Romanus Pontifex*; sed in alia etiam Constitutione, quæ incipit *Immensa æterni Dei*, Sacræ Congregationi præpositæ interpretationi sacrosancti Concilii Tridentini, curam demandavit, prædictam rationem, quæ dicitur *Relatio status Ecclesiæ*, perpen-

dendi, & examinandi, ac postulatis in eadem proponendis respondendi.

Sixtinæ hæ Constitutiones suo non caruerunt effectu, tum quoad sacrorum Liminum visitationem, tum quoad relationem statuum Ecclesiarum; sed cum nulla umquam edita fuerit Instructio pro dictis relationibus exarandis, factum hinc est, ut aliquæ ex eis aliquandò fuerint exhibitæ abundantes in superfluis, & aliquæ aliquandò deficientes in necessariis; cumque, ad hæc avertenda, in Synodo Romana, hoc anno 1725. à Sanctissimo Domino Nostro Benedicto Papa XIII. habita in Basilica Lateranensi, præscriptum sit, ut Instructio hætenus ommissa, à Sacra Concilii Congregatione ederetur; hæc idcirco Instructio publici juris fit, ut in relationibus statuum suarum Ecclesiarum, ad eandem Sacram Congregationem in posterum transmittendis curent Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ, ipsi se conformare, & suas relationes ad quædam

dam distincta capita reducere; quorum primum ad statum Ecclesiæ materialem; secundum ad personam ipsius referentis; tertium ad Clerum Secularem; quartum ad Clerum Regularem; quintum ad Moniales; sextum ad Seminarium; septimum ad Ecclesias, Confraternitates, & Loca pia; octavum ad populum; & ultimum denique referatur ad postulata, quæ ab ipso referente Sacræ Congregationi proponuntur.

§. I.

De primo relationis capite, pertinente ad statum Ecclesiæ materialem.

In hoc primo relationis capite sequentia erunt exponenda:

I. Institutio.

II. Confinia.

III. Privilegia, & prærogativæ Episcopatus, Archiepiscopatus, aut Patriarchatus.

IV. Numerus civitatum, oppidorum, ac locorum, qui Episcopatu, Archiepiscopatu, aut Patriarchatu, subjecti sunt.

V. Status Cathedralis, Metropolitana, aut Patriarchalis Ecclesiæ, unâ cum numero Canonicorum, & aliorum servitio Chori addictorum, & an erectæ fuerint Præbendæ Pœnitentiarie, & Theologalis.

VI. Status Ecclesiarum Collegiarum, unâ cum numero pariter Canonicorum, & cæterorum, qui Choris earum intersunt, & an in Collegiatis erecta sit Præbenda Theologalis.

VII. Status, & numerus Ecclesiarum Parochialium, necnon aliarum Ecclesiarum, & Oratoriorum in Episcopatu, Archiepiscopatu, aut Patriarchatu existentium; referendo signanter, an Cathedralis, Metropolitana, aut Patriarchalis, & Collegiatæ, Ora-

torie, necnon Parochiales, cæteræque Ecclesiæ sint sacris suppellectilibus instructæ, & quanam ex eis habeant redditus pro fabrica assignatos.

VIII. Numerus monasteriorum tam virorum, quam mulierum; exprimendo, an aliqua ex monasteriis virorum sint subjecta suæ jurisdictioni, & an, & quæ mulierum monasteria sibi subjecta sint, vel Prælatis Regularibus.

IX. An adsit in diœcesi Seminarium Clericorum, quot Clerici in eodem alantur, an fuerit statuta taxa, & in qua quantitate, & an aliqua Beneficia fuerint eidem unita; & in universum, quinam & quot sint redditus prædicti Seminarii.

X. Numerus Hospitalium, Collegiorum, Confraternitatum, & aliorum locorum piorum, quæ sunt in Episcopatu, Archiepiscopatu, aut Patriarchatu; & quinam sint eorum redditus.

XI. An adsint Montes Pietatis, & quot sint, unâ cum aliis consimilibus ad statum materialem Ecclesiæ spectantibus; cum advertentia tamen, ut plena status materialis relatio in prima relatione tantum, quæ fit ab Episcopo, Archiepiscopo, aut Patriarcha, exhibetur; in subsequentibus enim relationibus satis erit, quod ipsi se referant ad primam, nisi aliquid novi, pertinentis ad dictum statum materialem, contigisset, quod referens notificandum sacre Congregationi existimaret.

§. II.

De secundo relationis capite, pertinente ad ipsum Episcopum, Archiepiscopum, Primate, & Patriarcham.

In hoc capite exponi debet:

I. An residentie præceptum, à sacris Canonibus, Concilio Tridentino, &

& Constitutione Urbana præscriptum, adimpleverit; & an aliquo, & quo tempore abfuerit, & an ultra menses Conciliares, & an cum, vel sine Sedis Apostolicæ licentia.

II. An, & quoties diocesis sibi commissæ Visitationem expleverit.

III. An per se, vel per alium Episcopum sacras Ordinationes expleverit, & Sacramentum Confirmationis administraverit.

IV. An, & quoties Synodum Diocesanam coegerit; & si Episcopus nulli Archiepiscopo subiectus sit, an ad Synodum Provinciale ejus Archiepiscopi, quem ad tramites Tridentini eligere tenetur, ut ejus Synodo Provinciali intersit, accesserit; & si sit Archiepiscopus, an Synodum Provincialem habuerit, & quinam Suffraganei eidem interfuerint.

V. An verbum Dei per se ipsum prædicaverit, & an, legitimo concurrente impedimento, viros idoneos assumpserit ad hujusmodi prædicationis officium salubriter exequendum.

VI. An habeat depositarium pœnarum, & mulctarum pecuniarum, & an eadem fuerint piis usibus applicatæ.

VII. Quænam taxa, & an Innocentiana in sua Cancellaria observetur.

VIII. An aliquod habeat, quod sibi obstat circa exercitium Episcopalis officii, jurisdictionis Ecclesiasticæ, necnon tuendæ libertatis, & immunitatis Ecclesiarum.

IX. An aliquod pium opus peregerit pro Ecclesia, pro populo, aut pro Clero.

§. III.

De tertio capite, ad Clerum Secularem pertinente.

In hoc capite exponendum erit:

I. An Canonici, cæterique Choro addicti, Cathedralis, Metropolitana, aut Patriarchalis Ecclesiæ, necnon Collegiatarum, Choro jugiter intersint.

II. An, ultra Matutinum, Laudes, cæterasque alias Horas Canonicas quolibet die celebrent Missam Conventualem.

III. An quolibet die eam applicent pro benefactoribus.

IV. An suas habeant Constitutiones, & eas punctualiter observent.

V. An qui obtinent Præbendam Pœnitentiarum, aut Theologalem, adimpleant, quæ adimplenda sunt, & quomodo.

VI. An Parochi in suis Parochiis resideant.

VII. An librum Matrimonii, & Baptizatorum, aliosque libros, quos ad normam Ritualis Romani retinere debent, retineant.

VIII. An aliqui ipsorum indigeant aliorum Sacerdotum opera, ut Sacramenta populo administrent.

IX. An iidem per se, vel per alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & Festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, juxta monitum Tridentini, & præcæti Concilii Romani.

X. An saltem Dominicis, & aliis festis diebus, in suis Parochiis, Fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes, pueros, cæterosque hoc adjutorio indigentes, doceant; & an,

& qui eis operam præstent in hoc opere adimplendo, & an fructuosè hoc opus adeo necessarium in singulis Parochiis proficiat.

XL. An singuli Parochi, cæterique curam animarum exercentes, singulis Dominicis, Festisq; de præcepto, Missam applicent pro populo eorum curæ commisso.

XII. An, & quæ permittantur, antequam quis ad Primam Tonsuram, & Minores Ordines admittatur, & an Sacris Ordinibus initiandi, ante cuiuscumque Ordinis Sacri receptionem, piis meditationibus, vulgò Spiritualibus Exercitiis, vacent per aliquot dies in aliqua Domo Religiosa.

XIII. An omnes prædicti vestes juxta deferant Clericales, & an, quoad fori privilegium, serventur disposita à sacrosancta Synodo Tridentina sess. 23. cap. 6. de reformat. & à Constitutione Sanctissimi Domini Nostri Prædicti Papæ XIII. in eodem Concilio Romano emanata.

XIV. An habeantur Conferentiæ Theologiæ Moralis, seu Casuum conscientiæ, & etiam sacrorum Rituum, & quot vicibus habeantur, & qui illis intersint, & quinam profectus ex illis habeatur.

XV. Quinam sint mores Cleri secularis, & an aliquod in eo adsit scandalum, quod remedio indigeat potentiori.

§. IV.

De quarto capite, ad Clerum Regularem pertinente.

In hoc capite exponendum erit:

I. An Regulares, curam animarum exercentes, qui Episcopali jurisdictioni, visitationi, & correctioni subsumunt in iis, quæ ad curam pertinent, & administrationem Sacramentorum,

munus sibi commissum fideliter adimpleant, juxta ea, quæ in præcedenti capite dicta sunt de Parochis secularibus.

II. An aliquis Regularis extrà monasterium degat; an aliqui adsint in diœcesi, à suis Superioribus, servatis servandis, ejecti, vel aliquis fuerit Regularis intrà claustra monasterii degens, sed qui extrà ea ita notoriè deliquerit, ut populo scandalo fuerit; & quomodò in hisce casibus in sic delinquentes animadvertit.

III. An sua jurisdictione delegata usus sit in explenda Visitatione Conventuum, & Granciarum monasteriorum, in quibus Religiosi non aluntur in numero à sacris Constitutionibus præfixo; & quinam sunt Religiosorum mores, in dictis Conventibus, & Granciis degentium.

IV. Denique an aliquod habeat cum Regularibus officium in exercitio jurisdictionis delegatæ in illis casibus, in quibus eadem ipsi tributa est à sacro Concilio Tridentino, vel à summorum Pontificum Constitutionibus, & signanter à Bulla Clementis Papæ X. quæ incipit *Superna*.

§. V.

De quinto relationis capite, ad Moniales pertinente.

In hoc capite exponendum erit:

I. An Moniales, Episcopo subjectæ, suas servent Constitutiones.

II. An Clausura in earum monasteriis inviolatè custodiatur.

III. An aliqui abusus in iisdem monasteriis irrepserint, qui consilio, aut auxilio sacre Congregationis indigeant.

IV. An, præter ordinarium Confessorem, alius extraordinarius ab

ipso bis aut ter in anno fuerit oblatus.

V. An dictorum monasteriorum redditus fideliter administrentur, & Monialium dotes fuerint persolutæ, & quomodo erogatæ.

VI. An in monasteriis Monialium, quæ sunt Prælati Regularibus subiecta, curaverit, ut Clausura dictarum Sanctimonialium fuerit exactè observata; & an contra inobedientes & contradictores, per censuras Ecclesiasticas, & alia juris remedia processerit.

VII. An harum Monialium Confessarii Regulares sive ordinarii, sive extraordinarii, fuerint ab ipso approbati, antequam earum confessiones exceperint.

VIII. An, adhibitis Superioribus Regularibus, singulis annis exegerit rationem administrationis ab his, qui administrarunt bona pertinentia ad hæc Monialium monasteria Regularibus subiecta; & an fideliter eorum redditus administrentur, & alia fuerint adimpleta, quæ præscribuntur in Bulla Gregorii XV. quæ incipit *Inscrutabili*.

§. VI.

De sexto relationis capite, pertinente ad Seminarium.

In hoc capite exponendum erit:

I. Quot sint in Seminario Alumni.

II. An in Ecclesiastica disciplina rectè instituantur.

III. Quibusnam studiis vacent, & quo profectu.

IV. An Cathedrali, & aliis locis Ecclesiæ, diebus festis inserviant.

V. An cum consilio duorum Canonicorum seniorum, à se electorum, necessaria pro recto regimine statuerit.

VI. An illud aliquandò visitet, & operam det, ut Constitutiones adimpleantur.

VII. An statuta sit taxa ad tramites Concilii Tridentini, eademque exigatur; & an aliqui sint morosi in ejus solutione.

§. VII.

De septimo capite, ad Ecclesias, Confraternitates, & Loca pia pertinemte.

In hoc capite exponendum erit:

I. An in Sacristiis omnium, & singularum Ecclesiarum exposita sit tabella onerum Missarum, & anniversariorum, ad tramites Decretorum sanctorum Urbani VIII. & an eis punctualiter satisfactum sit.

II. An in Confraternitatibus, Scholis, aliisque Locis piis, punctualiter executioni mandentur pia opera à testatoribus injuncta.

III. An quolibet anno sibi fecerit reddi rationes ab horum locorum administratoribus.

IV. An Montem Pietatis, sive Charitatis visitaverit; & an idem habeat redditus, qui superabundant sustentationi ministrorum, aliisque necessariis expensis; & in quas causas redditus illi erogentur; & si quid exigatur ab illis, qui pecuniam, aut frumentum, si agatur de Monte frumentario, ab eo recipiunt.

V. An infirmorum Hospitalis visitaverit, reddituum rationes ab administratoribus exegerint, & an infirmis necessaria, quoad salutem animæ & corporis, in eis subministrentur.

§. VIII.

*De octavo rationis capite, ad populum
pertinente.*

In hoc capite exponendum erit.

I. Quinam sint populi mores, & an in pietate proficiant.

II. An aliquis irrepperit abusus, aut prava quædam in eodem inoleverit consuetudo, quæ consilio indigeant, & Sedis Apostolicæ adjutorio.

§. IX.

*De ultimo capite, ad postulata
pertinente.*

Ultimo loco Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ, qui suarum Ecclesiarum relationes ad Sacram transmittunt Congregationem, si quæ habent postulata proponenda pro suarum regimine Ecclesiarum, proponere poterunt, cum clara facti, & omnium circumstantiarum expressione; & quatenus postulata spectent ad negotia forensia, exponant, an ea sint in aliis tribunalibus introducta, an

adsint super iisdem aliorum tribunalium sententiæ, ut omnibus mature pensatis, possit Sacra Congregatio congruum suppeditare prædictis postulatis responsum.

Et hæc sunt, quæ opportuna visa fuerunt, ut in hac Instructione inserantur. Quòd si aliqua fuerint, quæ Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & Patriarchæ pro suarum indigentia Ecclesiarum, atque diocesum, addenda existimaverint, sciant, ibi liberum esse addere, quæ ipsis addenda videbuntur, & ad notitiam Sacræ Congregationis deferre; quæ ex charitatis & justitiæ norma per se expediet, quæ poterit, & majora ad summum Pontificem deferet, qui Fratribus suis Episcopis, quantum cum Domino licet, gratificari semper exoptabit.

C. Card. Origus Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

P. Archiepisc. Theodosiæ Secret.

INDEX RERUM.

Numerus primus Librum indicat, secundus Caput, tertius Paragraphum.

A

Abbas S. Barbaræ Diocesis Mantuanæ. Lib. 2. Cap. 11. §. 10. & 13. ejus prærogativæ, atque exemptio, 3. 1. 6.

Abbas Corbejensis plures ex Indulto

Apostolico Ecclesias consecravit, 13. 15. 4.

Abbas S. Nicæ, 3. 10. 3.

Abbas Panormitanus (Nicolaus de Tudeschis) citatur, 1. 3. 2. 1. 11. 5. 11. 1. 13. 22. 6.

Abbates an teneantur Synodo interesse, 3. 1. 1. &c. 3. 4. 2. an acquisierint

rint jus interveniendi Conciliis Ecu-
menicis, 13. 2. 5. quinam accedere
debeant Provinciali Concilio, 2. 2. 6.
Abbates, alii que Prælati Nullius Diœ-
cesis, habentes jurisdictionem quasi
Episcopalem, verumque territorium
separatum, an, & cui Synodo in-
teresse teneantur, 3. 1. 16. 1. 13. 8.
14. vocantur ad Synodum Provincia-
lem cum jure suffragii decisivi, 13. 2.
5. an adigantur ad sacra Limina visi-
tanda, & ad exhibendam relationem
suarum Ecclesiarum, 13. 14. 14. *Ab-
bates* quo ordine sedeant in Synodo, 3.
10. 6. quis eorum alteri honore ante-
cellat, & præcedere debeat, *ibid.* quis
privilegio gaudeat dimissorias relaxan-
di, 2. 11. 16. quando, & quibus Ton-
suram, vel minores Ordines conferre
possint, 2. 11. 8. &c. an habeant jus
indicendi concursum ad Parochiales;
2. 11. 6. *Abbates* nonnulli rogarunt,
ut sibi liceret subjectus sibi met Eccle-
sias solemnî ritu dedicare, 13. 15. 4.
Abbatibus quando incumbat onus elar-
giendi quartam partem suorum pro-
ventuum pauperibus, & Ecclesiæ fab-
ricæ, 7. 2. 3. *Abbates* ad verbalem
Clerici degradationem adhibiti, votum
habent decisivum, 9. 6. 4. *Abbates*
Regulares quandonam sint exempti
ab obligatione accedendi ad Synodum,
3. 1. 8. *Abbates* Regulares nullam ge-
rentes animarum curam, non tenentur
accedere ad Synodum Diœcesanam,
12. 1. 2. *Abbates* Regulares parvorum
monasteriorum an teneantur interesse
Synodo, 3. 2. 4. *Abbates* Regulares
perpetui intra annum Episcopalem be-
nedictionem suscipere debent, 2. 11.
9. *Abbates* seculares an possint Ton-
suram, vel minores Ordines conferre,
2. 11. 10. Vid. *Anglia, Prælati.*

Abbates Carthusienses, 5. 5. 2.

Abbates Einsidlenses, 13. 15. 3.

Abbates Franciæ, eorumque Statu-

ta, 5. 11. 2.

Abbatia Campidonensis monasterii
quàm antiqua, & quantis prærogativis
ac privilegiis illustrata, 13. 15. 4.

Abbatia Fuldensis in Episcopatum
erecta, 13. 14. 14.

Abbatialis Ecclesiæ Coadjutoria
cum jure futuræ successionis justifica-
tur, 13. 10. 25.

Abbatissa, Vid. *Paſta.*

Abbatissarum Regularibus subjec-
tarum electionibus Episcopus præside-
re potest, 5. 12. 4.

Abbreviatores Cancellariæ Aposto-
licæ, 13. 24. 23.

Abelly Ludovicus Episcopus Ru-
thenensis, 13. 17. 1.

Abjuratio necessariò facienda ab
apostatis ad pœnitentiam redeuntibus,
13. 20. 17.

Ablutio. Vid. *Purificatio.*

Abortus foetus animati procuratio,
effectu secuto, est casus Episcopis re-
servatus, & in foro externo pœna de-
gradationis punitur, 9. 6. 7.

Abraham Patriarcha, eique *Isaac*i
sacrificium indictum, 13. 21. 9.

Abramus Echellensis, 5. 11. 1.

Absolutio Sacramentalis quando
conferenda, quando neganda, & quan-
do differenda sit, 12. 2. 18. an, &
quando imperiti possit sub condicio-
ne, 7. 15. 1. &c. à Confessario absen-
te impetrata an licita sit, 7. 15. 8. an
impendi possit, vel potiùs suspendi
debeat pœnitenti, qui aliàs perfectè
dispositus, sed prava consuetudine
pecandi contra castitatem eo usque
irretitus, animum suum Confessario
declaret suscipiendi quamprimùm Or-
dines sacros, 11. 2. 17. &c. *Absolutio*
ne donari nequit pœnitens sollicitatus,
nisi expleta denuntiatione, aut data
fide de ea adimplenda, 6. 11. 14. *Ab-
solutio* complicitas alias penitus inter-
dicta, quando permittatur in articulo
mor-

mortis, 7. 14. 4. *Absolutio* impertiri debet moribundis, qui aliqua poenitentiae signa dederint aut ipsi Confessario, aut aliis saltem ante adventum ipsius Confessarii, 7. 13. 8. quid de illis moribundis, qui nulla dederint, aut dare valeant hujusmodi signa? 7. 15. 9. *Absolutio* à casibus Apostolicae Sedis reservatis, 5. 4. 3. *Absolutio* ab haeresi an, & quando sit reservata Pontifici, 9. 4. 2. &c. Regulares praesertim Mendicantes angustentur facultate *absolvendi* à reservatis Episcopo, 5. 5. 6. & 7. *Absolutio* à reservatis data iis, qui se in alienam diocesim transtulerint, an valeat, 5. 5. 8. *Absolutionis* à poena, & à culpa, aut alia aequivalens formula, suspectam reddit Indulgentiam, 13. 18. 7. Vid. *Censura*, *Confessarius*.

Abstinencia ab usu conjugali certis diebus indicta, ut orationi melius vacaretur, 5. 1. 8.

Absurdum. Vid. *Abusus*.

Abulensis. Vid. *Tostatus*.

Abulensis Episcopus, 4. 7. 11.

Abulensis anni 1557. Synodus, 10. 3. 2. 1. 12. 7. 2.

Abusus sustineri nequit vetustatis argumento, 11. 3. 7. injuriosa res est *Abusus* condemnare, ubi non est, 6. 11. 2. & 3. *Abusus*, qui sub specie superioris disciplinae eam labefaciat, statim praecidendus, 6. 11. 1. non omnes *Abusus* novis condendis legibus causam praebent, 6. 11. 4. in *Abusibus* extirpandis procedendum est remediis tantum canonicis, 6. 11. 13. *Abusus* à rebus sacris non sunt removendi ab Episcopis, quidquam constituendo contra jus commune, 12. 5. 1. &c. ad *Abusus* propulsandos non est derogandum juri communi, quando aliis juris remediis possunt arceri, 12. 3. 5. ad *Abusus* provenientes ex immunitate Ecclesiarum extirpandos, quanta ad-

hibita remedia, 13. 18. 12. & 13. *Abusus* in materia Fidei, Religionis, ac Christianae disciplinae, quibus remediis praecidendi, 13. 17. 3. &c. *Abusus* in indulgentiarum materia in-vecti, quanta cum prudentia, & cautela tollendi sint, 13. 18. 1. &c. *Abusus* contra Ecclesiasticam jurisdictionem, ad evitanda majora mala, dissimulati, & tolerati, 9. 9. 11. *Abusus*, de quibus Episcopi queruntur, quia Ecclesiastici Congregationum Rescriptis, & Brevibus Apostolici se obtegunt, 13. 10. 1. *Abusus*, qui vigeat in Collegiata Ecclesia S. Joannis in Haugis, Civitatis Herbipolensis, 11. 3. 5. *Abusus* quidam in materia clausurae Monialium auctoritate Sanctissimi Domini omnino sublatus, 13. 11. 27. *Abusus*, seu absurdum, quod in Germaniae Capitulis inolevit, quasdam ineundi pactiones, conventionesque etiam juratas cum Episcopo mox eligendo, 13. 13. 12. *Abusus* nonnulli occasionem translationum Episcoporum olim in Polonia introducti, deinde extirpati, 13. 16. 16. & 17.

Acceptio personarum quam sit abhorrenda, praesertim in Sacramentorum administratione, 7. 10. 9.

Accessus Regularium ad Moniales, & allocutiones cum eisdem qualiter interdictae, 9. 15. 7. ad quem spectet permittere *Accessum* ad colloquium cum Monialibus Regularibus subjectis, 13. 12. 23.

Acclamationes in fine Synodi fieri solitae, 5. 1. 9. &c. *Acclamationes* quaedam Graecorum in Sicilia interdictae, 6. 3. 7.

Accusator qualiter de impacta calumnia puniendus, 5. 3. 1.

Acheruntina. Vid. *Natheranensis*.

Acolythi fit mentio ab Ecclesiae primordiis, 8. 9. 6. & 7. & 11.

Acta Ecclesiae Mediolanensis, 5. 3. 6.

Ec-

Ecclesiæ Tarantasiensis citantur, 7. 3.

1. SS. Martyrum, 3. 8. 3.

Actus suscipientis Sacramentum
Extremæ Uñctionis ad ejus effectum
consequendum necessarii, 8. 7. 3.

Actus merè internos neque præcipere,
neque punire potest Ecclesia, 6. 4. 4.

Ada uxor Lamech, 13. 21. 8.

Adelpiani hæretici Sabbatho jeju-
nabant, 11. 5. 2.

Adhortationes Synodo inserere
quando oporteat, 6. 2. 2.

Adjacensis Episcopus in Corsica,
2. 22. 9.

Adjacensis Synodus, 7. 3. 1.

Adjunctos adhibere an, & quomodo
debeat Episcopus in visitatione, aut
extra visitationem, 13. 9. 6. &c.

Administratio Ecclesiæ quando, &
quandiu transeat in Capitulum, &
quando remaneat penes superstitem
Episcopum, 13. 16. 11.

Administrator Ecclesiæ, cui præfec-
tus sit Regius aliquis Princeps in legi-
tima ætate constitutus, an sacra Limi-
na visitare, & statum Ecclesiæ repræ-
sentare teneatur, 13. 6. 5. *Administra-
tores* reddituum Seminarii, 5. 11. 4.
&c.

Admonere. Hoc verbum, non præ-
ceptum, sed merum importat consi-
lium, 11. 5. 5.

Admonitio facienda Clero ab Epis-
copo sub finem Synodi, 5. 1. 6.

Adolescentes ubi olim litteris, at-
que Ecclesiasticis disciplinis institue-
rentur, 5. 11. 1. & 2.

Adoptio quid sit, ejus antiqui ritus,
& formulæ, 9. 10. 3. duplex ejus spe-
cies, 9. 10. 4. an ex ea inducatur im-
pedimentum ad matrimonium, 9. 10. 5. *Adoptionis* spiritualis quoddam ge-
nus, 11. 4. 4.

Adrianus. Vid. *Hadrianus*.

Adriensis Episcopus, 10. 5. 2.

Adriensis, seu Pennensis Synodus,
5. 5. 4.

Adrogatio quid sit, 9. 10. 4. an ex
ea sola oriatur impedimentum ad ma-
trimonium, 9. 10. 5.

Adulterium, ejusque gravitas, 9.
12. 8. quam gravi censura primis Ec-
clesiæ sæculis puniretur, 10. 1. 6.

Adulterii lex æquali vinculo virum, at-
que uxorem obligat, 9. 12. 1. *Adulterio*
alterutrius conjugis an solvatur ma-
trimonii vinculum, 12. 22. 3. &c. si
uxor admissi *Adulteri* poenitens reli-
giosam in monasterio vitam eligat, an
vir florens ætate Religionem ingredi
ipse quoque teneatur, 13. 12. 12. &c.
an in aliquo casu liceat occidere quem-
quam *Adulterii* causa, 9. 12. 7.

Adultus, qui post usum rationis in
phrenesim, aut amentiam incidit, an
sit capax Extremæ Uñctionis, 8. 6. 4.

Advocationis exercitium an Eccle-
siasticis permittatur, 13. 10. 12.

Æduensis Ecclesiæ Statuta Syno-
dalia, 6. 1. 6. 1. 8. 4. 5.

Ægrotus an confiteri possit cuilibet
Regulari approbato, 11. 14. 5. quan-
ta sit de *Ægrotis* habenda ratio à Pa-
rochis, 3. 12. 3.

Ægidiensi Diocesis in Lusitania,
11. 5. 14.

Æliæ, seu Hierosolymæ Episcopus,
ejusque præcedentia, 2. 4. 5.

Æmilianus Joannes Tudetanus Epis-
copus, 7. 13. 7.

Ænea Sylvius. V. *Piccolomineus*.

Ænahamensis anni 1009. Synodus,
9. 12. 6.

Æquitas laudabilis in tolerandis
quibusdam usibus, seu consuetudini-
bus, in quibus abolendis magnæ oc-
currere possent difficultates, 11. 6. 8. *Æquitas*, & respectus ad humani cor-
poris imbecillitatem, rationabile fun-
damentum præbent asserendæ dispen-
sationis tacitæ à jejuniis naturali pro
Cardinali celebrante in nocte Nativi-
tatis, 6. 8. 19. *Æquitas*, & pruden-
tia,

tia, qua S. Congregationis resolutiones refertæ sunt in determinando, quid vitæ communis exercitium, aut paupertatis votum exposcat, 13. 12. 20. & 21.

Aëris, & cœli mutatione indigenti Moniali, an, & quomodo permittendus egressus è monasterio, 13. 12. 27. & 29.

Aërius Presbyter Arianus, 13. 1. 2.
Æsina anni 1683. Synodus, 12. 9. altera anni 1685. 11. 12. 5.

Ætas apta ad Confirmationis Sacramentum recipiendum, 7. 9. 1. &c. 1. 7. 10. 1. &c. & ad muniendos pueros morituros sacro Viatico, 7. 12. 3. aut Extrema Unctione, 8. 6. 2.

Æthiopes, si ad Fidem convertantur, cum quolibet Fidei matrimonium contrahere possunt, 13. 21. 3. *Æthiopum* Liturgia, 5. 8. 2.

Affectans Parochus non intelligere ea, quæ ipso præsentè à contrahentibus aguntur, an reddat matrimonium nullum, 13. 23. 1. & 10.

Affectus. Ex *Affectu* humano in carnem & sanguinem Deus non exiguam utilitatem, & commoda in suam Ecclesiam derivare solet, 13. 10. 17.

Affinitas juxta leges canonicas non parit *Affinitatem*, 9. 13. 2. ejus triplex genus, 9. 15. 2. ejus species orta ex adoptione, 9. 10. 4. quo jure dirimat matrimonium, 9. 13. 3. proveniens ex copula licita quandonam sit impedimentum dirimens matrimonium, 9. 13. 1. &c.

Africa. Vid. *Dispensatio*.

Africana Ecclesia, ejusque varietas circa cultum Sabbathi, 11. 5. 3. ejus Canones, 5. 8. 2. citantur, 11. 3. 1. *Africanarum* Ecclesiarum consuetudo, 9. 17. 5.

Africana Synodus tempore Honorii Imperat. 11. 1. 7. altera anni 401. 7. 6. 1. altera anni 418. in quo

sensu plenaria appelletur, 1. 1. 2. Africani Episcopi, eorumque epistola ad S. Cœlestinum I. citatur, 4. 5. 2. altera ad Theodorum Pap. citatur, 1. 4. 2. Agamemnon inter Græcos idem Rex erat, & idem Dux, 1. 1. 2.

Agar Abrahæ concubina, & uxor, 9. 12. 2. Agapetæ quodnam mulierum genus esset, 11. 4. 4. & 5.

Agapius Cordubensis Episc. à Concilio Hispalen. reprehensus, 7. 8. 4. 1. 13. 15. 2.

S. Agathæ Ecclesiæ Collegiata Cremonæ, 3. 1. 4. 1. 3. 11. 13.

Agathensis anni 506. Synodus, 5. 1. 7. 1. 6. 4. 2. 1. 6. 5. 3. 1. 10. 4. 4. 1. 11. 9. 3. 1. 11. 10. 6. & 11.

Agitatio taurorum quam periculosa, adeoque interdicta, 13. 17. 7.

Agnatus Regius Physicus in Gallia, 13. 10. 5. de Aguirre Card. Josephus citatur, 7. 16. 7.

Ahyto Episcopus Basileensis, 9. 11. 3.

Alanus Episcopus Avenionensis, 5. 7. 7.

Alapis, atque injuriis emancipabantur liberi apud Romanos, 11. 3. 5.

Alatrinæ civitatis abusus detestandus, 11. 3. 1.

Alatrinus Episcopus, 11. 3. 1.

Albæ Regalis Præpositus Ecclesiæ Collegiatae B. Mariæ, 2. 11. 15.

De Albalato Andreas Episc. Valentinus citatur, 3. 12. 2.

Albania regio Græciæ. *Albana* anni 1703. Synodus, 7. 9. 5. 1. 13. 20. 9. 1. 13. 20. 18. *Albanenses* Archiepiscopi, Episcopi, Parochi, ac Missionarii, 13. 20. 1. & 7. & 9.

Albanum Civitas, ejusque Seminarianum, 5. 11. 9. *Albanensis* Episcopus, 7. 1. 7. 1. 13. 6. 6. 1. 13. 8. 3. huic concessus aliquandò Suffraganeus, 13. 14. 8.

Albanus Cardin. Hannibal S. Clementis, Episcopus Sabinensis, 5. 7. 9. 1. 7. 16. 1. 1. 8. 14. 3. 1. 9. 15. 3.

Alberstadiensis Ecclesiæ Moguntinæ Metropoli Suffraganea, 13. 15. 11.

Albiensis anni 1254. Synodus, 6. 4. 2. 1. 10. 4. 13. 1. 11. 10. 6.

Albinus Acolytus, 8. 9. 6.

Aldobrandinus Cardin. Petrus Archiepiscopus. Ravenatensis, 13. 4. 7.

Aldrovandi Card. Pompeji Votum decisivum, 3. 8. 2.

Alea omnibus Christianis præsertim Clericis interdicta, & quare, 11. 10. 1. &c. Vid. *Ludores*.

Aleriensis Episcopus, 12. 8. 3.

Aleriensis Synodus, 7. 3. 1.

de Alexand. Vid. *de Sales*.

S. Alexander Patriarcha Alexandrinus, 7. 4. 5.

S. Alexander in Cappadocia primum Episcopus, deinde S. Narcisso Hierosolymorum Episcopo coadjutor, ac Coepiscopus cum jure successionis datus, 13. 10. 22.

Alexander II. Papa, 2. 6. 1. 1. 5. 8. 8. 1. 9. 9. 3. 1. 10. 1. 4. 1. 13. 7. 5. 1. 13. 15. 11.

Alexander III. Papa, 2. 6. 2. & 3. 1. 3. 11. 11. 1. 4. 5. 2. 1. 5. 6. 3. 1. 5. 7. 6. 1. 7. 6. 1. & 3. 1. 8. 4. 4. 1. 9. 8. 2. 1. 9. 9. 6. 1. 9. 10. 2. & 6. 1. 9. 12. 7. 1. 10. 6. 1. 1. 10. 9. 4. 1. 11. 2. 14. 1. 11. 6. 4. 1. 11. 7. 4. 1. 11. 9. 3. 1. 11. 11. 9. 1. 12. 1. 6. 1. 12. 4. 4. & 6. 1. 12. 7. 6. 1. 13. 1. 5. 1. 13. 7. 5. & 9. 1. 13. 9. 3. 1. 13. 10. 5. & 9. & 12. 1. 13. 11. 28. 1. 13. 12. 10. & 11. & 28. 1. 13. 17. 5. & 7. & 10. 1. 13. 18. 10. quam Indulgentiam concesserit Anconitanis, 13. 18. 8. ejus Decretales citantur, & explicantur, 12. 5. 3. 1. 13. 12. 8.

Alexander IV. Papa, 2. 6. 2. 1. 10. 10. 5. 1. 13. 6. 12. 1. 13. 7. 10. & 11.

Alexander V. Papa, 11. 14. 2.

Alexander VI. Papa, 6. 8. 8.

Alexander VII. Papa, 1. 2. 1. 1. 2.

3. 2. 1. 2. 10. 4. 1. 3. 2. 2. & 3. 1.

4. 1. 5. 1. 5. 3. 3. 1. 5. 5. 7. 1. 5. 5.

2. & 4. 1. 5. 10. 3. 1. 6. 6. 2. 1. 7. 13.

9. 1. 9. 4. 6. & 10. 1. 9. 12. 7. 1. 9. 15.

11. 1. 9. 16. 7. 1. 11. 2. 16. 1. 12. 6. 12.

& 6. & 12. 1. 13. 6. 6. & 7. 1. 13. 8. 4.

1. 13. 13. 6. & 9. & 15. 1. 13. 16. 4.

1. 13. 25. 21. ejus Decisio habita in

Congr. S. Officii explicatur, 6. 11. 7.

& 10. Propositio ab eo damnata explicatur, 11. 5. 1.

Alexander VIII. Papa, 2. 10. 6. 1. 7.

4. 8. 1. 9. 16. 7. 1. 11. 9. 5.

Alexander Natalis, 13. 1. 2. citatur, 1. 1. 2. 1. 7. 14. 3. 1. 8. 10. 12.

1. 9. 2. 3. & 4. 1. 9. 3. 5. 1. 9. 8. 8.

1. 13. 10. 19. refellitur, 7. 2. 12. 1.

7. 6. 1.

Alexandrina Synodus, 3. 9. 4. 1.

13. 10. 5.

Alexandrinus Patriarcha, 2. 4. 7.

Alexandrinus titularis Patriarcha Palii honore non fruitur, 13. 15. 18.

Alexandrinus Patriarcha Orientalis Graciritus Pallio Latino decoratus, 13. 15.

18. & 19.

Algeri. Vid. *Julia Cesarea*.

Alienatio rerum Ecclesiæ, inconsulta Sede Apostolica, an possit fieri licite & valide, 12. 8. 9. &c.

Alimenta filiis illegitimis pater etiam Ecclesiasticus præstare debet, 13. 24. 21.

Allatus Leo citatur, 2. 1. 1.

de Alliaco Petrus Card. Cameracen.

citatur, 3. 9. 1.

Allocutio Benedicti XIV. die 23.

Septemb. anni 1730. in Consistorio habita, 13. 15. 18.

Allocutiones quorundam Antistiti-um suis Synodis præmissæ, 6. 1. 3.

&c.

Allocutiones, seu colloquia. Vid.

Ac-

Accessus.

De Almeyda Card. Thomas Patriarcha Ulyssiponensis, 13. 12. 16.

Alpharus Josephus Sacrae Poenitentiariae, 11. 5. 17.

Altare portatile extra Ecclesiam adhibere sacrificanti minimè licet, 5. 15.

5. *Altaria* erigere, aut consecrare simplici Presbytero non licet, 13. 15. 2.

immò neque consecrari possunt à Vicario Generali, licèt Episcopus sit, 2. 8.

2. *Altaris* ministerium an comprehendat etiam officium Diaconi, aut Subdiaconi in Missa, 11. 7. 4. *V. Calices.*

Alteserra Antonius Dadinus citatur, 2. 8. 3. 1. 2. 9. 6. 1. 3. 1. 1. 1. 9. 9. 6. & 8.

Altisiodorensis, seu Antisiodorensis, vel Autisiodorensis anni 578. Synodus, 1. 1. 6. 1. 3. 5. 1.

Altovitus Antonius Archiep. Florentinus, 9. 9. 13.

Altovitus Congregationis Concilii Secretarius, 11. 10. 5. 1. 13. 2. 11.

citatur, 2. 11. 5. 1. 3. 8. 5. 1. 10. 2. 1. & 2. citatur, & simul laudatur, 12.

8. 11. 1. 13. 25. 33. leniter refellitur, 10. 6. 4. quam fuerit alienus à censuris multiplicandis, 10. 2. 3.

Aluredus Rex Anglorum, 10. 9. 3.

Amalarius Fortunatus Episc. Trevirensis, 8. 10. 5. citatur, 8. 9. 10.

1. 11. 1. 5.

Amalphitana anni 1639. Synodus, 11. 9. 4.

Amasiae Archiepiscopi titulus Papiensi Episcopatu unitus, 13. 8. 15.

1. 13. 15. 17.

Ambianensis Ecclesiae anni 1464. Statuta Synodalia, 6. 1. 7.

Ambianensis Episcopus, 13. 8. 20.

Ambianensis anni 1411. Synodus, 9. 4. 1.

Ambitio, & ostentatio potestatis vitanda ab Episcopo in suis Constitutionibus, 12. 8. 6. & 7.

Ambrosiana forma Extremae Unctionis, 8. 2. 2.

Ambrosiana Ecclesiae disciplina in conferendo Baptismate infantibus, 13. 19. 18.

S. Ambrosius Episcopus quam serò fuerit baptizatus, 12. 6. 7. citatur, 7. 2. 9. 1. 12. 1. 1. 10. 4. 4. & 7. 1. 11. 5. 3. 1. 11. 7. 9.

Amentes perpetui, & furiosi ab infantia an sint capaces Sacramenti Extremae Unctionis, 8. 6. 3.

Americae. In ejus Provinciis quam strictè prohibita sit Ecclesiasticis quaecumque negotiatio, 10. 3. 4. *Vid. Dispensatio.*

Amerina Synodus anni 1595. 5. 1. 1. 1. 9. 15. 3. 1. 11. 11. 6. 1. 11. 12.

5. 1. 13. 3. 6. 1. 13. 5. 14. laudatur, 6. 2. 2.

Amerinae Dioecesis contractus *collaticus* nuncupatus, 10. 8. 2.

Amerinus Episcopus Apostolicus Delegatus, 13. 13. 14.

Amor initialis quid sit, 7. 13. 5.

Amor, populorum quam necessarius sit Episcopo ad munus suum utiliter gerendum, 11. 7. 9.

Ampuriensis, seu Civitatis Synodus, 1. 5. 4.

Ananias Saulo manus imposuit, non confirmationis, sed sanationis gratia, 7. 7. 3.

S. Anastasia matrimonium contrahit cum Publico Idolatra, 9. 3. 5.

Anastasius IV. Papa, 2. 3. 1.

Anastasius Bibliothecarius citatur, 9. 10. 3.

Anastasius Imperator, 9. 14. 1.

Anathema, hoc est solemnior excommunicatio, in quo olim differret à simplici excommunicatione, 9. 6. 3.

1. 10. 1. 7. *Vid. Excommunicatio.*

Anatolius Magister militum, 3. 9. 1.

Ancharanus Petrus citatur, 13. 22.

22. 6. Ancillæ, concubinarum genus, 9.
 12. 5. Anconitana anni 1739. Synodus,
 7. 14. 2. Anconitanis concessa Indulgentia ab
 Alexandro III. 13. 18. 8.
 Aneyrana Synodus, 13. 11. 9.
 Andegavenses Synodi, 3. 1. 1.
 Andegavensis anni 1216. Synodus,
 9. 4. 1. altera anni 1283. 8. 4. 6. alia
 anni 1493. 9. 4. 1.
 Andegavensis Ecclesiæ Statuta Syno-
 dalia, 6. 1. 6.
 Andreas antiqui Epiri Metropoli-
 ta, 13. 15. 18.
 Andreas Minorita Episcopus Me-
 garensis, 7. 16. 1.
 Andreucci Andreas Hieronymus
 modestè refellitur, 4. 7. 10.
 Angilbertus Abbas Centulensis, 13.
 8. 10.
 S. Angeli, & Bisaciarum Episcopus,
 3. 6. 3.
 De Angelis Card. Jacobus, 7. 2. 13.
 1. 11. 12. 5.
 Angelopolitanus Archiepiscopus,
 13. 11. 31.
 Angelramnus Metensis Archiepis-
 copus, 2. 4. 5.
 Angliæ Reges à quo inungerentur,
 13. 7. 9.
 Angliæ Regina quædam, hoc solum
 nomine, quod esset vidua, sibi fas
 esse judicavit ad Papam provocare in
 causa Feudali, 9. 9. 10. quæ commu-
 nicatio cum hæreticis interdicta hujus
 Regni Catholicis, 6. 5. 2. Angliæ
 Episcopi, 9. 5. 3. eorum nonnullis
 concessa, & revocata privilegia circa
 Regis unctionem, 13. 7. 9. hujus
 Regni Cathedrales Ecclesiæ, in qui-
 bus, qui in Abbatem eligebatur idem
 intelligebatur electus Episcopus, 13.
 7. 14. Angliæ Constitutiones, 8. 4.
 5. baptizati ab Angliæ hæreticis an sint

- rebaptizandi, 7. 6. 8. veterum Angliæ
 populorum solemnitates & sacrificia,
 13. 17. 4.
 Anglicana anni 1248. Synodus, 19.
 9. 3.
 Anglicanæ Ecclesiæ Vicarii Apos-
 tolici, 9. 16. 8.
 Anglicani Cleri reformatio, 5. 11. 3.
 Anglonensis Episcopus, 10. 10. 2.
 Angolæ populi, si ad Fidem conver-
 tantur, cum quolibet fidei matrimo-
 nium contrahere possunt, 13. 21. 3.
 Anianus, qui Theodosii Codicem
 tempore Alarici notis illustravit, 9.
 11. 2.
 Animæ. Quæ curam Animarum ge-
 rit, an pestis tempore fugere, & alium
 substituere possit, 13. 19. 1. &c. er-
 ror præscriptus circa Animas in Cœ-
 lum non recipiendas ante diem Judicii,
 6. 3. 7.
 Animalium interiora, & extremita-
 tes, an diebus Sabbathi comedi pos-
 sint in Hispania, ubi nulla piscium pe-
 nuria, 11. 5. 1. & 6. &c.
 Annatus Petrus citatur, 13. 20. 11.
 Annus Sanctus, ejusque prima la-
 indulgentia, 13. 18. 8.
 Ansaldus Rotæ Decanus laudatur,
 13. 24. 7.
 S. Anselmus Episcopus Cantuarien-
 sis citatur, 13. 11. 9.
 Ansideus Card. Marcus Antonius,
 13. 8. 18.
 S. Anterus Papa, 6. 8. 10.
 Anthemii Imperatoris Lex, 11. 1. 7.
 Antibarensis Episcopus, 3. 12. 3.
 Antiochena Synodus, 1. 5. 5.
 Antiocheni Patres citantur, 11. 4. 4.
 Antiochenus Patriarcha, 2. 4. 7.
 1. 3. 5. 6. quarto quoque anno visi-
 tare Apostolorum limina, suæque Ec-
 clesiæ relationem facere tenebatur, 13.
 6. 12. Pallio donatur, 13. 15. 19.
 Antiochenus titularis Patriarcha Pallii
 honore non fruitur, 13. 15. 17. An-
 tio-

iochenus Patriarcha Maronitarum, 5.
 7. 10.
 Antiochi poenitentia quare salutaris non fuit, 7. 13. 3.
 Antiquam disciplinam sive methodum, non semper congruit servare involatam, 6. 1. 1. l. 6. 2. 1. l. 6. 3. 1. &c.
 Antistiodorensi. V. *Altistiodorensis*.
 Antistitum quorundam testimonia de Synodi utilitate, 1. 2. 2. &c. eorundem Monita, & allocutiones suis Synodis præmissæ, 6. 1. 3. &c.
 S. Antonius Archiepiscopus Florentinus, 12. 5. 4. citatur, 11. 12. 2.
 S. Antonius Abbas, quam scrupulosè consortia hæreticorum vitaret, 6. 5. 1.
 Antonius Ephesinus Episcopus, 1. 1. 3.
 Antonius Monachus Lirinensis, 1. 9. 7.
 Aperitio oris quam facilè concedatur cuique, 9. 8. 2.
 Aphronius Abbas. Quod genus vitæ ducerent ejus Monachi, 10. 6. 2.
 Apocrisiarii quodnam munus obirent, 8. 9. 8.
 Apocryphæ Indulgentiæ qualiter dignoscendæ, & discernendæ à veris, 13. 18. 3. & 9. *Apocryphis* Indulgentiis Indulgentias veras substituere sanius remedium videtur, 13. 18. 2. & 5.
 S. Apolinari Episcopi Mart. Corpus, 4. 7. 6. in hujus Sancti pervigilio servatum jejuniū Ravennæ, 13. 4. 7.
 Apostasia quid sit, 13. 11. 6. & 14. & quod duplex ejus species, 13. 11. 9. an *Apostasiæ* rei fierent Monachi ad succurrendam nuncupati, qui si convaluissent, non manebant, perpetuò Religionis addicti, 13. 12. 5. an matrimonium dissolvatur per *Apostasiam* à Religione Catholica, 6. 6. 11. filii

oblati deserere non poterant monasterium sine *Apostasiæ* nota, 6. 3. 2.
 Apostatæ à Fide, ab Ordine, aut à Religione, 13. 11. 6. &c. *Apostatæ* à Fide, redeuntes ad poenitentiam, utrùm cogendi sint retractare explicitè coram Infidelibus, apud quos negarunt Fidem, 13. 20. 17. & 18. quis *Apostatarum* poenis subiaceat, 13. 11. 12.
 Apostoli multa constituerunt ad Ecclesiæ utilitatem, non quidem à Christo immediatè tradita, sed tamen potestate ab eodem Christo accepta, 8. 9. 7. quam districtè ad se pertinere existimaverint prædicationis Evangelicæ ministerium, 9. 17. 5. quo ritu Confirmationem ministraverint, 13. 19. 16.
 Apostolica Sedes. Vid. *Sedes Apostolica*.
 Appellare ab inferiori ad superiorem omnibus concessum est, 4. 5. 1. *Appellare* secularem Principem neque inutile est, neque insuetum Ecclesiasticæ potestati, 13. 17. 3. & 10.
 Appellatio, quibus in casibus admittatur in suspensivo, & quando in devolutivo, 13. 5. 62. *Appellatio* suspensiva in causis Beneficialibus, an, & quando admittatur, & an possit ab Episcopo improbari, 12. 1. 3. *Appellatio* ad Sedem Apostolicam, 13. 2. 4. *Appellationum* jus est necessario connexum cum Romani Pontificis primatu jurisdictionis in universam Ecclesiam, 4. 5. 1. *Appellatio* à Vicario ad Episcopum non datur, 2. 8. 1. an detur à Vicario Foraneo ad Episcopum, 3. 3. 5. & 8. à Constitutionibus Synodalibus, an & quomodò admitti possit, 13. 5. 12. & 13. à sententia Episcopi circa majorem idoneitatem eorum, qui ab Examinatoribus sunt approbati, qualiter admittenda, 4. 8. 8. an & quomodò interponi possit contra Episcopum

pum ab eo, qui in concursu fuit positus, 13. 9. 18. &c. nulla competit Clerico, cui Ordines conferre Episcopus renuat, 12. 8. 4. Vid. *Ejecti, Recursus*,

Appendix Synodi, 5. 2. 2.

Applicatio Sacrificii pro illo, qui eleemosynam largitus est, an sit improbanda, 5. 8. 5. &c. an ad plures se extendens, æquè singulis prosit, ac si ad unum tantum se extenderet, 5. 9. 4. an fieri possit pro eo, qui oblaturus est eleemosynam, 5. 9. 5. an propter *Applicationem* partis specialissimæ fructus Sacrificii novam eleemosynam possit percipere Sacerdos, 5. 9. 4.

Approbatio injustè denegata an habeatur pro præstita, 4. 7. 10. *Approbatio* Episcopi ad confessiones excipiendas necessaria Regularibus, 9. 16. 7. & 8. *Approbatio* Decretorum Synodaliū, 13. 3. 1. in *Approbatione* Indulgentiarum quanta Episcopi cantela uti debeant, 13. 18. 6. & 9. Vid. *Capuccini. Confessio*.

Aqua ad reconciliandam Ecclesiam necessaria, 13. 15. 2. & 5. *Aquæ* frigida experimentum, 13. 17. 6. facultas eundi ad balnea, & *Aquarum* mineralium haustus, an, & quomodo Monialibus concedendi, 13. 12. 27. & 30.

Aquarii quid essent, 9. 14. 3.

Aquaviva Claudius, Generalis Soc. Jesu, 5. 11. 9.

Aquensis anni 1585. Synodus, 6. 7. 6. 1. 8. 5. 2. 1. 10. 9. 8. 1. 11. 10. 3. & 11. 1. 11. 14. 3.

Aquilejense monasterium Monialium S. Sedi immediatè subjectum, 13. 12. 29.

Aquilejensis Ecclesia Metropolitana, 2. 2. 3.

Aquilejensis Patriarcha, 13. 9. 2.

Aquilejensis anni 1596. Synodus,

7. 1. 4. *Aquisgranensis Capitularia* citantur, 1. 6. 1.

Aquisgranensis Abbatum Francia, anni 817. Conventus, 5. 11. 2.

Aquisgranensis anni 789. Synodus, 5. 13. 2. 1. 13. 12. 22. Altera anni 816. 13. 12. 22. alia anni 836. 8. 1. 3. alia anni 862. 9. 9. 3.

Arausicana I. anni 441. Synodus, 7. 8. 3. & 5. 1. 8. 6. 4. II. anni 529. 1. 3. 2. 1. 13. 3. 1.

Arca ad eleemosynas colligendas olim exposita in singulis Ecclesiis, 5. 8. 3.

Archadius Imperator, 9. 9. 9.

Archidiaconatus an sit dignitas, 3. 1. 1.

Archidiaconi Chorepiscopi suffecti, 3. 3. 7. eorum antiquitas, & auctoritas in Italia, 3. 3. 7. & 8. eorum jura, 5. 6. 2. & 3. consulendi ante Synodum, 6. 1. 1. in foro externo jurisdictionem exercebant, atque in delicta animadvertabant, 10. 9. 3. Clericos, qui comam nutriebant, & barbam, etiam invitos tondebant, 11. 9. 3. ipsis Ordinandorum scrutinium committebatur, 5. 3. 2. an attestatio *Archidiaconi* de probitate Ordinandorum culpa vacet, etiam si temerè proferatur, 5. 3. 4.

Archidiaconus major *de Rogationibus* nuncupatus, 2. 9. 1.

Archidiaconus Metensis Vicarius natus Episcopi, 2. 8. 3.

Archiepiscopale Bononiense citatur, 8. 14. 3.

Archiepiscopus præest Synodo Provinciali, 1. 1. 2. attamen est illa inferior, 13. 5. 8. *Archiepiscopi* Vicarii Apostolici munere fungebantur, 13. 15. 7. alii unum, alii nullum habent Suffraganeum, 2. 4. 3. qui nullum habent, an sint propriè *Archiepiscopi*, 2. 4. 5. cur olim quibusdam *Archiepiscopis* Pallium concessum, 13. 15. 7. *Archiepiscopi in partibus Pallii* honore non

fruantur.

fruuntur : *Archiepiscopi* nihilominus appellari possunt, 13. 15. 17. *Archiepiscopi* ante receptionem Pallii ligatam habent jurisdictionem, 2. 5. 8. quando gestare possint Pallium, 3. 11. 5. eorum jus prægestandæ Crucis, 2. 6. 2. electi, sed nondum confirmati, unctionem Regis administrare nequeunt, 13. 7. 10. aliqui titulo Patriarchæ insigniti, 2. 4. 6. *Archiepiscopi* titulo non solent insigniri Suffraganei, 13. 14. 11. *Archiepiscopi* titulum an sibi arrogare possint Episcopi post consecutionem Pallii, 13. 15. 9. Vid. *Pallium*.

Archiepiscopus Nazarenus non est merè titularis, 2. 7. 4.

Archimandritæ Messanensis cum Archiepiscopo concordia, 2. 11. 7. ejus jurisdictio, & privilegia, *ibid*.

Archimandritæ Rutheni, 3. 9. 5.

Archipresbyteri, & Decani rurales jurisdictionem contentiosam administrant, 10. 9. 4. quo ordine sedeant in Synodo, 3. 10. 7. Quibus vestibus uti debeant, cum intersunt Synodo, 3. 11. 9. ex *Archipresbyteris* assumpti Vicarii Foranei, 3. 3. 8.

Arcudius Petrus citatur, 7. 9. 3.

Arelatensis Archiepiscopus solus in Gallia Pallium habebat, 13. 15. 7. *Arelatenses* Episcopi Vicarii Apostolici, 2. 10. 1.

Arelatensis I. anni 314. Synodus, 7. 6. 7. 1. 9. 11. 1. 1. 10. 4. 5. 1. 11. 2. 4. 13. 2. 5. II. anni 452. 3. 12. 6. 1. 10. 6. 1. 1. 11. 4. 5. 1. 12. 1. 4.

Areragia, Vid. *Areragia*.

Aretini Episcopi prærogativa, 2. 6. 1.

de Aretio Card. Paulus Episcopus Placentinus, 11. 11. 6.

Argentinis Ecclesiæ Rituale, 7. 15. 11.

Arigonius Card. Pompejus, 13. 3. 3.

Ariminensis Ecclesia, 2. 2. 3.

Ariminensis anni 359. Synodus;

ejus numerus quare contemnendus, 13. 2. 3. altera anni 1724. 8. 14. 3.

Arma, aliaque similia deferre ad Turcas, an liceat, 13. 20. 2. &c. *Armenorum* usus qualiter Clericis, aut Monachis sit interdictus, 10. 2. 3.

Armenorum Patriarcha Pallio decoratus, 13. 15. 18. *Armenorum* ritus in administranda Extrema unctione, 8. 1. 4. eorum instructio Eugenii IV. decreto firmata, 8. 3. 1. eorum error circa Communionem, 7. 16. 2. V. *Eugen. IV*.

Arnuldus Abbas Lubecensis citatur, 5. 6. 3.

Areragia, seu Areragia, h. e. debitum temporis lapsi, 5. 7. 7.

S. Artemius Episcopus Arvenensis à S. Nepotiano visitatus, 8. 4. 5.

Arvenensis I. anni 535. Synodus, 11. 4. 5. II. anni 549. 10. 1. 2.

Ascensus ad Ordines, V. *Episcopus*. Asculana anni 1718. Synodus, 11. 9. 5.

Asia. Vid. *Dispensatio*.

Asiatici Episcopi singulis decenniis ad sacrorum Liminum visitationem adiguntur, 13. 6. 4.

Assassinium degradationis poena puniendum est, 9. 6. 7.

Assemani Josephus Simonius Apostolicæ Sedis Ablegatus, 3. 9. 5.

Assessores Papæ sunt Cardinales, 13. 1. 7.

Assisensis Episcopus, 5. 7. 6. 1. 10. 9. 8.

Assistentia duorum Episcoporum, vel Sacerdotum, an sit necessaria ad validitatem consecrationis Episcopalis, 13. 13. 2. &c.

de Aste Card. Marcellus Episcopus Anconitanus, 10. 5. 10.

de Astorga Card. Didacus Archiepiscopus Toletanus, 13. 7. 19.

Asyli Ecclesiastici jus indefinitum, cur deinde tam multipliciter coarctatum, 13. 18. 12. &c.

S. Athanasius. Ejus pueriliter ludentis factum de Baptismo collato examinatus, 7. 4. 5. ejus persecutiones, 3. 9. 4. citatus, *ibid.* & 6. 5. 1.

Atheniensium indoles & character, 11. 7. 8.

Atrebatense Manuale, 8. 3. 4.

Atrebatenses Synodi anni 1680. 1686. 1692. 1697. 6. 2. 3.

Atrebatensis Episcopatus ab Ecclesia Cameracensi avulsus, cui olim unitus fuerat, 13. 8. 19.

Atrebatensis Episcopus, 13. 14. 4. *Atrebatensis* Episcopi tres Epistolæ de *reservatione Casuum*, 5. 4. 2. *Atrebatensis* Episcopus anno 1639. Synodum auctoritate Apostolicæ Sedis celebrat, 11. 12. 5.

Attestationis formula de probitate Clericorum 5. 3. 4.

Atto II. Episcopus Vercellensis citatur, 1. 2. 1.

Attritio, seu Contritio imperfecta, quid, & quotuplex sit, & quanti valoris, 7. 13. 1. &c.

Avalos Card. Innicus in spiritualibus & temporalibus Romæ Vicarius, 2. 3. 1.

Avaritia Sacerdotum redarguitur, ac perstringitur, 5. 8. 8. &c. & 1. 8. 4. 6. 1. 10. 9. 2. ad *Avaritiam* Monachorum compescendam plures ab Ecclesia leges promulgatæ, 11. 6. 4. ab omni *Avaritiæ* specie quam abhorreat Ecclesia, 5. 9. 6. à foro Ecclesiastico penitus arcenda, 10. 10. 6.

Auctor Topographiæ magni Hungariæ Regni citatur, 13. 15. 15.

Auctor Vitæ Sancti Thomæ Cantuariensis citatur, 5. 8. 8.

Auctoritas reservandi Casus existens in Romano Pontifice, & in Episcopis 5. 4. 1. &c.

Audientes quid essent, 8. 11. 3. tempore oblationis, adesse Sacrificio prohibebantur, *ibid.* S. Audoenus ci-

tatur, 4. 7. 6.

Audomarensis anni 1583. Synodus, 6. 1. 8.

Aversanus Episcopus, 4. 7. 10.

Avenoniensis Archiepiscopus, 13. 12. 31. 1. 13. 24. 22.

Avenionensis Ecclesiæ Statuta, 3. 4. 2. 1. 3. 6. 5.

Avenionensi anni 1326. Synodus, 5. 4. 3. 1. 6. 4. 2. altera anni 1366. 5. 7. 7. 1. 5. 6. 3. alia anni 1457. sub Alano Episcopo, 5. 7. 7. alia anni 1594. 4. 3. 5. 1. 11. 6. 5. 1. 11. 7. 1. alia anni 1725. 13. 3. 4.

Avenionensis Universitatis Judices Conservatores, 4. 6. 6.

Aves. An jejunii tempore vesci liceat earum carnibus, 11. 5. 10.

Augustensis anni 1548. Synodus, 5. 5. 3.

S. August. Eremitæ. V. S. *Benedictus*.

S. Augustinus Episcopus, & Doctor Ecclesiæ, 8. 10. 5. 1. 11. 5. 3. 1. 13. 19. 2. quam serò Baptismum receperit, 12. 6. 7. nondum Episcopus coram Episcopo concionatur, 9. 17. 5. per vim ordinatur, 12. 4. 2. Coepiscopus, & Coadjutor Valerio datum cum jure successionis, 13. 10. 23. & 24. Eraclium sibi successorem eligit, 13. 10. 23. citatur, 4. 7. 6. 1. 5. 8. 3. 1. 6. 5. 1. 1. 6. 8. 4. 1. 7. 5. 2. & 4. 1. 7. 12. 6. 1. 9. 6. 2. 1. 9. 9. 12. 1. 9. 12. 5. 1. 10. 4. 4. 1. 11. 11. 1. 1. 11. 2. 3. & 6. 1. 13. 3. 2. 1. 13. 5. 2. citatur, & explicatur, 13. 7. 3.

S. Augustinus Episcopus, Anglorum Apostolus, 11. 5. 12. 1. 11. 7. 9. 1. 13. 17. 4.

Augustinus Antonius citatur, 7. 16. 8. ejus Juris Canonici Epitome, & Notæ in Libros Pœnitentiales, 11. 11. 3.

Augustodunensis Ecclesiæ prærogativa, 2. 6. 1. 1. 2. 9. 1.

Augustodunensis Episcopus, 10. 9. 4. Episcopi *Augustodunenses* Pallii ho-

- nore condecorati, 2. 6. 1.
- Avienus Rufus Festus citat. 11. 9. 3.
- Avitus Episcopus Viennensis citatur, 3. 12. 6.
- Aulus Gellius citatur, 11. 7. 9.
- Aurelianensis I. anni 511. Synodus, 1. 5. 2. 1. 3. 1. 1. 10. 1. 6. 1. 13. 11. 11. II. anni 533. 2. 9. 1. III. anni 536. 9. 6. 2. IV. anni 541. 9. 11. 3. 1. 11. 10. 6. V. anni 549. 6. 3. 12. 1. 10. 1. 2.
- Aurelius Confessor ordinatus Lector à S. Cypriano, 8. 9. 6.
- Auriensis Episcopus, 13. 15. 14. an spectet ad Civitatem Orani, 13. 7. 19.
- Aurora. Ubi ejus punctum ferme nullum est, ibi Ecclesiasticorum dierum initia unde petenda sint, 6. 8. 16.
- Austriæ Archidux per procuratorem ducit uxorem Regis Hispaniarum filiam, 13. 23. 9. an habeat jus nominandi Episcopum Gurgensem, 13. 7. 5.
- Autisiodorensis. V. *Altiisiodorensis*.
- Auxiliaris Episcopus, 12. 8. 7.
- Auximana anni 1593. Synodus, 12. 6. 9. *Auximane*, & Cingulanæ ann. 1734. 1735. 1736. Synodi, 6. 2. 3.
- Auxitanus Archiepiscopus, 2. 6. 2.
- Ayala refellitur à Reynaudo. 10. 1. 5.
- Ayrmanus auctor heterodoxus citatur, 13. 11. 10.
- B**acchanalia unde dicta, eorumque abusus, si non eliminare, saltem aliqua ex parte corrigere curandum est, 13. 17. 8. *Bacchanalium*. Oratores, 11. 1. 9.
- Bacchini. Benedictus citatur, 2. 2. 2.
- De Bachia Fabianus Ord. Minorum facultatem obtinet non solum Chris-
- mate consignandi Fideles, sed ipsum etiam Chrisma conficiendi, 7. 8. 1.
- Badoarius Card. Joannes Albertus Episcopus Brixiensis, 13. 14. 13.
- Bagottus S. J. Presbyter Librum scripsit à Clero Gallicano approbatum, 11. 14. 3.
- Bajocensis anni 1300. Synodus, 6. 11. 2.
- Bala III. Hungariæ Rex, 13. 15. 14.
- Balandi consuetudo ante Sanctorum Basilicas, 11. 3. 1.
- Balduinus Comes Bizantii Imperator, 2. 12. 4.
- Baldus, & Bartholus componuntur, 13. 5. 9.
- Ballerini Petrus laudatur, 13. 16. 2.
- Balnea. Vid. *Aqua*.
- Balsami admixtio infirmorum Oleo facta an detrahat validitatem Sacramenti, 8. 1. 3.
- Bambergensis Episcopatus erectio, & prærogativæ confirmatio, 13. 15. 11. & 16.
- Bambergensis Episcopus Pallii honore decoratur, 2. 6. 2. Quare à S. Leone IX. tallis illi honor concessus, 13. 15. 11. *Bambergensis* Episcopi juramentum quoddam arctissimum, irritum pronuntiatur, 13. 13. 15.
- Bantini Monasterii Ecclesiæ, 13. 18. 2.
- Baptisma solemne in Paschate celebratum, 5. 8. 2.
- Baptismus est ad salutem simpliciter necessarius, 13. 19. 6. ad illum ministrandum pestis tempore, an teneantur Parochi, & Episcopi, *ibid.* nemo ad *Baptismum* admittebatur, nisi emissa sub conceptis verbis Professione Fidei, 5. 2. 9. ejus collatio, seu ablutio, quid requiratur, ut sit Sacramentalis. 7. 4. 3. quænam pars corporis ablui debeat, 7. 5. 7. &c. *Baptismus* collatus uno à quam fundente, altero formam pronuntiantem, an sit validus. 7. 6. 8. an satius sit, si

ad ætatem adultam differatur, 12. 6. 7.
 cur olim ab aliquibus tandiu differebat-
 tur, ibid. *Baptismus* infantium, 13.
 19. 18. collatus infanti nondum nato,
 7. 5. 2. &c. conferendus sub conditio-
 ne, & iterandus, 7. 4. 9. l. 7. 5. 6. &c.
 1. 7. 6. 5. &c. ejus forma conditionata,
 7. 6. 1. ne passim ac temerè adhi-
 beatur, 7. 6. 2. &c. *Baptismus* quare
 iterari nequit, 8. 8. 3. nequè sub con-
 ditione sine causa, ullo modo iterari
 licet, 7. 6. 1. &c. poenæ graves con-
 tra ita rebaptizantes, 7. 6. 1. & 3.
 & 9. & contra eos, qui sub dubiis re-
 viviscentiæ signis ita baptizant infan-
 tes jam mortuos, 7. 6. 11. in *Baptis-
 mi* collatione nulla munera accipienda,
 5. 6. 1. summoperè reprehensibile est
 à *Baptismi* ritu Latine collato abhorre-
 re, 7. 10. 4. Vid. *Infant.*

Baptistellius Josaphat Episcopus
 Fulginatensis, 7. 14. 2. l. 11. 4. 8.
 l. 11. 8. 3. l. 11. 12. 5. l. 12. 6. 8.
 l. 13. 5. 13.

Baptizare. Munus *Baptizandi* quare
 ab Episcopis possit aliis committi, 9.
 17. 5. Hebræorum infantes an possint
baptizari etiam invitis parentibus, 6.
 4. 2. *Baptizatis* à sacro fonte egressis
 mel & lac dari consueverat, 5. 8. 2.

Barbam nutrire an Clericis liceat,
 11. 9. 4.

S. Barbara. Vid. *Abbas.*

Barbari quo ritu adoptionem perfici-
 erent, 9. 10. 3.

Barberinus Card. Antonius senior
 Episcopus Senogalliensis, 7. 3. 2.

Barberinus Card. Antonius junior
 Archiepiscopus Remensis, 12. 8. 4.

Barberinus Card. Carolus Abbas
 Farfensis, 2. 11. 10. l. 5. 1. 11. l. 6.
 3. 6. l. 7. 3. 2. l. 8. 14. 3. l. 11.
 12. 5.

Barbosa Augustinus citatur, 4. 5. 6.

Barchinonenses Constitutiones Sy-
 nodales, 11. 3. 2.

Barchinonensis anni 599. Synodus

1. 3. 1.

S. Barnabæ Ordinatio, 8. 11. 3.

Barnabitæ Clerici Regulares S. Pau-
 li, 5. 11. 9.

Baronius Card. Cæsar citatur, 1. 1.

1. 1. 2. 4. 8. l. 3. 8. 6. l. 9. 8. 7. & 8.

1. 9. 14. 2. l. 11. 10. 4. l. 13. 17. 1.

Barses nullius urbis, sed honoris
 causa Episcopus, 13. 8. 12.

Bartholus & Baldus conciliantur,
 13. 5. 9.

Basileensis Synodus, 6. 5. 2. l. 6.
 9. 1. 1.

Basilica Vaticana. Vid. *Vaticana
 Basilica.*

A Basilica Petri Carolus Episcopus
 Novariensis, 13. 11. 9.

S. Basilius Magnus, 13. 10. 12. ci-
 tatur, 9. 6. 2. l. 9. 11. 3. l. 10. 4. 4.

Basilius II. Imperator, 5. 1. 10.

Bassi Joannes Baptista Episcopus
 Anagninæ citatur, 2. 10. 10.

Bathoniensis Episcopatus Monacho-
 rum S. Benedicti, 13. 7. 14.

Beatæ, Beguinæ, Tertiariæ, & Bi-
 zochæ, 6. 2. 5.

Beda Venerabilis citatur, 2. 2. 5.

Beguinæ. Vid. *Beatæ Tertiariæ.*

De Beja Ludovicus, 10. 8. 5.

Belgii Episcopi, 9. 2. 3. *Belgii* con-
 suetudo circa Judices, ad quos remit-
 tendæ sunt causæ Beneficiales, Deci-
 marum, & similium, 9. 9. 7. provi-
 siones quædam circa *Belgii* Matrimo-
 nia in Synodis illius Regionis non
 omittendæ, 6. 6. 1. &c.

Belial idem est ac apostata, 13.
 11. 9.

Bellarminus Card. Robertus, 6. 10.

1. citatur, 7. 1. 14. l. 8. 9. 2. l. 11. 2.

2. l. 13. 8. 4. l. 13. 16. 1. & 5. ejus

Constitutio Synodalis in quo sensu de-
 fendatur, 12. 6. 3.

Bellielli Fulgentius, 6. 10. 2.

Bellicastrensis Episcopus, 5. 5. 4.

Bel-

Bellocavensis in Gallia Capitulum, 13. 9. 2.

Bellum sacrum pro Terræ Sanctæ recuperatione, 10. 9. 1. *Belli* simulacrum & præludium est venatio, 11. 10. 7.

Bellunensis Episcopus, 13. 12. 23.
De Belsunce. Vide *Masilienis Episcopus*.

Beltraminus Palavicinus Episcopus Bononiensis, 1. 2. 4.

Benedictio Episcopalis, quo jure necessaria sit, ut oleum infirmorum fiat apta materia Sacramenti, 8. 1. 4. an Abbates ante *Benedictionem* Episcopi possint conferre Tonsuram, aut Minores Ordines, 2. 11. 9. *Benedictio* Sacerdotalis an umquam fuerit de essentia Sacramenti Matrimonii, 8. 12. 4. & 5. 1. 8. 13. 1. & 2. an impendenda Matrimonii Catholicorum cum hæreticis, 6. 5. 5.

S. Benedictus. Monachorum *S. Benedicti* privilegium, ut in eorum monasteriis quorundam Episcopatum Cathedræ sitæ essent, 13. 7. 14. Regula *S. Benedicti* citatur, 13. 11. 17. *S. Benedicti*, Cisterciensium, Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum Discalceatorum Regulæ quam mites in apostatas redeuntes, 13. 11. 11.

Benedictus II. Papa 9. 10. 3.

B. Benedictus XI. Papa, 5. 5. 6. 1. 9. 16. 7. 1. 9. 17. 6.

Benedictus XII. (alias XI.) Papa, 7. 16. 2. 1. 13. 9. 9.

Benedictus XIII. Papa (antea Card. Vincentius Maria Ursinus) 1. 2. 4. 1. 2. 4. 5. 1. 2. 11. 9. & 16. 1. 3. 1. 16. 1. 3. 8. 2. 1. 3. 11. 6. & 11. 1. 4. 7. 2. 1. 5. 3. 7. 1. 5. 10. 3. 1. 6. 3. 6. 1. 7. 3. 1. 1. 7. 7. 6. 1. 8. 4. 8. 1. 9. 7. 8. 1. 9. 13. 3. 1. 9. 16. 7. 1. 10. 2. 4. 1. 11. 2. 7. & 11. & 13. 1. 11. 13. 3. 1. 13. 2. 4. 1. 13. 3. 4. 1. 13. 6. 10. 1. 13. 7. 1. & 18. 1. 13. 8. 15. & 19. 1. 13. 9. 16.

& 23. 1. 13. 11. 7. & 14. & 19. & 25. 1. 13. 13. 23. 1. 13. 14. 14. 1. 13. 16. 4. 1. 13. 18. 11. & 13. 1. 13. 25. 21. ejus, cum esset Archiepiscopus, Concilia, 2. 4. 2. cur Synodum Provincialem Romæ coegerit 2. 2. 6. laudatur, 6. 8. 15.

Benedictus XIII. Antipapa. Vid. *de Luna*.

Benedictus XIV. Papa. Cum in minoribus esset, ejus correctioni & consilio multi Antistites suas Synodos subjecerunt, 3. 13. 7. eidem tunc commissa est cura examinandi, utrum privilegium ungendi Regem Ulyssiponensi Patriarchæ concedi deberet, 13. 7. 9. &c. suam navavit operam ad concinnandam Instructionem pro Missionariis circa communicationem Catholicorum cum hæreticis, 6. 5. 2. fuit Advocatus Consistorialis, 13. 15. 18. in Consistorio semipublico postulat Pallium pro Patriarcha Alexandrino, 13. 15. 18. Fuit Consultor S. Officii, ac supremæ Inquisitionis Romanæ, 6. 6. 4. 1. 8. 1. 3. 1. 12. 5. 16.

Fuit Secretarius Congregationis Concilii, 2. 3. 2. 1. 2. 9. 6. 1. 2. 11. 9. & 15. 1. 3. 1. 6. 1. 2. 4. 6. 1. 3. 8. 7. 1. 4. 5. 6. 1. 4. 6. 6. 1. 5. 5. 7. 1. 5. 9. 3. 1. 5. 10. 3. 1. 5. 11. 9. 1. 5. 12. 5. 1. 6. 4. 4. 1. 6. 6. 4. 1. 7. 1. 2. 1. 7. 9. 5. 1. 9. 13. 1. 1. 9. 15. 11. 1. 10. 2. 1. 1. 10. 5. 2. 1. 11. 4. 2. 1. 11. 6. 1. & 8. 1. 11. 9. 1. 1. 11. 12. 5. 1. 11. 13. 3. 1. 12. 8. 7. 1. 13. 3. 3. 1. 13. 5. 13. 1. 13. 6. 4. & 10. & 11. 1. 13. 8. 18. 1. 13. 9. 2. & 13. & 15. & 17. & 21. 1. 13. 11. 2. & 5. & 25. & 30. 1. 13. 12. 6. & 15. & 16. 1. 13. 13. 13. 1. 3. 18. 10. 1. 13. 21. 4. & 7. 1. 13. 22. 4. & 10. 1. 13. 23. 12. 1. 13. 24. 21. 1. 13. 25. 21. tunc, si difficilior occurreret examinandus causæ articulus diligentem semper exaravit dissertationem, 12. 9. 6. amicè ad-

monet Præsulem quemdam de suscep-
to errore, 7. 1. 2.

Fuit Doctor in Decretis in Officio
Poenitentiariæ, 6. 6. 4. interfuit Con-
cilio Romano anni 1725. tamquam Ca-
nonista, non tamquam Archiepiscopus
Theodosiæ, 2. 2. 6. l. 5. 10. 3. l. 13. 6.
10. l. 13. 7. 1. interfuit etiam Congre-
gationibus Præ-Synodalibus ejusdem
Conciliû, 5. 3. 7. ejus prudentia, &
justitia in eo Concilio adhibita, ne cu-
jusquam jus læderetur, 3. 5. 7.

De juribus abbatis S. Barbaræ Ci-
vitatis Mantuanæ plura scripsit, 2. 11.
10. materiam de prælatis inferioribus,
eorumque jurisdictione accuratè diges-
sit, 2. 11. 4. in causa *Melphitensi* ra-
tiones adducit, propter quas coma-
fictitia jure ac merito Ecclesiasticis
interdicitur, 11. 9. 2. & 5. ejus suf-
fragium in causa *Ordinationis* ab Epis-
copo factæ in Missa, non à se, sed ab
alio Sacerdote celebrata, 8. 11. 6. ejus
Dissertationes super Archiepiscopi Ca-
laritani postulatis, 12. 3. 5. in causa
Wratislaven. Congregationis Concilii,
2. 11. 9. in causa *Mantwana*, 3. 1. 6.
circa intermedios auctos conjugum,
post sui præsentationem coram Minis-
tro hæretico exercitos, ante celebratio-
nem matrimonii coram Parocho Ca-
tholico, & testibus, 6. 7. 5. in casu
difficili de matrimonio utriusque con-
jugis Hebræi ad Fidem, alius post
aliam conversi, 6. 4. 4. & 5. de affini-
tatis impedimento matrimonium diri-
mentè, 9. 13. 2. circa commendas Or-
dinis Hierosolymitani, an sint propriè
Ecclesiastica Beneficia, 12. 5. 16. &
17. circa Missarum stipendia, 5. 9. 3.
de Canonica portione, seu Quarta
Episcopali, in causa *Aretina*, 5. 7. 10.
ejus Discursus circa matrimonia in in-
fidelitate contracta ab iis, qui postea
ad Christianam Religionem conver-
tuntur, 13. 23. 4. in Dubio *Matrimo-*

nii, 13. 22. 4. & 16. circa Canonic
Theologi officium, 13. 9. 7. ejus
Adnotationes circa Matrimonia cons-
cientiæ, 13. 23. 12. ejus Folia exa-
rata circa controversias inter Episco-
pos, & Prælatos Regulares excitatas,
quoad electiones Abbatissarum his sub-
jectarum, 5. 12. 5. in causa *Vinea*
circa celebrationem Missarum vespe-
re Vigiliæ Nativitatis, 6. 8. 8. Opu-
culum ad Indulgentiam Portiunculæ
spectans, 13. 18. 5.

Fuit Secretarius peculiaris Congre-
gationis à Clemente XI. deputatæ, 4.
6. 6. item sub Innocentio XIII. alteri-
us similis Congregationis, in qua
approbata fuit Synodus Fulginatensis,
11. 4. 8. alterius quoque circa qua-
rundam Monialium querelas, 13. 12.
17. denique illius, quæ deputata fuit
ad examen circa plura disciplina capi-
ta pro Regnis Hispaniarum, 9. 15. 10.
consilium dat Congregationi Concilii
circa examen scripto consignandum
in concursu ad Parochiales, 13. 9. 20.
aliud simile Congregationi Consisto-
riali respectu Suffraganei Episcopo
Brixiensi concedendi, 13. 14. 13. aliud
Innocentio XIII. de facultate Regu-
laribus concedenda circa Missarum
reductionem, 13. 25. 21. aliud deni-
que Benedicto XIII. Benefactori suo
circa dispensationem matrimonialem
impedimenti affinitatis in primo gra-
du, 9. 13. 3. Instructionem conficit
pro Episcopis super modo faciendæ
Relationis status Ecclesiarum, 13. 6.

10. l. 13. 7. Fuit Episcopus Anconæ, S. R. E.
Cardinalis, & Archiepiscopus Bono-
niæ, 5. 10. 3. & 6. 6. 5. quam cautè
tunc uteretur suo privilegio in Missa-
rum oneribus reducendis, 5. 10. 3.
ejus Institutiones tunc editæ, 4. 4. 5.
l. 5. 2. 5. l. 5. 9. 3. & 15. & 6. l. 5.
11. 1. & 3. l. 6. 3. 5. l. 6. 7. 16. l.
6.

6. 8. 3. 1. 7. 6. 3. & 4. & 5. & 7. 1.
 7. 10. 6. 1. 8. 1. 4. 1. 9. 4. 5. 1. 9. 9.
 13. 1. 9. 15. 4. & 11. 1. 9. 16. 8. 1.
 9. 17. 3. 1. 11. 2. 2. & 15. & 16. 1.
 11. 3. 8. 1. 11. 5. 9. 1. 11. 8. 1. & 4.
 11. 11. 10. 5. & 13. 1. 11. 14. 2. 1.
 12. 5. 11. 12. 6. 3. & 9. 1. 12. 9. 1.
 1. 13. 4. 10. 1. 13. 6. 2. 1. 13. 9. 11.
 & 12. & 23. & 14. & 20. & 21. &
 22. 1. 13. 12. 16. 1. 13. 18. 13. 1. 13.
 19. 14. 1. 13. 21. 7. 1. 13. 13. 1. 1. 13.
 24. 2. & 4. 1. 13. 25. 4. & 10. ejus
 Opus de Canonizatione, 7. 6. 12. 1. 7.
 11. 2. 1. 7. 15. 6. 1. 9. 8. 5. 1. 11. 3. 1.
 1. 12. 6. 8. 1. 13. 17. 6. 1. 13. 19. 2. &
 27. 1. 13. 20. 11. Tractatus de Sacrifi-
 cio Missæ, 5. 9. 5. 1. 6. 8. 2. & 11.
 1. 6. 9. 1. & 6. 1. 7. 11. 3. & 4. 1. 8.
 11. 2. 1. 12. 4. 2. 1. 13. 19. 27. Tracta-
 tus de Festis, 13. 9. 12. 1. 13. 17. 4.
 1. 13. 22. 12. Ad summum Pontificatum evehitur,
 6. 6. 5. maxima nunc afficitur om-
 nium Ecclesiarum sollicitudine, 13.
 10. 1. ejus Constitutiones, 2. 3. 2. 1. 2.
 6. 13. 1. 2. 11. 4. 1. 2. 12. 1. & 3. &
 6. 1. 4. 6. 6. 1. 5. 9. 5. 1. 6. 4. 6.
 1. 6. 7. 2. 1. 6. 11. 1. & 4. 1. 7. 1. 7.
 1. 8. 13. 7. 1. 9. 3. 6. 1. 9. 6. 7. 1. 9.
 15. 10. 1. 10. 6. 5. 1. 11. 4. 7. 1. 13.
 5. 12. 1. 13. 6. 9. 1. 13. 8. 15. &
 18. & 21. 1. 13. 9. 3. & 11. & 12. &
 21. 1. 11. 3. 11. 2. & 5. & 7. & 11. &
 14. 1. 13. 12. 16. & 17. & 27. 1. 13.
 13. 23. 1. 13. 17. 8. & 10. 1. 13. 20. 9.
 1. 13. 22. 4. 1. 13. 23. 11. 13. 1. 13. 24.
 7. 1. 13. 25. 4. & 5. & 9. & 13. &
 14. ejus Litteræ Apostolicæ, & Ency-
 clicæ, 4. 5. 9. 1. 4. 8. 3. & 6. 1. 5.
 3. 3. 1. 5. 5. 9. 1. 5. 11. 3. 1. 6. 6. 2.
 1. 6. 4. 2. 1. 7. 3. 1. & 3. 1. 8. 14. 3.
 1. 9. 16. 8. 1. 10. 2. 2. 1. 10. 4. 10.
 1. 11. 2. 2. 1. 11. 8. 1. 11. 7. 1. & 6.
 1. 12. 4. 8. 1. 13. 16. 12. 1. 13. 20.
 9. & 16. nonnullæ aliæ ejusdem Lit-
 teræ, 4. 8. 8. 1. 6. 7. 5. 1. 12. 4. 2.

1. 13. 8. 12. 1. 13. 24. 16. ejus De-
 creta, Decisiones, & edicta, 2. 12. 5.
 1. 3. 8. 12. 1. 6. 6. 1. & 5. 1. 8. 4. 8.
 1. 11. 4. 7. 1. 11. 8. 4. 1. 13. 11. 27.
 Scriptum circa imminutionem Festo-
 rum, & causæ unde permotus ad eo-
 rundem reductionem devenerit, 13.
 18. 12. Allocutio in Consistorio die
 23. Sept. 1750. habita, 13. 15. 18.
 Congregationem instituit ad Relatio-
 nes Ecclesiarum examinandas, reddenda-
 que opportuna responsa deputatam,
 eique summa cum diligentia, & labo-
 re ipsemet assistit, 15. 6. 11. de Re-
 sidentia lege servanda Episcopos edo-
 cet, 13. 8. 2. & 5. quid egerit in
 Congregatione de Propaganda Fide
 pro reductione regionis Malabaricæ,
 2. 10. 5. Vicarium Apostolicum in
 Peguvia Regno constituit, 2. 10. 7.
 veras Indulgentias dubiis & apochry-
 phis Indulgentiis substituit, 13. 18. 2.
 & 5. loco quarundam oblationum
 subsidium charitativum assignat Pa-
 triarchæ Maronitarum, 5. 7. 10. abu-
 sum quemdam in materia Clausuræ
 Monialium tollit, 13. 12. 27. prohibet
 cuicumque Sacerdoti absolvere,
 etiam in articulo mortis complicem
 in peccato contra sextum præceptum
 commisso, excepto casu necessitatis,
 qui casus explicatur qua limitatione
 intelligi debeat, 7. 14. 1. &c. vetat,
 unctionem ullam injungi à Sacerdoti-
 bus, loco satisfactionis Sacramentalis,
 8. 5. 6. concedit Card. Sylvio Valenti
 Archimandritæ Messanen. privilegium
 celebrandi Synodum, 2. 11. 7. Ama-
 sien. Archiepiscopi titulum Episcopa-
 tui Papiensi perpetuo unit. 13. 8. 15.
 1. 13. 15. 17. Pallium defert Patriarchæ
 Armenorum in Cilicia, 13. 15. 18.
 aliisque nonnullis Patriarchis Orienta-
 libus, 13. 15. 18. transfert Episcopa-
 lem Cathedram ab insula S. Thomæ in
 Africa ad Castrum S. Antonii in Insula

Principis, 13. 7. 16. Abbatiam Ful-
densem in Episcopatum erigit, 13. 7.
13. Pallii usum, & Crucem sublimem
præferendi privilegium concedit
Episcopis Eystetensi, Wormiensi, ac
Sambiensi, & Herbipolensi, 2. 6. 3.
1. 13. 15. 10. facultatem concedit
Campidonensi Abbati consecrandi Ec-
clesiam, 13. 15. 4. Custodi S. Sepul-
chri Confirmationem administrandi,
7. 7. 6. & Chrismate ante annum
benedicto utendi, 7. 8. 2. Archiepis-
copo Limano, & Episcopo Quitensi
ad decennium, ut deputare possint
Confirmationis Ministros, 13. 15. 1.
Hispaniarum, & Portugalix Regnis
celebrandi tres Missas in die Com-
memorationis Defunctorum, 6. 8. 22.
Calicis usum negat nobili mulieri Lu-
theranæ, quæ ad Fidem Catholicam
accesserat, 6. 9. 6. dispensat Regna
Castellæ, Legionis, & Indiarum ab
abstinentia carnis in die Sabbathi, 11.
5. 8. facultatem quamdam Nuntio
Apostolicum Venetiarum impertitur, 6.
4. 3. nonnulla privilegia Capitulo, &
Canonicis Ecclesiæ Veronensis conce-
dit, 11. 3. 8. quibus clausulis Dig-
nitates, & Canonicos Cathedralis Pa-
tavinæ protonotarios Apostolicos de-
claraverit, 3. 8. 5. approbat, variisque
privilegiis datat Confraternitatem *B.
Mariæ de Succursu contra Infideles*,
5. 5. 9. Synodum Bononiensem anni
1634. emendat, 8. 14. 4. Oscensis
Episcopi Constitutionem Synodalem
sua definitione confirmat, 6. 8. 3. Her-
bipolensis Episcopi decretum laudat,
& confirmat, 11. 3. 7. Synodum Ma-
ronitarum in Monte Libano coactam
confirmat, 7. 9. 5. 1. 13. 3. 4. In-
terdicit Sacerdotibus Italo Græcis, ne
baptizatos Chrismate consignent, 7. 9.
4. Coptis tamen permittit, *ibid.* &
7. 10. 4. confirmat Decretum Clem.
VIII. in favorem Italo Græcorum, 8.

1. 4. restaurat Triclinium Leonia-
num, 1. 5. 5. Seminarii Bononiensis
regimen dedit Barnabitis, 5. 11. 9.
Pergulæ Oppidum in Civitatem eri-
git, 13. 7. 18.

Ejus humilitas, seu abjecta sui ip-
sius opinio, 13. 17. 9. quanta mo-
destia proprium iudicium suspendat in
rebus dubiis, ad aliorum se iudicium
referens 11. 5. 14. cum quanta re-
verentia ab aliorum opinione recedat,
4. 7. 5. 1. 8. 8. 2. personarum accep-
tionem præsertim in Sacramentorum
administratione abhorrendam ostendit,
7. 10. 9. nullius partis studio umquam
abripitur, 7. 2. 12. in controversiis
Theologicis neutri se parti addicit, 7.
15. 7. quantam habeat opinionem de
Episcopis, 13. 18. 12. quam benè
sentiat de Religiosorum cœtibus, 13.
11. 8. ejus studium, ne sine causa
onera imponantur Regularibus, 13.
4. 6. Theologos morales nonnullos
blandè corrigit, 5. 1. 8. in quo sensu
defendat Constitutionem Synodalem
Cardinalis Bellarmini, 12. 6. 3. ejus
modestia, urbanitas, moderatio, ac
lenitas in refellendis, notandis, repre-
hendendis, seu potius excusandis
Auctoribus, eorumque erroribus, sen-
tentis, doctrinis, opinionibus sibi
contrariis, aut in praxi etiam minùs
utis, ac falsis, 1. 6. 5. 1. 2. 1. 1. 1.
3. 3. 8. 1. 3. 6. 4. 1. 3. 12. 4. 1. 4. 7.
10. 1. 5. 3. 7. 1. 5. 8. 6. 1. 6. 5. 2. 1.
6. 8. 11. & 17. 1. 7. 2. 11. 1. 7. 4. 9.
1. 7. 5. 3. 1. 7. 6. 1. & 2. 1. 7. 7. 3.
1. 7. 16. 11. 1. 8. 6. 1. & 2. 1. 9. 2.
2. & 4. 1. 9. 5. 3. 1. 9. 11. 5. 1. 10. 6.
4. 1. 11. 5. 3. 1. 13. 3. 6. 1. 7. 3. 19.
& 25. & 28. 1. 13. 20. 4. & 13. 1. 13.
21. 9. 1. 13. 23. 13. quam moderatè
aliorum improbet consilium, 6. 11. 14.
immò quanta renitentia aliorum gesta,
aut opiniones reprobet, 4. 7. 11. ejus
modestia in reprehendendis aliorum
fac-

factis, 6. 10. 1. æquitas in excusanda intentione, ubi factum excusari nequit, 12. 4. 8. non sine excusatione quorundam negligentiam perstringit, 4. 5. 6. hæreticorum obloquentium iniqua os obstruit, 5. 2. 9. & 10. Opus de SYNODO in utilitatem, & commodum omnium Episcop. exaravit, 7. 7. 1. amicissimus fuit Ansaldi Rotæ Decani, 13. 24. 7. Josephi Rigantii, 9. 7. 6. & Marcelli Severoli, 10. 4. 13. l. 13. 24. 2.

Beneficia. Eorum nomen olim incognitum, 4. 4. 1. *Beneficii* fundatori permittitur in fundatione leges apponere etiam juri communi adversantes, 12. 1. 4. *Beneficia* curata Sedi Apostolicæ reservata non nisi prævio concursu conferenda, 13. 24. 7. in *Beneficiorum* Ecclesiasticorum distributione faciendâ ab Episcopo quinam præferendi, 11. 2. 13. *Beneficia* vacantia ab eo tempore, quo Episcopus ab Ecclesiæ suæ vinculo fuit solutus, nondum expeditis litteris super provisione alterius Ecclesiæ an possit idem Episcopus conferre, 13. 16. 9. & 10. & 13. *Beneficia* conferre, suppressimè, unire, separare &c. an possit Vicarius Generalis, 2. 8. 2. 1. 3. 3. 2. assequi, aut extorquere mediante secularium patrocinio, & favore studentes Clerici quo rigore puniendi, 11. 13. 4. in *Beneficiis* Ecclesiasticis hæreditaria successio improbatâ, 13. 10. 15. & 7. in *Beneficiis* inferioribus an admitti possint coadjutoria cum futura successione, 13. 10. 27. &c. *Beneficia* Ecclesiastica Apostolicæ Sedi affecta, & quorum collatio est reservata Romano Pontifici, an possint uniri Seminario, 9. 7. 1. quæ *Beneficiorum* uniones, quando & qualiter faciendæ sint Seminario, 9. 7. 2. &c. *Beneficiorum* fructus quid sint, 5. 2. 5. fructus primi anni an defuncti Beneficiati hæredibus obvenire possint, 12. 7. 3. *Beneficiorum* resignationes, seu

renuntiationes, & permutationes qualiter faciendæ à Beneficiatis, aut admittendæ ab Episcopis, seu Ordinariis, 13. 24. 2. &c. quænam resignationes omnino interdictæ, 13. 24. 13. titulus, quem *Beneficia* Ecclesiastica supeditant, est verus titulus Ordinationis, 11. 2. 15. quanta esse debeat *Beneficii* taxa, ut ad ejus titulum ordinari quis possit, 12. 9. 2. qui obtinent *Beneficia* Ecclesiastica, an ad Ordines suscipiendos compelli possint, 12. 4. 3. &c. quænam decimæ solvendæ à *Beneficiorum* prædiis alteri locatis, 12. 7. 2. *Beneficium* Ecclesiasticum possidentes an medicam artem exercere queant, 13. 10. 5. *Beneficiorum* quinam capaces sint, & quinam incapaces, 13. 24. 12. &c. an sint incapaces descendentes ex Judæis, 12. 1. 4. à *Beneficiis* Ecclesiasticis excluduntur ejecti à Religione, 12. 11. 21. non item dimissi à Soc. Jesu, 13. 11. 22. à *Beneficiis* an, quare, & quatenus repellantur illegitimi, 13. 24. 11. &c. *Beneficiis* Ecclesiasticis an olim gaudere possent personæ divites, 7. 2. 2. *Beneficia* Ecclesiastica simplicia, 11. 2. 8. & 14. Residentialia quænam sint, 11. 2. 8. qui plura ex his obtinet, in quonam residere teneatur, 13. 3. 10. quis instituendus de *Beneficio* juris patronatus, si Patronorum suffragia discussa fuerint, 12. 7. 6. quoad *Beneficia* etiam Protonotarii subduntur Episcopis, 3. 8. 3. V. *Capellania*, *Missæ*, *Resignationes*, *Suffraganeus*, *Venatio*.

Beneficiales Causæ ad quem Judicem sint remittendæ, 9. 9. 7. usquequò se extendat Vicarii Generalis facultas in materia *Beneficiali*, 2. 8. 1. Vid. *Appellatio*.

Beneficarii omnes an teneantur Fidei professionem emittere, 5. 2. 6. & 7. quæ pœna inflicta in *Beneficiarios* non residentes, aut debito tempore professionem non emittentes, 7. 2. 8.

Beneficarii utrū sint domini, an meri administratores fructuum suorum *Beneficiorum*, 7. 2. 1. &c. quanta sit eorum obligatio erogandi in pauperes superflua redditum Ecclesiasticorum, 7. 1. 3. &c. an, & quomodò consanguineorum inopiæ possint ex illis redditibus subvenire, 7. 2. 5. quotidianas distributiones condonare nequeunt, neque restituere in favorem absentium, 4. 4. 1. quando Synodo interesse teneantur, etiamsi alibi domicilium habeant, 3. 6. 5. *Beneficarii* Ecclesiæ Cathedralis quatenus interesse debeant Synodo Diocesanae, 3. 4. 4. *Beneficarii* simplices an Synodo interesse teneantur, 3. 6. 1. &c. quo ordine sedeant in Synodo, 3. 10. 8. Cathedralicum solvendum ab omnibus *Beneficariis*, 5. 7. 2. & 5. *Beneficarii* Ecclesiæ in solo Lateranensi fundatæ, qua fruuntur exemptione, 3. 8. 2. *Beneficarius* jubilatus, an possit ab Episcopo ad Ecclesiæ servitium revocari, 13. 9. 5.

Beneficiati qua via canonicè coërcendi, ne muneri desint suo, 13. 4. 8. Vid. *Clerici*.

Beneventana Ecclesia, ejusque Dignitates, & Canonici, 3. 11. 11.

Beneventana anni 1091. Synodus 8. 9. 9. l. 11. 1. 5. altera anni 1331. 13. 12. 24. alia anni 1378. 13. 12. 24. alia anni 1636. 12. 6. 9. alia anni 1993. 13. 3. 4. alia anni 1698. *ibid.*

Beneventanus Archiepiscopus, 3. 1. 14. l. 9. 6. 8.

Bentivollus Card. Guido, 6. 6. 2.

Berengarii, post ejuratam hæresim, professio Fidei jurata, 5. 2. 10.

Bergamstedensis anni 697. Synodus, 10. 9. 3.

A Bergis Maximilianus Archiepiscopus Cameracensis, 6. 6. 2.

Berlendi Franciscus, 5. 8. 5.

S. Bernardus Abbas, 6. 3. 2. l. 13. 8. 19. citatur, 4. 5. 1. l. 7. 2. 6. l. 13.

1. 7. l. 13. 10. 7.

Bernardus Lemovicensis Episcopus Bononiensis, 7. 16. 1.

Besotius Card. Joachim, 13. 11. 27.

Bethlehemiticus Episcopus in Gallia an possit Synodum cogere, 2. 7. 5.

Biblia Sacra. V. *Scriptura Sacra*.

Bifaciata Missæ quid essent, 5. 8. 8.

Binghamus Josephus citatur, 13. 1. 5.

Binius Severinus citatur, 7. 8. 4.

Bisaciarum Episcopus V. S. *Angeli*.

Bisinianensis Diœcesis in Calabria

Collegium Græcum, 2. 12. 2.

Bissexturn, unum ex juribus Episcopalis, 5. 6. 3.

De Bissy Card. Henricus Episcopus Tullensis, 7. 15. 11. l. 10. 4. 11.

Bisuntinæ Ecclesiæ Statuta Synodalia, 7. 6. 11. Biterrensis Ecclesiæ statuta Synodalia, anno 1342. edita, 7.

5. 9. renovata anno 1368. 1. 5. 2. l. 3. 6. 5. l. 3. 12. 1.

Biterrensis anni 1255. Synodus, 11. 10. 2. altera anni 1368. 5. 6. 3.

Bituntinus Episcopus, 3. 8. 7.

Bituricenses Archiepiscopi titulo Patriarchæ insigniti, 2. 4. 6. & 7.

Bituricensis Ecclesiæ Capitulum ejusque prærogativæ, 13. 9. 2.

Bituricensis anni 1336. Synodus, 9. 17. 1. l. 13. 12. 24. ejus Decretum reformatur, 9. 17. 1. altera aeni 1528.

2. 4. 7. alia anni 1583. 11. 10. 11. alia anni 1584. 5. 6. 5. l. 6. 10. 3. l.

8. 7. 3. l. 11. 9. 4.

Bleochæ. Vid. *Beata*.

Blanchinus Franciscus citatur, 2. 7. 1.

Blanchus Franciscus Archiepiscopus Compostellanus, 7. 11. 1.

Blesentia Comitum, & Constitutiones

9. 11. 5.

Blesensis. Vid. *Petrus Blesensis*.

Blondellus David frustrâ conatur S. Hieronymum in suas partes trahere,

13. 1. 3.

Bobiensis Monasterii Liber Pœnitentialis, 11. 11. 3.

Bohemiæ leges de servorum connubiis explicantur, 9. 11. 5. *Bohemiæ Reges* à quo inuncti, 14. 17. 10. & 11. ex concessione facta *Bohemiæ* Regno laicis olim permissus liber usus Calicis, 6. 9. 4.

Bona Card. Joannes citatur, 5. 8. 2. 1. 8. 9. 4. 1. 10. 1. 6. 1. 11. 14. 13. 1. 13. 18. 11.

Bona Ecclesiastica à quo olim, & quomodo distribuerentur, 4. 4. 1. cur dicantur *Res Ecclesiæ, Christi & pauperum patrimonium*, 7. 2. 6. & 9. an in Diœcesi Mediolanensi, sine recursum ad Apostolicam Sedem, fieri possint alienationes *Bonorum Ecclesiasticorum*, 9. 8. 9.

S. Bonaventura citatur, 8. 2. 2.

Bonaventura Sebastianus Pompilius Episcopus Montis Falisci, 5. 1. 11. 1. 6. 1. 1. 1. 10. 8. 1.

Boncompagnus Card. Hieronymus Archiep. Bononiensis, 3. 2. 1. 1. 8. 14. 4.

Boncompagnus Card. Philippus, 3. 9. 6.

Bonhomius Joan. Franciscus Vercellensis Episcopus; 4. 5. 6. citatur, 1. 2. 2. 1. 3. 3. 8. 1. 3. 10. 7. 1. 4. 3. 7. 1. 11. 11. 6.

S. Bonifacius Episcopus Moguntinus & Germanorum Apostolus, 7. 6. 1. 1. 11. 5. 12. 1. 11. 8. 1. citatur, 7. 6. 1. ejus Professio Fidei jurata, 5. 2. 10.

Bonifacius II. Papa, 1. 3. 2. 1. 13. 3. 1.

Bonifacius IV. Papa, 2. 2. 5.

Bonifacius VIII. Papa, 1. 5. 1. 1. 2. 5. 7. 1. 4. 4. 1. 1. 4. 5. 3. 1. 4. 6. 3. & 4. & 5. 1. 6. 3. 4. 1. 6. 5. 3. 1. 7. 2. 8. 1. 9. 4. 3. 1. 9. 6. 4. & 5. & 10. 1. 9. 14. 3. 1. 9. 15. 6. 1. 9. 16. 7. 1. 9. 27. 6. 1. 10. 2. 1. 1. 12. 1. 2. 1. 12. 4. 3. 1. 13. 4. 9. 1. 13. 11. 28. 1. 13. 12. 24. &

25. & 28. & 31. 1. 13. 18. 8. 1. 13. 22. 3. 1. 13. 24. 11.

Bonifacius IX. Papa, 2. 3. 4. 1. 9. 1. 2. & 3.

Bonifacius Episcopus Carthaginiensis, 7. 6. 1.

Bonifacius Presbyter, ejusque accusatores, 4. 7. 6.

Bononiense Seminarium, 5. 11. 9.

Bononiensis Archiepiscopatus consuetudo 4. 8. 4.

Bononiensis Ecclesia Metropolitana, 2. 2. 3.

Bononiensis Diœcesis consuetudo, & privilegium, ut Clericus etiam in Causis merè civilibus, & profanis laicum conveniat coram Judice Ecclesiastico 9. 9. 13. ejusdem Diœcesis contractus qui *pactum francandi* dicitur, 10. 8. 3. & 5.

Bononiensis anni 1341. Synodus, 1. 3. 4. altera anni 1374. 7. 16. 1. alia anni 1586. 4. 5. 6. alia anni 1634. 8. 14. 1. corrigitur, 8. 14. 4. alia sub Card. Hieronymo Boncompagno edita 3. 2. 1. alia anni 1698. 7. 14. 2. 1. 8. 14. 4. 1. 11. 9. 5.

Borgia Card. Carolus Indiarum Patriarcha, 13. 8. 11.

Borgia Alexander Archiepiscopus Firmanus citatur, 13. 16. 4.

Bosnensis Episcopus, 13. 22. 8.

Bossuet Jacobus Benignus Episcopus Meldensis, 10. 4. 11.

Bottus Henricus citatur, 1. 1. 4. 1. 2. 5. 5. explicatur, 1. 5. 2. modeste rejicitur, 3. 12. 4. & 7.

Boves, qui occidebantur ab Antiquis in sacrificium, ab iisdem postea ad Fidem conversis occidebantur in convivium, 13. 17. 4.

Bracarensis Episcopus, 11. 5. 5.

Bracarenses Archiepiscopi jus ungendorum Lusitaniæ Regum habebant, 13. 7. 9. & 11.

Bracarensis Diœcesis collationes Pa-

rochialium irritæ, quare à S. Congregatione convalidatæ, 4. 7. 9.

Bracharensis anni 561. Synodus, I. 7. 8. 1. II. anni 572. 5. 6. 1. & 3.

Brachii, seu Magistratus secularis imploratum auxilium ab Ecclesiasticis, II. 3. 1. I. 11. 4. 8.

Bragadinus Joannes Episcopus Veronensis, 10. 4. 11.

Brancatius Card. Franciscus Maria, 13. 6. 6. I. 13. 13. 20. citatur, 1. 3. 1.

Brasiliæ populi, si ad Fidem convertantur, cum quovis fidei matrimonium contrahere possunt, 13. 2. 1. 3. Religiosis Soc. Jesu in *Brasilia* concessa facultas Confirmationem administrandi, 7. 7. 6.

Bremond Antonius Generalis Ord. Prædic. 13. 16. 4.

Breve Apostolicum. V. *Episcopus*.

Briçtironiensis Episcopus, 2. 11. 15.

Briçtioni Episcopatus quomodo concessus Suffraganeus, 13. 14. 13.

Briçxiensis Episcopus, 13. 9. 9.

Briçxiensis Præpositus Ecclesiæ Collegiatæ Ss. Nazarii, & Celsi, Mitra, & Baculi usu gaudet, 13. 14. 13.

Briçxiensis Diocesis quam ampla & numerosa, 13. 14. 13.

Briçxinenses Canonici, Vid. *Colonienses*.

Brochvail Rex quæ poena damnatus in Synodo Landavensi, 4. 2. 1.

Brodeus à Cabassutio carpitur, 9. 11. 5.

Brugensis Synodus, 6. 10. 3.

Brundusina Synodus, 10. 9. 8.

Brunechildis Regina, 2. 6. 1.

Brunsvicensis, & Luneburgensis Dux, 2. 10. 3.

Budensis anni 1279. Synodus, 3. 11. 2.

Bulganensis Oppidi Regulares, 5. 4. 3.

Bulgari quid scripserint ad Nicolaum Papam, 8. 12. 6. *Bulgari* confirmati à Presbyteris Græcis cur fue-

rint declarati inaniter confirmati, 7. 9. 1. & 3. *Bulgaris* cur jejuniū Sabbathi noluerit indicere Nicolaus, 11. 5. 3.

Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, 7. 9. 3. Provincia *Bulgarie* utrum pertineret ad Romanam Ecclesiam, an ad Constantinopolitanam, 9. 8. 7. & 8.

Bulgarie Archiepiscopi, 2. 6. 3.

Bulla, quæ in die Cœnæ Domini singulis annis promulgatur, 9. 4. 5. & 10. I. 9. 5. & c. I. 13. 20. 2. & 3. & 4. an quælibet Bulla Cœnæ munita sit hac clausula *Non obstantibus cujuslibet Concilii decretis*, 9. 5. 3.

Bulla Cruciatæ Hispaniarum Regi concedi solita, 12. 1. 7. per *Bullam* Cruciatæ non intelligitur concessa facultas, ut quisquam possit solvi à censura, in quam propter hæresim incidit, 9. 4. 5.

Bulla quæ vocatur *Mare magnum*, 5. 5. 6.

Bullarium Basilicæ Vaticanæ, 1. 5. 5.

Burcardus Episcopus Alberstadiensis, 13. 15. 11.

Burhardus Episcopus Wormatiensis, 5. 3. 6. citatur, 4. 2. 2. I. 11. 11. 2.

Burchardus, Auctor Chronici Halberstadiensis, citatur, 2. 6. 1.

Burdegalsis Archiepiscopus, 2. 6. 2. 4. 9. 16. 3. I. 11. 14. 4.

Burdegalsis anni 1583. Synodus, 8. 7. 2. & 3. I. 9. 17. 1. I. 11. 8. 3. I. 11. 10. 3. & 11. I. 13. 2. 6. ejus decretum reformatur, 9. 17. 1. altera anni 1624. 5. 1. 10. I. 13. 2. 6.

Burgensis Synodus, 1. 5. 2. I. 2. 7. 3.

Burgi S. Domini Episcopus, 13. 25. 26.

Burgundus Nicolaus, 6. 6. 2.

Buscoducensis Synodus, 7. 3. 2. Ca-

C

CAbassutius Joannes citatur, 9. 2.
1. & 6. 1. 11. 6. 5. 1. 13. 10. 18.

Cabilonensis anni 813. Synodus, 8.

Cadavera exenterare, & concidere,
quale peccatum sit, 10. 3. 1. quantum

templum effluere debeat, antequam
Cadavera sepulturæ mandentur, 12.

6.8. Caddi in Regno Serviæ. An. coram

eo renovari possint, matrimonia a Catholicis ritè celebrata, 6. 7. 2.

Cadurcensis Ecclesiæ Statuta Syno-
dalia 8. 4. 5. 1862

S. Cæcilia matrimonium contrahit
cum Valeriano adhuc infideli. p. 3

Cælestinus. Vid. *Cælestinus*.

Cælestius. Vid. *Cælestius*.
Cæremoniæ in actuali Clericorum

degradatione adhibendæ, 9. 6. 5.
Cæremoniale Episcoporum citatur

3. 9. 7. 1. 3. 10. 5. 1. 4. 1. 1.
Cæremoniarum Magistri Synode

necessarii, ut cuncta ritè peragantur

4. 1. 7. *In illis quibus non est dominus et pater*

S. Cæsarius Arelatensis Episcopus

Cesenatensis anni 1693. Synodus

Cagliaris Episcopus Melitensis, 2
12. 10.

Cahil Patritius, Parochus Dublinensis, 9. 16. 5.

Cajetanus Card. Bonifacius Arch
episcopus Tarentinus, 11. 11, 6.

Cajetanus Card. Thomas de Vio
tatur, 7. 15. 2. l. 13. 19. 19. 28. l. 1.

20. 12. a censura Ambrosii Catharin
defenditur, 13. 19. 28.

Cajus ex Romano Presbytero Epis

copus Titularis, 2. 7. 1.

Calaguritanæ Diœcesis Beneficia, I.

7.1.

Calaguritanus Episcopus, seu Archiepiscopus, 13. 24. 14. solus in Sar-

Calanus Episcopus Quinqueecclesien.

Calaritani Presbyteri. An iis concessa facultas à S. Gregorio Magno

cessa facultas a. S. Gregorio Magno
Confirmationem administrandi, 7.
7.5

Calaritanus Episcopus, seu Archiepiscopus. 2. 8. 2. l. 12. 4. l. 1. 12. 25.

1. ejus instantia utpotè juri commun
contraria, rejecta, 12. 3. 5.

Calceamenta pretiosis fibulis adornata Clericis interdicta, I. I. 4. 2.

Calices, Patenas, atque Altaria por

tatilia cum Oleis tamen ab Episcopo benedictis, possunt Sede Vacante con

secrare Vicarii Generales ab Episcopo
Vicario Apostolico in Indiis Orienta

Calicis usus Laicis, Clericis, & Sa

dò permissus, 6. 9. 1. &c.

Callixtus III. Papa. 10. 5. 4.

Calmet Augustinus Episcopatus spontè oblatum recusat, & laudatur.

Calvinistæ hæretici, 6. 10. 3. refe

luntur, 5. 8. 7. baptizati ab illis, a
sint rebaptizandi, 7. 6. 9. eorum i

Transylvania formula in matrimoni
celebrandis, 13. 22. 1.

Calvinus Joannes, 4. 7. 6. l. 7. 4. & 7. l. 8. 7. 2. l. 1. 2. ejus erro

Calumnia gravis proprio Episcop

da sit, 9. 6. 7. bono & zure

5. 3. 1.

Camaldulenses Eremitæ, 6. 3. 6.

Cambium quid, & quotuplex sit;
& quid requiratur, ne sit usurarium,
10. 5. 7. &c. *Cambium* activum, à
Clerico initum, quamvis illicitum,
validum tamen est, 10. 6. 3. an per in-
terpositam personam possit à Clerico
Cambium activum exerceri, 10. 6. 4.

Cameracense manuale, 8. 3. 4.

Cameracensis Episcopi querelæ, 13.
8. 19.

Cameracensis Archiepiscopus, 11.
14. 4.

Cameracensis anni 1565. Synodus,
6. 6. 2. explicatur, 11. 6. 5. altera
anni 1586. 5. 1. 10. 1. 6. 10. 3. 1. 7.
3. 2. 1. 7. 10. 3. 1. 8. 6. 3. 1. 8. 8. 4.
1. 11. 14. 3. approbatur à S. Congre-
gatione cum declaratione tamen, ut
corrigatur quidquid per illam adver-
saretur Privilegiis Regularium, 9.
15. 2.

Camerinensis Episcopus, 13. 12. 13.

Campanus Joan. Antonius Episco-
pus Aprutinus, 8. 8. 3.

Campegius Cardinalis Laurentius
Legatus Apostolicus, 5. 5. 3. 1. 7. 16.
1.

Campidonensis Abbas, 13. 15. 4.

Campioni Franciscus Maria, 7. 13.
9.

De Campo Alexander Episcopus
Grangaroniensis, 2. 10. & 4.

De Campo Thomas senior Archidia-
conus Grangaroniensis, 2. 10. 4.

De Campo Thomas junior schis-
maticæ factionis Antesignanus, 2. 10.
3.

De Camus Card. Stephanus Episco-
pus Gratianopolitanus, 10. 4. 11.

Canariensis Episcopi impossibilitas
cogendi Synodi, 4. 1. 3.

Cancellarius Episcopi solet esse No-
tarius Synodi, 4. 1. 3.

Canere in Choro an, & sub qua pœ-

na teneantur Canonici, 11. 3. 8. 1. 13.
9. 11. Vid. *Cantus*.

Canes. Peccatores designantur *Ca-
num* nomine, 7. 11. 4. & 7.

Cangiamila Franciscus Emmanuel,
11. 7. 13.

Canon quid sit, & quibus Constitu-
tionibus hoc nomentribuendum, 1.
3. 2. &c. *Canones*, qui aliquid servan-
dum statuunt, non omnes nullitatis
vitium statim inducunt iis actibus, qui
aliter gesti fuerint, 13. 13. 8. Episco-
pis numquam licet contra *Canones* quid-
quam decernere, 11. 8. 2. & 8. ad
restituendam *Canonum* disciplinam
missi Protonotarii in longinquas Pro-
vincias, 3. 8. 3.

Canones Apostolorum, seu qui dic-
untur Apostolici, 7. 6. 1. 1. 10. 4. 5.
1. 11. 7. 2. citantur, 1. 6. 1. 1. 5. 8.
2. 1. 6. 5. 1. 1. 7. 2. 5. 1. 9. 6. 2. 1.
10. 6. 1. 1. 11. 5. 1. 1. 11. 10. 1. 1.
13. 1. 4. ab hodiernis Criticis rejiciun-
tur, 8. 9. 6.

Canones Ecclesiæ Africanæ, 5. 8. 2.
1. 11. 3. 1.

Canones Pœnitentiales, 11. 10. 6.
editi post Decretum Gratiani, 11. 11.
3. quidam *Canon* Pœnitentialis laxita-
tis nomine reprehensus explicatur, 21.
11. 8. & 9.

Canonica portio debita Episcopo
Cathedratici naturam imitatur, 5. 7.
9. & 10.

Canonicatus Ecclesiarum Collegia-
tarum, 12. 4. 5. *Suffraganeus*.

Canonici Ecclesiæ Cathedralis, &
Collegiatæ, 3. 4. 1. &c. *Canonici* Ca-
thedralis sunt Consilarii Episcopi, 13.
1. 5. &c. interrogati ab ipso tenen-
tur sub gravi suum consilium ingenuè
manifestare, 13. 1. 7. *Canonici* veteres
tyrocinium subibant sub cura Præpo-
siti, antequam suis Capitulis insere-
rentur, 11. 3. 3. in quo differrent à
Monachis, 11. 3. 3. cui vitæ commu-
nis

nis iustitutio essent obstricti, 13. 12. 22. cur à Pontifice privilegia exemptionis petierint, 13. 9. 2. *Canonici* Cathedralium, seu Collegiatarum quando, & coram quo, & quomodo Fidei Professionem edere teneantur, 5. 2. 5. & 7. an præter præsentiam in Choro, teneantur etiam canere, 11. 3. 8. 1. 13. 9. 11. quandonam liceat ipsis vicaria aliorum Sacerdotum opera in Choro uti, 13. 9. 11. *Canonico* inhabili effecto, an utile sit coadjutorem dare cum spe futuræ successionis, 13. 10. 25. & 26. *Canonici* jubilati licet non teneantur residere, tamen vocati tenentur Synodo interesse, 3. 4. 6. & possunt revocari ad servitium Ecclesiæ, 3. 4. 6. *Canonici* alicujus Cathedralis Ecclesiæ usu Pontificalium condecorati, 3. 11. 11. *Canonicorum* consilium an sit frustraneum, etsi illud non sequatur Episcopus, 13. 1. 6. *Canonici*, sive alii quilibet ex Præbendatis, dum Visitationem sacrorum Liminum de mandato sui Episcopi explent, distributiones perinde lucrantur, ac si Choro interessent, 13. 6. 2. *Canonici* sunt domini choralium distributionum, 13. 12. 22. suorum Canonicatum possessionem, aut fructus adepturi, an possint quidquam persolvere sine periculo simoniæ, 11. 6. 8. *Canonici* Ecclesiæ Cathedralis ab illicitis venationibus, & aucupis abstinere debent, 11. 10. 9. *Canonici* Cathedralium vocati, an teneantur Synodo Provinciali interesse, 3. 4. 1. *Canonici* Ecclesiæ Collegiatae an invitari, & adesse debeant Concilio Provinciali, aut Synodo Diocesanae, 5. 4. 5. *Canonici* utrum vocentur ad Synodum tamquam meri consiliarii, an verò etiam ut Judices, 13. 2. 2. & 6. an possint excludi à Congregationibus Præsynodalibus, 13. 2. 7. an habeant jus subscribendi Synodo Diocesanae, 13. 2. 1. & 2. unus ex Ca-

nonicis Missam solemniter die secunda, & tertia Synodi celebrare solet, 5. 1. 4. supra *Canonicos* potissimum cadit scrutinium generale faciendum in Synodo, 5. 3. 6. *Canonici* Cathedralis quo ordine sedere debeant in Synodo, 3. 10. 5. an cedant locum Vicario Generali, 3. 10. 2. &c. quibus vestibus uti debeant, cum intersunt Synodo *Canonici* Ecclesiæ Cathedralis, 3. 11. 9. &c. & Collegiatae, 3. 11. 9. Vid. *Horæ Canonicae*, *Paſta*.

Canonici Cathedralis Patavinæ Protonotariis Apostolicis adscripti, 3. 8. 5.

Canonici Cathedralis Veronensis nonnullis privilegiis ornantur à BENEDICTO XIV. 11. 3. 8. eorum exemptio ab Episcopo, 13. 9. 2.

Canonici Novitii, seu Domicellares, aut Domicelli, 11. 3. 3. &c.

Canonici Regulares non comprehenduntur sub Monachorum nomine, licet in aliquibus confundantur, 10. 2. 3. *Canonicorum* Regularium Collegium anno 1090. institutum, 5. 6. 3.

Canonici Regulares Lateranenses, 2. 6. 3. 1. 3. 10. 6.

Canonici Scholastici in Germania, 11. 3. 4.

Canonicus Pœnitentiarius, ejusque officium, ac facultates, 3. 4. 3. an jure suo habeat facultatem absolvendi à reservatis Episcopo, 5. 5. 8.

Canonicus Theologus qualis esse debeat, & quodnam ejus officium, 13. 9. 7.

Cantelmus Card. Jacobus Archiepiscopus Neapolitanus, 5. 1. 2. 1. 5. 2. 4. 1. 8. 14. 3. 1. 9. 15. 3. 1. 12. 6. 10.

Cantores, inter inferiores Clericos, 6. 5. 3. *Cantorum*, seu Psalmistarum ordo, vel potius officium, 8. 9. 7. & 8.

Cantuariensis Archiepiscopus Mo-

nachorum S. Benedicti, 13. 7. 14.

Cantuariensis Archiepiscopus jubebat ungendi Reges Angliæ, 13. 7. 9.

Cantus Ecclesiasticus quo pacto reformandus, 11. 7. 6. & 7.

Canus Melchior citatur, 8. 9. 6. 1. 13. 2. 2. ejusque sententia examinatur, 8. 13. 2. & 3. & 4. & 8. licet ejus opinio de ministro Sacramenti Matrimonii sit valdè probabilis, & cuique fas sit eandem amplecti, tamen opposita est communior, 8. 11. 4. sufficientiam attritionis defendit, 7. 13. 6. &c.

Capasulis Samuel Patriarcha Alexandrinus, 13. 15. 18.

Capassi Gerardus, 12. 5. 17.

Capellæ, seu Altaria Confraternitatum laicalium erectarum in Ecclesiis Regularium, an subjaceant visitationi Episcopi, 13. 25. 6.

Capellani. Vid. *Frateres*.

Capellani majores Regum variis titulis insigniti, 13. 8. 11. & 12.

Capellani Ecclesiæ in solo Lateranensis fundatæ, qua exemptione gaudent, 3. 8. 2.

Capellania ad nutum amovibilis non est Beneficium propriè talè, multò minùs pensio, 13. 24. 14. an *Capellanie* omnes solvere debeant Cathedraliticum, 5. 7. 5.

Capillos fictos, calamistratos, ac retortos habere an Clericis liceat, 11. 9. 3. &c.

Capitula ex variis Synodis à Symondo excerpta, & vulgata citantur, 4. 7. 6.

Capitula, seu Monasteria in suis Parochiis deputare solent Vicarios ad nutum amovibiles, 12. 1. 2.

Capitulares an extraneum Procuratorem possint admittere, 3. 12. 4.

Capitulare Ahytonis Episcopi, 9. 11. 3. Theodulphi Episcopi Aurelianensis, 11. 11. 3.

Capitularia anno 803. edita, 4. 7. 6. Aquisgranensia anni 789. 1. 6. 1. 1. 11. 3. 3. Caroli Magni, 5. 8. 2. 1. 9. 9. 9. Regum Franciæ, 8. 12. 3. Theodori Cantuariensis. 7. 19. 8.

Capitulationes. Vid. *Pacta*.

Capitulum. Ejus obligatio celebrandi Missam Conventualem quotidianam pro benefactoribus, 13. 25. 4. ejus consensus irrationabiliter denegatus circa approbationem Examinatoris Synodalis, quomodo suppleri possit, 4. 7. 10. *Capitulum* Ecclesiæ Cathedralis præcedere debet *Capitulo* Collegiæ, 12. 1. 2. quando *Capitulum* Ecclesiæ Metropolitanæ supplere debeat defectum Ecclesiæ suffraganeæ vacantis, 2. 9. 2. quando transeat in *Capitulum* jurisdictio ordinaria Ecclesiæ vacantis, 13. 16. 10. quanta sit hæc jurisdictio, 2. 9. 2. & 7. 1. 4. 8. 10. *Capitulum* tamen tenetur Vicarium constituere, per quem hæc jurisdictio exercetur, 2. 9. 2. an *Capitulum* sede vacante possit multas pecuniarias in suos usus convertere, 10. 10. 4. statuta edita à *Capitulo* sede vacante an durent in perpetuum, 13. 5. 1. *Capitulum* quomodo debeat consuli ante promulgationem Constitutionum Synodaliū, 13. 1. 15. *Capitula* Canonicalia ab Episcopi jurisdictione exempta, aut aliter privilegiata, 13. 9. 2. &c. verè exempta à jurisdictione Episcopi quænam sint, & in quibus casibus Episcopali jurisdictioni adhuc subjaceant, 13. 9. 3. & 9. & 4. &c. aut Synodalibus Constitutionibus obnoxia remaneant, 13. 4. 8. *Capitula* Cathedralium Apostolicæ Sedi immediate subjecta, cui Synodo Provinciali parere teneantur, 13. 8. 13. *Capitula* in Germania jus habent eligendi Episcopum, 13. 13. 12. Vid. *Canonici*, *Pacta*, *Vicarius capitularis*.

Capitulum Lateranense, ejusque pri-

vilegia, 3. 8. 2.

Capitulum S. Petri de Urbe ejusque prærogativa, 2. 11. 15. & 16.

Capæ magnæ usus concessus Collegiæ Ecclesiæ recentiori nullam causat præminentiam, 3. 10. 7.

Capella, Capellani, Capellaniæ, Vid. *Capella*, &c.

Capponius Cardinalis Aloysius Archiepiscopus Ravennatensis, 13. 4. 7.

Capritanus Episcopus, 12. 8. 3.

Captivorum redemptio, quibus olim elemosynis procurari deberet, 10. 9. 1.

Capuccini, 23. 11. 19. excipientes in Pontificiis triremibus confessiones, à quo approbari debeant, 2. 3. 2. eorum Constitutiones citantur, 13. 11. 4.

Caputaquensis Episcopus, 3. 8. 7.

Carafa Cardinalis Antonius Præfectus Congregationis Concilii citatur, 13. 3. 7.

Carafa Cardinalis Marius Archiepiscopus Neapolitanus, 11. 5. 13.

Carcer statutus, antequam ad incorrigibilium Religiosorum expulsionem deveniri debeat, 13. 11. 18. & 19. *Carceres*, in quos criminosi Monachi detrudebantur, 13. 11. 10.

Cardinales. Eorum munus proprium quale sit, 13. 16. 5. sunt consilarii Papæ, 3. 10. 1. & à Pontifice interrogati, tenentur sub gravi consilium suum ingenuè manifestare, 13. 1. 7. eorum insignis prærogativa, 2. 5. 7. sedent in Synodis suprâ Episcopos, 3. 10. 1. eorum interventus an Synodos de Provincialibus Generales efficiat, 2. 2. 6. eos hostiliter insectantes, aut percutientes, cujus criminis rei sint, 9. 6. 10. eorum familiaritas reddit Beneficia Apostolicæ Sedi omninò affecta, 9. 7. 5. eorum Congregationes à Sixto V. institutæ, 2. 3. 7. in *Cardinali* an improbandum sit venationis studium, 11.

10. 7. *Cardinalis* nocte Nativitatis celebraturus an quotannis per Breve Pontificium dispensetur à jejuniis, 6. 8. 16. facultas absolvendi ab hæresi multis limitationibus circumscripta etiam *Cardinali* summo Pœnitentiario, 9. 4. 9. *Cardinalis* sacri Collegii Decanus plerumque est Ostiensis, ac Veliternensis Episcopus, 13. 14. 8. *Cardinalis* Vicarius, Vid. *Vicarius*. *Cardinalis* Episcopus habens indultum an possit unire Seminario, ante vacationem, ea Beneficia quæ si eodem *Cardinali* vivente vacarent, ad suam collationem pertinerent, 9. 7. 7. *Cardinales* Episcopi suburbicarii, 2. 3. 8. 1. 7. 1. 7. *Cardinales* Episcopi ad Episcopatum suburbicarium ascendentes, an priore Ecclesia se abdicare teneantur, 13. 6. 7. aut in quo sensu à prioris Ecclesiæ vinculo absolvantur in administrationem eam retinentes, 13. 8. 4. & 5. & tunc in quarum utra residere debeant, 13. 8. 3. &c. *Cardinales* Episcopi suburbicarii à perpetuæ residentię onere eximuntur, 13. 14. 8. & quare, 13. 6. 6. quomodo se gerere debeant relatè ad Ordinationes suorum subditorum, 2. 3. 2. an teneantur ad visitationem sacrorum Liminum, & relationem status propriæ Ecclesiæ, 13. 6. 8. an habere soleant Episcopum suffraganeum, 13. 14. 8. an eodem privilegio gaudeant *Cardinales* Episcopatum, sed non ex suburbicariis, obtinentes, 13. 14. 4. & 5. & 9. Vid. *Pontifex*.

Cardinalis Atrebatensis Joannes Lofredus, 11. 10. 7.

Cardinalis Papiensis Jacobus Picolomineus, 8. 8. 3. 1. 13. 13. 20. accusatus, suum excusat venandi studium, 11. 10. 7.

Cardinalis S. Clementis. Vid. *Albanus*.

Cardinalis S. Hadriani. Vid. *Othobonus*.

Cardinalis S. Severinæ Julius Antonius Sanctorius, 10. 7. 4. & 5. Vid. *Sanctorius*.

Carmelitæ Discalceati, Vid. *S. Benedictus*.

Carnis esus ei, qui Extremam Unionem receperat, olim putabatur interdictus, 8. 7. 1.

Carnotensis anni 1526. Synodus, 5. 5. 2. 1. 6. 11. 2. 1. 8. 8. 4.

S. Carolus Borromæus Archiepiscopus Mediolanensis, 1. 2. 4. 1. 3. 3. 8. 1. 3. 9. 9. 1. 3. 10. 9. 1. 3. 11. 6. 1. 4. 4. 2. & 3. & 4. 1. 4. 7. 2. & 6. 1. 5. 1. 1. & 2. 1. 5. 2. 2. 1. 5. 3. 7. 1. 5. 5. 6. & 8. 1. 5. 6. 5. 1. 6. 2. 2. 1. 7. 10. 3. 1. 7. 11. 7. 1. 7. 15. 2. 1. 8. 4. 7. 1. 8. 5. 1. 1. 8. 6. 5. 1. 8. 8. 1. 1. 9. 17. 5. 1. 10. 9. 2. 1. 11. 2. 18. 1. 11. 4. 3. & 7. 1. 11. 5. 1. 1. 11. 6. 8. 1. 11. 7. 1. & 13. 1. 11. 8. 3. 1. 11. 10. 3. & 9. & 11. 1. 11. 11. 3. 1. 11. 14. 10. 1. 12. 6. 7. & 9. 1. 13. 3. 4. 1. 13. 10. 29. 1. 13. 12. 19. citatur, 1. 2. 2. 1. 1. 5. 5. 1. 2. 8. 4. 1. 4. 3. 5. & 6. 1. 4. 4. 2. & 3. & 4. 1. 5. 9. 6. 1. 6. 1. 9. 1. 7. 14. 3. 1. 8. 6. 1. & 5. 1. 8. 7. 3. 1. 8. 14. 3. 1. 13. 19. 20. ejus prudentia laudatur, 6. 10. 4. ejus auctoritas quanta sit, 11. 10. 10. ejus Concilia, 2. 4. 2. admonitiones ad Clerum mirificè utiles, 5. 1. 6. monita ad Beneficiarios, 7. 2. 12. Constitutiones pro reformatione Ecclesiæ Mediolanensis, 11. 1. 3. &c. singula Tridentini verba diligentissimè perscrutatus est, 11. 14. 12. neque certè fuit plus æquo indulgens neque Ecclesiasticæ disciplinæ minùs studiosus, 11. 13. 4. ejus legibus inhaerentes Episcopos immodicæ severitatis arguere temerarium est, 11. 12. 5. justa de causa aliquandò à veteri Ambrosianæ Ecclesiæ disciplina deflexit, 13. 19. 18. velut novator palam traducitur, 11. 1. 9. dum se defendit, suis accusatoribus totam

accusandi libertatem relinquit, 11. 1. 9. quanta cum reverentia ad Apostolicam Sedem pro suis tuendis juribus recursum fecerit, 9. 8. 9. & quanta cum prudentia ejusdem nutibus paruerit, 12. 8. 10. ejus zelus insignis, & charitas erga suum gregem mortalitatis tempore, 13. 19. 2. &c. quid circa ornatum mulierum statuerit, 11. 12. 5. ejus elogium, 11. 6. 5.

Carolus Magnus Imperator, 3. 9. 5. 1. 13. 8. 20. 1. 9. 9. 9. ejus Capitularia, 5. 8. 2.

Carolus V. Imperator, 13. 13. 13. dispensatur à jejuniis naturali assumptionem Eucharistiæ, 6. 8. 19.

Carolus I. Britanniae Rex, 6. 5. 5.

Carolus Calvus Francorum Rex, 8. 12. 4.

Carolus III. Galliae Rex, 10. 9. 1.

Carolus VII. Galliae Rex, 9. 9. 7.

Carolus IX. Galliae Rex, 9. 9. 2.

Carolus Martellus Francorum Princeps, 9. 10. 3.

Carolus à S. Paulo citatur, 2. 2. 3.

Carpineus Cardinalis Gaspar Urbis Vicarius, 2. 3. 5. 1. 11. 11. 3.

Carpentoractensis Episcopus singulis tantum quadrienniis Apostolorum limina tenetur visitare, 13. 6. 4.

Carpzovius Benedictus citatur, 9. 13. 1.

Carthaginiensis Ecclesiæ Synodales Constitutiones à Leone X. rejectæ & damnatæ, 9. 1. 3.

Carthaginiensis Episcopus, 4. 8. 2. ejus Cathedra Primatialis, 13. 10. 23.

Carthaginiensis anni 358. I. Synodus 10. 4. 8. II. anni 390. 7. 8. 1. 1. 9. 6. 4. III. anni 397. 1. 1. 2. 1. 1. 5. 5. 1. 5. 3. 1. 1. 5. 8. 2. 1. 7. 6. 1. 1. 7. 8. 1. 1. 8. 9. 7. 1. 9. 6. 4. 1. 9. 11. 1. 1. 10. 6. 1. 1. 11. 1. 7. 1. 11. 4. 6. IV. anni 398. 1. 5. 5. 1. 6. 5. 2. 1. 7. 15. 8. 1. 8. 9. 6. &c. 1. 8. 10. 5. & 9. 1. 8. 12. 3. 1. 10. 3. 1. 1. 10. 6. 2. 1.

l. 11. 4. 2. & 5. l. 13. 1. 4. V. aliis
VI. anni 401. 1. 5. 5. l. 7. 6. 1. l. 8.
9. 8. l. 9. 9. 10. alia anni 416. 13. 3.
1. alia anni 418. 1. 3. 2. VI. anni 419.
1. 5. 5. alia ani 525. 7. 6. 1.

Carthusiani, Effrænis casuum reser-
vatio facta ab Abbatibus *Carthusianis*,
5. 5. 2. Vid. *Transitus*.

Casalensis Civitatis Præfetti Mon-
tis Pietatis, 10. 5. 2.

Casinenses, seu Cassinenses Mona-
chi, 3. 10. 6. an gaudeant privilegio non
accedendi ad Synodum, 3. 1. 14.

Casinensis Episcopatus erectio, de in-
de suppressio, 13. 7. 15.

Casinensis Abbas, ejusque præro-
gativa, 2. 11. 16. donatur facultate
Confirmationem conferendi, 7. 7. 6.
& privilegio celebrandi Synodum, 2.
11. 7.

Cassanensis Diocesis Parochi, &
Beneficarii Græco ritui addicti, 5.
7. 2.

Cassatione pensionum; quæ Epis-
copis suffraganeis destinantur, omnino
interdictæ, 13. 14. 7.

Casianus Joannes citatur, 11. 1. 4.

Castellæ Regni consuetudo circa ob-
servantiam Sabbathi, 11. 5. 6. & 7.
& 8.

Castellanus Albertus citatur, 7. 15.
2. & 5. l. 7. 16. 11. laudatur, 7.
15. 6.

Castitas in conjugali statu servanda
an possit apponi tamquam conditio in
nuptiarum contractu, 13. 22. 10. &c.
Castitatis votum, sacris Ordinibus ad-
nexum, solemne haberi debet, 13. 12.
13. an illud eliciant Oblati, 6. 3. 3.
servandum ab ejectis à Religione, 13.
11. 20. & 27. *Castitatis* votum sim-
plex an non solum illicitum, sed ali-
quando etiam irritum reddat matrimo-
nium, 13. 11. 29. *Castitatis* virtus in
Clericis quam necessaria, 11. 2. 17.
l. 13. 1. 3.

Tom. II.

Castrare, Vid. *Eviratio*.

Castrensis Episcopus, 23. 24. 6.

De Castro Card. Rodericus Archi-
episc. Hispalensis, 3. 3. 3.

Casula, seu vestis talaris Clericorum
propria, unde sic appelletur, 11. 8. 1.

Casum infrequentem jura non res-
piciunt, 12. 9. 5.

Casus conscientiae. Vid. *Congrega-
tio*.

Casus Apostolicæ Sedi reservati, 5.

4. 3. in *casibus* quibuscumque occul-
tis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis,
an, & quomodo absolvere possit Epis-
copus, 9. 4. 5. *Casus* reservandus etiam
Confessariis Synodalibus, 4. 1. 5.
Casus non sunt tam facillè reservandi
ab Ordinariis 5. 5. 4. notas *Casuum*
Episcopo reservatorum tenentur Re-
gulares affigere Confessionalibus, 5.
6. 7. an mortuo Episcopo duret *Ca-
suum* reservatio, 13. 5. 1. Vid. *Re-
servatio*.

Catalanus Josephus citatur, 3. 11. 4.
l. 5. 1. 3. l. 13. 7. 11.

Catalaunensis Ecclesiæ Liber Sacra-
mentor, 8. 2. 2.

Catalaunensis Synodus, 3. 12. 1.

Catechismus Romanus citatur, 7.
6. 2. l. 7. 10. 3. l. 8. 7. 3. l. 8. 8. 1.
l. 11. 11. 6. l. 12. 6. 7. explicatur, &
concordatur cum Pontificali Romano,
7. 10. 2. &c.

Catechistæ an specialem gradum
constituerent in Ecclesia, 8. 9. 8.

Catechumeni oblationi Sacrificii ad-
esse prohibebantur, 8. 11. 3. eorum
pius locus Venetiis, 6. 4. 3.

Catechumenia quid essent, 1. 5. 5.

Catharensis Episcopus, 3. 12. 3.

Catharinus Ambrosius citatur, &
reprehenditur, 13. 19. 28. ejus sen-
tentia de intentione Ministri examina-
tur, 7. 4. 6. &c.

Cathedralis Ecclesiæ Canonici, &
Beneficarii, 3. 4. 1. &c. Canonici,

Gg 3

&c

& Dignitates quando, coram quo, & quomodo edere Professionem Fidei teneantur, 5. 2. 5. & 7. an in *Cathedrali* Ecclesia tantum celebranda sit Synodus, 1. 5. 6. & si duæ sint *Cathedrales*, in quarum utra celebranda sit, 1. 5. 3. & 4.

*Cathedra*ticum Episcoposolvendum, 4. 1. 8. 1. 5. 6. 2. &c. 1. 5. 7. 6. à quibus solvendum, 5. 7. 2. & 3. & 4. quotuplex solvendum, 5. 7. 7. an ab eo solvendo acquiri possit exemptio, 5. 7. 6. ejus quantitas, 5. 6. 3. &c. 1. 5. 7. 1. methodus servanda in eo exigendo, 5. 7. 9. an quandoque in hoc peccarint Episcopi, 5. 6. 4. *Cathedra*ticum, & subsidium charitativum, quatenus teneantur solvere Subcollectores spoliolum, 3. 8. 9. *Cathedra*tici naturam imitatur Canonica portio seu Quarta Episcopalis, 5. 7. 16.

Catholicus, obtena dispensatione, contrahens matrimonium cum hæretico, an peccet, personæ indignæ Sacramentum ministrando, 9. 3. 3. &c. *Catholicorum* matrimonia in Fœderatis Belgii Provinciis inita non coram Parocho *Catholico*, & duobus testibus, an sint valida, & an dispensationi locus sit in hoc casu, 6. 6. 13. *Catholici* matrimonio juncti coram Parocho, & testibus *Catholicis*, an possint coram Ministro hæretico rursus conjungi ad evitanda gravia damna, 6. 7. 1. &c. & an, postquam se hæretico Ministro præsentaverint, possint intermedios quosdam actus matrimoniales exercere, ante celebrationem matrimonii coram Parocho *Catholico*, & duobus testibus, 6. 7. 3. &c. *Catholicus* Procurator personam gerens Principis hæretici quomodo se gerat in externis caeremoniis Matrimonii, 6. 5. 5. an liceat *Catholicis* communicare cum hæreticis in rebus sacris, 6. 5. 1. &c. ubi *Catholicus* præsto est, non sunt admittendi

hæretici ad baptizandum, 7. 6. 8.

Cavalchinus Card. Carolus Albertus Guidobonus, 6. 6. 5. l. 13. 11. 27.

Cavensis Abbatis prærogativa, 2. 11. 16.

Causa requisita ad concessionem, ut simplex Sacerdos sit minister Confirmationis, an ex necessitate simpliciter tali desumenda sit, 13. 15. 1. *causæ* legitimæ impediētes accessum ad Synodum excusant à culpa, & à pœna, 3. 12. 3. sunt tamen Episcopo significandæ, 3. 12. 4. *causæ* propter quas Synodi congregantur, 6. 1. 3. &c.

Causæ Beneficiales Vid. *Appellatio*, *Venatio*.

Causæ Ecclesiasticæ, ratione suales, an in solo foro Ecclesiastico sint pertractandæ, 9. 9. 2. &c. quid de *Causis* eidem foro additis ratione personarum, quas tangunt? 9. 9. 8. &c. *Causæ* improprie spirituales, sed cum re spirituali connexæ, ad quem Judicem sint dirigendæ 9. 9. 4. &c. *causa* Fœudalis Viduarum an ad Tribunal Ecclesiasticum deferenda, 9. 9. 10. *causæ* non solum civiles, sed etiam criminales ad Episcopales Synodos deferebantur, 4. 2. 1. *causæ* criminales, & aliquandò civiles etiam, & mixtæ, ad locorum Ordinarios pertinent, non ad Conservatores, 4. 6. 5. & 6.

Cautela, & parsimonia adhibenda in ferendis Censuris, 11. 9. 1. *cautela* adhibenda ab Episcopis, ne in suas Constitutiones quidquam obrepere sinant, quod Apostolicæ Sedis, aut auctoritati injuriam irroget, aut jura imminuat, 9. 1. 1. &c. l. 9. 2. 3. &c. 9. 5. 4. l. 9. 6. 1. &c. l. 9. 7. 2. &c. *cautele*, & remedia adhibenda ab Episcopis, & Parochis ad arcendum periculum inhibendæ pestis, dum Sacramenta administrant, 13. 19. 8. &c. Ce-

Celidonius in Gallia Episcopus, 9.

8. 5.

Censura quid sit, & quam sobriè ac circumspèctè infligenda, non illa solum, quæ est latæ sententiæ, sed comminatoria, & ferendæ sententiæ, 9. 9. 12. 1. 10. 1. 1. &c. 1. 10. 3. 5. 1. 11. 9. 1. 1. 13. 5. 14. *Censura* latæ sententiæ an à transgressoribus incurratur ante sententiam Judicis, 10. 1. 4. eas decernere non fuit primis Ecclesiæ Pastoribus inusitatum, 10. 1. 6. &c. nunc earum numerus penè infinitus, esset moderandus, 10. 2. 1. cur *Censuræ* minus timeantur, quam pœnæ pecuniariæ, 10. 9. 5. absolutio ab hæresi est reservata Pontifici solum ratione *Censuræ*, 9. 4. 4. non irretitur *Censuris*, qui est reus merè internus, aut qui est hæreticus merè externus, 9. 4. 4. facultas absolvendì à *Censuris* concessa per Bullam Cruciatæ an prosit in utroque foro, 17. 7. 1. si *Censura* non sit reservata, ejus relaxatio fieri potest ab inferiore, 9. 1. 7. in quibus circumstantiis *Censuras* imponere & reservare nequeunt Prælati Regulares 5. 5. 5. Regulares tenentur promulgare *Censuras* jussu Episcopi denunciandas, 9. 15. 11. Episcopus potest *Censuris* coercere Regulares inobedientes suis præceptis, 9. 17. 7. *Censurarum* pœna non est interdicens usus Tabaci ante Communionem, 11. 13. 3. Vid. *Episcopus*.

Census sive realis, sive personalis, natura, conditiones, & differentiæ examinantur, 10. 5. 4. &c.

Centulensis Abbatis, & monasterii jurisdictio ordinaria, & exemptio ab omni jurisditione Ordinarii, 13. 8. 20.

Cerinthus hæreticus, 6. 5. 1.

Cerrus Carolus, 13. 8. 18.

Cetura Abrahæ concubina, & uxor, 9. 12. 2.

Chalcedonensis Episcopus, ejusque prærogativa, 2. 4. 5.

Chalcedonensis Synodus, 1. 5. 5. 1. 2. 4. 5. & 7. 1. 3. 9. 1. 1. 5. 1. 10. 1. 5. 2. 3. 1. 5. 6. 1. 1. 6. 5. 3. 1. 8. 9. 6. & 8. 1. 9. 3. 2. & 5. 1. 10. 6. 1. 1. 11. 2. 4. & 7. & 8. & 9. & 13. 1. 11. 6. 4. 1. 12. 6. 6. 1. 13. 10. 5.

Chapeville Joannes, 13. 19. 12.

Charitatis sibi debitæ lex obligat quemlibet ad audiendum verbum Dei, 11. 14. 13.

Chartis ludere Clericis interdictum, 11. 10. 3.

Chemnitius. Vid. *Kemnitius*.

Chiemensis Episcopus à quo eligatur, & consecratur, 13. 7. 4. & 6.

Childebertus Rex Galliæ, 13. 19. 4.

Chile, Provincia in America, 13. 15. 1.

Chirulus Amedeus modestè refellitur, 3. 6. 4.

Chirurgiæ exercendæ facultas, quantà cum cautela Ecclesiasticis concedatur, 13. 10. 21. Vid. *Medicus*, *Sacerdos*.

Chium Insulam Christiani incolentes, 13. 20. 16.

Cholker Erasmus citatur, 6. 1. 4.

Choreæ, aliæque corporis jactationes in solemnitatibus ad valvas præsertim Ecclesiarum omninò eliminandæ, 11. 3. 1. *Choreæ* Ecclesiasticis interdictæ, 11. 10. 11.

Chorepiscopi, quinam fuerint, eorumque auctoritas, 3. 3. 6. iis extinctis successerunt Vicarii foranei, Archipresbyteri, Archidiaconi, Decani rurales, 3. 3. 7.

Choreutæ hæretici Sabbathò jejunabant, 11. 5. 1.

Chori servitium quare à Canonicis præstari debeat, 13. 9. 11. &c.

Chrisma sacrum quid sit, & qualis materia Sacramenti Confirmationis, 13. 9. 13. & 16. an semper importet

admixturem balsami, 8. 1. 3. confici nequit à Vicario Generali, licet Episcopus sit, 2. 8. 2. an consecrari possit à simplici Presbytero, 7. 8. 1. &c. usus *Chrismatis* ante annum benedicti an permittatur, 7. 8. 1. sub. *Chrismatis* nomine designatur etiam Oleum infirmorum, 8. 1. 3.

Christi Domini præcepta non possunt esse obnoxia mutationibus, 8. 9. 7. *Christi Domini* verba: *Mutuum date, nihil in te sperantes*; in suo vero sensu explicata, 10. 4. 6.

Christiani omnes cur dicti Sacerdotes, 5. 8. 1. primi *Christiani* vitam communem servabant, 13. 12. 18. *Christianorum* spiritualis quædam adoptionis species, & ritus, 9. 10. 3. an liceat *Christianis* alienam sectam fingere, 13. 20. 10. & 11. *Christianorum* cum Judæis familiaritas quam religiosè vitanda, 6. 4. 2. an peccent *Christiani* Turcarum imperio subiecti, si ipsis imperantibus arma suppeditent, aut in tiremibus rerum agant, cum Turcicæ in *Christianorum* naves impellantur, 13. 20. 6. & 7. quid, si Mahumetanum aliquod nomen sibi imponant ad evitandum tributum, aut persecutiones Turcarum? 13. 20. 8. &c.

Chrodegandus Episcop. Metensis citatur, 5. 8. 5.

Cicinni Clericis interdicti, 11. 9. 4.

Cinerum quatuor dies cur, & quando quadragesimali jejunio addicti, 11. 1. 5. 1. 11. 5. 1.

Cingulana anni 1736. Synodus, 9. 15. 3. & 5. 1. 10. 5. 7.

Cingurianus Frater laicus Oleo sancto inungitur, mox decessurus, 8. 5. 2.

Circada, seu Circata, quæ debetur in Synodis, 5. 6. 2. quid esset, 4. 3. 2.

Circenses ludi festis diebus interdicti, 13. 17. 7.

Circuitores Diœcesis, 4. 3. 2.

Circumspectio à Tridentino adhibita, ne in suis concinnandis decretis ullam Catholicorum opinionem vulnerearet, 8. 1. 2.

Circumstantiæ sive aggravantes, si ve mutantes speciem, an sit aperiendæ in confessione, 6. 11. 1. mutatio *Circumstantiarum* mutationem inducit in disciplinæ Ecclesiasticæ observantiam, 11. 2. 9. & 13.

Cironius Innocentius citatur, 13. 17. 5.

De Cisneros. Vid. *Ximenez*.

Cistercienses an gaudeant privilegio nullatenus accedendi ad Synodum, 3. 1. 14. apud eos Extrema Unctio præmittitur Viatico, 8. 8. 2. *Cistercienses* Conversi, 13. 11. 28. Vid. *S. Benedictus*.

Cisterciensis Ordinis exordium, 13. 11. 28.

Civile Concilium quid sit, 1. 1. 4.

Civitas, an hoc nomine appellari possit oppidum, in quo non sedet Episcopus, & vice versa an Oppidum, in quo Episcopalis Sedes stabilitur, ad *Civitatis* gradum assurgat, 13. 7. 17. & 18.

Civitatis. Vid. *Ampuriensis*.

Clandestina Matrimonia. Vid. *Matrimonium*.

Claritas est necessaria in legibus condendis, 6. 2. & 3.

Claromontana anni 1095. Synodus, 13. 8. 19. 1. 13. 14. 12. ejus canonis IX. vera lectio vindicatur, 11. 1. 5. altera Synodus anni 1538. 11. 14. 3.

Claromontensis Ecclesiæ anni 1268. Statuta, & Constitutiones, 1. 6. 2. 13. 11. 1. 1. 3. 12. 3.

Clavium potestas quibus concessa, 7. 16. 4. & 7. & 11.

Clausula, quæ adjungitur reductioni Missarum factæ per Episcopum, 13. 25. 35.

Clau-

Clausuræ lex à quo primùm introducta, 13. 12. 14. & 26. non solum monasteriorum ingressum prohibet, sed etiam egressum, exceptis quibusdam casibus, 13. 12. 24. *Clausuræ* custodia Monialium quarumcumque Episcopis omnino committitur, 9. 15. 6. quid de monasterio Monialium Regularibus subjectarum? 13. 12. 23. lex *Clausuræ* servanda in permittendo Monialibus transitum ad aliud monasterium, 13. 12. 29.

Claustra deserens Religiosus sine licentia, ut ad aliam Religionem transeat, an apostasiæ pœnis obnoxius fiat, 13. 11. 14.

S. Clemens I. Papa, 3. 8. 3. fuit ante Pontificatum Episcopus Tutelaris, 2. 7. 1.

Clemens II. Papa, 13. 15. 11.

Clemens III. Papa, 9. 6. 3. l. 9. 10. 2. l. 11. 6. 4. l. 13. 18. 8.

Clemens IV. Papa, 3. 11. 13. l. 7. 2. 21.

Clemens V. Papa, 2. 6. 2. l. 3. 3. 8. l. 3. 9. 5. l. 5. 5. 6. l. 6. 3. 4. l. 9. 1. 7. l. 9. 16. 2. & 7. l. 9. 17. 6. l. 10. 6. 1. l. 13. 7. 9. l. 13. 10. 20.

Clemens VI. Papa, 7. 8. 6. l. 13. 7. 11. l. 13. 18. & 9.

Clemens VII. Papa, 6. 8. 14. l. 9. 1. 4. l. 13. 7. 7. l. 13. 24. 18. l. 13. 25. 3.

Clemens VII. Antipapa, 9. 1. 2.

Clemens VIII. Papa, 2. 3. 1. l. 2. 7. 2. l. 2. 11. 12. l. 4. 1. 5. l. 4. 6. 5. l. 4. 7. 7. l. 5. 1. 3. l. 5. 3. 3. l. 5. 5. 7. l. 6. 4. 1. & 1. l. 6. 5. 5. l. 7. 9. 4. l. 7. 10. 2. l. 7. 15. 10. l. 8. 10. 7. l. 8. 11. 5. l. 9. 4. 9. l. 9. 6. 7. l. 9. 7. 5. & 7. & 8. l. 9. 8. 3. l. 9. 15. 11. l. 9. 17. 2. & 3. & 4. l. 10. 7. 5. l. 11. 14. 4. & 5. l. 12. 1. 4. l. 12. 7. 1. l. 13. 3. 6. l. 13. 6. 5. l. 13. 8. 4. l. 13. 11. 7. l. 13. 12.

18. l. 13. 13. 15. l. 13. 16. 1. & 2. & 3. & 5. l. 13. 17. 7. l. 13. 18. 9. l. 13. 19. 13. l. 13. 23. 9. l. 13. 24. 2. quam sollicitus fuerit de optimo Italæ Græcorum regimine ac disciplina, 2. 12. 1. & 2. ejus instructio & Decretum pro iisdem, 8. 1. 4. l. 13. 22. 4. ejus Decretum circa reservationes Casuum faciendas à Prælati Regularibus, 5. 5. 5. ejus Decretum de confessione, & absolutione per litteras seu internuntium expenditur, 7. 7. 16. l. 15. 8. 11. alia ejusdem Constitutio explicatur, 11. 14. 8. & 9.

Clemens IX. Papa, 9. 15. 7. l. 10. 3. 4. l. 13. 18. 2.

Clemens X. Papa, 5. 5. 7. & 8. l. 5. 10. 3. l. 9. 15. 9. l. 9. 16. 7. l. 11. 14. 5. l. 13. 3. 4. l. 13. 4. 10. l. 13. 10. 7. l. 13. 15. 17. l. 13. 25. 21. confirmat Constitutiones Concilii Sinensis, 2. 10. 8.

Clemens XI. Papa, 2. 3. 5. l. 3. 11. 11. l. 5. 9. 6. l. 5. 10. 3. l. 6. 4. 2. l. 7. 3. 1. l. 7. 7. 6. l. 7. 11. 9. l. 8. 11. 8. l. 8. 14. 3. l. 9. 3. 5. l. 11. 2. 16. l. 11. 12. 6. l. 12. 5. 15. & 18. l. 12. 6. 3. l. 13. 4. 7. l. 13. 7. 8. & 11. l. 13. 18. 8. l. 13. 9. 20. l. 13. 10. 20. l. 13. 11. 22. l. 13. 13. 18. l. 13. 15. 17. & 18. & 19. l. 13. 16. 4. l. 13. 19. 4. l. 13. 21. 7. l. 13. 25. 4. & 21. cur post suam in Pontificem electionem, non ab Ostiensi, sed à Portuensi Episcopo consecrationem acceperit, 13. 7. 3. in celebri Constitutione *Unigenitus* cur aliquas propositiones inter cæteras proscripserit, 13. 10. 2. ejus Litteræ 26. Novemb. 1718. datæ, 13. 1. 3. 10.

Clemens XII. Papa, 2. 6. 1. l. 2. 12. 2. l. 5. 7. 9. l. 5. 10. 3. l. 6. 6. 5. l. 10. 2. 4. l. 13. 6. 7. & 8. l. 13. 8. 4. & 11. l. 13. 10. 7. l. 13. 11. 19. l. 13. 21. 7. suis Decretis moderatur facilitatem concedendi eligibili-

tatem ad plures Episcopatus, 13. 8.
7. &c.

Clemens Alexandrinus citatur, 11.
9. 2.

Clerici vocabantur quotquot litteris operam dabant, 5. 11. 2. *Clericorum* adolescentium educatio olim non omitta, *ibid.* an *Clerici* seculares educarentur intra septa monasterii, *ibid.* ex diversis *Clericorum* officiis non rectè inferitur Ecclesiasticorum Ordinum diversitas, 8. 9. 8. *Clerici* minores an possint ad Ordines majores suscipiendos compelli ab Episcopo, 12. 4. 1. &c. *Clerici* qua via canonicè coarctandi, ut muneri suo debitè satisfaciant, 12. 4. 8. *Clericus* jure suo potest ad secularem statum redire, quodcumque libuerit, & vicissim potest ad Ecclesiasticum inde reverti, 11. 3. 3. *Clerici* resumptes habitum Clericalem an ad pristina restituantur Clericalis Ordinis privilegia, 12. 3. 1. in quo sensu *Clerici* nihil possint testamento relinquere filiis illegitimis, eorumque descendantibus, consanguineis, & affinibus, 11. 24. 21. quæ ornamenta, & vestes *Clericis* interdiciantur, 11. 4. 2. & 3. *Clerici* quinque prioribus sæculis in vestitu nihil discernabantur à laicis, 11. 8. 1. deinde veste longa, demùm veste longa, & nigra uti coacti sunt, 11. 8. 1. &c. semper attonso capite incedere tenebantur, 11. 9. 3. comam nutriendes quale peccatum committant, 10. 3. 1. omnis secularis cura, & quæstiosa negotiatio *Clericis* interdicta, 10. 6. 1. &c. *Clerici* cambium activum contrahentes per interpositam personam an pœnæ, & culpæ reatum effugiant, 10. 6. 4. an *Clericus* fiat irregularis, si vacans venationi, occidat hominem casualiter, 11. 10. 8. *Clericorum* Ordinationes, qui nulli Ecclesiæ addicerentur, an omnino interdictæ, 11. 2. 4. &c. *Clerici* deserentes servi-

tium Ecclesiæ, cui sunt mancipati, qua pœna mulctandi, 10. 9. 8. 1. 12. 6. 4. & 5. & 6. *Clerici* Patrimoniales quinam sint, 12. 7. 1. *Clerici* quando gaudeant privilegio Fori, & an eodem privari possint, 5. 12. 1. judicia secularia adeuntes quibus pœnis olim essent obnoxii, 9. 9. 8. quo jure in causis merè temporalibus exempti sint à jurisdictione seculari, 9. 9. 8. in flagitio deprehensi, atque à secularis fori administris detenti, Ecclesiastico Judici illicò tradendi, 9. 9. 1. eos à Judice laico comprehensos semper repetere potest Ordinarius, 12. 2. 3. & 4. reus à Curia seculari deprehensus in habitu, & Tonsura Clericali, reputandus est *Clericus*, donec constet de contrario, 9. 14. 3. *Clericus* conveniens laicum in causa merè civili, & profana, coram quo Judice illum con venire debeat, 9. 9. 13. *Clerici* quam facillè possint evitare Collectorum importunam exactionem, 3. 8. 6. *Clerici* Beneficiati ligari consueverunt iisdem legibus Canonici, quibus ligantur *Clerici* sacris initiati, 12. 4. 8. an *Clericis* Beneficiatis interdicta venatio, 11. 10. 10. *Clerici* simplices an Synodo interesse teneantur, & an omnes & singuli ad illam evocari possint, 3. 6. 1. &c. 1. 5. 2. 1. quo ordine sedeant in Synodo, 3. 10. 8. *Clericorum* cohabitatio cum mulieribus, 11. 4. 4. &c. *Clerici* conjugati, 12. 2. 3. &c. 1. 12. 3. 1. & 5. 1. 12. 4. 1. & 3. quandonam fruuntur privilegio Fori, 2. 12. 1. &c. 1. 12. 6. 4. & 5. an, & quando absolvi possit *Clericus* recidivus, & consuetudinarius, qui ad sacros Ordines promoveri intendit, 11. 2. 17. & 18. *Clerici* delinquentes graviter qua pœna olim puniti, 10. 11. 6. Ecclesia in *Clericis* severiùs punit delicta, quæ etiam in laicis execratur, 10. 4. 8. incontinentiæ *Clericorum* quali-

liter provisum, 13. 24. 12. & 13. Clerici concubinarij qua pœna mulc-
tati, 10. 9. 8. hæc multa ad quem
usum applicanda, 10. 1. Clerici Ordi-
num minorum an degradari soleant,
9. 6. 5. Clerici exauctorati, seu degra-
dati, quare olim vilibus tantum mi-
nisterijs in curia addicti, 9. 6. 6. dif-
ferentia inter Clericum deg. adatum, &
depositum, 9. 6. 3. injiciens manus
violentas in Clericum solum verbaliter
degradatum & nondum actu tradi-
tum curiæ seculari, incidit in excom-
municationem, *ibid.* non item qui
manus injecerit in Clericum cum uxo-
re, matre, sorore, vel filia propriatur-
piter inventum, 9. 12. 7. Vid. *Arma*,
Beneficia, *Degradatio*, *Deposito*,
Episcopus, *Privilegium*, *Reditus*.

Clerici Regulares S. Pauli, 13.
11. 14.

Clerus Gallicanus benedicendas non
esse contendit nuptias Catholicorum
cum hæreticis, 6. 5. 5. ejus Conventus
anni 1329. 10. 9. 4.

Clerus Romanus. V. *Constitutiones*,
Statuta.

Cleri Secularis scrutinium generale
faciendum in Synodo, 5. 3. 5.

Clinicorum Baptismus an sit vali-
dus, 7. 6. 1.

Coadjutor, in quo differat à Jubilato,
13. 9. 15. Coadjutor idoneus, qui sine
congrua, aut saltem futuræ successionis
præmio debitam Ecclesiæ servitutem
exhibere velit, difficile inveniri potest,
13. 10. 21. & 26. Coadjutor cum futu-
ra successione in Episcopatum an de-
putetur transalpinis tantummodò Epis-
copis, 13. 14. 3. Coadjutor Episcopi
debet esse Episcopus *in partibus*, &
quare, 13. 14. 3. & 9. potest ejus nomi-
ne visitationem explere, & relationem
status Ecclesiæ exhibere, 13. 6. 5. Coadju-
tores cum futura successione
Episcoporum in Indiis Orientalibus

Vicariorum Apostolicorum, 13. 16. 12.
non semper Coadjutor Sacerdos senes-
centibus, & mala valetudine affectis
Parochis adjungitur, 13. 10. 16. Coad-
jutor, seu socius Secretarii Synodi, 4.
1. 2. Coadjuvatores Canonicorum an te-
neantur adesse Synodo Diocesana, 3.
4. 2. & 5. Coadjuvatores Canonicorum
Ecclesiæ Cathedralis quo ordine se-
deant in Synodo, 3. 10. 5. quibus vesti-
bus tunc uti debeant, 3. 11. 9. Coadju-
tores Papæ sunt Cardinales, 13. 1. 7.

Coadjuvatores formati Societatis Jesu,
13. 11. 22.

Coadjutoria in quo differant ab ex-
pectativis, 13. 10. 26. Coadjutoria
cum futura successione, earumque
origo, utilitas, & conditiones, 13. 10.
13. & 21. &c.

Coccinus Joan. Baptista Rotæ Au-
ditor, 10. 7. 4.

De Cocco David Palmerius Epis-
cop. Melitensis, 12. 10.

Codex Canonum Ecclesiæ Africanæ,
12. 4. 7.

Codreros Petrus Archiepiscop. Hy-
druntinus, 2. 12. 10.

S. Cælestinus I. Papa citatur, 11. 8. 1.

Cælestinus III. Papa, 2. 6. 3. 1. 9.
6. 3. 1. 9. 10. 2. 1. 13. 8. 19. ejus De-
cretalis explicatur, 9. 6. 9.

Cælestius, ejusque errores proscrip-
ti, 3. 3. 1.

Coepiscopus quando possit cogere
Synodum Provinciam, 1. 6. 4. Co-
episcopus cum jure successionis, 13.
10. 22. &c.

Cognatio spiritualis est unum ex im-
pedimentis matrimonii, & Cognatio le-
galis quale impedimentum sit ad nup-
tias valde contrahendas, 9. 10. 4. &c.

Cohabitatio Clericorum, & mulie-
rum, 11. 4. 4. &c. utriusque sponsi
ante contractum matrimonium sub gra-
vissimis pœnis interdicta, 12. 6. 3.

Coërcio, seu Coërcitio, quam ha-
bent

bent Archidiaconi, 5. 6. 2.

Collaterales Episcopi, 2. 2. 3. *Collaterales* Papæ sunt Cardinales, 13. 1. 7.

Collaticus contractus quid sit, 10. 8. 2.

Collatio Parochialis quando sit invalida, & devolvatur ad Sedem Apostolicam, 4. 7. 5. & 9. 1. 4. 8. 2. & 3.

Collecta de Spiritu S. recitanda ante Synodum, 5. 1. 1.

Collectores Spoliorum, 3. 8. 6.

Collegiata Ecclesiæ Canonici an teneantur Fidei Professionem emitte, 5. 2. 6. & 7. an invitari, & adesse debeant Synodo Provinciali, aut Diocessanæ, 3. 4. 5. quo ordine sedere debeant in Synodo, 3. 10. 7.

Collegium an cogi possit ad Procuratorem extraneum admittendum, 3. 12. 4. *Collegia* Clericorum erecta intra monasterii claustra, 5. 11. 2.

Collegium Græcum Romæ, & in Bisharianensi Diocesi constitutum, 2. 12. 2. Vid. *Patla*.

Colloredus Card. Leander, 6. 8. 15.

Colocensis Archiepiscopus, 2. 12. 5.

Coloniense in Germania Capitulum, 13. 9. 2.

Colonienses, Brixinenses, & Uralavienses Canonici, eorumque capitulationes cum suis Episcopis ante electionem initæ, obliterantur à Pontificibus, 13. 13. 15.

Coloniensis Archiepiscopus, & Elector, 2. 6. 2. 1. 2. 10. 3. 1. 5. 5. 3. & 7. 1. 13. 4. 10.

Colonienses anni 266. Synodus, 3. 3. 7. altera anni 1310. 13. 12. 24. 1. anni 1536. 5. 1. 1. 1. 5. 5. 3. 1. 7. 10. 4. 1. 8. 7. 4. 1. 8. 13. 2. 1. 10. 1. 2. 1. 13. 13. 14. laudatur, 6. 1. 1. II. anni 1549. 1. 2. 2. 1. 8. 7. 4.

Columbus Joannes citatur, 5. 6. 2.

Columna Card. Joannes, 9. 14. 1.

Coma supposititia, Vid. *Parruca*

Commensis Episcopus, 10. 3. 5.

Comitialis morbus occultatus, an Professionem religiosam irritet, 13. 11. 2. &c.

De Comitibus Odo citatur, 1. 3. 1.

Comitis, ac Judicis appellationes promiscuè usurpatæ, 3. 9. 1.

Comitolus Paulus citatur, 7. 13. 7. 1. 10. 7. 4.

Commemorationis omnium fidelium defunctorum dies. Vid. *Missa*.

Commendæ. Vid. *Prioratus*.

Commendatarius monasterii S. Salvatoris de lingua Phari, 2. 11. 7. *Commendatarius* Hospitalis S. Spiritus in Saxia habet jus, ut ejus auctoritate fieri possit adoptio, 9. 10. 5.

Communicatio in divinis cum hæreticis an liceat, 6. 5. 1. &c.

Communio. Hoc nomine intelligitur aliquandò *Communio* civilis, non Eucharistica, 9. 12. 4.

Communio Eucharistica quoties in anno sumenda, 6. 9. 4. ejus frequentia quantum per gradus remiserit à primitivæ Ecclesiæ fervore, 5. 1. 7. quantum hisce remporibus excreverit, 11. 2. 8. frequens, aut quotidiana, an olim fuerit de præcepto, & an nunc sit consulenda, 7. 12. 6. &c. à primis fidelibus Sacrificio assistentibus numquam omissa, deinde pro certis diebus solum præcepta, 5. 8. 4. suadenda populo ante Synodi coactionem, 5. 5. 1. *Communio* spiritualis, 7. 16. 1. *Communio* Paschalis præceptum, 9. 16. 3. 1. 12. 6. 10. quando urgere incipiat, 7. 12. 2. *Communio* sub utraque specie, 6. 9. 1. &c. Vid. *Eucharistia*.

Communitas. In ea tolerari non debet, quod in paucis dissimulare prudentia dictat, 10. 2. 1.

Comœdiæ Ecclesiasticis interdictæ, 11. 10. 11. &c.

Com-

Compendiensis anni 1301. Synodus, 9. 9. 9.

Complex peccati cujuscumque, præsertim carnalis, an possit audiri, & absolvi à Confessario, qui fuit culpæ socius, 7. 14. 1. &c. an penitens obligari possit in Confessione ad manifestandum complicem peccati, 6. 11. 1. &c.

Compositio cum Fabrica S. Petri, 13. 25. 15. & 29.

Compostellanæ Synodi decretum reprobatur, 4. 7. 11.

Compostellanus Archiepiscopus, 5. 9. 6. 1. 10. 3. 2.

Conceptionis Civitatis in America Episcopus, 5. 11. 9. 1. 13. 15. 1.

Concessio, Vid. *Causa*.

Concilium quid significet, 1. 1. 1. *Concilium* Generale, seu *Œcumenicum* 1. 1. 2. huic Sancti titulus debetur 1. 3. 1. & 4. ac necessarium, 1. 2. 5. huic interveniendi jus cur habeant Abbates, 13. 2. 5. ejus decreta quo nomine inscribenda, 1. 3. 2. sunt infallibilia, 3. 12. 6. *Concilium* Nationale, 1. 1. 2. *Concilium* Provinciale, *ibid.* an illud possit cogere Romanus Pontifex, 2. 2. 1. &c. an umquam coegerit, 2. 2. 5. &c. à quo cogendum in defectu Metropolitanorum, 1. 6. 4. quoties celebrandum, 1. 6. 1. &c. quinam Episcopi huic interesse debeant, 2. 2. 3. & quinam alii interesse debeant, aut possint, 2. 2. 6. *Concilium* Diocesenum, 1. 1. 2. & 4. &c. tam Diocesenum, quam Provinciale potest Metropolitanus celebrare, 2. 4. 2. *Concilium* civile, 1. 1. 4. *Concilium* mixtum, 1. 1. 3. Vid. *Synodus*.

Concio an audienda sit à secularibus in propria Parochiali Ecclesia, 11. 14. 1. &c. præsertim diebus festis, 11. 14. 10. &c. *Concionis* tempore de auditorio egredi quale peccatum sit, 10. 5. 1.

Concionari quando teneantur ani-

marum Rectores, 10. 9. 8.

Concionatores Synodales, 4. 1. 6.

Conclave. Vid. *Pontifex*.

Concordatum inter Nicolaum V. & Fridericum III. ac Germanicam Nationem initum, 13. 13. 12.

Concors sententia importat unanimum omnium consensum, 9. 6. 4.

Concubina in quotuplo sensu accipitur, & quo differat à pellice, 9. 12. 2. &c. uxores quæ nunc appellantur conscientia, dicebantur *Concubina*, 13. 23. 12.

Concubinatus in quo sensu non improbat, 5. 12. 1. &c.

Concursus ad Ecclesias Parochiales, & ad Præbendam Theologalem, & Pœnitentiarum, & ad quæcumque Beneficia curata obtinenda præmittendus, 4. 7. 1. & 2. 1. 13. 10. 15. & 17. 1. 13. 24. 6. & 7. qualis esse debeat, 13. 9. 18. &c. an requiratur etiam ad Parochiales juris patronatus laici, aut mixti, 4. 8. 9. quandonam sit illegitimus ita, ut collationem Beneficii reddat invalidam, 4. 7. 5. & 9. 1. 4. 8. 2. & 3.

Conditio de futuro reddit irritam absolutionem, ad quam requiritur Ministri voluntas efficax de præsentem, 7. 15. 3. in forma conditionata tùm Baptismi, tùm Pœnitentiæ sufficit, si *conditio* mente concipiatur, 7. 15. 5. quæ *conditiones* matrimonium irritum reddant, & quæ tamquam non appositæ debeant, 13. 22. 5. &c. casus quidem in hoc proposito singularis discutitur & examinatur, 13. 22. 10. &c. *conditiones* requisitæ ad hoc, ut conjuges post matrimonium consummatum possint in monasterium se recipere, ibique se Deo devovere, 13. 12. 10. &c.

Conductores alienæ rei an possint esse, qui Clerici sunt, 10. 6. 1.

Conferentiæ de casibus moralibus,

bus, 12. 6. 12.

Confessarius non est approbandus, nisi constet de ejus idoneitate, 4. 7. 1. an approbatus possit absolvere à reservatis in aliena Diœcesi, 13. 4. 10. an peste infectis absolutionem impertiri possit, licet nondum integram confessionem expleverint, quoties probabiliter vereatur, ne pestilentem morbum ipse contrahat, 13. 19. 19. medici partes quomodo explere debeat, 11. 2. 18. quibus prohibere debeat frequentem ad Eucharistiam accessum, 7. 12. 8. quem usum facere debeat antiquorum Canonum Pœnitentia- lium, 11. 11. 5. & 6. quam nunc pœnitentiam præscribere debeat pœniti- enti, 11. 11. 7. si pro pœnitentia Missas injunxerit, ne sibi, aut Eccle- siæ suæ dicendas addicat, 5. 9. 6. ne- que eleemosynas, quas pœniti- enti præscribit, sibimet elargiendas sua- deat, 10. 9. 2.

Confessarius extraordinarius libera- liter concedendus Monialibus, 13. 12. 17. qualis, & quoties in anno assignandus Monialibus sibi subditis à Prælati Regularibus, 9. 15. 10. *Confessarii* Monialium consulendi ante Synodum, 6. 1. 1. *Confessarii* pro Syno- do destinati, 4. 1. 5.

Confessarii sollicitantes ad turpia qualiter sint denunciandi, 6. 11. 4. &c. sollicitantes ad alia crimina an denunciandi sint, 6. 11. 13. & 14. *Confessarius* sollicitans ad turpia, si ad se accusandum compareat coram tri- bunali, salutaribus solum mulctatus pœnis, dimittitur, 6. 11. 8. *Confessa- rius* confessionem audiens personæ sol- licitatæ ad turpia, eam adigere debet ad denunciandum *Confessarium* sollici- tantem, 6. 11. 4.

Confessio facta soli Deo, 7. 16. 8. facta proprio Sacerdote, 7. 16. 1. Diacono, 7. 16. 5. &c. laico, &

mulieri, 7. 16. 1. &c. facta laico, an sit Sacramentalis, 7. 16. 10. an suffi- ciat, 7. 16. 10. & 11. quando obso- leverit, *ibid.* nunc esset graviter pec- caminosa, 7. 16. 11. facta Sacerdoti, qui fuit in opere carnali complex cri- minis cum pœnitente peracti, quam sit periculosa, 7. 14. 3. an sit licita, & valida, 7. 14. 1. &c. *Confessio* per litteras, seu per internuntium, an liceat, 7. 15. 8. l. 7. 16. 11. *Confes- sionis* Sacramentalis præceptum quan- do urgeat, 12. 6. 11. quæ discretio suffi- cit ad Confessionem, non sufficit ad Eucharistiam, 7. 12. 2. *Confessionum* frequentia quantum hisce temporibus excreverit, 11. 2. 8. *Confessiones* se- cularium nequeunt excipere Regulares sine prævia Episcopi licentia, immò nec Monialium sibi subjectarum, sine prævia Episcopi approbatione, 9. 15. 9. secularium ægrotantium *Confessio- nes* an excipere possint Regulares ap- probati sine licentia Parochi, 9. 16. 9. quando pœnitens excusetur ab integri- tate *Confessionis*, 13. 19. 19. ejus ex- ceptio facta à non Sacerdote, pœna degradationis punienda est, 9. 6. 7. eleemosyna exhibita pro *Confessione*, 5. 8. 5. l. 5. 9. 6. V. *Approbatio*, Pa- rochus, *Privilegia*, Sacerdos.

Confessionalibus sedibus tenentur Regulares affigere notas casuum Epis- copo reservatorum, 5. 5. 7.

Confirmatio legis, seu statuti, alia essentialis, alia accidentalis, 13. 5. 9. alia in forma communi, alia in forma specifica, 13. 5. 11. *Confirmatio* Apos- tolica in forma specifica, & in forma communi, 12. 5. 13. *Confirmatio* Apostolica in forma specifica cur de- negetur Statutis Synodalibus, quæ Ju- ri communi, & Constitutionibus Apos- tolicis sint contraria, *ibid.*

Confirmationis Sacramentum, 1. 4. 1. ejus Minister est Episcopus, 13. 19.

19. 5. confici nequit à Vicario Generali, licèt Episcopus sit, 2. 8. 2. illud conferendi facultas aliquandò impertita simplici Sacerdoti, 13. 15. 1. quam delegandi facultatem sibi reservavit Sedes Apostolica, 7. 8. 7. Abbas S. Barbaræ Mantuæ quibus conferre possit hoc Sacramentum, 3. 1. 6. quibus anni temporibus alicubi conferretur 7. 10. 8. ejus ritus, 13. 19. 13. &c. licèt non sit Sacramentum absolute ad æternam salutem necessarium, an, & quo ritu conferendum sit ab Episcopo pestis tempore 13. 19. 5. & 12. &c. *Confirmationis* Sacramentum relatè ad Græcos, 7. 7. 1. &c. an sit irritum, & an exulet ab Ecclesia Græca, 7. 9. 2. &c. *Confirmatio* quare iterari nequit, 8. 8. 3. quandonam iteranda aut absolute, aut sub conditione, 7. 9. 4. & 5. Vid. *Minister*.

Confraternitates Laicorum an debeant solvere Cathedriticum, 5. 7. 4. *Confraternitates* Laicorum erectæ in domibus, & Ecclesiis Regularium, 13. 25. 6.

Confratres quidam an possint suorum privilegiorum virtute absolvi aliquandò à casibus Episcopo reservatis, 5. 5. 8. *confratrum* nomine appellati Oblati, 6. 3. 4.

Congregatio Synodi ad quam legem, jurisdictionis ne, an Diocesanæ pertineat, 1. 4. 3.

Congregatio Concilii, ejusque acta, rescripta, litteræ, resolutiones, responsa, decisiones, decreta, consilia, & declarationes, 1. 1. 5. 1. 1. 3. 1. 1. 1. 5. 3. 1. 1. 6. 4. 1. 2. 2. 3. 1. 2. 3. 2. 1. 2. 4. 4. 1. 2. 6. 3. 1. 2. 8. 3. 1. 2. 9. 1. &c. 1. 2. 11. 5. & 6. & 7. & 13. & 15. & 16. 1. 3. 1. 5. & 10. & 13. 1. 3. 2. 4. &c. 1. 3. 4. 1. &c. 1. 3. 5. 3. 1. 2. 6. 1. &c. 1. 3. 7. 1. &c. 1. 3. 8. 2. &c. 1. 3. 9. 6. & 7. & 8. 1. 3. 10. 2. & 3. & 4. 1. 3. 11. 13. 1. 3.

12. 1. & 6. 1. 4. 4. 3. 1. 4. 5. 6. &c. 1. 4. 6. 2. &c. 1. 4. 7. 3. &c. 1. 4. 8. 2. &c. 1. 5. 2. 5. 1. 5. 4. 2. & 3. 1. 5. 5. 4. & 6. & 7. & 8. 1. 5. 7. 2. & 4. & 5. & 7. 1. 5. 8. 11. 1. 5. 9. 2. & 4. 1. 5. 10. 2. 1. 5. 11. 4. &c. 1. 6. 3. 4. 1. 6. 4. 3. &c. 1. 6. 6. 5. & 6. 1. 6. 8. 9. 1. 7. 6. 5. & 7. 1. 8. 10. 13. 1. 9. 2. 3. 1. 9. 4. 9. 1. 9. 5. 2. 1. 9. 7. 2. & 4. & 5. 1. 9. 10. 5. 1. 9. 13. 2. 1. 9. 15. 2. &c. 1. 9. 16. 3. & 4. & 6. 1. 9. 17. 1. & 2. & 4. & 7. & 8. 1. 10. 2. 2. &c. 1. 10. 5. 2. & 3. 1. 10. 8. 2. 1. 10. 10. 1. &c. 1. 11. 2. 15. 1. 11. 3. 2. 1. 11. 6. 1. & 2. & 6. & 8. 1. 11. 9. 1. 1. 11. 10. 8. 1. 11. 13. 3. & 4. 1. 11. 14. 11. 1. 12. 1. 5. & 1. 12. 2. 2. &c. 1. 12. 3. 1. &c. 1. 12. 4. 7. 1. 12. 5. 5. & 6. & 8. & 10. & 11. 1. 12. 6. 4. & 5. & 6. & 10. 1. 12. 7. 3. & 5. & 7. 1. 12. 8. 1. &c. 1. 12. 9. 1. & 2. 1. 13. 1. 10. &c. 1. 13. 2. 1. 1. 13. 3. 6. 1. 13. 5. 14. 1. 13. 6. 2. &c. 1. 13. 8. 13. & 14. 1. 13. 9. 2. & 6. & 7. & 9. & 14. & 15. & 17. & 20. & 21. 1. 13. 10. 30. 1. 13. 11. 2. & 14. &c. 1. 13. 12. 23. 1. 13. 13. 5. 1. 13. 16. 6. & 7. & 11. & 15. 1. 13. 19. 2. & 6. 1. 13. 21. 1. & 2. & 6. 1. 13. 22. 10. & 12. 1. 13. 23. 1. & 5. & 6. & 11. & 12. 1. 13. 24. 3. &c. 1. 13. 25. 2. & 5. & 6. & 7. & 12. & 18. & 25. & 26. & 33. & 34. *Congregatio* Concilii sola est interpres Tridentini, 13. 24. 2. ejus facultates circa Missarum condonationes, 13. 25. 15. & reductiones, 13. 25. 20. etiam Missarum Conventualium, 13. 9. 12. ipsa Synodos Provinciales revidere, & approbare debet, 13. 3. 6. & 7. earumque decreta expendere, 13. 3. 3. quando recognoscat Synodos Diocesanæ, 13. 3. 7. cur indiscussam, & indecissam quamdam causam reliquerit, 4. 7. 10. cur decreta Concilii

Toletani noluerit approbare, 5. 9. 6. mandat cuidam Archiepiscopo, ut quantoties certam revocet Constitutionem, 12. 5. 2. ejus prudentia in consiliis tum capiendis, tum dandis, 4. 7. 5. & 9. l. 13. 18. 10. ejus regula in admittendis Regularibus ad curam animarum in Parochiis Secularibus, 12. 4. 7. circumspectio in facultate impertienda Episcopis verè pauperibus, ut pœnas pecuniarias sibi applicent, 10. 10. 2. ejus officium est discutere postulata, quæ in relationibus status Ecclesiarum ab Episcopis proponuntur, 12. 6. 2. quid respondere debeat postulatis, ad quæ ejus non se extendit auctoritas, 13. 14. 2. & 10. l. 13. 15. 1. & 5. vel postulatis de abdicanda Ecclesia, 13. 16. 3. vel spectantibus transitum de una ad aliam Ecclesiam, 13. 16. 5. & 7. ejus Epistola ad Patriarcham Venetiarum, 13. 1. 12. & ad Episcopum Oriolanum, 13. 1. 13. explicantur ejus resolutiones, & decreta, 1. 5. 4. l. 13. 11. 15. & 16. l. 13. 23. 10. l. 13. 24. 8. ejus prudens inconstantia in suis decisionibus, ac judicis ferendis, 3. 11. 13. l. 10. 3. 5. l. 11. 6. 5. l. 12. 3. 2. seu recedendo à decisis, 1. 5. 3. l. 2. 11. 12. l. 5. 7. 6. l. 13. 24. 5. ejus Secretarius quomodo se gerere debeat in admittendis appellationibus adversus Synodales Constitutiones, 13. 5. 13.

Congregatio Consistorialis, 13. 14. 2. l. 13. 16. 3. & 5. ejus officium, & acta, 13. 14. 9. ejus decreta, 13. 13. 23. l. 13. 16. 5. ejus concessionem, 13. 14. 10. &c.

Congregatio Episcoporum, & Regularium, 13. 12. 31. ejus auctoritas, & facultates, 2. 10. 9. præsertim permittendi Monialibus transitum ad aliud monasterium, 13. 12. 29. ejus monita, declarationes, decisiones,

& decreta, 2. 9. 4. l. 3. 2. 5. l. 3. 4. 5. l. 5. 5. 4. & 5. & 7. l. 9. 15. 4. l. 10. 10. 5. & 6. l. 11. 3. 1. l. 13. 25. 6. quam benignè excipiat fugitivos & apostatas, 13. 11. 11. & 12.

Congregatio Episcoporum, & universi Cleri Gallicani, ejusque declaratio, 9. 2. 5.

Congregatio Fabricæ S. Petri, Vid. *Fabrica*.

Congregatio Indulgentiarum, ejusque auctoritas, 13. 18. 2.

Congregatio immunitatis, 12. 3. 4.

Congregatio S. Officii, seu supremæ Inquisitionis Romanæ, 6. 5. 2. l. 9. 2. 4. l. 11. 5. 3. l. 13. 20. 9. l. 13. 21. 2. ejus decisiones, declarationes, & decreta, 7. 6. 12. l. 8. 11. 7. l. 9. 2. 3. l. 3. 2. l. 9. 4. 9. l. 9. 6. 8. l. 13. 22. 8. ejus decreti genuina lectio, 13. 20. 17. & 18. ejus epistola ad Collectorem Regni Portugalliæ, 12. 1. 4. ejus aliorumque Ecclesiasticorum Tribunalium consueta pietas, 6. 11. 8. & 12. Vid. *Inquisitio*.

Congregatio de Propaganda Fide, 6. 5. 2. l. 8. 1. 4. l. 9. 2. 4. l. 11. 13. 4. l. 12. 5. 8. l. 13. 3. 4. l. 13. 15. 18. l. 13. 20. 7. l. 13. 21. 2. ejus Regesta, 13. 15. 19. & Decretum, 13. 10. 7.

Congregatio Sacrorum Rituum, ejusque decreta, ac decisiones, 11. 9. 5. l. 12. 6. 3. l. 12. 7. 7.

Congregatio ad relationes Ecclesiarum examinandas, reddendaque opportuna responsa deputata, 13. 6. 11.

Congregatio peculiaris pro Ecclesiastica disciplina in Hispaniarum Regnis instauranda, 13. 12. 17.

Congregatio particularis in Romana Synodo anni 1725. instituta, ejusque decreta, 13. 8. 13. & 14. & 15.

Congregatio casuum conscientiarum, & an illi interesse teneantur Ecclesiastici,

10. 2. 4.

Congregationes, quæ Synodo præmitti solent, seu Præsynodales, 1. 5. 5. 1. 3. 11. 3. 1. 5. 3. 7. 1. 6. 1. 1. an ab illis possint excludi Canonici Cathedralium, 13. 2. 7.

Congregationes Cardinalium à Sixto V. institutæ, 2. 3. 7. quæ illarum decreta legenda in Synodis, 5. 2. 2. earum responsa, & decreta locum non habent, ubi Episcopus in Synodo, aut etiam extra Synodum justis de causis contrarium jusserit, 12. 7. 7.

Congregationes Generales Societatis Jesu, 5. 11. 9.

Congrua Suffraganeis destinata, 13. 14. 4. &c.

Conjugatus, Vid. *Ordo Sacer.*

Conjux simplici castitatis voto obstructus an teneatur reddere debitum alteri *conjugi* petenti, 13. 11. 29. *conjux* nolens ingredi Religionem an possit ad alia vota migrare, statim ac altere ipsa Professionem emisit, 13. 12. 2. & 9. *conjux* jam professus an, & quando possit à claustro revocari ab altero *conjugi*, 13. 12. 10. an *conjugibus* aliquandò interdictus usus matrimonii, 5. 1. 8. an *conjux* infidelis possit alium *conjugem* Christianum accipere, si ad Fidem convertatur, & ignoret ubinam gentium sit alter *conjux*, & utrùm adhuc sit inter vivos, 13. 21. 2. &c.

Conniventia sola & tolerantia Romani Pontificis privilegii præsumptionem inducit, 7. 9. 3. & 5.

Consanguinei. Eorum inopia quando, & quomodò sublevari possit à Beneficiis Ecclesiastica habentibus, 7. 2. 4. & 5. Beneficia conferri nequeunt *consanguineis*, affinibus, vel familiaribus resignantibus, aut Episcopi resignationem admittentibus, 13. 24. 2. &c. Vid. *Pontifex*.

Conscientia, Vid. *Matrimonium*.

Consecrare Ecclesias, aut Altaria

2ca. II.

nequit Vicarius Generalis, licet Episcopus sit, 2. 8. 2. an delegari possit simplici Sacerdoti, 13. 15. 2. &c.

Consecratio Episcopi ab uno Episcopo facta an sit licita, & valida, 13. 13. 2. &c. *Consecratio* Olei infirmorum an sit necessaria, 8. 1. 4. & an possit committi simplici Sacerdoti, 8. 1. 4.

Consensus non est idem, ac consilium, 13. 1. 6. injustè denegatus an habeatur pro præstito, 4. 7. 10. ejus renovatio inter conjuges necessaria ob defectum validitatis in matrimonio, 13. 22. 8. an semper necessaria sit, quando matrimonium nulliter contractum per dispensationem revalidatur, 13. 6. & 7. *consensus* alterius conjugis necessarius ad hoc, ut alter possit ad religiosam claustra se recipere, 13. 12. 10. & 11. *consensus* Episcopi necessarius ad validitatem alicujus actus non excludit necessitatem *consensus* etiam Pontificis, si hic sibi reservavit jus privativum ejusdem actus, 9. 1. 8. & 9. à singulis, qui Synodo adsunt, exquirendus est *consensus* Constitutionibus Synodalibus, 13. 1. 1. Vid. *Nuptiæ*.

Conservator, V. *Judex conservator*.

Designare idem est, ac Confirmationem administrare, 7. 9. 1.

Consiliarii, qui non sunt simul Judices, non solent judicio subscribere, 13. 2. 2. *consiliarii* Episcopi erant Presbyteri, 13. 1. 4. nunc Canonici Cathedralis tantum, 13. 1. 5.

Consilium non est idem, ac consensus, 13. 1. 6. Episcopus tenetur exquirere, non tamen sequi *consilium* Capituli, 13. 1. 6. an aliquandò debeat exquirere *consilium* etiam Presbyterorum, 13. 1. 4.

Consilium delectorum Cardinalium & Præsulum sub Paulo III. pro reformatione Ecclesiæ, 5. 3. 3.

Consolator Armenorum Patriarcha, 7. 8. 7.

Hi

Con-

- Consortia hæreticorum vitanda, 6. 1. 10.
5. 1. &c.
- Conspiratio in necem proprii Episcopi an degradationis poena puniendâ sit, 9. 6. 7.
- Constans Imperator, 13. 17. 13.
- Constantiensis Ecclesiæ Beneficiorum Iudex, 5. 6. 2.
- Constantiensis Synodus, 3. 9. 1. 1. 6. 5. 2. 1. 6. 9. 2. 1. 7. 6. 2. 1. 9. 1. 2. 1. 12. 5. 4. 1. 13. 2. 5.
- Constantiensis Ecclesiæ Statuta, 3. 12. 3.
- Constantinopolis Francorum, Veneratorumque armis expugnata, 2. 12. 4. turbæ ab hæreticis ibi excitata, 3. 8. 3.
- Constantinopolitana Basilica S. Petri, 4. 7. 6.
- Constantinopolitana Fidei Formula, 5. 2. 3.
- Constantinopolitana quasi perpetua Synodus, 1. 1. 3. II. *Constantinopolitana* & V. Generalis, 11. 11. 11. IV. *Constantinopolitana* anni 869. & VIII. Generalis, 1. 5. 5. 1. 3. 9. 3. 1. 5. 1. 10. 1. 7. 9. 1. 1. 9. 8. 7. *Constantinopolitana* anni 536 Synodus, 1. 3. 3. altera in Baptisterio S. Sophiæ celebrata, 1. 5. 5. *Constantinopolitana* Pseudo Synodus, 3. 9. 3.
- Constantinopolitanus Patriarcha, 2. 4. 7. ejus in Regulares plenum dominium, 1. 4. 3. Pallio donatur, 13. 15. 19. *Constantinopolitanus* Patriarcha Latinus, 2. 12. 4. *Constantinopolitanus* Patriarcha Titularis Pallii honore non fruitur, 13. 15. 17.
- Constantinus Magnus Imperator, 1. 1. 1. 3. 9. 1. & 4. 1. 9. 9. 8. & 9. 1. 9. 11. 1. 1. 13. 17. 3. & 7. quo anno fuerit baptizatus, 12. 6. 7. Indulgentiam Basilicæ Lateranensis à S. Sylvestro impetrat, 13. 18. 5. vetuit, ne ullum signum in hominum vultu imprimeretur, 9. 14. 3.
- Constantinus VIII. Imperator, 5.
- Constantinus Imperator, 3. 9. 4. 1. 13. 17. 3. quo anno Baptismum receperit, 12. 6. 7.
- Constitutio Pontificis in materia disciplinæ ferè ubiquè utilis, potest alicubi esse inopportuna, 9. 8. 1. quid in hoc casu facere debeat Episcopus, 9. 8. 3. &c. in *Constitutionibus* dogmaticis irreformabile est Romani Pontificis iudiciû, 9. 8. 3. *Constitutiones* Apostolicæ, quæ respiciunt sacros ritus, cæremonias, Sacramenta, Clericorum vitam, nullo modo inferiorum iudicio ac censuræ subijci debent, *ibid.* ne obtentu quidem removendi abusus à rebus sacris, nihil statuendum est ab Episcopis, quod *Constitutionibus* Apostolicis adversetur, 12. 5. 13. 1. 12. 2. & 8. *Constitutiones* Apostolicas probè callere debet Episcopus, 6. 11. 3. *Constitutiones* legendæ in Synodis, 5. 2. 2. V. *Statuta*.
- Constitutiones quæ dicuntur *Apostolicæ*, citantur, & explicantur, 9. 22. 3. ab hodiernis criticis rejiciuntur, 8. 9. 6.
- Constitutiones Angliæ citantur, 8. 4. 1. Claromontensis Ecclesiæ, 3. 11. 1. 1. 3. 12. 3. Cardinalis Campegi, 5. 5. 3. Cleri Romani anno 1461. editæ, 2. 3. 4. Joannis Matthæi Giberti, seu Gibertinæ, 5. 5. 6. citantur, 11. 11. 6. laudantur, 8. 14. 6. Odonis Parisiensis Episc. 8. 4. 5. 1. 8. 6. 2. citantur, 7. 16. 7. Othoboni Cardinalis, 10. 9. 3. Sabinensis Ecclesiæ, 7. 16. 12. Walteri Episcopi Dunelmensis citantur, 7. 16. 7.
- Constitutiones Synodales, Decretis Synodalibus cum omni proprietate aptari potest *Constitutionis* vocabulum, 1. 3. 5. *Constitutiones* novæ an semper in Synodis faciendæ sint, 1. 6. 5. non omnes omni loco, & tempori conveniunt, 6. 11. 3. quibus methodo, &

stylo conscribendæ sint, 6. 2. 1. &c. quam habeant obligandi vim, 13. 4. 3. *Constitutiones* Synodi Diœcesanæ non solent à Summo Pontifice confirmari, 13. 5. 9. *Constitutio* Synodalis corroborata Apostolica confirmatione an prævaleat Juri communi, cui cæterò quin sit contraria, 12. 5. 13. *Constitutiones* Synodales promulgaturus Episcopus cujus debeat sententiam, aut consilium exposcere, 13. 1. 9. &c. *Constitutiones* Synodales per Synodum approbandæ, 13. 1. 1. editæ inconsulto Capitulo an sint validæ, 13. 1. 16. quando obligare incipiant, 13. 4. 2. quas personas obligent, 13. 4. 5. an semper in suo robore permaneant, & quomodo relaxari possint, 13. 5. 1. &c. *Constitutiones* ad Oblatos, ab Beguinis, & Eremitis, & Græcos pertinentes, quando condendæ, aut Synodo inferendæ ab Episcopo, 6. 3. 2. & 5. &c. *Constitutiones* Synodales respicientes Regulares cur non omninò omittendæ ab Episcopo, 9. 15. 3. & 12. modus in ipsis adhibendus, 9. 16. 1. &c. *Constitutio*, cui Juris communis sanctiones, & S. Caroli Borromæi auctoritas patrocinantur, nonnisi temerè reprehenditur, 11. 10. 10. à *Constitutionibus* Synodalibus unde possint lites excitari, omninò abstinendum, 9. 17. 8. *Constitutio* Synodalis unice innixa Juris civilis sanctionibus jam correctis & abrogatis à Jure Canonico, nihili faciendæ est, 9. 13. 2. & 3. nullius sunt roboris *Constitutiones* Synodales contra Jus commune, & Apostolicas sanctiones, 12. 1. 1. & 5. aut prohibentes Clericis ad secularem statum pro libito redire, aut inde ad Ecclesiasticum pariter pro libito reverti, 12. 3. 3. non est ab Episcopo injungendum Clericis sub censurarum pœnæ, ut *Constitutionum* Synodaliū codicem sibi emant, 13. 5. 14.

Constitutiones Synodales Bononiensis Ecclesiæ, 7. 16. 12. citantur, 7. 16. 1. Cæsaraugustanæ, 12. 1. 2. S. Francisci Salesii, 22. 11. German. Valentis Guellii reprobantur, 8. 6. 2. Gerundenses impugnantur, 8. 14. 1. Mindensis Episcopi corriguntur & reformantur, 9. 16. 4. & 6. Pampilonenses, 12. 1. 2. & 7. 1. 12. 7. 6. Sabinenses, 5. 7. 9. Salmantinæ, 12. 1. 7. Tarantasienses juxta ordinem Decretalium distributæ, 6. 2. 1. *Constitutio* Synodalis quædam nimis offensus Regulares temperatur à S. Congregatione, 9. 16. 9.

Consuetudinarius an, & quando absolvi possit, 11. 2. 17. &c. Consuetudo, quæ viget in toto Orbe, jam induit naturam Juris communis, 11. 14. 10. quas habere debeat conditiones, ut sit legitima, 9. 2. 6. diuturna, & ab Ecclesia tolerata, facit jus, 9. 9. 7. legitima, qua Fori Ecclesiastici limites aliquandò ultrà Juris communis sanctiones ampliati sunt, quam religiosè custodienda, 9. 9. 13. *Consuetudo* obligat aliquandò sub gravi, 15. 5. 13. & 14. recepta in quolibet loco religiosè servanda, 3. 11. 9. 1. 4. 8. 4. 1. 5. 1. 2. & 11. 1. 5. 7. 1. & 8. 1. 5. 11. 4. 1. 6. 8. 6. 1. 8. 11. 5. 1. 13. 1. 8. & 9. 1. 13. 12. 23. nisi positivo decreto legitime destruat, 13. 12. 23. illi quantum sit deferendum, 3. 9. 8. 1. 3. 10. 3. eadem præsertim immemorabilis quanti sit roboris, 3. 6. 5. 1. 3. 12. 7. 1. 4. 4. 5. 1. 13. 8. 21. aliquandò vim habet inducendi legis obligationem, 13. 4. 7. *Consuetudini* quantum insit auctoritatis ad rectam legum intelligentiam assequendam, 13. 10. 29. *Consuetudine* contraria legitime præscripta quælibet lex humana etiam canonica abrogari potest, 12. 8. 8. *Consuetudo* prava facit, ut quæ legis prævaricatio est, pro

lege haberi cœperit, 11. 1. 1. *Consuetudo* communis cohonestat aliquandò nonnulla, quæ antea turpitudinem, indecentiam, & scandalum præseferant, 11. 13. 3. *Consuetudinis* contrariæ vis, 8. 12. 4. habet vim abrogandi legem, 13. 5. 3. & 4. & 5. quas conditiones habere debeat ad hunc effectum, 13. 5. 3. &c. habet vim derogandi præcepto, 8. 5. 4. & Juri communi, 11. 14. 8. & 10. & 13. *Consuetudo* tacito Papæ consensu roborata, 9. 5. 1. & 3. Pontificibus nota, neque improbat, an verè dispensationi æquivalèat, 9. 3. 2. mutare *Consuetudinem* antiquam aliquandò prudentia est, 5. 3. 7. *Consuetudo* peculiaris ab antiquo recepta, & justis de causis tolerata, non est temerè præcédenda, 11. 5. 1. &c. quandonam sit benignè toleranda *consuetudo* antiqua, in qua abolenda magnæ occurrere possunt difficultates, 11. 6. 8. in dubio an alicujus animantis carnibus vesci liceat, necne, standum est *consuetudini*, 11. 5. 11. & 12. qualis debeat esse hujusmodi *consuetudo*, *ibid.* *Consuetudo* præsumpta ab Episcopis præsertim Gallicanis, qua jus sibi vindicant dispensandi super aliqua impedimenta matrimonium dirimentia, an probari possit, 9. 2. 3. &c. *Consuetudo* non eximit à culpa Clericos nimium ludo indulgentes, 11. 10. 5. an ex *consuetudine* acquiri possit exemptio à Cathedralico, 5. 7. 6. *Consuetudines*, quæ apud Paganos idololatrias in usu erant, quomodo nuper ad Fidem conversis aliquandò permissæ, 13. 17. 4. Contagioso morbo laborans Monialis è monasterio egredi potest, 13. 12. 26. &c. Contemnere an idem sit, ac *respuere*, 8. 7. 4. Contemptus Ecclesiæ Parochialis per auditionem Sacri in aliena Ecclesia

quid importet, 11. 14. 9. Continentia. Vid. *Tertiaria*. Contractus cujuslibet Diocesis proprii, & peculiare qualiter examinandi, 10. 8. 1. &c. in *contractibus* tenentur Regulares servare æqualitatem statutam à legibus loci, 5. 9. 2. *Contractus* quidam speciales, de quibus dubitari potest, utrum occulta usuræ tabe sordescant, 10. 5. 1. &c. *Contractus* feeneratitii qualiter ab Episcopis describendi, 10. 4. 1. &c. *Contractus* usurarii nequitia in quo consistat, 10. 5. 4. *Contractus* corresponsivus, si quod alterum ex contrahentibus nullus remanet, quomodo possit non esse itidem nullus respectu alterius, 13. 11. 4. *Contractus* trium *contractuum*, 10. 7. 1. &c. Vid. *Lucrum*. Contritio quando sufficiat sine Confessione ad percipiendam Eucharistiam, 7. 16. 8. *Contritionis* duplex genus, 7. 13. 1. & 2. Controversia, quæ in materia jurisdictionis versatur inter potestatem Ecclesiasticam, & secularem, non decidenda in Synodis, 9. 9. 1. &c. Contumelia gravis proprio Episcopo illata, an degradationis poena puniendi sit, 6. 9. 7. Conventiones. Vid. *Paſta*. Conventus idem est, ac Missa solemnis, in qua populus cum suo Pastore unum efficit cœtum, 11. 14. 7. *Conventus* hæreticorum an frequentare liceat, 6. 5. 1. &c. Conventus Abbatum Aquisgrani habitus, 5. 11. 2. Conversi. Matrimonia, quæ fiunt à *conversis* post Professionem, nulla sunt, 13. 11. 28. Coptis Presbyteris concessum perseverare in ritu Græco circa collationem Confirmationis, 7. 9. 4. 1. 7. 10. 4. Copiatæ quid essent, 8. 9. 7.

Copula inter sponſos ante matrimonium contractum inita, an ſit punienda pœna ſtupri, 12. 6. 3. *Copula* carnalis etiam cum uxore legitima poſt Extremam Unctionem olim putabatur interdita, 8. 7. 1.

Corbejenſis Abbas, 13. 15. 4.

Coriolanus Fridericus Furius mo- deſtè reprehenditur, 6. 10. 1.

S. Cornelius Papa, 2. 2. 7. 1. 8. 9. 8. citatur, 1. 1. 3. 1. 8. 9. 6.

Cornelius Flaminius laudatur, 6. 8. 8.

Coroneniſis Epiſcopus Suffraganeus Moguntini, 13. 14. 9.

Corpus. Vitium *corporis* per frau- dem occultatum an, & quomodò Pro- feſſionem Religioſam irritam reddat, 13. 11. 4. & 5.

Corpus Chriſti. Vid. *Solemnitas*.

Corradinus Card. Petrus Marcelli- nus, 9. 7. 8. 1. 13. 8. 18.

Correctio fraterna an iudiciali de- nuntiationi ſemper ſit præmittenda, 6. 11. 7. &c. *correctio* naturale, & ſimul denuntiationis poſitivum præcep- tum quomodò adimpleatur, 6. 11. 10.

Corsica Inſula. Græcorum Colonia ibi introducta, 2. 12. 8. & 9.

A Coſta Janus citatur, 2. 4. 7. 1. 2. 5. 8. ab ejus opinione receditur, 3. 10. 2.

Cobarruvias Didacus citatur, 8. 14. 5.

Conventrenſes Epiſcopatus Mona- chorum S. Benediſti, 13. 7. 14.

Coyaceniſis anni 1050. Synodus, 11. 5. 4.

Cracovieniſis Synodus à Paulo V. correctæ, 9. 15. 2.

De Crassis Paris Magiſter Cæremoni- arum Pontificius, 6. 8. 14.

Cremoneniſis Eccleſia Collegiata S. Agathæ, 3. 1. 4. ejus Præpoſitus, 3. 11. 13.

Cremoneniſis Epiſcopus, 13. 24. 3. *Tom. II.*

& 4. & 5.

Cremoneniſis anni 1727. Synodus, 3. 1. 5.

Crimina dicuntur graviora flagitia, 9. 6. 2.

Crodegangus Meteniſis Archiepiſc. 2. 4. 5. Canonico- rum Collegia ad ima- ginem Monachorum efformavit, intro- ducta vita communi, & regulari ob- ſervantia, 11. 3. 3. Canonicos arctiori vinculo Epiſcopo devinxit, 13. 1. 5.

Cruciata, ſeu *Cruceſignatorum* expe- ditiones ad Terram Sanctam ex Turca- rum manibus vindicandam, 13. 20. 3.

Cruciferi. Vid. *Diaconi*.

Crucis erectæ prælatio, 13. 15. 6. & 10. & 20. hoc privilegium quibus conſeſſum, 2. 6. 2. &c.

Cujacius Jacobus citatur, 9. 13. 3. explicatur, 9. 12. 2.

Culpa, quæ in ſe ſpectata levis eſt, ob adjunctas circumſtantias fieri po- teſt gravis, 10. 3. 1. nemo Sancto- rum, excepta B. Virgine, caruit omni culpa, 9. 8. 8.

Cultus Divinus non poteſt dici la- beſactatus ex imminutione feſtorum, 13. 18. 12. & 14. Causæ *cultus* Divini pertinent ad ſolum forum Eccleſiaſti- cum, 9. 9. 2.

A Cunha Rodericus Archiep. Bra- chareniſis citatur, 13. 7. 11.

Curati quo ordine ſedeant in Syno- do, 3. 10. 7.

Curia, id eſt Collegium civitatis, 9. 6. 6.

Curia Ordinandorum notificandi ſunt Judices Conſervatores à Regula- ribus electi, 4. 6. 1.

Cusanus Card. Nicolaus, 13. 18. 7. refellitur, ſeu potiùs excuſatur, 8. 6. 1.

Cuſtodes Martyrum an conſtitue- rent Ordinem ſpecialeſ in Eccleſia, 8. 9. 7.

Cybo Card. Camillus Epiſcopus
Hh 3 Ve-

Veliternus, 6. 3. 6. 1. 7. 14. 2. 1. 11. 11. 6.

Cypri Regni Archiepiscopi, 2. 6. 3. Episcopi Græci, 7. 9. 1. Episcopi Latini, 7. 9. 3. Cypri Regni Sacerdotibus adempta facultas consignandi baptizatos, 7. 9. 3. & 4.

S. Cyprianus Episcopus M. 2. 2. 7. nihil sine consilio Presbyterorum, & sine consensu plebis aggrediebatur, 13. 1. 4. ejus charitas, & zelus erga suum gregem mortalitatis tempore, 13. 19. 4. citatur, 5. 3. 1. 1. 5. 8. 1. 1. 7. 6. 1. 1. 7. 10. 3. 1. 7. 16. 5. & 6. & 7. 1. 10. 1. 1. 1. 10. 6. 1. 1. 11. 1. 1. 1. 13. 1. 3. ejus liber Pœnitentialis, 11. 11. 3. ejus Vitæ Auctor citatur, 13. 20. 11.

S. Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus, 6. 5. 1. citatur, 7. 10. 3.

S. Cyrillus Monachus, & Episcopus in Moravia, 6. 10. 6.

Cyrillus Patriarcha Antiochenus Græcorum Melchitarum Pallio donatur, 13. 15. 18.

Cyrillus Physicus egregius, 11. 7. 8.

D

Dæmon. Arrepti à *Dæmone* curati per manuum impositionem, 7. 7. 3.

Damascenus Archiepiscopus (Joseph Maria Ferroni) Congregationis Episcoporum, & Regularium Secretarius, 13. 11. 27. & 28.

S. Damasus Papa, 2. 10. 1. citatur, 13. 2. 3.

Damasus II. Papa, 3. 3. 7.

Damnatio simplex ad triremes an importet infamiam, 13. 11. 30.

Damnatis ad mortem cur denegetur Extrema Unctio, 8. 5. 1.

Daniel Nannetensis Episcopus, 8. 4.

Dataria, non intelligitur quare dis-

pensationes Apostolicas Ordinariis committendas numquam Vicario Capitulari committat, 2. 9. 3. provisum est ne *Datarie* Apostolicæ juribus fraudes fiant, aut damna, 9. 7. 5.

Davidis saltantis exemplum an sufficiat ad cohonestandas choreas alicubi in Sanctorum solemnitatibus fieri solitas, 11. 3. 1.

Debet. Hoc verbum plerumquæ denotat necessitatem non tantum præcepti, sed etiam Sacramenti, 8. 5. 5.

Decani interesse debent Synodo Diocesana, 3. 4. 2. *Decani*, hoc est Vicarii Foranei, 4. 3. 8. *Decani* rurales eorum antiquitas, & auctoritas, 3. 3. 7. & 8. consulendi ante Synodum, 6. 1. 1. Vid. *Archipresbyteri*.

Decennium vitæ laudabiliter ductæ probitatem personæ, de qua inquiritur manifestat, 13. 24. 22. annuum legatum pro anima relictum an duret ultra decennium, 13. 25. 9.

Decentius Episcopus Eugubinus, 7. 2. 1. 7. 8. 4. 1. 8. 4. 1. 1. 11. 5. 2.

Decimæ à Clericis solvendæ è suorum Beneficiorum prædiis alteri locatis, 12. 7. 2. quando solvendæ etiam à Regularibus, 6. 3. 4. ad quem Judicem remittendæ sint *Decimarum* causæ, 9. 9. 7.

De Decio Card. Bertrandus Episcopus Sabinensis, 1. 2. 4.

Decreta Synodi Diocesanae quo nomine appellanda, 1. 3. 2. &c. *Decreta* Synodi postremæ si adversentur anterioribus, quibus inhærendum, 13. 5. 2. *Decreta* Synodorum Provincialium à Pontifice approbata, quam vim obligandi habeant, & an ad universam Ecclesiam se extendant, 13. 3. 5. *Decreta* Synodi Diocesanae possunt statim ab Episcopo publicari, quin ad Congregationem Concilii transmitti debeant, 13. 3. 6. *Decretorum* Synodaliū revisio & approbatio, 13. 3. 1. *De-*

Decreta Episcopi, & Priorum Hierosolimitanorum in visitationibus Parochiarum si discrepent, quænam prævaleant, 2. 7. 4.

Decretalium liber septimus, 10. 7. 5. cur non evulgatus sub Clemente VIII. 13. 24. 2.

Decretalis Innocentii III. suppletur, 7. 9. 3.

Decretum Tridentini de matrimoniis clandestinis non obligat nisi ubi fuit publicatum, 8. 13. 5. & ubi constat de illius publicatione in Ecclesia Parochiali facta, 12. 5. 6. & quidem in forma legitima, 12. 5. 9. Decretum de frequenti Communione, 7. 12. 8.

Defensio, ne sit inefficax, debet esse conjuncta cum jurisdictione, 9. 9. 10.

Defensores pauperum, & *Defensores* Ecclesiarum an assumerentur ex ordine Clericali, 8. 9. 8.

Definitio. Ubi nulla emanavit Pontificia *Definitio*, ibi periculosum est opinioni subscribere, quæ in materia Sacramentorum aliquid decernat, 13. 12. 14.

Defuncti. Denarii pro *Defunctis* oblati tempore Sacrificii, 5. 8. 4. in die Commemorationis *Defunctorum* tres Missæ celebrantur in Regnis Hispaniæ, & Portugalliæ, 6. 8. 22.

Degradationis poena Clericis inflicta 9. 6. 1. &c. alia est verbalis, alia actualis, 9. 6. 4. &c. ad actuale an possit procedi, præter casus à Jure expressos, 9. 6. 10. & 11.

Delegationes, unde sit quod à Sede Apostolica fiant aliquandò personis minùs idoneis, 5. 5. 6.

Delictum. Clerici, qui post *Delictum* patratum Clericalem vestem resumpserunt, an possint à Judice laico coërceri, 12. 3. 1.

Delphinus Card. Daniel Patriarcha, 11. 3. 8.

Denarii oblati tempore Missæ, 5. 8. 4.

Denhoff Card. Joannes Casimirus Episcopus Cæsenatensis, 7. 3. 2. 1. 7. 13. 9. 1. 8. 14. 3. 1. 9. 15. 3.

Denuntiatio Confessarii sollicitantis ad turpia apud quod Tribunal facienda, 6. 11. 4. an fieri debeat, quin priùs Confessarius fraternè admoneatur, ut sibi consulere possit, 6. 11. 5. &c. *Denuntiationes* secretæ de vita & moribus qualiter excipiendæ, 5. 3. 1. *Denuntiationes* publicæ ante matrimonii celebrationem faciendæ, 11. 6. 2. 1. 13. 23. 13. earum omissio an possit reddere matrimonium nullum, 12. 5. 2. & an puniri possit excommunicatione, vi cujus contrahentes sint evitandi, 12. 5. 4.

Depositio non est idem ac degradatio, 9. 6. 3. quandonam Clerici *deponendi* sint, seu verbaliter tantùm degradandi, 9. 6. 10.

Deprecatio, seu forma *deprecativæ*, an sit de essentia Sacramenti Extremæ Unctionis, 8. 2. 2.

Deputati curæ Seminariorum, 5. 11. 4. &c. 1. 9. 7. 2. & 3.

Derogationes nonnullæ Decretis Concilii Tridentini, factæ à summis Pontificibus, 13. 10. 29.

Desertores idem sunt atque apostatæ, 13. 11. 6. & 9. & 13.

Detonderi olim erat idem ac Clericum fieri, 11. 9. 3.

Deus. Potestas Ordinis Episcopalis promanat immediatè à Deo, & probabilius etiam potestas jurisdictionis, 1. 4. 1. & 2.

Diaconatus an sit verum Sacramentum, 8. 9. 2. & 9. & 10. & 11. quidam viri sancti per totum vitæ cursum in *Diaconatu* perseverarunt, 12. 4. 3.

Diaconi olim cur magis honorabiles, quam Presbyteri, 11. 2. 2. eorum electio facta per Apostolos, 9. 17. 5. cujusnam instrumenti traditione ordi-

narentur ab Apostolis, 8. 10. 2. & 3. an ipsis numquam delegata potestas confirmandi, 7. 7. 3. *Diaconis* facta confessio, 7. 16. 5. &c. *Diaconi* subscripsisse inveniuntur Synodis Provincialibus, 13. 2. 5. Vid. *Altare*.

Diaconi Cruciferi, eorumque præ-
eminentia, 3. 10. 1.

Diaconicum, seu *Diaconicum magnum*, quid sit, 1. 5. 5. l. 3. 11. 5.

Diaconissarum officium, 11. 1. 8.

Diamperitana anni 1599. Synodus,
3. 10. 9.

Diana Antoninus modestè rejicitur,
19. 9. 25.

Didracma Cathedraticum, 5. 6. 3.

Dies olim assignati ad celebrandam
quotannis Synodum Diocesanam, 1.
6. 2.

Dieta. An quis trahi possit ad judi-
cium ultrà *Dietam* extra Diocesim,
4. 5. 2. & 3.

Dignitas quid sit, 3. 3. 1. de novo
erigi non potest in Ecclesia, nisi ab
Apostolica Sede, suppressa verò potest
redintegrari ab Episcopo, 12. 1. 8.
Dignitates alicujus Cathedralis usu
Pontificalium condècoratæ, 3. 11. 11.

Dignitates Ecclesiæ Cathedralis quibus
vestibus uti debeant, cum inter-
sunt Synodo, 3. 11. 12. & 13. quo or-
dine ibi sedere debeant, 3. 10. 5. an
cedant locum Vicario Generali in Sy-
nodi sessione, 3. 10. 2. &c. *Dignitates*
Cathedralis Patavinæ inter Protonota-
rios Apostolicos adscriptæ, 3. 8. 5. an
Dignitatem dimittens transferat in
successorem munus etiam examinato-
ris Synodalis, ad quod sub nomine
Dignitatis tantum fuerat deputatus,
4. 7. 5. Vid. *Personæ*.

Dilectio. Necessitas aliqualis *Dilec-
tionis* Dei in Attritione potest in
utramque partem defendi, nec potest
sine piaculo alterutra sententia taxari,
7. 13. 9.

Dimissoria, seu *Dimissoriales* litte-
ræ ad Ordines. Quis eas concedere pos-
sit, 2. 11. 15. & 16. an possit concede-
re Vicarius Generalis, 2. 8. 2. quas con-
cedunt suis subditis Prælati Regulares,
ad quem Episcopum dirigi debeant, 9.
17. 2. ad Tonsuram, minoresve Ordines
recipiendos, ad quos dirigi pos-
sunt, 2. 11. 12. *Dimissoriales* litteras,
aut Ordines suis subditis secularibus
conferre nequeunt Prælati Regulares,
9. 15. 11. Vid. *Episcopus*.

Diodorus Sículus citatur, 9. 10. 3.
Diocesana Concilia quid sint, 1. 2. &
4. &c. Vid. *Synodus*.

Diocesis est etiam plurium Provin-
ciarum tractus, 2. 4. 1. qui extra *Dia-
cesim* sunt, an absentia tempore *Dia-
cesanis* Constitutionibus obstringantur,
13. 4. 9. & 10. Vid. *Visitatio*.

S. Dionysius Papa, 11. 4. 4. l. 13.
7. 3.

S. Dionysius Areopagita ejus liber
de Ecclesiastica Hierarchia ab hodie-
nis Clericis rejicitur, 8. 9. 6.

S. Dionysius Corinthiorum Episco-
pus citatur, 13. 1. & 3.

Dionysius Exconsularis, 3. 9. 4.

Directorum spiritualium prudentia
in quibusdam rebus fidere debent Epis-
copi, 6. 11. 9.

Disciplina varia est pro locorum, &
temporum ratione, 9. 8. 1. *Disciplina*
Ecclesiastica quotidie consenescit, 1. 6.
5. *Discipline* antiquæ memoria servan-
da, 4. 2. 4. ejus vestigia conservata
per ritum & caremoniam in Ordina-
tione, 5. 3. 4. *Discipline* antiquæ
severitas, aliquandò mitigata, 5. 4. 3.
ejus pristinos ritus restituere sine ulla
purioris Ethices jactura jam obsoletos,
periculosum est, & minùs laudabile,
11. 4. 1. multò magis in illis rebus, in
quibus antiquæ *Discipline* rigor pos-
terioribus legibus expressè mitigatus
dignoscitur, 11. 4. 4. *Disciplina* olim
uti

utilis, potest deinde fieri inutilis, immò pernicioſa, 5. 3. 7.

Dismembratio, ſeu detractio fructuum menſæ Episcopalis, & Capituli, & Beneficiorum quorumcumque faciendâ pro ſuſtentatione Seminarîi jam erecti, 9. 7. 3.

Dispensare ſuper impedimento affinitatis in primo gradu, etiam lineæ rectæ, an poſſit Pontifex, 9. 13. 4. in iis, quæ ſunt de jure Divino, quomodo dispensare poſſit Pontifex, 7. 1. 7.

Dispensatio, quid requiratur, ut ſit valida, & licita, 15. 5. 7. ex quibus conjecturis deducatur *Dispensatio* tacita, 6. 8. 17. &c. 1. 7. 1. 7. quam præclara lenitatis exempla reliquerit S. Pius V. in *Dispensationibus* concedendis, 13. 10. 29. *Dispensatio* ab irregularitate, 9. 4. 5. quare non rarò à Pontifice *Dispensationes* concessæ, ut consecratio alicujus, ab uno tantum Episcopo expleatur, 13. 13. 2. & 5. & 6. & 7. *Dispensationes* matrimoniales quam rarò concedendæ, 13. 10. 29. post *Dispensationem*, cujus vi matrimonium inter partes Catholicam unam, alteram hæreticam licitum reddatur, quid agere debeat Episcopus, 6. 5. 4. *Dispensationes in radice matrimonii* concessæ, 13. 21. 7. quæ facultas *Dispensationum* matrimonialium concessa Episcopis, Parochis, & Soc. Jesu Presbyteris in Angola, Æthiopia ac Brasilia, 13. 21. 3. & 5. necnon Episcopis Vicariis Apostolicis Asiæ, Africæ, Americæ, & Missionum Præfectis, 13. 21. 6. Vid. *Consuetudo*, *Illegitimi*, *Impedimenta*, *Irregularitas*, *Ordines sacri*, *Tridentina Synodus*.

Dissidium. Ex dissidiis, quæ inter eximie ſanctitatis Episcopos, & Apostolicæ Sedis Pontifices interceſſerunt, quid inferre poſſint reliqui Episcopi, 9. 8. 5. &c.

Dissimulare. In hoc verbo inest vis verè permittendi & approbandi, 13. 12. 11.

Distributiones chorales, ſeu quotidianæ, quæ Canonicis distribuuntur, 13. 12. 22. non veniunt ſub fructuum nomine, 5. 2. 5. cui tantummodo competant, 4. 4. 1. an, & quando percipi poſſint ab abſentibus, 12. 9. 2. an ad *Distributiones* augendas poſſit Episcopus partem reddituum menſæ Episcopalis applicare in perpetuum Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, 12. 8. 13. Vid. *Canonici*.

Divisio virorum à mulieribus in publicis templis à primis Ecclesiæ sæculis uſitata, 11. 1. 8.

Divites an olim Beneficiis Ecclesiasticis gudere poſſent, 7. 2. 2.

Divortium fornicationis causa permiſſum, 13. 22. 3. &c. fieri nequit ob lepram, 13. 12. 28. *Divortii* jus æquè competit uxori atque viro, 9. 12. 1. Causæ excitatæ ſuper jure *Divortium* instituendi ad ſolum Judicem Ecclesiasticum deferendæ, 9. 9. 4.

Doctor in Jure Canonico an poſſit conſequi Præbendam Theologicam, 13. 9. 17. ubi *Doctorum* magna diſcrepantia eſt, integrum erit eam ſententiam amplecti, quæ magis arriſſerit, 7. 11. 2.

Doctoratus. Antepoſendi ſunt, qui ſine *Doctoratu* doctiores reputantur, 4. 7. 4.

Doctrina Christiana. An Episcopus à matrimonio arcere debeat contrahentes, ob ignorantiam *Doctrinæ* Christianæ, 8. 14. 1. &c. quid, ſi hæc ignorantia oriatur ex defectu memoriæ, & nimis hebeti ingenio, 8. 14. 6.

Dogma, & Canon in quo differant, 1. 3. 2.

Dolor merè naturalis non eſt ſufficiens materia Sacramenti Penitentiae, 7. 13. 3. & 6. B. Mariæ Virginis

Do.

Dolorum de Urbe mulieres Oblatæ, 6.

3. 3.

Dolus & fraus nemini patrocina-
tur ad evadendum legis vinculum, 13.

4. 10. quando præsumatur dolus in
delinquente, qui resumat habitum Cle-
ricalium, 12. 3. 1. & 2.

Domicellares, seu Domicelli, quasi
Dominuli Canonici, 11. 3. 4. &c.

Domini appellabantur Canonici, 11.
3. 3.

Dominicale quid esset, 13. 19. 27.
S. Dominici Moniales Novitiæ, 13.

12. 3.

De Dominis Marcus Antonius apos-
tata, 7. 4. 8. l. 13. 11. 9.

Dominium nullum sui peculii ha-
bere possunt Moniales, 13. 12. 21.
& 22.

Donati idem, ac Oblati, 6. 3. 3.
& 4.

Dormire in eodem lecto pueris di-
versi sexus septennio majoribus, nullo
modo permittendum, 11. 4. 8.

Dos cur exigitur à puella matrimo-
nio conjungenda, 11. 6. 4. an sit si-
moniaci, aut ex alio titulo interdicta
dos consueta, quæ exigitur à puellis se
Deo in monasterio devotentibus, 11.
6. 1. &c.

Dositheus Patriarcha Hierosolymi-
tanus, 6. 10. 3.

Drogo Metensis Archiepisc. 2. 4. 5.

Le Drou Petrus Lambertus Episc.
Porphyriensis Apostolici Sacriarii Præ-
fectus, 7. 13. 9.

Droyet Ord. Prædicat. citatur, 7.
10. 4.

Dubium. In *Dubio* mutationis mor-
bi in quam partem propendere debeant
Parochi Oleum sacrum iterum minis-
traturi, 8. 8. 4. quid faciendum in
dubio, an esus carniū alicujus ani-
malis jejunii tempore licitus sit, 11. 5.
11. & 12.

Dubois Gerardus citatur, 5. 11. 2.

Duella quam severè interdicta, 13.

17. 10.

Dunelmensis Episcopatus Monacho-
rum S. Benedicti, 13. 7. 14.

Durandus Guillelmus junior, Epis-
copus Mimatensis citatur, 3. 5. 5. l. 9.
9. 11. l. 13. 12. 24. ejus consilium à
Tridentino, 13. 12. 25.

Durandus de S. Portiano. Ejus opi-
nio de polygamia rejicitur, 13. 21. 9.

Durinus Card. Carolus Franciscus
Episcopus Papiensis, 13. 15. 17.

Duvallius Andreas citatur, 3. 9. 2.

Duziacensis anni 971. Synodus, 1.
4. l. 9. 14. 1.

E

Eboracensis Archiepiscopus, 13.
7. 9.

Eboracensis anni 1195. Synodus, 5.
4. 3. l. 7. 16. 7. altera anni 1367. 5.
8. 10.

Eborensis Diœcesis in Lusitania,
11. 5. 14.

Ebredunensis anni 1727. Synodus,
13. 3. 4.

Ebroicensis anni 1576. Synodus, 7.
6. 9.

Ecclesia errare non potest in inter-
pretanda Sacra Scriptura, 10. 4. 6.
habet potestatem mutandi ritum, non
verò substantiam Sacramentorum, 8.
10. 10. ejus sola auctoritas ad Sacra-
mentum de novo instituendum non
protenditur, 8. 9. 6. an, & cur ad-
ditamenta quædam sacræ Ordinationi
feri præceperit, 8. 10. 6. &c. actus
merè internos præcipere nequit, aut
prohibere, 9. 4. 4. à primis usque
temporibus usa est potestate sibi à
Christo tradita concedendi Indulgen-
tias, 13. 18. 1. & 6. *Ecclesia* pia mater
humanæ infirmitati indulgens quomo-
dò certas Paganorum consuetudines
permiserit aliquandò nuper ad Fidem
con-

conversis, 13. 17. 4. ejus summa indulgentia & commiseratio erga profugos & apostatas, 13. 11. 10. & 11. *Ecclesie* Latinæ, & *Ecclesie* Orientalis diversa disciplina quoad collationem Confirmationis, 7. 10. 4.

Ecclesia paucos & bonos potius, quam multos & pravos ministros exoptat, 11. 2. 2. *Ecclesie* non sunt institutæ propter Episcopos, sed Episcopi propter *Ecclesias*, 13. 16. 5. *Ecclesie*, & *Dioceses* an civilium Magistratuum formam sint imitatæ, 2. 2. 2. Defensores, aut *Œconomi Ecclesiarum* undenam assumerentur, 8. 9. 8. existimabantur veri Judices cum potestate coercitiva, 9. 9. 10. quando propriè & rigorosè dicatur vacare *Ecclesia*, à qua quis transfertur, 13. 16. 7. & 9. *Ecclesia* vacante Episcopus vicinior illius curam olim assumebat, 2. 9. 1. *Ecclesiarum*, sive monasteriorum occurrente vacatione, omnia pacta ante electionem vel postulationem interdicuntur, 13. 13. 23. &c. Vid. *Pacta*. Qua ratione quis præesse possit duabus *Ecclesiis* Episcopalibus, 13. 8. 3. &c. *ab Ecclesiis*, quas de novo acquirit Episcopus, Cathedralicum potest exigere, 5. 6. 3. Vicarii seu Suffraganei apponendi *Ecclesiis* Cathedralibus commendatis, 13. 14. 4. quicumque Ordinem aliquem suscipiunt, an *Ecclesie* alicujus servitio mancipandi sint, 11. 2. 4. &c. quænam esse debeat, aut possit *Ecclesia*, cui debet inservire Clericus, ut gaudeat privilegio Fori, 12. 6. 4. & 5. & 6. *Ecclesie* necessitas potest esse causa sufficiens, ut ad Sacerdotium ipsum ascendere compellatur, qui aliàs ad id non teneretur, 12. 4. 7. à quibus *Ecclesiis* solvendum Cathedralicum, 5. 7. 2. indigentium nomine comprehenduntur etiam *Ecclesie* Ministri, 5. 8. 3. *Ecclesie* Suburbicariæ quænam sint, 2. 2. 2. *Ecclesie*

in solo Lateranensi fundatæ quænam dicantur, & qua gaudeant exemptione, 3. 8. 2. *Ecclesie* filiales & aggregatæ Basilicæ Lateranensi, 13. 18. 2. Præfecti Sacrii *Ecclesiarum* Tolerantæ Diocesis, 12. 7. 4. V. *Exemptio*.

Ecclesie simpliciter benedictæ reconciliari potest à simplici Sacerdote, 13. 5. 2. *Ecclesias* consecrare, aut reconciliare an privativè spectet ad Episcopum, 13. 15. 2. &c. eas consecrare nequit Vicarius Generalis, licet Episcopus sit, 1. 8. 2. Episcopus concionari potest in *Ecclesia* quacumque suæ Diocesis, etiam Regularium, 9. 17. 7. *Ecclesie* fabrica. Vid. *Abbates Ecclesiis* debitus honor per immunitatem Ecclesiasticam conciliatus, 13. 18. 12. & 13. innumeræ res profanæ translatae in *Ecclesiarum* sacros usus, & ornamenta, 13. 17. 4. *Ecclesie* Christianorum aliquandò Concilia, & Synodi nuncupatæ, 1. 1. 1. Vid. *Templum*.

Ecclesia Abbatialis Campidonensis ab Hadriano I. consecrata, 13. 25. 4.

Ecclesia Collegiata S. Mariæ in Cosmedin de Urbe, 12. 4. 5.

Ecclesia Episcopalis B. Mariæ de Bethlehem, 2. 7. 5.

Ecclesiasticam jurisdictionem qui impediunt, vel immunitatem lædunt, quibus censuris sint obnoxii, 9. 9. 1.

Ecclesiastici vilia ministeria exercentes quomodo corrigendi, 3. 9. 23. cur *Ecclesiasticis* interdicta mercatura, 10. 3. 4.

Egbertus Archiepiscopus Eboracensis citatur, 9. 12. 5.

Edictum, ne quis canonico impedimento irretitus, aut ficto patrimonii titulo ad Ordines accedat, 8. 11. 1.

Educatio Clericorum adolescentium olim non omissa, 5. 2. 11.

Eduensis *Ecclesia* Canonici, 13. 25. 17.

Egila Archiepiscopus Toletanus, 11.

5. 4.

Egressus è claustris quando Monialibus permitti debeat, 13. 12. 27. &c. Ejecti, seu ejiciendi à Religione, 13. 11. 6. &c. quibus oneribus post ejectionem obstricti maneant, 13. 11. 20. & quibus poenis, 13. 11. 20. & 21. si à sententia suæ ejectionis appellent, quid faciendum sit, 13. 11. 31. an, & quando iterum recipiendi in Religionem, 13. 11. 20. & 30.

Einsidienses Abbates facultate donati consecrandi Ecclesias, Oratoria, &c. 13. 15. 3.

Eleazarus sanctissimus senex, & in suæ Fidei confessione constantissimus, 13. 20. 10.

Electi à patronis ad Beneficia, an possint confirmari à Vicario Generali, 2. 8. 2.

Electio Episcopi in Germania spectat ad Canonicos, 13. 13. 12. ad quem spectet *Electio* dignioris in concursu ad Parochialis, 4. 8. 6. &c. in *Electio*nibus Ecclesiasticis qualis Procurator constitui possit ab impeditis, 3. 12. 4. Episcopus præsidere potest *Electio*ni Abbatissæ Regularibus subiectæ, 5. 12. 4.

Eleemosyna pro Missa, vel pro Confessione, vel pro Defunctis, &c. 5. 8. 5. pro Missa quanta esse debeat, 5. 9. 1. ejus taxatio, 5. 8. 1. &c. 1. 13. 25. 34. eam taxare pertinet ad Episcopum, 13. 15. 28. *Eleemosynæ* adventitiæ Missarum qualiter recipi debeant, 13. 25. 10. si numerus *Eleemosynarum* pro Missis celebrandis nimium excrescat, quid agendum, 13. 25. 11. & 12. *Eleemosyna* uberior spontè oblata pro Missæ sacrificio an possit accipi, 5. 9. 2. an eadem possit alteri erogari, parte sibi retenta, *ibid.* & contra an minori, ac tenuissima *Eleemosyna* contentus possit quis ad

Missam celebrandam se obligare, *ibid.* ex taxata *Eleemosyna* an quid detrahi possit in commodum Ecclesiæ, 5. 9. 3. quibus artibus quidam plures *Eleemosynas*, vel unam multò majorem pro eadem Missa lucrarentur, 5. 8. 8. & 9. quale peccatum committat, qui delinquit in hac materia, 5. 9. 2. usus erogandi *Eleemosynas* non est negligendus, ut suffragia & sacrificia pro defunctis multiplicentur, 13. 25. 23. olim fas erat *Eleemosynis* poenas canonicas redimere, 10. 9. 1. peccata non *Eleemosynis* solis, sed simul aliis poenis afflictivis redimenda, 10. 9. 2.

Eleemosynarius magnus Regum, 13. 8. 11. & 12.

Eliberitana seu Illiberitana anni 305. Synodus, 5. 6. 1. 1. 6. 4. 2. 1. 7. 16. 5. 1. 8. 9. 6. 1. 9. 11. 1. 1. 10. 4. 8. 1. 11. 10. 1. explicatur, 7. 16. 8. 1. 10. 6. 4. 1. 11. 5. 4.

Elensis Episcopus Monachorum S. Benedicti, 13. 7. 14.

Eligibilitas ad plures Episcopatus qualiter moderanda, 13. 8. 5. &c.

S. Eligius Episcopus Noviomensis, 4. 7. 6.

Elisabetha Imperatrix dispensatur à jejuniis naturalibus ante Eucharistiam pro die suæ Coronationis in Bohemiæ Reginam, 6. 8. 19.

Elvensis Vicarius Capitularis, 10. 10. 4.

Elvensis Ecclesia Cathedralis, 4. 8. 10.

Emancipatio liberorum à patria potestate quomodo perficeretur apud veteres Romanos, 11. 3. 5.

Emericus Hungariæ Rex, 13. 15. 14.

Emolumenta, sede vacante, obvenientia ad quem spectent, 10. 10. 4.

Encyclicis litteris debent Episcopi gregem pascere, vel aliter supplere, 6. 2. 2.

Ennonius Episcopus Ticinensis, 1.
 3. 4. Enriquez Card. Henricus, 11. 5. 8.
 1. 13. 18. 2. Epanonensis anni 517. Synodus, 3.
 9. 5. 1. 3. 12. 6. 1. 6. 4. 2. 1. 7. 8. 3. &
 5. 1. 11. 10. 6. Ephesina anni 431. Synodus, 8.
 9. 8. Epidemia laborans Monialis egredi
 potest è clausura, 13. 12. 26. & 31.
 Epikeia quid sit, & quando ea uti
 liceat, 12. 8. 1. &c. quid requiratur,
 ut per *Epikeiam* relaxari possit lex su-
 perioris, 13. 5. 7.
 S. Epiphanius Episcopus, 13. 1. 2.
 Paulinianum reluctantem ordinat in
 Diaconum, & Presbyterum, 8. 11. 3.
 Episcopalis dignitas non statuenda,
 nisi in Urbibus, 13. 7. 18. *Episcopalia*
 jura à subditis adversus Episcopos num-
 quam præscribi possunt, 5. 7. 6. inter
Episcopalia jura recensetur Synodati-
 cum, 5. 6. 2. &c. 1. 5. 7. 6.
 Episcopatus an sit verum Sacra-
 mentum, 8. 9. 2. utrum differat à
 Presbyteratu, 13. 1. 2. quænam sit ejus
 adæquata materia, 8. 10. 3. &c. *Epis-*
copatus Romanus, & Pontificatus non
 distinguuntur, 2. 1. 1. &c. *Episcopa-*
tum electio, & collatio, 2. 5. 3.
 mores promovendorum ad *Episcopa-*
tum semper minutissimo scrutinio sub-
 jecerunt, 5. 3. 1. unire, aut dismem-
 brare Episcopatus ad solum Pontifi-
 cem pertinet, 13. 8. 19. & 20. quan-
 ta cum moderatione concedenda plu-
 rium *Episcopatum* in una persona
 coærvatio, 13. 8. 4. &c. *Episcopatum*
 resignationes, 13. 16. 2. & 3. *Epis-*
patus in partibus, 13. 8. 12. *Epis-*
patus, ad quos olim in Britannia soli
 Monachi eligebantur, 13. 7. 14.
 Episcopi septem Auctores Articulo-
 rum Reformationis Parisiensis anno
 1588. editæ, 4. 7. 2.

Episcopus est Caput, & Princeps
 Senatus Ecclesiastici, 13. 1. 4. solus in
 sua Diœcesi est Doctor, & Magister,
 9. 17. 6. *Episcopi* in Apostolorum vi-
 ces & munus successerunt, 9. 17. 5.
 immeritò se credunt postpositos Inqui-
 sitoribus, 9. 5. 4. *Episcopus* debet pro-
 bè callere Constitutiones Apostolicas,
 6. 11. 3. debet se loco, & tempori
 aliquandò accommodare, 5. 3. 7. *Epis-*
copi quam præcipuum munus sit opus
 prædicationis, 9. 17. 5. &c. eligi non
 poterat in *Episcopum* nisi qui esset in
 sacris constitutus, 8. 9. 9. & 10. *Epis-*
copi in sua electione pacta cujuscumque
 generis ineuntes, quem culpæ ac poe-
 næ reatum incurrat, 13. 13. 24. quid
 possit, & quid non possit *Episcopus*
 electus, & confirmatus, non tamen
 consecratus, 2. 5. 4. &c. *Episcopus*
 cum consecratur, accipit à Deo ordi-
 nariam potestatem Ordinis, 1. 4. 1.
 ejus duplex consideratur potestas, 1.
 4. 1. & 2. *Episcopi*, quibus Rocheti,
 & Mozettæ usus non conceditur, quam
 poenam aut culpam incurrant, si illis
 utantur, 3. 11. 4. ubinam sacras vestes
 induerent Ecclesiam ingressuri, 3. 11.
 5. ex Ordinibus Monasticis, aut Men-
 dicantibus assumpti, qua veste uti de-
 beant, 3. 11. 4. *Episcopi* associatio facta
 à Clero habet speciem quamdam pro-
 cessionis, 5. 1. 2. *Episcopi* per Pallii
 consecutionem non subtrahuntur à
 jurisdictione Metropolitanis, 13. 15. 9.
 omnium *Episcoporum* jura & titulos
 complectitur summus Pontifex, 2. 1.
 2. quam deceat, ut *Episcopi* Romanæ
 Sedis prærogativas sedulo defendant,
 9. 1. 4. expedit aliquandò, ut ab
 Apostolica Sede consilium ac præsi-
 dium quærant, 6. 10. 6. debent suas
 rationes Pontifici repræsentare, si qua
 Constitutio Apostolica in sua Diœcesi
 noxium aliquem effectum producere
 posse intellexerint, 9. 8. 3. & 4. qua

ratione id agere debeant, 9. 8. 4. cur nunc minus frequenter, quam olim, Romam à summo Pontifice advocentur, 2. 4. 8. quando, & ubi Professionem Fidei emitte teneantur, 5. 2. 4. ab *Episcopis* novis Professio Fidei sub certa formula olim exigebatur, 5. 2. 9. *Episcopi* non debent recipi, qui antea non exhibuerint Apostolicas litteras, 9. 14. 3. sunt custodes & vindices sacrorum Canonum, 9. 17. 1. l. 10. 2. 2. l. 11. 3. 9. 1. 12. 1. 1. qualiter jus commune adjuvare queant, poenasque augere ab illo inflictas, 10. 2. 4. an possint in sua Diocesi quidquid Papa sibi specialiter non reservavit, 9. 1. 5. &c. 9. 2. 2. &c. residenti obligationi obstringuntur etiam pestis tempore, 13. 19. 1. & 2. sine causa à suis Diocesibus absentes, qua poena mulctati, 10. 9. 6. singuli statis temporibus visitationem sacrorum Liminum explere debent, 13. 6. 1. duo sedere in eadem Episcopali Sede nequeunt, 13. 10. 23. & 24. an in eadem Civitate duo, alter Græcus, Latinus alter haberi possint, 2. 12. 4. & 5. & 7. & an plures Ecclesias retinere unus, & idem *Episcopus* possit, 13. 10. 29. si *Episcopus* à civibus interficiatur, ea Civitas Sede Episcopali perpetuò privatur, 13. 7. 17.

Quæ differentia intercedat inter *Episcopos*, & Parochos quoad obligationem Sacramenta populo administrandi, 13. 19. 6. *Episcopi* iudicio relinquuntur stabilire peculiare quosdam ritus tempore necessitatis, sine Sacramentorum irreverentia exercendos, 13. 19. 26. & 27. *Episcopus* est Minister ordinarius Confirmationis, 7. 7. 2. an possit simplici Sacerdoti committere, ut Chrismate à se confecto Fideles consignet, 7. 8. 3. &c. ejus proprium munus est Chrisma consecrare, 7. 8. 1. illi non est permittendum cooperto capite

in Altari ministrare, 11. 9. 5. poenam potest decernere in Parochos, qui Viticum iteratò ægrotis deferre obstinatè detrectant, 7. 12. 5. in sua Diocesi est proprius Sacerdos, qui Fidelium confessiones excipere, & facultatem illas excipiendi alteri delegare potest, 11. 14. 2. aut, & quando habeat facultatem absolvendi ab hæresi, 9. 4. 1. &c. l. 9. 5. 1. &c. ejus proprium munus est in hæreticos inquirere, eosque Ecclesiæ reconciliare, 9. 4. 3. l. 9. 5. 3. an possit absolvere à casibus reservatis in sua Diocesi à Concilio Provinciali, 5. 4. 3. *Episcoporum* auctoritas reservandi casus, 5. 4. 1. &c. *Episcopus* cavere debet omnino à decernenda sive attritionis merè servilis sufficientia, sive amoris initialis necessitate, 7. 13. 9. ad quem finem antiquorum Canonum Pœnitentialium studium & cognitionem Sacerdotibus suadere debeat, 11. 11. 5. & 6. unde habeat jus elargiendi Indulgentias, 2. 9. 7. eas indicare ad solos *Episcopos*, & Ordinarios locorum olim spectabat, 13. 28. 1. *Episcopi* tam Græci, quam Latini, Oleum infirmorum consecrant, 8. 1. 4. *Episcopi* an possint conferre Extremam Unctionem, 8. 4. 1. possunt aliquandò interdicere Sacerdoti, ne concessis in Brevi facultatibus utatur, 13. 10. 12. *Episcopus* ob occultum crimen etiam extrajudicialiter, seu ex informata conscientia cognitum, potest non solum Clericis prohibere ascensum ad Ordines, sed etiam ab Ordinibus jam susceptis eosdem suspendere, 12. 8. 3. ad quid teneatur, si Clericus ad Sedem Apostolicam recurat, 12. 8. 4. prudens consilium datum *Episcopo* in hac materia, 12. 8. 6.

Quas diligentias præmittere, quam vigilantiam, & quos respectus habere debeat in Ordinationibus admittendis,

11. 2. 15. & 16. ordinans subditos
 seculares alterius Diœcesis cum di-
 missoriis attestantibus eos examinatos
 fuisse, & idoneos repertos, an teneatur
 huic attestationi deferre, vel possit
 eosdem ordinandos examinare, 12. 8.
 7. quid, si talis Episcopus sit Suffraganeus,
 & auxiliaris Episcopi dimittentis,
 12. 8. 7. *Episcopi* edictum sub pœ-
 na excommunicationis, ne quis cano-
 nico impedimento irretitus, aut ficto
 patrimonii titulo ad Ordines suscipien-
 dos accedere audeat, est laudabile, 8.
 11. 1. cur non iidem laudabilis videat-
 ur protestatio, per quam *Episcopus*
 declarat se intentionem non habere or-
 dinandi irregulares, aut canonico im-
 pedimento irretitos, 8. 11. 1. facultas
 aliquem ex justa causa ab interstitio-
 rum lege eximendi an competat soli
Episcopo Ordines collaturo, 9. 16. 6.
 ad quem *Episcopum* spectet Ordinatio
 subditorum secularium Prælati in-
 ferioris, 1. 11. 14. *Episcopus* qua metho-
 do suos Clericos allicere debeat ad Se-
 minarii disciplinam subeundam, ante-
 quam ad Ordines promoveantur, 11.
 2. 12. & ad servitium Ecclesiæ præ-
 standum post receptos Ordines, 11. 2.
 13. qua via licitè obviare possit incom-
 modis, quæ oriuntur ex libera habitus
 & Tonsuræ dimissione, & libera po-
 testate utrumque Clericorum insigne
 quâdôcumque resumendi, 12. 3. 4.
 & 5. qua cautela dispensare potest su-
 per Interstitiorum observantia, 11. 2.
 16. quandonam possit cum illegitimo
 dispensare, 13. 24. 11. *Episcopus* in quibus causis matrimo-
 nialibus sit iudex, 9. 9. 3. non est in
 ejus potestate novum statuere impedi-
 mentum dirimens matrimonium, 12.
 5. 2. & 3. neque matrimonium, quod
 ex canonum præscripto validum est,
 nullum irritumque facere, 13. 23. 3.
 neque reddere licita matrimonia inter

unam partem Catholicam, & alteram
 hæreticam, 9. 3. 2. an in materia ma-
 trimoniali eas dispensationes indulge-
 re possit, quas à suis prædecessoribus
 concessas deprehenderit, 9. 2. 3. quam
 declarationem facere deberent *Episco-
 pi* circa matrimonia filiorum familias,
 9. 11. 5. *Episcoporum* jurisdictio in Germania
 per Capitulationes, & pacta constrin-
 gitur, 13. 13. 15. & 16. & 21. *Epis-
 copi* veram habent jurisditionem in
 suas oves, 13. 4. 3. liberam habent
 facultatem ferendi leges, quas oppor-
 tunas duxerint ad rectam suæ Diœcesis
 administrationem, absque ulla supe-
 rioris confirmatione, 13. 3. 6. caute-
 la ab ipsis servanda in quibusdam de-
 cisionibus, 12. 6. 12. Vid. *Cautela*.
 Non debet sibi *Episcopus* arrogare par-
 tes Judicis inter gravissimos secum
 contententes Theologos, 7. 11. 2. ne-
 quit quæstiones ad Fidei doctrinam per-
 tinentes definire, 6. 3. 7. neque rela-
 xare legem à Concilio Generali, aut à
 Pontifice rogatam, 9. 1. 6. & 7. 1. 9.
 2. 1. nec relaxare legem à superiore
 latam, aut alteri licentiam impertiri
 quam sibi ipse concedere nequit,
 11. 9. 5. neque per sua decreta delere
 consuetudinem, quæ vigeat in toto
 Orbe, 11. 14. 10. cavere debet, ne
 suo zelo, suisque statutis populorum
 animos à se abalienet, 11. 7. 6. prohi-
 bere potest, quod plerique contendunt
 esse à jure communi permissum, 7. 3.
 1. hinc poterat olim ad unicam comes-
 tionem præcepto obstringere, quos
 adversa valetudo ab abstinentia à car-
 nibus absolvebat, 7. 3. 1. potest præ-
 terea nundinas, & mercatus diebus
 festis interdiceret, 7. 3. 2. & 3. an
 possit aliquas appellationes suspensi-
 vas de medio tollere, 12. 1. 3. an possit
 in propria Diœcesi festa in universa
 Ecclesia recepta tollere, Officii Di-

vini recitationem, & jejunia transferre, 13. 18. 11. ad ejus tribunal provocare cuilibet concessum, 9. 9. 9. & 10. quando, & qualiter visitandi jus habeat Ecclesiæ etiam exemptas, 3. 7. 4. quem in Presbyteros dominatum habeat, 13. 1. 2. ut superior Presbyteris potestate jurisdictionis potest legibus eos ligare etiam invitos, 13. 1. 3. nequit adigere suos subditos ad Missam parochialem diebus festis, aut concionem auscultandam in Parochia, 11. 14. 10. & 13. an teneatur instituire eum, quem Patronus Ecclesiasticus digniorem judicaverit, & ipsi præsentaverit, 4. 8. 7. &c. admittere potest idoneum à minori Patronorum numero præsentatum, ad eum tamen admitendum nullo jure compellitur, 12. 7. 6.

Episcopi quam solliciti semper fuerint immunitatis, & exemptionis Ecclesiasticæ tuendæ, 9. 9. 8. quid agere debeant, ne indiscreto zelo discordias imprudenter excitent inter Sacerdotium, & Imperium, 9. 9. 2. in quo sensu non ultima eorum cura sit viduis, orphanis, pupillis, aliisque miserabilibus personis opitulari, 9. 9. 10. quanta charitate fugitivos, & apostatas ad reditum in Religionem allicere debeant, 13. 11. 12. & qualiter se gerere dum pestis grassatur, 13. 19. 3. &c. vel ut eos emendent, atque coercant, qui reprehensione digni reperiuntur, 13. 17. 1. vel ut Clericorum immoderata aviditati obsistant, 10. 6. 3. & 5. & usuras in Montibus Pietatis impediunt, 10. 5. 3. quanta prudentia, & circumspectio adhibenda ab *Episcopo* in tollendis abusibus, ne cum populi scandalo, aut delictum, quod latet, patefiat, aut qui innocentes sunt, suspecti habeantur, 11. 4. 7. quando explicare se debeat *Episcopus* peracto examine uni ex concurrenti-

bus accedere volens, 4. 8. 5. an possit extra casum concursus ad Parochiales eligere Examinatores, quos vult, 4. 7. 2. qua cautela, & comam fictitiam Clericis interdiceret, & eandem gestandi facultatem illis largiri debeat, 11. 9. 5. ejus judicio relinquitur determinare, quinam sint ludi illiciti Clerici interdicti, 11. 10. 3. & stabilire Ecclesiam, & qualitatem servitii à Clerico ibi præstandi, sed cum diverso effectu in casu contraventionis, 12. 6. 4. & 5. & 6. quale onus *Episcopis* incumbat Seminarium instituendi, & sustentandi, 5. 1. 3. & quamnam partem suorum proventuum pauperibus, ac fabricæ Ecclesiæ elargiendi, 7. 2. 3. an liceat *Episcopo* exigere à Clericis Cathedralicum, licet non prematur inopia, 5. 7. 6. Vid. *Cathedralicum*. An possit *Episcopus*, si verè egeat, vindicare sibi multas Ecclesiasticas pro criminibus inflictas, 10. 10. 1. &c. ejus licentia an sit necessaria, ut quis castrari possit, 11. 7. 5. qualiter se gerere debeat, quando vacant Beneficia curata Sedi Apostolicæ reservata, 13. 24. 7. olim ad solos *Episcopos* pertinebat bonorum Ecclesiasticorum administratio, 4. 4. 1.

Episcopi in suis relationibus non debent conquiri de exemptione Capituli, sed potius exponere, an Canonici ea præstiterint, quæ Concilium Tridentinum à Capitulis exemptis exigenda mandavit, 13. 9. 4. olim suam jurisdictionem exercebant cum consulto, consensuque suæ Ecclesiæ Canonicorum, 13. 9. 2. nunc non licet ipsis gravis momenti negotium aggredi inconsulto Capitulo, 13. 1. 5. an semper tenerentur facere quod Capitulum concludit faciendum esse, 13. 1. 6. an aliquando soluti sint hac obligatione requirendi sui Capituli consilium, aut consensum, 13. 1. 8. si *Episcopus* captivus fiat, an sta-

statim ejus jurisdictio intelligatur suspensa, & devoluta in Capitulum, 13. 16. 11.

Episcopi quantum abstinere debeant à poenis pecuniariis imponendis, 10. 9. 8. & quam cauti esse in ferenda excommunicationis sententia, 9. 6. 2. quomodo uti debeant ordinaria, quam habent, potestate ferendi censuras, & præcipiendi, aut prohibendi aliquid sub mortali, 10. 1. 3. &c. non debent sua auctoritate in Clericos cujuscumque enormis criminis reos degradationis poenam decernere, præter casus à Jure nominatim expresos, 9. 6. 11. an possint Clericum reum puniendum relinquere Judici seculari, 12. 2. 3. & an sit in ipsorum arbitrio abdicare jura Episcopalia, à Jure communi ipsis concessa, 12. 2. 3.

Episcopus etiam per censuras potest Regulares compellere in his, in quibus ipsi tributa est jurisdictio in eosdem, 19. 15. 5. ejus jurisdictionem impediunt Regulares subsunt judicio ipsius *Episcopi*, 9. 15. 11. quando esse debeat conjudex in causa de nullitate Professionis, 13. 11. 2. &c. in hoc judicio quibus fundamentis niti debeat, 13. 11. 5. *Episcopus* debet statim certior fieri à Superioribus Regularibus de sententia expulsionis alicujus Religiosi, 13. 11. 20. *Episcopus* an possit nuptæ mulieri facultatem facere se Deo dicandi in monasterio, dummodo vir Sacerdotio inter seculares initietur, 13. 12. 14. qua prudentia & zelo se gerere debeat in præfinienda Monialium dote, aut in præcidendis superfluis sumptibus in earum ingressu, ac professione fieri solitis, 11. 6. 6. & 7. necnon in reprobando, abolendisque receptis quicquam usibus antiqua consuetudine firmatis, 11. 6. 8. quam liberalis, & facilis esse debeat in concedendo sine

hæsitazione Confessario extraordinario certæ alicui Moniali, 13. 12. 17. quam auctoritatem habeat circa Confessarium extraordinarium dandum Monialibus Regulari Prælato subjectis, 9. 15. 10. l. 13. 12. 17. antequam vitam communem in sua monasteria introducat, quid prius facere debeat, ut incommoda & difficultates occurrentes evitet, 13. 12. 21. an Eremitas possit compellere ad habitum dimitendum, 6. 3. 6. quas debeat regulas præscribere ab istis servandas, 6. 3. 6. quomodo se gerere debeat cum Religiosis, qui ad triremes damnati poenam absolverunt, 13. 11. 30.

Episcopus ex Suffraganeis antiquior supplet negligentiam seu defectum Capituli Ecclesiæ Metropolitanæ vacantis, 2. 9. 2. an emolumenta, sede vacante, precepta reserventur ad *Episcopum* successorem, 10. 10. 4. olim *Episcopus* vicinior Ecclesiæ vacantis curam assumebat, 2. 9. 1. quis sit *Episcopus* vicinior, 3. 5. 3. *Episcopis* quænam aliquando concessa privilegia, 2. 6. 1. &c. *Episcopus* alterius Diocesis an eligi possit in Judicem Conservatorem, 4. 6. 4. *Episcoporum* translationes de una Ecclesia ad aliam, 13. 16. 5. &c.

Qualis esse debeat *Episcopi* sollicitudo, ut legata pia, Missarumque onera expleantur, 13. 25. 1. &c. *Episcopus* an ordinaria sua potestate Missarum reductionem facere possit, 13. 25. 16. & 17. & 18. an moderari queat numerum Missarum, quarum obligationem nemo adhuc suscepit, aut subire vult, 5. 10. 2. *Episcopus*, qui obtinuit facultatem reducendi onera Missarum, an possit uti hac facultate etiam respectu Regularium, 13. 25. 35. *Episcopus* delegatus ad reductionem Missarum faciendam non potest suam facultatem extendere ad alia pia Legata, neque

ad omnia Missarum onera, 13. 25.
22. &c.

Episcopus impeditus an, & qualem Procuratorem mittere possit ad Concilium, 3. 12. 5. &c. *Episcopi* in Concilio Generali assident, non tamquam meri consiliarii, sed tamquam iudices, 13. 2. 2. & 3. quibus Conciliis subscribant definientes, 13. 2. 3. & 4. *Episcopus* est inferior Concilio Provinciali, 13. 5. 8. *Episcopi* nulli Archiepiscopo subiecti cui Provinciali Synodo interesse debeant, 2. 2. 3. 1. 2. 4. 5. 1. 3. 1. 16 1. 13. 8. 13. & 14. *Episcopi*, qui Capuanam, & Pisanam Provinciam interjacent, an teneantur eligere Metropolitanum cujus Provinciali Synodo intersint, 13. 8. 14. & 15. *Episcopus* jure suo Diocesanam Synodum cogere potest, 2. 5. 1. etiam per alium, 1. 6. 3. & 4. 1. 2. 8. 3. & 4. quando illam celebrare possit, 2. 5. 4. &c. & in quo loco, 1. 5. 2. ante receptionem Pallii potest Synodum cogere, & Pontificalia exercere, 2. 6. 4. sine causa omittens Synodum facere, qua culpa, & pœna reus sit, 1. 6. 5. in Synodi convocatione exprimere debet causam, cur eos ad Synodum advocet, qui alias adesse non tenerentur, 3. 6. 2. & 3. & 4. an possit laicos ad Synodum admittere, 3. 9. 8. formula olim *Episcopo* præscripta Presbyteros alloquendi initio Synodi, 4. 2. 2. *Episcopus* primo Synodi die an debeat ipse per se celebrare, 3. 11. 10. 1. 5. 1. 3. Synodum faciens quibus uti debeat indumentis, 3. 11. 3. &c. quo loco sedere debeat in Synodo, 3. 10. 1. temperamenta ab *Episcopo* adhibenda in Synodo ad evitandas præcedentiæ lites in congregatis, 3. 10. 9. *Episcopus* sub finem Synodi monere debet Clerum de iis, quæ correctione indigent, 5. 1. 6. & de iis, quæ omitti non debent, 5. 1.

7. *Episcopus* solus habet jurisdictionem in Synodo Diocesana, 13. 2. 1. solus est Judex, 3. 12. 7. *Episcopi* in Synodis, quando Theologi dissident inter se, neutri parti se addicere deberent, 7. 15. 7. & 13. *Episcopi* olim in Synodo Diocesana poterant onera Missarum contrahere, 5. 10. 1. & 2. quomodo aliqui eamdem facultatem postea recuperaverint, 5. 10. 3. aliqui ex cautela, non ex debito, sua Synodalia decreta ad aliquem virum doctrina, vel dignitate eminentem corrigenda transmittunt, 13. 3. 7. quibusdam in rebus abstinere debent à statutis, & Synodalibus Constitutionibus condendis, 6. 11. 9. cur non debeant in sua Synodo Constitutionem edere conformem consuetudini canonicis institutis contrariæ, licet legitime præscriptæ, 12. 8. 8. quanta *Episcopi* cautela opus sit, ut unum, aut alterum muliebrem ornatum Synodalibus Constitutionibus proscribant, 11. 12. 3. an *Episcopis* fas sit Synodali decreto declarare irregulares, qui ad superiorem Ordinem ascendunt alicujus censuræ vinculo irretiti, 12. 3. 7. quare non debeant *Episcopi* præsertim in Synodo omnem de Regularibus sermonem omittere, 9. 15. 3. & 12. in Synodo generatim declarent, se velle Abbatissarum exemptarum electionibus semper interesse, 5. 12. 4. *Episcoporum* incuria in non transmittendis ad Summum Pontificem nominationibus Judicium Synodali perstringitur, 4. 5. 6. non tamen sine aliqua excusatione, 4. 5. 7. *Episcopi* statuta extra Synodum facta an cessent ejusdem morte, 13. 5. 1. *Episcopi* Latini an possint Synodum peculiarem celebrare cum Græcis Sacerdotibus suis subditis, 2. 12. 1. & 10.

Quamtam opinionem de *Episcopis* habeat BENEDICTUS XIV. 13. 18. 12.

12. *Episcopi* quare Sanctitatis titulo honorentur, 1. 3. 1. olim *Papæ* appellati, 1. 3. 4. & quare, 1. 3. 4. aliqui titulo Archiepiscopi, aut Patriarchæ insigniti, 2. 4. 5. &c. *Episcopis* Italis cur tam rarò coadjutor datus cum futura successione, 13. 14. 3.

Episcopi Collaterales, 2. 2. 3. *Episcopi* gentium quinam dicerentur, 2. 7. 1. *Episcopi* Novatiani, & Meletiani ad Catholicam Ecclesiam redeuntes, qualiter excepti, 3. 3. 6.

Episcopi Suburbicarii, 7. 1. 7. Vid. *Cardinales*. Residentiæ legem adimplent etiam Romæ residendo, 13. 8. 3. non sunt exempti à sacris Liminibus visitandis, & à relatione suarum Ecclesiarum exhibenda, 13. 7. 3.

Episcopi *Papæ* Suffraganei quinam sint, 2. 2. 3. *Episcopi* Suffraganei Pontificalia in alienis Diocesisibus neque de Ordinarii licentia exercere possunt, 13. 14. 5. & 6. *Episcopi* olim consecrati honoris causa, nullius Ecclesiæ titulo illis tributo, 13. 8. 12. an destinandi *Episcopi* in partibus, ut potestatem Ordinis exerceant in locis omnino exemptis, & S. Sedi immediate subjecti, 13. 14. 14. *Episcopi* Titulares quinam sint, quænam eorum dignitas, officium, ac jurisdictio, 2. 7. 1. &c. an teneantur ad visitationem sacrorum Liminum, 13. 6. 5. non habuerunt aditum ad Romanum anni 1725. Concilium, 5. 10. 3. titulus *Episcopi* Titularis cur immutetur, nec eidem successivè concedatur *Episcopis* Suffraganeis ejusdem Ecclesiæ, 13. 14. 11.

Episcopus Græcus Romæ, & in Calabria destinatus ad Ordinationes Græcorum, 2. 12. 2.

Vid. *Abusus*, *Beneficium*, *Capitulum*, *Consecratio*, *Dispensatio*, *Dissidium*, *Distributiones*, *Exemptio*, *Hæresis*, *Hæretici*, *Juramentum*, *Monasterium*,

Ordinarius, *Ordinatio*, *Pallium*, *Pontifex*, *Prælatus*, *Prudentia*, *Sedes Apostolica*, *Suffraganeus*, *Visitatio*.

Episcopus Bethlehemiticus non potest Synodum Diocesanam celebrare, & quare, 2. 8. 5.

Epistola Synodalis cur olim ad Pontificem transmissa, cum actis Concilii à Patribus Synodorum Provincialium, 13. 3. 1.

Epistolæ Decretales. ab Isidoro productæ quam habeant auctoritatem, 8. 11. 5.

Eremitæ, seu *Eremicola*, 6. 3. 6. quando gaudeant privilegio fori, *ibid.* quam periculosa eorum vitæ ratio, *ibid.*

Error privatus præjudicium afferre nequit voluntati generali, quam quis habet, matrimonium ritè & rectè contrahendi, 13. 22. 3. jubere potest *Episcopus* cavendos errores contra Fidem jam proscriptos, 6. 3. 7.

Esau, quia peccator, ideo venator erat, 11. 10. 9.

Estius Guillelmus citatur, 7. 6. 2. 1. 7. 13. 2.

Ethnicæ superstitionis reliquiæ quædam in celebratibus Sanctorum, 11. 3. 1. &c.

Etruria Vid. *Hetruria*.

Evander instituit Lupercalia, 13. 17. 4.

S. Evaristus *Papa*, seu potius Pseudo Evaristus citatur, 8. 12. 4. & explicatur, 8. 12. 5.

Evasensis Abbas, 3. 1. 7.

Eucharistia infantibus post Baptismum ministrata, 6. 8. 4. 1. 7. 10. 3. 1. 7. 12. 1. hic ritus quando cessaverit apud Latinos, 7. 12. 1. *Eucharistia* an per accidens causet primam gratiam, 7. 11. 1. & an sub utraque specie sumpta causet majorem gratiam, *ibid.* quæstiones de ejus effectibus, quæ moventur à Scholasticis, ne attingendam quidem in Synodo, *ib.* ad *Eucharistiam*

ritè participandam cùm major requiratur iudicii maturitas, quam ad Pœnitentiam, aut Extremam Unctionem, 8. 5. 2. *Eucharistia* an possit à Laicis tangi, & apud se retineri, 13. 19. 27. & 28. an umquam ministrata fuerit non jejunis, 6. 8. 14. & 12. ad eam accedere nemo peccati lethalis conscius potest, nisi præmissa sacramentali confessione, 12. 6. 11. quoties in anno sumenda, 5. 11. 7. die festo Paschæ in propria Parochia à proprio Parocho sumenda, 11. 14. 4. l. 12. 6. 10. eam administrare sine licentia Parocho an possit Regulares, 9. 16. 2. &c. in mortis periculo sumenda vel re ipsa, vel spiritualiter, & in voto, 7. 16. 2. quomodo ministranda peste correptis, 13. 19. 20. &c. an deneganda peccatoribus, 7. 11. 4. &c. præsertim peccatori occulto publicè petenti, 6. 7. 6. an administranda capite damnatis, 7. 11. 3. *Eucharistia* loco terra sumpta, 7. 16. 1. & 2. *Eucharistia* qualiter custodienda, aut publicæ venerationis exponenda, 9. 15. 4. furtum sacrilegum *Eucharistia*, degradationis pena puniendum est, 9. 6. 7. V. *Communio*, *Mulieres* *Solemnitas*, *Tabacum*.
 Eudoxia Imperatrix, 5. 1. 19.
 S. Eugendus Abbas, 8. 4. 5.
 Eugenius II. Papa 11. 10. 2.
 Eugenius III. Papa S. Bernardi discipulus, 2. 3. 1. l. 2. 6. 2. l. 3. 1. 4. l. 13. 11. 28. l. 13. 17. 7. l. 13. 18. 8.
 Eugenius IV. Papa, 1. 5. 5. l. 3. 10. 1. l. 7. 4. 2. l. 7. 7. 2. & 5. & 6. l. 7. 8. 1. l. 7. 16. 4. l. 8. 1. 4. l. 8. 5. l. 1. 8. 7. 2. l. 12. 6. 7. & 10. l. 13. 2. 3. l. 13. 7. 9. & 11. l. 12. 19. 16. l. 13. 22. 4. ejus Decretum pro instructione Armenorum, 8. 3. 1. l. 8. 10. 2. explicatur, 8. 5. 4. & 5. l. 8. 10. 8.
 Eugenius Ostiensis Episcopus Le-

gatus Apostolicæ Sedis, 9. 8. 8.

Eugubinus Episcopus, 13. 7. 18.
 Eviratio hominis ultronea an excusari possit à peccato, 11. 7. 1. &c.
 Eulogius nullius Urbis, sed honoris causa Episcopus, 13. 8. 12.
 Eunuchi an irregulares sint, & quare, 11. 7. 1. &c. Vid. *Matrimonium*.
 Evoptius Episcopus Ptolemaidis, 8. 12. 3.
 S. Eusebius Episcopus Vercellensis fuit Medicus, 13. 10. 5.
 Eusebius Ancyranus Episcopus, 5. 6. 1.
 Eusebius Spado, 3. 9. 4.
 Eustatius Antiochenus Episcopus, 11. 7. 4.
 Eustelia puella à Leontio minus honestè amata, *ibid*.
 Eurapelia. Ad virtutem *Eurapelia* pertinet ludus, 10. 2. 2. l. 11. 10. 5.
 S. Eutychianus Papa, 6. 8. 10.
 Exactio Cathedralici, & methodus servanda in hac *exactione*, 5. 7. 9.
 Exactores spoliorum, 3. 8. 6.
 Examen, seu concursus ad Ecclesias Parochiales, 4. 7. 1. & 2. l. 4. 8. 9. an requiratur ad Parochiales juris patronatus laici, aut mixti, *ibid*. an consignandum sit scripto potius, quam voce, 13. 9. 20. an, & quando liceat Episcopo ad *examen* revocare Parochos jam approbatos, 13. 9. 21. quid de Sacerdotibus ad Confessiones approbatis? 13. 9. 22. *Examen* Ordinandorum quale esse debeat, 11. 2. 16. V. *Episcopus*. *Examen*, quod subire debet Resignatarius ad Beneficium Parochiale admittendus, 13. 10. 20.
 Examinatores Synodales, 4. 7. 1. &c. quor, & quales, & quomodo proponi, aut eligi queant, 4. 7. 3. &c. quatenus, & quamdiu subrogandi, 4. 7. 9. & 10. eorum officium, 4. 8. 1. &c.

&c. quale ab illis iuramentum præstandum, 4. 7. 6. *Examinatores* ad Ordines, aut ad Confessiones, quinam eligi queant, 4. 7. 2.

Exceptores, seu Notarii Ecclesiastici, 8. 9. 7.

Excestrensis anni 1287. Synodus, 3. 3. 7. 1. 10. 9. 3.

Excommunicatio quæ poena sit, quam gravis, & quam sobriè ac circumspectè infligenda, præsertim latæ sententiæ, 9. 6. 2. 1. 9. 14. 4. 1. 10. 1. 1. &c. 1. 10. 9. 8. 1. 11. 9. 1. 1. 11. 10. 5. *Excommunicatio* est major poena, quam degradatio, 9. 6. 2. triplex genus *excommunicationis* majoris, 10. 1. 7. *Excommunicationes* severissimæ primis Ecclesiæ sæculis criminibus quibusdam inflictæ, 10. 1. 6. qualis sit *excommunicatio*, vi cuius reus sit statim evitandus, 12. 5. 4. *Excommunicatio* aliquando sola importat privationem Eucharistiæ, 10. 3. 1. *Excommunicationis* sententia an jure ordinario ferri possit à Parocho, 5. 4. 2. Vid. *Clericus*.

Excommunicatus quando possit absolvi à Diacono, 7. 16. 6. *Excommunicatum* occidens an nulla pœnitentia puniendus sit, 11. 11. 8.

Excusationes falsæ coram Deo, non illicò falsæ probari possunt in facie Ecclesiæ, 9. 17. 4. *excusationum* Judices Synodales, 4. 1. 3.

Executores à testatore designati, si voluntatem illius non impleant, hujus executionis cura ad Episcopum devolvitur, 13. 25. 1. & 3.

Exemptio personalis Clericorum quam antiqua sit, & continuata in Ecclesia, 9. 9. 8. *exemptio* sive activa, sive passiva, qualiter acquiratur, 13. 8. 22. &c. *exemptio* à suo Ordinario, quam rarò, & quibus de causis concedatur, 13. 10. 30. *exemptiones* Ecclesiis earumque administris concessæ, 9. 14. 2. *exemptio* quæcumque à jurisdic-

tione Episcopi cessat quoad hoc, quando exemptus tenetur ad Synodum accedere, 3. 12. 1. qualis *exemptio* liberet ab onere accedendi ad Synodum, 3. 1. 3. & 12. &c. *exemptio* à Cathedralitico, 5. 7. 3. & 4. an acquiri possit ex privilegio, vel consuetudine, 5. 7. 6. *exemptio* Regularibus concessa, 3. 1. 2. 1. 9. 17. 1. 1. 13. 25. 5. quando cœpta, 1. 4. 3. & quousque se extendat, 1. 4. 3. & 4. nullo modo vulneranda à Prælati Papa inferioribus, 9. 15. 1. &c. 1. 9. 16. 1. *exemptio* ab Interstitiis Regularium Ordinum aliquibus Institutis concessa, 9. 16. 16. *exemptione* parvis Cœnobiis, seu Conventibus concessa, quandiu durer, & qualiter attendenda, 3. 2. 1. &c. qua olim *exemptione* gauderent monasteria, 3. 1. 7. *exemptiones* concessæ Ordini Hierosolymitano, 3. 7. 1. quando competat Oblatis *exemptio* à jurisdictione Episcopi, 6. 3. 4. *exemptio* Capituli in quo sita sit, 13. 4. 8. *exemptio* Capituli ab Episcopali jurisdictione debet apertè concedi, neque enuntiativè, aut relativè, seu suppositivè tantum, sed dispositivè declarari, 13. 9. 3. *exemptio* à Chori servitio, seu Jubilatio, 13. 9. 15. an *exemptio* competat Protonotariis proprium habitum non gestantibus, 3. 8. 4. & 5. *exemptio*, qua gaudent Collectores spoliolum, 3. 8. 6. quid, si in una Diocesi plures sint? 3. 8. 7. *exemptio* Græcorum in Latinis Diocesibus degentium, 2. 12. 6. *exemptio* sive activa, sive passiva monasterii Centulensis, 13. 8. 20. *exemptio* competens uni parti propter individuitatem contractus ad alteram etiam extenditur, 6. 6. 12.

Exercitia spiritualia, quibus vacare debent Ordinandi ante sacrorum Ordinum susceptionem, 11. 2. 16. domus *exercitiorum* ad hunc finem destinata, 11. 2. 18.

Exomologesis nomen, quid significaret, 7. 16. 6.

Exoniensis anni 1287. Synodus, 8. 7. 1.

Exorcistæ subscripti inveniuntur Synodis Provincialibus, 13. 2. 5. eorum fit expressa mentio ab Ecclesiæ primordiis, 8. 9. 6. & 7.

Expectativæ in quo differant à Coadjutoriis, 13. 20. 26. interdictæ à Tridentino, 13. 10. 19. & 25. & 26.

Experimentum triennale conjugibus præscriptum, quando de impedimento ex capite impotentiae dubitatur, 9. 10. 2.

Expulsio Religiosi non contumacis an licita sit; & incorrigibilis an sit condemnanda, 13. 11. 17. quid requiratur, ut ad hoc remedium deveniri possit, 13. 11. 1. & 19.

Extensio manuum super confirmandos, 13. 19. 16. & 17. *extensio* à casu ad casum in re pœnali, etiamsi utrinque militet eadem ratio, laudari nequit, 6. 11. 14.

Extraordinarii Protonotarii, 3. 8. 3.

Extrema Unctio est verum Sacramentum novæ legis, 8. 1. 2. ejus materia remota, 8. 1. 3. ejus forma, *ibid.* 1. 8. 2. 2. 1. 8. 3. 1. & 5. unctiones corporis quot, & quales esse debeant, 8. 3. 1. &c. 1. 13. 19. 29. ejus minister, 8. 4. 1. &c. an unus tantum sufficiat, 8. 4. 4. eam administrare sine licentia Parochi an possint Regulares, 9. 16. 2. ejus subjectum, 8. 5. 1. &c. an ministrari debeat à Parocho moribundis peste laborantibus, 13. 19. 7. &c. & quomodo, 13. 19. 20. & 29. & 30. an in ea ministranda licitus sit usus penicilli, aut alicujus instrumenti, 13. 19. 17. & 29. & 30. ejus effectus, 8. 6. 5. 1. 8. 7. 2. &c. ejus administrationis tempus, 8. 7. 1. &c. rationes quibus allici debent Fideles ad eam celeriter petendam, 8. 7. 2. &

3. an sit necessaria, 8. 7. 4. quo ordine administranda, 8. 8. 1. & 2. an, & quoties iterari queat, 8. 8. 3. & 4. quare iterari queat, 8. 8. 3. post *Extremam Unctionem* semel receptam, carnis esum, nudis pedibus incessum, copulam carnalem etiam cum uxore legitima sibi fore penitus interdicta, & ademptam sibi facultatem testamenti condendi, sive spem recuperandæ salutis, olim quidam putabant, 8. 7. 1. & 2.

Eystetensis Episcopus Pallio utendi, & Crucem sublimem præferendi privilegio donatur, 2. 6. 3. 1. 13. 15. 10.

F

Faber Antonius citatur, 9. 13. 1.

S. Fabianus Papa, eique decretum attributum, 3. 1. 7.

Fabius Episcopus Antiochenus, 8. 9. 6.

Fabricæ S. Petri in Vaticano prærogativæ, ejusque Tribunal quam habeat jurisdictionem, 13. 25. 3. & 15.

Fabricenses quid essent, 9. 14. 3.

Facchinettus Card. Cæsar. Episcopus Senogalliensis, 13. 16. 5. 1. 13. 24. 19.

Facilitas concedendi, aditum petendi *facilitati* & audaciæ patefacit, 13. 12. 31.

Facultas ad certas res data, ad alias diversi generis produci non debet, 13. 25. 22. *Facultatibus* concessis à Tridentino non possunt uti Episcopi, ubi Tridentinum non est receptum, 9. 5. 2.

Fagnanus Prosper Congr. Concil. Secretarius citatur, 2. 11. 14. 1. 3. 2. 1. & 2. & 3. 1. 3. 12. 4. 1. 7. 1. 1. 1. 9. 1. 5. & 6. 1. 9. 4. 9. 1. 9. 9. 1. 1. 9. 12. 1. 1. 10. 9. 7. 1. 11. 2. 15. 1. 11. 6. 2. 1. 12. 1. 3. 1. 12. 6. 3. 1. 12. 8. 2. 1. 13. 5. 11. 1. 13. 11. 15. & 16. & 20. 1. 13. 24. 14. 1. 13. 25. 25. citantur ejus Ms. 5. 2. 7. explicata.

catur, 9. 14. 5. l. 10. 4. l. laudatur, 11. 2. 9. l. 12. 6. 6. l. 13. 14. 7. l. 13. 16. 15.

Faidæ quid essent, & quomodo paulatim extirpatæ, 11. 11. 9. l. 13. 17. 5.

Familiaritas Pontificis, & Cardinalium, reddit Beneficia Sedi Apostolicæ omnimodè affecta, 9. 7. 5.

Famulus, qui scalam admoveat, aut quid aliud ejusmodi præstat, ut herum prava machinantem adjuvet, an peccet, 13. 20. 6.

Farfensis Abbas Commendatarius, ejusque prærogativa, 2. 11. 10. & 16. Synodum celebrandi privilegio donatur, 2. 11. 7.

Farfensis anni 1685. Synodus, 2. 11. 10. & 16. l. 5. 1. 11. l. 6. 3. 6. l. 7. 3. 2. l. 8. 4. 13. l. 11. 12. 5.

Farlatus Daniel citatur, 3. 12. 3.

Farsani Subcollector, 3. 8. 7.

De Fatinellis Fatinellus Advocatus, 11. 3. 1. laudatur, 10. 6. 4.

Faventina Ecclesia, 2. 9. 2.

Faventinus Episcopus, 13. 9. 9.

De Faugeriis Card. Arnaldus Episcopus Sabinensis, 1. 24. l. 7. 16. 1.

Fax ante quos prælata, 2. 6. 3.

S. Felicis Nolensis Corpus, 4. 7. 6.

S. Felicis de Guixols Castrum, 13. 18. 10.

S. Felix IV. Papa, 3. 13. 1.

Feltriæ anni 1727. Synodus, 7. 15. 13.

Feltrius de Ruvere Card. Julius, 12. 6. 9.

Femina. Vid. *Fœmina*.

Ferdinandus I. Imperator, 13. 7. 5.

Ferdinandus Rex Castellæ, 11. 5. 4.

Feretrans Episcopus, 12. 4. 7.

Feria V. in Coena Domini an olim liceret communicare post prandium, 6. 8. 4. & 12.

Ferrandus Ecclesiæ Carthaginienensis

Diaconus citatur, 7. 4. 9.

Ferrariensis Episcopus, 13. 25. 18.

Feraris Lucius citatur, 13. 11. 14. reprehenditur, 11. 10. 12.

Ferroni. Vid. *Damascenus*.

Festi dies ab Episcopo præcepti, à Regularibus servari debent, 9. 15. 11. l. 13. 4. 6. *Festorum dierum* observantia, reductio, & imminutio, 11. 3. 2. l. 13. 18. 10. &c. *Festis diebus* spectacula, venationes, & publici ludi interdicti, 11. 1. 7. l. 13. 17. 7.

Festivitates Sanctorum Ethnicis ritibus minimè profanandæ, 11. 3. 1.

Festus. Vid. *Avienus*.

Feudalis Causa. In ea provocare potest vidua ad Judicem Ecclesiasticum, 9. 9. 10.

Fibulæ quod genus ornamenti esset, & earum usus in calceis an debeat Clericis interdici, 11. 4. 2.

Fides. Facere aliquid, quod legitimam inducat suspicionem profitendi alienam *Fidem*, numquam licet, 13. 20. 11. &c. *Fidei* externa professio omnibus Christianis indicta, 13. 20. 9. & 10. *Fidei* professio à quibus, & quando, & ubi emittenda, 5. 2. 3. &c. *Fidei* professio pro Græcis Orientalibus stabilita, 13. 22. 4. *Fidei* causæ ad solum pertinent forum Ecclesiasticum, 9. 9. 2. quæstiones tamen ad *Fidei* Doctrinam pertinentes nequit Episcopus definire, 6. 3. 7. *Fidei* formulæ quam antiquæ in Ecclesia, 5. 2. 9. & 10. Vid. *Abusus*.

Fides Formularia quid sit, 5. 2. 9.

Fides. Bona *Fides* excusat à culpa, sed non disponit ad gratiam in Sacramento assequendam, supplendo defectum materiæ, 7. 13. 6.

Filii. Apud veteres eorum conditio durior servili, 9. 11. 2. eorum sub patria potestate existentium conjugia, 9. 11. 2. &c. l. 9. 11. 8. *Filii* impuberes Deo, & monasterio olim oblati, 6. 3.

2. & 3. & ad Tonsuram, atque Lecto-
ratum, 12. 4. 2. *Filii* an possint in pa-
tris Beneficia succedere persona aliqua
intermedia, 13. 24. 17. quid, si filii
sint illegitimi? 13. 24. 18. *Filii* ille-
gitimi nequeunt neque Officia obtine-
re, neque ministrare in Ecclesia in qua
pater Beneficium Ecclesiasticum ha-
beat, vel habuerit, 13. 24. & 14. an
possint succedere patri in Capellania
ad nutum amovibili, 13. 24. 14. *Filius*
legitimus patris legitimitati an sit capax
Beneficii, quod avus antea possedit,
13. 24. 19. & an *Filius* spurius possit
hæres à patre institui, 13. 24. 20.

Firmana Ecclesia Metropolitana, 2.

2. 3.

Fiscales Episcoporum, & Decani
seu Vicarii Foranei, 4. 3. 8.

Fiscalia conducere nequeunt Judæi,
6. 4. 2.

Fiscus. Delinquentium nonnullorum
bona *Fisco* addicta, 9. 14. 3.

Flaccius. Vid. *Illyricus*.

Flagellantium error circa Minis-
trum Sacramenti Pœnitentiæ, 7.
16. 3.

Flodoardus, seu Frodardus, Ab-
bas Remensis, citatur, 2. 10. 1. 1. 13.
10. 17.

Florentiæ diu permansit abusus pur-
gationum vulgarium, 13. 17. 6.

Florentina Ecclesia Metropolitana,
2. 2. 3.

Florentina anni 1439. Synodus, 3.
10. 1. 1. 7. 4. 2. 1. 7. 7. 4. 1. 7. 9. 2.
1. 8. 5. 4. & 5. 1. 8. 9. 3. 1. 8. 10. 2.
& 7. 1. 8. 13. 2. 1. 13. 2. 5. huic
solus subscripsit definiens Eugenius
Papa, 13. 2. 3. aliæ annorum 1508.
& 1517. 9. 9. 13. alia anni 1518. à
Leone X. confirmata, 11. 11. 6. alia
anni 1563. 9. 9. 13. alia anni 1589.
11. 4. 3. aliæ annorum 1666. 1710.
& 1732. 9. 9. 13.

Florentinus Archiepiscopus, 4. 8. 8.

1. 11. 10. 4. 1. 13. 25. 18.

Fœminæ olim alienis capillis caput
exornabant, 11. 9. 2. ex hoc unice,
quod sint partui proximæ, Extrema
Unctione muniri nequeunt, 8. 5. 1.
Vid. *Mulier*.

Fœnus trapeziticum, 10. 4. 2. Vid.
Usura.

Fonseca Ludovicus, 7. 7. 6.

Fontana Jacobus, 6. 10. 2. & 3.

Fori Privilegium. Vid. *Forum*.

Forma adæquata trium Ordinum
hierarchiorum, 8. 10. 2. &c. *Forma*
Extremæ Unctionis, 8. 2. 1. &c. 1. 8. 3.
1. & 3. *Forma* matrimonii quænam sit,
8. 13. 2. & 6. *Forma* conditionata adhi-
benda in Sacramentis, quæ imprimunt
Charactere, 7. 15. 1. *Forma* condi-
tionata Baptismatis, 7. 6. 1. quam
cautè adhibenda, 7. 6. 2. &c. an liceat
uti *Formula* conditionata in Sacramen-
to Pœnitentiæ, 7. 15. 1. &c.

Formosus Portuensis Episcopus, 7.
9. 1.

Formula admonitionis faciendæ Cle-
ro ab Episcopo, 5. 1. 6. &c. *Formule*
attestationis de probitate Clericorum,
5. 3. 4. *Formule* Fidei, quam antiquæ
in Ecclesia, 5. 2. 9. & 10. *Formula*
Fidei Nicæna, Constantinopolitana,
& Pii IV. 5. 2. 3. interpellationis à
conjugе converso alteri infideli facien-
da, 6. 4. 6. Juramenti præstandi ab
Episcopo electo, qualis sit, & à quo in-
stituta, 13. 6. 12. Juramenti à Punctato-
ribus præstandi, 4. 4. 4. præstandi à Tes-
tibus Synodalibus, 4. 3. 6. & 7. præstan-
di ad Sanctorum Reliquias, 4. 7. 6. lit-
tetarum quibus deputantur Vicarii
Apostolici, 2. 10. 10. matrimonii ce-
lebrandi inter Calvinistas in Transyl-
vania, 13. 22. 1. oblationis Oblato-
rum, & Oblatarum, 6. 3. 3. Synodi
celebrandæ, 3. 5. 1. 1. 4. 2. 2.

Forojuliensis anni 791. Synodus,
11. 4. 6.

For-

Forti Petrus Maria. An ejus de JUDGE Conservatore Regularium Tractatui fidendum sit, 4. 6. 6.

Forum. An Clerici privari possint privilegiis *Fori*, 5. 12. 2. & 3.

Fossarii quid essent, 8. 9. 7. & 8.

Francandi Pactum, Vid. *Pactum francandi*.

Franci quo ritu adoptionem perficerent, 9. 10. 3.

S. Franciscus Assisius Indulgentiam Portiunculæ à Deo qualiter imploravit, 13. 18. 4.

S. Franciscus Borgia, Soc. Jesu Generalis, 5. 11. 9.

S. Franciscus de Paula. Fratres Minimi S. *Francisci* de Paula Missarum onera non assumunt ultra quinquagesimum annum, 13. 25. 9. & 13.

S. Franciscus Salesius, 3. 11. 3. 1. 5. 1. 2. 1. 11. 2. 11. & 18. 1. 11. 10. 11. ad Episcopatum promotus, in examine, quod propterea subiit, quid responderit, & qualiter correctus fuerit à Pontifice, 9. 4. 9.

Franciscus I. Rex Galliarum, 9. 9. 2.

Francfordiensis anni 794. Synodus, 3. 3. 6. 1. 4. 7. 6. 1. 11. 6. 4. altera anni 1006. 13. 15. 11.

Francis Mazons. Vid. *Secta*.

Frangipanius Octavius Episcopus Tricariensis, 8. 3. 4.

Frassen Claudius, 7. 13. 9.

Fratres Capellani Ordinis Hierosolymitani, animarum curam habentes, an Synodo interesse debeant, 3. 7. 1. & 2. & 3.

Fratres Mendicantes. V. *Regulares*.

Fratres Prædicatores, & Minores an gaudeant privilegio non accedendi ad Synodum, 3. 1. 4.

Fraus quando præsumatur in delinquente, qui habitum Clericalem resummat, 12. 3. 1. & 2. unde oriatur præsumptio *fraudis*, 9. 17. 3.

Fridericus II. Imperator, 13. 13. 12.

Fridericus III. Imperator, *ibid.*

Fridericus Carolus Episcopus Bambergensis, 11. 3. 3. & 7.

Frodoardus. Vid. *Floardus*.

S. Fructuosus Episcopus citatur, 11. 3. 3. 1. 13. 11. 17.

Fructus Sacrificii quotuplex sit, 5. 9. 4. an pluribus applicatus æquè singulis prosit, ac si uni tantum applicetur, *ibid.*

Fructus terræ quo loco, & tempore possent offerri Ecclesiæ, 5. 8. 2. *Fructus* Beneficiorum quid sint, 5. 2. 5. quid significet facere *Fructus* suos, 7. 2. 8. *Fructus* habere nequit, qui ad id legitimo titulo destituitur, 13. 16. 7. & 9. *Fructus* Ecclesiæ à qua transfertur, usque ad quam diem licent Episcopo translato percipere, 13. 16. 7. & 9. & 13. &c. Vid. *Beneficium*.

Fucus. An peccatum sit *fusco* faciem pingere, 11. 12. 1.

Fuga justa, vel injusta, quam Pastores animarum subortis persecutionibus arripiunt, 13. 19. 2.

Fugitivi seu profugi à Religione, 13. 11. 6. &c. in quo differant ad apostatis, 13. 11. 10. Vid. *Apostata*.

Fuldensis Abbatia qualiter in Episcopatum erecta, 13. 7. 13.

Fuldensis Abbatis controversiæ cum Episcopo Herbipolensi, 13. 14. 14.

Fulginatensis anni 1722. Synodus, 7. 14. 2. 1. 11. 4. 8. 1. 11. 8. 3. 1. 11. 12. 5. 1. 12. 6. 8. 1. 13. 5. 13.

Fundator potest etiam contra legis positivæ præscriptum aliquid in fundatione statuere, 11. 3. 8. an Episcopus mutare possit *Fundatorum* voluntates, 13. 25. 17.

G

GAdicensis Episcopus, 13. 9. 9.

De Gaetanis Benedictus, 8. 1. 4. 1.

L. 8. 3. 1. laudatur, 8. 2. 1.

Gallizia Climensis Episcopus, & Vicarius Apostolicus, 2. 10. 7.

Galleciæ Regni consuetudo circa observantiam Sabbathi, 11. 5. 6.

Galli. Eorum solidus aureus & argenteus, 5. 7. 1.

Galliæ Regni Optimates Ecclesiasticæ jurisdictioni nonnihil infensi, 9. 9. 2. in *Gallia* indulgeri non solent Suffraganeorum concessionibus, 13. 14. 12. *Galliæ* mos non exigendi Cathedralium nisi Episcopus prematur inopia, 5. 7. 6. *Galliæ* Clerici olim ludo nimium addicti, 11. 10. 5. cur in *Gallia* interdictum, ne juramento firmentur contractus, 9. 9. 8. in quibusdam *Gallicanorum* Diocesisibus consuetudo circa Sabbathi observantiam, 11. 5. 5. *Galliæ* consuetudo circa causas matrimoniales accessorias, quæ ad iudices seculares pertinent, 9. 9. 5. & circa causas jurispatronatus merè laicalis, 9. 9. 6. & circa causas possessorias Beneficiorum, 9. 9. 7. quid sentiant *Galliæ* tribunalia circa impedimentum affinitatis, 9. 13. 1. *Galliæ* Oratores in Concilio Tridentino procurarunt abrogationem resignationum in favorem, 13. 10. 19. *Gallicanorum* Regni laus, 9. 2. 4. & 5.

Gallicana Synodus sub Pipino Rege celebrata 2. 8. 3.

Gallicani Cleri anni 1585. Comitia, 9. 5. 3. *Gallicani* Cleri sententia circa Confessionem annuam proprio Sacerdoti faciendam, 11. 14. 3.

Gallicani Doctores à calumnia vindicantur, 9. 9. 2. confutantur, & falsitatis redarguuntur, 9. 10. 2.

Gallicani Episcopi, 9. 2. 3. &c. 1. 11. 5. 3. & 5. singulis tantum quadriennii Apostolorum Limina tenentur visitare, 13. 6. 4. facultas absolvendi ab hæresi aliis ablata, an intacta perseveret in *Gallicanis* Episcopis,

9. 5. 1. &c.

Galterus Archiepiscopus Senonensis, 3. 1. 1.

Gamachæus Philippus citatur, 7. 13. 7.

Gandavensis Episcopi prærogativa, 2. 8. 4.

Gandavensis Synodus, 6. 10. 3.

Gangrensis Synodus, 10. 1. 7.

Garampius Josephus laudatur, 13. 12. 22.

Gargallus Episcopus Melitensis, 2. 12. 10.

Gavantus Bartholomæus citatur, 3. 11. 7. l. 4. 1. 1. &c. l. 5. 1. 11. l. 5.

2. 4. laudatur, 6. 8. 20. modestè rejicitur, 4. 7. 5.

Gazophylacium in Ecclesiis singulis expositum ad colligendas elemosynas, 5. 8. 3. & 4.

Gebeardus Archiepiscopus Salisburgensis, 13. 7. 5.

Gelant Nicolaus Episcopus Andegavensis, 11. 10. 6.

S. Gelasius I. Papa, 9. 9. 10. l. 13.

17. 4. citatur, 4. 5. 1. l. 9. 14. 1. l. 10.

6. 1. Gellius. Vid. *Aulus*.

Geminus Faustinus Presbyter, 10. 6. 1.

Geminus Victor qua poena damnatus fuerit à S. Cypriano, quia tutorem testamento nominaverat Presbyterum, 10. 6. 1.

Genam percutiendi ritus in Confirmatione, 13. 29. 13. & 14.

Generales. Vid. *Regulares*.

Generalia Concilia quid sint, 1. 1. 2.

S. Genesii Mart. Sepulchrum, 4. 7. 6.

Genettus Franciscus citatur, 7. 2. 11.

Gennadius Massiliensis citatur, 7. 10. 5.

Gentiles. Vid. *Ritus*.

De Gentilibus Cardin. Antonius

Xa-

Xaverius, 13. 11. 27.

Genuensis Respublica Græcos in Corsicam admittit, 2. 12. 8. & 9.

Genuensis Capituli exemptio, 13. 9. 2.

Geraldus Episcopus Cadurcensis, 5. 6. 3.

Gerhohus Præpositus Reicherspergensis laudatur, 13. 12. 22.

Germaniæ Principum quærimoniæ Hadriano VI. prolatæ, 9. 6. 4. *Germaniæ* Concordata, 13. 7. 6. *Germaniæ* Episcopi, 9. 5. 3. eliguntur à Canonici, 13. 13. 12. &c. cur illis plures Episcopatus retinere indulgeatur, 13. 8. 6. &c. in *Germania* frequentes occurrunt Suffraganeorum concessionem, 13. 14. 12. *Germaniæ* Capitula immunita à jurisdictione Episcopi, 13. 9. 2. Vid. *Concordatum*.

Germanica anni 742. Synodus, 11. 8. 1. 1. 11. 10. 6.

Germanus Abbas, 11. 1. 4.

Germonius Anastasius Archiepiscopus Tarantasiensis, 6. 2. 1. 7. 3. 1. citatur, 1. 3. 4. 1. 3. 3. 8.

Gerotius Nicomediensis Episcopus, 1. 1. 3.

Gersonius Joannes citatur, 5. 8. 7. 1. 10. 2. 3. 1. 13. 1. 3. explicatur, 10. 1. 5. ejus querelæ, 10. 1. 2. invehit contra immoderatam casuum reservationem, 5. 5. 2.

Gervasius Franciscus, 6. 1. 1.

Gerundensis Ecclesiæ, sede vacante, dispositio, 2. 9. 1.

Gerundensis Diœcesis, 13. 1. 9.

Gerundensis Episcopus, 6. 3. 6.

Geruntina Synodus, 1. 5. 3.

De Gherardesca Thomas Bonaventura Archiepiscopus Florentinus, 9. 9. 13.

Gibalinus Josephus citatur, 13. 11. 17. laudatur, 13. 12. 28.

Gibert Joannes Petrus, 23. 1. 1. impugnatur, 9. 5. 1. & 2.

Gibertus Joannes Matthæus Episcopus Veronensis, 5. 5. 6. citatur, 8. 14. 6. laudatur, 1. 2. 5. 1. 11. 11. 6. 1. 13. 22. 17. ejus Constitutiones quoties editæ, 3. 3. 8. Giennensis Episcopus, 13. 23. 1.

S. Gildasius Abbas, 8. 5. 2.

Gislerius Episcopus Auximanus, 13. 12. 5.

Giussanus Joan. Petrus citatur, 13. 16. 5.

Glossæ Auctor citatur, 1. 3. 2. 1. 13. 22. 7. explicatur, 8. 13. 7.

Gnesnensis Archiepiscopus Poloniæ Regni Primas, 3. 10. 1.

Goæ Archiepiscopus Alexius de Meneses, 2. 10. 4.

Goatius Jacobus citatur, 8. 1. 4.

Gonzalez Tellez Emmanuel citatur, 5. 5. 2. refellitur, 3. 8. 8.

S. Gothardus Episcopus, 8. 4. 2.

Gothi quo ritu adoptionem perficerent, 9. 10. 3. Episcopi apud *Gothos* Patriarchæ appellati, 2. 4. 8.

Gothofredus Jacobus citatur, & refellitur, 2. 2. 2. & 3.

Gottus Card. Vincentius Ludovicus, 7. 13. 9.

Gozzadinus Card. Ulysses Joseph Episcopus Imolensis, 6. 15. 3.

Græci in Latinis Diœcesibus degeneres, 2. 12. 1. &c. aliquandò exempti, & Romano Pontifici immediatè subiecti, 2. 12. 6. *Græci* seu *Italo Græci* Catholici Latino Episcopo subiecti, 6. 3. 7. Parochi, & Beneficarii in Diœcesi Latina *Græco* ritui addicti, 5. 7. 2. *Græcorum* Collegium Romæ, & in Bisinianensi Diœcesi constitutum, 2. 12. 2. cur Romana & Latina Ecclesia calumniatur à *Græcis*, 7. 8. 7. 1. 12. 5. 8. *Græcorum* consuetudo circa administrationem Confirmationis, 7. 9. 1. &c. *Græci* Presbyteri, in Latinis Diœcesibus habitantes, an sint Ministri Sacramenti Confirmationis, 7. 7. 1. &c.

Fi-

Fideles, qui *Græco* ritu utuntur, à quo possint Confirmationis Sacramentum recipere, 7. 7. 6. *Græcorum* consuetudo Eucharistiam infantibus administrandi 7. 12. 1. *Græci* Episcopi feria V. Majoris hebdomadæ solemniter consecrant Oleum infirmorum, 8. 1. 4. quod tamen totum statim consumitur, 8. 5. 3. *Græcorum* ritus in administranda Extrema Unctione, 8. 1. 4. 1. 8. 3. 3. 1. 8. 4. 8. 1. 8. 5. 3. *Græci* quos Ordines admittant infra Diaconatum, 8. 9. 7. & 8. & 9. *Græcorum* ritus proprii in sacris Ordinationibus faciendis adhibiti, 8. o. 7. *Græci* in Italia ad quos Episcopos pro Ordinationibus accedere debeant, 2. 12. 2. *Græcorum* opinio de matrimonialis vinculi solutione adulterii causa, 13. 22. 4. *Græcorum* error circa lucrum ex mutuo, 10. 4. 2. Vid. *Sacerdotes. Hæc Canonizæ.*

Granganorensis Archidiaconus, 2. 10. 4.

Gratiam æqualem ne, an majorem conferat ex opere operato Eucharistia iis, qui eam sumunt sub utraque specie, 7. 11. 1.

Gratianus Auctor Decreti, 11. 11. 3. citatur, 8. 12. 5. 1. 9. 12. 3. 1. 10. 4. 4. 1. 13. 24. 13. ejus Decretum quantam faciat auctoritatem, 7. 15. 6. ejus error impugnatur, 13. 4. 3.

Gratianus Antonius Maria Episcopus Amerinus, 5. 3. 6. 1. 9. 15. 3. 1. 11. 11. 6. 1. 11. 12. 5. citatur, 13. 3. 6. laudatur, 5. 1. 1. 1. 6. 2. 2. 1. 13. 5. 14.

S. Gregorius Magnus Papa, 1. 4. 3. 1. 2. 6. 1. 1. 3. 8. 3. 1. 5. 6. 1. 1. 7. 6. 7. 1. 9. 14. 1. 1. 11. 1. 5. 1. 11. 7. 9. 1. 13. 19. 4. citatur, 2. 6. 1. 1. 3. 11. 5. & 6. 1. 4. 7. 6. 1. 6. 8. 4. 1. 7. 7. 5. 1. 9. 14. 4. 1. 9. 15. 1. 1. 11. 1. 5. 1. 13. 6. 12. 1. 13. 15. 18. 1. 13. 17. 1. 1. 13. 25. 1. ejus benignitas in

Anglos recens conversos, 13. 17. 4. ejus insignis moderatio in suo jure tuendo, 9. 14. 2. an concesserit Presbyteris Calaritanis facultatem ministrandi Confirmationem, 7. 7. 5. ejus Sacramentarium, 8. 3. 3. 1. 8. 7. 2.

S. Gregorius II. Papa, 2. 2. 5. 1. 5. 2. 10. 1. 10. 3. 1. 1. 11. 1. 5. 1. 13. 2. 5. citatur, 7. 6. 1.

S. Gregorius VII. Papa, 1. 3. 4. 1. 5. 2. 10. 1. 11. 5. 5. 1. 13. 6. 12.

Gregorius IX. Papa, 2. 6. 2. 1. 3. 1. 14. 1. 3. 4. 6. 1. 6. 4. 2. 1. 8. 10. 12. 1. 9. 10. 2. & 6. 1. 11. 1. 2. 1. 11. 4. 7. 1. 11. 6. 8. 1. 11. 7. 2. & 13. 1. 11. 10. 6. 1. 11. 14. 7. 1. 13. 5. 1. 1. 13. 6. 12. 1. 13. 9. 15. 1. 13. 11. 11. 1. 13. 15. 2. & 17. 1. 13. 24. 12. 1. 13. 25. 1. citatur, ejusque textus lectio explicatur, 10. 8. 5. ejus Decretalis *Si conditiones*, citatur & explicatur, 13. 22. 5. &c.

B. Gregorius X. Papa, 3. 10. 1. 1. 12. 4. 4. citatur, 13. 20. 3.

Gregorius XIII. Papa, 2. 2. 3. 1. 3. 7. 1. & 6. 1. 3. 8. 6. 1. 3. 9. 6. 1. 4. 1. 5. 1. 5. 5. 6. 1. 6. 4. 2. & 3. & 5. 1. 6. 8. 14. 1. 6. 9. 2. 1. 7. 9. 5. 1. 9. 4. 5. & 8. & 9. 1. 9. 5. 3. 1. 9. 7. 1. 1. 9. 15. 11. 1. 9. 17. 7. 1. 11. 5. 13. 1. 13. 3. 4. & 5. 1. 13. 6. 12. 1. 13. 9. 7. & 15. 1. 13. 11. 22. & 24. & 25. & 29. 1. 13. 12. 3. & 6. 1. 13. 13. 15. & 17. 1. 13. 19. 2. 1. 13. 20. 4. 1. 13. 24. 3. & 5. & 6. & 7. & 19. S. Caroli constitutiones, & edicta confirmat, 11. 1. 9. litteræ per ipsum scribendæ ad S. Carolum decretæ à Congr. Concilii 10. Septemb. 1576. an umquam fuerint conscriptæ, 13. 19. 7. ejus Constitutio circa matrimonia in infidelitate contracta ab iis qui postea convertuntur, 13. 21. 3. explicatur, 13. 21. 4. &c.

Gregorius XIV. Papa, 3. 10. 3. 1. 9. 6. 7. 1. 13. 11. 22. ejus decisio, 3. 3. 2

2. & 3. an facta injuria ejus Bullæ per hoc, quod Ecclesiarum immunitatis limites ex justis causis sint coarctati, 13. 18. 12. & 13. & 14.

Gregorius XV. Papa, 4. 6. 1. &c. 1. 5. 12. 4. 1. 6. 11. 4. 1. 7. 15. 10. 1. 9. 6. 8. 1. 9. 9. 13. 1. 9. 5. 6. & 9. & 11. 1. 9. 16. 2. 1. 13. 25. 5. ejus Constitutio contra sollicitantes explicatur, 9. 6. 7.

S. Gregorius Nazianzenus, 8. 11. 3.

Gregorius Palama Archiepiscopus Thesalonicensis, 6. 3. 7.

Gregorius Protosyncellus Patriarcha Constantinopolitanus citatur, 7. 9. 2.

Gregorius V. Patriarcha Hierosolymitanus schismaticus, 2. 10. 5.

S. Gregorius Turonensis citatur, 4. 7. 6. 1. 11. 8. 1. 1. 13. 19. 4.

Grimaldus Card. Hieronymus junior Archiepiscopus Aquensis, seu Aquisgranensis, 11. 9. 5. 1. 13. 8. 13.

Grimaldus Card. Hieronymus ultimus, 3. 9. 5. 1. 13. 3. 3.

Grotius Hugo, 10. 4. 5.

Guadicensis Episcopus in Concilio Tridentino, 13. 7. 4. *Guadicensis* Episcopus F. Michael à S. Joseph, 6. 10. 1. 1. 9. 8. 5.

Gualdrada uxor Lotharii, 8. 12. 4. & 6.

Gualdus Gabriel laudatur, 7. 5. 2, citatur, 7. 5. 6.

Gualterus Episcopus Pictaviensis, 5. 6. 3.

Guellius Germanus Valens Episcopus Aurelianensis, 8. 6. 2.

Guerrerus Alphonsus citatur, 1. 1. 3. & 5.

Guerrerus Petrus Archiepiscopus Granatensis, 7. 2. 13.

Gugliesmi Petrus Hieronymus Romanæ Inquisitionis Assessor, 6. 4. 2.

Guido (Auctor *Discipline Farfensis*) citatur & explicatur, 8. 4. 1.

Guido laicus, notorius adulter, &

sæpius excommunicatus, qua pœna tandem emendatus, 10. 9. 5.

Guilbertus Tornacensis, 1. 2. 3.

Guillelmus Archiepiscopus Senonensis, 3. 12. 4.

Guillelmus Major Episcopus Andegavensis, 3. 1. 1.

Guillelmus Episcopus Biterrensis, 7. 5. 9.

Guillelmus II. Rex Angliæ, 11. 9. 3.

Guillelmus de Monasteriolo, 9. 9. 3.

Gurgense Capitulum an habeat jus eligendi Episcopum, 13. 7. 5.

Gurgensis Episcopus à quo constituitur, aut nominetur, 13. 7. 4. & 5.

De Guttemberg. Joan. Godefridus Episcopus Herbipolensis, 13. 13. 16.

H

HAbertus Isaacus Episcopus Vabrensis citatur, 9. 11. 5.

Habitus diversus à Christianorum habitu deferendus à Judæis, 6. 4. 2.

Habitus Clericalis reasumptio an possit esse arbitraria, & an per eam semper ad fori privilegium restituantur Clerici, 5. 12. 1. & 2. & 3. quisque præsumitur talis, qualis ex habitu esse dignoscitur, 9. 14. 3.

Hadrianus I. Papa, 8. 9. 7. 1. 9. 11. 4. 1. 11. 5. 4. 1. 13. 15. 4.

Hadrianus II. Papa, 1. 1. 4. 1. 5. 1. 10. 1. 7. 9. 1. 1. 9. 1. 4. 1. 9. 8. 7.

Hadrianus VI. Papa, 5. 9. 4. 1. 6. 8. 14. 1. 13. 13. 13. citatur, 11. 14. 2.

ejus interpretatio in 4. sent. rejicitur à Suarez, 7. 7. 4. recedit à sententia, quam antea docuerat, 7. 7. 6.

Hæreditaria successio in Beneficia reprobata, 13. 10. 15. & 17.

Hæresis etiam occulta ad spiritualement tendit proximorum perniciem, 6.

11. 7. ab *Hæresi* externa neque Episcopus absolvere potest, 4. 1. 5. *Hæresis*

men-

mentalis an possit reservari, 5. 5. 5.
impedimentum matrimonii proveniens
ex *Hæresi* à quo removeri possit, 9. 2.
1. Vid. *Absolutio*.

Hæretici qua pœna mulctandi, 10.
10. 5. degradationis pœna omnino puniendi, 9. 6. 7. eorum bona confiscanda, 9. 14. 3. ex *Hæretico* patre geniti an sint irregulares, 13. 24. 21. quam præcipuum Episcoporum munus sit in *Hæreticos* inquirere, eosque Ecclesiæ reconciliare, 9. 4. 3. an & quibus cautelis assistere debeat Parochus matrimoniis *Hæretici* occulti cum Catholica persona, 6. 7. 6. & 7. *Hæretici* ad Ecclesiam redeuntes olim sacra quadam unctione signabantur, 7. 8. 5. ab *Hæreticis* ad Ecclesiam redeuntibus fidei professio sub certa formula olim exigebatur, 3. 2. 9. an expediat concedere *Hæreticis* usum Calicis, quo fruuntur post abjuratam hæresim, 6. 9. 6. an semper rebaptizandi baptizati ab *Hæreticis*, 7. 6. 7. &c. Vid. *Consortium*.

Halberstadensis Ecclesiæ prærogativæ, 2. 6. 1.

Halberstadensis Episcopus, *ibid.*

De Ales Alexander, 10. 4. 12.

Hallius Franciscus citatur, 8. 11. 4. & 5. & 6.

Harduinus Episcopus Andegavensis citatur, 6. 1. 6.

De Harrac Cardinalis Ernestus Albertus Episcopus Pragensis, 11. 11. 6.

Hartuinus Archiepiscopus Bremensis, 5. 6. 3.

Hebræi ab omni ferè Romanæ Ecclesiæ ditione expulsi, 6. 4. 1. Decreta emanata ad cavendam nimiam Christianorum cum illis familiaritatem, 6. 4. 2. *Hæbreorum* Christi fidem amplectentium indemnitati prospicitur, *ibid.* *Hebreorum* matrimonium quomodo, & quando dirimatur, 6. 4. 3. &c. an *Hebreorum* infantes baptizandi etiam invitis parentibus, 6. 4. 2.

an *Hebræis* liceat foenerari Christianis, 10. 4. 12. Vid. *Ritus*.

S. Hedwiges, priusquam ægrotare cœpisset, Extrinsecus unctioni muniri voluit, 8. 5. 2.

Helvili errores proscripti, 13. 3. 2.

Henaus Gabriel citatur, 13. 19. 28.

Henricheta Galliæ Princeps, mox Regina Britannicæ, 6. 5. 5.

S. Henricus I. Imperator, Bambergensis Episcopatus fundator, 13. 15. 11.

Henricus II. Imperator, *ibid.*

Henricus II. Francorum Rex, 6. 10. 1. 1. 9. 9. 2.

Henricus III. Rex Galliæ. Ejus edictum in Comitibus Blesensibus promulgatum explicatur, 9. 11. 5.

Henricus IV. Rex Galliæ, 9. 9. 2. per procuratorem Mariam Medicem duxit uxorem, 13. 23. 9.

Henricus I. Rex Angliæ, 11. 9. 3.

Henricus II. Angiorum Rex, 13. 7. 9.

Henricus VIII. Rex Angliæ, 12. 7. 14. citatur, 5. 4. 1. 1. 7. 16. 3.

Henricus I. Archiepiscopus Bituricensis, & Cardinalis, 2. 4. 6.

Henricus Archiepiscopus Cantuariensis, Regni Primas, & Legatus natus, 3. 10. 1.

Henricus Episcopus Sistaricensis, 7. 12. 2.

Henricus Gandavensis, 7. 15. 5.

Henschenius Godefridus citatur, 9. 8. 6.

Herbipolensis Episcopus, 9. 3. 5. 1. 13. 13. 16. ei Pallii honor delatus, 13. 15. 10. ejus cum Abbate Fuldensi controversiæ, 13. 14. 14.

Herbipolensis anni 1453. Synodus, 13. 13. 14.

Herbipolensium Canonicorum abusus sublatus, 11. 3. 5. & 6. & 7.

Hercurbertus Mindensis Episcopus

copus, 2. 6. 1.

Herimannus Comes Odiliæ Pater, 8. 5. 2.

Hermanus Archiepiscopus Coloniensis, 6. 1. 1. propter apostasiam privatur Archiepiscopatu, *ibid.* citatur, 8. 13. 2.

Hermenentæ idem, ac Interpretes, 8. 9. 8.

Heterodoxi quoad Matrimonii impedimentum Jus canonicum sectantur, 9. 13. 1.

Hetruria. Consuetudo ab antiquo tempore in *Hetruria* introducta, ut Clericus etiam in causis merè civilibus, & profanis laicum conveniat coram Judice Ecclesiastico, 9. 9. 13.

Hibernensis anni 450. Synodus, 11. 9. 3.

Hiberniæ Episcopi, 9. 5. 3. eorum indultum, ut singulis decennis tantum sacra Limina visitarent, 13. 6. 4.

Hierarchia Ecclesiastica Divina ordinatione instituta, 8. 9. 2. & 10.

Hieremias Patriarcha Constantino-
politanus, 8. 5. 3. & 4.

S. Hieronymus citatur, 7. 2. 6. & 9. 1. 10. 1. 1. 10. 4. 4. & 7. 1. 10. 6. 1. 1. 11. 2. 2. 1. 11. 9. 2. 1. 11. 10. 9. defenditur, 13. 1. 3. & 4.

Hierosolymæ Episcopus, ejusque prærogativa, 2. 4. 5.

Hierosolymitana Synodus sub Jacobo Apostolo, an verum Concilium fuerit, 1. 1. 5. *Hierosolymitana* Synodus conficta, 5. 1. 2. *Hierosolymitana* anni 1672. Synodus, 6. 10. 3.

Hierosolymitanæ Ecclesiæ Presbyteri, 7. 9. 5.

Hierosolymitanus Patriarcha, 2. 4. 7. 1. 13. 1. 5. *Hierosolymitanus* Patriarcha Græci ritus Pallio donatus, 13. 15. 19. *Hierosolymitanus* titularis Patriarcha Pallii honore non fruitur, 13. 15. 17.

Hierosolymitanus Ordo, ejusque pri-

viligia, & exemptiones, 3. 7. 1. &c. ejus dignitates, atque Commendæ an inter Beneficia Ecclesiastica recenseantur, 12. 5. 15. &c. ejus Equites sunt verè Religiosi, & Professionem solemnem emittunt, 13. 12. 9.

S. Hilarius Arelatensis Episcopus reprehenditur ob initam cum S. Leone Magno contentionem, 9. 8. 5. ejus poenitentia, *ibid.*

S. Hilarius Papa S. Mamerti factum condemnat, 9. 8. 6. Hildebrandus Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, idem ac S. Gregorius VII. 10. 9. 1.

Hildegardes Comitissa Pictavorum, 9. 9. 3.

Himerius Tarraconensis Episcopus, 10. 1. 6.

Hincmarus Archiepiscopus Remensis, 5. 7. 4. 1. 9. 14. 1. citatur, 4. 3. 2. 1. 13. 10. 17. explicatur, 9. 14. 5.

Hincmarus Episcopus Laudunensis, 9. 14. 1.

Hirsaugiensium Monachorum error circa Extremam Unctionem, 8. 8. 3.

Hispalense Capitulum, 13. 1. 14. 1. 13. 2. 1. cedere debet Vicario Generali, 3. 10. 3.

Hispalenses aliquæ Synodi indeterminatæ, 13. 1. 14.

Hispalensis II. anni 619. Synodus, 3. 3. 6. 1. 7. 8. 4. 1. 9. 6. 4. 1. 13. 15. 2. altera anni 1512. 10. 3. 2.

Hispalensis Diœcesis. Cur in ejus Ecclesiis interdictus olim tabaci usus, 10. 3. 2. 1. 11. 13. 3.

Hispaniis Archiepiscopus solus in Hispaniis Pallium habebat, 13. 15. 7. *Hispalensis* Episcopus Vicarius Apostolicus, 2. 10. 1.

Hispalensis Vicarii Generalis controversia, 3. 3. 3.

Hispani quam rigidè gravitatem servare soleant, 11. 3. 1.

Hispaniæ Reges à quo inungendi, 13. 7. 11. reformatio Ecclesiasticæ dis-

disciplinæ in Regnis *Hispaniarum*, 11. 2. 7. 1. 13. 9. 23. 1. 13. 12. 17. *Hispaniarum* consuetudo circa observantiam Sabbathi, 11. 5. 1. *Hispaniarum* Regis Capellanus major, ejusque magnus elemosynarius Patriarchæ Indiarum titulo decoratur, 13. 8. 11. in Regnis *Hispaniarum* tres Missæ à singulis Sacerdotibus celebrantur die Commemorationis Defunctorum, 6. 8. 22. 1. 13. 25. 14. provisiones quædam in Regnis *Hispaniarum* stabilitæ, 9. 15. 10. in *Hispaniis* frequentes occurrunt Episcoporum Suffraganeorum concessionem, 13. 14. 12. quomodo in *Hispaniarum* Regnis temperata taurorum agitatio, 13. 17. 7. Episcopi constituti per *Hispanias*, 12. 1. 5. *Hispaniarum* Regis decretum circa translationes Episcoporum, 13. 16. 5. *Hispaniæ* Inquisitores an habeant facultatem absolventi in foro Sacramentali ab hæresi occulta, 9. 5. 4.

Hispaniensis anni 1215. Synodus, 9. 9. 1.

Hispaniensium Capitulorum undenam orta exemptio, 13. 9. 2.

Hollandiæ Episcopi, 9. 5. 3. baptizati ab *Hollandiæ* hæreticis an sint rebaptizandi, 2. 6. 8. provisiones quædam circa *Hollandiæ* matrimonia in Synodis illius regionis non omittendæ, 6. 6. 1. &c.

Holstenius Lucas Canonicus Basilicæ Vaticanæ, 13. 13. 6. modeste rejicitur, 7. 7. 3.

Homicidium quam gravi censura primis Ecclesiæ sæculis punitum, 10. 1. 6. alicubi olim irremissibile, 5. 4. 3. voluntarium reservatur etiam Confessariis Synodalibus, 4. 1. 5. merè casuale perpetratum ab eo, qui operam dat rei licitæ, an causet irregularitatem, 11. 10. 8. Vid. *Irregularis*.

Homines proprii quid sint, 9. 11. 5. Honestæ, ac justæ pactiones an pro-

hiberi possint, 13. 13. 22. & 23.

Honestatis publicæ impedimentum dirimens matrimonium, 9. 13. 1. & 2. unde emergat, 9. 13. 3.

Honorarii Archiepiscopi, 2. 4. 5.

Honorarii Protonotarii, 3. 8. 3.

S. Honoratus Massiliensis Episcopus, 9. 8. 5.

Honoratus Episcopus Thiavensis, 13. 19. 2.

Honoratus Agnellus Canonicus Aversanus, 11. 2. 2. & 5. laudatur, 12. 4. 8.

Honoris insignia nullam denotant præminentiam, 3. 10. 7.

Honorius III. Papa, 5. 6. 2. 1. 5. 7. 1. & 3. 1. 5. 8. 8. 1. 9. 9. 10. 1. 9. 14. 1. 1. 10. 9. 4. 1. 13. 7. 6. 1. 13. 10. 5. 1. 13. 11. 17. 1. 13. 18. 4. & 5. 1. 13. 25. 17.

Honorius Imperator, ejusque Leges citantur, 9. 6. 6. 1. 11. 4. 5.

Honorius Augustodunensis citatur, 5. 8. 4.

Horas Canonicas integras in Choro recitare, & Missas Conventuales quotidie canere an Canonici teneantur, 13. 9. 11. &c. de *Horarum* Canonicarum recitatione in Hydruntina Diocesi pro Græcis Sacerdotibus nonnulla stabilita in Synodo, 2. 12. 10.

S. Hormisdas Papa citatur, 2. 10. 1.

Hosius Cardinalis Stanislaus, 6. 10. 1.

Hospitalaris Ordo. An Religiosis detur transitus ad illum, 13. 11. 14.

Hospitale S. Spiritus in Saxia, 9. 10. 5.

Hospicium simplex pro Regularium iter habentium commodò ædificari potest, sola Episcopi licentia obtenta, 9. 1. 9.

Hostiæ plures in eadem Missa olim consecratæ ad supplendam pluralitatem Missarum, quæ interdicta erat, 5. 8. 8.

Hottomanus Franciscus sugillatur, 10. 5. 4.
 Hubertus Episcopus Bononiensis, 1. 2. 4.
 Hubertus frater Lotharii, 8. 12. 4.
 S. Hugo Linconiensis Episcopus parum approbat factum S. Thomæ Cantuariensis, 10. 9. 5.
 Hugo Episcopus Biterrensis, 1. 5. 2. 1. 1. 6. 2.
 Hugo à S. Victore citatur, 8. 10. 6.
 Huguccionus, seu Hugucio citatur, 1. 4. 3.
 Humbertus Generalis Ordinis Prædicatorum citatur, 5. 6. 3.
 Hussitæ hæretici, 6. 9. 2. 1.
 Hydrophilæ, seu Aquarii, quid essent, 9. 14. 3.
 Hydruntina Græcorum Synodus, 2. 12. 10.
 Hydruntini Archiepiscopi litteræ circa paupertatem Græcorum Sacerdotum explicantur, *ibid.*
 Hypodiaconus, hoc est Subdiaconus, 8. 9. 6.
I
 S. Jacobus Minor, Apostolus, Hierosolymitanus Episcopus, 1. 1. 5. ejus *epist. cap. 5.* verba explicantur, 8. 1. 3. 1. 8. 4. 1. & 4.
 S. Jacobus de Compostella. Ejus Sacerdotes Confessionibus addicti, 5. 9. 6.
 S. Jacobus de Spatha. Ejus Militaris Ordinis instantia pro obtinendo Episcopo Suffraganeo, 13. 14. 14.
 Januarius Episcopus Calaritanus, 7. 7. 5.
 Januenses an privilegio donati asportandi ad Turcas arma, & similia, 13. 20. 4.
 Januensis Archiepiscopus, 4. 5. 7. 1. 13. 14. 3.
 Januensis Confraternitas B. Mariæ de Succursu contra Infideles, 5. 5. 9.
 Tom. II.

Iconoclastarum hæresis, 4. 7. 6.
 Idololatria quam gravi censura primis Ecclesiæ sæculis punita, 10. 1. 6.
 Idoneitas major inter approbatos in concursu à quo recognosci debeat, 4. 8. 6. &c.
 Jejunium Ecclesiasticum juxta rationem tum antiquæ severioris, tum modernæ disciplinæ, 11. 5. 9. in ejus observantia consuetudini aliquando standum est, 11. 5. 11. *Jejunio* Ecclesiastico an ille teneatur, qui valetudinis causa esus carniū indulgetur, 7. 3. 1. *Jejuniorum* diebus an olim liceret iis, qui carnibus vescerentur, pisces simul comedere, 10. 3. 2. *Jejunium* quadragesimale quamdiu, & quomodo olim observaretur, 11. 1. 4. & 5. 1. 11. 5. 9. *Jejunium* Sabbathi variè pro varietate temporum observatum, 11. 5. 1. &c. *Jejunia* ab Episcopo indicta an servari debeant à Regularibus, 13. 4. 6. & 7. *Jejunium* à Synodo Provinciali indictum nequit relaxari ab Episcopo, aut Archiepiscopo, 13. 5. 8. *Jejunium* matutinum indictum intrantibus in Synodum, 3. 11. 1. Vid. *Episcopus*.
 Jejunium naturale servandum à sumentibus Eucharistiam, 6. 8. 10. à quo tempore inchoandum, & an admittat parvitatem materiæ, 6. 8. 11. & 21. an frangatur per tabaci fumum, aut pulverem naribus attractum, aut masticationem, 11. 13. 2. & 3. ab eo non dispensatur, qui geminum Sacrificium celebret eodem die, 6. 8. 1. & 2. aut qui ex privilegio in Vigilia Nativitatis celebrat ante dimidium noctis, 6. 8. 4. &c.
 Jeremias Patriarcha Maronitarum, 13. 15. 19.
 Jesse Ambianensis Episcopus, 13. 8. 20.
 Jesuitæ. Vid. *Societas Jesu*.
 Jesus Christus Judæ occulto peccato.

tori Eucharistiam dare non recusavit,

7. 11. 4.

S. Ignatius Episcopus Martyr citatur, 8. 12. 3. ejus epistola ad Antiochenos ab hodiernis Criticis rejecta, 8. 9. 6.

S. Ignatius Patriarcha Constantinopolitanus, 3. 9. 3. l. 5. 1. 10. ejus de Bulgarorum Diocesi contentio an sit excusabilis, 9. 8. 8.

S. Ignatius Societatis Jesu Fundator, 5. 11. 9.

Ignorantia Doctrinae Christianae quando sit peccatum grave, 8. 14. 5.

Ilerdensis Episcopus, 3. 4. 3.

Ilerdensis anni 524. Synodus, 11. 4. 5.

Illegitimi an, quare, & quatenus sint irregulares, & incapaces Beneficii Ecclesiastici, pensionis, &c. 13. 24. 12. &c. dispensationes, quae super hoc conceduntur à Sede Apostolica, 13. 24. 23. *Illegitimi*, sed legitimated, an, & quando excludantur à consecratione Beneficii Ecclesiastici, 13. 24. 16. V. *Clerici*.

Illiberitana Synodus. Vid. *Elliberitana*.

Illyricum tam Orientale, quam Occidentale, Romanae Sedi immediate subjectum, 9. 8. 7. Orientales *Illyrici* Ecclesiae, 13. 15. 18.

Illyricus Matthias Flaccius, 8. 9. 2.

Imago insolita ab Episcopo non approbata exponi nequit in Ecclesia, 9. 15. 5.

Immunitas Ecclesiastica personarum quam antiqua sit, & continuata in Ecclesia, 9. 9. 8. *Immunitas* localis Ecclesiarum coarctata ex justissimis causis, 13. 18. 12. & 13.

Imolensis Synodus, 9. 15. 3.

Impedimenta matrimonii nequit Episcopus statuere, 8. 14. 1. & 2. impedire tamen matrimonium ac tempus potest ex rationabili causa, 8. 14. 5.

Impedimenta matrimonium dirimentia à quo statui possint, 12. 5. 2. & 3. an possint de novo induci ab Episcopo, 13. 23. 3. & an removeri, 9. 2. 1. &c. aut relaxari, 9. 2. 3. in casu matrimonii jam contracti, vel proxime contrahendi, quibus in circumstantiis possint relaxari ab Episcopo, 9. 2. 1. & 2. & quamdiu prosit hac dispensatio, 9. 2. 1. *Impedimenta* matrimonium dirimentia à nulla possunt Synodo induci, 12. 5. 9. & 10. in *Impedimentis* quibusdam matrimonium merè impediens à quo fieri possit dispensatio, 9. 1. 7. l. 9. 2. 1. *Impedimentum* matrimonii ortum ex capite impotentiae, 9. 10. 2. ortum ex cognatione legali, 9. 10. 4. & 5. ortum ex cognatione spiritali quondam introductum, 9. 10. 6. Vid. *Affinitas*, *Heterodoxi*, *Honestas publica*, *Impotentia*, *Matrimonium*, *uxor*.

Impedimenta, quibus Episcopi à personali sacrorum Liminum visitatione excusantur, à quibus examinanda, 13. 6. 2. *Impedimentum* justum an excuset eos, qui se promovere non faciunt ad Ordines suis Beneficiis annexos, 2. 14. 6.

Imperator Catholicus Filius est, non Praesul Ecclesiae, 9. 9. 2. *Imperatores* qualiter aliquando adstiterint Conciliis, 3. 9. 1. &c. per *Imperatorum* Christianorum leges quanta concedatur parentibus in filios impuberes potestas, 6. 3. 2.

Imperium Romanum à Græcis ad Francos translatum, 13. 8. 20.

Impetratorius. Cui plus prosit Sacrificium Missae qua *impetratorium*, 5. 8. 6.

Impositio manuum in collatione trium Ordinum Hierarchicorum est necessaria, 13. 19. 17.

Impotentia perpetua recensetur inter impedimenta matrimonium dirimen-

mentia, 9. 10. 2. soluto matrimonio ex impotentia capite, an ejus stabilitas reviviscat, si cesset impotentia, & impedimentum, 13. 21. 5.

Imprudencia esset, si Episcopus publica protestatione se obstringeret ad numquam exercendam facultatem, quæ cæteroquin potitur, 12. 2. 3.

Impunitas delinquendi sibi à Canonicis in Germania ante electionem Episcopi procurata, 13. 13. 11. &c. *Impunitatis* species, quæ Clericis majoribus concessa prætendebatur, omnino sublata, 9. 6. 4.

Incendii causa Moniales è clausura egredi possunt, 13. 12. 26. & 21.

Incensum oblatum ad Altare tempore Sacrificii, 5. 8. 2.

Incommoda, quæ ex vita communi aut introducenda, aut restituenda, provenire possunt, 13. 12. 19. & 20.

Incontinentia. Ab ejus periculo an possit quis dici procul abesse per Ordines sacros in sæculo susceptos, 13. 12. 14.

Incorrigibilis à Religione ejectus, 13. 11. 11. & 15. &c. quinam sit talis in rigore, 13. 11. 18. & quomodo probandus, antequam expelli possit à Religione, 13. 11. 19.

Indi, qui ad Fidem convertuntur, quam ex pluribus retinere uxorem possint, 13. 21. 3. *Indi* infideles cur offendantur videntes ministros Evangelicos negotiationi operam dantes, 10. 3. 3. descendentes ab *Indis*, Mauris, Nigris, alteriusve nationis infidelibus, an excludendi ab Ordinibus, 12. 1. 5.

Indiarum Patriarcha ad merum re-digitur honoris titulum, 13. 8. 11. & 12. *Indiarum* Episcopi, 12. 1. 5. *Indiarum* Orientalium Vicarii Apostolici, 13. 16. 12. *Indiarum* consuetudo circa observantiam Sabbathi, 11. 5.

7. & 8.

Indicis Librorum prohibitorum Regula, 6. 10. 4.

Indulgentium nomine etiam Ecclesiæ ministri intelliguntur, 5. 8. 3.

Induciæ. Vid. *Treugæ*.

Indulgentia piæ matris Ecclesiæ, quæ humanæ fragilitati aliquandò obsequitur, 13. 17. 4.

Indulgentiæ, nonnullaque circa illas discussa dubia, 13. 18. 1. &c. jus illas elargiendi in quo resideat, 2. 9. 7. prima *Indulgentiæ* plenariæ concessio qualis fuerit, 13. 18. 6. & 8. *Indulgentiæ* concedendæ ab Episcopo, vel ea occasione impetrandæ à Pontifice sub finem Synodi, 5. 1. 5. *Indulgentias* 40. dierum an concedere possit Vicarius Capitularis, 2. 9. 7. *Indulgentiarum* quædam formulæ explicantur, 13. 18. 7. V. *Apocriphe Indulgentiæ, Lateranensis Basilicæ, Portiuncule Indulgentiæ*.

Indultarii an possint unire Seminario ante vacationem ea Beneficia, quæ si illis viventibus vacarent, ad suam collationem pertinerent, 9. 7. 7.

Indultum exercendi medicinam à quo, & quomodo concedatur, 13. 10. 5. &c. *Indulta* Pontificia sunt latè interpretanda, ne illud sequatur, ea nihil specialis privilegii continere, 11. 14. 9.

Indumenta adhibenda ab iis, qui Synodo intersunt, 3. 11. 1. &c.

Industriæ substituendæ Synodo, cum hæc fieri nequit, 1. 2. 5.

Infamare se sine causa non licet, 7. 16. 11.

Infans mortua matre an extrahendus per sectionem cæsaream, ut possit baptizari, 11. 7. 12. & 13. *infantium* Baptismus an ultra octo dies differri debeat, 2. 6. 17. an *Infantes* Hebræorum baptizandi etiam invitis parentibus, 6. 4. 2. Baptismus *Infantium*

peste laborantium, vel à matre pestifero morbo infecta progenitorum, 13. 19. 18. de *Infantis* Baptismo in materno utero latitantis, 7. 5. 2. &c. necnon *Infantis*, qui aliquam sui partem ex utero matris emisit, 7. 5. 7. &c. an sub dubiis reviviscentiæ signis baptizare liceat *Infantes* mortuos, 7. 6. 10. &c. *Infantes* expositi, ad hospitale delati, an sint conditionatè re-baptizandi, 7. 6. 5. & 6. *Infantibus* etiam non jejunis statim post Baptismum Communio porrigebatur, 6. 8. 4. & 12. l. 7. 12. 1. hic ritus quando cessaverit apud Latinos, 7. 12. 1. *Infantes* an sint capaces Olei sancti, 8. 6. 1. & 2. *Infantes* spurii, seu projecti, quomodo lacte nutriendi, 11. 7. 8.

Inferior superioris legem tollere nequit, 12. 1. 2. neque privilegii derogare à superiore concessis, 9. 15. 1.

Infideles. Eorum matrimonia rata significant unionem Christi cum Ecclesia, 13. 21. 4. quomodo, & quando dirimantur, 6. 4. 3. &c. V. *Dispensatio*, *Indi*, *Judæi*, *Matrimonium*.

Infirmi absque ulla aut Episcopi, aut Parochi licentia cuilibet ex Regularibus approbatis confiteri possunt, 11. 14. 5. non jejuni communicari possunt per modum Viatici, 6. 8. 11. an ipsi soli sint capaces Extremæ Unctionis, 8. 5. 1. & 4. *Infirmi* sensibus destituti, qui aliorum Sacramentorum sunt incapaces, cur debeant muniri Extrema Unctione, 8. 6. 5.

Ingenuus. Vid. *Nobilis*.

Inimicitia, seu bella privatorum, unde olim tot strages & devastationes oriebantur, 11. 11. 9.

S. Innocentius I. Papa, 1. 3. 2. l. 7. 7. 2. & 3. l. 7. 8. 4. l. 8. 1. 3. & 4. l. 8. 5. 1. 4. 13. 3. 2. citatur, 1. 4. 2. l. 2. 3. 6. l. 6. 11. 1. l. 9. 12. 1. l. 13. 3. 1. l. 13. 6. 12. explicatur, 8. 4.

1. &c. l. 11. 5. 2. 3. 10. 11. 12. Innocentius II. Papa, 13. 11. 28. l. 13. 17. 7. Innocentius III. Papa, 1. 6. 3. l. 2. 2. 3. l. 2. 6. 3. l. 12. 2. 4. l. 3. 11. 7. l. 3. 5. 1. l. 3. 8. 3. l. 4. 4. 2. l. 4. 5. 2. l. 5. 1. 7. l. 5. 3. 4. l. 5. 6. 2. l. 5. 7. 6. l. 5. 8. 8. l. 6. 4. 2. & 3. l. 6. 10. 2. l. 7. 9. 1. l. 8. 9. 9. l. 8. 11. 5. l. 8. 12. 7. l. 8. 13. 5. l. 9. 2. 6. l. 9. 4. 3. l. 9. 6. 3. & 10. l. 9. 9. 2. & 9. & 10. l. 9. 12. 6. l. 9. 13. 1. & 2. & 3. l. 9. 14. 3. & 4. l. 9. 15. 4. l. 11. 1. 2. l. 11. 2. 2. & 17. l. 11. 6. 3. & 4. l. 11. 8. 2. l. 11. 10. 2. l. 12. 4. 2. & 4. l. 12. 6. 2. & 10. l. 12. 8. 13. l. 13. 2. 6. l. 13. 4. 1. l. 13. 5. 10. l. 13. 6. 12. l. 13. 7. 6. l. 13. 8. 15. l. 13. 9. 16. l. 13. 10. 8. l. 13. 11. 17. l. 13. 12. 10. l. 13. 13. 14. l. 13. 15. 14. & 17. &c. l. 13. 18. 1. & 8. l. 13. 21. 4. & 8. l. 13. 22. 4. l. 13. 24. 21. citatur, 2. 2. 3. l. 23. 2. l. 4. 3. 4. & 5. l. 6. 6. 11. l. 6. 8. 11. l. 7. 12. 6. l. 9. 17. 5. l. 10. 9. 1. l. 11. 10. 5. l. 13. 10. 11. ejus præceptum de communione Paschali, 7. 12. 2. explicatur, 11. 14. 2. & 5. ejus Decretalis legitima lectio affertur, 9. 1. 7. interpretatio cujusdam juramenti ab ipso facta, 13. 12. 8. ejus Decretalis vera intelligentia & interpretatio, 11. 4. 2. ejus responsa & Decretales explicantur, 7. 9. 3. l. 11. 4. 6. & 7. l. 11. 5. 5. Innocentius IV. Papa, 3. 3. 8. l. 3. 10. l. 1. 4. 6. 5. l. 7. 9. 3. l. 13. 4. 5. l. 13. 15. 5. citatur, 7. 9. 1. explicatur, 7. 9. 3. Innocentius X. Papa, 2. 10. 4. l. 4. 6. 5. l. 9. 1. 9. l. 10. 3. 2. l. 11. 13. 13. l. 11. 4. 14. & 5. l. 13. 8. 19. l. 13. 9. 22. l. 13. 12. 15. l. 13. 13. 15. Religiosorum exemptionem restringit in quibusdam casibus, 3. 2. 1. &c. Innocentius XI. Papa, 3. 8. 6. l. 7. 12.

12. 8. 1. 7. 13. 3. 1. 9. 6. 7. 1. 9. 16.
8. 1. 10. 3. 2. 1. 10. 10. 5. 1. 11. 2.
16. 1. 11. 12. 6. 1. 11. 13. 3. 1. 13.
11. 5. 1. 13. 20. 6. ejus declaratio, 2.
12. 8.

Innocentius 12. Papa, 2. 10. 6.
1. 8. 14. 3. 1. 9. 16. 8. 1. 11. 6. 8.
1. 11. 9. 5. 1. 11. 11. 3. 1. 12. 7. 3.
1. 12. 9. 2. 1. 13. 11. 7. & 16. & 19.
& 30. & 31. 1. 13. 12. 18. 1. 13. 13.
16. &c. 1. 13. 23. 6. 1. 13. 25. 1. &
4. & 10. & 15. & 19. refellitur erro-
nea interpretatio ejus Constitutionis,
incipiens *Ecclesiae Catholicae*, 13. 13.
18. &c.

Innocentius XIII. Papa, 2. 11. 16.
1. 5. 3. 3. 1. 5. 10. 3. 1. 7. 3. 1. 1. 8.
11. 7. 1. 9. 15. 4. & 10. 1. 9. 16. 7.
1. 11. 2. 7. & 13. 1. 13. 9. 23. 1. 13.
11. 7. 1. 13. 12. 17. 1. 13. 25. 21. dis-
pensat à jejuniis naturali ante Eucha-
ristiam Regem Galliae, & Imperatricem
Elisabetham pro die earundem
coronationis, 6. 8. 19.

Innodatio placiti quid significet, 5.
2. 10.

Inquisitio, seu admonitio facienda
Clero, 5. 1. 6.

Inquisitionis tribunal quando insti-
tutum, 9. 4. 3. *Inquisitionis* Romanæ
responsum, 7. 15. 8.

Inquisitor nequit absolvere in foro
scientiæ hæreticum occultum, 9. 5.
4. *Inquisitores*, & Episcopi pari gau-
dent facultate tam inquirendi in hæ-
reticos, quam eosdem Ecclesiæ recon-
ciliandi, 9. 4. 3. 1. 9. 5. 4.

Insidiæ proprio Episcopo structæ an
degradationis pœna puniendæ sint,
9. 6. 7.

Institutio Parochialium juris patro-
natus Ecclesiastici, 4. 8. 7. & 8.

Instructio super modo conficiendi
relationem tam materialis, quam for-
malis status Ecclesiarum, 13. 6. 10,
1. 13. 7. 1. &c. *Instructio* pro Episco-

Tom. II.

pis, quibus reductionis Missarum per-
agendæ facultas delegatur, 13. 25. 20.
&c. quando congruat *Instructiones* Sy-
nodo inserere, 6. 6. 2.

Instrumentorum porrectio an sit
idem, ac manuum, impositio requisita
ad essentialiam Ordinum hierarchico-
rum, 8. 10. 8. & 9. an sit tamquam
materia Sacramenti stabilita ab Eccle-
sia ex potestate à Christo Domino ac-
cepta, 8. 10. 10.

Intentio requisita in Ministro, ut
validum Sacramentum conficiat, 7. 4.
2. &c. *Intentio* generalis Ministri fa-
ciendi, quod fit in vera Ecclesia Chris-
ti si prævalet errori privato ejusdem
Ministri, sufficit ad valorem Sacra-
menti, 7. 6. 9. *Intentio* Episcopi con-
ferentis Ordinem debet esse omnino
absoluta, 8. 11. 1. & 2.

Interdictum an ferri possit ob levem
culpam, 10. 1. 3. latum seu promul-
gatum ab Episcopo, servari debet à
Regularibus, 9. 15. 11. 1. 13. 4. 6.

Interna peccata an sit reservanda,
5. 5. 5.

Interpellatio alterius conjugis infi-
delis facta ab altero conjuge, qui Re-
ligioni Christianæ nomen dedit, quam
sit necessaria ante rescissionem matri-
monii, 6. 4. 3. & 6. an possit omitti
à fidei recens converso, præsertim si
alter in infidelitate relictus ignoretur
ubinam sit, 13. 21. 4. &c.

Interpres. Matrimonium contracta per
Interpretem an sint valida, 13. 23.
9.

Interpretatio. Vid. *Lex*.

Interpretes Ecclesiæ Ministris ac-
censiti, 8. 9. 8.

Interstitia ad Ordines à Tridentino
præscripta, 9. 19. 6. 1. 11. 2. 16.

De Joanne Joannes laudatur, 5.
11. 9.

S. Joannes Apostolus hæretico-
rum fugit consortia, & ad id alios

Kk 3

hor-

hortatur, 6. 5. 1.

S. Joannes Presbyter, & Martyr, ejusque sepulchrum, 1. 1. 1.

S. Joannes Chrysostomus, 1. 1. 3. citatur, 11. 1. 8. nondum Episcopus vices agit Episcopi in prædicatione, 9. 17. 5.

S. Joannes de Deo. Ejus Religiosi an medicinam extra eorum hospitalia exercere possint, 13. 10. 7.

B. Joannes Episcopus Teroanensis, 10. 9. 5.

Joannes VIII. Papa, 2. 6. 1. 1. 2. 7. 3. 1. 9. 9. 2. 1. 13. 9. 2. citatur, 9. 14. 4. acriter S. Ignatio Patriarchæ Constantinopolitano resistit, 9. 8. 7. & 8.

Joannes XVIII. aliàs XVI. Papa, 13. 15. 11.

Joannes XXI. aliàs XXII. Papa, 13. 7. 15.

Joannes XXII. Papa, 7. 6. 1. 1. 7. 7. 6. 1. 9. 1. 7. 1. 11. 14. 2. 1. 12. 7. 3. 1. 13. 8. 19. 1. 13. 12. 15. citatur, 8. 1. 4.

Joannes Patriarcha Alexandrinus, 1. 6. 3. & 4.

Joannes Patriarcha Armeniæ citatur, 13. 15. 18.

Joannes Archiepiscopus Eboracensis, 5. 8. 10.

Joannes Archiepiscopus primæ Justinianæ, 13. 15. 18.

Joannes III. Episcopus Constantinopolitanus, 11. 5. 1.

Joannes Corinthiorum Episcopus, Metropoli Helladiæ, 13. 15. 18.

Joannes Episcopus Ficolensis, 8. 12. 4.

Joannes Episcopus Leodiensis, 3. 4. 2.

Joannes Episcopus Ravennæ, 4. 7. 6. reprehenditur à S. Gregorio Magno, 3. 11. 5. & 6.

Joannes Episcopus Trecorensis citatur, 6. 1. 2.

Joannes Abbas S. Pauli Romæ Vi-

carius Generalis, 2. 3. 4.

Joannes Andreæ. Ejus sententia benigna legis rigorem æquiore interpretatione temperans comprobatur, 13. 24. 21.

Joannes Bohemiæ Rex, 13. 7. 11.

Joannes Defensor, 9. 14. 4.

Joannes Diaconus citatur, 7. 8. 1.

Joannes Monachus, Auctor Vitæ S. Petri Damiani, citatur, 5. 8. 5.

Joannes Nathanael Œconomus Cretenensis, 8. 5. 3.

Joannes Notarius Apostolicæ Sedis, 3. 8. 3.

Jocus, Sacramenta per *jocum* administrata an sint valida, 7. 4. 4. &c.

Jonas Propheta, 7. 13. 3.

Jordanus Pax citatur, 1. 6. 5. 1. 3. 4. 5. ejus sententia urbanè rejicitur, 5. 3. 7.

S. Joseph. Ejus matrimonium cum B. Virgine, 13. 22. 11. &c.

Joseph à S. Maria Hieropolitanus, deinde Bisinenensis, postremò Tiphernas Episcopus, 2. 10. 4. & 5.

Josephus Lusitaniæ, & Algarbiorum Rex, 13. 7. 16.

Jovinianus cum sua hæresi damnatur, 1. 1. 6.

De Joyosa Card. Franciscus, 7. 6. 6.

Iprensis. Vid. *Yprensis*.

S. Irenæus citatur, 13. 1. 3.

Irregularitas quando incurratur, & à quo induci possit, 12. 3. 6. & 7. incurritur ex nimia dilatione, & negligentia in Baptismo suscipiendo, 12. 6. 7. *Irregularitas* orta ex homicidio voluntario, 13. 10. 29. *Irregularitas* ex defectu explicatur, 13. 24. 11. *Irregularitas*, quæ incurritur à filiis illegitimis, 13. 24. 11. &c. clausula: *Dummodò paternæ incontinentiæ imitator non sit*: adjecta dispensationibus ab hujusmodi *Irregularitate* explicatur

cur, 13. 24. 22. *Irregularitas*, quæ incurritur à filiis hæretici, aut descendentes ab eo, qui interfecit Rectorem Ecclesiæ sui juris patronatus, 13. 24. 12. an incurrat *Irregularitatem* qui ob occultam causam suspensus ab Episcopo, appellatione interposita, suum Ordinem solemniter exercet, 12. 8. 5. an ulla *Irregularitate* innodentur Medici, vel Chirurgi, 13. 10. 4. à quam *Irregularitate* dispensare possit Episcopus, 9. 4. 5. Vid. *Sacerdotes*.

Isaac innocentis sacrificium indicium Abrahamo, 13. 21. 9. Isaac matrimonium cum Rebecca per procuratorem initum, 13. 23. 9.

Isaac Episcopus Lingonensis, 7. 6. 1. Isclana anni 1716. Synodus, 7. 15. 13.

S. Isidorus Hispalensis Episcopus, 13. 15. 2. citatur, 7. 5. 4. l. 9. 12. 3. ejus effatum pulcherrimum, 13. 17. 3.

S. Isidorus Pelusiota citatur, 13. 11. 17.

Itali Episcopi. Vid. *Episcopus*.

Italia. Olim nullus in *Italia* Metropolitanus præter Romanum Pontificem, 2. 2. 3. Vicarii Foranei quandam in *Italia* introducti, 3. 3. 8. cur in *Italia* raro occurrant exempla Suffraganeorum cum assignatione congruæ, 13. 14. 13.

Italo-Græci Sacerdotes, 7. 7. 1. illis adempta facultas baptizatos Chrismate consignandi, 7. 9. 3. &c. *Italo-Græci* Catholici, 12. 2. 1. &c. circa jejunium, aut abstinentiam Sabbathi quem ritum observent, 11. 5. 2. cur Oleum infirmorum ab Episcopis Latinis Diocesani non accipiant, 8. 1. 4.

Iterare Ordinationem an liceat, quando aliquid in ea omissum est, 8. 10. 12.

Jubilæum, & Indulgentiæ concessæ in forma *Jubilæi*, 13. 18. 9. *Jubilæi*

tempore concessa facultas amplissima quemlibet à quolibet absolvendi, non se extendit ad hæresis crimen, nisi specialiter exprimatur, 9. 4. 5.

Jubilatio. Vid. *Exemptio*.

Judæ occulto peccatori, non denegata Communio, 7. 11. 4.

Judæi. Descendentes à *Judæis*, aut Infidelibus, an sint Ordinum, & Beneficiorum incapaces, 12. 1. 4. quomodo, & à quibus extraneis permisum *Judæis* usuras exigere, 10. 4. 12. Vid. *Hebræi*.

Judex in causa propria an quis esse possit, 7. 14. 1. non semper requiritur *Judicis* sententia, ut quis publici peccatoris censura notetur, 7. 11. 8. *Judex* in causa nullitatis Professionis non potest judicare secundum opinionem minus probabilem, 13. 11. 5. *Judex* Ecclesiasticus non tenetur illi petitorium decernere, cui Regius *Judex* possessorium antea adjudicaverit, 9. 9. 7. *Judex* secularis in causis de remerè temporali, & accessoriis ad Matrimonium, quomodo se continere debeat ad differentiam *Judicis* Ecclesiastici, 9. 9. 5. *Judex* laicus an possit realiter procedere contra Clerici delinquentis bona, qui resumpta veste clericali ejus tribunal evasit, 11. 3. 2. in quo sensu quidam nobiles Laici in Concilio Chalcedonensi vocentur *Judices*, 3. 9. 1. *Judices* delegati à Summo Pontifice pro causis levioris momenti eorum, qui Sedi Apostolicæ sunt immediatè subjecti, 4. 5. 2. quales esse, & ubi judicium exercere debeant, 4. 5. 3. & 4. Vid. *Censura*, *Seculares Præstates*.

Judices Synodales, 4. 5. 1. &c. eorum deputatio in Synodo, vel cum consilio Capituli ab Episcopo facienda, & Summo Pontifici notificanda, *ibid.* ante delegationem nullam habent jurisdictionem, 4. 5. 7. cur illis numquam

quam causas committat Sedes Apostolica, 4. 5. 6. quale ab iis iuramentum præstandum, 4. 7. 6. *Judices Synodales* querelarum, & excusationum, 4. 2. 1. &c.

Judices Conservatores Regularium, 4. 6. 1. &c. an *Judices Conservatores* desumendi tantum ex Judicium Synodali cœtu, 4. 6. 1. & 4. neque unus pro aliena Diœcesi, neque pro diversis Diœcesibus idem constitui potest *Judex Conservator*, 4. 6. 4.

De *Judice Card. Franciscus*, 13. 8. 18.

Judicium supremum in Ecclesia commissum est soli Christi Vicario, 13. 2. 3.

Juenin Gaspar citatur, 5. 9. 1. leniter carpitur, 9. 11. 5. refellitur, 8. 5. 4. & 5. 1. 11. 14. 5. & 8.

Julia Cæsarea, nunc vulgo *Algeri*. Ejus Vicarius Apostolicus, 13. 19. 1. & 10. & 20. & 26.

S. Juliani Martyris sepulchrum, 4. 7. 6.

Julianus Card. Apostolicæ Sedis Legatus, 13. 13. 15.

Julianus Auditor Generalis Cameræ Apostolicæ, deinde Cardinalis, laudatur, 12. 5. 4.

Julianus ante apostasiam fuit *Lector Ecclesiæ*, 8. 9. 6.

Julius II. Papa, 13. 20. 4.

Julius III. Papa, 3. 11. 11. 1. 6. 8. 14. 1. 6. 9. 2. 1. 13. 10. 19. 1. 13. 11. 22. dispensat Carolum V. à rigore naturalis jejunii ante sumptionem Eucharistiæ, 6. 8. 19.

Julius Firmicus Maternus. Ejus Commentarium laudatur, 13. 1. 7. 3.

S. Ivo, seu Yvo Episcopus Carnotensis explicatur, 9. 14. & 5.

Iuramentum an habeat vim pertrahendi quamlibet causam ad forum Ecclesiasticum, 9. 9. 8. *Iuramenta* quæ contra Ecclesiasticam utilitatem

attendantur, non *Iuramenta*, sed perjuriam dicenda sunt, 13. 13. 14. *Iuramentum* quoddam arctissimum Bambergensis Episcopi irritum pronuntiat, 13. 13. 5. *Iuramentum* consummandi matrimonium an impediatur, quominus mulier ad Religionem se recipere possit, 13. 12. 8. *Iuramentum* ab Episcopo electo præstandum de visitandis SS. Apostolorum Liminibus, 13. 6. 12. *Iuramentum* à singulis Episcopis præstandum, antequam consecrationem suscipiant, aut Pallium assequantur, aut suæ Ecclesiæ administrationi se immisceant, 13. 6. 2. *Iuramentum* ab Episcopis in sui consecratione præstitum, 12. 8. 13. *Iuramentum* præstandum à Testibus, Judicibus, 4. 7. 6. Examinatoribus Synodalibus, 4. 7. 1. & 6. & à Punctatoribus, 4. 4. 3. formula *Iuramenti* præstandi à Testibus Synodalibus, 4. 3. 8. Vid. *Paçta, Passavienses*.

Jurandimos ad Sanctorum Lipsana, 4. 4. 3. 1. 4. 7. 6.

Jurisdictio Ecclesiastica se extendit ad temporales pœnas irrogandas, 4. 2. 1. *Jurisditionis* potestas, 5. 4. 1. *Jurisditionis* potestas Episcopalis utrum sit immediatè à Christo, an à Summo Pontifice, 1. 4. 2. sive sit à Christo, sive à Pontifice, ita semper huic subest ut ab eo limitari, immò & auferri possit, 7. 8. 7. *Jurisditionis* potestate Episcopi superiores sunt Presbyteris, 13. 1. 2. *Jurisdictio* ad Diœcesis regimen necessaria in suspensio manere nequit, 13. 16. 10. apud quem resideat per id temporis spatium, quod inter solutionem vinculi (Episcopi scilicet cum sua Ecclesia) in Consistorio peractam, allatumque de secuta hujusmodi solutione nuncium intercedit, *ibid.* *Jurisditionis* Prælatorum nonnullæ species, 2. 11. 2. & 3. & 4. *Jurisditionem* indubitanter propriam tueri debent. Ec-

Ecclesiastici, alienam invadere minimè debent, 8. 9. 1. *Jurisdictionis* lex quid sit, 1. 4. 3. & in quo differat à lege Diocesana, *ibid.* qualis *Jurisdictionis* ordinaria competat Parochis, 5. 4. 2. *Jurisdictionem* propriam in subditos quantum quisque dilatare gestit, tantum alienam in se tentat omnimodis restringere, 5. 5. 6.

Jurisdictionis ordinaria, & quasi Episcopalis, Vid. *Praelatus inferior*.

Jurispatronatus Causæ ad quem Judicem sint deferendæ, 9. 9. 6. Beneficia, quæ sunt *Jurispatronatus*, 9. 9. 6. Ecclesiæ Parochiales *Jurispatronatus* Ecclesiastici, laici, & mixti, 4. 8. 8. & 9.

Jus certum defendere, aut vindicare controversum, minimè sibi asserere debent Ecclesiastici, 9. 9. 1. *Jus* annexum rei spirituali in quo tribunali sit discutiendum, 9. 9. 6. *Jus* posterius derogat priori, 13. 5. 2. *Jura* non respiciunt casum infrequentem, 12. 9. 5. *Jurium* contrarietas est evitanda, nec facile in Canonum collectione admittenda, 11. 4. 7. *Juris* naturalis præcepta in duplici genere distinguuntur, 13. 21. 9. *Juris* Canonici cum Civili summa connexio, 13. 10. 12. *Juris* Canonici Professor an possit consequi Præbendam Theologalem, 13. 9. 17. *Juri* communi nullus præter summum Legislatorum potest derogare, 12. 1. 3. Sedes Apostolica cavere solet, ne quid sine gravi causa contra *Jus* commune decernat, 12. 5. 14. & 15. nihil statuendum ab Episcopis, quod *Juri* communi adversetur ne obtentu quidem removendi abusus à rebus sacris, 12. 5. 1. &c. l. 12. 6. 3. & 10. l. 12. 7. 6. l. 12. 8. 2. & 8. secus dicendum, si quæ statuunt, sint tantum præter *Jus* commune, seu à *Jure* communi prætermissa, 12. 6. 1. &c. *Jus* indicendi concursus ad Parochiales, & *Jus* convocandi Syno-

dum, an sint inter se connexa, 2. 11. 6. & 7. Vid. *Episcopus*. Justinianus Imperator. Ejus leges citantur, 5. 3. 1. l. 9. 6. 6. l. 9. 10. 2. l. 9. 11. 1. & 2. l. 11. 10. 1.

S. Justinus citatur, 5. 8. 3. l. 13. 11. 3.

Justitia vindicativa an patiatur detrimentum, si fraterna admonitio præcedat denuntiationem Confessarii sollicitantis, 6. 11. 8. & 12. *Justitia* stricta quandonam lædatur à Beneficiariis, 7. 2. 5. &c.

S. Juvenalis Narniensis Episcopus fuit Medicus, 14. 10. 5.

K

Kemnitius, seu Chemnitius Martinus, 8. 9. 2.

Kemp. Card. Joan. Archiep. Eboracensis, 3. 10. 1.

Kinam Provincia, 13. 3. 4.

Kioviensis Archiepiscopus totius Russiæ Metropoli, 3. 9. 5. laudatur simul & suaviter reprehenditur, 12. 5. 11.

Kiovensis Diocesis, 12. 5. 7.

Kiovensis anni 1619. Synodus, ejusque Constitutiones circa matrimonia clandestina rescissæ, 12. 5. 7. &c.

L

Laborem. Minimè interdicitur Clericis labore manuum suarum, & honesto artificio sibi victum comparare, 10. 6. 2. & 4.

Laborantes quid essent, 8. 9. 7.

Lac præbendum infantibus an possit esse caprinum, aut vaccæ, 11. 7. 8.

Lactare filios Hebræorum nequeunt nutrices Christianæ, 6. 4. 2.

Lactinia diebus jejunii an interdicta, 11. 5. 9. & 13. & 14.

Laici quibus Conciliis, & qualiter interveniant, 3. 9. 1. &c. in quo sen-

su vocentur *Judices* in Concilio Chalcedonensi, 3. 9. 1. *Laicis* olim concessa ampla facultas deferendi suas causas ad judicium Episcoporum, 9. 9. 9. an liceat *Laicis* Eucharistiam propriis manibus tangere, 13. 19. 27. & 28. *Laicis* facta confessio, 7. 16. 1. &c.

De Lamberg. Card. Joan. Philippus Episcopus Passaviensis, 13. 13. 18.

Lambethensis, seu Lambethana anni 1261. Synodus, 3. 3. 7. altera anni 1281. 5. 4. 3. 1. 5. 5. 1. 1. 5. 9. 4. Lamec uxores duas habuit, 13. 21. 8.

Lampetiani hæretici Sabbatho jejunabant, 11. 5. 1.

Lancellotus Card. Horatius Congregationis Concilii Præfector, 13. 3. 3. 1. 13. 24. 6.

Lancetta Cyriacus, 13. 8. 17.

Lancianensi Archiepiscopus, 2. 4. 4.

Lancianensis anni 1694. Synodus, *ibid.*

Landavenses quinque Synodi sine anno, 4. 2. 1. tres item anno 560. vel 597. celebratæ, 1. 1. 6.

Landavensis anni 887. Synodus, 4. 2. 1.

Lanfredinus Card. Jacobus Episcopus Auximanus, & Cingulanus, 6. 2. 3. 1. 9. 15. 3. & 5. 1. 10. 5. 7. citatur, 11. 8. 1.

Lantes Card. Marcellus Episcopus Tudertinus, 6. 7. 7.

Laodicena anni circiter 372. Synodus, 6. 5. 1. & 3. 1. 7. 6. 7. 1. 8. 9. 6. 1. 8. 11. 3. 1. 11. 10. 12. 1. 12. 1. 4.

Lapsus in quo differat ab apostata, 13. 11. 9. *Lapsorum* insolentia tempore S. Cypriani, 2. 2. 7.

Larniensis anni 1728. Synodus, 12. 1. 8. ejus rigor moderatur, 10. 2. 4.

Larius Joannes Dominicus 5. 4. 2.

Lateranenses Synodi Generales quinque, 2. 2. 5.

Lateranensis II. anni 1139. Syno-

dus sub Innocentio II. 13. 10. 5. 1. 13. 11. 28. III. anni 1179. sub Alexandro III. 5. 7. 6. 1. 1. 2. 14. 1. 11. 6. 4. 1. 12. 7. 9. 1. 13. 17. 7. & 10. IV. anni 1215. sub Innocentio III. 1. 6. 3. 1. 2. 12. 4. 1. 4. 3. 4. 1. 4. 5. 2. 1. 5. 1. 7. 1. 7. 1. 3. 1. 8. 12. 7. 1. 9. 4. 3. 1. 9. 17. 5. & 6. 1. 11. 2. 2. 1. 11. 8. 2. 1. 11. 10. 2. 1. 12. 6. 2. & 10. 1. 13. 9. 16. 1. 13. 18. 1. 1. 13. 23. 13. 1. 13. 24. 2. V. anni 1512. sub Leone X. 3. 8. 3. 1. 6. 1. 4. 1. 6. 5. 2. 1. 10. 5. 1. 1. 12. 5. 4. 1. 13. 8. 5. 1. 13. 14. 4. Vid. *Romana Synodus*.

Lateranensis Basilicæ Indulgentiæ, 13. 18. 2. marmorea tabula in qua istæ Indulgentiæ describuntur, 13. 18. 5. Vid. *Visitatio*.

Lateranensis Capituli Privilegia, 3. 8. 2.

Latina Ecclesia cur à Græcis calumniatur, 7. 8. 7.

Latrocinia. Clerici deprehensi in *Latrocinis* qualiter puniendi, 9. 6. 10.

Lavantinus Episcopus à quo eligatur, & consecratur, 13. 7. 6.

Laundunensis Episcopus, nepos Hincmari Remensis, 13. 10. 17.

Lauretana anni 1626. Synodus, 7. 3. 2.

Lauretana Domus. Ecclesiastici huic addicti qua exemptione gaudeant, 3. 8. 11.

Lauretanus Episcopus. Vid. *Recinetensis*.

Layneze Didacus, 8. 12. 5.

Lectio Divinæ Scripturæ in lingua vernacula an sit permittenda, 6. 10. 1. &c.

Lector, inter inferiores Clericos, 6. 5. 3. ejus fit expressa mentio ab Ecclesiæ primordiis, 8. 9. 6. & 7. 10. ejus Ordinatio, 8. 11. 4.

Lector, seu Socius, ac Coadjutor Se-

Secretarii Synodi, 4. 1. 2.

Lectoratus. Vid. *Filii*.

Ledesma Petrus modeste refellitur, 6. 8. 11.

Legatarius. Vid. *Onera*.

Legati Pontificii jus habent prægestandæ Crucis, 2. 6. 2. eorum statuta an perseverent, etiam postquam jurisdictio extincta est per egressum ex provincia, 13. 5. 1.

Legati Principum sua absentia nihil detrahunt auctoritati Conciliorum, 3. 9. 2.

Legatum an perimatur, etiam in *Legatis* piis, si res legata voluntaria alienatione distrahatur, 13. 25. 9. quando intelligendum sit, *Legata* demonstrativè, aut potius taxativè concepta esse, 13. 25. 32. &c. ut *Legata* pia debitæ executioni mandentur, unum est ex præcipuis Episcopi oneribus, etiam si à testatoribus excludatur, 13. 25. 1. &c. ad alia *Legata* pia nullo modo se extendit facultas Episcopi delegata reducendi onera Missarum, 13. 25. 22. & 23. si reductio facienda sit, an reliqua *Legata* pia reducenda sint potius, quam *Missæ*, *ibid*.

Legenda in Synodo, 5. 2. 1. & 2.

Legionensis Episcopus, 13. 9. 21.

Legionis Regni consuetudo circa observantiam Sabbathi, 11. 5. 7. & 8.

Legislator singulos peculiares casus prævidere, omnesque sua lege completi nequit, 11. 9. 5.

Legitimus per subsequens matrimonium venit sub appellatione nati ex legitimo matrimonio, 13. 25. 16.

Lemovicenses Abbates, 3. 1. 14.

Lemovicensis Ecclesiæ Capitulum, ejusque prærogativa, 13. 9. 2.

Lemovicensis anni 1031. Synodus, 11. 11. 1. altera anni 1620. 7. 15. 10.

Lenitatis exempla in dispensationi-

bus concedendis à S. Pio V. relictas, 13. 10. 29.

Lenius Card. Joan. Baptista Episcopus Ferrariensis, 11. 11. 6.

S. Leo Magnus Papa, 3. 8. 3. 1. 7. 6. 1. 1. 7. 15. 8. 1. 9. 8. 6. 1. 11. 1. 4. & 5. 1. 13. 3. 2. citatur, 1. 4. 2. 1. 5. 5. 1. 1. 6. 1. 1. 7. 16. 4. 1. 9. 14. 2. 1. 10. 4. 8. explicatur, 9. 12. 5. 1. 11. 1. 5. ejus epistola dubia, 3. 3. 6. dissidia inter illum, & S. Hilarium Arelatensem, 9. 8. 5.

S. Leo II. Papa, 13. 7. 3.

S. Leo III. Papa, 1. 5. 5. 1. 3. 3. 6. 1. 13. 8. 20.

S. Leo IV. Papa, 5. 1. 10.

S. Leo IX. Papa, 13. 12. 5. 1. 13. 15. 11.

Leo X. Papa, 3. 8. 3. 1. 9. 1. 4. 1. 6. 8. 14. 1. 7. 4. 4. 1. 7. 7. 6. 1. 7. 15. 6. 1. 7. 16. 4. 1. 7. 2. 2. 1. 9. 1. 3. 1. 10. 5. 1. 1. 11. 11. 6. 1. 13. 8. 5. & 19. 1. 13. 14. 4. ejus Constitutio explicatur, 11. 14. 8. & 9. Petro Maronitarum Patriarchæ Pallium concedit, & sacra Paramenta Romano more elaborata transmittit, 13. 15. 19.

Leo Imperator, ejusque leges citantur, 8. 12. 6. 1. 11. 1. 7.

Leodienses Episcopi, 9. 2. 3. 1. 9. 2. 6.

Leodiensis Synodus non indicato anno, 6. 10. 3. altera anni 1405. 6. 12. 2. alia anni 1662. 7. 14. 2.

Leonina Societas unde dicta, 10. 7. 1.

Leonitus Arelatensis Metropolitae, 9. 8. 6.

Leontius Presbyter an licitè se ipsum absciderit, 11. 7. & 4.

Lepra laborans Monialis egredi potest ex clausura, 13. 12. 26. &c. ob *Lepram* nequeunt conjuges sejungi, 13. 12. 28.

Leprosi quo remedio ab ejusmodi mor-

Libri prohibiti, eorumque Index cum Regulis, 6. 10. 4.

Licentia præsumpta Pontificis, per quam Episcopo in quibusdam casibus delegatur potestas dispensandi in impedimentis dirimentibus, 9. 2. 2. & 3.

Licentia ad Confessiones. Vid. *Confessio*.

Lietbertus Episcopus Cameracensis, 8. 10. 5.

De Ligorio Alphonsus citatur cum laude, 11. 2. 17.

Limana, seu Limensis anni 1582. Synodus, 10. 3. 3. altera anni 1583. 13. 11. 21. alia anni 1590. 4. 4. 8. alia anni 1592. 11. 14. 10. alia nullo anno indicato, 8. 14. 6. 1. 9. 13. 4.

Limanus Archiepiscopus, 13. 15. 1.

Lingonensis anni 1404. Synodus, 6. 11. 2. 1. 8. 8. 4. altera anni 1452. 7. 6. 11. alia nullo anno indicato, 9. 2. 5.

S. Linus Papa, 13. 15. 8. fuit antea Episcopus Titularis, 2. 7. 1.

Liparitani Episcopi dependentia à Sede Apostolica cum magna prudentia conjuncta, 12. 8. 13.

Liptinensis anni 743. Synodus, 3. 5. 1. 1. 11. 8. 1.

Lites motæ super possessione juris annexi rei spirituali in quo tribunali sint dirimendæ, 9. 9. 6.

Litta Card. Dominicus Archiepisc. Mediolanensis, 12. 8. 11.

Litteræ Apostolicæ an executione carere debeant, si sint ab Ordinariis loci, seu illorum Officialibus, aut aliis quibuscumque antea examinatae, & approbatae, 9. 1. 2. & 3. non intelligitur, quare Litteræ Apostolicæ à Dataria nunquam Vicario Capitulari dirigantur, 2. 9. 3. *Litterarum* Apostolicarum falsificatores degradationis poena rei sunt, 9. 6. 7. *Litteræ* Apostolicæ Conservatoriæ, 4. 6. 5.

Liturgia antiquissima Ætiopum, 5. 8. 2.

Libellum, seu certa annua præstatio Monialibus exhibita à consanguineis, 13. 12. 18. & 19. & 20.

De Loaisa Garcias, 13. 7. 11. 8.

De Loases Ferdinandus Archiepiscopus Valentinus, 1. 3. & 1.

Locus. Prærogativa loci in sedendo aliquandò Episcopis concessa, 2. 6. 1. Judæi habitare debent in loco separato & clauso, 6. 4. 2.

Lofredus Joannes. Vid. *Cardinalis Atrebatensis*.

Lombardus Antonius Archiepiscopus Messanensis, 12. 2. 10.

Lombardus Petrus Archiepisc. Armacanus, 7. 15. 8.

Lombardus Petrus Episcopus Parisiensis citatur, 8. 9. 11. 1. 8. 10. 6.

Londinensis Episcopus, 9. 6. 10.

Londinensis anni 1142. Synodus, 5. 4. 3. altera anni 1237. 3. 3. 7. alia anni 1342. 10. 9. 3.

Londoniensis anni 1075. Synodus, 13. 2. 5.

Longobardorum solidus quid esset, 5. 7. 1.

Longobardus Franciscus Missionarius Tuneti in Africa, 13. 20. 18.

Lopis Dionysius Paulus laudatur, 1. 3. 1.

Lorca Petrus refellitur, 7. 2. 5.

A Lotharingia Cardinalis Carolus, 5. 1. 10.

A Lotharingia Cardinalis Ludovicus Archiepiscopus Remensis, 7. 2. 13.

Lotharius Rex, Imperatoris Lotharii filius, maritus Teuthbergæ, 9. 9. 3. 1. 13. 12. 11. ea repudiata Waldradam uxorem ducit, 8. 12. 4. & 6.

Lovetus in Parisiensi Senatu Consiliarius, 9. 11. 5.

De Luca Cardinalis Joannes Baptista modeste refellitur, 10. 6. 4. 1. 13. 3. 6.

Lucana, seu Lucensis anni 1625.
Synodus, 11. 9. 4. altera anni 1737.
9. 15. 7. alia nullo anno indicato, 7.
3. 2. 1. 7. 14. 2.

Lucanus Poeta citatur, 11. 9. 2.
S. Lucas Evangelista fuit Medicus,

13. 10. 5.
Lucensis Episcopatus in Archiepiscopatum erectus, 13. 8. & 15.

Lucensis Episcopi prerogativa, 2.
6. 1. & 3.

Lucensis Cathedralis Dignitates, & Canonici, 3. 11. 11.

Lucensis Synodus. Vid. *Lucana*.

Lucensis monetæ solidus, 5. 5. 3.
1. 5. 7. 1.

Lucilius Poeta citatur, 12. 9. 2.

S. Lucius Papa, 9. 4. 2.

Lucius III. Papa, 1. 6. 3. 1. 3. 11.
11. 1. 9. 10. 2. 1. 11. 6. 9. 1. 13. 7. 5.

Lucius Constantinopoli Innocentii III. Vicarius, 7. 9. 1. & 3.

Lucrum omne ex mutuo præcisè ratione mutui an sit usurarium, 10. 4. 2. &c. *Lucrum*, certè non usurarium, ultra sortem receptum in Montibus Pietatis qua auctoritate, & mensura discernendum, aut moderandum sit, 10. 5. 1. &c. quantitas *Lucri* percipiendi ex contractibus Hebræorum præscribi deberet ab Episcopis, & Christianis Principibus, 10. 4. 12.

Ludere aleis, vel taxillis, an liceat Sacerdotibus, 9. 2. 2. Vid. *Ludus*.

Ludovicus Pius Imperator, 3. 9. 5. citatur, 9. 17. 5.

Ludovicus XIII. Rex Galliarum. Ejus edictum circa matrimonia filiorum familiarum renovatum explicatur, 9. 11. 5.

Ludovicus XV. Rex Galliarum dispensatur à jejuniis naturali ante Eucharistiam pro die suæ Coronationis, 6. 8. & 19.

Ludovicus Abbas Einsidiensis, 13. 15. 3.

Ludovicus Comes Leodiensis Chris-

tianæ virginis sua peccata confitetur, 7. 16. 10.

Ludus pertinere potest ad virtutem Eutrapeliæ, 11. 10. 5. an possit prohiberi sub gravi, 10. 2. 2. *Ludi* omnes sive à fortuna sive ab arte pendentes, an Clericis prohibiti, 11. 10. 2. & 3. ne *Ludis* quidem interesse, aut ludentes spectare, olim Clericis permissum, *ibid.* *Ludi* publici festis diebus olim interdicti, 11. 1. 7. Vid. *Circenses*.

Lugdunensis Ecclesiæ sede vacante prerogativa, 3. 9. 1. ejus statuta Synodalia, 7. 6. 11. usus musicorum instrumentorum in ejus Metropolitana numquam receptus, 11. 7. 6.

Lugdunensis I. anni 1245. Synodus, 3. 10. 1. II. anni 1274. *ibid.* & 8. 10. 7. altera anni 1577. 11. 14. 3.

Lugdunensis Archiepiscopus. Ei Suffraganeus concessus, 13. 14. 12.

De Lugo Cardinalis Joannis Protector Ordinis B. Mariæ de Mercede, 13. 11. 19. citatur, 7. 15. 8. 1. 8. 11. 1. 1. 9. 4. 9. 1. 13. 11. 26. 1. 13. 11. 26. 1. 13. 15. 1. 1. 13. 20. 15. urbanè refellitur, 6. 8. 17. laudatur, 6. 7. 7.

Luitprandus Longobardorum Rex, 9. 10. 3.

De Luna Petrus, seu Benedictus XIII. Antipapa, 9. 1. 2.

Lunensis Ecclesia, 2. 2. 3.

Lupercalia qua arte à S. Gelasio proscripta fuerint, 13. 17. & 4.

Lupus Ferrariensis citatur, 13. 10. 17.

Lupus Christianus modestè refellitur, 11. 5. 3. defenditur, 11. 6. 3. &c.

Lusitani an obtinuerint privilegium asportandi arma ad Turcas, 13. 20. 4.

Lusitaniæ Regni privilegium pro die Commemorationis Defunctorum, 13. 25. 14. cur in *Lusitania* interdictum,

tum, ne juramento firmarentur contractus, pacta, aliaque negotia, 9. 9. 8. frequentes occurrunt in *Lusitania* Suffraganeorum concessionibus, 13. 14. 12.

Lusitaniæ Major Inquisitor, 7. 15. 8. Vid. *Inquisitores*.

Lusitaniæ an in foro Sacramentali possit absolvere ab hæresi occulta, 9. 5. 4.

Lusitanorum Rex Fidelissimus, 13. 14. 11. ejus inunctio sacra ad quem spectet, 13. 7. 8. &c. ejus merita insignia, 13. 7. 11.

Lutheranorum hæresis, 7. 16. 11.

Lutherani refelluntur, 5. 8. 7. an indulgeri ullo modo expediat Calicis usus *Lutheranis*, qui abjurata hæresi Catholicam Religionem amplectuntur? 6. 9. 6.

Lutherus Martinus, 4. 7. 6. 1. 7. 4. 4. & 7. 1. 7. 16. 4. 1. 8. 9. 2. confutatur, 5. 4. 1. & 2. etiam ab Henrico Angliæ Rege, 7. 16. 3.

Lindevvode Guillelmus, 8. 4. 5. citatur, 1. 1. 4. 1. 3. 3. 2. 1. 7. 16. 10.

M

Abillonius Joannes citatur, 3. 1. 7. 1. 5. 11. 2. 1. 13. 10. 12. refellitur, 5. 8. 5.

Macedonius Anachoreta ordinatus per vim, 8. 11. 3. 1. 12. 4. 2.

Macionus Valerius postulatur, in Vicarium Apostolicum à Duce Brunsvicensi, 2. 10. 3.

Madrutius Cardinalis Ludovicus Legatus à Latere, 13. 13. 15.

Magdeburgensis Synodus, 13. 18. 7.

Magistratus laici, qui non patiebantur laicos in foro Ecclesiastico conveniri, fulminati, 9. 9. 9. & 10.

Magistri Cæremoniarum Synodales, 4. 1. 7.

Magnates, qui interfuerunt Synodo Montis Libani, 3. 9. 5.

Mahumetana nomina assumere Christianis interdictum, 13. 20. 9.

Majoricæ Regni consuetudo circa observantiam Sabbathi, 11. 5. 6.

Malabarica regio Nestoriana labesemmel, atque iterum infecta, 2. 10. 4. quis ibi Religionis status, 2. 10. 5.

Malacitanus Episcopus, 11. 5. 1. & 6. ejus dubia cur non decisa à S. Cong. 12. 4. 5. & 6.

Maldonatus Joannes refellitur, seu potius excusatur, 8. 6. 1.

Maleficium, seu sortilegium, ex quo alicujus mors secuta comprobetur, an poena degradationis puniendum sit, 9. 6. 8.

S. Mamertus Viennensis in Gallia Episcopus, reprehensus à S. Hilario, an Apostolicis decretis restiterit, 9. 8. 6.

Mandata de providendo, interdicta, 13. 10. 19. Vid. *Rescripta*.

Manila. Hujus Ecclesiæ sede vacante dispositio, 2. 9. 1.

Mansionarii Ecclesiæ Cathedralis quo ordine sedeant in Synodo, 3. 10. 5.

Mantuanæ Civitatis Abbas S. Barbaræ, 2. 11. 10. & 13. 1. 3. 1. 6.

Manualia Atrebatense, & Cameracense, 8. 3. 4.

Manuel Patricius, 7. 9. 1.

Manuum impositio non semper est confirmatoria, sed aliquandò curatoria, 7. 7. 3. gratiam significat, & causat, 8. 9. 9. an in ea sola consistat adæquata materia Ordinationis sacræ, 8. 10. 1. &c. *Manuum* extensio super confirmandos utrùm sit idem, ac impositio, & *manuum* impositio qualis materia sit Sacramenti Confirmationis, 13. 19. 16. & 17.

Marantha quid anathemati superadderet, 10. 1. 7.

Ma-

Marangonius Joannes, 13. 17. 4.
 De Marca Petrus citatur, 11. 14. 9.
 1. 13. 10. 23.
 Marellus Episcopus Diensis, 9.
 8. 6.
 De Marchis Archiepiscopus Smir-
 næ, 13. 19. 25.
 Marcianista hæretici, à Marciano
 Trapezita dicti, Sabbatho jejunabant,
 11. 5. 1.
 Marcianus Imperator, 3. 9. 1. ejus
 matrimonium, 13. 22. 12.
 Marcion hæreticus, 6. 5. 1. cur
 Sabbatho jejunandum docuerit, 11.
 5. 1.
 S. Marcus Papa, 13. 7. 3. 1. 13.
 15. 8.
 Marcus Ephesinus, 7. 9. 2.
 Mare magnum Bulla Regularibus
 concessa, 5. 5. 6.
 Margarita Parmensis Ducissa Belgii
 Gubernatrix, 6. 6. 2.
 Maria Virgo Beatissima quomodo
 omnis peccati fuerit expers, 8. 6. 3.
 ejus matrimonium, 13. 22. 11. &c.
 an Sacramenti Extremæ Unctionis
 fuerit capax, 8. 6. 3. B. *Mariæ de*
Succursu contra Infideles Confraterni-
 tas Januæ erecta, 5. 5. 9. B. *Mariæ*
Virginis Dolorum de Urbe mulieres
 Oblatæ, 6. 3. 3.
 Maria Medicea uxor Henrici IV.
 13. 23. 9.
 Maria Scotorum Regina propriis
 manibus se ipsam communicavit, 13.
 19. 27.
 Maria Theresia Hungariæ Regina,
 & Romanorum Imperatrix electa, 2.
 12. 5. 1. 13. 15. 16.
 Marianus Episcopus Ravennaten.
 3. 11. 5.
 Maritus Infidelis plures habens ux-
 ores, si ad Fidem convertatur, cui uxori
 adhærere debeat, 13. 21. 2. &c.
 Maronitæ subduntur Ecclesiæ Hie-
 rosolymitanæ, 7. 9. 5. eorum consue-

tudo circa Collationem Confirmatio-
 nis, 7. 10. 4. in sacris Indumentis La-
 tinis ritus sequuntur, 13. 15. 19.
 Maronitarum Synodus tempore Gre-
 gorii XIII. 7. 9. 5. altera anni 1736. 3.
 9. 5. 1. 7. 9. 5.
 Maronitarum Patriarcha, 5. 7. 10.
 1. 13. 6. 12. 1. 13. 15. 19.
 Martellius Joseph Maria Archiepis-
 copus Florentinus, 9. 9. 13.
 Martene Edmundus citatur, 8. 13. 6.
 Martialis Poeta citatur, 11. 9. 2.
 S. Martinus I. Papa, 1. 3. 2.
 Martinus V. Papa, 2. 2. 3. 1. 3. 11.
 11. 1. 6. 5. 2. 1. 6. 9. 2. 1. 9. 1. 2.
 & 3. & 4. 1. 9. 4. 8. 1. 9. 9. 7. 1. 10.
 5. 4. 1. 13. 13. 15. 1. 13. 20. 4. ejus
 celebris Constitutio *Ad evitanda*, 12.
 5. 4.
 Martinus Archiepiscopus Bracaren-
 sis, 11. 9. 3. citatur, 7. 8. 3.
 Martyrum libelli, seu litteræ, 7. 16.
 5. ad *Ss. Martyrum* sepulcra Perjuri
 puniti, 4. 7. 6. *Martyrum* Concilia
 quid sint, 11. 1. 1.
 Massejus Card. Bartholomæus Epis-
 cop. Ancon. 7. 14. 2. 1. 10. 5. 10.
 Massarellus Angelus citatur, 1. 6. 4.
 Massiliensis Civitas dira lue penè
 deleta, ejusque Episcopi ea occasione
 mira charitas, & zelus, 13. 19. 4.
 Massiliensis Episcopus (Xaverius
 de Belsunze) Pallio decoratus, 2.
 6. 1.
 Massobrius Joannes Antonius cita-
 tur, 1. 5. 2.
 Mastrius Bartholomæus citatur, 13.
 22. 11.
 Mater. Baptismus collatus *Marri*, an
 prosit infanti nondum nato, 7. 5. 2.
Matres an proprios filios suis uberibus
 lactare teneantur, 11. 7. 9. & 10.
 & 11.
 Materia. In *Materia* pœnali, odiosa,
 & restrictiva Juris communis, verba
 legis non sunt extendenda ultra id,
 quod

quod exprimunt, 12. 2. 2. neque censetur cadere sub lege, quod non nisi improprie legis verba comprehendunt, 12. 3. 7. *Materiæ* quæ tractari solent in Synodis Diocesanis, 3. 4. 2.

Materia Sacramenti Confirmationis qualis sit, 13. 19. 16. Sacramenti Pœnitentiæ an sint actus pœnitentis, 7. 15. 9. & 11. *Materia* adæquata trium Ordinum hierarchicorum, 8. 10. 1. &c. remota Extremæ Unctionis qualis sit, 8. 1. 3. *Materia* Sacramenti Matrimonii quænam sit, 8. 13. 2.

Matheranensis, seu Acheruntina Synodus, 1. 5. 4.

Mathildes Comitissa Odiliæ mater, 8. 5. 2.

Matiscensis I. anni 581. Synodus, 6. 3. 2. 1. 6. 4. 2. 1. 11. 4. 2. II. anni 585. 2. 4. 8. 1. 5. 8. 1. citatur, 9. 9. 10. & explicatur, *ibid.*

Matrimonium spirituale, seu Professio Religiosa, 11. 6. 4. *Matrimonium* carnale dupliciter consideratum, in ratione scilicet Sacramenti, & in ratione contractus civilis, *ibid.* est institutum in officium naturæ, adeoque nemini sine propria culpa est denegandum, 8. 14. 6. ejus substantiæ non repugnat *Matrimonio* non uti, sed uti non posse, 13. 22. 11. ejus usus aliquando interdictus conjugibus, 5. 1. 8. est verum Sacramentum, 8. 12. 3. & quidem vivorum, 8. 14. 5. ejus materia, & forma, 8. 13. 2. & 6. in eo an contractus sejungi possit à Sacramento, 6. 7. 3. & 4. & 5. 1. 8. 13. 1. &c. validum in ratione contractus solum, an possit deinde renovari, ut assequatur virtutem Sacramenti, 8. 13. 8. si benedictione Sacerdotali careat, an possit esse verum Sacramentum, 8. 12. 2. & 5. etiam à primordiis Ecclesiæ celebrabatur coram Sacerdote sua benedictione illud obsig-

Tom. II.

nante, 8. 12. 3. &c. 1. 8. 13. 1. & 2. utrùm sit unicum Sacramentum, an duo in eodem partialia Sacramenta interveniant, 9. 3. 5.

Matrimonia clandestina, 12. 5. 5. &c. clandestina *de jure*, & clandestina *de facto*, 13. 23. 10. ex clandestinis *Matrimoniis* quæ damna proveniant, 8. 12. 5. & 7. *Matrimonia* clandestina semper ab Ecclesia vetita, 8. 12. 3. & 4. 1. 8. 13. 1. & 2. non tamen irrita semper habita, 8. 13. 5. deinde per Tridentinum omnino irrita declarata, 8. 12. 2. & 4. & 7. hoc decretum Tridentini non obligat, nisi ubi fuit publicatum, 8. 13. 5. *Matrimonium* clandestinum ab iis celebratum, qui hoc solo animo se ad locum contulerunt, in quo Tridentinum promulgatum non est, an sit validum, 13. 4. 10. an possint declarari irrita *Matrimonia*, quibus non præcesserint denuntiationes, 12. 5. 2.

An sit validum *Matrimonium* contractum coram Parocho vel invito, vel nihil vidente, aut intelligente, vel nil tale cogitante, & fraudulenter adducto, cui Parocho Episcopus interdi-xerit, ne interveniat, 13. 23. 1. &c. *Matrimonium* bona fide coram Parocho & unico teste, vel coram duobus testibus sine Parocho contractum, an sustineri possit pro valido, 12. 5. 5. *Matrimonia* furtivè coram Parocho inopinante, vel clandestinè in locis, ubi Tridentinum non est publicatum, ini-ta, cur non renoventur in Ecclesia adhibitis sacris ritibus, 8. 13. 8. *Matrimonii* contractum renovare coram Ministro hæretico, ad evitanda gravia damna, utrùm possint Catholici, 6. 7. 1. &c. *Matrimonia* solemnizare sine licentia Parochi an possint Regulares, 9. 16. 2. *Matrimonia* ini-ta à filiis familias, & servis sine consensu parentum, aut dominorum, an valida sint,

Ll

&c

& licita . 9. 11. 2. &c. an contrahentes arceri debeant à *Matrimonio* ob ignorantiam Doctrinæ Christianæ, 8. 14. 1. &c. quid , si hæc ignorantia proveniat ex nimia ingenii, memoriæve imbecillitate ? 8. 14. 6. *Matrimonii* impedimentum ortum ex cognatione legali, 9. 10. 4. & 5. *Matrimonium* an contrahi possit inter vittricum & uxorem privigni, & vice versa inter novercam & maritum privignæ, 9. 13. 1. &c. contractum cum noverca, vel nuru, an sit jure naturæ irritum, 9. 13. 4. *Matrimonia* Eunuchorum, & Spadonum utroque teste carentium, nulla sunt & irrita , 6. 11. 3. quæ fiunt à Conversis Cisterciensibus ejectis à Religione, an sint valida, 13. 11. 29. & 28. inita ab expulsis à Religione, an sint nulla, 13. 11. 27. & 26. Oblati an sint incapaces *Matrimonii*, 6. 3. 3.

Post contractum *Matrimonium*, sed nondum consummatum, indulgetur conjugui Religionem ingredi volenti bimestre spatium ad deliberandum, 13. 12. 2. ad eamque se de facto recipere potest, dummodò sit aliqua ex approbatis Religionibus, 13. 12. 9. post *Matrimonium* consummatum an, & quo pacto liceat conjugatis Religionem ingredi, 13. 12. 10. & 11. *Matrimonii* rati, non consummati, vinculum an dissolvat Professio Religiosa, 13. 12. 9. & 14. & an etiam Ordinis sacri assumptio, 13. 12. 14. *Matrimonium* irritum propter impedimentum dirimens, si obtineatur dispensatio Pontificia, an revalideretur, quin renovetur consensus inter conjuges, 13. 21. 6. & 7. an *Matrimonium* inter Fideles ratum fortius sit *Matrimonio* inter infideles consummato, 13. 21. 4. *Matrimonium* legitimum, & non ratum communiter intelligitur *Matrimonium* Infidelium, 8. 12. 5. L. 8. 13. 5.

olim quoque alia *Matrimonia* dicebantur legitima, & rata, alia rata, sed non legitima, 8. 12. 5. *Matrimonia* Hebræorum, & Infidelium quomodo, & quando dirimantur, 6. 4. 3. &c. *Matrimonium* inter Infideles contractum an solvatur, ubi alter ex conjugibus ad Fidem convertitur, 13. 21. 1. &c. *Matrimonia* Catholicorum cum hæreticis, 6. 5. 3. &c. an celebranda in Ecclesia, 6. 5. 5. inita inter unam partem Catholicam, & alteram hæreticam, an licita esse possint, 9. 3. 1. &c. *Matrimonia* Calvinistarum in Transylvania an irrita sint, & nulla, 13. 22. 1. &c. provisiones quædam circa *Matrimonia* Hollandiæ, & Belgii, in Synodis earum regionum non omittebdæ, 6. 6. 1. &c. *Matrimonii* insolubilitas à quo jure procedat, 13. 22. 3. *Matrimonii* dissolutio ex capite impotentia, 9. 10. 2. *Matrimonium* an dissolvatur per alterius conjugis à Catholica Religione apostasiam, 6. 6. 11. *Matrimonia*, quæ contrahuntur per interpretem, vel procuratorem, 13. 23. 7. & 9. *Matrimonium* ad *Morganaticam*, 13. 23. 12. *Matrimonia* occulta, & conscientia nuncupata, 13. 23. 12. &c. parùm ab Ecclesia approbantur, 13. 23. 13. *Matrimonium* secundum an sit verum Sacramentum, 8. 13. 7. quænam causæ *Matrimonii* ad solam spectent jurisdictionem Ecclesiasticam, 9. 9. 3. & 4. & 5. Matrimonialium triplex genus, *ibid.* quænam ad Judices seculares pertineant, 9. 9. 4. V. *Conditio*, *Denuntiatio*, *Dispensatio*, *Impotentia*, *Neophytus*.

Matthæus Card. Gasparcitur cum laude, 1. 3. 1.

Matthæus de Marignano, 13. 18. 5. Mauri. Eorum Legati, 7. 6. 1. Vid. *Indi*.

Ss. Mauriti, & Lazari Ordo Militaris, 3. 7. 8.

Mau-

Maurus Sylvester laudatur, 7. 11.
6. citatur, 9. 3. 5.

Maximianus Ostiensis Episcopus,
13. 7. 3.

Maximus Cynicus Constantinopoli-
tanæ Sedis invasor, 8. 11. 3.

Mazarienses Canonici, 10. 10. 4.

Mechliniense Pastorale citatur, 8.
3. 4.

Mechliniensis Archiepiscopus, 6.
6. 2.

Mechliniensis anni 1570. Synodus,
6. 6. 3. 1. 7. 3. 2. 1. 11. 8. 3. altera
anni 1574. 3. 4. 1. & 5. alia anni
1607. 7. 6. 8. 1. 8. 7. 1. 1. 11. 8. 1.
13. 3. 4. alia nullo anno indicato, 6.
10. 3. 1. 13. 4. 8.

Media nox. Ubi ejus punctum statui
nequit, ibi unde petenda sint initia
Ecclesiasticorum dierum, 6. 8. 16.

Medica ars, seu Medicina Sacerdoti-
bus, Clericis, & Monachis an in-
terdicta, 13. 10. 2. &c. quibus con-
ditionibus ejus exercendæ facultas Cle-
ricis, ac Monachis concedatur, 13.
10. 8.

Mediceus Card. Julius Archiepisc.
Florentinus, 9. 9. 13. fuit deinde Cle-
mens VII. *ibid.*

Medici quam sint faciles in testifi-
cationibus subscribendis, 13. 12. 31.
Medici, & Chirurghi an sint capaces
sacrorum Ordinum, 13. 10. 4. non li-
cet Christianis arcessere *Medicum* Ju-
dæum 6. 4. 2.

Mediolanenses Legati contra S. Ca-
rolum Romam missi, 11. 9. 1.

Mediolanensis Provinciæ Episcopi,
12. 6. 3.

Mediolanensis Archiepiscopus, 2.
2. 3. qua methodo illi Suffraganeus
concessus, 13. 14. 13.

Mediolanensis Diœcesis. An sit ibi
recepta Constitutio de non alienandis
rebus Ecclesiæ, 12. 8. 10. & 11.

Mediolanensis Ecclesiæ Acta, 5. 3. 6.

1. 12. 6. 8. mos circa jejunium Sabba-
thi, 12. 5. 3. abusus, & antiquæ cor-
ruptelæ, 12. 1. 3. & 6. &c.

Mediolanensis I. anni 1565. Syno-
dus, 4. 4. 2. 1. 6. 10. 4. 1. 7. 2. 12. 1.
8. 7. 3. 1. 9. 17. 5. 1. 11. 1. 6. 1. 11.
4. 7. 1. 11. 6. 5. 1. 11. 7. 1. 1. 11.
8. 3. 1. 11. 9. 4. 1. 11. 10. 3. & 9.
& 11. 1. 11. 12. 5. 1. 11. 13. 4. 1. 12.
6. 9. citatur, 7. 10. 3. & explicatur,
7. 10. 7. II. anni 1569. 11. 6. 5. III.
anni 1573. 5. 1. 6. 1. 5. 5. 6. IV. anni
1576. 4. 3. 5. & 6. 1. 4. 4. 3. 1. 5. 1.
1. & 3. & 6. 1. 5. 2. 1. 1. 8. 5. 1. &
2. 1. 11. 4. 8. 1. 13. 3. 4. & 5. V.
anni 1579. 3. 6. 5. & 6. 1. 3. 10. 9.
1. 4. 5. 5. 1. 4. 7. 2. 1. 5. 1. 1. & 6.
& 11. 1. 5. 2. 2. 1. 5. 5. 6. & 8. 1. 7.
10. 7. 1. 8. 4. 7. 7. 1. 8. 14. 3. 1. 11.
1. 6. 1. 11. 4. 3. 1. 11. 10. 9. 1. 13. 3. 4.
& 5. 1. 13. 19. 18. & 19. & 20. fuit
ab Apostolica Sede approbata, 13. 19.
8. & 10. & 20. VI. anni 1582. 11. 14.
10. & 12. VI. anni 1584. 6. 1. 9. 1. 11.
10. 9.

Megalius Episcopus Calamensis, Nu-
midæ Primas, 13. 10. 23.

Mel & lac offerri ad Altare mi nimè
permittebatur, nisi in die Paschatis,
5. 8. 2.

Meldensis Ecclesiæ Statuta, 3. 4. 2.
1. 3. 5. 2. 1. 3. 9. 9. 1. 3. 11. 1. 1. 8.
6. 2.

Meldensis anni 845. Synodus, 10.
1. 2. altera anni 1365. 9. 9. 1.

Meletius, ritus Græci Episcopus,
Suffraganeus Varadinen. 2. 12. 5.

Meliaporensis Episcopatus erectio,
2. 10. 7.

Melitensis Ecclesiæ Archidiaconus,
Canonici, & Dignitates præcedunt
Vicario Generali, 3. 10. 3.

Melitensis Episcopus, 10. 2. 3.

Melitensis anni 1703. Synodus, 2.
12. 12. 1. 11. 9. 1. aliæ nullo anno in-
dicato, 2. 12. 10.

- Mellitius Episcopus Londinensis, 2.
 2. 5.
 Melphitensis Episcopus, 3. 2. 5. 1.
 11. 9. 1.
 Membrorum abscissio an, & quando fieri possit sine peccato, 1. 1. 7. 2. &c.
 Mendicantes an gaudeant facultate absolvendi à reservatis Ordinario, 5. 5. 6. & 7.
 De Mendoza Card. Alvarus Patriarcha, 13. 8. 11.
 De Mendoza Ferdinandus citatur, 1. 5. 5.
 De Meneses Alexius Goæ Archiepiscopus, 2. 10. 4.
 Mengonius Petrus meritò confutatus, 5. 4. 2.
 Memna Patriarcha Constantinopolitanus, 1. 1. 3.
 Menochius Jacobus confutatur, 3. 10. 2.
 Mensurna divisio bonorum Ecclesiasticorum, 4. 4. 1.
 Merati Cajetanus laudatur, 6. 8.
 Mercatura Clericis interdicta, 10. 6. 1. &c. & quare 10. 3. 3. & 4. an liceat exercere *Mercaturam* cum Turcis, 13. 20. 4.
 Mercatus. Vid. *Nundinae*.
 Merces, aut stipendium petendum non est pro Extrema Unctione, 8. 4. 6. 1. 8. 5. 3. an recipi queat à Clericis, qui medicam artem exercent, 13. 10. 8. an examinаторibus danda sit ex redditibus Ecclesiæ vacantis, 4. 7. 11.
 Mercimonium quoddam circa Misarum eleemosynas dñatum, 5. 9. 5.
 Messalinus. Vid. *Salmasius*.
 Messanensis Græci incolentes, 2. 12. 10.
 Messanensis Archiepiscopus, 2. 6. 2. ejus cum Archimandrita concordia, 2. 11. 7.
 Messanensis Archimandritæ privilegia, & jurisdictio, *ibid.*
 Metenses Episcopi Archiepiscopi titulo decorati, 2. 4. 5. eorum prærogativæ, 2. 6. 1.
 Metensis sub Nicolao I. Synodus, 8. 12. 4. 1. 9. 3. altera anni 888. 1. 1. 4. 6. alia non indicato anno citatur, 2. 8. 3.
 De Meteren Emmanuel, 6. 6. 2.
 S. Methodius Monachus, & Episc. in Moravia, 6. 10. 6.
 Methodus, qua conscribendæ sunt Constitutiones Synodales, 6. 2. 1. & 2.
 Metis facta Divinarum Scripturarum translatio in linguam Gallicam, 6. 10. 2.
 Metrophanes Metropoli Smyrnen-sis, 7. 9. 1.
 Metropolitānus, seu Metropoli-ta, olim nullus in Italia præter Romanum Pontificem, 2. 2. 3. *Metropolitānus* Provinciæ est etiam Episcopus suæ civitatis, 2. 4. 1. *Metropolitani* juribus, aut præeminentiis, nihil detrahit Pallii gestandi obtenta facultas, 13. 15. 9. & 10. nonnulli *Metropolitæ* titulo Patriarchæ insigniti, 2. 4. 6. *Metropolis* præest Synodo Provinciali, 1. 1. 2. eo impeditur, quis Synodum cogere debeat, 1. 6. 4. *Metropolitānus* supplet Capituli Ecclesiæ Suffraganeæ vacantis negligentiam, aut defectum, 2. 9. 2.
 Metropolitici juris duplex auctoritas, 13. 7. 7.
 Mausius Joannes, 6. 6. 2.
 Mexicana anni 1585. Synodus, 12. 1. 6. 1. 13. 3. 3. à Sixto V. confirmata, 11. 10. 4. 1. 11. 13.
 Michael Imperator, 3. 9. 3. 1. 9. 1. 6.
 Michael à S. Joseph Guadicensis Episcopus, 6. 10. 1. 1. 9. 8. 5.
 Michol an rationabiliter desperaverit in corde suo Davidem sal-tan-

tantem, 11. 3. 1.

Midensis Episcopus, 9. 16. 2. & 4. ejus Decreta Synodalia nimio rigore conspersa improbantur, 11. 13. 4. l. 11. 14. 1. &c.

Milante Pius Thomas, 13. 12. 21.

Milevitana anni 416. Synodus, 13. 3. 1. l. 13. 6. 12.

Milevitanae Ecclesiae Vicarius Capitularis, 13. 25. 2.

Militaris Ordo. An ad illum pateat transitus Religiosis, 13. 11. 14.

Militia dimissa, cui nomen dederant, qui Clerici vestes Clericales resumunt, an ad pristina restituantur Clericalis ordinis privilegia, 12. 3. 1.

Millenorum annorum Indulgentiae incredibiles, & improbables, 13. 18. 8.

Millinus Card. Joannes Garcia Urbis Vicarius, 2. 3. 5.

Minimi S. Francisci de Paula Misarum onera non assumunt ultra quinquagesimum annum, 13. 25. 9. & 13.

Minister Sacramenti Baptismi, 12. 6. 7. Confirmationis quinam sit, 7. 7. 1. &c. l. 7. 8. 1. &c. l. 7. 9. 6. ordinarius est Episcopus, 13. 15. 1. extraordinarius quandonam delegandus simplex Sacerdos, *ibid.* Sacramenti Eucharistiae an esse debeat diversus à suscipiente, 13. 19. 27. & 28. Sacramenti Poenitentiae quinam sit, 7. 16. 3. &c. quinam Extremæ Unctionis, 8. 4. 1. &c. an multiplex esse possit, aut unus sufficiat, 8. 4. 4. & 5. nulla petita mercede suum debet ministerium præstare, 8. 4. 6. idem qui ungit, debet formam pronuntiare, 8. 4. 8. quinam *Minister* Sacramenti matrimonii, 6. 5. 3. l. 8. 12. 2. l. 8. 13. 2. &c. l. 8. 14. 5. l. 13. 23. 7. & 8. *Minister* Sacramenti per quem consecratur Episcopus, non impedit immediatam derivationem potestatis

Tom. II.

Episcopalis à Deo, 1. 4. 1. *Ministri* Ordinis, Poenitentiae, Eucharistiae, & Extremæ Unctionis, etiam testium munere apud Ecclesiam funguntur, si opus sit, 13. 23. 8. Vid. *Intentio*.

Minister ordinarius quando per se ipsum agere valet, tunc non est opera *Ministri* extraordinarii expetenda, 13. 15. 1. etiam *Ministri* Ecclesiae indigentium nomine comprehenduntur, 5. 8. 3. *Ministri* deputandi à Conservatoribus, 4. 6. 6.

Ministeria vilia Ecclesiasticis indecora, 13. 10. 1. quomodo coercendi Ecclesiastici ea exercentes, 13. 9. 13.

Ministerium idem est, ac Sacrificium, 8. 11. 3.

Minores, seu Ordo *Minorum* S. Francisci, 5. 5. 6. privilegio donati Confirmationem administrandi, 7. 7. 6.

Minores Conventuales, 13. 11. 19. Minores de Observantia, *ibid.*

Minores de strictiori Observantia, 13. 15. 1.

Miserabiles personæ ad tribunal Ecclesiasticum provocare semper possunt, 9. 9. 10.

Missæ Sacrificium an offerri expediat vulgari idiomate, 6. 10. 6. curandum est ab Episcopis quam diligenter, ut omni qua par est decencia perficiatur, 9. 15. 5. ad illud Fideles singuli an suam partem, h. e. panem, & vinum offerrent, 5. 8. 1. ejus tempore etiam denarii oblatis, 5. 8. 4. *Missæ* eleemosyna, seu stipendium, 5. 8. 5. taxanda ab Episcopo, 5. 8. 10. præsertim in Synodo, 5. 8. 11. *Missæ* Sacrificium an uni plus prosit, pro quo specialiter offertur, quam universo cœtui Fidelium, 5. 8. 6. quale tempus definitum sit ad *Missarum* privatam celebrationem, 6. 8. 5.

Missam iterare eodem die olim nequam

quam interdictum, 5. 8. 8. post prohibitionem an, & quando liceat Sacerdoti, 6. 8. 1. &c. præsertim Parocho, 7. 11. 2. variæ artes introductæ, quibus malitiosi Sacerdotes hanc prohibitionem eludere conati sunt, 5. 8. 8. tres *Missæ* singulis Sacerdotibus in Hispaniarum, & Lusitanæ Regnis celebrare conceditur pro die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum, 13. 25. 14. *Missæ* Sacerdotis concubinari non est assistendum, 7. 11. 8.

Missæ celebratio facta à non Sacerdote, poena degradationis punienda est, 9. 6. 7. *Missæ* extra Ecclesiam, cui fuerunt eleemosynæ oblatae, aut in alio Altari, quam à Benefactoribus designato, quando celebrari possint, 12. 7. 4. & 5. an celebrari possint in publicis Oratoriis ante *Missam* Parochialem, 12. 7. 7. *Missæ* Parochialis die Dominico solemniter celebrata, quare dicatur *Conventus*, 11. 14. 7. *Missæ* Conventualis celebranda à Capitulo quotidie pro benefactoribus, & Parochialis celebranda diebus festis à Parocho pro populo, 13. 25. 4. & 5. *Missæ* an audienda sit à secularibus in Ecclesia Parochiali omnibus diebus festis, 11. 14. 1. & 2. & 7. &c. an celebranda in nuptiis Catholicorum cum hæreticis, 6. 5. 5. qui tenetur *Missas* celebrare per se ipsum, an tempore infirmitatis, aut legitimi impedimenti, absolvatur ab obligatione celebrandi per alium, 12. 9. 4. & 5. cur *Missæ*, non ab alio, sed ab eo celebrari debeat, à quo Ordines conferuntur, 8. 11. 5.

Missarum onera in duplici classe considerata, deque eorumdem adimplemento, 13. 25. 4. &c. *Missarum* onera minuenda, 5. 10. 1. &c. an *Missarum* onera sint, necne detrahenda ex redditibus Beneficii, è quibus ordinan-

das honestam sustentationem est percepturus, 12. 9. 3. &c. *Missarum* onera perpetua, 13. 25. 4. & 10. *Missarum* onera in Beneficii fundatione imposita reducere non licet Episcopo, 13. 25. 18. & 26. neque earum onera quarum celebrationi Ecclesia, vel Sodalitium inito contractu se obstrinxerunt, 13. 25. 25. solæ *Missæ* perpetuæ sunt capaces reductionis, manuales verò condonatione, aut compositione supplentur, 13. 25. 29. *Missarum* reductiones qualiter faciendæ, & qua facultate, aut limitatione eas facere possint Episcopi, 13. 24. 1. l. 13. 25. 8. &c. *Missæ* cantatæ pro Mortuis quomodo reducendæ, 13. 25. 34. *Missarum* condonationes, seu remissiones, quæ omnino improprie dicuntur reductiones *Missarum*, à quo, & quibus conditionibus fiant, 13. 25. 15. & 29. & 34.

Missæ adventitiæ, seu Manuales, 13. 25. 4. & 10. *Missæ* bisaciatæ, & trisaciatæ quid essent, 5. 8. 8. consuetudo celebrandi *Missas* vespertinas, 6. 8. 4. &c. *Missæ* in prima die Synodi celebrari ne, & quidem solemniter, an audiri debeat ab Episcopo, 5. 1. 3. *Missæ* de Spiritu Sancto celebranda ante Synodum, 5. 1. 1. & in die prima Synodi, 5. 1. 2. pro Defunctis secunda die Synodi, & tertia die de SS. Trinitate, 5. 1. 4.

Vid. *Eleemosyna*, *Horæ Canonice*, *Obligatio*, *Onera*, *Tabella*.

Missionarii Regulares in Anglia an possint audire secularium Confessiones absque approbatione à Vicariis Apostolicis impetrata, 9. 16. 8. Vid. *Societas Jesu*.

Missionum Præfecti, V. *Dispensatio*.

Mitræ usus concessus Dignitatibus aliisque Canonicis quarumdam Cathedralium, 3. 11. 1. &c.

Mitylenensis Episcopus, 7. 9. 2. Mix-

Mixta ex Provincialibus, & Diocesanis Concilia, 1. 1. 3.

Moderatio servanda in casuum reservatione, 5. 5. 2. & 4. adhibenda in concedendis Indulgentiis, 13. 18. 1. & 8. quanta olim adhiberetur, 13. 18. 6.

Modestia in respondendo prudentibus arridere debet, 7. 15. 6.

Modestus Jurisconsultus citatur, 9. 13. 1.

Mœchis olim omnis venia alicubi denegata, 5. 4. 3.

Moguntina anni 813. Synodus, 11. 4. 5. l. 13. 12. 22. altera anni 847. 3. 1. 9. alia anni 888. 11. 4. 6. & 7. alia anni 1022. 4. 2. 6. cur Salegunstadiensis dicatur, 3. 5. 1. alia anni 1549. sub Paulo III. 13. 13. 14. alia nullo anno indicato, 13. 25. 1.

Moguntinus Archiepiscopus jus habet Reges Bohemiæ inungendi, 13. 7. 10. & 11. ejus Suffraganei Episcopi Herbipolensis, & Alberstadiensis, 13. 15. 10. & 11. ei cur alter Suffraganeus concessus, 13. 14. 9.

Molinæus Carolus erroris historici convincitur, 13. 6. 12. ejus error circa usuras refellitur, 10. 4. 2. &c.

Monacellus Franciscus citatur, 1. 6. 5.

Monachatus apostasia quam grave crimen putandum sit, 13. 11. 9.

Monachi olim subditi omnino Episcoporum juri, 1. 4. 3. nunc non item, *ibi* Monachi ad succurrendum quinam dicerentur, & qualis eorum Professio, 13. 12. 4. & 5. Vid. *Arma*.

Monachus quidam sanus sacro oleo inungitur accepta revelatione imminentis decessus, 8. 5. 2.

Monasterium novum in sua Diocesi construere volens Episcopus, quid donare eidem possit ex redditibus Ecclesiæ suæ, 12. 8. 13. erectio novorum *Monasteriorum* fieri nequit sine Pontificis auctoritate, & Episcopi licentia,

9. 1. 9. *Monasteriorum* inopiam quot mala comitentur, 11. 6. 5. Clericorum Collegia erecta intra *Monasteriorum* claustra, 5. 11. 2. *Monasteriorum* qualis olim exemptio, 3. 1. 7. *Monasteria* inferiora uni principali quomodo olim subessent, *ibid.* *Monasteria* parva qualiter, & quamdiu subjecta, aut exempta remaneant, 3. 2. 1. &c. *Monasterii* Monialium septa ingrediendi opportunam facultatem quis largiri debeat, 13. 12. 23. Vid. *Ecclesiæ, Oblati*.

Monasticum habitum in articulo mortis induere, quam obligationem olim importaret, 13. 12. 5.

Monetæ aureæ, aut argenteæ adulteratio, &c. poena degradationis punienda est, 9. 6. 7.

Moniales an possint sine labe simoniæ dotem consuetam monasterio persolvere, 11. 6. 1. &c. *Moniales* novitiæ S. Dominici an in mortis articulo Professionis vota emittere possint, 13. 12. 3. *Moniales* perinde ac reliqui Religiosi, à Tridentino comprehenduntur in iis, quæ spectant ad Professionem, 13. 12. 1. quomodo vitam communem servare debeant, 13. 12. 18. &c. earum vita communis alia esse debet, ac vita communis, quæ inter Canonicos olim vigeat, 13. 12. 22. quis opportunam facultatem largiri debeat cupientibus alloqui *Moniales* Regularibus subjectas, 13. 12. 23. *Monialibus* Confessarii extraordinarii faciliè concedendi, 13. 12. 17. *Moniales* quando egredi è clausura possint, 13. 12. 26. &c. *Monialis* etiam è monasterio egrediens monasticum habitum exuere numquam debet, 13. 12. 30. *Regularium* regimini subjecta à quo habere debeat facultatem egrediendi è monasterio, 13. 12. 27. *Monialium* translatio de uno ad alium monasterium, & egrediendi è monasterio facultas Sedi

Apostolicæ est reservata, exceptis quibusdam casibus, 9. 5. 8. Vid. *Accessus*, *Clausura*, *Confessarius*.

S. Monica Mater S. Augustini, 11. 5. 3. matrimonium contrahit cum Patricio Ethnico, 9. 3. 5.

Monita quorundam Antistitum suis Synodis præmissa, 6. 1. 3. &c. *Monita* ad Ordinarios locorum servanda circa reservationem casuum, 5. 5. 4.

Monitio unica, quæ tribus æquivalet, non sufficit, sed trina requiritur, ut Clerici tamquam contumaces declarari possint Clericalibus privilegiis expoliati, 12. 3. 4.

Monitiones nonnullæ faciendæ in Synodo, 5. 12. 1. &c.

Monogamia à Christo inviolabiliter restituta, 13. 21. 8. an, & cujus dispensationis capax sit, 13. 21. 9.

Montanistæ hæretici, si in Ecclesiæ Catholicæ gremium se recipiebant, rebaptizabantur, 7. 6. 7.

Montanus Episcopus Toletanus citatur, 7. 8. 1.

De Monte Robertus citatur, 13. 15. 8.

Montenerus Didacus Episcopus Conceptionis in America, 13. 15. 1.

Montes Pietatis an sint usurarii, 10. 5. 1. &c. inter Loca pia enumerantur, & Episcopi visitationi subjiciuntur, 10. 3. 5. & 2.

Montis Alti Oppidum in Civitatem erectum, 13. 7. 18.

Montis Falisci, & Corneti anni 1710. Synodus, 5. 1. 11. l. 6. 1. l. 7. 15. 13. l. 10. 8. 1. l. 11. 9. 1.

Montis Libani Maronitarum Syodus, 7. 9. 5.

Montis Pessulani anni 1215. Synodus, 11. 10. 6. altera anni 1258. 10. 4. 13.

Montis Regalis Archiepiscopus, 13. 12. 23.

Montis Regalis Synodus, 6. 3. 7.

Monumentum aliquod temporis injuria deperire, non est inauditum, 13. 14. 7.

Moravia. Ibi Missæ celebratæ Sclavonico sermone, 6. 10. 6.

Morbi, pravæque animi affectiones, an simul cum lacte infanscibus communicentur, 11. 7. 8.

Ad Morganaticam celebrata matrimonia quid sint, 13. 23. 12.

Mores. Eorum corruptela an epidemico morbo æquiparanda, 9. 15. 8. scrutinium de *moribus* promovendorum præsertim ad Sacerdotium, & Episcopatum, semper factum fuit, 3. 1. &c.

Moribundus. Vid. *Absolutio*.

Morinus Joannes citatur, 7. 13. 7. 1. 7. 15. 10. l. 8. 9. 5. modeste rejicitur, 7. 7. 3. ejus doctrina de Ordinibus infra Diaconatum ad trutinam revocatur, 1. 8. 9. & 5. 1. 8. 10. 4. &c.

Mortis alienæ votum an insurgat ex coadjutoriis, 13. 10. 25. & 26.

Motivum pœnitentiæ non confundendum cum occasione, qua quis excitatur ad pœnitentiam, 7. 13. 3.

Moses an licite permiserit Judæis libellum repudii, 9. 3. 3. l. 13. 22. 4.

Mozettæ usus omnibus Episcopis communis, 3. 11. 4.

Mulati. Descendentes ab iis an ab Ordinibus arcendi, 12. 1. 5.

Mulier, quæ hæretico sciente nupserit, dote privanda, 9. 5. 3. *Mulier* post sponsalia inita, ac etiam juramento firmata, an possit ad Religionem migrare, antequam matrimonium contrahat, 13. 12. 7. & 8. an in Religionem ex approbatis se recipere possit matrimonio rato, & nondum consummato, 13. 12. 2. & 9. &c. *Mulier* an ex dispensatione Divina plures habere maritos possit, 13. 21. 9.

Mulieres an propriis manibus tan-

gere Eucharistiam possint, 13. 19. 27.
Mulieres cogere, ut se Religioni devo-
 veant, interdicitur sub pœna excom-
 municationis, 13. 1. 12. *Mulierum*
 habita ratio in casuum reservatione, 5.
 5. 2. *Mulierum* vanus luxus, 11. 6. 2.
 quanta modestia & decencia vestitæ
Mulieres accedere debeant ad Eccle-
 siam, & præsertim ad Sacramenta
 Eucharistiæ, & Pœnitentiæ, 11. 12. 3.
 &c. *Mulieres* subintroductæ, 11. 4. 4.
 & 5. &c.

Multæ, seu pœnæ pecuniariæ pro
 patris criminibus à JUDGE Ecclesiastico
 inflictæ, 10. 9. 3. &c. harum tri-
 plex genus, 10. 10. 1. &c. penes quem
 deponendæ, 10. 10. 5. cur neque extra-
 judicialiter, neque frequenter exigen-
 dæ, 10. 9. 7. & 8. inflictæ à JUDGE
 Ecclesiastico ad quem usum applican-
 dæ, 10. 10. 1. &c.

Munus quodcumque accipere in-
 terdictum penitus Examinatoribus, 4.
 8. 1. & 2. & 21. *Munus ab obsequio*,
aut à lingua, an ultrà sortem exigi pos-
 sit à mutuuario, 10. 4. 4. nulla mu-
 nera in Ordinationibus, & in Baptis-
 mo accipiendæ à conferente, 5. 6. 1.

Munus vile exercere Ecclesiasticis
 interdictum, & indecorum, 13. 9. 23.
 l. 13. 10. 2. ab omnibus *Muneribus*
 Ecclesiasticis obeundis excluduntur
 ejecti à Religione, 13. 12. 21. non
 item dimissi à Societate Jesu, 13. 11.
 & 22.

Muratorius Ludovicus Antonius, 6.
 11. 1. citatur, 13. 19. 26.

Murga Petrus refellitur, 3. 1. 14.

Muscettola Franciscus Maria, 8.
 14. 5.

Musica in Ecclesiis qualiter mode-
 randa, 11. 7. 1.

Musica instrumenta an interdicenda
 in Ecclesiis, 11. 6. & 7.

Musici Eunuchi an excludendi à
 Musica Ecclesiastica, 11. 7. 1.

Mutatio antiquæ disciplinæ, seu
 consuetudinis, quando laudabiliter to-
 lerari possit, 11. 4. 1.

Mutilatio membrorum an, & quan-
 do fieri possit sine peccato, 11. 7. 2.
 &c.

Mutui duplex genus secundum ali-
 quos, 10. 4. 3. Vid. *Lucrum*.

Mysterium unitatis dicitur Ordina-
 tio præsertim Episcopi, & Presbyteri,
 8. 11. 5.

Mysticæ significationes Matrimonii
 rati, & Matrimonii consummati, 13.
 21. 4.

N

NAmurcensis Synodus, 6. 10. 3. l.
 13. 4. 8.

Nankynensis Episcopatus erectio, 2.
 10. 6.

Nannetensis Ecclesiæ Statuta, 3. 11.
 1. l. 3. 12. 1. l. 8. 6. 2.

Nannetensis incertæ ætatis, sed anni
 vel 658. vel 900. Synodus, 5. 3. 3. al-
 tera omnino incerti anni citatur, &
 explicatur, 11. 4. 6. & 7. alia item non
 indicato anno, 11. 14. 7.

Narbonense Pontificale citatur, 8.
 2. 2.

Narbonensis anni 1607. Synodus,
 11. 10. 3. altera anni 1609. 11. 8. 3.
 l. 13. 2. 4. l. 13. 2. 4. l. 13. 3. 3.

S. Narcissus Hierosolymorum Epis-
 copus, 13. 10. 22.

Natalis Alexander. Vid. *Alexander*.

Nationalia Concilia quid sint, & in
 quo sensu aliquandò vocata universa-
 lia, 1. 1. 2.

Nativitas Domini. Ea die olim sin-
 guli communicabant, 5. 1. 7. Missæ
 nocturnæ ejus diei qualiter celebran-
 tur, 6. 8. 7. &c.

Navagerius Card. Bernardus Epis-
 copus Veronensis, 13. 10. 29. l. 13.
 12. 19.

Navarre Nicolaus Suffraganeus
 Lug-

Lugdunensis, 13. 14. & 12.

Navarrus Martinus citatur, 8. 6. 4.
1. 8. 9. 12. 1. 10. 2. 1. 1. 11. 6. 7.
ejus opinio nimis severa rejicitur, 8. 4.
7. ejus discordia cum Dominico Soto
ob trinum contractum, 10. 7. 3.
& 5.

Nausea Fredericus Episcopus Vien-
nensis in Austria, 7. 13. 8. 1. 8.
6. 2.

Nazarenus Archiepiscopus non est
merè Titularis, 2. 7. & 4.

Nazianzenus Archiepiscopus (Card.
Henricus Henriquez) Nuntius Aposto-
licus in Hispania, 11. 5. 8.

Neapolitana anni 1576. Synodus à
Gregorio XIII. confirmata, 11. 5. 13.
altera anni 1683. 12. 6. 9. alia anni
1694. 5. 1. 2. 1. 5. 2. 4. 1. 8. 14. 3.
1. 9. 15. 3. 1. 12. 6. 10. alia anni 1716.
5. 1. 1. 1. 7. 3. 1. 1. 8. 14. 3. 1. 9.
15. 3. & 4. 1. 11. 5. 13. 1. 12. 6.
10.

Neapolitanus Archiepiscopus, 10.
5. 2. 1. 12. 2. 4. 1. 13. 12. 23. 1. 13.
21. 6.

Neapolitanus Senatus. Ejus Consti-
tutio circa causas Matrimoniales acces-
sorias, quæ ad Judices seculares per-
tinent, 9. 9. 5.

Nebisus Episcopus, 9. 15. 5.

Necessitas rationabilis excusans ab
interveniendi Divinis Officiis quænam
sit, 4. 4. 1.

Nectarius Constantinopolitanus
Episcopus, 1. 1. 3.

Neesen Laurentius citatur, 13. 23.
10.

Negotiatio cur Ecclesiasticis inter-
dicta, 10. 3. 3. & 4. an Clericis inter-
dicta *Negotiatio* quæstiosa etiam per
interpositam personam inita, 10. 9. 3.
Negotiationes improprie tales Clericis
minimè interdictæ, 10. 6. 1. &c. quæ-
libet *Negotiatio* diebus festis interdicta,
11. 3. 1.

Nemausensis Ecclesiæ Statuta, 3. 5. 2.

Nemausensis anni 1284. Synodus,
6. 4. 2. 1. 7. 15. 8.

Neonas Ravennatensis Episcopus, 7.
6. 1.

Neophytus si matrimonium contra-
hat cum secunda, vel tertia conjuge
eamdem Christi Fidem amplexa, prop-
terea quod prima in infidelitate per-
mansit, quare debeat consensus mu-
tuus renovari, 13. 21. 6. &c. *Neophyti*
sunt irregulares, & inter sacros Eccle-
siæ ministros numquam cooptari, ni-
si antea probati, certum suæ fidei de-
dissent testimonium, 12. 1. 4. & 6.
quandiu eorum filii ab Ordinibus ar-
ceri debeant, 12. 1. 6.

Neophytus Rhodinus citatur, 8. 4. 1.

Nepos legitimus ex filio spurio an
possit hæres ab avo institui, 13. 24. 20.
Nepos legitimus ex patre illegitimo na-
tus, an sit capax Beneficii, quod antea
avus possedit, 13. 24. 19.

S. Nepotianus Episcopus Arvernensis,
8. 4. 5.

S. Nicæ Abbas, ejusque prærogati-
væ, 3. 10. 3.

Nicæna I. anni 325. Synodus, 1.
6. 1. 1. 2. 4. 5. 1. 3. 3. 6. 1. 3. 9. 1.
1. 7. 6. 7. 1. 9. 6. 4. 1. 10. 4. 5. 1. 11.
2. 4. 1. 11. 4. 4. &c. 1. 11. 7. 1. 1.
12. 1. 4. & 6. 1. 13. 10. 23. explica-
tur, 2. 2. 2. 1. 13. 10. 23. ejus Epis-
tola Synodica, 3. 3. 6. II. anni 787.
& septima Generalis, 1. 6. 3. 1. 11.
6. 4.

Nicæna Fidei Formula, 5. 2. 3.

Nicæni Canonēs suspectæ fidei, 5.
11. 1.

Nicænus Episcopus, ejusque præ-
rogativa, 2. 4. 5.

Nicæphorus Callixtus citatur, 9. 9.
8. 1. 13. 8. 12.

Nicæphorus Confessor citatur, 13.
24. 12.

S. Nicæti Episcopus Trevirorum mi-

miraculis clarus, 4. 7. 6.

S. Nicolaus I. Papa, 2. 4. 7. 1. 3.
9. 3. 1. 4. 4. 5. & 1. 1. 5. 1. 8. 1. 7. 8. 7.
1. 9. 1. 6. 1. 9. 9. 3. 1. 9. 10. 5. 1. 9.
14. 5. 1. 13. 12. 11. citatur, 8. 12. 4.
& 6. 1. 9. 12. 8. 1. 11. 2. 1. 1. 11. 5.
2. & 3. 1. 11. 10. 9. 1. 11. 11. 3. expli-
catur, 8. 12. 6. ejus responsa ad Bul-
garorum consulta, *ibid.* & 1. 13. 18. 13.
& 15. cur declaraverit inaniter confir-
matos Bulgaros à Presbyteris Græcis
confirmatos, 7. 9. 1. & 3. qualiter Ar-
chiepiscopo Bituricensi titulum Pa-
triarchæ concesserit, 2. 4. 7.

Nicolaus II. Papa, 3. 10. 1.

Nicolaus III. Papa, 13. 1. 7.

Nicolaus IV. Papa, 7. 7. 6.

Nicolaus V. Papa, 3. 10. 1. 1. 13.
7. 6. 1. 13. 13. 12.

Nicosiani pulveris usus cur interdic-
tus in aliquibus Ecclesiis, 10. 3. 2.

Nicosiensis Ecclesiæ Statuta, 3.
11. 1.

Nicosiensis Archiepiscopus, 7. 9. 1.

Nicylla fœmina vana, 12. 9. 2.

Nigri. Vid. *Indi*.

Ninivite veram contritionem ha-
buerunt, licet commoti mortis timore,
7. 13. 3. & 7.

Nivernensis Dux, 2. 7. 5.

Nobilis nemo esse potest, qui in-
genus non sit, 13. 7. & 18.

Noe Patriarchæ quare concessum
indultum poligamiæ, 13. 21. 8.

Nomen Mahometanum assumere an
liceat ad facilius occultandam Chris-
tianorum Religionem, 13. 20. 8. &c.
Nominum institutio ad quid significan-
dum excogitata, 13. 20. 14.

Nominatio regia ad alium Episcopa-
tum non liberat Episcopum à vinculo
prioris Ecclesiæ, 13. 19. 15.

Nonantulana anni 1688. Synodus,
7. 2. 13. 1. 11. 12. & 5.

Nonantulani Abbates, eorumque
prærogativa, 2. 11. 16. Synodum cele-

brandi privilegio donati, 2. 11. 7.

Nordoviensis Episcopatus Mona-
chorum S. Benedicti, 13. 7. 14.

Norimbergensis Germanorum Prin-
cipum Conventus, 5. 9. & 4.

Notarii Apostolica Sedis. Vid. *Pro-
tonotarii*.

Notarius Synodi quinam eligendus,
4. 1. 3. *Notarii* an peculiarem consti-
tuerent Clericorum Ordinem, 8. 9.
7. & 8. *Notarii* Curiae Episcopalis ad-
hibendi à iudicibus Synodalibus, 4.
5. 7.

Notarius. Vid. *Scandalum*.

Novam Disciplinam introducere
aliquandò prudentia est, 5. 3. 7.

Novariensis Episcopus, 10. 9. 8. 1.
10. 10. 2.

Noverca. Vid. *Matrimonium*.

Novitas, an & quando evitanda,
11. 1. 1. &c. *Novitatis* nota quando
merito, & quando immerito impacta,
11. 1. 8. & 9. *Novitas* in Dioecesim
non inducenda, qualis sit, 11. 4. 1.
&c. hujus ætatis homines sunt *Novita-
tis* nimium studiosi, 11. 7. 8.

Novitiatus annalis contrahi nequit
nisi ex dispensatione summi Pontificis,
13. 12. 2.

Novitii quo delectu recipiendi, &
quomodò eorum spiritus explorandus,
14. 11. 7. quomodò probandi, 11. 3.
3. & 5. an emittere possint Professio-
nis vota in articulo mortis, & si con-
valescant, an eadem rata habere de-
beant evolutò probationis anno, 13.
12. 3.

De Noyelle Carolus Generalis Soc.
Jesu, 5. 11. 9.

Nullitatis vitium an statim induca-
tur iis actibus, qui ab Ecclesia prohi-
bentur, 13. 13. 8.

Nullius. Quinam Prælati dicantur
Nullius, 2. 11. 3. & 4. & 14. qualitas
Nullius quas habeat annexas præroga-
tivas, 2. 11. 16. competit Territorio.

Mas-

Massanensis Archimandritæ, 2. 11. 7.
Territorium *Nullius* à quo visitari debeat, 3. 5. 3. Abbates *Nullius* an, & cui Synodo teneantur interesse, 3. 1. 16.

Numerus pluralis pro singulari adhibitus in sacris Litteris, 8. 4. 4.

Nuntii Apostolici pro restituendo laicis Calicis usu instarunt, sed incassum, 6. 9. 3. ipsis aliquandò auctoritas delegata illum permittendi, 6. 9. 5.

Nundinæ, seu Mercatus, in diebus festis an tolerandæ ab Episcopo, 7. 3. 2. & 3.

Nuptiæ. Earum validitas à solo pendet contrahentium consensu, nequaquam autem à nutu eorum, sub quorum dominio, vel potestate contrahentes existunt, 9. 11. 4. cognatio spiritualis eas irritas reddit, 9. 10. 6. an earum conviviis interesse liceat Ecclesiasticis, 11. 10. 11. Secundæ *Nuptiæ* non benedicuntur, & quare, 8. 7. 13. *Nuptiæ* inter Henriquetam Galliæ Principem, & Carolum I. Britanniarum Regem, quibus ritibus celebratæ, 6. 5. 5. quam dedecet *Nuptias* spirituales omnis mundana pompa, & profanus luxus, 11. 6. 7.

Nuptiales ritus olim in Ecclesia usati, 8. 12. 3.

Nurus. Vid. *Matrimonium*.

Nutrices Christianæ nequeunt adhiberi ad lactandos filios Hebræorum, 6. 4. 2.

Obedientia an Superiori Regulari exhibenda ab ejectis, 13. 11. 20. & 27.

Obedientiales olim dicti Punctatores, 4. 4. 2.

Oblatæ clausuræ lege non obstringuntur, 13. 11. 29. domus *Oblatarum* minus periculosa ægotanti mulieri

quam consanguineorum, 13. 22. 31. B. Mariæ Virginis de Urbe mulieres *Oblatæ*, 6. 3. 3. Vid. *Tertiariæ*.

Oblati Deo, & monasterio filii impuberes, 6. 3. 3. *Oblati* monasteriorum quinquam sint, & an incapaces matrimonii, 6. 3. 3. an censeantur personæ Ecclesiasticæ, & an gaudeant privilegio, 6. 3. 4.

Oblatio aliqua pecuniæ exigebatur à Patriarcha Maronitarum, 5. 7. 10. *Oblationes* panis, & vini, quæ olim fiebant à Fidelibus convenientibus ad Sacrificium Missæ, 5. 8. 1. an aliæ interdixit, 5. 8. 2. *Oblationum*, quæ fiebant ad Altare, duplex, genus, *ibid.* *Oblationes* pro Defunctis, 5. 8. 4.

Obligatio celebrationis Missarum an ultrà decennium protendatur, 13. 25. 9.

Oblivio Mysteriorum Fidei, & Doctrinæ Christianæ, orta ex hebeti ingenio, an esse debeat impedimentum matrimonii contrahendi, 8. 14. 6.

Obstetricum cura pro recta administratione Baptismi, quando infans periclitatur, 7. 5. 6. 1. 7. 6. 4.

Occasio, qua quis excitatur ad poenitentiam, non confundenda cum motivo poenitentiae, 7. 13. 3.

Occidens. Archiepiscopi in Occidente, Patriarchæ titulo appellati, 2. 4. 8.

Occidere. Lex de non occidendo innocentem an possit à Deo dispensari, 13. 21. 9. qui occidit Rectorem Ecclesiæ sui juris patronatus, quas poenas ipse, ejusque successores incurrant, 13. 24. 21. V. *Adulterium*, *Uxor*.

Occulta crimina an sint reservanda, 5. 5. 2. & 3. & 4. Vid. *Episcopus*.

Occultare propriam Fidem quatenus liceat, 13. 20. 11.

Octavianus Antipapa, 2. 6. 3.

Odespum Ludovicus, 6. 10. 3.

Odilia, filia Comitum Herimani, Oleo sanc-

sancto sana inungitur, accepta instantis mortis revelatione, 8. 5. 2. *Odiosa materia, & poenalis. In ea Constitutiones Pontificiæ, & Canonum dispositiones non sunt extendendæ à casu ad casum, 10. 2. 3. & 4. Odo Episcopus Parisiensis, 3. 9. 9. 1. 7. 16. 7. 1. 8. 4. 5. & 6. 1. 8. 6. 2. Economi Ecclesiarum undenam assumerentur, 8. 9. 8. Economus Synodalis, 4. 1. 8. Offensio populi quanto studio præcavenda, 11. 1. 2. Offertorii tempore quæ oblationes fierent à populo, 5. 8. 1. Officia Clericorum diversa non semper indicant diversitatem Ordinis, 8. 9. 8. Officiis publicis præfici nequeunt Judæi, 6. 4. 2. Officialis quisnam dicatur, 3. 3. 2. idem est, ac Vicarius Generalis Episcopi, 2. 8. 1. qui dicitur Officialis principalis; sicuti Vicarius Foraneus dicitur Officialis Foraneus, 3. 3. 8. Officiales Sedis Apostolicæ, de quibus Extravag. Cum Mattheus, de hereticis, & Divina in eminenti, de privilegiis, 3. 8. 8. reddunt sua Beneficia omnimodè affecta, 9. 7. 5. Officiales suam operam Synodo præstantes, 4. 1. 1. &c. Officium quid sit, 3. 3. 1. Officia, aut dignitates Ecclesiasticas habere, an, & quatenus interdictum sit filiis illegitimis, 13. 24. 11. &c. Officium simplex potest de novo erigi ab Episcopo, 12. 1. 8. an dimittens Officium transferat in successorem etiam munus Examinatoris Synodalis, ad quod sub Officii tantum nomine fuerat deputatus, 4. 7. 5. S. Officium, Vid. Congregatio S. Officii. Officium Divinum. V. Episcopus. Officium parvum B. Mariæ Virg. aut Defunctorum, quando recitanda*

sint in Choro, 13. 9. 12. Officium Gregorii Palamæ. Ejus recitatio interdicta, 6. 3. 7. Olchiniensis Episcopus, 3. 12. 3. Olesnicus. Vid. Sbigneus. Oleum sacrum; quod etiam sanis ministratur apud Græcos, an haberi possit pro vero Sacramento, 8. 5. 4. &c. in Olei sacri distributione aliqua pecuniæ oblatio exigebatur à Patriarcha Maronitarum, 5. 7. 10. Oleum balsamo immixtum qualis materia sit Sacramenti Confirmationis, 13. 19. 16. Oleum Confirmationis debet esse ab Episcopo benedictum, 13. 15. 1. sicuti etiam Olea sacra ad consecrationem sacrorum utensilium, 13. 16. 12. Oleum, materia Extremæ Unctionis, quale esse debeat, 8. 1. 3. &c. Oleum sacrum ad consecrationem Ecclesiarum requisitum, 13. 15. 2. & 4. Oleum sacrum adhibitum ad sui, aliorumque curandas infirmitates, 8. 4. 2. 1. 8. 5. 4. 1. 8. 6. 11. Oleum ad luminaria oblatum ad Altare tempore Sacrificii, 5. 8. 2. Olmucensi Episcopo quam cautè commissa Regis Bohemiæ inunctio, 13. 7. 10. Onera Missarum in Ecclesia Regularium adimplenda per Sacerdotem à legatario designandum, an possint adimpleri per Sacerdotem secularem, & casu quo Regulares id nolint, an liceat onus Missarum in aliam Ecclesiam transferre, 13. 25. 7. Onera Missarum minuenda, 5. 10. 1. &c. Onera perpetua Missarum qualiter acceptari debeant, 13. 25. 10. Operæ serviles quatenus diebus festis interdictæ, 13. 18. 10. Opinio quam amplexi sunt, & in praxim redegerunt Pontifices in Sacramentorum materia, probabilior dici debet, & magis plausibilis, 13. 13.

5. Sedes Apostolica cavere solet, ne quid contra receptas Theologorum *Opiniones* decernat, 12. 5. 15. & 18. *Opinio* asserens Episcopis auctoritatem absolvendi ab hæresi, an sit damnata ab Alexandro VII. 9. 4. 1.

Optatus ex Lectore Doctor audientium, seu Cathéchista constituitur, 8. 9. 8.

Optio ad Episcopatus Cardinalitios, 13. 8. 4. & 5.

Orani Civitas subjecta jurisdictioni Archiepiscopi Toletani, 13. 7. 19.

Oratio. A quibus abstinendum certis temporibus, ut *Orationi* melius vacetur, 5. 1. 8.

Oratores Bacchanalium cur dicti Mediol. Legati, 11. 1. 9.

Oratorium. An liceat diebus festis audire Sacrum in *Oratorio* privato, 11. 14. 10. abusus introducti in Regno Poloniæ circa *Oratoria* domestica, 6. 1. 2.

Ordinandi non initiabantur, nisi post probationem, 11. 3. 3. olim in convictu, & veluti Seminario Episcopi educabantur, 11. 2. 3. nunc in aliquibus locis, nisi certo temporis spatio in Seminario fuerint, non admittuntur, 11. 2. 11. quod ut ubique servaretur, ab Episcopis curandum esset, 11. 2. 11. *Ordinandorum* delectus ab Episcopo qualiter faciendus, 12. 4. 8. quos minus dignos invenit sacra Ordinatione, repellere debet Episcopus, 11. 2. 16. *Ordinandorum* mores minutissimo scrutinio semper subjacerunt, 5. 3. 1. &c. *Ordinandorum* multitudini cur, & quomodo modus imponendus, 11. 2. 1. &c.

Ordinarius. Ejus jurisdictio quò se extendat, 8. 7. 4. & 5. & 6. ab eo quæ moderatio servanda in casuum reservatione, 5. 5. 4. contra ejus sævitiam quali remedio utatur S. Congregatio, 13. 10. 30. quam jurisdictio-

nem habeat *Ordinarius*, seu Episcopus loci, in Religiosos parvorum Conventuum, 3. 2. 1. &c. quando habeat facultatem procedendi contra Religiosum tamquam apostatam, 13. 11. 12. & 13. & 14. & quando ea uti juxta leges æquitatis minimè debeat, 13. 11. 14. sine nimii rigoris, ac etiam injustitiæ nota negare nequit ejecto à Religione testimonium emendatæ vitæ, propterea quod is ejectio- nis tempore non omnia exactè servaverit, quæ ipsius Ordinis Constitutio- nibus caverentur, 13. 11. 20. Vid. *Beneficium*, *Episcopus*.

Ordinatio facta ab Episcopo in Mis- sa, non ab ipso, sed ab alio Sacerdote celebrata, an sit licita, & valida, 8. 21. 5. &c. Missa præsertim Episcopi ordinantis an sit de *Ordinationis* substantia, 8. 11. 6. *Ordinatio* quando absolute iteranda, 8. 11. 2. & quando conditionatè, 8. 10. 3. 1. 8. 11. 2. an potius supplendum, id quod est omissum, 8. 10. 12. *Ordinationum* sacerarum delectus, 1. 2. 5. &c. *Ordinationes* sacræ non nisi in Ecclesia celebratæ, 8. 11. 3. & quidem tempore Sacrificii, *ibid.* quod ultimum nunc quoque servandum est de præcepto, 8. 11. 5. *Ordinationis* sacræ titulus, 12. 9. 1. &c. *Ordinationes* ad titulum Patrimonii unde originem suam repetant, 11. 2. 14. jura *Ordinationis* olim soluta in honoris, & subjectionis significationem, 5. 6. 1. ad quem spectat *Ordinatio* subditorum secularium Prælati inferioris, 2. 11. 14. qualiter se continere debeant Episcopi circa *Ordinationes* Regularium, 9. 17. 3. & 4. an valida, & licita sit *Ordinatio*, si Episcopus ab uno Episcopo consecratur, altero tantum seculari Presbytero assistente, 13. 13. 2. &c. *Ordinationes* coactæ an sint licitæ, & validæ, 12. 4. 21. & 3. & 7. *Ordinatio* Episcopalis
Ce-

Celidonii cur reprobata à S. Hilario, 9. 8. 5. & Marcelli Diensis cur reprobata à S. Hilario Papa, 9. 8. 6. Vid. *Cardinales*.

Ordinatus à Pontifice, cæteris præfertur, 3. 10. 8.

Ordines Militares, excepta Religione Hierosolymitana, non emittunt solemnem professionem vi cujus matrimonii rati, non consummati, vinculum dissolvatur, 13. 12. 9.

Ordo S. Hieronymi. Ejus Oblati, 6. 3. 3.

Ordo Hierosolymitanus, 3. 7. 1. &c. 1. 12. 5. 15. &c. 1. 13. 12. 9.

Ordo S. Jacobi de Spatha. Ejus jurisdictio spiritualis, 13. 14. 14.

Ordo Ss. Mauriti, & Lazari, 3. 7. 8.

Ordo sacer est verum Sacramentum, 8. 9. 2. &c. utrum in cujuslibet *Ordinis* minoris collatione verum conficiatur Sacramentum, 8. 9. 1. &c. in *Ordinibus* minoribus an conferatur gratia, 8. 9. 9. & 12. 1. 8. 10. 4. qui *Ordines* etiam minores suscipit in peccato, quale novum peccatum, & an sacrilegium committat, 8. 9. 1. & 12. ascendens ad *Ordinem* cum alicujus censuræ vinculo, an incurrat irregularitatem, 12. 3. 6. & 7. Ordo quare iterari nequit, 8. 8. 3. *Ordinis* Minister est Episcopus, 13. 19. 5. Episcopi destinati ad *Ordines* Græcis conferendos, 2. 12. 2. Vicarius Generalis an possit concedere litteras dimissorias ad *Ordines*, 2. 8. 3. qui ad *Ordines* sacros extra tempora, vel absque litteris dimissorialibus, vel ante legitimam ætatem promoventur, quas pœnas incurrant, 9. 8. 3. *Ordines* qua prævia informatione conferendi ab Episcopo, 4. 7. 1. ad *Ordines* minores quinam promoventi, 12. 4. 3. qui ad *Ordines* etiam minores aliquem promovebat minùs idoneum, aut ante legitimam ætatem,

aut sine Patrimonio, quas pœnas olim incurreret, 9. 8. 3. conjugati an, & quibus conditionibus possint ad *Ordines* sacros promoveri, & variæ in hac materia dispensationes concessæ, 13. 12. 16. à sacris *Ordinibus* arcentur Neophyti, 12. 1. 4. & 6. & spurii, 9. 14. 4. an, quare, & quatenus etiam illegitimi, 13. 24. 11. & 12. descendentes ex Judæis, Mauris, Nigris, Indis, aliisque infidelibus, an sint *Ordinum* incapaces, 12. 1. 4. & 5. & 6. quibus culpis immunes esse debeant *Ordinibus* sacris initiandi, 9. 6. 2. *Ordinem* aliquem suscepturi an alicujus Ecclesiæ servitio semper mancipandi, 11. 2. 4. &c. in *Ordinum* collatione nulla munera accipienda, 5. 6. 1. *Ordinum* numerus infra Diaconatum, 8. 9. 7. & eorum origo, seu singulorum institutio, 8. 9. 6. &c. eorum quamvis sit materia, 8. 10. 3. & 9. intra Missarum solemnias, sed extra sanctuarium & Altare conferebantur, 8. 11. 4. congruum est, ut in Missa nunc item conferantur, 8. 9. 12. 1. 8. 11. 4. an possint simul cum Subdiaconatu eadem die uni eidemque personæ conferri, 12. 3. 5. quibus & quando eos conferre possint Abbates, 2. 11. 8. &c. præsertim Mantuæ Abbas S. Barbaræ, 3. 1. 6. eorum collatio facta ab Abbate personis in suo privilegio non comprehensis an sit valida, 2. 11. 13. in *Ordinibus* minoribus constitutus quando fruatur privilegio fori, 12. 2. 1. 1. 12. 6. 4. & 5. ad *Ordines* sacros nemo Religiosus ante Professionem promoveri potest, nisi habens Patrimonium, vel Beneficium Ecclesiasticum, exceptis Religiosis Soc. Jesu, 13. 11. 24. & 25. *Ordines* hierarchici quinam sint, 13. 19. 17. quæ conditiones ad eos ritè suscipiendos præquirantur, 12. 4. 3. & quæ dispositiones præviæ, 11. 2. 17. an ad eos suscipiendos quisquam adi-

- adigi possit, 12. 4. 5. & 6. trium *Ordinum* hierarchicorum, i. e. Episcopatus, Presbyteratus, & Diaconatus, quænam sit adæquata materia, & forma, 8. 10. 1. &c. *Ordo* sacer est impedimentum dirimens matrimonium, 13. 12. 14. *Ordinis* sacri assumptio an dissolvat vinculum matrimonii rati non consummati, *ibid.* per *Ordines* sacros in sæculo susceptos an possit quis dici ab incontinentiæ periculo procul abesse, *ibid.* Episcopus renuens *Ordines* alicui conferre, non tenetur causam manifestare, 12. 8. 4.
- Episcopalis *Ordinis* potestas, 1. 4. 1. Episcopi *Ordinis* potestate superiores sunt Presbyteris, 13. 1. 2. quæ spectant ad *Ordinis* potestatem, à Vicario Generali, etsi Episcopali *Ordine* sit insignitus, expleri nequeunt, aut alteri Episcopo committi, 2. 8. 2. *Ordinis* apostasia, 13. 11. & 9.
- V. *Castitas*, *Dimissoria*, *Episcopus*.
- Ordo sedendi in Synodo, 3. 10. 1. &c.
- Ordo Officii Divini Romæ editus anno 1645. citatur, 6. 8. 21. alter pariter Ecclesiæ Patriarchalis Venetiarum citatur, *ibid.*
- Ordo Ecclesiæ Apamiensis, 6. 8. 4.
- Ordo Romanus citatur, *ibid.*
- Organa, aliaque instrumenta musica, an ab Ecclesiis eliminanda, 11. 7. 6.
- Orientales Ecclesiæ an Pallii prærogativa gauderent, 12. 15. 18. &c. earum consuetudo citra Confirmationis administrationem, 7. 9. 1.
- Orientales. Eorum ritus in administratione Extremæ Unctionis, 8. 1. 4. 1. 8. 3. 3. 1. 8. 4. 8. 1. 8. 5. 3. & circa jejunium Sabbathi, 11. 5. 1. &c. eorum controversiæ circa cibos diebus esurialibus licitos, 11. 5. 10. *Orientalium* quorundam error circa secundas nuptias, 8. 2. 13. & 7.
- Origenes à sacra Ordinatione repul-
- sus, quia se eunuchum fecerat, 11. 7. 4. citatur, 13. 1. 3. & 4.
- Oriolana anni 1600. Synodus, 10. 10. 3.
- Oriolanus Episcopus, 13. 1. 13.
- Oritanus Episcopus, 13. 21. 14.
- Ornamenta Clericis interdicta, 11. 4. 2.
- Ornatus muliebris, an & quale peccatum sit 11. 12. 1. &c.
- Orphani ad tribunalia Ecclesiastica provocare semper possunt, 9. 9. 10.
- Oscensis Episcopus, 6. 8. 3.
- Oscensis anni 498. Synodus, 1. 3. 1. 1. 1. 5. 2. 1. 3. 1. 1. altera non indicato anno, 6. 8. 3.
- Osculum pacis an accipiendum Metropolitano in Conciliis Provincialibus, 5. 1. 10. & 11.
- Osius Episcopus Cordubensis, 11. 14. 7.
- Osnabrugensis anni 1628. Synodus, 11. 11. 6.
- Ossinius Armenorum Rex, 8. 1. 4.
- Ostiarum fit mentio expressa ab Ecclesiæ primordiis, 8. 9. 6. & 7. *Ostiariorum* officium, 11. 1. 8.
- Ostiarum Synodales, 4. 1. 7.
- Ostiensis Card. Henricus de Segusio, 13. 21. citatur, 7. 16. 9. 1. 13. 15. 15.
- Ostiensis, & Veliternensis Episcopus, 7. 1. 7. 1. 13. 6. 6. 1. 13. 8. 3. ejus duplex prærogativa, & Pallium gestandi, & consecrandi Pontificem, 2. 6. 1. 1. 13. 7. 3. 1. 13. 15. 8. Suffraganeum habere solet, 13. 8. 5. 1. 13. 14. 8.
- Ostiensis, & Veliterna anni 1698. Synodus, 6. 3. 6. 1. 7. 2. 13. 1. 7. 14. 2.
- Ostunensis Episcopus, 13. 24. 14.
- Otho IV. Imperator, 13. 13. 12.
- Othobonus Cardin. S. Hadriani ad Regnum Angliæ Legatus, 10. 9. 3.
- Otto Card. Tusculanus, 7. 9. 1.
- Ori-

Ovidius Poeta citatur, 11. 9. 2.
Oxoniensis anni 1408. Synodus, 6.
10. 3.

P

PAcis Osculum. Vid. *Osculum*.

Pacta circa suas pensiones Episcopis Suffraganeis omnino interdicta, 13. 14. 6. *Pacta*, & conventiones, seu capitulationes, seu concordata ab Episcopis etiam præstito juramento inita cum Canonicis eos mox electuris, an sint irrita, 13. 13. 11. &c. quid, si eadem post electionem fiant ab ipsis Episcopis? 13. 13. 17. & 21. &c. si honesta sint, & in publicam utilitatem tantummodo vergant, 13. 13. 19. &c. si fiant à Cardinalibus in Conclavi ante Pontificis electionem, 13. 13. 20. si fiant à Capitulis, & Collegiis, quæ unius Abbatis, seu Præpositæ regimini subjaceant, 13. 13. 23.

Pactum francandi, cujus naturæ contractus sit, & quas condiciones habere debeat, ne sit usurarius, 10. 8. 3. &c.

Palæottus Card. Gabriel primus Archiepiscopus Bononiæ, 4. 5. 6. 1. 4. 8. 4. 1. 8. 14. 3. 1. 13. 19. 18. citatur cum laude, 5. 3. 6. 1. 10. 8. 5.

Palestina Episcopis S. Alexandrum coadjutorem dant S. Narcisso cum jure successionis, 13. 10. 22.

Palama. Vid. *Gregorius*.

Palentina anni 1322. Synodus, 1. 6. 3.

Palladius Galata citatur, 1. 1. 3.

Palladius Præfectus Prætorio, 3. 9. 11.

Pallavicinus Card. Sfortia citatur, 6. 6. 9. 1. 7. 4. 7. 1. 7. 13. 7.

Pallium, quod etiam *Palleum* dicitur, ejusque mystica significatio, 13. 15. 18. quis Pontifex illud primus concesserit, 13. 15. 8. ejus usus qui-

bus competat, & quibus aliquando concessus, 2. 6. 1. 1. 13. 15. 7. &c. olim non nisi Romæ præsentibus concedebatur, 13. 15. 18. illud induere quando possit Episcopus, aut Archiepiscopus, 3. 11. 5. &c. *Pallium* affert complementum muneris Archiepiscopalis, 2. 5. 8. ejus honorem quæ prærogativæ, & privilegia consequantur, 2. 6. 1. 1. 13. 15. 9. *Pallii* honore cur non fruantur Patriarchæ, & Archiepiscopi in partibus, 13. 15. 17. ante *Pallii* receptionem potest Episcopus Synodum cogere, & Pontificalia exercere; Archiepiscopus non potest, & quare, 2. 6. 4. ex duobus *Palliis* utentibus quis alium præcedere debeat, 11. 15. 9.

Pallium Philosophorum proprium, in Sacerdotibus olim improbatum, 11. 8. 1.

Palma Hieronymus junior, 13. 24. 2.

Palmerius. Vid. *de Cocco*.

Pampilonensis Episcopus, 12. 7. 6. 1. 13. 9. 21. 1. 13. 24. 14.

S. Pancratii de Lucar Plebanus, 5. 4. 2.

S. Pancrati Martyr acerrimus in perjuris ultor, 4. 7. 6.

Panis offerebatur ad Altare tempore Oblationis, 5. 8. 1. & 2.

Panormitanus Archiepiscopus, 12. 6. 10. 1. 13. 12. 16.

Papa, nomen olim Episcopis commune, 11. 3. 4. & quare, *ibid.* quandam coeperit esse proprium Pontificis, *ibid.* Papa est Patriarcha Oecumenicus, 2. 4. 7. Papa an umquam coegerit Concilium Provinciale, 2. 2. 5. & 6. Diocesanum, 2. 2. 7. Vid. *Pontifex*.

Papebrochius Daniel citatur, 13. 18. 5. & 6.

Papiensis Episcopatus. Huic unitur in perpetuum titulus Archiepiscopi

Mm

Ama

Tom. II.

Amasiæ, 13. 8. 15. 1. 13. 15. 17.
 Papiensis Episcopus, 2. 6. 3. Pallii
 honore ab antiquis temporibus fruitur,
 2. 6. 1. l. 13. 15. 17.
 Papinianus citatur, 9. 13. 1.
 Parabolani quid essent, 8. 9. 8.
 Parata, id est Procuratio, 5. 6. 2.
 & 3.
 Parentes an possint matrimonia irri-
 tare, 9. 11. 4. unde profluxerit *Parentum*
potestas offerendi monasterio filios
 impuberes, 6. 3. 2.
 Parisiense Parliamentum, 9. 9. 2.
 Parisiense Rituale, 8. 3. 4.
 Parisienses Theologi, 8. 13. 1.
 Parisiensis Curia Decretum contra
 resignationes Beneficiorum examina-
 tur, 13. 10. 18.
 Parisiensis Reformationis anni 1586.
 articuli citantur, & explicantur, 4. 7. 2.
 Parisiensis anni 829. Synodus, 7.
 10. 8. altera anni 1212. 11. 10. 6. alia
 anni 1346. 3. 12. 4. alia anni 1557.
 8. 6. 5.
 Parochia. An Parochiani teneantur
 in Paschate communicare in propria
Parochia, 9. 16. 5. in *Parochiis* unitis
 Capitulo, seu monasterio, deputari
 solent Vicarii ad nutum amovibiles,
 12. 1. 2.
 Parochiales Ecclesie quibus confe-
 rendæ, 13. 9. 18. &c. nulli conferen-
 dæ, nisi prævio examine inveniatur
 idoneus, 4. 7. 1. l. 4. 8. 9. *Parochia-*
lium collationes quandonam sint irritæ
 ex defectu legitimi concursus, 4. 7. 9.
Parochialium collationem an Capitu-
 lum Sede vacante possit sibi reservare,
 4. 8. 10. *Parochiales* Jurispatronatus
 Laici, 4. 8. 9. Institutio *Parochialium*
 Jurispatronatus Ecclesiastici, 4. 8. 7.
 & 8. Rectores Ecclesiarum *Parochia-*
lium quibus vestibus uti debeant, cum
 intersunt Synodo, 3. 11. 9.
 Parochus Parochiali proponendus,
 qua ætate esse debeat, 13. 10. 20. qui

concursu habito dignior inventus,
 consecutus est Parochiam, remanet in
 possessione durante appellatione inter-
 posita, 13. 9. 18. *Parochi* olim Sacer-
 dotum, & Presbyterorum nomine de-
 signati, 3. 5. 1. ab illis quando, & co-
 ram quo Fidei professio est emitten-
 da, 5. 2. 5. & 7. eorum potestas est
 ordinaria, 5. 4. 3. an ipsi aliquandò
 habeant potestatem reservandi casus,
 5. 4. 2. quanta ipsis habenda sit cura
 suarum animarum, 3. 12. 3. quoad
 obligationem Sacramenta populo ad-
 ministrandi quæ differentia intercedat
 inter *Parochos*, & Episcopos, 13. 19.
 6. obligatio *Parochi* celebrandi Missam
 singulis diebus festis pro populo sibi
 concredito, 13. 25. 4. & 5. olim ha-
 bebatur Seminarium Clericorum in
 domo cujuslibet *Parochi*, 5. 11. 1.
Parochi quanta solertia edocere de-
 beant obstetrices de iis, quæ perti-
 nent ad rectam Baptismi administra-
 tionem, 7. 5. 6. 1. 7. 6. 4. quam sol-
 liciti esse debeant de Viatico moribun-
 dis ministrando, 7. 11. 2. ne graven-
 tur illud in eadem infirmitate iterum,
 ac tertio ministrare, 7. 12. 4. an sint
 excusabiles, si sinant pueros ex hac
 vita migrare sine Viatico, 7. 12. 1. &
 3. *Parochus* solus est Minister ordina-
 rius Extremæ Unctionis, 8. 4. 7. ad
 quam partem propendere debeat in
 dubio, an iteranda sit Extrema Unctio,
 8. 8. 4.

Parochus in quo sensu sit legitimus
 matrimonii Minister, 8. 12. 2. 1. 8.
 14. 5. ejus præsentia in matrimonio ce-
 lebratione qualis requiratur, 13. 23.
 1. &c. ejus, & duorum testium præ-
 sentia an requiratur ad valorem ma-
 trimonii in Belgii federatis Provinciis,
 6. 6. 3. &c. quandonam cœperit hæc
 lex obligare, 6. 6. 9. *Parochus* quan-
 donam suam assistentiam denegare
 debeat contrahentibus matrimonium,
 6.

6. 7. 6. &c. matrimonium initum sine Sacerdotis præsentia an sit validum in ratione contractus, 8. 13. 1. &c. *Parochus* partes agit testis auctorizabilis Sacramenti matrimonii, 13. 23. 6. & 7. *Parochus* assistens matrimonio, cui legitimæ non præcesserint denuntiationes, quam poenam incurrat, 12. 6. 2. in quo sensu teneantur impedire matrimonia astutè ac dolosè, & sine præviis denuntiationibus contracta, & iis ita contractis, quid agere debeat, 13. 23. 10. prohibitio facta *Parocho*, ne assistat alicui matrimonio, an illud reddat invalidum, 12. 5. 2. & 3. *Parochus* an possit sua præsentia & auctoritate firmare contractum, quem scit à contrahentibus sacrilegè iniri, 8. 14. 5.

Parocho quando liceat iterare Missam, 6. 8. 2. & 3. 1. 7. 11. 2. *Parochi* consulendi ante Synodum, 6. 1. 1. interesse debent Synodo Diocesanæ, 3. 4. 2. 1. 3. 5. 2. &c. quo ordine sedende in Synodo, 3. 10. 7. *Parochus* Ecclesiæ subjectæ Prælato Nullius cui Synodo interesse debeat, 3. 5. 3. quamdiu ante Synodum celebranda à *Parochis* Missa de Spiritu Sancto, 5. 1. 1. non ita faciliè *Parocho* illiterato substitui potest Vicarius idoneus, 13. 10. 16. contra *Parochorum* prætensam imperitiam & ignorantiam, quanta prudentia & cautela procedere debeat Episcopus, 13. 9. 21. quid agere debeat Episcopus, si *Parochi* ad examen iterum vocati, inveniuntur illiterati & imperiti, *ibid.* *Parochi* tenentur residere etiam pestis tempore, 13. 19. 2. cur possit pestis tempore ministrare parochianis per alium idoneum Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, 13. 19. 6. an, & quomodo teneantur peste laborantibus Viaticum, & Extremam Unctionem ministrare, 13. 19. 7. &c. *Parochus* absens à sua Parochia sine

licentia, qua poena mulcendus, 10. 9. 8. consanguinei, affines, & familiares *Parochi* renuntiantis Parochiam, aut Episcopi admittentis, an possint admitti ad concursum, 13. 24. 3. & 4. filius illegitimus *Parochi* jam defuncti an possit audire Confessiones in Ecclesia, in qua pater fuit *Parochus*, 13. 24. 14. Cathedriticum solvendum ab omnibus *Parochis*, 5. 7. 2. & 5. contentiones *Parochorum* cum Capellanis Confraternitatum, 12. 7. 7. Vid. *Confessio*, *Infirmus*, *Sacerdos*, *Verbum Dei*.

Parraccianus Card. Joan. Dominicus, 13. 8. 18.

Parruca, seu coma supposititia, quare olim improbaretur, & an Clericis interdicta sit, vel interdicenda, 11. 9. 1. &c.

Parthenius Græci ritus Episcopus Lacedemoniæ, & Vicarius Apostolicus, 2. 12. 8.

Participants Protonotarii, & non *participantes*, 3. 8. 3.

Pascha. Olim omnes communicabant in *Paschate*, 5. 1. 7. *Paschatis* dies, qua Regularibus prohibetur administratio Eucharistiæ, solam comprehendit Dominicam Resurrectionis, 9. 16. 3. & 5.

Paschale tempus ad obtemperandum Communione præcepto qualiter computetur, & an prorogari possit ab Episcopo, 12. 6. 10.

Paschalis pensio idem est, ac Cathedriticum, 5. 6. 2.

Paschalis Carolus laudatur, 1. 3. 4. Pasqualigus Zacharias citatur, 13. 25. 35. refellitur, 11. 9. 5.

Passavantius Jacobus citatur, 6. 10. 1.

Passavienses Canonici contra Innocentianæ Bullæ præscriptum pacta quædam dolosè ineunt cum Episcopo eligendo, quæ irrita declarantur, relaxato etiam juramento, 13. 13. 18.

Pastellum omnino interdictum, 5.

6. 1. Pastor ad visitandas suas oves ne sæpius accurat ut eas sæpius tondeat, 10. 10. 6.

Pastorale Baculum concessum Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis Lucensis, 3. 11. 11.

Pastorale Mechliniense, Viennense, Lemovicense, 8. 8. 4. Mechliniense citatur, 8. 6. 2. laudatur, 8. 3. 4.

Patavinæ Cathedralis Dignitates, & Canonici, Protonotariis Apostolicis adscripti, 3. 8. 5.

Patavinus Episcopus, 4. 8. 6. collatio Parœciæ à Patavino Episcopo facta suo familiari approbatur à Sixto V. 13. 24. 5. & 6.

Patavinus Vicarius Generalis præcedit Abbati S. Nicæ, 3. 10. 3.

Patena. Vid. Calices.

Patentati Ecclesiæ in solo Lateranensi fundatæ qua fruuntur exemptione, 3. 8. 2.

Pater an obtinere possit Beneficium, quod filius antea habuerit, 13. 24. 15.

Patientia, & tolerantia multa Ecclesiæ Præsules sæpe obtinent illam abusu emendationem, quam nulla alia ratione obtinuissent, 13. 17. 5.

SS. Patres interdum oratoria quædam exaggeratione loquuntur, 7. 2. 9.

Patres Patriæ olim Episcopi appellabantur, 1. 3. 4.

Patria. Vid. Rebelles.

Patria potestas quam olim apud Romanos immoderata, 9. 11. 2.

Patriarchæ titulus quibus concessus, 2. 4. 6. &c. Patriarcharum jura, 1. 4. 3. 1. 2. 6. 2. Patriarchæ præsident Conciliis Nationalibus, 1. 1. 2. Patriarchæ in partibus Pallii honore non fruuntur, Patriarchæ tamen appellari possunt, 13. 15. 17. Patriarchæ Græci Pallii prærogatiua non gaudent, 13.

15. 17. &c. fax prælata ante Patriarchas Orientales, 6. 2. 3. Patriarchæ Ulyssiponensis privilegium inungendi Lusitanos Reges in brachio, 14. 7. 8. & 9.

Patriarchium Bituricense, Liber sic inscriptus, cujus Auctoris sit, 2. 4. 7.

Patrimonialitas Clericorum quid sit, 12. 7. 1.

Patrimonium. Ejus constitutio, alienatio, permutatio, vel subrogatio, 12. 9. 1. Patrimonia Clericorum pro sufficienti Ordinationis titulo admissa, 11. 2. 8. & 9. & 14. & 15. in Patrimoniis assignandis quot fraudes adhibeantur, 11. 2. 15.

S. Patritius Episcopus, 11. 9. 3.

Patritius Ethnicus Maritus S. Monica, 9. 3. 5.

Patronatus. Vid. Jurispatronatus.

Patroni Ecclesiastici jura post Tridentinum imminuta, 4. 8. 8. circa

Patronum Ecclesiasticum quæstiones tres resolutæ, *ibid.* quandonam facultas judicandi digniorem inter approbatos spectet ad Patronum Ecclesiasticum, 4. 8. 7. & 8.

Patroni, qui indignum præsentant, qua poena afficiantur, 12. 7. 9. an Vicarius Generalis possit instituere, & confirmare præsentatos, & electos à Patronis ad Beneficia, 2. 8. 2.

Paulinianus frater S. Hieronymi invitatus primum in Diaconum, deinde in Presbyterum ordinatur, 8. 11. 3.

S. Paulus Apostolus curatus ab Anania, 7. 7. 3. an totius Legis Moisaicæ abolitionem voluerit, & prædicaverit, 11. 1. 5. quomodo cum Judæis tamquam Judæus, & cum Gentilibus tamquam Gentilis conversatus sit, 13. 20. 10.

Paulus II. Papa, 13. 7. 6. l. 13. 13. 20. ejus Constitutio de rebus Ecclesiæ non alienandis, an, & quantum obliget, 12. 8. 9. &c.

Paulus III. Papa, 2. 3. 3. l. 5. 2.
1. l. 5. 3. 3. l. 6. 8. 14. l. 6. 9. 2. l. 7.
1. 3. l. 9. 4. 8. l. 13. 10. 29. l. 13. 13.
14. l. 13. 15. 3.

Paulus IV. Papa, 6. 4. 2. l. 9. 2. 3.
1. 9. 6. 7. l. 9. 16. 3.

Paulus V. Papa, 2. 10. 7. l. 2. 11.
16. l. 5. 5. 7. l. 6. 15. 2. l. 6. 9. 3.
& 4. l. 7. 13. 10. l. 7. 15. 2. l. 9. 15.
2. & 7. l. 13. 3. 4. l. 13. 6. 8. l. 13.
21. 6.

Paulus Anconitanus Episcopus Legatus Apostolicæ Sedis, 9. 8. 8.

Paulus Populoniensis Episcopus, 7.
9. 1.

Paulus Diaconus citatur, 9. 10. 3.
Paulus Jurisconsultus, seu potius

Aniani locus citatur, 9. 11. 2.

Paulus Simon à S. Joseph laudatur,
6. 7. 5.

Paulutius Antonius citatur, 1.
1. 4.

Pauperes. Quæ eleemosynæ olim in *Pauperum* alimoniam destinarentur, 10. 9. 1. *Pauperum* defensores undenam assumerentur, 8. 9. 8. cur *Pauperum* præcipue mentio fiat, quando de usuris sermo est, 10. 4. 5. quam graviter teneantur Beneficarii *Pauperibus* erogare superflua reddituum Ecclesiasticorum, 7. 2. 3. &c.

Paupertas monasteriorum est obex clausuræ omnium maximus, 13. 12. 24. arbitrio Superioris committitur decernere, an vera sit alicujus *Paupertas*, 10. 10. 1. an, & quomodo servanda *Paupertas* ab ejectis à Religione, 13. 11. 20. & 27. Votum *Paupertatis* servandum à Monialibus, 13. 12. 21. & 22. ad *Paupertatis* votum religiosius custodiendum quantum conducat vita communis, 13. 12. 18. &c.

De Pazzis Cosmas Episcopus Florentinus, 9. 9. 13.

Peccata dicuntur etiam leviores culpæ, 9. 6. 2. *Peccata* venialia an per
Tom. II.

Indulgentiæ deleantur etiam quoad culpam, 13. 18. 7. *Peccata* quædam ab Ecclesia olim remitti insueta, 5. 4. 3. quæ *Peccata* deleantur per Extremam Unctionem, 8. 7. 3. *Peccata* atrociora, & graviora reservanda, 5. 4. 2. l. 5. 5. 1. &c. an reservanda sint *Peccata* occulta, 5. 5. 2. & 3. & 4. & interna, 5. 5. 5. rei *peccati* lethalis, & præsertim incontinentiæ, an sint à Clericali ordine omnino excludendi, 11. 2. 17.

Peccatores publici & manifesti, quanam sint, 7. 11. 8. iis denegata Sacramenta, 8. 5. 1. an, & quando *peccatoribus* deneganda Communio, 7. 11. 4. &c. an impertienda absolutio saltem conditionata *peccatoribus*, qui sceleribus semper inquinatam vitam egisse palam dignoscuntur, quive etiam in actuali peccato morbo lethali correpti, & moribundi nulla dare valent penitentia signa, 7. 15. 12.

Peculii, seu Libelli usus Monialibus qualiter permissus, 13. 12. 18. &c.

Pecunia olim an soleret offerri ad Altare, 5. 8. 3. quando primum cœperit offerri, 5. 8. 4. tunc offerebatur tantum in commune, *ibid.* *Pecunia* exacta ob dispensationes matrimoniales quomodo justificetur, 13. 10. 29.

Pecuniaria poena an, & quibus imponi possit, 3. 2. 8. l. 3. 12. 2.

Pedibus nudis incidere post Extremam Unctionem olim putabatur interdictum, 8. 7. 1.

Pekinensis Episcopus erectio, 2. 10. 6.

Pelagii errores proscripti, 13. 3. 1. & 2.

Pellex quid sit, 9. 12. 4.

Penia Franciscus citatur, 6. 11. 13.

Penicilli usus an licitus sit in ministratione Sacramenti Confirmationis, & Extremæ Unctionis, 13. 19. 15. &c.

Pennensis Synodus. Vid. *Adriensis*.

Pensio solvenda Episcopo, seu Cathedralicum, 5. 16. 2. *Pensiones* annuæ exsolvendæ juxta vires Ecclesiæ onerandæ, 13. 16. 3. *Pensiones* annuæ Suffraganeis Episcopis destinatæ, 13. 14. 4. &c. *Pensio* Ecclesiastica pro sufficienti Ordinationis titulo admissa, 11. 2. 14. & 15. ex *pensionibus* an insurgat alienæ mortis votum, 13. 10. 20. cujus *pensionis* incapaces sint filii illegitimi Clericorum, 13. 24. 14.

Pentecostes. Olim singuli in *Pentecoste* communicabant, 5. 1. 7. *manilup*

Peregrini, & advenæ consuetudinibus loci, in quo sunt, se accommodare possunt, & debent, 11. 5. 3. & 4.

Perez Franciscus Episcopus Terulensis, 10. 9. 5.

Perfidia apostasia, 13. 11. 9.

Pergulæ Oppidum in Civitatem erectum, 13. 7. 18.

Periculum. An possit quis ratione *periculi* percipere aliquid à mutuuario ultra sortem, 10. 7. 5. non videtur rationi consentaneum legem ferri ad præcavendum *periculum*, quod rarissimum est, 11. 4. 6.

Periodeutæ quinam essent, 4. 3. 2.

Perjuri ad Ss. Martyrum sepulchra puniti, 4. 7. 6.

Permissio. Quæ certò licent Episcopis ex tacita *Permissione*, & conniventia Apostolicæ Sedis, non debent in Synodo decerni, neque juri ordinario Episcoporum attribui, 9. 2. 7.

Permutatio. Vid. *Beneficium*.

Lerrimezzi Joseph Maria citatur, 3. 11. 4.

De Perron, seu Perronius Card. Jacobus, 2. 1. 2. 1. 6. 10. 1.

Persecutionis tempore an fugere possit qui curam animarum gerit, 13. 19. 2.

Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ, ad verbalem Clerici degra-

dationem adhibitæ, votum habent decisivum, 9. 6. 4. *Personæ*, quæ debent Cathedralicum solvere, 5. 7. 2. &c. *Personarum* acceptio, præsertim in Sacramentorum administratione, reprobat, 7. 10. 9.

Personatos incidere Ecclesiasticis interdictum, 11. 10. 11.

Personatus quid sit, 3. 3. 1.

Pertsch Joannes Georgius confutatur, 2. 7. 1.

Perusiæ primum erecti Montes Pietatis, 10. 5. 1.

Perusinus Episcopus, 13. 12. 23.

Pestis tempore quæ sacramenta, à quibus, & quomodo administranda, 11. 19. 1. &c. Monialis laborans *peste* egredi potest à clausura, 13. 12. 26.

& 31.

Petavius Dionysius, 13. 1. 2.

Petra Card. Vincentius, 13. 8. 18.

Petricoviensis anni 1449. Comitia, 3. 10. 1.

Petrocorensis Seminarii Theologia moralis citatur, 5. 5. 8.

Petrucius Card. Petrus Matthæus Episcopus Æsinus, 11. 12. 5.

S. Petrus Apostolus fuit Episcopus Romanus, & hanc Sedem usque ad mortem retinuit, 2. 1. 1. S. Petri Basilica Constantinopolitana, 4. 7. 6.

S. Petrus Chrysologus, 11. 1. 4.

S. Petrus Cælestinus citatur, 13. 10. 4.

S. Petrus Damiani, 13. 12. 5. ejus adhuc pueri facinus divinitus inspiratum, 5. 8. 5. pristinae severitatis tenacissimum, 10. 9. 1. citatur, 2. 9. 2. 1. 5. 6. 4. 1. 7. 14. 1. 1. 10. 1. 4. 1. 13. 17. 9. defenditur, seu explicatur, 11. 10. 4.

Petrus Maronitarum Patriarcha Pallo donatur, 13. 15. 19.

Petrus Episcopus Beritensis, Vicarius Apostolicus in Regno Sinarum, Synodum celebrat, 2. 20. 8. 1. 13. 3. 4.

Pe-

Petrus Subdiaconus S. Gregorii Pa-
pæ, 9. 14. 2.
Petrus Sacerdos, & medicus, com-
mendatus à Theodoro, 13. 10. 5.
Petrus Blesensis citatur, 5. 1. 7. 1.
10. 9. 5. 1. 11. 3. 3. 1. 11. 10. 1. 1. 13.
10. 12. 1. 13. 11. 9.
Favorinus Philosophus, 11. 7. 9.
Philippus IV. Pulcher, Galliarum
Rex, 3. 9. 1.
Philippus VI. Valesius, Galliarum
Rex, 10. 9. 4.
Philippus II. Hispaniarum Rex, 6.
6. 2. 1. 10. 5. 5.
Philippus V. Hispaniarum Rex, 11.
5. 7. 1. 13. 7. 19.
Philippus Episcopus Firmanus
Apostolicæ Sedis per Hungariam, &
Poloniam Legatus, 3. 11. 2.
Philomarinus Card. Ascanius Ar-
chiepiscopus Neapolitanus, 11. 5.
13.
Philosophicis subtilitatibus, & in-
certæ naturalium rerum scientiæ qui
innixi probatas à Patribus, & Theolo-
gis agendi regulas immutare præsu-
munt, reprobantur, 11. 7. 13.
Phæbus Franciscus Maria Canoni-
cus Basilicæ Vaticanæ, 13. 13. 6.
Photianum schisma, 7. 9. 1.
Photius invasor, & moechus, hoc
est Pseudo Patriarcha Constantinopo-
litanus, 6. 3. 7. 1. 7. 9. 3. ejus epistola
ad Episcopos Orientales, 7. 9. 1.
Piccolominus. Vid. *Cardinalis Pa-*
piensis.
Pictaviensis Ecclesiæ Capitulum,
ejusque prærogativa, 3. 9. 12.
Pierius Odericus Vicarius Apostoli-
cus in Corsica, 2. 12. 8.
Pignatellus Card. Franciscus Ar-
chiepiscopus Neapolitanus, 5. 1. 2. 1.
5. 2. 4. 1. 7. 3. 1. 1. 8. 14. 3. 1. 9. 15. 3.
1. 11. 5. 13. 1. 12. 6. 3.
Pignatellus Jacobus modestè refelli-
tur, 4. 7. 10. ejus monitum pro Epis-

copis, 3. 9. 7.
Pilatus Leopoldus citatur, 1. 2. 5.
Pileolus in celebratione Missarum
deferri nequit, 11. 9. 5. *Pileoli* nomine
an comprehendatur etiam coma sup-
posititia, *ibid.*
Pinytus Episcopus Gnessiorum, 13.
1. 3.
Pipinus filius Caroli Martelli, Rex
Galliæ, 5. 7. 1. 1. 9. 10. 3.
Pisana Ecclesia Metropolitana, 2.
2. 3.
Pisana anni 1708. Synodus, 9. 15.
7. 1. 11. 9. 1.
Piscatio an diebus festis permissa,
13. 18. 10.
Pisciensis Præpositi jurisdictio à
Lucensi Episcopo avulsa, 13. 8. 19.
Pisciensis Episcopatus erectus, *ibid.*
Pistoriensis Episcopatus, 13. 8. 19.
Pius II. Papa, 2. 2. 3. 1. 2. 3. 4. 1.
3. 1. 4. 1. 4. 8. 3. 1. 9. 8. 3. quæ ipsius
Constitutiones legendæ in Synodo, 5.
2. 2. an disputatum sit de Extrema
Unctione ipsi graviter ægrotanti admi-
nistranda, 8. 8. 3. ejus Commentaria
citantur ex genuina editione, 7. 16. 1.
Plus IV. Papa, 2. 2. 3. 1. 2. 12. 6.
1. 3. 1. 5. & 6. & 15. 1. 3. 8. 2. 1. 3.
9. 6. 1. 3. 10. 6. & 9. 1. 13. 2. 5. 1.
5. 2. 1. 1. 5. 11. 9. 1. 6. 4. 2. 1. 6. 6. 2.
1. 6. 8. 8. & 9. 1. 6. 9. 2. & 4. 1. 6. 10.
4. & 5. 1. 6. 11. 4. 1. 7. 1. 3. 1. 7. 15. 6.
1. 9. 4. 6. & 8. 1. 9. 5. 3. 1. 9. 15. 11. 1.
10. 2. 3. 1. 12. 8. 10. 1. 13. 10. 29. 1.
13. 11. 15. 1. 13. 14. 6. & 7. 1. 13. 15.
3. 1. 13. 24. 2. ejus formula Fidei, 5. 2.
7. in certis circumstantiis dispensat à
jejunio naturali quosdam Indiarum Sa-
cerdotes, 6. 8. 19.
S. Pius V. Papa, 1. 3. 1. 1. 3. 1. 14.
1. 3. 7. 1. & 4. & 8. 1. 3. 9. 6. 1. 4. 1.
5. 1. 4. 8. 2. 1. 5. 11. 3. 1. 6. 4. 1. &
2. & 5. 1. 6. 8. 9. & 14. 1. 6. 9. 2. 1. 7.
6. 9. 1. 7. 10. 2. 1. 7. 11. 8. 1. 9. 4. 9.
1. 9. 5. 3. 1. 9. 6. 7. 1. 9. 2. 7. 1. 9. 13.

4. l. 9. 15. 8. l. 10. 2. 3. l. 10. 5. 4. l. 11. 3. 8. l. 11. 6. 8. l. 12. 7. 3. l. 12. 8. 10. l. 13. 9. 12. & 18. l. 13. 10. 20. & 29. l. 13. 11. 24. & 25. l. 13. 12. 3. & 6. & 26. & 28. & 31. l. 13. 13. 5. & 15. & 17. l. 13. 14. 7. & 8. l. 13. 17. 7. l. 13. 21. 3. l. 13. 24. 1. & 23. ejus Constitutiones explicantur, aut ab errore Typographi emendantur, 11. 14. 8. l. 13. 21. 4. &c. l. 13. 24. 2. &c. & 21. ejus Decretum de Episcopis suffraganeis creandis an verè editum fuerit, 13. 14. 5. &c. ejus Constitutio *Cum onus*, de Censibus, an ubique recepta sit, 10. 5. 5. ejus Litteræ Apostolicæ expeditæ à Gregorio XIII. in favorem Patrum Soc. Jesu an sint revocatæ, 4. 6. 5. quæ ejus Constitutiones legendæ in Synodo, 5. 2. 2. quam præclara lenitatis exempla in dispensationibus concedendis reliquerit, 13. 10. 29.

Placentina anni 1589. Synodus, 11. 4. 3.

Placet. Quam vim habeat hoc verbum, quo exquiritur consensus exhibendus Constitutionibus Synodalibus, 13. 1. 1. &c.

Plebani, cæterique animarum Rectores, quando concionari teneantur, 10. 9. 8. *Plebani* quo ordine sedeant in Synodo, 3. 10. 7.

Plebanus S. Panaeratii de Lucar, 5. 4. 2.

Pœna suspensionis incurrenda ab Ordinante, & à concedentibus dimissoriales litteras directas Prælato ordinanti, cujus privilegium ad personas ordinatas non se extendat, 2. 11. 12. incurritur etiam ab ordinato, 2. 11. 13. *Pœnæ* à Synodis interrogatæ, non semper sunt merè spirituales, 4. 2. 1. *Pœnæ* Examinatoribus injunctæ, qui munus aliquod accipiunt, 4. 7. 1. & 2. & 11. *Pœna*, quibus fiunt obnoxii, qui, nullo impedimento excusati, tempore debito Synodo non intersunt, 3.

12. 1. &c. *Pœnæ*, quam incurritur Episcopi Synodum facere omittentes sine causa, 1. 6. 5. *Pœnæ* statutæ in eos, qui pretio, aut pacto aliquo obtinent dignitates, & Commendas Ordinis Hierosolymitani, 12. 5. 18. arbitrio Ordinarii relinquitur *Pœnæ* statueri in Parochum, qui sine duobus testibus, & in testes, qui sine Parocho suam Matrimonii præsentiam impendunt, 12. 5. 5. Episcopus ne sua abutatur libertate in *Pœnis* decernendis contra eos, qui matrimonium ab Ecclesia interdictum contrahere præsumant, 13. 5. 4. Vid. *Mulctæ*.

Pœnites Mulieres, aut Convertitæ, an subjaceant generali Decreto de annali experimento ante professionem, 13. 12. 1.

Pœnitentia qualis esse debeat, ut sit salutaris, 7. 13. 2. &c. *Pœnitentia* publica, & publicè pœnitentiam reconciliatio, 7. 16. 6. quanta olim cura & diligentia disquireretur, quæ *Pœnitentia* unicuique peccato esset imponenda, 11. 11. 1. quæ *Pœnitentia* nunc à Confessario præscribenda, 11. 11. 7.

Pœnitentiæ Sacramentum lapsis post Baptismum est simpliciter necessarium, 13. 19. 6. an ad illud administrandum pestis tempore teneantur Parochi, & Episcopi, *ibid.* qualiter tunc administrandum, 13. 19. 19. Vid. *Abolutio*, *Mulieres*.

Pœnitentiale Romanum, 11. 11. 2. & 3.

Pœnitentiales libri nonnullarum Dicecesium antiquissimi, 1. 1. 7.

Pœnitentiaria Apostolica perpetuum & sibi proprium commiserandi propositum semper sibi ob oculos statuit, 13. 11. 11. quam benignè fugitivos, & apostatas excipiat, 13. 11. 11. & 12. ejus auctoritas permittendi Monialibus transitum ad alium monasterium, 13. 12. 29. ejus Officium quæ norma

utatur, quoties agitur de matrimoniis conscientiae, 13. 23. 13. ejus facultates, 13. 25. 15.

Pœnitentiario Canonico an jure suo competat facultas absolvendi à reservatis Episcopo, 5. 5. 8.

De Poliacio Joannes. Ejus errores proscripti, 11. 14. 2.

Poloniae Rex negat, se posse causam pertractare, quam Pontifex sua sententia terminaverat, 13. 10. 1. in Poloniae Regno frequentes Episcoporum translationes, & nonnulli abusus ea occasione olim introducti, postea extirpati, 13. 16. 14. &c.

Polus Card. Reginaldus, Cleri Anglicani reformationi incumbit, 5. 11. 3.

S. Polycarpus Smirnensis Episcopus, 6. 5. 1.

Polychronius Episcopus Hierosolymitanus, 5. 1. 2.

Polygamia an sit tùm lege Divina, tùm jure naturali prohibita, 13. 21. 8. & 9. antiquis permissa, 9. 12. 2. ejus reatus qua pœna puniendus, 9. 6. 8. Polygamia spiritualis qua ratione interdicta sit, 13. 8. 4. &c.

Pomerianæ leges de servorum conubiis excipantur, 9. 11. 5.

Pomerius Julianus citatur, 10. 1. 6.

Pons Audomari. Synodus anni 1279. ad Pontem Audomari, 3. 3. 7.

Pontifex Romanus, ejusque insignes prærogativæ, 2. 1. 1. &c. 1. 2. 2. 1. &c. est suprâ Concilium, 13. 12. 2. Privilegium consecrandi Pontificem est proprium Ostiensis Episcopi, 13. 15. 8. Pontifex non omnia operatur tamquam Christi Vicarius, 2. 1. 1. Sacrorum Canonum, & Constitutionum custos est, & vindex, 2. 15. 14. in tota Ecclesia est proprius Sacerdos, qui Confessiones excipere, & facultatem illas excipiendi alteri delegare potest, 11. 14. 2. ejus auctoritas reservandi

casus, 5. 4. 1. &c. an possit simplici Presbytero delegare facultatem conferendi Confirmationem, 7. 7. 4. &c. & conficiendi sacrum Chrisma, 7. 8. 1. &c. in eo residet plenariè jus Indulgentias elargiendi, & ab eo profluit in Episcopos, 2. 9. 7. ejus præcipuum insigne est Pallium, 13. 15. 7. & illud concedere potest unicuique Episcopo Suffraganeo, 13. 15. 9. qui à Pontifice ordinatur, cæteris præcedit, 3. 10. 8. Pontifex ab omni jurisdictione Episcopi potest subtrahere quamlibet Ecclesiam, 5. 7. 6. est supremus in Ecclesia judex, 4. 5. 1. est etiam judex in prima instantia eorum, qui Sedi Apostolicæ sunt immediatè subjecti, 4. 5. 2. quam Pontifex causam sua sententia terminaverat, negat Poloniae Rex, se posse pertractare, 3. 10. 1. Pontifex Romanus præsidet Concilii Generalibus, 1. 1. 2. ibi non tenetur sequi majorem partem judicum, 13. 2. 3. cur non soleat ardua negotia sine Cardinalium consilio decernere, 13. 1. 6. ejus Decreta Canones appellantur, 1. 3. 3. Edicta ab ipso lata, ut Romanæ Urbis Episcopo, licet non obligent extra Urbem, tamen possunt, & debent à cæteris Episcopis pro regula, & exemplo haberi, & suscipi, 11. 12. 6. Pontifices suis mandatis in Brevi expressis nolunt majorem inesse vim, & efficaciam, quam quæ Canonum sanctionibus passim tribuitur, 13. 12. 8.

Pontifex supremam habet auctoritatem relaxandi, & immutandi quamcumque legem Ecclesiasticam, 9. 4. 7. ipse solus potest leges, ritus, & consuetudines ubiquè receptas tollere, & mutare, 13. 18. 11. ut ipse deroget Tridentino, an sit necesse ut expressam faciat ejusdem mentionem, 9. 4. 7. in quo sensu dicatur dispensare in iis, quæ sunt de jure Divino, 7. 1. 7. potest dispen-

pensare super jejunio naturali servando ante sumptionem Eucharistiæ, 6. 8. 12. an possit dispensare ab interpellatione necessaria alterius conjugis infidelis, in casu quo alter Fidem Christianam amplectatur, 6. 4. 3. an possit relaxare primum matrimonium in infidelitate consummatum, 6. 4. 5. an possit per vim dispensationis reddere licita matrimonia inter unam partem Catholicam, & alteram hæreticam; & an alius præter Papam possit hoc facere, 9. 3. 2. &c. *Pontifices* suis dispensationibus in materia Sacramentali nullam sententiam in praxim redigerent, nisi eam probabiliorem arbitrarentur, 13. 13. de *Pontificis* potestate, postquam dispensavit, dubitare, instar sacrilegii est, 7. 7. 7. an *Pontifex* dissolvere valeat matrimonium ratum inter Fideles, aut consummatum inter Infideles, 13. 21. 4. *Pontifices* concedunt aliquandò privilegio id, quod Principes sibi usurparunt, 9. 9. 11. sola *Pontificis* conniventia & tolerantia, privilegii præsumptionem inducit, 7. 9. 3. &c. *Pontificis* solius est degradationis poenam in Clericis alicujus criminis reos decernere, 9. 6. 11. decisio de rebus magni momenti reservatur ad *Pontificem*, 7. 9. 5. & ad ejus oraculum recurrendum à Patribus, præsertim quoties Fidei ratio ventilatur in Synodis Provincialibus, 13. 3. 1. *Pontifici* fas est Ecclesiasticorum dierum limites statuere absque mediæ noctis, vel auroræ physica inspectione, 6. 8. 16. *Pontifex* potuit jure optimo sibi reservare spolia Clericorum, 3. 8. 6. an teneatur servare pacta etiam præstito juramento inita cum Cardinalibus in Conclavi, 13. 13. 20. postquam supremam Sedem conscendit, jurare debet Constitutionem, qua modus imponitur largitionibus à Rom. *Pontifi-*

cibus in consanguineos effusis, *ibid.* Vid. *Pallium*.

Pontificale Romanum citatur, 3. 6. 5. 1. 5. 1. 2. 1. 6. 1. 5. *Pontificale* Romanum antiquum Ms. Bibliothecæ Colbertinæ citatur, 8. 10. 6. 1. 8. 11. 4. & 5. *Pontificalia* Romana vetera à moderno diversa, 5. 1. 3.

Pontificale Narbonense citatur, 8. 2. 2.

Pontificale Prudentii Episcopi Tricassini, 8. 3. 3.

Pontificalia exercere potest Episcopus ante Pallii sumptionem; Archiepiscopus non potest, & quare, 2. 6. 4. *Pontificalium* usus concessus aliquibus Capitulis, 3. 11. 11. &c. Vid. *Episcopus*.

Pontificatus non distinguitur ab Episcopatu Romano, 2. 1. 1. &c.

Pontificia Capella Vespere Vigiliæ Nativitatis Domini, 6. 8. 13. &c. *Musici Pontificiæ* Capellæ in scenam numquam ascendunt, 11. 7. 7.

Pontius Archiepiscopus Arelatensis, 13. 18. 7.

Pontius Basilius citatur, 9. 3. 4. 1. 13. 21. 4. 1. 13. 23. 5.

Poor Richardus Episcopus Sarum, 7. 6. 6.

Porphyriensis Episcopus, 13. 13. 6.

Portallegrensis Episcopus, 4. 5. 6.

Portallegrensis anni 1714.

Portiunculæ Indulgentia, 13. 18. 4. & 5. & 8.

Portocarrero Card. Ludovicus Emanuel Archiepiscopus Toletanus, 6. 3. 6.

Portugalliæ Rex, 6. 8. 19. in *Portugalliæ* Regno descendentes ex Judæis non possunt promoveri ad Ordines, 12. 1. 4. in *Portugalliæ* Regnis tres Missæ celebrari possunt in die Commemorationis Defunctorum, 6. 8. 22.

Episcopi per *Portugalliæ* Regnum constituti, 12. 1. 5.

Por-

Portuensis Episcopus, 7. 1. 7. 1. 13.
6. 6. 1. 13. 7. 3. 1. 13. 8. 3.
Porzia Card. Leander, 12. 5. 17.
S. Possidius, 13. 19. 2. citatur, 13.

10. 23.

Possinus Petrus, 3. 10. 1.

Postulatio. Vid. *Ecclesia*.

Potestas duplex in Episcopis, Ordinis scilicet, & jurisdictionis, 1. 4. 1. &c. 1. 5. 4. 1. 1. 13. 1. 2. *Potestas* Ecclesiastica jurisdictionis quid sit, 13. 1. 3. tota in Episcopo reponenda, *ibid.* *Potestas* jurisdictionis non requiritur in Ministro Extremæ Unctionis ad ejus validitatem, 8. 4. 7. *Potestas* secularis quam sit utilis recto Ecclesiæ gubernio, 13. 17. 3.

Pouget Franciscus Amatus citatur, 8. 14. 3.

Præbenda, nomen olim incognitum, 4. 4. 1. *Præbendæ* subrogatæ sunt quartæ parti bonorum inter Clericos dividendæ, 7. 2. 7. *Præbendarum* bona immobilia an possint conferri in subsidium pauperum, 7. 2. 5. *Præbendæ* Theologalis, & Pœnitentiariæ, 4. 7. 2. *Præbendæ* Theologalis in singulis Cathedralibus, & Collegiatis constituenda, 13. 9. 19.

Præbendati. Vid. *Canonici*.

Præcedentia, seu præminentia jus competens Dignitatibus, Abbatibus, Canonici, &c. unde desumendum sit, 3. 10. 3. &c. *Præcedentia* competens ordinatis à Pontifice, vel dignitatem consecutis à supremo Principe, 3. 10. 8. competens inter duos Pallio utentes, 13. 15. 9. *Præcedentia* jus non est cum Pallii honore connexum, 2. 6. 1.

Præceptoræ. Vid. *Prioratus*.

Præceptum Episcopi alicui Diocesano personaliter factum, non obligat etiam extra Diocesim, 13. 4. 9.

Præcipere aliquid, aut prohibere sub mortali, adjecta poena censuræ, quam sobriè ac circumspectè debeant

Episcopi, 10. 1. 2. &c.

Prædicare an possint Regulares sine dependentia ab Episcopo, 9. 15. 11.
Prædicationis Evangelicæ ministerium, 9. 17. 5. &c.

Prædicatorum Ordo, 5. 5. 6.

Præfecti Synodalis disciplinæ, &

Scrutinii, 4. 1. 3.

Præfectus hospitiorum, 4. 1. 1.

Præfectus Seminarii. Vid. *Rektor*.

Prælati, sive Regulares, sive Seculares, etiam lato modo, an teneantur Synodo interesse, 3. 1. 1. &c. 1. 3. 2. 7. *Prælatorum* inferiorum tres

clases & species, 2. 11. 1. &c. 1. 13.

8. 17. *Prælati* inferiores habentes territorium proprium & separatum, &

jurisdictionem quasi Episcopalem, pos-

sunt in sua Diocesi quidquid potest

Episcopus, exceptis iis, quæ pendent

ab Ordinis potestate, 13. 25. 2. quam

habeant facultatem circa Tonsuram,

& Ordines minores conferendos, 2. 11.

14. an veniant nomine Episcopi quoad

reservationem casuum, 5. 4. 2. an

Synodum cogere possint, 2. 11. 5.

quandonam sperare possint se impe-

traturos facultatem consecrandi Eccle-

sias sibi subjectas, 13. 15. 5. *Prælati*

& Abbates territorium separatum ha-

bentes, & Apostolicæ Sedi immediatè

subjecti, tenentur, perinde ac Episco-

pi statis temporibus visitationem sacro-

rum Liminum explere, & relationem

status suarum Ecclesiarum exponere,

13. 6. 1. & 9. *Prælatus* inferior an pos-

sit Territorium separatum, & juris-

ditionem ordinariam, & quasi Episco-

palem in Clerum & populum, cum

ipsius Episcopi exclusionem, in aliquo

speciali loco acquirere per quadrage-

nariam præscriptionem, unâ cum ti-

tulo colorato, 13. 8. 17. &c. *Præla-*

ti consulendi ante Synodum, 6. 1. 1.

Prælati Regulares quam jurisdictionem

habeant in subditos etiam Ordina-

rio subjectos, 3. 2. 2. &c. nimis aliquando indiscreti circa casuum reservationem, 5. 5. 2. & 5. transgredientes Alexandri VII. Decretum, 27. Sept. 1659. ab Episcopo possunt censuris coerceri, 9. 15. 11. *Prelatus* Regularis occasione Visitationis semel tantum in anno potest ingredi septa monasterii sibi subjecti, 9. 15. 6. an solius *Prelati* Regularis judicio, & imperio possit aliò transferri Monialis propter evidens periculum scandali, & perversionis aliarum monialium, 9. 15. 8. V. *Abbatess.*

Præmonstratensis Bibliotheca, 11. 6. 5.

Prænестinus Episcopus, 7. 1. 7. 1. 13. 6. 6. 1. 13. 8. 3.

Præposita. Vid. *Pacta*.

Præpositi. Vicarii Foranei assumpti ex *Præpositis* Oppidorum, 3. 3. 8.

Præpositura S. Agathæ Cremonensis, ejusque privilegia & exemptiones, 3. 1. 4. & 5.

Præpositus Ecclesiæ Collegiatæ B. Mariæ de Alba Regali, ejusque exemptio, 2. 11. 15.

Præpositus Ss. Nazarii, & Celsi Brixiensis, Mitræ & Baculi usu gaudet, 13. 14. 13.

Præscriptio de rebus sive ad Romanam, sive ad inferiores Ecclesias pertinentibus, quoto annorum spatio fiat, 9. 14. 2. an Cathedralicum possit amitti *Præscriptione* contraria, 5. 7. 6. & 8. Vid. *Prelati*, *Quadragesima*.

Præsentatos à Patronis ad Beneficia, an possit Vicarius Generalis instituere, 2. 8. 2.

Præsentia Parochi, & duorum testium, qualis requiratur ad validitatem matrimonii, 13. 23. 6. &c. an sufficiat merè physica, *ibid.* an requiratur in Belgi fœderatis Provinciis, 6. 6. 3. &c. quandonam cœperit hæc lex obligare, 6. 6. 9.

Præsumptio cedit varitati, 7. 9. 4.

Prætor urbanus, ubicumque judicaret, forum constituerebat, 1. 5. 1.

Prævaricator idem est, ac apostata, 13. 11. 9.

Pragensis Archiepiscopus, 6. 9. 2. ipsi quam cautè commissa olim Regis Bohemiæ inunctio, 13. 7. 10. ad ipsum postea cur translatum hoc jus, 13. 7. 11. illi concessus secundus Suffraganeus, 13. 14. 9.

Pragensis anni 1426. Synodus, 6. 9. 2. altera anni 1605. 11. 11. 6.

Pratensis Præpositi privilegia, ejusque Ecclesiæ erectio in Cathedrali, 13. 8. 19.

Presbyter an possit constitui tutor, & procurator, 10. 6. 1. *Presbyterorum* nomine Parochi designati, 3. 5. 1. *Presbyteri* simplices cur dicantur infœcundi, 1. 4. 1. Episcopi jurisdictioni subjacent, 13. 1. 3. subscripsisse interveniunt Synodis Provincialibus, 13. 2. 5. eorum auctoritas in Synodo Diocesana, 13. 1. 1. eorum consilium quando debeat Episcopus exquirere, 13. 1. 4. an Chrisma consecrari possit à *Presbytero* simplici, 7. 8. 1. &c. *Presbyteri* Græci quo jure baptizatos infantes statim sacro Chrismate inungerent, 7. 9. 1. &c.

Presbyteratus, utrùm differat ab Episcopatu, 13. 1. 2. Abbates non initiati Ordine *Presbyteratus*, an possint Tonsuram conferre, aut Ordines minores, 2. 11. 9. Vid. *Sacerdotium*.

Presbyterium quid sit, 1. 1. 4.

Primas, qui sit Metropolitanus, est etiam Episcopus, 2. 4. 1. *Primates* præsident Conciliis Nationalibus, 11. 1. 2. eorum jus prægestandæ Crucis, 2. 6. 2.

Primatus, quo Pontifex in universa Ecclesia potitur, consequens est obligatio Episcoporum veniendi ad Limina Apostolorum, & ad referendum Apostolicæ Sedi suarum Ecclesiarum statum, 13. 6. 13.

Primitiæ oblata à Fidelibus ad Altare, 5. 8. 2.

Princeps secularis. Vid. *Appellare*.

Princeps viri qualiter aliquandò adstiterint Conciliis, 3. 9. 1. &c.

Prioratus, Præceptoriat, atque Commendæ Ordinis Hierosolymitani, an inter Ecclesiastica Beneficia recensantur, 12. 5. 15. &c.

Priores interesse debent Synodo Diocesana, 3. 4. 2.

Priscilliani errores proscripti, 13. 3. 2.

Priscillianistæ hæretici etiam à Principibus laicis condemnati, 9. 14. 2.

Priscus Archiepiscopus Patriarcha Lugdunensis, 2. 4. 8.

Privigna, & Privignus. Vid. *Matrimonium*.

Privilegium. Ad privilegia impetranda plurimum valet personarum conditio, 6. 9. 6. privilegia præsumpta, seu ex inmemorabili consuetudine petita, quantam vim habeant, 13.

8. 21. privilegii præsumptionem inducit sola conniventia, & tolerantia Rom. Pontificis, 7. 9. 3. & 5.

Privilegio à Justiniano Ecclesiæ Romanæ concessio quare uti noluerit S. Gregorius Magnus, 9. 14. 2. privilegia exemptionis, aut jurisdictionis, quæ constituent Territorium separatum, quam antiqua sint, 13. 8. 20.

quænam privilegia inducant veram exemptionem Capitulum ab Episcopali jurisdictione, & quænam non, 13. 9. 3. exemptio à Cathedralico an acquirit possit ex privilegio, 5. 7. 6.

Privilegium concessum Episcopis, qui Concilio Romano anni 1725. interfuerunt, 5. 10. 4. Clerici an privati possint privilegii Clericalibus, 5. 12.

1. &c. & an omnino spoliuntur, si nullum habentes Beneficium, Clericales vestes abiciant, 12. 2. 1. &c. 1.

12. 6. 4.

Privilegia Regularium nullo modo

violanda ab Episcopis, 9. 15. 1. &c.

1. 9. 16. 1. privilegia Regularibus concessa relatè ad Confessiones secularium excipiendas, 9. 17. 7.

Probabilis dubitatio qualis sit, 7. 6.

2. In disceptatione de ministro matrimonii, cum sententia utraque sit probabilis, nec quidquam pronuntiaverit Ecclesiæ, Episcopus nihil definiat, 8.

13. 9.

Processio, seu supplicatio solennis, habenda prima die Synodi, 5. 1.

2. Processio minus solennis, habenda post ultimam sessionem Synodi, 5. 1. 5.

ad Processiones publicas accedere tenentur Regulares, 9. 15. 11. & ad easdem accedere quatenus teneantur Subcollectores spoliolum, 3. 8. 9.

Processus super fama virtutum & miraculorum conficere potest Vicarius Capitularis, 2. 9. 3.

Proclamationes matrimonii quando faciendæ, 8. 14. 3.

S. Procopius Martyr quot Ecclesiæ ministeria præberet, 8. 9. 8.

Procuratio debita Episcopo Diocesim visitanti, 5. 6. 3. Vid. *Vicarius*.

Procurator ad solvendas Episcopi vices in visitatione sacrorum Liminum deputandus, qualis esse debeat, 13. 6.

3. Procurator Cleri, 4. 1. 4. Procurator de gremio Capituli ad eligendum constitutus, quem debeat eligere, 3.

12. 4. Procuratores privatorum an possint esse qui Clerici sunt, 10. 6. 1. Procurator ad Synodum qualiter constitui possit ab impeditis, 3. 12. 4. &c. Procuratori Episcopi misso ad Concilium quis locus competat in sessionibus, 3.

13. 5. Procuratores absentium Episcoporum non habuerunt votum decisionum in Concilio Tridentino, 12. 2. 3.

Procuratoribus absentium an locus sit in Synodo Diocesana, 3. 12. 7.

Professio extrinseca Fidei inter præcepta affirmativa recensetur, 13. 20.

18. *professio* Fidei, à quibus, quando, ubi, & quomodo emittenda, 5. 2. 3. &c. *professio* Fidei sub certa formula non est recens in Ecclesia institutum, 5. 2. 9. *professio* Fidei emittenda à Regularibus publicè docentibus, 9. 15. 11.

Professio Religiosa, unde inferatur, quod sit solemnitas, ejusque formula quam varia sit, juxta diversitatem Instituti, 13. 11. 28. est impedimentum dirimens matrimonium, 13. 12. 14. an quis possit ad eam admitti ante 16. ætatis annum completum, 13. 13. 1. *professionis* vota an emitti possint in articulo mortis à Monialibus Novitiis S. Dominici, 13. 12. 3. ad quid sit proficua hujusmodi *professio*, 13. 12. 6. quæ emittitur ab Equitibus Hierosolymitanis, est vera & solemnitas *professio*, adeoque matrimonii rati, & non consummati vinculum dissolvit, 13. 9. 12. *professio* Religiosa quando irrita esse debeat, 13. 11. &c. *professionis* nullitas etiam per definitivam sententiam semel declarata, non excusat arbitrariam habitus dimissionem aut discessum à claustris, 13. 11. 13. & 14.

Prohibere. Vid. *Præcipere*.

Prohibita sunt nonnulla, quia mala; nonnulla sunt mala, quia *prohibita*, 13. 13. 22. & 23.

Prohibitio sine decreto irritante, an producat impedimentum dirimens matrimonium, 12. 5. 3.

Projecti. Vid. *Infantes*.

Prolem propriam lactare an teneatur mater, 11. 7. 9. &c.

Promissum. Vid. *propositum*.

Promotor Urbanus, & Foraneus, 4. 1. 2.

Promulgatio legis qualiter fieri debeat, 13. 4. 1. *promulgatio* prævia Synodi quando facienda, 5. 1. 1.

Propitiatorum, qua *propitiatorium*,

cui plus prosit Sacrificium Missæ, 5. 8. 6.

Propositum, aut promissum non infringit, qui in melius illud commutat, 13. 12. 8.

Proprietas omnis à virorum, mulierumque monasteriis proscribitur, 13. 12. 18. & 20. *proprietas* habens Professus sine spe emendationis, expelli debet à Religione, 13. 11. & 17.

S. Prosper Aquitanicus, 10. 1. 6. citatur, 13. 3. 2.

Protestatio Episcoporum non habendi intentionem ordinandi irregulares, aut canonico impedimento irretitos, an sit laudabilis, etiamsi merè ad terrorem proferatur, 8. 1. 11. & 2.

Protestatio solemnitas Optimatum Regni Galliæ citatur, 9. 9. & 2.

Protonotarii eorumque origo, dignitas, ac privilegia, 3. 8. 3. &c. *Protonotarii* proprium habitum deferentes quando, & qualiter sint exempti, 3. 8. 4. 5. & 9. *Protonotarii* non participantes, quando præcedant Canonicis, 3. 10. 5. *Protonotarii* Apostolici non semper sunt docti & periti, 4. 5. 6. *Protonotarii* sua Beneficia reddunt omnimodè affecta Sedi Apostolicæ, 9. 7. 5. *Protonotarii* non participantes, & Subcollectores spoliatorum, an adnumerentur Sedis Apostolicæ Officialibus, de quibus Extrayagantes, &c. 3. 8. 8.

Provincia Romana an iisdem semper terminis fuerit definita, 2. 2. 3.

Provinciale Concilium. Vid. *Synodus*.

Provinciale Anglicanum citatur, 8. 6. 2.

Prudentia Episcopo necessaria, 5. 3. 7. servanda in Casuum reservatione, 5. 5. 4. adhibenda ab Episcopo in suis edendis Constitutionibus, 7. 10. 9. ne condant Statuta aliquandò pernicioosa, quia minus necessaria, 6. 10. 4. & 6.

6. ne in Synodis suffragetur alterutri ex opinionibus inter Theologos controversis, 7. 13. 9. ne limites excedat, aut suo officio desit in sustinenda Ecclesiastica Jurisdictione, 9. 9. 12. & 13. quædam definienda, non Edictis & Constitutionibus, sed prudentia spiritualium Directorum, 6. 11. 9.

Prudentius Episcopus Tricassinus, 8. 5. 3.

Psalmi Pœnitentiales, & Graduales, quando recitandi in Choro, 13. 9. 12.

Psalmistarum Ordo, seu Officium, 8. 9. 7. & 8.

Psalmodia Chori an possit silentio, & per solam præsentiam à Canonicis peragi, 11. 3. 8. l. 13. 9. 11.

Pseudo Synodi nonnullæ cur tales reputantur, 3. 9. 4.

Pseudo Synodus Constantinopolitana, 3. 9. 3.

Pseudo Synodus anni 335. Tyriæ, 3. 9. 4.

Publicatio Decreti Tridentini circa matrimonia clandestina unde præsumatur fuisse expleta, 12. 5. 6. & 9. *publicationes* Indulgentiarum à Quæstoribus factæ, 13. 18. 7. Vid. *Denuntiationes*.

Publius Idolatra maritus S. Anastasæ, 9. 3. 5.

Puellæ in monasteriis Ord. S. Domini educationis gratia commorantes, an possint professionis vota in articulo mortis emittere, 13. 12. 3.

Pueri ante usum rationis an sint capaces Extremæ Unctionis, 8. 6. 1. & ante septennium an sacro Chrismate inungendi, 7. 10. 6. *pueris* quando administrandum Viaticum, 7. 11. 1. &c. in *pueris* perfectior usus rationis requiritur, ut ad annuam Communionem adstringantur, quam requiratur ad Confessionem, 7. 12. 2. *puerorum* edu-

catio quam utilis, 5. 11. 1.

Puerperii initio infans secundinarum involucris spoliatur, 7. 5. 3.

S. Pulcheriæ Imperatricis matrimonium, 13. 22. 12.

Pullus Card. Robertus, 7. 4. 6. citatur, 5. 8. 9.

Punctatores, olim Obedientiales dicti, eorum officium & numerus, 4. 1. &c.

Pupilli ad tribunal Ecclesiasticum provocare semper possunt, 9. 9. 10.

Purgatio Canonica, 13. 15. 14.

Purgationes vulgares, 33. 17. 6.

Purificatio, seu consueta Missæ ablutio, an frangat jejunium requisitum ad summionem Sacramenti Eucharistiæ, 6. 8. 11. & 12.

Purificatio B. Mariæ Virg. Ejus festum quando, & quare institutum, 13. 17. 4. jejunium servatum Romæ in ejus privilegio, 13. 4. 7.

Q

Quadragesima etiam cum titulo colorato an sufficiat, ut Prælati inferior territorium separatim acquirere possit contra Episcopum, 13. 8. 17. & 22. &c.

Quadragesimæ observantia, & disciplinæ varietas in hac materia, 7. 3. 1. l. 11. 1. 3. &c. l. 11. 5. 3. & 9. an eo tempore interdicta lactinia, 11. 5. 9. & 13. &c. l. 11. 5. 3. & 9. quando ejus jejunium inciperet, & quomodo observaretur in Ecclesia Mediolanensi, 11. 1. 3. &c. l. 11. 5. 1.

Quadragesima annorum numerus pro Jubilationis Indulto obtinendo quomodo computandus, 13. 9. 15.

Quæsitores Fidei ab Apostolica Sede delegati non eximunt Episcopos ab obligatione inquirendi in hæreticos, 9. 4. & 3.

Quæstiones Fidem, aut disciplinam spec-

speciantes, ad Apostolicam Sedem deferendæ, 7. 4. 9. ad Fidei doctrinam pertinentes nequit Episcopus definire, 6. 3. 6. quæ moventur inter Scholasticos de Eucharistiæ effectibus, ne attingendæ quidem in Synodo, 7. 12. 1. nondum definitæ, aut inter Theologos controversæ, in Synodis, haud decidendæ, 7. 1. 1. &c. l. 7. 2. 13. 1. 6. 4. 9. 1. 7. 5. 6. & 10. 1. 7. 9. 5. 1. 7. 10. 8. 1. 7. 10. 13. 1. 8. 2. 2. 1. 8. 3. 5. 1. 8. 7. 4. 1. 8. 9. 12. 1. 8. 10. 10. 1. 8. 12. 1. 1. 8. 13. 9. 1. 10. 4. 1. 1. 10. 5. 6. 1. 10. 7. 6. 1. 11. 5. 12. *Questiones* tres circa Patronum Ecclesiasticum propositæ, & resolutæ, 4. 8. 8.

Quæstores præteritorum sæculorum auctores fuerunt tempestatum, quas passa est Ecclesia propter Indulgentias, 13. 18. 7. eorum commenta, 13. 18. 8.

Quarta pars proventuum Ecclesiasticorum pauperibus destinata, 7. 2. 3. & 4. *Quarta* item in Clericis distribuebatur, 7. 2. 7.

Quarta Episcopalis Cathedratici naturam imitatur, 5. 7. & 10.

Querelæ Joannis Gersonis, 10. 1. 2.

Querelarum Judices Synodales, 4. 2. 1. &c.

Querimonia Episcoporum irrationabilis, quasi Inquisitoribus detur facultas, quæ ipsis sit denegata, 9. 5. 4. *Querimonia* Regularium de illis, qui intuenda, exercendaque Episcopalia auctoritate modum excedunt, cum præjudicio exemptionis, aut privilegiorum ipsis Regularibus concessorum, 9. 16. 1. &c. *Querimonia* circa speciem impunitatis Clericis majoribus concessam repressæ, 9. 6. 4.

Quinisexta anni 688. Synodus (eandem ac Trullana) 6. 4. 2. 1. 9. 6. 3. 1. 11. 1. 7. 1. 11. 8. 1. 1. 11. 14. 7. & 4.

Quinquecclesiensis Episcopatus exec-

tio, & prærogativæ, 13. 15. 16. Quinquecclesiensis Episcopus in Hungaria Pallii prærogativa, & erectæ Crucis sibi præferendæ privilegio donatur, 2. 6. 1. l. 13. 15. 6. & 12. &c.

Quinquecclesiensis anni 1714. Synodus, 13. 15. 13.

Quiroga Card. Gaspar Archiepiscopus Toletanus, 3. 9. 6. 1. 9. 4. 1. & 11.

Quitensis Episcopus, 13. 15. 1.

Quotidianæ distributiones, 5. 2. 5.

R

Rabanus Maurus, 8. 10. 5.

Radoaldus Episcopus Portuensis, 8. 12. 4.

Radulphus Monachus laudatur, 12. 10. 7.

Ranis cur liceat vesci diebus jejunii, 11. 5. 11.

Ratherius Episcopus Veronensis citatur, 5. 1. 8.

Rationes. An Ecclesia sit infallibilis in *Rationum* delectu, quas ad suas definitiones stabiliendas adducit, 10. 3. & 6.

Ratramnus Monachus Corbejensis, 11. 1. 5.

Ratum, & Verum, ubi de matrimonio sermo est, quid importent, 9. 13. 5.

Ravennæ servatum jejunium in pervigilio S. Apollinaris, 13. 4. 7. Archidiaconus, & Seniores Ravennæ, 7. 6.

Ravennatensis Ecclesia Metropolitica, 2. 2. 3.

Ravennatensis Archiepiscopus, 11. 7. 4. solus in Italia Pallium habebat, 13. 15. 7.

Ravennatensis anni 997. Synodus, 5. 6. 3. altera anni 1286. 5. 5. 1.

alia anni 1311. 1. 6. 3. 1. 6. 4. 2. alia anni 1314. 13. 12. 24. alia anni

1317. *ibid.* alia anni 1569. 12. 6. 9. alia

alia anni 167. 11. 9. 4. 1. 12. 6. 9. alia
anni 1629. 13. 4. 7. alia anni 1640. 12.
6. 9.

Ralin Joannes Facundus, 3. 10. 9.

Raymundus Episcopus Ruthenen-
sis, 1. 6. 2. 1. 3. 9. 9. ejus Epistola Sy-
nodica citatur, 3. 5. 2.

Raynaudus Theophilus citatur cum
laude, 7. 2. 5. 1. 10. 1. 5. modeste re-
jicitur, 7. 5. 3. & 3. 1. 11. 9. 5.

Rebaptizare. Vid. *Baptismus*.

Rebecca uxor Isaaci, 13. 23. 9.

Rebelles in patriam, aut Regem,
qua anathematis sententia olim puniti,
10. 1. 7.

Reccaredus Rex Hispaniarum, 11.
3. 1.

Receptorium quid sit, 3. 11. 5.

Recesvinthus Hispaniarum Rex, 3.
9. 5.

Recidivus an, & quando absolvi
possit, 11. 2. 17. &c.

Recinetensis, & Lauretanus Epis-
copus, 3. 8. 11.

Reconciliatio Ecclesiae jam conse-
cratae, & pollutae, an spectet privative
ad Episcopum, 13. 15. 2. & 5.

Rector, seu Praefectus Seminarii,
unus ex probatissimis senioribus, 5.
11. 1. per quem constituendus, 5. 11.
8. & 9. & 10.

Rekursus ad Sedem Apostolicam
habendus ab Episcopo, ut, publico ali-
quo prodeunte scandalo, de remedio
adhibendo edoceatur, 13. 17. 9. qua-
liter fieri debeat à Clerico, cui Epis-
copus renuit. Ordines conferre, 12. 8.
4. quanta reverentia fieri debeant *Re-
kursus*, ad Apostolicam Sedem, 9. 8.
4. & 9. *Rekursus*, & appellatio ad S.
Sedem, & Congregationem Concilii,
semper patet in causa ejectionis à Re-
ligione, 13. 11. 19. & 20. *Rekursus*, seu
necessitas confugiendi ad superiores,
an excuset arbitrium discessum à
claustris, 13. 11. 13. & 14. contra hu-

jusmodi recurrentes non debent Ordi-
narii juxta leges æquitatis procedere,
tamquam in apostatas, 13. 11. 14.

Redditus sufficientes ad sustentatio-
nem Clerici, 12. 9. 1. *Redditus* mensæ
Episcopalis. Vid. *Distributiones*. Cui
debeantur *Redditus* vacantis Ecclesiae,
4. 7. 11. *Redituum* Seminarii reddenda
ratio à Deputatis, 5. 11. 4.

Reductio Missarum sive propriè, si-
ve impropriè talis, quid sit, & quali-
ter fieri debeat, 13. 25. 8. &c. *Reduc-
tio* Missarum ad manualet, ut in-
quiunt, 13. 25. 35. si *Reductio* facienda
sit, an potius reducenda sint alia ope-
ra pia & eleemosynæ, quam Missæ,
13. 25. 23.

Reformatio abusuum suæ Diocesis,
qua cura & prudentia sit procuran-
da ab Episcopo, 6. 1. 1. &c.

Refractarii, apostatae, & obstinati,
quomodo compescenda audacia, 13.
11. 12.

Regeneratio spiritualis an verifice-
tur in puero baptizato intra uterum
matris, 7. 5. 4. & 3.

Regensis anni 439. Synodus, 2. 9. 1.

Regia Synodi, seu Concilia, quid
sint, 1. 1. 2. in quo discrepent à Syno-
dis mixtis, 1. 1. 3.

Regiaticina anni 850. Synodus, 6.
4. 2.

Reginerius Episcopus Bethlemi-
cus, 2. 7. 5.

Reginaldus Valerius leniter repro-
batur, 13. 20. 5.

Regiones suburbicariae, 2. 2. 2.

Regino Abbas Prumiensis, 5. 1.
6. citatur, 4. 3. 1. 6. 8. 2. 1. 11.
11. 2.

Regni, aut Regis proditores, qua
anathematis sententia olim puniti, 10.
11. 7.

Regulae prudentiales ab Episcopo
servandae in sustinenda Ecclesiastica
jurisdictione, 9. 9. 12. & 23. *Regulae*

Eremitarum quænam ex pluribus optimæ sint, 6. 3. 6.

Regulares in nonnullis subsunt Episcopo tamquam Apostolicæ Sedis delegato, 9. 15. 3. &c. *Regularibus* interdicta erectio novorum monasteriorum sine Pontificis auctoritate, & Episcopi licentia, 9. 1. 9. *Regularium* numerus redundans quot damna ipsis *Regularibus* afferat, 13. 11. 7. qualiter incumbat Episcopis invigilare *Regularium* juxta proprium institutum observantiæ, & disciplinæ, 9. 17. 1. &c. *Regulares* olim ab Episcopis subalienati, 5. 11. 3. *Regularium* opera utendum est Episcopo pro necessitatibus animarum in defectu Sacerdotum, 12. 4. 7.

Regulares circa facultatem absolventi à reservatis an liberaliter tractandi, 5. 5. 2. eorum privilegia circa absolutionem à reservatis quanti valoris sint, 5. 5. 6. &c. *Seminarium Regularium* tradita curæ, & regimini, 5. 11. 9. *Regulares* approbati ad Confessiones, elapso tempore approbationis, an possint iterum vocari ad examen, 13. 9. 22. an secularium confessiones Paschali tempore, aut infirmorum quovis anni tempore audire possint, 11. 14. 3. & 4. & 5. seculares possunt Eucharistiam liberè percipere in *Regularium* Ecclesiis, excepta sola Dominica Resurrectionis, 11. 14. 5. *Regulares* sine Parochi venia Extremam Unctionem administrantes, quam culpam & poenam incurrant, 8. 4. 7.

Controversia orta inter *Regulares* mendicantes, & Parochos de Missa Parochiali diebus festis audienda, in favorem Parochorum decisa prius à Sixto IV. deinde per contrariam consuetudinem, & summorum Pontificum Constitutionem in favorem Religiosorum resoluta, 11. 14. 7. &c. *Regulares* an possint plebem à Parochiali ad

suas Ecclesias evocare, ut ibi diebus festis Missæ Sacrificio, ac concioni intersint, 11. 14. 1. & 2. qua limitatione gaudeant privilegio prædicandi in propriis Ecclesiis, 9. 17. 6. &c. *Regulares* qui se abdicant Episcopatu, tenentur reverti ad claustra, 13. 16. 4. *Regularium* exemptio, 13. 25. 5. & 35. quænam *Regularium* Ecclesiæ exemptæ sint à Synodatico solvendo, 5. 7. 3.

Regulares quibus Diocesanæ Synodi, aut Episcopi decretis parere teneantur, 13. 4. 5. & 6. & 7. tenentur stare taxæ ab Episcopo præscriptæ circa stipendium Missarum, 5. 9. 2. *Regulares* curam animarum gerentes tenentur semper Synodo interesse, 3. 1. 9. & 10. 1. 3. 2. 6. ejusque decretis circa curam animarum obedire, 3. 1. 10. utrum per se, an per alium, teneantur interesse, 3. 1. 11. & 12. & 13.

Regularium instantiæ, & facultates circa reductionem Missarum, 13. 24. 22. & 26. & 35. *Regulares* suam Professionem oppugnaturi, coram quo iudice sua jura proponere debeant, 13. 11. 3. &c. *Regulares* in Hispania prohibentur interesse taurorum agitationi, 13. 17. 7. *Regularium* quorundam Constitutiones an obligent aliquandò ad denuntiationem judicalem absque prævia correctione fraterna, 6. 11. 7. & 13. *Regulares* denunciare debent Episcopo futuram electionem Abbatissæ sibi subjectæ, 5. 12. 4. *Regularibus* quare concessa privilegia artis medicæ exercendæ, 13. 10. 7. quare pecuniaria poena imponi non debeat, 3. 12. 2. quis facultatem largiri debeat sive ingrediendi, sive egrediendi monasteria *Regularibus* subjecta, 13. 12. 23. & 27. *Regularis* Sacerdos an deputari possit ad obeundas vices Episcopi in visitatione sacrorum Liminum, 13. 6. 3. Re-

gularis subditus à quo Tonsuram, & Minores Ordines accipere possit, 2. 11. 9. *Regularium* Judices conservatores, 4. 6. 1. &c.

Regularium Generales cur subscripserint Conciliis Florentino, & Tridentino, 13. 2. 4. in *Capitulis* Generalibus poterant onera Missarum contrahere, 4. 10. 1. quomodo per privilegium eandem facultatem postea recuperaverint, 5. 10. 3. *Regulares* Prælati an habeant facultatem concedendi licentias legendi Biblia vulgaria, 6. 10. 5. aliquando indiscreti in casuum reservatione, 5. 4. 2. & 5. *Regularis* Superior quale Confessarium extraordinarium dare debeat Monialibus subjectis, 13. 12. 17.

Vid. *Abbates*, *Confessio*, *Exemptio*. *Ordinatio*, *Prælati*, *Privilegia*.

Regulares Oppidi Bulganensis, 5. 4. 3.

Reinerus Sacconus citatur, 8. 4. 6.

Relapsi qua pœna sine spe remissionis prioribus Ecclesiæ sæculis punirentur, 10. 1. 6.

Relatio status Ecclesiæ ab Episcopis facienda, 13. 7. 1. &c. quando, quomodo, & à quibus facienda, 13. 8. 1. &c. quam antiqua sit in Ecclesia hujusmodi consuetudo, 13. 6. 12. &c. in *Relatione* status suæ Ecclesiæ qualiter debeat Episcopus abusus in materia Indulgentiarum recensere, & opportunum remedium implorare, 13. 18. 1. & 2.

Religio. Causæ *Religionis* ad solum pertineant Fori Ecclesiasticum, 9. 2. Vid. *Abusus*.

Religio vera potest esse ea quoque, in qua simplicia tantummodò vota emittuntur, 13. 11. 29. in *Religionem* ingrediendi an, & quomodo detur libertas sponsis, aut jam uxoratis, 13. 12. 2. &c. etiam post matrimonium consummatum, 13. 12. 10. & 11.

Religio quam conjuges ante matrimonii consummationem ingredi possunt, debet esse una ex approbatis, 13. 12. 9. qualiter *Religio* debeat alumni sui ejecti reditum urgere, eumque iterum recipere, 13. 11. 20. & 30.

Religiosi vocantur etiam Eremitarum quoddam genus, 6. 3. 6. *Religiosi* nullam proprio Episcopo obedientiam umquam promiserunt, 13. 11. 20. *Religionem* ingredientium bona, si intestati decedant, monasteriis addicta, 9. 14. 2. quot *Religiosi* ali debeant in quolibet Monasterio, 13. 25. 10. *Religiosorum* numerus in singulis monasteriis constituendus, 13. 12. 25. *Religiosorum* quorundam conventuum suppressio, & iterum restitutio, qualiter attendenda, 3. 2. 1. &c. *Religiosi* quo ordine sedeant in Synodo, 3. 19. 8. quidquid *Religiosus* acquirit, monasterio acquirit, 13. 12. 19. & 20. *Religiosus* damnatus ad trirèmes, an teneatur ad Religionis votorum observantiam, 13. 11. 30. an, absoluta pœna, debeat in coenobium iterum recipi, *ibid.* Vid. *Ejecti*.

Reliquia nova, ab Episcopo non approbata, exponi nequit in Ecclesia, 9. 15. 5. *Reliquiarum* cultus, & super eas jurandi mos, 4. 4. 3. 1. 4. 7. 6.

Remedia novi generis, sacris Canonibus ignota, adhibere non debet Episcopus, 13. 4. 8. sed *Remedia* tantum canonicis procedendum est in abusibus extirpandis, 6. 11. 13.

Remensis anni 625. vel 630. Synodus, 9. 4. 3. altera anni 813. 11. 4. 4. alia anni 923. 20. 9. 1. alia anni 1119. 9. 9. 3. alia anni 1131. 13. 10. 5. alia anni 1148. sub Eugenio III. 13. 11. 27. 1. 13. 18. 7. alia initio sæculi XV. celebrata, 8. 4. 6. alia anni 1583. 8. 7. 3. 1. 11. 8. 3.

Remensis Archiepiscopus, 3. 3. 8. 1. 3. 8. 20. ejus Vicarii Foranei, 3. 3. 8.

Remigii Remensis antiquus Codex, 7. 3. 4.

S. Remigius Remensis Archiep. Vicarius Apostolicus, 2. 10. 1. S. Remigii Codex antiquus Ms. citatur, 8. 8. 4.

Renuntiatio. Vid. *Beneficium*.

Repudii libellus à Moysse permissus, 13. 22. 4. an Moysis permissione non obstante Judæi uti possent libello *Repudii* sine peccato, 9. 3. 4. quare in Judæis toleratum *Repudium* uxorum, 10. 4. 10. Vid. *Libellus*.

Res tam mobiles, quam immobiles, quæ Religioso assignantur, monasterio incorporantur, 13. 12. 19. & 20.

Rescripta Apostolica an sine examine executioni mandanda ab Ordinariis, 13. 10. 9. & cui sit culpæ vertendum, si ex *Rescriptis*, aut Indultis Apostolicis, aliquid sequatur absurdum, 13. 10. 10. nihil facilius, quam ut aliquando in *Rescriptis* peculiaribus, aut mandatis Pontifices decipiantur, 9. 8. 2. *Rescripta* Congregationum sunt declarationes potius, quam relaxationes juris communis, 13. 10. 12.

Reservata crimina, & censura, 12. 8. 10.

Reservatio casuum in Synodo facienda, 5. 4. 3. & quare, *ibid.* facta ab Episcopo extra Synodum an perseveret mortuo Episcopo, *ibid.* immoderata casuum *Reservatio* reprehenditur, 5. 5. 2. & 4.

Reservationes mentales Beneficiorum interdictæ, 13. 8. 10. & 19.

Residentia quoad habentes curam animarum an sit de jure divino, 7. 1. 2. &c. alia materialis, alia formalis, 13. 19. 2. & 3. *Residentie* locali non obligatur jubilatus, 13. 9. 15. *Residentie* lex quam exactè observanda, 13. 8. 1. &c. qui obligatur ad *Residentiam*, an pestis tempore fugere possit, & alium substituere, 13. 19. 1. &c. *Residentie* onus Episcopi suffraganeis in-

cumbens, 13. 14. 6. ad eam cur non obligentur Episcopi Suburbicarii, 13. 6. 6. annus *Residentie*, seu claustralis, quem exigunt quædam Germaniæ Capitula à suis Canonicis, antequam in Capitulum admittantur, 13. 3. 4. Vid. *Chori servitium*.

Residere. Qui plures obtinet Episcopatus, aut plura Beneficia Residentia, ubinam *residere* debeat, 13. 8. 10. qua pœna mulctentur Episcopi non *residentes*, 10. 9. 6. mulctæ inflictæ Clericis non *residentibus* ad quem usum applicandæ, 10. 10. 1.

Resignatarius quas condiciones, seu prærequisita habere debeat, ut resignatio admitti valeat, 13. 10. 20.

Resignationes Episcopatum, 13. 16. 2. & 3. *Resignationes* Beneficiorum in favorem certæ personæ fieri solitæ, 13. 10. 13. &c. quam antiquæ, & qua methodo, & quibus conditionibus admittendæ, 13. 10. 20. coram Rege in Gallia peractæ, 13. 10. 18. an eas possit admittere Vicarius Generalis, 2. 8. 2. Vid. *Beneficium*.

Restitutionis onus an incumbat distrahentibus in usus profanos proventus Ecclesiasticos, itemque lusoribus, consanguineis, cæterisque pecuniam recipientibus, quam certò sciunt ex Beneficio Ecclesiastico sibi obvenisse, 7. 2. 6. &c.

Resuscitatio. Ad asserendum *Resuscitationis* miraculum, requiruntur rigorosæ probationes præcedentis mortis, 12. 6. 8.

Retentio Beneficiorum incompatibilium cur faciliè concedatur Episcopo Suffraganeo, 13. 14. 9. & 12.

Revisio Decretorum Synodaliū, 13. 3. 1. &c.

Reus. Communio an deneganda *Reis* capite damnatis, 7. 11. 3.

Rex. Galliarum Rex, aliquas provincias regit & tamquam Rex, & tam-

tamquam Dux, aut Comes, 2. 1. 1.
Regum unctio, 8. 4. 3. Vid. *Regnum*.
 Rhodinus Neophytus citatur, 8. 1. 4.
 De Ribera Franciscus citatur cum
 laude, 13. 11. 7.
 Ribera Joannes Archiepiscopus Va-
 lentinus, 11. 14. 10. citatur, 1. 2. 3.
 Richardus Episcopus Sarum in An-
 glia, 8. 17. 11.
 Richardus Abbas S. Vitoni, 8. 5. 2.
 Recciullus Antonius Archiepiscopus
 Consentinus citatur cum laude,
 13. 11. 14.
 Rigantius Joannes Baptista laudatur,
 9. 2. 3. 1. 9. 7. 6. 1. 13. 10. 20.
 Rigidissimi Ethices sectatorem se
 ostendere non debet Episcopus, 11.
 11. 4.
 Rigor antiquorum Canonum cur
 nostris temporibus temperandus, 11.
 11. 6. *Rigor* nimii nota vitanda ab
 Episcopis in suis Constitutionibus, 11.
 13. 3. *Ritus* pristinus in exigenda ab
 Episcopis personali sacrorum Limi-
 num visitatione quare nunc sit adeo
 temperatus, 13. 6. 2.
 Rithovius Episcopus Iprensis, 8.
 8. 3.
 Rituale Argentinense, 7. 5. 10. 1.
 7. 6. 7. 1. 7. 15. 11. 1. 8. 14. 3. cita-
 tur, 7. 13. 10. 1. 8. 6. 2. 1. 8. 7. 2. 1.
 8. 8. 2. & 4.
 Rituale Cadurcense, 8. 4. 5.
 Rituale Parisiense citatur, 8. 3. 4.
 Rituale Romanum citatur, 7. 1. 3.
 10. 1. 7. 15. 8. 1. 8. 14. 3. 1. 11. 2. 18.
 1. 12. 6. 8.
 Rituale Rutenense, 8. 4. 5.
 Rituale Cardinalis Sanctorii, 7. 5.
 7. citatur, 8. 2. 2. 1. 8. 8. 4.
 Rituale Tullensis Ecclesiae, 7. 15. 11.
 Rituale Tulense, 8. 4. 5.
 Ritus sollemnis celebrandae Synodi,
 3. 11. 1. &c. *Ritus* Confirmationis ad-
 ministrandae descriptus, & discussus,
 13. 19. 13. &c. *Ritus* quidam Ecclesias-
 ticorum, II.

tici, qui secundis temporibus serva-
 tum, luctuosissimo tempore non sem-
 per possunt durae necessitati congrue-
 re, 13. 19. 26. *Ritus* quosdam Gentili-
 um, Hebraeorumque Ecclesia sancti-
 ficavit, 13. 17. 4.
 Rivius Bartholomaeus, 7. 13. 9.
 Robertus Rex Galliae, 10. 9. 1. 10. 10.
 Robertus Gebennensis, seu Clemens
 VII. Antipapa, 9. 1. 2.
 Robertus nepos S. Bernardi Abb. 6.
 3. 2.
 Robusterius Rotæ Auditor citatur,
 3. 10. 2.
 Rocca Angelus citatur, 1. 3. 4.
 De Rochechouart Guido de Seve
 Episcopus Atrebatensis laudatur, 6.
 2. 3.
 Rocheti usus quibus Episcopis com-
 petat, 3. 11. 4.
 S. Rodolphus Episcopus Eugubi-
 nus, 5. 6. 4.
 Rodolphus Imperator, 13. 13. 15.
 Rodolphus Archiepiscopus Bituri-
 censis, 2. 4. 6.
 Rodolphus Abbas S. Trudonis, 6.
 3. 2.
 Roffensis Episcopatus Monachorum
 S. Benedicti, 13. 7. 14.
 De Rohan Card. Armandus Casto-
 Episcopus Argentinensis, 7. 5. 10. 1. 7.
 6. 7. 1. 7. 13. 10. 1. 7. 15. 11. 1. 8. 6. 2.
 1. 8. 7. 2. 1. 8. 8. 2. 1. 8. 14. 3.
 De Roma Card. Julius, 7. 3. 2.
 Romae cur tam raro habitæ Synodi
 Dicecesanæ, 2. 3. 6. & 7.
 Romaguerra ad Const. Synod. Ge-
 rundi citatur, 1. 3. 5. 1. 8. 14. 1.
 Romana Concilia 109. numerantur,
 2. 2. 5. ubinam celebrata, 1. 5. 5. aliqua
 in Triclinio Leoniano habitæ, *ibid*.
 Romana anni 250. Synodus, Sede
 vacante, post obitum S. Fabiani ce-
 lebrata, 2. 2. 7. altera anni 251. sub
 S. Cornelio Papa, 1. 1. 3. alia sub
 S. Sylvestro Papa, 8. 9. 7. ab hodie-
 nis

nis criticis rejecta, 8. 9. 6. alia anni 389. sub Siricio Papa, 1. 1. 6. alia sub S. Leone Magno, 3. 8. 3. alia anni 499. 13. 2. 5. alia anni 501. in Porticu Vaticana, 1. 5. 5. alia anni 595. sub S. Gregorio Magno, 1. 1. 3. 1. 5. 6. 1. alia anni 610. 2. 2. 5. alia anni 649. sub Martino Papa, 1. 3. 2. alia anni 679. sub Papa Agathone, 1. 1. 3. alia anni 721. Vaticana appellata, 2. 2. 5. 1. 10. 3. 1. 1. 11. 2. 5. alia anni 743. sub Zacharia Papa, 9. 10. 6. 1. 11. 4. 5. 1. 11. 8. 1. 1. 11. 9. 5. 1. 13. 6. 12. alia anni 826. sub Eugenio II. 11. 10. 2. alia anni 853. 5. 1. 10 alia anni 1059. 3. 10. 1. alia anni 1072. 1. 3. 4. alia anni 1078. explicatur, 11. 5. 5. alia anni 1079. 5. 2. 10. alia anni 1139. sub Innocentio II. 13. 17. 7. alia anni 1384. 2. 3. 4. alia anni 1721. Lateranensis etiam appellata, 2. 2. 6. 1. 2. 4. 5. & 9. 1. 3. 8. 6. 1. 5. 3. 7. 1. 5. 7. 5. & 6. 1. 5. 10. 3. 1. 6. 3. 6. 1. 9. 7. 8. 1. 11. 2. 7. 1. 13. 2. 4. 1. 13. 6. 10. 1. 13. 7. 1. 1. 13. 8. 13. 1. 13. 25. 21. & 22. & 24. & 25. & 16. & 32. & 34. & 35. extra Romanam Provinciam legem non constituit, 5. 7. 1. Vid. *Lateranensis Synodus*.

Romana Provincia inter Capuanam, & Pisanam, 13. 8. 15.

Romanæ Ecclesiæ Patrimonium in Sicilia, 9. 14. 2. Romanæ Ecclesiæ consuetudo circa jejunium Sabbathi, 11. 5. 2. an jejunium Quadragesimale in Ecclesia Romana ad trium hebdomadarum spatium solum se extendere, 11. 1. 4.

Romanæ Sedis prærogativa, 4. 5. 1.

Romani quo ritu adoptionem peragerent, 9. 10. 3. quanta esset potestas in filios apud Romanos, 6. 3. 2.

De Romanis Humbertus citatur, 5. 6. 3.

Romanum Seminarium, 5. 11. 9.

Romanus Episcopatus non distinguitur à totius Ecclesiæ Præfectura, 2. 1. 1. &c.

Romilli Carolus Jacobus, 7. 13. 9.

Romulus Patriam potestatem nimum extendit, 9. 11. 2.

Roncilionis Oppidum in Civitatem erectum, 13. 7. 18.

Rosarii Confratres an ex vi suorum privilegiorum absolvi queant aliquando à casibus Episcopo reservatis, 5. 5. 8.

Rosemundus Godescalcus citatur, 10. 1. 5. & refellitur, *ibid.*

Rossanensis Archiepiscopus, 2. 4. 5. Nuntius S. Pii V. in Hispania, 7. 11. 3.

Rota Bononiensis, 10. 8. 3.

Rotæ Romanæ Auditores, 10. 7. 4. 1. 13. 24. 23. citantur, 10. 6. 4. 1. 12. 7. 1. &c. eorum decisiones, 13. 24. 19. mutata sententia recedunt à decisis, 12. 7. 3. eorum sententia rejicitur à Congregatione Concilii, 13. 9. 7.

Rotaldus Abbas, ejusque Codex, 8. 3. 3.

Roterus Spiritus laudatur, 6. 10. 1.

Rotomagensis anni 1581. Synodus, 9. 5. 3. 1. 14. 14. 3. 1. 13. 1. 15.

Rubensis Episcopus, 10. 3. 5.

Rubeus Joann. Franc. Bernardus Maria citatur, 2. 2. 3.

Rudolphus. Vid. *Rodolphus*.

S. Rufilii Abbatia Capitulo S. Petri de Urbe unita, an faciat territorium separatum, 2. 11. 15. & 16.

Rufinus Presbyter explicatur, 2. 2. 2.

Rufus Festus. Vid. *Avienus*.

Ruinart Theodoricus citatur, 13. 10. 22.

Rupinæ Plebis Clerici, 5. 6. 2.

Rurales Synodi, 3. 3. 7.

Russiæ totius Metropoli, 3. 9. 5. Rus-

Rusticus Narbonensis Episcopus, 7.
6. 1. 1. 9. 2. 15.
Rutenense Rituale, 8. 4. 5.
Rutenensis Ecclesiæ Statuta Synodalia, 7. 5. 9. 1. 8. 4. 5. 1. 8. 6. 2.
Ruthena, seu Ruthenensis anni 1289. Synodus in Aquitania, 3. 5. 2.

Ruthena Provincia in Polonia. Decretum Tridentini circa matrimonia clandestina numquam in ea promulgatum, 12. 5. 7. qua via huic defectui suppletum sit, 12. 5. 7. &c.

Ruthena, seu Ruthenorum anni 1626. Synodus, ejusque Constitutiones circa matrimonia clandestina rescissæ, 12. 5. 7. &c. altera anni 1720. 3. 9. 5. 1. 7. 9. 5. 1. 8. 4. 8. 1. 13. 3. 3.

Rutiliani Subcollector, 3. 8. 7.

De Ruvere. Vid. *Feltrius*.

Ruzæus Arnulphus in Parisiensi Curia Consiliarius, 13. 10. 18.

S

SAbas Diaconus Ecclesiæ Edessenæ fuit Medicus, 13. 10. 5.

Sabbatha omnia Quadragesimæ à diebus esurialibus alicubi subtrahantur, 11. 1. 4. 1. 11. 5. 3. quanta fuerit disciplinæ varietas in *Sabbathi* sive jejunio, sive abstinence à carnibus, 11. 5. 1. &c. olim in *Sabbatho* Sancto celebrabatur Missa Vespertina, 6. 8. 6.

Sabbellus Card. Jacobus Archiepiscopus Beneventanus, 11. 11. 6.

Sabbellus Card. Julius Archiepiscopus Salernitanus. Ejus optio ad Episcopatum Tusculanum cur improbat, 15. 8. 4.

Sabinenses Constitutiones Synodales, 1. 2. 4. 1. 5. 7. 9.

Sabinensis Episcopus, 7. 1. 7. 1. 13. 6. 6. 1. 13. 8. 3. Episcopum Suffra-

ganeum habere solet, 13. 8. 5. 1. 13. 14. 8.

Sabinensis anni 1312. Synodus, 1. 2. 4. 1. 7. 16. 1. & 12. altera anni 1352. 1. 2. 4. alia anni 1736. 7. 16. 1. 1. 8. 14. 3. 1. 9. 15. 3.

Sacconus. Vid. *Reinerius*.

Sacellum Pontificium. Ibi musicorum instrumentorum usus numquam receptus, 11. 7. 6.

Sacerdos nullus talis est, ut cogatur victum sibi ex solo Missarum stipendio comparare, 5. 9. 1. *Sacerdos*, qui tenetur per se celebrare, an aliquandò possit se abstinere, & tunc an debeat celebrare per alium, 5. 6. 5. an deputari possint *Sacerdotes* seculares, qui Missas à testatore præscriptas celebrent in Ecclesia Regularium, 13. 25. 7. *Sacerdos* potest Missam interrompere, ut Viaticum administret moribundo, cui nullum aliud Sacramentum potuit conferri, 8. 6. 5.

An soli *Sacerdotes* Oleo sacro ungantur, 8. 4. 3. *Sacerdotum* nomine designati Parochi, 3. 5. 1. & 2. cur omnes Christiani dicti *Sacerdotes*, 5. 8. 1. simplex *Sacerdos* an possit esse Minister delegatus Confirmationis, 7. 9. 4. &c. 1. 7. 8. 1. &c. 1. 13. 15. 1. & consecrationis Ecclesiarum 13. 15. 2. &c. solus Parochus an sit *Sacerdos* proprius, cui omnis utriusque sexus semel in anno confiteri debet sua peccata, 11. 14. 1. &c. *Sacerdos* an sit solus minister Sacramenti Eucharistiæ, 13. 19. 28. an Viaticum propriis manibus sumere queat, 13. 19. 17.

Sacerdotibus ignotis, & vagis, non est permittenda Missæ celebratio, 9. 15. 5. *Sacerdos* peccati lethalis conscius urgente necessitate celebrans, in quo sensu quamprimum confiteri teneatur, 11. 6. 12. Missæ *Sacerdotis* concubinari non est assistendum, 7. 11. 8. *Sacerdotes* an operari possint

Sacris cum ficto capillitio, 11. 9. 5.

An interdicantur ludere aleis, vel taxillis, 11. 10. 5. vel exercere artem medicam, & chirurgicam, 13. 10. 2. &c. *Sacerdotum* turpis avaritia repressa, 8. 4. 6. *Sacerdotes*, qui ad triremes damnati remigaverunt, remanent perpetuò irregulares, 13. 11. 30. unde eveniat, ut tot habeantur *Sacerdotes* scandalosi, 11. 2. 2.

Sacerdotes simplices an teneantur Synodo interesse, 3. 6. 2. &c. *Sacerdotes* seculares Religioni Hierosolymitanæ inservientes, aut ejus Parochiis præfecti, an interesse debeant Synodo, & subesse jurisdictioni Ordinarii, 3. 7. 1. &c. *Sacerdotes* Latini adoptantes Constantinopoli Græcorum ritus reprobantur, 7. 9. 3. *Sacerdotum* Græcorum in Hydruntina Diocesi extrema paupertas, 2. 12. 10.

Sacerdotale Romanum citatur, 7. 15. 2. & 5. l. 7. 16. 11. an legis auctoritatem obtineat, 7. 15. 6.

Sacerdotium est ordinum præstantissimum, & verum Sacramentum, 8. 9. 2. propter Ecclesiæ necessitatem potest Episcopus suos Clericos compellere ad *Sacerdotium*, non tamen minus idoneos promovere, 12. 4. 7. *Sacerdotii* quænam sit adæquata materia, & forma, 8. 10. 1. &c. an in *Sacerdotio* conferendo sit de essentia tertia impositio manuum cum illis verbis: *Accipe Spiritum Sanctum &c.* 8. 10. 3. &c. *Sacerdotio* vero, & legitimis ministris, nullo modo caruit antiqua Ecclesia, 8. 10. 5.

Sacramenta à Christo instituta non possunt esse quoad substantiam obnoxia mutationibus, 8. 9. 7. l. 8. 10. 5. & 10. ritus tamen Sacramentorum mutare potest Ecclesia, 8. 10. 10. attinguntur nonnulla ad *Sacramentorum* essentiam in genere, 8. 13. 2. *Sacramentorum* tria essentialia, 7. 4. 2. *Sa-*

cramentum nomine intelligitur etiam Sacramentale, 8. 13. 7. *Sacramentum* respuere, an idem sit, ac contemnere, 8. 7. 4. ad *Sacramentum* de novo instituendum Ecclesiæ sola auctoritas non protenditur, 8. 9. 6. ad veram *Sacramenti* confectionem quid requiratur, 8. 5. 5. in *Sacramentorum* materia adhuc enodanda non faciliè definitiones fiant, 7. 1. 1.

Sacramenta administrari nequeunt indignis, 9. 3. 3. recipere *Sacramenta* ab hæreticis an liceat, 6. 5. 2. *Sacramenta* vivorum an peccatoribus occultis, publicè deneganda, 6. 7. 6. *Sacramentorum* administratio debet esse actio humana directæ ad finem proprium cujuslibet *Sacramenti*, 7. 4. 3. quam immunes ab omni avaritiæ suspitione *Sacramentorum* ministros velit Ecclesia, 5. 9. 6. *Sacramenti* matrimonii percipiendi dignus non evadit Infidelis ex hoc solum, quod perfidiam abjuraturum se promittat, 9. 3. 5. Regulares an possint *Sacramenta* secularibus administrare sine licentia Episcopi, 9. 16. 2. Regulares in *Sacramenti* cujuslibet administratione graviter delinquentes subsunt judicio Episcopi, 9. 15. 11. l. 9. 16. 1. & 2. *Sacramentorum* causæ ad solum pertinent Forum Ecclesiasticum, 9. 9. 2. Vid. *Minister*.

Sacramentale an semper iterari possit, 8. 13. 7.

Sacramentalis Liber Venetorum citatur, 8. 2. 2.

Sacramentarium Gregorianum citatur, 6. 8. 11.

Sacrificium Missæ in quo sensu sit infinitæ virtutis, 5. 8. 6. olim suam quisque Sacrificii partem, h. e. panem, & vinum offerebat, 5. 8. 1. quantum hisce temporibus *Sacrificiorum* numerus excreverit, 11. 2. 8. & 14.

Sacristiæ locus ubi olim existeret, 1. 5. 5.

Saga. Earum, & Veneficarum innocentia, quo experimento probaretur in Westphalia, 13. 17. 6.

Sagonensis Episcopus, 12. 8. 5. Delegatus Apostolicus pro Græcis constitutus in Corsica, 2. 12. 8.

Saintebeuve Jacobus refellitur, 8. 5.

5. 1. 13. 23. 13.

Salégunstadiensis, seu Moguntina anni 1022. Synodus, 3. 5. 1. 1. 4. 2. 2.

1. 5. 1. 5.

Salernitana anni 1616. Synodus, 13.

3. 3.

Salernitanum Capitulum, 5. 11. 7.

Salernitanus Archiepiscopus, 2. 6. 2.

De Sales (quem quidam vocant *de Alex*). Joannes Franciscus Episcopus Gebennensis, 11. 2. 11.

Salesius Carolus Augustus citatur,

3. 11. 3.

Salianus Jacobus citatur, 11. 3. 1.

Salisburgensis Archiepiscopi privilegium creandi quatuor Episcopos, seu conferendi quatuor Ecclesias in Germania, 13. 7. 4. &c.

Salisburgensis, seu Saltzburgensis anni 1386. Synodus, 5. 4. 3. altera anni 1420. 4. 3. 5. alia ejusdem anni, 4. 3. 6. 1. 11. 10. 2.

Salmanticensis anni 1335. Synodus, 12. 5. 4.

Salmasius Claudius refellitur, 2. 2. 2. etiam sub larvato nomine Walonis Messalini, 13. 1. 2. ejus error circa usuras, 10. 4. 2.

Salonitanus Archiepiscopus solus in Dalmatia Pallium habebat, 13.

15. 7.

Saltatio Davidis coram Domino an alicujus levitatis argui possit, 11. 3. 1.

S. Salvatoris Majoris Abbas Commendatarius, 2. 11. 10. Synodum celebrandi privilegio donatur, 2. 11. 7.

Salutationes Fidelium ubinam exciperent Episcopi, 3. 11. 5.

Salutatorium quid sit, 3. 11. 5.

Samandriensis Episcopus Suffraganeus Pragensis, 13. 14. 9.

Sambiensis Episcopus. Vid. *Wormiensis*.

Samuel triennis oblatum Templo,

6. 3. 21.

Sanchez Thomas citatur, 8. 14. 2. refellitur, 8. 14. 5.

Sancius Vasconum Dux, 11. 11. 1.

Sanctæ titulo an sint honestandæ

Synodi Diocesanae, & Provinciales,

1. 3. 1. & 4.

Sanctitatis appellatio in quo sensu

tribuat Episcopis, 1. 3. 1.

Sanctorius Julius Antonius Card.

S. Severinæ, 2. 12. 10. 1. 6. 4. 2. 1. 7.

5. 7. 1. 8. 2. 2. 1. 8. 4. 5. 1. 8. 8. 1. & 4.

1. 10. 7. 4. & 5.

Sanctorum Concilia quid sint, 1.

1. 1.

Sanctuariorum miraculosa, ad quæ deferuntur infantes sine Baptismate mortui, 7. 6. 10. &c.

Sani, licet certò proximè morituri,

an sint capaces Extremæ Unctionis, 8.

5. 2.

Sanitatem corporis interdunt causat Extremæ Unctio, 8. 7. 2. sed non per modum miraculi, *ibid*.

Santonensis anni 1280. Synodus,

5. 5. 1.

Santonensis Capituli Procurator

damnatur, 13. 2. 6.

Saporitus Joseph Archiepiscopus

Januensis, 13. 14. 3.

Saraceni Hispanias occupant, 13.

9. 2.

Sardicensis anni 347. Synodus, 3.

3. 6. 1. 8. 9. 6. 1. 11. 14. 7.

Sarnellus Pompejus Episcopus Vi-

giliensis, 11. 9. 1.

Sarpi Paulus. Ejus mala fides nota-

tur, 7. 2. 13.

Surzanensis Episcopus, 11. 24. 22.

Satisfactionis nomine, pœnitentibus

im-

imponendæ, veniunt eleemosynæ, 10.
9. 1. apud Græcos pro *Satisfactione*
sacramentali pœnitens. Oleo sacro in-
ungitur à Sacerdote, 8. 5. 3. quod est
vetitum, 8. 5. 6.

Savonarola Hieronymus, 13. 17. 6.

Sbigneus Orsenicius Card. Episco-
pus Cracoviensis, 3. 10. 1.

Scachorum ludus an Clericis inde-
corus, ac proinde illicitus, 11. 10. 4.

Scandalum evitandum maximè à
Regularibus, 13. 4. 7. Regulares cum
Scandalo, & notoriè delinquentes extra
claustra, quando subsint punitioni
Episcopi, 9. 5. 11. *Scandala* quomò-
dò aliquandò emendanda sine ulla in-
novatione exterioris actionis, 13. 17.
4. ob *scandali* circumstantiam res de se
leves prudenter sub censura latæ sen-
tentiae prohiberi possunt, 10. 3. 2.
& 3.

A Schelstrate Emmanuel, 13. 2. 5.

Schisma, quod per 40. fermè annos
Ecclesiam delaceravit, 9. 1. 2. quanta
cautela evitandum periculum *Schisma-
tis*, 9. 9. 12.

Schmalzgrueber Franciscus citatur,
13. 23. 5.

Schneideuaitus Joannes citatur, 9.
13. 1.

Scholæ ubiquè à Monachis olim
apertæ, 5. 11. 2. & 3. *Scholarum* Pia-
rum Clerici Regulares, 5. 11. 9.

Scholares Clerici vulgò dicebantur,
5. 11. 2.

Scholastici approbati Soc. Jesu, 13.
11. 22.

Schookius Martinus citatur, 11.
9. 4.

Schwarzii liber de Capitulat. Ger-
manor. citatur, 13. 13. 18.

Sclavonico sermone Missæ celebratæ
in Moravia, 6. 10. 6.

Scottus Card. Bernardinus, 13. 8.
18.

Scripturæ Sacræ in vulgarem lin-

guam translatio an sit permittenda, 6.
10. 1. &c.

Scrutatores, seu Scrutinii Præfecti,
5. 3. 5. &c.

Scrutinium generale totius Cleri fa-
ciendum in Synodo, 5. 3. 5. cur nunc
fermè desueverit, 5. 3. 7. *Scrutinium*
minutissimum in mores promovendo-
rum præsertim ad Sacerdotium, &
Episcopatum, 5. 3. 1. &c.

Sebastianus Lusitaniæ Rex, 13.
20. 4.

Sebastianus Carmelita Discalceatus
secretò ordinatus Episcopus Hierapo-
litanus, 13. 13. 6.

Seccoviensis Episcopus à quo eliga-
tur, & consecratur, 13. 7. 4. & 6.

Secretarium quid sit, 1. 5. 5. 1. 3.
11. 5.

Secretarius Synodi quinam eligen-
dus, 4. 1. 2. Formulam Fidei è sug-
gestu legit à cæteris simul repetendum,
5. 2. 8.

Secta, quæ de liberi *Muratori*, aut
de *Francs Mazonis* appellatur, inter-
dicta, 13. 17. 10.

Sectio Cæsarea an licita sit, & tole-
randa, 11. 7. 12. & 13.

Seculares potestates quanta vulnera
Ecclesiasticæ jurisdictioni inflixerint,
9. 9. 11.

Secundinæ censentur pars corporis
infantis, 7. 5. 3.

Sedendi ordo in Synodo, 3. 10. 1.
&c. Episcopis aliquandò concessa, *se-
dendi* prærogativa, 2. 6. 1. Sedes Apos-
tolica, ejusque prærogativa, 4. 5. 1.
ejus auctoritas non est ligata per Tri-
dentinum, 13. 10. 29. *Sedes Apostolica*,
ut uni gratificetur, numquam vult juri
quæsito alterius præjudicium inferre,
10. 10. 3. quam sit indefessa, ut manus
præbeat auxiliatrices Episcopis in cura
animarum laborantibus, 13. 24. 1.
quantam curam adhibeat, ne Diocæ-
ses opportuno regimine, aut remedio
des-

destituantur, 13. 16. 11. 1. 13. 17. 9. qui potest absolvere omnes casus *Sedi Apostolicæ* reservatos, non ideo potest absolvere à casibus Episcopo reservatis, 5. 5. 7. & 9. casus *Sedi Apostolicæ* reservatos ne sibi reservent Ordinarii, 5. 5. recursus ad *Sedem Apostolicam* quando habendus sit ab Episcopis, 11. 5. 12. iste recursus quanta reverentia fieri debeat, 6. 8. 4. & 9. faciendus pro dispensatione in rebus dubiis obtinenda, 13. 12. 14. & 16. ad *Sedem Apostolicam* quænam quæstiones reserventur, 7. 4. 9. *Sedis Apostolicæ* auctoritati, & juribus quidquid præjudicium, aut injuriam inferre potest, scrupulosè cavendum est in Constitutionibus Synodalibus, 9. 1. 1. &c. 1. 9. 2. 3. &c. 1. 9. 5. 4. 1. 9. 6. 1. &c. 1. 9. 7. 1. &c. 1. 9. 8. 1. *Sedis Apostolicæ* lenitas, 5. 4. 3. & indulgentia erga fugitivos, atque Apostatas, 13. 11. 11. & 12.

Segregatio idem est, ac collatio Episcopatus, 8. 11. 3. de Segusio. Vid. *Ostiensis*.

Sella uxor Lamech, 13. 21. 8.

Semecha Joannes, dictus Theutonicus, citatur, 1. 4. 3.

Seminaria Clericorum Episcopalia, 11. 2. 3. & 6. & 11. eorum defectus quomodo supplendus, 11. 2. 12. eorum institutio quam antiqua, & quam utilis, 5. 11. 1. &c. quibus redditibus sustentari debeant, 5. 11. 3. 1. 9. 7. 3. &c. eorum curam an acceptare possint Jesuitæ, alique Religiosi, 5. 11. 9. *Seminariorum* hodierni temporis infelix status deploratur, 11. 2. 6.

Seminarii Deputati, 5. 11. 3. &c. 1. 9. 7. 2. & 3.

Senatus Ecclesiæ erant Presbyteri, 13. 1. 4. nunc sunt soli Canonici, 13. 1. 5. & 9.

Senensis Ecclesia Metropolitana, 2. 2. 3.

Senes decrepiti, nulla alia ægritudine laborantes, an sit capaces *Extremæ* Unctionis, 8. 5. 2.

Senogalliæ Seminarium, 5. 11. 9.

Senogalliensis anni 1627. Synodus, 7. 3. 2.

Senonensis Archiepiscopus, 13. 10. 17.

Senonensis Synodus circa annum 913. celebrata, 3. 1. 1. altera anni 1524. 5. 5. 2. 1. 6. 6. 11. & 2. 1. 8. 8. 4.

Sensuum quinque unctiones an sint necessariæ ad validam, & rectam Sacramenti Infirmorum administrationem. 7. 3. 1. &c.

Separatio virorum à mulieribus in publicis Templis, 11. 1. 8.

Sepelire in loco sacro infantes, sub dubiis reviviscentiæ signis baptizatos, an liceat, 7. 6. 10. & 15.

Sepulchra Ss. Martyrum insignia ob id, quod perjuri ad ea punirentur, 4. 7. 6.

S. Sepulchri Custodi, & Guardiano concessa facultas administrandi Confirmationem, 7. 7. 6.

Sepultura Ecclesiastica denegata iis, qui decedunt ex vulnere in duello accepto, 13. 17. 10. quamdiu expectandum sit, ut *Sepultura* mandetur hominis cadaver, 12. 6. & 8.

Series gerendorum in Synodo, 5. 1. 1. &c.

Servi, eorumque conjugia, 9. 11. 3. &c.

Serviæ Regni incolæ, 13. 20. 9. in *Serviæ* Regno an liceat matrimonia renovare coram *Caddi*, 6. 7. 2.

Servitium præstandum Ecclesiæ à Clericis, & Tonsuratis quale, & quantum esse debeat, 11. 2. 13. 1. 12. 6. 4. & 5. *Servitium* Ecclesiæ, pro qua quis ordinatus sit, an deferri possit impune, 11. 2. 4. non licet Christianis assidue impendere *Servitium* Judæis, 6. 4. 2.

De Seve. Vid. *de Rochechaaurt*.

De Severini Oppidum in Civitatem erectum, 13. 7. 18.

Severitas in Synodalibus Constitutionibus evitanda, 11. 13. 1. &c. *Severitas* nimia in materia vitæ communis improbat, 13. 12. 21.

Severolus Marcellus Rom. Curiae Advocatus, 11. 3. 1. Sacri Consistorii Advocatus SS. D. N. Benedicto XIV. singularis amicitiae nexu erat conjunctus, 10. 4. 13. citatur cum laude, 13. 24. 2.

Severus Septimius Imperator, 13. 10. 22.

Severus Sulpitius citatur, 10. 6. 1.

Severus Episcopus Milevitanus suum successorem designat, 13. 10. 23.

Severus Scholasticus Constantinopolitanus, 7. 4. 9.

Sextula quid sit, 5. 7. 1.

Sibertus Abbas S. Pantaleonis, 6. 3. 2.

Siciliæ Episcopi singulis quinquenniis Romam accedere tenebantur, 13. 6. 12. Patrimonium Romanæ Ecclesiæ in *Sicilia*, 9. 14. 2.

Sifridus Archiepiscopus Colonien- sis, 6. 11. 2.

Sigebertus Monachus citatur, 13. 3. 7.

Sigillum Confessionis quam cautè custodiendum, 3. 4. 13. 1. 7. 11. qui illud non servat, qua poena punitur, 9. 6. 3.

Sigismundus Imperator, 3. 9. 1. 1. 13. 13. 15.

Signare confirmati frontem medio aliquo instrumento an licitè, & val- idè possit Episcopus, 13. 19. 15. & 17.

Signum certum, quo distingui de- bent Judæi, 6. 4. 2. *signa* quædam, quæ etiam miraculosè aliquando cons- piciuntur in extinctis corporibus, an

censeri debeant resurrectionis indicia saltem probabilia, 7. 6. 11. & 12.

Sigonius Carolus. Ejus error leviter notatur, 13. 7. 3.

Silvanectensis Diocesis. Synodus ibi congregata, 9. 12. 8.

S. Sylvester Papa, 11. 5. 2. & 3. 1. 13. 23. 8. ejus Constitutum an sit genuinum, 3. 8. 13. Indulgentia ab eo concessa Basilicæ Lateranensi rogatu Constantini Imperatoris, 13. 18. 5.

Simoneta Card. Ludovicus in Con- cilio Tridentino, 7. 13. & 4.

Simon Petrus Evodius à Damasce- na Ecclesia ad Patriarchatum Antio- chenum evectus Pallium consequitur, 13. 15. 18.

Simonia alia est juris Divini, alia juris naturalis, 6. 11. 4. culpa, seu periculum *Simoniae* juris Ecclesiastici unde conficiatur, 11. 6. 4. & 8. *Si- monia* species omnis propellenda, 4.

7. 1. & 11. 1. 5. 7. 10. *Simoniae* nota non est affigenda elemosynæ exhibitæ Sacerdoti celebraturo, 5.

8. 7. nihil est quod *Simoniam* sapiat in eo, quòd solutio redditum primi anni differatur ad tempus mortis Beneficia- rii, 13. 7. 3. an interveniat *Simoniae* suspicio in resignationibus Benefi-

ciorum favore certæ personæ, 13. 16. 15. &c. an immune sit à *Simoniae* labe quidquid solvitur pro ingressu in Reli-

gionem, vel cum primùm quis ad Canonicatus possessionem admittitur, 6. 11. 1. &c. *Simoniae* crimen an ad-

mitti possit in collatione, & provi- sione Dignitatum, & Commendarum

Ordinis Hierosolymitani, 12. 5. 15. &c. *Simoniae* species quæcumque quan-

to studio vitanda ab Examinatoribus, 4. 7. 1. & 2. & 11.

Simonia vera fa- cile committitur obtentu redimendæ

injustæ vexationis in causis beneficiali- bus, 12. 6. 9.

S. Simplicius Papa, 2. 10. 1.

Si-

Simulare alienam fidem numquam licet, 13. 20. 11.

Sinarum Vicarii Apostolici, 13. 9.

Sinensis Synodus, 2. 10. 8.

Siracusanus Archiepiscopus solus in Sicilia Pallium habebat, 13. 15. 7.

S. Siricius Papa, 2. 2. 7. 1. 13. 3. 2. citatur, 1. 1. 6. 1. 8. 12. 5. explicatur, 10. 1. 6.

Sirmondus Jacobus citatur, 1. 1. 2. 1. 2. 2. 1. 4. 7. 6.

Sisenandus Rex, 5. 1. 10.

Sistarcensis Synodus, 7. 12. 2.

S. Sixtus I. Papa, præcipuus civitatis Alatrinx patronus, 11. 3. 1.

S. Sixtus III. Papa, ejus purgatio conficta, 5. 1. 2.

Sixtus IV. Papa, 11. 4. 3. 1. 11. 14. 7. 1. 13. 29. 4.

Sixtus V. Papa, 2. 2. 3. 1. 2. 3.

7. 1. 2. 7. 2. 1. 2. 10. 9. 1. 2. 11. 16.

4. 3. 8. 2. & 3. 1. 6. 4. 1. 1. 6. 6.

1. 6. 9. 3. 1. 6. 11. 3. 1. 7. 7. 6. 1.

9. 6. 7. 1. 9. 7. 3. 1. 9. 8. 3. 1. 9.

15. 7. 1. 10. 7. 3. 1. 11. 10. 4. 1. 12.

1. 4. 1. 3. 6. 2. &c. 1. 13. 7. 1. &

18. 1. 13. 11. 22. 1. 13. 18. 10. 1. 13.

24. 5. ejus decisio circa præcedentiam

Vicarii, aut Capituli, 3. 3. 3. ejus

Constitutio de trino contractu expli-

catur, 10. 7. 3. &c. ejus item Con-

stitutio de transmittendis ad Congre-

gationem Concilii Synodorum Pro-

vincialium decretis explicatur, 13. 3.

3. & 6.

Societas Jesu nullo gaudet specia-

li privilegio quoad expellendos Pro-

fessos, 13. 13. 26. ejus Institutum

à Tridentina Synodo commendatum,

13. 12. 1. ejus Patres & Religiosi,

9. 19. 3. 1. 16. 11. 14. comprehen-

duntur in Constit. 9. Gregor. XIV.

4. 6. 5. & 6. qui *Societati Jesu* no-

men dant, sunt verè Religiosi, etiam-

si post biennium emittant vota solum

simplicia, 13. 11. 29.

Societatis Jesu

Religiosi post tria vota simplicia an

possint dimitti, non servata judiciali

forma, 13. 11. 22. & 26. post nun-

cupata tria vota dimitti, an pro ejet-

tis habendi sint, 13. 11. 21. & 26.

an possint promoveri ad Sacerdotium

ante Professionem, licet omni Patri-

monio, & Beneficio destituti, 13.

11. 25. *Societas Jesu* an præstationem

annuum solvere debeat ei, qui sacris

Ordinibus initiatus dimittitur, nec

habens unde vivat, idcirco suspen-

sione illigatus remanet, 13. 11. 21. &c.

Societatis Jesu Religiosorum curæ &

regimini traditum Seminarium Ro-

manum, 5. 11. 9. & Seminarium Ci-

vitatis Conceptionis in America, *ibid.*

Societatis Jesu Presbyteris quæ facul-

tas concessa super dispensationibus

matrimonialibus in Angola, Æthiopia,

ac Brasilia, 13. 21. 3. & 5. *Societatis*

Jesu Missionariis facultas alia concessa

in materia Matrimoniali, 6. 4. 3. *So-*

cietatis Jesu Religiosis in Brasilia in-

dultum concessum Confirmationem ad-

ministrandi, 7. 7. 6. *Societatis Jesu*

Generalis an ad alterius onera Missa-

rum sublevanda possit applicare Sacra,

quæ ad illius intentionem à suis Reli-

giosis celebrantur, 13. 25. 14.

Societatis contractus, 10. 7. 1. &c.

Socrates Historicus citatur, 10. 6.

2. 1. 11. 5. 10. refellitur, 11. 1. 4.

Sodalitatum, seu Confraternitatum

quarundam prætensa privilegia circa

absolutionem à reservatis, 5. 5. 8.

& 9.

Sodomia frequentata degradationis

pœna puniendi est, 9. 6. 7.

Solemnitas, qua celebrandæ sunt

Synodi, 3. 11. 1. &c. in *Solemnitate*

Corporis Christi, dum Eucharistia

circumfertur, cur saltationum quæ-

dam genera in Hispaniis permittantur,

1. 1. 3. 1.

Sollicitatio ad turpia in Confessione Sacramentali an pœna degradationis punienda sit, 9. 6. 7. Vid. *Confessorius*, *Denuntiatio*.

Solidi nomine quid veniat, 5. 6. 1. non amplius, quam *Solidi* duo, soluti Cathedratici nomine, 5. 6. 3. &c. 1. 5-7. 1.

Solier Joannes citatur, 13. 10. 26.

Sonius Franciscus Episcopus Antuerpiensis, 7. 13. 8.

S. Sophia Monachi gaudent privilegio non adeundi ad Synodum, 3. 1. 14.

Sorbonensis Academiæ facultas Theologica, 9. 16. 5. propositionem quandam circa absolutionem moribundi censura notat, 7. 15. 9.

Soto Dominicus, 10. 7. 3. & 5. citatur, 7. 7. 7. laudatur, 7. 16. 11. ejus doctrina in aliqua parte modestè refellitur, *ibid.* sufficientiam Attritionis in primis ex Ordine Prædicatorum tuetur, 7. 13. 6. & 8.

Sozomenus Historicus citatur, 11. 1. 4. 1. 13. 8. 12.

Spadones. Vid. *Matrimonium*.

Spalatensis Synodus, 3. 12. 3.

Spectacula Ecclesiasticis interdicta, 11. 10. 11. interdicta olim diebus festis, 11. 1. 7. quædam quarundam Diocesium omninò interdicta, 13. 17. 10.

Spetianus Abbas gestor negotiorum S. Caroli in Urbe, 12. 8. 10.

Spicæ novæ offerebantur ad Altare Oblationis tempore, 5. 8. 2.

Spinellus Card. Joseph Archiep. Neapolitanus laudatur, 9. 15. 5.

Spinola Card. Julius, 5. 1. 11. 1. 7. 3. 2.

S. Spiritidon Episcopus Trimituntis in Cypro, 10. 6. 2.

Spoletanus Episcopus, 5. 6. 2.

Spoliorum Collectores, 3. 8. 6.

Sponsalia, eorumque definitio, 13.

11. 8. & forma nunc vigens, *ibid.* circa *Sponsalia* cum nihil innovaverit Tridentinum, nihil potiori jure innovandum ab Ordinariis, 12. 5. 1. & 3. *Sponsalia* etiam de futuro olim Sacerdotali benedictione obsignata, 8. 12. 5. per quem relaxari possit impedimentum matrimonii proveniens ex *Sponsalibus*, 9. 2. 1. causæ excitatæ super validitate *Sponsalium* ad solum Judicem Ecclesiasticum deferendæ, 9. 9. 4.

Sponsi offerebantur Ecclesiæ, ut eorum nuptiæ benedicerentur, 8. 12. 3. quam pœnam incurrant *Sponsi* contrahentes matrimonium, cui legitime non præcesserint denuntiationes, 12. 6. 2.

Spohsus, qui mulierem sibi desponsatam, ante celebratum matrimonium, ad copulam adduxerit, an puniendus pœna stupri, 12. 6. 3.

Spurii à legibus civilibus longè severius, quam ab Ecclesiasticis, insectati, 9. 14. 4. Vid. *Infantes*.

Statuta in Dioecesana Synodo faciendæ, 6. 1. 1. &c. qui ea subscribere teneantur, 13. 2. 3. &c. *Statuta* Synodalia quam auctoritatem acquirant à confirmatione Romani Pontificis, 13. 3. 1. qualiter promulgari debeant, 13. 4. 1. minimè expedit in quibusdam rebus *Statuta*, & Constitutiones edere, 6. 11. 9. *Statutum* Superioris an ab inferiore revocari possit, 13. 5. 8. &c. Vid. *Constitutiones*.

Statuta S. Bonifacii Archiep. Moguntini, 7. 6. 1. Cardinalis Mullini Urbis Vicarii, 2. 3. 5. & Cardinalis Carpinei pariter Urbis Vicarii, *ibid.* Cleri Romani anno 1392. edita, 2. 3. 4. Joannes Episcopi Leodiensis, 3. 4. 2.

Statuta Synodalia Danielis Nannetensis, 8. 8. 4. Ecclesiarum *Æduensis*

- sis anni 1299. 6. 1. 6. 1. 8. 4. 5. Ambiensis anni 1464. 6. 1. 7. Andegavensis anni 1423. 6. 1. 6. Avinionensis, 3. 4. 2. 1. 3. 6. 5. Bisuntinæ, 7. 6. 11. Biterrensis, 1. 5. 2. 1. 3. 6. 5. 1. 3. 12. 1. 1. 7. 5. 9. Cadurcensis, 8. 4. 5. 1. 8. 6. 2. Clairomontensis, 1. 6. 2. Constantiensis, 3. 12. 3. Lugdunensis, 7. 6. 11. Meldensis, 3. 4. 2. 1. 3. 5. 2. 1. 3. 9. 9. 1. 3. 11. 1. 1. 8. 6. 2. Nannetensis, 3. 11. 1. 1. 3. 12. 1. 1. 9. 6. 2. Nemausensis, 3. 5. 2. Nicosiensis, 3. 11. 1. Rutenensis, 7. 5. 9. 1. 8. 4. 6. 1. 8. 6. 2. Tutelensis, 8. 4. 5. 1. 8. 6. 2. Sifridi Archiepiscopi Coloniensis, 6. 11. 2. Stephani Parisiensis, 8. 8. 4.
- Stauropegii jus in quo consisteret, 1. 4. 5.
- S. Stephanus I. Papa, 7. 6. 7.
- Stephanus VI. Papa, 9. 8. 8.
- Stephanus X. Papa, 13. 12. 5.
- S. Stephanus Abbas Cisterciensis citatur, 13. 11. 28.
- S. Stephanus Hungariæ Rex, 2. 6.
2. fundator Ecclesiæ Quinquelesiensis, 13. 15. 16.
- Stephanus Card. S. Marcelli Romæ Vicarius Generalis, 2. 3. 4.
- Stephanus Parisiensis Episcopus, 8. 8. 4.
- Stigmata sive reis, sive servis, in fronte, aut manibus, aut suris impressa, 9. 14. 3.
- Stipendium Missæ quando primò introductum, 5. 8. 5. an detur in pretium Sacrificii, 5. 8. 7. nonnulli abusus in hac materia per malitiam introducti, 5. 8. 8. 1. 5. 9. 4. &c. nemo Stipendio pro Missis celebrandis nimis exiguo injunctum onus subire vult, 13. 25. 18. Stipendium an dandum Examinatoribus ex fructibus Parochialium, 4. 7. 11.
- Strabo Walfridus, 8. 19. 5. citatur, & urbanè refellitur, 5. 8. 6.
- Strada Famianus, 6. 6. 2.
- Strigoniensis Archiepiscopi Suffraganeus est Episcopus Quinquelesiensis, 13. 15. 12.
- Strongolensis anni 1645. Synodus 13. 3. 6.
- Stuprum. Vid. *Copula*.
- Stylianus Mapa Neocesariensis Episcopus, 9. 8. 8.
- Stylus, quo conscribendæ sunt Constitutiones Synodales, 6. 2. 3.
- Suacensis Episcopus, 3. 12. 3.
- Suarez Franciscus citatur, 5. 5. 5. 1. 7. 5. 8. 1. 7. 12. 2. & 3. 1. 7. 13. 7. 1. 8. 6. 5. 1. 8. 8. 1. 1. 11. 6. 4. 1. 11. 14. 13. 1. 13. 18. 9. 1. 13. 19. 8. & 9. & 27. laudatur, 6. 11. 11. ejus doctrina explicatur, 8. 6. 3. à priori sententia favorabili Episcopis circa absolutionem ab hæresi, recedit, 9. 4. 9.
- Subcollectores Spoliorum, 3. 8. 6.
- Vid. *Protonotarii*.
- Subdiaconatus. Ejus fit expressa mentio ab Ecclesiæ primordiis, 8. 9. 6. & 7. olim inter minores Ordines accensebatur, 3. 3. 6. an assurgat ad verum Sacramentum Ordinis sacri, 8. 9. 3. & 4. & 5. & 9. &c. 1. 8. 10. 5. 1. 8. 11. 4. inter sacros Ordines quando fuerit cooptatus, 11. 10. 6. ejus materia, 8. 9. 9. 1. 8. 10. 5. an simul cum minoribus Ordinibus possit eadem die uni eidemque personæ conferri, 12. 3. 5. quidam Viri sancti in Subdiaconatu perseverarunt per totum vitæ cursum, 12. 4. 3.
- Subdiaconus an eligi possit in Episcopum, 8. 9. 9. Vid. *Altare*.
- Subjectio quorundam monasteriorum jurisdictioni Ordinarii quamdiu, & qualiter perseveret, 5. 2. 1.
- Subjectum Sacramenti Extremæ Unctionis, 8. 5. 1. &c.
- Subintroductæ mulieres quænam

essent, 11. 4. 4. &c.

Subrogatio piarum actionum utilis est ad extirpandos abusus & scandala, 13. 17. 4.

Subscriptio Synodi ad quem spectet, 13. 2. 1. &c. Synodalia Statuta à majore parte decreta subscribere tenentur etiam ii, qui dissentiunt; & recusantes possunt poenis Ecclesiasticis puniri, 13. 2. 4. Subsidiū charitativum quando exigi possit ab Episcopo, 5. 7. 6. assignatum Patriarchæ Maronitarum, 5. 7. 10. Monialibus exhibitum à consanguineis, 13. 12. 19. &c.

Suburbicariæ regiones quænam essent, 2. 2. 2.

Successionis hæreditariæ species quam sedulo arcenda à Beneficiis Ecclesiasticis, 13. 24. 15. & 17. nec unquam admittenda, 13. 10. 26.

Successorem eligere an, & quomodo liceret Episcopo, 13. 10. 23.

Suessionense bellum inter Robertum, & Carolum Reges, 10. 9. 1.

Suessionensis anni 1456. Synodus Regularibus parum liberalis, 5. 5. 2. altera anni 1561. 11. 14. 3.

Sufficientia attritionis numquam fuit expressè definita à Tridentino, 7. 13. 7. & 8.

Suffraganei Papæ quinam sint, 2. 2. 3.

Suffraganeus. Episcopus antiquior ex *suffraganeis* supplet negligentiam, seu defectum Capituli Ecclesiæ Metropolitanæ vacantis, 2. 9. 2. ad illum pertinet jus congregandi Synodum Provinciale, vacante Sede Metropolitana, 2. 9. 8.

Suffraganeus, seu auxiliaris Episcopus, 11. 8. 7. quinam sit, & cur ita appelletur, ejusque officium, & congrua, seu pensio annua ipsi destinata, cæteraque ad illum spectantia, 13. 14. 4. &c. non datur Ecclesiæ, sed Epis-

copo, 13. 14. 13. an concedendus Abbatibus peramplum Territorium habentibus, 13. 14. 14. an, & quomodo Episcopo *suffraganeo* concedatur retentio Canonatus, aut alterius Beneficii incompatibilis, 13. 14. 9. & 12. Vid. *Vicarius*.

Suffragia uni defunctorum specialiter applicata an plures ei prosint, quam cæteris, 5. 9. 5. non est negligendus usus eleemosynas pauperibus erogandi, ut *suffragia*, & Sacrificia pro defunctis multiplicentur, 13. 25. 23.

Suffragium ab Examinatoribus Synodalibus quando, & qualiter ferendum, 4. 8. 4. *suffragium* decisivum in Synodo quibus competat, 13. 2. 1. &c. *suffragium* ferre in Conciliis numquam possunt laici, 3. 9. 1. &c.

Superantius Jacobus Orator Veneratus, 6. 8. 8.

Superior semper complectitur inferiorem, 2. 4. 1. *superioris* legem nequit inferior abrogare, aut relaxare, 9. 1. 6. & 7. 1. 9. 2. 1. 1. 12. 8. 8. Vid. *Inferior*.

Superiores Regulares parvorum conventuum an teneantur interesse Synodo, 3. 2. 3. & 4.

Superpellicii usus in Episcopis, 3. 11. 4.

Supertunicale nimis longum Clericis prohibitum, 11. 8. 2.

Supplicationes solemnes in Synodi initio, & fine habendæ, 3. 11. 3. Vid. *Processio*.

Supranumerarii Protonotarii, 13. 8. 3.

Suspensio an ferri possit ob levem culpam, 10. 1. 3. olim quibus de causis Clericis inflicta, 10. 1. 6. *suspensio* ab exercitio Ordinum, cui subjacent ejecti à Religione, 13. 11. 20. *suspensionem* an sint obnoxii Societatis Jesu Sacerdotes post tria vota simplicia dimissi, & nullum Patri-

monium, aut Beneficium habentes, 13. 11. 23. &c. V. *Episcopus*, *Pœna*.

Suspensus ab Ordinis exercitio, si Ordinem exercet, fit statim irregularis, 12. 3. 6.

Sustentatio integra Sacerdoti ea die, qua celebrat, non est necesse, ut à quantitate eleemosynæ suppeditetur, 5. 9. 1.

Sutrina anni 1671. Synodus, 5. 1. 11. 1. 7. 3. 4.

Sutrinus Episcopus, 13. 7. 18.

Syagrius Augustodunensis Episcopus, 2. 6. 1.

Sylvius Franciscus citatur, 7. 6. 8. 1. 11. 12. 2. & 3. 1. 13. 19. 9. & 30. 1. 13. 20. 11. & 12. laudatur, 6. 9. 6.

S. Symmacus Papa, 2. 10. 1. 1. 13. 2. 5.

Synagogas Judæorum ingredi an liceat, 6. 5. 1.

Synaxarii usus cur Italo-Græcis interdicitur, 6. 3. 7.

Syncelli quinam essent, eorumque præminencia, 3. 10. 1.

S. Synesius Cyrenensis citatur, 8. 12. 3.

Synodalis, Synodatica pensio, & Synodaticum, idem sunt, ac Cathedraliticum, 5. 6. 2. &c. 1. 5. 7. 7.

Synodus idem est, ac Cathedraliticum, 5. 6. 2.

Synodus ejusque nomen, ac divisio, 1. 1. 1. &c. eam congregandi jus ad quam potestatem pertineat, 1. 4. 2. quare congregentur *Synodi*, 6. 1. 3. &c. an *Synodi* Diocesanæ, & Provinciales *Sanctæ* inscribendi, & appellandæ sint, 1. 3. 1. *Synodi* prævia promulgatio quando faciendæ, 5. 1. 1. congregationes quædam celebrandæ ante *Synodum*, 3. 11. 3. *Synodus* quantum protrahenda, 5. 1. 2.

Synodo an interesse debeat Vicarius Generalis, 3. 3. 2. & 3. & 4. & Ab-

bates, ac Prælati tam Regulares, quam Seculares, 3. 1. 1. &c. quatenus teneantur interesse Beneficiarii, & Capellani addicti Ecclesiæ Capituli Lateranensis, Protonotarii non participant, & Subcollectores Spoliorum, 3. 8. 5. *Synodis* an interesse queant Laici, 9. 1. &c. ad *Synodum* duplicem an quis adigi queat, 3. 6. 7. quis sedendi ordo in *Synodo*, 3. 10. 1. &c. qui nimis citò recedit à *Synodo*, vel qui ad illam nimis serò accedit, perinde est reus, ac si non interesset, 3. 12. 1. *Synodi* subscriptio ad quem spectet, 13. 2. 1. &c. unica declaratio facta in *Synodo* an æquivalet trinæ monitioni, 5. 12. 2. & 3.

In *Synodis* haud facilè decidendæ quæstiones adhuc inter Catholicos controversæ, 7. 1. 1. 1. 7. 2. 13. 1. 7. 5. 2. & 6. & 10. 1. 7. 9. 5. 1. 7. 10. 9. 1. 7. 14. 2. 1. 7. 15. 13. 1. 8. 2. 2. 1. 8. 3. 5. 1. 8. 7. 4. 1. 8. 9. 12. 1. 8. 10. 1. 1. 8. 12. 1. 1. 8. 13. 9. 1. 10. 4. 1. 1. 10. 5. 6. 1. 10. 7. 6. 1. 11. 5. 12. *Synodi* nonnullæ non se gerunt admodum prudenter in suis Constitutionibus edendis, 7. 15. 13. & aliquandò errarunt, 7. 6. 1. & 4. quare *Synodi* quædam Pseudo-Synodi reputatæ, 3. 9. 4. Vid. *Concilium*.

Synodus Provincialis quid sit, 1. 1. 2. eam cogere extra Italiam spectabat ad Vicarios Apostolicos, 2. 10. 1. eam congregare an possit Vicarius Capitalis Metropolitanæ, 2. 9. 8. *Synodum* ante Pallii receptionem facere nequit Archiepiscopus, 2. 6. 4. ad *Synodum* Provinciale vocari debent Canonici Cathedralium, 3. 4. 1. illi quis interesse teneatur, 13. 8. 13. &c. in *Synodo* Provinciali Archiepiscopus celebrans solemniter uti potest Pallio, 3. 11. 6. in *Synodis* Provincialibus an dandum sit osculum pacis, 5. 1. 10. in iis fiebat olim degradatio verbalis Cle-

ricorum, 9.6.4. *Synodi* Provincialis Decreta cur transmittenda ad Congregationem Concilii, 13. 3. 3. *Synodos* Provinciales revidere, & approbare debet Congregatio Concilii, 13. 3. 6. & 7.

Synodi Provincialis Constitutiones à Pontifice solent aliquandò confirmari, 13. 3. 4. 1. 13. 5. 9. tunc an vires accipiant universam obligandi Ecclesiam, 13. 3. 5. earum auctoritas per Apostolicam supervenientem confirmationem non ampliatur ultrà fines propriæ Provinciæ, 13. 19. 8. & 20. *Synodi* celebratæ ab Archiepiscopis sine Suffraganeis utrùm Provinciales sint, 2n. Diœcesanæ, 2. 4. 3. & 4. & 5.

Synodus, sine addito, plerumquè Diœcesanam significat, 1. 1. 3. quænam fuerit prima *Synodus* Diœcesana, 1. 1. 6. *Synodi* Diœcesanæ consequentur Provinciales, 1. 6. 2. 1. 5. 2. 1. antiquitate cæteris præstant, 1. 1. 6. an sint omninò necessariæ, 1. 2. 4. & 5. *Synodi* Diœcesanæ definitio, 1. 1. 4. utilitas, 1. 2. 1. &c. *Synodus* Diœcesana ad quam potestatem, aut legem pertineat, 1. 4. 1. &c. speciem quamdam Curiæ, seu Tribunalis Ecclesiastici præsert, 4. 2. 1. in quo loco habenda sit, 1. 5. 1. &c. & in quo loco loci, 1. 5. 3. ejus celebrandæ formula, 4. 2. 2. jus indicendi *Synodum* Diœcesanam an sit connexum cum jure indicendi concursum ad Parochiales, 2. 11. 6. & 7.

Synodus Diœcesana à quo cogenda sit, 1. 6. 4. an illam possit cogere summus Pontifex, 2. 1. 3. an aliquandò coegerit, 2. 2. 7. celebrari potest pro libito à Cardinali Vicario Romæ, non item ab aliis Vicariis, 2. 3. 3. cur tam rarò *Synodi* Diœcesanæ habitæ in Urbe Roma, 2. 3. 6. & 7. *Synodum* Diœcesanam jure suo congregare potest Episcopus, 2. 5.

1. & quidem ante Pallii receptionem, & quare, 2. 6. 4. eam celebrare possunt Vicarii Apostolici, 2. 10. 8. an etiam possint Vicarii Apostolici à Congregatione deputati, 2. 10. 10. & Prælati inferiores, 2. 11. 1. &c. an eam cogere possint Episcopi Titulares, 1. 5. 2. 1. 2. 7. 2. & 3. & Vicarii Generales, 2. 8. 3. & 4. aut Vicarii Capitulares, 2. 9. 5. & 6. quando cogenda sit, 5. 2. 1. & quoties, 1. 6. 1. &c. in *Synodo* Diœcesana neque Episcopus, neque Archiepiscopus celebrans etiam solemniter, uti potest Pallio, 3. 11. 7.

Synodo Diœcesanæ an interesse debeant Canonici, 3. 4. 2. &c. an Vicarii Foranei, 3. 3. 10. an simplices Beneficiarii, alique de Clero, 3. 6. 1. &c. tenentur adesse Parochi, 3. 5. 1. &c. quando adesse debeant Fratres Capellani, aut alii Sacerdotes Religioni Hierosolymitanæ inservientes, 3. 7. 1. &c.

In *Synodo* Diœcesana solus Episcopus est Judex, 3. 12. 7. an in *Synodis* Diœcesanis faciendæ sint acclamationes, & danda oscula pacis, 5. 1. 11. in *Synodo* Diœcesana quale votum habeant Presbyteri, 13. 1. 1. *Synodi* Diœcesanæ an robore careant si à Congregatione non sint approbatæ, 13. 3. 6. *Synodum* Diœcesanam peculiarem an celebrare possint Episcopi cum Græcis Sacerdotibus sibi subditis, 2. 12. 1. & 10.

Synodus veluti Parochialis congreganda ab Episcopo, 4. 3. 3.

Synodus Abulensis, Acheruntina, Adjacensis, Adriensis, Ænhamensis, Æsina, Africana, Agathensis, Albana, Albiensis, Aleriensis, Alexandrina, Altisiodorensis, Amalphitana, Ambianensis, Amerina, Anconitana, Ancirana, Andegavensis, Anglicana, Antiochena, Antisiodorensis, Aquisgranensis, Aquilejensis, Aquisgranensis, Arau-

Arausicanæ, Arelatensis, Ariminensis, Arvernensis, Asculana, Atrebatensis, Audomarensis, Avenionensis, Augustensis, Aurelianensis, Auximana, Bajocensis, Barcinonensis, Basileensis, Beneventana, Berghamstedensis, Biterrensis, Bituricensis, Bononiensis, Bracarensis, Brugensis, Brundusina, Budensis, Burdigalensis, Burgensis, Buscoducensis, Cabilonensis, Cæsenatensis, Cameracensis, Carnotensis, Cartaginiensis, Catalaunensis, Chalcedonensis, Cingulana, Claromontana, Coloniensis, Compendiensis, Compostellana, Constantino-politana, Coyacensis, Cracoviensis, Cremotensis, Diamperitana, Duciensis, Evoracensis, Ebroidensis, Eliberitana, Epaoensis, Excestensis, Exoniensis, Farfensis, Feltriæ, Florentina, Forojuliensis, Francofortiensis, Fulginatensis, Gallica, Gandavensis, Gangrensis, Germanica, Geruntina, Hierosolymitana, Hibernensis, Hispalensis, Hispaniensis, Hydruntina, Ilerdensis, Iliberitana, Iprensis, Isclana, Lambetana, Lacianensis, Landavensis, Laodicensis, Larinensis, Lateranensis, Lauretana, Lemovicensis, Leodiensis, Limana, Lingonensis, Lip-tinensis, Londinensis, Londonien-sis, Lucanæ, Lugdunensis, Magdeburgiensis, Maronitarum, Mattheranensis, Matisconensis, Mechliniensis, Mediolanensis, Meldensis, Melitensis, Metensis, Mexicana, Milevitana, Moguntina, Montis Falisci, Montis Pessulani, Montis Libani, Montis Regalis, Namurcensis, Nan-netensis, Narbonensis, Neapolitana, Nemausensis, Nicæna, Nonantulana, Oriolana, Oscensis, Osnabrugensis, Ostiensis, Oxoniensis, Palentina, Parisiensis, Pennensis, Petricoviensis, Pictaviensis, Pisana, ad Pontem Au-domari, Portallegrensis, Pragensis,

Quinisexta, Ravennatensis, Regensis, Regiaticina, Remensis, Romana, Ro-tomagensis, Ruthenensis, Rutheno-rum, Ruralis, Sabinensis, Salegunsta-diensis, Salernitana, Salisburgensis, Salmanticensis, Santonensis, Sardi-censis, Senonensis, Senogalliensis, Sil-vaneftensis, Sinensis, Sistaricensis, Spalatenis, Strogolinsis, Suessio-nensis, Sutrina, Syrorum, Taranta-siensis, Tarraconensis, Telensis, Thea-tina, Thessalonicensis, Toletana, To-losana, Tornacensis, Trecensis, Tre-corensis, Trevirensis, Triburiensis, Tridentina, Trullana, Tunkinensis, Turonensis, Valentina, Vasensis, Va-ticana, Vaurensis, Veliterna, Veneti-ca, Vernensis, Viennensis, UliSSIPo-nensis, Wigorniensis, Wormatiensis, Wratislaviensis, Yprensis, Zamosciæ, Vid. *singular suis locis*.

Symata Clericis prohibita, 11. 8. 2.

Syrorum consuetudo circa Confir-mationis collationem, 7. 10. 4.

Syrorum Maronitarum Montis Li-bani anni 1736. Synodus, 3. 6. 5.

T

TAbacum sumere cur interdictum in aliquibus Ecclesiis, 10. 3. 2. sumere ante Eucharistiam an liceat, *ibid.* & 1. 11. 13. 1. &c.

Tabardum nimis longum Clericis prohibitum, 11. 8. 2.

Tabella conficienda præferens per-petua, & temporaria Missarum onera, 13. 25. 4. & 34. *Tabella* affigenda lo-co, ubi eleemosynæ pro Missis offe-runtur, 13. 25. 12.

Tamburinus Card. Fortunatus, 13. 11. 22.

Tamburinus Thomas citatur, 11. 5. 12.

Tarantasiensis anni 1609. Synodus, 6. 2. 1. 1. 7. 3. 1.

Tarraconense Capitulum an sit exemptum, 13. 9. 9.

Tarraconensis Archiepisc. Vicarius Apostolicus, 2. 10. 1.

Tarraconensis Ecclesiæ Statuta citantur, 11. 4. 3.

Tarraconensis anni 516. Synodus, 3. 9. 8. altera anni 1329. 1. 6. 3. & 4. alia anni 1727. 13. 18. 11.

Tarsensis Archiepiscopus Romæ SS. D. N. Vicesgerens, 6. 4. 2.

Tatianus Præfector Urbis, 3. 9. 1. Tauri. Vid. *Agitatio*.

Taxa Synodalis, 5. 8. 11. *Taxa Synodalis*, reddituum Beneficii, è quibus ordinandus suam sustentationem est percepturus, cui regioni sit accommodanda, 12. 9. 2. &c. *Taxa* statuenda ad sustentationem Seminarii jam erecti, 9. 7. 3. & 8. à quibus præscribenda, 5. 11. 3. & 7.

Taxatio. Vid. *Eleemosyna*.

Taxillorum ludus Clericis interdictus, 11. 10. 2. & 3. Vid. *Ludere*.

Telensis Synodus à Siricio confirmata, 13. 3. 2.

Templum. In publicis *Templis* viri à mulieribus separati olim dividebantur, 11. 1. 8.

Tempus modicum quoto dierum spatio contineatur, 13. 25. 10. *Tempus*, quo infirmis Extrema Unctio exhibenda est, 8. 7. 1. &c. *Tempus*, quo cogenda est Synodus Dicecesana, 1. 6. 1. &c.

Terra. Comestio *Terræ* habita pro Communione, 7. 16. 1. & 2.

Terra Sancta. Accessuris ad recuperandam *Terram Sanctam*, quæ Indulgentia concessa, 13. 18. 6. & 8. *Terræ Sanctæ* Custodi concessa facultas Confirmationem conferendi, 7. 7. 6. Vid. *Cruciata*.

Territorium separatum. Vid. *Prælati*.

Tertiariæ quas conditiones habere

debeant, ut possint approbari ab Ordinatione, 9. 15. 11. *Tertiariæ*, *Beguinae*, & *Oblatæ*, solemnia vota in sua Professione non emittunt, 13. 12. 9. *Tertiariis* mulieribus non collegialiter viventibus, inconsulto Episcopo, habitum sui Ordinis dare nequeunt Regulares, 9. 15. 11. *Tertiariarum* instituto minimè congruit professio continentiae, quæ exigitur ab uxore, cujus maritus sacris Ordinibus initietur, 13. 12. 19. Vid. *Beata*.

Tertullianus Quintus Septimius Florens hæreticus Montanista, 5. 4. 3. citatur, 5. 8. 3. l. 7. 10. 3. l. 10. 4. l. 11. 9. 2. explicatur, 8. 12. 3. & 5.

Testamentum, licet confirmatum ab Imperatore, potest à conditore revocari, 13. 5. 9. quidam putabant, sibi adimi facultatem *Testamenti* condendi post Extremam Unctionem, 8. 7. 1. Vid. *Clerici*.

Testator an possit impedire, quominus Episcopus piarum voluntatum executioni se immisceat, 13. 25. 1. *Testatorum* dispositiones circa Missarum numerum in animæ suæ expiationem celebrandarum, præscriptum, quomodo intelligendæ, & explicandæ, 13. 25. 30. &c.

Testis unicus an sufficienter probatam reddat collationem Baptismatis, 7. 6. 4. & 5. & 6. *Testes* ad matrimonii contractum adhibiti, & necessarii, 13. 23. 11. unde auctorizentur, 13. 23. 6. assistentes matrimonio, cui legitimæ non præcesserint denuntiationes, an ullam pœnam incurrant, 12. 6. 2. eorum præsentia an requiratur ad valorem matrimonii in Fœderatis Belgii Provinciis, 6. 6. 3. &c. quando hæc lex obligare cœperit, 6. 6. 9. cum *Testium* singularium depositionibus proceditur adversus Confessarios sollicitantes, 6. 11. 14. *Testes* Synodales,

eorum officium origo, & auctoritas, 4. 3. 1. &c. *Testes* Synodales idonei quam necessarii sint, & quam inventu difficiles, 4. 3. 8. quale iuramentum à *Testibus* Synodalibus præstandum, 4. 7. 6.

Testudines diebus esurialibus comedere cur liceat, 11. 5. 11.

Theuthberga, seu Theutberga, vel Theuthberta Regina uxor Lotharii ab eo repudiata, 8. 12. 4. & 6. l. 9. 9. 3. l. 13. 12. 11.

Textus Juris Canonici inter se contrarii conciliantur, 3. 1. 1.

Theatina Synodus, 12. 2. 2.

Theatinus Antistes, 12. 2. 2.

Theatrorum voluptas omnibus diebus festis olim interdicta, 11. 1. 7.

Theodebertus Francorum Rex, 11. 11. 1.

Theodorus Balsamon, 11. 7. 5.

Theodorus Archiepiscopus Cantuariensis, 7. 16. 8. citatur, 5. 1. 8.

Theodorus Episcopus Massiliensis, 13. 19. 4.

Theodorus à Spiritu Sancto, 13. 18. 3. citatur, 2. 9. 7.

Theodorus Studita citatur, 2. 1. 1.

Theodosia mulier religiosa, 13. 25. 1.

Theodosiæ Archiepiscopus Titularis fuit Benedictus XIV. 5. 10. 3.

Theodosius senior Imperator, 9. 9. l. 11. 1. 7. quam serò fuerit baptizatus, 12. 6. 7.

Theodosius Junior Imperator, 3. 9. 1. l. 11. 1. 7. l. 11. 4. 5. l. 13. 17. 7.

Theodotus Ancyranus Episcopus, 5. 6. 1.

Theodulphus Aurelianensis Episcopus, 8. 3. 3. l. 8. 6. 4. l. 11. 11. 3. citatur, 7. 8. 5. l. 8. 4.

Theologi hodierni temporis, eorumque variae classes, 13. 9. 1. 7. inter
Tom. II.

Theologos gravissimos secum contententes, non debet Episcopus sibi arrogare partes Judicis, 7. 11. 2. quantam opinionis *Theologorum* rationem habuerit Congregatio Concilii, 8. 10. 13. *Theologorum* unanimis consensus est efficax argumentum ad Catholicum dogma stabiliendum, 8. 5. 5. *Theologi* morales nonnulli blandè corriguntur, 5. 1. 8.

Theologia moralis, & Canonici Juris scientia, quam arcto inter se vinculo copulentur, 13. 9. 17. in *Theologia* morali vincere debet sententia illorum, qui media via inter rigorem, & laxitatem incedunt, 12. 6. 12. *Theologia* Scholastica qualiter tradenda, 13. 9. 17.

Theophilactus Bulgariæ Archiepiscopus, 9. 8. 7.

Thessalonicensis Archiepiscopus Vicarius Apostolicus, 2. 10. 1.

Theuthberga. Vid. *Theuthberga*.

Theutonici Ordinis Magnus Magister, 13. 13. 16.

Theutonicus. Vid. *Semeca*.

Thiersius Joannes Baptista, 13. 18. 11.

S. Thomæ in Africa Episcopalis Cathedrala ab Insula *S. Thomæ* ad Castrum *S. Antonii* in Insula Principis translata, 13. 7. 16.

S. Thomas Archiepiscopus Cantuariensis. Ejus factum à *S. Hugone* minus approbatur, 10. 9. 5.

S. Thomas Aquinas citatur, 1. 4. 2. l. 5. 8. 6. & 7. l. 6. 8. 11. l. 7. 1. 4. l. 7. 3. 10. & 11. l. 7. 5. 5. & 7. l. 7. 8. 6. l. 7. 11. 4. &c. l. 7. 12. 6. l. 7. 14. 1. l. 7. 16. 9. & 10. l. 8. 4. & 5. l. 8. 6. 1. l. 8. 7. 3. l. 8. 8. 3. & 4. l. 8. 9. 11. l. 9. 3. l. 9. 17. 5. l. 10. 8. 5. l. 11. 6. l. 11. 7. 13. l. 11. 10. 12. l. 11. 11. 7. l. 11. 12. 1. l. 13. 11. 17. l. 13. 22. 13. l. 13. 24. 11. quo anno scripserit Quodlibeta, 7. 2. 10. & Summam
Oo 3 *Theo*

Theologicam, 7. 2. 11. ejus doctrina circa jejunium, & qualitatem cibi adhibendam diebus esurialibus, 11. 5. 9. & 12. citatur ab Auctoribus contrariæ opinionis tamquam eorum sententiæ favorabilis, 7. 2. 10. & 11. ejus opinio circa dandam, vel negandam peccatori occulto Eucharistiam, 7. 11. 5. & 6.

Thomas Cantipratensis citatur, 7. 16. 10.

Thomas à Jesu citatur, 13. 6. 12.

Thomasius Card. Josephus Maria Titularis Ecclesiæ S. Martini ad Montes, 11. 1. 8. 1. 13. 18. 6. & 8.

Thomassinus Ludovicus citatur, 1. 1. 6. 1. 9. 5. 8. 1. 13. 3. 2. modeste refellitur, 3. 3. 8. 1. 9. 5. 3.

Thuanus Præsidens Parlamenti Parisiensis, 9. 9. 2.

S. Thuribius. Vid. *S. Turibius*.

Thymiana, seu incensum oblatum ad Altare tempore Sacrificii, 5. 8. 2.

Timor servilis non est inhonestus, & hæretici hunc improbant damnantur à Tridentino, 7. 13. 7.

Titulares Protonotarii, 3. 8. 3.

Titulus. Sub specioso cortice *Tituli* latent aliquando homines crassi, & rudes, 4. 5. 6. *Titulus* sacræ Ordinationis, 12. 9. 1. &c. *Titulus* coloratus. Vid. *Praelati*. Quo *Titulo* cohonestanda sit Synodus Diocesana, 1. 3. 1.

Tolentini Oppidum in Civitatem erectum, 13. 7. 18.

Tolerantia, & conniventia sola Romani Pontificis privilegii præsumptionem inducit, 7. 9. 3. & 4. & 5.

Toletana I. anni 400. Synodus explicatur, 7. 8. 3. & 4. 1. 9. 12. 3. & 4. à S. Leone Magno confirmata, 13. 3. 2. altera anni 407. sub S. Innocentio I. 6. 11. 1. II. anni 531. 5. 11. 1. 1. 7. 8. 1. III. anni 589.

11. 3. 1. 1. 11. 11. 7. an fuerit appellata universalis, 1. 1. 2. IV. anni 633. 3. 9. 5. 1. 4. 1. 1. 5. 1. 10. 4. 5. 11. 2. 1. 6. 3. 2. 1. 10. 1. 7. 1. 11. 9. 3. 1. 13. 11. 1. VII. anni 646. 5. 6. 2. & 3. 1. 13. 11. 11. VIII. anni 653. 1. 3. 1. 1. 3. 9. 5. 1. 13. 2. 4. IX. anni 655. 12. 8. 14. X. anni 656. 6. 3. 2. XI. anni 675. 5. 2. 10. XII. anni 681. 3. 3. 6. XVI. anni 693. 1. 6. 2. 1. 5. 2. 1. 1. 10. 1. 7. altera anni 1324. 5. 8. 9. 1. 11. 8. 2. alia sub Sixto IV. 11. 4. 3. alia anni 1473. sub eodem Sixto IV. 11. 4. 3. 1. 11. 10. 2. alia anni 1565. tempore Pii IV. & V. 3. 9. 6. 1. 10. 10. 5. alia anni 1466. cujus statum non approbatur, 4. 7. 11. alia anni 1582. 3. 9. 6. 1. 13. 3. 3. alia anni 1583. 9. 4. 1. alia nullo anno indicato, 10. 3. 2. alia item à Card. Portocarrero celebrata, 6. 3. 6.

Toletanæ Diocesis consuetudo, 12. 7. 4.

Toletanæ Ecclesiæ Constitutiones à Leone X. rejectæ, & damnatæ, 9. 12. 3.

Toletanus Archiepiscopus, 9. 15. 5. ejus jurisdictio, 13. 7. 10. ejus Primatus, 13. 7. 11. ejus temperamentum laudatum, 12. 7. 4.

Toletus Card. Franciscus, 10. 7. 4. & 5. citatur, 13. 20. 12.

Tolosana anni 1056. Synodus, 5. 6. 2. altera anni 1129. ejusque decretum, 5. 2. 10. alia anni 1229. 6. 10. 2. alia anni 1590. 7. 6. 6. 1. 7. 10. 3. 1. 9. 2. 5. & 6.

Tonsura Clericalis à sacris Canonibus quantoperè commendata, 11. 9. 4. an sit verum Sacramentum, 8. 9. 3. gestanda à Clericis, 3. 3. 7. cui, & quando eam conferre possint Abbates, 2. 11. 8. &c. ejus collatio facta ab Abbate personis in suo pri-

privilegio non comprehensis, an sit valida, 2. 11. 11. & 13. ad eam quinam promovendi, 2. 14. 3. per eam, sive per comæ abscissionem Clerici sacræ militiæ adscribebantur, 11. 9. 3. initiatus quando fruatur privilegio fori, 12. 2. 1. l. 12. 6. 4. Clerici primæ Tonsuræ an degradari soleant, 9. 6. 5. *Tonsuram*, & Ordines minores, quibus conferre possit Abbas S. Barbaræ Mantuæ, 3. 1. 6. Vid. *Dimissoria*, *Filii*.

S. Toribius. Vid. *S. Turibius*.

Tornacensis Episcopus, 12. 1. 4.

Tornacensis anni 1543. Synodus, 7. 3. 2.

Torneamenta quid essent, quare, & sub quibus pœnis interdicta, 13. 17. 7. & 10.

De Torres Cardin. Ludovicus Archiepiscopus Montis Regalis, 6. 3. 7. laudatur, *ibid*.

De Torres Cosmas Episcopus Perusinus, 11. 11. 6.

Tostatus Alphonsus Episcopus Abulensis defenditur & collaudatur, 11. 3. 1. ejus opinio de polygamia rejicitur, 13. 21. & 9.

Tournely Honoratus citatur, 8. 13. 4.

De Tournon Card. Carolus Thomas fuit Patriarcha Antiochenus, 13. 15. 17.

De Tournon Card. Franciscus Archiepiscopus Bituricensis, 2. 4. & 7.

Transitus ad aliam Religionem, 13. 11. 11. &c. post nuncupata tria vota simplicia interdicitur Religiosis Soc. Jesu, excepta Religione Carthusiana, 12. 11. 22. *Transitus* Monialium ad alium monasterium quibus cautelis permittatur, 13. 12. 29.

Translatio Cathedræ Episcopalis quando facienda sit, 13. 7. 18. facta ab Insula S. Thomæ in Africa ad Castrum S. Antonii in Insula Principis,

13. 7. 16. *Translatio* ab una Sede Episcopali ad aliam, 13. 10. 22. quibus de causis permitenda sit, 13. 16. 5. hujusmodi Translationes absque Episcoporum consensu olim peractæ, 13. 16. 13. *Translationes* Episcoporum in Regno Poloniæ frequentes, 13. 16. 14. & 17.

Transylvani. Vid. *Matrimonium*.

Trapeziticum fœnus, 10. 4. 2.

Trecensis Synodus, 9. 2. 5.

Trecensis Ecclesiæ Statuta Synodalia, 6. 11. 2.

Trecorensis anni 1423. Synodus, 6. 1. 2. l. 9. 9. 1.

Treugæ Domini quid essent, & cur certi dies per hebdomadam ita appellarentur, 11. 11. 9. l. 13. 17. 5.

Trevirensis anni 1310. Synodus, 7. 5. 9.

Trevirensis Archiepiscopus, 13. 18. 10.

Triburiensis anni 895. Synodus, 7. 16. 5. l. 10. 9. 1. explicatur, seu corrigitur, 7. 16. 8.

Triclinium Leonianum, 1. 5. 5.

Tridentina Fidei Formula, 5. 5. 3. &c.

Tridentina Synodus, 1. 2. 1. l. 1. 3. 2. l. 1. 6. 4. & 5. l. 2. 2. 3. l. 2. 5. 4. l. 2. 9. 2. l. 2. 11. 5. & 6. & 8. & 14. & 15. l. 3. 1. 8. & 9. & 10. & 14. & 15. l. 3. 5. 2. l. 3. 8. 3. l. 3. 9. 1. & 2. l. 3. 10. 1. & 9. l. 3. 12. 1. & 6. l. 4. 4. 1. l. 4. 5. 4. l. 4. 6. 5. l. 4. 7. 1. & 7. l. 4. 8. 5. & 6. & 7. l. 5. 2. 1. & 3. &c. l. 5. 4. 2. l. 5. 5. 4. l. 5. 6. 1. & 5. l. 5. 8. 10. l. 5. 10. 1. l. 5. 11. 3. & 4. l. 6. 9. 2. l. 6. 10. 4. l. 7. 2. 5. & 8. & 13. l. 7. 4. 2. l. 7. 7. 2. & 4. l. 7. 11. 1. l. 7. 1. 2. l. & 7. l. 7. 13. 1. l. 7. 15. 11. l. 7. 16. 4. l. 8. 1. 2. l. 8. 4. 1. l. 8. 5. 1. l. 8. 7. 2. l. 8. 8. 3. l. 8. 9. 2. & 3. l. 8. 12. 2. & 4. & 7. l. 8. 13. 5. l. 9. 4. 5. &c. l. 9. 6. 4. l. 9. 7. 1. & 2.

l. 9. 3. l. 9. 11. 4. l. 9. 15. 5. l. 9.
 17. 1. & 5. l. 10. 1. 2. l. 10. 2. 1. l. 10.
 5. 2. l. 10. 9. 6. & 8. l. 10. 10. 1. &
 6. l. 11. 2. 7. & 8. & 9. & 10. & 13.
 & 14. & 15. & 16. l. 11. 3. 8. & 9. l.
 11. 6. 8. l. 11. 7. 6. l. 11. 9. 1. l. 11.
 10. 3. & 9. l. 11. 14. 10. l. 12. 4. 3. &
 4. & 8. l. 12. 5. 1. & 5. & c. l. 12. 6.
 2. & 11. l. 12. 8. 7. l. 12. 9. 1. l. 13. 2.
 5. l. 13. 4. 5. & 6. l. 13. 8. 4. & 13. l.
 13. 9. 4. & 5. & 6. & 11. & 14. &
 18. l. 13. 10. 19. & 15. & c. l. 13. 11.
 2. & 7. & 13. & 14. & 24. l. 13. 12.
 1. & 2. & 17. & 18. & 23. & 25. l.
 13. 18. 1. l. 13. 19. 6. l. 13. 22. 3. &
 4. l. 13. 23. 1. & 13. l. 13. 25. 1. &
 17. & 18. & 19. & 26. & 28. citatur,
 & explicatur, 8. 5. 4. & 5. l. 11. 14.
 12. & 12. l. 12. 2. 1. & 2. & 3. l. 12.
 6. 4. & 5. & 6. l. 12. 8. 3. l. 13. 9. 7.
 & 8. & 9. & 16. & 17. l. 13. 10. 27.
 & c. l. 13. 11. 13. & 14. l. 13. 21. 8. &
 9. l. 13. 22. 4. l. 13. 24. 13. & c.

Tridentina Synodi verus sensus, &
 mens eruitur, 2. 4. 5. l. 9. 1. 9. l. 11.
 2. 9. ejus textus conciliantur, 13. 9.
 9. ejus canones appellantur decisiones
 Fidei, 1. 3. 2. materia Fidei, 1. 3. 2.
 materia de potestate jurisdictionis in
 ea exagitata, & non definita, 1. 4. 2.
 an definierit, sit ne de jure Divino, an
 merè Ecclesiastico, residentia quoad
 habentes curam animarum, 7. 1. 2.
 & c. loquens de Attritione cur abstin-
 uerit ab omni vocabulo, quod suffi-
 cientiam indicaret, 7. 13. 7. ejus de-
 cretum de matrimonii clandestinis
 non obligat, ubi non fuit publicatum,
 8. 13. 5. ejus promulgatio in Belgio, 6.
 6. 2. & 3. & 7. & 13. si in dispensa-
 tionibus Pontificiis non apponatur de-
 rogatio *Tridentinae Synodo*, an subsi-
 stere debeant ipsæ dispensationes, 13.
 24. 23. *Tridentina Synodus* nullum
 vinculum Romanis Pontificibus inje-
 cit, 13. 10. 28. & 29. præcedentia

privilegia abrogare potuit, ab iis con-
 cedendis Sedem Apostolicam impe-
 dire non potuit, 2. 11. 10. an per
 Bullam Cœnæ derogeretur ejus decre-
 to de facultate absolventi ab hæresi
 occulta, 9. 4. 6. & c. ubi *Tridentina*
Synodus non est accepta, facultati-
 bus ab illa concessis non possunt uti
 Episcopi, 9. 5. 2. circumspectio ab ejus
 Patribus adhibita, ne in suis decretis
 concinnandis ullam vulnerarent Catho-
 licorum opinionem, 8. 1. 2. *Tridentina*
Synodus invisa Ruthenis schismaticis,
 12. 5. 8. *Tridentinae Synodo* quilibet
 Episcopus subscripsit definiens, 13.
 12. 2. & 3.

Tridentinus Vicarius Generalis, 5.
 4. 3.

Triduum Synodali celebritati præ-
 titutum, 5. 1. 2.

Trifaciatæ Missæ quid essent, 5.
 8. 8.

Tripudia, quibus SS. Martyrum
 natalitia profanabantur, 11. 3. 1.

Triremis. Vid. *Damnatio*.

Triventinus Episcopus, 2. 4. 4.

*A Truschen Eberardus Archiepis-
 copus Salisburgensis*, 7. 13. & 6.

Trullana Synodus. V. *Quinisexta*.

*Tuccius Stephanus Theologus Soc.
 Jesu*, 10. 7. 4.

Tudertinus Episcopus pro incauta
 juratione cum suis Canonicis ante elec-
 tionem facta, punitur, 13. 13. 14.

De Tudeschis Nicolaus. Vid. *Abbas
 Panormitanus*.

Tuldenus Diodorus citatur, 10.
 10. 3.

Tullenses Canonici, 13. 5. 10.

Tullensis Ecclesiæ Rituale, 7. 15.
 11.

Tunica quid sit, 11. 8. 1.

Tunkinensis anni 1670. Synodus,
 13. 3. 4.

Tunkini Vicarii Apostolici, 13.
 13. 9.

Turcæ. An ad *Turcas* transvehi possint arma, & similia, 13. 10. 1. &c.

Turcica nomina assumere an liceat Christianis, 13. 20. 9.

S. Turibius Episcopus Asturicensis, 9. 14. 2.

S. Turibius Archiepiscopus Limanus, 1. 2. 4. 1. 4. 3. 8. 1. 10. 3. 3. 1. 11. 14. 10. ejus Concilia, 2. 4. 2.

Turonensis I. anni 461. Synodus, 10. 1. 6. anni 813. 5. 1. 7. 1. 11. 2. 11. 1. 13. 12. 21. altera anni 1294. 9. 10. 4. alia anni 1583. 7. 10. 3. 1. 9. 2. 5. & 6. 1. 9. 5. 3. 1. 11. 6. 5. ejus statutum citatur, 12. 4. 7.

Turonensis S. Martini antiquus Codex Ms. anonymi Auctoris citatur, 8. 3. 3. 1. 8. 6. 2. 1. 8. 8. 3.

De Turre Archiepiscopus Ephesus in Belgio Vicarius Apostolicus, 6. 6. 2.

Turrecremata Joannes citatur, 1. 1. 5.

Turrianus Franciscus, 5. 11. 1.

Turitanus Episcopus, 4. 5. 6.

Tusculanus Episcopus, 7. 1. 7. 1. 13. 6. 6. 1. 13. 8. 3. ejus jurisdictio in Clerum, & populum Cryptæ Ferratæ, 2. 11. 4. ei concessus aliquandò Suffraganeus, 13. 14. & 8.

Tutelense Rituale, 8. 4. 5.

Tutelensis Ecclesiæ Statuta Synodalia, 8. 4. 5. 1. 8. 6. & 2.

Tutor an constitui possit ex numero Presbyterorum, 6. 10. & 1.

Tutulus ex alienis capillis cur improbetur, 11. 9. 2.

Tyriæ Pseudo-Synodus cur talis appelletur, 3. 9. 4.

V

VACATIO per obitum non impedit, quominus Beneficia etiam curata conferantur consanguineis, affinis, vel familiaribus aut Beneficiariis

mortui, aut Ordinarii collatoris, 13. 24. 5. & 6. *Vacationes* à Chori exercitio, quæ Canonicis permitti solent, 13. 9. 14. Vid. *Ecclesia*.

Vagabundi, seu inter habentes, coram quo Parocho Matrimonium inire debeant, 6. 6. 14.

Du Val Architectus Regius, 11. 7. 8.

Valens Franciscus citatur, 13. 20. 13.

Valenti Cardin. Sylvius Archimandrita Messanensis, 2. 11. 7. 1. 6. 7. 5.

Valentina anni 374. Synodus, 7. 6. 1. altera anni 855. 9. 17. 5. alia anni 1255. 3. 12. 3. alia anni 1565. 1. 3. 1. 1. 13. 3. 3. alia anni 1577. 5. 10. 2. alia anni 1684. *ibid.* & 1. 11. 14. alia anni 1590. 5. 10. 2.

Valentinianus Augustus, 9. 8. 5.

Valentinus Archiepiscopus, 5. 10. 2. 1. 11. 5. 1.

S. Valerianus adhuc infidelis fuit maritus S. Cæcilie, 9. 3. 5.

Valerius Hipponensis Episcopus, 9. 17. 5. 1. 13. 10. 23.

Valerius Card. Augustinus Veronensis Episcopus, 5. 5. 6. citatur, 1. 2. 2. 1. 8. 14. 6. laudatur, 1. 6. 5. 1. 12. 10. & 29.

Valesius Henricus citatur, 2. 2. 2.

Vallemanus Cardin. Joseph, 13. 8. 18.

Vandali. Apud eos Episcopi appellati titulo Patriarchæ, 2. 4. & 6.

Van-Espen Zegerus Bernardus citatur, 3. 5. 1. 1. 7. 11. 8. 1. 8. 8. 4. 1. 11. 2. 14. 1. 13. 16. 5. refellitur, 5. 4. 3. 1. 11. 6. 3. &c. 1. 11. 14. 9. 1. 13. 5. 6. & malæ fidei accusatur, 10. 1. 6. & 8.

Varadinensis Episcopus, 2. 12. 5.

Vartabiet Jacobus Alepinæ Ecclesiæ Administrator, assumpto Petri nomine, electus Armenorum Patriarcha, Pallio donatur, 13. 15. 18.

Var-

Vartabiet Petrus Abrahamus ex Archiepiscopo Alepino in Patriarcham Armeniæ minoris, atque Ciliciæ electus, Pallium solemniter consequitur, 13. 15. 12.

Vassensis II. anni 529. Synodus, 5. 11. 1.

Vasionensis Episcopus, 10. 2. 2. ejus Constitutio Synodalis mitigata, 11. 10. 5.

Vazquez Gabriel citatur, 8. 9. 2. l. 13. 21. 4. defenditur, 7. 12. 4.

Vaticana Basilica. In ea tabacum sumere olim interdictum, 10. 3. 2. & quare, 11. 13. 3. in *Vaticana* porticu celebratum Concilium, 1. 5. 5. Bullarium *Vaticane* Basilicæ, *ibid.*

Vaurensis anni 1368. Synodus, 1. 6. 3. & 4.

Ubalдинus Card. Robertus, 9. 7. 7. l. 9. 15. 2.

De Vecchi Bartholomæus, 13. 11. 4.

De Vecchis Carolus Secretarius Congregationis Concilii, 11. 2. 9. l. 13. 25. 31. laudatur, 12. 6. 6.

Vestigalia conducere, aut exigere à Christianis nequeunt Judæi, 6. 4. 2.

Vega Andræas, 7. 13. 8.

Veliterna Synodus. Vid. *Ostiensis*.

Veliternensis Episcopus. Vid. *Ostiensis*.

Venatio in laicis ullo tempore interdicta, 11. 10. 9. an Ecclesiasticis interdicta, aut interdicenda, 11. 10. 6. &c. *Venationes* diebus festis interdictæ, 13. 17. 7. *Venationum* duo genera, & an utrumque Clericis interdictum, 11. 10. 8.

Venator nullus invenitur Sanctus, 11. 10. 9.

Vendere quacumque hora etiam ad victum necessaria an diebus festis liceat, 11. 3. 2.

Veneficæ. Vid. *Sagæ*.

Veneti an gaudeant privilegio deferendi arma ad Turcas, 13. 20. 4. *Ve-*

natorum Liber Sacramentalis citatur, 8. 2. 2. & 3.

Venetiarum Nuntio facultas quædam concessa, 6. 4. 3.

Venetiarum Patriarcha, 4. 7. 3. l. 13. 1. 12. l. 13. 7. 8. & 10.

Venetiarum Ecclesiæ S. Mariæ Charitatis, S. Mariæ Miraculorum, S. Pauli, Sancti Marci, aliæque, 6. 8. 8. & 9.

Venetica anni 465. Synodus, 6. 3. 6. l. 10. 1. 6. l. 11. 10. 11.

Ventura Joannes, 13. 10. 29.

Verarchus Alphonsus citatur, 7. 7. 7.

Verbum Dei inter Missarum celebrationem à Parochis annuntiandum, & explicandum, 11. 14. 13. ex qua lege profluat præceptum audiendi *Verbum* Dei, *ibid.*

Verbum *Placet*, quo Synodales Constitutiones approbantur, 13. 1. 1. &c.

Vercellensis Episcopus, 12. 8. 4.

Vernensis anni 705. Synodus, 1. 6. 1.

Veronense Capitulum nonnullis privilegiis ornatur à Benedicto XIV. 11. 3. 8. ejus exemptio ab Episcopo. 13. 9. 2. ejus Liber Pœnitentialis, 1. 11. 3.

Veronensis Episcopus, 13. 12. 14.

Verricellus Angelus Maria citatur, 13. 21. 5.

Verum, & Ratum; ubi de matrimonio sermo est, quid significet, 8. 13. 5.

Vasdrimiensis Episcopus, 2. 11. 15.

Vestiarium quid sit, 3. 11. 5.

Vestis talaris deferenda à Clericis in Sacris constitutis, aut Beneficiatis, 11. 8. 1. &c. ejus usus quam sit Ecclesiasticorum proprius, 10. 3. 5. *Vestis* alienigena an possit adhiberi ad occultandam propriam Fidem, 13. 20. 12. & 13. & 15. *Vestes* sacræ adhibendæ ab

ab iis, qui Synodo intersunt, 3. 11. 1. &c. *Vestes* sacræ speciales, ad eum tantum usum destinatæ in Divinis ministeriis celebrandis, semper, & ab initio Ecclesiæ adhibitæ, 11. 8. 1. *Vestes* lugubres in consanguineorum obitu induere an Clericis interdicitur, 11. 4. 3.

Veteranus miles quinam sit, 12. 1. 6.

Vetitum. Quam faciliè homines nitantur in *Vetitum*, 5. 10. 4.

Vetustatis argumento abusus sustineri nequit, 11. 3. 7.

Vexatio injusta ut pecuniæ solutione propulsari, ac redimi licitè possit in causa Beneficiali, quid requiratur, 12. 6. 9.

Veziosi Antonius Franciscus laudatur, 13. 18. 6.

Ugonius Episcopus Famaugustanus citatur, 2. 5. 1. 1. 3. 1. & 2.

Ugonius Matthias citatur, 1. 1. 4.

De Via Card. Joannes Antonius, 8. 14. 3.

Viaticum in mortis articulo suscipiendi obligatio, 7. 2. 16. 1. 13. 19. 22. an à Parochis deferri debeat moribundis peste laborantibus, 13. 19. 8. &c. pueris administrandum, 7. 12. 1. &c. an exhibendum moribundo, qui eadem die sanus Eucharistiam susceperit, 7. 11. 2. illud in eadem infirmitate repetere, pium & laudabile est, 7. 12. 4. & 5. quomodo porrigi possit ægroto, qui sacram Particulam deglutire nequeat, 13. 19. 25. & 28. an, & quare Extrema Unctio administrari queat ante *Viaticum*, 8. 8. 1. Vid. *Eucharistia*.

Vicarius deputatus in perpetuum à Prælato Regulari ad curam animarum in propriis Ecclesiis an teneatur Synodo interesse, 3. 1. 11. *Vicarii* ad nutum amovibiles, in Parochis unitis deputati à Capitulis, seu Monasteriis, 1. 12. 2. *Vicarii* Ecclesiarum Cathedra-

lium idem aliquandò, ac Suffraganei, 13. 14. 4. & 8. *Vicarii*, aut Coadjutoris mercenarii opera an utilior, quam Coadjutoris cum spe futuræ successionis, 13. 10. 26. Vicarium Græcum, aut Suffraganeum, Episcopi Latini habere debent pro suis Græcis subditis, 2. 12. 3. & 4. & 5.

Vicarius Apostolicus, ejus officium, & jurisdictio, 2. 10. 1. ejus deputatio supplet vices Coadjutoris ad satisfaciendum Ecclesiæ necessitatibus, 13. 14. 3. ideo *Vicariis* Apostolicis Pallium concessum, quia constituebantur Archiepiscopi, 13. 15. 7. & 8. *Vicarius* Apostolicus pro Græcis in Corsica constituitur, 2. 12. 8. *Vicarius* Apostolicus in Diocesi Coloniensi, 2. 10. 3. in Malabaria, 2. 10. 5. in Peguviæ Regno, 2. 10. 7. in Sinarum Imperio, 2. 10. 6. *Vicariis* Apostolicis Sinarum, & Tunkini indulgetur, ut Episcopum consecrare possint sine ullius assistentia, 13. 13. 9. *Vicarii* Apostolici à Congregatione Episcoporum, & Regularium deputati, eorumque officium, ac facultates, 2. 10. 9. & 10. Vid. *Dispensatio*.

Vicarius Generalis Pontificis tum in spiritualibus, tum in temporalibus, 2. 3. 1. qualis olim constitueretur, *ibid.* Cardinalis in Urbe *Vicarius*, seu *Vicarius* Generalis Pontificis ut nunc constituitur, 5. 11. 9. ejus auctoritas Romæ ordinaria, 2. 3. 1. &c.

Vicarius Generalis constituendus à *Vicario* Apostolico in Indiis Orientalibus, & facultates illi pro Sede vacante concessæ, 13. 16. 12. *Vicarius* Generalis Episcopi quis dicatur, & an idem sit, ac Officialis, 3. 3. 2. ejus officium, & jurisdictio, 1. 8. 2. &c. 1. 3. 3. 2. &c. semper est unus ex Judicibus Synodaliibus, 4. 2. 3. an possit celebrare Synodum, 1. 6. 4. 1. 2. 3. an sedere debeat in Synodo post

Epis-

Episcopum, 3. 10. 2. quibus vestibus uti debeat, cum interest Synodo, 3. 11. 8.

Vicarius Capitularis, ejusque officium, ac jurisdictio, 2. 9. 2. &c. l. 13. 25. 2. in eum tota transfertur Capituli jurisdictio, Sede vacante, 4. 8. 10. ejus electio quando facienda, *ibid.* in Indiis Orientalibus ut plurimum fieri nequit ex defectu Cleri, 13. 16. 12. in quibus præstet Vicario Generali, 2. 9. 4. an Indulgentias concedere possit, 9. 7. ejus sustentatio unde sumenda, 10. 10. 4. an possit multas in usum proprium convertere, *ibid.* Vid. *Visitatio*.

Vicarius ruralis, seu *Vicarius Foraneus* Episcoporum, 3. 3. 7. l. 4. 3. 8. ejus origo, antiquitas, atque auctoritas, 3. 3. 5. &c. *Vicarii* Foranei consulendi ante Synodum, 6. 1. 1. quo ordine sedeant in Synodo, 3. 10. 7. quibus vestibus uti debeant, cum intersunt Synodo, 3. 11. 9. *Vicarii* Foranei Archiepiscopi Remensis, 3. 3. 8.

Vicarius Parochi assistens matrimonio contra prohibitionem Ordinarii, an irritum reddat illud matrimonium, 13. 23. 2. & 3. *Vicarius* idoneus Parocho illiterato non ita facile substitui potest, 13. 10. 16.

Wiclefus, seu Wiclefus Joannes, 7. 16. 3. l. 13. 1. 2. ejus errores damnati, 5. 4. l. 1. 7. 7. 2. ejus versio Sacrae Scripturae, 6. 10. 3.

Wiclefistæ, seu Wiclefistæ refelluntur, 5. 8. 7.

Victoria Franciscus in primis ex Ordine Prædicatorum defendit sufficientiam Attritionis, 7. 13. 6.

Viſtalia, seu Procuraciones Episcopo, aut Vicario Capitulari visitanti quoties subministrandæ, 10. 10. 6.

Vidua an possit nubere intra annum luctus, 9. 12. 6. *Vidua* ad tribumalia

Ecclesiastica provocare semper possunt, 9. 9. 10.

Viennensis anni 1311. Synodus, 2. 6. 2. l. 3. 9. 1.

Vigilia Nativitatis Domini. Ea die Missæ alicubi Vespertinae celebrantur, 6. 8. 8. & 4. & 7. &c.

Vigilius Papa, 11. 11. 1.

Vigoriensis Episcopus, 5. 1. 7.

Vigorius Simon citatur, 8. 14. 1. & 2. refutatur, 3. 9. & 2.

Villalpandus Gaspar Cardillus Segobiensis Theologus citatur, 6. 9. 6.

Vinnius Arnoldus citatur, 9. 11. 2.

Vinum offerebatur ad Altare tempore Oblationis, 5. 8. 1. & 2.

De Vio. Vid. *Cajetanus*.

Viperinis carnibus an vesci liceat diebus esurialibus, 11. 5. 12.

Vir florens ætate an teneatur Religionem ingredi, si uxor admissi adulterii pœnitens religiosam in monasterio vitam eligat, 13. 12. 12. & 16. an post mortem uxoris solemniter professæ possit *Vir* ad alias nuptias valide transire, 13. 12. 16.

Virgæ. An deat *Virgis* cædi Canonicos Herbipolenses, antequam in Capitulum recipiantur, & unde orta hæc consuetudo, 11. 3. 5. & 6. & 7.

Virginitas in matrimonio servanda an possit apponi tamquam conditio in nuptiarum contractu, 13. 22. 10. &c.

Virgo desponsata etiam appellatur conjux, 8. 12. 5.

Visitare Diœcesim utrùm queat Vicarius Capitularis, 2. 9. 5. & 6. *Visitare* Capitulum quantumvis exemptum an possit Episcopus sive per se, sive per alium, 13. 9. 5. & 6. & 7. cui Episcopo competat *Visitare* Territorium *Nullius*, 3. 5. 3. quando, & qualiter jus habeat Episcopus visitandi Ecclesias etiam exemptas, 3. 7. 4.

Visitatio Diœcesis quoties, & quomodo facienda ab Episcopo, seu Vi-

cario Capitulari , 4. 3. 3. l. 10. 10.
 6. ad *Visitacionem* suarum Diocesium
 an teneantur Cardinales Episcopi Sub-
 urbicarii , 13. 6. 6. in *Visitacione* suæ
 Diocesis non omnia potest exequi
 Episcopus , 1. 2. 2. nec omnia depre-
 hendere , *ibid.* *Visitacioni* Episcopali
 non subjacent Ecclesiæ Regularium,
 nisi sint Parochiales , 13. 25. 5. *Visita-*
tionis defectum supplet scrutinium Syn-
 odale , 5. 3. 7. olim in *Visitacione*
 Episcopali solvebatur alicubi Cathe-
 draticum , 5. 6. 2. & 3. nunc est om-
 ninò vetitum , 5. 6. 5. *Visitacioni* in-
 teresse quatenus teneantur subcollec-
 tores spoliurum , 3. 8. 9. *Visitaciones*
 Basilicæ Lateranensis factæ à Pontifi-
 cibus , 13. 18. 5. *Visitatio* sacrorum
 Liminum faciendâ ab omnibus Episco-
 pis , 13. 6. 1. &c. Episcopaliibus Syn-
 nodis aliquo modo æquiparatur , 13.
 6. 1. 1.

Visitatores Diocesis , 4. 3. 2. l. 11.

Vita communis servata à primis
 Cristifidelibus , 13. 12. 18. huic *Vitæ*
 communis instituto obstricti erant Ca-
 nonici , 13. 12. 22. *Vita* communis
 quomodo servanda in monasteriis, aut
 restituenda , ubi obsolevit , & Mo-
 niales résistunt , 13. 12. 18. &c. *Vitæ*
 communis institutum quid exposcat,
 13. 12. 20.

Vitæ probitas sive in Ordinatis, sive
 in Ordinandis requisita , 11. 2. 17.

S. Vitalis Martyris dies sacra , 5. 6. 3.

Vitalis Odericus citatur , 5. 11. 2.
 l. 13. 10. 7.

Viterbiensis Cathedralis Dignitates,
 & Canonici , 3. 11. 11.

Vitricus. Vid. *Matrimonium*.

Viva Dominicus citatur , 6. 10. 2.

Viventiolus Episcopus Lugdunensis
 citatur , 3. 9. 5. & 7.

Vivianus Episcopus Anagninus , 8. 5. 3.

S. Aldaricus Episcopus Augustanus,
 4. 3. 3.

Ultrajectinæ Ecclesiæ statuta , 11.
 3. 6.

Ulyssiponenses Constitutiones Syno-
 dales , 11. 5. 14.

Ulyssiponensis Archiepiscopus Pa-
 triarchæ tituló decoratus , 12. 1. 5. 1.
 13. 7. 8. l. 13. 14. 11.

Ulyssiponensis Synodus , 11. 3. 2.

Unctio ceremonialis in solemnî Bap-
 tismo adhibita , 7. 7. 5. l. 7. 8. 4. & 5.

Unctio, non confirmatoria, sed cura-
 toria , aut infirmorum sanatoria à Mi-
 nistris Ecclesiæ adhibita , 7. 7. 3. l. 8.

4. 2. l. 8. 5. 4. & 6. adhibita ab Aposto-
 lis , 8. 1. 2. Unctio infirmorum passiva,

8. 4. 3. quot Unctiones sint necessariæ
 ad validam , & rectam Sacramenti in-

firmorum administrationem , 8. 3. 1.

&c. Unctiones Regum, & Sacerdotum
 propriæ , 8. 4. 3. Unctio Regum Oleo

sacrosancto peracta , 13. 7. 8. Unctio, per
 quam hæretici ad Ecclesiam recipi-

bantur , 7. 8. 5. Vid. *Extrema Unctio*.

Uniformitas in legibus statuendis
 non potest unicuique loco , & tem-

pore congruere , 6. 1. 1. l. 6. 3. 1.
 &c.

Uniones Beneficiorum quæ , quan-
 do , & quales faciendæ sint , 9. 7. 1.

&c.

Universitas an cogi possit ad admit-
 tendum Procuratorem extraneum , 3.

12. 4. cur in *Universitatibus* refrige-
 rit pietas , 5. 11. 3. Religiosi missi ad

Universitates studiorum causa , in mo-
 nasteriis degere debent , 13. 11. 13.

Vocabulum Attritionis non est anti-
 quissimum , 7. 13. 2.

Volucrum aquatiliū quædam ge-
 nera cur comedere non liceat diebus

esurialibus , 11. 5. 11.

Voluntas. Vid. *Fundator*.

Venderhard Hermanus , 12. 5. 4.

Vota alicui Ordini specialiter annexa
 an servanda ab ejectis à Religione , 13.

11. 20. *Vota* , quæ emittuntur à Con-
 ver-

versis Cisterciensibus, an sint simplicia, vel solemnia, 13. 11. 27. & 28. quale *Votum* Castitatis tantummodò solemne censeatur, 13. 12. 11. à quo relaxari possit impedimentum matrimonii proveniens ex *Voto* ingredientis Religionis, aut perpetuæ Castitatis, 9. 2. 1.

Votum ferre in Synodo an possint simplices Beneficiarii, alique de Clero, 3. 6. 3. quale *Votum*, decisivum ne, an consultivum, competat Presbyteris vocatis ad Synodum Diocesanam, 13. 1. 1. &c. *Votum* decisivum in Synodo quibus competat, 13. 2. 1. &c. Procurator missus ab Episcopo ad Concilium quam vocem seu *Votum* habeat, consultivumne, an etiam decisivum, 3. 12. 5. & 6. *Votum* decisivum non habuerunt Procuratores in Concilio Tridentino, 13. 2. 3. *Votum* decisivum habent Abbates, & Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ ad verbalem Clerici degradationem adhibitæ, 9. 6. 4. *Votum* merè consultivum, non decisivum, habent Canonici in Synodo Provinciali, 3. 4. 1.

Uratislavienses Canonici. Vid. *Colonienses*.

Urbanus II. Papa, 2. 2. 3. 1. 8. 9. 9. 1. 11. 1. 5. 1. 13. 8. 19. 1. 13. 18. 3. & 6. & 8. 1. 13. 24. 12. citatur, 8. 9. 10. ejus Decretalis explicatur, 11. 11. 8. & 9.

Urbanus III. Papa, 2. 4. 6. 1. 9. 12. 6. 1. 10. 4. 6. 1. 13. 18. 7.

Urbanus V. Papa, 7. 7. 6. 1. 11. 6. 6. 1. 13. 7. 15.

Urbanus VI. Papa quæ privilegia suæ obedientiæ Prælati elargitus sit, 9. 1. 2.

Urbanus VIII. Papa, 2. 11. 10. & 16. 1. 3. 8. 5. & 6. 1. 5. 5. 7. 1. 5. 9. 2. & 3. & 4. 1. 5. 10. 2. 1. 5. 11. 9. 1. 6. 4. 1. 1. 6. 5. 5. 1.

6. 8. 16. 1. 6. 9. 6. 1. 7. 10. 2. 1. 7. 15. 8. 1. 8. 11. 5. 1. 9. 6. 7. & 8. 1. 9. 7. 7. & 8. 1. 9. 15. 7. & 9. 1. 9. 16. 7. & 8. 1. 10. 3. 2. 1. 11. 13. 3. 1. 12. 1. 7. 1. 12. 5. 11. 1. 13. 4. 10. 1. 13. 6. 6. & 7. 1. 13. 7. 14. 1. 13. 8. 4. & 5. 1. 13. 10. 7. 1. 13. 11. 14. & 16. & 18. & 19. & 21. & 26. & 30. 1. 13. 12. 23. 1. 13. 13. 15. 1. 13. 14. 8. 1. 13. 16. 7. & 8. & 9. & 13. & 16. & 17. 1. 13. 19. 13. 1. 23. 25. 1. & 10. & 13. & 19. & 21. explicatur ejus Constitutio quæ incipit *Magnum*, 9. 6. 8. an per diminutionem Fiestorum facta sit injuria ejus Bullæ, 13. 18. 12. &c.

Urbicus Metensis Archiepiscopus, 2. 4. 5.

Urbinate Ecclesia Metropolitana, 2. 2. 3.

Ursaya Dominicus citatur, 13. 25. 3.

Ursinus Card. Vincentius Maria, Vid. *Benedictus XIII.*

Ursinus Card. Jordanus Episcopus Albanensis, 7. 16. 1.

Ursinus, seu Ursicinus Anti-Papa, 8. 13. 3.

Ursepergæ Sanctuarium in Suevia celeberrimum, 7. 6. 12.

Usura quid sit, quam illicita, & qualiter ab Episcopo proscribenda, 10. 4. 1. &c. in *Usurarum* casibus non faciliè definitiones faciendæ, 7. 1. 1. *Usuræ* Hebræorum cum Christianis quò pacto extirpandæ, 10. 4. 12. ad *Usuras* alienas allicere, aut cooperari, etiam in sui subventionem, an liceat, 10. 8. 5. *Usuræ*, dummodò non sint immoderatæ, an possint esse licitæ, 9. 11. 1. an Montes Pietatis, Censui sive reales, siue personales, & Cambia, sint *Usuræ* larvatae, 10. 5. 1. &c. *Usurarum* causæ ad quam spectent jurisdictionem, 9. 9. 2.

Usurarii contractus nequitia in quo consistat, 10. 5. 4.

Uti-

Utilitas Ecclesiæ excusans ab interveniendo Divinis Officiis, quænam sit, 4. 4. 1.

Utinensis Archiepiscopus, 13. 9. 9.

Uvæ novæ offerebantur ad Altare tempore oblationis, 5. 8. 2.

Uxor, quæ consensit virum sacro Ordine initiari, an eo è vivis erepto, possit alteri validè nubere, 13. 12. 16. quoties *Uxor* vitam religiosam in monasterio amplectitur, utrùm vir debeat ingredi monasterium, ibique Professionem emittere; an verò sufficiat, si voto simplicis castitatis in sæculo se obstringat, aut Ordinem sacrum suscipiat, 13. 12. 11. &c. qui occidit *Uxorem* propriam ligatur impedimento, ne matrimonium cum alia contrahere possit, 9. 12. 7. *Uxores*, quæ *Conscientiæ* appellantur, 13. 23. 12. & 13. *Uxores* Clericorum an dicerentur *Agapetæ*, 11. 4. 4.

W

Walafridus. Vid. *Strabo*.

Waldenses, seu Pauperes de Lugduno, cur Extremam Unctionem reproarent, 8. 4. 6.

Waldrada uxor Lotharii, 8. 12. 4.

Wallo Messalinus. Vid. *Salmasius*.

Wallo Metensis Episcopus, 2. 6. 1.

Walterus Episcopus Dunelmensis, 7. 16. 7.

Warmiensis, & Sambiensis Episcopus quibus exceptionibus pallio utendi, & Crucem sublimem præseferendi privilegio donetur, 13. 15. 10.

Westphaliæ leges de Servorum connubiis explicantur, 9. 11. 5. Vid. *Sagæ*.

Wiclfes. Vid. *Viclefus*.

Wigorniensis Episcopatus Monachorum S. Benedicti, 13. 7. 19.

Wigorniensis anni 1240. Synodus, 8. 7. 1.

Wilkins David citatur, 1. 1. 6. *Willelmus* Archiepiscopus Eboracensis, 5. 8. 10.

Willelmus Comes Montis Pessulani, 9. 14. 4.

Willelmus Comes Pictavorum, 9. 9. 3.

Wintoniensis Episcopatus Monachorum S. Benedicti, 13. 7. 14.

Won-Duch Hadrianus Augustinus Pastor Leidensis, 6. 7. 5.

Wormatiensis Synodus, 8. 1. 3.

Wratislavienses Canonici. Vid. *Colonienses*.

Wratislaviensis Synodus citatur, 6. 9. 4. & laudatur, 6. 9. 5.

Wratislaviensis Diocesis Regno Bohemiæ incorporata est, 6. 9. 4.

X

Xeniorum canon à Clericis exigi consuetus, 5. 6. 4.

Ximenez Card. Franciscus de Cisneros, 13. 7. 19.

Xystus. Vid. *Sixtus*.

Y

Yprens anni 1609. Synodus, 7. 3. 2. 1. 8. 8. 3. altera nullo anno indicato, 6. 10. 3.

Yprens Episcopi quæsitum circa matrimonia, quæ in Fœderatis Belgii regionibus iniri solent, 6. 6. 5.

Yvo. V. *Ivo*.

Z

Zacharias Papa, 9. 10. 6. 1. 11. 4. 5. 1. 11. 9. 5. 1. 13. 6. 12.

Zamorensis Capitulum exemptum ex consuetudine immemorabili, 13. 9. 6.

Zamosciæ anno, 1710. celebrata Ruthenorum Synodus, 3. 9. 5. 1. 7. 9. 5. 1. 8. 4. 8. 1. 13. 3. 3.

Zannetus Augustinus Episcopus Sebas-

bastenus Vicarius Generalis, & Suffraganeus Bononiensis, 7. 16. 1.

Zavarronus Angelus citatur, 2. 12. 2.

Zelus indiscretus vitandus in tuenda Ecclesiastica jurisdictione, 9. 9. 2. & temperandus ab Episcopo, ne imprudenter suam jurisdictionem tueatur, 9. 9. 12.

S. Zenon Episcopus Majumæ in

Palæstina, 10. 6. 2.

S. Zephyrinus Papa indulgens erga peccatores, 5. 4. 3.

Zinus Petrus Franciscus citatur, 3. 3. 8.

Zoenus Episcopus Avenionensis, Apostolica Sedis Legatus, 11. 10. 6.

S. Zosimus Papa, 13. 3. 1. & 2.

Zucherius Andreas citatur, 13. 19. 30.

FINIS.

Walshius V. d. 17. 10. 1.

Walshius, seu Panphylus de Ingenuo, cur. R. W. 17. 10. 1.

Walshius, seu Panphylus de Ingenuo, cur. R. W. 17. 10. 1.

Walshius, seu Panphylus de Ingenuo, cur. R. W. 17. 10. 1.

Walshius, seu Panphylus de Ingenuo, cur. R. W. 17. 10. 1.

Walshius, seu Panphylus de Ingenuo, cur. R. W. 17. 10. 1.

Walshius, seu Panphylus de Ingenuo, cur. R. W. 17. 10. 1.

Walshius, seu Panphylus de Ingenuo, cur. R. W. 17. 10. 1.

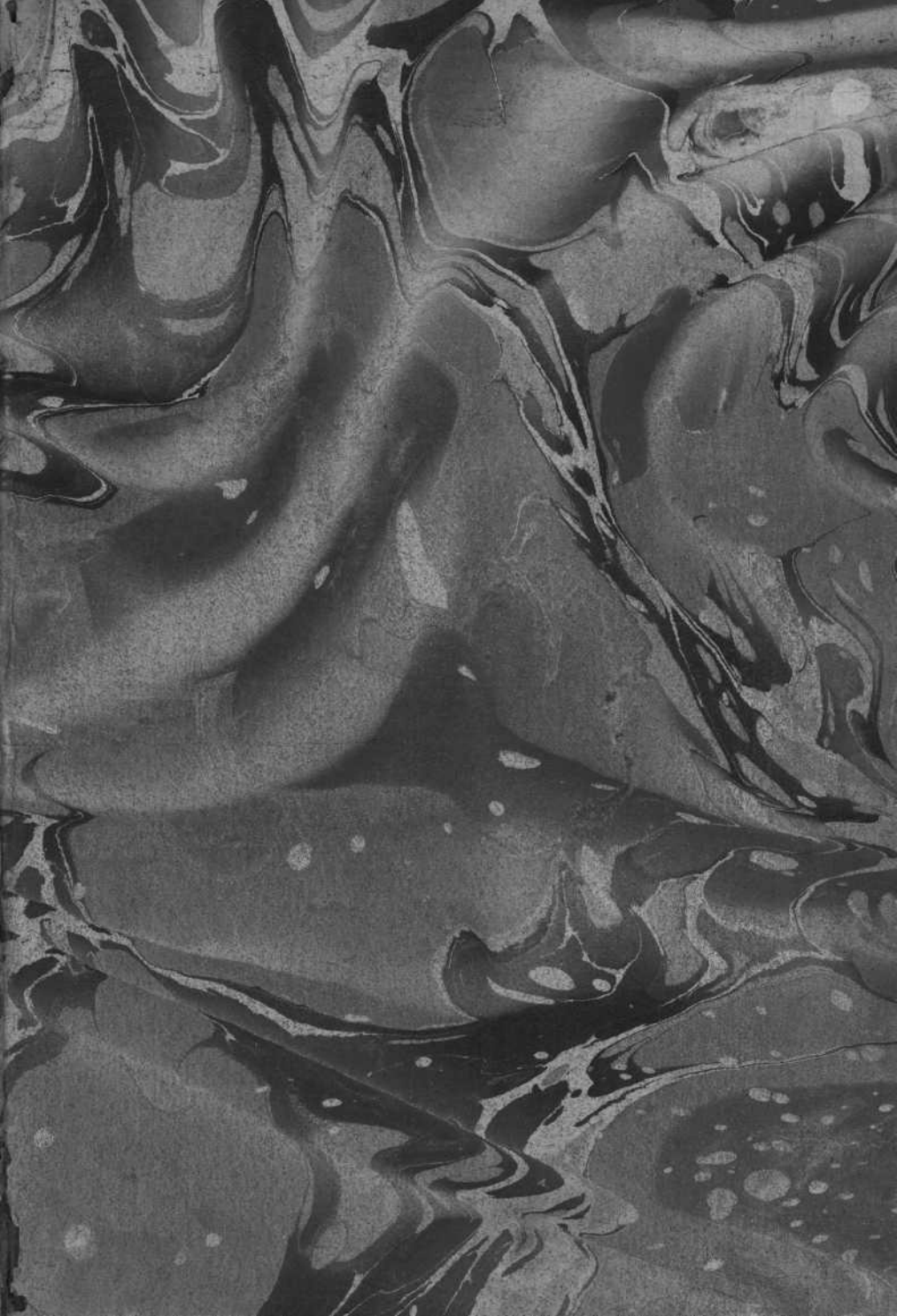
Walshius, seu Panphylus de Ingenuo, cur. R. W. 17. 10. 1.

Walshius, seu Panphylus de Ingenuo, cur. R. W. 17. 10. 1.

Walshius, seu Panphylus de Ingenuo, cur. R. W. 17. 10. 1.

DE
SINODO
DIOECESANA

2

ANT

24